

CHRESTOMATIE ROMÂNĂ.

TEXTE TIPĂRITE ŞI MANUSCRISE [SEC. XVI—XIX],
DIALECTALE ŞI POPULARE

CU O

INTRODUCERE, GRAMATICĂ

ŞI UN

GLOSAR ROMÂNO-FRANCEZ

DE

M. GASTER.

Τόρνα, τόρνα φράτρε.
Theophanes.

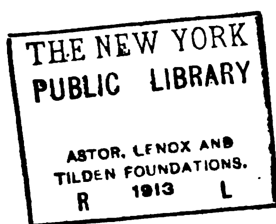
VOL. I.

INTRODUCERE, GRAMATICĂ, TEXTE [1550—1710].

LEIPZIG: F. A. BROCKHAUS. BUCURESCĬ: SOCECŬ & C°.

1891.

CHRESTOMATHIE ROUMAINE.

TEXTES IMPRIMÉS ET MANUSCRITS DU XVIme AU XIXme SIÈCLE;
SPÉCIMENS DIALECTALES ET DE LITTÉRATURE POPULAIRE

ACCOMPAGNÉS

D'UNE INTRODUCTION, D'UNE GRAMMAIRE

ET

D'UN GLOSSAIRE ROUMAIN-FRANÇAIS

DE

M. GASTER.

TOME PREMIER.

INTRODUCTION, GRAMMAIRE, TEXTES (1550—1710).

LEIPZIG:
F. A. BROCKHAUS.

BUCAREST:
SOCECŬ & Co.

—

1891.

Not cited
9/15-13
O.B.

CHRESTOMATIE ROMÂNĂ.

TEXTE TIPĂRITE ŞI MANUSCRISE [SEC. XVI—XIX],
DIALECTALE ŞI POPULARE

CU O

INTRODUCERE, GRAMATICĂ

ŞI UN

GLOSAR ROMÂNO-FRANCEZ

DE

M. GASTER.

Τόρνα, τόρνα φράτρε.
Theophanes.

VOL. I.

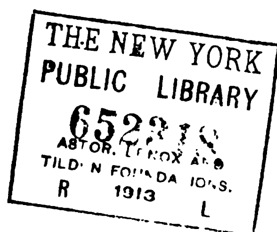
INTRODUCERE, GRAMATICĂ, TEXTE [1550—1710].

LEIPZIG:
F. A. BROCKHAUS.

BUCURESCĬ:
SOCECŬ & Co.

1891.

Imprimerie de F. A. Brockhaus à Leipzig.

MAJESTĂŢII SALE

CAROL I

REGELE ROMÂNIEĬ

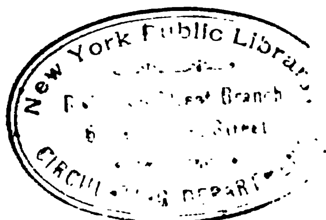
PROTECTORUL

A TOT CE ESTE BUN ŞI NOBIL

LA A 25ª ANIVERSARE A SUIREĬ SALE PE TRON

ÎNCHIN

ACEASTĂ CARTE.

PRECUVÂNTARE.

AVANT-PROPOS.

Cuvintele „τορνα τορνα φρατρε“ pe care le am ales ca motto la cartea de faţă, represintă nu numaĭ cel maĭ vechiŭ monument al limbeĭ române cu care o Chrestomatie Română ar trebui să înceapă în mod firesc, dar tot deodată esprimă scopul şi tendinţa acesteĭ cărţĭ: „de a ne înturna către trecut“.

Când am întreprins această lucrare, acum zece anĭ, intenţiunea mea a fost de a culege şi de a întruni la un loc, pe cât se poate mai multe texte şi fragmente de texte din vechea literatură română, şi de a urmări astfel pas cu pas atât mersul gradat al desvoltăriĭ limbeĭ româneştĭ, cât şi naşterea şi propăşirea literatureĭ româneştĭ în decursul veacurilor.

Scopul meu era decĭ îndoit: atât filologic cât şi istorico-literar. De aceste două puncte de vedere am fost călăuzit atât în alegerea materieĭ, cât şi în modul de a reproduce textele şi de a le orândui. Pentru a complecta lucrarea, am maĭ crezut de cuviinţă a o precede cu o Introducere, care formează un fel de comentariu filologic şi istorico-literar, după care urmează o Schiţă gramaticală; ĭar Chrestomatia se încheeă cu un Glosar, conţinând toate cuvintele şi formele ce se află în cartea de faţă.

Materia. In cea dintâĭa Chrestomatie română ce s'a publicat, adecă aceea a maestruluĭ Ciparĭu întitulată „Analectele literare“, autorul s'a mărginit, pe de o parte, a ne da numaĭ extracte din cărţĭ tipărite, eliminând cu desăvârşire manuscrisele, şi pe de alta s'a oprit la anul 1700 cu extractele publicate. Monumentele cele maĭ vechĭ şi cele maĭ de căpetenie ale limbeĭ şi literatureĭ române s'au dovĕdit însă a fi acele, ce s'au păstrat în manuscris; şi o Chrestomatie care ar trece cu vedere această parte importantă a literatureĭ n'ar fi la înălţimea ştiinţeĭ moderne.

Les mots „τορνα, τορνα φρατρε", que j'ai choisis comme épigraphe de mon livre constituent non-seulement le plus ancien monument de la langue roumaine par lequel une Chrestomathie roumaine devrait forcément commencer, mais expriment en même temps le but que je me suis imposé dans cet ouvrage : „jeter un regard sur le passé".

Lorsque, il y a dix ans, j'entrepris de faire ce travail, j'avais pour but de recueillir et de collectionner le plus grand nombre possible de textes et de fragments de textes appartenant à l'ancienne littérature roumaine; je me proposai aussi d'étudier la marche progressive du développement de la langue roumaine, ainsi que la naissance de sa littérature et le progrès de celle-ci dans le cours des siècles.

Mon but touchait donc à la *philologie* et à l'*histoire littéraire*; c'est cette double considération que me servit de guide pour le choix des matières, la reproduction des textes et leur arrangement méthodique. Afin de compléter ce travail, j'ai cru nécessaire de le faire précéder d'une *Introduction* qui formerait comme une sorte de commentaire philologique et d'histoire littéraire, accompagné d'une *Esquisse grammaticale*. Le tout est suivi d'un *Glossaire* contenant tous les mots et toutes les formes renfermés dans la Chrestomathie avec la traduction française.

Dans la première Chrestomathie roumaine portant comme Matière.
titre : „Les Analectes littéraires", qui fut éditée par Cipariu, le maître s'était borné d'une part à nous offrir quelques extraits de textes imprimés, en éliminant tous les manuscrits, et d'autre part il s'était arrêté à l'année 1700 dans la reproduction des extraits de textes imprimés. On a constaté pourtant que les monuments les plus anciens et les plus importants de la langue et de la littérature roumaines sont ceux que les manuscrits nous ont conservés; or une Chrestomathie qui négligerait cette partie importante de la littérature ne peut pas être à la hauteur de la science moderne.

Alţĭ autorĭ cari au urmat, precum A. Pumnul cu „Leptura-riul“ şi Lambrior cu „Cartea de cetire“ sânt mai departe încă decăt Cipariu de a satisface o atare cerere. Cel dintăiu urmărea maĭ mult un scop literar, ĭar cel din urmă n'avea la dispoziţiune bogăţia literară de care dispunea venerabilul şi învăţatul canonic din Blaj.

Eu de acea am căutat să împlinesc acest gol, pe căt îmĭ era cu putinţă, maĭ întâĭu prin extracte făcute din numeroase manuscrise, fără de a trece însă peste marginele prescrise uneĭ Chrestomatiĭ. Intre aceste „texte de limbă“ manuscrise am strecurat şi un număr însemnat de documente şi zapise, importante pentru istoria cultureĭ şi a limbeĭ româneştĭ.

Pentru a putea însă urmări cu oare care desăvărşire mişcarea literară şi din sec. XVII-lea şi al XVIII-lea, am trebuit să lărgesc cadrul Chrestomatieĭ. In loc de a mă opri şi eu la anul 1700 am dat extracte şi texte tot atăt de numeroase din sec. XVIII-lea şi al XIX-lea precum au fost cele din sec. XVI-lea şi XVII-lea; m'am oprit însă la anul 1830. Precum se va vedea în Introducere, o mişcare profundă se manifestâ pe atuncea în mijlocul poporuluĭ Român, care a înrăurit în mod nefavorabil asupra creştereĭ fireştĭ a limbeĭ şi a literatureĭ, curmănd desvoltarea seculară.

Această schimbare nu a atins însă limba poporuluĭ. In loc decĭ de extracte din aşa numita literatură scrisă a epoceĭ ce urmează după 1830, am dat extracte din literatura populară, oglinda neştirbită a graĭuluĭ vĭu, neinfluenţată şi neschimbată, care singură ne permite a urmări desvoltarea adevărată a limbeĭ româneştĭ. La aceste texte am maĭ adăugat şi alte texte curat dialectale, adică scrise în graĭul Românilor din Macedonia şi din Istria, îmbrăţişănd astfel întregul cămp al Românismuluĭ.

Şirul. Toate textele, afară de acele curat dialectale, sânt aşezate într'un şir cronologic. Cu toate că oferă şi ea greutăţĭ îndestule, am preferit această orânduire, celeĭ-l-alte urmate de Cipariu, care a grupat la un loc toate cele tipărite într'o ţară, fără a ţine seamă de ceea ce s'a făcut în cele-l-alte ţărĭ pe aceeaş vreme. Aşa a pus la un loc extractele din toate cărţile tipărite în Transilvania,

D'autres, comme A. Pumnul et Lambrior, ses successeurs celui-ci dans sa „Carte de cetire“, celui-là dans son „Lepturariu“, ont encore été moins aptes à remplir cette tâche; le premier poursuivait plutôt un but littéraire, le dernier n'avait pas à sa disposition les riches matériaux que possédait le vénérable et savant chanoine de Blaj.

C'est pourquoi j'ai tâché, autant qu'il était en mon pouvoir, de remplir cette lacune par des extraits empruntés à de nombreux manuscrits, sans pourtant dépasser les limites d'un ouvrage de ce genre. Parmi ces extraits de textes manuscrits j'ai introduit aussi des documents inédits et des „Zapise“ précieux et de grande importance pour l'histoire de la civilisation et de la langue roumaines.

Je me suis vu forcé d'élargir le cadre de la Chrestomathie afin de compléter encore davantage l'histoire du mouvement littéraire du XVIIe et du XVIIIe siècle. Loin de songer à m'arrêter au commencement du XVIIIe, je me suis engagé plus avant, en donnant des extraits de textes du XVIIIe et du XIXe tout aussi nombreux que ceux des siècles précédents; je n'ai pas cru cependant devoir dépasser l'année 1830. Comme l'on verra plus loin, dans l'Introduction, un mouvement littéraire considérable, né au scin du peuple roumain, prit naissance à cette époque-là, mouvement qui eut une influence défavorable sur le progrès de la langue et de la littérature, en en arrêtant à tout jamais le développement séculaire.

Ce changement ne modifia en rien cependant la langue populaire. Pour continuer le mouvement littéraire de la langue roumaine au delà de l'année 1830, j'ai remplacé les morceaux de littérature moderne par des textes de littérature populaire, ce miroir indestructible de la langue vivante, toujours brillant et jamais obscurci par une influence étrangère, qui seul nous met à même de suivre le développement naturel de la langue roumaine. Ayant ajouté à ces textes, des extraits appartenant aux dialectes roumains de l'Istrie et de la Macédoine, j'ai, ainsi, embrassé le champ entier du domaine roumain.

Dans la disposition des textes, à l'exception de ceux appartenant aux dialectes, j'ai suivi l'ordre chronologique, bien qu'il offre certaines difficultés; mais je l'ai préféré à celui de Cipariu qui avait réuni tout ce qu'il avait trouvé d'imprimé dans une province, sans tenir compte des textes de la même époque appartenant à une autre province. Ainsi, par exemple, il avait Ordre.

apoĭ cele din România şi maĭ apoĭ cele din Moldova şi a adăugat la sfârşit extracte din două cărţĭ tipărite în ţărĭ străine (Uniev şi Roma).

Scopul meu din potrivă era de a nu despărţi ci de a lega textele între ele, a arăta legătura în care stă mişcarea literară dintr'o parte cu aceea din cea-l-altă parte a ţăriĭ, cea de dincolo cu cea de din coace de munţiĭ Transilvanieĭ; apoĭ de a pune faţă în faţă diferitele forme ale graĭuluĭ de pe aceeaşĭ vreme şi a arăta schimbările ce a suferit acelaşĭ text în cursul veacurilor. Am căutat a stabili un fel de legătură internă între diferitele texte, şi a uşura astfel cercetările filologice; se înţelege numaĭ într'atâta, pe cât era cu putinţă a se face într'un spaţiu atât de restrâns.

Un exemplu va lămuri modul meu de procedare. Intre cărţile româneştĭ, Psaltirea, în întregul eĭ, sau numaĭ în parte, este fără îndoĭală acea carte care s'a copiat şi tipărit de maĭ multe orĭ de cât orĭ ce altă carte românească. Afară de numeroasele ediţiunĭ şi manuscrise din carĭ am dat extracte în Chrestomatie, psalmĭ răslăţiţĭ se maĭ află şi în maĭ toate cele-l-alte cărţĭ întrebuinţate în slujba bisericească. O comparaţiune minuţioasă a tuturor versiunilor ale Psaltireĭ în morfologia, fonetica şi vocabularul lor ar da o istorie complectă a desvoltăriĭ treptate a limbeĭ române in cele din urmă patru secole.

In mic am făcut această urmărire şi comparaţiune, pornind de la Psaltirea luĭ Coresi. Din această Psaltire, care, precum se va vedea, este cea maĭ veche ce există în limba română, am publicat zece psalmĭ. Aceeaşĭ psalmĭ am reprodus apoĭ în decursul cărţiĭ din maĭ multe Psaltirĭ şi din alte cărţĭ bisericeştĭ, indicând paralela tot deauna la piciorul fie căruĭ psalm; n'are cineva decât să urmărească acele indicaţiunĭ şi va urmări în acelaşĭ timp mersul gradat al limbeĭ şi al literatureĭ. Tot aşa am procedat la cele-l-alte texte biblice maĭ ales la cele din Evanghelie; tot aşa şi la letopiseţele, când doĭ cronicarĭ pomeneau acelaşĭ fapt, tot aşa la hronografiĭ, din care unul este o copie cu vr'o 150 de anĭ maĭ nouă de cât cel-alt şi tot aşa la alte texte din literatura populară scrisă şi nescrisă.

réuni des extraits de livres imprimés en Transylvanie, puis de ceux publiés en Moldavie et en Valachie, et à la fin il avait ajouté deux ouvrages édités en d'autres endroits (Uniev et Rome).

Mon intention, par contre, était de rapprocher les textes et non pas de les séparer, afin de mettre en évidence l'analogie et la connexion du mouvement littéraire dans les contrées d'en deçà et d'au delà des Carpathes; de comparer ensuite les textes de différents dialectes de la même époque, et de montrer en même temps les changements subis par le même texte dans le cours des siècles. J'ai tâché d'établir une sorte de liaison entre les différents textes, afin de faciliter de cette manière les recherches philologiques pour celui qui voudra les entreprendre. Il va sans dire que je n'ai fait que ce qui m'était possible de faire dans le cadre restreint de ce livre.

Un seul exemple suffira pour faire comprendre ma méthode. Parmi les nombreux livres roumains, le Psautier, en tout ou en partie, est assurément, de tous les livres, celui qui a eu le plus grand nombre d'éditions. Outre ces nombreuses éditions, tant manuscrites qu'imprimées, auxquelles j'ai emprunté des extraits pour ma Chrestomathie, on trouve encore des Psaumes épars dans tous les livres affectés au service liturgique. Par suite, une comparaison minutieuse, quant à la morphologie, à la phonétique et au vocabulaire, de toutes les variantes des Psautiers, offrirait sans doute une histoire détaillée du développement progressif de la langue roumaine durant les quatre derniers siècles.

J'ai essayé, dans une certaine mesure, d'appliquer cette comparaison au Psautier de Coresi, qui est, comme l'on verra plus tard, ce qu'il y a de plus ancien dans la langue roumaine: je lui ai emprunté dix psaumes que j'ai mis en parallèle avec ceux d'autres Psautiers ou livres liturgiques en ayant soin d'indiquer toujours les parallèles au bas de chaque psaume, pour faire ressortir par leur comparaison la marche progressive de la langue et de la littérature. Le lecteur attentif s'en convaincra facilement. J'ai suivi la même méthode pour les autres textes bibliques, surtout pour ceux de l'Evangile, et ainsi de même pour les letopiseti, quand deux chroniques mentionnent le même fait, et pour les hronografi, dont l'un est une copie de 150 ans plus récente que l'autre, et enfin pour d'autres textes de la littérature populaire.

Datele. Fixarea dateĭ a fie-căruĭ text oferă greutăţĭ când avem a face cu manuscripte nedatate sau cu publicaţiunĭ a căror dată de tipar lipseşte. Afară de consideraţiunĭ filologice, consideraţiunĭ paleografice si literare m'au călăuzit la hotărârea datelor, cărora le am dat totuşĭ latitudinea necesară.

Operile autorilor cunoscuţĭ am pus supt data vieţiĭ autorilor, cu toate că textul a fost uneorĭ reprodus dupe câte o copie maĭ modernă, ceea ce am însemnat însă tot deauna la locul luĭ.

Modul publicăriĭ. Toate textele — afară de puţinele escepţiunĭ indicate în carte — au fost copiate de a dreptul din izvoadele originale. Chiar şi atuncea când au fost deja publicate de alţĭ, eu totuşĭ am recurs la originalul. In modul acesta am fost în stare a reproduce accentuarea textelor şi toate acele micĭ semne diacritice ce au fost omise de toţĭ predecesoriĭ meĭ. Importanţa acelor semne şi accente este învederată, cu toate că acele din urmă nu sânt tot deauna accente tonice, ci maĭ mult puse după regulele prosodieĭ sloveneştĭ şi greceştĭ.

Din cărţile de care s'a servit Cipariu am reprodus — afară de vr'o cincĭ carĭ nu 'mĭ erau accesibile — alte bucăţĭ de căt acele conţinute în Analecte. Afară de cauze interne, ce se vor lămuri maĭ la vale, am voit prin mijlocul acesta să pun un material maĭ bogat la dispoziţiunea acelora ce se ocupă de vechea literatură română.

Numărul textelor. Numărul manuscriselor de carĭ m'am folosit şi din carĭ am dat extracte se urcă la maĭ bine de o sută, sau maĭ exact la 98 de manuscrise şi 3—4 comunicărĭ de texte dialectale ce mi s'a făcut în scris; ĭar acel al tiparelor se urcă şi el la maĭ bine de o sută, adică 95 de cărţĭ tiparite până la 1830 şi texte maĭ micĭ ce au fost deja publicate; maĭ bine de 15 după acel an, şi un număr de cărţĭ din literatura populară.

Cu o singură escepţiune, extractele din această sută de manuscrise apare acuma pentru întâĭa oară; ĭar din cărţile tiparnice, din cel puţin 50 de cărţĭ nu s'a maĭ publicat nimica aĭurea înaintea cărţiĭ de faţă. In reproducerea textelor am avut grijă de a însemna tot deauna cu esactitate izvodul direct până şi fila şi pagina origi-

Dates.

Fixer la date de chaque texte est une tâche difficile d'accomplir surtout quand il s'agit de manuscrits ou de publications dont la date d'impression nous manque. A côté des considérations d'ordre philologique, des considérations paléographiques et littéraires m'ont permis d'en fixer la date, tout en leur donnant une certaine latitude.

Les œuvres des écrivains connus ont été rangées d'après l'époque où ils ont vécu, bien que souvent les extraits aient été empruntés à une copie plus récente, circonstance qui sera toujours mentionnée à sa place.

Système de publication.

Tous les extraits, sauf les quelques-exceptions indiquées dans le livre, ont été directement reproduits d'après les textes originaux; j'ai constamment suivi cette règle que je me suis imposée, quand même les textes eussent été déjà édités par d'autres avant moi. Grâce à cette méthode, j'ai pu conserver avec exactitude l'accentuation et tout ces petits points diacritiques, omis entièrement par mes prédécesseurs. L'importance de ces points et de l'accentuation est très réelle, bien que les premiers ne soient pas toujours des accents toniques, mais le plus souvent de simples signes mis à tort et à travers conformément à la prosodie slave et grecque.

De tous les matériaux dont a disposé Cipariu, sauf cinq qui m'ont été inaccessibles, j'ai tiré des extraits tout différents de ceux qui se trouvent dans les Analectes, mon intention étant de mettre par ce moyen un plus riche matériel à la disposition de ceux qui s'intéressent à l'ancienne littérature roumaine et qui s'en occupent.

Nombre des textes.

Le nombre des manuscrits, dont je me suis servi pour en tirer des extraits, dépasse une centaine, ainsi répartie : 98 manuscrits anciens et 3—4 copies des textes appartenant aux dialectes. Celui des imprimés dépasse aussi une centaine, dont 95 qui vont jusqu'à l'année 1830, et quelques textes déjà édités avant moi et enfin une quinzaine publiés après cette date, ainsi qu'un nombre considérable de livres appartenant à la littérature populaire.

Tous les extraits empruntés à ces cent manuscrits se trouvent, à l'exception d'un seul, publiés pour la première fois dans mon Recueil. Quant aux livres imprimés, pour une cinquantaine au moins, il n'a été encore rien reproduit ailleurs avant ce travail. J'ai eu soin, en les reproduisant, d'indiquer avec précision la source exacte où je les ai puisés et de rappeler jus-

nalului; ĭar unde izvodul era un manuscris, cel dintâĭu pomenit e acela care a slujit de bază pentru textul reprodus, ĭar din cel-l-alte sânt luate variantele. Indreptările făcute de mine sânt adăugate în parantez lăngă cuvântul corupt, sau îndoelnic. Textele dialectale au fost copiate întocmaĭ după originalele din carĭ le am luat, cu ortografia lor proprie; ĭar cele transcrise din texte cu slove cirilice au fost copiate în tocmaĭ cu transcripţiunea întrebuinţată în Glosar.

Introducerea. Pentru a nu încărca prea mult Introducerea m'am mărginit numaĭ la lămurirea textelor conţinute în aceste două volume, maĭ ales în ceea ce priveşte legătura lor internă. Altfel ar fi fost nu o întroducere la Chrestomatie, ci o istorie a literatureĭ române, a izvoarelor eĭ şi a legătureĭ în care stă cu literatura universală, ceea ce nu era scopul meu a face aci.

Gramatica. Gramatica se mărgineşte la formele flexionare, declinarea şi conjugarea. Am dat paradigme complecte ale flexiuneĭ, a substantivelor, pronumelor şi a verbelor auxiliare, regulate şi neregulate dacoromâne, macedoromâne şi istriane, cu un număr destul de însemnat de forme vechĭ şi noĭ. La formele arhaice, dialectele sau esceptionale am însemnat toate locurile unde se află în carte, urmând acelaşĭ sistem ca la glosar.

Glosarul. Ceea ce lipseşte în gramatică se împlineşte prin Glosarul adăugat la sfârşitul acesteĭ cărţĭ. Toate cuvintele din textele publicate se află în glosar cu accentul şi cu traducerea lor franceză; şi când un cuvânt avea maĭ multe înţelesurĭ, de obiceĭu le am însemnat deosebit, indicând şi locul lor în carte. Une-orĭ am pus în locul traducereĭ franceze, cuvântul grecesc din cartea grecească după care s'a tradus cartea românească, înlesnind astfel ajungerea la adevăratul înţeles al cuvântuluĭ românesc. Am dat şi fraseologie, maĭ ales când prin combinarea cu un alt cuvânt, cuvântul principal îşĭ schimba înţelesul. Toate formele importante sau numaĭ interesante sânt reproduse în Glosar, adesea grupate la un loc, alăturea cu forma aceea care este, sau cea maĭ comună în graĭul modern, sau care se află de maĭ multe orĭ în carte. Aşa se vor găsi toate formele dialectale şi arhaice împre-

qu'à la page et à la cote du texte original; si la source est un manuscrit, le premier mentionné est la base du texte reproduit, tandis que les variantes sont prises des autres qui suivent. Les corrections que j'ai cru devoir faire, je les ai ajoutées entre des parenthèses à côté du mot corrompu ou douteux. La copie des textes dialectaux a été exactement faite d'après l'original : je leur ai conservé leur orthographe propre. Quant aux extraits provenant de textes imprimés en caractères cyrilliques, ils ont été reproduits avec la transcription employée dans le glossaire.

Afin de ne pas surcharger l'Introduction, je me suis borné à l'explication des textes que renferment ces deux volumes seulement, surtout en ce qui concerne leur rapport intime; car autrement, au lieu d'une Introduction, nous serions arrivés à faire une histoire de la littérature roumaine, de ses sources et de ses rapports avec la littérature universelle, ce qui n'est point notre but. Introduction.

La Grammaire se borne à une esquisse de la flexion de l'article, des substantifs, des pronoms et des verbes auxiliaires, réguliers et irréguliers et des paradigmes de la flexion dialectale — surtout du Dacoroumain, du Macédoroumain et du dialecte Istrien — suivie d'un nombre suffisant d'exemples de formes anciennes et récentes; les formes dialectales archaïques et exceptionnelles portent l'indication de l'endroit où elles se trouvent dans la Chrestomathie. Enfin, tout ce qui n'est pas expliqué dans la Grammaire, se trouvera dans le Glossaire. Grammaire.

Ce Glossaire renferme tous les mots contenus dans les extraits, portant des accents et suivis de la traduction française; dès qu'un mot m'a offert deux ou plusieurs significations, je l'ai marqué séparément avec l'indication de sa place respective dans le livre. Parfois j'ai substitué au français le mot de l'original grec, d'après lequel la traduction roumaine avait été faite, afin de faciliter la recherche de la vraie signification du mot roumain. J'ai ajouté la phraséologie, surtout quand par la combinaison avec un autre mot, le mot principal changeait sa signification primitive. Toutes les formes importantes ou à peu près se trouvent dans le Glossaire, le plus souvent à côté de la forme soit la plus commune dans la langue moderne, soit la plus fréquente dans les extraits des textes. Ainsi l'on verra réunies toutes les formes dialectales et archaïques, ce qui offrira un résumé de l'histoire de chaque mot à part dans la suite des temps, son passage d'une forme à l'autre, ainsi qu'il se présente dans les différents textes. Glossaire.

unate la un loc, resumând întreaga istorie a fie-căruĭ cuvânt din trecerile de la o formă la cealaltă după cum sânt reprezintate prin diferitele texte cursul veacurilor.

Flexiunea fie-căruĭ cuvânt se poate urmări apoi cu ajutorul cifrelor ce indică pagina şi partea pagineĭ unde se află acel cuvânt în cartea de faţă. Am avut grijă a însemna toate acele locurĭ unde sânt forme interesante flexionare; nu crez că mĭ-a scăpat un singur exemplu de flexiune arhaică sau dialectală sau chiar curioasă numaĭ.

Se înţelege că din forme flexionare moderne, n'am însemnat decât vro 2—3 exemple adică de acelaşĭ caz şi număr cănd era vorba de un substantiv, sau de aceeaşĭ persoană, timp şi mod la verb. Terminaţiunile *ŭ, orĭ, orĭu* n'am maĭ însemnat în special în Glosar, căcĭ o urmărire a cuvântuluĭ în carte prin toate textele indicate, va dovedi dacă, cănd şi unde s'a întrebuinţat *ŭ* şi terminaţiunea *-orĭu* in loc de *or* sau *orĭ*. Unde un cuvânt s'a scris când cu *ă* şi când cu *â*, am însemnat această diferinţă de scriere sau prin *ă̂*, sau am înşirat anume cazurile când se întrebuinţează o formă şi când cea-l-altă. Refer de pildă la cuvintele: *beserică, cine, cuvânt, dimineaţă, drept, pun, tot, un, văd, veac, vin, zi, zic* etc.

Fie-care paragraf decĭ din glosar conţine supt o formă condensată istoria vieţiĭ a fie-căruĭ cuvânt românesc de pe la mijlocul seculuĭ al XVI-lea până în zilele noastre.

Epilog. Numaĭ aceĭ ce s'au îndeletnicit cu o lucrare ca cea de faţă vor ştie să preţuĭască munca întrupată într' această carte; şi bătut cum am fost de valurile acesteĭ lumĭ, n'aşĭ fi dus-o la capăt de n'ar fi fost o muncă de dragoste. Puţinĭ m'au ajutat, mulţĭ m'au prigonit şi cu drept cuvânt pot incheea această predoslovie cu vorba scriitoruluĭ vechĭu ce spunea: „că precum doresc să sosească la liman neviforat, ceĭ ce sânt bătuţĭ de furtună întru luciul marĭĭ, aşa am dorit şi eu să ajung la sfârşitul cărţiĭ aceştia.“

Slava luĭ Dumnezeu celuĭ ce ne-au ajutat după început de am ajuns şi sfârşitul!

Londra, în Martie 1891.

On pourra facilement suivre la flexion de chaque mot à l'aide des chiffres qui ont pour but d'indiquer la page et la portion de la page où il se trouve. J'ai eu soin de marquer ainsi tous les endroits renfermant d'intéressantes formes flexionnelles. Je ne crois pas qu'un seul exemple de flexion dialectale, archaïque ou purement curieuse, m'ait échappé.

On concevra facilement pourquoi je n'ai indiqué que deux ou trois exemples seulement de formes flexionnelles modernes, au même cas et au même nombre s'il s'agissait d'un substantif, ou à la même personne, au même temps et au même mode s'il était question d'un verbe. Je n'ai pas marqué dans le Glossaire d'une manière spéciale les finales *ŭ* et *orĭu,* car un examen attentif du mot, poursuivi dans tous les textes se trouvant dans ma Chrestomathie, prouvera si, quant et où on s'est servi de *ŭ* et de la terminaison *-orĭu,* au lieu de *or* ou *orĭ*; j'ai tenu compte de circonstances où l'on écrivait un mot avec *ă* ou avec *â,* en marquant la différence d'écriture par *ắ,* ou bien en indiquant exprès le cas où l'on emploie l'une des formes et celui où l'on se sert de l'autre. Je renvoie par exemple aux mots : *besericắ, cine, cuvânt, dimineaţắ, pun, tot, un, vắd, veac, vin, zi* et *zic.*

Chaque paragraphe du glossaire renfermera ainsi, sous une forme condensée, l'histoire de la vie de chaque mot roumain, autant que nous avons pu le suivre à l'aide de la littérature à partir de la seconde moitié du XVIe siècle jusqu'à nos jours.

Maintenant, un mot pour finir. Ceux qui ont tenté d'exécuter un travail comme celui que je présente aujourd'hui au public sauront seuls apprécier le labeur ardu que la composition m'en a coûté. Battu comme je l'étais par les flots de ce monde, je n'aurais certainement pu terminer ce pénible travail sans l'amour du travail lui-même. Peu de gens m'ont encouragé, beaucoup m'ont persécuté; aussi pourrais-je à juste titre terminer cet avant-propos par ces mots d'un ancien auteur roumain : „De même que ceux qui sur l'immensité de l'Océan étant le jeu de la tempête furieuse désirent arriver au port, de même je désirais ardemment arriver à la fin de mon livre.“ Épilogue.

Gloire à Dieu, qui nous a soutenu du commencement à la fin de cette œuvre!

Londres, Mars 1891.

Introducere.

Datoria mea este acuma a da seamă de importanța și valoarea ce au textele pentru istoria literatureĭ și a cultureĭ româneștĭ, de modul cum am procedat la alegerea lor, de vederile ce m'au călăuzit de a da anume cutare extract dintr'o carte veche sau manuscript vechiŭ, de planul ce am urmărit la orânduirea textelor din literatura dialectică și acelor din literatura populară.

Pentru a împlini această sarcină, ce mi-am impus-o eu singur, voĭu începe prin schițarea istorieĭ literatureĭ române întru cât se oglindește în Chrestomatia de față.

Literatura română se poate împărți în treĭ marĭ epoce bine distincte una de alta, după limba din care s'au tradus cele maĭ multe cărțĭ tipărite și manuscripte, și după influența covârșitoare ce a avut când o literatură când alta asupra scriitorilor românĭ.

Vom avea deci I-iu epoca slavonă de la începutul literatureĭ române, până la stabilirea Fanarioților pe tronul Moldoveĭ și al Munteniei, adică de pe la mijlocul secoluluĭ al XVI-lea până la începutul sec. al XVIII-lea (c. 1550—1710.) După epoca slavonă urmează a II-a, epoca grecească, de pe la începutul secol. al XVIII-lea până pe la 1830, când începe a III-a, epoca modernă, romanică, când literatură română se desvoltă și se transformă supt influența adâncă a literatureĭ occidentale, maĭ cu seama supt influența celeĭ franceze și italiane.

Trecerea de la o epocă la cealalta nu se face de odată într'un mod abrupt, ci o literatură ĭa cu încetul locul celeĭ-l-alte, maĭ ales prin cauze politice. Cu cât stăm maĭ aproape de începutul uneĭ epoce, cu atât maĭ mult se poate observa atârnarea literatureĭ române de acea literatură după care se formează; traducerile sânt absolut literale, din cuvânt în cuvânt: un cuvânt românesc stă în locul celuĭ slovenesc, sau grecesc fără considerațiune dacă se potrivește cu spiritul limbeĭ româneștĭ sau ba. N'avem de cât să comparăm Psaltirea luĭ Coresi, sau Evanghelia sau Apocalipsul Ap. Pavel cu originalele slovineștĭ, sau Divanul lumiĭ al luĭ Cantemir sau Iliodor sau Omir cu cele greceștĭ pentru a ne convinge de acel fapt al dependențeĭ absolute. Din acele traducerĭ putem chiar reconstrui originalele. Este vrednic de observat însă că operile cele maĭ vechĭ din epoca

Introduction.

Il est de mon devoir maintenant de rendre compte de l'importance et de la valeur qu'offrent pour l'histoire de la littérature et de la civilisation roumaines les textes que j'ai reproduits, de la manière dont j'ai procédé à leur choix, des considérations qui m'ont amené à reproduire tel ou tel extrait d'un livre ou d'un manuscrit ancien, enfin du plan que j'ai suivi dans le groupement des textes appartenant à la littérature des dialectes et à la littérature populaire.

Afin de remplir la tâche que je me suis volontairement imposée, je commencerai par tracer une esquisse de l'histoire de la littérature roumaine, telle qu'elle nous apparaît dans la Chrestomathie.

On peut diviser la littérature roumaine en trois grandes époques bien distinctes, selon la nature de la langue qui a servi de base à la traduction des livres imprimés ou manuscrits, ou selon l'influence dominante qu'a exercée sur les écrivains roumains tantôt l'une tantôt l'autre de ces littératures.

La Ire époque sera naturellement l'époque slave, qui partant du commencement de la littérature roumaine, va jusqu'à l'avènement des Fanariotes sur le trône de la Moldavie et de la Valachie, en d'autres termes depuis la seconde moitié du XVIe siècle jusqu'au commencement du XVIIIe (1550—1710). Vient ensuite la IIe époque, l'époque grecque qui va jusqu'à l'année 1830, où commence la IIIe époque, l'époque moderne, dite romanisante, durant laquelle la littérature se développe et se transforme sous l'influence profonde des littératures de l'Occident, surtout française et italienne.

Le passage d'une époque à l'autre ne se fait pas d'un seul coup: une littérature prend la place de l'autre peu à peu, principalement par suite de causes politiques. Plus nous sommes proches du commencement d'une époque, plus on s'aperçoit de la dépendance de la littérature roumaine par rapport à celle qu'elle imite; les traductions sont absolument littérales; un mot roumain se trouvant à la place d'un mot slavon ou grec, sans qu'on s'inquiétât s'il était conforme ou non au génie de la langue. On n'a qu'à comparer aux originaux slavons, le Psautier de Coresi, l'Evangile, l'Apocalypse de l'apôtre St-Paul; et aux originaux grecs le Divan du monde de Cantemir Héliodor ou Homère, pour se faire une idée de cette dépendance absolue. Nous pouvons presque rétablir l'original d'après ces traductions. Il est digne de remarque pourtant, que les œuvres les plus anciennes, datant de la Ire époque, n'ap-

I-a nu ne apare nouă ca siluite; frazele fiind scurte, limba maĭ mlădioasă, nicĭ sintactica închegată, traducerea se ţine foarte uşor de originalul slovenesc. Apoĭ nu se poate tăgădui, că însaşĭ sintactica românească se influenţează foarte mult şi foarte adânc de sintactica slovenească, şi de aceea adesea traducerea nu ni se pare nicĭ aşa de greoae nicĭ aşa de stranie. Cu toate acestea traducătorul sclavic după tipicul slovenesc adesea nu ţine seamă de înţelesul textuluĭ, ci se ţine de cuvintele pe carĭ le traduce; de altă parte cuvintele sloveneştĭ cu două înţelesurĭ sânt adesea tălmăcite într'un mod nedibace şi contribuesc a încurca înţelesul. Textele vechĭ trebue decĭ studiate numaĭ alăturea cu originalele după carĭ s'a alcătuit traducerea, dacă voim să capătăm un înţeles lămurit.

Predominaţiunea influenţeĭ sloveneştĭ dispare însă cu încetul şi face loc celeĭ greceştĭ, care se manifestează maĭ întâĭŭ în Muntenia, unde deja pe la sfârşitul secoluluĭ al XVII-lea multe cărţĭ se traduc din originale greceştĭ. Deosebirea între spiritul limbeĭ greceştĭ şi acel al limbeĭ româneştĭ se resimte maĭ mult în aceste traducerĭ decât în acele făcute din sloveneşte. Limba începuse a se întări, nu se maĭ mlădia aşa de uşor după formele limbeĭ originaluluĭ, şi în textele citate maĭ sus, se poate vedea cât de puţin se potriveşte una cu alta; maĭ ales la texte poetice nu biblice, acolo limba traducereĭ nu maĭ represintă nicĭ limba românească şi nicĭ spiritul românesc. In Divanul lumeĭ al luĭ Cantemir de pildă, originalul este grecesc, ĭar traducerea urmează originalul din cuvânt în cuvânt, nu arare orĭ schimosind înţelesul.

In cursul veacurilor limba însă începe a se emancipa, traducătoriĭ devin maĭ dibacĭ, şi cu cât un text se copiază maĭ des, cu atât maĭ mult se depărtează limba copieĭ de aceea a izvoduluĭ, stilul devine din ce în ce maĭ românesc ĭar espresiunea maĭ firească; aceasta se întâmplă atât cu textele aparţinând epoceĭ slavone cât şi cu acele din epoca grecească; aşa de pildă textele biblice, Hronograful, cărţile din literatura populară.

Esemple de traducerĭ din limba latină sânt foarte rare. CronicariĭMoldoveĭ au o cunoştinţă profundă a aceleĭ limbĭ, eĭ se folosesc de cronicele leşeştĭ scrise în limba latină, dar limba cronicelor lor arată urme foarte slabe de o atare înrăurire. Maĭ vădită este acea înrăurire în Hronicul Moldo-Vlahilor al luĭ Cantemir, scris nu în spiritul limbeĭ româneştĭ, ci cu desăvârşire în acel al limbeĭ latineştĭ, ceea ce face a crede cum că nu este de cât o traducere făcută de însuşĭ Cantemir după un original latinesc alcătuit maĭ întâĭŭ de dânsul. Neculaĭ Costin, cel alt faĭmos cronicar al Moldoveĭ, traduce din latineşte Ceasornicul Domnilor.

In Transilvania cu prilejul mişcăreĭ naţionale despre care voĭŭ vorbi maĭ la vale, influenţa literatureĭ greceştĭ dispare mult maĭ ĭute de cât în Muntenia sau în Moldova. Acolo epoca modernă, adică influenţa literatureĭ occidentuluĭ începe a se manifesta încă pe la mijlocul secoluluĭ al XVIII-lea, şi traducerile în limba română se fac de obşte după originale germane, precum sânt operile luĭ Barac, Molnar, etc.; uniĭ autori, precum Maior şi Şincaĭ stau şi supt influenţa stiluluĭ latinesc. Oglinda cea maĭ vie a lim-

paraissent pas toujours comme des traductions serviles : la cause en est que les phrases étant courtes, la langue est plus malléable et la syntaxe non encore fixée et rigide. On ne peut pas nier non plus que la syntaxe roumaine elle-même ne subisse fortement l'influence de la syntaxe slavone: c'est pourquoi la traduction paraît parfois moins lourde et moins étrange. Néanmoins le traducteur, esclave de l'original slavon, ne tient point compte la plupart du temps du sens du texte : il ne fait que traduire les mots; d'autre part, les mots slavons à double signification sont parfois interprétés d'une façon inhabile, ce qui contribue à rendre encore plus embrouillé le sens général de la phrase. Il est toujours nécessaire de se reporter à l'original, toutes les fois que l'on veut avoir la signification réelle.

La prédominance de l'influence slavone disparaît peu à peu pour faire place à l'influence grecque; celle-ci se manifeste d'abord en Valachie, où, à partir de la fin du XVIIe siècle, on traduisait déjà un grand nombre de livres d'après les originaux grecs. La différence entre le génie de la langue grecque et celui de la langue roumaine devient ici encore plus sensible que dans les traductions faites d'après le slavon. La langue s'étant un peu fixée, elle ne pouvait plus se prêter facilement aux exigences de la tournure grecque : on peut voir dans les textes cités ci-dessus, combien peu ces tournures se ressemblent entre elles; surtout dans les textes poétiques non bibliques, où le style de la traduction n'est plus ni roumain ni conforme au génie de la langue. Pour le „Divan du Monde", par exemple, l'original est en grec et la traduction qui le suit est si littérale qu'elle dénature complètement le sens des phrases.

Peu à peu, néanmoins, la langue commence à s'émanciper, les traducteurs acquièrent plus d'habileté, et plus un texte est copié plus sa traduction s'éloigne de l'original : le style devient de plus en plus roumain, l'expression de plus en plus naturelle. Ce changement s'opère également dans les textes appartenant à l'époque slavone ainsi que dans ceux de l'époque grecque, comme par exemple, dans les textes bibliques, dans le „Hronograf" et dans les livres populaires.

Les exemples de traductions latines sont fort rares. Les chroniqueurs de la Moldavie connaissent à fond cette langue, car ils font usage de chroniques polonaises écrites en latin; mais le style de leurs chroniques a conservé peu de traces d'une semblable influence. Elle est plus apparente dans la Chronique des Moldo-Valaques par Cantemir, écrite non pas dans le génie de la langue roumaine, mais entièrement dans celui de la langue latine, ce qui me fait supposer que cette Chronique n'est qu'une simple traduction littérale faite par Cantemir d'après l'original latin composé par lui-même. Un autre chroniqueur illustre, N. Costin, traduisit du latin l'Horloge des Princes.

En Transylvanie, à cause du mouvement national, dont je m'occuperai plus tard, l'influence de la littérature grecque disparaît de meilleure heure, bien plus tôt qu'en Roumanie. Là, l'époque moderne, c'est-à-dire l'influence des littératures de l'Occident, commence à se manifester déjà à partir de la seconde moitié du XVIIIe siècle; les traductions se font d'ordinaire d'après des originaux allemands : ainsi les œuvres de Barac, de Molnar, etc. Certains, comme Maior et Şincai subissent encore l'influence latine. Mais le reflet le plus pur de la langue roumaine, dans

beĭ române în structura eĭ sintactică şi gramaticală este literatura populară, maĭ ales cea nescrisă, precum sânt basmele, snoavele şi proverbele.

Fie-care carte însă, chear când este o traducere, conţine totuşĭ căte o parte originală, şi adică „Precuvântarea“ şi „Epilogul“, unde traducătorul vorbeşte el însuşĭ de cauzele ce l'au îndemnat la acea lucrare, pomenind căte o dată izvodul după care a tradus cartea, cine l'a ajutat şi în cinstea căruĭ Arhiepiscop sau Domn închină cartea. Aceste părţĭ originale fiind importante atăt din punctul de vedere al limbeĭ căt şi din acel al istorieĭ literare le am reprodus maĭ tot deauna sau în întregul lor sau numaĭ în partea lor esenţială.

In modul acesta uşor se esplică acuma împărţirea materieĭ în treĭ marĭ grupe, în Chrestomatie. Vol. I reprezintă epoca I-a slavonă; textele cu slove din Vol. II-a reprezintă a doua epocă, cea grecească; ĭar textele cu litere latine, literatura populară, curat românească, ce nu stă de a dreptul supt nicĭ o înrăurire străină, şi reprezintă geniul şi spiritul adevărat al limbeĭ moderne.

* * *

Trec de la această schiţare generală la caracterizarea specială a fie-căriĭ bucăţĭ din Chrestomatie şi la indicarea cauzelor ce m'au condus la alegerea anume a părţilor reproduse. Materia întreagă o voĭu împărţi: 1) după coprinsul, 2) după limba adică după importanţa ce au textele pentru istoria literatureĭ române sau pentru filologia română.

I.

După coprinsul avem următoarele cincĭ grupe:

I. Teologia, II. Dreptul, III. Istoria, IV. Poezia sau literatura estetică şi V. Literatura populară scrisă şi nescrisă.

I. Teologia.

După natura lucruluĭ textele teologice sânt cele maĭ numeroase şi cele maĭ vechĭ. Ca pretutindenea în Europa, aşa începe şi literatura română cu Biblia, Psaltirea, Evanghelia, Praxiul, şi cu cele-l-alte cărţĭ bisericeştĭ, precum sânt Cazaniile, Liturghiile, de carĭ se leagă o literatură bogată dogmatică, didactică, apoĭ hagiologia şi apocrifele propriŭ zise.

1. Vechiul Testament. *a)* Psaltirea. Incepănd cu vechiul Testament ne vom ocupa maĭ întăĭu cu Psaltirea, care stă în fruntea tuturor cărţilor ale Legeĭ vechĭ atăt prin vechimea eĭ căt şi prin numărul tiparelor şi al manuscriselor din carĭ am dat extracte. E destul de bine cunoscut, cum că psalmiĭ formează şi o parte integrantă atăt a Molitvelniculuĭ (Evhologhiuluĭ) căt şi a Ceasoslovuluĭ. Avem decĭ un număr destul de conside-

son mécanisme syntactique et grammatical, se trouve dans la littérature populaire, surtout non écrite : les contes, les anecdotes, les proverbes.

Chaque traduction néanmoins renferme une partie originale : l'avant-propos et l'épilogue. C'est dans ces passages que le traducteur rappelle au lecteur les considérations qui l'ont amené à entreprendre le travail, renvoie parfois à la source originale, cite le nom de celui qui l'a aidé dans cette sainte besogne, et dit à la gloire de quel grand personnage, archevêque ou prince, il a dédié son livre. Ces côtés originaux sont très importants, aussi bien au point de vue de la langue qu'à celui de l'histoire littéraire : c'est pourquoi je les ai toujours reproduits dans leur tout ou dans leur partie essentielle.

On conçoit facilement maintenant pourquoi j'ai divisé la matière dans la Chrestomathie en trois groupes. Le premier volume de ma Chrestomathie représente l'époque slavone; l'époque grecque est représentée par les textes en lettres cyrilliques se trouvant au IIe volume; quant aux textes en caractères latins, c'est la littérature populaire, purement roumaine, qui n'a subi aucune influence étrangère et qui incarne le génie et le véritable esprit de la langue roumaine moderne.

* * *

Si nous passons de cette esquisse générale à la description détaillée des textes de la Chrestomathie et à l'indication des considérations qui m'ont amené à choisir tel ou tel des textes que j'ai reproduits, nous les répartirons 1° d'après les sujets dont ils traitent, et 2° d'après les dialectes dans lesquels ils sont écrits; en d'autres termes, selon l'importance qu'ont les textes pour l'histoire littéraire, ou pour la philologie roumaine.

I.

D'après les sujets nous avons les cinq grands groupes suivants :

I° Théologie, II° Droit, III° Histoire, IV° Poésie ou Littérature esthétique, et V° Littérature populaire écrite et orale.

I. Théologie.

Il est tout naturel que les textes concernant la Théologie soient les plus anciens et les plus nombreux. Comme partout ailleurs en Europe, la littérature roumaine fait aussi son apparition avec des traductions de la Bible, des Psaumes, de l'Evangile, du Praxion (Actes) et d'autres livres ecclésiastiques, comme les „Cazanie“ (Sermons), les Liturgies, ainsi qu'une riche littérature dogmatique et didactique, l'hagiologie et les apocryphes proprement dits.

1. **L'Ancien Testament** fera l'objet de notre première étude et c'est par *a)* le Psautier que nous commencerons, car il demeure, par son ancienneté comme par ses nombreuses éditions, imprimées ou manuscrites, à la tête de tous les autres livres. Les Psaumes constituent encore, en outre, une partie intégrante aussi bien du „Molitvelnic“ (Evhologhion) ou „Livre de prières“ que du Ceasoslov (Heures). Voilà donc à notre disposition un nombre considérable de Psaumes, tant dans différentes éditions

rabil de psalmĭ la dispoziţia noastră, atăt în diferitele ediţiunĭ tiparnice căt şi în versiunile manuscripte pentru a iĭ putea compara între dănşiĭ şi a determina izvoarele psalmilor din cărţile bisericeştĭ pomenite maĭ sus.

Psaltirea cea maĭ importantă este fără îndoĭala acea a luĭ Coresi. Din această Psaltire am tipărit (p. 10) nouă psalmĭ şi adică Psalmiĭ 3. 5. 8. 16. 18. 31. 97. 98. şi 150., şi cântarea luĭ Moisi. Spre a arăta legatură între această Psaltire şi cele-l-alte am reprodus paralele la aceştĭ 9 Psalmĭ aĭ luĭ Coresi din Psaltirele ulteriore, apoĭ dintre psalmiĭ carĭ se află intrupaţĭ în Biblie; şi cincĭ paralele din Ceasoslov; ĭar pentru „a doua căntare a luĭ Moisi" o paralelă din Biblia de Bucureştĭ. Am ales anume aceste părţĭ din Psaltire fiind foarte bogate în forme şi în cuvinte archaice; ĭar în construcţiunea lor sintactică şi în limba traducereĭ se poate recunoaşte la dănşiĭ mult maĭ uşor originalul slavon de căt la alţĭ Psalmĭ. Dacă luăm de pildă numaĭ titlurile psalmilor cincĭ şi opt avem o dovadă pipăită de traducere sclavică şi adesea fără înţeles. Cuvintele sloveneştĭ **ѡ наслѣдьствѹющемѹ** şi **о точилѣхь**, ce stau pentru cuvintele greceştĭ: ὑπερ τῆς κληρονομουσης şi ὑπερ τῶν ληνῶν au fost traduse în mod stângacĭu cu un înţeles nepotrivit. Psalmul 16 este de asemenea un esemplu căt se poate de perfect de modul sclavic de a traduce fără a ţine seamă de înţelesul. In psaltirele următoare, pe lăngă libertatea de stil se maĭ adaugă şi o îngrijire maĭ mare a da textuluĭ un înţeles clar, cu toate că acele carĭ sânt copiĭ după ediţiunĭ maĭ vechĭ se ţin de acel original; dar totuşĭ îl modifică şi îl modernizează.

Există apoĭ o altă Psaltire vechĭe manuscrisă dar cu data nesigură, care se deosibeşte de acea a luĭ Coresi prin anumite forme fonetice, ĭar ca text e aproape identică; m'am mulţumit decĭ cu reproducerea (p. 1*) acelor doĭ psalmĭ dela început carĭ lipsesc în ediţiunea luĭ Coresi, complectănd astfel Psaltirea care ni s'a păstrat numaĭ într'un singur exemplar, şi acela defect. Psaltirea luĭ Coresi cum o avem noĭ astăzĭ, începe cu versul al 5-lea din Psalm 1.

Tratând maĭ la vale despre legătura ce există între cărţile tipărite ale luĭ Coresi, şi între Tetra Evanghelul şi Praxiul manuscris voĭu atinge şi aceea dintre aceste două Psaltire, dovedind precum sper, cum că toate acele din urmă nu sânt de căt copiĭ făcute după tiparele luĭ Coresi şi nu vice versa. In cursul aceste Introducerĭ vom maĭ da foarte des peste manuscrise ce s'au copiat după cărţĭ tiparnice, maĭ ales în timpurile maĭ vechĭ; chiar şi din însaşĭ Psaltirea luĭ Coresi avem, cum se va vedea maĭ incolo, cel puţin două copiĭ manuscrise, una: Psaltirea de maĭ sus, şi alta din 1710.

Ca Psaltirĕ complectă din care am reprodus psalmĭ, urmează acuma imediat cea de Belgrad din 1651 (p. 152) lucrată după izvodul grecesc şi evreesc, cu o metodă mult maĭ ştiinţifică şi într'o limbă care este clasică. Avem chiar variante de traducerĭ în glose marginale.

imprimées que dans des versions manuscrites, que nous pourrons comparer et grâce auxquellles il nous sera facile de fixer les sources des Psaumes se trouvant dans les livres religieux mentionnés ci-dessous.

Le Psautier de Coresi est sans contredit le plus important. C'est précisément à ce recueil que j'ai emprunté les 9 psaumes qui suivent : 3, 5, 8, 16, 18, 31, 97, 98 et 150 et le cantique de Moïse. Afin de montrer le rapport de ce Psautier avec les autres recueils du même genre, j'ai mis en parallèle avec les neuf psaumes tirés de Coresi, ceux des Psautiers postérieurs, et des Psaumes qui se trouvent dans la Bible, puis 5 parallèles empruntés au Ceasoslov, et enfin un parallèle tiré de la Bible de Bucarest pour „le second cantique de Moïse“. Ces parties du Psautier ont été choisies surtout parce qu'elles étaient très riches en formes et en mots archaïques; d'autre part, leur construction syntactique et le mode de traduction nous mettent à même de reconnaître l'original slavon plus facilement que dans d'autres psaumes. Il suffit de jeter les yeux sur les titres des psaumes 5 et 8 pour nous convaincre de la servilité de la traduction, presque dépourvue de sens. Les mots slovènes ѡ наслѣдьствꙋющемꙋ et о точилѣхъ, qui correspondent aux mots grecs ὑπερ τῆς κληρονομουσης et ὑπερ τῶν ληνων ont été traduits maladroitement et dans un sens impropre. De même pour le psaume 16 qui pourrait servir comme un exemple non moins puissant à l'appui de notre thèse. Dans les Psautiers postérieurs, à côté d'une liberté de style très nette, on rencontre de plus un soin minutieux tendant à donner au texte un sens précis, bien que ces Psautiers qui ne sont que des copies de traductions antérieures, se rapprochent de cet ancien original, tout en le modifiant et en le modernisant.

Il existe encore un autre Psautier manuscrit, d'une date incertaine et qui ne diffère de celui de Coresi que par certaines formes phonétiques, le texte en étant absolument identique : je ne lui ai emprunté que les deux premiers psaumes seulement, ceux précisément qui manquent dans l'édition de Coresi, afin de compléter ainsi le Psautier dans le seul exemplaire qui nous ait été conservé et encore incomplet. Le seul Psautier de Coresi, tel que nous le possédons aujourd'hui, commence à partir du verset 5 du premier psaume.

En étudiant, plus loin, le rapport qui existe entre les livres imprimés de Coresi, le „Tetra evanghel“ et le „Praxion“ manuscrit, nous nous occuperons aussi du rapport entre les deux Psautiers en prouvant que les derniers ne sont que des copies faites sur les impressions de Coresi, et non l'inverse. Dans le courant de cette Introduction on rencontrera plus d'une fois des manuscrits qui ne sont souvent que les copies de textes publiés bien antérieurement. Bien plus, du Psautier de Coresi il nous reste au moins deux copies manuscrites : l'une est le Psautier d'une date incertaine qu'on peut voir à la page 1*, l'autre est celui de 1710, que l'on verra plus loin.

Parmi ces Psautiers complets, auxquels j'ai emprunté des extraits, après celui de Coresi, vient en premier rang le Psautier de Belgrade de 1561 (p. 152) — fait d'après les originaux grec et hébreu et avec une méthode scientifique plus rigoureuse. Le style en est presque classique, on y trouve même en gloses marginales des variantes de traduction.

Tot din slovenește ca și Coresi a maĭ tradus Psaltirea **Dosofteiu**, vestitul metropolit al Moldoveĭ. De la dănsul avem două traducerĭ, una în **proză**, la 1650 (p. 246) și alta în **versurĭ**, la 1673 (p. 208). Cea dintăĭ s'a tipărit în două coloane, una conținănd originalul slavon ĭar cea-l-altă traducerea românească; pe când Coresi a tipărit Psaltirea slovenește și românește într'un șir, după fie care vers slovenesc urmând unu românesc. Dosofteĭu fiind maĭ mult stăpăn pe limbă, traducerea luĭ este cu mult maĭ superioară celeĭ luĭ Coresi în ceea ce privește mănuirea limbeĭ, construcțiunea eĭ sintactică și chiar bogăția eĭ lexicală. De altă parte nu se poate tăgădui cum că cea de Belgrad este cea maĭ științifică, ĭar ca limbă și ca traducere mult maĭ perfectă. **Psaltirea în versurĭ** îșĭ are însemnătatea prin faptul că este cea dintăĭa încercare de versificare a Psalmilor. Nefiind întrodusă în biserică, căcĭ nu se întrebuințează în cultul ortodox, influența acesteĭ Psaltire nu a fost atăt de mare precum s'ar putea aștepta cine-va judecănd după răspăndirea Psaltireĭ versificate prin restul Europeĭ. Totușĭ au pătruns căte-va în literatura populară, precum în **cântările steleĭ** și **colindele**, chiar și unele **bocete** s'au format după analogia acestor Psalmĭ. Din „cântările steleĭ" pomenesc N. II (II p. 142) care nu este alt-ceva de cât Psalmul 46 din Psaltirea luĭ Dosofteiu; N. III (II p. 140) nu este iarășĭ de căt Psalmul 48, modificat așa ca să devie și căntec de stea, și prototip al bocetelor cu care se aseamănă foarte mult atăt ca fond căt și ca formă. Originalul în proză l'am reprodus din Psaltirea luĭ Dosofteiu așa ca să se poată compara ușor unu cu altu. Inceputul acestuĭ psalm a devenit un fel de întroducere stereotipă la acest soĭŭ de căntece religiose precum se poate vedea la N. XIII (II p. 143).

Intorcăndu-ne la Psaltire avem apoĭ aceea copiată de unu Ioan din Vasluĭu (p. 363) care cu toate că a fost copiată abia la 1710, este foarte importantă, căcĭ originalul eĭ, cum am pomenit deja, este cu mult maĭ vechiŭ, ne fiind altul de căt însașĭ Psaltirea luĭ Coresi. Din punctul de vedere literar acest manuscript merită decĭ o cercetare maĭ adăncită. Dacă îmĭ aduc bine minte, manuscriptul de față se maĭ aseamănă și în forma sa extrioră foarte mult cu cel-l-alt manuscris din sec. al XVI-lea de care am vorbit maĭ sus, având acelașĭ format mic. Dar nu numaĭ în exterior se aseamănă ci și în lăuntru; textul din 1710 nu este de căt o reproducere puțin modernizată a celuĭ-l-alt manuscris. După părerea mea avem aci două copiĭ ale textuluĭ românesc din Psaltirea luĭ Coresi, amăndouă făcute în Nordul Transilvanieĭ, sau poate în Bucovina, una din sec. XVI-lea alta din sec. al XVII-lea, una maĭ profund modificată în partea fonetică (rotacism) alta maĭ mult în cea lexicală: cuvinte și forme maĭ moderne ținănd locul celor vechĭ. Și în partea lexicală manuscrisul din sec. XVI-lea ține cumpăna între edițiunea tipărită și copia luĭ Ioan din Vasluĭu. Unele forme și cuvinte carĭ nu se află la Coresi se găsesc în ambele manuscrise, de pildă psalm 31 v, 4 (p. 365) sună aci: **ꙟторшꙋ-мъ спрє кинꙋри**. Coresi are: **тꙋрнаи-мъ спрє страсте**, ĭar manuscrisul din sec. XVI-lea: **ꙟторшꙋ-мъ спрє страсте** potrivindu-se în partea întăiă cu Ms. luĭ Ioan, ĭar în cea din urmă cu textul luĭ Coresi. Spațiul nu 'mĭ permite a mă întinde maĭ pe larg aci asupra acesteĭ chestiunĭ atăt de importante. Mă mulțumesc

Un autre traducteur du Psautier slovène est Dosithée, le célèbre métropolite de la Moldavie. Il nous reste de lui deux traductions dont l'une en vers, celle de 1673 (p. 208) et l'autre en prose, de 1650 (p. 246), imprimée sur deux colonnes, la traduction roumaine faisant face à l'original slavon, tandis que dans le Psautier de Coresi, les vers slavons et roumains se succèdent les uns aux autres. Dosithée étant plus maître de la langue, sa traduction est bien supérieure à celle de Coresi, tant par la noblesse de l'expression et par la richesse du lexique que par le manque de complication syntactique et grammaticale. D'un autre côté, il n'est pas à douter que le Psautier de Belgrade ne soit le plus scientifique et le plus parfait comme traduction. L'édition en vers offre une certaine importance par la seule raison qu'elle est le premier essai de Psautier en vers. Il faut avouer pourtant que, l'Eglise orthodoxe n'admettant pas les psaumes dans sa liturgie, l'influence du Psautier versifié n'a pas été aussi grande que l'on devrait s'y attendre, vu sa diffusion dans le reste de l'Europe. Certains psaumes néanmoins ont pénétré dans la littérature populaire : dans les noëls „cântece de stea", et dans les „colinde"; certaines lamentations funèbres même sont imitées des Psaumes. Pour les noëls voir le N° II (II, p. 142) qui n'est autre chose que le psaume 46 du Psautier de Dosithée, de même le N° III (II, p. 140) n'est que le psaume 48 modifié et approprié à servir à la fois et de „chant de Noël" et de prototype des lamentations, auxquelles il ressemble beaucoup aussi bien dans la forme que dans le fond. L'original en prose du Psautier de Dosithée a été reproduit ici afin de faciliter leur comparaison. Le commencement de ce psaume est devenu une espèce d'introduction stéréotypée pour ces sortes de chants religieux, comme l'est le N° XIII (II, p. 143).

Si nous revenons maintenant aux Psautiers, nous trouverons celui d'un certain Joan de Vaslui (p. 363) qui, quoique copié en l'année 1710, laisse facilement reconnaître le texte même de Coresi. Ce manuscrit mériterait, au point de vue littéraire, une étude plus approfondie. Extérieurement, si je m'en souviens bien, il offre une ressemblance frappante avec l'autre copie manuscrite du XVIe siècle, mentionnée plus haut, du même petit format. Le texte de 1710 n'était qu'une reproduction légèrement modernisée. De même pour le contenu, la ressemblance n'est pas moins visible. On aurait affaire, à mon avis, à deux copies du texte roumain du Psautier de Coresi, faites toutes les deux au Nord de la Transylvanie ou bien en Boucovine, dont l'une du XVIe siècle modifiée plutôt dans sa phonétique (rotacisme), et l'autre du XVIIe plutôt dans son lexique; l'on y rencontre des mots plus récents à la place des termes anciens. Enfin, quant au lexique, le texte du XVIe siècle tient encore le milieu entre l'édition imprimée et la copie de Joan de Vaslui. Certains mots et certaines formes qui manquent dans le texte de Coresi, se retrouvent dans les deux autres manuscrits : ainsi le psaume 31, 4 (p. 365) où il est dit : **ꙟторшꙋ-мъ спрє кинꙋри**. Coresi porte : **тꙋрнан-мъ спрє страстє**, et le manuscrit du XVIe siècle : **ꙟторшꙋ-мъ спрє страстє**. Dans le dernier, comme l'on voit, le premier élément de la phrase est semblable au manuscrit de Joan de Vaslui et le second élément semblable au texte de Coresi. Je regrette ne pouvoir m'étendre

cu atâta de a atrage atenţiunea asupra acestuĭ fapt. Cine ştie dacă 'mĭ va fi dat a maĭ urmări altă dată această chestiune maĭ cu de amăruntu.

Psaltirea se maĭ află încorporată şi în Bibliele complecte precum este cea din Bucureştĭ din 1688 şi aceea a luĭ Clain din 1795 (II, p. 155). Din cea dintâia am reprodus Psalm No. 2, ca o paralelă la Psaltirea manuscrisă (p. 1*), iar din a luĭ Clain n'am scos de cât alte texte biblice de carĭ voĭ vorbi maĭ la vale. Psalmĭ reslăţiţĭ am maĭ reprodus din diferite cărţĭ bisericeştĭ, Molitvelnice, Ceasoslove etc. unde psalmiĭ sânt părţile cele de căpetenie.

Imĭ maĭ remâne a pomeni Psaltirea cu tâlc (p. 314) a luĭ Alexandru Dascal. In Psaltirea în versurĭ a luĭ Dosofteĭu se strecuraseră deja câte-va tălmăcirĭ ale unor Psalmĭ. Alexandru Dascalul, care a fost un contimporan al Metropolituluĭ Dosofteiu şi, fără îndoială de origină moldovean, se poate să fie fost influenţat de acele puţine esemple, pentru a întreprinde de isnoavă traducerea de pe sloveneşte a Psaltireĭ întregĭ împreună cu tâlcul eĭ. Limba arată deja o propăşire vădită asupra tălmăcirilor maĭ vechĭ.

Iată acuma şi lista tuturor Psalmilor din ambele volume în ordine cronologică.

Ps. **1**, p. 1*. **2**, p. 1*. 282. **3**, p. 10. **5**, p. 10. 209.
6, vol. II, p. 185. **8**, p. 11. **10**, p. 364.
16, p. 11, 246. **18**, p. 12. 154. **26**, p. 247.
31, p. 13. 365. **38**, p. 211. **40**, p. 248.
48, p. 155. **54**, p. 366. **69**, vol. II, p. 17.
71, p. 367. **75**, 212. **90**, p. 286.
97, p. 13. 249. **98**, p. 14. **101**, p. 185.
111, p. 368. **123**, p. 213. **125**, p. 249.
137, p. 314. **150**, p. 14.

b) Biblia. Trecând apoĭ la Biblia propriu zisă, pomenim întâiŭ Bibliele complecte şi adică cea de Bucureştĭ din 1688 (p. 279) şi cea de Blaj din 1795 (II. p.155). In alegerea textelor reproduse aci am urmărit acelaşĭ sistem de paralelism pe care l'am descris cu ocaziunea Psaltireĭ. Textele reproduse aci le am maĭ reprodus şi din alte cărţĭ când maĭ vechĭ când maĭ moderne, arătând, sau legătura ce există între ele sau independenţa uneĭ versiunĭ de cea-l-altă.

Din Genesis, cap. 1. am tipărit patru versiunĭ, una din sec. al XVI-lea, două din sec. XVII-lea şi una din sec. al XVIII-lea; acele din Bibliĭ se aseamănă foarte mult între dânsele. Traducerile ale unor cărţĭ din Biblie sânt mult maĭ vechĭ de cât traducerea Biblieĭ complecte. Graţie acelorașĭ înfluenţe cărora se datoreşte traducerea Psaltiriĭ, avem şi o traducere a celor dintâĭ două cărţĭ ale luĭ Moisi, tipărite la Orăştiea în 1582 (p. 33). Numele dat acestor cărţĭ de Bitie şi de Ishodul (p. 37) dovedeşte că această traducere s'a făcut din sloveneşte, ceea ce se intrevede şi din construcţiunea sintactică a limbeĭ. Din cele două texte reproduse, cel dintâiŭ este cap. I din Genesis, care precum am văzut se maĭ află de treĭ orĭ în cartea de faţă; ĭar blagoslovenia luĭ Iacov (Genes. c. 49; p. 35) se află în vol. II într'o formă maĭ amplificată scoasă dintr'o copie a Hronografuluĭ din sec. XVIII-lea.

plus longuement sur cette question importante, faute d'espace; je me borne seulement à attirer sur elle l'attention du chercheur, car qui sait si, dans l'avenir, j'aurai encore l'occasion de revenir sur ce sujet.

On trouve aussi toute la collection de Psaumes dans les différentes éditions de la Bible, entre autre dans celle imprimée à Bucarest en 1688 (p. 279) et dans la Bible de Claïn publiée en 1795 (II, p. 155). J'ai emprunté à la première le psaume 2 pour servir de parallèle au Psautier manuscrit (p. 1*) et à la seconde quelques fragments bibliques sur lesquels on reviendra plus tard. Certains autres livres liturgiques, comme le Molitvelnic et le Ceasoslov, etc., où les psaumes forment l'élément constitutif, nous ont aussi fourni un certain nombre d'extraits.

Il ne reste qu'à citer le Psautier avec commentaire (p. 314) de A. Dascalul. Déjà dans l'édition en vers de Dosithée on trouve quelques essais en ce genre. A. Dascalul, d'origine moldave, sans doute contemporain du métropolite Dosithée, se serait, sous l'influence de ces essais, décidé à entreprendre la traduction, accompagnée d'un commentaire, du Psautier slavon tout entier. Le style prouve déjà à lui seul un sensible progrès et un certain degré de supériorité sur les précédents traducteurs.

Voici maintenant, dans l'ordre chronologique, la liste des psaumes reproduits dans les deux volumes de la Chrestomathie:

Ps. **1,** p. 1*. **2,** p. 1*. 282. **3,** p. 10. **5,** p. 10. 209.
6, vol. II, p. 185. **8,** p. 11. **10,** p. 364.
16, p. 11, 246. **18,** p. 12. 154. **26,** p. 247.
31, p. 13. 365. **38,** p. 211. **40,** p. 248.
48, p. 155. **54,** p. 366. **69,** vol. II, p. 17.
71, p. 367. **75,** 212. **90,** p. 286.
97, p. 13. 249. **98,** p. 14. **101,** p. 185.
111, p. 368. **123,** p. 213. **125,** p. 249.
137, p. 314. **150,** p. 14.

b) Si nous passons maintenant à la Bible proprement dite, il nous faut citer en première ligne les Bibles complètes: la Bible de Bucarest de 1688 (p. 279) et celle de Blaj de 1795 (II, p. 155). J'ai suivi, cette fois encore, dans le choix des textes reproduits, le même système de parallélisme que pour les Psaumes. J'ai emprunté des extraits à d'autres livres, tantôt plus anciens, tantôt plus modernes, pour faire ressortir encore davantage l'analogie ou la dissemblance entre les versions.

Nous possédons quatre versions du premier chapitre de la Genèse: l'une du XVIe siècle, deux du XVIIe et une enfin du XVIIIe; celles tirées de la Bible offrent une grande ressemblance. Les traductions partielles de la Bible sont plus anciennes que les traductions complètes. Ainsi, on a une traduction des deux premiers livres de Moïse, imprimée à Orestie en 1582 (p. 33), due aux mêmes influences que la traduction du Psautier. Les noms de Bitie et d'Ishodul, donnés à ces livres, prouvent aisément que leur traduction a été faite du slovène, bien que la syntaxe de la langue nous le montre suffisamment. Le premier des deux fragments reproduits est „le premier chapitre" de la Genèse qui, comme l'on a déjà vu, se trouve encore trois fois dans la Chrestomathie; „la bénédiction de Jacob" (Genèse p. 49; p. 35) se trouve, sous une forme plus amplifiée, dans le IIe volume tiré d'une copie du Hronograf du XVIIIe siècle.

Din cele-l-alte cărţĭ ale Vechiuluĭ Testament nu maĭ avem în literatura română de cât capitole reslăţite şi împrăştiate printre cărţile bisericeştĭ. O singură escepţiune pare a face fragmentul din Leviticus, cap. 26, 3—41, (p. 3—5); şi acesta nu e nicĭ de cum scos deadreptul din Biblie, ci este un fragment de la un Parimiar, şi ast fel se esplică cum de s'a păstrat tocmaĭ ca un fragment care începe cu vers 3 şi merge numaĭ până la v. 41, pe când capitolul din Biblie are 46 de versurĭ. Alte texte din Vechiul Testament se maĭ află prin Psaltire, Ceasoslov, Parimiar şi în unele Cazaniĭ cărora le slujeşte ca text pentru Omiliĭ. Parimiarul constă exclusiv din texte biblice scoase din Vechiul Testament; singurul care s'a tipărit este acela al mitropolituluĭ Dosofteĭu; din el am reprodus (p. 263) maĭ ales acele specimene, carĭ erau importante atăt pentru fonetica şi lexicografia cât şi pentru stilistica. La Psaltire se află adause apoĭ unele părţĭ poetice ale Biblieĭ, şi cântărĭ care fac parte şi din Ceasoslov. Aşa este Cântarea a două a luĭ Moise adică Deuteron. c. 32, pe care am reprodus aci din Psaltirea luĭ Coresi, şi pentru a doua oară din Biblia de Bucureştĭ (p. 281). Apoĭ Cântarea luĭ Iona prorocul cap. 2, v. 3—10, din Psaltirea de Belgrad (p. 156); Cântarea Anneĭ 1 Reg. c. 2, v. 1—10, din Psaltirea luĭ Dosofteiu (p. 249).

Cele zece cuvinte apoĭ din Cazania luĭ Coresi (p. 33) şi din Catehismul luĭ Popa Grigorie din Măhaciŭ (p. 40). Din cele-l-alte cărţĭ biblice, afară de extractele date din Parimiar şi din ambele Bibliĭ, maĭ avem Ezechiel c. 37, v. 1—14 din Acathistul Mitropolituluĭ Dosofteiu (p. 215) şi Pilde c. 31 v. 8—31 din Penticostariul luĭ Alexandru Dascal (p. 312), toate tălmăcite din sloveneşte în româneşte.

2. Noul Testament. Mult maĭ numeroase şi tot de o dată de cea maĭ mare importanţă sânt textele Nouluĭ Testament, carĭ sânt poate chiar şi cele maĭ vechĭ monumente ale literatureĭ române. E de prisos a maĭ spune, cum că literatura română se naşte de abia cu traducerea Evangelieĭ în limba română. Tocmaĭ limba această a Evanghelieĭ a devenit limba literară a poporuluĭ român; Psaltirea înfluenţează până la un punct lirica, literatura avăntuluĭ poetico-religios; dar proza, literatura generală care reprezintă manifestaţiunele intelectuale ale neamuluĭ stau supt înfluenţa directă a limbeĭ Evanghelieĭ şi a literatureĭ bisericeştĭ, care şi dânsa iarăşĭ izvoreşte din Evanghelie.

Merită decĭ un studiu cu totul special cercetarea asupra originalelor după carĭ s'a tradus Evanghelia şi cele-l-alte cărţĭ ale Nouluĭ Testament. Eu nu pot atinge această chestiune aci dor numaĭ în treacât; ocupându-mă maĭ la vale cu a textelor limb voĭ reveni şi asupra limbei originalelor.

Precum am observat la Psaltire, literatura veche română (cel puţin cea bisericească) atărnă cu desăvărşire de cea slovenească. Prima traducere a Evanghelieĭ s'a făcut şi dânsa după slovenie; maĭ mult încă, după chiar ediţiunele sloveneştĭ tipărite de însuşĭ Coresi. Singurul exemplar al Evanghelieĭ române ce s'a păstrat este din nefericire necomplect, şi Cipariŭ iĭ dă data: înainte de 1580. Văzănd că Psaltirea slavonă şi cea slavono-

Quant aux autres livres de l'Ancien Testament, on n'a dans la littérature roumaine que des fragments détachés et disséminés sans ordre dans presque tous les livres liturgiques: la seule exception est offerte par le fragment du Lévitique, chap. 26, 3—41 (p. 3—5); ce fragment ne vient pas directement de la Bible, mais d'un Parimiar, ce qui nous explique l'état fragmentaire de ce chapitre, qui commence au verset 3 et va jusqu'au 41ᵉ, le chapitre ayant en réalité 46 versets. Les autres extraits de l'Ancien Testament sont ceux qui se trouvent dans le Psautier, le Ceasoslov, le Parimiar et dans certaines Cazanie, auxquels ils servent de textes pour les homélies. Le Parimiar en est exclusivement formé: le Parimiar de Dosithée (p. 263) est le seul qui ait été imprimé; c'est lui qui nous a fourni des spécimens importants tant pour la phonétique que pour la lexicographie et la stylistique. Comme additions au Psautier il y a les fragments poétiques de la Bible qui font en même temps partie du Ceasoslov. Ainsi le second cantique de Moïse, qui est au ch. 32 du Deutéronome, que j'ai tiré une fois du Psautier de Coresi et une seconde fois de la Bible de Bucarest (p. 281); le cantique du prophète Jonas (chap. 2, V, 3—10) tiré du Psautier de Belgrade (p. 156); le cantique d'Anne extrait du Psautier de Dosithée (p. 249. 1 Reg. ch. 2, v. 1—10). Les dix commandements se retrouvent dans la Cazanie de Coresi (p. 33) et dans le catéchisme de l'abbé Grégoire de Mahaciu (p. 40). Parmi les autres livres bibliques, sauf les spécimens tirés du Parimiar et des deux Bibles, on a encore ch. 37, v. 1—14 du livre d'Ezéchiel, dans l'Acathiste du métropolite Dosithée (p. 215) et le ch. 31, v. 8—31 du livre des Proverbes, dans le Penticostar d'Alexandru Dascalul (p. 312), tous ces textes étant traduits du slovène en roumain.

2. **Le Nouveau Testament.** Beaucoup plus nombreux et de plus grande importance sont les textes du Nouveau Testament, qui sont peut-être aussi les plus anciens monuments de la littérature roumaine. Il est inutile de dire qu'elle commence avec la première traduction de l'Evangile. C'est précisément la langue de cette traduction qui est devenue ensuite la langue littéraire du peuple roumain. Le Psautier exerce son influence jusqu'à un certain point sur le côté lyrique, sur le développement de la littérature poético-religieuse; la prose, au contraire, cette littérature générale qui représente les manifestations intellectuelles du peuple roumain, a subi l'influence directe de la langue de l'Evangile et de la littérature ecclésiastique, qui prend aussi sa source dans l'Evangile.

Une étude consacrée tout particulièrement à la recherche des textes originaux, ayant servi de base à la traduction de l'Evangile et à d'autres livres du Nouveau Testament, aurait sans doute son importance. Il m'est presque impossible de l'aborder à cette place; quand je serai arrivé à l'étude de la langue des textes, j'en parlerai plus longuement.

L'ancienne littérature roumaine (du moins la littérature ecclésiastique), ainsi qu'il a été dit à l'occasion du Psautier, découle entièrement de la langue slavone. On sait que la première traduction de l'Evangile a été faite d'après le slovène; bien plus, d'après les éditions slovènes données par Coresi lui-même.

Le seul exemplaire de l'Evangile qui se soit conservé, est malheureusement loin d'être complet. Cipariu le place avant l'année 1580.

română se tipărise în acelaşĭ an 1577, la Saz-Sebeş, am conchis că traducerea şi tipărirea Evangheliei româneştĭ a trebuit să se facă tot pe acolo şi tot în acelaşĭ an ca şi cea slovenească; de acea în carte i-am pus data 1579, şi ca loc de tipar am însemnat Saz-Sebeş. Se cunosc însă două edițiunĭ ale Evangheliei slovenești, una, frumos tipărită, cu forme slavone serbeştĭ şi alta cu forme bulgare, maĭ puțin frumos tipărită, dar altfel textul este aidoma. Data şi autorul acestor tipăriturĭ nu era sigură şi s'a crezut până acuma, cum că edițiunea cu formele bulgăreştĭ (din 1579) era singura făcută de Coresi. După o notiță care s'a păstrat într'un exemplar complect al Evangheliei cu forme serbeştĭ descoperită de mine se dovedeşte, maĭ întâiŭ, cum că această edițiune este de pe la 1562 tot din Braşov şi al doilea că şi dânsa se datoreşte asemenea iscusinței tipografice a luĭ Coresi. Acest fapt odată stabilit, ne ajută de a preciza maĭ bine data tipăriref Evangheliei române.

Maĭ este de observat cum că cu aceleaşĭ slove cu care s'a tipărit Evanghelia slavonă s'a maĭ tipărit şi un Praxiu slovenesc. In literatura română avem de asemenea un Praxiu identic cu Evanghelia în ceea ce priveşte tiparul şi limba. Cazul este deci absolut identic cu acel din literatura slavonă.

Pe lângă aceasta se maĭ adaugă faptul cum-că Evangheliarul din British Museum a fost scris la 1574; ceea ce ar fi cu patru anĭ înaintea dateĭ ce s'a atribuit până acuma Evangheliei luĭ Coresi. O comparațiune a limbeĭ din manuscris cu acea din tipar dovedeşte însă până la evidență cum că manuscrisul a fost copiat după tipar, şi nu vice-versa, în tocmaĭ precum era casul şi cu Psaltirea.

Toate aceste m'au convins cum că data tiparuluĭ trebue să fie anterioară anuluĭ 1579, căcĭ trebue să fie anterioară manuscrisuluĭ, adică înainte de 1574, apoĭ trebue să fie anterioară şi Praxiuluĭ, de oare ce în epilogul la Cazania I-a (Cipariu, Anal p. 29) Coresi pomeneşte întâĭ de „Trete evanghelul“ apoĭ de „Pra(xiu)“, şi este lucru natural ca maĭ întâĭ să se tipărească Evanghelia şi apoĭ Praxiul. Tiparul acestuĭa se aseamănă apoĭ cu acel al Evangheliei sloveneştĭ din 1562, prin urmare şi Evanghelia română trebue să fie de pe la 1562; şi trebue să fie tipărită în Braşov împreună cu Praxiul şi cu Cazania I-a.

Cele două edițiunĭ ale cărților sloveneştĭ se pot esplica într'un mod firesc. Cea cu formele serbeştĭ s'a făcut pentru biserica serbească din Transilvania şi Serbia, pe când cea-l-altă cu formele bulgăreştĭ s'a făcut, precum se şi spune anume în dedicațiune, din porunca şi cu cheltuĭala Domnilor Muntenĭ pentru trebuința bisericeĭ lor; totuşĭ urme serbeştĭ, datorite originaluluĭ maĭ vechĭu s'au păstrat şi în aceste tipăriturĭ maĭ nouă. Se ştie în destul de bine, cum că dialectul bulgăresc era acela ce predomina în biserica română, până pe la sfârşitul sec. XVII-lea când se introduseră formele dialectale ruseştĭ.

Am intrat maĭ cu deamănuntul într'această chestiune, fiind-că de ea se leagă începutul literatureĭ române, şi maĭ ales fiind că în urma desco-

Comme le Psautier slovène et le Psautier slavo-roumain ont été, tous les deux, publiés en 1577 à Saz-Sebeş, j'en ai conclu que la traduction et la publication de l'Evangile roumain ont été faites au même endroit et en la même année que l'Evangile slovène : c'est pourquoi je leur ai donné comme date l'année 1579 et fixé Saz-Sebeş pour lieu de publication. Mais on connaît deux éditions de l'Evangile slovène, dont l'une d'une belle exécution typographique et aux formes serbes et l'autre aux formes bulgares et un peu moins bien exécutée. A part ces différences, le texte est absolument identique. La date d'un de ces imprimés n'est pas certaine et l'on a cru jusqu'à présent que l'édition aux formes bulgares (de 1579) est la seule donnée par Coresi; mais d'après une note conservée dans un exemplaire complet de l'Evangile aux formes serbes et que j'ai découvert, il résulte que cette édition serbe a été faite à Braşov en 1562, bien antérieurement à l'autre; et son exécution est due aussi au talent typographique de Coresi. Ce fait, une fois établi, nous aide à préciser la date de la publication de l'Evangile roumain. Ajoutons encore que les mêmes caractères, qui servirent à l'impression de l'Evangile slavon, ont été utilisés pour la publication d'un Praxion slavon; or, un fait semblable se passe dans la littérature roumaine où nous trouvons l'Evangile absolument identique à un Praxion, quant aux caractères et à la langue.

Un autre fait qui confirmera notre conclusion est que l'Evangéliaire manuscrit du British Museum date de l'an 1574; par conséquent il serait de quatre ans antérieur à la date attribuée à l'Evangile de Coresi; mais une étude comparée de la langue du manuscrit et de celle de l'édition imprimée, prouve jusqu'à l'évidence que c'est cette dernière qui a servi de modèle, et non le contraire, le manuscrit n'étant donc qu'une copie faite d'après le texte imprimé, ainsi que cela avait eu lieu pour le Psautier.

Tout cela m'a convaincu que la date de l'Evangile imprimé doit être antérieure à celle du manuscrit pour lequel elle a servi de modèle c'est-à-dire avant l'an 1574; elle doit être antérieure aussi au Praxion, puisque dans l'épilogue de la première „Cazanie" (Cipariu, Anal. p. 29). Coresi mentionne d'abord les „Quatre Evangiles" et ensuite le „Pra(xion)"; et il est tout naturel que l'on doive d'abord publier l'Evangile et ensuite le Praxion. L'impression de ce Praxion ressemble à celle de l'Evangile slovène de l'an 1562; en conséquence, l'Evangile roumain doit aussi appartenir à l'an 1562 et avoir été imprimé à Braşov en même temps que le Praxion et la première Cazanie.

Les deux éditions de l'Evangile slovène pourraient aussi s'expliquer facilement : l'édition aux formes serbes a été faite pour les besoins de l'église serbe de la Transylvanie et de la Serbie; quant à celle avec les formes bulgares, elle a été imprimée, comme il est dit dans la dédicace, par l'ordre et aux frais des princes de Valachie, pour les besoins de l'église roumaine. Cependant, des traces serbes, dues à l'original plus ancien, se sont conservées aussi dans ces impressions. C'était le bulgare, on le sait qui, dans l'église roumaine, avait prédominé jusqu'à la fin du XVIIe siècle, quand s'introduisirent les formes dialectales russes.

Nous sommes entré dans plus de détails sur cette question, puisque c'est à elle que se rattache l'origine de la littérature roumaine et surtout,

perireĭ de manuscrise, conţinând Psaltirea, Evanghelia şi Praxiul, s'au formulat nişte conclusiunĭ, carĭ transportă cercetarea asupra începutuluĭ literatureĭ române de pe tărâmul realităţiĭ la acel al închipuireĭ fantastice. Un alt resultat la care am maĭ ajuns este că am stabilit prioritate tiparelor asupra manuscriselor, aceştia ne fiind decât copiĭ ulterioare, puţin modificate; ceea ce se va dovedi şi maĭ limpede când vom examina maĭ la vale aceste texte şi din punctul de vedere filologic.

După aceste observaţiunĭ trecem acuma la înşirarea textelor din Noul Testament, reproduse aci. Avem maĭ întăĭu *a)* Evanghelia propriu zisă adică cele patru Evangheliĭ (Tetraevanghelul) formând o carte separată, tipărită foarte des, poate chiar şi maĭ des încă decât Psaltirea.

In fruntea tuturor stă Tetra-evanghelul luĭ Coresi din 1562 (p. 17). O copie muntenească absolut identică represintă apoĭ Tetraevanghelul manuscris din 1574 (p. 7*).

Noul Testament de Belgrad din 1648 (p. 124) face epocă, întocmaĭ precum a făcut Psaltirea de care am vorbit maĭ sus. Pentru întâia oară s'au tipărit atuncea într'un volum atât cele patru Evangheliĭ, cât şi cele-l-alte cărţĭ ce formează împreună Noul Testament. Nu încape nicĭ o îndoĭală, cum că alcătuitoriĭ acesteĭ opere s'au folosit de traducerile cele vechĭ, modificându-le însă după cum credeau eĭ de cuviinţă. Intr'un loc se pomeneşte chiar de tiparul cel vechĭu, care nu poate să fie decât Praxiul luĭ Coresi. A doua predoslovie dă socoteală asupra moduluĭ critic urmat autoriĭ la lucrarea acesteĭ traducerĭ, şi fiind importantă din maĭ multe puncte de vedere am reprodus-o aci (p. 125).

Tetraevanghelul manuscris din 1650—75 (p. 194) este o copie muntenească făcută după izvodul din Belgrad. Altă copie manuscrisă făcută după tipar!

Evanghelia, cu întreg Noul Testament, se află şi în Biblia cea mare de Bucureştĭ 1688 (p. 279), care stă supt influenţa Testamentuluĭ de Belgrad.

De la acest Tetraevanghel trecem la Evanghelia română-elinească, a luĭ Şerban Greceanu din 1693 (p. 307). O schimbare esenţială s'a întrodus de către Ş. Greceanu in Evanghelia din 1693 facând-o să se asemene cu textele cele vechĭ; e o schimbare care era necesară dacă acea ediţiune era să se întrebuinţeze în slujba bisericească; şi adică pe când textul ediţiuneĭ de Belgrad este tipărit în tocmaĭ cu originalul grecesc, începând cu Evanghelia luĭ Mateiu şi isprăvind cu Apocalipsul, împărţit în capitole şi verseturĭ; Evanghelia greco-română ca şi cea veche a luĭ Coresi are textul împărţit în zaceale sau citaniĭ, care sânt orânduite la cea dintăĭa după şirul citanielor ce se urmează în biserică în cursul anuluĭ; adică începe cu Evanghelia luĭ Ioan, ĭar textul celor-l-alte Evangheliĭ se află împrăştiate prin carte. Printr' această orânduire în citaniĭ dupe sĭptămânĭ se deosebesc acele cărţĭ ce se întrebuinţează în slujba bisericeĭ ortodoxe de cele-l-alte ediţiunĭ ce urmăresc un scop maĭ puţin practic, poate chiar reformator, sau cel mult cuvios. Aşa avem îndată un alt exemplu în

parce que, à la suite des découvertes de manuscrits, contenant le Praxiu, le Psautier et l'Evangile, on a formulé des conclusions qui tendent à transporter du champ réel sur le terrain de la fantaisie, la recherche des origines de la littérature roumaine. Un autre résultat, auquel je suis arrivé, c'est d'avoir établi la priorité des imprimés sur les manuscrits, qui ne sont que des copies ultérieures, légèrement modifiées. Je reviendrai plus longuement sur cette question en étudiant ces textes au point de vue philologique et j'espère prouver plus clairement la priorité des imprimés par rapport aux manuscrits.

Après ces remarques, passons maintenant à l'énumération des textes du Nouveau Testament reproduits ici. Il y a d'abord *a)* l'Evangile proprement dit, ou les „quatre évangiles", formant un livre séparé imprimé fréquemment, encore plus souvent peut-être que le Psautier.

A la tête de tous les Evangiles se place celui de Coresi de l'an 1562 (p. 17). Une copie faite en Valachie et absolument identique aux „Quatre évangiles" est le manuscrit de l'an 1574 (p. 7*).

Le Nouveau Testament de Belgrade de 1648 (p. 124) fait époque, ainsi que le Psautier, dont il a été question plus haut. C'était pour la première fois qu'on publiait alors en un volume les quatre Evangiles ainsi que les autres livres du Nouveau Testament. Il est hors de doute que pour exécuter leur œuvre, les auteurs ont utilisé d'anciennes traductions, mais tout en les modifiant à leur gré. En un endroit il est même question du texte ancien, qui ne peut être que le Praxion de Coresi, et, dans le second avant-propos, est expliqué le système critique suivi dans l'exécution de cette œuvre; comme cet avant-propos est important à plusieurs points de vue, je l'ai reproduit aussi (p. 125).

Les „Quatre Evangiles" manuscrits de 1650—75 (p. 194) sont une copie faite en Valachie d'après le texte de Belgrade (c'est encore une copie manuscrite faite d'après un imprimé!).

Il va sans dire que l'Evangile complet, c'est-à-dire le Nouveau Testament tout entier, se retrouve dans la grande Bible de Bucarest de l'an 1688 (p. 279). Celle-ci, aussi bien que l'Evangile seul, a subi l'influence du Testament de Belgrade.

Des „Quatre Evangiles" passons à l'Evangile roumain-grec de Șerban Greceanu, de l'année 1693 (p. 307). Un changement essentiel fut introduit par Greceanu dans l'Evangile de 1693, en le rendant semblable aux textes anciens, changement qui était nécessaire si l'édition devait être adoptée dans l'office liturgique; par conséquent, tandis que les textes de l'Evangile et du Nouveau Testament de Belgrade sont imprimés dans l'ordre de l'original grec, qui commence par St-Mathieu et finit par l'Apocalypse, étant divisé en chapitres et en versets, l'Evangile gréco-roumain, ainsi que l'ancien Evangile de Coresi porte, au contraire, le texte divisé en „zaceale" et en leçons arrangées d'après l'ordre qu'on suit pendant le courant de l'année dans l'office liturgique, de sorte que cet Evangile de Greceanu commence par St-Jean, les autres livres étant disséminés sans ordre dans le texte. Par le fait de cet arrangement en „zaceale" d'après les semaines, ces livres employés dans l'office de l'Eglise orthodoxe, diffèrent des autres éditions qui poursuivent un but moins pratique, peut-être même de réforme ou tout au plus de piété. Un autre exemple semblable nous est

Noul Testament tipărit de Anthim Ivireanul la 1703 (p. 347) care Testament nu este de cât o reproducere puţin modificată a Nouluĭ Testament de Belgrad; ceea ce se poate uşor constata dacă comparâm textul din Mateiu p. 348 cu cel din pag. 127. Acest Testament nu este împărţit nicĭ el în citaniĭ sau zaccale ci în capitole şi verseturĭ, urmând în toate izvodului din 1648. Intocmaĭ aşa este cazul şi cu Biblia de Blaj (II. p. 155). O cercetare în bisericele româneştĭ va dovedi asemenea faptul cum că numaĭ Evanghelia luĭ Şerban Greceanu sau una tot astfel împărţită este aceea ce se întrebuinţase şi se mai întrebuinţează, iar nicĭ decum una împarţită în capitole şi versurĭ şi cu textul în ordinea originaluluĭ grecesc. Din poruncă domnească a fost trimisă acea Evanghelie a luĭ Greceanu la toate bisericele ce stau supt oblăduirea Mitropolituluĭ Ungro-Vlahieĭ, şi s'a păstrat în acele bisericĭ maĭ mult decât orĭ ce altă carte veche românească.

Cu timpul, sau că se stricase din prea multă întrebuinţare sau că numărul nu maĭ ajungea, s'a simţit necesitatea pentru o altă ediţiune, şi la 1746 se retipăreşte acea Evanghelie la Râmnic (II p. 35), întocmaĭ în aceeaşĭ ordine, dar de astă dată fără greceşte, numaĭ textul român singur.

La aceste se mărgineşte numărul Evangheliilor din literatura română din care am dat estracte.

b) Praxiul. Afară de Evanghelia propriu zisă s'au maĭ tipărit în mod independent şi Faptele Apostolilor; şi aceştia ca şi Evanghelia în două felurĭ: sau într'o ordine liturgică, adică după cum cere slujba bisericeĭ, sau în ordinea literară după şirul şi orânduiala originaluluĭ.

In forma liturgică şi în ordine cronologică avem maĭ întâĭ Praxiul din 156? (p. 9*) pe care îl atribuesc luĭ Coresi. Avem apoĭ copia modificată manuscrisă, cunoscută şi supt numele de Codicele Voroneţean (2*). Asupra legătureĭ ce există între acesta din urmă şi cel tipărit am vorbit deja maĭ sus pe larg.

Singurul Apostul ce'l maĭ cunoaştem din vechea literatură română este apoĭ acel din 1683 (p. 260) care s'a tipărit prin porunca luĭ Cantacuzino, domnul ţăriĭ româneştĭ, şi care ca şi Evanghelia de maĭ sus s'a trimes bisericilor pentru trebuinţa slujbeĭ. Intocmaĭ după original se află Praxiul tot deauna tipărit la un loc cu Evanghelia, formând: Noul Testament; aşa în Noul Testament de Belgrad, în Biblia de Bucureştĭ, în Noul Testament al luĭ Anthim Ivireanu şi în Biblia de Blaj.

Noul Testament maĭ întră în mare parte şi în compoziţiunea cărţilor bisericeştĭ; el este baza cazaniilor, de carĭ vom vorbi maĭ la vale; a Molitvelnicelor şi a Diaconarelor. La orĭ ce slujbă bisericească textele din Noul Testament sânt centrul în jurul căruĭa se grupează cele-l-alte elemente. Am reprodus de aceea părţĭ ale Nouluĭ Testament din maĭ multe alte cărţĭ bisericeştĭ. Aceste extracte ne vor călăuzi în cercetările — dacă se vor face — asupra originalelor de carĭ s'au slujit autoriĭ cărţilor liturgice, dacă s'au slujit de vre-una din cărţile tiparnice sau manuscrise, ce am pomenit, sau dacă au întreprins eĭ singurĭ traducerea de iznoavă a textelor ce se afla în acele cărţĭ liturgice pe carĭ le tălmăceau. Pentru a înlesni atarĭ cercetărĭ

offert par le Nouveau Testament d'Anthime d'Ibérie en l'an 1703 (p. 347), qui n'est qu'une reproduction peu modifiée du Nouveau Testament de Belgrade; c'est ce qui est très facile à constater si l'on compare le texte de St-Mathieu p. 348 avec le même de la pag. 127. Ce Testament n'est pas non plus divisé en leçons ou „zaceale", mais en chapitres et en versets imitant en tout le texte de 1648. Un cas identique se rencontre dans la Bible de Blaj (II, p. 155). De minutieuses recherches dans les églises roumaines nous conduiraient à établir que c'est l'Evangile de Greceanu ou bien un autre divisé de la même manière que l'on emploie encore et non un Evangile divisé en chapitres et en versets, d'après l'ordre de l'original grec.

Par l'ordre du Prince régnant, cet Evangile de Greceanu fut envoyé à toutes les églises dépendant du métropolite de la Hongro-Valachie; il s'y conserva plus longtemps que tout autre ancien livre roumain. Après un long intervalle cependant, soit que le nombre de ses exemplaires eût diminué, soit qu'un trop fréquent usage les eût rendus difficiles à lire, on sentit le besoin d'une nouvelle édition; on la fit à Râmnic en l'an 1746 (II, p. 35), exactement semblable à la première, mais en roumain seulement cette fois, le texte grec ayant été exclu.

Voilà où s'arrête, dans la littérature roumaine, le nombre d'Evangiles auxquels j'ai emprunté des extraits pour la Chrestomathie.

b) En dehors de l'Evangile proprement dit, ce sont les „Actes des Apôtres" (le „Praxion") qui ont été aussi publiés séparément, de deux manières également comme l'Evangile : d'abord dans un ordre liturgique ainsi que l'office divin l'exige, ensuite dans un ordre littéraire selon la disposition naturelle de l'original. Sous la forme liturgique, il y a d'abord, d'après l'ordre chronologique, le Praxiu (p. 9*) que j'attribue à Coresi; puis une copie manuscrite modifiée du même livre, connue encore sous le nom de „Codex Voronețean" (ou Crețu p. 2*). J'ai déjà parlé plus haut du rapport qui existe entre ce dernier et l'original de Coresi.

Le seul Praxion que l'on connaisse encore dans l'ancienne littérature roumaine est celui de l'année 1683 (p. 260), qui fut imprimé par l'ordre de Cantacuzène, Prince de Valachie, et envoyé également à toutes les églises pour les besoins de l'office liturgique. De même que dans le texte original, les Actes des Apôtres se trouvent réunis à l'Evangile et constituent le Nouveau Testament; il en est ainsi dans le Nouveau Testament de Belgrade, la Bible de Bucarest, le Nouveau Testament d'Anthime d'Ibérie et dans la Bible de Blaj.

Le Nouveau Testament fait aussi partie intégrante de tous les livres destinés à l'office liturgique : il sert de base aux „Cazanii", dont je parlerai plus tard, aux „Molitvelnice" et aux „Diaconare", et forme le centre autour duquel, dans le service divin, se groupe le reste des textes religieux. C'est pourquoi j'ai reproduit également des fragments du Nouveau Testament tirés d'un grand nombre des livres liturgiques. Ces fragments pourraient nous guider dans la recherche — au cas où l'on voudrait la faire — des textes dont les traducteurs se sont servis, et nous dire si les traductions qu'ils ont utilisées sont parmi celles mentionnées par moi, ou encore s'ils ont exécuté eux-mêmes la traduction des textes bibliques dans ces ouvrages liturgiques. Pour faciliter une semblable recherche, j'énumérerai

înşir aci toate textele din Noul Testament ce se **află răslăţite prin ambele** volume ale Chrestomatieĭ:

Mateiu, cap. 6, v. 14—30 p. 7*. 22. 28. şi 111—112. — **cap. 10, v. 1—15** p. 194. **10 v. 16—22** II. p. 38. — **cap. 13, v. 31—55** p. 17. — **cap. 18, v. 1—17,** p. 127. 348. — **18, v. 10–20** p. 309. — **cap. 21, v. 1—7,** p. 232. **21, v. 23–27,** p. 310. — **cap. 22, v. 34—40.** II. p. 21. — **cap. 25 v. 31—46.** p. 18. 103. — **cap. 28, v. 16—20** p. 229.

Marcu, cap. 2, 1—12, II. p. 37. — **cap. 4 v. 24—41,** p. 128. — **cap. 11, v. 1—11,** p. 310. — **cap. 15 v. 43—47,** p. 100. **cap. 16, v. 1—20,** p. 229.

Luca, cap. 6, v. 20—32, p. 8*. 19. — **cap. 11, v. 1—10,** II p. 36. (— **cap. 13, v. 10—17,** p. 23). — **cap. 16, v. 1—13,** p. 195. — **cap. 16 v. 19—31,** p. 30. (— **cap. 17, v. 12—19,** p. 26). — **cap. 21, v. 20—27,** II p. 22. — **cap. 24, v. 1—35,** p. 231.

Ioan, Viaţa p. 307. — **cap. 1, v. 1—17,** p. 20. 308. II. p. 35. — **cap. 2 v. 1–11,** p. 317. — **cap. 4, v. 5–42,** p. 107. — **cap. 5, v. 25—30,** p. 316. — **cap. 11, v. 1—45,** p. 186. — **cap. 14, v. 38—45,** p. 195. — **cap. 19, v. 6–24,** p. 20.

Faptele, cap. 1 v. 1–8, p. 251. — **cap. 6,** p. 283. — **cap. 22,** p. 2*. — **cap. 23,** p. 4*. — **cap. 24,** p. 6*. — **cap. 28, v. 1—14,** p. 349.

Iacov, (Epistolia) **cap. 3,** p. 9*.
Iuda, Ep. p. 10*. (p. 49).
Pavel, Ep. către Romanĭ **cap. 1, v. 28—2, v. 5,** p. 12*.
Pavel, Ep. I către Corint **cap. 8, v. 28—39,** p. 318.
— **cap. 10, v. 12—22,** p. 262. — **cap. 15, v. 29—58.**
— **cap. 15 v. 39—45,** p. 316. **cap. 15, v. 47—57,** p. 233. zaceala **127,** p. 51. **134,** p. 45. **136,** p. 51—52. **138,** p. 51—52. **151,** p. 51. **192** p. 45. urm.
Pavel, Ep. către Galat. **Introd. cap. 2,** p. 15.
Pavel, I. Ep. I. către Tesalon. **cap. 1, v. 6—10,** p. 262.
— **cap. 4, 13—17,** 315.
Pavel, Ep. către Evreĭ, **cap. 1, v. 10—2, v. 3,** p. 263.
— **cap. 2, v. 11—18,** p. 317.
Ioan, Apocalipsul **cap. 2, v. 1—10.**
— **cap. 22, v. 10—21,** II. p. 159.

c) Tatăl nostru în următoarele variante: 1) din Evangheliarul Ms. din 1574 (p. 9); — 2) din Cazania a doua a luĭ Coresi din 1581 (p. 32); — 3) din Catechismul luĭ Grigorie din Măhacĭu 1607 (p. 41) o copie esactă a textuluĭ luĭ Coresi; — 4) Tatăl nostru scris cu litere latine de Luca Stroicĭ 1593 (p. 39); — şi 5) Tatăl nostru, ca text al uneĭ omiliĭ (p. 53) din 1619 tot a luĭ Grigorie din Măhacĭu.

3. Cazaniile. După Biblia proprĭu zisă Omiliile asupra Biblieĭ, sau cum se numesc în literatura română: Cazaniile, ocupă rangul cel dintâĭu

ci-dessous tous les fragments du Nouveau Testament qui se trouvent reproduits dans les deux volumes de la Chrestomathie:

Matthieu, chap. 6, v. 14—30 p. 7*. 22. 28. et 111—112. — **chap. 10, v. 1—15** p. 194. **10 v. 16—22** II. p. 38. — **chap. 13, v. 31—55** p. 17. — **chap. 18, v. 1—17,** p. 127. 348. — **18, v. 10—20** p. 309. — **chap. 21, v. 1—7,** p. 232. **21, v. 23—27,** p. 310. — **chap. 22, v. 34—40.** II. p. 21. — **chap. 25 v. 31—46.** p. 18. 103. — **chap. 28, v. 16—20** p. 229.

Marc, chap. 2, 1—12, II. p. 37. — **chap. 4 v. 24—41,** p. 128. — **chap. 11, v. 1—11,** p. 310. — **chap. 15 v. 43—47,** p. 100. **chap. 16, v. 1—20,** p. 229.

Lucas, chap. 6, v. 20—32, p. 8*. 19. — **chap. 11, v. 1—10,** II p. 36. (— **chap. 13, v. 10—17,** p. 23). — **chap. 16, v. 1—13,** p. 195. — **chap. 16 v. 19—31,** p. 30. (— **chap. 17, v. 12—19,** p. 26). — **chap. 21, v. 20—27,** II p. 22. — **chap. 24, v. 1—35,** p. 231.

Jean, Vie p. 307. — **chap. 1, v. 1—17,** p. 20. 308. II. p. 35. — **chap. 2 v. 1—11,** p. 317. — **chap. 4, v. 5—42,** p. 107. — **chap. 5, v. 25—30,** p. 316. — **chap. 11, v. 1—45,** p. 186. — **chap. 14, v. 38—45,** p. 195. — **chap. 19, v. 6—24,** p. 20.

Actes, chap. 1 v. 1—8, p. 251. — **chap. 6,** p. 283. — **chap. 22,** p. 2*. — **chap. 23,** p. 4*. — **chap. 24,** p. 6*. — **chap. 28, v. 1—14,** p. 349.

Jacques, (Epître) **chap. 3,** p. 9*.

Judas, Ep. p. 10*. (p. 49).

Paul, Epître aux Romains **chap. 1, v. 28—2, v. 5,** p. 12*.

Paul, Epître Ière aux Corinthiens **chap. 8, v. 28—39,** p. 318. — **chap. 10, v. 12—22,** p. 262. — **chap. 15, v. 29—58.** — **chap. 15, v. 39—45,** p. 316. **chap. 15, v. 47—57,** p. 233. leçon **127,** p. 51. **134,** p. 45. **136,** p. 51—52. **138,** p. 51—52. **151,** p. 51. **192** p. 45 et suiv.

Paul, Epître aux Galatiens **Introd. chap. 2,** p. 15.

Paul, Epître Iere aux Thessaloniens **chap. 1, v. 6—10,** p. 262. — **chap. 4, 13—17,** 315.

Paul, Epître aux Hébreux **chap. 1, v. 10—2, v. 3,** p. 263. — **chap. 2, v. 11—18,** p. 317.

Jean, Apocalypse **chap. 2, v. 1—10.** — **chap. 22, v. 10—21,** II. p. 159.

c) Ajoutons-y le Pater dans les variantes qui suivent: 1) dans l'Evangéliaire Ms. de 1574 (p. 9); — 2) dans la seconde „Cazanie" de Coresi de l'an 1581 (p. 32); — 3) dans le Catéchisme de Gregorie de Mahaciu de l'an 1607 (p. 41), copie fidèle du texte de Coresi; — 4) dans le Pater écrit en caractères latins par Luca Stroici en 1593 (p. 39); — et 5) dans le Pater qui a servi de texte à une homélie de Gregorie de Mahaciu (p. 53) de l'an 1619.

3. Homélies. Après la Bible proprement dite, les Homélies sur la Bible ou les „Cazanii", comme on les appelle dans la littérature roumaine, occupent le premier rang dans la littérature ecclésiastique. Il paraît que le

în literatura bisericească. Se vede că predica constituia odinioară o parte esențială a slujbei în biserica română, ceea ce astăzi nu mai este așa.

Numărul Cazaniilor propriu zise, atât ca colecțiuni voluminoase, cât și ca predici unice pentru zile sau ocaziuni anume, este foarte mare. Coresi singur a tipărit două colecțiuni de atari Cazanii; una (p. 22) care se pare că a fost tradusă după un original slavon (sărbesc) ca limbă, tipar și text românesc identic cu Tetraevanghelul; iar a doua, la care au conlucrat și alți doi popi din Șcheii Brașovului, tipărită la Brașov în 1581 (p. 28). Limba care nu mai este nici atât de curgătoare, nici atât de limpede, ca aceea din Cazania I dovedește cum că traducătorii s'au ținut prea sclavic de originalul după care au tălmăcit Cazaniile. Cercetări ulterioare poate ne vor ajuta de a descoperi originalul acestei Cazanii a doua, care în ori ce chip nu poate să fie decât un Omiliar slovenesc.

Intr'un manuscript, a cărui dată ad quem este 1618, dar care poate să fie de pe la sfârșitul secolului XVI-lea se află un „Cuvânt pentru curâție" (p. 45) adică o Cazanie, dar care nu constă din alt-ceva decât din părți culese din Faptele Apostolilor. Comparând Epistolia lui Iuda (p. 49) cu textul din Praxiul (p. 10*) vedem că avem a face cu două traduceri cu totul independente una de alta; limba și proveniența moldovenească întăresc concluziunea unei origini independente. In codicele copiat de popa Grigorie din Măhaciu avem o altă Omilie din 1619 (p. 53) al cărei text este Tatăl nostru; se poate că este copiată din una din Cazaniile lui Coresi. Ne fiindu-mi acuma accesibile, trebue să las altora să urmărească această opiniune și să o verifice sau să o modifce. Nu se va putea tăgădui cum că există o legătură intimă între unele din textele lui Grigorie și operile lui Coresi. Așa se poate recunoaște ușor identitatea absolută între părțile constitutive ale Catechismului și Tatăl nostru, crezul, poruncile publicate de Coresi la sfârșitul Cazaniei a II-a. Nu ne vom mira apoi a'l vedea copiind o predică întreagă. Cum că texte tipărite au fost copiate, în parte sau în întregul lor, este un fapt bine constatat mai ales când cărțile de tipar erau de o raritate și de o scumpete enormă, pe când timpul, munca și hârtia mai de nici o valoare. Am avut destule esemple până aci cu Psaltirea, Evanghelia și Praxiul și vom mai da, ceva mai la vale, de un alt esemplu curios.

In dată ce s'a dat esemplul în Transilvania, se vede că predicele au fost imitate, la au devenit chiar foarte populare atât în Muntenia cât și în Moldova. Deja la 1642 se tipărește în Câmpulung (p. 94) o atare colecțiune alcătuită de ieromonahul Melhisedec; aceasta este aproape cea din dintâia carte românească ce s'a tipărit în Muntenia, iară cazania reprodusă aci, mai are și un interes arheologic din cauza banilor și a măsurilor pomenite înt'rânsa. In același an apăru în Govora o altă colecțiune într'un folio mare, conținând mai bine de 600 pagini (p. 97) alcătuită de Silvestru, același căruia datorim și Noul Testament de Belgrad, ajutat fiind de Uriil, adică Udriște Năsturel, de care vom mai pomeni. Aceste cazanii s'au tradus fără îndoială după un original slavon.

sermon a été une partie essentielle de l'office liturgique roumain, ce qui n'est plus d'usage aujourd'hui.

Le nombre des Cazanii proprement dites, tant en collections qu'en parties, est fort grand. Coresi en a publié, à lui seul, deux collections; l'une (p. 32), qui paraît être traduite du slovène (serbe), est absolument identique aux „Quatre Evangiles“ quant au style, à l'impression et aux textes de l'Evangile; et la seconde, dans la composition de laquelle il fut aidé par deux prêtres de Scheii de Brașov, a été imprimée dans cette dernière ville en 1581 (p. 28). Le style de cette dernière qui n'est plus ni si coulant ni si précis que celui de la première collection, prouve que les collaborateurs ont suivi d'une manière trop servile l'original qu'ils avaient traduit. Des recherches ultérieures nous aideront peut-être à découvrir le texte original de cette seconde collection qui, elle aussi, en tout cas, ne peut être que slavone.

Dans un manuscrit dont la date ad quem est 1618, mais qui pourrait bien être de la fin du XVIe siècle, on trouve un „Discours sur la chasteté“, c'est-à-dire un sermon, qui n'est en réalité qu'une compilation de fragments choisis des Actes des Apôtres. Si l'on compare l'Epître de S. Judas dans cette homélie (p. 49) au texte du „Praxion“ (p. 10*), on s'aperçoit que l'on a affaire à deux traductions absolument indépendantes : la langue et l'origine moldave confirment d'ailleurs cette assertion. Une homélie, de 1619 (p. 53) dont le texte est un Pater et calquée sans doute sur une des „Cazanii“ de Coresi, se retrouve dans le codex, copié par l'abbé Gregoire de Mahaciu. Ne pouvant vérifier moi-même cette assertion, je laisse à d'autres le soin de l'examiner. On ne peut pas nier qu'il y ait un rapport intime entre les œuvres de cet abbé et celles de Coresi. Ainsi, on reconnaît facilement l'identité absolue qu'il y a entre les parties constitutives du Catéchisme, tels que le Pater, le Credo, les 10 commandements, et ces mêmes parties qui se trouvent à la fin de la seconde collection des Cazanii de Coresi. Il ne faut donc pas nous étonner de le voir copier des sermons entiers; car c'est un fait bien constaté que l'on copiait des textes en tout ou en partie à une époque où les livres étaient rares et hors de prix, et par contre, le temps, le labeur et le papier de nulle valeur. On a vu que des cas semblables se sont produits pour le „Psautier“, „l'Evangile“ et le „Praxion“. On verra plus loin un exemple non moins curieux.

Une fois que l'on eût donné l'exemple en Transylvanie, les sermons obtinrent tant en Valachie qu'en Moldavie une grande vogue et devinrent bientôt populaires. Déjà en 1642, une semblable collection de sermons traduits par le hiéromonach Melchissédech fut imprimée à Câmpulung (p. 94) : c'est presque le premier livre sorti des presses de la Valachie; la „Cazanie“ que j'en ai reproduite présente un certain intérêt archéologique quant aux anciennes monnaies et mesures qu'elle mentionne. En la même année parut à Govora une autre collection in-folio ayant plus de 600 pages (p. 97), composée par Sylvestre, le même à qui l'on doit aussi le Nouveau Testament de Belgrade, fait en collaboration avec Uriel ou Udriște Nasturel, sur lequel je reviendrai plus tard. Cette collection de „Cazanii“ n'est qu'une traduction, sans doute, d'un original slavon.

Numaĭ cu un an maĭ tărzĭu, adică la 1643, apăru în Iașĭ Cazania tălmăcită de Mitropolitul Varlaam (p. 103), întăĭa carte românească ce s'a tipărit în Moldova. Aceeașĭ carte s'a reprodus apoĭ în anul următor (1644) în Muntenia la Deal (p. 109), schimbându-se numaĭ ortografia, așa ca limba să se potrivească întocmaĭ cu graĭul muntenesc.

Avem deci nu maĭ puțin decât patru colecțiunĭ de Cazaniĭ voluminoase, tălmăcite și tipărite în abia doĭ anĭ, în Muntenia și Moldova. Unele cazaniĭ sânt maĭ mult comentariĭ omiletice asupra textuluĭ Evangheliei, dar când într'o zi mare se prăznuește vre-un Sfânt, atuncĭ viața și minuniile acestuĭa formează textul cazanieĭ. Aceste Cazaniĭ sânt de o importanță specială pentru istoria literatureĭ, căcĭ nu puține din aceste viețĭ și minunĭ sânt de origină apocrifă și într'un fel sau altul au avut o înrăurire foarte mare asupra geniuluĭ popular. Din toate Cazaniile vechĭ numaĭ la două colecțiunĭ marĭ am găsit acest adaos de omiliĭ biografice, dacă le pot numi așa, și adică la: Cazania luĭ Varlaam și la aceea din Deal, care nu este altceva decât o copie esactă a celeĭ dintăĭ, cu schimbări fonetice necesare pentru a face o carte moldovenească să devie muntenească. La hagiologie voĭu reveni asupra acesteĭ părțĭ a Cazaniilor.

Cu ocaziunea Cazanieĭ luĭ Varlaam trebue să ating pentru un moment relațiunile literare ce existau între Moldova și Transilvania. Faptul cum că acel Mitropolit a convocat un sinod la Iașĭ pentru combaterea Luteranismuluĭ și a Calvinismuluĭ ce atuncea se întinsese prin Transilvania, și polemica literară cu care se îndeletnicea, ne dovedesc cum că mișcarea eretică din Transilvania trebue să fie pătruns și în Moldova, într'o formă destul de pronunțată, pentru a face pe demnitariĭ bisericĕ ortodoxe să convoace un sinod și să formuleze dogmatica pravoslavnică. Chestiunea religioasă nu ne interesează pe noĭ aci; eu am relevat acest fapt pentru a deduce de aci concluziunea cum că literatura română din Transilvania trebue să fie circulat de timpuriu în Moldova și vice-versa. Chiar până în zilele noastre colportoriĭ aduc cărțile populare tipărite în Brașov și Blaj, și găsesc mulțĭ cumpărătorĭ prin locuitoriĭ districtelor megieșe din Moldova. Psaltirea și Praxiul luĭ Coresi trebue să fi ajuns și să fi fost copiate tot pre acolo; pe când cărțĭ alcătuite și tipărite în Moldova se găsesc încă astăzĭ prin bisericĭ și biblioteci private din Transilvania, precum este cazul cu Psaltirea luĭ Alexandru Dascal etc.

Un caz însă și maĭ curios ni-l presintă Cazania luĭ Varlaam. Dintr'un codice miscellaneu ce se află la biserica română din Brașov am reprodus între altele și o Cazanie (p. 136). Limba, ortografia și notele marginale nu lasă nicĭ o îndoĭală cum că acel codice s'a scris în Transilvania și în graĭul local. Cu toate acestea cazania aceea nu este decât o copie literală din Cazania luĭ Varlaam, se înțelege cu limba modificată. Copistul a început cu primul cuvânt de pe fol. 78 și a continuat până la fol. 85 a tiparuluĭ, copiind din cuvânt în cuvânt.

Une année plus tard, en 1643, le métropolite Varlaam publia à Jassy la „Cazania" traduite par lui : c'est le premier livre imprimé en Moldavie. Une nouvelle édition avec une orthographe modifiée et avec certaines différences de langage propres aux Valaques, parut en 1644 à Deal en Valachie (p. 109).

Voilà donc ni plus ni moins que quatre collections volumineuses de „Cazanii" traduites et imprimées dans l'espace de deux ans seulement, tant en Valachie qu'en Moldavie. Certaines „Cazanii" sont plutôt des commentaires homilétiques sur le texte de l'Evangile; mais lorsqu'il s'agit de la fête d'un saint, c'est sur la vie et les miracles de ce saint que roule le sujet de la „Cazania". Pour l'histoire de la littérature, ces „Cazanii" sont d'une importance réelle, car pour la plupart elles sont d'origine apocryphe, et ont eu, d'une manière ou d'une autre, une grande influence sur le génie populaire. De toutes les collections de „Cazanii", c'est dans deux grandes collections seulement que j'ai trouvé cette addition d'homélies biographiques, s'il m'est permis de les nommer ainsi : dans celle de Varlaam publiée à Jassy et dans celle publiée à Deal en Valachie, cette dernière n'étant qu'une copie fidèle de la première, modifiée seulement dans quelques particularités dialectales. Plus tard, quand je m'occuperai de l'hagiologie, je reviendrai sur ces „Cazanii".

Il est nécessaire, à propos de la collection de „Cazanii" de Varlaam, d'insister un peu sur les relations littéraires qui existaient entre la Transylvanie et la Moldavie. Le fait d'avoir convoqué un Synode à Jassy pour combattre le luthéranisme et le calvinisme qui s'étaient, à cette époque, étendus en Transylvanie, ainsi que les polémiques littéraires soutenues par ce métropolite Varlaam, prouvent que le mouvement réformateur avait pénétré aussi en Moldavie d'une manière assez sérieuse pour déterminer les dignitaires de l'église orthodoxe à prendre part à ce Synode, afin de formuler et de fortifier leur dogme. — Ce n'est pas la question religieuse qui me préoccupe dans ce fait : je l'ai uniquement mentionné pour en pouvoir tirer la conclusion que la littérature roumaine de la Transylvanie se répandait de bonne heure en Moldavie et vice-versa. En effet, les colporteurs qui venaient avec des livres populaires imprimés à Braşov et à Blaj, trouvaient une nombreuse clientèle parmi les habitants des districts situés à la frontière de la Moldavie. Ce fait persiste encore de nos jours. Il est probable que le Praxion et le Psautier de Coresi avaient été aussi copiés là bas. D'autre part, des livres imprimés en Moldavie se retrouvent aujourd'hui dans des églises et des bibliothèques privées de la Transylvanie; comme c'est le cas pour les œuvres de A. Dascalul.

La collection de „Cazanii" de Varlaam nous offre un exemple encore plus singulier. Dans un codex miscellané qui se trouve dans une église de Braşov, j'ai pu découvrir, entre autres, une collection de „Cazanii" (p. 136). Que ce codex ait été écrit en Transylvanie et dans le dialecte local, il n'y a aucun doute : la langue, l'orthographe et les notes en marge nous le confirment assez. Cette „homélie" n'est pourtant, à part certaines différences de langage, qu'une copie fidèle de l'ouvrage de Varlaam. Ayant commencé au premier mot du folio 78, le copiste est allé jusqu'au folio 85 de l'imprimé, en copiant mot à mot!

Invierea luĭ Lazăr era o temă de predilecţiune pentru cazaniĭ, poate că se întrebuinţa la slujba pogrebanieĭ, căcĭ povestea din Evanghelie (Ioan cap. 11 v. 1—45) face într' adevăr parte dintr' acea slujbă. Alăturea cu moartea se vestea nemurirea!

Tot în Moldova copiază la 1661 ĭeromonahul Rafail (din Dragomirna) o Cazanie de Paştĭ (p. 178), care este o predică a luĭ Chrysostom, tradusă maĭ întăiu din greceşte în sloveneşte, şi apoĭ precum dovedeşte limba din sloveneşte în româneşte.

Cu prilejul Sinoduluĭ din Iaşĭ slovele ruseştĭ fură întroduse în tipografia pe care o fundă Mitropolitul Varlaam; aceştia iau locul slovelor vechĭ sloveneştĭ, şi în urma lor vin şi cărţile ruseştĭ, aşa, că multe cărţĭ româneştĭ de atuncea încoace sânt scoase de pe originale ruseştĭ şi nu numaĭ de pe originale sloveneştĭ, adică serbeştĭ şi bulgăreştĭ ca maĭ înainte. Nu ştiu dacă însaşĭ Cazania luĭ Varlaam nu este o traducere după un izvod rusesc. Mai presus de îndoială însă este un atare izvod pentru „Cheea înţelesuluĭ", o Cazanie tipărită în Bucureştĭ la 1678 (p. 236) care s'a tălmăcit de pe opera luĭ Ioanichie Galetovski, arhimandritul Cernigovuluĭ.

Tradiţiunea şi influenţa slovenească scade din ce în ce în maĭ mult, şi pe vremea aceea începe perioada grecească când cărţile româneştĭ, se traduc din greceşte, şi nu din sloveneşte. Aşa avem Mărgăritare ale luĭ Zlatoust, adică o culegere din predicele luĭ Chrysostom traduse de Ş. Greceanu din greceşte şi tipărite la Bucureştĭ 1691 (p. 290). Ca în toate operile Grecenilor limba este foarte frumoasă, bogată în espresiunĭ alese, şi turnată într'un stil elegant şi plăcut. Abia se simte că este o traducere.

Limba care începuse să se emancipeze în Cazania luĭ Varlaam, — şi aceea un monument în ceea ce priveşte tăria şi bogăţia limbeĭ — ajunge pe la sfârşitul secoluluĭ la o perfecţiune pe care n'a maĭ atins-o de atuncea încoace.

Maĭ bine de 50 de anĭ trec de la tipărirea Mărgăritarelor până la apariţiunea Cazanielor de prăznuire ale luĭ Ilie Miniat, tipărite la Bucureştĭ 1742 (II, p. 30), dar limba şi stilul arată semne de decădere, ambele stau supt influenţa maĭ directă grecească şi sânt departe de tăria şi limpezimea operilor din secolul al XVII-lea. Tot din greceşte a fost tradusă Comoara luĭ Damaschin, ce ni s'a păstrat într'un manuscris din 1747 scris de Mihalcea Logofătul. Coprinsul Comoareĭ constă în Cazaniĭ şi oraţiunĭ intocmaĭ ca toate Cazaniile carĭ sânt menite pentru zilele marĭ, ocupându-se maĭ mult de importanţa zileĭ decăt de textul Evanghelieĭ. Precum am observat, tema cazaniilor de pe aceste zile de prăznuire, este Viaţa şi minunile sfântuluĭ, a căruĭ zi este. Am reprodus din Comoara (II, p. 38) o atare Minune, care aparţine unuĭ cerc întins de legende analoage.

Omiliile părinteluĭ Macarie traduse tot din greceşte şi tipărite la Bucureştĭ 1775 (II p. 106) sânt singurul exemplu de tălmăcire omiletică a Vechiuluĭ Testament. Influenţa stiluluĭ grecesc se întrevede în traducerea.

Tălcul Evanghelieĭ de Teofilact, tradus sau copiat pe la începutul sec. XVIII-lea (II p. 20) este un comentar asupra Evangheliilor.

„La résurrection de Lazare“ était le thème le plus favori aux auteurs des „Cazanii“; on s'en servait peut-être pour le service funèbre, car le récit de l'Evangile (Jean, chap. II, v. 1—45) fait justement partie de cet office. A côté de la mort on faisait entrevoir l'immortalité!

En l'an 1661, le hiéromonaque Raphaël (de Dragomirna), copiait en Moldavie une „Cazania“ pour Pâques (p. 178) qui n'est qu'un sermon de S. Jean Chrysostôme, traduit d'abord du grec en slovène et ensuite du slovène en roumain, comme on peut s'en convaincre par le style.

A l'occasion du Synode de Jassy, on fit introduire dans l'imprimerie établie par le métropolite Varlaam les caractères russes qui remplacèrent désormais les anciens caractères slavons. Ce sont ces nouveaux caractères qui commencent à servir à l'impression des textes roumains, et beaucoup de livres roumains sont aussi, dès lors, traduits du russe et non plus du slovène (bulgare et serbe) comme jadis. En effet, je ne crois pas que la collection de „Cazanii“ de Varlaam soit autre chose qu'une traduction du russe. Cela ne fait aucun doute pour „La clef de la sagesse“ imprimée en 1678 à Bucarest (p. 236) et traduite de l'ouvrage de Joanichie Galetovski, archimandrite de Tchernigov.

L'influence slovène diminue de plus en plus: c'est alors que commence l'époque, durant laquelle on ne traduit que du grec. Il y a, par exemple, „les Perles“ de Zlatooust, collection des sermons de St Jean Chrysostôme, traduite du grec par Greceanu et imprimée en 1691 à Bucarest (p. 290); la langue en est très belle, souple, riche en expressions choisies, et le style en est élégant et agréable. A peine s'aperçoit-on que l'on a affaire à une traduction.

La langue roumaine qui avait déjà commencé à se dégager de ses liens dans la collection de „Cazanii“ du métropolite Varlaam — monument de la force et de la richesse de la langue — arrive, à la fin du siècle, à un degré de perfection qu'elle n'a pas dépassé depuis.

Plus de 50 ans s'écoulent depuis l'impression des „Perles“ jusqu'à l'apparition des „Cazanii de prâznuire“ (homélies pour les jours de fêtes) d'Ilie Miniat, imprimées en 1742 à Bucarest (II, p. 30), et déjà la langue et le style, subissant l'influence grecque, offrent des signes visibles de décadence, et manquent de la force et de la clarté des écrits du XVIIe siècle. Une autre traduction du grec est „Le Trésor“ de Damascene, dans un manuscrit de Mihalcea Logofetul de l'an 1747 (II, p. 38). Il contient des „Cazanii“ et des oraisons à la façon des „Cazanii“ qui sont destinées aux jours de fête, se rapportant plutôt à l'importance du jour qu'au texte des Evangiles. Le thème des „Cazanii“ pour les jours de fête, comme je l'ai déjà remarqué, roule sur la vie et les miracles du Saint du jour. J'en ai extrait un miracle appartenant à un vaste cycle de légendes analogues.

Les Homélies de l'abbé Macariu, traduites également du grec et imprimées en 1755 à Bucarest (II, p. 106), fournissent le seul exemple de commentaire homilétique de l'Ancien Testament; l'influence du style grec perçoit à travers la traduction.

Le „Tâlcul“ de l'Evangile de Théophylacte, traduction ou copie datant du commencement du XVIIIe siècle, est un commentaire sur les Evangiles.

Aşa numitele Propovedaniĭ la morţĭ constitue o clasă specială de Cazaniĭ. Astfel de Cazaniĭ sânt acele din Sicriul de aur, al luĭ Ioan din Vinţĭ, tipărit Sas-Şebeş 1683 (p. 268). Precum arată „predoslovia" (p. 269—270) autorul avea cunoştinţe sănătoase filologice, şi el observă deosebirea ce există între graĭul uneĭ localităţĭ şi celeĭ-l-alte. Citatul latin (p. 272) este scris cu litere cirilice şi după pronunţare ungurească. Dacă această colecţiune este o traducere, e greu a crede că originalul după care s'a tradus să fie slavon. In cărţĭ slavoneştĭ nu se cam găsesc citate lătineştĭ.

De această grupă ţine şi Propovedania luĭ Lazăr pomenită maĭ sus, şi Didahiile luĭ P. Maior din 1809 (II p. 201) a căror importanţă constă maĭ mult într'aceea că sânt opera luĭ Petru Maior, autorul mişcăriĭ moderne filologice române. Valoarea lor limbistică şi stilistică este din potrivă foarte mică.

4. Molitvelnice şi Liturghiĭ. Dintre cărţile bisericeştĭ, toate ce ţin de slujba directă, adică Molitvelnicele, Liturgiile şi Diaconarele, sânt cele din urmă carĭ se leapădă de limba slavonă şi primesc cea română. Tipicul, adică formularul remâne sloveneşte până la sfârşitul secol. XVII-lea ba chiar şi până maĭ tărziu. Rugăciunile propriu zise şi citaniile din Evanghelie ce se află printr'ânsele sânt însă cele dintăĭ părţĭ de a fi traduse. Aceştia remăn româneştĭ şi maĭ tărziu, în epoca grecească, când limba formularuluĭ este cea grecească, şi formularul se tipăreşte nu arare orĭ chiar cu slove cirilice, de oare ce preotul ce slujea nu cunoştea nicĭ limba nicĭ slova grecească.

a) Molitvelnicul. Molitvelnicele cele maĭ vechĭ cu părţĭ româneştĭ printr'ânsele, apar de abia pe la a doua jumătate a sec. al XVII-lea. Molitvelnicul ante 1633 (p. 80) nu seamână a fi de felul acelora ce sânt întrebuinţate în biserică, căcĭ conţine şi cazaniĭ din carĭ am reprodus una aci (p. 83).

Ce-l-alt Molitvelnic, de la 1669 (p. 183) este cu desăvărşire slovenesc, cu esceptiune de 13 foĭ scrise româneşte, carĭ conţin „Rânduеala pogrebanieĭ". Precum am observat maĭ sus, această parte din slujbă era cea maĭ populară. Chestiunile despre viaţa după moarte, cerere a de ertăciune etc. sânt menite de a atinge maĭ de aproape pe orĭ ce om, şi de aceea ne putem uşor esplica cum s'a făcut, că tocmaĭ această parte să fie cea dintăĭa care a fost tradusă în limba poporuluĭ. O parte din această slujbă, adică stihurile ce le zice popa la îngropare (p. 184) sânt prototipul după care s'a luat poporul în alcătuirea „bocetelor" la înmormântărĭ (II p. 344). Dintr'un alt Molitvelnic de pe la 1650—1675 (p. 228) am reprodus „Molitva în potriva farmecilor", care de asemenea a avut o înrăurire puternică asupra literatureĭ populare. Molitva canonică a dat naştere la Descântecele necanonice (II p. 137. 338). Despre citaniile din Evanghelie ce conţine molitvelnicul am vorbit mai sus. Toate aceste bucăţĭ sânt scrise într'o limbă din ce în ce maĭ românească şi maĭ populară. Trebuia să fie înţelese de popor şi răspund întocmaĭ la această cerinţă.

Une catégorie à part de „Cazanii“ sont les Cazanii appelées „Propovedanii la morți“ (Oraisons funèbres), telles que „Le coffret d'or“ par Jean de Vinți, imprimé en 1683 à Saz-Sebeș (p. 268). L'auteur, comme on le voit dans la préface, possédait une somme de connaissances précises sur la philologie, car il fait remarquer la différence qui existe entre les différents dialectes du pays. Les citations latines (p. 272), qu'il y sème, sont écrites en caractères cyrilliques et selon la prononciation hongroise. Dans le cas où cette collection serait une traduction, il est difficile de croire que le texte original puisse être slavon : dans les livres slavons il est fort rare qu'on trouve une citation latine.

C'est à cette catégorie qu'appartient également „La Propovedanie de Lazare“, mentionnée déjà plus haut, et „Les Didahii“ de P. Maior de l'an 1809 (II, p. 201), dont le seul mérite est d'être l'ouvrage de Maier, ce promoteur du mouvement philologique moderne dans les pays de langue roumaine. La valeur linguistique et littéraire de ce livre est, par contre, très faible.

4. Livres de prières et Liturgie. Parmi les livres ecclésiastiques, les Liturgies, les „Molitvelnice“ et les „Diaconare“, c'est-à-dire tout ce qui touche l'office proprement dit, sont les derniers à se débarrasser du slavon et à adopter le roumain. L'office reste slavon jusqu'à la fin du XVIIe siècle et même plus tard encore. Les prières proprement dites et les leçons des Evangiles, qui s'y rencontrent, sont les premières traduites; elles demeurent roumaines plus avant dans l'époque grecque, alors que le style du formulaire est grec et est imprimé souvent en lettres cyrilliques, vu que le prêtre qui officiait ne connaissait ni la langue ni l'écriture grecque.

a) Les premiers „Molitvelnice“, renfermant la partie roumaine seulement, apparaissent à peine dans la seconde moitié du XVIIe siècle. Il est impossible que le Molitvelnic antérieur à 1633 (p. 80) puisse être absolument identique à ceux employés dans l'Eglise, vu qu'il renferme en même temps des „Cazanii“, telles que celle que j'ai reproduite (p. 83) et qui ne se trouvent jamais dans les autres „Livres de prières“.

Le Molitvelnic de l'année 1669 (p. 183) est entièrement en slavon, à l'exception des 13 feuilles écrites en roumain, contenant le „Rituel funéraire“. Comme je l'ai fait remarquer ci-dessus, cette partie de l'office était la plus populaire. Les questions touchant la vie future, l'appel de la miséricorde sont toujours capables d'émouvoir le cœur de l'homme; ce qui explique naturellement pourquoi l'on a traduit cette partie de meilleure heure dans la langue du peuple. Une certaine partie de cet office, telle que les versets dits à l'enterrement par le prêtre (p. 184), a servi de prototype aux lamentations funèbres (II, p. 344). J'ai encore reproduit d'un molitvelnic de 1650—1675 (p. 228) une „Molitva“ (prière) contre les sortiléges qui a, également, exercé une profonde influence sur la littérature populaire. La „molitva“ canonique donna naissance aux „Incantations“ non canoniques (II, p. 137. 338). A propos des leçons des Evangiles qu'elle contient, j'en ai déjà parlé plus haut. Tous ces fragments sont écrits dans une langue de plus en plus roumaine et populaire. Il fallait que ces „molitve“ fussent comprises par le peuple, et elles répondaient précisément à ce besoin.

Cel dintăĭu Molitvelnic tipărit, dar precum se pare puțin întrebuințat, este acel al Mitropolituluĭ Dosofteiu tipărit Iașĭ 1679—80 (p. 241). Cipariu de la care am reprodus molitva rimată a luĭ Simeon Metafrast, numește cartea aceasta: Trebnic. Această molitvă se mai află și în Ceasoslovul luĭ Anthim Ivireanu (II p. 16).

Adevărat Molitvelnic complect român este abia cel de Belgrad 1689 (p. 284) tălmăcit din slovenește și tipărit de popa Ioan din Vințĭ. Acest Molitvelnic a devenit baza tuturor tipăriturilor ulterioare. Limba este mult maĭ curgătoare, maĭ îngrijită și maĭ românească decât acea din Sicriul, pe care îl tipărise acelașĭ autor cu șase anĭ maĭ înainte.

Din 1698 maĭ avem încă o copie scrisă a unuĭ Molitvelnic slavono-român (p. 315) din țara românească. Acel din Transilvania nu ajunsese încă să fie cunoscut sau recunoscut în țara. Biserica încă nu priimise să se întreducă limba română. Chiar la 1702 se maĭ tipărea la Buzău Molitvelnicul numaĭ slovenește.

b) Liturghiĭ. Tot așa este cazul și cu Liturghia propriu zisă, adică „missa" ce se slujește numaĭ de preot și nu poate nicĭ o dată să devie populară. Cea dintăĭu este a luĭ Dosofteiu tipărită în Iașĭ la 1679 (p. 239) și apoĭ Liturghia care s'a tipărit în Buzău la 1680, (a doua oară 1702) (p. 343), și întrodusă în bisericile din Muntenia prin porunca domnească, întocmaĭ precum se întrodusese Evanghelia și Apostolul. Insășĭ cartea paremi-se a fi (ca toate acele tipăriturĭ domneștĭ ale Cantacuzineștilor, etc.) o simplă reproducere puțin modificată a Molitvelniculuĭ luĭ popa Ioan din Vințĭ.

c) Acathist. Maĭ pomenesc apoĭ Acathistul Maiciĭ Domnuluĭ tot de neobositul Dosofteiu, tipărit la Uniev în Podolia la 1673 (p. 214) împreună cu Psaltirea în versurĭ. Hymnele adresate Fecioareĭ sânt traduse într'o proză foarte greoae, căcĭ traducerea se ține prea aproape de original. Abia la 1801 apare un alt „Acathist" vrednic de pomenire (II p. 183), adică acel al luĭ S. Kláin. Acest Acathist este cea dintăĭa carte bisericească ce s'a tipărit cu litere latine; în cazul de față cu ortografia proprie luĭ Kláin. Am reprodus din Acathist și o „Cântare jalnică" rimată, având maĭ acelașĭ metru ca Patima a luĭ Vasile Aaron (II p. 109) și mai ales ca acel al cântecilor de stea (II p. 139 și p. 321).

d) Ceasoslovul luĭ Anthim Ivireanu, Târgoviște 1715 (II p. 15) este cel dintăĭu în felul său care s'a tipărit ín Muntenia dar pare a fi retipărit din cel din Belgrad. A fost apoĭ retipărit la 1747. Originalele rimate sânt traduse printr'o proză greoae.

5. Literatura dogmatică și didactică. Supt acest titlu am adunat toate acele cărțĭ, ce se ocupă cu lămurirea dogmelor și a principiilor fundamentale ale biserіceĭ; apoĭ cele de literatura morală, când religioasă, când medidativă, sau filosofică; în sfârșit și literatura polemică.

a) Catechisme. Ca cea maĭ veche carte românească se povestește de un Catechism anterior chiar operilor luĭ Coresi. Acel Catechism însă care nu putea să fie decât luteran sau calvin, a dispărut; uniĭ au voit să-l-identifice cu acel al popeĭ Grigorie (p. 39) din 1607. Dependența acestuĭa însă de Cazania a doua a luĭ Coresi și caracterul pravoslavnic

Le premier Molitvelnic roumain complet imprimé, mais peu usité paraît-il, est celui du métropolite Dosithée publié en 1679—80 à Jassy (p. 241). Cipariu, à qui j'ai emprunté la „molitva“ de Siméon Metaphraste, appelle ce livre „Trebnic“. Cette „molitva“ se trouve encore dans le „Ceasoslov“ d'Anthime d'Ibérie (II, p. 16).

Le Molitvelnic roumain véritablement complet est à peine celui de Belgrade (p. 284), traduit du slovène et imprimé en 1689 par l'abbé Jean de Vinți; c'est celui-ci qui a servi de base à toutes les impressions ultérieures. La langue y est plus coulante, plus soignée et plus roumaine que dans „le Coffret“ publié six ans auparavant.

En 1698 on fit en Roumanie une nouvelle copie du „Molitvelnic“ slave-roumain (p. 315); ou le „Molitvelnic“ roumain publié en Transylvanie n'était pas encore arrivé à y être connu, ou l'Eglise valaque n'ayant pas encore permis l'introduction du roumain comme langue officielle; et en 1702 on imprimait encore à Buzeu un „Molitvelnic“ en slavon seulement.

b) Un cas analogue se présente pour la Liturgie proprement dite ou „missa“ qui est célébrée seulement par le prêtre et ne peut jamais par conséquent devenir populaire. La première Liturgie est celle de Dosithée imprimée en 1679 à Jassy (p. 239), puis celle de Buzeu imprimée en 1680, et une seconde fois en 1702 (p. 343); elle fut introduite par ordre du Prince dans les églises de la Valachie, ainsi que l'avaient été l'Evangile et les Actes des Apôtres. La seconde me semble être (comme tous les ouvrages publiés sous les princes Cantacuzène) une simple copie légèrement modifiée du livre de l'abbé de Vinți.

c) Mentionnons encore l'Acathiste de la Vierge, dû toujours à l'infatigable prélat Dosithée, et imprimé en 1673 à Uniev en Podolie (p. 214) en même temps que le Psautier en vers. Les Hymnes à la Sainte-Vierge y sont traduites en une prose pénible, étant donné qu'elle suit l'original de trop près. En l'an 1801 à peine, parut un autre Acathiste, digne de mémoire (II, p. 183) : celui de Claïn; c'est le premier livre liturgique imprimé en caractères latins, avec une orthographe propre à Claïn. J'en ai reproduit un „Chant de deuil“ en vers rimés, ayant presque le même mètre que le poëme sur „la Passion“ de Vasile Aaron (II, p. 190), et les Noëls (II, p. 139 et p. 321). Le „Ceasoslov“ d'Anthime d'Ibérie publié à Târgoviște en l'an 1715 (II, p. 15) qui semble être une réimpression modifiée du Ceasoslov de Belgrade, est le premier en son genre qui ait été imprimé en Valachie; il fut réimprimé en 1747; la prose de la traduction y est pénible, bien qu'elle traduise un texte en vers.

5. Littérature dogmatique et didactique. Je classe, sous ce titre, les livres qui servent à l'explication des dogmes et des principes fondamentaux de l'Eglise, la littérature morale soit religieuse soit philosophique et aussi la polémique.

a) Catéchismes. On considère comme le plus ancien livre roumain, un catéchisme antérieur même à Coresi. Ce livre, qui ne pouvait être qu'un catéchisme luthérien ou calviniste, s'est perdu. Certains ont voulu l'identifier avec celui de 1607 de l'abbé Grégoire de Mahaciu (p. 39). L'analogie, pourtant, qui existe entre ce dernier catéchisme et la deuxième Cazanie de Coresi, et de plus son caractère orthodoxe, rend cette identité

ce-l are, face această identificare dacă nu cu dăsăvărşire imposibilă, cel puţin foarte îndoelnică. Maĭ mult ar putea să se potrivească cu dânsul Catechismul din 1648, tipărit cu litere latine (p. 124) din care am reprodus „Crezu". Un alt Catechism, iarăşi cu litere latine a fost compus de cătră P. Pilutio în interesul bisericeĭ catolice, tipărit în Roma la 1677 (p. 266). Dialectul se apropie de cel moldovenesc; se vede că P. Pilutio a trăit o vreme oare care în Moldova. Un alpatrulea Catechism care şi acela numaĭ în interesul bisericeĭ ortodoxe nu este, s'a tipărit în Vienna la 1774 (II p. 99) în treĭ limbĭ. Această carte slujea asemenea tendinţelor de propagandă catolică ce se urmăreau necurmat de cătră curtea din Vienna. Limba este pe căt se poate de nedibace, greoae, o traducere sclavică după originalul german. Toate aceste cărţĭ de origină sau cu tendenţă propagandistă neortodoxă poartă titlul de Catechisme, pe când toate cele de origină pravoslavnică se chiamă Învăţăturĭ. Aşa este titlul cărţiĭ copiate de popa Grigorie (aşa fără îndoială trebue să fie fost şi titlul cărţulieĭ perdute ce se atribue luĭ Varlaam). Aşa apoĭ Invăţătura bisericească a luĭ Anthim (1710) 1741 (II p. 27).

Alte cărţĭ mult maĭ desvoltate de felul acestora, tot cu coprins dogmatico-didactic sânt: Invăţăturile creştineştĭ, traduse din greceşte de Filoteiu şi tipărite în Snegov 1700. Descrierea vecînicieĭ muncilor ĭaduluĭ fiind de o plasticitate poetică am reprodus-o (p. 336) dintr' această carte. De un caracter dogmatic maĭ pronunţat este Pravoslavnica învăţătură a luĭ Falcoianu, tipărită în Bucureştĭ 1794 (II p. 153). Instrucţiune specială asupra dogmelor fundamentale se dă în cele Şeapte taine tipărite în Iaşĭ 1645 (p. 114). Cartea a fost tălmăcită din sloveneşte de către Eustratie Logofătul, şi conţine şi elemente din legĭuirea canonică, hotărărĭ de conciliĭ şi de la Sfinţĭ Părinţĭ. Am reprodus între altele şi două capitole interesante pentru ilustrarea credinţelor populare, şi adică unu „pentru vrăjĭ" şi altu „pentru vărcolacĭ".

Diaconariul (p. 243) se aseamănă au „Şeapte taine", dar se deosibeşte de dânsul printr'un cuprins mult maĭ variat. Nu numaĭ că se esplică dogmele, dar şi odejdiile bisericeştĭ, ĭerarhia cerească după Dionisie Areopagitul şi altele sânt comentate pe larg. Singurul esemplar ce cunosc din această carte, este din nefericire defect, aşa că am fost nevoit să-ĭ dau un titlu după cuprinsu, şi să-ĭ fixez data aproximativă după indiciĭ filologice şi arheologice. Poate să fie identic cu: „Rânduiala Diaconstvelor", Belgrad 1657. Aceleaşĭ chestiunĭ dogmatice sânt tratate pe o scară întinsă în opera luĭ Simeon Thesalonicul, tradusă din greceşte şi tipărită în Bucureştĭ la 1765 (II p. 78). Din cauza importanţeĭ ce are Bogomilismul pentru literatura populară română am reprodus capitolul care tratează despre eresul luĭ Bogomil.

Tot aci pomenesc şi o altă carte, care ni s'a păstrat numaĭ în manuscris, şi care a devenit o carte curat populară, adică: Intrebărĭ şi răspunsurĭ c. 1750 (II p. 60). In literatura universală îĭ corespunde faimosul Lucidarius, cu care se şi aseamănă în maĭ multe puncte.

si non impossible, du moins très problématique. On pourrait plutôt l'identifier avec un catéchisme de 1648, imprimé en caractères latins duquel j'ai reproduit „le Credo" (p. 124). Un autre catéchisme en caractères latins et pour l'usage de l'Eglise catholique est celui de Pilutio, imprimé en 1677 à Rome (p. 266) : la langue dont il se sert se rapproche du dialecte parlé en Moldavie. Il semble que Pilutio ait vécu un certain temps dans ce pays. Un catéchisme, celui aussi non pour les besoins de l'Eglise orthodoxe et en trois langues, fut imprimé en 1774 à Vienne (II, p. 99). Ce livre favorisait la propagande catholique qui avait son siége à la Cour de Vienne. La langue y est difficile, le style lourd, en un mot une vraie traduction littérale de l'allemand. Je suis porté à croire que tous les catéchismes de provenance étrangère et ayant pour but la propagande non orthodoxe s'appelaient simplement „catechism"; tandis que tous les autres, de tendance orthodoxe se nommaient „Invăţături" (Instructions). A ce dernier groupe se rattache le livre copié par Gr. de Mahaciu (et peut-être de même le livre perdu qu'on attribue au métropolite Varlaam) ainsi que l'Invăţătura bisericeascĕ d'Anthime d'Ibérie de l'année (1710) 1741 (II, p. 27).

En fait d'autres livres, du même genre, avec un fond dogmatico-didactique plus étendu, il y a les Instructions chrétiennes traduites du grec par Filotei et imprimées en 1700 à Sneagov (p. 336). On y trouve la description des tourments éternels de l'Enfer, qui est d'une saisissante réalité : c'est pourquoi je l'ai entièrement reproduite. Vient ensuite l'Instruction orthodoxe de Falcoianu, imprimée en 1794 à Bucarest (II, p. 153), œuvre de caractère dogmatique encore plus prononcé. Des instructions spéciales sur les dogmes fondamentaux se trouvent dans „les Sept Mystères", livre imprimé à Jassy en 1645 (p. 114) et traduit du slovène. Eustratie Logofetul en est le traducteur. „Les Sept Mystères" renferment de plus un Code ecclésiastique, contenant des décisions des conciles et des Saints-Pères. J'en ai emprunté, entre autres, deux chapitres intéressants pour le tableau des croyances populaires, dont l'un traite des incantations, et l'autre roule sur les „vărcolaci" (vampires).

Le Diaconairĕ (p. 243) offre une certaine ressemblance avec les „Sept Mystères", mais en diffère par un fond beaucoup plus varié. On y trouve décrits non seulement les dogmes, mais aussi les ornements sacerdotaux, la hiérarchie céleste selon S. Denys l'Aréopagite, etc. Le seul exemplaire que j'en connaisse est malheureusement incomplet, de sorte que j'ai dû lui attribuer un titre d'après son contenu, et en fixer approximativement la date à l'aide d'indications philologiques et archéologiques. Il se peut bien qu'il soit identique à la „Rânduiala Diaconstvelor" publiée à Belgrade en 1657 mais que je n'ai pas pu consulter. Les mêmes questions sont traitées, d'une manière encore plus détaillée, dans l'ouvrage de Siméon de Thessalonique, traduit du grec et imprimé en 1765 à Bucarest (II, p. 78). J'ai reproduit le chapitre qui traite de l'hérésie des Bogomiles, à cause de l'influence qu'a exercée cette hérésie sur la littérature populaire roumaine.

Il me reste encore à mentionner un livre, conservé en manuscrit et devenu purement populaire : Demandes et réponses c. 1750,

b) Morală. Purtarea omuluĭ faţă cu D-zeirea este obiectul unuĭ alt grup de producţiunĭ literare, care intră şi ele supt denominaţiunea de literatură didactică.

Popa Ioan din Vinţĭ publică la Belgrad 1685 (p. 274) o Cărare pre scurt, un fel de îndrumare către fapte bune, tot supt forma de întrebărĭ şi de răspunsurĭ. Ąlfavita sufletească Iaşĭ 1785 (II p. 146) cuprinde asemenea învăţăturĭ moraliceştĭ. Atăt cea dintăĭa căt şi cea din urmă nu pot sluji ca modele de limba română.

Cu totul altfel este stilul şi limba din Floarea Darurilor tradusă din greceşte şi tipărită de Filoteiu la Sneagov 1700 (p. 340); nişte învăţăturĭ moraliceştĭ contra diferitelor patimĭ, scoase atăt din vorbele înţelepţilor căt şi din acele ale sfinţilor şi ale altor oamenĭ vestiţĭ, pe lângă care se maĭ adaugă căte o poveste sau o snoavă care ilustrează răutatea patimeĭ de care se tractează. Povestea reprodusă (p. 341) este destul de bine cunoscută în literatura universală.

De un caracter religios maĭ pronunţat dar tot cu o tendinţă morală didactică este apoĭ: Amartolon Sotiric, sau „Mântuirea păcătoşilor", carte tradusă din greceşte în româneşte de către unu Cozma pe la 1692 (p. 295). Invăţăturile aci se fac prin mijlocul unor poveştĭ despre minunĭ. Una dintr' acestea „pentru slava raiuluĭ" aparţine cerculuĭ legendelor medievale, despre eroĭ carĭ trăesc o viaţă foarte îndelungată, ba chiár vecĭnică.

Pline de putere şi de frumuseţă poetică sânt apoĭ Invăţăturile luĭ Neagoe Vodă (p. 164). Aceste învăţăturĭ ale luĭ Neagoe către fiul său Teodosie, sânt espresiunea unuĭ spirit profund de moralitate şi religiune, şi un manual admirabil pentru un domn bun şi blagocestiv. Ele se aseamână oare şi cum cu învăţăturile împăratuluĭ Vasilie Machedon, ce se află de obiceiu adăugate pe la sfârşitul Hronografuluĭ. Cu toate că limba este căt se poate de perfectă şi frumoasă, totuşĭ nu încape nicĭ o îndoeală cum că acele Invăţăturĭ au fost scrise maĭ întăĭu în sloveneşte de către autorul lor şi că au fost traduse în româneşte pe la 1650, în orĭ ce chip, de un meşter în condeiu.

Cu totul deosebit este Ceasornicul Domnilor al luĭ Neculae Costin scris la 1710 (II p. 8) care urmăreşte un scop analog, care are o limba foarte încălcită şi cĭudată. Originalul acesteĭ cărţĭ este latin şi stilul român al opereĭ luĭ N. Costin este copiat întocmaĭ după dânsul, de aceea este adesea foarte greu de înţeles.

c) Filosofie. Chestiunĭ morale se maĭ tratează şi supt formă filosofică. Aşa în Divanul lumiĭ al luĭ (Cacavela) Cantemir, unde sufletul se judecă cu trupul asupra meritelor acesteĭ lumiĭ şi asupra superiorităţiĭ vieţiĭ spirituale asupra celeĭ materiale. Divanul a fost compus maĭ întăĭu în greceşte, apoĭ tradus în româneşte şi tipărit împreună cu originalul în Iaşĭ 1698 (p. 322). Şi aci limba este meşteşugită şi sucită, grea de înţeles urmând sclavic după originalul grecesc. Im limba română nexistând încă cuvinte potrivite pentru esprimarea de ideĭ abstracte, traducătorul a recurs la mijlocul de a pune un cuvânt românesc maĭ concret în locul celuĭ grecesc abstract; şi ast-fel a scos o limbă aproape imposibilă.

(II, p. 60) ou Dialogues. Dans la littérature universelle ce livre correspond au fameux „Lucidaire", auquel il ressemble en beaucoup de points.

b) Morale. La conduite de l'homme envers la Divinité forme l'objet d'un autre groupe de productions littéraires, ci-incluses sous le nom de littérature didactique.

L'abbé Jean de Vinți publia en 1685 à Belgrade une Cârare pe scurt (Conduite abrégée, p. 274), une sorte de marche à suivre pour les bonnes œuvres, également sous forme de demandes et de réponses. De même l'Abécédaire de l'âme imprimé en 1785 à Jassy (II, p. 146) n'est qu'un recueil d'instructions morales. Ni l'un ni l'autre de ces deux livres ne peut servir comme modèle de langue roumaine.

Tout différent est le style et la langue de la Fleur des Grâces, traduite aussi du grec et imprimée en 1700 à Sneagov par Filotei (p. 340), recueil d'instructions morales contre l'entraînement des passions, tirées à la fois des maximes des sages et de celles des saints et d'autres hommes célèbres, et suivies d'un conte ou d'une anecdote qui rend plus sensible la malignité de la passion dont il a été question. Le conte que j'ai reproduit est assez connu dans la littérature comparée.

L'Amartolon Sotirie ou le „Sauvetage des Pécheurs", traduit du grec en roumain en 1692 par un certain Cozma (p. 295), présente un caractère religieux plus prononcé, mais toujours empreint d'une nuance morale didactique. Les Instructions y sont données sous forme d'„exemples" et d'apologues merveilleux, dont l'un intitulé „La gloire du Paradis", roulant sur des héros qui vivent fort longtemps ou bien éternellement, se rattache au cycle de légendes du moyen-âge.

Les Instructions de Neagoe-Voda à son fils Théodosie (p. 164) sont pleines de force et de charme poétiques. Ce livre est l'œuvre d'un esprit profondément versé dans la morale et la religion et offre, par cela même, un manuel d'éducation admirable pour rendre un prince bon et libéral. Elles présentent beaucoup d'analogie avec les „Instructions de Basile le Macédonien", qu'on trouve d'ordinaire à la fin des „Hronografi". Bien que la langue en soit correcte et élégante, néanmoins on peut affirmer que ces Instructions ont été écrites en slovène par l'auteur et traduites ensuite en roumain vers 1650, en tout cas par un maître écrivain.

Bien différente, quant à la langue et à la force du style, est la traduction de l'Horloge des Princes de N. Costin, faite en 1710 (II, p. 8), laquelle se propose un but identique. L'original est en latin et la traduction tellement servile, qu'elle en devient presque incompréhensible.

c) Philosophie. Le Divan du Monde de (Cacavela) Cantemir traite de questions morales sous une forme philosophique; l'âme et le corps s'y entretiennent des mérites de ce monde et de la supériorité de la vie spirituelle sur la vie matérielle. Ce Divan fut d'abord composé en grec, traduit ensuite en roumain et imprimé ainsi que l'original en 1698 à Jassy (p. 322). Le roumain y est rendu en une phraséologie travaillée, enchevêtrée, difficile à comprendre, absolument imitée sur celle de l'original. Comme il ne trouvait pas des termes capables d'exprimer les abstractions, le traducteur a eu recours à la substitution, aux termes grecs abstraits, de mots concrets roumains, de sorte que son style est presque inintelligible.

Aceeașĭ temă, adică judecata între suflet și trup, sau între înțeleptul și lumea se repetă încă de două orĭ în literatura română; eu le am reprodus pe amândouă, căcĭ nu se aseamănă de loc între dânsele în modul de a trata această temă. Una se află în Ocsisteri, adică traducerea opereĭ luĭ Oxenstierna (Pensées), după un manuscris de pe la 1750 (II, p. 46). Această bucată maĭ este importantă din cauza că a fost tipărită de Anton Pann subt titlul de „Divanul lumiĭ“ ca o lucrare proprie a sa. Intrebarea înțeleptuluĭ cu lumea, adică disputațiunea din care filosoful ese învingător, nefiind biruit de ispita lumeĭ, se află într'un manuscris din 1773 (II, p. 93). Aceste două din urmă sânt scrise într'un stil maĭ popular, limba este maĭ corectă, curge maĭ limpede; urmele originalelor s'au șters cu desăvârșire. Nu tot așa este cazul cu Zăbava Fandasieĭ tradusă de I. D. K. din grecește în românește la 1802 (II, p. 195). Prin cuprins se aseamănă oare-și-cum cu Pensées ale luĭ Oxenstierna, dar este maĭ abstract, traducerea este esactă, decĭ neîndemânatecă, siluind atât stilul cât și geniul limbeĭ.

d) Polemica propriu zisă se mărginește în literatura română la Lumina, a luĭ Maxim Peloponesianu, tradusă din grecește și tipărită la Sneagov 1699. Eu am reprodus un capitol despre diferințele de căpătenie ce există între Papistașiĭ și Pravoslavniciĭ. Un caracter polemic au și „Intrebările“ pomenite maĭ sus, și unele capitole din Simeon Thesalonicheanul.

6. Hagiologia. Viața și petrecerile sfinților s'au bucurat pretutindenea de o popularitate foarte mare. Nicĭ că e mirare. Fie-care sfânt era un model de virtute, de râvnă religioasă, un martir pentru credință și adevenit un obiect de venerațiune adâncă. Partea miraculoasă din Viața atrăgea tot deauna simțul poetic al poporuluĭ, și când un sfânt, când altul deveneau eroiĭ specialĭ aĭ devoțiuneĭ, maĭ ales când se localizau sau erau legațĭ într'un fel sau altul de localitate. Tot așa s'a întâmplat și în literatura română, care este foarte bogată în atarĭ Viețĭ. Avem maĭ întâiu colecțiunĭ complecte, orânduite după lunile și zilele anuluĭ, și întrebuințate în biserică; avem apoĭ colecțiunĭ numaĭ pentru zile marĭ, și avem în sfârșit viețĭ separate.

a) Prolog. Cea maĭ veche colecțiunea complectă de atarĭ viețĭ este Prologul manuscris din 1675 (p. 221), care începe cu luna luĭ Septemvrie, și adică cu Indictionul cronologieĭ vechĭ bisericeștĭ. Originalul după care s'a făcut această traducere a fost fără îndoială slavon, cu toate că limba este foarte frumoasă. Minunea sfântuluĭ Neculae (p. 223) este oare-și-cum analoagă cu aceea a sfinților Arhanghelĭ din Comoara (II, p. 40).

Opera monumentală a neobosituluĭ mitropolit Dosofteiu este colecțiunea cea mare a Vieților, tipărită în Iașĭ la 1682 (p. 250). Pentru această lucrare uriașă Dosofteiu s'a folosit și de originale greceștĭ, pe lângă cele sloveneștĭ, și „cu lexicoane“. Această carte este de cea maĭ mare importanță pentru filologia română; un izvor nesecat atât pentru gramatica

Le même thème de Dialogue entre le corps et l'âme, ou bien „entre le sage et le monde", se trouve encore deux fois dans la littérature roumaine. Comme les deux morceaux envisagent le sujet différemment, j'ai eu soin de les reproduire. On trouve l'un dans l'„Ocsisteri", c'est-à-dire dans la traduction des „Pensées d'Oxenstiern", d'après un manuscrit de l'an 1750 (II, p. 46). Ce fragment est encore important parce qu'il a été copié par Anton Pann, qui le donna comme sien, sous le titre de „le Divan du Monde". „Le dialogue entre le sage et le monde", c'est-à-dire la dispute d'où le sage sort vainqueur, sans avoir failli devant les tentations du monde, se retrouve dans un manuscrit de l'an 1773 (II, p. 93). Ces deux fragments sont écrits dans un style plus populaire, la langue en est correcte et coulante, de sorte que la trace des originaux s'est complètement effacée. On ne peut pas en dire autant de la Zăbava fandasici, traduction du grec par J. D. K. en l'an 1802 (II, p. 195). L'original offre, au fond, quelque analogie avec les Pensées d'Oxenstiern, mais comme il plane trop dans l'abstraction, la traduction étant littérale, le style en devient pénible, la langue difficile et inintelligible.

d) La littérature polémique proprement dite est limitée à la Lumière, ouvrage de Maxime le Péloponnésien, traduit du grec et imprimé en 1699 à Sneagov. J'en ai reproduit des passages traitant de quelques-unes des principales différences qui existent entre le catholicisme et l'orthodoxie. De même les „Demandes et Réponses", dont il a été question plus haut, présentent également un caractère de polémique, ainsi que certains chapitres de l'ouvrage de Siméon de Thessalonique.

6. Hagiologie. La Vie et les Actes des Saints ont partout acquis une grande popularité. Il n'y a pas à s'en étonner. Comme les Saints étaient des modèles de vertu et d'abnégation religieuse, de vrais martyrs de la foi, il est naturel qu'ils soient encore entourés d'une profonde vénération. Principalement, le côté merveilleux de leur vie a toujours eu un grand attrait pour le sentiment poétique du peuple. Et il arrivait que tantôt l'un tantôt l'autre de ces saints devenait l'objet d'une dévotion toute spéciale, surtout s'il avait appartenu d'une manière quelconque à la localité. Des cas semblables se sont également produits dans la littérature roumaine qui est très riche en Vies de Saints. On y trouve des collections complètes d'après les mois et les jours de l'année, dont on se sert dans les églises, ainsi que des collections spéciales pour les jours de fête, et enfin des Vies séparées.

a) La plus ancienne collection de ces Vies est le „Prologue", manuscrit de l'an 1675 (p. 221) qui commence au mois de Septembre, par conséquent selon l'indiction de l'ancienne chronologie ecclésiastique. L'original ayant servi à la traduction roumaine est sans doute slavon, bien que le style en soit très élégant. Le Miracle de St Nicolas (p. 223) y est, en certains points, semblable à celui des Sts Archanges dans le „Trésor" (II, p. 40).

L'œuvre monumentale de l'infatigable métropolite Dosithée est assurément le grand recueil de Vies, imprimé en 1682 à Jassy (p. 250). Il s'était, dans la rédaction de ce travail gigantesque, servi de textes grecs et slavons, et a fait usage „de lexiques". Ce recueil est d'une haute importance pour la philologie roumaine, par ce fait qu'il est une source inta-

cât şi pentru lexicografia. Nu maĭ puţin importantă maĭ este această colecţiune şi pentru istoria literatureĭ. Multe din acele vieţĭ au fost copiate din cartea această şi răspândite separat. Afară de aceasta, multe aşa numite vieţĭ sânt de origine apocrifă, precum sânt maĭ toate vieţile Apostolilor. Tot aşa este şi textul ce l'am reprodus, care nu este alt ceva decât „plângerea (apocrifă) a luĭ Ieremia". Predoslovia ne lămureşte în deajuns asupra vremiĭ ce-i a luat această lucrare şi munca ce l'a costat a o săvârşi. Comparaţiunea cu Prologul din 1675 arată că Dosofteiu este absolut independent de predecesorul său, pe care poate chiar nicĭ nu'l cunoştea. Cartea fiind foarte voluminoasă, n'a fost atât de mult întrebuinţată în biserică. Acolo îĭ ţine locul Mineĭul, care pe lângă viaţa sfântuluĭ ce se prăznueşte pe fie-care zi maĭ coprinde şi cântările şi troparele etc. Cel maĭ vechĭu Mineĭu, este acela tipărit la Buzău 1698 (p. 319). Numaĭ Vieţile sânt româneştĭ, ĭară tipicul şi tot restul sloveneştĭ. Părţile româneştĭ sânt traduse din sloveneşte. Afară de Mineĭul propriu zis în 12 volume pe cele 12 lunĭ, maĭ există apoĭ şi un Anthologhion adică o culegere de atarĭ vieţĭ numaĭ pentru zilele de sărbătoare de peste an. Acesta s'a tipărit la Râmnic abia la 1705 (p. 357) şi aceste două cărţĭ au rămas singurele ediţiunĭ întrebuinţate în biserică, până pe la începutul secoluluĭ nostru.

La 1809 (II, p. 203) se întreprinse pentru a doua oară tipărirea a Vieţilor Sfinţilor în Neamţ în 12 volume marĭ. Această ediţiune s'a făcut însă după originale ruseştĭ. Limba acestor vieţĭ se aseamână în frumuseţea, tăria şi eleganţa stiluluĭ cu operele cele maĭ bune ale secoluluĭ al XVII-lea. Limba este cea bisericească, ĭar dialectul este cel din Muntenia, cu micĭ esceptiunĭ pe ici colea din dialectul moldovenesc ce s'au strecurat în text.

Despre vieţile la zilele marĭ am vorbit cu ocaziunea Cazanielor.

b) Paterice. Pe lângă acele colecţiunĭ de vieţĭ ale Sfinţilor canonisaţĭ, maĭ avem şi vieţile pustnicilor şi săhastrilor cuvioşĭ, carĭ formează lectura de predilecţiune a călugărilor şi a oamenilor cuvioşĭ. Cel maĭ vechĭu Pateric, căcĭ aşa se numesc acele colecţiunĭ după grecescul πατέριxον, sau Otecĭnic, după sloveneşte, aparţine secoluluĭ al XVII-lea. Manuscrisul are data 1692. Am reprodus (p. 304) câte-va povestirĭ scurte dintr'acel manuscris, care a fost tradus, precum se pare din greceşte, de către acelaşĭ Cozma ce a tălmăcit şi Amartolon Sotirie. Extracte dintr'un alt manuscris din 1808 (II, p. 198) ne dovedesc existenţa în literatura română a uneĭ alte colecţiunĭ de atarĭ povestirĭ cuvioase, care şi ea poartă numele de Pateric; întocmaĭ precum există diferite πατερ:xα greceştĭ şi Otecĭnice sloveneştĭ. „Vedenia părinteluĭ Antonie" reprodusă de aci se atinge de numeroasele vedeniĭ analoage, de carĭ voĭu pomeni maĭ la vale.

c) Vieţĭ individuale şi minunĭ. Cu Minunile Maiceĭ Domnuluĭ coprinzând şi descrierea morţiĭ şi a înălţăriĭ, trecem de la colecţiunĭ la vieţĭ separate. Şi această carte se datoreşte activităţiĭ luĭ Cozma. Am dat extracte dintr'acelaşĭ manuscris din 1692 (p. 299).

α) Dintre Sfinţiĭ propriu zişĭ, avem maĭ întâĭu de toate: viaţa faimoşilor Varlaam şi Ioasaf, cea plină de poveştĭ şi parabole minunate; Udrişte Năsturel, cel de la Cazania de Deal a tălmăcit această viaţă din sloveneşte.

rissable tant pour la grammaire que pour la lexicographie. Il est non moins important pour l'histoire de la littérature. Plusieurs de ces Vies empruntées à ce recueil ont été publiées séparément; certaines autres sont apocryphes comme le sont généralement presque toutes les Vies des Apôtres. De même pour l'extrait que j'ai reproduit et qui n'est autre chose que le texte apocryphe de „la plainte de Jérémie". Dans la préface, l'auteur du recueil nous précise le temps que ce travail lui a pris et le labeur qu'il lui en a coûté. Si on compare ce livre avec le „Prologue" de l'an 1675, on voit qu'il en diffère absolument et que Dosithée ne connaissait peut-être même pas l'ouvrage de son prédécesseur. Comme le recueil est trop volumineux, l'Eglise ne s'en est pas souvent servi; elle employait, à la place, le „Mineu" (Ménologe) qui, outre la Vie du saint de chaque jour, contient encore les cantiques, les antiennes, etc. Le plus ancien, est le Mineu de Buzeu, imprimé en 1698 (p. 319), dont les Vies seulement sont en roumain, mais le formulaire et tout le reste encore en slavon. La partie en roumain a été traduite du slavon. Sauf le „Mineu" proprement dit, et en 12 volumes pour les 12 mois, il existe également un Anthologion ou recueil de Vies, seulement pour les jours de fête, imprimé vers 1705 à Râmnic (p. 357). Ces deux recueils seuls ont servi à la lecture dans les Eglises jusqu'au commencement de notre siècle.

En l'an 1809 (II, p. 203) on entreprit à Neamțu pour la seconde fois la publication des Vies des Saints en 12 gros volumes. Ce recueil, bien qu'il fût traduit du russe, se rapproche pour la beauté de la langue et pour la force et l'élégance du style, des plus beaux ouvrages du XVIIe siècle. Le dialecte est celui de la Valachie, avec certaines particularités exceptionnelles disséminées çà et là dans le texte traduit.

Quant aux Vies séparées pour les jours de fêtes, il en a été déjà parlé à propos des „Cazanii".

b) En dehors des recueils de Vies des Saints canonisés, il y a aussi les Vies des ermites et des anachorètes fameux, qui constituent la lecture favorite des moines et des dévots. Le plus ancien „Patericon", ainsi que l'on appelle ces recueils, nom qui vient du grec πατέριχον (otecinic en slavon) appartient également au XVIIe siècle, le manuscrit portant la date de 1692. J'ai reproduit (p. 304) quelques courts récits de ce manuscrit qui, paraît-il, a été traduit du grec par le même Cozma qui avait fait la traduction de l'„Amartolon Sotirie". Certains autres extraits d'un Pateric manuscrit de 1808 (II, p. 198) prouvent l'existence, dans la littérature roumaine, d'un autre recueil de semblables récits pieux, qui porte aussi le nom de „Pateric", de même que l'on trouve plusieurs espèces de πατέριχα grecs ou „otecinice" slavons. „La vision de S. Antoine" se rattache à ces nombreuses visions analogues, dont nous parlerons plus loin.

c) Vies séparées. Avec les Miracles de la Ste Vierge, qui renferme de plus le récit de la mort et de l'assomption, on passe des recueils complets de Vies aux Vies séparées. On doit encore ce livre à l'activité féconde de Cozma. J'ai reproduit certains extraits du même manuscrit de l'an 1692 (p. 299).

α) Parmi les Saints proprement dits, on compte avant tout la Vie des fameux Varlaam et Josaphat, Vie pleine de légendes et de paraboles merveilleuses. C'est Udriște Nasturel, dont il a été question à propos des

Dependenţa de limba originalului se resimte uşor în limba cam meşteşugită a traducereĭ româneştĭ. El a tradus această carte la 1648 (p. 129). M'am mulţumit cu câte-va extracte dela început. „Naşterea“ şi una din „parabole“ am reprodus apoĭ din traducerea luĭ Boţulescu din 1764 (II, p. 76), care pe când se afla în temniţă a tălmăcit din italieneşte viaţa sfântuluĭ Iosafat. Altă parabolă am maĭ reprodus din Invăţăturile luĭ Neagoe Vodă (p. 165).

β) Sf. Nifon, a căruĭ viaţă s'a scris de Gavriil Protul de la muntele Athos, joacă un rol important în istoria ţăriĭ. Capitolul ce l'am reprodus (p. 170) conţine o notiţă de mare valoare asupra origineĭ Basarabeştilor, de unde au venit şi de unde li se trage numele. Tot de acolo am reprodus cea maĭ veche „descriere a faimoaseĭ mânăstiriĭ de Argeş“, care se vede că a fost făcută de un martor ocular. De aci această descriere a intrat în cronicele ţăriĭ Munteneştĭ. Traducătorul anonim al acesteĭ vieţĭ trebue să fie identic cu acel al Invăţăturilor luĭ Neagoe Vodă, cu care se află de obiceĭu la un loc. Limba se aseamănă foarte mult cu aceea din opera din urmă.

γ) Viaţa unuĭ alt sfânt Nifon s'a tradus din sloveneşte de cătră unu Anania ieromonach la 1691. „Vedenia judecăţiĭ ceĭ de pe urmă“ fiind bucata cea maĭ poetică, am reprodus-o aci (p. 287) pe lângă „începutul vieţiĭ“ a acestuĭ sfânt.

δ) Acela însă care a văzut toate peripeţiile şi păţeniile prin care trece sufletul după moarte, care a urmărit viaţa în raĭu şi în iad şi a descris cu tot de amănuntul desfăşurarea ultimeĭ drame, adică „Judecata cea de pre urmă“, a fost sf. Vasilie, a căruĭ viaţa s'a scris de către ucenicul său Grigorie. Cozma a tradus şi această viaţă, şi din manuscrisul din 1692 am reprodus (p. 301) atât descrierea „Vămilor văzduhuluĭ“ cât şi „a doua venire a luĭ Christos“. Aceasta este o temă pe care o întâlnim foarte des în literatura română şi maĭ toate aceste descrierĭ au devenit cu timpul sau cărţĭ sau credinţe populare.

ε) Viaţa sf. Sava, s'a tradus tot cam pe la sfârşitul secoluluĭ XVII-lea şi am reprodus (p. 354) dintr'un manuscris de pe la 1705 o mică parte. Limba arată o atârnare desăvârşită de originalul slavon.

ζ) Un alt sfânt popular este sf. Alexie, a căruĭ viaţă e plină de duioşie şi resignaţiune religioasă. Textul cel maĭ vechĭu cunoscut până acuma este acela reprodus (II, p. 67) din 1760, care însă este fără îndoĭală o copie după o traducere maĭ veche, făcută din sloveneşte. „Pilda turtureliĭ“ ce se află în bucata reprodusă (p. 69) a slujit de temă la un şir întreg de cântece populare. Tot de acest cerc de literatură ţine η) revelaţiunea misterioasă asupra Liturghieĭ, ce am reprodus (II, p. 55) după manuscrise de pe la mijlocul secoluluĭ al XVIII-lea (ca 1750), supt titlul de Descoperirea sf. Liturghiĭ.

d) Judecata. „Judecata cea de pre urmă“ de care am dat până aci de maĭ multe orĭ, maĭ ales în vieţile sfinţilor Antonie, Vasilie etc. există şi ea ca o carte deosebită. Partea reprodusă după un manuscris din 1815 (II, p. 216) conţine o descriere foarte poetică şi puternică a semnelor

„Cazanii" de Deal qui l'a traduite du slovène en 1648 (p. 129). On reconnaît facilement l'original à travers le style travaillé et compliqué de la traduction roumaine; je me suis arrêté à quelques extraits du début. Le „Récit de la naissance" et l'une des „Paraboles" ont été reproduits d'après la traduction de Boţulescu de l'an 1764 (II, p. 76), qui a traduit de l'italien la Vie de Saint Josaphat, pendant son séjour en prison. Une autre parabole a été reproduite des „Instructions de Neagoe-Voda" (p. 165).

β) St Niphon, dont la Vie a été écrite par un certain Gavriil, prieur du mont Athos, joue un grand rôle dans l'histoire roumaine. Le chapitre que j'ai emprunté au manuscrit (p. 170) contient une notice très importante sur l'origine des Bassaraba et l'étymologie de leur nom. Du même ouvrage a été encore reproduit une description du fameux „monastère d'Argis", faite, paraît-il, par un témoin oculaire; elle a passé également dans les chroniques de la Valachie. Le traducteur anonyme de cette Vie doit être le même que celui qui a traduit les Instructions de Neagoe-Voda, car les deux ouvrages se trouvent d'ordinaire réunis; de plus, la langue en est presque identique.

γ) La Vie d'un autre St Niphon a été traduite du slovène par un certain Ananie hiéromonaque, en l'an 1691 (p. 287). „La vision du Jugement dernier" en étant le morceau le plus poétique, je l'ai reproduite après le début de la Vie de ce Saint.

δ) Mais celui qui a vu toutes les péripéties et toutes les tortures par lesquelles l'âme passe après la mort, qui a suivi l'âme dans le Paradis et l'Enfer, et décrit en détail le déroulement du dernier drame, c'est-à-dire le jugement dernier, c'est St Basile, dont la vie a été écrite par son disciple S. Grégoire. Cozma a traduit aussi cette Vie qui se trouve dans le même manuscrit de 1692 (p. 301); c'est de cette traduction que j'ai tiré la description des „Etapes aériennes" ainsi que „la seconde venue du Christ", qui offre un thème très souvent traité dans la littérature roumaine. Presque toutes ces descriptions ou récits devinrent avec le temps populaires, et laissèrent une trace profonde dans l'esprit et dans les croyances du peuple.

ε) La Vie de St Sava fut également traduite du slavon vers la fin du XVIIe siècle, la traduction en est fort servile; j'ai extrait d'un manuscrit de 1705 un court fragment (p. 354).

ζ) Un autre saint populaire est St Alexis, dont la Vie est un long poëme de mélancolie et de résignation religieuse. Le plus ancien texte connu jusqu'aujourd'hui est celui de 1760 qui, sans doute, n'est qu'une copie d'une traduction plus ancienne faite du slavon; j'en ai reproduit un passage (II, p. 67). La parabole de „la tourterelle", qui se trouve dans le fragment (p. 69), a servi comme thème à une longue suite de chants populaires. Au même cycle littéraire se rattache η) „La révélation mystérieuse sur la Liturgie", que j'ai reproduite sous le titre de la Découverte de la Ste Liturgie d'après des manuscrits datant du milieu du XVIIIe siècle (1750).

d) Le „Jugement dernier", dont il a déjà été plusieurs fois question dans les Vies de St Antoine, de St Basile, etc. existe aussi comme livre à part. Le fragment tiré d'un manuscrit de 1815 (II, p. 216) contient une description très poétique et très puissante des prodiges qui précèdent la

ce preced a doua venire a luĭ Christos. Anul 1815 nu este decât data când s'a făcut copia; traducerea trebue să fie cu mult maĭ veche, frumuseţea limbeĭ şi stilul îngrijit, ne dovedesc că a trecut deja prin maĭ multe mâinĭ ce-ĭ au dat poleitura necesară.

e) Apocrife. Pe lângă aceste vieţĭ canonice s'au maĭ strecurat în literatura română nu puţine vieţĭ şi alte scriorĭ apocrife. In decursul veacurilor cunoştinţa origineĭ lor eretice se perduse, ĭar coprinsul lor poetic le recomanda. Mai toate aceste scriorĭ au devenit în curând populare şi au înfluenţat pe de o parte poezia populară, ĭar pe de alta parte au devenit ele însăşĭ cărţĭ populare.

Din apocrifele Vechiuluĭ Testament avem în literatura română Povestea luĭ Adam care nu este alta decât Apocalipsul luĭ Adam; originalul din care s'a tradus este slavon, dar limba traducereĭ, care este de pe la începutul sec. al XVII-lea (p. 63) este foarte bună. Tot aşa este şi acea a Paleeĭ, cu care se află la un loc. Din Paleea, adică Biblia împodobită cu legende, am reprodus o parte din viaţa apocrifă a luĭ Melhisedec. Şi această carte este tradusă din sloveneşte.

Trecând la apocrifele Nouluĭ Testament, posedâm în Apocalipsul Ap. Pavel (p. 1) unu din monumentele cele maĭ vechĭ ale limbeĭ române. Antichitatea se recunoaşte în limba nedibace care se ţine din cuvânt în cuvânt de originalul slavon, şi devine din pricina aceea adesea obscură. Legenda Duminiceĭ sau Epistolia din Cer (p. 8) este maĭ de aceeaşĭ dată, şi de aceeaşĭ origină slavonă. A trecut însă în copiere prin mâna unuĭ scriitor care a schimbat limba aşa ca să se potrivească cu dialectul său propriu. Copistul pare a fi popa Grigorie din Măhaciu. Despre particularitatea graĭuluĭ voĭu vorbi maĭ la vale.

De aceeaşĭ categorie ţine Viaţa sf. Sisoe (p. 6) tradusă de asemenea din sloveneşte. Toate aceste cărţĭ apocrife pomenite până aci au devenit cărţĭ populare. Sf. Sisoe maĭ mult încă decât cele-l-alte, a avut o înrăurire directă asupra descântecelor (II, p. 339. 341). Până însă să devie descântec, a devenit maĭ întâĭu un fel de amulet, supt forma Avestiţeĭ — reprodusă (II, p. 171) după un manuscris din 1799 — numită aşa după numele draculuĭ femeesc ce fură copiĭ, şi care joacă aci rolul principal.

Incheĭu acest capitol al literatureĭ teologice prin opera luĭ V. Aaron (II, p. 190) o poemă asupra Patimeĭ, care cu toate că e carte cam voluminoasă s'a retipărit foarte des.

Maĭ pomenesc aci un glosar slavono-român din 1705 (p. 355) şi „Tălcul buchilor“ (II, p. 57) care aşa cum stă n'are niciĭ un înţeles, dar capătă înţeles dacă se traduce numele slovenesc al literelor la carĭ se referă tălcul şi de care se leagă. Este o piesă de traducere sclavică maĭ fără seamăn.

Aruncând o privire scurtă asupra drumuluĭ ce l'am percurs vedem că maĭ toate ramurile teologieĭ sânt reprezintate în literatura română. Nu putem zice că avem multe versiunĭ sau traducerĭ independente din literatura slavonă şi grecească, cele maĭ multe cărţĭ de un fel fiind maĭ mult

seconde venue du Christ. L'an 1815 n'est que la date où la copie en a été faite, la traduction devant être plus ancienne; la beauté de la langue et le style très soigné nous prouvent qu'elle a passé par beaucoup de mains, qui lui ont donné le poli nécessaire.

e) Outre ces Vies canoniques, ont pénétré également dans la littérature roumaine, d'autres Vies et d'autres écrits d'origine apocryphe; la marque de leur origine hérétique s'étant effacée, elles se conservèrent grâce à leur contenu poétique. Presque toutes ces productions sont devenues de bonne heure très communes et ont exercé une grande influence sur la poésie populaire.

En fait d'Apocryphes de l'Ancien Testament, il y a dans la littérature roumaine la Légende d'Adam qui n'est que l'Apocalypse d'Adam; l'original ayant servi pour la traduction est slavon; néanmoins la langue, bien que du commencement du XVIIe siècle, est très correcte. De même, les apocryphes de la „Paléa" avec laquelle elle se trouve réunie. De cette Paléa ou Bible enrichie de légendes a été reproduit un fragment de la ‚vie apocryphe de Melchissédech". Ce livre est également traduit du slavon.

Si nous passons aux apocryphes du Nouveau Testament, nous trouvons l'Apocalypse de l'Apôtre Paul (p. 1), un des monuments des plus anciens de la langue roumaine. On reconnaît l'antiquité de ce texte par la traduction littérale, qui rend le style obscur et très souvent difficile à comprendre. La légende du Dimanche ou l'„Epître du Ciel" (p. 8) est presque de la même date et également d'origine slavone, mais elle fut transcrite par un copiste qui en modifia la langue, en l'identifiant à son dialecte. Ce copiste semble être Gregorie de Mahaciu. Je parlerai plus loin des particularités de ce dialecte.

Au même groupe se rattache encore la Vie de St Sisoé (p. 6) traduite aussi du slavon. Cet ouvrage ainsi que le précédent devinrent, bien qu'apocryphes, des livres populaires. La Vie de St Sisoé principalement eut une influence directe sur les incantations (II, p. 339, 341). Avant de se transformer en incantation, elle devint d'abord une espèce d'amulette sous la forme d'Avestiţa (II, p. 171), nommé ainsi d'après le nom du Diable-femelle, la voleuse d'enfants, qui y joue le rôle important. Le texte publié ici est une reproduction d'un manuscrit de l'an 1799.

Je terminerai ce chapitre de la littérature théologique par l'ouvrage de V. Aaron (II, p. 190), un poëme sur la Passion, qui eut un grand nombre d'éditions, bien qu'il soit très volumineux.

Mentionnons encore le glossaire slavo-roumain de 1705 (p. 355) et „le Commentaire des lettres (de l'alphabet)" (II, p. 57) qui ne présente aucun sens, si l'on ne traduit pas le nom slavon des lettres auxquelles il se rapporte. C'est une traduction d'une servilité sans pareille.

Si on jette maintenant un coup d'œil rapide sur la route parcourue jusqu'ici, on s'aperçoit que toutes les branches de la théologie se trouvent représentées dans la littérature roumaine. Ce n'est pas à dire par cela que nous ayons beaucoup de versions et de traductions indépendantes des littératures slavonne et grecque, la plupart n'étant que des reproductions modi-

reproduceri modificate a două sau cel mult a treĭ traducerĭ originale; nicĭ numărul cărților ce constitue literatura teologică română nu este covârșitor, dar totușĭ a eșit maĭ mult la lumină decât s'a crezut până acuma și dacă toate manuscrisele ce am indicat și altele ce se maĭ vor descoperi se vor publica, se va constata o bogăție relativ de mare, și de o valoare neîndoită.

* * *

II. Drept.

Pe lângă literatura teologică, pravilele, adică condicele legilor și ale regulamentelor sânt cele maĭ necesare într'un stat consolidat. Numărul acelor condice de legĭ trebue de altă parte să fie foarte restrâns, căcĭ legĭ nu se schimbă așa ĭute, nicĭ nu există diferențe fundamentale între o legislațiune și alta. Totușĭ avem și aci două clase marĭ, după cum crima aparține sau domeniuluĭ bisericesc sau celuĭ mirean, avem decĭ dreptul canonic și dreptul civil.

1. Pravile. *a)* Cea dintăĭa carte românească tipărită în Muntenia este o atare Pravilă canonică tipărită la Govora 1640 (p. 87). Interesant este că această Pravilă bisericească pare că a fost tipărită de către mitropolitul Ardealuluĭ pentru eparhia luĭ, și nu pentru țara românească. Se poate ca pe atuncea să se fie răsipit tipografiele române din Transilvania din sec. al XVII-lea, cĭ că Rakoți II inființă acea din Belgrad abea la 1648. Așa reese din Predoslovia la Noul Testament tipărit acolo (p. 125). Din acea pricină am reprodus Predoslovia Pravileĭ, iarășĭ din text, unele capitole relative la „spițele de rudeniĭ“ și la „animalele necurate“, căcĭ conține o listă de atarĭ animale. O Pravilă asemenea cu cea de Govoră s'a tălmăcit la 1632 de către Eustratie Logofătul din grecește în românește. A rămas însă în manuscris și dintr'acela am reprodus Predoslovia și Epilogul, carĭ ne lămuresc cu desăvârșire asupra izvoarelor de carĭ s'a slujit, și asupra motivelor ce l'au îndemnat la alcătuirea aceșteĭ alegerĭ din Pravilă, din care pricină se chiamă Pravilă aleasă (p. 76).

b) Acelașĭ Eustratie a maĭ tălmăcit și Pravila civilă, care s'a tipărit în Iașĭ 1646 (p. 118) se vede fiind că era cea dintăĭa în felul eĭ. Se înțelege că originalul după care a tradus-o a fost grecesc.

O Pravilă complectă, coprinzând atât legĭuirea canonică cât și cea mireană apare cu puțin în urmă în Târgoviște la 1652 (p. 156) supt auspiciile Domnuluĭ Mateiu Basarab. Cu toate că Daniil Panoneanu se dă în predoslovie ca acela care a tradus-o din elinește, totușĭ o comparațiune între capitolile din această Pravilă cu acele corespunzătoare din a luĭ Eustratie, dovedește cum-că toată Pravila tipărită în Iașĭ la 1646 a fost încorporată în Pravila de Târgoviște, schimbându-se însă rândul capitolilor, și modificându-se limba din graĭul moldovenesc în cel muntenesc. Pe când acele capitole ce se găsesc și în Pravila de Govora, se deosebesc de aceste din urmă. Se vede că au fost traduse din nou din izvodul grecesc poate fiindcă Pravila de Govora era bine cunoscută și se putea ușor recunoaște izvorul, pe când acea a luĭ Eustratie era din Iașĭ și de sigur nu tot așa de bine

fiées de deux ou trois traductions principales, ni que le nombre de livres traitant de théologie soit considérable, mais il en a paru pourtant beaucoup plus qu'on ne l'avait cru jusqu'aujourd'hui. Si l'on procédait à la publication de tous ces manuscrits et d'autres recouverts plus récemment, on constaterait une richesse relativement importante et d'une réelle valeur.

* * *

II. Droit.

Après la littérature théologique, les „Pravila", c'est-à-dire les recueils des lois et des règlements, sont les plus utiles dans un état constitué. Le nombre de ces recueils de lois doit naturellement être restreint, car les lois ne changent pas si vite, et entre une législation et l'autre il n'y a pas de différences fondamentales. Nous avons néanmoins dans ce domaine également deux grandes classes, selon que le crime commis appartient au domaine ecclésiastique ou au domaine laïque : le droit canonique et le droit civil.

1. Pravila. *a)* Le premier livre de droit imprimé en Valachie et en langue roumaine est une „Pravila" ou „code de loi" canonique, publiée à Govora en 1640 (p. 87). Il est intéressant d'observer que ce code paraît avoir été fait par le métropolite de la Transylvanie pour les besoins de son éparchie, et non pour la Valachie. Il se peut bien que les imprimeries roumaines de la Transylvanie se fûssent dispersées jusqu'à ce que Rakoczy II eût rétabli celle de Belgrade en 1648, ce que d'ailleurs la préface du Nouveau Testament imprimé au même endroit se charge de nous dire. J'ai reproduit la préface de la Pravila aussi et en entier, du texte de la „Pravila" j'ai tiré quelques chapitres relatifs aux „Spiţe de rudenii" „degrés de parentage" et aux „animaux impurs", chapitre contenant une liste de semblables animaux. Une „Pravila" identique à celle de Govora fut traduite du grec en 1632 par Eustratie Logofătul et s'est conservée en manuscrit : je lui ai emprunté la préface et l'épilogue qui nous mettent à même de connaître les sources dont le traducteur s'est servi et les considérations qui l'ont amené à rédiger en roumain le recueil des lois ou „Pravila choisie" (p. 76).

b) Le même Eustratie traduisit également „la Pravila (loi) civile", qui étant le premier livre en ce genre, fut imprimée en 1646 à Jassy (p. 118). Il est clair que la traduction a été faite du grec.

Une Pravila complète, renfermant les jurisprudences canonique et civile, paraît un peu plus tard, en 1652 (p. 156) à Târgovişte, sous les auspices du Prince Matei-Bassaraba. Bien que Daniel le Pannonien se donne dans la préface comme traducteur, il suffit d'établir une comparaison entre les chapitres de cette „Pravila" et les correspondants de celle d'Eustratie, pour prouver que la „Pravila civile" toute entière, imprimée en 1646 à Jassy, a été incorporée dans celle de Târgovişte, seulement avec l'ordre des chapitres changé et le dialecte moldave rapproché du dialecte valaque. Les chapitres, qui se rapprochent de ceux de la Pravila de Govora, s'en éloignent par la langue, car ils ont été traduits de nouveau; peut-être parce que la Pravila de Govora était très connue et que l'on pouvait facilement reconnaître le plagiat, tandis que la Pravila d'Eustratie était de Jassy et

cunoscută în Muntenia. Pentru a arăta varietatea de coprins dintr'acea Pravilă de Târgoviște am reprodus capitole relative și la legea criminală, și la cea civilă, și la cea canonică, ba chiar și actele conciliuluĭ al cincelea; și un capitol „pentru vrăjĭ" asemenea, dar nu identic cu acel din Prăvila de Govora.

Maĭ bine de 150 de anĭ au rămas aceste legĭ în vigoare, așa cum au fost fixate prin Pravila cea mare. Pe vremea ocupațiuneĭ ruseștĭ apăru la 1773 în Iașĭ Invățătură de Condică, tălmăcită din rusește în romănește de unu Thoma (II, p. 86). Această carte conține maĭ mult teoriĭ generale asupra principielor de legislațiune, decât legĭ propriŭ zise. Limba este pe cât se poate de încâlcită.

Starea lucrurilor se schimbase însă în țară. Pentru a corespunde acestor schimbărĭ se alcătuește la 1780 (II, p. 124) o altă condică a legeĭ civile și criminale, maĭ mică, maĭ practică, cunoscută supt numele de Pravila luĭ Ipsilante, adică a Domnuluĭ supt a căruĭ oblăduire s'a făcut. S'a tipărit grecește și romănește, dar totușĭ limba este corectă și severă. Interesul aceste condice constă în încercarea — și de sigur cea dintăia în felul eĭ — de a stabili „Obiceĭul pământuluĭ" și de a'l armoniza cu pravilele împărăteștĭ, adică Basilicalele bizantine, conținute în Pravila cea mare. Predoslovia reprodusă dă lămurirĭ satisfăcătoare asupra acestuĭ punct, și capitolul asupra „Divanuluĭ" ne arată modul organizațiuneĭ judecătoreștĭ de pe acea vreme.

Noua lege civilă întrodusă de Rusia în Basarabia îndată după ce Turcia iĭ cedase acea provincie, se află în „Așezământul" tipărit rusește și romănește în Kișineu la 1818 (II, p. 219). „Privilegiile locuitorilor" reproduse dintr'acea carte reprezintă gradele sociale ce existau în Moldova, cum erau fixate și aprobate prin legĭ, și au fost recunoscute anume și întărite din nou.

2. Așezăminte. De legislațiunea canonică maĭ țin și „Așezămintele" mitropolituluĭ Sava din Transilvania (p. 217); de aceea le pomenesc aci, cu toate că coprinsul lor este maĭ mult de un interes cultural. Acele așezăminte făcute la 1675 sânt îndreptate în potriva uneĭ sume de obiceiurĭ superstițioase, și popa este instruit a se feri de ele supt pedepse bine hotărăte. Multe dintr' aceste superstițiunĭ indicate numaĭ aci, se esplică printr'un text publicat (II, p. 51—53), care acuma s'a dovedit că este opera luĭ Miron Costin de pe la 1670 (Neculae 1710?). Măsurile luate de mitropolitul Sava dovedesc cum că acele credințe și obiceiurĭ existau și în poporul din Transilvania.

Actele Soboruluĭ (p. 219) ce s'a ținut în acelașĭ an 1675 subt Vlădica Sava sânt asemenea de un mare interes cultural, căcĭ articolul întăĭu poruncește întroducerea limbeĭ romăneștĭ în biserică; și articolul opt ordonă ca popiĭ „carĭ nu să nevoesc cu rumânie ce tot cu sârbie" să fie oprițĭ din popie.

3. Zapise. In Chrestomatie am maĭ publicat și o sumă însemnată de Zapise și Hrisoave, 20 la număr; nu numaĭ pentru interesul filologic

assurément moins bien connue en Valachie. Afin de donner une idée de la variété de ce code de Târgoviște j'en ai reproduit des chapitres concernant les législations criminelle, canonique et ecclésiastique; de plus „les Actes du cinquième concile"; et enfin un „chapitre sur la sorcellerie", mais différent de celui de la Pravila de Govora.

Durant plus de 150 ans ces lois furent en vigueur, telles qu'elles avaient été fixées par la grande Pravila. A l'époque de l'occupation russe en 1773 parurent à Jassy les Instructions juridiques, traduites du russe par un certain Thomas (II, p. 86). Ce livre renferme plus de théories générales sur les principes de la législation que des lois proprement dites. Le style en est fort enchevêtré.

Pour répondre aux changements qui avaient eu lieu dans le pays, on rédigea en 1780 (II, p. 124) un autre code de lois civiles et criminelles, moins étendu mais d'un but plus pratique, connu sous le nom de la Pravila d'Ipsilanti, prince sous les auspices duquel ce code fut publié. Il fut imprimé en grec et en roumain; cette dernière langue en est correcte et sévère. L'intérêt de ce code consiste dans la tentative — et sans doute la première en son genre — de fixation de la „coutume du pays" et de sa mise en harmonie avec les „Pravila" impériales, telles que les basilicales byzantines qu'on trouve dans la grande Pravila. La préface reproduite par moi donne une explication satisfaisante, et le chapitre sur le „Divan" nous offre un aperçu de l'organisation judiciaire de cette époque-là.

La nouvelle loi civile introduite par la Russie en Bessarabie, après que la Turquie lui eût cédé ce territoire, se retrouve dans l'Institution publiée en russe et en roumain en 1818 à Kischeneff (II, p. 219). Le chapitre des „Privilèges des habitants" tiré de ce livre expose les classes sociales qui existaient en Moldavie, fixées et approuvées par les lois, actuellement reconnues et confirmées de nouveau.

2. Institutions. A la législation canonique se rattachent encore „les Institutions" du métropolite Sava de la Transylvanie. Je les mentionne ici, bien qu'elles n'offrent qu'un intérêt moral. Ces Institutions données en 1675 sont dirigées contre un certain nombre de superstitions que le prêtre doit éviter sous des peines définies. Plusieurs de ces superstitions à peine indiquées dans ce document se trouvent expliquées plus tard dans un texte reproduit (II, p. 51—53), qu'on a reconnu avoir été composé par Miron Costin en 1670 (Nicolas 1710?). Les mesures prises par le métropolite Sava, prouvent que ces croyances superstitieuses existaient réellement au sein du peuple en Roumanie aussi bien qu'en Transylvanie.

Les Actes du Synode qui eut lieu dans la même année 1675 sous le métropolite Sava sont également d'un haut intérêt moral, vu que (II, p. 219) l'article premier ordonne l'introduction de la langue roumaine dans l'Eglise, et l'article huit qui prescrit que tout prêtre, qui persiste à officier en slovène et non en roumain, soit interdit.

3. Documents. En dehors de cela, j'ai encore reproduit dans la Chrestomathie une vingtaine de „Zapise" et de „Hrisoave", non seulement pour leur intérêt philologique mais aussi parce qu'ils représentent „la coutume du pays" qui nous fait connaître la forme de l'ancienne législation,

ce prezintă, ci şi pentru aceea că ne reprezintă „obiceiul pământuluĭ", formele legislaţiuneĭ primitive, după care se călauzea statul român înainte de epoca Pravilelor autorizate. Este încă epoca Şoltuzuluĭ şi a Pârgarilor în faţa cărora şi cu mărturia cărora se fac toate transacţiunile vieţiĭ sociale, precum cumpărare şi vânzare de moşiĭ; delimitarea hotaruluĭ al uneĭ proprietăţĭ; chemarea în judecată; aservirea proprie, sau actul de vânzare, prin care un om liber devene a rumân adică legat de pământ, cu un grad numaĭ superior ţiganuluĭ care era rob vecinic şi nelegat de pământ, dar transferabil din loc în loc şi de la stăpân la stăpân.

Astfel de zapise despre vânzărĭ de moşiĭ sânt p. 38, 43, 44, 53, 74, 75, 87, 91, 92, 93, 102, şi 135. Hrisoave de judecată p. 62 şi p. 73; de rumânie p. 134, 135, de răscumpărare p. 150, de schimbare de moşiĭ p. 151, de întăritură în posesiune p. 173, de împărţire p. 207 şi de ţigancă p. 207.

Cu acestea se încheie literatura juridică română pe cât a întrat în cadrul Chrestomatieĭ.

*
* *

III. Istoria.

E firesc lucru să nu ne aşteptâm în cele-l-alte ramurĭ ale literatureĭ la o activitate tot aşa de mare ca la cea teologică. Cu esceptiunea legislaţiuneĭ, cele-l-ate producţiunĭ literare nu corespund uneĭ necesităţĭ atât de imediate precum este teologia, slujba bisericească. Orĭ ce altă ocupaţiune literară presupune o stare de cultură înaintată, şi un interes maĭ universal, nerespunzând uneĭ necesităţĭ practice. Scrierea istorieĭ, cultivarea artelor frumoase şi a poezieĭ, se datoreşte unor individualităţĭ pronunţate, carĭ au încredere în puterea lor de a fixa prin scris evenimentele carĭ se petrec supt ochiĭ lor, sau de a reproduce simţirile de carĭ sânt mişcaţĭ. Individualitatea este caracterul principal al acestor producţiunĭ literare. Se cere o creştere superioară, o educaţiune maĭ profundă pentru ca cineva să dobândească o atare individualitate, şi să fie în stare să mânuească limba, nu pentru a urma slovă cu slovă lucrarea altuia, puind un cuvânt din limba luĭ proprie în locul celuĭ din izvod cum se face la traducerĭ, ci pentru a o întrebuinţa ca un argil moale pe care îl frământă autorul şil plăzmueşte până când devine icoana ideilor şi gândurilor sale proprie. Importanţa literatureĭ istorice este vădită atât pentru originalitatea limbeĭ cât şi pentru coprinsul care oglindeşte desvoltarea politică şi socială a ţăriĭ.

Literatura română nu este săracă niciĭ în acest fel de lucrărĭ, unele originale: cronicĭ nationale, sau letopiseţe scrise într'o limbă pe atât de frumoasă pe cât de firească uneorĭ puternică, chiar poetică, şi altele traducerĭ de istoriĭ universale sau cronicĭ ale lumiĭ cu o limbă maĭ greoae uneorĭ nedibace.

a) Hronografe. Precum am observat posedâm istoriĭ sau cronicĭ (letopiseţe) naţionale şi cronicĭ universale. Cea maĭ veche din

qui servait de règle à l'Etat roumain bien avant que les „Pravili" autorisées parûssent. C'est encore l'époque du Șoltuz, des Pargari devant qui et moyennant le témoignage desquels se faisaient toutes les transactions de la vie sociale, telles que achat et vente de domaines, délimitation de propriétés, appel en jugement, asservissement propre ou acte de vente par lequel un homme libre devenait „rumân" c'est-à-dire attaché à la terre, d'un seul degré supérieur au tzigan, esclave à perpétuité et non attaché à la terre, mais transportable d'un endroit à l'autre, d'un maître à l'autre.

Telles sont les „Zapise" de vente des propriétés p. 38, 43, 44, 53, 74, 75, 87, 91, 92, 93, 102 et 135, les „hrisoave" de jugement p. 62 et 63, de servage p. 134, 135, de rachat p. 150, d'échange de domaines p. 151, de confirmation de propriété p. 173, de partage p. 207, et d'esclavage p. 207.

A cela se borne la littérature juridique pour la part que je lui ai faite dans la Chrestomathie.

* * *

III. Histoire.

Naturellement, il ne faut pas nous attendre dans les autres branches de la littérature à une activité aussi grande que dans le domaine de la théologie. A l'exception des législations, les autres productions littéraires ne répondent que très peu à un besoin aussi immédiat que la théologie, le service divin. Toute autre occupation littéraire suppose un état de civilisation supérieure et un intérêt plus général, sans pourtant répondre à un besoin pratique. La culture de l'histoire, des beaux arts, de la poésie est le partage exclusif des hautes individualités, ayant la foi dans leur talent, qui leur permet de reproduire comme dans un miroir, soit les événements qui se passent sous leurs yeux, soit les sentiments dont ils sont animés. L'originalité est le caractère principal de ces productions littéraires. On exige un développement supérieur, une éducation plus parfaite de quiconque veut obtenir une semblable originalité, qui le rende capable de manier à son gré la langue, non pour suivre mot à mot le travail d'autrui, remplaçant chaque mot de l'original par un mot de sa propre langue, comme les anciens traducteurs, mais pour la rendre malléable comme une argile molle qu'il pétrit de manière à ce qu'elle réponde à ses propres idées et à ses propres pensées. L'importance de la littérature historique est visible tant pour l'originalité de la langue que pour le fond qui réflète directement le développement politique et social du pays.

La littérature roumaine ne manque pas non plus d'ouvrages originaux en ce genre, certains même puissants, mûs par un souffle poétique, écrits dans une langue aussi correcte qu'élégante. Néanmoins, on trouve encore des traductions d'histoires et de chroniques universelles, „Chronographes" dont le style est quelquefois pénible, hésitant ou même incompréhensible.

a) Chronographes. Ainsi que nous l'avons déjà remarqué, il y a aussi bien des histoires ou des chroniques (letopiseți) nationales que des

această clasă din urmă, cu care încep înşirarea, este acea a luĭ **Moxa** de la 1620 (p. 56) tradusă din slovenește. Am urmărit și aci acelașĭ plan de a da preferință acelor părțĭ carĭ conțin poveștĭ sau descrierĭ, stilul fiind maĭ vioĭu și maĭ slobod, decât atuncea când se înșiră evenimente politice supt o formă analistică. Din cronica luĭ Moxa am reprodus descrierea „zidiriĭ lumeĭ", ca o paralelă la acea din Paliea (1582, p. 33); apoĭ legenda privitoare la „originea Romanilor" precum și istoria venireĭ luĭ „Leu Iconoclast" și a luĭ „Vasilie Machedon" la împărăție, toate aceste având caracterul de poveștĭ populare. Vasile Machedon este acelașĭ de care am vorbit cu prilejul „Invățăturilor luĭ Neagoe Vodă".

A doua cronică a lumeĭ, foarte voluminoasă și foarte importantă este **Hronograful** (**Strângere nouă**) tradus sau alcătuit de al doilea logofăt Danovicĭ pe la 1640—50 (p. 145). Până a nu da de adevăratul autor am luat pe Pavel Gramatic ca atare, căcĭ el a iscălit Predoslovia, nu ca un copist, ci ca parcă ar fi el însușĭ autorul. Cercetărĭ ulterioare m'au convins însă cu desăvărșire că Hronograful este opera luĭ Danovicĭ. Predoslovia reprodusă (p. 145—147) conține o descriere esactă a coprinsuluĭ, precum și indicațiunĭ asupra izvoarelor de carĭ s'a slujit autorul la compilarea cărțiĭ de față. „Legenda prooroculuĭ Ieremia" ca cuprins este identică cu aceea din Viețile Sfinților ale luĭ Dosofteiu la care este o paralelă foarte instructivă, dar se deosibește prin limba. Manuscrisul după care am făcut extractele a conservat foarte bine caracterul original al limbeĭ, care s'a șters maĭ tot în copia cea de la 1760 din care am dat extracte anume din această pricină, în vol. II, p. 70. „Blagoslovenia luĭ Iacob" din acest manuscris se poate compara asemenea cu textul din Paleea (I, p. 35—36). „Intrebările Saveleĭ cu Solomon" și „Istoria Eudochieĭ cu mărul" fac astăzĭ parte din literatura populară română. Această carte atât de voluminoasă, — la unele copiĭ s'au maĭ adăugat învățăturile luĭ Vasile Machedon —, nu represintă singura istorie universală română; mai avem și o altă cronică românească, cu care se confundă adesea de copiștiĭ. Această din urmă este o traducere a croniceĭ neogreceștĭ a luĭ **Dorotheus din Monembasia**. Această traducere s'a făcut pe semne în Muntenia pe la sfârșitul sec. XVII-lea (p. 311). Neavând manuscrisul mult la dispozițiune m'am mulțumit a reproduce numaĭ începutul.

Trecând la istoria specială străină avem apoĭ „**Istoria Rușilor**" a luĭ Costin, din care am reprodus părțile importante pentru istoria credințelor populare române. Manuscrisul de care m'am slujit este de pe la 1750 și eu am reprodus (II, p. 49) acele părțĭ ca aparținând uneĭ opere din acea vreme. Numele adevărat al autoruluĭ s'a descoperit abea cu mult în urma tiparuluĭ acestor volume. Capitolul despre „idoliĭ sloveneștĭ" esplică într'un mod pe cât se poate de satisfăcător atât circulara mitropolituluĭ Sava (p. 217) cât și numele curioase ca **lado** din cânticele de nuntă (II, p. 320) sau „**Ler-umĭ doamne**" din colinde (II, p. 331 etc.) sau **Pailie** din descântece (II, p. 343) carĭ nu sânt decât chiar numele acelor idolĭ sloveneștĭ: **Lada, Leliu** și **Poleliu**, „ce se cântă și se zic și la Românĭ" așa după mărturia luĭ Costin (II, p. 51).

chroniques universelles. Parmi ces dernières la plus ancienne est la chronique de Moxa de l'an 1620 (p. 58) traduite du slavon. Ici comme partout j'ai suivi le même plan, en reproduisant de préférence des extraits, principalement des contes ou des descriptions, où le style est plus coulant et plus libre que dans les récits des événements politiques présentés d'ordinaire plutôt sous une forme d'annales. J'ai tiré de la Chronique de Moxa le récit de „la Création" pour le comparer à celui de la Paliea (1582, p. 33); puis la „légende des origines des Romains", ainsi que le récit de „l'avènement au trône de Léon l'Iconoclaste et de Basile le Macédonien", ayant l'apparence de contes populaires. C'est le même Basile, dont nous avons parlé à propos des „Instructions de Neagoe Voda".

Une deuxième chronique universelle, très volumineuse et de haute importance, est „le Chronographe" (nouveau recueil) traduit ou composé par le second logofet Danovici en 1640—50 (p. 145). Avant de fixer le véritable auteur de ce livre, j'avais cru comme tel un certain Paul Grămătic qui a signé la préface, non comme copiste, mais comme auteur. Des recherches ultérieures m'ont cependant convaincu que c'est Danovici qui en est l'auteur. La préface reproduite (p. 145—147) contient le détail exact du contenu, ainsi que des remarques sur les sources, auxquelles l'auteur a puisé la confection du livre en question. „La légende du prophète Jérémie" y est identique à celle de Dosithée dans les Vies des Saints, à laquelle elle pourrait servir de parallèle intéressant. Le manuscrit qui m'a fourni les extraits, a conservé exactement le caractère original de l'ouvrage qui a disparu complètement dans la copie de 1760, à laquelle j'ai emprunté pour ce motif des extraits dans le IIe vol., p. 70. „La bénédiction de Jacob" de ce manuscrit peut être aussi comparée à celle de la Palica (I, p. 35—36). „Les Dialogues entre Sibylle (reine de Saba) et Solomon" et le récit d'„Evdochie et de la pomme" font aujourd'hui partie de la littérature roumaine populaire. Ce livre si volumineux qui dans certaines copies a été complété par les „Instructions" de Basile n'est pas le seul à représenter l'histoire universelle en langue roumaine; il y a encore une autre chronique en roumain, souvent confondue avec la première par les copistes, qui est une traduction de la chronique néo-grecque de Dorothéus de Monembasie. Il est probable que la traduction a été exécutée en Valachie vers la fin du XVIIe siècle (p. 311). N'ayant pu avoir le manuscrit longtemps à ma disposition, je me suis borné à la reproduction du début seulement.

Si nous passons à l'histoire spéciale, nous trouvons „l'histoire des Russes" de Costin, à laquelle j'ai emprunté certaines parties importantes pour l'histoire des croyances populaires roumaines. Le manuscrit, dont je me suis servi, date de 1750, et les parties que j'ai reproduites (II, p. 49), je les ai attribuées à cette époque-là, vu que le nom de l'auteur réel n'a été découvert qu'après l'impression de la Chrestomathie. Le chapitre sur les divinités slovènes explique d'une manière aussi satisfaisante que possible l'encyclique du métropolite Sava (p. 217) en même temps que les mots singuliers tels que Lado dans les chants des noces (II, p. 820), Lerumĭ doamne dans les „Colinde" (II, p. 331, etc.) et Pailie dans les Incantations (II, p. 343) qui ne sont en réalité que les noms de ces divinités slovènes : Lada, Leliu et Poleliu, qui „se disent et se chantent chez les Roumains", selon le témoignage de Costin (II, p. 51).

Ultimele momente ale luĭ Petru cel mare le-am reprodus (II, p. 53) după un alt manuscris din 1757, care se află legat la un loc cu cel de maĭ sus.

Cu aceasta se închee tot ce avem din istoria universală şi străină în Chrestomatie.

b) Istoria română. Cel maĭ vechĭu monument de istorie naţională îmbrăţişând atât Muntenia cât şi Moldova pare a fi Letopiseţul anonim din care am reprodus extracte (p. 189). Autorul necunoscut al acestuĭ Letopiseţ a lăsat în urma luĭ compilaţiunea cea maĭ importantă de istoria sinhronistă a Munteniel şi a Moldoveĭ; este o operă de o însemnătate capitală, care ar merita să fie publicată în întregul eĭ, înaintea orĭ căruĭ alt letopiseţ. Sistemul urmat într'această cronică se pote recunoaşte uşor din părţile reproduse aci. „Descălicarea luĭ Negru Vodă“ este descrisă aci supt o formă mult maĭ corectă decât aĭurea; şi singur autorul nostru ne dă titlul complect al Domnilor românĭ împreună cu formula începătoare ншны scrisă pe deplin. „Izbânda luĭ Ştefan cel mare la Vasluĭ“ asupra Turcilor este fapta cea maĭ vestită a acestuĭ Domn. Aceeaşi bătălie am maĭ reprodus-o şi după cronicarul Ureche (p. 71) şi din comparaţiunea acestor două texte se poate constata cum că autorul Letopiseţuluĭ a avut o altă sorginte. In sfârşit am maĭ reprodus şi „venirea sf-luĭ Nifon în ţară“, întemeerea eparhielor locale şi a slujbeĭ biericeştĭ; e acelaşĭ Nifon de a căruĭ „viaţa“ am pomenit maĭ sus.

O cronică ştiinţifică, în care autorul cercetează originea Românilor este Hronicul Moldo-Vlahilor al principeluĭ Cantemir. Scris maĭ întâiu latineşte, autorul a tradus Hronicul apoĭ în româneşte (1710), dar într'o limbă maĭ de neînţeles, căcĭ a conservat sintactica latină, şi unde îĭ lipsiau cuvinte româneştĭ se ajuta cu formaţiunĭ noĭ, proprie luĭ. Dintr'-această carte cam voluminoasă şi maĭ mult apologetică şi polemică decât curat istorică am reprodus (p. 359) acea parte, în care Cantemir caută să dovedească izvorul legendeĭ ruşinoase despre originea criminală a Românilor. Intr'această parte de un caracter legendar autorul s'a ferit maĭ mult de latinisme şi se apropie oare-şĭ cum de graĭul adevărat al poporuluĭ. Toată cartea nu este decât o polemică în potriva acelor cronicarĭ moldovenĭ carĭ susţineau acea legendă, de pildă Evstratie, de care vom mai pomeni.

Singurul care a maĭ intreprins apoĭ o istorie generală a Românilor este Şincaĭ, care a dedicat toată viaţa sa acesteĭ lucrărĭ. Am reprodus din opera luĭ (II, p. 205), numaĭ două texte: unu interesant pentru viaţa luĭ şi pentru arheologie, cel-l-alt care ne arată izvoarele de carĭ s'a slujit. Am reprodus acest pasagiu cu atât maĭ mult, cu cât „cronica bălăcenească“ nu se maĭ cunoaşte aĭurea ca atare, şi citatul de acolo poate sluji la identificarea eĭ.

Am trecut deci de la o compilaţiune curat naţională, făcută pe baza documentelor şi letopiseţelor române, la un „Hronic“ latino-român, şi de la dânsul la o adunare vastă şi neîntrecută de materiale importante pentru scrierea istorieĭ Românieĭ.

Les derniers moments de Pierre-le-Grand ont été reproduits (II, p. 53) d'après un manuscrit de 1757, relié en un seul volume avec le précédent.

Voilà tout ce que l'on trouvera sur l'histoire universelle dans notre Chrestomathie.

b) Histoire roumaine. Quant à l'histoire nationale, la plus ancienne qui embrasse à la fois la Valachie et la Moldavie me paraît être la „Chronique" (p. 189). L'auteur inconnu de ce „Letopisetz" nous a laissé la plus importante compilation d'histoire synchronique de deux provinces roumaines, ouvrage remarquable qui mériterait bien d'être imprimé in extenso, avant toute autre chronique. On pourrait se faire une idée du plan que l'auteur a suivi par les morceaux que j'ai reproduits. „L'avènement de Negru-Vodă" y est raconté sous une forme plus exacte que partout ailleurs. C'est le seul qui nous donne le titre complet des princes roumains, avec la formule ИШИЫ écrite en entier. „La victoire remportée par Etienne-le-Grand sur les Turcs à Vaslui" étant le fait le plus éclatant du règne de ce prince, j'en ai reproduit la description de cette bataille; j'ai reproduit la même description tirée de la chronique d'Urechi (p. 71), afin de prouver par leur comparaison que l'auteur de la chronique anonyme a puisé dans une autre source. Enfin, je lui ai encore emprunté le récit de „la venue de St Niphon en Valachie" et de l'établissement des éparchies locales et de l'office divin. C'est le même Niphon, dont nous avons mentionné la Vie plus haut.

Le „Hronic" du prince Cantemir est une chronique scientifique, dans laquelle l'auteur étudie l'origine des Roumains. Ecrite d'abord en latin, elle fut traduite ensuite en roumain en 1710 par l'auteur lui-même, mais dans un style obscur, imitant le mécanisme de la syntaxe latine, et abondant en nouveaux termes composés d'après sa fantaisie qui remplacent ceux qui manquent en roumain. J'ai reproduit (p. 359) de ce vaste ouvrage de nature plutôt apologétique et polémique que purement historique, le fragment dans lequel Cantemir cherche à réfuter l'immorale légende de l'origine criminelle des Roumains. Dans ce fragment plus qu'ailleurs l'auteur évite les latinismes, c'est pourquoi la langue y est plus conforme au génie de la langue populaire. L'ouvrage tout entier n'est qu'une polémique dirigée contre les chroniqueurs moldaves qui soutenaient cette légende, tels que Eustratie Logofĕtul dont nous reparlerons.

Le seul qui ait entrepris encore une histoire générale des Roumains est Şincaiu qui a consacré toute sa vie à la confection de cet ouvrage; j'en ai reproduit deux fragments seulement (II, p. 205), dont l'un de certain intérêt pour l'archéologie et important pour la biographie de l'auteur, et l'autre qui nous montre une des sources auxquelles il a puisé. Ce dernier fragment a été reproduit d'autant plus que „la chronique de Balaceanu" n'est plus connue nulle part comme telle, et la citation du fragment peut servir à l'identification de cette chronique.

Je suis donc passé d'une compilation purement nationale, basée sur des documents et des létopisetz roumains à une autre chronique latine-roumaine, et de celle-ci à un recueil étendu et hors ligne de matériaux importants pour l'histoire de la Roumanie.

Pe lângă aceste letopisețe generale avem și alte cronici speciale muntenești și moldovenești; fie care autor descriind numaĭ ceea ce se petrecea în, sau ceea ce atingea maĭ mult de, țărișoara luĭ. Dintr' aceste cronicĭ speciale cel maĭ vechĭu ce ni s'a păstrat este acela al luĭ Ureche de pe la începutul sec. XVII-lea (ca. 1625). „Predoslovia" tipărită aci (p. 68) cunoaște numaĭ pe Grigorie Ureche ca autor. Să fie însă oare opera luĭ Nestor, ce și-a însușit fiul său, Grigorie? Nu este aci locul de a ne pronunța asupra acesteĭ chestiunĭ. Orĭ cum autorul dă istoricul lucrăriĭ în această predoslovie și ne spune și de alte letopisețe vechĭ, carĭ mi se par mie că au fost utilizate și poate chiar păstrate în compilațiunea cea vastă despre care am vorbit maĭ sus. „Proclamarea luĭ Stefan ca Domn" ne arată procedeul uneĭ atarĭ numirĭ de pe vremurile de atuncĭ. „Bătălia și izbânda" au fost pomenite deja, și ultimul capitol ne povestește și ceva din „viața luĭ Ureche" proprie.

Puțin după cronica luĭ Ureche apăru cronica luĭ Simion Dascalu pe la 1650 (p. 142). Dintr' aceasta am reprodus o parte din „viața romantică a aventurieruluĭ Despota" care a ajuns să fie Domn în Moldova. Atăt Simion Dascalu cât și maĭ toțĭ cronicariĭ moldovenĭ urmașiĭ luĭ, se folosesc foarte mult de istoriile latine ale autorilor Polonĭ și Ungurĭ, din carĭ fac chiar extracte destul de considerabile. Pentru o vreme oare care Polonia era țara aceea unde boeriĭ moldovenĭ îșĭ trimiteau copiĭ pentru a le da o creștere maĭ înaltă. Așa era cazul cu cronicarul cel maĭ interesant al Moldoveĭ: Miron Costin (ca. 1670) continuatorul imediat al cronicei luĭ Ureche; precum o spune el însușĭ în cap. I reprodus aci (p. 196). In „descrierea domnieĭ luĭ Radu vodă cel mare" Costin ne desfășură un tablou vĭu de viața și purtarea aceluĭ domn. Pasagiul acesta maĭ este important prin aluziunea directă ce face la „Alexandria", adică viața fabuloasă a luĭ Alexandru, care precum se vede, era deja cunoscută în Moldova pe vremea aceea. Plină de reflexiunĭ profunde și de pilde frumoase este apoĭ descrierea „căderiĭ luĭ Vasile Lupu", ĭar acea a „semnelor ceruluĭ și a lăcustelor cum se pogoară", este recunoscută ca o descriere clasică. Pe ambele aceste le am reprodus aci.

Luĭ Evstratie (ca. 1650—1670) se atribuește o cronică, care prin cuprinsul eĭ a dat naștere la protestărĭ energice și patriotice din partea urmașilor luĭ. Partea aceea care maĭ ales a stârnit viforul literar, este despre originea Moldovenilor din temnițele Romeĭ; fiind cea maĭ interesantă am reprodus-o aci (p. 234). Tot de acolo apoĭ „descălcarea Maramureșuluĭ", de un caracter analog. Să fie oare autorul aceste cronice, același Evstratie căruĭa se datorește Pravila aleasă (p. 76) și cea de Jașĭ (p. 118)?

Nicolae Costin, fiul luĭ Miron, scrise și el (la 1713) o cronică a Moldoveĭ începându-o de acolo de unde o părăsise tatăl său. Din cauză că poartă același nume opera unuĭa a fost amestecată cu aceea a altuia, ba chiar una și aceeașĭ cronică se atribuește de diferițĭ copiștĭ în diferite manuscrise, când unuĭa când altuĭa. De aceea am reprodus „Predoslovia"

Il y a encore, outre ces létopisets générales des chroniques spécielles valaques et moldaves, dans lesquelles chaque historien décrit seulement ce qui s'est passé dans son propre pays, et ce qui le touche plus particulièrement. Parmi ces chroniques locales, la plus ancienne qui s'est conservée est celle d'Ureche vers le début du XVIIe siècle (à peu près 1625, p. 68). La préface reproduite par moi reconnaît comme auteur Gr. Ureche seul. Serait-ce le travail de Nestor, cette œuvre que son fils Grégoire s'est appropriée? Ce n'est pas ici le lieu de nous prononcer sur cette question. Dans la préface, l'auteur fait l'historique de l'ouvrage et nous parle aussi d'autres létopisetz anciens qui me paraissent avoir été utilisés et peut-être même reproduits dans la vaste compilation dont j'ai parlé ci-dessus. La „Proclamation d'Etienne comme prince“ nous donne un exemple d'une semblable dénomination à cette époque. La „Bataille“ et la „Victoire“ ont été déjà mentionnées. Enfin le dernier chapitre nous rappelle aussi quelques traits de la propre vie d'Urechi.

Peu de temps après la publication de cette chronique parut la chronique de Siméon Dascalul en 1650 (p. 142), à laquelle j'ai emprunté un fragment traitant de la vie romanesque de l'aventurier Despota qui était parvenu au trône de Moldavie. Siméon Dascalul, de même que tous les chroniqueurs moldaves de cette époque qui lui ont succédé, s'est beaucoup servi des chroniques latines écrites par des historiens polonais et hongrois, et en a tiré même des extraits considérables. La Pologne fut pendant un certain temps le pays où les boïars moldaves envoyaient leurs enfants pour leur faire donner une éducation supérieure. Tel est le cas du chroniqueur le plus fameux de la Moldavie : Miron Costin (à peu près 1670) (p. 196), le continuateur immédiat du chroniqueur Urechi, comme il nous le dit lui-même dans le chapitre premier reproduit par moi. Dans le chapitre traitant du règne de Radu-le-Grand, Costin nous trace un tableau vivant de la vie et de la conduite de ce prince. Un passage surtout, où il est question de l'Alexandrie, c'est-à-dire la vie fabuleuse d'Alexandre le Grand, est particulièrement intéressant, car il prouve que ce livre était déjà connu à cette époque-là en Moldavie. Plein de réflexions profondes et de belles maximes est „le récit de la chute du prince Vasile Lupu“, et tout-à-fait classique est „la description des signes du ciel et de l'invasion des sauterelles“. Je les ai tous deux reproduits.

Une autre chronique qui, par son fond, a provoqué des protestations sérieuses et patriotiques de la part des chroniqueurs postérieurs, est la chronique qu'on attribue à Eustratie (entre 1650 et 1670). Je lui ai emprunté précisément le chapitre le plus intéressant (p. 234) concernant l'origine des Roumains des prisons de Rome, celui qui a surtout soulevé la tempête littéraire; de même que le chapitre traitant de „la colonisation du Marmoros“, d'un caractère analogue. L'auteur de cette chronique serait-il le même Eustratie auquel nous devons la Pravila choisie (v. p. 76) et celle de Jaşi (v. p. 118)?

Nicolai Costin, fils de Miron, écrivit lui aussi (en 1713) une chronique de la Moldavie, à partir du point où s'était arrêté son père. Comme ils portent le même nom, ils furent souvent confondus, et leurs œuvres ont été attribuées faussement par les copistes tantôt à l'un, tantôt à l'autre de ces deux écrivains. La préface que j'ai tirée d'un certain manuscrit (II, p. 1)

(II, p. 1) dintr'un manuscris, care poate să fie chiar autograful autoruluĭ sau o copie directă după acest autograf. Se va vedea din coprinsul eĭ că limba este mai greoae, maĭ pedantică, nu atât de limpede, curgătoare şi graţioasă ca aceea a tatăluĭ său. Din aceeaşĭ pricină am maĭ reprodus şi un capitol care maĭ este interesant şi pentru „arheologie“ şi adică asupra „portuluĭ locuitorilor“; aceeaşĭ temă a tratat o Şincaĭ în pasagiul reprodus (II, p. 205).

Din cronica luĭ Acsinti Uricariul 1716 am reprodus (II, p. 18) prinderea luĭ Carol XII-lea, descrisă aci de un contimpuran într'un mod imparţial şi viu. Se pare că a fost martor ocular, căcĭ descrie acel eveniment tragic cu toate amănuntele. Iar din acea a luĭ Muste din 1729 am reprodus (II, p. 24) o descriere a „calamităţilor“ ce se întâmplase în ţara Moldoveĭ, pe vremea scriitoruluĭ. Aceştĭ cronicarĭ nu sânt decât analiştĭ; eĭ ne dau istorie contimporană, şi nu se apropie de Costineştiĭ sau de Ureche nicĭ în spirit şi nicĭ în dicţiune. Mai mult se aseamână cu aceştia Neculcea 1742—1743 (II, p. 32), atât prin vioĭcĭunea şi puterea stiluluĭ cât şi prin interesul ce manifestează chiar şi pentru acele lucrurĭ ce nu stau în legătură directă cu evenimentele ce le descrie. Luĭ îĭ datorim cea maĭ veche colecţiune de legende istorice, pe carĭ le a cules el din om în om. Aceştia sânt baza baladelor populare române (II, p. 287) şi de aceea am reprodus acele legende carĭ maĭ trăesc şi astăzĭ în gura poporuluĭ supt forma de cântece (balade) populare. „Tractatul între Cantemir şi Petru cel mare“, reprodus tot din Neculce, este de cea maĭ mare importanţă pentru istoria ţăriĭ.

De la Neculce trecem iarăşĭ la un analist maĭ sarbăd, Canta 1769 (II, p. 81) din care m'am mulţumit a da numaĭ un mic extract, ca specimen de scriere. Cu acesta se închee istoriografia propriu zisă moldovenească. Epoca Fanarioţilor nu era tocmaĭ favorabilă acestuĭ soĭu de literatură plină cu amintirile din trecut şi având ca urmare comparaţiunea necesară cu presentul.

Obiceĭurile domnilor fanarioţĭ au fost registrate de Gheorgachi în condica sa din 1762. Eu am reprodus (II, p. 75) „orânduiala divanuluĭ“, descriind cum se făcea judecată.

Muntenia este represintată numaĭ prin vr'o doĭ scriitoriĭ, dintre care cel maĭ de frunte este R. Greceanu 1700 (p. 332) din cronica căruĭa am reprodus „rădicarea la domnie a luĭ Constantin Basarab“ ca o paralelă la proclamarea luĭ Stefan (p. 70) şi apoĭ „încoronarea luĭ Tukeli“ conţinând tot ceremonialul ce se observa la atarĭ ocaziunĭ. Cel-l-alt cronicar este unu anume Dumitrache de la 1782 (II, p. 126), care ne a lăsat o cronică cu părţĭ scrise în proză rimată. Bucata reprodusă de mine ajunge pentru caracterizarea stiluluĭ vioĭu al acestuĭ scriitor. Ca izvor pentru istoria Muntenească maĭ poate sluji şi viaţa sf. Nifon, pomenită deja în maĭ multe rândurĭ. Tot aci maĭ adaug şi epitaful luĭ R. Buzescu, faimosul general al luĭ Mihaĭu viteazu, din 1610 (p. 44).

c) Cronicĭ rimate. Pe lângă aceste scrierĭ în proză maĭ există şi unele cronicĭ în versurĭ. Aşa „Satira slugilor domneştĭ“ în letopiseţul

et qui pourrait être celui même de Costin, ou encore une copie directe du manuscrit autographe; on s'en convaincra que l'on a affaire à un style lourd et pédantesque, par conséquent à l'œuvre du fils et non pas à celle du père, dont le style est plus simple et plus coulant. J'ai encore reproduit un chapitre très intéressant pour l'archéologie, qui roule sur un sujet analogue à celui traité par Şincai, également extrait (II, p. 205) : „Les costumes des habitants.“

La chronique d'Acsinti Uricariul en 1716 m'a fourni (II, p. 18) le récit de la prise du héros suédois Charles XII, racontée par un contemporain avec impartialité et dans un style animé. Il paraît que ce fut lui-même le témoin oculaire, car il décrit cet évènement tragique dans tous ses détails. — A la chronique de Muste (en 1729) j'ai emprunté (II, p. 24) le récit des calamités qui étaient arrivées en Moldavie, à l'époque de l'historien. Mais tous ces chroniqueurs ne sont que de simples analystes, ils ne font que nous raconter les événements contemporains à eux, et sont loin d'égaler les deux Costin et Urechi, ni par l'esprit, ni par le style. C'est Neculce plutôt 1742—1743 (II, p. 32), qui se rapproche de ces derniers, autant par la souplesse et la force du style que par l'intérêt qu'il accorde même aux choses qui n'offrent pas un rapport étroit avec les évènements qu'il raconte. C'est à lui que nous devons également la plus ancienne collection de légendes historiques qu'il avait recueillies de bouche en bouche. Elle forme, pour ainsi dire, la base des ballades roumaines (II, p. 287) et c'est pourquoi j'en ai extrait celles de ces légendes qui subsistent encore dans la bouche du peuple, sous forme de ballades populaires. Un autre fragment, emprunté au même historien, et de la plus haute importance pour l'histoire du pays, est le Traité entre Cantemir et Pierre-le-Grand.

De Neculce nous passons à un chroniqueur, plutôt analyste, de peu de valeur : Canta (en 1769), de la chronique duquel je me suis borné à reproduire (II, p. 81) un petit fragment seulement, comme spécimen de son style. — Avec ce dernier finit l'historiographie moldave proprement dite. L'époque des Fanariotes n'était pas aussi favorable à ce genre de littérature, à raison de ne pas réveiller les souvenirs du passé et d'éviter ainsi les conséquences que la comparaison de ce passé avec le présent aurait pu provoquer dans l'imagination du peuple opprimé.

Les mœurs des princes du Fanar ont été décrites par Gheorgachi dans sa „condica“ de 1762. J'en ai reproduit (II, p. 75) la manière dont le Divan jugeait en ce temps-là.

En Valachie il est à mentionner deux historiens seulement, dont le plus remarquable est R. Greceanu en 1700 (p. 332). J'ai emprunté à sa chronique le chapitre traitant de l'avènement de Constantin Bassarab au trône de Valachie, pour servir de parallèle à la „Proclamation d'Etienne“ (p. 70), et ensuite le „couronnement de Tekeli“, chapitre qui renferme tout le cérémoniel en usage dans de pareilles occasions. L'autre chroniqueur est un certain Doumitrache de 1782 (II, p. 126) qui nous a laissé une chronique en prose mêlée de vers. Le fragment que j'en ai tiré peut donner une idée suffisante du style vif et coulant de cet écrivain. Comme source secondaire pour l'histoire de la Valachie, pourrait encore servir la Vie de St Nyphon, ainsi que l'Epitaphe de R. Buzescu de 1610 (p. 44), fameux général de Michel le Brave.

c) Chroniques rimées. A côté de ces descriptions en prose, il

luĭ Enachi Cogălniceanu 1774 (II, p. 102) de un interes special cultural. Apoĭ de acelaşĭ autor 1777 (II, p. 111) „Stihurile“ asupra morţiĭ sau maĭ bine asasinăriĭ luĭ Ghica Vodă o tragedie, care prin cuprinsul eĭ, şi prin caracterul eroului principal a devenit cântec popular. Un fapt important în istoria română se leagă de acest eveniment tragic, şi adică deslipirea Bucovineĭ de Moldova, şi punerea eĭ supt stăpănirea Austrieĭ.

Revoluţiunea Grecilor la 1821 cunoscută supt numele de Eterie s'a resimţit şi în România, care pe atuncea era plină de Grecĭ. Fazele prin care a trecut această mişcare a Grecilor în Moldova, ciocnirile cu Turciĭ precum şi toate cele-l-alte întămplărĭ ale Grecilor răsvrătiţĭ sânt descrise de către Beldiman în Eteria 1822 (II, p. 242). Această cronică rimată e plină de observaţiunĭ fine şi de o ironie foarte delicată. Am reprodus începutul, care caracterizează atât mişcarea cât şi suferinţele ce a adus ţăriĭ, şi apoĭ întăĭa „ciocnire între Grecĭ şi Turcĭ“, caracteristică pentru vitejia fie căreĭ părţĭ.

Cu aceasta se închee şirul cronicelor şi al letopiseţelor din carĭ am crezut de cuviinţă a da extracte în cartea de faţă.

Mai pomenesc şi singurul fragment vechiu de Geografie, adică aceea a Ardealuluĭ de pe la 1660—1680 (p. 175).

* * *

IV. Literatura estetică.

Inainte de a trece la literatura populară propriu zisă, ne vom opri puţin pentru caracterizarea literatureĭ poetice şi romantice. Aceasta se leagă în mod firesc de literatura istorică şi de literatura populară; căcĭ nu puţine din operile pomenite până aci au ajuns să devie populare, sau în parte când erau prea voluminoase, sau în întregul lor, când erau maĭ micĭ; ĭar subiectul, maĭ ales al romanţurilor, se leagă de evenimente istorice adevărate sau inventate. Operile aceste au de obşte un caracter maĭ pronunţat de originalitate în ceea ce priveşte mânuirea limbeĭ, şi pregătesc astfel tărâmul pentru literatura beletristică şi poetică, propriu zisă, care începe a se desvolta abea în secolul al XIX-lea. Literatura estetică se împarte în:

1. Romanţurĭ. Romanţul cel maĭ vechĭu din literatura universală, Aethiopica ale luĭ Heliodor, se află şi în literatură română, de pe la 1750 unde poartă numele autoruluĭ „Iliodor“ (II, p. 88) în loc de Aethiopica cum sună aĭurea. Această traducere română se ţine atât de sclavic de originalul grecesc, în căt este foarte grea de înţeles, fără ajutorul aceluĭ original. In glosar am dat adesea cuvântul grecesc, aşa ca să se poate lămuri maĭ bine înţelesul ce'l are cuvântul român în acel text. Eu am re-

y a aussi quelques-unes de rimées. Ainsi la „Satire des domestiques du prince“, dans le létopisetz d'Enachi Cogălniceanu de 1774 (II, p. 102), présente un intérêt tout spécial de culture. Puis les Vers sur la mort ou mieux sur l'assassinat du prince Ghica (en 1777) toujours du même auteur (II, p. 111) forment un véritable drame, qui, par suite du caractère vaillant du héros principal, et de la tristesse du contenu, est devenu chant populaire. Ce qui contribue davantage à la popularité de ce chant, c'est le souvenir du tragique événement : la séparation de la Bucovine de la Moldavie et sa soumission à l'Autriche.

La Révolution grecque en 1821, connue sous le nom d'Hétérie, a eu aussi son contre-coup en Roumanie, envahie alors par les Grecs. Les phases par lesquelles a passé cette révolte dans le pays, les chocs entre les Grecs et les Turcs de même que tous les autres événements qui eurent lieu sont admirablement décrits par Beldiman dans son poëme : l'„Hétérie“ en 1822 (II, p. 242). Cette espèce de chronique en vers déborde en observations fines et en jets d'une ironie fort délicate. J'ai reproduit le début du poëme, où l'auteur dépeint les souffrances et les calamités que cette hétérie a attirées sur le pays, ensuite la première collision entre les Turcs et les Grecs, où il raconte la bravoure relative dans les deux champs combattants.

Avec celui-là se termine la série des chroniques et des létopisetz dont nous avons cru bon de donner des extraits dans le présent ouvrage.

Je citerai encore pour mémoire le seul ancien fragment de la Géographie de Transylvanie faite entre 1660—1680 (p. 175).

* * *

IV. Littérature esthétique.

Avant de passer à la littérature populaire proprement dite, nous nous arrêterons ici un instant pour caractériser les littératures poétique et romantique, qui se rattachent d'une manière étroite à la littérature historique et à la littérature populaire; car beaucoup des œuvres rappelées ici sont arrivées à devenir populaires, soit en partie quand elles étaient volumineuses, soit dans leur entier, quand elles étaient plus restreintes. De même, le sujet le plus fréquent des romans se rattache à des événements historiques vrais ou inventés. Ces romans présentent en général un caractère plus prononcé d'originalité, en ce qui concerne le maniement de la langue et préparent de cette manière le terrain pour la culture littéraire et poétique, ou littérature esthétique proprement dite, qui commence à se développer à peine au XIXe siècle. Elle se divise ainsi :

1. Romans. — Le roman le plus ancien de la littérature universelle, les Ethiopiques d'Héliodor, se retrouve aussi dans la littérature roumaine vers 1750, où il porte le nom de l'auteur : „Héliodor“ (II, p. 88) au lieu d'„Ethiopiques“ comme ailleurs. Cette traduction roumaine suit si servilement l'original grec qu'elle est fort difficile à comprendre sans le secours du texte même. J'ai eu soin dans le Glossaire de mettre à côté du mot roumain inintelligible le terme correspondant du texte grec, afin que l'on puisse plus facilement saisir le sens du terme roumain. J'ai em-

produs o bucată foarte grafică, care conține și o traducere în proză a unuĭ imn grecesc.

Al doilea romanț unde proza alternează cu poezie, aceasta din urmă în rime este Ierotocrit (II, p. 178) sau „istoria luĭ Ierotocrit și a Aretusi" de pe la mijlocul secoluluĭ trecut. Manuscrisul cel maĭ vechĭu însă de care am dat este de pe la 1800. Stilul este cu mult superior celuĭ din Iliodor și versurile aparțin lirice grecești, ce a înfluențat poețiĭ românĭ pe la sfârșitul secoluluĭ al XVIII-lea, cărora le slujeau de modele; și în cântecele populare lirice din secolul nostru se maĭ resimte acea influență. Așa în cântecele luĭ Văcărescu (II, p. 160) și în unele „doĭne populare (II, p. 304), Anton Pann a tipărit acest romanț ca o producțiune a sa proprie și l'a făcut popular.

Un alt romanț și acela grecesc, dar de astă dată nu de amor ci maĭ mult cu o tendință didactică este: Critil și Andronius, Iașĭ 1794 (II, p. 150), despre care ne lămurește foarte bine „predoslovia" reprodusă.

Tot aci maĭ pomenesc și traducerea în proză a Odisieĭ luĭ Homer (II, p. 82) cu totul în forma unuĭ romanț făcută tot pe acea vreme. „Discursul luĭ Nestor" și „Descrierea palatuluĭ Sirsiĭ" caracterizează în destul această lucrare.

In această din urmă bucată se află singurul exemplu din secolul trecut de o formă intermediară lupchĭ: între lupĭ (pluralul regulat de la lup) și luchĭ forma dialectală modernă moldovenească. Forma lupchĭ se maĭ aude și prin munțiĭ Maramureșuluĭ.

2. Poeziĭ și versurĭ. De la aceste romanțe în proză simplă sau în proză rimată, trecem acuma la literatura estetică curat rimată. Cea maĭ veche versificațiune este Oda luĭ Haliciu din 1674 (p. 216) un hexametru, curios printr' aceea că toate cuvintele din Oda sânt de origine latină și corespund întocmaĭ cu traducerea latină, pe care am reprodus-o de aceea alăturea cu textul românesc.

a) Elegia. Contimpuran cu Haliciu, dacă nu chiar și ceva maĭ vechiu, este Miron Costin, a căruĭ „Viața lumiĭ" (p. 202), este un fel de elegie severă, tristă, o reflecsiune poetică asupra versetuluĭ din Eclesiastes: „Deșărtarea deșărtărilor și toate sânt deșarte." Acest cântec sună ca o jale puternică asupra nimicniciei vieței, o temă ce se cultivă adesea de scriitoriĭ aceleĭ epoce turburate. Tot luĭ îĭ atribuesc și „Epigrama" (p. 205) cu toate că s'a tipărit în Psaltirea luĭ Dosofteiu ca pare'ar fi opera acestuia din urmă. Costin însă a fost inspirat la alcătuirea aceluĭ „Epigram" prin citirea Psaltireĭ în Versurĭ a luĭ Dosofteiu. Poate chiar ca Dosofteiu să'l fi inspirat și la cele-l-alte poeme, sau influența a fost vice-versa. Versurile și metrul se potrivesc cu acele ale Psaltiriĭ, care nu sânt decât imitate după versificațiunea polonă.

In Chiemarea a luĭ Loga din 1821 (II, p. 234) avem niște încercărĭ de versificare în forma epigramelor latine.

b) Lirica. Maĭ bine de un secol ne desparte de la Haliciu la Poeziile lirice aleluĭ Văcărescu din 1796 (II, p. 160) carĭ sânt imitațiunĭ după poeziile anacreontice grecești moderne.

prunté à ce roman un fragment très graphique, qui renferme encore une traduction en prose d'un hymne grec.

Le deuxième roman, dans lequel la prose alterne avec la poésie, est „Hiérotocryte" (II, p. 178) ou l'histoire d'Hiérotocryte et d'Arétuse de vers le milieu du siècle dernier. Le manuscrit le plus ancien que j'ai eu entre les mains est de 1800. Le style en est de beaucoup supérieur à celui d'Héliodor, et les vers en sont imités d'après la lyrique grecque qui a servi de modèle aux poètes roumains vers la fin du XVIIIe siècle. On ressent encore cette influence jusque dans les poésies lyriques de notre siècle. Ainsi dans les chants de Vacarescu (II, p. 160) et dans quelques „cantilènes populaires" (II, p. 304). Anton Pann a publié aussi ce roman comme étant son propre ouvrage et l'a rendu populaire.

Un autre roman, également grec, cette fois ne parlant pas d'amour, mais ayant un but didactique, c'est: „Crytil et Andronios". Jassy 1794 (II, p. 150) sur lequel nous renseigne suffisamment la préface que j'ai reproduite.

Je mentionnerai encore la traduction en prose de l'Odyssée d'Homère (II, p. 82) exécutée à la même époque, et qui présente tout-à-fait la forme d'un roman. „Le discours de Nestor" et „la description du palais de Cyrcé" suffisent à donner une idée de cet ouvrage.

C'est dans ce dernier fragment qu'on rencontre l'unique exemple au siècle passé de la forme intermédiaire: lupchi entre lupi (pluriel régulier du mot lup) et luchi (forme dialectale moldave). Néanmoins, cette forme lupchi est encore en usage dans les contrées montagneuses du Marmoros.

2. Poésie. — Passons maintenant de romans en prose, ou en prose mêlée de vers, à la littérature esthétique entièrement en vers. L'exemple le plus ancien de versification est l'Ode de Halicz de 1674 (p. 216) en hexamètres curieux, en ce que tous les mots y sont d'origine latine, de manière que la traduction latine est entièrement semblable à l'ode en roumain. Afin de faire ressortir mieux l'analogie, je l'ai reproduite en roumain et en latin.

a) Élégies. Un contemporain de Halicz, et peut-être même un peu plus ancien est Miron Costin. Sa „Vie du Monde" (p. 202) est une espèce d'élégie sévère, triste, ou de méditation poétique sur ce verset de l'Ecclésiaste : „Vanité des vanités, tout n'est que vanité." Ce chant rettentit comme une lamentation sur le néant de la vie qui a servi souvent de sujet aux écrivains de cette époque troublée. J'attribue au même Costin aussi l'Epigramme (p. 205) bien que, dans le Psautier de Dosithée, on l'ait inséré sous le nom de ce dernier. Il se serait, à la confection de cet Epigramme, inspiré à la lecture du Psautier. Peut-être même que Dosithée lui a suggéré aussi les autres poëmes qu'il a composés, ou bien encore que l'influence a été réciproque. Les vers et les mètres de Costin se rapprochent de ceux du Psautier, qui ne sont eux-mêmes qu'une imitation de la versification polonaise.

Dans l'„Invocation" de Loga de l'an 1821 (II, p. 234) nous avons un essai de versification des épigrammes dans le genre de ces mêmes productions latines.

b) Lyrique. Plus d'un siècle sépare Haliczu de l'époque des Poésies lyriques de Vacarescu (en 1796 II, p. 160) imitées des poésies anacréontiques de la littérature grecque moderne.

c) Epica. Un alt stil de poezie se desvoltă în Transilvania, stilul cântecelor populare rapsodice, așa în Arghir și Elena a luĭ Barac din 1800 (II, p. 172) care este un basm versificat, și a ajuns carte populară. Dând de două redacțiunĭ ale acesteĭ poeme, am reprodus atât textul comun cât și variantele. Clain a versificat un imn în Acathist (II, p. 186).

Răsipirea Ierusalimuluĭ, a fost povestită în versurĭ, poporuluĭ român de către acelașĭ Barac la 1821; care a însoțit poema cu note explicătoare și cu o întroducere, pe care am reprodus aci (p. 235). Iară Patima luĭ Christos s'a cântat de Vasile Aaron la 1802 (II, p. 190) în acelașĭ metru ca acela al luĭ Barac din Arghir. Partea reprodusă ne dă impresiunea justă a acesteĭ poeme religioase.

De poveștĭ și evenimente istorice puse în versurĭ, precum sânt versurile luĭ E. Cogălniceanu, sau Eteria luĭ Beldiman, am pomenit deja în cursul acesteĭ introducerĭ când cu literatura istorică.

d) Satira este represintată prin Caracterele luĭ P. Mumuleanu din 1825 (II, p. 246). Limba nu este cea maĭ aleasă, se vede deja începutul mișcăriĭ literare moderne; ĭar versurile sânt departe de a fi tot atât de netede și curgătoare cum sânt de pildă acele ale luĭ Barac.

Un fel de cântec lumesc reprezintă Verșul Cotronțeĭ al luĭ Petre Furduĭ din 1818 (II, p. 223), o odă în onoarea băiĭ din Cotronța și a belșuguluĭ ce a adus tuturor ce lucra acolo. Textul acesta maĭ este important și din punctul de vedere filologic, fiind un text dialectal.

La aceasta se rezumă maĭ tot ce am reprodus din vechea literatură estetică românească, sau mai bine din cea romantică și lirică, care nu s'a prea bucurat de mare popularitate în veacurile trecute. Versificațiunea artificială era o floare exotică și modele de poezie și versificațiune, precum le presintă literatura clasică nu pătrundeau în țară, înconjurată cum era de un val slavon și de altu grecesc. Numaĭ câte puțin se strecora prin mijlocirea literatureĭ greceștĭ, și ce venea nu era nicĭ clasic nicĭ perfect.

* * *

V. Literatura populară.

Nescriind aci istoria literatureĭ române, ci facând numaĭ o dare de seamă critică asupra coprinsuluĭ aceste cărțĭ, reunesc supt acest titlu maĭ tot ce a rămas neatins până aci, și adică atât literatura populară scrisă cât și cea nescrisă, literatura fabuleĭ, a satireĭ, a poveștiĭ, a calendaruluĭ și a tot ce depinde de dânsul în materie astrologică, și superstițioasă. Toate aceste sânt maĭ mult sau maĭ puțin rezultatul fictiuneĭ poetice și nu intră nicĭ în categoria teologieĭ, nicĭ în cea a legislațiuneĭ și nicĭ în cea a istorieĭ propriu zise. Se leagă însă de literatură romantică care îĭ precedă aci. Singura diviziune mare ce voiu face va fi între literatura populară scrisă și cea nescrisă.

c) Épique. Un autre genre de poésie se développe en Transylvanie ayant le caractère des chants populaires rapsodiques : Ainsi „Arghir et Hélène“ de Barac publié en 1800 (II, p. 172) qui n'est qu'un conte versifié, devenu populaire. Ayant entre les mains deux rédactions de ce poëme, j'ai reproduit le même fragment de toutes les deux. Claïn a versifié un hymne dans l'Acathiste (II, p. 186).

La „Dispersion de Jérusalem“, sorte de tragédie élégiaque, fut mise en vers par ce même Barac en 1821 (p. 235), et accompagnée de notes explicatives et d'une Introduction, reproduite par moi. La „Passion“ de Christ fut chantée en 1802 par Vasile Aaron (II, p. 190) dans le même mètre que celui de Barac dans son „Arghir“. Le fragment emprunté nous donne une idée exacte de la nature de ce poëme religieux.

Quant aux événements historiques et aux contes, racontés en vers, il a été déjà question dans le cours de cette Introduction, comme par exemple les vers de Cogalniceanu ou l'Etérie de Beldiman.

d) Satire. La Satire est représentée par „les Caractères“ de Mumuleanu de 1825 (II, p. 246). La langue n'y est pas très choisie, on y trouve déjà l'influence du mouvement littéraire moderne qui commençait à germer. Les vers également sont loin d'être aussi clairs, aussi coulants que ceux de Barac par exemple.

C'est une espèce de chant profane que nous trouvons dans le „Versul Cotronţei“ par Petre Furdui en 1818 (II, p. 223), ode en l'honneur de la mine de Cotronţa et de la richesse qu'elle a procurée à tous ceux qui y ont travaillé. Ce texte est, de plus, important au point de vue philologique, comme texte dialectal.

Voilà à quoi se résume tout ce que j'ai emprunté à l'ancienne littérature poétique roumaine, ou plutôt à la littérature des romans et des productions lyriques, qui, paraît-il, n'a pas joui d'une trop grande popularité dans les siècles antérieurs. La versification artificielle était une fleur exotique. La poésie classique ne pénétrait pas dans le pays, entouré comme il était d'un mur slavon ou grec. La versification grecque a eu plus d'influence que l'autre, mais tout ce qui s'importait n'était ni classique, ni parfait.

* * *

V. Littérature populaire.

Comme je n'ai pas la prétention d'écrire dans l'Introduction une histoire de la littérature roumaine, mais simplement de donner un aperçu critique du contenu de ce livre, — je réunirai sous le titre ci-dessus tout ce qui n'a pas été traité jusqu'ici, à savoir la littérature populaire écrite ou orale, les fables, les satires, les contes, les calendriers, et ce qui dépend de ce dernier en matière astrologique ou superstitieuse. Toutes ces productions différentes sont le résultat plus ou moins de la fiction poétique et ne rentrent en aucune façon ni dans le domaine de la théologie, ni dans celui de la législation et de l'histoire, mais se rattachent cependant à la littérature romantique, que nous avons vue précédemment. La seule grande division que j'établirai sera entre la littérature populaire écrite et orale.

Literatureĭ populare atât celeĭ scrise şi celeĭ nescrise am dat un loc însemnat în Chrestomatie, căcĭ este cea maĭ interesantă şi cea maĭ importantă atât prin coprinsul căt şi prin forma eĭ. La formarea eĭ au contribuit de o potrivă atăt literatura slavonă căt şi cea grecească. De altă parte s'a identificat într' atâta cu poporul în căt a priimit cu desăvărşire un colorit naţional, atăt ca limbă căt şi ca formă şi tendinţă. Literatura populară, cea nescrisă, culeasă din gura poporuluĭ, este cu totul expresiunea firească a acestuĭ din urmă, chiar atuncea când fondul se datoreşte literatureĭ scrise. Atăt în literatura populară scrisă căt şi în cea nescrisă avem atât opere în proză cât şi alte în versurĭ.

Multe din textele pomenite şi descrise pănă aci aparţin cu drept cuvânt acestuĭ soĭu de literatură; aşa o parte însemnată din teologie precum erau poveştile apocrife, vieţile de ale sfinţilor, descrierile de minunĭ şi de vedeniĭ; apoĭ poveştile din domeniul istorieĭ: legendele din Hronograf, poveştile din Neculcea, descrierea idolilor sloveneştĭ şi alte de felul acestora. Cărţile de legĭ de asemenea conţin o materie destul de bogată, care aparţine credinţelor şi obiceĭurilor populare, precum sânt legile canonice privitoare la vrăjĭ şi vărcolacĭ, dar toate acestea sânt maĭ mult ilustraţiunĭ sau elemente din literatura populară scrisă, nu însă cărţĭ populare de sine stătătoare, dor numaĭ câte-va din cele teologice carĭ au reuşit a fi tipărite ca atarĭ alăturea cu alte producţiunĭ populare.

I. LITERATURA POPULARĂ SCRISĂ. Adevărata literatură populară scrisă este reprezintată în cartea de faţă prin următoarele texte.

A) **Proza.** *a)* Alexandria sau povestea luĭ Alexandru Machedon, cunoscută deja de Costin (v. maĭ sus). Am reprodus maĭ întâĭu dintr'o Alexandrie copiată la 1784 (II, p. 132) două epizode interesante din faimoasa epistolă, unu „întălnirea cu piticĭ“ şi cel-l-alt „călătoria la raĭu“, care se maĭ află în literatura română şi în povestea sf-luĭ Macarie. Iar dintr'un alt manuscris din 1799, care reprezintă o verziune cam deosebită de cea dintăĭ am reprodus (II, p. 166) „începutul“ şi bucata analoagă despre „călătoria la raiu,“ care arată deosebirea între aceste două verziunĭ. Originalul primitiv pentru amândouă este verziunea slavonă.

b) Halimaua din potrivă sau „Aravicon Mythologicon“ precum arată şi numele este o traducere ce s'a făcut din greceşte, pe la mijlocul secoluluĭ trecut. M'am slujit de manuscrise din 1783 (II, p. 128) şi am reprodus un fragment din „călătoria luĭ Sevah“, adică Sindbad şi „descrierea tronuluĭ luĭ Solomon“ care aparţine la „1001 de zile“. Din această carte şi din 1001 de nopţĭ s'a alcătuit originalul grecesc.

c) De la aceştia trecem la istoria luĭ Sindipa tradusă din greceşte şi tipărită la Braşov 1802 (II, p. 188), din care am reprodus „începutul“ şi „o pildă a filosofuluĭ al cincilea“.

d) Nu din greceşte ci din sloveneşte a fost tradusă istoria luĭ Archir şi a nepotuluĭ său Anadam. Manuscrisul cel maĭ vechiu

La littérature populaire, tant orale qu'écrite, tient une place importante dans la Chrestomathie, par la raison qu'elle est du plus haut intérêt, autant pour le fond que pour la forme. La littérature slavone et la littérature grecque ont également contribué à sa formation. D'autre part, elle s'est identifiée complètement avec la nature du peuple au milieu duquel elle a acquis, en se développant, un coloris national. Quant à la littérature populaire orale, recueillie de la bouche du peuple, elle est tout-à-fait l'expression naturelle de ce dernier, alors même que le fond est emprunté à la littérature écrite. Dans la littérature orale comme dans celle écrite, on trouve des productions en prose et en vers.

Un grand nombre de textes mentionnés et décrits jusqu'ici appartiennent à proprement parler à ce genre de littérature. Ainsi une partie considérable du domaine théologique telle que : des contes apocryphes, des vies des Saints, des récits de miracles et de visions; de même des contes appartenant au domaine historique, comme les légendes du „Hronograf", les récits du Neculcea, la description des divinités slavones et ainsi de suite. Les livres de lois contiennent également un fond assez riche traitant des croyances et des mœurs populaires; ainsi certaines lois canoniques concernant les sorcelleries et les vampires. Tout ceci cependant ne forme que des éléments de la littérature écrite et non pas des livres populaires stabiles, sauf quelques parties du domaine théologique qui ont eu la chance de se voir imprimées en livres séparés et de passer dans la littérature populaire.

I. LITTÉRATURE POPULAIRE ÉCRITE. La véritable littérature populaire est représentée dans la Chrestomathie par les textes suivants :

A) **Prose.** *a)* L'„Alexandria" ou le récit d'Alexandre de Macédoine, connue déjà à Costin (voir plus haut). J'ai tiré tout d'abord d'une copie manuscrite de 1784 (II, p. 132) deux épisodes importants de la fameuse „lettre", l'un roulant sur „la rencontre avec les nains" et l'autre décrivant „le voyage au Paradis", qu'on trouve également dans la Vie du St Macaire. Un autre manuscrit, datant de l'an 1799, dont la version offre quelques variantes, m'a fourni (II, p. 166) „le chapitre premier", ainsi que le même „voyage au Paradis", qui servira de parallèle au précédent. L'original ayant servi aux deux manuscrits, est en slavon.

b) La „Halima" ou l'„Aravicon Mythologicon", ainsi que le prouve son nom, est, par contre, une traduction faite sur le grec moderne vers le milieu du siècle dernier. Je me suis servi d'un manuscrit de 1783 (II, p. 128) duquel j'ai tiré un fragment du „voyage de Sevah" (Sindbad) et un autre „la description du trône de Salomon", qui appartient aux „Mille et un jours". L'original grec n'est en réalité qu'une compilation de ce livre avec les „Mille et une nuits".

c) En troisième lieu, nous avons l'histoire de Syndipa, traduite du grec et imprimée à Braşov en 1802 (II, p. 188), dont j'ai tiré le chapitre du commencement ainsi qu'un apologue du cinquième philosophe.

d) L'„Histoire d'Arghir et de son neveu Anadam" est tirée, non du grec, mais du slavon. Le manuscrit le plus ancien date de 1784 (II,

este de la 1784 (II, p. 134) ceea ce nu însemnează însă data traducereĭ, ci numai data copieĭ. Această istorie este interesantă pe de o parte prin „pildele şi învăţăturile" ce conţine (II, p. 134) şi de alta prin „isprăvile luĭ Archir", carĭ se aseamână foarte mult cu acele atribuite luĭ Isop.

e) Viaţa luĭ Esop se află în literatură română tot deauna unită cu fabulile luĭ Esop. Această viaţă este tradusă din greceşte. Textul cel maĭ vechĭu se pare a fi acela din manuscrisul de pe la 1705 din care am reprodus (p. 350) atăt părţĭ din „viaţă" cât şi unele „fabule". O altă traducere, sau modificare anonimă aparu la 1812 (II, p. 207). Dintr'aceasta am reprodus o altă parte din „Viaţă", care este importantă fiind maĭ identică cu viaţa luĭ Archir de maĭ sus. Legătura între Archir şi Esop este o chestiune de literatură universală, şi eu nu o pot discuta aci. Mă mulţumesc a pune textele faţă în faţa. Amândouă cărţĭ au devenit cărţĭ populare, şi istoria luĭ Archir a fost publicată de Anton Pann, fără a se pomeni de dânsul că este tiparul unuĭ manuscris şi că nu este lucrarea luĭ proprie.

f) Pe lângă aceste fabule simple, mai avem şi Fabulele moraliceştĭ ale luĭ Ţichindeal 1814 (II, p. 212) traduse fără îndoială de dânsul dupe vre-o carte străină, de care n'am dat încă. Stilul pedantic şi o limba care e departe de a fi clară denotă îndestul lipsa de originalitate. Niciĭ nu sânt toate fabulile dintr'aceea carte fabule în adevăratul înţeles al cuvântuluĭ, unele fiind anecdote şi snoave precum e No. 126 (p. 214) o snoavă bine cunoscută în literatura universală. „Povestea pitpălăciĭ" (No. 150) maĭ are o paralelă în carte, şi adică din colecţiunea populară a luĭ Ispirescu (II, p. 367) care se mai află aci şi în dialectul din Haţeg (II, p. 262).

g) Viaţa luĭ Bertoldo tradusă din greceşte o avem în două verziunĭ, una maĭ desvoltată într'un manuscris din 1779 (II, 118) şi alta mai scurtă tipărită la 1799 (II, 168). Această ultimă desvoltare a povesteĭ luĭ Solomon şi Marcolf e caracteristică prin mulţimea pildelor şi zicătoarelor populare ce conţine. Dintr'această viaţă am reprodus anume acele părţĭ ce stă în legătură cu literatura populară nescrisă. „Vicleşugul luĭ Bertold" (p. 118) se regăseşte într'o snoavă populară a luĭ Anton Pann, ĭar „Invăţăturile" sânt proverbe şi zicătoare populare române. Tot aşa se regăsesc paralele la bucăţile reproduse din ediţiunea din 1799 în „dialogul luĭ Cacavella" (II, p. 366).

h) Pe lângă aceste pilde din viaţa luĭ Bertoldo, maĭ avem şi culegerĭ speciale de pilde, precum sânt: Pildele filosofeştĭ, tipărite la Târgovişte 1713 (II, p. 4) al căror original e grecesc. Aceste sânt zicătoarele antichităţiĭ clasice şi ale părinţilor bisericeĭ culese la un loc. O colecţiune foarte bogată se datoreşte luĭ Golescu 1830. Din autograful acestuĭa am reprodus (II, p. 255) câte-va pilde şi istorioare.

i) Istoria legendară a animalelor o avem în Physiologus, din 1774 (II, p. 109) din care am reprodus unele dintr'acele ce sânt, sau maĭ vestite, sau au devenit populare; iar istorie poamelor (II, p. 97) este „condemnatio uvae" care se află puţin modificată şi în Povestea vorbiĭ a luĭ Anton Pann.

k) De la această clasă trecem la **Calendarul** şi la literatura astromo-astrologică. Cel maĭ vechĭu Calendar tipărit este acela

p. 134), qui n'est point du tout l'année de la traduction, mais celle où la copie a été faite. Cette histoire est importante d'un côté par les maximes et les conseils qu'elle renferme (II, p. 134) et d'autre par les exploits d'Arghir qui ressemblent en quelque sorte à ceux attribués à Esope.

e) La Vie d'Esope, traduite du grec, se trouve toujours, dans la littérature roumaine, réunie aux fables du même sage. Le texte le plus ancien paraît être le manuscrit de 1705, auquel j'ai emprunté (p. 350) des passages de la Vie et un très petit nombre de fables. Une autre traduction, ou copie modifiée anonyme, parut en 1818 (II, p. 207) : j'en ai tiré une autre partie de la Vie, importante en ce qu'elle ressemble à la vie d'Archir. Comme la ressemblance entre les Vies de ces deux personnages présente un problème de littérature générale, je ne puis le discuter ici. Je me contente de placer les textes l'un en face de l'autre. Les deux livres devinrent également populaires, et l'histoire d'Archir a encore été éditée par A. Pann, qui, loin de mentionner le manuscrit ancien, donna l'ouvrage comme sien.

f) Outre les fables simples d'Esope, nous avons encore les „Fables morales“ de Ţichindéal, publiées en 1814 (II, p. 212) et qu'il traduisit sans doute d'un ouvrage étranger, dans un style pédantesque et dans une langue obscure qui dénote l'insuffisance et le manque d'originalité. A part cela, ces fables ne sont pas toutes des fables dans le sens véritable du mot, mais plutôt des anecdotes, telles que le N° 126 (p. 214) qui est une anecdote très répandue dans la littérature générale. Le conte de la caille au N° 150 se retrouve dans la collection d'Ispirescu (II, p. 367) et encore une fois dans le dialecte du Hatzeg (II, p. 262).

g) De la Vie de Bertoldo, également traduite du grec, il y a deux versions, une plus longue dans un manuscrit de 1779 (II, p. 118) et une autre plus brève imprimée en 1799 (II, p. 168). Ce livre, qui n'est que le développement du récit de Salomon et de Marcolf, offre un certain intérêt par les maximes et les dictons populaires qu'il renferme. J'en ai extrait principalement les éléments qui se retrouvent dans la littérature populaire orale. „La fourberie de Bertold“ (p. 118) se retrouve également dans une anecdote populaire d'Anton Pann; enfin les „Instructions“ sont des proverbes et des dictons populaires. De même, j'ai trouvé des parallèles dans les dialogues de Cacavela (II, p. 366) pour les parties reproduites de l'édition de 1799.

h) Outre les proverbes, renfermés dans la Vie de Bertoldo, nous avons encore des collections spéciales de maximes, telles que les „Maximes philosophiques“ imprimées à Tergovişte en 1713 (II, p. 4) dont l'original est grec. Ce sont les maximes de l'antiquité classique à côté de celles des Pères de l'église. On doit à Golescu une très riche collection faite en 1830 (II, p. 255). J'ai tiré du manuscrit autographe un certain nombre de maximes et d'historiettes.

i) L'histoire fabuleuse des animaux se trouve dans le Physiologus de 1774 (II, p. 109) dont j'ai reproduit les parties les plus connues, qui sont devenues populaires. Quant à l'histoire de la vigne (II, p. 97), qui n'est que la „condemnatio uvae“, elle se retrouve légèrement modifiée dans la „Povestea vorbiĭ“ d'Anton Pann.

k) Passons maintenant au **Calendrier** et à la littérature astronomo-astrologique. Le plus ancien calendrier imprimé est celui de

tipărit la Brașov 1733 (II, p. 26) din care am reprodus o parte din „Astrologhie“ și niște „arătări pentru seminţe“ și „lăsare de sânge“. Se vede că este un tipar mai nou după o traducere veche care s'a făcut după un original slovenesc. Părţile constitutive ale acestui soiu de Calendar se și regăsesc prin manuscrise mai vechi. Așa:

α) Gromovnicul sau oracolul după tunet, pe care l'am reprodus (I, p. 175) și care este din a doua jumătate a secolului al XVII-lea (ca. 1660—1680). Cel-l-alt Gromovnic, reprodus după un manuscris din 1799 (II, p. 164) este mult mai desvoltat decât cel dintâiu. Subiectele pomenite sânt mult mai numeroase, și se întinde mai asupra întregului cerc de interese sociale.

β) Coliadnicul cel mai vechiu, adică oracolul după ziua când cade crăciunul se află într'un manuscris de pe la 1750 (II, p. 58) și aci e o limbă bogată în espresiuni. Tot acolo este și descrierea „zilelor rele de peste an“ în care românul nu va începe nici un lucru.

γ) Zodiarul (II, p. 66) ne arată credinţa astrologică în influenţa zodiilor asupra caracterului și a vieţii omului care se naște supt cutare sau cutare planetă.

δ) Trepetnicul conţine oracolul întâmplărilor ce se prevestesc omului prin bătaia sau tremuratul părţilor trupului. Eu am reprodus o parte din Trepetnic după un manuscris din 1779 (II, p. 122).

Toate aceste mici cărţi se bucură de o popularitate imensă, și sânt de mare importanţă pentru istoria credinţelor și a obiceiurilor populare. Toate pomenite până aci sânt de origine slavonă.

l) Nu mai puţin interesantă dar nu atât de populară este Fiziognomia tradusă din rusește și tipărită de Strilbeţchi în Iași la 1785 (II, p. 144). Părţile reproduse aci sânt acele în care se află mai multe expresiuni tehnice, și sânt deci mai importante.

m) Tot din acest punct de vedere al limbei am reprodus extracte variate dintr'o Carte de bucate un manuscris din 1749 (II, p. 42); care conţine o nomenclatură bogată de erburi, vinuri, numiri de animale și expresiuni tehnice ce rar se întâlnesc într'o altă carte. Cu aceasta se închee lista cărţilor în proză din literatura populară scrisă.

B) **Versuri.** Pe lângă aceste ni s'au păstrat și unele producţiuni populare și supt formă rimată. Cu drept cuvânt acestea s'ar putea considera ca aparţinând literaturei populare nescrise, dar atât pentru vechimea lor, cât și pentru faptul că eu le-am reprodus din manuscrise vechi și nu din colecţiuni moderne, le pomenesc aci. Acestia vor forma trecerea de la literatura populară scrisă la cea nescrisă.

a) Cel mai vechiu monument pare a fi Cântecul de Crăciun de pe la 1650 (p. 136) unde rima abea începe a străbate; ea se desvoltă mai târziu subt influenţa Psaltirii lui Dosofteiu.

b) Din „Cântările stelii“ din 1784 și 1821 (II, p. 139), precum am arătat mai sus, unele sânt chiar psalmi versificaţi, altele li se aseamănă prin versificaţiunea.

Brașov, publié en 1783 (II, p. 26), dont j'ai reproduit un fragment de l'„Astrologie", ainsi que certaines „indications pour les semences et pour le saignement". On y reconnaît facilement qu'il s'agit d'un imprimé plus récent d'une ancienne traduction restée en manuscrit et faite d'après un original slavon. Les parties constitutives de cette espèce de calendrier se retrouvent dans des manuscrits plus anciens. Tel est :

α) le „Gromovnic" ou l'oracle d'après le bruit de la tonnerre, reproduit (I, p. 175) et qui est de la seconde moitié du XVIIe siècle (1660 à 1680). Un autre „Gromovnic", copie d'un manuscrit de 1799 (II, p. 164), est plus développé que le premier. Les sujets traités sont beaucoup plus nombreux et se rapportent presque à tout ce qui touche le cercle des intérêts sociaux.

β) Le Coliadnic le plus ancien, ou l'oracle d'après le jour où tombe le Noël, se rencontre dans un manuscrit de 1750 (II, p. 52), dont la langue abonde en expressions curieuses. Nous y trouvons encore la description des „Jours mauvaîs de l'année", durant lesquels un Roumain ne doit entreprendre aucun travail.

γ) Le Zodiar (II, p. 66) nous expose les croyances astrologiques, telles que l'influence des signes du Zodiaque sur la nature et la vie de l'homme né sous telle ou telle planète.

δ) Enfin le Trepetnic renferme l'oracle des événements qui nous sont prédits par le tremblement ou le battement de quelque partie du corps. J'en ai reproduit un fragment d'après un manuscrit de 1779 (II, p. 122).

Tous ces petits livres jouissent d'une immense popularité et sont du plus haut intérêt pour l'histoire des croyances et des mœurs roumaines populaires. Ajoutons encore que tous ces livres mentionnés ci-dessus sont d'origine slavone.

l) Un ouvrage non moins intéressant, mais moins populaire, est la Physiognomie, traduit du russe et imprimé par Strilbețchi à Jassy en 1785 (II, p. 144). J'en ai extrait principalement les fragments riches en expressions techniques, de grande importance.

m) Toujours du point de vue linguistique j'ai emprunté quelques extraits variés au livre de la cuisine, manuscrit de 1749 (II, p. 42), renfermant une nomenclature riche en herbes, en vins, en noms d'animaux et surtout en expressions techniques, qu'on rencontre fort rarement dans d'autres livres. Avec ce dernier se termine le tableau des livres, appartenant à la littérature populaire écrite et en prose.

B) **Poésie.** A côté de livres en prose, nous trouvons également maintes productions en vers. Celles-ci, à proprement parler, pourraient bien être considérées comme appartenant à la littérature populaire orale; je les mentionne ici, à cause de leur ancienneté et pour ce fait de les avoir reproduites non d'après des collections modernes imprimées, mais d'après d'anciens manuscrits. Elles formeront la transition naturelle de la littérature populaire écrite à la littérature orale.

a) Le monument le plus ancien paraît être le Chant de Noël de 1650 (p. 136), dont les rimes sont très pauvres et à peine sensibles. C'est avec le Psautier que la versification prend un certain essor.

b) Parmi les Chants à l'étoile de 1784 et 1821 (II, p. 139), comme je l'ai déjà dit plus haut, les uns ne sont en réalité que des Psaumes versifiés et quelques autres leur ressemblent par la versification.

c) Colindele din 1820 (II, p. 228), abea se distinge de aceştia în ceea ce priveşte forma, fondul însă este mult maĭ variat, consistând din: subiecte biblice, canonice şi apocrife, precum este „versul luĭ Iosif“, „al luĭ Adam“, şi chiar „viaţa luĭ Ioasaf“ care se căntă supt formă de Colindă. Această din urmă devine cu încetul „verşul streinătăţiĭ“.

d) Descăntecele sau conjuraţiunĭ în potriva draculuĭ şi a spiritelor căşunătoare de boale (II, p. 137) sânt toate într'o proză rimată, şi într'o limbă adesea obscură. Ca incantaţiunĭ au fost adesea corrupte de către babele şi vrăjitoriĭ. Mult maĭ uşoare de înţeles sânt acele din literatura populară nescrisă, culese din viul graĭu al poporuluĭ. Din cauza importanţeĭ lor am reprodus (II, p. 338) un număr destul de însemnat.

La maĭ toate textele pomenite până aci, uşor se pot găsi paralele, pentru unele chiar şi izvoarele directe sloveneştĭ, dar nicĭ decum greceştĭ. Literatura grecească n'a avut nicĭ o înrăurire asupra claseĭ de jos a poporuluĭ.

II. LITERATURA POPULARĂ NESCRISĂ. Planul ce l'am urmat în şirul textelor din literatura populară nescrisă era de a urmări viaţa omuluĭ de la naştere pân la moarte, întru cât a găsit expresiune în cântecele populare. Apoĭ la fie care clasă am cules variante sau specimene deosebite de prin toate acele ţărĭ unde se află românĭ; culegând de pretutindenea ceea ce mi se părea maĭ interesant sau din punctul de vedere al limbeĭ, sau dintr'acel al poezieĭ.

A. Versurĭ. Indată după *a)* cântecul de leagăn (p. 287) urmează *b)* baladele: cea faĭmoasă despre „zidirea mănăstireĭ de Argeş“. Descrierea istorică se află I, p. 172, ĭar aci avem cea legendară. O paralelă la această din peninsula Balcanică am tipărit în dialectul românilor din Macedonia (II, p. 276). Luptele cu Turciĭ se oglindesc în „Marcu şi Turcu“ (p. 292) şi „Ioviţă“ (p. 293) din Basarabia şi Bucovina. Balada din Dobrogea (p. 298) este o paralelă la „Mioriţa“ destul de bine cunoscută; pe când a doua baladă „Mihnea Vodă“ tot de acolo tratează un epizod din luptele cu Tatariĭ Nogaĭ. „Gruea, fiul luĭ Novac“ (p. 302) pare a fi o baladă serbească sau bulgărească, care s'a romanizat cu desăvărşire.

După Balade urmează *c)* Doine şi *d)* Hore, poezia lirică a tinerilor, uneorĭ duĭoasă, alte orĭ amoroasă, una maĭ jalnică alta maĭ veselă. *e)* Oraţiile la nuntele ţărăneştĭ (p. 310) constitue un fel de epopee mică, o naraţiune poetică în versurĭ a peţituluĭ, foarte ceremonioasă, plină de espresiunĭ plastice şi de glume nemerite. Urmarea naturală este *f)* Cântecul de nuntă (p. 320) cu refrenul Lado, pe care l'am esplicat maĭ sus.

g) Cântecul Paparudelor în vreme de secetă (p. 320) precede cu drept cuvânt *h)* Cântecululuĭ de secerat din Transilvania (p. 320). După tinereţe urmează bătrâneţe, după vara urmează ĭarna, *i)* Cântecele de stea (p. 321) es la iveală. Avem ca specimene „Cana Galileĭ“ şi „Moisi şi Aaron“, după carĭ urmează „Cântarea despre călătoria şi vedeniile sufletuluĭ după moarte“ (p. 322) care nu este decât Apocalipsul sf. Pavel (I, p. 1) versificat. De aceste se leagă *k)* Colindele (p. 324), de un ca-

c) Les Colinde de 1820 (II, p. 228) se distinguent à peine de ces derniers par la forme, mais en s'éloignent par le fond, qui est beaucoup plus varié; des sujets bibliques, canoniques et apocryphes, tels que le „Chant de Josèphe", le „Chant de Adam" et même la „Vie de Josaphat" se chantent sous forme de „Colinde". La dernière de ces „Colinde" devint la „Chanson de l'Étranger".

d) Les Incantations (II, p. 137), généralement en prose rimée et dans une langue souvent obscure, sont des conjurations contre le diable et les esprits malfaisants. Les vieilles femmes et les sorcières ont beaucoup contribué à les corrompre et à les rendre inintelligibles. Plus intelligibles sont les incantations puisées dans la littérature populaire orale. J'en ai reproduit un grand nombre à cause de leur importance réelle (II, p. 338).

Pour presque tous les textes reproduits, l'on peut facilement trouver des variantes, et pour certaines même les sources directes slovènes d'où ils proviennent. Des sources grecques il ne faut pas en chercher par ce fait que la littérature grecque n'a exercé la moindre influence sur la classe inférieure du peuple roumain.

II. LITTÉRATURE POPULAIRE ORALE. Le plan que je me suis proposé dans le choix des extraits tirés de ce genre de littérature était de suivre la vie chez le paysan roumain, depuis sa naissance jusqu'à sa mort, en tant qu'elle se manifeste dans les chants populaires, d'y joindre les variantes qui se trouvent dans les autres pays habités par des Roumains, et de reproduire partout tout ce qui me semblerait d'être d'une haute importance pour la langue et la poésie roumaines.

A. Poésie. Après *a)* le Chant du berceau (p. 287) viennent *b)* les ballades, dont la plus fameuse est celle du monastère d'Argiș. Le récit historique de la construction de ce monastère se trouve I, p. 172, ici il s'agit du récit légendaire. Une variante à ce dernier se rencontre dans le dialecte roumain de la Macédonie (II, p. 276). Les guerres entre les Roumains et les Turcs se reflètent dans „Marcu et le Turc" (p. 292). Puis „Jovița" de la Bessarabie et de la Bucovine (p. 293); la ballade de la Dobrogea (p. 298) pouvant servir comme parallèle à „Miorița" très connue, et la seconde „Mihnea-Voda" aussi de la Dobrogea contient un épisode traitant des luttes avec les Tatars Nogai. „Gruia, fils de Novac" (p. 302) paraît être une ballade serbe ou bulgare, qui s'est entièrement roumainisée.

Après les ballades c'est *c)* le tour des (cantilènes) Doine et *d)* de Hore (espèce de danse), qui sont les épanchements des âmes jeunes, tristes ou joyeux, amoureux ou douloureux. Puis *e)* les Oraisons aux noces des paysans (p. 310), petite épopée ou narration poétique en vers sur (la demande en mariage) le „pețit", très solennelle, abondant en expressions saillantes et en plaisanteries piquantes. Ensuite *f)* le chant de noce (p. 320) où le refrain Lado, au sujet duquel j'ai déjà parlé plus haut, se rencontre très souvent.

g) Le chant des Paparude, en temps de sécheresse, précède non sans raison au *h)* chant des semailles de la Transylvanie (p. 320). La vieillesse succède à la jeunesse, l'hiver à l'été, les *i)* chants à l'étoile viennent à leur tour (p. 321). Citons en fait de spécimens : „Cana Galilei", „Moisi et Aaron", puis „le chant sur le voyage et les visions de l'âme après

racter maĭ mult legendar, apropiindu-se oare-şi-cum de balade, având însă un caracter maĭ religios, subiectele fiind adesea luate din apocrife. Refrenul Ler-oĭ-leo sau „lerom“ nu este decât divinitatea păgână Lelo de care am vorbit deja (p. LXIV). De acolo vine şi Pailie schimbat din Polelo în urma uneĭ etimologiĭ populare.

Tot de sărbătorile Crăciunuluĭ ţin şi *l)* Iroziĭ (p. 332) carĭ reprezintă o urmă a „Misterelor“ din Occident. *m)* Plugul (p. 333) cântecul simbolic inaugurează cu drept cuvânt Anul nou. Noaptea de sf. Vasile, ajunul anuluĭ noĭ, este aceea în care se fac cele maĭ multe vrăjitoriĭ. De aceea am aninat de plugul *n)* Descântecele (p. 339) de tot felul de boale. Bogăţia acestora în termenĭ tehnicĭ este surprinzătoare, fondul de asemenea interesant, nu tot-deauna foarte clar. Am dat de aceea un număr maĭ însemnat de descântece. Nu departe de boala e şi moartea, de aceea *o)* bocetele (p. 345) închee şirul cântecelor populare, sau maĭ bine a literatureĭ populare în versurĭ.

p) O curioznică mică cărticică este apoĭ A noroculuĭ şi a nenoroculuĭ oglindă (p. 346) pentru oraculul cu acul, fie care rând al uneĭ paginĭ începând cu aceeaşĭ literă a alfabetuluĭ ce stă în capul pagineĭ, rândurile de sineşĭ stătătoare având un înţeles, şi apoĭ în legătură cu toate cele-l-alte.

B. Proză. Literatura populară nescrisă în proză se rezumă la basme, snoave, ghicitorĭ şi proverbe. Dintre aceste cele două din urmă au adesea forme rimate, sau aliterative. *a)* Din Basme am reprodus două caracteristice, una din Moldova (p. 348) şi cea-l-altă din Muntenia (p. 353). *b)* Mult maĭ mare e numărul Snoavelor reproduse, sânt şi jocoseria, „povestea din Calendar“ (p. 357), şi glumeţe ca „Cacavela“ (p. 365) paralela la „Perette“ (p. 360). Năsdrăvăniile turceştĭ ale luĭ „Nastratin Hogea“ (p. 364) devenite snoave populare române; alte caracteristice despre „Sărbiĭ“ (p. 365) şi „Ţiganiĭ“ (p. 366). Iar „Vulpea firoscoasă“ (p. 367) o maĭ cunoaştem şi supt forma pedantică a luĭ Ţichindeal, şi în graĭul Haţeguluĭ (p. 262).

c) Ghicitoarele (p. 368) fac parte din petrecerile populare pe când proverbele şi zicătoarele (p. 372) reflectă spiritul de observaţiune şi mlădierea limbeĭ poporuluĭ român. Multe paralele la aceste proverbe se găsesc între acele ale românilor din Istria, din suma cărora am cules numaĭ pe acele ce se află şi la româniĭ din România.

C. Texte dialectale. Trecem acum la Dialectica adică la textele scrise în dialect curat, şi nu în limba literară.

1) Muntenia. Din Opincaru luĭ Jipescu, am reprodus maĭ întâĭu (p. 258) o bucată bogată în numirĭ tehnice şi maĭ ales în numirile de drăgulean ce le dau ţăraniĭ animalelor. Apoĭ alta (p. 260) cu „numirile diavoluluĭ“ şi o legendă ce o maĭ întâlnim aĭurea în literatura română. A

la mort" (p. 322) qui n'est que l'Apocalypse de St Paul (I, p. 1) versifiée. Viennent ensuite *k)* les Colinde (p. 324), de nature plutôt légendaire, se rapprochant en quelque sorte des ballades, mais en s'éloignant par leur caractère religieux, bien qu'on trouve parfois des colindes ayant des sujets apocryphes. Le refrain, Ler-oi-leo ou ler-om, qu'on y rencontre après chaque vers, n'est que le nom de la divinité payenne Lelo (dont j'ai déjà parlé p. LXV). De même Pailie qui n'est qu'une corruption populaire de Polelo.

Aux fêtes de Noël se rattachent encore *l)* les „Irozii" (p. 332), le Mystère d'Hérode, dont l'origine se rattache aux „Mystères" de l'Occident; *m)* la Charrue (p. 333), chant symbolique qui inaugure à raison le Nouvel an; la Nuit de St Basile est la veille du jour du nouvel an, durant laquelle s'accomplissent nombreuses sorcelleries. C'est pourquoi j'ai rattaché à la „Charrue" les *n)* Incantations (p. 339) se rapportant à la guérison de toutes sortes de maladies. Elles présentent une richesse de termes techniques surprenante, un fond également intéressant, bien que parfois non pas assez claire. J'en ai extrait un nombre considérable. A côté des maladies se tient la mort, c'est pourquoi les *o)* lamentations bocete (p. 345) finissent l'ensemble des chants populaires, ou mieux de la littérature populaire en vers.

p) Un tout petit livre très curieux est „le miroir de la bonne et de la mauvaise chance" (p. 346) pour l'oracle à l'aiguille, où chaque ligne des pages commence par la même lettre que celle qui se trouve en tête de la page et où chaque ligne séparément a une signification et est en liaison avec toutes les autres.

B. Prose. La littérature populaire non écrite et en prose se borne à des contes, des anecdotes, des devinettes et des proverbes. Les deux derniers groupes offrent également des exemples en vers rimés ou à allitérations. *a)* En fait de contes, j'en ai reproduit deux très caractéristiques, l'un de la Moldavie (p. 348) et l'autre de la Valachie (p. 353). *b)* Le nombre des anecdotes extraites est plus grand; on trouvera parmi elles des joco-seria, le conte du Calendrier (p. 357), ainsi que les plaisanteries de Cacavela (p. 365), un parallèle à „la Perette" (p. 360), les „Facéties de Nasr-eddin Hodgè" (p. 364), devenues des anecdotes populaires roumaines, et d'autres facéties sur le compte des Serbes (p. 365) et des Tsiganes (p. 366). „Le Renard philosophe" (p. 367) se retrouve encore dans le langage du Hatzeg et aussi sous la forme pédantesque que lui a donnée Tsikindéal (p. 262).

c) Les Devinettes (p. 368) se rattachent aux jeux de la jeunesse, tandis que les Proverbes et les Maximes (p. 372) reflètent l'esprit d'observation et la souplesse de la langue du peuple roumain. Des variantes de ces proverbes se retrouvent chez les Roumains de l'Istrie. En fait de ces derniers, je n'ai reproduit que les proverbes qui existent aussi en Roumanie.

C. Textes dialectales. De là nous sommes passé à l'étude des dialectes, c'est-à-dire aux textes écrits dans un dialecte et non dans la langue littéraire.

1) Valachie. L'Opincaru de Jipescu, rédigé en dialecte valaque, m'a fourni d'abord un chapitre très riche en termes techniques et en noms de caresse que les paysans donnent à leurs animaux (p. 258); puis un

treea bucată conţine apoĭ nişte „credinţe populare despre ursu, aricĭu şi păĭajenu".

2) Haţeg. Dialectul din ţara Haţeguluĭ ni se înfăţişează în snoava muntenească de maĭ sus, schimbată în graĭul loculuĭ. Intocmaĭ precum am văzut acelaşĭ fenomen petrecându-se în secolul XVII-lea între literatura moldovenească şi cea muntenească.

3) Macedonia. Din dialectul Macedo-român avĕnd maĭ multe publicaţiunĭ la îndemână, am putut alege şi din proză şi din versurĭ. Avem şi snoave (p. 263) şi basme (p. 268), şi cântice populare ce se aseamână cu doĭnele (p. 273) şi o baladă despre „podul de Narta" (p. 277) o paralelă la „Mănăstirea de Argeş", şi în sfârşit o altă baladă tradusă din franţuzeşte din dialectul provenţal.

4) Istria. Maĭ restrâns era materialul Istrian. Pe lângă Tatăl nostru în două variante (p. 283 şi 285), Crezu (p. 283) şi cele zece poruncĭ (p. 285) am maĭ reprodus şi două snoave (p. 282 şi p. 286) o fabulă (p. 282), o poveste (p. 283) o mică descriere a obiectelor din casă (p. 285) şi căteva proverbe (p. 285). Basmele şi snoavele ne arată şi maĭ bine construcţiunea sintactică a acestuĭ dialect, care de altmintrelea ca fonetică se aseamănă, precum vom vedea, foarte mult în unele particularităţĭ cu câte-va din textele cele maĭ vechĭ daco-romane. La „Tatăl nostru", „Crezu" şi cele „zece poruncĭ" avem paralele în Catechismul popeĭ Grigorie, ĭar căt priveşte proverbele maĭ toate se regăsesc, în gura românilor din Dacia Traiană.

Aceste multiple consideraţiunĭ istorico-literare înşirate până aci m'au călăuzit la alcătuirea acestuĭ mozaic din fragmente culese din vechea literatură română. Fie care părticică îşĭ are înţelesul şi importanţa eĭ deosebită, toate împreună formează tabloul vĭu al vieţeĭ intelectuale şi literare a poporuluĭ Român din cele din urmă treĭ secole.

*
* *

II. Impărţirea dialectală.

Materia întreagă se maĭ poate împărţi şi după limba în care sânt scrise acele texte. Un fenomen de importanţă capitală trebue pomenit şi lămurit înainte de toate, de oare ce a înrăurit într'un mod fundamental asupra alegereĭ textelor ce am publica în Chrestomatie.

Dacă urmăreşte cineva textele reproduse din cărţile tiparnice bisericeştĭ, uşor va putea constata aci în literatura română acelaşĭ mers al desvoltăriĭ limbistice ce ni'l presintă cele-l-alte limbĭ literare, şi adică: după fluctuaţiunĭ şi nehotărârĭ naturale la început, limba literară se fixează cu încetul şi capătă o formă hotărâtă. Cu cât desvoltarea literară este maĭ mare cu atât maĭ mult devine limba literară o limbă artificială, deosebindu-se din ce în ce maĭ mult de limba proprĭu zisă a poporuluĭ.

autre (p. 260) contenant les noms du diable et une légende qu'on retrouve encore dans la littérature roumaine; et enfin un troisième chapitre traitant des croyances populaires relatives à l'ours, au hérisson et à l'araignée.

2) Le dialecte du Hatzeg est représenté par l'anecdote valaque mentionnée plus haut, modifiée d'après le langage de la localité. On a vu d'ailleurs le même phénomène se produisant au XVIIIe siècle dans les littératures valaque et moldave.

3) Quant au dialecte macédo-roumain, ayant eu à ma disposition beaucoup plus de publications, tant en vers qu'en prose, j'en ai fait un choix plus varié. On y trouvera donc des anecdotes (p. 263), des contes (p. 268), des chansons populaires se rapprochant des cantilènes (p. 273), une ballade „le Pont de Narta" (p. 277) pouvant servir de parallèle à la légende du „Couvent d'Argis", et enfin une ballade traduite du provençal.

4) Le dialecte de l'Istrie, par contre, nous a offert un domaine moins étendu. Outre le Pater en deux variantes (p. 283 et 285), le Credo (p. 283) et les dix commandements (p. 285), j'ai encore reproduit deux anecdotes (p. 282 et 286), une fable (p. 282), un conte (p. 283), une courte description des objets d'une chambre (p. 285) et un petit nombre de proverbes (p. 285). Les contes et les anecdotes nous mettent à même de connaître la construction syntactique de ce dialecte, qui, quant à la phonétique, ressemble beaucoup, par certaines particularités, comme l'on verra à quelques-uns des textes daco-roumains les plus anciens. Le „catéchisme" de l'abbé Grégoire de Mahaciu offre des parallèles au Pater, au Credo et aux Dix commandements. Quant aux proverbes, on les retrouve presque tous dans la bouche des Roumains de la Dacie Trajane.

Ce sont ces multiples considérations historico-littéraires, énumérées jusqu'ici, qui m'ont amené à élever cette mosaïque de fragments tirés de l'ancienne littérature roumaine. Tous ces fragments, dont chacun a son sens et son importance propres, constituent, en leur ensemble, le tableau le plus animé de la vie intellectuelle et littéraire du peuple roumain, durant les trois derniers siècles.

* * *

II. Division dialectale.

La matière toute entière pourrait encore être divisée selon les idiomes dans lesquels les textes ont été écrits. Il est le moment maintenant de mentionner et d'expliquer ici un phénomène d'importance capitale, qui a exercé une profonde influence sur le choix des textes insérés dans la Chrestomathie.

Si l'on passe en revue les extraits tirés des livres ecclésiastiques imprimés, l'on peut facilement constater dans la littérature roumaine, le même développement linguistique suivi par toute autre langue pour devenir littéraire; une langue, après de longs tâtonnements et des fluctuations naturelles, commence à se fixer peu à peu et à revêtir une forme précise, à mesure qu'elle avance; et plus le développement est grand, plus la langue littéraire devient une langue artificielle, en s'éloignant de plus en plus de la langue populaire.

Intocmaĭ aşa s'a întâmplat şi cu limba literară română. Cărţile tipărite în secolul întâiu al literatureĭ, adică de prin secolul al XVII-lea, la început reprezintă nuanţe dialectale maĭ pronunţate. Limba uneĭ cărţi nu se potriveşte întocmaĭ cu limba uneĭ alte cărţĭ, altfel identice în coprins. Pe la începutul secoluluĭ XVIII-lea însă limba bisericească, adică a cărţilor întrebuinţate în slujba bisericeĭ devine aproape uniformă munteană, formele dialectale dispare din ce în ce în maĭ mult şi cu greu se poate preciza originea adevărată a uneĭ atare cărţĭ bisericeştĭ tipărite. Cărturariĭ încep a scrie toţĭ într'un fel, întrebuinţând aceeaşĭ limbă literară. Devine decĭ din ce în ce maĭ greu a fixa dialectul anume de care ţine o cartea în chestiune. Numaĭ în manuscrisele se păstrează maĭ bine caracterul dialectal. De aceea am preferit texte manuscrise şi populare.

Dacă vorbesc aci de dialecte, înţeleg acele micĭ diferenţe ce se pot observa între textele tipărite sau scrise din Transilvania, şi cele din Muntenia şi Moldova. Sânt într'adevăr maĭ mult nuanţe de dialect, decât dialecte propriu zise; toate deosebirile între dânsele mărginindu-se maĭ numaĭ la schimbărĭ de vocale, la pierderea sau reţinerea unor sunete speciale, precum e **ѕ** cirilic care corespunde cu **ḍ** = **dz** (maĭ ales la cuvintele de origină latină unde **d** latin s'a sibilat în **dz**) care de pildă în dialectul din Muntenia s'a pierdut cu desăvârşire şi a fost înlocuit prin **ȝ** (z) simplu. (Toate cuvintele unde **ѕ** s'a păstrat sânt însemnate în glosar alăturea cu cele cu **z**), apoĭ **џ** = **ж**, ğ = j, d. e. **agĭutor** = **ajutor**, **gĭudec** = **judec**. Alte micĭ deosebirĭ se pot observa la formarea pluralelor fem. în **ă** unde singul. este în **ă**, pe când în alte locurĭ pluralul se formează în **e**, d. e. **casă**, **masă** etc. (v. glosar); maĭ este terminaţiunea —**rĭu**, de la participiele adĭectivale, care alocurea nu este de cât -**r**, d. e. **luătorĭu**, -**or**; **lucrătorĭu**, -**or** etc. (v. glos.). Ca formă dialectală se maĭ poate pomeni **è** în loc de **ea** la terminaţiunea Infinitivuluĭ apocopat la verbele de conjugarea a doua, tot aşa la a treia pers. sing. Imperfect, d. e. vedè sau vidè în loc de vedea etc. sau **i** în loc de **e**. Toate aceste sânt deosebirĭ aşa de micĭ încât adesea devine foarte greu de a se pronunţa asupra provenienţeĭ locale a unor texte cu atarĭ forme.

Un fenomen important, care leagă dialectul român vorbit în creeriĭ munţilor Transilvanieĭ cu acel din Istria maĭ este înlocuirea luĭ **n** între vocale în **r**, un fenomen care 'şi a căpătat de aci numele de Rotacism, care cu micĭ esceptiunĭ nu s'a generalisat în limba română.

Pe lângă cele pomenite până aci mai este şi un alt fapt de considerat în ceea ce priveşte greutatea de a fixa caracterul dialectal al uneĭ opere române; şi adică că locul unde s'a tipărit sau s'a copiat o carte nu este tot-de-odată şi locul unde s'a alcătuit acea carte. Nu arare orĭ o carte scrisă într'o parte a ţăriĭ a fost sau tipărită aĭurea, sau, ceea ce se întâmplă foarte des, sau a fost copiată retipărită aĭurea, precum s'a întâmplat cu Cazania luĭ Varlaam, care a devenit Cazania de la Deal. Un manuscris de origine moldovenească de pildă a fost copiat pentru a doua oară sau a fost prelucrat într'un alt dialect (Hronografele, Alexandria etc.). Locul unde s'a tipărit o carte nu poate decĭ din capul loculuĭ să dovedească într'un mod absolut provenienţa eĭ. Aşa avem d. e. Psaltirea luĭ Dosoftheiu, Mitropolitul Moldoveĭ, scrisă într'un dialect pe cât se poate de pronunţat moldovenesc, a fost tipărită

Un fait analogue s'est passé dans la littérature roumaine. Les livres imprimés durant le XVIIe siècle, c'est-à-dire le siècle du début de la littérature, présentent des nuances dialectales très visibles, de façon que la langue d'un ouvrage ressemble fort peu à celle d'un autre ouvrage, bien qu'identiques quant au fond. C'est à peine vers la fin du XVIIIe siècle que l'idiome (valaque) usité par les églises acquiert une certaine uniformité, les formes dialectales disparaissent de plus en plus, et il est très difficile désormais de préciser l'origine locale d'un livre ecclésiastique imprimé. Tous les écrivains presque commencent à écrire de la même façon, en se servant de cet idiome littéraire. En un mot, il est presque impossible de reconnaître le dialecte dans lequel ces livres ont été écrits. C'est dans les manuscrits seulement que les traces dialectales sont très visibles, et c'est pourquoi j'ai donné la préférence aux textes populaires et à ceux tirés des manuscrits.

Je comprends par dialecte les petites différences que présentent entre eux les livres imprimés ou écrits en Transylvanie, en Valachie et en Moldavie. En effet, il s'agit plutôt de nuances dialectales que de dialectes proprement dits, vu que les différences se bornent à de simples changements de voyelles, à la perte ou à la conservation des certains sons spéciaux, tels que **ѕ** cyrillique qui correspond à **dz** (principalement dans les mots d'origine latine où **d** latin s'est adouci en **dz**) disparu complètement du dialecte valaque, où il a été remplacé par un simple **ȝ** (z). (Tous les mots dans lesquels **ѕ** s'est conservé ont été, dans le glossaire, mis à côté de ceux avec **ẓ**), puis **џ** = **ж**, ǧ = j, comme par exemple **agĭutor** = **ajutor**, **gĭudec** = **judec**. Il y a encore à remarquer certaines autres petites différences dans la formation des pluriels féminins en **ă**, dont le singulier est en **ă**, tandis qu'ailleurs le pluriel se forme en **e** : **casă**, **masă**, etc. (voir le glossaire); et enfin, aux participes adjectivaux, les terminaisons en **rĭu**, qui parfois n'est que **-r** : **luătorĭu**, **-or**; **lucrătorĭu**, **-or**, etc. (v. le glos.). On pourrait encore signaler, comme nuances dialectales, **è** au lieu de **ea** comme terminaison de l'Infinitif apocopé dans les verbes de la seconde conjugaison, ainsi qu'à la troisième personne du singulier de l'Imparfait : vedè ou vidè, etc., et **i** au lieu de **e**. Toutes ces différences, comme l'on voit, sont en réalité si insignifiantes qu'on est fort embarrassé de se prononcer sur la provenance locale des textes.

Il reste pourtant à ajouter un phénomène très important, particulier au dialecte de la Transylvanie carpathine, et qui n'est pas étranger non plus à celui de l'Istrie; c'est le phénomène qui consiste dans le remplacement de **n** par **r** entre deux voyelles, et auquel on a donné le nom de Rotacisme. Sauf quelques exceptions, on ne les rencontre pas dans la langue roumaine de la Valachie et de la Moldavie.

Il y a, en outre, un autre fait digne de remarque : c'est la difficulté de préciser le caractère dialectal d'un livre par ce fait que l'endroit où il a été imprimé n'est pas toujours le lieu de sa composition. Fréquemment un livre écrit dans une ville a été imprimé dans une autre ville, ou encore le même livre se trouvait, ce qui arrivait parfois, réimprimé ailleurs, comme par exemple le cas se présente avec la „Cazania“ de Varlaam et la „Cazania“ de Déal. Des manuscrits d'origine moldave sont copiés ou refaits dans un autre dialecte, comme les „Hronograf“, l'„Alexandrie“, etc. Par

în Uniev (Russia) sau Dottrina Christiana a luĭ Vitt. Pilutio scrisă de asemenea în dialectul moldovenesc a fost tipărită la Roma; tot așa cărțĭ tipărite în Brașov nu sânt în tot-deauna de proveniență transilvăneană.

Călăuzit dar de acele forme caracteristice ce am însemnat maĭ sus, — totușĭ ținându-se seamă de greutățile ce am înșirat până aci — și de indicațiunile literare interne, am putea subdivide textele în treĭ marĭ grupe, corespunzând cu cele treĭ țărĭ unde înfloria literatura română. Dintre aceste 1) dialectul de Nord sau din Moldova se deosebește într'un mod mult maĭ preciz de 2) cel de Sud sau din Muntenia decât 3) cel din Transilvania, care pe lângă particularitățĭ propriĭ luĭ, maĭ are alte prin carĭ se aseamână când cu cele din Muntenia când cu cele din Moldova, ținând astfel cumpăna între cele două din urmă, și conducând de la un dialect la cel-l-alt.

Muntenia. Incep cu gruparea operilor ce reprezintă graiul muntenesc. Aci ne întimpină îndată o greutate foarte mare, în ceea ce privește acele texte ce poartă numele luĭ Coresi, adică Psaltirea, Tetraevanghelul Praxiul și cele două Cazaniĭ. Este oare Coresi acela care le a tradus din slovenește în românește, sau este el numaĭ tipograful? Această chestiune devine și maĭ încurcată, prin faptul ce l'am discutat maĭ sus, că treĭ din aceste cărțĭ fiind ne complecte ne lipsesc datele positive asupra anuluĭ și loculuĭ de tipar și maĭ ales asupra părțiĭ ce a avut Coresi la alcătuirea sau tipărirea lor. Manuscrisele al căror text este aproape identic cu acel al cărților Coresiane complică și maĭ mult chestiunea. Așa se potrivește Psaltirea (I, p. 1*) întocmaĭ cu cea a luĭ Coresi (No. 6) și Tetraevanghelul de la British-Museum (p. 7*) cu extractele din Tetraevanghelul (No. 7) și cu cele din Cazania I (No. 8), pe când se deosibește de cele din a doua Evanghelie învățătoare (No. 9) adică Cazania a doua.

O comparațiune minuțioasă însă ne dovedește că atăt tiparele luĭ Coresi cât și manuscrisele pomenite nu reprezintă decât unul și acelașĭ text ca traducere și ca limbă se deosibește, numaĭ prin forme fonetice, și unele schimbărĭ lexicale. Între textele tiparnice și manuscrisele nu sănt decăt deosebirĭ de dialect ĭar nu de versiune. Pe când Psaltirea luĭ Coresi are forme pronunțate munteneștĭ, manuscrisul Psaltireĭ din potrivă are forme transilvane, poate chiar și moldoveneștĭ d. e.: ѕ în loc de з în cuvinte ca ѕȣша, фрȣнѕа, ѕнсє; maĭ are și fenomenul rotacismuluĭ, d. e.: ꙟраинтє, адȣрарѫ-сє, (Psalmul 2 v. 2) în loc de ꙟнаинтє, адȣнарѫ-сє etc. Tot așa este cazul și cu Praxapostol manuscris, care este geamânul Praxiuluĭ; deosebirile între Praxiul tipărit și cel manuscris sânt aceleașĭ, ca și cele observate între Psaltirea tipărită și cea manuscrisă; Praxiul tipărit ca și Psaltirea tipărită au forme munteneștĭ, pecând manuscrisele aparțin unuĭ alt dialect. Cât privește caracterul dialectuluĭ cărților tipărite, faptul următor ne lămual rește cu desăvârșire.

Intre Tetraevanghelul manuscris (I 7*—9*) și textele corespunzătoare din Tetraevanghelul luĭ Coresi (I No. 7, p. 17 urm.) și textul Evan-

conséquent le lieu de publication ne détermine guère le lieu de provenance. Ainsi le Psautier du métropolite Dosithée, bien qu'imprimé à Uniev (Russie), est écrit dans le dialecte moldave; de même la „Dottrina christiana" par Vitto Piluzzio, écrite également en ce dialecte, mais imprimée à Rome; et enfin des livres imprimés à Brașov ne sont pas toujours d'origine transylvaine.

Cependant guidé par les différences caractéristiques, ainsi que par les autres considérations énumérées jusqu'ici, tout en tenant compte des difficultés mentionnées, je divise les textes en trois grands groupes, par rapport aux trois provinces où fleurissait la littérature roumaine. De tous ces groupes, celui du Nord ou de la Moldavie se différencie beaucoup plus du groupe du Sud ou de la Valachie que celui de la Transylvanie. Ce dernier, sauf quelques particularités propres, en possède certaines autres qui le rapproche tantôt du groupe valaque et tantôt du groupe moldave, de façon qu'il tient le milieu entre eux deux et forme la transition de l'un à l'autre.

Valachie. Je commence par classer les ouvrages appartenant au groupe valaque. Tout d'abord l'on se heurte à une très grande difficulté en ce qui concerne les ouvrages de Coresi, tels que le Psautier, les quatre Evangiles, les Actes et les deux „Cazanii". Serait-ce Coresi qui les a traduits du slovène ou en serait-il seulement l'imprimeur? voilà qui n'est pas facile à préciser. La question se complique davantage par ce fait déjà discuté que trois de ces livres se trouvant incomplets, nous n'avons pas des données précises sur la date et le lieu d'impression, et surtout sur la part qu'a prise Coresi à la traduction ou à l'impression de ces ouvrages. La découverte des textes manuscrits, ayant un fond presqu'identique avec les imprimés de Coresi, contribue à rendre encore plus difficile la solution. Ainsi le Psautier manuscrit (I, p. 1*) ressemble au Psautier de Coresi (I, p. 6) et les Quatre Evangiles du British Museum (I, p. 7*) aux extraits des Quatre Evangiles (I, p. 7) et à ceux de l'Évangile commenté ou I[e] Cazania I (I, p. 8), mais elles diffèrent de ceux du second Evangile commenté II Cazania.

Néanmoins, une comparaison minutieuse entre les imprimés et les manuscrits nous prouve que les premiers aussi bien que les derniers nous présentent le seul et même texte quant à la traduction, et diffèrent entre eux seulement par quelques formes phonétiques et certains changements lexicaux quant à la langue. On a donc affaire à de simples différences dialectales et aucunement à des variantes de versions. Tandis que le Psautier de Coresi offre des formes appartenant au dialecte valaque, le Psautier en manuscrit, par contre, possède des formes dialectales en usage en Transylvanie et jusqu'à un certain point aussi en Moldavie, telles que ѕ au lieu de з : ѕȣша, фрȣнѕа, ѕнсє et présente surtout le phénomème connu sous le nom de rotacisme : ꙟраинтє, адȣрарѫ-сє (Psaume 2, v. 2) au lieu de ꙟнаинтє, адȣнарѫ-сє, etc. On pourrait dire de même du Praxion manuscrit et du Praxion imprimé; l'on y observe les mêmes différences que pour les Psautiers. Le Praxion imprimé nous offrira donc des formes propres au dialecte valaque, tandis que le manuscrit appartient à un autre dialecte. Le fait ci-dessous nous éclairera définitivement sur le caractère du dialecte des livres imprimés.

Entre les Quatres Evangiles en manuscrit (I, 7*—9*), et le même

gheliclor din Cazania I (No. 8, p. 22 urm.) nu esistă maĭ nicĭ o deosebire. Locul unde s'a copiat acest manuscris precum şi numele scriitoruluĭ sânt însemnate în Epilogul manuscrisuluĭ, din care reese că a fost scris, adică copiat în Muntenia de către un Muntean şi totuşĭ este absolut identic cu tiparul. Operile ce poartă numele luĭ Coresi se vor clasa decĭ cu drept cuvânt între acele ce represintă dialectul Muntenesc, cu toate că au fost tipărite în Transilvania. Acelaşĭ caracter fonetic muntenesc îl are şi Cazania a doua, pecând morfologia şi sintactica textelor Evangheliei sânt puţin modificate d. e.: forma viitoruluĭ conditional în manuscris din 1574: **сѣ амоу лѣсаре тоу** e schimbată în: **сѣ амоу врецй лѣса**, fonetica însă este precum am observat, pretutindenea aceeaşĭ, şi de origine Coresiană. Coresi este pomenit anume ca traducător atăt aci, cât şi la Psaltire.

Cestiunea priorităţiĭ între tiparele şi manuscrisele fiind de importanţă capitală pentru istoria literatureĭ române o am discutat-o pe larg. După cele ce precedă, pentru mine cel puţin, nu maĭ încape nicĭ o îndoĭală cum că manuscrisele, cu toate formele lor dialectale, neposedând nicĭ o formă maĭ arhaică şi nicĭ un vocabular maĭ arhaic de căt acel al luĭ Coresi, nu sânt anterioare ci sânt posterioare luĭ Coresi, sânt variante dialectale; simple copiĭ făcute după tipar şi schimbate de cătră copietor. Acest procedeu l'am întălnit foarte des în descrierea literatureĭ, unde am dat adesea orĭ de texte moldoveneştĭ copiate şi schimbate de către un muntean şi vice-versa.

Avem dar ca resultat al cercetărilor şi al comparaţiuneĭ între diferitele texte faptul că întregul grup de opere Coresiane reprezintă dialectul muntenesc din a doua jumătate a secoluluĭ al XVI-lea. Un rezultat pe care fără Chrestomatia de faţă nicĭ n'am fi putut obţine.

De acelaşĭ grup ţine apoĭ Catechismul de la 1607 (No. 13) care conţine părţĭ întregĭ copiate din cuvânt în cuvânt din Cazania luĭ Coresi (No. 8). Apoĭ Epitaful luĭ Radu Buzescu (No. 15), Cronica luĭ Moxa (No. 20) Călătoria luĭ Sith (No. 22a) şi Paleea (No. 22b) cu care se află într'acelaşĭ manuscript. Molitvelnicul (No. 28), Melhisedec, Invăţăturĭ (No. 33), Silvestru, Cazania de Govora (No. 35), Meletie, Cazania de Deal (No. 38) textul Evanghelieĭ la toate aceste din urmă este foarte interesant, maĭ ales cu privire la Tetraevanghelul luĭ Coresi. Tot între cărţile scrise în dialectul muntenesc socotesc şi Noul Testament de Belgrad (No. 42) al căruĭ adevărat traducător era Silvestru, fără îndoială acelaşĭ Silvestru care alcătuise sau tălmăcise Cazania de Govora, şi care astfel îşĭ arătase destoĭnicia pentru un aşa fel de lucru literar. El lăsă însă lucrarea neisprăvită, căcĭ moartea îĭ curmă activitatea; alţĭ după aceea „l'au posleduit şi unde n'au fost bine l'au isprăvit şi l'au împlut" (p. 125). Aceştia se vede că au simţit deosebirea între dialectul lor şi acel al autoruluĭ principal, şi de aceea în „a doua predoslovie" au un paragraf întreg, despre această deosebire de limbă (p. 126 No. д҃) din care

ouvrage imprimé par Coresi (I, N° 7, p. 17 suiv.) et aussi l'Evangile de la première „Cazania" (N° 8, p. 22 suiv.) il n'y a aucune différence. L'endroit où la copie manuscrite a été exécutée, ainsi que le nom du copiste nous sont signalés par l'Epilogue; il en ressort que ce manuscrit, bien qu'il paraisse absolument identique au texte imprimé, a été écrit, c'est-à-dire copié par un Valaque en Valachie. Les ouvrages qui portent le nom de Coresi peuvent donc à juste titre être classés parmi ceux qui représentent le dialecte valaque, quoiqu'ils aient été imprimés en Transylvanie. Le même caractère phonétique valaque est à remarquer dans la seconde „Cazania", tandis que la morphologie et la structure syntactique des textes de l'Evangile se trouvent un peu modifiées, comme par exemple la forme du futur conditionnel dans le manuscrit de 1574 : **съ амоу лъсаре тоу** changée en **съ амоу врецн лъса**. Coresi y est mentionné comme traducteur, ainsi que dans le Psautier et le caractère phonétique est le même partout dans les livres de cet écrivain.

La question de la priorité des imprimés sur les manuscrits étant d'un haut intérêt pour l'histoire de la littérature roumaine, je l'ai suffisamment discutée. D'après ce qui précède, il ne reste plus aucun doute, à mon avis du moins, que les manuscrits, malgré toute leur apparence dialectale, n'offrant pas des formes ni un vocabulaire plus archaïques que les textes de Coresi, doivent être non antérieurs mais postérieurs aux textes imprimés; ce sont de simples variantes dialectales, des copies faites d'après les imprimés et modifiées par les copistes. On a déjà vu très souvent ce procédé dans l'aperçu de la littérature, où l'on trouvait des textes en moldave copiés et transformés par un valaque et vice-versa.

Comme résultat de nos recherches et de la comparaison entre les différents textes, nous arrivons à ce fait que le groupe intégral des œuvres de Coresi représente le dialecte valaque de la seconde moitié du XVIe siècle. Voilà une conclusion à laquelle nous ne serions pas sans doute arrivé sans le secours de la Chrestomathie.

Au même groupe se rattache encore le Catéchisme de 1607 (N° 13) qui renferme certaines parties entièrement copiées d'après la Cazania de Coresi (N° 8). Viennent ensuite l'épitaphe de Radu Buzescu (N° 15), la chronique de Moxa (N° 20), le voyage de Sith (N° 22[a]) la Palée (N° 22[b]) se trouvant réunie dans un seul manuscrit avec le précédent. Le Molitvolnic (N° 28), Melchissédech, Instructions (N° 33), Sylvestre, Cazania de Govora (N° 35), Meletie, Cazania de Déal (N° 38) — le texte de l'Evangile dans ces derniers livres est très intéressant, surtout en ce qui concerne leur rapport avec les Quatre Evangiles de Coresi. Enfin, parmi les livres appartenant au groupe valaque, je compte encore le Nouveau Testament de Belgrade (N° 42) dont le véritable traducteur fut Sylvestre, le même sans doute qui avait composé ou traduit le recueil de Cazanii publié à Govora, et prouvé de cette façon sa compétence dans un travail littéraire de ce genre. Il laissa l'ouvrage incomplet, la mort l'ayant ravi à son travail avant qu'il en vît la fin; d'autres après lui continuèrent l'œuvre en l'augmentant en même temps de corrections et d'additions (p. 125). Ils sentirent, paraît-il, la différence entre leur dialecte et celui de l'auteur principal; c'est pourquoi ils ont, dans la seconde préface, ajouté un chapitre, dans lequel ils font remarquer les différences des idiomes (p. 126, N° д̃),

reese că s'au încercat să alcătuiască un fel de limbă eclectică română lipsită de dialectisme pronunțate. In ori ce chip Noul Testament de Belgrad reflectă mai mult graiul muntenesc decât cel din Transilvania, și ne arată cum un original dintr'un dialect cam strein a fost schimbat așa ca să se potrivească mai mult cu dialectul local. Această transcriere și adaptare a unui text dintr'un dialect într' altul fiind de atâta importanță pentru cercetările filologice, am pomenit-o tot deauna anume ori de căte ori am avut prilejul. Nimic nu ne poate lămuri mai bine asupra acestor nuanțe dialectale decăt schimbările făcute în opere vechi de către copiști sau tipografi când se încercau să dea lucrului străin sau arhaic o coloare locală sau mai modernă.

De un caracter neîdoelnic muntenesc este apoi Viața lui Varlaam și Iosafat (No. 43), Pravila de Târgoviște (No. 53), Invățăturile lui Neagoe Vodă și Viața sf. Nifon (No. 54—55), Molitvelnicul No. 60 pare a fi de origină moldovenească, dar a fost schimbat în dialectul muntenesc, altfel forme ca svinți pe lângă Dumnezeu nu se pot ușor esplica, cea dintăia fiind o formă curat moldovenească, pecând D-zeu (și nu D-dău) e curat muntenesc. De origine îndoelnică este Tetraevanghelul (No. 62) care se pare a fi o prelucrare sau o copie puțin schimbată a Testamentului de Belgrad (No. 42). Prologul sau viețile Sfinților (No. 72) aparține grupului muntenesc, tot așa și Cheea înțelesului (No. 76), Apostolul (No. 82) și părți din Biblia (No. 186). Această lucrare uriașă și monumentală, care alăturea cu viețile Sfinților ale Mitropolitului Dosoftheiu este cel mai important monument al literaturei române din secolul XVII-lea nu pare a fi lucrarea Grecenilor, ci a spătarului Nicolae Miclescu; și nici a lui nu este în întregul ei, căci părți din Biblie nu sânt decât modernisări, schimbări și adaptări din traduceri mai vechi. Urmărirea isvoarelor a fie-cărei părți, — ceea ce nu intră de loc în cadrul acestei Introduceri, — ar cere o cercetare amănunțită și adâncită. Nouă ne ajunge a constata cum că caracterul predominator al Biblie ieste cel muntenesc.

Viața sf. Nifon scrisă de Anania Ieromonah (No. 88) precum și Mărgăritare ale lui Zlatoust tălmăcite de Greceanu (No. 89) sânt curat muntenești. Tot așa e cazul cu Evanghelia Eleno-română a lui Șerban Greceanu (No. 94) cu toate că nu se poate tăgădui că Noul Testament de Belgrad a avut o înruire oare care asupra textului. Această înrăurire este și mai vădită la Molitvelnicul lui Opera din 1698 (No. 98) unde schimbările, deși foarte minuțioase, totuși sânt foarte instructive. Mineiul (No. 99) aparține de asemenea grupului nostru, tot așa și Lumina (No. 101), Cronica lui Radu Greceanu (No. 102), Invățăturile Creștinești (No. 103), Floarea Darurilor (No. 104) și Liturghia (No. 105). Evanghelia lui Anthim Ivireanu (No. 106) iarăși nu este alt-ceva decât o adaptare a celei de Belgrad din 1648 cu schimbări și mai mici fonetice și dialectale decât în adaptările pomenite până aci. Textul și ortografia sânt aproape absolut identice cu cele de Belgrad, deosebirea constă numai în schimbări lexicale,

duquel il ressort qu'ils avaient essayé de faire une sorte de langue littéraire roumaine, dépourvue de dialectismes prononcés. En tout cas, le Nouveau Testament reflète plutôt le dialecte valaque que celui de la Transylvanie, et nous montre comment un texte original écrit dans un dialecte étranger a été modifié de façon à ce qu'il se rapproche du dialecte local. Cette transcription d'un texte d'un dialecte dans l'autre, étant d'un si haut intérêt pour la recherche philologique, a été mentionnée toutes les fois que l'occasion s'en est présentée, et j'en ai fait mention cette fois-ci encore. Rien ne pourrait mieux nous aider à reconnaître ces nuances dialectales si ce n'est l'étude des modifications faites dans des ouvrages anciens par des copistes ou des imprimeurs, alors qu'ils s'efforçaient à donner à l'œuvre étrangère ou archaïque une apparence locale ou plus moderne.

Nous retrouvons le caractère purement valaque aussi dans la Vie de Varlaam et Josaphat (N° 43), dans la Pravila de Tĕrgovişte (N° 53), dans les Instructions de Néagoe Voda et dans la Vie de St Niphon (N° 54—55). Le Molitvelnic semble être d'origine moldave, mais modifié selon le dialecte valaque, car on ne pourrait pas autrement s'expliquer des formes telles que svinţi et Dumnezeu, le premier étant une forme purement moldave, le second D-zeu (et non **D-ḑău**), au contraire, une forme purement valaque. Le doute subsiste quant à l'origine des Quatre Evangiles du N° 62, qui paraissent être une refaite ou une copie peu modifiée du Testament de Belgrade (N° 42). Le Prologue ou „les Vies des Saints“ (N° 72) appartient au groupe valaque, de même que la Clef de la sagesse (N° 76), l'Apôtre (N° 82) et certains fragments de la Bible (N° 1688). Ce dernier livre, œuvre colossale qui, avec la Vie des Saints du métropolite Dosithée, forme les plus importants monuments de la littérature roumaine du XVIIe siècle, ne paraît pas être le travail des frères Greceanu, mais celui du spatar Nicolae Miclescu et encore il n'appartient pas intégralement à ce dernier, vu que certaines parties sont plus modernes, modifiées et adaptées d'après des traductions antérieures. Il faudrait une recherche minutieuse et détaillée pour rétablir les sources desquelles proviennent les divers livres de la Bible, ce qui n'entre pas dans le cadre de notre Introduction. Il nous suffit de constater que le caractère prédominant de la Bible est d'être en dialecte valaque.

La Vie du St Niphon écrite par Anania le hiéromonaque (N° 88) ainsi que les Perles de Zlatoust, traduites par les frères Greceanu (N° 89) dépendent également de ce dialecte. De même, l'Evangile gréco-roumain de Şerban Greceanu (N° 94), bien qu'on ne puisse nier une certaine influence de la part du Testament de Belgrade (1648 N° 42). L'influence de ce dernier sur le Molitvelnic d'Opréa de l'an 1698 (N° 98), est encore plus sensible; les changements, bien que très légers, sont fort instructifs. Appartiennent encore au même groupe, la Minée (N° 49), la Lumière (N° 101), la chronique de Radu Greceanu (N° 102), les Instructions chrétiennes (N° 103), la Fleur des grâces (N° 104), la Liturgie (N° 105), l'Evangile d'Anthime d'Ibérie (N° 106). Ce dernier n'est également qu'une adaptation d'après celui de Belgrade de 1648 avec des changements phonétiques et dialectaux encore plus légers que dans les autres adaptations, mentionnées jusqu'ici. L'orthographe et le texte de la traduction sont presque absolument identiques à l'Evangile de Belgrade, mais s'en

substituindu-se de cătră Anthim câte un cuvânt muntenesc în locul celuĭ transilvănean.

De origine curat munteană pare a fi codicele mixt din care am reprodus părțĭ din Isopie (No. 107), viața sf. Sava (No. 108) și glosariul slavono-român (No. 109). Tot de aceeașĭ origină este și Anthologhion (No. 110) a căruĭ legătură cu Mineiul (No. 99) merită asemenea o cercetare specială.

Cu acest text se isprăvește numărul textelor munteneștĭ din vol. I. Caracterul dialectic al textelor din vol. al II-lea maĭ ales când nu aparțin literatureĭ bisericeștĭ propriu zise, devine în ce în ce maĭ precis, cu cât ne apropiăm de vremurile noastre. Diferențele dialectale se accentuează din ce în ce maĭ mult, și greutatea ce am simțit-o la clasificarea textelor din vol. I. dispare cu încetul. Indoeala ce am avut câte o dată dacă un text era transilvănean sau muntean, se limpezește la textele din vol. II-lea. Avem a face numaĭ cu foarte puține cărțĭ bisericeștĭ; cu atât maĭ mult însă cu texte mirene și cu manuscrise. Gruparea este decĭ maĭ ușoară, și vom considera ca muntenești cele următoare: Ceasoslovul luĭ Anthim (No. 116). După cele ce am constatat la Noul Testament tipărit de acelașĭ Anthim, mă îndoesc de originalitatea cărțiĭ; se poate ca acest Ceasoslov să fie de asemenea numaĭ o reproducere puțin modificată după Ceasoslovul maĭ vechĭu transilvănean. De origine muntenească este tâlcul luĭ Theofilact (No. 118); Calendarul (No. 120) care cu toate că a fost tipărit în Brașov, pare însă a fi scos după un original alcătuit în Muntenia; Invățătura luĭ Anthim (No. 121), Cazaniile luĭ Ilie Minieat (No. 122) precum și Evanghelia (No. 124). Pe când Evanghelia luĭ Greceanu din 1693 (Vol. I, p. 308) era o copie după Noul Testament de Belgrad, îndreptată după originalul grecesc ce s'a tipărit alăturea, textul de față nu este decât o retipărire puțin modificată a Evangheliei luĭ Greceanu, schimbările fiind maĭ mult de un caracter gramatical, de pildă substituindu-se perfectul compus în locul Aoristuluĭ: au venit în loc de veni, fost au, în loc de fu etc.

Inșir apoĭ ca aparținând acestuĭ grup, Comoarea luĭ Damaschin (No. 125), și Cartea de bucate (No. 126). Oxisteri (No. 127), Istoria Rosească (No. 128) și Moartea luĭ Petru cel mare (No. 129) sânt niște remanierĭ muntenești ale unor originale moldovenești. Pentru No. 128 nu încape nicĭ o îndoeală, de oare ce se pare a fi opera luĭ Miron (sau Neculae) Costin, cronicarul Moldoveĭ. Povestea luĭ Alexi omul luĭ Dumnezeu (No. 136) este curat muntenească, tot așa și Varlaam de Boțulescu (No. 139) și Simeon Thesalonic (No. 140); Iliodor (No. 144) numaĭ până la un punct, căcĭ pare a fi o schimbare munteană de la un original moldovenesc. Urmează apoĭ Omiliile luĭ Macarie (No. 149), Physiologus (?) (No. 150), Pravila luĭ Ipsilante (No. 154), Cronica luĭ Dumitrache (No. 155), Aravicon Mythologicon sau Halimaua (No. 156), Pravoslavnica Invățătură (No. 164), Poeziile luĭ Văcărescu (No. 166). Ierotocrit și Aretusa (No. 173) aparține iarășĭ claseĭ indoelnice, de oare ce pe lângă forme pronunțate muntenești se strecoară prin text și

éloigne, comme je l'ai déjà dit, par des changements lexicaux, tels que des mots d'origine transylvaine remplacés par des correspondants en valaque.

Enfin, au groupe valaque se rattache encore le codex mixte, dont nous avons tiré des fragments d'Isopie (N° 107), la Vie du St Sava (N° 108), le glossaire slavo-roumain (N° 109); de même que l'Anthologion (N° 110), dont le rapport avec le Mineiu ci-dessus (N° 99) mériterait aussi une étude spéciale.

Avec ce dernier texte se complète le nombre des textes valaques renfermés dans le premier volume. Le caractère dialectical des textes du IIème volume, de ceux surtout qui n'appartiennent pas à la littérature ecclésiastique proprement dite, devient de plus en plus précis, à mesure qu'on approche de notre siècle. Les différences dialectales s'accentuent de plus en plus et la difficulté que nous avons éprouvée dans la classification des textes du Ier volume disparaît peu à peu. Les doutes qui nous ont envahis parfois dans ce volume pour savoir si un texte était d'origine transylvaine ou valaque, s'évanouissent dès qu'il s'agit du deuxième volume. Nous avons affaire dorénavant à fort peu de livres ecclésiastiques, et, par contre, à un grand nombre de manuscrits et de livres profanes. Le groupement devient par conséquent moins difficile. Nous allons énumérer maintenant les ouvrages appartenant au dialecte valaque: Le Ceasoslov d'Anthime d'Ibérie (N° 116), bien que, d'après tout ce que nous avons constaté au Nouveau-Testament imprimé par le même écrivain, nous doutions de l'originalité du livre; il se peut bien que ce Ceasoslov soit aussi une reproduction légèrement modifiée du Ceasoslov plus ancien transylvain. Le Commentaire de Théophilacte (N° 118); le Calendrier (N° 120) bien qu'imprimé à Brașov, semble être la copie d'un original composé en Valachie; Les instructions d'Anthime (N° 121); le recueil de Cazanii d'Ilie Minéat (N° 122) ainsi que l'Evangile (N° 124). Ce dernier n'est qu'une édition peu modifiée de l'Evangile de Greceanu, les changements y étant plutôt grammaticaux, comme par exemple l'usage du passé indéfini pour l'Aoriste : am venit au lieu de venii, fost-au pour fu etc.; tandis que l'Evangile de Greceanu datant de 1693 (vol. I, p. 308) était une copie du Nouveau Testament de Belgrade, corrigée d'après l'original grec avec lequel il fut imprimé ensemble.

Viennent ensuite le Trésor de Damascène (N° 125), le Livre de Cuisine (N° 126), Oxisteri (N° 124), l'Histoire russe (N° 128) et la Mort de Pierre-le-Grand (N° 129) qui ne sont que des adaptations valaques d'originaux moldaves. Il n'y a pas de doute pour le N° 128 qui semble être l'œuvre de Miron (ou Nicolai) Costin, le chroniqueur de la Moldavie. Le récit d'Alexis, l'homme de Dieu (N° 136) est d'origine purement valaque, ainsi que Varlaam de Boțulescu (N° 139), Siméon le Thessalonien (N° 140) et jusqu'à un certain point Héliodor (N° 144), qui paraît aussi n'être qu'une copie valaque d'un texte en moldave. Appartiennent encore au groupe valaque les Homélies de Macarie (N° 149), Physiologus (?) (N° 150), la Pravila d'Ipsilanti (N° 154), la Chronique de Dumitrache (N° 155), Aravicon Mythologicon ou Halima (N° 156) l'Instruction orthodoxe (N° 164) et les Poésies de Vacarescu (N° 166). Pour Hiérotocrite et Arétuse l'origine est douteuse, car on y trouve des formes valaques à côté d'autres absolument moldaves.

unele moldoveneştĭ. Vieţile sfinţilor (No. 180) din potrivă, cu toate că au fost tipărite la Neamţ se vede că au fost scoase de pe un izvod muntenesc curat. Cauza acestor forme munteneştĭ maĭ poate să fie că aceste vieţĭ au fost alcătuite în limba bisericească, care precum am pomenit maĭ sus, a devenit graĭul literar bisericesc, deosebit de cel popular şi mirean care era şi maĭ dialectic.

Caracterele luĭ Paris Mumulean (No. 191) sânt scrise în dialectul (limba) luĭ Văcărescu; de acelaşĭ dialect ţine Loghica luĭ Chir Grigorie (No. 192) şi Pildele luĭ Golescu (No. 193) cu care se închee literatură literară propriu zisă. Zapisele de prin carte şi textele munteneştĭ ce urmează aci sânt însemnate ca atarĭ, aşa extractul din Opincar (II, p. 258) şi aşa toate acele ce aparţin literatureĭ populare. Influenţeĭ limbeĭ literare se datoreşte fonetica cam uniformă ce se poate observa maĭ în toate aceste texte din urmă. Pe icĭ pe colea se strecoare însă forme populare maĭ ales la vocale şi la unele consonante ca **j** şi **g** şi alte micĭ schimbărĭ. Deosebirea cea mare între diferitele texte constă maĭ ales în dicţionarul lor. Vorbe cu un înţeles local denotă originea imediată a cântecului, sau basmuluĭ sau orĭ ce alt text ar fi. Ca texte munteneştĭ avem decĭ p. 1*, 7*, 9*. No. 6, 7, 8, 9, 13, 15, 20, 22[a], 22[b], 28, 33, 35, 38, (42), 43, 53, 54, 55, (62), 72, 76, 82, 86, 88, 89, 94, 98, 99, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 116, 118, 120, 122, 124, 125, 126 (127, 128, 129), 136, 139, 140, (144), 149, (150), 154, 155, 164, 166 (173), 180, 191, 192, 193.

Transilvania. Intorcându-ne acuma la dialectul Transilvănean vom nota întăiu acele texte, carĭ prezintă fenomenul Rotacismuluĭ, adică schimbarea luĭ **n** în **r** între vocale.

In Chrestomatie se află peste tot patru texte cu acest fenomen caracteristic şi adecă Psaltirea (p. 1*), Praxapostol (p. 2*), Legenda Duminiceĭ (No. 4), şi un tâlc al Evangheliei (No. 19) din 1619. Din aceste patru, cele două din urmă sânt scrise, adică copiate de către popa Mihaiu din Măhaciu, care în Epilogul la catechismul din 1607 (p. 43) scrie ciri în loc de cine, adică înlocueşte pe **n** între vocale cu **r**. Datele şi localitatea unde s'au copiat şi de cine s'au copiat aceste două texte cu formele dialectale pronunţate fiind cunoscute ne constrâg a considera şi cele-l-alte două texte în cari se găsesc aceste forme sau datorite unuĭ singur individ, sau ceea ce este maĭ probabil de o provenienţă localnică de tot, de unde-va din Transilvania de Nord, poate chiar de la Măhaciu. Maĭ la vale voiu reveni asupra acestuĭ fenomen. De observat maĭ este forma păr, în loc de păn, până de origine bucovineană (v. glosarul s. v. păn).

Nu maĭ puţin greu este apoĭ a hotără caracterul dialectic al celor alte părţĭ din codicele copiat de popa Grigorie. Dintr'aceste Apocalipsul Apostoluluĭ Pavel (No. 1) şi St. Sisinie (No. 3) au un caracter moldovenesc, oare-şĭ-cum modificat de către copiotorul, dar totuşĭ nu într'atâta ca să se şteargă cu desăvărşire caracterul original. Catechismul (No. 13) stă într'o legătură strânsă cu Cazania luĭ Coresi; dar are forme ulterioare transilvănene, atât lexicale cât şi fonetice. Ceea ce ni-l arată a fi o lucrare posterioară, localnică, dependentă într'un mod fundamental de cartea luĭ Coresi. Acelaşĭ caracter transilvănean îl au, precum am observat, şi cele alte texte pe carĭ eu le consider a fi prelucrărĭ ulterioare ale operilor

Les Vies des Saints (N° 180), par contre, bien qu'elles fussent imprimées à Néamtz (en Moldavie), paraissent être une copie d'un original valaque. Les formes valaques proviennent peut-être de ce que ces Vies sont écrites dans la langue de l'église, qui, comme je l'ai dit plus haut, était devenue un idiome littéraire différent du dialecte populaire et profane.

Les Caractères de P. Mumuleanu (N° 191) se rattachent également au groupe valaque; de même la Logique de Chir Grigorie (N° 192) et les **Maximes** de Golescu; c'est avec ce dernier livre que finit la littérature proprement dite. Les extraits des textes valaques qui suivent sont signalés comme tels, aussi bien celui de l'Opincar (II, p. 258) que tous les autres appartenant à la littérature populaire. C'est à l'influence de la langue littéraire qu'on doit la phonétique presque uniforme que l'on observe dans les textes de la littérature populaire. Çà et là ont pénétré pourtant des formes populaires dans certaines voyelles et consonnes surtout, comme **j** et **g**, ainsi que d'autres petits changements. La grande différence entre les divers textes consiste principalement dans le vocabulaire; de mots ayant un sens local, dénotent avec exactitude l'origine immédiate de la chanson, du conte ou d'un texte quelconque. Nous avons donné des textes valaques à la page 1*, 7*, 9*, N° 6, 7, 8, 9, 13, 15, 20, 22[a], 22[b], 28, 33, 35, 38 (42) 43, 53, 54, 55, 62, 72, 76, 82, 86, 88, 89, 94, 98, 99, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 116, 118, 120, 122, 124, 125, 126, (127, 128, 129), 136, 139, 140, 144, 149, (150), 154, 155, 164, 166, (173), 180, 191, 192, 193.

Transylvanie. En passant au groupe transylvain, nous mentionnerons de prime abord les textes qui présentent le phénomène connu sous le nom de rotacisme, à savoir le passage de **n** en **r** entre deux voyelles.

Dans la Chrestomathie l'on trouvera en tout quatre textes en ce genre : le Psautier (p. 1*), le Praxion (p. 2*), la Légende du Dimanche (N° 4) et l'Evangile avec commentaire (N° 19) de l'an 1619. Parmi ces quatre textes, les deux derniers ont été écrits ou copiés par l'abbé Mihaiu de Mahaciu, qui, dans l'Epilogue du catéchisme de 1607 (p. 43) écrit **ciri** au lieu de **cine**, par conséquence usa du rotacisme. La date et le lieu où ces deux derniers furent copiés, ainsi que le nom du copiste étant hors de doute; nous fait croire que les autres deux textes dans lesquels ces formes se trouvent sont l'œuvre d'un seul individu ou, ce qui est plus probable encore, qu'ils proviennent de la même localité, probablement quelque endroit du Nord de la Transylvanie, peut-être bien de Măhaciu. Il faut encore remarquer la forme **păr** au lieu de **păn** pour **pănă** originaire de la Bucovine (v. le glossaire s. v. **păn**).

Il n'est pas moins difficile encore de préciser le caractère dialectal de certaines parties du codex copié par l'abbé Grégoire, telles que l'Apocalypse de St Paul (N° 1) et St Sisinie (N° 3), qui se rattachent au groupe moldave, bien qu'elles fussent légèrement retouchées par le copiste, mais pas assez pour rendre méconnaissable leur nature primitive. Le catéchisme (N° 13) se trouve dans un rapport étroit avec la IIe Cazania de Coresi, mais il est profondément imprégné de formes transylvaines lexicales et phonétiques, qui sont justement la preuve d'un travail postérieur, local, qui dépend entièrement du livre analogue de Coresi. Les autres textes, que je considère comme des refontes ultérieures des œuvres de Co-

luĭ Coresi şi adică Psaltirea (p. 1*) şi Praxapostolul (p. 2*) carĭ au pe lângă aceasta şi rotacismul. Dacă am divide dialectul transilvănean într'unu de Nord-ost şi altul de Sud-vest, aşĭ zice că cel dântâĭu se apropie maĭ mult de graiul popular din Moldova şi Bucovina, pe când cel din urmă se apropie maĭ mult de cel din Muntenia. Textele pomenite până aci aparţine toate claseĭ de Nord-ost, sau pentru a preciza-o încă şi maĭ mult geograficeşte aşĭ spune că toate aceste sânt din Maramureş sau din Bucovina, pe când graĭul din Ardeal propriu zis şi din Haţeg este acela de Sud-vest. Tipăriturile ce voĭu pomeni de aci înainte aparţin, în cea maĭ mare parte, acestor provincie din urmă, pe când manuscrisele, în mare parte, constitue monumentele literare ce posedâm din Nord-ostul Transilvanieĭ. Acolo nefiind nicĭ odată tipografiĭ, uşor putem înţelege că s'au făcut copiĭ în scris, după cărţile tiparnice de prin sudul Transilvanieĭ, carĭ erau rare şi scumpe şi că s'a modificati limba cacĭ nu se potrivea întocmaĭ cu graĭul de acolo; cu atât maĭ mult când acele au fost de origină muntenească.

Un text adevărat Transilvănean este acel al Palieĭ (No. 10) care şi el nu prezintă absolută unitate în fonetica sa. Nu se aseamână apoĭ de loc cu textele Coresiane, dovedind ĭarăşĭ cum-că acele texte nu 'şi au originea lor în Transilvania şi nu reprezintă acel dialect decât în rarele esceptiunĭ carĭ sânt datorite lucrătorilor şi ajutătorilor luĭ Coresi, când la traducere, când la tipar.

Maĭ mult se aseamână însă cu această limbă a luĭ Coresi, cele-l-alte cărţĭ tipărite în Transilvania în secolul XVIII-lea, căcĭ ele stau deja supt influenţa Evangheliei, a Psaltiriĭ şi a Cazanielor luĭ Coresi. Limba literară începe a se fixa. Nu puţin contribueşte Noul Testament de Belgrad (No. 42) la această fixare şi închiegare. Precum am văzut deja maĭ sus, cartea se datoreşte munceĭ şi ştiinţeĭ unuĭ Muntean. Izvodul alcătuit de dânsul se continuă de către alţĭ şi se adaptă cerinţelor locale de către învăţaţiĭ din Belgrad, dar eĭ deja au conştiinţa diferenţelor dialectale, şi eĭ sânt ceĭ dintâi carĭ se încearcă să creeze o limbă literară română, care neţiind seamă de formele dialectale, tinde a fi o limbă înţeleasă şi prin urmare adoptată şi imitată de toţĭ; ceea ce s'a şi întâmplat până la un punct.

Limba Psaltireĭ de Belgrad (No. 52) se aseamână cu aceea a Nouluĭ Testament dar se apropie şi maĭ mult de acea a Palieĭ.

In Geografia Ardealuluĭ (No. 58) dăm iarăşĭ de forme carĭ se apropie de graĭul muntenesc, deosebindu-se de Psaltirea (No. 52) şi de Paliea, d. e. neavând ѕ ci numai з, tot aşa ж ţine locul luĭ џ etc. cu toate că cele-l-alte forme sânt curat transilvănene. Maĭ pronunţat dialectal este caracterul Aşezămintelor (No. 70) şi acel al textuluĭ ce urmează (No. 71) carĭ se pot numără la clasa Nord-Ost.

Acelaşĭ caracter îl are apoĭ un Diaconariu (No. 79) care din nefericire ni s'a păstrat numaĭ într'un exemplar defect. Nu poate să fie opera luĭ Ioan din Vinţĭ, căcĭ se deosibeşte în fonetica sa de Sicriul (No. 84) şi de Cărarea pre scurt ale aceluĭ autor (No. 85) care urmează în limba

resi, tels que le Psautier (p. 1*) et le Praxapostol (p. 2*) présentent également un caractère transylvain, et de plus suivent le rotacisme. Si l'on pouvait diviser le groupe transylvain en deux sousdialectes : de Nord-Est et de Sud-Ouest, on verrait que le premier se rapproche du langage populaire de la Moldavie et de la Bucovine, et que le dernier ressemble davantage à celui de la Valachie; tous les textes d'origine transylvaine mentionnés jusqu'ici appartiennent à la classe Nord-Est, ou bien pour préciser d'une manière plus exacte, proviennent du Marmoros ou de la Bucovine; tandis que le langage du S.-O. est celui de la Transylvanie et du Hatzeg. Les textes imprimés que je mentionnerai plus loin appartiennent, pour la plus grande partie, à ces dernières provinces, alors que les manuscrits forment généralement les monuments littéraires du groupe N.-E. Comme il n'y avait pas d'imprimerie dans cette région, on comprendra facilement que l'on n'y pouvait faire que des copies manuscrites d'après les originaux imprimés au Sud de la Transylvanie, qui étaient fort rares et hors de prix et modifiées dans un dialecte différent de celui de ce pays-là; à plus forte raison, si les livres provenaient de la Valachie, comme je l'ai expliqué plus haut.

Un texte d'origine purement transylvaine est celui de la Paliea (N° 10) bien qu'il n'offre pas une unité absolue dans sa phonétique. Il ne ressemble point aux textes de Coresi, ce qui prouve une fois de plus l'origine non transylvaine de ces derniers, dont les seules et rares exceptions qu'on trouve dans la traduction et dans l'impression sont dues aux collaborateurs et aux imprimeurs de Coresi.

Ce sont plutôt les textes imprimés au XVIIIe siècle en Transylvanie qui subissent fortement l'influence des œuvres de Coresi, telles que l'Evangile, le Psautier et la Cazania. C'est vers cette époque que la langue commence à se fixer et à se préciser, grâce principalement aux influences du Nouveau Testament de Belgrade (N° 42), œuvre de mérite due au labeur et au talent d'un écrivain valaque. Ce livre servit à beaucoup d'imitations, et les savants de Belgrade, qui possédaient déjà la connaissance des variétés dialectales, l'adaptèrent conforme aux exigences du dialecte local et s'efforcèrent, les premiers, de créer une langue littéraire roumaine, qui, sans tenir compte de formes dialectales, tendit à devenir une langue intelligible et correcte, ce qui, jusqu'à un certain point, s'est précisément réalisé et réussit à être adoptée par un grand nombre d'écrivains postérieurs.

Dans le Psautier de Belgrade (N° 52) la langue ressemble en quelque sorte à celle du Nouveau Testament, mais se rapproche encore davantage de celle de la Palie.

La Géographie de la Transylvanie (N° 58) présente également des formes semblables à l'idiome valaque, tout en s'éloignant de la langue du Psautier (N° 52) et de celle de la Palie, comme par exemple pour ce qui touche à l'usage du ꙁ à la place de ѕ qu'elle ne possède pas et l'emploi de ж pour џ, etc., bien que les autres formes appartiennent au dialecte purement transylvain. Les Aşezăminte (N° 70), ainsi que le texte qui les suit (N° 71), offrent un caractère très sensible du groupe N.-O.

De même un Diaconariu (N° 79), qui, malheureusement, s'est conservé dans un texte incomplet. Je ne le crois pas être l'œuvre de l'abbé Jean de Vinţi, car il s'éloigne par la phonétique du Sicriul (N° 84) et de

şi grafia fonetică pe acea a Noului Testament de Belgrad şi aparţine clasei Sud-Vest.

Molităvnicu (No. 87) se aseamână cu „Diaconaru“ de mai sus. Acela fiind tipărit în Belgrad şi mai având şi alte forme dialectale sigure, ne întăreşte în judecata cum să şi „Diaconaru“ este de aceeaşi origină. In Chronica luĭ Dorotheus (No. 95, p. 311) avem un text de origine moldovenească care a trecut prin mâna unuĭ copist din Transilvania; amestecul ambelor dialecte o dovedeşte. Maĭ greu este de precizat caracterul operilor luĭ Alexandru Dascal. Penticostariul (No. 96) se aseamână cu graĭul de Nord-Ost adică cu al Moldoveĭ, ĭar textul ce urmează: Psaltirea cu tâlc (No. 97) dacă n'a fost prelucrată de un scriitor din Muntenia, ne ar arăta acelaşĭ autor scriind în două dialecte bine deosebite, ceea ce este cu neputinţă. Maĭ mult aşĭ înclina a crede cum că Alexandru Dascal a fost Moldovean şi că Psaltirea este o copie muntenească.

In vol. al II-lea al Crestomatieĭ avem întâĭu Calindarĭul (No. 120) care are deja caracterul limbeĭ literare munteneştĭ; tot aşa este cazul cu Catechismul (No. 147, p. 97) care s'a tipărit în Viena şi anume pentru folosul Românilor de supt stăpânirea Austrieĭ. Nicĭ Biblia luĭ Clain (No. 165) cartea cea maĭ voluminoasă ce a apărut în Transilvania în tot cursul secoluluĭ al XVIII-lea nu se depărtează de această limbă literară, din care au dispărut maĭ toate urmele dialectale. Nu întru în chestiunea originalităţiĭ acesteĭ producţiunĭ, cu toate că e lesne de presupus că s'a folosit Clain de Biblia de Bucureştĭ.

Caracterul dialectal ese maĭ vădit la iveală în producţiunile beletristice şi literare ce se datoresc scriitorilor transilvănenĭ de pe la sfârşitul secoluluĭ al XVIII-lea. De atuncea începe abea adăvărata literatură originală, când autorul nu se maĭ mulţumeşte a fi un traducător sclavic, urmărind originalul strein din cuvânt in cuvânt, ci autorul, sau este cu totul original în concepţiunea sa, sau prelucrează în mod liber subĭectul împrumutat de aĭurea.

Precum am văzut, când am tratat despre istoria literatureĭ româneştĭ, literatura din Transilvania este supusă uneĭ înrâuririĭ cu totul deosebită de aceea supt care s'a născut, a crescut şi s'a desvoltat vechea literatură română.

Acestĕĭ influenţe deosebite se şi datoreşte schimosirea stiluluĭ în acele opere carĭ sânt traduse dintr'o limbă cu desăvârşire opusă spirituluĭ limbeĭ româneştĭ.

O altă cauză puternică care a înrâurit în Transilvania asupra limbeĭ române de pe acea vreme este tendinţa latinisăriĭ, care începe a se manifesta pe atuncea, şi a căreĭ urme se pot observa în scrierile luĭ Maior, Clain, Ţichindeal şi alţiĭ. Tendinţa era îndoită, adică de a scrie limba română cu litere latine şi de a elimina din dicţionarul limbeĭ, orĭ ce cuvânt ce se părea a fi de origine nelatinească. Tendinţa întâĭa a produs acea încurcătură grafică din care n'a eşit nicĭ chiar cea din urmă ortografie autorizată; căcĭ uniĭ scriau etimologiceşte, alţiĭ transcriau sunetele române

la Cărare pre scurt (N° 85), dont la langue et l'orthographe sont celles du Nouveau Testament de Belgrade, et par conséquent se rattachent au groupe S.-V.

Le Molităvnic (N° 87) ressemble au „Diaconariu" précédent. Celui-là, imprimé à Belgrade et présentant de plus des formes dialectales évidentes, nous confirme l'opinion que le „Diaconariu" doit être de la même origine. La Chronique de Dorotheus (N° 95, p. 311) est un texte d'origine moldave, ayant passé par les mains d'un copiste transylvain; le mélange de ces deux dialectes nous le prouve suffisamment. Il est plus difficile à préciser le caractère dialectal dans les œuvres d'Alexandre Dascalul. Son Penticostariu (N° 96, p. 312) se rapproche du dialecte (N.-E.), de la Moldavie, et le texte qui suit: le Psautier avec commentaire (N° 97), au cas où il n'aurait pas été refait par un écrivain valaque, nous présenterait le même écrivain s'exprimant dans deux dialectes différents, ce qui réellement est impossible. Je serais plutôt porté à croire que Dascal était Moldave et que le Psautier ne serait qu'une adaptation valaque.

Dans le second volume de la Chrestomathie, nous avons d'abord le Calendrier (N° 120) qui porte déjà la marque de la langue littéraire, valaque; de même le Catéchisme (N° 147), imprimé à Vienne et publié pour les besoins des Roumains habitant l'Autriche. La Bible de Claïn (N° 165), l'œuvre la plus volumineuse qui ait paru au XVIIIe siècle en Transylvanie, ne s'éloigne pas non plus de cette langue littéraire, dont toutes les traces dialectales se sont complètement effacées. Il est inutile de me prononcer sur l'originalité de cette traduction, car il est facile à supposer que Claïn s'y est servi de la Bible de Bucarest.

Dans les productions littéraires, en prose ou en vers, des écrivains de la Transylvanie vers la fin du XVIIIe siècle, ce caractère dialectal est encore plus sensible. C'est à peine à partir de cette époque-ci que commence la littérature véritablement originale, où l'on n'a plus affaire à des traductions serviles, qui suivaient mot-à-mot le texte original, mais à des écrivains, ayant une puissante faculté de conception ou à des traducteurs habiles, qui refont, conforme au génie de la langue roumaine, les travaux des autres.

La littérature de cette province, ainsi qu'on l'a vu lorsque j'ai parlé de l'histoire de la littérature roumaine, est soumise à une influence bien différente de celle qu'a subie l'ancienne littérature roumaine dans son développement.

C'est à cette influence qu'on doit la bizarrerie du style dans les livres traduits d'une langue absolument opposée au génie de la langue roumaine.

Une autre influence non moins puissante fut la tendance à latiniser, qui commence à se manifester à cette époque-là, comme l'on en peut se convaincre par les traces qu'elle a laissées dans les ouvrages de Maïor, de Claïn, de Ţichindeal et d'autres. La tendance était plutôt double : car il s'agissait d'écrire le roumain avec les caractères latins, et aussi d'éliminer du dictionnaire chaque mot qui ne semblait pas être d'origine latine. Le premier essai donna naissance à une confusion orthographique d'où n'est pas encore sortie même la dernière orthographe officielle : quelques-uns écrivaient selon l'étymologie, d'autres rendaient les sons propres au roumain par des signes arbitraires, et c'est à peine de nos jours qu'est

cu semne arbitrare şi abea acuma începe să răzbată o ortografie curat fonetică, întocmaĭ precum era cea veche chirilică, care a reprodus cu o esactite perfectă toate sunetele proprie graĭuluĭ românesc. Tendinţa latinisăriĭ a contribuit la decăderea literară şi la sărăcirea limbeĭ, ce se poate observa în cursul secoluluĭ al XIX-lea, maĭ ales acolo, unde această tendinţă predomina.

Ca esemplu de ortografie cu litere latine am tipărit textul No. 174 adică Acathistul luĭ Clain, după cum se pare, cea maĭ veche carte bisericească română tipărită cu litere latineştĭ; din care cauză reprezintă deja acele dificultăţĭ şi nedumerirĭ ortografice ce se perpetuă supt forme variate la toţĭ urmaşiĭ, ce întrebuinţează literile latine. Valoarea esactă a vocalelor şi a sunetelor curat româneştĭ nefiind decât abea indicată, toate acele texte cu ortografiĭ meşteşugite şi sucite nu sânt decât de o valoare îndoelnică pentru cercetările filologice. Din această cauză n'am reprodus alte texte decât acel Acathist şi câte-va cântece populare din Sas-Regen (Transilvania), carĭ au fost scrise de culegătorul cu o astfel de ortografie.

In cărţile însă carĭ au păstrat slova chirilică caracterul dialectic reese din ce în ce maĭ mult, şi această cu cât ne apropiăm de epoca modernă. Aşa avem Retorica (No. 167, p. 162) şi toate operile luĭ Barac, şi Aaron de carĭ voĭu vorbi maĭ la vale.

Gromovnicul (No. 168) este o copie făcută de către un Muntean după un izvod transilvănean. Contrariul, adică copiarea şi tipărirea în Transilvania de texte munteneştĭ, se înţelege cu modificărĭ maĭ mult sau maĭ puţin pronunţate dialectale, a avut loc la Bertoldo (No. 170), Sindipa (No. 175) şi Esop (No. 182, p. 207). Aşa că în toate aceste avem un amestec de dialecte.

Forme dialectale pronunţate s'au strecurat apoĭ în Arghir şi Elena a luĭ I. Barac (No. 172) precum şi în Patima (No. 176) a luĭ V. Aaron. Tot aşa este cazul cu Didahiile (No. 179), ale luĭ P. Maior şi cu Hronica (No. 181) a luĭ Şincai. Ţichindeal în Fabule (No. 183) începe a schimba limba întroducând câte-va neologisme, dar totu-şĭ maĭ păstrează ortografia chirilică şi astfel ne arată caracterul dialectic al limbeĭ scrise de dânsul. Verşul Cotronţeĭ (No. 186) ca o producţiune populară oglindeşte într'un mod corect dialectul local; păcat numaĭ că P. Furdui a întrebuinţat literile latine şi ortografia ungurească, care întunecă puţin caracterul adevărat al sunetelor româneştĭ nereproduse cu esactitatea alfabetuluĭ chirilic. Colindele ce urmează (No. 187) sânt de asemenea de origine transilvană, limba fiind maĭ mult populară. Maĭ literară este limba în Chiemarea la typărire (No. 188) a luĭ Loga şi în Răsipirea Ierusalimuluĭ (No. 189) de I. Barac, dar are forme dialectale amestecate cu formele literare.

La suma textelor de origine transilvăneană maĭ este de adăugat textul dialectal din Haţeg şi cântecele populare din secţiunea literatureĭ populare, a căror ortografie nu este în tot deauna fonetică ci, când maĭ mult, când maĭ puţin etimologică, ĭar graĭul este acel al culegătoruluĭ, influenţat de acel a poporuluĭ, fără a'l reproduce cu acea esactitate care e necesară pentru cercetărĭ filologice. Avem deci următoarele texte ca reprezintând graĭul din Transilvania: p. 1*, 2*. No. (1, 3), 4,

apparue une orthographe purement phonétique, ainsi que l'était l'orthographe cyrillique, qui reproduisait avec une parfaite précision les sons particuliers au langage roumain. La seconde tendance contribua aussi, de son côté, à la décadence littéraire et à l'appauvrissement de la langue durant tout le XIXe siècle.

Comme exemple d'orthographe en caractères latins, j'ai donné le texte N° 174, un fragment de l'Acathiste de Claïn, le plus ancien livre ecclésiastique imprimé en semblables caractères, et qui présente, le premier, déjà toutes les difficultés orthographiques que l'on verra, sous des formes plus ou moins différentes, se perpétuer dans tous les livres des écrivains postérieurs, se servant de l'alphabet latin. La valeur exacte de certaines voyelles ou consonnes propres au roumain étant insuffisamment indiquée, le mérite des textes imprimés avec une orthographe pareille, compliquée et travaillée, ne peut être que fort douteux pour les recherches philologiques. C'est pourquoi je me suis borné à l'unique reproduction de l'Acathiste et de quelques chants populaires de Sas-Regen (en Transylvanie) écrits également en caractères latins par celui qui les a recueillis.

Par contre, le caractère dialectal s'est mieux conservé dans les textes imprimés en caractères cyrilliques, et il se fait sentir plus on avance vers l'époque moderne, comme dans la Rhétorique (N° 167) et dans toutes les œuvres de Barac et d'Aaron, dont je parlerai plus tard.

Le Gromovnic (N° 168) n'est qu'une copie faite par un Valaque d'après un original imprimé en Transylvanie. Le contraire s'est produit, avec certaines modifications plus ou moins sérieuses, pour Bertholdo (N° 170), Sindipa (N° 175) et pour Aesope (N° 182), de sorte que dans tous ces livres on trouve un mélange de dialectes.

Des formes dialectales prononcées ont pénétré dans Arghir et Hélène de Barac (N° 172) ainsi que dans la „Passion" de V. Aaron, dans les Didahii (N° 179) de Pierre Maïor et dans la Chronique de Șincaï. Țichindeal, dans ses fables (N° 183), commence à se servir de néologismes, mais conserve encore l'orthographe cyrillique, à l'aide de laquelle il est facile de reconnaître les nuances dialectales. Le Verșul Cotronței (N° 186) comme production populaire reflète d'une manière exacte la nature du dialecte local; il est à regretter seulement que Furdui se soit servi de caractères latins et de l'orthographe hongroise, qui altère en quelque sorte la valeur réelle de chaque son roumain, non plus rendu avec la même exactitude que par l'orthographe cyrillique. Les Colinde qui suivent (N° 187) appartiennent également au groupe transylvain, la langue en étant plus populaire. Elle est purement littéraire dans la Chiemarea la typarire (N° 188) de Loga et dans la Dispersion de Jérusalem (N° 189) de J. Barac, bien que dans ces œuvres on trouve parfois encore des formes dialectales.

Voilà où je me suis arrêté pour ce qui concerne les textes d'origine transylvaine. Il me reste pourtant encore à ajouter un texte dans le dialecte du Hatzeg, et aussi quelques chants populaires, dont l'orthographe n'est pas toujours phonétique, mais plus ou moins étymologique, et dont le dialecte est celui de l'éditeur influencé par celui du peuple, sans le rendre avec l'exactitude nécessaire dans une semblable recherche. Les textes représentant le dialecte de la Transylvanie sont : p. 1*, 2*. N° (1,

10, (13), (42), 52, 58, 70, 71, 79, 84, 85, 87, (95), (96, 97), (120), 147, 165, 167, (170), 172, 174, (175), 176, 179, 181, (182), 183, 186, 188, 189.

Moldova. După ce am analizat din suma textelor publicate în ambele volume toate acele ce am crezut că aparţin dialectuluĭ muntenesc şi celuĭ transilvănean, toate cele-l-alte reprezintă dialectul moldovenesc. Nu este deci necesar a le înşira aci, şi mă voĭu mulţumi numai cu câte-va indicaţiunĭ generale. Din toate dialectele, afară de acela cu rotacismul cel moldovenesc cel maĭ pronunţat este. Dacă vre odată ne îndoiam asupra unuĭ text de este din Muntenia sau din Transilvania, care ar fi locul adevărat de provenienţă, o atare îndoeală nu încape la textele moldoveneştĭ. Chiar prelucrărĭ făcute aĭurea din aceste texte din urmă au păstrat foarte des forme carĭ ne arată caracterul moldovenesc al originaluluĭ. Astfel de împrumutărĭ şi schimbărĭ din texte moldoveneştĭ în texte munteneştĭ şi viceversa am pomenit foarte des în această introducere fiind de atâta importanţă pentru studiul dialectelor române.

Luăm de pildă textul cel maĭ vechĭu moldovenesc tipărit, adică Cazania luĭ Varlaam (No. 37) şi vedem că numaĭ un an după aceea apare o ediţiune muntenească, tipărită la mânăstirea Dealuluĭ. Limba moldovenească este cu desăvârşire schimbată în ediţiunea muntenească. Studiul acestor două verziunĭ, una alăturea de alta ne va da rezultatele cele maĭ pozitive şi cele maĭ satisfăcătoare asupra caracteruluĭ dialectal muntenesc şi moldovenesc şi a supra deosebirelor intre aceste două, pe la întăĭa jumătate a secoluluĭ al XVII-lea. Tot aşa s'a încorporat Pravila luĭ Vasile Lupu (No. 40) în Pravila mult maĭ voluminoasă a luĭ Mateiu Basarab (No. 53).

Nu maĭ puţin pronunţat decât în acele opere reese graĭul moldovenesc la Cronicariĭ Moldovenĭ. Abea pe la mijlocul secoluluĭ trecut se strecoare limba literară bisericească în operile literare bisericeştĭ şi în tipăriturile din Moldova. Mersul gradat al desvoltăriĭ dialectale s'a păstrat maĭ bine în manuscrisele de origină moldovenească şi maĭ ales în literatura populară scrisă. Cu cât aceste texte provin din provinciĭ maĭ în spre Nord, de pildă din Bucovina, cu atât maĭ pronunţat este caracterul dialectic; aşa schimbările vocalelor **e** în **i**, **ea** în **ĕ** etc. şi altele ce n'au intrat în limba literară se află cu prisos în texte cum este: Intrebarea înţeleptuluĭ cu lume (No. 145) sau Istorie Poamelor (No. 146) Avestiţa (No. 171) şi snoavele p. 359—360; maĭ ales în textele din sbornicul de la 1784, publicate subt No. 157, 158, 159 şi 160 carĭ reprezintă graĭul din Bucovina, căcĭ acolo s'a copiat acel manuscris.

Foarte important ca rezultat al cercetărilor noastre este apoĭ faptul că din toate textele atât tiparnice cât şi manuscrise nu se află nicĭ unu care să prezintă fenomenele cunoscute din graiul popular moldovenesc modern, răspândit şi prin unele părţĭ răsăritene din Ardeal, şi adică trecerea luĭ **p** înainte de **i** în **ch**, a luĭ **b** + **i** = **gh**; **v** + **i** = **i** sau **j**; **e** + **i** = **ş**; **m** + **i** = **ñ**. E un fapt cu atât maĭ curios cu cât această trecere este regulată în dialectul Macedo-român şi la maĭ întreaga populaţiune de azĭ a Moldoveĭ, pe când

3), 4, 10, (13), (42), 52, 58, 70, 71, 79, 84, 85, 87, (95), (96, 97), (120), 147, 165, 167, (170), 172, 174, (175), 176, 179, 181, (182), 183, 186, 188, 189.

Moldavie. Maintenant, après avoir énuméré parmi les textes de la Chrestomathie, ceux qui appartiennent aux dialectes valaque et transylvain, il est tout naturel que tout le reste est de provenance moldave. Je ne crois pas par conséquent nécessaire de les mentionner ici; je me bornerai seulement à donner quelques indications générales. Le dialecte moldave est le plus prononcé de tous les autres, à l'exception du dialecte qui présente le phénomène du rotacisme. Si l'on pouvait parfois douter de la provenance réelle d'un texte imprimé en Valachie ou en Transylvanie, un semblable doute ne saurait subsister pour ce qui touche aux textes moldaves. Même les adaptations des textes moldaves faites en dehors de la Moldavie, ont encore conservé telles autres formes qui trahissent leur origine primitive. Dans l'Introduction j'ai montré un fort grand nombre de semblables adaptations de textes valaques en moldaves et vice-versa, vu l'importance qu'elles ont pour l'étude des dialectes roumains.

Prenons par exemple le plus ancien texte moldave imprimé, la Cazania de Varlaam (N° 37) et nous constaterons qu'une année à peine plus tard parut une édition valaque, imprimée au monastère de Deal. La translation d'un dialecte dans l'autre y est très sensible. Une étude comparative entre ces deux versions nous fournirait les résultats les plus précis et les plus satisfaisant sur la nature des dialectes et leur dissemblance vers la première moitié du XVIIe siècle. C'est de la même façon que la Pravila de Vasile Lupu (N° 40) a été incorporé dans la Pravila plus volumineuse de Matei-Bassarab (N° 53).

La nuance dialectale est non moins sensible dans le style des chroniqueurs moldaves, car ce n'est à peine que vers le milieu du siècle dernier que la langue littéraire ecclésiastique commence à s'insinuer également dans les œuvres imprimées en Moldavie. La marche progressive du développement littéraire est mieux représentée par les manuscrits et surtout par la littérature populaire écrite. Plus les textes proviennent des provinces du Nord, telles que la Bucovine, plus la nature dialectale est sensible. Des changements de voyelles, comme **e** en **i**, **ea** en **è** et beaucoup d'autres que la langue littéraire n'a pas admis, se trouvent de plus dans des textes tels que : le dialogue du sage avec le monde (N° 145), l'Histoire des Pommes (N° 146), Avestiţa (N° 171), les anecdotes p. 359—360 et principalement les textes du Codex de 1784, publiés sous les N°s 157, 158, 159 et 160, et qui représentent le dialecte de la Bucovine, où le manuscrit a été copié.

Un fait très important, résultat de nos recherches, est que de tous les textes imprimés ou manuscrits, il n'y a pas un seul qui présente les phénomènes particuliers au dialecte moldave populaire de nos jours, répandu également dans certaines régions orientales de la Transylvanie, tels que le passage de **p** devant **i** en **ch**, de **b**+**i** en **gh**, de **v**+**i** en **i** ou **j**, de **c**+**i** en **ş**, de **m**+**i** en **ñ**. Et ce fait est d'autant plus curieux que ce passage est de règle encore dans le dialecte macédo-roumain, ainsi que chez presque toute

nicĭ o urmă nu se găsește la vre-unu din numeroșiĭ scriitorĭ Moldovenĭ din a căror opere atât publicate cât și manuscrise am dat extracte aci.

După cum însă se poate dovedi atât prin ajutorul monumentelor literare cât și prin viul graĭu al locuitorilor, se pare că în secoliĭ din urmă un dialect, care are multe afinitățĭ cu dialectul Istrian și întru cât-va cu cel din Macedonia s'a răspăndit cu încetul de-alungul șiruluĭ munților Carpațĭ. Niște Mocaniĭ sau maĭ bine păcurarĭ originarĭ de dincolo de Dunăre, carĭ vorbeau acel dialect trebue să se fi întins de la Sud-Vest la Nord-Ost tot de-alungul munților și la un moment dat să se fi așezat în unele locurĭ, maĭ ales în acele puțin populate, precum era Moldova de Nord. Acestora s'ar datori formele cu rotacismul. O altă imigrațiune a unuĭ element român în număr considerabil, venind din Macedonia s'a efectuat în sec. XVI și XVII care urmând drumul bătut de mocaniĭ s'a întins din Transilvania prin Maramureș până în Bucovina. In cursul a doĭ secoli s'a contopit cu elementul maĭ vechĭu îndigen, modificând într'un mod esențial graĭul acestuĭa. Contopirea și schimbarea graĭuluĭ a avut loc însă abea în ceĭ din urmă doĭ secolĭ, după ce se închegase deja limba literară română în forma eĭ de față. Căcĭ schimbărĭ precum le prezintă dialectul moldovenesc de pildă, bi = ghi, pi = chi etc. precum am observat nu se găsesc nicĭ măcar în acele texte carĭ sânt de origină cu totul populară. Urme numaĭ se pot găsi pe icĭ pe colea, câte un cuvânt, câte o formă se strecoară într'un text, care de altfel n'are nimica în comun cu acea esceptiune. Se pot astfel urmări numai tendințele latente ale uneĭ schimbărĭ ulterioare, produse însă nu în modul organic al desvoltăriĭ ci în modul violent al amestecăriĭ și contopiriĭ cu un dialect întrodus de aĭurea.

Altfel o schimbare precum este aceea de care ne ocupâm ar fi fără seamăn în istoria limbelor. Localizarea acestuĭ dialect, reprezentat în Chrestomatie numaĭ prin texte macedonene și istriene (și numaĭ câte un exemplu din țara Hațeguluĭ și din Vălenĭ de munte) dovedește că stă în legătura intimă cu acel element care locuește azĭ în creeriĭ munților Carpațĭ, care pribegind din loc în loc ca păstorĭ cu turmele lor, varănd aci și ernănd aiurea, în Istria și Macedonia, s'a hotărât a se așeza și a stăpăni ținuturile atăt de des bătute de dânsul, dar că a venit de s'a sălășluit aci abea în timpurĭ relativ moderne. Astfel s'ar esplica ușor acea schimbare surprinzătoare a graĭuluĭ moldovenesc și acel al locuitorilor megieșĭ de prin munțiĭ Transilvanieĭ.

Nuanța dialectală din Basarabia este reprezintată prin textul No. 185 iar cântecele populare și textele de literatură populară fiind scrise în limba literară nu au decât puține forme dialectale pronunțate. Pe cât am putut am păstrat ortografia culegătorilor neschimbată, căcĭ nu voĭam să iau asupra mĭ răspunderea de a transcrie poate neesact texte dialectale schimbându-le ast-fel fără voĭa mea caracterul lor distinctiv.

* * *

la population actuelle de la Moldavie, tandis que dans les ouvrages des chroniqueurs moldaves on ne trouve aucune trace de pareils changements.

Ainsi que l'on peut s'en assurer à l'aide des monuments littéraires et par le langage vivant des habitants, il semble que dans les derniers siècles, un dialecte ayant beaucoup d'affinités avec le dialecte istrien, s'est répandu peu à peu le long des Carpathes. Quelques „mocani“ ou bien bergers, originaire d'au-delà du Danube, se seraient répandus du Sud-Ouest au Nord-Est tout le long des montagnes, et à un moment donné se seraient établis dans certains endroits, principalement les moins peuplés, comme l'étaient les parties du Nord de la Moldavie. C'est à cette colonie que l'on doit l'introduction du rotacisme. Une autre immigration d'un élément roumain en nombre considérable, venant de Macédoine eut lieu entre le XVIe et le XVIIe siècle. Ils suivirent la route frayée par les bergers ou mocani, et s'étendirent en Marmoros et en Bucovine en passant par la Transylvanie. Ils fusionnèrent avec l'élément indigène ancien durant deux siècles, modifiant ce dernier d'une manière absolue. La fusion et la transformation de ces deux dialectes se sont effectuées à peine durant les deux derniers siècles, après que la langue littéraire roumaine se fût désormais arrêtée à la forme actuelle. Des changements dans le dialecte moldave, tels que bi = ghi, comme nous l'avons déjà vu, ne se retrouvent même pas dans les textes avec un fond populaire. C'est à peine si l'on y rencontre une trace, çà et là un mot ou une forme qui d'ailleurs n'ont rien de commun avec le reste. L'on ne peut donc suivre que les tendances insensibles d'un changement ultérieur, produit non à la façon naturelle du développement, mais d'une manière abrupte dans la fusion violente d'un dialecte indigène avec le dialecte étranger.

D'ailleurs un changement, comme celui dont nous nous occupons ici, serait sans exemple dans l'histoire des langues. La localisation de ce dialecte, représenté dans la Chrestomathie par des textes macédoniens et istriens (avec un seul exemple du Hatzeg et de Văloni de munte) prouve qu'il est dans un rapport étroit avec le dialecte de la population qui se rencontre dans le creux des Carpathes, errant de place en place comme les bergers avec leurs troupeaux, passant l'été dans un endroit et l'hiver ailleurs, dans l'Istrie ou la Macédoine, jusqu'à ce qu'elle se décida à s'y établir et à se rendre maître des régions qu'elle avait tant de fois parcourues, mais qu'elle s'y fixa à une époque relativement moderne. Ainsi s'expliquerait facilement et cette transformation surprenante du langage moderne moldave, et parmi des habitants des montagnes aux confins de la Transylvanie.

La nuance dialectale de la Bessarabie n'est représentée que par le texte N° 185, et les chants populaires et les textes appartenant à la littérature du peuple n'offrent que fort peu de différences dialectales sensibles. Autant que j'ai pu, j'ai gardé intacte l'orthographe des éditeurs, ne voulant pas prendre sur moi la responsabilité d'une transcription peut-être inexacte, en altérant le caractère dialectal des textes.

* * *

Cu aceasta se închee darea mea de seamă asupra textelor publicate de mine: Ce valoare au pentru cercetările filologice și istorico-literare îndreptate în spre deslușirea creșterei limbeĭ româneștĭ și a resfirăriĭ eĭ în dialecte și nuanțe de dialecte; cum cu ajutorul acestor texte se poate urmări desvoltarea limbeĭ de la monumentele cele maĭ vechĭ până la cele maĭ moderne. Ele ne arată ce forțe au contribuit la formarea și ce elemente s'au întrebuințat la alcătuirea literatureĭ româneștĭ și ele constitue monumentele neperitoare ale neamuluĭ român.

Grâce à ces textes, l'on peut suivre le développement de la langue, des monuments les plus anciens aux monuments les plus modernes. C'est ici que s'arrête mon aperçu sur la valeur intrinsèque qu'offrent pour les recherches philologiques et d'histoire littéraire les textes, que j'ai reproduits en vue de mettre en lumière le début et le développement de la langue roumaine, et de suivre sa séparation en dialectes; ils nous font voir les forces qui ont contribué à la formation de la langue ainsi que les éléments constitutifs de la littérature roumaine. Nous pouvons dire qu'ils renferment les monuments impérissables de la nationalité roumaine.

Gramatica.

§. 1. Alfabetul.

Ꙗ ₐ (a), ь (b) в (v), г (ga, go, gu; ghe, ghi), д (d), є е (e), ж (j), з sau ѕ (ḑ = dz), ȝ (z), и ї і (i), й (ĭ), к (ca, co, cu; che, chi), л (l), м (m), н (n), о ѡ (o), п (p), р (r), с (s), т ш (t), оу ȣ (u), ф (f), χ (h), ц (ţ), ч (ci, ce; ča, čo, ču), ш (ș), щ (șt), ъ (ă, ŭ), ь (ĭ, ŭ, ă), ы (âĭ, y), ѣ (ê = ea), ѫ (â), ю (ĭu), ꙗ (ĭa), ѧ (ea), ѳ (th), ѱ (ps), ѯ (x), ѵ (y, v), ꙟ (în, î), џ (ge, gi; ğa, ğo, ğu).

§. 2. Accentele.

(′) accentul tonic, (‵) am pus pe è lung final dialectal = è italian, istr. ê sau ẹ. (~) semnul prescurtăriĭ, se pune pe **abreviaturĭ**. (ʻ) stă deasupra cuvântuluĭ în loc de ъ sau ь.

§. 3. Abreviaturile

se fac prin eliminarea vocalelor, sau prin tăĭerea ultimelor silabe, de pildă: Ꙗпстль = Ap(o)st(o)l, Дмнзєȣ = D(u)mn(e)zeu, стχ = stih, сфнт = sfânt, ȝач = zacealo etc.

§. 4. Articolul.

I. Substantival sau enclitic:

Masc. Sing. Nom. -l (-ul), -lu, -le, -a; G. D. -luĭ, -lu, lu, -i; V. -o, -e, -le.
Plur. Nom. -ĭ; G.D.V. -lor.

Fem. Nom. Ac. -a; G. D. -eĭ, -iĭ.
Plur. Nom. Ac. V. -le; G. D. -lor.

Macedor. -lu, -le; -lui. -lĭi; -lor. -a, -ea; -lĭi. -le; -lor.

Exemple: S. m. G. D. *-lu; lu:* 2*, 3. 3*, 2. 3. 5*. 8*, 3. 9*, 3. 11*, 3. 13*, 2. 3. 15*, 2. 16, 3. 1. 2, 2. 3. 6. 7. 10. 12, 2. 13, 3. 15. 16, 3. 19, 2. 20, 2. 3. 21. 23. 24. 25, 2. 26. 27, 2. 30. 2. 3. 32, 2. 3. 33, 3. 35, 2. 36, 3. 37, 2. 3. 44. 58, 2. 74. 81. 85, 2. 3. 90, 3. 93, 1. 2. 107, 3. 130, 2. 3. 131. 132, 2. 134, 2. 137, 2. 157, 3. 207, 3. 221, 3. *b.* 77, 2. 258, 2. v. și pronumele pers. persoana 3ª: *el.*

Plur. G. *-loru* 1. 3.

II. Adiectival:

Masc. Sing. Nom. Ac. V. cel, ăl; G. D. celuĭ, ăluĭ.
Plur. Nom. Ac. V. ceĭ, ăĭ; G. D. celor, ălor.

Fem. Sing. Nom. Ac. V. cea, a; G. D. ceĭ, ăĭ.
Plur. Nom. Ac. V. cele, ale; G. D. celor, alor.

cel și *cea* sânt și pronume demonstrative v. §. 6, No. III.

III. Pronominal:

Masc. Sing. al..	Fem. Sing. a.
Plur. aĭ.	Plur. ale.

IV. Nehotărăt:

Masc. Sing. Nom. Ac. un; G. D. unuĭ.
Plur. Nom. uniĭ; nişte; G. D. unor; niştor.
Fem. Sing. o, ună; G. uneĭ.
Plur. Nom. unele; G. D. unor.
Macedor. un, unuĭ; unâ, uneĭ. nişte.
un şi *o* v. numerale §. 7.

§. 5. Substantivul.

I. Declinarea nearticulată:

Masc. Sing. şi Plur. bărbat(-ţĭ); G. de-, a bărbat(ţĭ); D. bărbat(ţĭ); Ac. pe bărbat(ţĭ); V. bărbat(ţĭ); Abl. de la bărbat(ţĭ).
Fem. Sing. şi Plur. fată (fete); G. de-, a fată; D. fată; Ac. pe fată; V. fată; Abl. de la fată (fete).

II. Declinarea articulată:

1. Cu terminaţiune consonantică:

Masc. Sing. Nom. Ac. banul; G. D. banuluĭ; V. bane, banule.
Plur. Nom. Ac. baniĭ; G. D. banilor; V. banĭ, banilor.
Macedor. luplu, a luplui, lupu; luplĭi, luplior.
Exemple arhaice şi esceptiunĭ: Plur. Nom. apostol*y* 77, 3; G. D. -l*y*lor 116, 3. braz*ă*lor *b*. 234, 2. copi*ei* 200, 2. dăruiţ*ă*lor 240, 3. domnie*luru* 53, 3. fecio*a*rii 315, 2. grumaḑ*ăĭ* 258. înţălepţ*ăĭ* *b*. 181, 2. direpţ*ă*lor 256, 2. *b*. 232, 3. fraţ*ă* *b*. 230. fraţ*ă*lor 259, 1. 2. *b*. 234. morţ*ăĭ* 215, 2. meşter*ăĭ* *b*. 136.
Sing. V. învăţător*iu* 108, 3; -ţătoar*ă* 187.
Domn, doamne etc.

2. Cu terminaţiune vocalică:

a) -u. Nom. Ac. *boul*; G. D. bouluĭ; V. boule.
Plur. Nom. boiĭ; G. D. boilor; V. boĭ, boilor.
Macedor. favrulu, favruluĭ, favrilĭi, favrilor.
b) 1. -e. Nom. Ac. *cărbune-le*; G. D. -luĭ; V. -le.
Plur. cărbuni-ĭ; G. D. -lor; V. -nĭ, -lor.
nume, V. nume.
Macedor. jone-le, jone-luĭ, jone; jon-lĭi, jon-lor, joni.
b) 2. -ea. Nom. nenea; G. D. neniĭ; V. nene.
Plur. Nom. neniĭ; G. D. nenilor; V. nenĭ, -ilor.
b) 3. -e. Nom. pârslea; G. D. pârsliĭ; V. pârsle-*o*.
Plur. Nom. pârsliĭ; G. D. -ilor; V. pârslĭ, -ilor.
gâdea.
c) -a. Sing. Nom. popa; G. D. popiĭ; V. popo.
Plur. Nom. popiĭ; G. D. popilor; V. popĭ, -ilor.
vlădică, ĭuzbaşa, G. D. *-şi* 92, 2; *-şie* 92, 2.
Macedor. Dumnezeu, V. *-zeale* *b*. 272, 3; gĭone, V. *gioneale* *b*. 275.

Fem. 1. *a)* terminaţiunea *-a*. Nom. Ac. casa; G. D. caseĭ; V. casă.
Plur. Nom. Ac. case; G. D. caselor; V. case, -lor.
b) Sing. Nom. Ac. scara; G. D. scăriĭ; V. scară.
Plur. Nom. Ac. scările; G. D. scărilor; V. scărĭ, -ilor.
c) -că. Nom. Ac. turturică; G. D. turturiceĭ; V. turturico.
Plur. Nom. Ac. turturicele (-relele); G. D. turturicelor; V. turturicelor.
Macedor. luna, lunilĭi, lunâ. lunile, lunilor, lune.

2. terminaţiunea *-e*.
a) Sing. Nom. Ac. V. cartea; G. D. cărţiĭ.
Plur. Nom. Ac. cărţile; G. D. cărţilor; V. cărţĭ, -ilor.
b) Nom. zestrea; G. D. zestreĭ; V. zestre.
Plur. Nom. zestrele; G. D. zestrelor; V. zestrelor.
Macedor. adunarea, adunarilĭi, adunare; adunârle, adunârlor, adunâri.

3. terminaţiunea *-ie*.
Sing. Nom. datoriea; G. D. datorieĭ, -iiĭ; V. datorie.
Plur. Nom. datoriile; G. D. datorielor, -iilor; V. datorielor, -iilor.
Macedor. istoriea, istoriilĭi, istorie; istoriile, istoriilor, istoriĭ.

4. terminaţiunea *-eaŭă*.
Sing. Nom. steaua; G. D. steleĭ; V. steauo.
Plur. Nom. stele; G. D. stelelor; V. stele, stelelor.

1. Fem. termin. în -a: Macedor. steaoa, steaolĭi, steao; steale, steallor.

Exemple arhaice şi esceptiunĭ:

G. D. *-eeĭ*. asin*eeĭ* 36,2; aspid*eeĭ* 16,2. 60; ap*eeĭ* 1,2; cas*eeĭ* 13,2; credinţ*eeĭ* 10*,3. 11*; fêţ*eeĭ* 12,2; învăţătur*eeĭ* 138,3; nâpârc*eeĭ* 60.

G. D. *-ieĭ*. dulceţ*ieĭ* 13*,3; Gheen*ieĭ* 113,2; grop*ieĭ* 230; inim*ieĭ* 13,2. 97,3. 137. 141. 154,2; învăţătur*ieĭ* 25,3; limb*ieĭ* 6*,2. 125,3; lumin*ieĭ* 85,3; lumir*ieĭ* 3*; As*ieĭ* 36.

G. D. *-iĭ*. besêrec*iĭ* 114. 129. 148,2; besêric*iĭ* 77,3. 317,2. 193; beasearic*iĭ* 257,3. *b.* 9; beseric*iĭ* 363,3; bisêric*iĭ* 297; malc*iĭ* 249,3; cas*iĭ* 291,2. 296. *b.* 7,2; căs*iĭ* *b.* 169,2; bab*iĭ* *b.* 362,2.3; coron*iĭ* *b.* 219,2; carăt*iĭ* *b.* 73; cèt*iĭ* 329,3. 330; cin*iĭ* 332; doamn*iĭ* *b.* 68,3; lun*iĭ* *b.* 9,2; ap*iĭ* 69. 265. *b.* 111,2; dumnezăoa*iĭ* *b.* 83,3.

G. D. *-i*. besêrec*i* 98. 87,3; grop*i* 138,3; fabul*i* *b.* 213; făptur*i* *b.* 100; dumnezăoa*i* *b.* 84,3.

G. D. *-ăĭ*. malc*ăĭ* 64. 340,2; comoar*ăĭ* 23; cas*ăĭ* *b.* 117,2; cunostinţ*ăi* *b.* 156,2.

G. D. *-e*. basn*e* 359,3; drêpt*e* 345,2; biruinţ*e* 192,2.

G. D. *-eĭ*. asin*eĭ* 232,3; bab*eĭ* *b.* 348; besêrec*eĭ* 107,2. 220; cêt*eĭ* 130,3; crăĭas*eĭ* *b.* 77; ğupânês*eĭ* 45; malc*eĭ*.

Plur. *-ă*. biruinţ*ăle* *b.* 198; blândeţ*ăle* *b.* 65; buz*ăle* 350,3; cădelniţ*ă* *b.* 74,2; cas*ăle* 333,2. *b.* 56,3. 113,2. 171,3. 218,2; cosiţ*ă* *b.* 89,2; cucoar*ăle* *b.* 132,3; fêţ*ăle* 301,3; feţ*ăle* *b.* 218; fiar*ăle* *b.* 150,2. 164,3. 217; *-rălor* *b.* 59,1; ghiar*ăle* *b.* 129,2. 130,3; grăunţ*ă* *b.* 66,3. 221,3; limb*ă* 8. etc.

Adiective femin.: alês*ă* *b.* 10; amar*ă* 363,3. *b.* 48. 179,3; aprins*ă* 147,3; frumoas*ă* *b.* 85. 141. 172,3; groas*ă* *b.* 141. 145. etc.

-ê. megiĭaş*ê* 197; fapt*e*ale 99,3; — *-i*. fapt*i*le *b.* 49; biruinţ*i*lor b. 197,2; barb*i*le *b.* 98,3; căs*ĭ* *b.* 223. 225.

2. Fem. term. în -*e*:

G. D. -*eeĭ*. afunzime*eĭ* 36,3; lege*eĭ* 5*,3.

-*ieĭ*. bunătâț*ieĭ* 112,2; cărț*ieĭ* 97,3; chemar*ieĭ* 10*,3; creștinătâț*ieĭ* 39,3. 98; cetăț*iei* 176,2.3; dereptâț*ieĭ* 10*. 13*,3; leg*ieĭ* 16*,3; lum*ieĭ* 1. 12,2. 17,2. 18,2. 29,2. 41. 46,2. 54. 56,3. 84,3. 104. 109,2. 154,2. 186; măîncâr*ieĭ* 30; măr*ieĭ* 11,2. 34,3. 35; mar*ieĭ* 36; — (grand) 11*,2; meserâtâț*ieĭ* 25; mie-r*ieĭ* 98; morț*ieĭ* 13*. 14*,3. 23. 99,2. 102,2. 138,1.2. 141; nopț*ieĭ* 34,2. 154.

-*eĭ*. cetăț*eĭ* 66. 67,3; direptâț*eĭ* 48; mâr*eĭ* 49,3; nopț*eĭ* 286,2.

-*iĭ*. arder*iĭ* 281,3; căl*iĭ* 285,2; cărț*iĭ* 125,2.3; cetăț*iĭ* 147,2. *b*. 197,3; cinst*iĭ* *b*. 5,2; creștinătăț*iĭ* 76,2; direptăț*iĭ* 79,2; dragost*iĭ* *b*. 23; lumiĭ 96,2. 118,3; măr*iĭ* 110,3. 127,2; mă-nâstir*iĭ* 78; morț*iĭ* 166,2.

-*ăĭ*. cetăț*ăĭ* 254; morț*ăĭ* 257,2. 267,3.

-*i*. cruc*i* 106. 226,2; lum*i* 36,3. 42,2; mănăstir*i* 94,2; nopț*i* 245.

3. Fem. term. în -*ie*:

G. D. -*iĭ* bătă*iĭ* *b*. 159; bogăț*iĭ* *b*. 95 (-ț*ieĭ* *b*. 128,3); curăț*iĭ* 79.

-*ăi*. avuț*ăi* *b*. 359,2.

Plur. în -*ă*. bătrâneț*ă* *b*. 63,2; cărț*ă*le 251,2.3; Neutre: braț*ă* *b*. 190,2.3. 230,3; car*ă*le *b*.293; gerur*ă* 8; gĭudêț*ă* 150,2 (-ț*e* 46. 119. *b*.9).

-*i*. hrisoav*ile* *b*. 219,3. 222,2. 220,2.

Macedor. Sing. G. D. a ingĭurare*lieĭ* *b*. 267,2.3; lumi-*llieĭ* *b*. 280,2. Plur. ingĭur*ările* *b*. 267,2.3.

III. Numele propriĭ:

Masc. 1. Consonantă: Mușat; G. D. luĭ M.; V. Mușate.

V. Isoape 351,2; Anadami *b*. 135,2.

2. -e. Sing. Nom. Ac. V. Gheorghe; G. D. luĭ Gheorghe.

Plur. Gheorghiĭ; G. D. Gheorghilor.

G. Mihn*ieĭ* 172; -n*eĭ* *b*. 206,2; Mambre-*eĭ* 37.

3. -ie. Zaharie; G. D. luĭ Zaharia; V. Zahario.

G. Antonii *b*. 199; Ghenar*ii* 44.

4. -u. Radu; G. D. luĭ R.; V. Radule!

Sandule; Vladule. Alexandre!

5. -a. Luca; G. Lucăĭ 307,3. G. Čogol*eĭ* 53,2; Agrip*eĭ* 148,2; -p*iĭ* 149,2; Nekit*eĭ* 53,2.

Fem. Martha; Marteĭ; Martho!

Ana; Aneĭ; Anno!

Nume propriĭ.

G. D. -*ieĭ*. Xenedor*ieĭ* 37,2; (-*eĭ*, Arav*ieĭ* *b*. 55,3).

G. D. -*iĭ*. Ann*iĭ* 249,3. *b*. 171,2; Aretus*iĭ* *b*. 178; Arav*iĭ* 367,2.3; Artem*iĭ* *b*. 91; Elisaft*iĭ* *b*. 61,2; —, -*i*, Ev*i* *b*. 232,2.

G. D. -*ăĭ*. Dâmboviț*ăĭ* 189,2.

V. Evvo 64,2.

Substantivele comune, adică de doue genurĭ, se declină la singular ca masculine, ĭar la plural ca feminine.

Aceeașĭ regulă urmează și adiectivele, cari se declină ca substantive. Formele lor feminine și plurale sânt însemnate în glosar.

§. 6. Pronumele.

I. Pronume personal.

Pers. 1.

A) absolut.: Sing. Nom. eu; G. meu; D. mie; Ac. mine.
Plur. Nom. noĭ; G. nostru; D. nouă; Ac. noĭ.

B) conjunct.: Sing. D. îmĭ, mi, -'mĭ, mĭ-; Ac. mă.
Plur. D. ne, ni; Ac. ne.

Macedor. eu; nĭui; nĭia; mine. noi; a nostror; nao; noi. nĭi; me; nă.
Istr. ĭó; mire; (a) mile; nói; a nó(i); Conj. mê; (ă)m(ĭ); n(ê); n(ê).

Exemple arhaice şi esceptiunĭ: *eu* 3. 4. 8. 16,2. 40. 51,3. etc.; *meu* 8; *mîeu* 5. 18,2. 3. 31. 42,3; *mie* 4. 5. 12. 18,3. 52,2; *mii* 207. 2. *b.* 199; *mine* 1. 4. 10,2. 16,2. 16*,3. 18,3; *mene* 1*,6. 6. 40. 46. 47,3. 104. 108. 184,2. 366,2. 3; *meînre* 2*,1. 4*,3. 6*,3. 7*; *miînre* 2*. 6*,3; *âm* 215,2; *mi* 9; *mĭ* 6. 2*,3; *em b.* 47; *mŭ* 18,2; *mă* 3,2. 3; *mâ* 16,3. 18,2. 364,3; *me* 2*,3. 4*. 5*.

Macedor. Nom. *mine b.* 270,2. 272,2. 274,3; *ĭeu b.* 281,3; *m̃ĭ b.* 270,3; *nĭĭ b.* 263,2. 265,2.

Istr. *ĭo b.* 284; *mire b.* 285.

Plur. Nom. *noĭ* 1. 3; Ac. D. *nuĭ* 55. 36,3. 2; *noao* 10. 25,3. 27. 40,3. 77,2. 167,3. *b.* 101,3; *noaoă b.* 252,3; *noaă* 48,2. 108. 137. 196,3. 230. 322,3. *b.* 11. 199,2; *noaî* 179; *noa* 207,2; *noo* 35. 77,2. 119,2; *nuoî b.* 56,3.

nostru, v. pron. posesiv.

D. ne 26,2. 27,2; *ni* 285; *nă b.* 277.

Macedor. *nă b.* 279. 282.

Istr. *na b.* 283.

mineş 94,2. 183.

Pers. 2.

A) absolut.: Sing. Nom. tu; G. tău; D. ţie; Ac. tine.
Plur. Nom. voĭ; G. vostru; D. voao; Ac. voĭ.

B) conjunct.: Sing. D. îţĭ; ţi; -'ţĭ; ţi-; Ac. te.
Plur. D. vă; vi; Ac. vă.

-ţ 3; ăţ 254,2.

Macedor. tu; tui; ţea; tine. voi; vostror; vao; voi. ţe; te. vă.
Istr. tu; tire; (a) ţile. vói; a vó(i). tê; (ă)ţ(ĭ); v(ê); vê.

1. *el.*

Pers. 3.

A) absolut.: Masc. Nom. Ac. el; G. D. luĭ; lu; Plur. Nom. Ac. eĭ; G. D. lor.
Fem. Nom. Ac. ea; G. D. eĭ; Plur. Nom. Ac. ele; G. D. ļor.

Reflexiv Sing. Plur. G. său; D. şie; Ac. sine.

Ac. cu pron. conjunct.: sine-mĭ; sine-ţĭ; sine-şĭ.

B) conjunct.: Masc. D. îĭ, i, -ĭ, ĭ-; Ac. îl, -l, l-; Plur. D. le, li; Ac. îĭ, -ĭ, ĭ-.
Fem. D. îĭ, i, -ĭ, ĭ-; Ac. o. Plur. D. le, li; Ac. le.

Reflexiv: D. îşĭ, şi, -'şĭ, şi-; Ac. se.

Macedor. Abs. el, lui; elli, lor. ĭa, liei, ĭa; ele, lor. șâ, se; Conj. lli, lu. lâ, lii; Fem. lii, u. lâ, le.

Istr. Abs. masc. iê, iê, aiê. ielĭ, iel, aiel; Conj. (â)l, lĭ(ói). lĭ, l(e); Fem. ia, ia, aiá. iale, iale, aiale; Conj. vo, o, la. lĭ(oĭ), le, l(e). sire, sê.

Exemple arhaice și esceptiunĭ: *elŭ* 141; eal 301. *b.* 360, 2; *elu* 2. 5. 6. 14. 14*, 2. 27, 1. 3. 54, 2; *iel* *b.* 68, 2. *luĭ* 25. 35; *lu* v. Articol. *eĭ* 1. 2. 5. 18. 26, 2. 192; *eai* 1. 300, 3. 307; *lor* 1. 9. 19, 2. 28. 34, 3; *eah* 142; *eeah* 136, 2; *è* 307. *b.* 85. 171, 2. 3; *eĭ* 29, 2; *eai* 306, 3. *b.* 83. 85; *eale* 8*, 2. 24, 2. 34, 2. 40, 3. 42, 2. 231; *elê* *b.* 73; *iale* 57. 94, 2. 167, 3. 349; *i* 2. 17, 3. 19, 3. 26, 2. 30, 3. 33. 39, 3. 51, 2; *iĭ* *b.* 212, 2; *eĭ* 216, 2; *c* *b.* 360; *-l* 7. 18; *le* 8. 23; *l'* 7; *lă* 13; *ăĭ* 213; *i* 2*, 2. 7. 8. 13. 15, 2. 18. 27, 2. 46, 2. 50, 2. 213; *le* 46; *lă* 5*, 2. 7*; *sine* 46, 3. 50, 2; *sinre* 4*, 3; *săne* 364; *săni* *b.* 360; *șie* 285. *b.* 14; *șiea* 313, 2; *-șĭ* 2. 235, 2; *îșĭ* 167; *-ș* 362, 2. *b.* 51, 3. 120, 2. 122; *elu-șĭ* 7. 21. 128, 2; *lui-șĭ* 328, 2. *b.* 62, 3. 107. 203, 3; *ei-șĭ* 21, 3. *b.* 79, 3. 107, 2; *loru-șĭ* 21, 3. *b.* 57, 3. 83, 2; *sine-mĭ* 316, 2; *sine-șĭ* *b.* 5.

Macedor. Plur. Nom. *elĭi* *b.* 263, 3; *ellĭ* *b.* 276, 3; *a liei* *b.* 267, 2; D. *lii* *b.* 263, 3. 264, 3. 265, 3. 266; *ilĭ* *b.* 270. 272; *illĭ* *b.* 281; *li* *b.* 272, 3; Ac. *-lŭ* *b.* 272, 2; *lu* *b.* 272; *lă* *b.* 265, 3. 266, 2; *lă* *b.* 276, 2. 279, 3; *le* *b.* 273, 3; *li* *b.* 266.

Istr. Sing. Nom. *egl* *b.* 283; G. *ieilĭ* *b.* 282, 3; D. *lu* *b.* 283, 3. 284, 2. 3. 285; Plur. Nom. *ielĭ* *b.* 282, 2. 286, 3; D. *lu* *b.* 283; *ia* *b.* 284, 2; *liei* *b.* 283, 3; *li* *b.* 284, 2; *lĭ* *b.* 283, 3.

2. *nus.* Simplu.

A) *nus*, nusă. nușĭ, nuse.

Artic. nusul, nusa. nușiĭ, nusele.

Macedor. nâsu, nâsâ, nâși, nâse.

B) Sing. masc. *îns*; fem. însă; Plur. masc. înșĭ; Fem. înse.

Compus cu pron. conjunctive.

1. Sing. masc. însu-mĭ; Fem. însa-mĭ; Plur. masc. înși-ne; Fem. înse-ne.
2. Sing. masc. însu-țĭ; Fem. însa-țĭ; Plur. masc. înși-vâ; Fem. înse-vă.
3. Sing. masc. însu-șĭ; Fem. însa-șĭ; G. D. înse-șĭ; Plur. masc. înși-șĭ; Fem. înse-șĭ.

Masc. Nom. dânsul; G. D. -luĭ; Plur. Nom. Ac. dânșiĭ; G. D. dânșilor.
Fem. Nom. dânsa; G. D. dânseĭ; Plur. Nom. Ac. dânsele; G. D. dânselor.

Macedor. însunĭ, insuți, insuși, insușâ. ințină, ințivâ, insuși, insușâ.

Exemple arhaice și esceptiunĭ:

nus 100, 2. 102, 2. 103, 3. 187, 2.

nusul 18, 2. 21, 2. 58, 2. 85, 3; *nușiĭ* 15, 2. 85, 3; *nusa* 108, 3. 188, 1. 2; *nusele* 81.

îns 15. 231, 2. 232, 1. 2; Plur. *înși* 306, 3.

Masc. Conj. *însul* 99. 137, 3. 139, 3. 186; Plur. masc. *însu-mi* 92, 3. 98, 2. 138, 3. *b.* 363, 2.

însu-ți 113, 2. 192, 3. 186. 345, 3. *b.* 48. 119. 149, 2. *b.* 208, 2.

însu-și 15, 2. 41, 3. 44, 2. 47, 3. 56. 62. 69, 2. 88, 2. 97, 3. 100, 2. 182. 231, 2. 309, 3. 316. 317, 2. 342, 2. 367, 3. *b.* 21. 73. 80, 3. 120. 127. 163.

înși-ne 44, 3. 109, 2. *b.* 124, 3. 154, 2.

înși-vă 46, 2. 50. 140, 2.

înși-și 46, 3. 60, 2. 111. 130, 3. 278, 2.

Fem. *însă* 110. 188; Plur. *înse* 229, 2. 3; Comp. s. *însă-mi* 53; *însa-ți b.* 194; *însă-și* 141. *b.* 163,2; *însa-ș b.* 179,2. 363,2; Plur. *însă-și b.* 87,3; *înse-ș* 32. *adins-voi-și* 12*,2; *adins-ei-și* 12*,2; *adinși-și* (semet ipsos) 12*.

cătr'*ăns* 108,3; *-însu* 31. 365,3; di *însul* 48,2. 84,3; *di însu* 366,2; *d'ins* 367,3; *d'inșii* 15,3. 59,3; *dănsăle* Fem. plur. *b.* 132,3.

într'*ănsul b.* 157; Fem. într'*ănsă* 8; Plur. masc. -'*ânșiĭ* 11. 15,3. Fem. într'*ănsile b.* 91,2; dentr'ânse 57.

pre *îns* 67. 230. 286,2; pre *însul* 185,1. 2. 187,2. 3. 267,3; priî*nsul* 82; *-însu* 51,2; *prinsu* 365; *priînși* 50,2. 183,3; *prinși* 367; Fem. pri *însă* 366,2; pre-în*săle* 187,3; Plur. *pre înșine* 241; *sprensŭ* 14; *sprinși* 15,3; *spreînsul* 247,3.

II. Prónume posesiv.

A) Nearticulat.

a) cu subiectul în singular:

1. Sing. masc. mieu; Fem. mea; G.D. mele; Plur. masc. mieĭ; Fem. mele.
2. Sing. masc. tău; Fem. ta; G. D. tale; Plur. masc. tăĭ; Fem. tale.
3. Sing. masc. luĭ; Fem. eĭ; Sing. masc. său; Fem. sa; G. D. săĭ, sale; Plur. masc. săĭ; Fem. sale.

b) cu subiectul în plural:

1. Sing. masc. nostru; Fem. noastră; Plur. masc. noștriĭ; Fem. noastre.
2. Sing. masc. vostru; Fem. voastră; Plur. masc. voștriĭ; Fem. voastre.
3. Sing. Plur. masc. fem. lor, său.

B) Articulat.

al mieu, a mea; aĭ mieĭ, ale mele, etc.

Macedor. ameu, niu; a mei, a mea. amele. ateu, tu; ateĭ. ata, ta; atale. su, sa; (săĭ). a nostru, a noștri; a nostra, a nostre. a vostru, a voștri; a vostra, a vostre.

Istr. Masc. méu, téu; noștru, voștru; (luțela?) (a)lor. Fem. mê, tê; noștrê, voștrê; (luțêla?) (a)lor. Plur. masc. meli, teli; noștriĭ, voștri; luțelii, (a)lor. Fem. meli, teli; noștre, voștre; (luțelii?), (a)lor.

Exemple arhaice și escepțiunĭ:

Masc. *meu* 6; *mieu* 1*,3. 4. 14,3. 47,2. 100; *mieau* 366,3; *miu* 87. 102,3.

Fem. *mê* 4. 5. 11,3; *me* 1. 135,2. 208. 299,3. 302. 365,3. *b.* 57,3. 84,2. 95,3. 138,2. 179,3. 183; *meah* 141,3; G. *me* 7. Plur. *mêle* 3. 4. 8. 12. 13; *meli* 365,3. *b.* 57,3; *mele* 9; *teĭ b.* 69,2.

Macedor.: *a meu b.* 269,2.

Istr. Plur. *melĭ b.* 284.

Plur. *nostru* 1. 3. *noștri* 32. 66,2; *-try* 76,3; *nostri* 69,2. *noastră* 9. 38,2; *nostră* 45. 141,2. *b.* 84,2. 233; *nostre* 37,3. 45,2. 48,3. 363,3.

Istr. *nostra b.* 284,3; Plur. *nostre b.* 283. 284,3.

Sing. Plur. *său* 5. 11*; *seu* 2; *săĭ* 5. 12,2. 16,2; *seĭ* 71, 3. *b.* 12; *siĭ b.* 371,3; *sa* 1. 2; *sale* 2. 3. 9. 34,2; *sali b.* 82,3. 119,2.

Macedor. *su b.* 279,2. 280,2.

Istr. Masc. *sev b.* 286,2; Fem. *sae b.* 284,2.

III. Pronume demonstrativ.

1. *acest, cest.* *A)* Nearticulat.

Masc. acest, acestuĭ; acești, acestor. Fem. aceastǎ, acesteĭ; aceste, acestor.

B) Articulat.

Masc. acesta, acestuĭa; aceștĭa, acestora. Fem. aceasta, acesteĭa; acestea, acestora.

a) cest, cestuĭ; ceștĭ, cestor. ceastǎ, cesteĭ; ceste, cestor.

b) cesta, cestuĭa; ceștia, cestora. ceasta, cesteĭa; cestea, cestora.

a) ǎst, ǎstuĭ; ǎștĭ, ǎstor. astǎ, asteĭ; aste, astor.

b) ǎsta, ǎstuĭa; aștĭa, ǎstora. asta, asteĭa; astea, astora.

Exemple arhaice și esceptiunĭ: Masc. *acesta* 5. 21. 30,3. 66; *-to* 43,3; *-ti* 88; *acista b.* 56. 132,3. 359,2; *acistu* 87. *b.* 172; *acestuea* 17,2. 77; *-ue b.* 196,2; *acêstê* 15. 31,3. 34,2. 49,3. *b.* 247; *acestê b.* 213,3; *acește* 2,2. 184; *aceștê* 15. 18,3. 77. 100,2. 165,2; *-tea* 49,3. 116,3. 184,2; *-eștiè b.* 197,2. 198. 222,2; *acestor, -ra*; *cest* 31. 36,2. 44,3. 74,3. 93. 102,3; *cesta* 162,2. 170,3; *cestuĭ* 23; *-uea* 32; Plur. Nom. Ac. *ceștĭ* 26,2. 3. *b.* 107; *ceștĭ* 216,2; *ceaștĭ b.* 11,3; *ceștê* 85; G. D. *cestor*; *cestora* 128; *ǎst b.* 260. 362,2; *ǎsta*; *ǎstuĭa b.* 355,2; *acestaș* 1*. 11,3. *b.* 8. 39,2. 53,2. 55,2. 163,3. 195,3; Plur. *aĭeștĭ* 226,3.

Macedor. *aistu b.* 265,2. 271; *aistuĭ b.* 271,3; Plur. *aiștĭ b.* 266.

Fem. *ačasta* 2. 4. 13,2. 30,2. 36,3. *b.* 61,3; G. D. *aceștiĭ* 23. 46. *b.* 82,3, 251,3; *-tie* 306,3; *-tiea* 331,2. *b.* 21,2. 215; *acestiea* 159,2. 160; *aceaștiea b.* 10,2; *aceaste* 77,3; *-tea* 123; *častǎ* 23,2. 24,3. 26. 27,2. 38,2. 91,3. 96,3. 118,3. 131,2. 151,2. 196,3. 348,2; *cêstǎ* 62,2; *ceștiĭ* 32. 36,3. 79,3. 80,2. 125,2. 131,3; *cêste* 25,2. 28,2. 38. 131; *ceste b.* 103,2. 313; *ačastaș* 319. 320—322; *aceștieașŭ* 331,2; *astǎ b.* 360,3; *aste b.* 105. 323,3; *astea* 259,2. *b.* 261; *astor b.* 315,3.

Macedor. *aista b.* 263,3. 264,2. 278,2; *aestǎ b.* 273,2; *aisteĭ b.* 267,2. 3; *aiste b.* 264,3.

Istr. *časta b.* 284,2.

2. *acel.* *A)* Nearticulat.

Masc. acel, aceluĭ; aceĭ, acelor. Fem. acea; aceleĭ. acele; acelor.

B) Articulat.

acela, aceluĭa; aceiĭ, acelora. Fem. aceea, aceleĭa. acelea, acelora.

a) cel, celuĭ; ceĭ, celor. cea, celeĭ; cele, celor. cela, celuĭa; ceiĭ, celora. ceea, celeĭa; celea, celora.

b) ǎl, ǎluĭ; ǎĭ, ǎlor. ǎ, ǎleĭ; ale, ǎlor. ǎla, ǎluĭa; ǎĭa, ǎlora. a, alei; alea, alora.

Macedor. ațelu, ațeluĭ; ațelĭi, ațelor. ațea, ațelĭei; ațele, ațelor.

Exemple arhaice și esceptiunĭ: Masc. *cel* 27,2. 31. 79,2. 80,2. 157,2; *ceal b.* 9; *čǎl b.* 56; *cela* 4*. 3. 4. 9. 26,3. 29,2. Nearticulat: *ceĭ* 26; *cie* 365,3; *cii b.* 83. 143,3; *cè* 363,3. Articulat: *ceèa* 2*,3. 9*. 10*. 1. 2. 9. 19,2. 3. 28,2. 52,2. 155. 247,3. 349,3; *ceĭa* 106; *čaâ* 8; *ceâ* 50,3. 83,3; *cee* 16,3. 54,2; *ciea* 266,2. 366; *ciĭa b.* 57,3. (*ǎl* Plur. -'i *b.* 326,3.) celora 3*,2. 1. 18. 19. 47,3. 84,3.

Macedor. *ațel b.* 267,3; Plur. *ațelĭ b.* 265.

Banat. Plur. *șeĭ b.* 262,2.

Fem. *cea* *b*. 11. 299; *cĕ* 17,2. 29,2. 340,2; *ča* 34. 198. *cĕ* 363,3. *b*. 56. 57. 64,2. 83,2. 114,2. 142,2. 181,3. 197,3. 292,2; *ceu* 141,2. 142,2; *cee* 12*,2. *cĕea* 3*,2. 29,2. 31,2. 128,2. 137,3; *cĕea* 29,3; *ceii* 9. 95,3. 107. *b*. 5,2. 106,2. 164,2; *cei* 306,3; *cee* 15*,2; *cele* 2; *cĕle* 5. 24,2. 25,3. 42,3. *b*. 22,3; *ceale* *b*. 357; *celi* *b*. 65. 120,3; Art. *cĕlĕ* 4. 24,3. 29,2. 31,2; *cĕlea* 34. 50. *b*. 13,2; *cealea* 8; *čalĕ* 6*,3; *celĕ* 8.

Istr. Plur. *celi* *b*. 283,2.

cel-alt G. D. *celuĭ-l'alt* *b*. 355,2; Plur. *ceĭlalțĭ* *b*. 126,3; *cielanțĭ* *b*. 97,3; G. *celora*lalțĭ *b*. 84,2; *ceea*-lalțĭ 66,2; Fem. *cea*laltă *b*. 84,2; *cea*ĭlaltă *b*. 325,2.

Plur. Fem. G. D. *celora*lalte *b*. 357,2.

IV. Pronume relativ și interrogativ.

A) Nearticulat.

1. Masc. care; G. D. căruĭ; Fem. care; G. D. căriĭ; Plur. carĭ; G. D. căror.

B) Articulat.

Masc. Nom. Ac. carele; G. D. căruĭa; Plur. Nom. Ac. cariĭ; G. D. cărora.
Fem. Nom. Ac. carea; G. D. căriĭa; Plur. Nom. Ac. carile; G. D. cărora.

1ª *niscare*, se declină *ca* și *care*; Plur. niscarĭ 177,3; *-caĭ* *b*. 312,2. 315,3.

2. *cine;* G. D. *cuĭ*; *cuișĭ* 13*,3.

3. *ce* nedeclinabil.

Macedor. care, a cui. ți.

Istr. cárle; Fem. carê; Plur. Masc. Fem. cárlii.

4. Masc. *cât*; Fem. câtă; Plur. Masc. câțĭ; Fem. câte; G. D. câtor; Plur. Masc. Fem. câtă 1*,2.

5. Masc. *atât*; Fem. atâtă; Plur. atâțĭ; Fem. atâte; G. D. atâtor; Plur. Masc. atâț*ea* 199,3; *-țĕ* *b*. 46,3. 255,2; *-ța* *b*. 70,2; Fem. *atâțĕ* *b*. 47,2; *atitĕ* 104,3.

Macedor. Plur. Masc. ahâțĭ *b*. 280.

V. Pronume nedefinit.

A) Nearticulat.

1. Sing. Masc. *un:* G. D. unuĭ; Plur. Nom. Ac. uniĭ; G. D. unor. Fem. o; G. D. uneĭ; Plur. Nom. Ac. une; G. D. unor.

B) Articulat.

Masc. unul, unuĭa; uniĭ, unora. Fem. una, uneĭa. unele, unora.

2. *nime:* G. D. nimenuĭ, nimeruĭ.
nimănuĭ 171,3. 204,2; *nemănuĭ* 159,2; *nimăruĭ* 174. 177,3. *b*. 178,3. 350; *nemă*ruĭ 230,2. 245,3. *b*. 218; *nimăruĭa* 198,2; ne- *b*. 11,2.

3. Masc. *alt*: altuĭ; alțĭ, altor. Fem. altă, alteĭ; alte, altor. Art. Masc. altul, altuĭa; alțiĭ, altora. Fem. alta, alteĭa; altele, altora.
Sing. G. D. altu*ea* 119,3. 197. 327,2; *-uĕ* *b*. 189; *-uĭa* 51,2; Plur. Nom. alț*ie* 87,2; alț*âĭ* 258,3; G. D. alto*râ* 88,2; Fem. G. alt*iea* *b*. 208; Plur. Nom. alti*le* *b*. 61.

Istr. Masc. Sing. Nom. *ato* *b*. 282,2. 284,2; Fem. *ata* *b*. 283,3. 285.

4. Sing. Masc. Nom. Ac. *tot:* Fem. toată; Plur. Masc. toțĭ; Fem. toate; G. D. tuturor; Art. tuturor*a*.

§. 7. Numerale.

I. Ordinale.

1 un, unu, una, o (а); 2 doĭ, două (в); 3 treĭ (г); 4 patru (д); 5 cincĭ (є); 6 şase (ѕ); 7 şapte (з); 8 opt (и); 9 nouă (ѳ); 10 zece (і); 11 un-spre-zece (аі); 12 doĭ-spre-zece (ві); 13 treĭ-spre-zece (гі); 20 două-zecĭ (к); 30 treĭ-zecĭ (л); 40 patru-zecĭ (м); 50 cincĭ-zecĭ (н); 60 şaĭ-zecĭ (ѯ); 70 şapte-zecĭ (ѻ); 80 opt-zecĭ (п); 90 nouă-zecĭ (ч); 100 o sută (р); 200 două sute (с); 300 treĭ sute (т); 400 patru sute (ѵ); 500 cincĭ sute (ф); 600 şase sute (х); 700 şapte sute (ѱ); 800 opt sute (ѡ); 900 nouă sute (ц); 1000 o mie (҂а); 2000 două miĭ (҂в); 1891 o mie opt sute nouă-zecĭ şi una (҂аѡча).

un: G. D. unuĭ; Plur. uniĭ; G. D. unor. **Art.** unul, unuĭa, uniĭ, unora.

Fem. una, o; G.D. unieĭ; Plur. une; G.D. unor. **Art.** una, uneĭa, unele, unora.

un şi *o* maĭ slujesc ca articol nehotărât.

doĭ: G. D. douor; Fem. două; G. D. douor; *amândoĭ,* -două, -douor.

zece, sută şi *mie:* G.D. zeciĭ; Nom. Plur. Masc. zecĭ; Fem. zecile; G.D. zecilor. G.D. suteĭ; Plur. sute, sutele; G.D. sutelor. mieĭ; miĭ, miile, miilor.

Macedor. unu, ună; doĭ, dau; treĭ; patru; ţinţĭ; şase; şapte; optu; nau; zaţe; unsprezaţe; daosprezaţe; treisprezaţe; ĭinĭiţi; treizăţĭ; patruzăţĭ; ţinzăţi; şaizăţi; şaptezăţi; optuzăţi; nauzăţi; ună sută; dao sute; trei sute; ună nilie; dao nilĭi. Masc. doilĭi, doilor; Fem. daole, daolor, treilĭi, treile, zaţelĭi, zaţele. (Bojadshi p. 40.)

Istr. ur, urê; doi, do; trei; patru; ţinţi; sase; sapte; osăn; devet; zêţi; urprezêţĭ; doĭprezêţĭ; do-vote-zêţĭ; 21. ur-pre-do-vote-zêţĭ; 30. trei-vote-zêţĭ; 40. patru-vote-zêţĭ; ţinţi-vote-zêţĭ; devet-vote-zêţĭ; 100. şto; 200. do-vote-şto; milar; doi milar; 1879 milar asen-vote-şto devet-pre-sapte-vote-zăţĭ. (Miklosich, Rum. Unters., I, p. 74.)

II. Cardinale.

Masc. întâĭu, al doilea, al treilea, al zecelea, al o sutelea, al o mielea. ăl dintâĭu, cel dintâĭu, ăl, cel deal doilea etc.

Fem. întâĭa, a doua, a treea, a patra, a zecea, a o suta, a o miea. cea-, a dintâĭu, cea-, a deadoua etc.

Macedor. Masc. a intenea, primlu; a doilea, a treilea, a patrulea, a ţinţilea, a şaselea, a şaptelea, a optulea, a naulea, a zaţelea, a unsprezaţlea, a ĭinĭiţlea; Fem. a intenea, prima; a daoa, a treia, a patrua, a tinţia, a şasea, a şeptea, a optua, a naua, a zaţea, a unsprezaţea, a ĭinĭiţia.

Istr. Masc. prvi; Fem. prvê; doile, treile, patrile, osmile, devetile; deseti, desetê; do-vote-zêţile.

întaĭu masc. şi fem. 89,3. 180. *b.* 31. 63,2. 65,2; *întăe* masc. 8,3; întăi 56. *b.* 50,3; *ai* doĭĭ 6; al doelea 110,2; al treil*e*, al şasele, al noĭle, al unsprăḑêcele 180,2. 3; al şêseale *b.* 11; Fem. întăea 29,2. 115. 309,2. *b.* 26; întă*e* 249,3; *a doa* 25. 26,2. 180; a treea, a patra, a cincê, a şêsea, a şêptea 115. 180; a *trie,* a cinc*e,* a *şăsa,* a şapt*e* *b.* 63,2. 65,2; a doao, a şăsăle, a şăpte *b.* 65,2.

Macedor. de ântâniu *b.* 267.

§. 8. Verbul.

I. Verbul auxiliar *am.*

Infinitiv. *a avea, avere:*

Indic. Pres.: am, aĭ, a (au, are); am (avém), aţĭ (avéţĭ), a (au).

Imperfect: aveám, aveaĭ, avea; aveam, aveațĭ, avea (aveau).
Aor.: avúĭ, avúșĭ, avu; avum (avurăm), avut (avurețĭ), avu (avură).
Perfect: am avut, aĭ-, a- (au-); am-, ațĭ-, a (au) avut.
Plusqpf. I: avúsem, avuseșĭ, avuse; avusem (-serăm), avusețĭ (-serețĭ), avuse (-seră).
II: avusésem, avuseseșĭ, avusese; avusesem (-seserăm), avusesețĭ (-sesețĭ), avusese (-seseră).
III*a*: am fost având, aĭ-, a (au)-; am-, ațĭ-, (a) au fost având.
III*b*: am fost avut, aĭ-, a (au)-; am-, ațĭ-, (a) au fost avut.
Futur. I: voĭu avea, veĭ-, va-; vom-, vețĭ-, vor avea.
II*a*: voĭu fi avut, veĭ-, va-; vom-, vețĭ-, vor fi avut.
II*b*: voĭu fi având, veĭ-, va-; vom-, vețĭ-, vor fi având.
III*a*: voĭu fi fost având, veĭ-, va-; vom-, vețĭ-, vor fi fost având.
III*b*: voĭu fi fost avut, veĭ-, va-; vom-, vețĭ-, vor fi fost avut.
Conj. Pres.: să am, să aĭ, să ară; să avem, să aveți, să ară; *sau:* să aĭb, să aĭbĭ, să aĭbă; să avem, să avețĭ, să aĭbă.
Perfect I: să fiu având, să fiĭ-, să fie-; să fim-, să fițĭ-, să fie având. *sau:* să fi având eu, tu.
II: să fiu avut.
Plusqpf. I: să fiu fost având.
II: să fiu fost avut, să fiĭ-, să fie-; să fim-, să fițĭ-, să fie fost avut. *sau:* să fi fost eu avut. *sau:* să fi fost avut eu.
Futur.: voĭu să am, veĭ să aĭ, va să aibă; vom să avem, vețĭ să aveți, vor să aibă. *sau*: o să am, o să aĭ etc., *sau:* am să am, aĭ să aĭ, are să aĭbă; avem să avem, avețĭ să avețĭ, are să aĭbă. *sau:* am a avea, aĭ-, are-; avem-, avețĭ-, au a avea, *sau:* am aveare.
Optat. Pres.: așĭ avea, aĭ-, ar-; am-, ațĭ-, ar avea.
Imperfect: vream avea, vreaĭ-, vrea-; vream-, vreațĭ-, vrea avea. *sau:* vreare-așĭ, -aĭ, -a (ar); -am, -ațĭ, -ar (a).
Perfect I: așĭ fi având, aĭ-, ar-; am-, ațĭ-, ar fi având. *sau:* fire-așĭ având, fire-aĭ-, fire-a-, fire-am-, fire-ațĭ-, fire-ar-având. *sau:* de așĭ fi având, *sau:* să așĭ fi având.
II: așĭ fi avut, de așĭ fi avut *sau:* să așĭ fi avut.
Plusqpf. I: așĭ fi fost având, aĭ-, ar-; am-, ațĭ-, ar fi fost având.
II: așĭ fi fost avut, aĭ-, ar-; am-, ațĭ-, ar fi fost avut.
Cond. Pr. I: de așĭ avea, de aĭ-, de ar-; de am-, de ațĭ-, de ar avea. *sau:* să așĭ avea.
Imperfect: de vream avea; *sau:* să vream avea.
Perfect I: de așĭ fi având; *sau:* să așĭ fi având.
II: de așĭ fi avut; *sau:* să așĭ fi avut.
Plusqpf. I: de așĭ fi fost având; *sau:* să așĭ fi fost având.
II: de așĭ fi fost avut; *sau:* să așĭ fi fost avut.
Futur.: de voĭu avea, de veĭ-, de va-; de vom-, de vețĭ-, de vor avea.
Imperativ: aĭbĭ, aĭbă; avețĭ, aĭbă.
Infinitiv: a avea, avere.
Perfect: a fi avut.
Plusqpf.: a fi fost avut.
Part. Pres.: având.
Perfect: avut.
Futur.: aĭbător (avutor?).
Supinu: de a avea, de a avere.

Macedor.

Indic. Pres.: amu, aĭ, are; avemu, aveți, au.
Imperfect: aveamu, aveaĭ, avea; aveamu, aveați, avea.
Aor.: avui, avuși, avu; avumu, avutu, avură.
Perfect: am avută, aĭ-, are-; avemu-, aveți-, au avută.
Plusqpf.: aveamu avută.
Futur. I: voĭu avere, vreĭ-, va-; vremu-, vreți-, voru avere.
II: va si amu, va si aĭ, va si aibă; va si avemu, va si aveți, va si aibă.
Conj. Pres.: si furi că eu amu, -că tu aĭ, -că elu are; -că noĭ avemu, -că voi aveți, -că eliĭ au.
Imperfect: si furi că eu aveamu.
Aor.: si furi că eu avui.
Perfect: si furi că eu am avută.
Plusqpf.: si furi că eu aveamu avută.
Futur. I: cando eu voĭu avere, cando tu vrei avere.
II: cando va si amu, -si ai, -si aibă.
Cond. Fut.: si avurim, si avuri, si avuri; si avurimu, si avuritu, si avuri.
Imperativ: ai, aibă; aveți, aibă.
Infinitiv: avere.
Partic.: avundu, avundaluі.

Istrian. vè.

Indic. Pres.: (a)m, (á)ri, i, (á)re, a; (á)ren, an, (á)reț, aț, (á)ru, a.
Imperfect: vé(v)u, vévi, vêvê; veván, vevát, vé(v)u.
Perfect: am vut.
Plusqpf.: ve(v)u vut.
Futur.: voi vê.
Conj. Pres.: (á)vu, (á)ĭi, (á)ĭe; (a)ĭén, (a)ĭéț, (á)vu.
Cond. (Opt.): rêz vè, rêĭ vè, rêi vê; rên vè, rêț vè, rê vè.
Imperativ: á(ĭi) (1. Plur.) aréțme; 2. aréț.
Infinitiv: vè.
Partic.: vut.

Exemple arhaice și esceptiunĭ: am 3. 9. 31. 108,2; amu 4. 5. 139,3; -'mu 92,2. 217,2. 220; aĭ 2,2. 108,2; -'ĭ 2. 3. 306. *b.* 47; au, -u 2,2. 3. 5. 25,2. 35. 41,2; am (avem) 19. 34*. 346,2; avăm 21,2. 23. 26,2. 30,2. 31,2; avemu 55,3; ațĭ 5. 8. 109; au 31. 37; avèm 298; avèĭ 298,2; aveá 18. 132. 310,2; avè 6. 110. 198,3. *b.* 62,3. 64,2. 119,2. 134,3. 139,3; avú 15. 17,3. 296,2; avusêse 351,2; viĭ avè *b.* 123; va avè 142. *b.* 66,3. 67,2; ițĭ avè *b.* 225,2; vor avè *b.* 220,2; or avea *b.* 103,2; voĭu fi având *b.* 221; am fost având *b.* 34; am fost avut 354; așĭ avea *b.* 47; ar avea 339,2. *b.* 241; are avea 52,2. 3. 76,3. 121,3; ară avea 21; ari avea *b.* 14; așĭ avea fi având *b.* 148,2; de va avea 291; de om avea 197; să aĭb 207,3. *b.* 78. 95. 98; aĭbu 207,2; să aĭbĭ 33. 40,2. 108. 291,3. *b.* 49. 77,2. 78. 295,3; să aĭbă 5. 16. 20,2. 32. 35. 45,3. 47. 50; va să aĭbă 338,3; să fĭu avut 360. 361,2; avè *b.* 181,2. 243; a fi avut *b.* 173; avându 110,3. 187,2. 296,2. 349. *b.* 17,2.

Macedor. am *b.* 265; aĭ *b.* 264,2; are *b.* 270,2. 274,3; era aveam (Perf.) *b.* 264,3.

Istr. am *b.* 284,2; ĭo'm *b.* 286,3; ĭo'n *b.* 282,3; aĭ *b.* 284,2; av, a *b.* 284; o *b.* 292,2; ara *b.* 284,2; amo *b.* 282,3; arem o *b.* 282,2. 3; aren

b. 286,3; Impf. aveia *b.* 283,3; vut-a *b.* 286,3; Fut. ver avae *b.* 285; va avae *b.* 284,2; Opt. raş *b.* 285,2.

II. Verbul auxiliar *sânt.*

Infinitiv. *a fi, a fire (a hi, a hire):*

Indic. Pres.: sănt (îs), eşti, este (e); săntem, săneţi, sânt (îs).
Imperfect: erám, eraĭ, era (erau); eram, eraţi, era (-au).
Aor.: fuĭ, fuşi, fu; furăm (fu), fureţĭ (fut), fură (fu).
Perfect: am fost, aĭ- a- (au); am-, aţi-, au (a) fost. *sau:* fost-am, -aĭ.
Plusqpf. I: fuséĭ, fúseşĭ, fúse; fùsem (-serăm), fúseşĭ (-sereţĭ), fúse (-seră).
II: fusésem, fuseseşĭ, fusése; fusésem (-séserăm); fuséseţĭ (-sesereţĭ); fusese (-seseră).
Futur. I: voĭu fi, veĭ-, va-; vom-, veţĭ-, vor fi. *sau:* oĭ fi, eĭ fi, a (o) fi; am (om) fi, eţĭ fi, or (o) fi.
II: voĭu fi fost, veĭ-, va-; vom-, veţĭ-, vor fi fost.

Optat. Pres.: aşĭ fi, aĭ-, ar-; am-, aţĭ-, ar fi. *sau:* fire-aşĭ, fire-aĭ, fire-ar; fire-am, -aţĭ, -ar.
Imperfect: vream fi, vreaĭ-, vrea-; vream-, vreaţĭ-, vrea fi.
Perfect I: aşĭ fi fost, aĭ-, ar-; am-, aţĭ-, ar fi fost. *sau:* fost-aşĭ fi, fost-aĭ fi, fost-ar fi; fost-am fi, fost-aţĭ fi, fost-ar fi.
II: fire-aşĭ fi fost, fire-aĭ fi fost, fire-ar fi fost; fire-am fi fost, fire-aţĭ fi fost, fire-ar fi fost.
Futur.: fire-aşĭ să fiu, fire-aĭ să fiĭ, fire-ar să fie; fire-am să fim, fire-aţĭ să fiţĭ, fire-ar să fie.

Cond. Pres.: de aşĭ fi, de aĭ fi, de ar fi; de am fi, de aţĭ fi, de ar fi. *sau:* să aşĭ fi.
Imperfect: de vream fi, de vreaĭ-, de vrea-. *sau:* să vream fi. *sau:* de eram să fiu, de eraĭ să fiĭ, de era să fie. *sau:* să eram să fiu.
Perfect: de aşĭ fi fost, de aĭ fi fost, de ar fi fost; de am fi fost, de aţĭ fi fost, de ar fi fost.
Futur.: de voĭu fi, de veĭ-, de va-; de vom, de veţĭ-, de vor fi. *sau:* să voĭu fi.

Conj. Pres.: să fiu, să fiĭ, să fie; să fim, să fiţĭ, să fie.
Imperfect: eram să fiu, eraĭ să fiĭ, era să fie.
Perfect: să fiu fost, să fiĭ fost, să fie fost; să fim fost, să fiţĭ fost, să fie fost. *sau:* să fi fost eu, tu- (*sau:* a fost să fie).
Futur.: voĭu să fiu, veĭ să fiĭ, va să fie; vom să fim, voţĭ să fiţĭ, vor să fie. *sau:* o să fiu, o să fiĭ, o să fie; o să fim, o să fiţĭ, o să fie. *sau:* am să fiu, aĭ să fiĭ, are să fie; am să fim, aţĭ să fiţĭ, are să fie. *sau:* am a fi, aĭ a fi, are a fi. *sau:* are a fire.

Imperativ: fiĭ, fie; fiţĭ, fie.
Infin. Pres.: a fi, fire.
Perfect: a fi fost.

Part. Pres.: fiind.
Perfect: fost.
Futur.: fiitor.
Gerundiu: fiind.

Supinu: de a fi, de a fire.

Macedor.

Indic. Pres.: escu, eşti, este (è); himu, hiţi, suntu.
Imperfect: eramu, erai, era; eramu, eraţi, era.
Aor.: fui, fuşi, fu; fumu, futu, furâ.
Perfect: am futâ, aĭ-, are-; avemu-, aveţi-, au futâ.
Plusqpf.: aveamu futâ, aveaĭ-, avea-; aveamu-, aveaţi-, avea futâ.
Futur. I: voi hire, vrei-, va-; vremu-, vreţi-, va hire.
II: va si hiu, va si hiĭ, va si hibă; va si himu, va si hiţi, va si hibâ.

Conj. Pres.: si furi că escu, si furi că eşti, si furi că este.
Imperfect: si furi că eu eram, si furi că tu erai.
Aor.: si furi că eu fui.
Perfect: si furi că ea am futâ.
Plusqpf.: si furi că ea aveam futâ.
Futur. I: cando voi hire, cando vrei hire.
II: cando va si hiu.

Cond. (Opt.) Futur.: si furimu, si furi, si furi; si furimu, si furitu, si furi.

Imperativ: hi, hibâ; himu, hiţi, hibâ.

Infinitiv: hire.

Part. Pres.: fundu, fundalui (hiindu).
Perfect: futâ.

Istrian. fi.

Indic. Pres.: (ắ)som, (ắ)şti, (ắ)ĭ; (ắ)smo, (ắ)şte, (ắ)s.
Imperfect: ĭéru, ĭeri, ĭèrê; ĭerán, ĭeráţ, ĭéru.
Perfect: am foşt, (ari)i foşt, (are)a foşt. *sau:* foşt-am.
Plusqpf.: vévu foşt, vevi foşt, vêvê foşt.
Futur.: voi fi, ver fi, va fi; ren fi, veţ fi, vor fi.

Conj. Pres.: fi(v)u, fiĭi, fiĭe; fiĭèn, fiĭéţ, fi(v)u.

Cond. (Opt.): rês fi, rêi fi, rê fi; rên fi, rêţ fi, rê fi.

Imperativ: fi, (1. Plur.) fiĭéţme, 2. fiĭeţ.

Infinitiv: fi.

Part. Perf.: foşt.

Exemple arhaice şi esceptiunĭ:

Indic. Pres.: *sânt* 21,3. 33. 40. 44,2. 293. *b.* 17; *sântu* 4. 16,2. *b.* 57,2.3; *sămt* 108,3; *simtŭ* 138,2; *simtu* 139,2. 324; *sintu* 6; *-s* 46; *eşti* 2. 9. 10,2. 21. 32. 39,3. 65. 82,2. 86,2. 96,2. 108. 129,2. 136,3. 153,3. 323,3. *b.* 17,2.3. 94; *eşty* 35,3; *eşt* 303. *b.* 5,2.3; *eaşti* 1; *ĭest* 226; *este* 44,2. 70,3. 165. *b.* 55,3. 65. 109,3. 210; *ĭaste* 25,2. 35,3. 38,2. 45,2. 47,3. 51. 57,1.3. 62,2. 65. 76,2. 84,2.3. 86,3. 99. 102. 143. 166. 314,3. 340,3. *b.* 4. 26. 31. 37,2.3. 69,3. 189. 200. 357; *easte* 1. 2. 6. 10. 11,2. 15,3. 16. 19,2. 29. 30. 32. 33. 35. 41. 55. 126. 146,2. 183,2. *b.* 9,2. 10; *eastê* 2; *estê* 197; *estea* 198,3; *estă* 141,3; esti *b.* 120. 142. 359; *ĭasti* *b.* 113; *ĭest* 226,2.3; *e* 2. 3. 6. 11,2. 12,3. 14. 16,2. 18,2. 19,2. 30. 31,2. 34,2. 61,2. 83,2. 111. 262. 316,3. *b.* 168,3. 250,2; *ĭe* *b.* 250,3; *-i* 13. 29,3. 30. 36,3. 48,3. 51. 55,2. 108,3. 114,3. 144. 154. 155,2. 201. 254,3. 364. *b.* 14. 95. 113,3; *i* 136,2. 139; *ĭĭ* 56. *b.* 105,3. 138; *dĭĭ* *b.* 300,3. 351,3; *sântem* 27,2. 85,3. 96,3. 124,3. 126,3. 165. 179,3. 262,2. 318,2. *b.* 16,2. 101; *sămtemŭ* 137,2; *simtem* 48,3; *sintem* 101. 112. *b.* 183,3; *semu* 55,3; *sănteţĭ* 86. 88. 96,3. *b.* 28,2. 210,2; *sănteţ* 128,3. 366; *simteţĭ* 46,3. 51,2; *seţĭ* 54,2; *sânt* 16.

25,2. 29.3. 32,2. 42,2. 82,2. 87. 95. 99. 112,3. 129. 148,2. 157. 313,2. 331. 338,2. *b.* 27. 246,3; *sântu* 1. 126. 172. *b.* 48,2; *sînt* 215,2; *sâmt* 35,2. 59,2. 77,3. 78,2.3. 109. 115. 117,2. 118. 121. 122,2. 123; *sâmtu* 180,3. 182,2. 217,2. 219,3; *siml(u)* 45,3. 47,3. 48. 49. 50. 51,3. 52,2. 76,3. 116,2. 137,2. 140,2. 141,3; *simpt* 226. 227; *sintu* 2,2. 145,2. 149,2. 152. 193,2. 197, 199,3. 201. 323,2. *b.* 9,2. 12,2. 82,3. 197,2; *-sŭ*, *-s* 2. 12,2. 36,3. 40. 42. 49,3. 83,3. 85,2. 93,2. 99. 112,2. 114,2. 153,2. 154,2. 179,2. 184. 203,3. 363,2.3. *b.* 95; *is* *b.* 103; *ăs* *b.* 300,2. 320,3. 351; *-se* 28; *ĭŭ* 36,3.

eram 268; era (1. sgl.) 18,2.3. 19; eraĭ 267,2; erá 2. 8. 15,2. 20. 27. 30,3. 33,2; eraţĭ 47,3; era 21,2. 35,2; fu 2. 6. 7. 15. 18,2. 20. 26,3. 30,3. 32,2. 34. 38. 57. 82. 101. 164,3. 215. 254,3. 265,2. 308,3; fum 302. 318,3; furâ 67,2.3. 84,2. 184,3. 215,3. 232. 306,2. 308,3. *b.* 167,3; fuseĭ *b.* 293,2; fusăşĭ 182,2.3; fusă *b.* 191,2; fuset 195,2; fuseră *b.* 168,2; am fostu 3. 104; au fostu *b.* 60. 61; aţĭ fost 262,3; au fostu 5. 24. 48. *b.* 13. 25,2. 353; fost-au *b.* 36,3. 134,3. 188,2; fusese *b.* 352; fusesea 6; fusèse 163,3. 232,2; voĭu fi 81,3; veĭ fi 35,2; viĭ fi *b.* 135,2; va fi 4. 15,3. 17,1.2. 28,2. 99; o fi *b.* 224; veţĭ fi 3. 77,2. 96,3; vor fi 9. 10,3. 36. 54. 78,3; fi-voĭu 3; fi-va 25. 368, *b.* 218,2; fi-veţĭ 19,2. 20; fi-vor 112,3. 310; voĭu hi 4; oĭ hi 266; va hi 47,2. 48. 69,2. 105,3. 108. 161. 175,2; o hi *b.* 260; voĭu hi 48,3; vor hi 52,2. 104,2: hi-va 188,2; va fi fost 122.

Optativ: aşĭ fi, aĭ fi 113,2; ar fi *b.* 8. 52,3. 95,3. 114,3. 160,2. 170,3; arâ fi 34. 36. 127,2; are fi 76,3. 79,2. 119. 120; aĭ hi 256; ar hi 148,2. 256,2. *b.* 260,2; are hi 52,2. 138; aĭ fi fost *b.* 132; ar fi fost 244,2. 292,3. 297,2. 339,2. *b.* 150,3; arâ fi fost 274; vrê fi fost *b.* 213,2; ar hi fost 319,2. 324,3; are hi fost 138,2. 287,3; vrê hi fost 138; de are hi 48; de aĭ hi fost 139,2. 188; de are hi fost 48.

Conjunctiv: să fiu, să fiĭ 6. 33. 285,3; să fie 5. 16,2. 20. 35. 38,3. 70,3. *b.* 7. 77,3; să fii *b.* 144. 359; să fiia 135; să fim 55; să fiimu 55,2; să fiţĭ 3. 4. 96,3. 348,3. *b.* 38; să hie 43,3. 46,3. 47,2. 68,2. 74,3. 105. 139; să hi 93; să hiĭe *b.* 258,2; să him 48,2; să hiţĭ 52,3. 63; easte să hiĭe 200,2; ĭera să hiĭe *b.* 261,2; să fie fost 280. 358,2. 361,2. *b.* 191,2; să fi fost *b.* 33; au fost să fie *b.* 358,2; va să fie 31,3. 32,3. 38,2. 99,3. 166,2; vrê să fie 132,2; o să fie *b.* 192,3. 315; vreţĭ să fiţĭ *b.* 23; vor să fie 76,3. 133,3; vor a fi *b.* 248; aĭ să fiĭ *b.* 320.

Imperativ: fiĭ 129,2. 266. 365. *b.* 182; fy 36,2; fie 1. 32. 34. 35,2. 128; hiĭe *b.* 260,2; fiţĭ 20. 28,3. 111,2. 166,3. 240. 365,3. *b.* 79; nu fireţĭ 13,2. 112.
Infinitiv: a fi 129,2. 324,3. *b.* 120. 124,2; a firea *b.* 187,2; a hi 3. 199.
Particip.: fiindu 46,3. 52. 70. 108. 137,2. *b.* 13; find 47,2. *b.* 233,3; fost.
Supinu: de a hirea 211,3. 212.

Macedor.

Indic.: escu *b.* 266,2. 269,2; să- *b.* 272,3; eştĭ *b.* 264,3. 266; hiĭ *b.* 281,3; este *b.* 264,2.3. 255; easte *b.* 268,2. 271; e *b.* 264,2. 271; himŭ *b.* 268. 276,2; hi-ţŭ *b.* 276,2; sunŭ *b.* 273,2; fu *b.* 268; furâ *b.* 281,3.

Conjunctiv: să escu *b.* 272,3; si hiĭ *b.* 264,3; să hibă *b.* 276,3; va si hibă *b.* 264. 267,2.

Istrian.

Indic.: saem *b.* 285; iesam *b.* 282,3; ieştĭ *b.* 286,2; şti *b.* 283; i *b.* 283. 284,2. 285,3. 286; smo *b.* 282, 3. 286,3; esmo *b.* 282, 3; seu *b.* 286,2; fia *b.* 284,3; foşt-a *b.* 286,3; fi *b.* 285.

III. Verbul auxiliar *voĭu.*

Infinitivul: *a vrea, vrere.*

Indic. Pres.: voĭu (oĭ), veĭ (eĭ), va (a), vom (om), veţĭ (eţĭ), vor (or).
Imperfect: vreám, vreáĭ, vreá; vreám, vreaţĭ, vrea (-au).
Aor.: vrúi, vruşĭ, vru; vrum (vrurăm), vruţĭ (vrureţĭ), vru (vrură).
Perfect: am vrut.
Plusqpf.: am fost vrut.
Futur.: voĭu vrea.

Conj. Pres.: să vreau, să vreĭ, să vrea; să vrem, să vreţĭ, să vrea.
Perfect: să fiu vrut. *sau:* să fi vrut.
Plusqpf.: să fiu fost vrut. *sau:* să fi fost vrut.
Futur.: va să vreau, -să vreĭ. *sau:* o să vreau.

Optat. Pres.: aşĭ vrea. *sau:* vrere-aşĭ.
Perfect: aşĭ fi vrut.
Plusqpf.: aşĭ fi fost vrut.
Imperativ: vrea, vreţĭ.
Infinitiv: a vrea, vrere.
Perfect: a fi vrut.
Plusqpf.: a fi fost vrut.
Part. Pres.: vrând.
Perfect: vrut.
Supinu: de a vrere.

Alte forme maĭ vezĭ în Glosar, s. v. *voesc.*

Macedor.

Indic. Pres.: voi, vrei, va; vremu, vreţi, va.
Imperfect: vreamu, vreai, vrea; vreamu, vreaţi, vrea.
Aor.: vrui, vruşi, vru; vrumu, vrutu, vrurâ.
Perfect: amu vrutâ.
Plusqpf.: aveamu vrutâ.
Futur. I: voi vrere, vrei-, va-; vremu-, vreţi-, va vrere.
II: va si voi, -si vrei, -si va; -si vremu, -si vreţi, -si va.

Conj. Pres.: si furi că eu voi, -că tu vrei, -că el va.
Imperfect: si furi că eu vreamu, -că tu vreai, -că el vrea.
Aor.: si furi că eu vrui.
Perfect: si furi că eu am vrutâ.
Plusqpf.: si furi că eu aveamu vrutâ.
Futur. I: çando eu voi vrere, -tu vrei vrere.
II: cando va si voi, -va si vrei.
Cond. Fut.: si vrurimu, si vruri, si vruri; si vrurimu, si vruritu, si vruri.
Imperativ: vrea, va; vremu, vreţi, va.
Infinitiv: vrere.

Part. Pres.: vrundu, vrunda luĭ.
Perfect: vrutâ.

Istrian.

Indic. Pres.: voi, ver, va; ven, vet, vor.
Imperfect: vré(v)u, vrévi, vrê've; vreván, vreváţ, vré(v)u.
Perfect: am vrut.
Plusqpf.: vévu vrut.
Futur.: voi vrê.
Conj. Pres.: va, va, va; ran, vaţ (raţ), va.
Condít.: rêz vrê.
Infinitiv: vrê.
Part. Perf.: vrut.

Exemple arhaice şi esceptiuni:

Pres.: *veri* 3*,3. 13*,3. 2. 3. 7. 23,3. 27,2; *vere* 54; *veĭ* 66,3; *viĭ b.* 122,3. 123; *va* 13*,3. 12,3. *b.* 219; *văm(u)* 14*,3. 3. 23. 24,2. 26,2. 27. 30,2. 40,3; *vem* 56,2; *vremu* 4*,3; *vom* 121,2. 126; *veţi* 3; *vor(u)* 3*,2. 78,3; *vuru* 1*,2; *oiu b.* 33,2. 288. 297. 318; *oĭ b.* 309,2. 340,2; *eĭ b.* 33,2; *îĭ b.* 141,3; *ăĭ b.* 349,3; *-i b.* 294. 306,3. 307,2; *o, b.* 260,3. 318. 362,3; *a b.* 269,2. 3. 307. 308,3; *om b.* 365,3; *-'ţĭ b.* 303. 319,3; *or* 174,2. 253,3. 254. *b.* 19. 133,2. 225.
Imperfect: 1. pl. vrê 3*,3. 5*,3; 1. pl. vrêmu 6*,2; veţĭ 9*,2; 3. pl. vrê 5*,2.
Perfect: *vru* 3*; *vrură* 5*,3.
Optat.: *vrêrêşĭ* 11*,2; *ară vrê* 5*.

§. 9. Conjugarea verbelor regulate.

I. Conjugarea Ia.

Verbele care au terminaţiunea *-a, -are* la Infinitiv.

A) a adun-á, adun-áre.

Indic. Pres.: adún, aduni, adună; adunâm, adunáţĭ, adúnă.
Imperfect: adunám, adunaĭ, aduná; adunám, adunáţĭ, aduná (-au).
Aor.: adunáĭ, adunaşĭ, adună; adunám (-nárăm), adunáţĭ (-nareţĭ), adună (-náră).
Perfect: am adunát.
Plusqpf. I: adunásem, adunáseşĭ, adunáse; adunásem (-serăm), adunáseţĭ (-sereţĭ), adunase (-seră).
II: am fost (*sau:* fost-am) adunând.
III: am fost (*sau:* fost-am) adunat.
Futur. I: voiu aduná, veĭ-, va-; vom-, veţĭ-, vor aduna.
II*a*: voiu fi adunând.
II*b*: voiu fi adunat.
III*a*: voiu fi fost adunând.
III*b*: voiu fi fost adunat.

Conj. Pres.: să adún, să adúnĭ, să adúne; să adunăm, să adunáţĭ, să adúne.
Imperfect: eram să adún, eraĭ să adunĭ, era să adune.
Perfect: să fiu adunat, să fiĭ-, să fie; să fim-, să fiţĭ-, să fie adunat. *sau:* să fi adunat eu, tu.
Plusqpf.: să fiu fost adunat. *sau:* să fi fost adunat eu.

Futur: voiu să adún, veĭ să adunĭ, va să adune; vom să adunăm, vețĭ să adunațĭ, vor să adune. *sau:* o să adun, o să adunĭ etc. *sau:* am să adun, aĭ să adunĭ, are să adune, avem să adunâm, avețĭ să adunatĭ, au să adune. *sau:* am a aduna (adunare).

Optat. Pres.: așĭ aduna, aĭ-, ar-; am-, ațĭ-, ar aduna. *sau:* adunare-așĭ, -aĭ, a.

Perfect: așĭ fi adunat, aĭ fi-, ar fi-; am fi-, ațĭ fi-, ar fi adunat. *sau:* fire-așĭ adunat.

Plusqpf.: așĭ fi fost adunat.

Cond. Pres.: de așĭ aduna. *sau:* să așĭ aduna.

Imperfect: de vream aduna. *sau:* să vream aduna. *sau:* de eram să adun. *sau:* de adunam.

Perfect I: de așĭ fi adunând.

II: de așĭ fi adunat.

Plusqpf. I: de așĭ fi fost adunând.

II: de așĭ fi fost adunat.

Futur.: de voiu aduna.

Imperativ: adúnă, adúne; adunáțĭ, adúne.

Infin. Pres.: a aduna, a adunare.

Perfect: a fi adunat.

Plusqpf.: a fi fost adunat.

Part. Pres.: adunând.

Perfect: adunat.

Futur.: adunător.

Supinu: de a aduna, de a adunare.

B) Inchoative cu *-ez* la Indic. Pres. *a lucra, lucrare.*

Indic. Pres.: lucréz, -ézĭ, -eázā, lucrâm, lucráțĭ, lucreázā.

Imperfect: lucrám.

Aor.: lucraĭ.

Plusqpf.: lucrasem.

Conj. Pres.: să lucrez, -ezĭ, -éze; să lucrâm, să lucráțĭ, să lucréze.

Imperativ: lucrează, lucréze; lucrațĭ, lucreze.

Infinitiv: a lucra, lucrare.

Part. Pres.: lucrând.

Perfect: lucrat.

Futur: lucrător.

Supinu: de a lucra.

Timpurile compuse se formează întocmaĭ ca la *A*.

C) Cu terminațiunea *-âre* la Infinit.: *a doborâ, doborâre.*

Indic. Pres.: dobor, dobórĭ, doboáră; doborâm, doborâțĭ, doboáră.

Imperfect: doborám.

Aor.: doborâĭ, doborâșĭ, doborâ, doborârăm, doborârățĭ, doborâră.

Perfect: am doborât.

Plusqpf. I: doborâsem.

II: am fost doborât.

Futur. I: voiu doborâ.

II: voiu fi doborât.

III: voiu fi fost doborât.

Conj. Pres.: să dobór, să dobóri, să doboáre (ră); să doborâm, să doboráţi, să doboare (ră).
Imperfect: de vream doborâ.
Perfect: să fiu doborât.
Plusqpf.: să fiu fost doborât.
Futur: voiu să dobor. *sau:* o să dobor.
Optat. Pres.: aşi doborâ.
Perfect: aşi fi doborât.
Plusqpf.: aşi fi fost doborât.
Imperativ: doboáră, doboare; doborâţi, doboare.
Infin. Pres.: a doborâ, doborâre.
Aor.: a fi doborât.
Plusqpf.: a fi fost doborât.
Part. Pres.: doborând.
Perfect: doborât.
Futur: doborâtor.

II. Conjugarea II.

Verbele care au terminaţiunea *-ere* la Infinitiv.

A) Verbele cu *-ére* accentuat: *a tăceá, tăcére.*

Indic. Pres.: tac, taci, tace; tăcém, tăcéţi, tac.
Imperfect: tăceám, tăceai, tăceá; tăceám, tăceaţi, tăcea (tăceau).
Aor.: tăcúi, tăcúşi, tăcú; tăcúm (tăcúrăm), tăcúţi (tăcureţi), tăcu (tăcură).
Perfect: am tăcut. *sau:* tăcut-am.
Plusqpf. I: tăcusem, tăcúseşi, tăcuse; tăcúsem. (tăcúserăm), tăcuseţi (-sereţi), tăcuse (-seră).
II: tăcusésem, tăcusésesi, tăcusése; tăcusésem (-seserăm), tăcuséseţi (-sesereţi), tăcusése (-seseră).
III*a*: am fost tăcând.
III*b*: am fost tăcut.
Futur. I: voiu tăcea, vei tăcea. *sau:* tăcea -voiu, -vei.
II: voiu fi tacând. —tăcut.
III: voiu fi fost tăcând. —tăcut.
Conj. Pres.: să tac, să taci, să tácă; să tăcém, să tăcéţi, să tacă.
Imperfect: eram să tac, erai să taci, era să tacă.
Perfect: să fiu-, să fii tăcut. *sau:* să fi tăcut eu, tu.
Plusqpf.: să fiu fost tăcut, să fii fost tăcut. *sau:* să fi fost tăcut eu, -tu.
Futur: voiu să tac, vei să taci, va să tacă; vom să tăcem, veţi să tăceţi, vor să tacă. *sau:* o să tac, o să taci. *sau:* am să tac.
Optat. Pres.: aşi-, ai-, ar- (a-); am-, aţi-, ar tăcea. *sau:* tăceáre-áşi, -ai.
Perfect: aşi-, ai, -ar fi tăcut. *sau:* fi re-aşi tăcut.
Plusqpf.: aşi fi fost tăcut. *sau:* fi re-aşi fost tăcut. *sau:* fost-aşi tăcut.
Cond. Pres.: de aşi tăcea.
Imperfect: de vream tăcea. *sau:* de tăceam. *sau:* de eram să tac.
Perfect: de aşi fi tăcut.
Plusqpf.: de aşi fi fost tăcut.
Futur.: de voiu tăcea.

Imperativ: tacĭ, tacă; tăcețĭ, tacă.
Infin. Pres.: a tăcea, a tăcére.
Perfect: a fi tăcut.
Plusqpf.: a fi fost tăcut.

Part. Pres.: tăcând.
Perfect: tăcut.
Futur.: tăcător.
Supinu: de a tăcea, de a tăcere, de tăcut.

B) Verbele cu *-e, -ere* neaccentuat: *a rúpe, rúpere.*

Indic. Pres.: rup, rupĭ, rupe; rupem, rupețĭ, rupe.
Imperfect: rupeám, rupeaĭ, rupea; rupeam, rupeațĭ, rupea.
Aor.: rupséĭ, rupséșĭ, rúpse; rúpsem (rupserăm), rúpsețĭ (rupserețĭ), rúpse (rupseră).
Perfect: am-, aĭ-, a- (au-); am-, ațĭ-, au- (a-) rupt. *sau:* rupt am, -aĭ etc.
Plusqpf. I: rupsésem, rupséseșĭ, rupsése; rupsesem (-seserăm), rupsesețĭ (sesereți (-seserețĭ), rupsese (-seseră).
II: am-, aĭ-, a- (au-); am-, ațĭ-, au (a) fost rupând, — rupt. *sau:* fost-am rupând. *sau:* rupând am fost.
Futur. I: voĭu-, veĭ-, va-; vom-, vețĭ-, vor rupe. *sau:* rupe-voĭu.
II: voĭu-, veĭ-, va-; vom-, vețĭ-, vor fi rupt. *sau:* fi-voĭu rupt. — rupând.
III: voĭu fi fost rupt. *sau:* fi voĭu fost rupt. — rupând.

Conj. Pres.: să rup, să rupĭ, să rupă; să rupem, să rupețĭ, să rupă.
Imperfect: eram să rup, eraĭ să rupĭ, era să rupă.
Perfect: să fiu-, să fiĭ-, să fie rupt. — rupând. *sau:* să fi rupt eu, -tu.
Plusqpf.: să fiu-, să fiĭ-, să fie fost rupt. — rupând. *sau:* săfi fost rupt eu, -tu.
Futur.: voĭu să rup, veĭ să rupĭ, va să rupă; vom să rupem, vețĭ să rupețĭ, vor (va) să rupă. *sau:* o să rup, -rupĭ, *sau:* am să rup, *sau:* am a rupe. *sau:* am a rupere.

Optat. Pres.: așĭ-, aĭ-, ar- (a)-; am-, ațĭ-, ar rupe. *sau:* rupere-așĭ.
Perfect: așĭ fi rupt. *sau:* fire-așĭ rupt.
Plusqpf.: așĭ fi fost rupt. *sau:* fost-așĭ-fi rupt. *sau:* fire-așĭ fost rupt.

Cond. Pres.: de așĭ rupe.
Imperfect: de vream rupe. *sau:* de rupeam. *sau:* de eram să rup.
Perfect: de așĭ fi rupt.
Plusqpf.: de așĭ fi fost rupt.
Futur.: de voĭu rupe.

Imperativ: rupe, rupă. rupețĭ, rupă.
Infinitiv: a rupe, a rupere.
Perfect: a fi rupt.
Plusqpf.: a fi fost rupt.

Part. Pres.: rupând.
Perfect: rupt.
Futur.: rupător.
Supinu: de a rupe, de a rupere, de rupt.

III. Conjugarea III.

Verbele cu terminaţiune *-i, -ire* la Infinitiv.

A) a dormi, dormire.

Indic. Pres.: dorm, dormĭ, doarme; dormim, dormiţĭ, doarme (dorm).
Imperfect: dormeám, dormeaĭ, dormea; dormeam, dormeaţi, dormea (-au).
Aor.: dormíĭ, dormíşĭ, dormí; dormím (dormirăm), dormíţĭ (dormireţĭ), dormí (dormiră).
Perfect: am dormít, aĭ-, a- (au)-; am-, aţĭ-, au (a) dormit.
Plusqpf. I: dormisem (-sesem), dormíseşĭ (-seseşĭ), dormíse (-sese); dormisem (-sesem, -seserăm) dormiseţĭ (-seseţĭ, -sesereţĭ); dormise (-sese, seseră).
II: am fost dormind. *sau:* fost-am dormind. *sau:* dormind am fost.
II*a*: am fost dormit. *sau:* fost-am dormit. *sau:* dormit am fost.
Futur. I: voĭu dormi, veĭ-, va-; vom-, veţĭ-, vor (va) dormi. *sau:* dormi-voĭu, -veĭ etc.
II: voĭu fi-, veĭ fi-, va fi dormit. *sau:* fi-voĭu, -veĭ dormit.
III: voĭu fi fost dormit. *sau:* fi- voĭu fost dormit.

Conj. Pres.: să dorm, să dormĭ, să doármă; să dormím, să dormíţĭ, să doármă.
Imperfect: eram să dorm, eraĭ să dormĭ, era să doarmă.
Perfect: să fiu-, să fiĭ-, să fie dormit. *sau:* să fi dormit eu, -tu.
Plusqpf.: să fiu-, să fiĭ-, să fie fost dormit. *sau:* să fi fost dormit eu.
Futur.: voĭu să dorm, voĭ să dormĭ, va să doarmă; vom să dormim, veţĭ să dormiţĭ, vor să doarmă. *sau:* o să dorm, o să dormĭ. *sau:* am să dorm.

Optat. Pres.: aşĭ dormi, aĭ-, ar-; am-, aţĭ-, ar dormi. *sau:* dormire-aşĭ, -aĭ.
Perf.: aşĭ fi-, aĭ fi-, ar fi dormit.* *sau:* fire-aşĭ fi dormit.
Plusqpf.: aşĭ fi fost dormit, aĭ-, ar-. *sau:* fire-aşĭ fi fost dormit.

Cond. Pres.: de aşĭ dormi.
Imperfect: de dormeam. *sau:* de vream dormí. *sau:* de eram să dorm.
Perfect: de aşĭ fi dormit.
Plusqpf.: de aşĭ fi fost dormit.
Futur.: de voĭu dormi.

Imperativ: dormĭ, doármă; dormíţĭ, doármă.
Infin. Pres.: a dormí, dormire.
Perfect: a fi dormit.
Plusqpf.: a fi fost dormit.

Part. Pres.: dormind.
Perfect: dormit.
Futur.: dormitor.
Supinu: de a dormi, de a dormire, de dormit.

B) a mărí, mărire. Verbe inchoative cu terminaţiunea *-esc* la Indic. Pres.

Indic. Pres.: mărésc, măréştĭ, măréşte; mărím, măríţi, mărésc (-eşte).
Imperfect: măreám.
Aor.: măríĭ.

Plusqpf.:	mărísem.
Conjunctiv:	să mărésc, să măréşti, să măreáscă; să mărím, să mărípţi, să măreáscă.
Imperativ:	măréşte, măreáscă; mărípţi, măreáscă.
Infin. Pres.:	a mări, mărire.
Perfect:	a fi mărit.
Plusqpf.:	a fi fost mărit.
Part. Pres.:	mărínd.
Perfect:	mărít.
Futur.:	mărítor.

IV. Conjugarea reflexivă.

Verbele se conjugă ca la activ, adaugându-se pronumele personale conjunctive sau enclitice, cari în timpurile compuse stau în tot de-auna înaintea verbuluĭ auxiliar.

A) Verbele cu pronumele în Dativ *îmĭ zic.*

Indic. Pres.:	îmĭ zic, îţĭ zicĭ, îşi zice; ne zicem, vă ziceţĭ, îşĭ zic (zice).
Imperfect:	îmĭ ziceam.
Aor.:	îmĭ ziseĭ, îţĭ ziseşĭ.
Perfect:	mi-am zis, ţi-aĭ zis, 'şi-a zis. *sau:* zisu-mi-am, zisu-ţi-aţĭ.
Plusqpf. I:	îmĭ zisesem, îţĭ ziseseşĭ.
II:	mi-am fost zicând. *sau:* fostu-mi-am zicând.
III:	mi-am fost zis. *sau:* fostu-mi-am zis. *sau:* zisu-mi-am fost.
Futur. I:	îmĭ voĭu zice. *sau:* zice-mĭ-voĭu.
II:	îmĭ voĭu fi zis. *sau:* zisu-mĭ-voĭu fi.
III:	îmĭ voĭu fi fost zis. *sau:* zisu-mĭ-voĭu fi fost.
Conjunctiv:	să 'mĭ zic, să 'ţĭ zicĭ, să 'şĭ zică; să ne zicem, să vă ziceţĭ, să 'şĭ zică.
Imperfect:	de eram să 'mĭ zic.
Perfect:	să 'mĭ fiu zis, să 'ţĭ fiĭ zis. *sau:* să 'mĭ fi zis, să 'ţĭ fi zis.
Plusqpf.:	să 'mĭ fiu fost zis. *sau:* să 'mĭ fi fost zis.
Futur.:	voĭu să 'mĭ zic, veĭ să 'ţĭ zicĭ, va să 'şĭ zică. *sau:* o să 'mĭ zic, o să'ţĭ zicĭ, o să 'şĭ zică.
Optativ:	mi-aşĭ zice, ţi-aĭ zice, 'şi-ar zice. *sau:* zicere-mĭ-aşi, zicere-ţĭ-aĭ.
Aor.:	mi-aşĭ fi zis, ţi-aĭ fi zis. *sau:* zisu-mi-aşĭ fi.
Plusqpf.:	mi-aşĭ fi fost zis. *sau:* zisu-mi-aşĭ fi fost.
Cond. Pres.:	de mi-aşĭ zice.
Imperfect:	de 'mĭ ziceam. *sau:* de 'mĭ vream zice.
Perfect:	de mi-aşĭ fi zis.
Plusqpf.:	de mi-aşĭ fi fost zis.
Futur.:	de 'mĭ voĭu zice.
Imperativ:	zice-'ţĭ, zică-'şĭ. ziceţi-vă, zică-'şĭ.
Infinitiv:	a 'şĭ zice.
Perfect:	a 'şĭ fi zis.
Plusqpf.:	a 'şĭ fi fost zis.
Part. Pres.:	zicându 'mĭ, -'ţĭ, -'şĭ; -ne, -vă, -şĭ.

B) Cu pronumele în Acusativ: *mă închin.*

Indic. Pres.: mă închin, te închinĭ, se închină; ne închinâm, vă închinaţĭ, se închină.
Imperfect: mă închinam, te închinaĭ.
Aor.: mă închinăĭu, te închinaşĭ.
Perfect: m'am închinat, te-aĭ închinat, s'a închinat, ne-am închinat, v'aţĭ închinat, s'au (s'a) închinat.
Plusqpf.: I: mă închinasem, te închinaseşĭ.
II: m'am fost închinând. *sau:* fostu-m'am închinând. *sau:* închinându-m'am fost.
III: m'am fost închinat. *sau:* fostu-m'am închinat. *sau:* închinatu-m'am fost.
Futur. I: mă voĭu închina, te veĭ închina. *sau:* închina-mă-voĭu, închina-te-veĭ.
II: mă voĭu fi închinat. *sau:* închinatu-mă voĭu fi.
III: mă voĭu fi fost închinat. *sau:* închinatu-mă voĭu fi fost.

Conj. Pres.: să mă închin, să te închinĭ, să se închine. să ne închinăm, să vă închinaţĭ, să se închine.
Imperfect: de eram să mă închin.
Aor.: să mă fiu închinat, să te fiĭ închinat. *sau:* să mă fi închinat eu, să te fi închinat tu.
Plusqpf.: să mă fiu fost închinat. *sau:* să mă fi fost închinat.
Futur.: voĭu să mă închinĭ, veĭ să te închinĭ, va să se închine. vom să ne închinâm, veţĭ să vă închinaţĭ, vor să se închine. *sau:* o să mă închinĭ, o să te închinĭ.

Optat. Pres.: m'aşĭ închina, te-aĭ închina. *sau:* închina-m'aşĭ, închina-te-aĭ.
Aor.: m'aşĭ fi închinat. *sau:* închinatu-m'aşĭ fi.
Plusqpf.: m'aşĭ fi fost închinat. *sau:* închinatu-m'aşĭ fi fost.

Cond. Pres.: de m'aşĭ închina,
Imperfect: de mă închinam. *sau:* de mă vream închina.
Perfect: de m'aşĭ fi închinat.
Plusqpf: de m'aşĭ fi fost închinat.
Futur.: de mă voĭu închina.

Imperativ: închină-te, închine-se; închinaţi-vă, închine-se.
Infinitiv: a se închina.
Perfect: a se fi închinat.
Plusqpf.: a se fi fost închinat.
Partic.: închinându-mă, -te, -se; -ne, vă, -se.
Supinu: de a se închina, -are.

V. Conjugarea pasivă

se face prin ajutorul verbuluĭ auxiliar *a fi,* cu perfectul participiuluĭ.

Indic. Pres.: sânt bătut.
Imperfect: eram bătut.
Aor.: fuĭ bătut.
Perfect: am fost bătut.
Futur.: voĭu fi bătut.
Conj. Pres.: să fiu bătut.
Imperativ: fiĭ bătut.

§. 10. Conjugarea verbelor neregulate.

A) dau.

Indic. Pres.: dau, daĭ, dă; dăm, daţĭ, dă (dau).
Imperfect: dám, dáĭ, dá; dám, dáţĭ, da (dau). *sau:* dedeam, dedéaĭ, dedea; dedeam, dedeaţĭ, dedea (-au).
Aor.: dedéĭ, dedéşĭ, déde; dédem (dederăm), dédeţĭ (dedereţĭ), déde (dederă).
Plusqpf.: dedésem, dedéseşĭ, dedese; dedésem (-seserăm), dedeseţĭ (-sesereţĭ), dedese (-seră).
Futur. I: voĭu da.
Conjunctiv: să dau, dă daĭ, să dea (dee); să dăm, să daţĭ, să dea (dee).
Imperativ: dă, dea; dáţĭ, dea.
Infinitiv: a da, dare.
Perfect: a fi dat.
Plusqpf.: a fi fost dat.
Part. Pres.: dând.
Perfect: dat.
Futur.: dătătór.

B) ĭau.

Indic. Pres.: ĭau, ĭeĭ, ĭa; luâm, luáţĭ, ĭa (ĭau).
Imperfect: luám, luáĭ, luá; luám, luáţĭ, lua (-au).
Aor.: luáĭ, luáşĭ, luă; luám (luarăm), luáţĭ (luáreţĭ), luá (luară).
Plusqpf.: luasem, luaseşĭ, luase; luasem (-serám), luaseţĭ (-sereţĭ), luase (-seră).
Conj. Pres.: să ĭau, să ĭeĭ, să ĭa (ĭee); să luâm, să luaţĭ, să ĭa (ĭee).
Futur.: o să ĭau.
Opt. Pres.: aşĭ lua.
Imperativ: pers. 2. ĭa. 3. ĭa; luaţĭ, ĭa.
Part. Pres.: luând.
Perfect: luat.
Futur.: luător.
Infinitiv: a lua, luare.

§. 11. Conjugarea dialectală regulată.

I. Conjugarea I.

a) Macedor. *calcare.*

Indic. Pres.: calcu, calţi, calcă; calcâmu, călcaţi, calcă.
Imperfect: calcam, calcaĭ, calcá; călcámu, călcaţi, calcă.
Aor.: câlcái, calcaşi, câlcâ; câlcâmu, calcatu, calcară.
Perfect: amu calcatâ.
Plusqpf.: aveamu calcatâ.
Futur.: voi calcare, vrei-, va-; vremu-, vreţi-, va calcare.
Cond. Pres.: si furi că eu calcu.
Imperfect: si furi ca eu calcamu.
Aor.: si furi ca eu calcaĭ.
Perfect: si furi ca eu amu calcată.
Plusqpf.: si furi ca eu aveamu calcatâ.

Futur.: si calcarimu, si calcari, si calcari; si calcarimu, si calcaritu, si calcari. *sau:* cando voi calcare. *sau:* cando va si calcu.
Conjunctiv: si calcu, si calți, si calcâ; si calcâmu, si calcați, si calcâ..
Futur.: va si calcu.
Imperativ: pers. 2. 3. calcâ; 1. pl. calcâmu, 2. calcați, 3. calcâ.
Infinitiv: calcare.
Part. Pres.: calcândn, calcândului.
Perfect: calcatâ.

b) Istrian. *portá, portare.*
Indic. Pres.: pórt(u), pórți, pórtă; portán, portaț, portu.
Imperfect: portá(v)u, 3. portávê, 1. pl. portaván.
Conj. Pres.: portă, portă, porți (?); portén, porteț, portă.
Imperativ: portă; 1. pl. portațme, portaț.
Part. Perf.: portat. (Celelalte forme v. vê = am, pag. CXXV.)

II. Conjugarea II.

a) Macedor. *A) tațere.*
Indic. Pres.: tacu, tați, tațe; tațemu, tațeți, tacu.
Imperfect: tațeamu, tațeai, tațea; tațeamu, tațeați, tațea.
Aor.: tacui, tacuși, tacu; tacumu, tacutu, tacurâ.
Perfect: amu tacutâ.
Plusqpf.: aveamu tacutâ.
Futur.: voiu tațere, vrei-, va-; vremu-, vreți-, voru tațere.
Cond. Pres.: si furi că eu tacu.
Imperfect: si furi că eu tațeamu.
Aor.: si furi că eu tacui.
Perfect: si furi că eu amu tăcutâ.
Plusqpf.: si furi că eu aveamu tăcutâ.
Futur.: si tacurimu, si tacuri, si tacuri; si tacurimu, si tacuritu, si tacuri. *sau:* cando voi tațere. *sau:* cando va si tacu.
Conj. Pres.: si tacu, si tați, si tacâ; si tațemu, si tațeți, si tacâ.
Futur.: va si tacu.
Imperativ: tați, tacâ; tațemu, tațeți, tacâ.
Infinitiv: tațere.
Part. Pres.: tacundu, tacundalui.
Perfect: tacutâ.

b) Istrian.
Indic. Pres.: tac, táți, táțe; tațăn, tațáți, tacu.
Imperfect: tațá(v)u, tațávi, tațávê; tațaván, tațavát, tațávu.
Conj. Pres.: táțe, táțe, táți; tațén, tațéț, táțe.
Imperativ: tațe.
Part. Perf.: tațat (?) (tacut ?).

a) Macedor. *B) arúpere.*
Indic. Pres.: arupu, aruchi, arupe; arupemu, arupeți, arupu.
Imperfect: arupeamu.
Aor.: arupșu, arupseși, arupse; arupsemu, arupsetu, arupserâ.
Perfect: am aruptâ.
Plusqpf.: aveamu aruptâ.
Futur.: voi arupere.

Cond. Pres.: si furi ca eu arupu.
Imperfect: si furi ca eu arupeamu.
Futur.: si arupserimu, si arupseri, si arupseri; si arupserimu, si arupseritu, si arupseri.

Conj. Pres.: si arupu, si aruchi, si arupâ; si arupem, si arupeţi, si arupâ.
Futur.: va si arupu, -aruchi, -arupâ.
Imperativ: arupe, arupâ; arupemu, arupeţi, arupâ.
Infinitiv: arupere.
Part. Pres.: arupsendu, arupsendalui.
Perfect: aruptâ.

b) Istrian. *crêdere.*

Indic. Pres.: cred(u), crézi, crêde; credén, credéţ, crédu.
Imperfect: credé(v)u, 3. credêvê; 1. pl. credeván.
Conj. Pres.: crêde, crêde, crêde (cred); credán, credáţ, crêde.
Imperativ: 2. crêde, 1. pl. credéţme, 2. credéţ.
Part. Perf.: creŝut.

III. Conjugarea III.

a) Macedor. *A) avzire.*

Indic. Pres.: avdu, avzi, avde; avzimu, avziţi, avdu.
Imperfect; avdeamu.
Aor.: avziĭ, avzişi, avzi; avzimu, avzitu, avzirâ.
Perfect: am avzitâ.
Plusqpf.: aveamu avzitâ.
Futur.: voi avzire.

Cond. Pres.: si furi eâ eu avdu.
Futur.: si avzirimu, si avziri, si avziri; si avzirimu, si avziritu, si avziri.
Conj. Pres.: si avdu, si avzi, si avdâ; si avzimu, si avziti, si avdâ.
Futur.: va si avdu.
Imperativ: auzi, avdâ; avzimu, avziţi, avdâ.
Infinitiv: avzire.
Part. Pres.: avzindu, avzindalui.
Perfect: avzitâ.

b) Istrian. *minţire.*

Indic. Pres.: mínt(u), mínţi, minte; minţín, minţíţ, mintu.
Imperativ: minţí(v)u, 3. minţivê; 1. pl. minţivan.
Conj. Pres.: minte, minte, minti; minţán, minţát, mínte.
Imperativ: 2. minte; 1. pl. mintíţme, 2. minţiţ.
Part. Perf.: minţít.

B) Inchoative.

a) Macedor. *florescu.*

Indic. Pres.: florescu, floreşti, floreaşte; florimu, floriţi, florescu.
Imperfect: floreamu.
Aor.: floriĭ, florişi, flori; florimu, floritu, florirâ.
Perfect: amu floritâ.
Plusqpf.: aveamu floritâ.
Futur.: voi florire.

Conj. Pres.: si florescu, si florești, si floreascâ; si florimu, si floriți, si floreascâ.
Futur.: va si florescu.
Cond. Fut.: si floririmu, si floriri, si floriri; si floririmu, si floriritu, si floriri.
Imperativ: 2. florea, 3. floreascâ; 1. pl. florimu, 2. floriți, 3. floreascâ.
Infinitiv: florire.
Part. Pres.: florindu, florindalui.
Perfect: floritâ.

b) Istrian. *A) provesc (probare).*

Indic. Pres.: provésc, provéșt(i), provê; provêin, provêiț, provescu.
Imperfect: provêi(v)u, 3. provêivê; 1. pl. provêivan.
Conj. Pres.: provê, provê, provi; provân, provâț, provê.
Imperativ: 2. provê; 1. pl. provêițme, provêiț.
Infinitiv: provêi.
Part. Perf.: provêiț.

B) ramaresc (remănére)

Indic. Pres.: ramarésc, ramareșt(i), ramarê; ramarén, ramaréț, ramarescu.
Imperfect: ramaré(v)u, 3. ramarêvê; ramarevân.
Conjunctiv: râmarê, râmarê, râmarê; ramarân, ramarâț, râmarê.
Imperativ: 2. râmarê; 1. pl. ramaréțme, 2. ramaréț.
Infinitiv: ramarê.
Part. Perf.: ramaș.

C) finesc.

Indic. Pres.: finesc, fineșt(i), finê; finín, finíți, finéscu.
Imperfect: finí(v)u, 3. finivê; 1. pl. finivân.
Conj. Pres.: finê, finê, fini; finân, finâț, finê.
Imperativ: 2. finê; 1. pl. finițme, 2. finiț.
Infinitiv: finí.
Part. Perf.: finit.

§. 12. Conjugarea dialectală neregulată.

a) Macedor. *A) dare.*

Indic. Pres.: dau, dai, da; dâmu, dați, da.
Imperfect: dedeamu, dedeai, dedea; dedeamu, dedeați, dedea.
Aor.: dedu, dedeși, dede; dedemu, dedetu, dederâ.
Perfect: amu datâ.
Plusqpf.: aveamu datâ.
Futur.: voi dare.
Conjunctiv: si dau, si dai, si da; si dâmu, si dați, si da.
Futur.: va si dau.
Cond. Fut.: si darimu, si dari, si dari; si darimu, si daritu, si dari.
Imperat. 2, 3: da. 1. pl. dâmu, 2. dați, 3. da.
Part. Pres.: dendu, dendalui.
Perfect: datâ.
Infinitiv: dare.

B) loare.

Ind. Pres.: lĭau, lĭei, lĭa; lomu, loți, lĭa.
Imperfect: loamu, loai, loa; loamu, loați, loa.
Aor.: loai, loași, lo; lomu, loatu, loarâ.

Perfect: amu loatâ.
Plusqpf.: aveamu loatâ.
Futur.: voi loare.
Conj. Pres.: si llau, si llel, si lla; si lomu, si loți, si lla.
Futur.: va si llau.
Cond. Fut.: si loarimu, si loari, si loari; si loarimu, si loaritu, si loari.
Imperat. 2, 3: lla; 1. lomu, 2. loți, 3. lla.
Part. Pres.: londu, londalui.
Perfect: luatâ.
Infinitiv: loare.

C) bére.

Ind. Pres.: beau, bei, bea; bemu, beți, bea.
Imperfect: beamu, beai, bea; beamu, beați, bea.
Aor.: biui, biuși, biu; biumu, biutu, biurâ.
Plusqpf.: aveamu biutâ.
Futur.: voi bere.
Conjunctiv: si beau, si bei, si bea; si bemu, si beți, si bea
Futur.: va si beau.
Imperat. 2, 3: bea; 1. bemu, 2. beți, 3. bea.
Infinitiv: bere.
Part. Pres.: biundu, biundalui.
Perfect: biutâ.

b) Istrian. *A) fațe.*

Ind. Pres.: fac, fáți, fáțe; fațén, fațéțe, facu.
Imperfect: fațe(v)u.
Conj. Pres.: fáțe, fáțe, fáțe; fațán, fațáț, fațe.
Imperat. 2: fațe.
Part. Perf.: facút. (Tot așa: zițe. dar. Part. Perf. zis).

B) prêide (= perde).

Ind. Pres.: predu, prezi, prêide; predén, predéț, predu.
Part. Perf.: predút.

C) conoște.

Ind. Pres.: conósc, conoșți, conoște; conoștén, conoștéț, conoscu.
Conj. Pres.: conóște, conoște, conóște; conoștán, conoștáț, conoște.
Part. Perf.: conoscút (Tot așa: naște, paște, crêște).

D) ști.

Ind. Pres.: ști(v)u, știli, știle; știlén, știleț, ștí(v)u.
Conj. Pres.: 1, 2, 3: ștíle; știlán, stiláț, știle.
Imperat. 2: știle.
Part. Perf.: știvút.

E) putê.

Ind. Pres.: poc, poț(i), póte; putén, putét, potu.
Imperfect: puté(v)u.
Conj. Pres.: pótê, pótê, póți; pután, putáț, pótê.
Part. Perf.: putút.

F) munca.

Ind. Pres.: mărânc, mărânți, mărânke; muncán, muncáț, mărâncu.
Imperfect: muncá(v)u.
Conj. Pres.: mărânkê, mărânkê, mărânți; munkén, munkéț, mărânkê.
Imperativ: mărânkê.
Part. Perf.: muncát.

G) bê.

Ind. Pres.: béu, béĭ, bêĭe; beĭen, beĭeț, beu.
Conj. Pres.: bêĭe, bêĭe, béi; beĭán, beĭáț, bêĭe.
Imperativ: bê.
Part. Perf.: beĭút.

H) la (= lua).

Ind. Pres.: la(v)u, láĭi, laĭe; laĭén, laĭéț, la(v)u.
Conj. Pres. 1, 2, 3: láĭe; laĭán, laĭáț, laĭe.
Imperativ: lê.
Part. Perf.: lat. (Tot: așa: *da, sta*).

I) mêre (= merge).

Ind. Pres.: meg, méri, mêre; merjén (?), merjéț, mergu.
Conj. Pres. 1, 2, 3: mêre; merzan, merzaț, mêre.
Imperativ: mêre.
Part. Perf.: mes.

K) verí (= veni).

Ind. Pres.: víru, víri, víre; verín, veríț, víru.
Imperfect: verívu.
Conj. Pres. 1, 2, 3: vire; verán, veráț, vire.
Imperativ: vire, *sau:* vir-o.
Part. Perf.: verít.

Exemple arhaice și escepțiunĭ:

Conjugarea I.

adunară 67,2; adonară-*să* 8; să aduna*se* (pl.) 139; ajuta*să* *b.* 239; ajútâ 27; ağută 363,2; alèrgâ 12,3; aĭlargă *b.* 48; să alerg*i* (3. pers.) *b.* 196,2; alerg (pl.) *b.* 249; se apropie (pl.) 13,2. 139; apropie-se 29. 316,3. 352; să ne apropiem 86; s'au aprop*ietu* *b.* 62; 'lŭ-apucâ 184,3; arat*a* 226; să arăt *b.* 112; să arate 79,2; să să arate 48. 112; să se arête 137,3. *b.* 213; are să se ar*ăte* *b.* 84,2; simtŭ arătațĭ 49; mă aruncas*ără* 254,2; vor arunca 18; arunca-i-va 17,3*; mă asêmenĭ, te voĭu asămăna *b.* 209,2; '-l asemănă *b.* 70,3; să asêmene 341; vrê asëmăna *b.* 93; să aseámănă 162,2; s'asêmăn (3 pl.) *b.* 250,3; vă asămă*r*arețĭ 54; s'ari asămâna 323,2; să va asemăna *b.* 71,2; să să asemine 68,3; asemânăndu-se *b.* 150,2; as*co*ltațĭ 53,3; ascultá (pl.) 283,3. 297,2; ascultat (Aor.) 8; vețĭ ascult*e* 4; aștêptă (pl.) *b.* 239,3; aștept*ă* (pl.) *b.* 245,3; să-l aștepte 73; să aștêpte 95,3. 96; aștêptă (Imperf.) *b.* 96; aș*t*aptâ 304,3. 306; mâ aștèptâ 96; să se aștêpte 14,3; bágă 131,3; băgá 300,2; băgárâ 209,2; băg*ără* *b.* 134; m'au fost băgat 148,2; voĭ băgá-vâ 215,3; báagă 352,2; blastemi 113,3; -mâ (pl.) 19,3; nu blastâmarețĭ 79,3; nu te-or blăstemare *b.* 321; să te blastemê 7; să nu te blastăm*i* (3 sgl.), să nu blăstemațĭ 98,3; boteḑ*ind* 229,3; s'áre bucura 52,2; voĭu căut*ah* 141,3; veri căuta 138,3; vrêi căuta 61,3; să câstigă *b.* 5,2; să le câștige *b.* 252,3; chemându-mĭ 13; nu te-or chem*are* *b.* 321; să cumpir*i* *b.* 135; cumpărasă (pl.) 229,3; *vrem* cumpărat

134,2; *v'or* cumpărat (= vă au-) *b.* 225,2; cutezarêi 293,3; dereptêză 31,2; de a se depărt*are* 78,2; să 'l dêștepte *b.* 70,3; ertase, i ertâ, să-i ïarte 96; te ertŭ, să fițï ertațï 183; ğudecâ (pl.) 105; să-i ğudec, ğudecațï, va ğudeca 46,2; nu gudecar*eț* 105. 193,2; *cê să* ğudece 213; are ğudeca, vor hi ğudecațï 105; a să ğuca 295,3; să ğunghi (1. sgl.) 67; să ğunghiem 66,3; să 'ș ğunghe (pl.) 67; izvor*âea* 360,2; nu îmbrâcat (2. pl. Aor.) 19; *ţĕi* înbrăca *b.* 171; o să mâ îmbrac *b.* 360,3; te înbarbăt*êzi* *b.* 181,3; au încălecat, încalecă *b.* 33; să fie încălecat 361,3; m'oï închina 210,2; te-*a* îndrepta *b.* 349,2; a se îndereptare 71,2; înnălțindu-să *b* 209,2; înprumutêză 20; —, (Imperf.) 96,2; *să ațĭ* înprumuta 20; l'are înpuținа 79,2; înrădăcin*êază* 111,3; a înserat, *om* însera *b.* 316. 334; însemn*êază* 143; nu vă înșelarețï 46,3; va să 'l înșale *b.* 215; să vor fi înșălat *b.* 218,3; *se-u* întâmplat 134,3; de se vrê întâmpla 134,2; de s'ar — 328,2; de s'a — *b.* 139,3; va fi întrebat 120; dê-i voru întreba 140; învățînd 229,3; neînvăț*în*du-să *b.* 203,3; învise 32,2. 41,2. 137,2. 138. 182; învis*ă* 140,3. 182. *b.* 143; învisără 182. 215; amu învisu 140,2; au învi*etu* (v. activ. trans.) *b.* 66; va învie, vor — 139,2. 3; ca să învie 215; învie (Imperf.) 12,2; să *are* învie 31; are hi înviïat 138; 'mï lasă 81; n'am a te lăsa 7; veï să lașï *b.* 148,3; vom să lăsăm 97; de nu vor fi lăsând 338; las să grăiască *b.* 104; lăsați-mă 296; să lăsare tu 7*,3; lăsind 296,2. 327,2; *s'or* lâuda 254; nu vă lăudareț 250,2; nu vă mirareț 316,2; a să mir*are* 69,2; *s'arâ fi* mănieat 273; a mână; me *b.* 293,2.

Macedor. banațï *b.* 266,2; ași 'mï bănezï *b.* 279,2. 281,3; adărat (pl.) Aor. *b.* 278,3; se aspare *b.* 267; să nu te asparii *b.* 269,2; 'lï avina, nă avina *b.* 282; de 'mï avinașï *b.* 270,2; căftat (2. pl. Aor.) *b.* 277; însurat *b.* 276,2; inviță *b.* 263,3. 281; me invețai, se me inveți, invețândaluị *b.* 267,3; va să te inveață *b.* 269,2; lucrat (2 pl. Aor.) *b.* 278,3.

Istrian. afla *b.* 286; las (Imperf.) *b.* 284; lasam (1. pl.) *b.* 284,3.

dau. da *b.* 356,2; ded (Aor.) 33,2; dedêșŭ 315,2; dedïu 9. 228,3. 266,3; dêde 59,2; dête *b.* 211,2; dete *b.* 255,2. 256,3. 355; dăde 313; dêderemu 55,3; dêdet 18,2. 3; dêderă 5*,3. 16*. 59,2; dideră *b.* 132,3; dadeá *b.* 296. 301,2; dădu *b.* 357,3; dase *b.* 356,3; didesă *b.* 84; verŭ da (2. p.) 88,2; 'ț-'are 108; nu dea 117,2; nu darețï 285; dăîndu 38; date *b.* 81; dată-i 229,2; să aïbŭ a-i dare 207,3; a dare 235; să nu o dêe *b.* 100,3; să-'ï deïe *b.* 33,3. 306,3; să nu dee *b.* 34,2; să-ï dăïe *b.* 262,2; să dè *b.* 132,3; să dê (pl.) *b.* 248; să-ï dea 123,2; o sâ 'mï dea *b.* 360,3; să nu mă dare *b.* 321; îțï va dare *b.* 320,3.

Macedor. dădeșï *b.* 273,3; deade *b.* 273; dede *b.* 266,2; va si te dau *b.* 264,2; dâ-le *b.* 273,3.

Istrian. n'a daveit (Perf.) *b.* 283,3; de *b.* 283; dae *b.* 284,3; du *b.* 283.

ïau, ïaï 364,3. *b.* 6; ïè *b.* 351,2; luom 20,3. 96,3; luați 181,3; luoți 8; ea (3. pl.) 324,3; ïau 106,2. 181,3; luá (3. pl.) 131. 317,3. 331; luaïu *b.* 167,2; luașï 182,2. 267,3; lnă 130,2. *b.* 166,2; luo 6. 8. 15,2. 17. 26,2. 43. 59. 65. 67,2. 101. 102,2. 223. 273,3; luî 182,3; loo 42,3; luoă *b.* 166,2; luoară 172,2; am luat 86; -luoat 217,2; au luoat 134,2. 220. 224,2. *b.* 200. 208,3; luas*ă* *b.* 358; -se *b.* 168; am fost luat 74. 362; voïu luoa *b.* 166,3. 183,3; lua-se-va 128; așï fi luat 341,2; să *eu* 304,3; *să eaĭ* 40. 148. *b.* 42,3; să ïaï 182,2. 291. 348,2. *b.* 45; să ïeï 200,2; *să ïa* 160,2. 3. 367.

b. 364,3; să ea 120,3. 291. *b.* 7,3. 168; să ee *b.* 34,3; să ïee *b.* 351,2. 352,3; ïeïe *b.* 306,3; să ei *b.* 43,2. 3. 55,2. 116,2. 181,2; ïae *b.* 357,2; să luom 25,2. 28. 86; să fiu luat *b.* 33; (Imperat. 2) *ea* 10,3. 21,2. 36,3. 195,2; ïa 315,2. *b.* 58. 179; ïê *b.* 308,3; è 304,3. *b.* 199, 2. 3; eae *b.* 159,3; luaţi 21; loaţï 53,2; luând 148,3; luînd 79. 342,2. *b.* 55,2. 200,2; luoănd *b.* 199; luundu 144,3. 333.

bea, bè, beu *b.* 141,2. *b.* 292; beú 61,3; bêţï 16,2. 43; berea (Imperf.) *b.* 292; au băut 108; o va bea *b.* 34; ca căndu aï bè *b.* 135,3; dêre şi bê 230,3; ară fi bând 271,3; să bau 107,3; să bêï 108,2; se bè 363,2; se bee 218,3; bêţï (Imperat.) 244,4; bè *b.* 293; a bè *b.* 226,2; ee beut să să bê *b.* 45,3; vremu cădê 55,3; au fost căzut *b.* 33; să-i fi căzut *b.* 32,3; a să le cade *b.* 103,2; cădind 306,2; i s'au căzut *b.* 50; să va închiè *b.* 221,3; mă încuïè 156.

Istrian. beïetsme (Imperat.) *b.* 286,3; za bae (Infinit.) *b.* 285,2.

Conjugarea II.

aduc (pl.) 95,2. 116,2; -cu *b.* 114,2; aducè (sgl.) 132,3; —, (pl.) 305,2; adus*ă* (pl.) *b.* 132,3; —, (sgl.) 286,3. *b.* 62; adusăse (pl.) *b.* 19; -sese *b.* 71,3; au adus *b.* 19; adă *b.* 229; ado 254,3. *b.* 224,2; adu 66,2; aduce-ţi-vă 231; îşï adusără 231,3; îmï adă *b.* 300; îmï adu 352; ağunsă (pl.) *b.* 132,2; au ağuns *b.* 220; ajunsem (pl.) 29,2. 360,2; -săm 302,2; ară agïunge 155,3; s'au agïuns 190,2; aleageţï 264; aprinsiră 289,3; să aprin*dă* *b.* 180,2; să aprinză *b.* 41; aprindindu-să 304,2; să să aprindă 46; -nză 141,2; arde 142; arsă 296,2; să-i ardă 117,3; să'l ardă 120,3. 121. 218,2. 331,3. 352,3. *b.* 180,2; să nu arză 141,2; să ar*dă* *b.* 19,3; să le arzi 352,3; ardind 303,3; de a ardere 142; ascund (pl.) 95; ascunde *b.* 5,158; să ascunză *b.* 158; vrutu-m'am ascunde 366,2; vă ascundeţï 112; nu ascundereţï 112; să ascund (sgl.); să ascundă (3. sgl.) 79,2; -nză 134. 351; să se ascunză 154,2. 166,3; s'ascund 241,3; să'ş ascunză 279,3; să nu să atingă *b.* 130,3; au fost bătut *b.* 204,2; să baată 352,2; a-i batere 234,3; pănă s'a bate *b.* 35,2; n'am să mă bat *b.* 115; s'oru bate *b.* 133; cer (pl.) *b.* 108; cere (pl.) *b.* 224,2; cerú 272; ver*i* cêre 187,3; aï cêre 108. 139,2; ară cère 272: vor să cêră *b.* 149; nu credea (pl.) *b.* 18,2; nu o crezut (2. pl. Aor.) 8. 15*,2; n'o să crea*dă* *b.* 105,2; să se cre*ză* 208; va crêşte 36,2; l'ar*e* crêşte 79,2; creaşteţ*ă*-vă 266,3; crescând 36,2; cunoscu (pl.) 12,3; cunoscum (Aor.) 254,2; a să cunoaşte (pl.) *b.* 13,3; i-au fost cunoscând 117,2; n'a curge *b.* 318,3; deşchis*ă* 252,2; să n'o deşchidă *b.* 351,2; să fie deşchis 361,3; li să deşchis*ă*ră 276,2; deşchisu-ţi-s'au *b.* 158,3; de s'ar hi deşchis 256; derêge (Imperat.) 11; aţï derese 27; mă duş 15*; têm dus 18,3; mă duset (2. pl. Aor.) 18,2. 19; ne dusăm 306,2; duce-te-verï 54,3; te verï duci 365,3; veï să te ducï *b.* 148,3; du 5*; te du 67,2; dus 104,2; de dus *b.* 328,3; facï (pl.) 19,3; facêţï 19; *feč* 266,3; feceşi 60,3; fêce 13,3. 14. 15,1.2. 34. 57. 58. 59,2. 61,3. 102; feace 249. 258. 264,3. 268. 311; fece 7; fêceră 57,3. 58,2; feaceră 258,2. 259,3; fêpse 6; făcu 57. 58; făcut (2. pl.) 18,3; făcuse (pl.) *b.* 170,2; au faptu 9. 54,2. 57,2; fapt-am *b.* 325; era făcută 147,3; au fost făcut *b.* 32,3; va fi făcut 120,3; s'au făcut 311,3; nu s'ară face 56; face-te-ar *b.* 317,3; să aţï face 19,3; vrea face 235; cêş vrê face 241; să fie făcut 331,3; vre să facă *b.* 117; vom să facem 121,2; fă 81. 96,2; facă *b.* 19; faceţï 19,3; nu face 341,3. *b.* 296; nu 'mï face *b.* 37; *dê* facerê 51,2. 249,2. 264,2.3; fapt 203; fucut 2; să fac

(Pl.); se face (Aor.) 21. 215,2; se fêce 60,2; să feace 215,2. 255; ne feacem 249,2; să feaceră 267,2; faptu-nêm 249,2; faptu-mi-s'a *b.* 324,3; să se fie făcut 246; este să se facă *b.* 75,2; or să se facă *b.* 103,2; s'or face 210; frâmse 42,3. 52. 64,3; am înceape (pl.) 152,3; să fie început 361; să se fie închis 360,3; vă încrezut (2. pl.) 8; ar întoarce 249,2; te veri întorce 2; întorşu-mă 365,3; să nu mă învăîncure 13; înțelegu-te 13,2; înțelègeți 15; să înțêlêgem 41,3; înțelêsetu (2. pl. Aor.) 8; înțelêge (Imperat.) 10,3; merge (pl.) 182,2; mărgu (pl.) 182,2; marsăm 307; mĭarsără *b.* 132,3. 133; mărsă, mêrsă, era merşi 182,2; *dêră* mêrge 31; o să mergem *b.* 105; vom să mêrgem 97; vor să mêrgă *b.* 39; nâscúm (Aor.) 63,3; au fost născut 175,3; să nu fi fost născut 307,3; vra să nască *b.* 171,2; veĭ să te naşti 267,3; neştiind 358; nevădind 300,3; dișu 2*,3; dise 2*,3, etc.

Macedor. (aleg) 'ş-aleapsiră *b.* 282; agĭunse *b.* 272,3; agĭumse *b.* 278,3. 281; agĭumsiră *b.* 282; s'era s'o agĭungeareşi (1. Sgl.) *b.* 282; agĭungăndalui *b.* 267; (duc) dusiră *b.* 280,3; (fac) fați *b.* 266,3; fațe *b.* 265,2. 266,3; fețĭu *b.* 273. 270,2; fețe 265,2; ili feațe *b.* 272,2; mi se feațe *b.* 267; fețeră *b.* 263,3; ță se feațeră *b.* 267,3; îțĭ fețiră *b.* 280,3; fă *b.* 266,3; să feațe *b.* 269,2; va 'mĭ fac *b.* 280,3; — facă *b.* 269,2; să o fățeam *b.* 282,2; fapt *b.* 265,2. 3. 257,3; facăndalui *b.* 267.

Istrian. bate *b.* 285,3; facíe *b.* 285,3; n'av facaveit *b.* 283,3; nu face, nu fae *b.* 285; facut *b.* 285,3.

Banat. işĭ feceră *b.* 262,3.

Conjugarea III.

adurmea *b.* 292,3; adurmi 273,2; au adurmit 138,4; au fost adurmit 273; vom adurmi 233,3; de va hi adurmit 138,2; 'şĭ agoniseaşte 211,3; să'ş agonisască 146,3; aud (pl.) *b.* 72,2. 202,2; audâț 215; auzí-mă 10,2. 156; auzím 109; auzit 140,3; ar fi audit 306,2; n'au vrut fi auzit 270; auză 281,2; să auză 14,3. 17,3. 134; să'l audă *b.* 133,2; audănd 79,2; audind 296; să se audă *b.* 235; auzire 17,3; se asvărle *b.* 309; bajocorim *b.* 259,3; voĭ blagoslovi 65,3; te verĭ blagoslovi 66; verĭ fi blagoslovit 65,3. 66; să blagoslovescă 37,3; fusăş biruit 182,3; boreşte-i, boraşte-ț, bori 7; coaperi-mă 12; s'ari cuveni *b.* 9; or să vă chinuĭască *b.* 225; dăruím (Aor.) 37,2; era dăruít 33,2; nu *ne-r* hi dăruit 318,2; au fost dăruit *b.* 64,3; deşparțea 34,2; despărțâ' 265; să desparță 34,2; desparțând 265; era dojenit 23; dorm (pl.) 212,3; durmiea 61,2; durmind 61,2. 136,3; ease 1; easu (pl.) 2; n'au eşită *b.* 94,2; n'a eşi *b.* 19. 35,2; o să ĭasă *b.* 373,2; ease 11,3; (Imperf. 3) ease 114; ĭasă 264,2; să easă *b.* 35,2; ĭeşănd *b.* 262,3; *işindă* *b.* 259; de a eşire 73,2. *b.* 19,3; i au fost făgăduit 273,3; fugisă (Aor. pl.) 197,2; gândii (1. sgl.) 66,3; vrê goni 60,3; m'au gonet *b.* 180,3; gonindu-ĭ, a-i gonire 234,3; grăeştea (3. sgl.) 2; grăí, grăieá 65; grăiĭa *b.* 199,2; grăĭe (pl.) 139,2; au fost grăind 312; grăâşte 86; nice grăireț 250; a grăirê 284; grămêdescu (pl.) 2; să grijeaşte 184,3; s'are griji 76,3; nu vă grijireți 8*,2; sănt hulind (pl.) *b.* 80,2; hulia (pl.) 163,2; huliè, a huli 295,3; ĭubesc (pl.), ațĭ ĭubi 19,3; v'a împărță 213,2; înpărățiè *b.* 97,2; vor să înpărățêscă *b.* 86,3; nu lăcomireți 44,2; aşĭ hi lipit 201; măntuâşte 86,2; să măntuâscă 82; înmicşurat-aĭ 11,2; îĭ (= veĭ-) muri *b.* 208,2; n'or muri, de or şi muri *b.* 94,3; are şi muri 139,2; n'are fi murit 139,2; va să moară 67. 159,3. 300,2. *b.* 109,2; nu mințireț

10*,2; vine (Aor.) 16*,2; veniea (pl.) 16*,2; veînrïu 6*,3; veînre 3*. 5*. 6*,2. 7*,2; veri-va 7*; veînri-voru 6*; se veînrimu 6*,2 etc.

Macedor. durmia *b.* 278,2; durmi *b.* 269, 2; va să dormu *b.* 269, 2; fug (fugĭ) *b.* 272; fuz-i *b.* 264, 2; fu*g*í *b.* 272; fu*g*ĭam *b.* 270,3; grescu (pl.) *b.* 264. 281,3; ilĭ gri *b.* 271,3; avde, avdí, avzindu *b.* 264,2.3; avzi *b.* 266; avziĭ (1. Sgl.) *b.* 272; am avzită *b.* 276, 2; arache *b.* 263,2; arichí *b.* 263,2; 264,3; 'mĭ arichişĭ *b.* 282.

Istrian. za durmi *b.* 285,2.

Alte exemple precun şi Adverbele, Prepoşiţiunile şi Conjunctiunile vezi la Glosar.

SFÂRŞIT.

SCARA.

Sec. XVI.

(Ms. Acad. Rom. 8⁰, nepaginat.)

Psaltire.

Psalm 1. (pag. 1—3.)

Дв͠дь пр͠ѡркь ши ꙟпѫрат. кънтáре. шедѣре ꙟнтъѫ. кънтекоул а͠.

1. Ферúче бѫрбáть че нꙋ мѣрџе ла сфáтꙋль некꙋрáцилорь. ши пре кáлѣ пѫкѫ̆тѡшилóрь нꙋ стѫ. ши ла шедéриле пїéрѕѫторилóрь ноу шѣ́де. 2. че ꙟ лѣцѧ (l. лѣџѧ) дмнꙋлоуи ꙟвацѫ̆-се ѕꙋѡа ши нѡптѧ. 3. ши хи́-ва ка лемнꙋл рѫсѣдит лѫнгѫ ешитꙋл апее(н). че рѡ́дꙋл съꙋ дъ ꙟ врѣ́мѧ са ши фрꙋнѕа лоуи нꙋ кáде, ши́ тóатѫ кътѫ се фáче доспѣще. 4. нѡ áша, некꙋрáцилóрь, нѡ áша; че ка поу́лберѧ че ѡ мътóрѫ вънтоул де ꙟ фáца пѫмънтоулꙋи. 5. дерéптꙋ ачѧ нꙋ вꙋрꙋ ꙟвїе некꙋрацїи ла џꙋ́дец. нечѐ пѫкѫтóшїи ꙟ сфáтꙋл дерéпцилóрь. 6. къ щи́ дмноул кáлѣ дерéпцилóрь. ши кáлѣ некꙋрáцилóрь пїере.

Psalm 2. (pag. 3—6.)

ꙟ сфръшит. кънтекꙋл лоуи давид. пр͠ѡрчїе. ꙟ х͠сши кемъ лимбиле.

1. Дерéп-че ꙟчетúрѫ-се лимбиле ши ѡáменїе(!) ꙟвѫцѣндоу-се дешѫ̆ртѫлóрь. 2. ꙟрáн(и)те стѫтоу́рѫ ꙟпѫрáцїи пѫмѣнтоулꙋи. ши бѡѧрїи адꙋрáрѫ-се ꙟпреоунѫ спрѐ дмнꙋл ши лá хссоул лꙋи. 3. съ роупем легѫтѡ́риле лóрь. ши лепѫ̆дѫм де ла нѡи џюгꙋл лóрь. 4. вїетóрюл ла черюре рѫ̆де-ш де еи. ши дмнꙋл бате-ш џюк де еи. 5. атꙋнче грѣи́-ва кътрѫ ꙟншїи ꙟ мѣнїа са. ши кꙋ оурџїа са сменѣ́ще еи. 6. е еоу́ поу́сꙋ сѫмтꙋ де ла дéнсꙋ. прѧ сїѡнꙋлоуи мѫгꙋ́рѫ сфънтѫ а лꙋи. 7. спꙋ́ню ѕисéле дмнꙋлоуи. дмнꙋль ѕисѐ кътрѫ мѐне: фíюл мїеꙋ ещи́

тꙋ. еоу астѫ-ѕй нѫскоую-те. 8. чѣре де ла мéне ши да-ци-
вóю лимбиле ѡчйнеле тале. ши цинꙋ́тꙋриле тáле ꙟ сфрѣши-
тоул пѫмѣ́нтꙋлꙋи. 9. пáще-и кꙋ фꙋ́ще де фїерꙋ. а вас де лоут
фрѣнце-и. 10. ши акмꙋ ꙟпѫрáції ꙟнцелѣцеци. ꙟвѣцаци-вѫ
тоцй цюдекѫ́торїи пѫмѫнтꙋлоуи. 11. лоукрáци дмнꙋлꙋи коу
фрикѫ ши бꙋкоураци-вѫ лоуи коу кꙋтрéмꙋри. 12. лоуѡáци
ꙟвъцѫ́тꙋрѫ. се нꙋ кън-ва мѫнїе-се дмноул, ши веций пéре ден
кáлѣ дерéптꙋлоуи. кѫндꙋ ꙟн(чин)де-се-ва кꙋрꙋндꙋ оурціꙗ лоуи.
ферйчеѕ тоцй недеж'дꙋи спре ꙟнс.

Sec. XVI.

(Ms. Acad. Rom. 8⁰, mic, defect, 170 pagini.)

Praxapostol.

Faptele Apostolilor, cap. XXII. (pag. 36—45.)

1. **Бърбаци**, фраци ши пърѣнци аскоултаци акмоу ал
мїеꙋ кътръ вои фелелатю. 2. Ꙗоуѕиръ къ еврѣаска лимбъ
глъси кътр'ѣншїи роутес адаоусеръ фъръ-вородвъ. 3. **Дѣчи**
ѕисе: еоу, пре ѕеоу, сънтоу жйдовиноу. нъскоутоу ꙟтрꙋ тарсꙋл
киликиескꙋ, хрънитоу ꙟтрꙋ ачаста четате, лъꙟгъ пйчоареле
лоу гамалїилꙋ ꙟвъцатоу аѡве лѣцѧ тътъꙟрѣскъ, ревниторю
фїиндоу лоу дnѕеоу, коум ши вои тоци сеци астъѕи. 4. **Ши**
ачаста кале цикълоунию пъꙟръ ла моарте, легъндꙋ ши при-
дъдиꙟндꙋ ꙟ темницъ бърбаци ши моуери. 5. **Коум** ши
ꙟнтъии преоуци мъртꙋрисескꙋ-ми ши тоци бътрърїи. кꙋм
ши де ла ей карте лꙋáю спре фрацїи чѧ дї ꙟнтрꙋ дамаскоу
ши мерщѣ (l. мерцѣ) коум чїꙟре вою афла, ачїе легаци се-и
адꙋкоу ꙟтроу іерслимь, се-и моунчѧскъ. 6. **Ши** ка ера мър-
гъндꙋ ши апропїиндꙋ-ме кътръ дамаскоу, ꙟтрꙋ амїаѕъ-ѕи
стрълоучи лоумиръ моултъ де нъпраснъ спре меꙟре. 7. **Ши**
къѕоую спре пъмънтоу. ши аоуѕїю гласоу гръиндꙋ кътръ
меꙟре: савле! савле! че ме гонещи? 8. Ѥ еоу ръспоуншоу ши
ѕишоу: чїꙟре ещи дне? ѕисе кътръ меꙟре: еоу сънтоу іс на-
зарѣниноул, чела че тоу гонещи. 9. Ѥ чѧ че ера коу меꙟре
лоумира въѕꙋръ ши ꙟфрикаци фоуръ, ꙗръ гласоул чела че
гръиꙗ кътръ мїꙟре ноу аоуѕиръ. 10. **Дѣчи** ѕишоу: че се
факоу дне? е дноул ѕисе кътръ меꙟре: скоалъ-те ши пасъ

ꙟн дамаскȣ, ши аколо цинче-ци-се-ва де тоате; де каріле ѕисъ
ціе се фачи. 11. Ши ка ноу въѕȣю де слава лоумиріей ачеей,
де мъꙟръ пріꙟсеръ-ме чеѧ че ера коу меꙟре; дѣчи ꙟнтраю
ꙟтрȣ дамаскоу. 12. Ши оуꙟ бърбатȣ че-и ера ноумеле ананіа,
боуꙟрȣ говиторю дȣпъ лѣце, мъртȣриситоу де тоци іоу-
дени чеѧ че віѧ ꙟтрȣ дамаскоу. 13. Веꙟре ла меꙟре, ши
стътȣ де-ми ѕисе: са́вле, фрате, ѧне каоу̃тъ. ши еоу̃ ꙟр ачела
час къоутаю спрі ꙟнсȣ. 14. Дѣчи елоу-ми ѕисе: дн̃ѕеоул пъ-
ринцилорȣ ноцри врȣ се ꙟнцелеци врѣрѣ лоуи, ши се веѕи де-
рептоул, ши се аоуѕи глас дïꙟ ростоул лоуи. 15. Ши коум
се фïи марторȣ лȣи кътръ тоци ѡамерïи, карïи въѕоуш ши
аоуѕиши. 16. Ши акмȣ дереп-че ленеци-те? скоалъ де те боѡ-
таѕъ, ши-ци спалъ пъкателе тале, ѕисе ꙟ нȣмеле дн̃лоуи.
17. Ши-ми фоу ꙟнторкъндȣ-ме ꙟтрȣ іерс̃лимь, ши роугъндȣ-
ме ꙟ бъсѣрекъ, ши-ми фоу спаемъ. 18. Дѣчи въѕоую елȣ
гръиндȣ: невоѧще-те шï еши коуроундȣ динꙟтрȣ іерс̃лимь, де-
реп-че ноу-ци ворȣ прі̃еми мъртоурïѧ чѣѧ че е де меꙟре.
19. Ши еоу ѕишоу: дн̃е, ꙟнишиш щïȣ къ еоу ера чела че-и бъга
ꙟн темницѫ, ши-и оучидѣ при ꙟ глоате чеѧ че кредѣ ꙟнтрȣ
тинꙟре. 20. Ши къндȣ върсаръ сънцеле лȣ стефанȣ марторȣ-
л(ȣ)и тъоу, ꙟнсоуми ера стъндȣ ши лъса спре оучидерѣ лȣи,
ши стръжоуиѧ вешминтеле челора че оучидѣ елȣ. 21. Дѣчи
ѕисе кътръ миꙟре: пасъ, къ еоу ꙟтрȣ лимби департе тре-
мицȣ-те. 22. Ꙗскоулта-лоу елȣ пъꙟръ ла ачеста коувънтȣ,
дѣчи ши рѫдïкаръ гласоул съоу гръиндȣ: ѧ деспре пъмън-
тȣ чел ка ачела, къ ноу-и се каде а вïе. 23. Ши стригън-
доу еи ши лепъдъндȣ-ши вешминтеле, поулбере върсъндȣ
спре въѕдȣхȣ. 24. Дѣчи ѕи́се миѧшоул, се-лȣ дȣкъ елȣ ꙟ-
трȣ плъкȣ, ши ѕисе, коу ранеле лȣ ꙟтрѧбе елȣ, де се ꙟнцелѣгъ
дерептȣ каре винъ лшá стригѣ спри ꙟнсȣ. 25. Ши дека лоу
стринсеръ елоу кȣ ѡажде, ѕисе кътръ чела че ста, соута-
шоул(ȣ)и, павелȣ: де-се ѡмоул чела римлѣноул фъръ ѡсън-
дȣ, бийꙟре ѧсте воаѡ а-л бате? 26. Ꙗоуѕи соуташȣл ши се
апропïе кътръ миѧшȣ де спȣсе, гръи: веѕи че вери се фачи;
ачеста ѡмоу римлѣнȣ ѧсте. 27. Дѣчи се апропïе миѧшȣл ши-
лȣ ꙟтребъ, ѕисе: споуꙟре-мисе римлѣнȣ еши. 28. Єлоу ѕисе:
ее. ръспȣнсе миѧшȣл, ѕисе: еоу коу моултоу прецȣ агонисïю
ачаста четате. е павелȣ ѕисе: ѧръ еоу ши нъскоую-ме ꙟтрȣ ѧ.
29. Ꙗчïеши се делоуꙟгаръ де елоу чеѧ че врѣ се-лȣ ꙟтрѣбе;
ши мïѧшоулоу се спъмънтъ, ꙟнцелѣсе къ римланоу ѧсте.
ши ка ера елȣ въѕȣтȣ. 30. Демъꙟрѣцѧ врѣ се ꙟнцелѣгъ дѣ-

девърꙋ, чѧ че клеветѧще-се де іоудей, ши лоу дезлегъ елꙋ легътоуръ; дѣчи ѕисе, се віе архїереии ши тотꙋ зборꙋл лорꙋ. адꙋсе павел ши-л пꙋсе ꙟтроу ей.

Cap. XXIII. (pag. 46—56.)

1. Къоутъ павелꙋ спре збороу ши ѕисе: бърбаци, фраци, еоу коу тотꙋ гъндꙋл чела боуꙟрꙋл віоу лоу днѕеоу пъꙟръ ла ачаста ѕи. 2. Архїереии ананїа ѕисе челора че ста ꙟраинтѧ лоуй, се-и батъ лоуи ростꙋл. 3. Атоунче ѕисе павелꙋ кътръ елꙋ: бате-те-ва днѕеꙋ, пърѣте върооуйтꙋ; ши тоу шези де џюдечи дꙋпъ лѣџе ши преспре лѣџе тречи, къ џичи се ме батъ. 4. Ꙗръ чѧ че ста ꙟраинте ѕисеръ: дереп-че досъдеши преоутоул ѕеоулꙋи? 5. Ѕисе павелꙋ: фраци, н'ам щїоутꙋ къ преоутꙋ ꙗсте; скрїе амꙋ: џюдецꙋл(ꙋ)и ѡамеꙟрилорꙋ тъи, се нꙋ џичи реоу. 6. Ꙟнцелѣсе амоу павел къ ѡ пáрте ꙗсте садꙋкїеи, е алтъ фарисеи, кїемъ глоáта ши ѕисе: бърбаци, фраци, еоу фарисею сънтꙋ, фїю де фарисею; де оуповъинцъ ши де ꙟвїерѣ морцилорꙋ еоу ѡсъндъ преемескоу. 7. Ши ачастѣ ѕисе, фоу пъръ садꙋкїелорꙋ ши фарисеилорꙋ, ши се ꙟпърци глоата. 8. Садꙋкїеии амоу ѕикꙋ, къ ноу ва фи ꙟвїере, нече ꙟнџерꙋ, нече дхоу, ꙗръ фарисеии исповедескꙋ амъндоаѡ. 9. Фоу чѣртъ маре. скоуларъ-се къртꙋларїи партѧ фарисеꙗскъ ши се пърꙗ оурꙋл ал-алтꙋ, гръиндꙋ: нече оурꙋ péꙋ ноу афлъмоу ꙟтрꙋ ѡмоул ачеста; ꙗръ се дхоул гръи лоуи саоу ꙟнџерꙋлꙋ се ноу нъ противимоу лꙋи днѕеоу. 10. Дѣчи моултъ пъръ фоу. спъмънтъ-се мишꙋл се ноу роуптꙋ фїе павелꙋ де ей; дѣчи ѕисе воиничилорꙋ се дещїꙟгъ ши се-лоу рапъ елꙋ дїꙟ мижлокоул лорꙋ, ши се-лоу дꙋкъ ꙟ плъкꙋ. 11. Ꙟнтрꙋ ноаптѧ ач ѧстътꙋ дноул лъꙟгъ (ꙟ)соу ши ѕисе: коутѣѕъ павле коумꙋ мъртꙋрисиши чѣꙗ че е де меꙟре ꙟтрꙋ ієрслмь, аша се каде ши ꙟ римꙋ а мъртꙋриси. 12. Шй дека фоу ѕоуѡ фѣчеръ оурїи дїꙟ іюдеи ꙟнтоарчере, шй се џюраръ сїꙟре нече се мъръꙟнче, нече че(!) се бѣ пъꙟръ кындꙋ но ворꙋ оучиде павелꙋ. 13. Єра маи моулци де патрꙋѕечи чеи че ачеста џюръмънтоу фѣчеръ. 14. Чей че се апропїаръ кътръ преоуци ши кътръ бътръꙟри ши ѕисеръ: коу џюръмънтоу блъстемъмоу-нъ сїꙟре, немикъ се нꙋ гоустъмоу пъꙟръ ноу времоу оучиде павелꙋ. 15. Акмоу вои споуреци мишꙋл(ꙋ)и коу збороул(ꙋ)и (! l. -роул) коум демърѣцъ се адоукъ елоу ла нои, ши коум

ворȣ врѣ се ꙟнцелѣ(гъ) нстовоул че е де елоу. ши нои анитε
пъꙟръ къндȣ ноу се ворȣ апропїа де елоу, гата семоу а-лоу
оучиде елȣ. 16. Ꙗоуѕи фїюлоу соурорїеи моу (! l. лоу) павелȣ фъ-
рекарѣ, ши веꙟре ꙟтрȣ пльакоу де спȣсе лȣ павелȣ. 17. Дѣчи
кїемъ павелȣ оурȣл дїꙟ сȣташи, ши зисе: дȣ ачестȣ цюрелȣ
ла мїꙗшоул, къ ѡаре-че и ва се-и спȣе лȣи. 18. Єлоу-л лоуѡ
ши-л доусе ла миꙗшоул, дѣчї-и ѕисе: павелȣ фоуглоул кїемъ-
ме де ме роугъ се адоукоу ачеста цюре ла тїꙟре, къ ѡаре-че
аре а-ци грьий. 19. Лоуѡ-лȣ елȣ миꙗшоу де мъꙟръ; дѣчи
мѣрсе оусеби ши лоу ꙟтребъ: че ꙗсте чѣꙗ че ан а-ми спȣꙟре?
20. Є лоу ѕисе: іоудени се сфетоуиръ се те роаце, аша коум
демъꙟрѣцъ се-лъ адȣчи павелȣ ꙟтрȣ збороу, коумоу аръ
врѣ чева а ꙟнтреба де елȣ. 21. Че тоу амоу се ноу аскоулци
де еи; къ сфетоуиръ-се де елоу дї ꙟтр'ъншїи май моулци де
патрȣѕечи де бърбаци, чеи че се цюраръ коумоу ниче се мъ-
ꙟрънче ниче се бѣ, пъръ кындȣ нȣ-л ворȣ оучиде елȣ. ши
акмоу гата сънтȣ ши ашꙗптъ ноумаи чее дела тине цюрȣ-
нтеле. 22. Миꙗшоул амоу лъсъ цюреле шї-и зисе: нимърȣи
се ноу спроуꙟри къ ачꙗстꙗ вестит-аи мїе. 23. Ши кїемъ дои
ѡаре-карїи дїꙟ сȣташи, ши лъ зисе: готовици доаѡ соуте де
воиничи се мѣргъ пъꙟръ ла кїесарїꙗ, ши шаптеѕечи де къ-
лърашн, ши доаѡ соуте де съцетътор дїꙟр ал трейле час де
ноапте. 24. Ши витъ се адȣкъ коум се ꙟкалече павелȣ ши
се-лȣ петрѣкъ пъꙟръ ла филикоу гїемонȣ. 25. Ши скрисе
карте, аибъндȣ ачеста кипоу. 26. Клавдие лїсїа цїеторȣл(ȣ)и
гемоноу филикоу, а се боукȣра. 27. Бърбатȣл ачеста прїꙟсоу
де юудеи ши врѣ оучисоу се фїе де еи, апропїꙗю-ме ко воиничїи
ши лȣаю елȣ; щїоую къ римлѣноу ꙗсте. 28. Ши врѣ се-и
ꙟнцелегоу вина, дереп-че лȣ прїꙟидȣ спре елȣ, ши адȣшоу елоу
ꙟ глоата лорȣ; дѣчи лȣ афлаю прїꙟисȣ елȣ дерептȣ ꙟтреба-
тоул лецеен лорȣ, ши ниче оура грешалъ де моарте саȣ де ле-
гътȣръ досиник (! l. достоиник) ноу афлаю. 30. Єпоусъ-ми
фоу мїе фърекарѣ бърбатоул(ȣ)и, чꙗ че вроуръ іоудеий се-лоу
ȣчигъ, ши ачїеши лоу тремишȣ ла тїꙟре ши амоу спроусȣши
клеветиичилорȣ се грьꙗскъ чѣ че че-с де елȣ, ꙟраинтꙗ та.
съръто с фїи. 31. Воиничїи поръичитееи лорȣ лȣаръ павел
преспре ноапте ꙟтрȣ антипатридж. 32. Ши демърѣца лъ-
саръ къкарїи (! l. кълларїи) а мѣрце коу рȣсȣлȣ, ꙟнтоарсеръ-се
ꙟтрȣ пльакȣ. 33. Ꙗръ чеꙗ че мѣрсеръ ꙟтрȣ кїесарїꙗ, дѣдеръ
картꙗ лȣи гїемȣиȣ, ꙟраинтꙗ лȣи пȣсеръ ши павелȣ. 34. Дѣ-
чи ноумъръ гїемонȣ картꙗ; ши ꙟнтребъ дїꙟнтрȣ каре де-

споус ѩсте, ши щїȣ къ дин ꙟ киликїѧ ѩсте. 35. Ѥє аоуѕъ,
ѕисє(!), кънд ȣ клєвєтничїи тъи вєꙟри-ворȣ. ши поръчи єлȣ
ꙟтрȣ тиндєлє лȣ ıродȣ сє-лȣ стръжоуѩскъ.

Cap. XXIV. (pag. 57—64.)

1. Дȣпъ а чїꙟчѧ ѕи дєщиꙟсєръ архїєрєии ананїа, ши коу
бътръръїи, ши коу витѣзюл тєртилȣ шарє-карєлє; чѩ чє споу-
сєръ лȣ гїємоноу дє павєлȣ. 2. Ши кїєматȣ фоу єлȣ, ꙟнчєпȣ
тєртилоу а лоуа̀, а гръи. 3. Моултъ лоумє нємєрѣщє коу
тиꙟрє, ши испръвирє ѩстє лимбиєй ачєщїѧ коу алє талє гън-
дȣрє, прє ачича ши прєтȣтїꙟндирѣ прєємимоу, циꙟиїєтоарє
филиѯє, коу тоатъ дȣлчє дърȣнрѣ. 4. Чє сє ноуман роутєс оу-
стєнєскоу-тє тїꙟрє, рогоу-тє сє аскоулци тоу нои ꙟнтрȣ скȣр-
тоу коу алє талє блъꙟндѣцє. 5. Афлъмоу ачєстоу бърбатȣ
пїєрѕъторю, чєл чє ръдикъ противирє тоутȣрорȣ ıоудєилорȣ чє-
лора чє вїоу прєтоутиꙟндирѣ, шприторю назаєскоул(ȣ)и (! l. на-
зарнєск-) єрєсоу. 6. Чєл чє ши бєсѣрєка испити сє спȣрчє; чєл чє-
лоу приꙟсємоу прє лѣцѣ ноастръ, ши врѣмоу сє цюдєкъмоу
лȣи. 7. Дѣчи вєꙟрє лїсїѧ миѩшоул ши кȣ моултъ грѣцъ скоа-
сє єлȣ. 8. Ѕисє ноаѿ гръиндȣ, но́и сє вєꙟрнимоу ла тїꙟрє; ши
дє єлȣ поци ноаш ꙟнсоуци ръзцюдєка; дє тоатє ачѣстѣ сє коу-
ноцїи дє чѣлѧ чє нои лоушмȣ спрї ꙟнсоу. 9. Ши токмиръ-сє
ıоудєии гръиндȣ ачѣстѣ аша а фи. 10. Ръспȣнсє павєлȣ ши
мъхъи лоу гїємоноу а гръй: дє моулци анїи фїиндȣ тоу цю-
дєцȣ дєрєптȣ лимбиєи ачєщєѩ тє щїȣ; коу боуꙟрȣ соуфлєтȣ чє
дє мєꙟрє фєлєлоуєскȣ. 11. Къ поци ꙟнцєлѣцє, къ нȣ соу маи
моултє ѕилє дє дєаспръѕѣчє (! l. дошспръ-) дє кънд ȣ мє соунию
ꙟтрȣ ıєрȣсл͠мь а мє ꙟкира. 12. Ши нєчє ꙟ бъсѣрєкъ ноу мѣкоу
афлатоу коу нєщиꙟрє гръиндȣ саоу ꙟнторкътоуръ фъкъндȣ,
нєчє ꙟтрȣ глоатъ, нєчє ꙟтрȣ зборȣ нєчє ꙟтрȣ чєтатє. 13. Нєчє
а мє потикни мє потȣ дє чалѣ чє акмоу спрє мїꙟрє прєємє-
скоу. 14. Исповєдєскȣ акмоу цїє къ ꙟнтрȣ калѣ чѣмь чє гръ-
єскȣ єрєсоу аша слȣжєскоу д͠нѕєȣл(ȣ)и пърииццилорȣ ши крєѕ͠ȣ
тȣтȣрорȣ кътє соу ꙟтрȣ лѣцє ши ꙟтр͠ȣ скриптȣрилє прорчи-
лорȣ. 15. Оуповъиицъ аибъндȣ спрє д͠нѕєȣ, чєла чє ши ꙟн-
шиш ачѧ ащаптъ, ꙟмвїєрѣ чѣ чє ва сє фїє морцилорȣ дєрєп-
цилорȣ ши пъкътошилорȣ. 16. Дє ача(с)т͠а ши єоу нєвоєскоу-
мє нєкїиноватоу гъндȣ аибъндȣ кътръ д͠нѕєȣ ши кътр͠ъ ша-
мєри поурȣрѣ. 17. Ши доупъ ани моулци вєꙟрю милостєнїє

се факоу ꙟтрȣ лимба мѧ(е) адȣчерѣ. 18. Ꙟнтрȣ ѩле афларъ-ме къ мѧмȣ поститоу ꙟнтрȣ бъсѣрекъ нече коу глоата нече коу вороавъ ши оурїн дї асїѧ іоудеи. 19. Че лъ се кѫдѣ ꙟраинтѧ та се вїе а гръи, (се) лоу къ тръ меꙟре. 20: Саоу ꙟшиш ачещѧ се ѕикъ че афларъ ꙟтрȣ меꙟре недерептате, ꙟнде стътȣю ꙟ глоатъ. 21. Саоу де оурȣл ачеста гласоу че стригаю стъндȣ ꙟтрȣ ей : къ дерептȣ ꙟмвїерѣ морцилорȣ еоу цюдецȣ преемескȣ да (! l. де) ла вон. 22. Аȣѕи ачѣстѧ филнѯоу, ши ръспоундѧ лорȣ, истовоу цїиндоу че де чѣлѣ че ѕнсе : ши кънд лнсїе минашоул вери-ва, споуре-вон че е де вон. 23. Дѣчи ѕнсе соуташоул се стръжȣѩскъ павелоу, ши се аибъ слъбнчюꙟрн, ши нече оурȣл съ апъре де аи лоуи коум се ноу-и слоужаскъ, саоу се ноу оурдиꙟре ла дїꙟсоул. 24. Дȣпъ ѕиле нешките веꙟре филнѯоу кȣ дрȣсїлїѧ моумрѣ са, чѣ че ера іоудеѩнкъ ши кїемъ павелȣ, ши лоуѕи елоу де кредїꙟнца чѣ че е ꙟтрȣ х͠с. і͠с. 25. Кънд гръниѩ лоуи (де) дерептате, ши де цїꙟрȣтȣ ши де цюцȣлȣ (! l. цюдецȣлȣ) че ва се фїе, ꙟфрикатȣ фоу филнѯоу, ши ръспȣнсе : че акмоу пасъ, врѣме де вою добъндй кїема-те-вою. 26. Депреоуръ ши нъдънѩсе къ митъ да-се-ва лȣи дела павелоу се-лоу дезлѣце елȣ; дѣчи ши адесоу тремнтѣ де бъсъдȣѩ коу рȣсȣл. 27. Дѣчи сфръшиндȣ-се дои анїи лоуѡ скинꙟбаре филнѯоу, е поркїа Фиста врѣ ѡгоадъ се факъ іоудеилорȣ; ѩръ филиѯȣ лъсъ павелоу чела легатоул.

1574.

(Ms. British Museum, Cod. Harl. 6311[b], folio. 276 foi pag.)

Tetraevanghelie.

Mateiu c. VI, v. 14—30 (за͠ч. ѕ͠і. н͠і. fol. 11[b]—13[a]).

*) 14. Зисе домноул. съ амоу лъсѧре тоѷ ѡменилѡр
грешалеле лѡр. лъсá-ва шй воаѿ тáтьль вóстроу де ꙟ чери.
15. е съ ноу лѣсѧре тоу ѡменйлѡр грешалеле лѡр. нéче тáтьль
вóстроу де ꙟ чери лъса-ва воѧѡ грешалеле воастре. 16. е кьн-
доу вь пóстицн ноу фйцн кѧ̀ акоперйцн че се ꙟтристѣзь.
стрьмоутѣзь фѧца сѧ. ка съ се ивѣскь ѡменйлѡр къ сѐ пó-
стескь. дѣдевърь гръ̀скь воаѡ. къ лоуа-ш вѡр плѧ̀та лѡр.

---

*) Cf. (1581) I, p. 28.

17. тоу кънꙋдоу тѐ постещи оунꙋџе кꙋпоул тъоу. шѝ фаца та
ѡ ль. 18. ка съ ноу те постѐщи, ѡаменѝлѡр съ те ивѣщи. чѐ
татьль тъоу че ѐ ꙟ тайнь. ши татьль тъоу вѣдѣ-ва ꙟ ас-
коунꙋсь, да-ва цїе ѧвє. 19. ноу вь аскоундецѝ вѝстїѧрюл ꙟ
пъмьнть. нѿ вїѐрмїн о ръзбескь ши поутредѣще. шѝ нѿ фоу-
рїн ѡ сꙋпь шѝ ѡ фоурь. 20. аскоундецн-вь вѝстиꙗрюл ꙟ черю̀.
нѿ вїермїн ноу ѿ ръзбескь нече поутредѣще. нѿ нѐче фоурїн
ѡ сапь нече ѡ фоурь. 21. ши нѿ ѧстѐ комоꙋра воастрь. ачїа
ва фи ши инима воастрь.

*) зач. н҃і. 22. (зисе домноул) лоумина троупоул(оун) ѧ-
сте ѻкюл. съ амоу фоуре ѡкюл тъоу простъ. тоть троупоул
тъоу лоуминать вꙋ фи. 23. съ ѡкюл тъоу хитлѣнь фоуре.
тоть троупоул тъоу ꙟтоунекꙋть ва фи. съ амоу лоумина че
ѐ ꙟтрȣ тине ꙟтоунекꙋть ѧсте. ачїѧ ꙟтоунѣрекоул коу кътоу ѐ?
24. нимѐнѣ ноу поате а дои домни лоукра. саоу амоу оуноул
вꙋ юби. ꙗрь алтоул ва оурь. ши амȣ оуноул вꙋ цинѣ. ꙗрь
алтоул оуноул (l. а ноу-л) сокоти ва ꙟчѣпе. ноу поате доум-
незеоу лоукра ши лоуи мамонь. 25. дерептъ ачѣѧ гръескь
воаѿ: ноу вь грижирецн соуфлетеле воастре. чѐ ворь мънка
саоу чѐ ворь бѣ. нече троупоуреле воастре ꙟ че вь вѣцн ꙟбрькꙋ.
(лоу ноу) нече соуфлетоул май боуноу е де хрань шѝ троупоул
де вешминтеле. 26. къоутꙋци спрѐ пасъриле черюлоуи. къ
ноу сꙋмьнь нѐче сѣчерь. нѐче адоунь ꙟ житнице. ши татьль
востроу де ꙟ черю хрѣнеще ѧле. ноу сѐнтеци вой май боуни
де ѧле? 27. чине де вои грижиндь ши поате адаоуџе троу-
пȣлоуи лоуи оуꙟ коть? 28. ши де вешминте че те кыщици?
сокотици кринноул сꙋтелѡр коумь крѣще неоустиннидоу-се нече
тоꙋрче. 29. грьескь воаѡ, къ нечѐ Соломѡн ꙟтроу тоꙋть
слꙋва лоуи ꙟвещи кꙋ оуноул де ꙋчелѣ. 30. е съ фъноул селѝ-
щилорь. астъ-зи фїиндь. е демѣнѣць ꙟ коупїтори ароуꙋкаци.
доумнезѐȣ ашꙋ-ль ꙟвеще. коу къть май връто́с воаѿ, поу-
цинь крѐдиниць!

Luca, c. VI, v. 20—32 (зач. (кд) ке. к҃з. fol. 135ᵇ—136ᵇ).

**) 20. ши ачела ръдикь ѡкїи лоуи ла оученичїи лȣи, грьи:
ферекꙋцн мѣсерїи. къ а воастрь ѧсте ꙟпърьцїѧ лоу дȣмне-
зеȣ. 21. ферекꙋци флъмьнзїи акмȣ. къ сътоура-се-вѡр. фе-
рикꙋци чеѧ че плънгь акмȣ. къ ръде-вѡр. 22. ферекаци фи-

*) Cf. I, p. 22. **) Cf. I, p. 19.

вєцн кънДь вwр оурь вон шаменїи . шн кънДь къ вwр дєспърцн . шн вwр ꙟпоута . шн вwр порекли ноумелє востроу. къ ѐ ръѹ дєрепїть фиюл шменєскь. 23. боукѹра-въ-вєцн ꙟтр' ачѣ зи шн вєцн жоудєкà: ꙗть амѹ плата воастрь моулть є ла черюрє . доупь ачѣꙗ амоу фьчѣ пр(о)рочилwр пърннцїн лwр. 24. (зисє домноул кътрь чєꙗ чє мѣрсєрь кътрь єль юудєнн:) ван дє вон богацилwр . къ се ва коурма мьнгьитѹра воастрь. 25. вай дє вон сътоуиилwр акмѹ . къ флъмьнзи-вєцн . ван дє вон ръзьторилwр акмѹ . къ соуспина-вєцн шн плънџє-вєцн. 26. ван дє кьиДь бинє зикь волw тóцн шаменин . доупь ачѣꙗ амѹ фъчѣ пр(о)рочїи минчинноши пърннцїн лwр. 27. чє волw гръєскь лоузнцн: юбицн драчїи вощрн . бинє фàчєцн чєꙗ чѣѹ оурьть вон. 28. блàгословицн чєꙗ чє вь бласьтємь . роугацн дє чєꙗ чє факь волw шбндь. 29. чинє тє ва оучиде ꙟ боукь дъ шн алалть . шн дє-ць ва лоуа въшїмьнтѹл шн къмашà ноу-н апьрà. 30. тоть чє ва чѣрє дє ла тинє дъ-н . шн чиниєцн ва лѹа ал тьѹ ноу-ль ꙟтрєба. 31. (зисє домноул.) коумь вєцн съ факь волw шаменїи шн вон фачєцн лwр ашнждєрѣ. 32. шн съ ацн юбн чєꙗ чє юбєскь вон, чє фóлось ꙗстє волw? шн амоу пъкьтошїи юбєскь єи юбєскь.

(Брашов) ca. 1569—75.

(Defect. Folio, 248 paginĭ nepag.)

Praxiul.

Epistolia sobornicĕ a luĭ Iacob. Cap. III. (pag. 4—7.)

Дє ꙟ збwр трємєсоул(ѹ)и лѹ ꙗковь чътєнїє . зач . нд҃.

1. Ноу моулцн ꙟвъцжтóрн фирєцн, фрàцїн мїєи . щицн къ мáн мáрє пъкать прїимимь. 2. моулть амѹ грєшимь тóць . чѐ ꙟсж чѣла чѐ ноу грєшащє коу коувжнтѹль, ачѣла є дѐсфръшить бърбáть силникь а-шь ꙟфржнà тóть троупѹль. 3. ꙗтж кáлѹль зъбала ꙟ гоурж-н бъгъмь, дє се сѹпѹнє нóаw, шн тóть троупѹ лѹн ꙟтоа(р)чємь. 4. áдєкж корабїꙗ кътъ фїиндь, шн дє ютє вънтѹ w адъпостимь, ꙟторкжндѹ-се коу микж кръмицж, коумь вà врѣ съ w порнѣскж дєрєптѣзь-w. 5. ашà шй лимба микж боукжцѣ ꙗстє шн фоартє лаѹдь-се. ꙗтж поуцинєль фóкь, шн кътж фирє áрдє. 6. шй лимба

фрȣмсецен дерептъцїен . ашà лимба деспȣиндȣ-се ꙟнтрȣ мъдȣлареле ноастре, споурк҄ѫ тоть троупȣль, шѝ апринде ꙟпрежȣрȣль нъскȣтȣлȣи, шн апринзъндȣ-се де ла геенѫ. 7. дѐ тоатѫ а фѣптȣра фїарѫ шн пасѫри, гадине шѝ пеши оустенескȣ-се шн мȣꙟческȣ-се де фирѣ ѡменѣскѫ. 8. е лимба нимѣ ноу ѡ поате де ѡамени мȣѧ, съ нȣ се цїе амȣ ръȣ, че е плинь дѐ венинь, моарте поуртъторю. 9. кȣ ачѣа бл(аго)с(ло)вимь доумнезеȣ татъль, шн кȣ ачѣа блъстемь ѡаменїи, чѐ прѐ кипȣль лȣ доумнезеȣ сънть. 10. дѐ ꙟ ачелашь рость ꙗсе бл(аго)с(ло)венїе шн блъстемь . нȣ се каде фрацїи мїен чеѧ ꙗбицїи ачѣа ашà съ фїе.

зач . не. 11. аȣ доарѫ поате де ꙟтроу ѡ фънтънѫ, де ꙟн ачелашь изворь, съ извораскѫ доулче шн амарь? 12. доарѫ поате, фрацїи мїен, смокиноуль маслине съ факѫ? саȣ вица смокине? ашà нече оуноул извѡр, сърать шѝ дȣлче ноу поате фаче апѫ. 13. чине е прѣмѫндрȣ шѝ мешерь ꙟнтрȣ вон, дѐ съ арате дѐ боунѫ вїаца лоукроул съȣ ꙟнтрȣ блѫндѣцеле мъндрїен. 14. е съ оурѫчюни амарѫ авеци шѝ нъравȣре ꙟнтрȣ инимиле воастре, ноу вѫ лъȣдаци шѝ нȣ минциреци спре дѣдевърь. 15. ноу-сь ачѣлѣ мѫндрїи де соусь дешинсе, чѐ дѐ пъмѫнть, соуфлетешн, дрѫчешн. 16. къ ꙗ-сь оурѫчюни шѝ ръꙟжале, ачїѧ ноу е ашезаре, че тоатѫ фирѣ рѣ. 17. е а соусȣлȣи мѫндрїе ꙟтъꙑ амȣ ꙗсте коуръцїѧ, доупѫ ачѣа пачеле (!) блѫнзїа, доулче мѫꙟгъꙑрѣ, шн плинь дѐ милѫ шѝ рѡдь доулче, негъндитѡрю шн нефъцарннкь. 18. плодь дерепть, ꙟнтрȣ ꙟпъкаре съмѫнънь фаче паче.

Epistolia luĭ Iuda. Introducere. (pag. 55—60, fila 14ᵃ, foĭa 4—6.)

Споунерѣ де тремисоул лȣ юда де збѡр.

Ачѣа тремѣтери скрисе челора амȣ че крезȣсе . че вннѫ-ль ꙗсте ачѣста : венисе нешине шї-и ꙟвъцà, ноу (l. коу) де пъкате ꙟ тоате кипȣреле съ фїе, шн а се лепъдà де домноул . че невое авѣ а скрїе шн съ ꙟтърѣскѫ фрацїи . шѝ ꙟтън амȣ рȣгѫ ен коумь съ се тъмѫдȣѧскѫ шн съ лъкȣѧскѫ ꙟ придъдирѣ крединцеен . дѣчїѧ проповедȣн а шавѫе(!) ка ꙟшелътори . шѝ порѫнчѝ немикѫ съ нȣ аибѫ ꙟпреȣнѫре (!) кȣ чен кà ачеѧ, щїиндь къ нȣ пънѫ лà дестȣлȣ-е че(л)е зисе а фи ноуман, е съ недестоинничн амȣ ꙟблà кемарїен . шн амȣ ꙟтъїн оамени

скоасє дє́ ꙟ єгѷпєть домноул, ши дє нꙋ фоурѫ ꙟ крєди́нцѫ
єлꙋ-н пїєрдꙋ; шѝ ꙟџєрїи дє ноу-шь фєри́рѫ аль сѣꙋ ꙟчєпꙋ́ть,
ноу-н крꙋцѫ. ма́и фрꙋмо́сꙋ-є дѣчїи ка ачє́м съ сє алѣгѫ, шѝ
амꙋ шѝ михаи́ль архагглъ нꙋ адоу́сє хоулѫ дїаволꙋлꙋи. съ
фїє амꙋ пєри́рѣ лѡр, кȁ содомлѣнїи ꙟвъцѫ. дѣчїм ꙟвъцѫ
ꙟнтрꙋ нъра́вь, шѝ сє рꙋгѫ дѐ є́н съ фїє ꙟнтрꙋ ꙟвръташа́рѣ
крєди́нцєєи до́мнꙋлꙋи. сфръшѝ трємѣтєрѣ.

Epistolia.

А лꙋ іоуда трємѣтєрє дє́ ꙟтъю.

1. Іоуда лꙋ Хс. Іс. шє́рбь, фра́тєлє лꙋ іа́кѡвь, фїи́ндь дє
дꙋмнєзєꙋ та́тълꙋи лоуминацїи. Іс. Хс вєгї́ндꙋ-н кє́маци. 2. мє-
сєрѣрє во́аѡ шѝ па́чє шѝ ю́бовь съ сє мꙋлцѣскѫ. 3. прѣюби́-
цїи. ꙟнтрꙋ тоа́тѫ ꙟдємна́рѣ фъкъндь, скри́ꙋ воаѡ дє ꙟпрєꙋ-
на́рѣ спъсє́нїєєи вострє, нєвоє-ми фꙋ а скри́є во́аѡ, рꙋгѫндꙋ-вѫ
съ вь тъмѫдꙋнци дє придъдирѣ крєди́нца сфинцилѡрь оу́на.
4. ꙟфа́рѫ зи́сєрѫ амꙋ алцїи оа́мєни чє́н чѐ доу́пѫ вє́кнлє скрип-
тꙋри-сь ꙟнтрꙋ ачѣлѣ пъка́тє нєкꙋра́цн. є́ а доумнєзєꙋлꙋи но́-
стрꙋ боунѫта́тє ꙟнаи́нтє алътꙋра́рѫ ꙟнтрꙋ споуркъчюни ши
оу́нꙋль влъдꙋнто́рюль зє́ꙋль шѝ до́мнꙋль нострꙋ Іс. Хс. дин'н-
сꙋль лєпъдарѫ-сє. 5. помєнєскь во́аѡ дѣчѣм врѣрѣшь, лȁ
џи́рє во́аѡ съ вѫ фїє оу́на ачѣста, къ дѡ́мноуль оа́мєнїи дє
ца́ра єгѷпєтꙋлꙋи спъсѝ; адѡ́ара дє ноу крєзоурѫ пїєрдꙋ-н. 6. ꙟ-
џєрїи чє нꙋ вєгѣрѫ аль съꙋ ꙟчєпꙋ́ть, чє єн-шь лъса́рѫ а са
вїацѫ, спрє жꙋдєцоул марїєи зиѡ, кꙋ лєгътꙋрѫ нєдѐзлєгатѫ
соу́пть оунтꙋнѣрєкь вѣгє єн. 7. кȁ шѝ со́домоул шѝ гомо́-
рꙋль ши дє́ ꙟ прєжꙋрꙋль ачєлора четъци, ꙟ подоаба ачєлꙋмашь
ѡбра́зь кꙋ коурвїи, ши д'ꙋндє єширѫ ꙟнтрꙋ вонѝ троу́пꙋлꙋи
ши ꙟнтр'алтєлє, ꙟнаи́нтє зъкꙋ́мь ꙟнтрꙋ арѫтатоул фокꙋлꙋи
дє вѣкь, жꙋдєцоул лꙋѡн. 8. аша ши сє амꙋ ачєџѣ чє вн сє
въдь троу́пꙋлꙋ-шь споу́ркѫ, дє домнїє сє лѣпъдѫ, дє сла́вѫ
нєтрємꙋръндь хоулєскь. 9. михаи́ль архагглъ, кън дь кꙋ дїа́-
волꙋль жꙋдєка-сє, гръѝ дє трꙋпоул лꙋ мѡѷсѝ, нꙋ кꙋтєза а
адꙋ́чє жꙋдєката кꙋ хꙋ́лѫ, чє зи́сє: съ ѡпрѣскѫ џїє домноул.
10. ачєџѣ амꙋ кътъ нꙋ џїꙋ хꙋлєскь, кътъ дꙋпѫ фи́рє ка нєџїє
ви́тє фърѫ кꙋвинтє џи́ꙋ, ачє́џѣ спꙋркѫ-сє.

зач. ои. 11. ама́рь лѡр, къ ꙟ ка́лѣ лꙋ каи́нь ꙟбларѫ,
ши ꙟнтрꙋ хиклєшꙋгꙋль (лꙋ валаамь) платє върсарѫ-сє. ши
ꙟнтрꙋ ꙟ зи́са лꙋ корє́ѡ пєрирь. 12. ачєџѣ сънть ꙟнтрꙋ дра́-

гостѣ воа́стрѫ къ спȣркьчюни оуспътѫндȣ-сє фърѫ тѣ́мєрє,
адйншишь пъскѫндь . нȣори фърѫ дє апѫ дє вѣнть пȣр-
таць, лѣмнє томнатєчи фърѫ ро́дь, дє до́аш ѡри мȣрйрѫ
дєꙟ ръдѫчинѫ. 13. валȣри сфєрѣпє аспȣмѫндь а са ръчѣлѫ,
стѣлє ꙟшєлътоа́рє, чѐ лѡр .ꙟнтȣнѣрєкь ȣнтȣнєка́ть ꙟ вѣ́чи
вѣгє-сє. 14. пророчйрѫ ши дє ачѣстѣ ша́птє . шѝ дє́ ла адамь
єно́хь грьй : адєкѫ вйнє домноул ꙟнтрȣ сфинци, ȣнтȣнѣрєк дє
.ꙟнцєрїи съи. 15. съ фа́кѫ жȣдєкатѫ прєспрє то́ци, съ обли-
чѣскѫ тоатє нєкȣрѫцїнлє лѡр, дє тоатє лȣкрȣрєлє нєкȣрѫцїєи
лѡр чѐ нȣ̀ чинстйрѫ, ши дє тоатє рѣлєлє лѡр чѐ гръйрѫ
спр'иинсоул пъкъто́шїи нєкȣрацїи. 16. ачѣ́м сѣнть ръпито́ри
вїновацı, дȣпь похтєлє лѡр .ꙟблъндь, нєкȣръцїє шѝ лѣцє-
кълкьто́ри, ши гȣ́ра лѡр гръмщє прѣ трȣ́фѫ, мирѫндȣ-сє фѣ-
цєлорȣ-шь лȣ́крȣрє дє фолѡсь. 17. є вои юбицилѡрь, помєници
гра́юрєлє, май дє .ꙟнайнтє зйчєрилє дє́ла ап(о)с(то)лїи до́мнȣ́лȣи
но́стрȣ і҃с . х҃с. 18. коу́мь грѫйрѫ во́аш, къ ꙟ врѣмѣ дє апои
вєни-вѡр бътѫокȣрито́рїи, дȣпѫ алє лѡр по́хтє ꙟблѫ̆ндь ꙟ
нєкȣрѫцїм лѡр. 19. ачѣ́м сѣнть лȣкрѫндь адйнсь єи-шь сȣфлє-
т'ѣщє, соу́флєть нєавѫндь. 20. є во́и, юбицилѡр, кȣ сфѣнта
а воа́стрѫ крєдйнцѫ зидиндȣ́-вѫ вои-шь, дȣхȣлȣи сфѣнть рȣ-
гъндȣ-вѫ. 21. ꙟши-вѫ адйнсь во́и-шь дра́гостѣ лȣ дȣмнєзєȣ
фєрици, ащєптъндь мила до́мнȣлȣи ностру лȣ і҃с . х҃с . ꙟ вїаца
дє вѣчи. 22. ши оуно́ра мйлȣици жȣдєкъндь. 23. є алцїи кȣ
фрикѫ спъсици дє́ ꙟнтрȣ фо́кь ръпйндь, ѡбличици кȣ тѣ́мєрє,
ȣ́ръндь чєє дѐ трȣпь спȣрка́тѫ къмашѫ. 24. чєлȣм чѐ поатє
а фєрѝ єѝ фърѫ дѐ грєшалє ши а-и пȣ́нє ꙟнайнтѣ славєєи са́лє
нєвйиновацı ꙟнтрȣ боу́кȣрїє. 25. ȣнȣм прѣ ꙟцєлєптоул до́м-
ноул спъсито́рюл нострȣ сла́ва ши мърїм, цинȣтоул ши пȣ-
тѣрѣ, ши акмȣ шѝ ꙟнтрȣ то́ци вѣчїи . амїнь.

Epistolia lui Pavel către Romani. Cap. I, v. 28 — II, v. 5.
(pag. 69—70, fila 15, foia 3.)

Ꙗ сфънтȣлȣи лȣ па́вєль трємѣтєрѣ кътрѫ римлѣни.

з҃ач . п҃а. 28. ши дѣка ноу испитйрѫ доу́мнєзєȣ съ-ль
аибѫ .ꙟнтрȣ мйнтє, дѣдє прє єи доу́мнєзєȣ .ꙟнтрȣ нєиспитйтѫ
мйнтє съ факѫ нєдєстоиничїє. 29. .ꙟплоу́ци дє тоа́тє нєдє-
рєптъцилє, дє коу́рвїє, хиклєшȣгь, рѣ акоуцїє, злоабє, плини
дѐ пйзмє, оучидєри, вражбє, хйклєшȣгȣри, рѣлє нъра́вȣри, шоп-
тито́ри, 30. клєвєтничи, лȣ доу́мнєзєȣ оурѫци, досъдитори,

мърецн, троуфашн, афлѫторн рѣлелѡр, пърнннцнлѡр неплекъ-
торн. 31. неꙟцелепцн, нече сфатоул фернторн, неюбнторн, нéче
блъстемоул фернторн, немнлостнвн. 32. шн дерептатѣ лȣ
доумнезеȣ нȣ ꙟцелѣсерѫ; къ чéѧ че ашà фáкь дестóнннчн мор-
цїен сънть; че нȣ ачéѧ ноумаи че ачѣлѣ фáкь, че шѝ челора
че факь вóѧ челора че фáкь ѥле.

cap. II, v. 1. дерепть ачѣѧ фърѫ сфѣть ещн, ѡ ѡме,
тóцн жоýдекътóрїн че амȣ ѡсъндещн алтоул, тúне-шь ѡсън-
дещн, ачѣѧ амȣ фачн (че) жоýдечн. 2. щúмь амȣ къ жоýдеката
лȣ доýмнезеȣ ѥсте спре дерептáте, спре чéѧ че фáкь ашà. 3. коу-
цецн ачѣстѣ, ѡ ѡме, жоýдекъндь ашà чéлора че фáкь лѡ̀р,
шѝ фáче ашúждерѣ, къ тоу фоýцн де жȣдецȣль домнȣлȣн?
4. саȣ де богътатѣ доýлчецїен лоун шн доýпѫ-ащептáре шѝ
ꙟделȣꙟгь-ръбдáре нȣ грнжещн? нȣ щїн къ доýлчѣца лȣ
доумнезеȣ спре покаáнїе те доýкь? 5. доýпѫ ръúмѧ та непо-
кыйтѫ нннмѫ, кроýцн цїе-шь мънїе ꙟ зншѡа мънннен, шн нвнрѣ
дерептоулȣн жȣ(дець) . . . . (defect.)

Epistolia I a luĭ Pavel cătră Corintienĭ. Cap. XV, v. 29—58.
(pag. 143—147, fila 22, foĭa 3—5.)

Кътрѫ корннѳѣны ꙟтъѧ тремѣтере а сфънтоулоун лоу ап(о)-
с(то)ль павель.

з͠ач. р͠ѯа. 29. чѐ фáкь ачéн чé се лáсѫ де ботѣзѫ дерепть
мóрцн, преспрѐ тоате рѣндȣреле мóрцїн нȣ се скоалѫ; кьче ѥн
се ботѣзѫ преспрѐ мóрцн? 30. пентроу чѐ шн нóн невое лȣѡм
ꙟ тоате чáсȣрнле? 31. преспрѐ тоате зúлеле мȣрнцн, ашà нóн
а вóлстрѫ лáȣдѫ, фрáцн, чѐ амь ꙟ х͠с. і͠с. дóмнȣль нóстрȣ.
32. е съ доýпѫ ѡ́мь коу гáднненле сълбатечн м'амь мȣꙟчнть,
че фолосȣ мїе ачѣѧ? д'ȣнде мóрцїн ноу се скóалѫ, мѫꙟкьмь
шѝ бéмь, демѫнѣца амоу мȣрнм. 33. ноý вѫ ꙟшелáцн. стрú-
кѫ амоу нъравȣль чéла доулчеле, кȣвннтеле чѣлѣ рѣлеле.
34. трезвнцн-вѫ дерептѫлцнен, шѝ нȣ грешнцн, къ оýнїн ноý
щúȣ де доýмнезеȣ, прѐ роушúне вóаѡ гръескь. 35. че съ ва
зúче чннева, коýмȣ се вѡр скȣла мóрцїн, шѝ ꙟ чѐ кúпь троýпь
вор вен? 36. небȣ́не! че верн тоу семѫнà ноý ва ꙟвїе; ѡпть
(l. ѡпь) съ моарѫ ꙟнаннте. 37. шн тоу чѐ сѣменн, ель нȣ
ѥсте троýпȣлȣн съ фїе семѫнать, чé е ꙟ гръȣнць дѐ гръȣ саȣ
де алть вигь. 38. доýмнезеȣ дь лоýн троýпь коýмь ва, шѝ
коýн-шь де ꙟ сьмѫнца лоýн троупь.

*) за҃ч. р҃ѯв. 39. чѐ нȣ тоатѫ ка́рнѣ, ачѣꙗшь карнє. оу҆на ка́рнє ꙗсте а ѡа́менилѡр, алта а до́бнтокоулȣи, алта а пѣ́щелȣи, алта а па́сѫрилѡр. 40. шѝ сѫнть трȣпȣре дѐ нълциме, шн троу҆пȣре дѐ пъмѫ́нть; ꙗрѫ а́лтѫ чи́нсте нълцимѣ, а́лтеле де прѐ пъмѫ́нть. 41. ꙗрѫ а́лтѫ фрѫмсѣце аре соа́реле, алтѫ фрѫмсѣце аре лоу҆на, алтѫ фрѫмсѣце стѣлеле, къ ѡ стѣ ман лȣминоа́сѫ декѫть ала́лтѫ. 42. ашà є шн скȣлѫтȣра мо́рцилѡр. къ съ ва семѫнà ꙟнтроу҆ пȣтреди́ре, шѝ се вѡр скȣлà ꙟ непȣтредире. 43. съ ва семѫнà ꙟ нечи́нсте шѝ се ва скоу҆лà ꙟ чи́нсте; шн се ва семѫнà ꙟ слѫбичюне, скȣла-се-ва ꙟ пȣтѣ́ре. 44. шн съ ва семѫнà ꙟн троу҆пь ѡменескь, шѝ се ва скȣлà ꙟн тро́у҆пь соу҆флетескь; къ а́ре ѡ́мȣль ꙟн тро́у҆пь дѐ ꙟ съмѫꙟцѫ, ашà кà шѝ ꙟн тро́у҆пь дѐ дȣхь. 45. ашà ко́у҆мь скрие, фоу҆ ꙟтѫи ѡ́мь ада́мь, ꙟнтрȣ соу҆флеть вѝȣ, шѝ чела де апо́и ада́мь ꙟ вї́аца д(ȣ)хȣлȣи. 46. къ ꙟ чѐла пре ꙟ д(ȣ)хь ноу є дѐ ꙟнтро̀у ꙟтъи, чѐ чѐла чѐ є де ꙟ съмѫнцѫ, до̀у҆пѫ ачѣ́ꙗ чѐла де ꙟ д(ȣ)хь.

**) зач. р҃ѯг. 47. чѐла де ꙟтѫи ѡ́мь елȣ-є де пъмѫнть; ꙗрѫ аль до́илѣ ѡ́мь, елȣ-є до́мнь дѐ ꙟ чѐри. 48. ко́у҆мь чѐла дѐ ꙟ пъмѫ́нть, ашá шн є де пре пъмѫ́нть; шѝ чѐ є дѐ ꙟ нълциме, ашà ꙗрѫ въмь фн ꙟ нълциме. 49. шн ко́у҆мȣ нѣмь ꙟбрѫка́ть ꙟ ки́пȣль пъмѫ́нтоулȣи, съ не ꙟбрѫкьмь шн ꙟ ки́пȣль чѐрюлȣи. 50. ачѣ́ꙗ гръескь є́ȣ, фраци дра́ци, къ ачѐль тро́у҆пь шѝ сѫнце нȣ по́ть ꙟпърѫцї́ꙗ до́мнȣлȣи съ ѡ мо́щенѣскѫ; шѝ чѐ трѣ́че, ель но́у҆ ва мощени чѣ́ꙗ чѐ є трекътоаре. 51. ꙗть гръескь во́аѡ ꙟ аскоу҆нсь, тоцн но́и въмь адȣ́рми, чѐ но́и тоци не въмь ски́мба. 52. шѝ ачѣ́ꙗ дѐ гра́бь ꙟнтро̀у клипнтȣрѫ де о́кн, ла врѣ́мѣ трѫмбнтеи дѐ апо́и; къ трѫмбнта вà дà гла́сь, шн мо́рцїи се вѡр скоу҆лà ꙟнтр'а́лтѫ фъпїтȣрѫ, шн но́и нѐ въмь скимбà ꙟнтр'ӓлтѫ фъпїтȣрѫ. [шѝ но́и не въмь скимбà ꙟнтр'алтѫ фъптоу҆рѫ.] 53. ка́де-се амо̀у поу҆треди́реи ачещиꙗ съ се ꙟбраче ꙟнтро̀у непоу҆тредире; шн мо́рциеи а̀чещиꙗ съ се ꙟвра́че (l. ꙟбра́че) ꙟнтроу фърѫ моа́рте. 54. є кѫндь пȣтредирѣ ачаста, ꙟбрѫка-се-ва ꙟнтро̀у фърѫ моа́рте, атоу҆нче се ва ꙟплѣ коу҆вѫнтȣль ачѐла че стѣ скри́сь, къ моа́ртѣ є бироу҆и́тѫ ꙟ поу҆тѣ́рѣ до́мноулȣи. 55. оу҆нде-цн-є моа́рте, пȣтѣ́рѣ? оу҆нде-ци-є а́доу҆ле, търнꙗ та? 56. ꙗрѫ гроаза мо́рциеи елоу-є пъкатоу҆ль; ꙗрѫ поутѣ́рѣ пъкато́у҆лȣи

*) Cf. I, p. 316 (1698).

**) Cf. I, p. 233 (1650—75).

елȣ-е лѣцѣ. 57. ѩрѫ дóмнȣлȣи фїе мȣлцемитѫ, е нóаѡ ꙟвѝнцере пéнтроу аль нѡстрȣ дóмнь і҃с. х҃с.

за҃ч. р҃ѯд. 58. дерепть аѣка (l. ачѣка) фрáцн дрáцн, фѝцн тáрн шѝ некъл̀кѫтори, шѝ лоу(кра)áцн ꙟ тоáтѫ врѣмѣ ꙟ лоýкроуль дóмноулȣн, дѐ оýнде вон щѝцн ка лоýкроуль вóстроу чѐ лоýкрацн, съ ноý фїе дешéрть ꙟ домноуль доумнезеȣ.

Epistolia cătră Galatenĭ. Introducere. (pag. 189—190, fila 25, foĭa 4. [Foĭa 1 lipsă dar numărată.])

Спȣнерѣ че е кътрѫ галацн. тремѣте(ре) а сфънтȣлȣи лȣ ап(о)с(то)л' павел'.

Ꙗчѣста тремесѣсе (l. трем-) дé ꙟ рѝмь. възоу ен шї-н шѝ ꙟвъцѫ. вѝна тремѣтерен, ачеста: ꙟвъцацн фоýсеть бнне, гълѫтѣннлѡр, де ап(о)с(то)лн. шн крезȣть коурать ꙟнтрȣ х҃с. трекȣ апостолоýль, ржпнрѫ-се де ла нещѝне, ка съ се обрезȣмскѫ. ачáста щнȣ апостолȣль, скрѝсе кътр'ѫншїн шн ꙟтън амȣ мъртȣрисѝ лѡр дѐ чѐ áȣ кредѝнцѫ, шѝ апроапѣ ꙟнтрȣ х҃с. дрáгосте, ѡкърѫм къ ноу сѣȣ пречепȣть чѣȣ фъкȣть, шн се скимбѫ лѡр. ашѝждерѣ прїнмн де лѣце че а лȣ авраамь кределнца спȣсе де ꙟ лѣце, шѝ дѐ мȣéриле лȣ авраамь сокотн éн пънѫ ла врѣме да-се-ва оýмбрѫ тъмрен шн се ва дешерта ачелора; дѣчїм а лȣ х҃с. венить шѝ ашà спȣсе. ръспоýнсе дѣчїм лѡрь, съ ноу ман сóкотѣскѫ чéм че сѣȣ ꙟшелать, чѐ съ се адáпе ꙟнтрȣ а лȣ х҃с. кредѝнцѫ, шн съ щѝе къ чее дѐ х҃с. доулчѣцѫ, дешертá-се-ва чéе доýпѫ трȣпь тъмрѣ; шн дѣчїм ѩрѫ дѐ нъравь спȣсе шн ꙟвъцѫ. сфръшѝ тремѣтерѣ.

Cap. II. (pag. 194—197, fila 25, foĭa 7, 8 și fila 26, foĭa 1.)

за҃ч. ч҃. 1. доýпѫ ачѣм преспрѐ пáтрȣспрѫзѣче áїн еȣ ѩрѫшь мершь ла іер(ȣ)с(а)лнмь кȣ вáрнава шн лȣан тїть кȣ мѝне. 2. еȣ дѣчїм мѫ доýшь прѐ ѡ адевърѫтȣрѫ, шн мѫ грънм кȣ ноýшїн дé ꙟ еѵ(ан)гелїе, че еȣ пророчїн ꙟнтрȣ пъгѫнн, ꙟсѫ кȣ чéм чѐ авѣ кȣтѫтȣрѫ (l. къȣт-), ка еȣ нȣ ꙟ чѝнсте алергь саȣ алерган. 3. шѝ тїть ꙟкѫ нȣ ерà невоѝть кà съ-ль ѡбрезȣмскѫ, че ель кȣ мѝне ерà, шѝ ел' ерà грéкь. 4. шѝ оунїн фрáцн стрѫмбн, чѐ кȣ нон се ꙟдесá, шѝ врѣ кȣ нóн съ фїе кà съ адеверѣзе а нóастрѫ слóбознм, чéм чѐ авемь нóн ꙟ і҃с. х҃с. кà нóн съ не прѝнзѫ. 5. ѩрѫ нóн ноу оуꙟ часъ фȣцнмь саȣ съ асколтъмь дѐ éн, ка дерептатѣ а еѵ(ан)г(е)лїен

ѧ съ фїе ла вои адевъратѫ. 6. чѐ дѐ чѣѧ чѣȣ къȣтѫтȣрѫ
де оунде ен лȣ фость некреднинчоши, къ домнȣль нȣ гъндѣще
де възътȣра шамѐннлѡр; ꙗрѫ нѡи авъмь чѣѧ че авѣ къȣтѫ-
тȣра нȣ ꙟтр'алть кипь ꙟвъцать. 7. ꙗрѫ доупѫ ачѣѧ дѣка
възоурѫ чѐ нѡи ерамь креднинчоши ачѣѧ еѵ(ан)г(е)лїе тъетȣра,
ка лȣ пътрȣ ꙟтрȣ ѡ тъетȣрѫ. 8. чѣѧ че кȣ пътрȣ лȣ
фость поутѣрникѫ кѫ дѣрегъторїѧ оуноуи ꙟтрȣ апостоли
сѫпть ачѣѧ тъетȣрѫ, ачѣла ꙟкѫ лȣ фость пȣтѣрникь ꙟтрȣ
пъгѫни. 9. ши коуноскоурѫ мила че-ми ера датѫ, іакѡвь ши
кїфа ши іѡаннь, чѣѧ чѐ ера ꙟтрȣ къȣтѫтȣрѫ стлъпничи, дѣ-
дерѫ мїе шй варнава мѫна дерѣптѫ, ши фоурѫ кȣ нѡи оу-
нȣль, ка нѡи ꙟтрȣ пъгѫни, ꙗрѫ ен соупть тъетȣрѫ проро-
чїѧ сїнгȣри. 10. ка съ не адȣчем аминте дѐ сърачи, ꙗрѫ еȣ
бȣкȣрѡс амь фость а фаче. 11. ꙗрѫ кѣндь пътрȣ вине ꙟн-
трȣ антиохїе, еȣ стътȣи ꙟнаинтѣ шкилѡр лоуи, къ венисе
пърѫ прѣспре ѐль. 12. къ маинте оунїи венеѧ де ꙟ іакѡвь
ель мѫꙟка кȣ пъгѫнїи; ꙗрѫ дѐ оунде вине елȣ се зїче (!) ши се
деспърци, темѣ-се; фїиндь чѣѧ дѐ ꙟ тъетȣрѫ. 13. ши фъцѫ-
рїѧ-се оукȣ ншїи ши алалци іоудеи, кѫ ши вар'нава стътȣ кȣ
ачѣн фъцарничи. 14. ꙗрѫ де оунде възоуи къ нȣ ꙟблѫ де-
репть доупѫ дерептате а еѵ(ан)г(е)лїен, еȣ гръии лȣ пътрȣ
наинтѣ тоутȣрора: чела чѐ тоу ꙟкѫ еши ѡврѣи, ши вїи пъгѫ-
нѣще ши нȣ ѡвреѧще? коумь пъгѫнїи съ трѫѧскѫ ѡвреѧще?
15. къ де оунде нѡи съмѫꙟца ѡвреѧскѫ, нȣ лимбиле пъгѫне.

зач. чг. 16. чѐ де оунде нѡи щимь къ шмоуль де ꙟн-
трȣ лѣце нѡ-и дерепть, че ꙟкрезѫтȣра ꙟ іс. хс. ши нѡи крѣ-
демь ꙟ іс. хс ка съ не дерептъмь пре ꙟ крединца лȣ іс. хс.
нȣ де лоукрȣль лѣцин; дерепть ачѣѧ пентрȣ лоукрȣль лецией
ничи оуꙟ троупь дерепть. 17. ꙗрѫ нѡи ачѣѧ съ къоутъмь
пре ꙟ хс. дерепци съ фимь, шй нѡи ꙟши-не афламь пъкъ-
тоши, ель арѫ фи хс. слоугѫ пѫкателѡр, ачѣѧ фїе департе.
18. ꙗрѫ оунде еȣ ачѣѧ ръсипїи, ачѣѧ ꙗрѫ ѡ вон зидй ши еȣ
мѫ фак ꙟсȣмн вїиновать. 19. чѐ еȣ пентрȣ лѣцѣ амь мȣ-
рить, ка еȣ съ вїȣ домнȣлȣи. 20. къ еȣ коу хс. сънть сънть(!)
ръстигнить, шй еȣ нȣ вїȣ вѡаш, че хс. вїе ꙟтрȣ мине; чѐ еȣ
акмȣ трѫѣскь ꙟн троупь, ачѣѧ трѫѣскь еȣ ꙟ крединца фїю-
лȣи домнȣлȣи. чѣла чѐ минѣȣ ꙟдрѫцить, ши сѣȣ дать ель
пентрȣ мине.

зач. сд. 21. нȣ ароуꙟкъ боунѫтатѣ лȣ доумнезеȣ; е сь
амȣ а лецией дерептате, амȣ хс. ꙟ чинсте лȣ мȣрить.

I.

Ante 1550.

(Codex Sturdzanus. Ms. Academ. Rom., p. 21—30. — Cuvente den Bătrâni II, p. 415 urm.)

Apocalipsul apostoluluĭ Paul.

Кꙋвѫнтꙋл с҃втꙋлꙋи павел ап҃сль. дѣ ешйрѣ сꙋфлетелѡр.

Фърь де старе. въ рꙋгаци фр҃ацилѡр кътръ. хс҃. ꙟ тоа̀тѣ ча́сꙋрйле. ши зꙋа ши ноа́пте. ши бл҃свици дꙋмнезеꙋ! къ ꙟ тѡте зїле. дека апꙋне сѡ҇реле то (ци) ꙟџерїи ѡаменилѡ҇рꙋ. а бърьбацилѡр ши а мꙋерилѡр. мергꙋ ла дꙋмнезеꙋ съ се ꙟкине. ши дꙋ҃кꙋ лꙋкрꙋ҃риле тоате ꙟ҃наи́нтѣ лꙋ хс҃. дела тѡцї ѡаменїи. е дхꙋ҃л с҃вн҇тꙋ ѧсе дела хс҃ ꙟ тъмъпинáрѣ лóрꙋ ши гръѧще: де оунъде веницї ꙟџерии меи. де адꙋчеци ачѣле сарчине юшоаре ши рꙋгъчюни кꙋ алте дарꙋре дꙋлчй ши чи́истнте? ꙗрѫ еи ръспꙋндꙋ аша̀: ноi веним дела чеѧ че с'а́ꙋ лъсатꙋ де дꙋлчаца лꙋмїеи. дерептꙋ с҃вн҇тꙋл нꙋмеле тъ҃ꙋ. ши съ рѡагъ аша̀: татъл нóстрꙋ чела че ѧщи ꙟ черю с҃вн҇тꙋ нꙋмеле тъꙋ. кънд̀ꙋ вери вени̇ динт̀рꙋ ꙟпърьцие та. фїе воаѧ та̀ кꙋм ꙟ черю аша прѣ пре пъмънтꙋ. де сь мꙋнческꙋ ꙟ пꙋстїе ши̇ ꙟ мъгꙋрї ши ꙟ пещери. ши сь дꙋ́кꙋ ꙟ ѡрашѣ ши ꙟ четъци̇. де-и гонескꙋ шї-и хꙋлескꙋ. ши-и ꙋчигꙋ. ши скꙋепескꙋ спре ѧи. еи ꙟ тóате часꙋриле пльнгꙋ. ши сь фльмънзескꙋ. ши сь ꙟсетошазѫ. ꙗрѫ еи ꙟблѫндꙋ ꙟ четъци. дерѣптꙋ сф҃нтꙋ кꙋвънтꙋл тъ́ꙋ. ши сънтꙋ ꙋчиши, ши̇ зꙋа ши ноапт́е. ꙗрь инима̀ лѡр ѧсте милѡ҇асѫ. нои сем ꙟџерї. ꙟнкъ не мирѫмꙋ де ръбда́ре лѡр. ши гръи гласꙋ кътрь еи. ши зисѣ: ачеѧ сь-и цинци. къ вои анчи сеци кꙋ ми́не. ꙗръ дꙋлча́ца ме ѧсте аколо кꙋ еи. кь сънтꙋ ачеѧ фїи меи чеѧ пре юбїцїи. стаци ꙟ тоате ча́сꙋриле де слꙋж(и)ци лѡр. неч динишрь нꙋ лъсаре пре еи̇. къ лѡк де вес(е)лїе анчѧ ѧсте ачелóра тꙋ́тꙋрꙋрꙋ. ꙗръ се дꙋкꙋ ꙟџерии. ши слꙋжескꙋ лѡ́рꙋ. ши ꙗрь ꙟџерии ѡменилор чело́ра че н'аꙋ фапте бꙋне. мергꙋ съ сь ꙟкинѣ ла скаꙋнꙋл татълꙋи. еи мергꙋ тънгꙋнндꙋ-се къ дꙋкꙋ нꙋмаи стръмбътъцй дела ѡменїи сьи. дхꙋл с҃вн҇тꙋ ѧсе ꙟ тимъпинаре

лѡрꙋ. шї грьй глас кътрѫ ѥи. ши зѝсе: де ꙋнде вѣници ꙟџерїи меи. де адꙋчеци ачеле сарчинѣ греле. ши веници поносици? ѥи ръспꙋ́ндꙋ: нои веним дела ѡмени ботезаци ꙟ нꙋмеле тъꙋ. ꙗръ ѥи факꙋ вое трꙋпꙋлꙋи сеꙋ. де грѫмѣдескꙋ пъкате пре пъка́те. де с(ъ) спꙋркѫ кꙋ реле лꙋкрꙋре. прѣюбире. ши клеветескꙋ. ши мънтꙋ оунии кътръ альцї. кꙋ фꙋ́ртꙋшагꙋре. ши кꙋ кꙋрвїе. ши кꙋ завистїи. ши-шьварсъ съпцеле ши-съ грьбитори ꙟ фъръделеџи. ши калкь порꙋнка та. ши тоа́те лѡукрꙋрелѫ съ спꙋркѫ. крꙋче ѡ цинь ꙟ мъниле са́лѐ ꙗръ дин рѡстꙋл лорꙋ грьещѫ дїаволꙋл. ꙗръ свн҃тꙋл ботезꙋл нꙋ҃-л пъзескꙋ. ши празничеле свн҃тѐ але талѐ шї а ша́пте зї свнта дꙋминѫкь ѥи нꙋ ѡ пъзескꙋ. ши — — — — — — — (lacună de 2 paginĭ).

.... лꙋ. хс҃ пре ѥи. ши ера ꙟ тоать фрѫмсеце ши ми́лоши. ши ꙟтребаю ꙟџерꙋл: че ꙟџерї синтꙋ ачещꙗ? ши-м рьспꙋнсь ꙟџерꙋл ши зисе: ачещꙗ си́нтꙋ ꙟџерїи ѡаменилѡр дирѐпци. ши зиш кътрь ꙟџерꙋ: тоцї дерепцїи ши пъкътошїи. ꙋниꙋ-се кьндꙋ морꙋ?. ши-ми зїсе ꙟџерꙋл: каꙋть пре пьмъньтꙋ. шї къꙋта́ю шї вьзꙋю тоатѫ̀ лꙋме. ши фꙋ ка ѡ нимика. ши зис(е) ꙟџерꙋл. чела че мь пꙋрта: аколо есте мърїае (!). ши юбирѣ ѡменилор чеꙗ дешартѫ̀. ши вьзꙋю оуꙟ нꙋѡрꙋ де фокꙋ пре спрѣ тотꙋ пьмѫ́нтꙋл. ши зїшꙋ: че ѫсте доамне ачела?. ши (! ditogr.) ши-ми зис(е) ꙟџерꙋл:. ачела нꙋѡр де фокꙋ ѫстѣ а ѡменилѡр небꙋни. чеѫ че се местекь ꙟпреꙋнѫ̀ ꙟ рꙋгьчю́нѣ перницилѡр. еꙋ плѫ́ншꙋ ши зишꙋ кьтрѫ ꙟџероу: вою съ вьзꙋ сꙋфлетеле ѡаменилѡр дирепьцилорꙋ. ши а пъкѫтошилорꙋ. ꙟ че кипꙋ ѫсꙋ дин ачаста лꙋме. шї-ми ръспꙋ́нсѫ ꙟџерꙋл ши-ми зисе: каꙋтъ ꙟ џосꙋ. ши кьꙋтаю̀ ꙟ џосꙋ пре пьмънтꙋ ши вьзꙋю̀ ꙋ о́мꙋ мꙋри́ндꙋ. ши-ми зис(е) ꙟџерꙋл: ачела ѫстѣ ди дере́птꙋ. ши кьꙋта̀ю̀ ши възꙋю̀ фапътеле лꙋи че-ꙋ фꙋкꙋтꙋ ꙟ нꙋмеле лꙋ дꙋмнезеꙋ ꙟ тоатѫ вїаца са чеѫ че-ꙋ висꙋ пре пѫмѫнтꙋ. шї тоате фапте́ле ста ꙟнаи́нте лꙋи ꙟн ачела час. ши вьзꙋю̀ кѫ ꙟ фапте бꙋне се-ꙋ сьврьшитꙋ. ши-ш аꙋ фькꙋтꙋ одїхнѫле сꙋфлетелꙋи сьꙋ. ши кꙋ юбїре ши кꙋ дꙋлчацѫ. ꙟнаинте-и ста̀ ꙟџерꙋли (!) лꙋ дꙋмнезѐꙋ. ши депреꙋнѫ кꙋ ꙟџерии дрьчещи. ши кьꙋтарѫ тоате фаптѐле ѡмꙋлꙋи. ши де челе ре́лѫ нꙋ афларъ немнкѫ̀ ла елꙋ. ши вьзꙋю о́мꙋл къ кꙋ тоатѫ̀ дꙋлчаца ꙟџерїи сокѡтиѫ ши пьзїе сꙋфлетꙋл лꙋи пьнѫ кънд-ꙋ-л лꙋарѫ̀ дин трꙋпꙋ. ши де треи ѡрї грѫ̀нрѫ̀ лꙋи: сꙋфле(те)! кꙋноци-цї трꙋпꙋл тьꙋ де аи ешит. достоникь ещї. ши ꙗрѫ те верн ꙟторче ꙟ трꙋпꙋл тьꙋ ла зꙋа де ꙟвїере. де сь прїимещи че ци е гьтитъ кꙋ тоцїи дїрепцїи. ши лꙋарѫ сꙋфлетꙋл дї трꙋпꙋ. ши-л сърꙋтарѫ ши съ кꙋноскꙋръ. ши зїсе́рѫ сꙋфлетꙋлꙋи: рꙋгатꙋ-не-и.

дꙋп'ачєѧ ан фькꙋтꙋ воѧ лꙋ дꙋмнєзєꙋ прѣ пѫмънтꙋ. шн вєнїнѧ.
ꙟцєрꙋл шн пъзнѧ прє пьмънтꙋ ꙟ тоатє зилє. шн зис(є) ꙟцє-
рꙋл: бꙋкꙋрѫ-тє сꙋфлєтє! кѫ єꙋ мъ бꙋкꙋр дє тинє. кѫ ан фѫкꙋт
воѧ лꙋ дꙋмнєзєꙋ пънѫ а(н) вис прє пъ(мъ)нтꙋ. єꙋ амꙋ дꙋчє(!)
фаптє бꙋнє ꙟ тоѡтє зїлє кьтрѫ х͠с. аша ѩрь єшї дх͠ꙋл с͠фнтꙋ.
ꙟ тъмпинарє сꙋфлєтꙋлꙋн шн зис(є) лꙋн: сꙋфлєтє! сь нꙋ тє чю-
дєщн нєч съ тє свиєщн. къ вєрї мєрцє ꙟ локꙋль чєла чє н'ан ман
възꙋть нєч динншаръ. шї фн-ц вою єꙋ ꙟтр'ацꙋторю къ амъ
аф͠лат єꙋ ꙟтрꙋ тинє одїхьнєлъ кътъ амъ фостꙋ ꙟтрꙋ тинє.
дх͠ꙋл с͠фнтъ мєрцє ꙟнантє соуфлєтꙋлꙋн ꙟ чєрꙋ. ѩрѫ ꙟтрꙋ
дхꙋл сꙋсь єн. ста драчїн дє дєпартє шн с(ъ) тьнгꙋнѧ шн грьнѧ:
ѡ! кꙋ кътѫ славѫ тє-н сподобитꙋ сꙋфлєтє кꙋ алєвърꙋ кь фꙋ-
цїѧн дє нон! шї дєка ꙟтрѫ сꙋфлєтꙋл прє порта чєрюлꙋн. ꙟ
льꙋтрꙋ кꙋ търїє зис(є) шн кꙋ глас марє рьспꙋнсє лорꙋ шн
зис(є) аш͠а: дє ѡкьрълє воастрє фꙋцню єꙋ. шн кꙋ пꙋтєрє шн
снла лꙋ х͠с. мъ ꙟгрьдню. аша мѫ пꙋртъ ꙟцѫрꙋл шн-мн арътъ.
дє с(ъ) цнцн тоцн кь нꙋ лас(ъ) дꙋмнєзєꙋ шєрбнн. шн слꙋцнлє
салє ꙟ поносꙋл нєкꙋрацнлѡр. чєла чє слꙋжащє лꙋ дꙋмнєзєꙋ
дєрєптꙋ сꙋфлєтꙋл сєꙋ ꙟ тоатє зилєлє вїєцїєн салє. ачєѧ спꙋю
воаѡ фрацнн мєн прѣ ювнц! аша шї вон сь арѫтацї лꙋкрꙋрє
бꙋнє, дєстонннч сь фнцн ꙟпѫръцїє чєрꙋлꙋн. пꙋнєцн ꙟтр'ьнн-
милє воастрє фрнка лꙋ дꙋмнєзєꙋ. нꙋ дє нєгъндирє шн дє лєнє
воастрѫ съ пєрдєцй дꙋлчаца чє-ꙋ гьтит воаѡ домнꙋл нострꙋ.
і͠с. х͠с. ачєлꙋѧ є слава шн ꙟпѫръцїє. шн цннꙋтꙋлꙋ кꙋ татьлꙋ
шн кꙋ дх͠ꙋл с͠фнтꙋ дє акꙋм шн пꙋрꙋрѣ ꙟ вєкꙋ. адєвърꙋ.

II.

1560.

(Cuvente den Bătrâni I, p. 6—12.)

Leviticus c. 26, v. 3—41.

3. сь вєцн хн. ꙟбльндоу ꙟ токьмѣлєлє мѣлє шн вєцн
фн сокотнндоу. шн цннндꙋ порьнчѣлєлє мѣлє. 4. да-вою
воаѡ плоає ꙟ врѣмє дєстонннкъ. шї пѫмьнтꙋл ва да хасна
са. шн лѣмнєлє вор фн родитоѡрє. 5. шн мльтншоуль ва

ажȣнџє сторсȣра. шï сторсȣра сємьнѫтоура. шï вєци авѣ пѫнь ла сацноу. ши вєци лькоуи коу търнє ꙟ цара вострѫ. 6. да-вою єоу пачє ꙟ цара вострь. доурмн-вєци шï нимѣ ноу ва спѫмьнта прє вои. гони-вою афарь живинилє рѣлє сълбатичє дє ꙟ пьмѣнтȣл востроу. ничи ѡстє ноу ва трѣчє прє ꙟ цара вострь. 7. гони-вєци прє врьжимашии вощри. ши ꙟнаинтѣ вострь ворь пика дє армъ. 8. ши .є̃. дє ꙟтрє вои ворь гони прє ѡ соуть. шï ѡ соуть прє ѕѣчє мïи. кь врьжимашïи вощри вор пика ꙟнаинѣ (! l. -итѣ) вострь. 9. кь єоу вою кьоута прє вои. ши вою крѣщє прє вои. ши вою моулци прє вои. шï лєгьтоура мѣ коу вои ѡ вою цинѣ. 10. мьꙟнка-вєци дє ꙟ вєкоу. ши ачѣлѣ пєꙟтроу чѣлѣ ноѡ. дє вєци льса ꙟнапои. 11. ши локоул мнєоу ва фï ꙟтрє вои дє лькоуит ши сȣфлєтȣл мнєоу нȣ ва оурь прє вои. 12. єȣ вою ꙟбла ꙟтрє вои. ши єȣ вою хи доумнизєоул востроу. вои ꙟкь вєци хи ньродоул мнєоу. 13. кь єоу сьнтȣ домноул доумнизєоул востроу. чєла карєлє прє вои амоу адоус афарь дє ꙟ жгипєть. коум роби ачєлора сь нȣ фици. ши жоугȣл а громазилор вощри ам фрьнть. коум ꙟ дєрєптатє сь ꙟблац. 14. ꙗрь сь мнє ноу вєци хи ꙟгьдȣиндоу. шï ноу вєци фачє тоѡтє порьчѣлєлє (!) мѣлє. 15. ши сь вєци хи оурънʼдоу ачѣстє порьнчи алє мѣлє. ши сȣфлєтоул вострȣ ва фи лєпьдьндоу лѣџѣ мѣ. ши лєгьтоура мѣ ѡ ѡ (!) вєци лєпьда. 16. єȣ ꙟкь ачаста вою фачє коу вои. вєдѣ-вою прє вои кȣ коутрємоури ши коу фоугичєи. коу фригоури. дє карєлє ва скьдѣ фаца вострь ꙟ сȣфлєтоул востроу. сє вор доспи тотє рѣлєлє ши чє вєци сємьна. сємьньтоура вострь. ѡ вор мьꙟка врьжимашïи вощри. 17. асоупрь дє ачѣѫ. вою ꙟторчє фаца мѣ ꙟ алѣноул востроу. шï вєци хи бѫтоуци. ꙟнаинтѣ врьжимашилор вощри. ши карии оурьскоу прє вои. ачєѫ сє вор домни прє вои. шï вєци фȣџи кьндоу нимѣ прє вои ноу̃ ва гони. 18. ꙗрь сь ноу вєци нïчи аша ꙟгьдоуи мнє. коу .ѕ̃. ѡр май тарє вою батє прє вои. пє ꙟтроу пькатєлє вострє. 19. шï вою фрьнџє жос прє троуфïѫ вострь ши прє мьрнѫ троуфïєи вострє. шï чєроул вострȣ ꙟл во (!) фачє ка ши фєроул. шï пьмьнтоул. ка дє арамь. 20. ши моуꙟка вострь ва пєри. кь пьмьнтоул востроу ноу-шï ва да хасна. ши лѣмнєлє прє кьꙟпоул востроу нȣ вор фи родиторє. 21. ши сь вєци хï ꙟбльндоу ꙟ протива мѣ. ши ноу вєци лскоултє (!) прє мниє. дє .ѕ̃. ѡр вою май тарє моулци бѫтьилє прє вои. дȣпь пькатєлє вострє. 22. живинилє сьлбатичє дє пьдоурє. вою тримитє прє вои карєлє вор мьꙟка коконии вощри. ши добитокоул востроу. шï прє

вои вор ꙟпоуцина ши кърърїле востре вор поустии. 23. сь ѫрь (!)
нічї коу ачаста. ноу вь вецї ꙟвоуна. шї вецї хї ꙟбльндоу ꙟ
алѣнꙋл миеоу. 24. еꙋ ꙟкь воꙋ ꙟбла ꙟ алѣноуль востръ. шї
де. з҃. шр маи таре ш воꙋ бате пентрꙋ пькателе востре. 25. шї
воꙋ адоуче армь пре вои. каре ва ста де бѫсьоу. де пре легь-
тꙋра мѣ каре амоу фькоуть коу вои. ши сь вь вецї адꙋна
вои ꙟтроу шрашеле востре. тримите-воꙋ пре вои морте де
чоумь. шї де льꙟгоре. шї воꙋ да пре вои ꙟ мьна връжима-
шилор воцри. 26. атоунче воꙋ лоуа спорꙋл пьинеи. коум
зиче (!) моуерїле востре вор коче пьине. мьꙟка-вецї шї нꙋ вь вецї
сьтꙋра. кь-и воꙋ лꙋа спорꙋл. 27. сь ѫрь (!) инчи кꙋ ачѣстѣ
ноу вь вецї ꙟвьца. че вецї ꙟбла ꙟ алѣноул мїеоу. 28. еꙋ ꙟкь
воꙋ ꙟбла ꙟ алѣнꙋл востроу. шї де. з҃. шр маи таре воꙋ
педепсе пре вои. пеꙟтрꙋ пькателе востре. пьнѫ ꙟтр'атьта.
29. коум вецї мьꙟка карнѣ фечорилор воцри. ши а фѣтелор
востре. 30. шї еꙋ воꙋ поустии пре вои. ши пре кипоурилe востре
еꙋ ле воꙋ з(д)роби ши пре троупоуреле востре чѣле морте.
еꙋ ле воꙋ ароуꙟка пре идоли воцри. ши ва оурь пре вои сꙋфле-
тоул миеꙋ. 31. шї воꙋ фаче сь фие пꙋстии шрашеле востре шї
еꙋ воꙋ поустїи пре локоуриле востре. чѣле свинте. шї пре мїро-
сенїѫ востръ чѣ бꙋнь. нꙋ мие воѫ сь ш симцꙋ. 32. ꙟи ачеста
кипоу воꙋ поустии пьмьнтоул. пьнь ꙟтр'атьта коум връжи-
машїи воцри. карїи ськоуеско ꙟтроу елоу. се ворь мира пре
ель. 33. пре вои вор ꙟпьрци ꙟтре пьгьни. ши воꙋ траце
армь доупь вои. ши пьмьнтꙋл востроу ва пꙋстии. ши шра-
шеле востре вор поустїи. 34. атоунче ва фи пьмьнтоулꙋи
сьрбьтоwр. пьнѫ вецї хи ꙟ пьмьнтоул връжимашилор воцри.
атꙋнче ва фи пьмьнтоулоуи сьрбѫтоwр шї се ва ꙟд(ꙋ)лчи ꙟ
сьрбьтоарѣ са. 35. кь пьнь аоу фостоу пре ел н'аоу авоуть
сьрбѫтоwр. кьндоу аоу вроут трїбоуи. коум сь аибь сьрбѫ-
тоwр. атꙋнче кьндꙋ вои ацї ськоуньть ꙟтрꙋ ель. 36. де
ꙟтр'ачеѫ карїи вор рьмьнѣ де ꙟтре вои. да-ле воꙋ нинмь
темьтоwр. ꙟ пьмьнтоул връжимашїлорь сьи. пьнь ꙟтр'атьта
коум де фрꙋꙟза сꙋньтоwр а лемноулоуи вор фꙋци. ши аша
ворь фꙋци. ка шї ꙟнаинтѣ армеи. ши вор пїка кьндꙋ нимѣ
пре еи ноу-и ва гони. 37. ши вор фꙋцї оуноул де алтоу. нимѣ
де ꙟтре вои ноу ва коутеза рьдика арма пре връжимашоул
сьоу. кьче аоу ꙟблать ꙟ протива мѣ. 41. дерепть ачѣе еꙋ
ꙟкь воꙋ ꙟбла ꙟ алѣнꙋл лор.......

III.

1550—1580.

(Codex Sturdzanus, p. 114—126. — Cuvente den Bătrâni II, p. 284 urm.)

Minunile Sf. Sisoe.

Карѣлє воинникь фȣ ка с͠ти сїсинъ . чє мȣлтє ѡщи бирȣи? ꙟтъю сїрнїанїи . аи дони тȣрчїи . аи треїи тътарьи! . є дека-ш фѣпсє рȣгъ . ꙟтоарсє-сѣ с͠ти сисїнъ дє ръс(ъ)рит ла равїѧ . ши винє кътрѫ єлȣ ꙟнцерȣл домнȣлȣи ꙟ вис ши зис(є) лȣи: дȣ-тє сисиниє кътрѫ сóрȣ-та мелинтїє . кь-ш аȣ нъскȣт чинчи кóкони . ши ѩȣ лȣать дрáкȣлъ . ши алъ шасєлє ва сє н-лъ ѩ . съ нȣ фачи вънат ачелȣ дракь . къ пентрȣ тинє гонєщє дȣмнȣл прѣ ачела дракь . мелинтїа сора лȣи нъскȣ дє фѫкȣ стльпȣ де мармȣрє . ши-л' ферєкѫ кȣ пироанє дє фїєрȣ . ши коперит кȣ плȣмбȣ . ши лȣѡ дош фєтє съ-и слȣжаскѫ кȣ хранъ ꙟтрȣ ань . ши мерсѧ с͠ти сисини кътръ стльпȣ ши зисє: соро мелинтиє! дешькиде-ми стльпȣл съ ꙟтрȣ . ѧ зисє . нȣ кȣтєз съ-ци дешкиз, къ мѫ темȣ де дракȣл ꙟшельторюл . єл зи́сє: сóро мелинтиє! дешкиде-ми стльпȣл съ ꙟтрȣ кѫ афарѫ мáрє фрингȣ ѧстє . ши марє вихор . н'ам капȣл оуиде-ми ꙟкинà . єȣ сннтȣ вънѫторȣл ачелȣѧ драк . пентрȣ ме́нє гóнєщє домноулъ прѣ ачела драк . атȣнчє ѧ дешкисє лȣи стльпȣл . ши ꙟтрѫ дракȣл питȣлиш ка ѡ гръȣнцє дє мєю сȣптȣ копита калȣлȣи лȣ сисин . ши ръпи коконȣл . ши фȣџи кътръ маре . ѧ зис(є): ѡ фратєлє мєȣ! кȣм ци зиш аша фȣ . атȣнчє с͠ти сисин ꙟкѫлєкъ прѣ калȣл лȣи ши алєргъ прѣ оурма ачелȣѩ драк . калȣл лȣи въпъи дúхнїѧ . ши авє ꙟ мънѫ ѡ сȣлицъ дє фокȣ . ши-л гони прѣ ла ѡ салчє . ши зис(є): лємнȣл лȣ дȣмнєзєȣ . салчє! . възȣш дракȣл фȣџиндȣ ши ꙟȣ (? l. ȣꙟ) коконȣ дȣкъндȣ? . ши салчєл(є) фȣсєсѧ възȣт ши зис(є): нȣ-л'ам възȣт . ши зис(є) с͠ти сисин: съ ꙟфлȣрєщи ѩръ поамє съ нȣ фачи . ѩр ши кȣрсє ши възȣ алтъ лємнȣ . рȣгь . ши зис(є) с͠ти сисинь: лємнȣл лȣ дȣмнєзєȣ . рȣгȣлє! . възȣш дракȣл фȣџиндȣ ши ȣꙟ кокон дȣкьндȣ? . ши рȣгȣл фȣсєсѧ възȣт ши зис(є): нȣ-л'ам възȣт: ши зис(є) лȣи: съ фїи блѫстємат . ȣндє џїє ръдѫчїна та аколє съ-ци фїє връхȣл

тѫȣ! чине ва тречé прѣ лънгѫ тине. тȣ съ-и ꙟпеадечи ꙗръ ей съ те бластемѣ. ши маи алергъ ши възȣ оуꙟ маслинъ стъиндȣ лънгъ маре. ши зис(е) с҃ти сисин: лемнȣл лȣ дȣмнезеȣ. маслинȣ! възȣши дракȣл фȣџиндȣ ши ȣ кокои дȣкъндȣ?. ши зис(е) маслинȣл: възȣю-л ꙟ маре афȣндъндȣ-се. съ фїи бл҃свитȣ ши ѡсвéтит. лемнȣл лȣ дȣмнезеȣ. маслинъ! ши съ фїи ла тоате бéсѣречилѣ де лȣминѫ. ши ѡменилѡр де спсенїе. аша фȣ. ши вине ла маре ши-шъ арȣнкъ ȣндица лȣи ꙟ марѣ. ши скос(е) дракȣл ла ȣскат. ши ꙟчепȣ а-л бате кȣ. ѻ҃в. де бȣздȣгане де фїерȣ. ши гръи лȣи: дъ-ми з҃. фечóри аи сȣрори ме мѣлинтїеи. ши зис(е) дракȣл: н'ам че-ци да къ-л'ам мъникат. шї-и зис(е) лȣи сисинъ: бореще-и проклете драч(е)!. драк(ȣ)лъ зис(е): бораще-ц ши тȣ лаптеле мъни-та ꙟ палмѫ. чела че-и сȣптїȣ ꙟ тинереце. атȣнче с҃ти сисин. елȣ-ши феч(е) рȣгѫ кътръ дȣмнезеȣ. ши бори лапте́ле мъни-са ꙟ палмѫ. атȣнче ши дракȣл бори. з҃. фечори аи мелинтїеи. шї-и зис(е) лȣи. сисин: вїȣ дȣмнезеȣ. домнȣл нострȣ ал черюлȣи ши алъ пъмънтȣлȣи! н'ам а те лъса драче. пѫнѫ нȣ те вери џȣра. ши ꙟчепȣ дракȣл а се џȣра: съ мъ парде де търїа ꙟфрикатȣлȣи скаоунъ. юѡ ръга ачаста грѫи-сѐ-ва ши нȣмеле тъȣ помени-се-ва. аколе дракȣл съ нȣ-л акопере. вїȣ дȣмнезеȣ. домнȣл нострȣ ал черюл(ȣ)и ши ал пъмънтȣлȣи! н'ам а те лъса драч(е) съ нȣ те вери џȣра. ши ꙟчепȣ дракȣл кȣ лакрѫми а сѫ џȣрà: съ м(ъ) парде де търїа ꙟфрїикатȣл(ȣ)и скаȣнȣл ши де брацел(е) ꙟналте. ши чинститȣл вешъмѫнтȣл. че акопере чинститȣл капȣл лȣи. ши де търїаѫ челор м҃ де попи челора че цинъ ꙟналтȣл Ієр҃слимȣлȣи. ши рȣгѫ фак ши зȣа ши ноапте. юѡ ръга ачаста гръи-съ-ва ши нȣмел(е) тъȣ помени-се-ва. свѫнтȣл ачела нȣ сокоти прѣ дракȣл ниче-л амъиѫ. нич кътрѫ каса лȣ дȣмнезеȣ. ачие ши-л тремес(е) елȣ сȣ҃птȣ ꙟнтȣнерек. ꙗръ чича слъвим нȣмеле татълȣи свнтȣлъи д҃хъ ши акмȣ ши пȣрȣре ши ꙟ вечии векȣлȣи. адъвърат амин.

cf. 1799.

IV.

1550—1600.

(Codex Sturdzanus, p. 1—9. — Cuvente den Bătrâni II, 43 urm.)

Legenda Duminiceĭ.

Скрипꙋ҇тꙋра дин черю

а д҃млꙋи нострꙋ а лꙋи ісꙋс х҃с. аоу лъсатꙋ. ден҆ черю. ла і҃рслмъ кꙋвъйтꙋ. ши спꙋнерѣ. кꙋ фрнкь маре. ла чататѣ і҃рслмꙋлꙋи. ла скаꙋнꙋл сфнть.

Къзоу ѡ пиатръ де́н че́рю. микъ ера̀ шн ꙟ ведѣре. ꙟсѫ ниме нꙋ ѡ пꙋтѧ ръдика. адо̀наръ-съ патрїа̀ршїи. шн кълꙋгѫ-рїи ши преоуцини. де стѫтꙋрѫ ꙟ треи зилѣ. ши ꙟ треи но-пцї спре роугѫ. рꙋгаръ дꙋмнъзъꙋ. ши гръи глас дин че́рю де зисъ аша: лꙋѡци пиатра! дечи ѡ лꙋѡ петра патрїархꙋл чел марѣ. де ѡ десвѣчє. ꙟтр'ънсь афлѫ оу ка́рте. къꙋтарь карте. картѣ зисе аша: ведеци фїи ѡаминилѡр!. къ анните треимеш(!) ѡ картѣ ла вои. ꙗръ вои нꙋ ѡ крезꙋть. тремешꙋ ши а дѡа картѣ. ꙗръ нꙋ ши въ ꙟкрезꙋт кꙋвънтꙋлꙋи меꙋ. треимеш(!) ши а треѧ скрыптꙋръ: мꙋлте лꙋкрꙋре ши сѣмнѣ лъсаю спре вои. е вои но ши въ ꙟкрезоут. ши но вь по-кънт. неч кꙋвънтоул ꙟцерꙋлоуи меꙋ н'ацї аскꙋлтатꙋ. нече ꙟцелѣсетꙋ. черюл ши пьмѫйтꙋл се ва скимба. ꙗрь кꙋвън-тоуль меꙋ но ва трече ꙟ вѣкꙋ. къ дерептꙋ фаꙋ҇теле вѡа́стре челѣ мꙋлтелѣ. еꙋ вою лъса ши вою тремете. ерни грѣле. ши церꙋры. ши фꙋ́амете. ши лъкꙋсте. ши ѡмїде ши тꙋсе ра̀. | . . . . . . т че нꙋ авеци миль. мише́ни плънгꙋ. допъ вой. е вои но-и милꙋици. пре зеꙋ! съмі́тꙋ лимбꙑ чѧлѧ че н'аоу лѣце. ачѣлѧ ꙟкъ даꙋ млстенїе. е вои милостенїе нꙋ авеци. пре зеꙋ! лѣмнелорꙋ въ дедꙋ плод де ро́дескꙋ. дерептꙋ фаꙋ҇-телѐ воастре чѧлѣ рѧлеле. ꙗръ ле вою се́ка. шѝ дерептꙋ гре-шалеле воастре чѧлѣ мо[ѵ]лтеле. ръоуреле ши извоареле вою сѐка. шѝ приꙟ фъръ де лѣцѧ воастръ чаѫ мꙋлта. ꙟцелѣ-цеци. немѫндрилорꙋ къ но семтеце ꙟцеле́пци! дедо́-вь лѣце. нече ѡ зись дѣле мѣле но[ѵ] фѣчетꙋ шѝ но́ ле циꙟро́тꙋ. ши нꙋ ле аскꙋлтат. нꙋ ѱици неꙟцелѐпцилорꙋ! къ ꙟ верерѣ маре анните фечꙋ ѡмоу ꙟтъѐ адамꙋ. де-л̀ фѐчю ꙟ кипоул мїеꙋ? нꙋ ѱици

неꙟцелéпцилорꙋ! къ сф҃нта до[ѵ]меꙟрекь мѣрсе арх҃аггль гаврилꙋ ꙟ четатѣ наза(ре)толꙋи де спꙋсе чени фѣтѐ прѣ кꙋрáте къ ва нáще х҃с. ? сф҃нта домéрекь мъ ботезаю ла апа ꙇѡрданолꙋи. кꙋ сф҃нтꙋл Іѡань. ши мирꙋ сф҃нтꙋ въ дедю воаѡ̀ лѣце. е вон скрипт҃ꙋра но циꙟ реци. ши но[ѵ] асколтаци. но[ѵ] цинци къ сф҃нта домерек(ъ). вою џюдека вїини ши мóрцїи? но[ѵ] цинци къ веꙟрерѣ мáре. еꙋ мъ рьстигнїю приꙟтрꙋ вон? кꙋ со[ѵ]лица мъ ꙟпоѹнсерь ꙟ кѡасте. кꙋ трестїе мѫ ѹчидѣ пре капꙋ. е ꙟ мѫроѹ ши ꙟ пичюаре ен-ми бѫтꙋрь гьвоазде. е кꙋ ѡцьт ши кꙋ фїѧре мъ адъпарь. дерепт҃ꙋ съ ласꙋ воаѡ лѣце. ши мѫсаю ꙟ тикаль. дерепт че нꙋ алѣцеци сф҃нта домерек(ъ) ши̇ съ алѣцеци сф҃нта веꙟрери. че лꙋкраци сф҃нта домерекь?. прѐ зеꙋ! амь лъсатꙋ вѡаѡ шáсе зи́ле де лꙋкрꙋ. ꙗрь сф҃нта домерек(ъ) съ но лꙋкре. че съ съ чѧѐ де пъкате къте аꙋ фаптꙋ ꙟ(т)р'ачѧле шасѐ зи̇ле. ꙗръ челá че ва лꙋкрà сф҃нта домерек(ъ). ачелꙋꙗ се до[с]ѧще фокꙋл де вѣкь. ѹнде ворꙋ скъро̀шка кꙋ денцїи. ши̇ ꙟ вїерм́їн чѧ̀ неадормицїн. е чела че ва циꙟрѣ ши ва чести ши ва пости кꙋ кꙋръцїе. ачелꙋѧ̀ сѐ ва да дꙋлчаца рáюлꙋи. ши вою шѐдѣ ꙟ скаоѹноѹл славеен меле. ши вою блъстѫма кꙋ мѫра мѣ чѧѧ̀ ꙟралтà ши̇ кꙋ скаꙋноѹл мїеꙋ чела сф҃нтꙋл. че вóн но веци цѝрѣ. ши но веци чиꙟсти сф҃нта домерек(ъ). ши̇ сф҃нцїи мїен чѧ̀ марїи. е еоѹ вою лъса дерептꙋ некредницà воастръ. фїерн юци. ши съро́пи кꙋ къте доаѡ капете. ши го́риле лѡр де фокꙋ вор̀ фи̇. де ворꙋ сꙋце трꙋпореле воастрѐ. ши̇ съ фїе блъстематꙋ ѡмоѹл чела че нꙋ-ши̇ ва лъса лꙋкрꙋл съꙋ сѝмбѫть де ꙟр ал ноаѡле час. пѫꙟръ лꙋри̇ демеꙟреца. де съ мѧргѫ ла бесѣрекь кꙋ тоать фóмѣѫ. сѣрà ши демеꙟрѧцà. ши лà летꙋргїе. де съ се роаце кꙋ фрикь чеꙟреши коѹ грешалеле сале.

V.

1574.

Tatăl nostru

din Evangheliarul din British Museum. Columna lui Trajan 1882, p. 80.

Татъль нострꙋ че ещн ꙟ черюре, сф҃нцѣскь-се ноѹмеле тъоѹ. съ вїе ꙟпьрьцїѧ та. съ фїе воѧ та коѹмь ꙟ чери̇ ашà ши пре пьмьнть. пьинѣ ноастрь съцншась дъ-не ноаѡ астъзи

ши ꙗртъ ноѡ грєшалєлє ноастрє. коумь єртъмь ши ной грє-
шйцилѡр ноціри. шй ноу нє доучє ꙟ нъпастє. чє нє нзбъвѣщє
прє ной дє хйтлѣноул. къ а та ꙗстє ꙟпърьціє шй пꙋтѣрѣ
ши славѫ ꙟ вѣкь. аминь.

VI.

1577.

(cf. ed. B. P. Hasdeu, Bucuresti 1881.)

Psaltirea.

Ѱалтирѣ Дїаконꙋлꙋи Кореси.

(Саз-Шєбєшь). ,зпє.

Psalm 3.

Кънтєкоуль лоу (да)вйдь кънть фꙋціꙗ дє фаца лꙋ авєса(лом)ь фїюль съꙋ.

1. Доамнє чє сє моулцирѫ додєнторїн мїєн. моулци сє
скꙋларѫ спрѐ минє. 2. мꙋлци гръєскь сꙋфлєтꙋлꙋи мїєꙋ. ноу
ꙗстє спасєнїꙗ лоуи дє ꙟ доумнєзєоуль лоуи. 3. тоу доамнє
флоситорюль мїєꙋ єщи. слава мѣ шй ꙟналць капꙋль мїєꙋ.
4. кꙋ гласꙋлъ мїєꙋ кътрѫ домнꙋль стр(нга)ю. шй аоузй-мѫ
дє ꙟ мѫгꙋра сфнтѫ а лꙋи. 5. єоу адꙋрмїю ши аципїю. скоу-
лаю къ доумнєзєоу фѡлѡси-ми. 6. ноу мѫ темь дє мїн дє
ѡамєни. чѐ кадь ꙟпрєжꙋрꙋл мїєꙋ. скѡалѫ доамнє спъсѣщє-мѫ
доумнєзєꙋль мїєꙋ. 7. къ тꙋ вътъмашь тоцн чꙗ чє връжбєскь
мїє ꙟ дєшєрть. дйнцїи грєшйцилорь здробит-ан. 8. а дом-
нꙋлꙋи ꙗстє спсєнїꙗ шй прє ѡ(амєн)їи тъи благослѡвєнїꙗ тѫ.
cf. 1688.

Psalm 5.

Ꙟ сфръшнть дѐ добѫндѫ кънтєкꙋль лꙋ двдь. є.

1. Граюрєлє мѣлє сокотѣщє доамнє. ꙟцєлѣџє кємарѣ
мѣ. 2. ꙗ аминтє гласꙋль роугѫчюнїєн мѣлє. ꙟпъратꙋль мїєꙋ
шй доумнєзєꙋль мїєꙋ. кътрѫ тинє роугаю-мѫ. 3. доамнє. дє-
мѫнѣца аꙋзи гласꙋль мїєꙋ. дємѫнѣца ста-вою ꙟнаинтѣ тѫ
шй възь. 4. къ дꙋмнєзєꙋ чѐ ноу ва фърѫлѣщє тоу єщи. нꙋ сє
апропїє дѐ тинє хйтлѣнїи. 5. нечє ворь фй кълкѫторїи дѐ

лѣцє ꙟнтрє окїи тъи . оурѫши (l. —ции) тѡци фъкѫтόрїи фъръжлѣцє . 6. пїєрзи тόцн гръйторїи мйнчинноши . върбать кроунть шй хйтлѣнь нꙋ агоннсѣцє дόмнꙋлꙋи . 7. ꙗрѫ єꙋ ꙟ моꙋлціꙗ мєсєрєрїєн тáлє ꙟнтрá-вою ꙟ кáса тà . ꙟкннꙋ-мѫ кътрѫ бєсѣрєка сфнта а тà ꙟ фрика тà . 8. доамнє плѣкѫ-мѫ ꙟ дєрєптатѣ тà . дєрєпть връжмашїи мїєн дєрѣцє ꙟтрє тйнє кáлѣ мѣ . 9. къ ноу ꙗстє ꙟ ростꙋль лѡрь дѣдєвърь . нинєма лѡрь дєшáртѫ . мормѫнть дєшкисъ грꙋмазꙋль лорь . кꙋ лим- билє ꙟшєлѫчюнє . 10. жоꙋдєкѫ лѡрь зєꙋль . съ казѫ дє коꙋ- цєтєлє сáлє . доупѫ моꙋлтꙋль нєкоꙋрѫцїє лѣпєзи . къ мънїꙗрѫ- тє доамнє . 11. шй вєсєлйрѫ-сє тόци оуповъйндь ꙟ тйнє . ꙟ вѣкь боꙋкꙋра-сє-вѡрь шй фй-вєри ꙟнтр'ѫншїи . ши сє лáꙋдѫ кꙋ тйнє юбйндь ноумєлє тъꙋ . 12. къ тоу блсвєщи дєрєптꙋль доамнє . къ кꙋ армѫ ꙟ бꙋнѫ воє коунꙋнат-аи нόн.

cf. 1673.

Psalm 8.

ꙟ сфръшйть дє кꙋрсь . кънтєкꙋль лꙋ двдь . й.

1. Доамнє дόмнꙋль нόстрꙋ . кьчю датꙋ-є ноумєлє тъꙋ прє тόть пъмѫнтꙋль . къ сє лꙋѡ мáрє фръмсѣцѣ тà прє мáн соусь дє чєрю . 2. дє ꙟ ростꙋль тйнєрилорь шй соугѫтори сфръ- шйт-аи лáоудѫ . дєрєпть драчїи тъи спърсєши дракꙋль шй връмáшꙋль (! l. връжм-) ши възꙋ чєрюль лоукрꙋли (!) дѣцєтє- лорь тáлє . лоуна шй стѣлєлє чѣи тоу оурзйть . 4. чѐ ꙗстє ѡмꙋль къ поменниши єль . сáꙋ фїюль ѡмоулꙋи къ чѣрчєци єль? 5. ꙟмйкшꙋрат-аꙋ єль коу нєшкйть чєвà дє ꙟцєри . кꙋ слáвѫ шй кꙋ чйнстє кꙋнꙋнат-аи єль . 6. поусь-аи єль спрє лоукрꙋль мѫнилорь тáлє . тоатє соупꙋс-аи сꙋпт пичоарєлє лоун . 7. ѡи шй бόни тόцй . ꙟнкѫ шй вйта къмпилорь . 8. пáсѫрѫлє чєрюлꙋ (!), шй пєщїи мърїєи . чѐ ꙟмблѫ кърѫрилє мърнєи . 9. доамнє дόмнꙋль нόстрꙋ къ мйнꙋнатоу-є нꙋмєлє тъꙋ прєспрѐ тόть пъмънтоуль.

cf. 1710.

Psalm 16.

Роугѫчюнѣ лꙋ двдь . зї.

1. Ꙗоузи доáмнє дєрєптатѣ мѣ . фъгѫдꙋмцє рꙋгѫчюнѣ мѣ . сόкотѣцє роуга мѣ нꙋ ꙟтрꙋ рόсть ꙟшєлѫторю . 2. дѐ фáца тà жꙋдєцꙋль мїєꙋ ꙗсє . окїи мїєн съ вáзѫ дєрєптатє . 3. испйтит-аи инєма мѣ . чѣрчєци-ѡ нόаптѣ . ꙟ фїєрбѫнтатꙋ-

м'ан шй ноу се афлѫ ꙟтрȣ мине недерептате. ка съ ноу гръꙗскѫ
ростȣль мїеȣ. 4. лоукрȣль ѡменескь. дерепть коувинтеле ростȣ-
лȣи тъȣ. еоу пъзїи къиле юци. 5. сфръшаще кълкѫтȣриле мѣле
ꙟ кърѫриле тале съ нȣ се лѣгѫне оурмеле мѣле. 6. еоу кеман
къ аоузи-мѫ доумнезеȣль мїеȣ. плѣкѫ оурѣкѣ та мїе. шй аоузи
коувинтеле мѣле. 7. ꙟ минȣнѫ мила та спъсѣще оуповъиндь
ꙟ тине. де противиторїи дерѣптеен тале. 8. пъзѣще-мѫ доамне
ка лоумѣ окюлȣи. ꙟ коперемѫнтȣль арепилѡрь тале кѡаперн-
мѫ. 9. де фаца некȣрацилорь че м'аȣ стрѫстȣить. връжма-
шїи мїен сȣфлетȣль мїеȣ цинȣрѫ. 10. грасȣль съȣ ꙟкисерѫ.
рѡстȣль лорь гръиꙗ трȣфѫ. 11. чине мѫ гонїꙗ акмȣ ꙟкоунцȣ-
рарѫ-мѫ. окїи съи поусерѫ плекацн ꙟ пъмѫнть. 12. принсерѫ-
мѫ ка леоуль гата спре вънать. шй ка скыменȣль че ꙗсте де
сълъшȣꙗще ꙟ комоара са. 13. ꙟвїе доамне ꙟтречїи ꙟ пїꙗ-
декѫ лорь. избъвѣще соуфлетȣль мїеȣ де некȣраци кȣ армеле
тале. 14. де драчїи мѫнилорь тале. доамне де нешкить де
пъмѫнть ꙟпарци-ѡ ꙟ вїаца лѡрь. шй кȣ аскоунселе тале
ꙟмплȣ-се згъȣль лорь. сътȣрарѫ-се фїии. шй лъсарѫ ръмѫ-
шицеле тинерилорь съи. 15. ꙗрѫ еоу кȣ дерептате ивескȣ-мѫ
фѣцеен тае (! l. тале). сатȣрѫ-мѫ къндь ивѣще-ми-се слава та.
cf. 1680.

Psalm 18.

Кънтекȣль лȣ двдь. нї.

1. Черюл споуне слава лȣ доумнезеȣ. фънтȣра мѫнилорь
лȣи споусе връттȣте. 2. зй де зй рѫгѫꙗще коувѫнть. ши ноапте
де ноапте споусе ꙟцелепчюни. 3. ноу-сь кȣвинте нече зичери че
съ нȣ се аоузѫ гласȣль лѡрь. 4. ꙟ тоть пъмѫнтȣль еши споуса
лѡрь. шй ꙟтрȣ сфръшитȣль лȣмиеи граюреле лѡрь. ꙟ соаре
поусе моутарѣ са. 5. шй ель ка оуꙟ цинере еши деꙟ чеарюль
съȣ. бȣкȣрѫ-се ка ȣрнꙗшȣль алѣргѫ кале. 6. де ꙟчепȣтȣль черю-
лȣи еширѣ лȣи. шй тимпинарѣ лȣи ꙟ сфръшитȣл черюлȣи. шй
нȣ е чине се ва аскȣнде де къддȣра лȣи. 7. лѣцѣ домнȣлȣи
невиноватъ ꙟтоарче соуфл(е)тȣль. мъртȣрїꙗ домнȣлȣи крединн-
чоасѫ ꙟцелепцѣзѫ тинерїи. 8. дерѣптеле домнȣлȣи дерѣпте
веселескь инема. зиселе домнȣлȣи де департе лоуминѣзѫ окїи.
9. фрика деѡмнȣлȣн (!) коуратѫ лъкȣꙗще ꙟ вѣкь де вѣкь. жоу-
дѣцеле домнȣлȣи дѣдевѣре. ши дерѣпте депреоунѫ. 10. маи
кȣ врѣре де къть аоуроуль. шй де пїетри кȣрате моулте. шй
маи дȣлчи де мїарѣ шй стредїе. 11. къ шербȣль тъȣ хрънѣ-

щє-лє. кънդь хрънѣщє-н плѫтѝрє мȣлть. 12. къдѣрѣ пъкатє-
лор чѝнє ꙟцєлѣцє? дѐ аскоѵ́нсєлє мѣлє кȣрѫцєщє-мъ. 13. шн
дѐ стрїйнн вѣгє шєрвȣль тъȣ. съ нȣ мѫ ꙟвъꙟкȣрє. атоѵ́нчє
нєвѝноватъ во́ю фн. шѝ мѫ коѵрѫцєскъ дѐ пъка́тє ма́рн.
14. шн во́ю фн ꙟ доѵ́лчє во́є коѵвннтєлє ро́стȣлȣн мїєȣ. шн
ꙟвъцѫтȣра иннѝмїєн мѣлє ꙟтрѐ тѝнє пȣрȣрѣ. доамнє ажоѵ-
тѡрюль мїєȣ шн нзбъвѝторю́ль мїєоѵ.

cf. 1651.

Psalm 31.

Кънтєкȣль лȣ д҃вдь л҃а.

1. Фєрѝчє дѐ чѐн чѐ лъса́рѫ-сє фърѫлє́цнлє, шѝ лѫ сє акоа́-
пєрь пъка́тєлє. 2. фєрѝчє бърба́ть чє ноѵ́-н со́котн до́мноѵль
пъка́тєлє. нѐчє астє ꙟ рѡ́стȣль лоѵ́н ꙟшєлѫ́чюнє. 3. къ тъкоѵ́н
шѝ вєкѝрѫ-сє ѡасє́лє мѣлє кємѫ́ндȣ-мн ꙟ тоатѫ зѝ. 4. къ
зѝѡа шѝ ноаптѣ пъсѫ спрѐ мѝнє мѫ́на та. тоѵ́рнан-мѫ спрє
стра́стє кънդь ꙟгѝмпъ-мѫ спѝнь. 5. фърѫлѣцѣ мѣ кȣно́скȣю
шѝ пъка́тȣль мїєȣ ноѵ ко́пєрїю. зѝшь съ спȣю спрѐ мѝнє фърѫ-
лѣцѣ мѣ до́мнȣлȣн. шѝ тȣ лъсашн нєкȣра́тȣль иннѝмїєн мѣлє.
6. дєрєпть ачѣа ролгѫ-сє цїє тѡ́цн прѣ по҃дбнїн ꙟ врѣма чє ѐ
дє трѣбѫ. чє ꙟ потѡ́пь дѐ апє моѵ́лтє кътрѫ єль ноѵ́ сє апро́-
пїє. 7. тоѵ єщн нъдѣждє мїє дѐ скръбн чѐ мѫ цѝнь. боѵкȣрїа
мѣ. нзбъвѣщє-мѫ дє чѐа чѐ мѫ ꙟкоѵнцюрарѫ. 8. ꙟцєлє́гȣ-тє
шѝ дєрє́гȣ-тє ꙟ ка́лѣ ча́ста чѐ мє́рцн. ꙟвръ́тошȣ спрѐ тѝнє
окїн мїєн. 9. нȣ фѝрєцн ка́ ка́лȣль шѝ ка мъшкою́ль чѐ н'а́ȣ
мє́нтє. кȣ зъба́лє шѝ кȣ фръȣ фа́лчнлє лорь тра́цн. съ нȣ сє
апрѡ́пїє кътрѫ тѝнє. 10. моѵ́лтє ра́нє пъкѫто́сȣлȣн. чѝнє оѵпо-
въꙟщє ꙟ до́мнȣль мєсє́рѣрє ꙟкоѵ́нцюрѫ-ль. 11. вєсєлѝцн-вѫ ꙟ
дѡмнȣль шѝ бȣкȣрацн-вѫ дєрє́пцїн. шѝ лъȣдацн-вѫ тоцѝ дє-
рє́пцїн кȣ иннма.

cf. 1710.

Psalm 97.

Кънтєкȣль лȣ д҃вдь. ч҃з.

1. Кънтацн дѡмнȣлȣн кънтєчє но́аѡ. къ мннȣнє фѣчє
до́мнȣль. спъсѝ єль дєрѣпта лȣн. сȣпть сȣара с҃фнта лȣн.
2. спȣсє дѡмнȣль спсє҃нїа са̀. ꙟнтрѐ лнмбн дєскопєрѝ дєрєп-
татѣ са. 3. помє҃нѝ мѝлостѣ са̀ лȣ іаковь. шѝ дѣдєвърȣль
съȣ ка̀сєє́н лȣ і҃нль. възȣрѫ тоатє кȣмплѝтєлє пъмѫнтȣлȣн
спсє́҃нїа зє́ȣлȣн но́стрȣ. 4. стрѝгацн зє́ȣлȣн тѡ́ть пъмѫнтȣль.

кънтаци ши бȣкȣраци-вѫ ши кънтаци . 5. тóть кънтаци
дѡмнȣлȣи ꙟ четери . ꙟ чѣ́тери ши кȣ глáсȣреле кънтърилоръ .
6. ꙟ бȣчинєлє ферєкатє кȣ гласȣрє . бȣчинє дѐ кoрнȣ . стрúгаци
ꙟнтрѐ ꙟпърáтъ дóмнȣль . 7. съ сє ръдúчє мáрѣ шѝ плúнȣль
єи . тоатѫ лоýмѣ шѝ тоци чѐ вїоу спрє́нсь . 9. ръȣрилє плъса-
ворь кȣ мѫйнилє дѐпреȣнѫ . кóдрїи боýкȣра-сє-вѡрь дѐ фáца дóм-
нȣлȣи . 9. къ вúнє . къ вúнє съ жоýдєчє пъмѫнтȣлȣи . съ жȣ-
дєчє а тоатѫ лȣмѣ ꙟ дєрєптатє . шѝ ѡáмєнилорь ꙟ дéрєпцїє.
cf. 1680.

Psalm 99.

Кънтєкȣль лȣ д҃вдь . ꙟ исповєдирє . ч҃ѳ.

1. Стрúгаци дѡмнȣлȣи тóть пъмѫнтȣль . 2. лȣкраци
дѡмнȣлȣи ꙟ вєсєлїє . ꙟнтраци ꙟнтр'ѫнсȣль ꙟ боýкȣрїє . 3. съ
щúци къ дѡмнȣль єлȣ є зéȣль нóстрȣ . єль фѣ́чє нóи є нȣ нóи .
є нóи ѡамєнїи лȣи шѝ ѡи пъскȣнтє лȣи . 4. ꙟнтрáци ꙟ оуша
лоýи ꙟ исповєдирє . ꙟ кȣрцилє лȣи ꙟ кънтъри . исповєдúци-вѫ
лȣи ши лъȣдаци ноýмєлє лȣи . 5. къ доýлчє є дóмнȣль ꙟ вѣкь
мєсєрѣрѣ лȣи . ши пънѫ ла нѣ́мь ши нѣ́мь дѣдєвърȣль лоýи.
cf. 1710.

Psalm 150.

(р҃и.)

1. Лъоýдаци зéȣль ꙟ с҃финцїи лȣи . лъȣдаци єль ꙟнтрȣ
ꙟвъртошарѣ сúлєєи лȣи . 2. лъȣдаци єль ꙟ сúлєлє лоýи . лъоý-
даци єль доýпѫ прѣ моýлтѫ мърúрѣ сúлєєи лȣи . 3. лъȣдаци
єль ꙟ глáс дѐ боýчинȣ . лъȣдаци єль ꙟ ѱълтúри шѝ чѣ́тѣри .
4. лъȣдаци єль ꙟ тъмпънє шѝ збóрȣрє . лъȣдаци єль ꙟ строýнє
шѝ ѡргане . 5. лъȣдаци єль ꙟ клóпотє боýнє глáсоурє . лъȣдаци
єль ꙟ клóпоть кȣ стрúгарє . 6. тоатѫ дыхáнїа съ лаȣдє дóмнȣль.
cf. 1710.

Deuteronomium c. 32.

Кънтарѣ лȣ мѡѷсѝ дѣдóа лѣ́цє.

1. Ꙟ аминтє чéрюль шѝ гръй-вою . шѝ съ аȣзѫ пъмѫн-
тȣль коýвинтєлє рóстȣлȣи мїєȣ . 2. съ сє ащѣптє кà плóа зú-
чєрѣ мѣ . шѝ дєщúнгъ кà роà граюрєлє мѣлє . кà слоата спрѐ
трóскоть . кà инїа спрѐ фънь . 3. къ ноýмєлє дóмнȣлȣи кєман .

дàци мърнре дóмнꙋлꙋи нóстрꙋ. 4. доѹмнезеꙋ дѣ́девърь лоѹ-
крꙋль лꙋи шѝ тоате кънле лоѹи жоѹдець. доѹмнезеꙋ крединчос
шѝ ноѹ е недерептате ꙟнтр’ѫнсь. дерепть ши прѣподобникь
дóмнꙋль. 5. грешѝрѫ нꙋ ан лꙋи фечорн вѝновацн. нѣмь ръꙋ
шѝ ръзвръттнть. 6. ачѣ́стѣ дóмнꙋлꙋи дацн. ачéщѣ шаменн
небоѹнн шѝ нꙋмѫндрн. нꙋ ꙟнсь ачéста ал тъꙋ татѫ авꙋ-те
шѝ фѣче-те шѝ зѝди-те. 7. поменѝцн зѝлеле де вѣ́кь. ꙟцелѣ́-
цецн анїн дѐ нѣ́мь шѝ нѣмь. ꙟнтрѣ́бѫ пърѝнтеле тъꙋ шїі
спꙋне-ва цїе. шѝ бътрѫнїн тън шѝ зѝче-ворь цїе. 8. къндь
ꙟпърцнꙗ дѐ соѹсꙋль лнмбнле. къ семѫнѫ фїнн лꙋ адáмь.
пꙋсе ꙟмпърцнтꙋль лнмбнлорь дꙋпѫ мѫсꙋрà ꙟцернлорь лꙋ
доѹмнезеꙋ. 9. шн фоѹ пáртѣ дóмнꙋлꙋи шáменїн лꙋ їакѡвь.
чѐ достоинничїꙗ лꙋн ’їсрль. 10. сътꙋрѫ ель ꙟ пꙋстїе, шѝ ꙟ
сѣтѣ зъдꙋхꙋлꙋи фърѫ апѫ ꙟкꙋнцꙋрѫ ель шѝ ꙟвъцѫ ель. шїі
хрънн ель кà лоѹмѣ окюлоѹи. 11. кà вльтоѹрꙋль кѡпери коѹн-
боѹль съꙋ шѝ спрѐ поѹнн съи желꙋнꙗ. тѝнсе арепиле сáле шѝ
прїимн ен. шн лꙋѡ-н ꙟ оѹмърꙋль съꙋ. 12. дóмнꙋль ꙟнсꙋшн-н
пꙋртан. шн нꙋ ерà кꙋ ноѹшїн доѹмнезеꙋ стрїи́нь. 13. рьдикъ-н
спрѐ врътꙋтѣ пъмѫнтꙋлꙋн. шн сътꙋрѫ ен дѐ гръꙋль сáтелорь.
сꙋпсерѫ мїарѣ де ꙟ пїáтрѫ шн оѹнть де врътоасѫ пїатрѫ.
14. оѹнть дѐ вакѫ. шн лáпте дѐ ѡае. кꙋ грасꙋль мїеилорь шн
бербечїн. фїнн жꙋнчн шн цàпн. коѹ грáсꙋль гръоѹлꙋи. шн съпце
дѐ аꙋѡ бѣ вѝнь. 15. шн мѫꙟкѫ їаковъ шн сътꙋрѫ-се шн ле-
пѫдѫ-се юбнтꙋль. кꙋ грáсь ꙟгръшѫ-се шн лърцн-се шн лъсѫ
зéꙋль че фѣ́че ель. шѝ се делꙋнгѫ дѐ зéꙋль чѐ спъсн ель. 16. мъ-
ннарѫ-мѫ дѐ стрїннїн шѝ ꙟнтрꙋ оѹрѫтеле амѫрѫрѫ-мѫ. 17. коѹ-
мѫндарѫ дрáчнлорь е нꙋ зéꙋлꙋи. доѹмнезенлор чѐ нꙋ щнꙗ̀.
ноирѫ-се дѐ къте ѡрн вѝнерѫ. чѐ нꙋ щноѹрѫ пърннцїн лорь.
18. доѹмнезеꙋ чѐ нъскꙋ-те лъсáшн. шѝ оѹлташн доѹмнезеꙋ че
те сътꙋра. 19. шѝ възꙋ доѹмнезеꙋ шѝ ръвнѝ шн ꙟтърѫтѫ-се
дерепть мънїа фїнлорь сън шѝ фїеле: 20. шѝ зѝсе: ꙟтоарче-
вою фáца мѣ д’инншн. шѝ споѹне-вою чé ва фѝ лорь апóн. къ
нѣмь ръзвръттнть ѫсте. фїн че нꙋ ѫсте крединцѫ ꙟнтр’ѫншн.
21. ен мънїарѫ-мѫ нꙋ ꙟ зеꙋль. мънїарѫ-мѫ ꙟ ндолїн сън.
шн еꙋ ꙟтърѫть ен нꙋ ꙟ лѝмбн. ꙟ лнмбѫ неꙟцелѣптѫ мънїоѹ
ен. 22. къ фóкъ апрннсе-се дѐ мънїа мѣ. шѝ арде-се пънѫ ла
ꙑдь дѐ соѹпть. шѝ мънѫꙟкѫ пъмѫнтꙋль шѝ вннтꙋреле-н.
апрннде оѹрзнтꙋрнле кóдрнлорь. 23. адоѹна-вою спр’и́ншн ръꙋ.
шн съцѣтеле мѣле сфръшн-вон ꙟнтр’ѫншн. 24. тóпиндꙋ-се дѐ
фоаме шѝ дѐ мънкарѣ пáсѫрнлорь. шѝ спннаре невѝндéкатѫ.
дѝнцїн фїернлорь тремѣте-вою ꙟнтр’ѫншн. кꙋ мънїе чѐ трá-

гꙋ-се прѐ пъмѫнть . 25. афáрѫ пїарде-и спáтѫ шѝ дé ꙟ кáсѫ фрънгь . жоꙋнель кꙋ фѣте кꙋ чѐ соꙋџе . фечюрель бътрѫнь . 26. зишь : семѫна-вою еи . контени-вою дé ѡáмени пáментѣ лорь . 27. ноꙋ лоꙋнгꙋ анїи съ айбѫ . шѝ съ нꙋ кáзѫ спр'иншїи връжмаши . съ нꙋ зикѫ : мѫна ноастрѫ ꙟналтѫ . е нꙋ дѡмнꙋль фѣче ачѣстѣ тоате . 28. къ лимбѫ пїердꙋтѫ сфѣть асте . шѝ ноꙋ е ꙟнтр'ѫнши мъестрїе . 29. нꙋ кꙋџетарѫ съ ꙟцелѣгѫ ачѣстѣ тоате . съ прїимѣскѫ ꙟ врѣмѫ чѐ вине . 30. кꙋмь гонѣџїе оꙋнꙋль мїи . шѝ дои ръдикѫ ꙋнтꙋнѣрече . съ нꙋ домнꙋль дѣде еи шѝ дѡмнꙋль приндъди еи . 31. нꙋ сънтъ зеии лорь кá дѹмнезеꙋль нострꙋ . е драчїи ноџри неꙟцелепцн . 32. дѐ вииле содмꙋлꙋи вїá лорь шѝ вица лорь дѐ гоморь . стрꙋгꙋрꙋль лорь стрꙋгꙋрь дѐ фїаре . стрꙋгꙋрь амáрь лорь . 33. мънїа змеꙋлꙋи винꙋль лорь . мънїа аспидеи невиндекатѫ . 34. нꙋ ачѣстѣ тоате адꙋнарѫ-се ла мине ши печетлꙋирѫ-се ꙟ вистиареле мѣле? 35. ꙟ зи де връжбїе еꙋ дáꙋ-лѫ . ꙟ врѣме кънды ꙟшела-се-ва пичорꙋль лорь . къ апроапе е зиѡа пернирїеи лорь . ши престоирѫ готовницеле воастре . 36. къ жоꙋдекѫ домнꙋль ѡаменилорь съи . шѝ дѐ шербїи съи роагѫ-се . къ възꙋ еи слъбиндь шѝ ꙟмпрѫдаре трáши скръбинци . 37. шѝ зисе дѡмнꙋль : ꙍ сънть зеии лорь чеи чѐ оꙋповъиѧ спр'инши . 38. чѐ грáсꙋль кꙋмѫндѫрилорꙋ-лѧ мѫꙟкаци шѝ бѣци приноаселе лорь . съ ꙟвїе шѝ съ ажꙋте воаѡ . съ фїе воаѡ коперитори . 39. ведеци ведеци къ еꙋ сънть . шѝ ноꙋ е доꙋмнезеꙋ трекъндь дѐ мине . еꙋ оꙋчигь шѝ вїꙋ факь . вáтъмь ши еꙋ виндекь . ши нꙋ е чине скоате де мъиниле мѣле . 40. къ ръдика-вою ꙟ черю мѫна мѣ ши жꙋрамѫ-вою кꙋ дерѣпта мѣ ши зикь : вїꙋ еꙋ ꙟ вѣкь . 41. къ аскꙋци-вою ка фꙋлџерꙋль спáта мѣ . ши прїими-ва жꙋдець мѫна мѣ . ши да-вою избъндѫ спрѐ драчїи мїеи . ши чѣе чѐ мѫ оꙋрѫскь да-вою . 42. адѫпа-вою съџѣтеле мѣле де сънџе . ши армеле мѣле мѫꙟка-ворь карне . дѐ сънџеле вътъмацилорь . ши прѫдарѣ дѐ капетеле жꙋдечилорь лимбилорь . 43. веселици-вѫ черюреле депреоꙋнѫ ши съ се ꙟкине лꙋи тоци ꙟџе (рїи) лꙋ доꙋмнезеꙋ . веселици-вѫ лимбиле кꙋ ѡаменїи лоꙋи . ши съ се ꙟврътошазе лꙋи тоци фїии лꙋ доꙋмнезеꙋ . къ сънџеле фїилорь съи шѝ връжбїѧ лорь избънди . ши да-ва връжбїѧ драчилорь . шѝ челорь чѐ оꙋрѫѧ ель да-ва . ши кꙋрѫци дѡмнꙋль пъмѫнтꙋль ѡаменилорь съи.

cf. 1688.

VII.

1579.

(După Cipariu: Analecte literare, p. 1 sqq.)

Тетра єѵангелȣл . де Кореси.

(Саз-Шєбєшь.)

(Folio nepaginat, 30 quaterniunĭ.)

Matei XIII, 31—55. зач . н҃г . н҃д . н҃є.

31. (Зисє домнȣл) подоабѫ ꙗсте ꙟпърѫціꙗ черюлȣи грѫ-
оуницоу лȣи де моуціари . чє лоуѡ ѡмȣл ши семѫнѫ ꙟтрȣ
агрȣл лȣи . 32. чє маи микѫ ꙗсте де тоате семенцеле . є кънды
крѣще маи маре де тоате вѣрзеле ꙗсте, ши ва фй лемнь . къ
винь пасѫриле черю лȣи . ши ѡдихнескь спре стлъпȣреле лȣи .
33. ши алтѫ пилдѫ грѫи лор : подоабѫ ꙗсте ꙟпърѫціꙗ черю-
лȣи, ковъсѣла . чє ѡ лȣѡ мȣꙗрѣ . ши ѡ акопери ꙟ фѫинѫ де
трен мѫсȣри пѫнѫ кънды доспирѫ тоате . 34. ачѣлѣ тоате
грѫй І҃с . ꙟ потрива нѫродȣлȣи . ши фѫрь пилдѫ немикѫ ноу
грѫи кътр'ѫншїи . 35. ка съ се избѫндѣскѫ зичерѣ п҃рочилѡр
чє грѫирѫ : дешкиде-вою ꙟ пилде ростоул мїєȣ . шй вою рѫгѫи
аскȣнселе дел ꙟ токмѣла лȣмїєи . 36. атȣнче лѫсѫ глоателе ши
вине ꙟ касѫ І҃с . ши апропиꙗрѫ-се кътрѫ єль оученичїи лȣи шй
грѫирѫ : спȣне ноаѡ пилда плѣвеєн а грѫȣлȣи (l. агрȣлȣи) .
37. єль ръспȣнсе зисе лѡр . 38. чине сѣмѫнѫ чѣ сѫмѫнцѫ
бȣнѫ ꙗсте фїюл ѡменескь . є агрȣл ꙗсте лȣмѣ . є бȣнѫ сѫ-
мѫнцѫ . ачецїѣ сънть фїи ꙟпърѫтещи . є плѣвеле сънть фїи
непрїинторюлȣи . 39. є врѫжмашоул чє ѡ сѣмѫнѫ ꙗсте дракоул .
є сечерѫчюнѣ сфръшитоул вѣкȣлȣи ꙗсте . є сечерѫторїи ꙟцерїи
сънть . 40. къ вѡр амȣ адȣнѫ плѣвила (!), ши ꙟ фок арде-ѡ-
вѡр . аша ва фи ꙟ сфръшитоул вѣкȣлȣи ачестȣꙗ . 41. тре-
мите-ва фїюл ѡменескь ꙟцерїи лȣи . ши ва адȣнѫ тоци съ-
блѫзниторїи де ꙟпърѫціꙗ лȣи . ши фѫкѫторїи фѫрѫ лѣџе .
42. ши арȣнка-и-ва ꙟ кȣпторюл де фок . ачиꙗ ва фи плѫнџере
ши скръшнирѣ диницилѡр . 43. атȣнче дерепцїи лоумина-се-вѡр
ꙟпѫрѫціꙗ татѫлȣи лȣи . ши чине аре оурєки де аоузире съ
аоузѫ . 44. ꙗръши подоабѫ ꙗсте ꙟпѫрѫціꙗ черюлȣи . комоарѫ
аскȣнсѫ ꙟ сать . чє ѡ афлѫ ѡмь аскȣнсѫ . ши де бȣкȣрїє
мѣрсе ши тоть къть авȣ вънду ши кȣмпърѫ сатȣл ачела .

45. ꙗрѫши подоабѫ ѧсте ꙟпѫрѫціѧ черюлȣи. ѡмоул негȣцѫ-
торю че каȣтѫ бȣнь мѫргѫритари. 46. ши афлѫ оуноул мѫр-
гѫритарю де мȣлть прець. дȣсе-се де вѫндȣ тоть кѫть авѣ
ши-л коумпѫрѫ. 47. ꙗрѫ подоабѫ ѧсте ꙟпѫрѫціѧ черюлȣи.
нѫводȣл арȣнкат ꙟ маре. ши де тоть нѣмȣл адȣнарѫ. 48. че
кѫндȣ-се ꙟплȣ. ши-л скоасерѫ єль ла марџине. ши шезȣрѫ де
алѣсерѫ бȣнїи ꙟ васе. е поутрезїи лепѫдарѫ афарѫ. 49. ашà
ва фй ꙟ кȣмплиноул вѣкȣлȣи ачестȣи. ши вѡр ешй ꙟџерїи
де вѡр алѣџе рѫии де ꙟ мижлокоул дерепцилѡр. 50. шї-и
вѡр арȣнка ꙟ кȣпторюл дѐ фок. ачиѧ ва фи плѫнџере ши
скрѫшнире диницилор. 51. ши грѫй лѡр Іс҃: ꙟцелѣџеци ачѣстѣ
тоате?. 52. грѫирѫ лȣи еи: доамне. 53. ель зисе лѡр: дерепть
ачѣѧ тоть кѫртȣларюл ꙟвáце-се ꙟпѫрѫціѧ черюлȣи. подобникь
ѧсте ѡмоул кѫсѫторю. чела че скоате ди ꙟ вистиарюл лоуи
ноашле ши векиле. ши фȣ дѣка сфрѫши Іс҃. пилда ачаста,
трекȣ де ачиѧ.

Matei XXV, 31—46. зач. р҃з.

31. (Зисе домноул) кѫндь ва вени фїюл ѡменеск ꙟ слава
лоуи. ши тоци сфинци ꙟџери кȣ ноусоул атоунче ва шедѣ ла
скаоунȣл славе еи лȣи. 32. ши се вѡр адȣнà ꙟнаинтѣ лȣи тоате
лимбиле. ши ва алѣџе еи оунȣль де алалть, ка оун пѫсторю
алѣџе шиле де ꙟ капре. 33. ши ва пȣне шиле дѣ дерѣпта лȣи,
ꙗрѫ капреле дѣ стѫнга. 34. атоунче зисе ꙟпѫратȣль челора дѣ
дерѣпта лоуи: веници благословици де пѫринтеле мїеȣ де мо-
щеници че ѐ гѫтитѫ воаѡ ꙟпѫрѫціѧ де ꙟ токмѣла лоумїеи.
35. флѫмѫнзїи ши-мь дѣдеть мѫнкаре. ꙟсетошаи ши мѫ
адѫпать. стрїинь ерà ши мѫ доусеть. 36. дезбрѫкать ерà
ши мѫ сокотить (!). ꙟ темницѫ ерà ши венить кѫтрѫ мине.
37. атоунче вѡр рѫспоунде лоуи дерепцїи де вѡр грѫй: доамне!
кѫндȣ-тѣмъ вѫзоуть флѫмѫндъ ши тѣмь сѫтȣрать саоу се-
тѡс ши тѣмь адѫпатъ? 38. кѫндȣ-тѣмь вѫзоутъ стрїинь ши
тѣмь доусь. саоу дезбрѫкать ши тѣмь ꙟбрѫкать. 39. кѫндȣ-
те вѫзоумь лѫнџедь саоу ꙟ темницѫ ши венимь кѫтрѫ тине?
40. рѫспȣнсе ꙟпѫратȣль зикѫндь лѡр: адевѫрь грѫеск воаѡ.
кѫ фѫкȣть оунȣл ачещѣ фраци аи мїеи маи мичи, мїе фѫкȣть.
41. атоунче ва зиче ши челора дѣ стѫнга лȣи: дȣчеци-вѫ дела
мине блѫстемацилѡр ꙟ фокоул вѣчилѡр. че ѐ гѫтить дракоу-
лȣи ши ꙟџерилѡр лȣи. 42. флѫмѫнзїи ши ноу-мь дѣдеть
мѫнкаре. ꙟсетошаи ши ноу мѫ адѫпать. 43. стрїинь ерà ши

ноу мѫ дȣсеть. голь ера ши нȣ ꙟбрѫкать мине. лънцедь ера
ши ꙟ темницѫ ши ноу сокотить мине. 44. атоунче вѡр рѫс-
поунде лоуи ши ачеѧ грѫиндь: доамне! къндȣ-тѣмь възоуть
флѫмѫндь саȣ сетѡс. саȣ стрїинь. саȣ голь. саȣ болнавь. саȣ
ꙟ темницѫ. ши н'амь слȣжить цїе? 45. атоунче ва рѫспȣнде
лѡр грѫиндь: адевърь грѫескь воаѡ. къ ноу фѫчѣци оунȣѧ
де ачеши митоутеи. нече мїе фѫчѣци. 46. ши вѡр мѣрџе ачеѧ
ꙟ моунка вѣчнилѡр. е дерепцїи ꙟ вїѧца де вѣкь.

Luca VI, 17—36. зач кд҃. ке҃. кз҃.

17. (Ꙟ врѣмѧ ачѣѧ) ста Іс҃. ла оуꙟ лѡкь тѡкма. ши
нърѡдь оученичїи лоуи. ши моулть моулцици ѡамени. де ꙟ
тоатѫ овреиѧ ши Іерслимь ши де преспре маре тирȣл ши си-
доноул, че венисе се аскоулте ель ши съ се виндече де невоиле
лѡр. 18. ши кинȣици де дȣхь некȣрать. ши се виндека. 19.
ши тоть нъродоуль къȣта съ се апропїе де ель. къ търїе де
ꙟ ел ешиѧ. ши се виндека тоци. 20. ши ачела рѫдикѫ окїи
лоуи ла оученичїи лȣи, грѫй: ферекаци мѣсерїи, къ а воастрѫ
асте ꙟпърѫцїѧ лȣ доумнезеȣ. 21. ферекаци флъмѫнзїи акмȣ,
къ сътȣра-се-вѡр. ферекаци чеѧ че плѫнгь акмȣ, къ рѫде-вѡр.
22. ферекаци фи-веци, къндь вѡр оурѫ вои ѡаменїи. ши къндь
въ вѡр деспърци, ши вѡр ꙟпȣта. ши вѡр порекли ноумеле
вострȣ, къ е ръȣ дерепть фїюл ѡменескь. 23. боукȣра-вѫ-веци
ꙟтр'ачѣ зи ши веци жȣка. ꙗтѫ амȣ плата воастрѫ моултѫ
е ла черюре, доупѫ ачѣѧ амȣ фѫчѣ пророчилѡр пърницїи лѡр.
24. ваи де вои богацилѡр къ се ва кȣрма мѫнгѫитȣра воастрѫ.
25. ваи де вои сътȣилѡр акмȣ. къ флъмѫнзи-веци. ваи де вои
рѫзѫторилѡр акмȣ, къ сȣспина-веци ши плѫнџе-веци. 26. ваи
де къндь бине зикь воаѡ тоци ѡаменїи. доупѫ ачѣѧ амȣ фѫчѣ
пророчїи минчиношїи пърницїи лѡр. 27. че воаѡ грѫескь лоу-
зици: юбици драчїи вощри. бине фачеци чеѧ чѣȣ оурѫть вои.
28. благословици чеѧ че вѫ бластемѫ. роугаци де чеѧ че факь
воаѡ обидѫ. 29. чине те ва оучиде ꙟ боукѫ дѫ ши алалтѫ.
ши де-ци ва лȣа въшмѫнтоул, ши къмаша иоу-и апѫра.
30. тоть че ва чѣре дела тине дъ-и. ши чине-ци ва лȣа ал
тъȣ нȣ-ль ꙟтреба. 31. коумь веци съ факѫ воаѡ ѡаменїи, ши
вои фачеци лѡр ашиждерѣ. 32. ши съ аци юби чеѧ че юбескь
вои че фолось асте воаѡ? ши амȣ пъкѫтошїи юбеск еи юбескь.
33. ши съ аци фаче бине челора че факь воаѡ бине че фолось

ѧсте воаѡ? . ши амȣ пъкѫтошїи ачѣѧ факь . 34. ши съ аци
ꙟпрȣмȣта дела чеѧ че ацѥптаци съ лȣаци . че фолось ѧсте
воаѡ? ши амȣ пъкѫтошїи пъкѫтосȣль ꙟпрȣмȣтѣзѫ . ка съ
прїимѣскѫ токма . 35. ꙟсѫ юбици драчїи воцри . ши бине фа-
чеци ши ꙟпрȣмȣтаци ши немикѫ нȣ ацѥптаци . ва фи плата
воастрѫ моултѫ ши фи-веци фїии де соусь . къ ачела дȣлче
ѧсте преспре чеѧ недȣлчїи ши ръии . 36. фици амȣ милосръзи .
къ татѫль вѡстрȣ милосрьдь ѧсте.

Joan I, 1—17. зач . а҃.

1. Де ꙟчепȣтѫ ера̀ коувѫнть . ши коувѫнтȣль ера̀ кътрѫ
доумнезеȣ . ши доумнезеȣ ера̀ коувѫнть . 2. ꙗтѫ ера̀ де ꙟче-
пȣтѫ кьтрѫ доумнезеȣ . 3. тоате ачѣлѣ фȣрѫ . ши фѫрѫ де
ель . нимѣ нȣ фȣ че фоу . 4. ꙟтрȣ ачеста вїацѫ ера̀ . ши вїаца
ера̀ лоуминѫ ѡаменилѡр . 5. ши лоуминѫ ꙟтрȣ оунтȣнѣрекь
лоумина̀ . ши оунтȣнѣрекоул ель ноу-ль приндѣ . 6. фȣ оуѫ
ѡмь тримесь дела доумнезеȣ . ноумеле лȣи Іѡаннь . 7. ачеста
вине ꙟтрȣ мъртȣрїе . де съ мъртȣрисѣскѫ де лȣминѫ . тоци
крединцѫ съ аибѫ лѡр . 8. ноу ера̀ ачела лоуминѫ, че съ мъртȣ-
рисѣскѫ де лоуминѫ . 9. ера̀ лоуминѫ адеверитѫ . че лоумина̀
тоци оаменїи . веннсе ꙟтрȣ лоуме . 10. ꙟтрȣ лоуме ера̀ ши
лȣмѣ ачелȣѧ фоу . ши лоумѣ лȣи ноу-ль коуноцѣ . 11. ꙟтр'аи
лȣи вине . ши аи лȣи ель нȣ прїимирѫ . 12. къци прїимирѫ ель
дѣде лѡр поутѣре фечори лȣ доумнезеȣ съ фїе . крезȣрѫ ꙟтрȣ
ноумеле лоуи . 13. ши нȣ де ꙟ съпце . нече де ꙟ похта троу-
пȣлȣи . нече де ꙟ похтѫ бърбѫтѣскѫ . че дела доумнезеȣ се
нъскоу . 14. ши коувѫнтȣль троупь фȣ . ши лъкȣиѧ ꙟтрȣ нои .
ши възоумь слава лȣи . славѫ ка оунȣль иъскоуть де ꙟ пърин-
теле . ꙟплȣть де доулчѣцѫ ши де адевърь . 15. Іѡаннь мъртȣ-
риси де ель . ши стригѫ грѫй : ачеста ера̀ чѣмь зись : че доупѫ
мине ва вені наинтѣ мѣ фȣ . къ маинте де мине ера̀ . 16. де
ꙟплоутȣль лȣи . нои лȣѡм . ши доулчѣцѫ дерепть доулчѣцѫ .
ка̀ лѣџе лȣ Мѡѵси датѫ фȣ, дȣлчаца ши адевърȣль І҃с . Х҃с . фȣ.

Joan XIX, 6—24. зач . ѯ҃.

6. (ꙟ врѣмѧ ачѣѧ) сфатъ фѫкȣрѫ маи марїи преȣци ши
бътрѫнїи пре І҃с . ка съ оучигѫ ель . ши вйнерѫ кътрѫ Пилать.

грѫрѫ: ѧ-ль ѧ-ль ръстигнѣще єль. грѫй лѡр Пилать: лоѹаци-ль
єль вои ши-ль ръстигници. єоѹ амоѹ ноѹ афлаи ꙟтрȣ єль винѫ.
7. ръспоѹнсерѫ лоѹи Іоѹдєни: нои дѣџє авъмь, ши прє. лѣџє
ноастрѫ даторю ѧсте а мȣрй. къ єлȣ-ши се фаче фїюл лȣ
доѹмнезєȣ. 8. є кънд аȣзй Пилать ачесть коѹвѫнть, връто сȣ-
се темȣ. 9. ши ꙟтрѫ ꙟ претѡр ꙑрѫ. ши грѫй лȣ Іс҃: де оѹнде
єщи тȣ? 10. є Іс҃. ръспȣнсь нȣ дѣде лȣи. грѫй амȣ лȣи. Пи-
лать: мїє нȣ грѫєщи? ноѹ щїи къ пȣтѣрє амь а те ръстигни,
ши пȣтѣрє амь а те лѫсѫ? 11. ръспȣнсе Іс҃: н'арѫ авѣ пȣтѣрє
неч оѹноѹл спрє минє, де н'арѫ фи датѫ де соѹсь. дерепть
ачѣѧ мѫ въндȣрѫ џїє, маи марє пъкать ан. 12. де ачїѧ
кътȣта Пилать съ ласѫ єль. Іȣдєни сригѫ (! l. стри-) грѫнѧ:
де вери лѫсѫ ачеста, нȣ єщи соць лȣ кєсарь. тоци, чинє се
фаче ꙟпърать, противѣще-се лȣ кєсарь. 13. є Пилать аоѹзй
ачесть коѹвѫнть ши шезȣ ла жоѹдєкатѫ ла оѹѫ (! l. оѹꙟ)
лѡкь че се кє(ма) лиѳостротонь. є ѡврєѧще гаваѳѫ. 14. єрѫ
вйнєри пащиле. часоѹ єрѫ ка ла шасе. грѫй Іоѹдєилор: ꙗтѫ
ꙟпъратȣль востръ! 15. єи стригарѫ: ѧ-ль ѧ-ль ръстигнѣще
єль. грѫи лорь Пилать: ꙟпъратоѹл востръ вои ръстигнй?
ръспȣнсерѫ маи марїи прєȣци: нȣ авъмь ꙟпърать, фѫрѫ кєсарь.
16. атȣнче дѣде-ль єль лѡр, де съ-ль ръстигнѣскѫ. лȣарѫ Іс҃.
17. дȣ чѣ-ль ши пȣрта крȣчѣ лȣи. єширѫ ꙟтрȣ оѹѫ (! l. оѹꙟ)
лѡкь, кємасе аль цестȣлȣи, че се грѫѧще голгоѳа. 18. оѹнде
ръстигнирѫ єль, ши кȣ ноѹсоѹл ши алци дои де ꙟкоаче ши
де ꙟколо є ꙟ мижлокь Іс҃. 19. скрисє ши о скѫндȣрѣ Пилать,
ши пȣсе ла крȣче. єрѫ скрйсѫ: Іс҃. назарѣниноѹл, ꙟпъратȣл
Іоѹдєилѡр. .20. ачастѫ скѫндȣрѣ мȣлци четїѧ де ꙟ Іоѹдєи,
къ апроапє єрѫ локȣль де четáтє оѹнде ръстигнирѫ Іс. ши єрѫ
скрисѫ: ѡврєѧще, гречѣще, лътинѣще. 21. грѫирѫ лȣ Пилать
маи марїи прéȣци: нȣ скрие ꙟпъратоѹл Іоѹдєилѡр. че къ ачеста
зисє: ꙟпърать сънть Іоѹдєилѡр. 22. ръспȣнсе Пилать: че
скриш, скриш. 23. є воиничїи кънд ръстигнирѫ Іс҃. лȣарѫ
вешминтєле лȣи. ши фѫкȣрѫ патрȣ пърци, чинє-шь кȣ воиничїи
партє ши тъмбарюл. єрѫ тъмбарюл некȣсȣть, де сȣсь оѹрзить.
24. зисерѫ кътрѫ єнши: съ нȣ спарџєм єль. че съ арȣнкѫмь
сорци прє єль коѹи ва фи, съ се избѫндѣскѫ скрип'тȣра че се
гръиѧ: ꙟпърцирѫ вешминтєле мѣле лѡрȣ-шь, ши прє. тъмба-
рюл мїєȣ арȣнкарѫ сорци. воиничїи амȣ ачаста фъкȣрѫ.

VIII.

1579—1580.

(După Cipariu. Analecte, p. 16 urm.)

Тълкȣл Єѵангелїилѡр де Кореси.

(Саз-Шебешь.)

(Folio, nepaginat, 31 quaterniuni.)

Dumineca a 3ª după Rusalie.

Matei VI, 22—33.

22. Ꙁисе домнȣль: лоумина троупȣлȣи ѧсте ѡкюль. съ
амȣ фоуре ѡкюль тъȣ просто тоть трȣпȣль тъȣ лоуминать
ва фи. 23. съ ѡкюль тъȣ хитлѣнь фоуре, тоть троупȣль ꙟтȣ-
некать ва фи. съ амȣ лоумина че е ꙟнтрȣ тине ꙟтоунекáтѫ
ꙗсте, ачїѧ оунтȣнѣрекоул кȣ кътȣ е. 24. нимѣ нȣ поате а
дои домни слȣжи. саȣ амȣ оунȣль ва юбй, ꙗрѫ алтȣль ва
оурѫ. ши амȣ оунȣль ва цинѣ, ꙗрѫ алтȣль а ноу-ль сокоти
ва ꙟчѣпе. ноу поутеци лȣ доумнезеȣ слȣжй ши лȣ мамѡнь.
25. дерепть ачѣѧ гръескь воаѡ: ноу вѫ грижиреци соуфлетȣ-
лȣи вострȣ, че веци мѫꙟка саȣ че веци бѣ. нече троупȣлȣи
вострȣ ꙟ че вѫ веци ꙟбрѫкà. лȣ ноу нече соуфлетȣль маи
боунȣ-е де хранѫ, ши троупȣль де вешминте? 26. къȣтаци
спре пасериле черюлȣи! къ нȣ сѣмѫнѫ, нече сѣчерѫ, нече адȣнѫ
ꙟ житнице. ши татѫль вострȣ де ꙟ чери хрѫнѣщє ѧле. ноу
сеци вои маи бȣни де ѧле? 27. чине де вои грижиндь, шй
поате адаȣџе ꙟ връста троупȣлȣи лоуи оуѫ (! l. оуꙟ) коть.
28. ши де вешминте че вѫ къщигаци? сокотици кринȣль към-
пȣлȣи, коумь крѣщє. неоустениꙟдȣ-се нече тоарче. 29. гръескь
воаѡ, къ нече Соломѡнь ꙟтрȣ тоатѫ слава лоуи ꙟмбрѫкать
ка оунȣль де ачѣлѣ. 30. е съ фънȣль къмпȣлȣи астъзи фїиндь,
е демѫнѣцѫ ꙟ коуптори ароуѫкѫ, доумнезеȣ аша-ль ꙟмбракѫ.
коу кътъ маи вrъсос воаѡ, поуцинѫ креднцѫ! 31. ноу-вѫ
къщигареци амȣ гръиндь: че времь мѫнка? саȣ че времь бѣ?
саȣ ꙟ че не въмь ꙟмбръка? 32. тоате амȣ ачѣлѣ лимбиле черь,
щїе татѫль вострȣ де ꙟ черю къ требȣѧще-вѫ ачѣлѣ. 33. чѣреци
маните ꙟпърѫцїѧ лȣ доумнезеȣ, ши дерептатѣ лоуи. ши ачѣлѣ
тоате се воръ адаȣџе воаѡ. ачеста ѧсте тълкȣль ачещїи еѵглїе:

Фрацїи мїеи! маинте ачещїи ѵангелїи ера домнꙋль доженить коумь съ адꙋнъмь ши съ стрѫнщемь комоара ноастрѫ ꙟ черю, коумъ съ нꙋ авъмь нимѫ липитѫ ла комоара перитоаре аичѣ пре пъмѫнть. аша акмꙋ ꙟвацѫ-не Хс зикъндь: къꙋтаци, коумь минтѣ воастрѫ съ нꙋ лъсаци, ничи съ бъгаци пре лоукрꙋре трекѫтоаре, ши де честоуи пъмѫꙟть. кь минтѣ воастрѫ ꙟ тоате лоукрꙋреле ѥсте, коумь ѥсте ѡкюл трꙋпꙋлꙋи лоуминѫ, ши кꙋмь окюл ка-ль вери стрика ши вери ѡрби, тоть троупꙋль тъꙋ ва пипѫи ꙟ оунтꙋнѣрекь. ашиждерѣ ши минтѣ та дѣка вери да пре стрѫнщерѣ комоарѫи, лоуминиа вїецииеи ноу вери пꙋтѣ къщига, ши вери ꙟмбла ꙟнтрꙋ оунтꙋнѣрекꙋль морциеи. адоара(!) ачесть лоукрꙋ адевърѣзѫ зикъндь, коумь ноу пꙋтемь а дои домни слꙋжи. атреа ѡара ꙟвъцѫ, съ нꙋ грижимь де вїаца ноастрѫ, че въмь бѣ, нече де троупꙋль нострꙋ ꙟ че не въмь ꙟбрѫка, къче къ е оуѫ лꙋкрꙋ дешерть. че съ чѣремь маните ꙟпърѫцїа лꙋ доумнезеꙋ ши дерептатѣ лꙋи, ши ачѣлѣ тоате адаꙋце-се-ворь ноаѡ.

Dumineca X după anul nou.

Luca XIII, 10—17.

Фрацїи мїеи! ꙟ частѫ еѵглїе де астъзи виндекѫ Іс. ѡ мꙋаре че ера ꙟдрꙋчитѫ ши ѡлоагѫ, де ѡпть-спрѫ-зѣче аїи. ꙟ зи де съмбѫтѫ. ѥрѫ фарисеии мꙋргꙋѧ, дерепть че ера сѫмбѫтѫ ѥрѫ Іс. ꙟвъцѫ: коумь сѫмбѫта а фаче ѡаменилѡр бине, поутемь фаче. ши кꙋ ачѣѧ немикѫ нꙋ грешим. ꙟтребаре: сѫмбѫта ꙟ че кипь ера жидовилѡр? ши дерепче аꙋ порѫнчить, ш'аꙋ лъсать доумнезеꙋ? Ръспоунсь. каре коувинте ера скрисе де доумнезеꙋ пре доаѡ табле де пїатрѫ ꙟ връхꙋль моунтелꙋи де Синаѧ, каре-ле дѣде жидовилѡр, пре мѡѵси пророкь. ꙟи а патра порѫнкѫ. аша гръѫще доумнезеꙋ: поменѣще коумь ꙟ зи де сѫмбѫтѫ съ сфнцещи. а шасе зиле вери лꙋкра ши вери фаче тоате лоукрꙋриле тале. ѥрѫ ꙟи а шаптѣ зи. карѣ ѧсте сѫмбѫта домнꙋлꙋи. дꙋмнезеꙋлꙋи тъꙋ. ꙟ карѣ нꙋ фаче нече оуѫ лоукрꙋ. ничи тꙋ. ничи фечорꙋль тъꙋ. ничи фата та. ничи слꙋга та. ничи слꙋжника та. ничи марха та. ничи стрїинноул, кареле ва фи ꙟтрꙋ порциле тале. къ ꙟ шасе зиле аꙋ фъкꙋть доумнезеꙋ черюль ши пъмѫнтꙋ. мара ши тоате че сънть ꙟтрꙋ ѧ. ѥрѫ а шаптѣ зи сѣꙋ ѡдихнить. дерепть ачѣѧ благословит-аꙋ домнꙋль зиѡа сѫмбете еи. ши ѡ аꙋ сфнцить пре ѧ. ачастѫ

порѫнкѫ кȣ търїє маре цинȣрѫ жидовїи. коумь ничи оуѫ лȣкрȣ нȣ фъкȣрѫ ꙟн ачѣ зи. че лъсарѫ тоть лоукроуль лѡр ꙟи апои. ши лѡр маре грижє єрѫ де слоужба лȣ доумнезеȣ. де жрътве ши де роугѫчюне. ши де милостенїє. ѧсте скрись ꙟ картѣ лȣ мѡуси прорѡкь. коумь оуѫ ѡмь ꙟ зи де сѫмбѫтѫ. кȣлѣцѧ нещиє ашкїи. ши нещиє соурчѣле адȣна. коумь сѫ факѫ фокь. порѫнчи ꙗрѫ доумнезеȣ. ши принсерѫ пре єль ши тоть нърѡдȣль пре єль кȣ пїєтри-ль ѡморѫрѫ ши-ль оучисерѫ. Ꙟнтребаре. дарѫ ноаѡ крещиннилѡрь, каде-не-се а цинѣ аша сѫмбѫта, ка жидовилѡрь? Ръспоунсь. ноаѡ крещиннилѡр ѧсте токмитѫ доуминекѫ ꙟ локȣль сѫмбєте єи. сѫ нȣ цинемь ꙟтр'оуна ка жидовїи. ши мȣлте леџи але лȣ мѡуси коумь аȣ фость ши жрътвеле лѡр. ноумаи пѫнѫ ла наштерѣ ши венитȣль лȣ І͠с. Х͠с. коумь аȣ пророчить ш'аȣ грънть с͠фнцїи пророчи. коумь аȣ фость лъсать де доумнезеȣ. Ꙟнтребаре. ꙟче кипь въмь дарѫ нои сърба дȣминека? Ръспоунсь. нȣ нȣмаи кȣ шедѣрѣ ши коу лъсарѣ лоукрȣлȣи. сѫ не ꙟмбрѫкъмь ꙟ чѣле вешминте маи боуне. сѫ шедемь соупть пъреци, саȣ соупть оумбре, сѫ не пърѫмь, саȣ сѫ не сфъдимь. саȣ сѫ клеветимь, саȣ ꙟ зи де сърбътоаре сѫ мѣрџемь ла кръчиме, ши сѫ не ꙟбѫтъмь ка нещие порчи. че сърбѫториле сънть токмите, коумь ꙟ але сѫ грижимь де слоужба лȣ доумнезеȣ, ши де грижа соуфлетȣлȣи. ꙟ шасе зиле сѫ грижимь де храна троупȣлȣи, че ва мȣри ши ва поутреди. ꙗрѫ соуфлетȣль нȣ ва мȣрй, къче нȣ грижимь ши сѫ сокотимь ⁖ аша сърбѣзѫ доумнинека: маинте д҄ѣка те вери скȣла демѫнѣца. дъ харь лȣ доумнезеȣ, пре ꙟ фїюль сѫȣ І͠с. Х͠с. коумь пре тине лоу ферить ши тѣкȣ хрънить ꙟ чѣле шасе зиле де ръȣ. ши-ль роагѫ сѫ-ци ꙗрте тоате пъкателе тале чѣлѣ чѣи грешить ꙟ частѫ съптѫмѫниѫ трекȣтѫ. ши кȣ мȣарѣ та. ши кȣ тоатѫ фъмѣѧ та пасѫ ла бесѣрекѫ. аколо ва фи попа гата кȣ исправѫ боунѫ. че се каде попе єи. пре ꙟвъцѫтȣра мишеилѡр. Ꙟнтребаре: дерепть къте лоукрȣре мергь ѡаменїи ла бесѣрекѫ? Ръспоунсь: дерепть патрȣ лоукрȣре мергь ѡаменїи ла бесѣрекъ. кȣмь аколо попа сѫ споуе коувѫнтȣль лȣ доумнезеȣ. с͠фнта єу͠глїє. ꙟ лимба пре карѣ гръескь ѡаменїи. сѫ пȣтемь ꙟцелѣџе нои мишеламѣ. чѣ фолосȣ-є лѡр д҄ѣка попа гръмѣще ꙟ лимбѫ стрїинѫ роумѫнилѡр сърбѣще де нȣ ꙟцелегь, саȣ пре алтѫ лимбѫ че ноу вѡр ꙟцелѣџе ѧскоултѫторїи? коумь зиче павель ап͠ль, кътрѫ коринтѣни, рн͠є. зиче: аша ши вои, кѫндь кȣ лимби гръници

д'оуниде нȣ даци оуѫ коувѫнтъ адевератъ. коумъ поате ꙟце-
лѣџе ѡмъ че е грънит. фи-ва амȣ де вецн грѫй ꙟ вънтъ ⁖ де
ꙟ каре ꙟвъцътȣрѫ съ ꙟвѣце мишелама. ꙟ че кипъ требȣ-
ѧџе а чинсти пре доумнезеȣ ши чине е доумнезеȣ. ши нои
крещинїи слоуџиле лоуи, ꙟ че кипъ пȣтемъ фаче ши вїѧ. доупѫ
воѧ ши лъсата лȣи. ши ꙟ че пȣтемъ сфинци ноумеле лоуи.
анчѣ требȣѧџе. коумъ попа съ фїе џинȣторю кърцилѡр. аша
ва пȣтѣ ꙟвъца пре мишеламѣ. карен сънтъ ꙟ ръндȣлъ лȣ.
доумнезеȣ ка неџе ѡрби ⁖ а доа мергъ ѡаменїи ла бесѣрекѫ
коумъ аколо ꙟтр'оуна кȣ попа ши кȣ тотъ нъродȣлъ. съ
факѫ роугѫчюне. ши чѣрери. дерептъ тоате тикалеле ши не-
воиле месерѫтѫциеи тоутȣрора. тоци ꙟнтр'оуна кȣ оуѫ гласъ
ши кȣ ѡ лимбѫ грънидъ. ꙟнтр'оуна дъндъ харъ дерептъ
тотъ бинеле чѣȣ лȣатъ де ла доумнезеȣ, зикъндъ: оче нашъ,
ши алте молитве ⁖ а треѧ. мергъ ѡаменїи ла бесѣрекѫ коумъ
карен сънтъ гата, коумъ аȣ порѫнчитъ І҃с. Х҃с. съ лȣѡм
кȣминекѫтȣра. пелица лȣ доумнезеȣ. ши кȣ ꙟцелесъ боунъ.
џїиндъ че ши дерепче ѩсте токмитъ де І҃с. Х҃с ⁖ а патра. мергъ
ѡаменїи ла бесѣрекѫ съ доукѫ аколѡ милѫ де ꙟ кареле факъ
милостенїе попилѡр. карен слȣжескъ ла бесѣрекѫ ши жоуни-
лѡр мишеи. вѫдȣѡлѡр. ши сърачилѡр. стрїиннлоръ. ѡрбилоръ.
шкопилоръ ши тоутȣроръ непȣтинчошилѡр ⁖ дерептъ чѣсте
патрȣ лоукрȣре мергъ ѡаменїи ла бесѣрекѫ. кари сънтъ оун-
гȣри саȣ роумѫни. аȣ сърби. аȣ гречи. аȣ нѣмци. аȣ лѣши.
карен мергъ ла бесѣрекѫ. ши нȣ факъ ачѣсте патрȣ лоукрȣре.
ꙟ дешертъ мергъ ла бесѣрекѫ. ѩрѫ карен нȣ мергъ ла бесерекѫ,
ши нȣ факъ ачѣсте лоукрȣре еи н'аȣ ничи ѡ сърбѫтоаре. лоу-
крȣлъ ѧсте контенитъ ши ѡпритъ. ка съ поатѫ мѣрџе ѡа-
менїи крещини ла локȣлъ ꙟвъцѫтȣрїеи. ши доупѫ слоужбѫ
мѣргѫ крещинїи ла ѡраше ши ла сате съ каȣте ѡамени бетѣџи
съ милȣѧскѫ пре еи. ши пре акасѫ. оамени крещинии. фечорїи
ши слоуџиле съ ꙟвѣце. ши съ-и доженѣскѫ пре фрика ши пре
драгостѣ лȣ доумнезеȣ. съ не феримъ де тоате пъкателе ши
де пилдѫ рѣ. ка съ вазѫ ѡаменїи фаптеле ноастре чѣле боуне.
ши съ слъвѣскѫ татълъ сфинтъ. че тоу дъ-не ноаѡ. доамне.
аминъ.

Dumineca XII după anul nou.

Luca XVII, 12—19.

Фраціи міен! ачичѣ ведемь къ драчіи аȣ пȣтѣре маре ꙟн чеи ѡамени че ꙟмблѫ ꙟ пъкате дерепть ачѣѧ зиче Павель апостоль ла римлѣни ·ч҃: прентрȣ пъкателе оуидȣѧ. ꙟнтрѫ ꙟнтрȣ тоцн ѡаменіи ѡсъида. ши прентрȣ грешалеле. моартѣ ши тоате рѣлеле ши тоате боалеле. бетешоугоурнле, ши фоамѣ ши месерѫтатѣ ши тоате стрѫмбѫтѫциле че сънть ꙟ частѫ лоуме. ши ласѫ доумнезеȣ пре драчи де слобозѣще съ факѫ ѡменилѡр ръȣ. ка съ коуноащемь пъкателе ноастре. де се не ꙟтоарчем ꙟ кале бȣнѫ. де съ ꙟмблѫмь ꙟ воѧ лȣ доумнезеȣ. коум гръѧще доумнезеȣ ла Ісаїа пророкь. м҃е: ꙟтоарчеци-вѫ кътрѫ мине. кȣ тоатѫ инема воастрѫ. ашиждерѣ ши Захаріѧ пророкь ·а҃· ашѧ грѫѧще: ꙟтоарчеци-вѫ кътрѫ мине, ши еȣ ꙟтоарче-мѫ-вою кътрѫ вои ⁛ Еѵг҃листь зиче: ши стътȣрѫ ши ачеѧ ꙟнълцарѫ гласъ грѫирѫ: І҃се иъстъвитоаре милȣѧще-не ⁛ адоа ⁛ ачичѣ авъмь ꙟвъцѫтȣрѫ. коумь въмь фаче къндь ласѫ доумнезеȣ драчіи пре нои прентрȣ пъкателе ноастре съ не педепсѣскѫ. нои съ не ꙟтоарчемь кътрѫ доумнезеȣ. коумь фъкȣрѫ чеши стрикаци. дѣка възоурѫ къ сънть ѡамени стрикаци, ши нимѣ пре еи нȣ поутȣ кȣрѫци. че стътȣрѫ де департе ши еи иълцарѫ гласъ. стригарѫ. ши-ль роугарѫ съ-ль милȣѧскѫ. аша съ фачемь ши нои ꙟ тоате невоиле ноастре. съ коуноащемь пъкателе ноастре. ши съ-ль роугѫмь съ не милȣѧскѫ де пъкателе ноастре. ши съ не ажȣте де ꙟ тоате невоиле ноастре че авъмь нои. ашѧ фъкȣ ши Давидь пророкь. къндь греши ши фъкȣ пъкать маре. къндь оучисе пре Оуріѧ ші-и лȣѡ мȣѧрѣ лȣи. доумнезеȣ тремѣсе пре пророкь Наѳань. ла ель. ши спȣсе коумь ва моури ель прентроу пъкателе лоуи. Давидь коуноскȣ атȣнче пъкателе лоуи. ши дѣка н'авȣ че фаче, ель рȣгѫ пре доумнезеȣ. съ-ль милоуѧскѫ прентрȣ пъкателе лоуи. ши съ ноу-л піарзѫ. атоунче кънтѫ чела ѱалѡм ·н҃· милȣѧще-мѫ доамне, дерепть маре мила та. еѵг҃листь зиче: ші-и възȣ. зисе лѡр: пъсаци спȣнеци-вѫ преȣцилѡр, ши фоу доукъндȣ-се еи коурѫцирѫ-се ⁛ атреѧ ꙟвъцѫтȣрѫ ⁛ ачичѣ ведемь къ Х҃с. нȣ ласѫ пре нимѣ неертать къци се ꙟторкь кътрѫ ель кȣ тоатѫ кредиица, коум аȣ фъкȣть ши чичѣ ꙟ частѫ еѵ҃ліе рȣгѫндь. къндь аȣ възȣть чеши ѡамени сърачи, ноу аȣ ꙟнтребать

моулт . чѣци фъкȣть? чѣци дересе (!) чѣци лȣкрать? ничи ѧȣ досѫдить . ноумаи къть зисе : пъсаци, споунеци-вѫ попи-лѡр . ши еи мергъндь . еи се коурѫцирѫ . аша не ва коурѫци ши пре нои акмȣ доумнезеȣ ши не ва аѫȣта тоутȣрора ноаѡ . дѣка въмь рȣгà пре доумнезеȣ . кȣ крединцѫ . ши не вамь пърѫсй де тоате пъкателе ноастре . елȣ не ва аѫȣтà де тоате невоиме ноастре ⁖ оуноуль де ꙟтрꙿѫншїи вѫзȣ къ се коурѫ-ци . ꙟтоарсе-се кȣ глась маре . слѫвй доумнезеȣ . ши къзȣ жос пре пичоареле лоуи . лаоудѫ дѣде . ши ачела ера Самарѣнь . ръспȣнсе . І҃с . зисе : нȣ зѣче се коурѫцирѫ . дарѫ ноаѡ оунде-се . коумь ноу се афларѫ съ се ꙟтоаркѫ съ дѣ славѫ лȣ доумне-зеȣ . фърѫ ачесть самарѣнь? ши зисе лоуи : скоалѫ де те доу, крединца та мѫнтȣи-те . апатра ꙟвъцъмь . че чере доумнезеȣ де ла нои . къндȣ-не милȣѫще пре нои . прентрȣ пъкателе ноа-стре . ши къндȣ-не аѫȣтѫ ноаѡ де ꙟтоате невоиле ши де ꙟтоате рѣлеле . ноу чѣре немикѫ алтѫ . че ноумаи съ дъмь харь лоуи прентрȣ бинеле ши прентрȣ мила лоуи . дерепть ачѣѧ фоарте плѫкȣ лȣ Х҃с . чель самарѣнь . че се ꙟтоарсе ши дѣде харь лоуи . е пре чеѧ алалци се мънїѐ . къче ноу се ꙟтоар-серѫ съ дѣ харь лȣ доумнезеȣ, че нȣмаи чель самарѣнь . ши зисе Х҃с . лоуи : сколѫ-те! крединца та мѫнтȣи-те . ши де ꙟ тоатѫ частъ еуг҃лїе гръѫще доумнезеȣ, коум лȣ скрись слȣга са сф҃нть пророкь дв҃дь, ꙟтрȣ картѣ лоуи . м҃ѳ : ши кѣмѫ-мѫ ꙟ зиѡа де грижа та, ши избѫви-те-вою ши мъ вери прослѫви . фраци драци! ѩтѫ ачеѡи зѣче бърбаци стрикаци че-и кȣрѫци доумнезеȣ . ноумаи оунȣль дѣде лаȣдѫ лȣ (дȣ)мнезеȣ . ши ꙟкѫ ера пъгѫнь ѩрѫ чеи ноаѡ ноу се ꙟтоарсерѫ съ дѣ лаȣдѫ лȣ доумнезеȣ . аша сънтемь нои акмȣ, дѣка не дъ доумнезеȣ авȣцїе . нои съ дъмь харь лȣ дȣмнезеȣ . че не паре, къ е де боунȣль нострȣ ши прентрȣ лȣкроул нострȣ . ѩрѫ нои . сърачїи де нои . къндȣ-не аѫȣтѫ доумнезеȣ ши не избѫвѣще де ꙟтоате невоиле ноастре . ши де ꙟ сърѫчїе елȣ-не ꙟбогѫцѣще . е нои нȣ дъмь харь лоуи прентрȣ бинеле лоуи . че не паре къ ѧсте би-неле нострȣ . ши тоци ѡаменїи . че ле паре къ авȣцїѧ ши би-неле лѡр . къ ѧсте де ꙟ боуноул лѡр . ачеѧ ѡамени сънть тоци ка неѡе ѡамени неꙟцелепци, коум лоу грѫнть І҃с . Х҃с . шꙿаоу скрись слоуга са, сф҃нть матѳеи . ѳ҃ѳ : дела ѡмь ниче ѡ поутѣре ноу ѧсте, дела доумнезеȣ тотоу се поате.

Fragmente de rugăciunĭ.

Ѕ. Роугѫчюнѣ кꙋ че благословим маса ⁛ Окїи тоутꙋрора спре тине нъдъждꙋеськ. доамне! ши тоу дан мѫꙟкаре лѡр ꙟм(!) бꙋнѫ врѣме; дешкизи тоу мѫꙟна та, ши сатꙋри тоате вїиле кꙋ боунѫ вое ⁛ апои зикѫ ѡченашеле. ши частѫ рꙋгѫ: домнь а тоатѫ поутѣрѣ! благословѣще пре нои. ши чѣсте мѫꙟкѫри кареле времь съ лꙋѡмь де ꙟ бинеле тъꙋ, пре ꙟ І҃с. Х҃с. оуѫ домнь аль нострꙋ. аминь.

И. Роугѫчюнѣ саꙋ датꙋль де харь. че се зиче доунѫ мѫꙟкаре ⁛

Исповедꙋици-вѫ домнꙋлꙋи. къ е бꙋнь. кѫ пѫнѫ ꙟ вѣкь мила лꙋи. чене дъ мѫнкаре а тоть трꙋпꙋлꙋи. чине дъ вителѡр мѫнкаре а лѡр. ши пꙋилѡрь корбилѡр кареи кїамѫ пре ель. нꙋ ꙟ тѫрїѧ калꙋлꙋи, нече ꙟ флꙋере бѫрбатꙋлꙋи бꙋнѫ врѣрѣ лꙋи ва фи. боунѫ врѣрѣ домнꙋлꙋи спре чеѧ. че се темь лꙋи. ши спре чеѧ че нъдеждꙋеськ спре месерѣрѣ лꙋи ⁛ апои съ зикѫ ѡченашеле ⁛ ши ачастѫ роугѫчꙋне:

Харь дъмь цїе доумнезеꙋ. татѫль. пре ꙟ домнꙋль нострꙋ І҃с. Х҃с дерепт тоть бинеле тъꙋ. че вїези ши ꙟпъръцещи ꙟ вечїѧ вѣкꙋлꙋи. аминь.

IX.

1581.

Картѣ че се кѣмѫ еѵ҃глїе кꙋ ꙟвъцѫтꙋрѫ.....

.....Брашовь......

....Ши сѣꙋ съвръшить лоукрꙋль ла ѡ мїе ф҃па.

(Folio nepaginat, 39½ quaterniunĭ.)

Matei VI v. 14—21. Еѵ҃глїе ѡт матѳеи. глава. з҃і. (Fol. 46—48.)

14. Ѕисе домнꙋль: съ амꙋ врещи лъсà ѡаменилѡр грешалеле лѡр. лъса-ва ши воаѡ татѫль вострꙋ де ꙟ черю грешалеле воастре. 15. è съ нꙋ врещи лъсà ѡаменилор грешалеле лѡр. нече татѫль вострꙋ де ꙟ черю нꙋ ва лъса грешалеле воастре. 16. è къндꙋ-вѫ постици нꙋ фици ка акоперицїи че се ꙟнтристѣзѫ. стрѫмꙋтѫшь фаца лѡр. ка съ се ивѣскѫ ѡаменилѡр къ се по-

стеськь. дѣдевърь гръѣськь воаѡ: к'аȣ лȣать плата лѡр. 17. тоу
кънд8-те постещи оунџе капȣль тъȣ. шй фаца та ѡ спалѫ.
18. ка съ ноу те нвещи ѡаменилѡр къ те постещи. че татѫль
тьȣ че е ꙟ тайнѫ, шй татѫль тьȣ ведѣ-ва ꙟ аскоунсь. да-ва
ціе аꙗвѣ. 19. ноу вѫ аскоундеци комоарѫ ꙟ пъмѫнть нѡ
віерми ѡ ръ(з)беськь шй поутредѣще шй нѡ фоуріи ѡ сапѫ шй
ѡ фоурѫ. 20. аскоундеци-вѫ комоара ꙟ черю. нѡ віерміи ноу ѡ
ръзбеськь нече поутредѣще. нѡ нече фȣріи ѡ сапѫ нече ѡ фоурѫ.
21. ши нѡ ѧсте комоара воастрѫ ачіѧ ва фй ши инема воастрѫ.

Ꙟвъцѫтоурѫ де ꙟтрȣ частѫ сфнтѫ Еѵгліе.

Ꙗтѫ амȣ ачела де патрȣзечи де зиле пость. превире къ се дешкиде ноаѡ фрацилѡр. ꙗтѫ амȣ къ кътрѫ оуша постȣлȣи аѫ̆ȣнсемь. шй невоинца соуфлетѣскѫ ꙟнаинте заче. акмȣ амȣ спсеніѧ ноастрѫ апропіе-се. нȣ ка кьндȣ не сътȣрамь ши не ꙟдȣлчіѧмь ши прѣ мъꙟкамь. ꙗрѫ дѣка се апропіе лȣмина спъсеніеи ноастре. ꙗрѫ нои кȣ бȣкȣріе шй кȣ инимѫ бȣнѫ ши вѣсели съ ꙟнтрѫмь ꙟнтрȣ ꙟнтьѧ дешкидере а цинери ен. къ ꙗтѫ амȣ къ скьпѫмь де чѣ бȣрѫ рѣ шй юте шй де чѣрте. ши ажȣнсем ла чѣ адъпостȣрѫ боунѫ шй фѫрѫ вороавѫ. ла адѫпость шй ла линь шй фѫрѫ скрьбѫ. шй адевъръ ла спѫсеніе. шй скъпѫмь де нȣѡрȣль несаціоулȣи ши де бȣрѫ шй де кȣфȣндарѣ фѫрѫ де мѫсȣрѫ. скъпѫмь амȣ де тоурбȣрѣла лȣміеи шй де валȣриле чѣлѣ силничиле шй де вьнтȣль чела неѡпритȣль шй греоуль. шй не дезлегѫмь де дȣлчѣца трȣпȣлȣи, шй де грижа пъмѫнтȣлȣи шй де вороаве. шй де ꙟтȣнѣрекȣль нещіинцеи слобозимȣ-не, шй ла лимпезіѧ че е де фолось соуфлетȣлȣи цинѣрѣ ажȣнсем. дерепть ачѣѧ ачастѫ ꙟфръмсецатѫ шй лоуминатѫ зй. кȣ драгосте шй кȣ веселіе сь ѡ пріимим. шй пькла шй ꙟтȣнекатȣль вьтѫмѫторюль соуфлетелѡр ноастре лȣкрȣль пъкатȣлȣи съ-ль лепѫдѫмь. кареле амȣ сьнть ачѣлѣ лȣкрȣре? кȣрвіѧ. некȣрѫціѧ. кинȣль ръвнирен чѣѧ рѣѡа. шй асȣпричюнѣ. камѫта шй шй алалте. шй съ не ꙟбрѫкѫмь ꙟнтрȣ армѫ чѣѧ лȣмината. къ де вѡм врѣ нои. нои авем пȣтѣре а лепѫда ши а дезбрѫка лоукрȣль чела ꙟтȣнекатȣль. шй пъкателе ка ѡ кѫмашѫ. шй съ не ꙟбрѫкѫмь ꙟнтрȣ ꙟбрѫкѫмѫнтȣль чела лȣминатȣль шй аль коурѫціеи шй де сфнціе, че сьнть армеле соуфлетȣлȣи. шй ка ꙟнтрȣ зиѡа чѣѧ чинстита съ ꙟблѫмь. къ фъръ де чинсте-и ши арȣ-

шинєи вина-и ѧстє пъкатȣль. ꙗрѫ чи́нста ши̏ ѡменїѧ єлȣ ѡ
ки́щигѫ(!) лȣкрȣль чела бȣȣнль (l. бȣнȣль!) съ нȣ прѣ мъꙟкѫрїєи
ши̏ бе́цїєи съ нє бȣкȣрѫмь. съ нȣ ащєрнȣтȣрилѡр шн спȣркѫ-
чюнилѡр съ лȣкрѫмь. ши̏ кле́вєтєлѡр ши̏ оурѫчюнїєи съ нє
топим. къ де́ ꙟ ѡкърѫрє ши̏ де́ ꙟ кънтєчєлє бе́цїєи. де̏ ꙟнтр'а-
чѣлѣ ꙟнтрȣ тоатє некȣрѫцїнлє къдєм. че съ нє ꙟбрѫкѫмь
ꙟ до́мнȣль І͠с. Х͠с. къ чинє сє ꙟбракѫ ꙟ Х͠с. тоатє бȣнѫтѫ-
цнлє арє. дєрепче къ кȣрѫциторю ѧстє тȣтȣрѡр сȣфлєтєлѡр шн
трȣпȣрнлѡр де̏ тоатє ки́пȣрилє арѫтарѣ лȣ Х͠с. ши̏ нєвои́торю
спрє̏ лȣкрȣль сȣфлєтєскь. ши̏ ѡгоадѫ ꙟ (? l. а) трȣпȣлȣи съ нȣ
фа́чєм дє ръвни́рє ши̏ де̏ по́хтє че̏ нȣ сє кȣви́нь. ꙗрѫ а ѡго́дн де̏
а трȣпȣлȣи нєво́є. нєѡприть ѧстє ши̏ фѫ́рѫ пъкать. ꙗрѫ че̏ сьнть
спрє̏ ръвнири спȣркатє шн нєкȣвнѡасє? а грижи трȣпȣль нȣ сє
ка́дє ши́ є пъкать. дерепть ачѣ́ѧ мѫ рогь во́аѡ. трȣпȣль нȣ-
маи дє сънѫтатє съ-ль грижнмь. нȣ де̏ спȣркѫчюни ши̏ дє по́х-
тєлє троу́пєщи съ гри́жим трȣпȣль. ши̏ чи́нє є нєпȣтинчос дє
соу́флєть. кȣ креди́нцѫ сь-ль прїи́мим. ши̏ дє че̏ грєшєскь но́аѡ
фра́цїи. кътрѫ но́и тоатє грєшалєлє ши̏ датоарєлє сь єртьмь.
къ дє вьмь лъса ѡмєнилѡр грєшалєлє лѡр. лъса́-ва ши̏ но́аѡ
грєшалєлє ноастрє пъри́нтєлє но́стрȣ де́ ꙟ черю. къ єртѫчюнѣ
грєшалєлѡр ноастрє афла-ѡ-вьмь. дє ꙟ єртѫчюнѣ че̏ єртѫмь
но́и фра́цилѡр но́щри. къ ми́лостѣ до́мнȣлȣи ѧстє ꙟнтрȣ че́ѧ
че̏ ми́лȣєскь ши̏ мастєнїѧ че̏ є кътрѫ вєчи́нȣль акопєритѫ ѧстє.
къ де̏ нȣ вьмь лъса̀. єртѫчюнє н'а́вьмь а прїимѝ. къ кȣ че̏
мъсȣрѫ вьмь мъсȣра̀. мъсȣра-сє-ва но́аѡ. ача́стѫ амȣ де̏ доу́м-
нєзєȣ глєситорю єуглистꙿь ма́тѳєи ръспоу́ндє но́аѡ астъзи.
єугл҃їє: зи́сє до́мнȣль.....

Luca XVI v. 19—31. Єуглїє ѡт лоукꙑ гла́ва п͠г. (Fila 26, foia 1ᵇ—2ᵇ.)

19. Ꙁи́сє до́мнȣль пи́лда ача́ста: оуꙟ ѡмь єра̀ бо́гать ши̏ сє
ꙟбрѫка̀ ꙟ кѫꙟфи̏ ши̏ ꙟ фи́рȣрє. ве́сєлиꙟ-сє ꙟ тоатє зи́лє лоу́ми-
нать. 20. оуꙟ ми́шєль єра̀ ноу́мєлє-и ла́зарь. че̏ зъчѣ ꙟнаи́нтѣ
по́рци єн лоу́и пли́нь дє поу́рон. 21. ши̏ же́лȣнѧ сь сє са́тȣрє де̏
фърѫмє че̏ къдѣ. де́ ꙟ ма́са бо́гатȣлȣи. че̏ ши̏ къи́нїи ли́нщѣ
поу́ронилє лоу́и. 22. фоу де̏ мȣри̏ ми́шєлȣль. ши-ль доу́сєрѫ ꙟꙋє-
рїи ꙟ поала лȣ аврáа́мь. мȣри̏ ши̏ бо́гатȣль ши̏ ꙟгрȣпа́ть фоу.
23. ши̏ ꙟнтрȣ ꙗдь дєшки́сє окїи лоу́и. аче́ста дє ꙟ мȣꙟкѫ. въ-
зоу аврáа́мь дє дєпа́ртє, ши̏ ла́зарь ꙟ поала лоу́и. 24. ши̏ аче́ста
стри́гѫ. зи́сє: пъри́нтє аврáа́мє! милȣѧще-мѫ. ши̏ трємѣтє ла́зарь

сь-шь оудє чѣль дѣцєть маи микь ꙟтр'апѫ ши съ рѫчѣскѫ
лимба мѣ. къ мѫ кинȣєскь ꙟ частѫ въпаѣ. 25. зисє авраамь:
фїюлє! адоу-ци аминтє къ цѣи лȣать тоу доулчѣца та ꙟ вїаца
та. є лазарь ашижєдєрѣ рѣȣ. акмȣ чичѣ мѫꙟгѫє-сє. тоу тє
мȣꙟчєщи. 26. ши прєспрє тоатє ачѣлѣ ꙟтрє нои ши ꙟтрє вои
пропастє марє ꙟтѣри-сє. къ дѣрѫ врѣ съ вїє дє ачичѣ кътрѫ
вои ноу пѡть. ничи дє аколо кътрѫ нои съ вїє. 27. ши ачѣста
стригѫ: рѡгȣ-тє амȣ пъринтє! съ трємици єль ꙟ каса татѫлȣи
мїєȣ. 28. амь амȣ чинчи фраци, ка сѣ лє мъртȣрисѣскѫ. съ
ноу ши ачїа съ вїє ла чѣсть лѡкь коу моуꙟкѫ. 29. гръи лоуи
авраамь: аȣ мѡуси ши прорѡчїи. съ аскоултє дє єи. 30. єль зисє:
ба. пъринтє авраамє! чє дѣрѫ мѣрцє чинє-ва дє ꙟ мѡрцїи къ-
тр'ѫншїи покъи-сѣрѫ. 31. зисє лоуи: дє мѡуси ши прорѡчїи
ноу вѡр аскоулта нечє съ арѫ чинє ва дє ꙟ мѡрци ꙟвїє ноу
ва авѣ крєдинцѫ ⁖

ꙞАвъцѫтȣрѫ дє ꙟ частѫ сфнтѫ єуглїє.

Доулчи амȣ сѣнть поурȣрѣ ши дє фолось доумнєзєєщилє коувинтє чѣлѡра чє лє сокотєскь. ачѣѧ є маи връто̀сь дє тоатє ши маи моулть минȣнатѫ ши дє фѡлось. къ кѣтє нъравȣри алє соуфлєтȣлȣи дєрєптѣзѫ ши спрє лоукрȣрилє чѣлѣ боунєлє коу оусрѣдїє ши кȣ драгѡстє рѣдикѫ-лє. ши вътѫмѫтȣрилѡр чѣлѣ рѣлєлє адаоуцє-лє виндєкарє. пєнтрȣ ачѣѧ нєꙟчєтать доумнєзєȣ поурȣрѣ дє чє є фѡлось прє нои ꙟвацѫ ши нє чартѫ чє є спрє спъсєнїє коувїнцѫ. ши нє аратѫ ши чѣѧ чє нє доучє спрє пїєрзарє. ши ѩрѫ чѣѧ чє спрє спѣсєнїє дѣ-нє. ши кѣтє ши спрє нъравȣри рѣлє ꙟторкȣ-нє ка дє амѫндоаѡ пърцилє съ нє вїє спъсєнїє. ши ка съ ноу авъмь а гръи къ дє бинє ꙟ (?) ꙟвъцатȣ-нѣȣ. ѩрѫ дє чѣлє рѣлє тъкоут-аȣ. ши пєнтрȣ ачѣѧ амь къзоуть ꙟтрȣ рѣлє. къчє н'амь авоуть щиоутȣрѫ. пєнтрȣ ачѣѧ амȣ ши лоукрȣрилє чѣлѣ боунєлє ши рѣлєлє споусє, амѫндȣрора поусє-лє ꙟпротивѫ ши дє тоатє. ши ачѣстѣ аша сѣнть. къ ши ачастѫ чє ꙟнаинтє нє ѧстє поусѫ астѣзи єуглїє маи кѣрь аратѫ-нє ши нє споунє. а богатȣлȣи ши а мишєлȣлȣи коу коувїнцѫ ꙟвъцѫндь. ши богацилѡр амȣ ꙟтрȣ сацїȣ, алта ꙟшєлѫчюнѣ вїєцїєи. дѣчїѧ ши фѣрѫдєѡмєнїє а оурѫ ꙟвацѫ. дєстȣль ѩрѫ ши драгѡстѣ ѡамєнилѡр а съроута. ѩрѫ нєавоуцїи ши мишєни ꙟвацѫ ка съ ноу казѫ дєꙟ мєсєрѫтатє ꙟ нъпастѣ чѣѧ нєспоуса. чє а ръбда кȣ тѣрїє ши кȣ моулцємитѫ ꙟвацѫ-и. ши боуна нъдѣждє ши доулчѣца чє ва съ фїє съ

анбѫ мѫ́ꙟгѫѧрє . къ ѧстє поу́сь ꙟна́интє шѝ лоу́кръль бѡ-
гатȣлȣи шѝ ми́шелȣлȣи вїацѫ споу́ниндь ꙟ моу́лтє ки́пȣри .
че́стȣѧ кȣ са́цноуль че́ є коу́фȣндать . ꙗрѫ че́стȣѧ кȣ соу́спи-
нилє дє мєсєрѫта́тє . шѝ амѫ́ндои аче́щѣ ꙟ протива вїєцїєн
прїйми-вѡр пла́тѫ . коу́мь ꙟсєшь алє че́щїи єѵглїє коу́вннтє
ара́тѫ ашѝ шѝ тръе́скь . ⁘

(Foaĭa din urmă.) Та́тѫль но́стрȣ чѐ єщи ꙟ чєри . сфинцѣ-
скѫ-сє ноу́мєлє тѣȣ . съ вїє ꙟпърѫцїѧ тѝ . фїє во́ѧ тѝ коу́мь
ꙟ чєри ашѝ шѝ прє пъмѫ́нть . пи́та ноа́стрѫ съцїѡсѫ дѣ-нє
ноаѡ астѣзи . шѝ ꙗртѫ но́аѡ грєшалєлє ноа́стрє коумь єртъмь
шѝ но́и грєшницилѡр но́щри . шѝ нȣ нє дȣчє ꙟ нъпа́стє че́ нє
избѫвѣщє прѐ но́и дє хи́тлѣнȣль . къ а та́ є ꙟпърѫцїѧ шѝ
поу́тѣрѣ шѝ сла́ва ꙟ вєчїє . аминь.

cf. 1607.

Крєдинца крєщинѣскѫ.

(ibid.) Кре́зь ꙟтрȣ дȣмнєзєȣ ꙟ та́тѫль пȣтѣрникȣль фъкѫ-
торюль че́рюлȣи шѝ аль пъмѫ́нтȣлȣи възȣтєлѡр тȣтȣрѡр ши
нєвъзȣтєлѡр . шѝ ꙟтрȣ оунȣль до́мнь Іс . Хс . фїюль лȣ дȣм-
нєзєȣ оунȣль нѣскȣть . чѐ дє́ ꙟ татѫль нѣскȣ майнтє дє то́атє
вѣкȣрє . лȣми́нѫ дєꙟ лȣми́нѫ . дȣмнєзєȣ дєрєпть дє́ꙟ дȣмнєзєȣ
дєрєпть . нѣскȣть ꙟсѫ нȣ фѣкȣть . оунȣль кȣ та́тѫль, прє ꙟ
чи́нє тоа́тє фъкȣтє сѣнть . дєрєпть но́и ѡамєнїи шѝ дєрєпть
нспъсе́нїѧ ноастрѫ кєни́т-аȣ дє́ꙟ че́ри шѝ аȣ нѣскоу́ть дєꙟ
дхȣль сфнть . шѝ дєꙟ Ма́рїѧ фа́тѫ ѡмь фȣ . рѣстигни́тȣ-сѣȣ
дєрєпть но́и соу́пть Пи́лать дє ꙟ По́нть . ки́нȣить шѝ ꙟ грȣпать
ши ꙟви́сє а трєѧ зѝ доу́пѫ скри́птȣрѫ . шѝ сє соу́и ꙟ чєри шѝ
ша́дє'н а дєрѣпта та́тѫлȣи . шѝ ꙗрѫ ва вєни́ кȣ сла́ва а жоу́-
дєка вїни ши мо́рцїи . къ ꙟпѣрѫцїѧ лоу́и нȣ ѧстє ѡбрѣшєнїє .
шѝ ꙟ дхоуль сфнть дѡмнȣль чє вїни фа́чє . чєль чѐ ꙟ татѫль
ви́нє . чєль чѐ кȣ та́тѫль ши кȣ фїюль ꙟки́натȣ-є шѝ слъвить .
коу́мь аȣ гръи́ть прѡ́рочїи шѝ ꙟтр'оу́на сфнтѫ а сѣбѡ́рȣлȣи
апслилѡр бєсѣрєка . мѫ́ртȣрисѣщє оуꙟ бо́тєзь . ꙟ єртѫчюнѣ
пъка́тєлѡр . ащєптъмь скоу́латȣль мѡ́цилѡрь (! l. мѡрц-) шѝ
вїаца чє ва съ фїє ꙟ вєчїє . ами́нь.

ibidem.

Ѧчѣстѣ сѣнть . Ӏ҃ . коу́вннтє, чє дѣдє доу́мнєзєȣ лȣ мѡѵсн
прѡрѡкь . ꙟ връхȣль мȣнтєлȣи дѐ си́наѧ:

Деꙟтѣи: єѹ сѫнть дѡмнѹль доумнезеѹ ал тѣѹ пре лъꙟгѫ міне доумнезеи стрїини съ н'аиби. Ꙗ дѡа: ноумеле дѡмнѹлѹи доумнезеѹлѹи тѣѹ ꙟ хáрь сь ноу-ль ѧи прé ꙟ гоура тà къ невинѡвать ноу вери фй. Ꙗ треѧ: съръбѣзѫ доуменека. Ꙗ пáтра: тáтѫ-тъѹ шй моумѫ-та чинстѣще-и съ вери съ аиби зиле моулте шй боуне пре пѫмѫнть. Ꙗ чинчѣ: съ ноу оучизи. Ꙗ шáсе: съ нѹ фїи кѹрвари. Ꙗ шáптѣ: ноу фѹра. Ꙗ ѡптà: съ ноу фїи мѫртѹрїе стрѫмбѫ вѣчиноулѹи тѣѹ. Ꙗ нѡà: сь нѹ похтещи вечинѹлѹи тѣѹ. а зѣчѣ: съ нѹ пóхтещи вечинѹлѹи тѣѹ. нéче моуѧре-и. нече фáта-и. нече фечѡрѹль. нече бѡоуль. нече асинѹль. нече немика чѐ ѧсте ал лоуи.

cf. 1607.

Din Epilog. după Cipariu Anal., p. 44—45.

.....Дерепть ачѣѧ єѹ жоупѫнѹль Хръжиль Лоукачи жѹдецѹль де ꙟ четатѣ Брашовѹлѹи, ши атоть цинѹтѹль Бръсеи. фоарте кѹ инимѫ фїербинте ши кѹ жале апринсѫ де мѹлть желѹиѧ ла ачастѫ лоуминатѫ карте. дерепть ачѣѧ ꙟ мѹлте пърци амь ꙟтребать ш'ам къѹтать пънѫ ѡ амь афлать ꙟ цара роумѫнѣскѫ, ла архїмитрополитѹль Серафимь ꙟ четате ꙟ търгѡвище...............ши кѹ воѧ митрополитѹлѹи марелѹи Серафимь нои ѡ дѣдемь лѹ Кореси дїаконѹль, че ера мещерь ꙟвъцать ꙟтр'ачесть лоукрѹ, де ѡ скоасе де ꙟ картѣ сърбѣскѫ пре лимба роумѫнѣскѫ, ꙟпреѹнѫ ши кѹ преѹцїи дела бесѣрека шкѣилѡрь, де лъжгѫ (! l. лъꙟгѫ) четатѣ брашовоулѹи, аноуме попь Іѡне ши попа Михаи.....ꙗрѫ єѹ ноу маи кроуцаи де ꙟ авѣре че-ми ера дърѹить де доумнезеѹ а да ла ачесть лѹкрѹ, чѐ дедь лѹи ши оученичилорь лѹи де съ типѫрѣскѫ ачастѫ карте: Єѵглїе кѹ ꙟвъцѫтѹрѫ..........

X.

1582.

(Cipariu. Anal., p. 46 urm.)

Палиѧ....... Ѡрѫщїе ‚афпв.

(4⁰ nepaginat.)

Genesis c. I. Картѧ де прима лѹ Моиси.

1. Ꙟчепѹть фъкѹ дѡмнезеѹ черюль ши пъмѫнтоул. 2. е пъмѫнтѹль ера пѹстїю: ши ꙟ дешерть. ши ꙟнтѹнѣрекь ера

спрє адѫнкь. ши дх҃оул дѡмнȣлȣи се пȣртà спрє апѫ. 3. ши зисє
дѡмнезеȣ: фїє лȣминѫ. ши фȣ лȣминѫ. 4. ши възȣ дѡмнезеȣ
к'арѫ фи бȣнѫ лȣмина. ши деспърци дѡмнезеȣ лȣмина дела
ꙟнтȣнѣрекь. 5. ши кемѫ лȣмина зиѡ. ши ꙟнтȣнѣрекȣль ноапте.
ши фȣ де ꙟнтрȣ сѣрѫ ши де ꙟнтрȣ демѫнѣцѫ зȣа дентъню.
6. Ши зисє дѡмнезеȣ: фїє търїє ꙟн мижлокȣль апелорь. съ де-
спарцъ апелє дела апє. 7. ши фѣче дѡмнезеȣ търїє. ши деспърци
апелє че ера де сȣпть търїє дела чѣлѧ че ера де соупра търїєн,
ши фȣ ашà. 8. ши кемѫ дѡмнезеȣ ча търїє: черюль. ши фȣ
сѣрѫ ши демѫнѣцѫ зȣа адоà. 9. ши зисє дȣмнезеȣ: стрни-
гѫ-се апелє де сȣпть черю ꙟнтр'оунь локь. съ се вазѫ оуска-
тȣль. ши фȣ ашà. 10. ши кемѫ дȣмнезеȣ оускатȣль пъмѫнть.
ши стринсȣл апелорь кемѫ марє. ши възȣ доумнезеȣ къ фȣ
бинє. 11. ши зисє доумнезеȣ: рѡдѣскѫ пъмѫнтȣль ꙗрбѫ вѣрде,
фъкъндь съмѫнцѫ. ши поми фъкѫндь рѡдȣль съȣ, доупѫ
фѣлȣл съȣ. карє съмѫнцѫ фїє ꙟнтрȣ синє спрє пъмънть. ши
фȣ аша. 12. ши роди пъмѫнтȣл ꙗрбѫ ши вѣрзє. ши поми
родитори. чинє ꙟнтрȣ синє рѡдїѧ поамелє салє. дȣпѫ а са фирє.
ши възоу доумнезеȣ къ фȣ бинє. 13. ши фȣ сѣрѫ ши демѫ-
нѣцѫ а треѧ зи. 14. ши зисє дȣмнезеȣ: фїє фъптȣри лоуми-
ноасє ꙟн търїѧ черюлȣи. ши деспарцѧ зȣа ши ноаптѣ. ши
аратє сѣмнє. времи адеверитє. зилє ши аны. 15. съ лȣминѣзє
ꙟн търїѧ черюлȣи. коумь съ лȣминѣзє пъмѫнтȣл. ши аша
фȣ. 16. ши фъкȣ доумнезеȣ доаѡ лȣмини мары. лȣмина май
марє съ слȣжаскѫ зȣѡи. ши лоумина май микѫ съ слȣжаскѫ
нопцїєн. доупѫ ачѣстѣ стѣлелє ꙟнкѫ. 17. ши пȣсє ѧлє спрє
търїѧ черюлȣи. съ лȣминѣзє спрє пъмѫнть. 18. ши съ слȣ-
жаскѫ зȣѡи ши нопцїєн. ши съ деспарцѫ лȣмина дела ꙟн-
тȣнѣрекь. ши възȣ дѡмнезеȣ, къ є бинє. 19. ши фȣ сѣрѫ ши
демѫнѣцѫ а патра зи. 20. ши зисє дѡмнезеȣ: апелє съ факѫ
ши съ родѣскѫ жиганїи вїи. ши пасѫри збȣрѫтоарє спрє пъ-
мѫнть сȣпть търїѧ черюлȣи. 21. ши фъкȣ дѡмнезеȣ мари пещи,
че съ кїамѫ китоул. ши тоатє фїєрилє, че съ клътескь, че рѡ-
дирѫ апелє доупѫ фирѣ са. ши тот че збоарѫ дȣпѫ фѣлоул
съȣ, ши възȣ дѡмнезеȣ къ є бинє. 22. ши бл҃вы ѧлє зикѫндь:
крѣщеци ши въ ꙟнмоулцицы. ши ꙟмплецы апелє мѫрїєн. ши
пасърилє ꙟнмоулцѣскѫ-се спрє пѫмѫнть. 23. ши фȣ сѣрѫ ши
демьнѣцѫ а чинчѣ зы. 24. ши зисє дѡмнезеȣ: родѣскѫ пъ-
мѫнтоул жигѫнїи. доупѫ фирѣ са. добитоачє, жиганїи, ши
фїєри доупѫ фѣлоул лорь...... 25. ши възȣ дѡмнезеȣ къ є
бинє. 26. ши зисє дѡмнезеȣ: съ фачемь ѡмоул прє кипоул че

съ фїе асѣмине ноѡ, че съ дѡмнѣскѫ пре пещїи мърїеи, ши
добитокȣлȣи. паснрилорь черюлȣи. ши живннилорь. ши атот
пъмѫнтȣлȣи. ши спре тоцн вїермїи че се трагь пре пъмѫнть.
27. ши дѡмнезеȣ фъкȣ пре ѡм лȣи пре ѡбразь. пре ѡбразь лȣ
дѡмнезеȣ фъкоу ель. бърбать ши мȣаре фъкȣ ен. 28. ши дѡм-
незеȣ блви ен. ши зисе лорь: крѣщеци ши вѫ ꙟмоулцицы, ши
ꙟмплеци пъмѫнтȣль, ши бирȣици ель, ши дѡмници пре пасѫ-
риле черюлȣи, ши а тѡт(е) фїерилорь, че съ лѣгѫнѫ спре пъ-
мѫнть. 29. ши дѡмнезеȣ зисе: ѩка амь дать воаѡ тоатѫ
ѩрба че фаче съмѫнцѫ спре пъмѫнть, ши тоцн помїи, че аȣ
ꙟ сине съмѫнцѫ де фѣлоул лȣи, коум съ фїе воаѡ спре мѫн-
каре. 30. ши тоате жигѫниїле пъмѫнтȣлȣи, ши тоате пасериле
черюлȣи. ши тоате че се лѣгѫнѫ спре пъмѫнть, ши тѡт ꙟ
че ѧсте вїацѫ ка съ анбѫ пре мѫнкаре. ши фȣ аша. 31. ши възȣ
дѡмнезеȣ тоате че фъкȣсе: ши ера прѣ боуне. ши фȣ сѣрѫ ши
демѫнѣца а шасѣ зи.

Genes. c. XLIX.

1. Кїемѫ Ꙗков пре фечорїи съи ши зисе: адȣнаци-вѫ
ꙟнтр'ȣна, коум съ спȣи воаѡ лчѣѧ че ва вени пре вои ꙟн вре-
миле вїетоаре. 2. адȣнаци-вѫ ꙟнтр'ȣна, ши аоузици фечорїи лȣ
Ꙗков ши аоузици пре Издраил пре тѫтѫль востру. 3. Роувень
нъскȣтоул мїеȣ дѣ прима, тȣ търїѧ мѣ, ши пȣтѣрѣ мѣ дѣ
прима ꙟн дарȣре: маи маре ꙟпърѫцїе. 4. лесне аи пȣрчесь ка
ши апа, нȣ вен фи маи десȣпра. къ аи сȣить пре патоул тътѫни-
тѫȣ, ши патоул мїеȣ л'аи спȣркать кȣ сȣитоул тъȣ. 5. Симѡнь
ши Леви сънть фраци: арма лорь амарѫ де фȣришн васеле
ѡщитоаре а стрилмбѫтѫцїеи. 6. ꙟн сфатоул лорь нȣ сосѣскѫ
соуфлетоул мїеȣ, ши ꙟн адȣнарѣ лорь нȣ фїе слава мѣ. къ
ꙟн мънїѧ са ѡморѫрѫ пре ѡмь, ши ꙟн хрѫборїѧ са ча ѡрби-
тоаре ѡморъръ пре таѡре*). 7. блѫстематѫ съ фїе мънїѧ лорь
прин че къ-и аша рѫпеде (!) ши пȣрчесоул лорь, прин че-и аша
вртътос. ꙟнпърци-вою пре еи ꙟн Ꙗкѡвь, ши вою адѫвѫси ꙟн
Издраил. 8. Юда тȣ ещы ачела: пре тине вѡр лъоуда фрацїи
тъи. мъна та ꙟ чербичиле връжмашилорь тъи ва фи: ꙟна-
интѣ та се ворь плека фечорїи тътѫни-тъȣ. 9. Юда леȣ тинърь:
пре маре лȣкрȣ аи сосит драгь фъть. прин маре ꙟнвинкѫтȣри,

---

*) In margine: таоре (l. таȣрі) ѥсте Шикхем чела че аȣ рȣшинат пре Дина. аша четѣще Іѡ. Златоуст.

одихниндȣ-те коулкашь кȣ леоул, ши ка ши лешаѫ. чине ва де-
щепта пре ель? 10. нȣ се ва лȣа дела Юда тоѩгоул кръескь.
ниче ꙟвъцѫторюль дела пичоареле лȣи: пънѫ нȣ ва вени ши-
лѡх чела че-и тремицѫторю. ши ель ва фи ащептарѣ лимби-
лорь. 11. ачаста ва лега мъизишороул съȣ ла бȣчюмȣль віе
ен, ши пȣюль асние ен сале къ трѫ вица віе ен. ла-ва ꙟн винь
вешмѫнтоул съȣ, ши ꙟн сънцеле аѡйеи (l. аȣеен. Cipariu) тъм-
барюль съȣ. 12. маи фрȣмошы сънть окіи тъи де кътъ винȣль,
ши динцїи лȣи маи алби ѡр фи де кътъ лаптеле. 13. Завȣ-
лонь ва лъкȣи ꙟн цѫрмȣриле марїеи, ши лънгѫ локȣл че стаȣ
корабїиле, шїе-шь ва ꙟтинде ацюнгѫндь пънѫ ꙟн Сидонь.
14. Изахар ва фи аснинь таре, ши ва шедѣ ꙟнтре доаѡ хѫтарѫ.
15. възȣ ѡдихна къ арѫ фи бȣнѫ. ши ачель пъмѫнть, коум
ѩсте де доулчацѫ. че оумереле сале ле плекѫ дѣ пȣртарѣ то-
варѫ ши ва фи слоуга дажникѫ. 16. Данȣ ва ва (!) цюдека
шаменїи съи ка ши алтѫ съмѫнцѫ ꙟн Ісль. 17. дань шарпе
фїе ꙟи кале ши аспида ꙟ колиик, ши ва мȣшка кълкѫюль ка-
лȣлȣи, коум чела че шаде пре ель съ казѫ ꙟнапои. 18. доамне
ащепта-вою испититорюль тъȣ! 19. Гадь, ꙟнтр'армѫндȣ-се ва
пȣрта ѡщиле ꙟнаните лȣи, ши ѩрѫ ле ва адȣче ꙟнапои. 20. Ѩсирь
пъне грасѫ а лȣи. ши ва да дȣлчаца краилорь. 21. Нефталим,
чербь ацерь ши кȣ кȣвинте фрȣмоасе. 22. Іѡсифь, ва крѣще фъть
крескѫнд, ши фрȣмос пре къоутать, къ лънгѫ честь изворь.
фѣтеле ѡрь ꙟмбла ꙟкоаче ши ꙟколо кȣрѫндь пре зидь. 23. ши
вние поате фы, съцетѫторїи ворь мънїѫ ши ворь оцни пре ель.
ши-л ворь досѫди: 24. че дерептатѣ аркоул лȣи ва ръмѫнѣ
ꙟнтрегь, ши мъинȣле брацелор лȣи вор фи тари прїи мъниле
пȣтѣринче алȣи ѩков: дѣнчѣ сѣȣ ръдикат пъсторю ши пїатрѫ
ꙟн Ісль. 25. дела дѡмнезеоул тътѫни-тъȣ ꙟ ацюторюль тъȣ,
ши чел пȣтѣрникь ва блви пре тине де соус кȣ блвенїиле черю-
лȣи, кȣ блвенїиле афȣнзнме ен де цос, кȣ блвенїиле оунцерелѡр
(l. оуце-) ши згѫжоулȣи. 26. блвенїиле тътѫни-тъȣ маи мари-с
де блвенїиле пъринцилѡрь мїеи, дȣпѫ пѡфтеле ꙟнѫлцїилорь
чещїи лоумин ши вине пре капоул лȣ Іѡсифь, ши пре крѣщетоул
лȣ Назарен ꙟнтре фрацїи съи. 27. Вениаминь, лȣпь ръпиторю:
демнѣца мънѫꙟкѫ прадѫ, ши сѣра ꙟпарте добѫнда. 28. Тѡ-
ци ачещѫ ꙟн доаѡспрезѣче семинце а лȣи Ісль, ши ачаста-и
кареле аȣ грѫит лор татѫ-съȣ, кънд аȣ пре ен пре тоц блвит
кȣ блвенїиле сале. 29. Ши порѫнчи лорь, зикѫндь: еоу мѫ
адȣнь ла шаменїи мїеи. ꙟнгрȣпаци пре мине кȣ пъринцїи мїеи.
30. ꙟн пещере ꙟдонтѫ каре ѩсте ꙟ къмпоул лȣ Ефронь Хе-

теос ꙟ протива мамбре ен, ꙟи пъмѫнтоул Канаанȣлȣи, каре аȣ коумпѫрать Яврамь кȣ къмпȣл де пре оуиѫ дела Ефрwнь Хетеос пре оурикȣл де ꙟгрȣпѫтоаре. 31. ачїѧ ꙟгрȣпарѫ пре Яврам, ши пре мȣıарѣ лȣи пре Сара. аколо ꙗсте ꙟгрȣпать ши Исакь кȣ Ръвека, кȣ мȣıарѣ са. аколо амь ꙟгрȣпать еȣ ши Лїѧ. 32. ши сфршиндь (!) порȣнчеле кȣ кареле ꙟвъца фечорїи съи, трасе пичоареле сале ꙟтр'ȣна пре пать, ши мȣри. ши се адȣнѫ ла wаменїи съи. каре лȣкрȣ възѫндь Иwсифь, нъвѫли пре фаца тътѫни-съȣ плънгѫндь ши съроутѫндь пре ель.

Epilog.

Кȣ мила лоуи дwмнезеȣ ши кȣ ажȣторюл фїюлȣи ши кȣ съвършитоул дх̃ȣлȣи сфнть. Еȣ Тордашь Михаю алесь Пископоул рwмѫнилорь ꙟн ардѣл : ши кȣ Херче щефань. проповедȣиторюль Еѵ̃лїеи лȣ Хс̃. ꙟн wрашоул късѫран Шебешȣлȣи Заканъ Ефрем даскалоул де дъскѫлїе. а шебешȣлȣи, ши кȣ пещишел Мwиси, проповедȣитороул Евангелїеи ꙟн орашоул логожȣлȣи ши кȣ Якїрїе потропопоул вармежиеи Хенедорїеи циноум ꙟтр'ȣна пентрȣ желанїе скрипптȣре ен сфнте, къ възȣмь коум тоате лимбиле аȣ ши ꙟнфлȣрескь ꙟтрȣ кȣвѫнтеле слъвите а лȣ дwмнезеȣ, нȣмаи нои рwмънїи пре лимбѫ нȣ авемь. пентрȣ ачѣѧ кȣ маре мȣѫка скоасем дин лимбѫ жидовѣскѫ, ши гречаскѫ, ши сърбѣскѫ пре лимбѫ рwмѫнѣскѫ, е̃, кърци̃ але лȣ Мwиси̃ прр̃wкоул. ши патрȣ кърци че се кемѫ цраства. ши алци прр̃очи къцва. ши ле дѫрȣим воw фрацилор рȣмъни. ши четици ши нȣ жȣдекареци нечетинд маните, къ веци кȣ адевърь афлаѧ маре вистиарю сȣфлетескь. нои пентрȣ драгосте лȣи дwмнезеȣ амь оустенить. н'аȣ ꙗрѫ ꙟторсь мънѫ де ꙟнцерь. че мънѫ грѣ пъкѫтоасѫ. съ веци афла че ва грешить. пре а черюлȣи дwмнȣ коум къ ель фїе адевърѫтȣрѫ. къ нȣ е кȣ вое ноастрѫ ачѣ грешал̃ѫ. пентрȣ ачѣѧ четиндь тоц̃и варе ꙟн че мънѫ ва сwси, блсвици коум ши дwмнезеȣ съ блсвескѫ пре вои. Яминь.

Де ꙟ мила лȣ дwмнезеȣ ꙟн зилеле лȣ Батърь Жигмонь Вwиводѫ ардѣлȣлȣи : дърȣим ден ачѣсте кърци скрис(е) а ностре чѣсте доw де ꙟтъню : Бїтїе, ши Исходль (!) . челȣи дwмнь де стѣгь ши вестить витѣзь Гести фрѣнци алесȣ Хwтноцю арделȣлȣи ши цържеи оунгȣрещи лъкȣиторю ꙟн Дева . коум ачѣсте доw кърци съ фїе пъргѫ пъиѫ дwмнезеȣ ва ши

аллатє типъри ши скоатє. ши мъріѧ лꙋ Гести фрѣнци фꙋ кꙋ тѡт аџюторюл ши лѣꙋ скрис ꙟн келтꙋıалѫ моултѫ ши кꙋ алци ѡамени бꙋни ꙟнкѫ лъꙟнгѫ синє ши лѣꙋ дъръꙋнть воѡ фраци рѡмѫнилорь. пентрꙋ ачѣѧ рꙋгаци пре дѡмнезѣꙋ. прє ꙟнтрꙋ мъріє лꙋи. де ꙟн мила лꙋи дѡмнезєꙋ Єꙋ шербань дїıакꙋ мешероул маре а типарєлорь ши кꙋ маріень днıакь дъꙟндꙋ ꙟн мънѫ ноастрѫ чѣстє кърци четиндь ши не плъкꙋрѫ, ши лѣмь скрись воѡ фрацилѡр рѡмъни, ши ле четици къ веци афлѧ ꙟнтрꙋ алє мъргѫритарю скꙋмпꙋ ши вистїєрю несфър-шить. кꙋноаще-веци фолосоул бꙋнѣцилорь. ши плата пъкате-лорь дела дѡмнезєꙋ ꙟнтрꙋ чѣсте кърци. Скрисꙋ-сѣꙋ чѣстє кърци сфнтє: анїи ҂з ч. порождества хсво:. ҂афпв. Мсца іоулє ді. ꙟ четатє ꙟн ѡрѫщїє.

XI.

1591.

(Arhiva istorică ed. B. P. Hăjdĕŭ I. 1, 105, No. 141.)

Hrisov de vânzare.

(Totruş 7100.)

Ядєкъ ної Тамаш шолтꙋзꙋл кꙋ. вї. пъргарї. шї кꙋ алцї ѡръшанї бътрънї дин търг дин Тотрꙋш анꙋмє Костантин Бꙋхоч ши Некꙋла Кїхнѧ. ши Дꙋмитрашко Кондрѣ. ши Мъ-тею де Фїлїпещї ши алцї ѡаменї бꙋнї. скрїем шї мъртꙋрїсїм. кꙋ частъ скрїсоарє а ноастрѫ кꙋм аꙋ венит ꙟнаїнтѧ ноастрѫ Шандрꙋ дїн Рꙋсї фїчорꙋл Кꙋпарюлꙋї дїн Фїлїпещї де а лꙋї бꙋнъ воє де нїмє невоит нїчї асꙋприт аꙋ въндꙋт а лꙋї дї-рѣптѫ ѡчинѫ шї мошїє дїн сат дїн Фїлїпещї че єсте пре апа Ѡїтꙋзꙋлꙋї. ꙟ цїнꙋтꙋл Тотрꙋшꙋлꙋї дїн партѧ кꙋпърѣскъ џюмъ-татє де партє дїн партѧ пърїнтелꙋї съꙋ Кꙋпарюлꙋї. дїн ватра сатꙋлꙋї шї дин къмпꙋ шї дїн царїнѫ. шї дїн апъ шї дїн пъдꙋрє. шї дїн тот локꙋл кꙋ тот венїтꙋл. ачаста єл ѡ аꙋ въндꙋт дꙋмисалє лꙋї Дръган дїн Фїлїпещї фїчорꙋл Некїтєї дерептꙋ чїнцї зъчї талєрї бътꙋц банї гата. ка съ-ї фїє лꙋї дї-рѣптѫ ѡчїнѫ шї кꙋмпърътꙋрѫ ꙟ вѣчї. лꙋї шї кꙋконїлор съї шї а тот родꙋл съꙋ чїнє съ ва алѣџє. шї ної дѣка ам възꙋт де а лор бꙋнъ воє. токмалъ шї платѫ де плїн: фъкꙋтꙋ-ıам дела ної ачастъ мъртꙋрїє. шї ам пꙋс печетѧ ѡрашꙋлꙋї ка съ-ї фїє де кредїнцѫ. (знатисє. ꙋ Тотрꙋш лѣт ҂зр мѣсица ѡк. д.)

XII.

1593.

(Luca Stroicĭ: de B. P. Hâjdeu, Bucurescĭ 1864, p. 26.)

Tatăl nostru de Luca Stroicĭ.

Parintele nostru ce iesti in ceriu, swinçaskese numele teu: se vie inpereçia ta, se fie voia ta, komu ie in ceru assa ssi pre pemintu. Penia noastre seçioase de noai astedei. Ssi iarte noae detoriile noastre, cum ssi noi lesem detorniczilor nostri. Si nu aducze pre noi in ispite, ce ne mentuiaste de fitlanul. Ke ie a ta inpereçia ssi putara ssi cinstia in veczij vecilor, Amen.

XIII.

1607.

(Codex Sturdzanus, p. 196—216. — Cuvente den Bătrâni II, 99 urm.)

Catechismul.

Ꙟтребарѣ крещинеск҄ж.

Ꙟтребарѣ. Крещинь еши?

Ръспоунсь. Крещинь.

Ꙟ. Кареле ѡмѡл крещинь?

Р. Ѡмоуль крещинь асте ачела ѡмь чине ꙟ Хс҃. крѣде. шн вїазѫ коумь сънть токмѣлеле. крѣде ертьчюнѣ пѫкателорь дела татъль сфѣнть домнезеоу къ и се ва дȁ ꙟ харь пре ꙟ Іс҃. Хс҃.

Ꙟ. Дела чине те кѐми крѐщинь?

Р. Де лȁ Хс҃.

Ꙟ. Коу че вери адевърȁ къ еши крещинь?

Р. Коу ачѣȁ къ м'ам ботезать. ꙟ ноумеле татьлоуи шн фїюлоуи шн дхоулоуи сфѣнть шн крезь ꙟ Іс҃. Хс҃.

Ꙟ. Коу маи моул'ть. коу чѐ вери адевъра?

Р. Коу ачѣа къ щїоу ръдѫчина крещинѫтѫцїен.

Ꙟ. Кѫте лоукроуре требоуаще съ щїи ѡмоуль крещинь?

Р. Чнн҄чн лоукроуре.

Ꙟ. Кареле-сь ачѣлѣ?

Р. Де ꙟтън зѣче поржнчѣле але лоуи домнезеоу. а доа креднинца крещинѣскѫ. а треа татьль нόстроу. а патра бόтезоуль. а чинчѣ коуминекѫтоура.

Ꙟ. Пре чи҄не-шь дѣде домнезеȣ. зѣче коувин҄теле сале афáрѫ?

Р. Пре Мѡѵсн пр҃рокь пре доаѿ табле де пїатрѫ ꙟ връхоул моунтѣлȣи де Синаие.

Ꙟ. Зй чѣле зѣче коуввенте.

(Р.) Де ꙟтъй: еоу сънть домноул домнезеоу ал тъоу пре лѫн҄гѫ мене домнезеи стрїнни съ н'аиби. а доѻ: ноумеле домнȣлȣи домнезеоулоуи тъоу ꙟ хáрь съ ноу-ль ми пре ꙟ гоу́ра та къ невиноватъ ноу вери фѝ. а треа: сърбѣзѫ доуме́нека. а пáтра: тать-тъоу̀ ши моумѫ-та чинстѣще-и съ ве́ри съ аиби зи́ле моул'те ши боу̀не пре пѫмѫнть. а чи́нчѣ: съ ноу оучи́зи. а шасе: съ ноу фїи коурвари. а шапте: ноу фоура. а шпта: съ ноу фїи мѫртоурїе стрѫмбѫ вечиноулȣи тъоу. а ноуа: съ ноу пофтещи каса вечи́ноулоуи тъоу. а зѣчѣ: съ ноу пофтещи вечинȣлȣи тъȣ нече моу́аре-и. нече фáта-и. нече фечороул. нече боȣль. нече калоуль. нече немика че асте ал' лȣи.

Ꙟ. Ани съ гръимь де пре хасна челѡр зѣче коу́вин҄те але лоуи домнезеȣ. дерепть че́-ши дѣде домнезеȣ зѣче коувин҄теле сале афарѫ. съ не пре'нтроу але испъснмь?

Р. Ноу̀ дерепть ачѣа къ нимерилѣ ноу ле поате ꙟплѣ деплинь.

Ꙟ. Дарѫ дерепче лѣȣ дать афáрѫ?

Р. Дерепть трен фолóсȣре: фолóсоул дъꙟтън: коум нои пѫкателе ноастре. съ ле потемь кȣноаще де ꙟ еи пре нои съ не смеримь. ши съ мѣрџемь ла врачю ла Іс. Хс. аль доиле фолóсь:. коумȣ не дѣде зѣче коувин҄теле сáле съ ꙟвѫцьмь фáпте боуне крещиннилѡр ши вїацѫ боунѫ. а треа фолось: коум шаменн фъкѫтори де рѫоу съ се ꙟтоаркѫ кътрѫ домнезеȣ.

Ꙟ. Дѣка нѣȣ дать домнезеȣ кȣвентеле сале афáрѫ съ не испъсим пеꙟтрȣ але. дарѫ прен че не въмь испъси?

Р. Пре ꙟ крединца дерѣптѫ.

Ꙟ. Че не ꙟвáцѫ пре крединца дерѣптѫ?

Р. Єѵглїа.

Ꙟ. Че є Єѵглїа?

Р. Боу̀нѫ вестире ши веселїе дела тáтѫль сфнть домнезеȣ коум ноаѿ нѐ ва ерта тоате пѫкáтеле дере́пть Іс· Хс.

Ꙟ. Пре чіне-шь дѣде домнезеꙋ еѵгліа сꙵ афарѫ?

Р. Пре фїю-лꙋи чель сфн͠ть. съ пре (?) чине порѫнчи ноаѡ боꙋкоꙋрїе ши милѫ ши ертъчюнѣ пѫкателѡр.

Ꙟ. Че є дарѫ кредница чѣа че ноаѡ требоуаще съ не испъсим?

Р. Нѫдѣжде ꙟ мила татьлꙋи сфн͠ть домнезеꙋ дерепть моартѣ фїюлꙋи чель сфн͠ть.

Ꙟ. Ꙁи кредница чѣꙋ фъкꙋт. вї. апсли.

Р. Капь де дин꙼тьи де фапта лоумїен ⁖ Крезь ꙟтрꙋ доумнезеꙋ ꙟ татьль поутѣрникоуль фъкьторюл черюлꙋи ши аль пъмѫнтꙋлꙋи възоутелѡрь ши невъзоутелѡрь. кап ал доиле де скꙋмпарьт: ши ꙟтроу оуноул домнь І͠с. Х͠с. фїюль лꙋи домнезеꙋ. че-оу нѫскꙋть дининѡрѫ. ꙟсѫ де ꙟ татьль нѫскоут маините де тоате вѣкꙋре. лꙋминѫ дела лꙋминѫ. домнезеꙋ дерепть де ꙟ домнезеꙋ дерепть. нѫскоут ꙟсѫ нефъкꙋть. оуноуль коу тать пре ꙟ чине тоате фъкоуте сьнть. дерепть нои ѡаменїи. ши дерепть испъсенїе ноастрѫ ве(ни)т-аꙋ де ꙟ черю. ши аоу нѫскоуть де ꙟ дхоуль сфн͠ть. ши ꙟ Марїа фать ѡмь фоу. ръстик'нитоу-сꙗ дерепть нои соупть Пилать де ꙟ Понть. киноунть ши ꙟгропать ши ꙟвисе а треа зи. доупѫ скрипїтоурь ши съ соуи ꙟ черю ши шъдѣ а дерѣпта татьлꙋи. ши ꙗръ вене-ва коу славѫ а жоудека вїии ши морцїи. къ ꙟпърѫцїа лоуи ноу асте ѡбръшенїе. Капь ал тренле де сфнцїе: ши ꙟ дхоуль сфн͠ть домнꙋл че вїи фаче. ꙟсѫ дела татьль вине ши ꙟ татьль ши ꙟ фїюл съ не ꙟкинѫмь ши съ слѫвимь. коумь аоу гръить пророчїи. ши ꙟтр'оуна сфн͠ть а съборꙋлоуи апслилорь бесѣрека. мѫртоурисѣще оу.ꙟ ботезь съ съ ꙗрте пѫкателе. аштептьмь скоуларатоуль морцилорь ши вер фи вїоу ꙟ вечїе. аминь.

Ꙟ. Че асте а треа парте че требоуаще крещиноулꙋи. съ щїе?

Р. Асте татьль нострꙋ че-оу ꙟ въцать ꙟсоушь І͠с. Х͠с. пре апсли. Матеи зї. ши Лꙋкь не.

Ꙟ. Ꙁи ѡче-нашь рꙋмѫнѣще съ ꙟцѣлѣгемь.

Р. Татьль нострꙋ че ещи ꙟ черю. сфнцѣскѫ-се ноумеле тъоу. съ віе ꙟпърѫцїе та. фїе воа та коумь ꙟ черю. аша ши пре пѫмѫнть. пита ноастрѫ съцїѡсѫ дѫ-не ноаѡ астѫ-зи. ши ꙗрть ноаѡ грешалеле ноастре. коумь ерт(ъм)ь ши нои грешницилѡр ноштри. ши ноу не доуче ꙟ нѫпасте. че не избѫвѣще пре нои де хиклѣноул. къ а та є ꙟпърьцїе ши пꙋтѣрѣ ши слава ꙟ вечїе. аминь.

Ѫ. Кѫте фелюре де лоукроуре съ не поутрекоудѫм ꙟ роугъчюне?

Р. Доаѡ.

Ѫ. Карелесь ачелѣ.?

Р. Миликоуитъра ши дѣтоуа де харъ.

Ѫ. Че есте миликоуитоура ши дѣтоуа де харъ?

Р. Миликоуитъра есте ачѣа. кънддь чѣремь чѣѧ де ла домнезѣѹ ши авемь грешоу ши невоинъ пълстрѫ. сфинть поуметеле ла лоуи пре ажоуторю сь-ль кемъм.

Ѫ. Че е дѣтоуль де харъ?

Р. Дѣтоуль де харъ есте ачѣа. кънддоу не адоучемь аминте де пре тоате фаптеле боуне але лоуи домнезеоу ши дъмь харъ лоуи пре ꙟ Хс.

Ѫ. Кѫте лоукроуре требоуеск съ фїе ꙟ роугъчюне?

Р. Чинчи лоукроуре. Дертъи: поръкитѣлеле. къ домнезеоу лоу поръшнить ши лоу лъсать съ роугъм. Ꙗ доаѡ: фъгъдоуитоу-нѣоу къ не ва пре нои аскоулта. Ꙗ треа: кредина къ тоате фъгъдоуитѫриле лоуи домнезѣоу кои кредницъ ноумаи съ ле поутемь коуприиде ла нои. Ꙗ патра: чѣрере греѡ ши невоие соуфлетоулоуи ши троупоулоуи. Ꙗ чинчѣ: ꙟ ал коуи ноуме требоуаще съ чѣремь съ вѣрни съ щїн ноумаи ноумелѐ лоуи Іс. Хс.

Ѫ. Кѫте чѣрери сѫнть ꙟ тáтъль ностроу?

Р. Шаїсте чѣрери сѫнть, трей-сь дин але де вїаца де вѣкь. пáтроу чѣрерѐ деспре вїаца ачещїн лоумни.

Ѫ. Че есте а пáтра пáрте че требоуаще съ щїе крещиноул?

Р. Ботéзоуль коум лоу скрись сфнтоул. Мѳ. Еѵглнсть. капь маи апои. оунде зисе домноул доумнезеоул нóстроу Іс. Хс: пжсáци ꙟ тоатъ лоумѣ ꙟвъцаци тоате лимбиле ботезаци ꙟ ноумеле татълоуи сфнть. ши ꙗръ зисѐ ꙟ Еѵглїе лоуи Марко кáпь маи апои: чине вà крѣде ши ва фй ботезать испъсить ва фй. чине ꙗръ ноу ва крѣде перить вà фй.

Ѫ. Че есте а чинчѣ парте че требоуаще крещи́ноулоуи съ щїе?

Р. Коуменекътоура дела прѣстѡль. че есте скрисъ де сфнщїи Еѵглисти мѳ. рз; мрк. ѯд; лоук. рв ши сфнтоуль Павель апсль.

Ѫ. Ꙁй чѣле коувинте.

Р. Домноул домнезеоу Іс. Хс. доупъ чинъ луѡ пить ши влгослови. ши фръм'се ши дѣде оученичилѡр сѫи. ши зисе: лоуаци ши мѫнкаци. къ ачѣста есте троупоул мїеоу. чѐ

се дѣде дерéпть вон. ачáста фáчецн кънідь вецн фáче̃ помѣна мѣ. ашѝшдере шн пѫхарь лоѹѡ доѹпѫ чинѫ шн бл҃гословн. шн дѣде оучениччилѡр съи. шн зи́се: бѣцн тóцн де ꙟ тр'ѫи́сь ачéста ꙟсте сннцеле мїеоѹ де лѣце ноаѡ. че се вá върсȧ дереп̑ть вон. дерéп̑ть моѹл'цн съ въ се ꙟрте пѫкáтеле. ачаста фачецн поѹ́роѹрнлѣ. кѣндь вецн фаче помѣна мѣ ⁖

Скрис'ам еȣ попа Грнгорїе днꙟ Мѫхачю. ꙟ зилеле лȣи Батьрь Боѹл'доѹжарю краю. карте чнри съ ва ꙟтреба коѹ ал̃'тоѹл съ щїе ръспȣнде. ꙗръ ноѹ̃мѫроѹл анлѡр. дела Ꙗдам ‚зреї. ан. дела нащерѣ лȣн Хс. ‚ахз. ан.

XIV.

1609.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de vânzare.

(Roman 7117.)

Еȣ тоадер шоатозол де роман. шн съ. вї. пръгарн ѡт там скрнем шн мърторнснм шн дъм щнре. ко ал нострȣ запнс. ком аȣ веннт ꙟнанн тѣ носртѫ. Иѡнашко фечюрюл лон каракезел де прнȣнъ ко сȣро-са ко мъгдълнн. шн ко дȣмнтрашко бохош. шн с'аȣ токмнт ен дѣаȣ въндот. иѡнашко фечюрюл лон каракизел. ко сȣро-са мъгдълнн. дерептъ ѡчнпъ а лор. че аȣ авот. ꙟ сат ꙟ плотонещн. де цннотол кръле-гъторїе а трна парте де сат. ко тот веннтол. шн де ꙟ царннъ шн де ꙟ къмпо шн де ꙟ пъдȣре. шн де ꙟ апъ. шн де ꙟ тот локол тот а трнꙗ шн аȣ ко(м)пърат. дȣмнтрашко бохош. ка съ-н хїе лон ѡчннъ. ꙟ вѣчѣ нетрѣкот. шн аȣ ко(м)пърат. дерепто ȣн̃ (450) талерн. съ съ щїе. прн маи маре крнднцъ. шн търїе. печѣт ѡраш. прн ачѣсто запис. шн марн мърторїе. чн саȣ тъмплат ꙟтро ен поп ѡнчюл ѡт бнлъ-ещн. и съкоꙗн внст(ерннк) ѡт бохошщн. и пътрашко ап-(род) ѡт рошнȣрн. ашѣ скрнем шн мъртȣрнснм. ко ачесто запис. пнс. мсце̃ сеп̃. ка̃. влѣт ‚зрзї.

XV.

1610.

(Anal. Societ. Acad. Rom. vol. X, sect. 2, p. 305.)

Epitaful lui Radu Buzescu.

† Ѧчастѫ . пїатрѫ . прє гроапа радȣлȣи бȣзєскȣл . ч'аȣ фостъ . марє ключѣр ктиторȣл . сфнтєи . мѫнъстирє . ши грѣ боалѫ аȣ болит ѫнтрȣ аннь ши : ѳ . съптѫмъни : ши с'аȣ прѣставїт ꙟ лȣна лȣ : гєнарїи . зилє ї . ꙟ зилєлє бȣнȣлȣи іѡ радȣлъ воєвод . влт . ,зриї . крȣг слнцȣ . ꙁ . крȣг лȣнѣ . вї . єпакта . з.

† Кȣвънт дє ачастꙟ вїацъ дєшартꙟ . рȣгатє-вєри лȣи дȣмнєзєȣ ꙟ зї ши ꙟ ноаптє . чєташ вєри фи кȣ чє(и) дн ꙟ раи ѡръ чинє нȣ фачє лȣкрȣ дȣмнєзєскъ (!) ꙟкипȣєщє-сє фокȣлȣи дє вѣкъ . чинє-ш сатȣрꙟ миницєлє лȣи кȣцєтꙟ кȣмȣ-ш ѵгода трȣпȣл ши съ фак҄ воїа нєкȣратȣлȣи . ши чинє нȣ-ш ва да дн ꙟ авѣрѣ лȣи съpачилор ши бєсѣрєчлор (!) ꙟ блвчнєм . ачєла єстє слȣга дракȣлȣи . съ нȣ зикꙟ нимє къ єȣ . сънт домн саȣ владикꙟ . саȣ боєрин . къ чинє-ш дȣпрє ал лȣи лȣкрȣ прими-ва жȣдєкатъ . къ аколо вом ста ꙟнаинтѣ жȣдєцȣлȣи голи кȣм нъскȣт . дєрєпт ача фрацилѡр! нȣ лъкомирєци хаинєлѡръ ши аȣрȣлȣи чє вꙟ фачєци калє ларгꙟ ши кȣратꙟ спрє чєрю кȣ мластєнїє кȣм зичє ꙟнсȣш дȣмнєзєȣ : ȣндє єстє авȣцны воастрꙟ аколо єстє ши инима воастꙟ.

XVI.

1614.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de vânzare.

(Ștefăneștĭ 7122.)

Єȣ боа (?) щєфан снь мирон . и съ сєстра єг(о) сора арнчѡє . нєпота лȣи мирон . стрънєпота лȣи влакко шєтрарюл . ши кȣ фичорȣл мєȣ казал . ши кȣ боисъ . ꙟншинє прє нои щим . щим (!) ши мръторосим кȣ честȣ запис . ши скрисорѣ .

нѡстръ . кꙋм нѡи нѣм скꙋлат . де бꙋнъ коѧ нѡстръ . де ниме невонци . нич сълꙋнци . ꙟнсъ де бънъ (!) вѡѧ нѡстръ . деч нѡи ам виъдꙋт . дирѣпта ѡчинъ а нѡстръ . дин сат дин влъичани . дин џꙋмътате де сат . а треѧ парте . лꙋи мънънлъ . вѡрникꙋл де џеф͠ънещи . ши џꙋпънѣсе͠и лꙋи . ангелина . дѣꙋ дат лꙋи џефаи д͠ бон кꙋни . дерептꙋ н͠ де талери бътꙋци . ꙗр ирнчое . кꙋ фнчоріи сън аꙋ дат л͠ де галбъни рошии ; ка с(ъ) ле фіе лѡр ѡчинъ . ши кꙋмпърътꙋръ . ши фичорилѡр сън . кꙋ тот венитꙋл че с'алѣџе ꙟи наꙗста (!) парте нескимбат нич ꙟнтѡрсъ . ши'н аꙗстъ токмалъ . аꙋ фост мꙋлци ѡмени бꙋни . андренка шолтꙋзꙋл . ши кꙋ в͠ї пъргари . ши попа џефан . чел домнескꙋ . ши сара хѡрбъка . ши доло-ман ч'аꙋ фѡст шолтꙋз . ши гѡргꙋца . ши дани . ши џефан кокошка . ши антон џннере-съꙋ . ши аврам месерчиꙋл . ши хилип . ши манчѣ фнчорїи лꙋи кѡстин . ши алци мꙋлци ѡмени бꙋни . де ла нѡи . ꙗр пре маи маре крединцъ нѡи ам пꙋс печатѣ тръгꙋлꙋи . ши але нѡстре . кътръ чест запис . ка с(ъ) съ щїе . ши сава ѡт бад аꙋ скрис чест запис . влѣт ,зркв март . в͠ї . пис ꙋ тръг џефънещи.

XVII.

Ante 1618.

(Ms. Bibl. Centr. Bucur. No. 296, 4⁰, 69 pagine.)

Cuvânt pentru curâţie.

Пе́нтрꙋ кꙋрѫцїе кꙋм нꙋ съ ка́де нич че́лора че си́мтꙋ ꙟсꙋраци съ съ тъвѫлѣскѫ тот дѣꙋ́на ꙟ пъка́те.

(Pag. 1—10.) Корне ѻлз . лъꙋда́ци пре дꙋмнезъꙋ ꙟтрꙋ́ трꙋ́пꙋриле воа́стре . ши ꙟтрꙋ сꙋ́флетеле воа́стре че си́мтꙋ а лꙋи дмзъꙋ . ꙗръ де че мꙗцн скрис . ви́не ꙗсте ѡмꙋль де́ мꙋꙗре съ нꙋ сь ати́ꙟгъ . ꙗрѫ пентрꙋ кꙋ́рьвїе . карелеш мꙋꙗрѣ са съ анбѫ . ши карѣш бѫ́рба́тꙋл' съꙋ съ анбѫ . мꙋꙗрѣ съ фа́кь кꙋмꙋ сь каде чи́нсте бѫ́рьбатꙋлꙋи . ашнждере ши бѫ́рьбатꙋл моуерин . мꙋꙗрѣ нꙋ бирꙋꙗще кꙋ трꙋпꙋл съꙋ че бьрбатоу́ль . аши́ждере ши бѫ́рьбатꙋл нꙋ бирꙋꙗще кꙋ́ трꙋпꙋл съꙋ че моуꙗрѣ . пе́нтр'ачѣ нꙋ въ ꙟпърьцирец ꙋнꙋл де алалтꙋ . нꙋмаи пентрꙋ кꙋрьцїꙗ къть-ва врѣ́ме ка съ петрѣчещи ꙟ пость ши ꙟ рꙋ́гъ . ши ꙗръ въ адꙋнац ꙟпреꙋнъ . ка сь нꙋ вѫ нѫпѫстоуꙗ́скъ са-

тана пѐнтрꙋ несокотинца воастрѫ. ꙗрѫ ꙗчѣста зик, ꙟнѣсъ чинє ва врѣ дє боꙋнѫ [во́є] ꙗрѫ нꙋ дє невоє. к'а́ш врѣ съ хїє тоци оаменїи коумоу-с ши єꙋ. че ка́рилєш дарꙋл съꙋ арє дє ла дꙋмнезъꙋ. ꙋнꙋ́л ꙟтрꙋ кип. альтꙋ́л' ꙟтр'ал'т ки́пь. зик че́лора че нꙋ-с мърита́те ши вѫдꙋ́влор. къ лє ꙗсте ло́р би́нє съ петрѣ́кѫ ка ши ме́нє. ꙗрѫ дє нꙋ во́рь пꙋтѣ цинѣ съ съ мърите. къ май би́нє ꙗсте съ съ мѫри́те, декъ́т съ съ априндзъ. ꙗрѫ че́лор мърита́те лє зик. ꙟсъ нꙋ єꙋ че дꙋ́мнезѫꙋ: мꙋꙗрѣ дє бърба́т съ нꙋ се ꙟпа́рьцъ. ꙗрь дє съ ва ши ꙟпърьцн съ пе́трѣкь фъ́рь дє бѫ́рбат. саꙋ съ се ꙟпач(є) кꙋ бърбато́ꙋл. ши бърба́тꙋл мꙋꙗрѣ съ нꙋ-ш ласє.

Корнꙋ р҃лд. скрисꙋ-в'ам воаѫ ꙟ ка́рьте. съ нꙋ вѫ а́мєстекаци кꙋ кꙋ́рвелє. ши нꙋ нꙋман кꙋ кꙋрва́рїи ачещїи лꙋ́мин саꙋ кꙋ лакомїи ла авꙋцїє. саꙋ кꙋ а́пꙋкѫторїи. саꙋ кꙋ ꙟкиньтории бозилор. кѫч къ вѫ съ каде съ єшиц дин ꙟтр'ачастъ лꙋ́ме. ꙗрь акмꙋ в'ам скрис воаѫ съ [нꙋ] въ амєстекац. дє съ ва гръи нещи́не вр'ꙋн крещин. оарє кꙋ́рвар. оарє ла́ком ла а́вꙋцїє. оарє ꙟкинъто́рь бозилор. оарє ока́рьник. оарє бе́цивь. оарє апꙋ́къторю. кꙋ ꙋнꙋл ка ачела сѫ нꙋ нич мѫ́нкац. къ че трѣбѫ ам кꙋ че́и некредйньчош съ-и џꙋ́дек?. аꙋ дорѫ нꙋ џꙋ́декаци вои пре чеи дєн лонтроу?. ꙗрь пре чеи дєн афа́рь и ва џꙋдека д҃мнзъꙋ. дѣчи лепьдаци ꙟши-вѫ дѝньтрꙋ вой пре чела че́-й ръꙋ. оарє кꙋ́теза-ва нещи́нє дє вои дє ва авѣ вр'о трѣ́бѫ кꙋ нещинє съ съ џꙋдечє ꙟнайнтѣ челорь неднрепци. ꙗрь нꙋ ꙟнаиньтѣ свин-цилор?. саꙋ а́ꙋ доа́рѫ нꙋ щиции къ свенци во́рь џꙋдека лꙋ́мѣ. ши дє съ ва́ џꙋдека дє во́и лꙋмѣ. нꙋ въ съ ка́дє ꙟнаинтѣ а џꙋдѣцє простє. нꙋ щиц къ ши ꙟџерилѡрь во[м] џꙋдека́? нꙋ нꙋман лꙋ́мїєн? къ дѣвеци вр'о пърѫ лоумаскѫ. чеи окѫ́рьцин прѣчеꙗ й пꙋнец ꙟ съборь?. ка съ вѫ хїє рꙋшинє воаѫ гръєскꙋ. ашѣ нꙋ ꙗстє нич ꙋнꙋ́ль ꙟтрꙋ́ вои ꙟцє[лє]їтꙋ. ка сѫ по[а]тѫ џꙋдека ꙟтрє фра́телє сьꙋ? че фра́тє коу фра́тє съ џю́декь. ши ꙟкѫ ш'ача́ста ꙟнаинтѣ чело́рь некредйнчоши. ꙗтъ кꙋ́ тотꙋл ꙗстє воаѫ рꙋши́нє. къ авеци пърѫ ꙟнь дє вой. пентрꙋ че нꙋ си́мтеци май врътос вои иъпъстꙋ́йци? ши пентрꙋ че нꙋ сим-теци во́и май врътос прѣдаци? че ꙟнкѫ вои нъпъстꙋници ши прѫда́ци. ши ꙟнкѫ фїинда̀ꙋ-вѫ фра́ци. саꙋ аꙋ дорѫ нꙋ щиц къ нєдирє́пцїи ꙟпьръцїа (черю́лꙋи adaus la margine) нꙋ вор добѫ́ньди?. нꙋ вѫ ꙟшеларєци пре си́нє. къ нич кꙋрьва́рїи. нич ꙟкиньто́рїи бозилорь. нич прѣкоꙋ́рьварїи. нич чеꙗ че сь спꙋ́ркѫ ꙟшиши пре си́нє. нич чеꙗ че (да)ꙋ ба́н ꙟтр'аслам. нич досъдинто́рїи. нич апꙋкѫто́рїи. ꙟпьрѫцїꙗ черюлю́и нꙋ во́рь

добѫньди . ши атȣнчи че ераци̇ . че в'аци свиницит . че в'аци спълат . че в'аци ꙟдиреп̆тат' . кȣ нȣмеле дѡмнȣ(лȣ)и нострȣ лȣи І҃с . Х҃с . ши коу нȣмеле дȣмнезьȣлȣи нострꙋ.

(Pag. 13 – 19.) Крединчос кȣвѣнтъ . съ нещине похтѣще преѹціѧ . бȣн лȣкрȣ похтѣеште . че съ [ка]де преѹтȣлȣи съ хїе невиноват . ȣнїи мȣери бѫрбат . трѣзь . кȣрат . смѣрни . кипеш . юбиторь ла немѣрьнич . ꙟвъцтор (!) . небецив . неȣчигаш . нестрѣꙟгътор ла авȣцїе . че блѫнд . несвадник . неюбитор ла арьцит . (!) де каса са бине съ съ невоиаскѫ . фечорїи съ н'аибѫ ꙟтроу плекаре кȣ то[а]тѫ кȣрѫцїѫ . къ де ноу ва щй нещине съ-ш токмаскѫ каса са . дарѫ бесѣрека лȣй дмнзьȣ кȣм о ва пȣта ток. мй? съ нȣ хїе ботезат де кȣрȣнд ȣ . ка съ нȣ съ мѫндрѣскѫ съ казѫ ꙟ пъкателе дїаволȣлȣи . каде-сѫ лȣи съ аибѫ ши лаȣдь де ѡм бȣн . де чеи некрединчоши . ка съ ноу казъ ꙟ мȣстраре ши ꙟ лацȣл врѫжмашоулȣи . дїаконїи ашиждере кȣраци . съ нȣ хїе ꙟдоици ла кȣвѫнтȣ . съ нȣ бѣ вииь мȣльть . съ нȣ хїе лакоми ла стрънсȣрѫ . съ аибѫ крединцѫ ꙟ таинѫ . кȣ фире кȣратѫ . ш'ачещиа съ съ ꙟтрѣбе маиньте . дȣп'ач(а?) съ слоужаскъ фїндь невиноваци . мȣериле лор ашиждере съ хїе коурате . неклеветнитоаре . кȣрате . крединьчоасе ꙟтрȣ тот . дїаконїи съ хїе оунїи мȣерн бѫрбат . фечорїи бине съ-и сокотѣскѫ ши каселе сале.

Фїюл мїеȣ тите . [пентр'ачѣ тѣмь лѫсат ꙟ крить .] ка съ токмещи чѣле нетокмите . ши съ поуи пре ꙟ тоте орашеле попы . кȣм тѣм ꙟвъцам (! l. -ат) де ва хи нещине фьрѫ де вине . ȣнїи мȣери бѫрьбат . съ аибѫ фечори невиноваци . нȣ ꙟтрȣ окара де кȣрвїе . саȣ неплекаци . къ съ каде преȣтȣлȣи съ хїе невиноват ка ȣн токьмиторь ал ȣи дмнзеȣ . непъпрасник . немъниѡс . негȣстьрець . неȣчигаш . нелаком ла авȣцїе . че юбиторю ла странич . юбиторь ла бинеле ал'тȣиа . кȣрат' . дирепть . ꙟгьдȣиторь . посиик . съ аиюторѣскѫ пентрȣ крединьца чѣ адеварь кȣ кȣвънтȣ де ꙟвьцьтȣрѫ . ка съ хїе пȣтѣрьник а ꙟньвѫца кȣ ꙟвѫцьтȣрь адеваръ . ши чеиа че съ ꙟпомчишазь съ-и ꙟнфрȣнтѣзе . къ симтȣ мȣльцн ꙟдъръжїинчи.

(Pag. 26—27.) Крно р҃чв . Къ лаȣда ачаста нȣ с'аȣ опрнт де мене ꙟ хотарьле ахаїеи . пентроуче . къ аȣ доарь нȣ вѫ юбѫскȣ пре вои . дмзъȣ щи . иарь че фак вою фач(е) . ка съ таю нъравȣль челора че похтескь съ не афле винѫ . ка де чѣла че сѫ лаȣдѫ съ (съ) афле коум ши нои . къ ȣнїи ка ачеиа симть апсли менчюноши . лȣкрѫтори менчюноши . де съ ꙟкипȣеск ȣ ꙟ кипȣль апслилор лȣи Х҃с . ши нȣ иасте а съ мира . къ ꙟсȣши

сатана съ скнѫбѫ ꙟ кип ѧ̀ ꙟцерь лꙋ́минат. дѣчи нꙋ ѥсте лꙋ́кроу мáре. де съ ворь ши слꙋцилє лꙋи ꙟкипꙋи ка слꙋцилє дирептьцеи. чє свръшитꙋль лор ва хи дꙋпь лꙋкрꙋл' лóрь.

(Pag. 30—69.) Пентрꙋ І҃с. Х҃с. домнꙋл' нострꙋ. [фїин мїеи! врѣмѧ дѣпои ѥсте] ши коум аци аꙋзит къ антїхрїсть ва веий. ш'акьмоу антїхрїсти мꙋл'ци симтꙋ. пентр'ачѣ съ ꙟцелѣцем. къ ѥсте чѣсꙋль дѣпои. дин трꙋ нои аꙋ фост че н'аꙋ фост де нои. къ дѣре хи фость де нóи аре хи петрé кънд коу нои. че ка съ съ арате къ нꙋ сíмть де нóи. ши вои авеци дáрь дела свънтꙋл дхь ши цици тоáте. н'ам скрис воаѫ къ до[а]рѫ нꙋ цици [адевáра]. че пентроу къ о цици. къ ши тоáтѫ менчюна динтрꙋ адевѫрь нꙋ ѥсте. даръ чíне ѥсте мéнчюнос? нꙋмаи чела че съ ва лепъдѧ къ І҃с. нꙋ ѥсте Х҃с. ачеста ѥсте антїхрїст. чела че съ лѣпьдъ де татѫл' ши де фїюль. фїе кáрелє че съ лѣпъдѫ де фїюль нич пре пъри́нтелє н'áре. вои ч'аци аꙋзит ди ꙟтью. ꙟтрꙋ вои ва петрѣче. ши де ва петрѣче ꙟтрꙋ вои ч'аци аꙋзит ди ꙟтью. ши вóи ꙟтрꙋ фїюль ши ꙟтрꙋ пъри́нтелє вéци петрѣче. ши ачаста ѥсте цюроуита ч'аꙋ цюрꙋит ноаѫ ꙟнсꙋши вїаца де вѣчи. ачаста-м скрис воаѫ пентрꙋ чеꙗ че въ ꙟшалѫ пре вóи. ши вои дароуль ч'áци лꙋат динтѫи ꙟтрꙋ вои ва петрѣче. ши нꙋ вѫ требоуаѫще (!) съ въ ꙟвѣце пре вои нецине. че ачела дáр въ ва ꙟвѫца пре вои де тоате. ѥсте адевѫрь ши нꙋ-и ме́нчюнос. ши кꙋм ва ꙟвѫца пре вои съ петрѣчеци ꙟтр'ачѣ. ка дѣка съ ва аръта съ авем ꙟдръзнире. ши съ нꙋ хим рꙋшинáци ди ꙟсꙋль ла венирѣ [лꙋи]. де цици къ ѥсте дирéптоу. съ ꙟцелѣцеци къ фїекарелє фáче дирéптате дела дъꙟсꙋ с'аꙋ нъскꙋт. ведеци че любовь ка ачела нѣꙋ дат нóаѫ пѫринтелє. ка съ не кемѫм фїи лꙋ(и) дмзьꙋ. пентр'ачѣ лꙋмѧ нꙋ не цие пре нои къ нꙋ-л'аꙋ коуноскоут приꙟсꙋ. юбыцилóр! акмоу симтем фечори лоуи дмзьꙋ. ши ꙟкъ нꙋ с'аꙋ арѫтат че вом хи. цим кънд съ ва арѫтѧ къ вом хи асѣменѣ лоуи. къ вом ведѣ преꙟсꙋ кꙋмꙋш ѥсте. ши фїекарелє ва авѣ недѫждѣ са пр'ийнсꙋ. съ ва коуръцѝ пре сине кꙋмꙋ-и ши ачéла коурат. фїе кáрелє фáче пѫкат. ши фьрь де лѣцє фач(е). къ ши пъкáтоуль ѥсте фьрѫ де лѣцє. ши цици къ ачела с'аꙋ арѫтат ка съ ꙗ пъкáтелє нóстре. ши пъкáт ноу ѥсте ꙟнтрѫсь нич ꙋнꙋ́ль. фїе чíне ва петрѣче ꙟтр'ънсꙋль нꙋ ва грешѝ. ши фїе чíне грешѣще. нꙋ л'аꙋ възꙋт нич л'аꙋ ꙟцелес приꙟсꙋ. фїин мїеи! ниме съ нꙋ вѫ ꙟшѣле пре вои. къ чела че фáче дирептáте ѥсте дирептꙋ. кꙋмоу-и ши ачела дирепт. ꙗръ чела че фач(е) пъкат.

ѥсте дела врѫ̆жмашоуль. къ динꙟтъю връ̆жмашоуль аȣ гре́шит. къ пентр'ачѣ с-аȣ арѫта́т фїюль лоуи дȣ́м'не[ѕѫ]ȣ. ка сь ръсипа́скъ лȣ́крȣрнле връжмашоулȣ́и. фїе ка́реле ѥсте нъскȣ́т дела дȣ́мнезъȣ пъка́те нȣ фач(е). къ съмѣ̆нца лȣи пе́трѣче ꙟтръ(н)сȣ шн нȣ поате грешѝ. къч къ ѥсте нъскȣ̀т дела дмнзьȣ. пентр'ачѣ́ста симть аръта́ци фечо́рїн лȣи дмнзȣ шн фечо́рїн връж'ма́шоулоуи.

Iȣда шерьбȣ́л' лȣи І͠с. Х͠с. [фрателе лȣи Іа́кѡв]. Челора че си́мть ботезаци ꙟтрȣ дмнзьȣ пъри́ньтеле. де І͠с. Х͠с. але́ши че лї-и нȣ́меле свѝнци. ми́лъ воаѫ шн па́че шн лю́бовь ка съ съ ꙟмȣльца́скѫ. Юби́цнлорь!. кȣ тоатѫ невоинца фак воаѫ скрисо[а]ре пентрȣ мънѝтȣи́рѣ воа́стръ а тȣтȣрорь. де невое-м фȣ а скрие воаѫ. де мъ ро́гь съ вѫ невои́цн пентрȣ крединц[а] свѝнцилор че-н да́тѫ воаѫ. къ ꙟтра́ръ не́щѥ оамени оаре ка́рїн. че-с де д(е)мȣ́льть скри́ши ꙟтр'ачест пъкат де некоу́ръцїе. де ски́ꙟбѫ да́рȣл дȣмнезъȣлȣи нострȣ ꙟтроу спȣ́ркѫчю́не. шн де ȣнȣль дмзьȣ деспȣ́нторюл шн домнȣ́ль но́стрȣ І͠с. Х͠с. съ лѣпѫ́дѫ. вою мї-и съ въ адȣк аме́нте. съ щнци вон ȣна ачаста: къ дȣмнезьȣ. оамени динꙟ цара егѵ́петоулȣи скоа́се. аль дойле рѫнд пре чеѧ че нȣ кре́зȣръ и пе́рьдȣ. ꙟџерїи чеѧ че нȣ-ш ферирѫ чи́нстѣ са. че-ш льса́рь петрѣчерѣ са. спре мȣ́нкѫ ла зȣа чѣ маре кȣ легъто́ри недезлегате сȣ́їтоу ꙟтȣнѣре́къ ꙟи превѣге. ка содомȣ́ль шн ка гоморȣ́л шн четьцнле че-с ꙟпрецюрȣ́ль ло́рь. ꙟ ки́пȣль ачестора шн ачещѧ ръточи́рѫ. шн ꙟбла́рѫ пре ȣрьма альтор трȣ́поури. зак ꙟтрȣ черьта́рѣ фокȣ́лȣи де вѣ́ч съ ѩ мȣ́ꙟкѫ. ашнждере ш'ачещѧ въд ви́се. трȣпоулȣ-ш спȣ́рькѫ. шн де дȣмнезьире съ лѣ́пъдѫ. де мъри́рѣ лȣи дȣмнезьȣ нȣ сѫ коу́тремоу́рѫ. Михаилъ воеводȣль ꙟџе-[ре]скоу. кънд съ причниа коу дїа́волȣл пе(н)троу троупȣ́л лȣи Моѷси. нȣ кȣтезь съ адоукь џоудець де ока́рь. че знсе: ка съ те ѕъпрети́аскь дмнезьȣ. ѩръ ачещѧ де къте нȣ щїȣ хȣлескоу. къте-с доупъ фи́ре ка добитоа́челе щїȣ. шн коу ачѣстѧ съ споу́рькѫ. ама́рь лорь къ пре ка́лѣ лȣ каинь ꙟбла́рѫ. шн ꙟтрȣ ꙟшѣлѫчю́нѣ лȣи валаам съ тиꙟсьрѫ ꙟ пла́тѫ. шн ꙟтрȣ при́чѣ лȣи кореȣ пери́рѫ. ачещѧ си́мть ла мѣселе во[а]стре. кȣ спȣ́рькьчю́ни де съ оспе́тѣзь. фъръ де тѣме́ре пре сине съ сокотескь. нȣ́ѫри фъръ де плоае де вѫнт пȣртацн. лѣ́мне де то[а]мнѫ фьрь де роадѫ. дн ꙟбе капетеле змȣ́л'те шн съч. валȣри кȣ́мплите а мѫрен че сѫ аспоу́мѫ ꙟтр'ȣ́нделе са́ле. [стѣле ꙟшелътоаре] чело́рь ꙟнтоунѣрекь ꙟ вѣ́чи ли съ кроу́цѫ. пророчи́т-аȣ шн дѣ́чещѧ аль шѣптелѣ дела адам енох дѣȣ

Р. Чи́нчи лоукроуре.

Ꙟ. Кареле-сь ачѣлѣ?

Р. Де ꙟтьи зѣче поржнчѣле але лоуи домнезѐоу. а доа крединца крецинѣскж. а треа татъль ностроу. а патра ботезоуль. а чинчѣ коуминекжтоура.

Ꙟ. Пре чине-шь дѣде домнезеѹ. зѣче коувинтеле сале афарж?

Р. Пре Моиси пр҃рокь пре доаѡ табле де пїатрж ꙟ връхоул моунтѣлѹи де Синае.

Ꙟ. Зй чѣле зѣче коувенте.

(Р.) Де ꙟтъй: еоу сънть домноул домнезеоу ал тъоу пре лжнгж мене домнезеи стрїини съ н'аиби. а доо: ноумеле домнѹлѹи домнезеоулоуи тъоу ꙟ хаарь съ ноу-ль ми пре ꙟ гоура та къ невиноватъ ноу вери фй. а треа: съръбѣзж доумѐнека. а па́тра: тать-тъоу ши моумж-та чинстѣще-и съ вѐри съ аиби зиле моул'те ши боуне пре пжмжнть. а чи́нчѣ: съ ноу оучи́зи. а шасе: съ ноу фїи коурвари. а шапѣтѣ: ноу фоура. а шѣта: съ ноу фїи мжртоурїе стржмбж вечиноулѹи тъоу. а ноѡа: съ ноу пофтещи каса вечи́ноулоуи тъоу. а зѣчѣ: съ ноу пофтещи вечинѹлѹи тъѹ нече моу́аре-и. нече фата-и. нече фечороул. нече боѹль. нече калоуль. нече неминка че ате ал' лѹи.

Ꙟ. Ами съ гръимь де пре хасна челѡр зѣче коувни́те але лоуи домнезеѹ. дерепть че-ши дѣде домнезеѹ зѣче коувинтеле сале афарж. съ не пре'нтроу ꙟле испъсимь?

Р. Ноу дерепть ачѣа къ инимериѣ ноу ле поате ꙟплѣ деплинь.

Ꙟ. Дарж дерепче лѣѹ дать афарж?

Р. Дерепть треи фолосѹре: фолосоул дъꙟтъи: коум нои пжкателе ноастре. съ ле потемь кѹноаще де ꙟ еи пре нои съ не смеримь. ши съ мѣрщемь ла врачю ла І҃с. Х҃с. аль доиле фолось:. коумѹ не дѣде зѣче коувинтеле сале съ ꙟвжцьмь фапте боуне крещинилѡр ши вїацж боунж. а треа фолось: коум шамени фъкжтори де ржоу съ се ꙟтоаркж кътрж домнезеѹ.

Ꙟ. Дѣка нѣѹ дать домнезеѹ кѹвентеле сале афарж съ не испъсим пеꙟтрѹ ꙟле. дарж прен че не въмь испъси?

Р. Пре ꙟ крединца дерѣптж.

Ꙟ. Че не ꙟвацж пре крединца дерѣптж?

Р. Еѵглїа.

Ꙟ. Че е Еѵглїа?

Р. Боунж вестире ши веселїе дела татжль сф҃нть домнезеѹ коум ноаѡ не ва ерта тоате пжкателе дерепть І҃с Х҃с.

Ѫ. Пре чи́не-шь дѣде домнезеꙋ еѵглі́а сѫ афа́рѫ?

Р. Пре фі́ю-лꙋи чель сфнть. съ пре (?) чине порѫнчи ноаѡ боукоуріе ши милѫ ши ертъчюнѣ пѫкателѡр.

Ѫ. Че ѐ да́рѫ крединца чѣѧ че ноаѡ требоуѧще съ не испъсим?

Р. Нѫдѣжде ꙟ ми́ла татьлꙋи сфнть домнезеꙋ дерепть моа́ртѣ фі́юлꙋи чель сфнть.

Ѫ. Ꙁи крединца чѣꙋ фъкꙋт. ві. апсли.

Р. Капь де диꙟтьи де фапі́та лоуміен ⁖ Крезь ꙟтрꙋ доумнезеꙋ ꙟ татьль поутѣ́рникоуль фъкьто́рюл черюлꙋи ши аль пъмѫнтꙋлꙋи възоутелѡрь ши невъзоутелѡрь. кап ал доиле де скꙋмпарьт: ши ꙟтроу оуноул домнь Іс. Хс. фі́юль лꙋи домнезеꙋ. че-оу нѫскꙋть диниѡрѫ. ꙟсѫ де ꙟ татьль нѫскоут маните де тоате вѣкꙋре. лꙋминѫ дела лꙋми́нѫ. домнезеꙋ дерепть де ꙟ домнезеꙋ дерепть. нѫскоут ꙟсѫ нефъкꙋть. оуноуль коу тать пре ꙟ чи́не тоате фъкоуте сънть. дерегі́ть нои ѡаменіи. ши дере́гіть испъсеніе ноастрѫ ве(нн)т-аꙋ де ꙟ черю. ши аоу нѫскоуть де ꙟ дхоуль сфнть. ши ꙟ Маріѧ фать ѡмь фоу. ръстик'нитоу-сѣꙋ дерегі́ть но́и соу́пть Пилать де ꙟ Понть. киноуить ши ꙟгропать ши ꙟвисе а треѧ зй. доупѫ скрипі́тоурь ши съ соуи ꙟ черю ши шъдѣ а дерѣгі́та татьлꙋи. ши ѩръ вене-ва коу славѫ а жоудека віии ши мо́рціи. къ ꙟпърѫціѧ лоуи ноу ѧсте ѡбръшеніе. Капь ал тренле де сфнціе: ши ꙟ дхоуль сфнть домнꙋл че віи фа́че. ꙟсѫ дела татьль ви́не ши ꙟ татьль ши ꙟ фі́юл съ нѐ ꙟки́нѫмь ши съ слѫ́вимь. коумь аоу гръи́ть пророчіи. ши ꙟтр'оу́на сфнть а съборꙋлоуи апслнлорь бесѣрека. мѫ́ртоурисѣще оуꙟ боте́зь съ съ ѩрте пѫкателе. аштептьмь скоула́тоуль мѡрцилорь ши ве́р фи віоу ꙟ вечіе. аминь.

Ѫ. Че ѧсте а треѧ па́рте че требоуѧще крештиноулꙋи. съ щіе?

Р. Ѧсте татьль нострꙋ че-оу ꙟ въцать ꙟсоу́шь Іс. Хс. пре апсли. Матѳеи зі. ши Лꙋкь не.

Ѫ. Ꙁй ѡче-нашь рꙋмѫнѣще съ ꙟцѣлѣцемь.

Р. Татьль нострꙋ че ешти ꙟ черю. сфнцѣскѫ-се ноу́меле тъоу. съ віе ꙟпърѫціе та. фіе воѧ та коумь ꙟ черю. аша ши пре пѫмѫнть. пита ноастрѫ съціі́ѡсѫ дѫ-не ноаѡ астѫ-зи. ши ѩрть ноаѡ грешалеле ноастре. коумь е́рт(ъм)ь ши нои грешицилѡр но́штри. ши ноу не доу́че ꙟ нѫпасте. че не избѫвѣще пре но́и де хиклѣноул. къ а та ѐ ꙟпърьціе ши пꙋтѣ́рѣ ши сла́ва ꙟ вечіе. ами́нь.

Ꙟ. Кътє рѫндоурє дє лоукроурє сѫ нє коуприндємь ꙟ роугѫчюнє?

Р. Доаѡ.

Ꙟ. Карєлє-сь ачѣлѣ.?

Р. Милкоунтѹра ши дáтоул дє хáрь.

Ꙟ. Чє ѧстє милкоунтоура ши дáтоул дє хáрь?

Р. Милкоунтѹра ѧстє ачѣа. кѫндь чéрємь чєвà дє ла домнєзєѹ ши авємь грєоу ши нєвоинѫ ноастрѫ. сфнть ноумєлє ал лоун прє аџоуторю сѫ-ль кємѫм.

Ꙟ. Чє є дáтоуль дє харь?

Р. Датоуль дє харь ѧстє ачѣа. кѫндоу нє адоучємь аминтє дє прє тоатє фачітєлє боунє алє лоун домнєзєоу ши дѫмь харь лоун прє ꙟ Хс.

Ꙟ. Кътє лоукроурє трєбоуєскь сѫ фїє ꙟ роугѫчюнє?

Р. Чинчн лоукроурє. Дєꙟтѫн: порѫнчѣлєлє. кѫ домнєзєоу лоу порѫнчить ши лоу лѫсáть сѫ роугѫм. Ꙟ доаѡ: фѫгѫдоуитоу-нєоу кѫ нє ва прє нон аскѹлта. Ꙟ трєа: крєдинца кѫ тоатє фѫгѫдоунтѹрилє лоун домнєзєѹ коу крєдинцѫ ноумаи сѫ лє поутємь коуприндє ла нон. Ꙟ патра: чѣрєрє грєѹ ши нєвоинє соуфлєтоулоун ши троупоулоун. Ꙟ чинчѣ: ꙟ ал коун ноумє трєбоуѧщє сѫ чѣрємь сѫ вéрн сѫ џїін ноумаи ноумєлè лоун Іс. Хс.

Ꙟ. Кътє чѣрєрн сѫнть ꙟ тáтѫль нѡстроу?

Р. Шаптє чѣрєрн сѫнть, трєи-сь динꙟ алє дє вїаца дє вѣкь. пáтроу чѣрєрè дєспрє вїаца ачєщїін лоумн.

Ꙟ. Чє ѧстє а пáтра пáртє чє трєбоуѧщє сѫ џїє крєщиноул?

Р. Ботéзоуль коум лоу скрись сфнтоул. Мѳ. Єѵглнсть. капь маи апон. оундє зисє домноул доумнєзєоул нóстроу Іс. Хс: пѫсáцн ꙟ тоатѫ лоумѣ ꙟвѫцацн тоатє лимбилє ботєзацн ꙟ ноумєлє татѫлоун сфнть. ши ıарѫ зисè ꙟ Єѵглїє лоун Марко кáпь маи апон: чинє вà крѣдє ши ва фи ботєзать испѫсить ва фи. чинє ıарѫ ноу ва крѣдє пєрить вà фи.

Ꙟ. Чє ѧстє а чинчѣ партє чє трєбоуѧщє крєщиноулоун сѫ џїє?

Р. Коумєнєкѫтоура дєла прѣстѡль. чє ѧстє скрисѫ дє сфнцїн Єѵглнсти мѳ. рз; мрк. ꙃд; лоук. рв ши сфнтоуль Павєль апль.

Ꙟ. Ꙁи чѣлє коувинтє.

Р. Домноул домнєзєоу Іс. Хс. доупѫ чинѫ лѡѡ питѫ ши блгослови. ши фрѫмсє ши дѣдє оучєничилѡр сѫн. ши зисє: лоуацн ши мѫнкацн. кѫ ачѣста ѧстє троупоул мїєоу. чè

се дѣде дере́пть вои. ача́ста фа́чеци къндь вечи фа́че помѣна мѣ. ашишдере ши пѫхарь лоуѡ доупѫ чинѫ ши блгослови. ши дѣде оученичилѡр съи. ши зи́се: бѣци тоци де ꙟ тр’жи́сь аче́ста асте сни́џеле міеоу де лѣџе ноаѡ. че се ва́ върса́ дерепть вои. дере́пть моул’ци съ въ се ꙗ́рте пѫка́теле. ачаста фачеци поу́роурилѣ. кѣндь вечи фаче помѣна мѣ ⁖

Скрис’ам еȣ попа Григоріе диꙟ Мѫхачю. ꙟ зилеле лȣи Батърь Боул’доужарю краю. карте чири съ ва ꙟтреба коу ал’тоул съ щіе ръспȣнде. ꙗръ ноумѫроул анилѡр. дела Адам ‚зреі. ан. дела нацерѣ лȣи Хс. ‚ахз. ан.

XIV.

1609.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de vânzare.

(Roman 7117.)

Еȣ тоадер шолтозол де роман. ши съ. ві. пръгари ѡт там скрием ши мърторисим ши дъм щире. ко ал ностръ запис. ком аȣ венит ꙟнаинтѣ носртѫ. Иѡнашко фечюрюл лои каракезел де приȣнъ ко сȣро-са ко мъгдълин. ши ко дȣмитрашко бохош. ши с’аȣ токмит еи дѣаȣ въндот. иѡнашко фечюрюл лои каракнзел. ко сȣро-са мъгдълин. дерепть ѡчинъ а лор. че аȣ авот. ꙟ сат ꙟ плотонещи. де цинотол кръле-гъторіе а триꙗ парте де сат. ко тот венитол. ши де ꙟ царинъ ши де ꙟ къмпо ши де ꙟ пъдȣре. ши де ꙟ апъ. ши де ꙟ тот локол тот а триꙗ ши аȣ ко(м)пърат. дȣмитрашко бохош. ка съ-и хіе лои ѡчинъ. ꙟ вѣчѣ нетрѣкот. ши аȣ ко(м)пърат. дерепто ȣ҃н (450) талери. съ съ щіе. при ман маре кридинцъ. ши търіе. печѣт ѡраш. при ачѣсто запис. ши мари мърторіе. чи саȣ тъмплат ꙟтро ен поп ѡнчюл ѡт билъ-ещин. и съкоꙗн вист(ерник) ѡт бохошщи. и пътрашко ап-(род) ѡт рошиȣри. ашѣ скрием ши мъртȣрисим. ко ачесто запис. пис. мсцє сеп. ка. влѣт ‚зрзі.

XV.

1610.

(Anal. Societ. Acad. Rom. vol. X, sect. 2, p. 305.)

Epitaful lui Radu Buzescu.

† Ꙗчастѫ . пїатрѫ . прє гроапа радꙋлꙋи бꙋзєскꙋл . ч'аꙋ фостъ . марє ключѣр ктиторꙋл . сфнтєи . мѫнъстирє . ши грѣ боалѫ аꙋ болнт ѫнтрꙋ аниь ши : Ѳ . съптѫмъни : ши с'аꙋ прѣставїт ꙟ лꙋна лꙋ : гєнарїи . зилє Ї . ꙟ зилєлє бꙋнꙋлꙋи ꙍ радꙋлъ воєвод . влт . ,зриї . крꙋг слнцꙋ . ꙁ . крꙋг лꙋнѣ . вї . єпакта . ꙁ.

† Кꙋвънт де ачастꙟ вїацъ дєшартꙟ . рꙋгатє-вєри лꙋи дꙋмнєзєꙋ ꙟ зї ши ꙟ ноаптє . чєташ вєри фи кꙋ чє(н) дн ꙟ ран ꙗръ чинє нꙋ фачє лꙋкрꙋ дꙋмнєзєскъ (!) ꙟкипꙋєщє-сє фокꙋлꙋи дє вѣкъ . чинє-ш сатꙋрꙟ миницєлє лꙋи кꙋцєтꙟ кꙋмꙋ-ш ѵгода трꙋпꙋл ши съ факъ воїа нєкꙋратꙋлꙋи . ши чинє нꙋ-ш ва да ди ꙟ авѣрѣ лꙋи сърачилор ши бєсѣрєчлор (!) ꙟ блвчнєм . ачєла єстє слꙋга дракꙋлꙋи . съ нꙋ зикꙟ нимє къ єꙋ . сънт домн саꙋ влдикꙟ . саꙋ боєрин . къ чинє-ш дꙋпрє ал лꙋи лꙋкрꙋ прими-ва жꙋдєкатъ . къ аколо вом ста ꙟнаинтѣ жꙋдєцꙋлꙋи голи кꙋм нъскꙋт . дєрєпт ача фрацилѡр! нꙋ лъкомирєци ханнєлѡръ ши аꙋрꙋлꙋи чє вꙟ фачєцн калє ларгꙟ ши кꙋратꙟ спрє чєрю кꙋ млстєнїє кꙋм зичє ꙟнсꙋш дꙋмнєзєꙋ : ꙋндє єстє авꙋцꙗ воастрꙟ аколо єстє ши инима воастꙟ.

XVI.

1614.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de vânzare.

(Ștefáneștĭ 7122.)

Єꙋ боа (?) щєфан снь мирон . и съ сєстра єг(о) сора аричѡє . нєпота лꙋи мирон . стрънєпота лꙋи вланко шєтрарюл . ши кꙋ фичорꙋл мєꙋ казал . ши кꙋ боисъ . ꙟншинє прє нои щим . щим (!) ши мрътоaccess

нѡстръ . кȣм нѡи нѣм скȣлат . де бȣнъ воѧ нѡстръ . де ниме невонци . нич сълȣници . ꙟнсъ де бънъ (!) вѡѧ нѡстръ . деч нѡи ам вънъдȣт . дирѣпта ѡчинъ а нѡстръ . дин сат дин бълъичани . дин џȣмътате де сат . а треѧ парте . лȣи мънъилъ . вѡрникȣл де џефънеџи . ши џȣпъинѣсеи лȣи . ангелина . дѣȣ дат лȣи џефан д бои кȣни . дерептȣ н де талери бътȣци . ꙗр иричое . кȣ фичоріи съи аȣ дат л де галбъни рошін : ка с(ъ) ле фіе лѡр ѡчинъ . ши кȣмпъръторъ . ши фичорилѡр съи . кȣ тот венитȣл че с'алѣџе ꙟн наꙗста (!) парте нескимбат нич ꙟнтѡрсъ . ши'и аꙗстъ токмалъ . аȣ фост мȣлци ѡмени бȣни . андреика шолтȣзȣл . ши кȣ ві пъргари . ши попа џефан . чел домнескȣ . ши сара хѡрбъка . ши доломан ч'аȣ фѡст шолтȣз . ши гѡргȣца . ши дани . ши џефан кокошка . ши антон џинере-съȣ . ши аврам месерчиȣл . ши хилип . ши манчѣ фичоріи лȣи кѡстин . ши алци мȣлци ѡмени бȣни . де ла нѡи . ꙗр пре маи маре крединцъ нѡи ам пȣс печатѣ тръгȣлȣи . ши але нѡстре . кътръ чест запис . ка с(ъ) съ џіе . ши сава ѡт бад аȣ скрис чест запис . влѣт ,зркв март . еі . пис ȣ тръг џефънеџи.

XVII.

Ante 1618.

(Ms. Bibl. Centr. Bucur. No. 296, 4⁰, 69 pagine.)

Cuvânt pentru curâţie.

Пéнтрȣ кȣрѫціє кȣм нȣ съ кáде нич чéлора че сíмтȣ ꙟсȣраци съ съ тъвѫлѣскѫ тот дѣȣна ꙟ пъкáте.

(Pag. 1—10.) Кориѳ рлз . лъȣдáци пре дȣмнезъȣ ꙟтрȣ трȣпȣриле воáстре . ши ꙟтрȣ сȣфлетеле воáстре че сíмтȣ а лȣи дмзъȣ . ꙗръ де че мꙗци скрис . бíне ꙗсте ѡмȣль дé мȣꙗре съ нȣ сь атíꙟгъ . ꙗрѫ пентрȣ кȣрьвіе . карелеш мȣꙗрѣ са съ аибѫ . ши карѣш бѫрбáтȣл' съȣ съ аибѫ . мȣꙗрѣ съ фáкь кȣмȣ сь каде чíнсте бѫрьбатȣлȣи . ашиждере ши бѫрьбатȣл моуєрии . мȣꙗрѣ нȣ бирȣꙗціе кȣ трȣпȣл съȣ че бьрбатоýль . ашиждере ши бѫрьбатȣл нȣ бирȣꙗціе кȣ трȣпȣл съȣ че моуꙗрѣ . пéнтр'ачѣ нȣ въ ꙟпърьцирец ȣнȣл де алалтȣ . нȣман пентрȣ кȣрьціꙗ къть-ва врѣме ка съ петрѣчеци ꙟ пость ши ꙟ рȣгъ . ши ꙗръ въ адȣнац ꙟпреȣнъ . ка сь нȣ вѫ нѫпѫстоуꙗскъ са-

тана пе́нтрꙋ несокотинца воастрѣ. ꙗрѣ ꙗчѣста зи́к, ꙟньсъ чине ва врѣ де боу́нѫ [во́е] ꙗрѣ нꙋ де невое. к'а́ш врѣ съ хі́е тоци оаменіи коумоу-с ши еꙋ. че ка́рилеш дарꙋл съꙋ аре де ла дꙋмнезъꙋ. ꙋнꙋ́л ꙟтрꙋ кип. альтꙋ́л' ꙟтр'ал'т ки́пь. зик че́лора че нꙋ-с мърѣтате ши вѫдꙋѫлор. къ ле ꙗсте лоѝ би́не съ петрѣкѫ ка ши ме́не. ꙗрѫ де нꙋ во́рь пꙋтѣ цинѣ съ съ мъри́те. къ маи би́не ꙗсте съ съ мѫри́те, декът съ съ апринзъ. ꙗрѫ че́лор мърѣтате ле зик. ꙟсъ нꙋ еꙋ че дꙋ́мнезѫꙋ: мꙋꙗрѣ де бърба́т съ нꙋ се ꙟпа́рьцъ. ꙗрь де съ ва ши ꙟпьрьци съ пе́трѣкь фъръ де бѫ́рбат. саꙋ съ се ꙟпач(е) кꙋ бърбатоу́л. ши бьрба́тꙋл мꙋꙗрѣ съ нꙋ-ш ласе.

Корнѳ ра́д. скрисꙋ-в'ам воаѫ ꙟ ка́рьте. съ нꙋ вѫ а́местекаци кꙋ ку́рвеле. ши нꙋ нꙋмаи кꙋ кꙋрва́ріи ачещіи лꙋ́ми саꙋ кꙋ лако́міи ла авꙋціе. саꙋ кꙋ а́пꙋкѫторіи. саꙋ кꙋ ꙟкиньтории бозилор. кѫч къ вѫ съ каде съ ешиц диꙟтр'ачастъ лꙋ́ме. ꙗрь акмꙋ в'ам скрис воаѫ съ [нꙋ] въ аместекац. де съ ва грѣи нещи́не вр'ꙋн крещин. оаре кꙋрвар. оаре ла́ком ла а́вꙋціе. оаре ꙟкиньто́рь бозилор. оаре ока́рьник. оаре бе́цивь. оаре апꙋ́къторю. кꙋ ꙋнꙋл ка ачела сѫ нꙋ нич мѫи́кац. къ че трѣбѫ ам кꙋ че́и некреди́ньчош съ-и џꙋ́дек?. аꙋ дорѫ нꙋ џꙋ́декаци во̃н пре чеи ден лонтроу?. ꙗрь пре чеи ден афа́рь и ва џꙋдека дꙋмизъꙋ. дѣчи лепьдаци ꙟши-вѫ ди́ньтрꙋ вой пре чела че́-й ръꙋ. оаре кꙋ́теза-ва нещи́не де вои де ва авѣ вр'о трѣ́бѫ кꙋ нещине съ съ џꙋдече ꙟнаи́итѣ челоръ недирепци. ꙗрь нꙋ ꙟнаиньтѣ свинцилор?. саꙋ а́ꙋ доа́рѫ нꙋ щици къ свенци во́рь џꙋдека лꙋ́мѣ. ши де съ ва џꙋдека де во́и лꙋмѣ́. нꙋ въ съ ка́де ꙟнаи́нтѣ а џꙋдѣце просте. нꙋ щиц къ ши ꙟџерилѡрь во[м] џꙋдека? нꙋ нꙋмаи лꙋ́міен? къ дѣвеци вр'о пъръ лоумаскѫ. чеи окѫ́рьци прѣчеꙗ и́ пꙋнец ꙟ събо́рь?. ка съ вѫ хі́е рꙋшине воаѫ гръескꙋ. ашѣ нꙋ ꙗсте нич ꙋнꙋ́ль ꙟтрꙋ́ вои ꙟце[ле]піітꙋ. ка сѫ по[а]тѫ џꙋдека ꙟтре фра́теле сьꙋ? че фра́те коу фра́те съ џю́декь. ши ꙟкѫ ш'ача́ста ꙟнаи́нтѣ чело́рь некреди́нчошн. ꙗтъ кꙋ́ тотꙋл ꙗсте воаѫ рꙋши́не. къ авеци пъръ ꙟнь де вой. пентрꙋ че нꙋ си́мтеци маи връ́тос вои нъпъстꙋйци? ши пентрꙋ че нꙋ симтеци во́и маи връ́тос пръдаци? че ꙟнкѫ вои нъпъстꙋици ши прѫда́ци. ши ꙟнкѫ фіинда́ꙋ-вѫ фра́ци. саꙋ аꙋ дорѫ нꙋ щиц къ недире́пціи ꙟпьръціꙗ (черюлꙋи adaus la margine) нꙋ вор добѫ́ньди?. нꙋ вѫ ꙟшеларещи пре си́не. къ нич кꙋрьва́ріи. нич ꙟкиньто́ріи бозилорь. нич прѣкоу́рьваріи. нич чеꙗ че съ спꙋ́ркѫ ꙟшиши пре си́не. нич че́ꙗ че (да)ꙋ ба́н ꙟтр'аслам. нич досъдито́ріи. нич апꙋкѫто́ріи. ꙟпьрѫціꙗ черюло́и нꙋ во́рь

добѫньдн . шн атȣнчи че ѥрацн˘. че в'ац свиницт . че в'ац спѫлат . че в'ац ꙟдиреитат'. кȣ нȣмеле дѡмнȣ(лȣ)и нострȣ лȣи Іс҃ . Хс҃ . шн коу нȣмеле дȣмнезьȣлȣи ностроу.

(Pag. 13—19.) Кредиичос кȣвѫнтъ . съ нещиине поχтѣщіе превуціѩ . бȣн лȣкрȣ поχтѣщіте . че съ [ка]де превȣтȣлȣи съ χіе невинноват . ȣніи мȣери бѫрбат . трѣзь . курат . смѣрин . кипеш . юбиторь ла немѣрьнич . ꙟвъцтор (!) . небеции . неȣчигаш . нестрѣꙟгътор ла авуціе . че блѫнд . несвадник . неюбитор ла арьцит . (!) де каса са бине съ съ невоиаскѫ . фечоріи съ н'аибѫ ꙟтроу плекаре кȣ то[а]тѫ кȣрѫціѫ . къ де ноу ва щи нещиіне съ-ш ток'маскѫ каса са . дарѫ бесѣрека лȣи дмизьȣ кȣм о ва пȣта токми? съ нȣ χіе ботезат де курȣндȣ . ка съ нȣ съ мѫндрѣскѫ съ казѫ ꙟ пѫкателе діаволȣлȣи . каде-сѫ лȣи съ аибѫ ши лаȣдь де ѡм бȣн . де чии некредиичоши . ка съ ноу казъ ꙟ мȣстраре ши ꙟ лацȣл врѫжмашоулȣи . діаконіи ашиждере курацн . съ нȣ χіе ꙟдойцн ла кȣвѫнтȣ . съ нȣ бѣ вииь мȣльть . съ нȣ χіе лакоми ла стрѫисȣрѫ . съ аибѫ крединцѫ ꙟ таинѫ . кȣ фире кȣратѫ . ш'ачещиа съ съ ꙟтрѣбе маиньте . дȣп'ач(ѧ?) съ слоужаскъ фіиндь невиновацн . мȣериле лор ашиждере съ χіе коурате . неклеветнитоаре . курате . крединьчоасе ꙟтрȣ тот . діаконіи съ χіе оуніи мȣери бѫрбат . фечоріи бине съ-и сокотѣскѫ ши каселе сале.

Фіюл міеȣ тите . [пентр'ачѣ тѣмь лѫсат ꙟ крить .] ка съ токмещи чѣле нетокмите . шн съ поуи пре ꙟ тоте орашеле попы . кȣм тѣм ꙟвъцам (! l. -ат) де ва χи нещиине фѫрѫ де вине . ȣніи мȣери бѫрьбат . съ аибѫ фечори невиновацн . нȣ ꙟтрȣ окара де кȣрвіе . саȣ неплекацн . къ съ каде превȣтȣлȣи съ χіе невиноват ка ȣн токьмнторь ал ȣн дмизеȣ . нелъпрасник . немъниѡс . негȣстьрець . неȣчигаш . нелаком ла авȣціе . че юбиторю ла страинч . юбиторь ла бинеле ал'тȣѩ . курат' . дирепть . ꙟгьдȣнторь . посник . съ ацютореаскѫ пентрȣ крединьца чѣ адеварь кȣ кȣвънтȣ де ꙟвьцьтȣрѫ . ка съ χіе путѣрник а ꙟньвѫца кȣ ꙟвѫцьтȣръ адеваръ . ши чеѩ че съ ꙟпомчишаѕь съ-и ꙟнфрȣнтѣѕе . къ сим҃тȣ мȣльцн ꙟдъръжіиничи.

(Pag. 26—27.) Крнѳ рч҃в . Къ лаȣда ачаста нȣ с'аȣ опрнт де мене ꙟ χотарьле аχаіен . пентроуче . къ аȣ доарь нȣ вѫ юбѫскȣ пре вон . дмзъȣ щи . ѩрь че фак воюю фач(е) . ка съ таю нъравȣль челора че поχтескь съ не афле винѫ . ка де чѣлѧ че сѫ лаȣдѫ съ (съ) афле коум ши нон . къ ȣніи ка ачеѩ симть апс҃ли менчюноши . лȣкрѫтори менчюноши . де съ ꙟкипȣеска ꙟ кипȣль апс҃лилор лȣи Хс҃ . ши нȣ ѩсте а съ мира . къ ꙟсȣши

сатана съ скнꙟбѫ ꙟ кип а ꙟцерь лȣмннат. дѣчи нȣ ꙗсте лȣкроу маре. де съ ворь ши слȣциле лȣи ꙟкипȣи ка слȣциле дирептьцеи. че свръшитȣль лор ва хи дȣпь лȣкрȣл' лорь.

(Pag. 30—69.) Пентрȣ Іс. Хс. домнȣл' нострȣ. [фїин мїеи! врѣмѧ дѣпои ꙗсте] ши коум аци аȣзит къ антїхрїсть ва вени. ш'акьмоу антїхрїсти мȣл'ци симтȣ. пентр'ачѣ съ ꙟцелѣцем. къ ꙗсте чѣсȣль дѣпои. динꙟтрȣ нои аȣ фост че н'аȣ фост де нои. къ дѣре хи фость де нои аре хи петрекънд коу нои. че ка съ съ арате къ нȣ симть де нои. ши вои авеци дарь дела свънтȣл дхь ши щици тоате. н'ам скрис воаѫ къ до[а]рѫ нȣ щици [адевара]. че пентроу къ о щици. къ ши тоатѫ менчюна динꙟтрȣ адевѫрь нȣ ꙗсте. даръ чине ꙗсте менчюнос? нȣман чела че съ ва лепъда къ Іс. нȣ ꙗсте Хс. ачеста ꙗсте антїхрїст. чела че съ лѣпьдъ де татѫл' ши де фїюль. фїе кареле че съ лѣпъдѫ де фїюль нич пре пърин̑теле н'аре. вои ч'аци аȣзит ди ꙟтью. ꙟтрȣ вои ва петрѣче. ши де ва петрѣче ꙟтрȣ вои ч'аци аȣзит ди ꙟтью. ши вои ꙟтрȣ фїюль ши ꙟтрȣ пърин̑ьтеле вѣци петрѣче. ши ачаста ꙗсте цюроунта ч'аȣ цюрȣит ноаѫ ꙟнсȣши вїѧца де вѣчи. ачаста-м скрис воаѫ пентрȣ чеꙗ че въ ꙟшалѫ пре вои. ши вои дароуль ч'аци лȣат динꙟтѫи ꙟтрȣ вои ва петрѣче. ши нȣ вѫ требоуаѫще(!) съ въ ꙟвѣце пре вои нещине. че ачела дар въ ва ꙟвѫца пре вои де тоате. ꙗсте адевѫрь ши нȣ-и менчюнос. ши кȣм ва ꙟвѫца пре вои съ петрѣчеци ꙟтр'ачѣ. ка дѣка съ ва аръта съ авем ꙟдръзнире. ши съ нȣ хим рȣшинаци дн ꙟсȣль ла веннрѣ [лȣи]. де щици къ ꙗсте диреп̑тоу. съ ꙟцелѣцеци къ фїекареле фаче диреп̑тате дела дънꙟсȣ с'аȣ нъскȣт. ведеци че любовь ка ачела нѣȣ дат ноаѫ пѫринтеле. ка съ не кемѫм фїи лȣ(н) дмзьȣ. пентр'ачѣ лȣмѧ нȣ не щи пре нои къ нȣ-л'аȣ коуноскоут принꙟсȣ. юбьщилор! акмоу симтем фечори лоуи дмзьȣ. ши ꙟкъ нȣ с'аȣ арѫтат че вом хи. щим кънд съ ва арѫта къ вом хи асѣменѣ лоуи. къ вом ведѣ пренꙟсȣ кȣмȣш ꙗсте. ши фїекареле ва авѣ недаждѣ са пр'иінсȣ. съ ва коуръцї пре сине кȣмȣ-н ши ачела коурат. фїе кареле фаче пѫкат. ши фьрь де лѣце фач(е). къ ши пъкатоуль ꙗсте фьрѫ де лѣце. ши щици къ ачела с'аȣ арѫтат ка съ ꙗ пъкателе ностре. ши пъкат иоу ꙗсте ꙟнтрѫсь нич ȣнȣль. фїе чине ва петрѣче ꙟтр'ънсȣль нȣ ва греши. ши фїе чине грешѣще. нȣ л'аȣ възȣт нич л'аȣ ꙟцелес принꙟсȣ. фїин мїеи! ниме съ нȣ вѫ ꙟшѣле пре вои. къ чела че фаче диреп̑тате ꙗсте диреп̑тȣ. кȣмоу-н ши ачела диреп̑т. ꙗръ чела че фач(е) пъкат.

ѥсте дела врѫ̆жмашюулъ. къ диꙟтъю връжмашоулъ аȣ грєшит. къ пентр'ачѣ с-аȣ арѫтáт фїюлъ лоуи дȣ́м'нє[зѫ]ȣ. ка съ ръсnпáскъ лȣ́крȣриле връжмашоулȣ́и. фїє кáрєлє ѥстє нъскȣ́т дела дȣ́мнєзъȣ пъкáтє нȣ фач(є). къ съмѣнца лȣи пéтрѣчє ꙟтръ(н)-сȣ ши нȣ поатє грєшѝ. къч къ ѥстє нъскȣ̀т дела дмнзъȣ. пентр'ачѣ́ста симтъ арътáцн фєчóрїи лȣи дмнзȣ ши фєчóрїи връж'мáшоулоуи.

Іȣда шєрьбȣ́л' лȣи Іс. Хс. [фратєлє лȣи Іáкѡв]. Челора че сíмтъ ботєзаци ꙟтрȣ дмнзъȣ пърíнътєлє. дє Іс. Хс. алéши че лї-и нȣмелє свíнци. мíлъ воаѫ ши пáче ши лю́бовъ ка съ съ ꙟмȣлъцáскѫ. Юбíцилоръ!. кȣ тоатѫ нєвоинца фак воаѫ скрисо[а]рє пентрȣ мънтȣíрѣ воáстръ а тȣтȣроръ. дє нєвоє-м фȣ а скрие воаѫ. дє мъ рóгъ съ вѫ нєвóйци пентрȣ крєдинц[а] свíнцилор че-и дáтѫ воаѫ. къ ꙟтрáръ нéщє оамєни оарє кá-рїи. че-с дє д(є)мȣ́лътъ скрíши ꙟтр'ачест пъкат дє нєкоу́ръцїє. дє скíꙟбѫ дáрȣл дȣмнєзъȣлȣи нострȣ ꙟтроу спȣркѫчю́нє. ши дє ȣнȣлъ дмзъȣ дєспȣ́иторюл ши домнȣлъ нóстрȣ Іс. Хс. съ лѣпѫ̆дѫ. воѩ мї-и съ въ адȣк амéнтє. съ щици вои ȣна ачаста: къ дȣмнєзъȣ. оамєни диꙟ цара єгѵ́пєтоулȣи скоáсє. аль дойлє рѫнд прє чѩ че нȣ крéзȣръ и пéрьдȣ. ꙟцерїи чеѩ че нȣ-ш фєрирѫ чíнстѣ са. че-ш лъсáръ пєтрѣчєрѣ са. спрє мȣ́нкѫ ла зȣа чѣ марє кȣ лєгътȣ́ри нєдєзлєгатє сȣ́пїтоу ꙟтȣнѣрéкъ ꙟи прєвѣгє. ка содомȣ́лъ ши ка гоморȣ́л ши четъцилє че-с ꙟпрєщюрȣ́лъ лóръ. ꙟ кíпȣлъ ачєстора ши ачєщѩ ръťъчíрѫ. ши ꙟблáрѫ прє ȣрьма альтор трȣ́поури. зак ꙟтрȣ черьтáрѣ фокȣ́лȣи дє вѣ́ч съ ѩ мȣ́ꙟкѫ. ашиждєрє ш'ачєщѩ въд вíсє. трȣ́поулȣ-ш спȣ́ркѫ. ши дє дȣмнєзъирє съ лѣ́пъдѫ. дє мърíрѣ лȣи дȣмнєзъȣ нȣ сѫ коу́трємоу́рѫ. Михаилъ воєводȣлъ ꙟщє-[рє]скоу. кънд съ причинѩ коу дїáволȣл пє(н)троу троупȣ́л лȣи Моѷсѝ. нȣ кȣтєзъ съ адоукъ щоудєцъ дє окáръ. че зисє: ка съ тє зъпрєтѩ́скъ дмнєзъȣ. ѩръ ачєщѩ дє кътє нȣ щїȣ хȣлєскоу. кътє-с доупъ фúрє ка добитоáчєлє щїȣ. ши коу ачѣстѩ съ споу́ръкѫ. амáръ лоръ къ прє кáлѣ лȣ каинъ ꙟблáрѫ. ши ꙟтрȣ ꙟшѣлѫчю́нѣ лȣи валаам съ тиꙟсърѫ ꙟ плáтѫ. ши ꙟтрȣ прíчѣ лȣи корєȣ пєрíрѫ. ачєщѩ сíмтъ ла мѣсєлє во[а]стрє. кȣ спȣ́ръкъчю́ни дє съ оспéтѣзъ. фъръ дє тѣмéрє прє синє съ сокотєскъ. нȣ́ѫри фърѫ дє плоаè дє вѫнт пȣртáци. лѣ́мнє дє то[а]мнѫ фъръ дє роадѫ. ди ꙟбє капєтєлє змȣ́л'тє ши съч. валȣ́ри кȣ́мплитє а мѫрєи че сѫ аспоу́мѫ ꙟтр'ȣ́ндєлє сáлє. [стѣлє ꙟшєлътоарє] челóръ ꙟнтоунѣрєкъ ꙟ вѣ́чи ли съ кроу́цѫ. пророчúт-аȣ ши дѣчєщѩ аль шѣптєлѣ дела адам єнох дѣȣ

грѫит: ꙗть ва вени д͠мнзъȣ ꙟтр'ȣнтȣнѣрече де свиньцн ан сън
ꙟнџери. съ фа́к(ъ) џȣдец престе тоц. ши съ вѫдѣскѫ тоа́те
некоурѫцииле ло́рь де тоа́те лȣкрȣриле чѣле некȣра́те а ло́рь.
кȣ чѣлѧ че сѫ спȣ́рькарѫ. ши де тоате кȣве́нтеле чѣле грѣле
че грѫирѫ спр'и́нсȣ пъкѫто́шїи. ши некȣра́цїи. ачещѧ си́мтоу
рѫпщинто́ри. винова́цн. че ꙟблѫ дȣпѫ поХтеле са́ле. кȣ некȣ-
рѫцїи ши кȣ кѫл'ка́ре де лѣџе. ши гȣ́риле ло́рь грѫе́скь прѣ
кȣ мѫндрїе. лаȣдѫ пре чеꙗ че-с де фа́ц(ъ) пентрȣ добѫ́нда
ло́рь. ꙗрь вои ѭбицило́рь!. съ вѫ адȣчеци аме́нте де коуве́н-
теле чѣлѧ че-с зисе маинте де апо́столїи доминȣлȣи но́стрȣ лȣи
І͠с. Х͠с. кѫ грѫниꙗ воаѫ: къ ла врѣмѣ дѣпо́и во́рь вени окарь-
ничи ꙟблънд дȣ́пѫ поХтеле са́ле. ꙟнтрȣ некȣ́рьцїи. аче́щѧ
симт де съ ꙟпарьт пре си́не. къ-с сȣфле́тещи ши сȣфлет н'аȣ.
ꙗрь во́и ѭбицило́р!. кȣ свьнта кре́дини́ца воастръ въ ꙟтѫ-
рици пре си́не. кȣ д͠ȣХȣл свѫ́нть въ рȣга́цн ꙟши-вѫ пре сине.
кȣ лю́бовȣль лȣи дмнзьȣ съ вѫ со́котици. ащептѫндȣ мила
доминȣлȣи но́стрȣ лȣи І͠с. Х͠с. ꙟтрȣ вїꙗца де вѣч. дѣч пре
ȣнїи ми́лоуици кȣ чертарѣ. ꙗрь пре альцїи кȣ фри́кѫ и мѫн-
тȣици кȣм ꙗци апȣ́ка дин ꙟ фо́к. ши и че́рьтацн кȣ тѣме́ре.
съ нȣ ѭба́скѫ вїа́ца чѣ троупа́скѫ спȣ́рька́тѫ. челоуꙗ че-н поа́те
фери́ приꙟши фьрѫ де пѫка́те. ши съ-н пȣе ꙟнаинтѣ мърнен
сале неви́новаци. ꙟтрȣ боу́кȣрїе. ȣиоуꙗ прѣ ꙟцелег'тоулȣи дȣмне-
зьȣ ши мѫнтȣиторюлȣи но́строу. лаȣдѫ ши мѫрире цинѣре ши
пȣтѣре. акмȣ ши ꙟтрȣ тоци вѣ́чїи адевърь. (К. р͠м. п͠а.) Ши
коум нȣ сѫ сфьтȣи́рѫ пре сине съ аи́бѫ пре д͠мнзьȣ ꙟтрȣ ꙟце-
лепчю́не. пе́нтр(а)чѣ и дѣде приꙟшн ꙟтрȣ ме́йте фѫ́рѫ де
сфат. съ фак(ъ) че нȣ съ ка́де. пли́нн де тоа́те недирептѫ́циле.
де кȣ́рвїе. де виклешоу́гоури. де лѫкомїа авȣцнеи. де рѫȣ-
тѫци. плини де за́вистые. де оучи́дери. де сва́де. де ꙟшелѫ-
чю́ни. де нъравȣри рѣ́ле. шопотито́ри. кле́ветни́ч. ȣрѫци де
д͠мнзьȣ. досѫди́тори. мѫрецы. мъндры. ꙟчепьто́ри де рѫȣ-
тѫци. неплекѫто́ри пѫ́ринцилорȣ-ш: неꙟцелегѫтори. џȣрѫмѫ́н-
тȣл нȣ-ш ци́нь. немылости́ви. че еи ꙟдирепта́рѣ лȣи дȣмне-
зѫȣ нȣ ꙟцелѣсърѫ. къ чеѫ че фак ȣнеле ка а́чѣлѧ ли съ ка́де
моарьте. нȣ нȣмаи чеꙗ че фа́к ȣнеле ка ачѣстѣ. че ши чеѧ че
ꙟблѫ пре воꙗ́ челора че фа́к. пентр'ач(ѧ) фѫ́рь де рѫспȣ́нсȣ еши.
ѡ оме! фїе ка́реле чела че џȣ́дечи. къ деч осиндещи пре альтȣл
пре тине оси́ндещи къ ꙟтр'ачела кип фа́че чела че џȣ́дечи. щим
къ ꙗ џюдецȣл лȣи д͠мнезѫȣ ꙗсте кȣ адевѫ́рь пре чеѫ че фак
ȣне ка а́чѣлѧ. дѣчи ꙗи гѫндѣще ѡ оаме!: чела че џȣ́дечи пре
чеꙗ че фа́к ȣнеле ка а́чѣлѧ. къ тȣ вер скѫпа́ де џȣдецȣль лȣи

дмнезѫꙋ. саꙋ де бꙋнѫтата бинелꙋи съꙋ ши де ащептарѣ ꙟнделꙋꙟг рѫбдѫрей сале нꙋ гѫндещи. нꙋ щи къ драгостѣ лꙋи дмнзъꙋ. спре покѫинцѫ те траце. ꙗрѫ дꙋпѫ нѣсѫлничї[а] та ши дꙋпъ неꙟтоарсѫ инимѫ крꙋц(ъ) цї[е] (!) мѫнїе ꙟи зꙋа чѣ де мѫнїе. ла арѫтара дирептꙋл цꙋдецꙋл лꙋи дмнзъꙋ. че ва да кѫрꙋꙗш дꙋпѫ лꙋкрꙋл лꙋи. ꙋнора пентрꙋ ръбдаре а лꙋкрꙋре бꙋне: мърире ши чинсте ши н(е)пꙋтрецꙋне. ꙗрѫ ꙋнора пентрꙋ мънїе. челора че съ ꙟпомчишазѫ адевѣре(и). ши сѫ плѣкѫ недирептѫцеи: ꙋрѫцїе ши мѫнїе ши скрѣбѫ. ши греꙋтате. пре тот сꙋфле(т) омꙋлꙋи челѫ че фач(е) рѫꙋ. жидовилоръ маините ши пѫгѫнилоръ. мѫрире ши чинсте а тот омꙋл че фач(е) бине. жидовилоръ маинте ши елинилоръ. кѫ нꙋ ꙗсте фѫцърїе ла дмнезъꙋ. къ кѫци аꙋ грешит. фѫрѫ де лѣце. фѫръ де лѣце воръ ши пери. ши къци аꙋ грешит ꙟ лѣце кꙋ лѣце съ вор цꙋдека. къ нꙋ-с дирепцїи ꙟнаинтѣ лоуи дмнезъꙋ, чеꙗ че аскꙋл'тѫ лѣцѫ. че чеꙗ че фак лѣцѫ съ воръ ꙟдерепта. (Крнѳ. рна.) Фїекърꙋꙗш и съ даꙋ дарꙋри сꙋфлетещи де фолос. къ ꙋнꙋꙗ кꙋ дꙋхꙋл и сѫ дѫ кꙋвѫнт де ꙟцелепчюне. альтꙋꙗ кꙋвѫнт де ꙟцелѣцере. дела ачелаш дхъ. альтꙋꙗ крединца. кꙋ ачелаш дхъ. альтꙋꙗ дарꙋ[ри] де тѫмъдꙋире. тот кꙋ ачелаш дхъ. альтоуꙗ дѣ фачерѣ чюдѣсе. альтоуꙗ къртоулърїꙗ. альтоуꙗ дѣ съмълоуирѣ чѣле сꙋфлетещи. альтоуꙗ дѣ тъл'мѫчирѣ ꙟ лиꙟби. альтоуꙗ дѣ споунера де ꙟнцелес. тоате ачѣстѣ ле фаче оунꙋль тот ꙋн дхъ. де ꙟпарьте пре поутѣре къръꙋꙗ коумоу-и ѝ воꙗ. де аꙋ нꙋ щици. къ касѫ лꙋи дꙋмнезъꙋ симтеци. ши дꙋхꙋл лꙋи дмнзъꙋ петрѫче ꙟтрꙋ вои? деч де ва спꙋръка нещине каса лꙋи дмнзъꙋ. пьрде-ль-ва приꙟсꙋ дмнзꙋ. кѫ каса лꙋи дмнзъꙋ ꙗсте свьнтѫ. че симьтеци вои. (Крнѳ. ркз.) Ꙗръ ноаѫ аꙋ дескоперит дмнзъꙋ кꙋ дхꙋль сѫꙋ. къ дхꙋл тоате ле щи. ши адьꙟкꙋриле лꙋи дмнзъꙋ. къ чине щи дин ꙟ оамени чѣла че симт ꙟтрꙋ оамени. нꙋмаи сꙋфлетꙋль шмꙋлꙋи че ꙗсте ꙟтр'ънсꙋ. ашиждере ши а лꙋи дмнзъꙋ ниме нꙋ щи. нꙋмаи дꙋхꙋл лꙋи дмнзъꙋ. ꙗрѫ нои н'ам лꙋат дꙋх лꙋмѫскꙋ. че дхꙋл чела че-й дела дмнезъꙋ. ка съ ведем чѣла че-с дела дмнзъꙋ дъръите ноаѫ. де чѣла че ши грѫим. нꙋ ꙟтрꙋ ꙟвъцьтꙋрѫ де ꙟцелепчюне а кꙋвеите оменещи. че ꙟтрꙋ ꙟвъцьтоура дхꙋлꙋи свѫнтꙋ. челор сꙋфлетещи де чѣле сꙋфлетещи ли съ адаꙍг. ꙗрѫ шмꙋл чель лоумань. нꙋ прїимѣще чѣла че-с дин дхꙋл лꙋи дмнзъꙋ. къ ꙗсте лꙋи де небꙋнїе. ши нꙋ поате ꙟнцелѣце. къ лоумѣще съ ꙟтрѣбѫ. ꙗрѫ чель сꙋфлетескꙋ ле причѣпе тоате. ꙗръ ачела нич де ꙋна нꙋ съ адеверѣще. (Крнѳ. рмѳ.) Къ еꙋ ам' лꙋат дела дмнзъꙋ чѣм

ши дат воаѫ. къ домнꙋль Іс. ꙟтрꙋ ноаптѣ чѣма че-л' приꙟ-
сърѫ. лꙋѫ пѫине ши мꙋл'цѫмн. фрѣмсе ши зисе: лꙋаци де
мѫнкаци. ачеста ѥсте трꙋпꙋль мїеꙋ че-н пентрꙋ вой дат. ачаста
фач(е)ци ꙟтрꙋ поменирѣ мѧ. ашиждере шн де пъхаръ дꙋпѫ
чинѫ грѫи: ачеста пѫхаръ ѥсте лѣџе ноаѫ де сингел(е м)їеꙋ.
ачаста фач(е)ци де кѫте шри с'аци бѣ ꙟтрꙋ поменирѣ мѧ.
къ оаре де къте ори с'аци мъꙟка де ачаста пъине. ши веци
бѣ де ачеста пѫхар. моартѣ лꙋи дмнзъꙋ съ мрътꙋрисиций.
пънѫ кънд ва вени. пентр'ачѣ чела че мънѫꙟкѫ пъ[н]нѣ
ачаста сау бѣ пъхарꙋль лꙋи дмнзъꙋ нефїиньд' дестоиникь.
виноват ѥсте троупоулꙋи ши сингелꙋи лꙋи дмнзъꙋ. че ка сѫ
сѫ сокотѣскѫ омꙋл пре сине. ши ашѣ съ мѫнъꙟче де ачаста
пъине. ши дѣчеста пъхар съ бѣ. кѫ чела чѐ мънъꙟнкь ши
бѣ фїиндь недестоиник. џꙋдец шїе мѫнѫнкъ ши бѣ. пен-
тр'ачѣ мꙋлци симть ꙟнтрꙋ вои бол'нави. ши непоутинчошн.
ши моръ мꙋлци. (Кро. рли.) Іарѫ де вонич ши де фѣте
ꙟвѫцѫтꙋрь де ла дмнзъꙋ н'ам. ꙟсь дау сват кꙋм симть
милꙋит де дꙋмнезъꙋ а фи [крединчось]. къ мїе-ми паре к'аре
хи бине аша пентроу невоꙗ че ѥсте акмоу. къ ѥсте бине омоу-
лоуи съ петрѣкѫ ашѣ. ꙗрь де те леџи коу мꙋꙗре нꙋ черька
дезлегаре. ꙗрь де те дезлеџи де моуꙗре нꙋ черька моуꙗр[е].
къ де тѣи ꙟнсꙋрат н'аи грешит. ши фата де съ ва мѫрита
нꙋ ва греши. че ꙟнчеп а авѣ скрьбѫ троупаскѫ оунїи ка ачеѧ.
ꙗрѫ мїе мї-и милъ де вои. че ачаста гръескь фрацилор: къ
врѣмѧ ѥсте скоуртѫ дѣкмоу. ка чеѧ че аꙋ мꙋери воръ хи
коум н'аре авѣ. ши чеꙗ че плъꙟг коум н'аре плънџе. ши чеꙗ
че съ боукꙋрѫ коум ноу с'аре бꙋкоурѫ. ши чеꙗ че негꙋцъто-
рескоу. кꙋм н'аре авѣ. ши челора че ле требоуꙗще ачѣсть
лоуме кꙋм нꙋ л'ѣре требꙋ(и). дѣчи аш врѣ де во[и] съ хици
фъръ де гриже. чела че ноу-и ꙟнсꙋрат съ грижѣще де дмнезъꙋ
кꙋм ва ꙟгъдоуи лоуи дмнезъꙋ. ꙗрь чела че-и ꙟнсꙋрат съ гри-
жѣще де чѣле лоумещи. коум ва ꙟнгъдꙋ[и] моуерен. ꙟпарте-
съ ши моуꙗрѣ де фать. къ чѣ немъритатъ съ грижѣще де
чѣле дꙋмнезъещи. ка съ хїе кꙋратѫ коу трꙋпꙋль ши коу сꙋфле-
тꙋль. ꙗрь чѣ мѫритать съ грижѣще де чѣле лꙋмещи. коум
ва ꙟгѫдоуи бѫрьбатꙋлꙋи.

XVIII.

1619.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de vânzare.

(Stolnicĕni 7127.)

Ꙗдекъ еȣ рȣка цȣпънѣса лȣи кълдърȣше. фата настасїен. непоата кърнеи. ч'аȣ фост шетрарю ѡт влъничѣни. де цинȣтȣл дорохоюлȣи. ꙟсъми де а мѣ вое де ниме ꙟ пресȣратъ нич асȣпритъ. ам въндȣт а мѣ дерѣптъ ѡчинъ ши мошїе. лȣи ифрим фечорȣл лȣй глигорїе сȣлицашȣл непотȣл лȣи калапод. цȣмътате де сат де влъничѣ пре жїжиꙗ. кȣ вад де моаръ ꙟ жижиꙗ кȣ тот венитȣл че съ ва алѣце де ꙟ цȣмътате де сат ши касе дерепт ѡ сȣтъ ши трензечи де галбени де аȣр. де ꙟаинтѣ дȣмисале цȣпънȣлȣи некоаръ пръжескȣл ч'аȣ фост вистѣрнек маре. ши денаинтѣ лȣи чълпан пъркълабȣл. ши денаинтѣ камисȣи (?) воронтарю. ши денаинтѣ лȣпȣлȣи фечорȣл пръжескȣлȣи. ши денаинтѣ лȣи гаврил чоголѣ ши денаинтѣ некитеи де въртоп де цинȣтȣл нѣмцȣлȣи. ши денаинтѣ грекȣлȣи де пъшканїи. ши денаинтѣ лȣи пътрашко чоголеи де вълдещи. ши а лȣи костантин фечорȣл лȣи адам де вълдещи. ши а лȣи тоадер бȣѡрѣни де хъснъшѣнї. ши денаинтѣ а мȣлци ѡамени а нȣме: андреика сорочѣнȣл де цинȣтȣл ꙗшилор де влъничѣни. ши маи маре крединцъ нѣм пȣс тоц печециле. съ съ крѣзъ. пис ȣ столничѣни. ҂зркз. фв. вї.

XIX.

1619.

(Codex Sturdzanus, p. 232—246. — Cuvente den Bătrâni II, p. 120—126.)

Evanghelie cu tâlc.

(O predică.)

Фраци драци асколтаци сфнта ѥѵглїе че съ гръѧще домнилорȣ вѡастре де бине сокотици ши лѡаци аменте че гръѧще домнезеȣ. домноу Іс. Хс. аша зисе съ роугъмȣ-не. Ѥѵглїе.

ꙟтръ ꙟтрȣ челарюль тъȣ ши ꙟкиде оуша та. тълкованїє, че
се зиче ꙟцелѣцере аша зиче: се те ꙟкизи ꙟтр'ърема та де
тоате кȣцетеле лȣмїеи дешарте. Єѵглїє зиче: рѡагъ-те татълȣи
ден черю ꙟ фȣришȣ, ши татъль тъȣ ва ведѣ ꙟ фȣришȣ, да-ва
цїє ꙟаве. ачѣ зиче: ши домнезеȣ ва ведѣ ꙟремата фъръ де
хикленшȣгȣ, ши да-ва цїє ꙟ ведѣрѣ тȣтȣрорȣ. Єѵглїє: рѡагън-
дȣ-вь съ нȣ гръици ръȣ, ка алте лимби. паре ле амȣ къ ꙟтрȣ
мȣлте кȣвенте але лѡрȣ аȣзици ворȣ фй; нȣ вь асемърареци лорȣ.
аша зиче: нȣ кȣ ирема се кȣцеци алте. е кȣ лимба се гръещи
гъндиндȣ ꙟтр'аюре, ка чеꙗ фъцарничїи. къ нȣ вере добънди.
Єѵглїє: щй татъль вострȣ че в'аръ требои аните ꙟкъ де чер-
шотȣл вострȣ. щи домнезеȣ иꙟрима та. ши ꙟцелѣце тоате
кȣцетеле тале. ши вѣде тоате фъцърнле тале. ши плекатȣл
тъȣ. анте ꙟкъ де кȣвънтȣл тъȣ. Єѵглїє зиче: аша амȣ съ
въ рȣгаци вои. вои ботезацїи че сеци ꙟ номеле татълȣи ши
фїюлȣи ши дхоулȣи сфнть. съ ꙟцелѣцеци че гръици, ши
чире кемаци. ꙟтрȣ аџюторюль тъȣ. де нȣ кȣ ирима се нȣ
сокотещи ка чеꙗ ꙟтȣрекацїи. чее че аȣ ꙟтȣрекатȣ дȣпъ часта
лȣме дешартъ. де нȣ ворȣ се ꙟцелѣгъ бирреле съȣ. Єѵглїє
зиче: татъль нострȣ чел че ещи ꙟ черюре. аче ши ꙟцелеп-
чȣрѣ сȣфлетȣлȣи. ши ꙟирема се ꙟралци асȣпръ де черю. къ
домнезеȣ елȣ аȣ фаптȣ черюлȣ ши пъ(мъ)нтȣлȣ. възȣтеле тоате
ши невъзȣтеле. елȣ цѣȣ датȣ трȣпȣ динꙟтр'о фърьнемикъ. елȣ
цѣȣ датȣ въртȣте. елȣ цѣȣ датȣ ѡкїи. ши мърȣ ши пичоаре.
спре сила лȣи стаи ꙟ пȣрънчита лȣи. сѐ ꙟбли ꙟн лѣцѣ лȣи. къ
елȣ цѣȣ датȣ вїаца ши зиле кȣ самъ. ши час де морте. ши
ꙟвїере де ꙟ морте. ши ꙟтре елȣ сь стаи кȣ пелица ши кȣ
софлетȣл съ даи ръспȣнсȣ де чѣи лȣкрат кȣ пелица. нече кȣ
оун кипȣ нȣ поци трѣче дѣ ачѣ татъл зиче: фїи бȣрȣ, ка
зисе елȣ де се фїи фїюлȣ лȣи. де се ꙟпли кȣвънтȣл лȣи ши
фъгъдȣйта та че се зиче боштецюрѣ та. де се добъндещи
ѡчина ꙟн черю ши дȣлчаца раюлȣи. ши каса татълȣи тъȣ.
сѐ те връжмашȣль ꙟшꙗль, къ тотȣ менчȣросȣл татъи е
дракȣл, дече се те рȣпсере де ла татъл тъȣ де ꙟ черю,
дȣче-те вери кȣ елȣ ꙟ фокȣл нестинсȣ ши ꙟтрȣ'нтȣнѣрекȣл
дѣ афаръ. ꙟтрȣ вїермїи неадȣрмици. юѡ е скърчкарѣ дин-
цилорȣ ши плънцере кȣ амарȣ. ши тоатъ мȣꙟка. къ елȣ кȣ
пъкатȣл ꙟтре ши гъмбосѣще ѡмȣл. анте пъха. мъндрїа.
трȣфа. лъкомїе. бецїꙗ. ревнирѣ. лѣнѣ. корвїе. фортȣшаго. ши
допъ ачѣꙗ тоатъ недерептатѣ. къ нȣ гръещи татъл мїеȣ
че татъл нострȣ. дерепче тоци сфнцїи лȣи се-ци фїе фраци

дела ȣ҆нтатъ, фечори мъдȣларе лȣи. Х҃с. елȣ нї-и капȣл нострȣ
елȣ-и Х҃с. капȣл ї-е зеȣлȣ. Еѵ҃глїе зиче: се сфенцѣскъ-се нȣмеле
тъȣ. ачѣ зичѣ: фъ нȣи сфнци съ слъвѣскъ-се кȣ нои нȣмеле
славеен тале. къ'нтрȣ елȣ боѡтезатȣ-м'амȣ. се сфнцѣскъ-се
ꙟн сȣфлетеле ноастре ши ꙟнтрȣ боѡтѣџюрѣ ноастръ, кȣ але
ноастрѣ бȣре лȣкрȣре съ прослъвѣскъ-се нȣмеле славеен тале.
нȣ лъса нои се фнм ръи. се нȣ се ѡкъръѣскъ слъвитȣл нȣмеле
тъȣ кȣ нои, че се лаȣде нȣмеле стȣ ал тъȣ спре нои крещинрїи.
ѡ ферикатȣ пъринте! че аре фечори ка ачеѧ че се лаȣде ꙟн
славъ кȣ еи нȣмеле лȣи. Еѵ҃глїе: съ вїꙟе ꙟпъръцїа та. ꙟпъ
ръцїѧ. гръѧџе а доаѡ верꙟетъ кȣ славъ маре. чѣремȣ се вїꙟе
дх҃ȣл лȣи ши милȣи (! l. мила лȣи) ꙟтр'ъремиле ноастре се
пȣтемȣ фаче пре воѧ лȣи. кȣ сфѣтȣ бȣрȣ, де кȣ бȣ(кȣ)рїе се̇
аџептъмь верꙟетȣл лȣи ши ꙟвїерѣ морцилорȣ. ши џȣдецȣл.
нъдъиндȣ-не спре мила славеен лȣи. ши спре слȣжба ноастръ.
Еѵ҃глїе: ши се фїе воѧ та ка (ш)и ꙟ черю ши пре пѫмънтȣ:
кȣмȣ ꙟ черю ꙟџерїи воѧ та факȣ ши ꙟпреоȣръ сънтȣ. аша
ши нои деспре пъмънтȣ воѧ та се фачемȣ. домнезеȣ маре-и
ши ꙟпреоȣръ кȣ тоци сфенцїи тъи съ фїимȣ. Еѵ҃глїе: пъ-
ꙟрѣ ноастръ съцишаса дъ-ѡ ноаѡ астъ-зи. сацїȣ гръѧџе
чѣ че ѧсте фирѣ ноастръ. че е ѡпȣ а фи търие асть-зи кȣвън-
тȣл лȣи домнезеȣ а та-и кънџига де мъꙟре. пелица лȣи Х҃с.
ѧсте пъꙟре стътȣтȣлȣи нострȣ. ши трезвитȣлȣи нострȣ; ши
сфнтȣл ши лȣмиратȣл сънџеле лȣи Х҃с пре спсенїе ноаѡ, ши
спре вїѧца де вѣчи. рȣгъмȣ-нъ астъ-зи фъръ ѡсъндъ съ-не
кȣмерекȣмȣ кȣ сфнта пелица лȣи ши кȣратȣл сънџеле лȣи, се̇
фнмȣ гата къ доаѡръ пъꙟръ мъꙟре времȣ трѣче де лȣме.
къ зисе домноȣл: ꙟ тоате врѣме съ фимь гата. Еѵ҃глїе:
ши ласъ ноаѡ грешалеле ноастре. ка ши нои лъсъмȣ грешици-
лȣрȣ нощри. дерепїче ши дȣпѫ боѡтеџюре грешимь ши допъ
фъгъ(дȣ)итъ не рȣгъм се ласе ноаѡ, маи въртосȣ аратъ ноаѡ
ка времȣ ръбдътори сь фимȣ. къ аша ва лъса елȣ ноаѡ. ка
нои времȣ лъса виноваџилȣрȣ нощри. се̇ помениремȣ реȣ нȣ ва
лъса ноаѡ; се̇ дѣдеремȣ ръȣ дерепїтȣ ръȣ. нȣ ва лъса. аша нї-и
зисъ ноаѡ де домнезеȣ: ка времȣ фаче нои вечирилорȣ нощри.
аша ши елȣ ва фаче ноаѡ нетрекȣтȣ. Еѵ҃глїе: нȣ не дȣче нои
ꙟ нъпасти. нетаре семȣ нои ѡамерїи. дерепїтьачѣ нȣ ни се
каде съ не дъмȣ нои кȣ воѧ-не ꙟ испити. къ испителе сънтȣ
але еи ноастре крединце. съ авемȣ ръбдаре де се не рȣгъмȣ
къндȣ времȣ къдѣ къдѣ (!) ꙟ испите, се нȣ ꙟгицици фимȣ
де нъпасти. че кȣ аџюторюл лȣи домнезеȣ ръбдаре се авемȣ.

шн лȣкрȣ десесфършнтȣ се прїнмимȣ. къ чела че-ль ꙟвенчє нспита, каде ꙟ нъпасте. шн ꙟгицитȣ ва фн ꙟтрȣ ꙗдȣ. є чела чє ва кѫдѣ шн-ль ва трѣчє кȣ ацюторюл лȣи домнезеȣ кȣ ръбдарѣ шн де ва трѣчє достоинникȣ-и шн кȣрȣрѫ де славѫ че-и гътитъ де домнезеȣ челорȣ че л'аȣ юбитȣ єлȣ. Єѵ͠глїє: хиклѣнȣл ꙟ (! l. ꙟи) дракȣл че кȣ хлнншнгȣл (! l. хиклин-) съȣ къзȣ де ꙟ черю, шн скоасє адам ꙟтън шмȣ де ꙟ раю. шн юда дела х͠с. шн алци мȣлци; де нȣ цинче. се не избъвѣскъ нон де шаме(рн) хиклѣне. къ єн нȣ н'аръ фачє ноаш ннче ȣн ръȣ. че хиклѣнолȣ връжмашȣлȣ ръдикъ шамерїн спре нон. шн фачє невоє лорȣ шн ноаш; ка ръдикъ шарпеле шн ꙟтръ ꙟ єлȣ шн прилъсти єввà, шн єбва ꙟшелъ адам, шн къзȣрь де бȣꙟрътатѣ лȣи домнезеȣ, шн єн шн змеȣл. шн ръдикъ спрє ꙟсȣшн х͠с. хиклѣнȣль шн ꙟтръ ꙟ фарисен шн ꙟшеларь юꙋда спрє перирѣ са, шн алцїн мȣлцн. дерепїтачѣ нȣ де шамерн не рȣгъмȣ се не избъвѣскь, че де хиклѣнȣл връжмашȣлȣ че тоцн не зементѣщи. де се нȣ-ль фъгъдȣнмȣ єлȣ ꙟтрȣ немикь. се нȣ перимȣ кȣ єлȣ че се оурнмȣ єлȣ ꙟнтрȣ немикь. шн нн се каде се-лȣ блъстемъмȣ єлȣ кȣ кȣ(вънтȣль) лȣи домнезеȣ (Єѵ͠г.):. къ а та ꙗсте ꙟпъръцїѧ шн сила шн слава ꙟ вечїѧ вѣкȣлȣи аминь. ꙟралцъ нон ачичѣ ꙟн дъ́рннре съ авемȣ оуповъинцъ таре. къ ꙟмпъратȣл а тотȣ ꙗсте татъль нострȣ де ꙟ черю. шн пȣтѣрникȣ шн слъвитȣ. де се ȣповъимь кȣ крединцъ таре. негъндиндȣ-не, шн се цинм къ хиклѣнȣлȣ времȣ ꙟвенчє шн връжмашȣл кȣ снла татълȣи нострȣ. шн не вемȣ прослъвн кȣ єлȣ. апон къндȣ ва веꙟрн ꙟн̇ слава са єлȣ ва да кȣи-шн дȣпъ лȣкрȣлȣ лȣи ꙟ вечїѧ вѣкȣлȣи. аминь. — пис поп Григорїє ди Мѫхачю. влѣт ͵з҃. р҃. кз҃. шт рожство: ͵ах҃ѳї мс҃ца маи. ї҃. днь аминь.

XX.

1620.

(Cuvente den Bătrâni I, 345—406.)

Cronica lui Mihail Moxa.

Zidirea lumeĭ.

І͠с. Х͠с. де'ичепȣтȣл лȣмїєєи де'нтѫю.

Сȣфлеть тинжюбы авȣцїє сокотѣще. шн де пȣрȣрѧ о похтѣще, ꙗрѫ тȣ сȣфлет ꙟпъръжтескь, де пȣрȣрѧ ꙟсєтошезн кȣ

ментѧ, ка съ афли ꙟвъцѫтȣра кърцилѡр ши дентр'ѫнсе кȣ дȣлчацѫ съ те адъпи; ши ꙟтреби съ џїи: карїи аȣ домнить де'нтъю ши пънѫ ȣнде аȣ ажȣнсь, ши кȣм аȣ ꙟпърѫцит, ши къци аи. нои вѡм лȣа ачесть греȣ, съ-и ши кȣ прѣцеть де дарȣриле тале ꙗле не ръкореськ сȣдориле ноастре; мȣлци сѣȣ невоить де аȣ скрись ани ши ꙗȣ кибзȣить съ спȣе адевърь, ши ȣнȣл кȣ алть нȣ'ш-аȣ съмънать, ꙗтъ ши нои де кътъ не ꙗсте пȣтѣрѧ спȣнемь кȣ адевърь.

ꙟчепȣтȣл лȣ Дȣмнезеȣ че фȣ фъкѫторю десъвръшит лȣмїен: де'нтъю фъкȣ черю фърѫ стѣле, нȣмаи кȣ кȣвънтȣл фѣче, ши-л фрѫмсецѫ дȣмнезеȣ кȣ фрѫсѣцѧ лȣи. Пѫмънтȣл ꙗрѫ ера неподобить, къ ера коперить кȣ'нтȣнѣрекȣл; дечи стрѫлȣчи лȣминѫ, ши фȣџи ꙟтȣнѣрекȣл, ши се арътѫ пѫ-мънтȣл, ши трекȣ зȣа де'нтъю.

А доа зи: лȣминѫ ши а доа зи, ши фъкȣ ши ал доиле черю, шї-н пȣсе нȣме дȣмнезеȣ чела че-л фѣче. атȣнче ꙟпърци апа, ȣна ѡ сȣи сȣс, алта жос, ꙟ сънȣриле пѫмънтȣлȣи. ши пȣсе ꙟтре ꙗле черюл ка ȣнь пърѣте врътос.

А треꙗ зи: стрѫлȣчи ши а треꙗ зи атȣнче токми ꙗзереле, ши извоаръле, ши въиле, ши мȣнцїи, ши пїетриле, врътоапеле, кодрїи, пѫдȣриле, дȣмбрѫвиле, помїи, ербиле, съмънѫтȣриле, легȣмиле, флориле, ши тоатѫ фрѫмсѣцѧ пѫмънтȣлȣи.

А патра зи: лȣминѫ ши а патра зи, ꙟчепȣ а подоби черюл кȣ стѣле ши кȣ лȣчѧфери, кȣ соареле ши кȣ лȣна, де се ꙟтрекь ȣна кȣ алтѫ ꙟтрȣ лаȣда кȣи лѣȣ фапть ши съ кȣноаскѫ ѡаменїи времиле анлѡр. Пȣсе пре Кронь маи сȣс, ал доиле Ꙁевсь, ши ал трейле Арись, ал патрȣл соареле де лȣ-минѣзѫ лȣмїен, ал чинчиле Афродить, ал шаселе Єрміа, ши лȣна маи жос, ши ꙟблѫ непърѫсить, дȣпѫ зиса лȣи Дȣмне-зеȣ, карѣ-шь ꙟ рѫндȣл еи.

А чинчѧ зи: дечи пънѫ а чинчѧ зи нȣ ера пре пѫмънть ниче ѡ витѫ, ниче ꙟтр'апѫ, ниче ꙟ въздȣх а збȣра, ши зисе дȣмнезеȣ апелор, де фѣчерѫ пеџи де тот фѣлȣл, съ ле фїе сȣ-флетȣл ши храна дентр'апѫ, ши дентр'апѫ еши родȣль пасери-лѡр че збоарѫ. ꙗрѫ де ꙟ пѫмънть тоате добитоачеле, ши фїе-риле, гадинеле ши тоате гъꙟнганїиле къте ꙟмблѫ пре пѫмънть.

А шасѣ зи фѣче дȣмнезеȣ раюл кȣ тоате помѣтеле ши кȣ фрȣмоасе мѵризмѫ, ши кȣ дȣлчацѫ десфътатѫ, кȣ ꙟ-въцѫтȣра сфинцїен лȣи; ши ꙟ мижлокȣл раюлȣи рѫсъди дȣмнезеȣ помь де пречепȣт че ꙗсте бине ши ръȣ, ши апѫ кȣрѫтоаре ꙟ мижлокȣл раюлȣи де ȣдѫ помецїи, ши де аколо

се ꙟпарть ꙟ патрꙋ де есь ꙟ лꙋме, анꙋме Гешнь, шн Нилꙋл, шн Ефратꙋл, шн Тигрꙋ.

Фъкꙋ дꙋмнезеꙋ ѡмꙋл кꙋ мѫна лꙋи, де лꙋт, десъвръшитꙋ-л фѣче кꙋ сꙋфлет віꙋ, шї-и дърꙋи минте слободѫ шн пречепѫтоаре пре кипꙋл ѡбразꙋлꙋи съꙋ, шн-л пꙋсе съ се сълѫшлꙋѧскѫ ꙟ едемь, ꙋнде е хранѫ де раю, шн фꙋ алтѫ лꙋме, лꙋме кꙋ ꙟцелепчюне де плинь; ши-л ꙟвъцѫ кꙋ тот бинеле раюлꙋи съ се ꙟдꙋлчаскѫ, ѩрѫ де помꙋл пречепꙋтꙋлꙋи съ се ферѣскѫ, ниче кꙋ мѫна съ нꙋ се атингѫ.

Inceputul Romanilor.

Де ꙟчепꙋтꙋл Рꙋмлѣнилор.

Съ ꙟчѣпемь а скріе де акꙋм търіѧ ши пꙋтѣрѧ Рꙋмѫнилорь, де ꙋнде с'аꙋ ꙟчепꙋть ши аꙋ цинꙋть пъмѫнтꙋл тоть ши църи. Дечи дꙋпѫ прада Троаден, Еніа џинереле лꙋ Прїамь краю с'аꙋ скѫпать, саꙋ-л де слобозисе ощѧнїи, ель се мꙋтѫ кꙋ тоатѫ рꙋда лꙋи, кꙋ къци скѫпасе, ꙟ цара Бенецїен. Дечи Енеа кꙋ къци нотасе кꙋ нꙋисꙋл фѣчерѫ враже ши лꙋарѫ плѫѕꙋнит, къ ле ѕисе скрипть: съ ноате де аколѧ спре апꙋсь пънѫ вор соси ла ꙋнь кътмпь ши ле се ва ꙋмплѧ маса лорь де хранѫ, аколо съ дескалече царѫ, ѩрѫ ꙋнде ва мꙋри о витѫ фꙋгъндь де остенитѫ аколѧ съ факѫ четате. шн лꙋарѫ ачесть плаѕь дечи сосирѫ ла ачель къмпь ши фѣчерѫ колиби. Ѧколо ера ѩрбѫ, де ѡ кема сѣлинѫ, мꙋлтѫ; ши прънѕиндь еи, ꙋнꙋль гꙋстѫ сѣлинѫ, дѣчїѧ ш'алтꙋл ши ш'алтꙋл, атꙋнче стригарѫ: акꙋм ни се ꙟмплꙋ плѫѕꙋнтꙋл кꙋ мѣселе. Дечи врꙋрѫ съ факѫ сфарѫ, кꙋ скроафѫ грасѫ, ѩрѫ ѩ се ѕмѫчи де ꙟ мъна Енїен; ель ѡ гони токма 4. миле пънѫ ѡстени, шн скроафа ѡбоси де къѕꙋ, ши нъскꙋрѫ ѡдатѫ 30 де пꙋрчеи. Еніа ꙟцелѣсе къ се ворь мꙋлци пре аколо, ши аꙋѕи глас де-и ѕисе съ ѕидѣскѫ аколѧ четате. Дѣка ꙟчепꙋ а ѕиди, тъмплѫ-се де въѕꙋ фокь де'нтрꙋ ачел локь, ши вени ꙋнь лꙋпь де ꙟ пъдꙋре ши пꙋрта гѫтежїи де бѫга ꙟ фокь, ѩрѫ ꙋнь вꙋлтꙋрь бѫтѣ кꙋ арепиле ши адꙋчѧ вънть де-ль аціца, ѩрѫ ѡ вꙋлпе хитлѣнѫ немерн де-ши ꙋда коада ꙟ апѫ ши скꙋтꙋра пре фок де врѣ съ-ль стингѫ: еи-ль апринсѣ, ѩрѫ ѩ стъннѧ; ꙟсъ апои бирꙋнрѫ еи, ѩрѫ ѩ фꙋџи; дечи пречепꙋ Еніа, къ кꙋ мꙋлте сваде ши ꙟделꙋꙟгѫ врѣме еи се ворь ꙟнѫлца пре алте лимби, шн ѕиди четатѧ албѫ ши лꙋꙟгѫ, ш'алтѫ четате анꙋме Лешн. Ши аꙋ

авѹть свадѫ мѹлть кѹ домнѹл латинескь кѹ Латин, Фавно ши Тѹрнꙋсь Савантѹл ши кѹ алци домни де ꙟпрежѹр, ши тотѹ-и бѫта Єнїа. Япои се ꙟпѫкарѫ ши ꙟпърцирѫ лок де царѫ. Дѣка мѹри Єнїа, ель стътѹ домнь фїю-съѹ Яскані̇е, нъскѹт де ꙟ Креѹса фата лѹи Прїамь краю; дѹпъ 'нсѹл стътѹ фїю-съѹ Тевєрь, ши ера мѫндрѹ ши витѣзь, ши мѹри некать. Дѣчїи ръмасерѫ дои фечори, Немиторь ши Ямѹлїе; Немиторь лѹѡ домнїа, Ямѹлїе авѹцїе, ши се скѹлѫ Немиторь де ѹчисе фечорїи лѹ Ямѹлїе тоци, ꙗрѫ вре ѡ фатѫ ель ѡ пѹсе попѫ, ши пѹсе лѣџе: фѣтеле че ворь фи попи съ нѹ се мъритє; ꙗрѫ ꙗ се аместекасе кѹ ѡаре чине; дѣка аѹзи Немнторь къ е грѣ, пѹсе де ѡ пѫзїа пънѫ кънде нъскѹрѫ дои џѣмени; дечи пре дениса ѡ бѫгарѫ ꙟ темницѫ, ꙗрѫ пре коконїи и лепъдарѫ кѹ ѹнь чинь пре апа Тиверїеи съ пїарѫ; ꙗрѫ дѹмнезеѹ и крѹцѫ, къ-и гѫси ѹнь поркарю анѹме Фестѹль, ши фѣче бине къ-и дѹсе акасѫ-ши, ꙗрѫ мѹꙗрѣ лѹи Лѹпа нъскѹсе ѹнь коконь морть, къ фѹ воꙗ лѹ дѹмнезеѹ, дѣчїа и пѹсе сѹгаши ꙟ локѹ де фечори. дѣчїа ле зисе нѹме: Рѡм ши Ромил. Дѣка кресскѹрѫ, лорь ле ера вїаца кѹ поркарїи, де пъщꙗ тѹрме ши фѹра. кѹ нещїѹтѹл стрикарѫ тѹрма лѹ Ямѹлїе, че ле ера мошь: татѫ мъни-са. Дѣчї-и принсерѫ шї-и дѹсерѫ ла Ямѹлїе, елѹ-и възѹ воиничи ши фрѹмоши. ши афлѫ къ-и съмть непоци, ши адѹнарѫ глоате де скоасерѫ пре Немиторь де ꙟ домнїе ши дѣдерѫ лѹ Ямѹлїе домнїа, ꙗрѫ Ямѹлїе дѣде авѹцїе мѹлтѫ непоцилорь, де ръдикарѫ оцꙗи ши добѫндирѫ мѹлте домнїи ши църрн. Дѹпѫ ачѣа зиди Ромил четате прѣ маре ши фрѹмоасѫ, де ла Ядамь пънѫ с'аѹ фъкѹт Рѵмѹл 4708 де ан; ши кѹ глас де бѹчинь ѹрѫ: съ аскѹлте тоатѫ лѹмѣ де четата че и се пѹсе нѹмеле Рѵмь; дечи къци есь де акола еи се кїамѫ Рѹмѫнн.

Impărăția lui Leu Iconoclast.

Ꙟпъръцїа лѹ Леѹ Иконоборецъ.

Ячеста Леѹ, кѹ нѹмеле ши кѹ нъравѹл де леѹ, ши кѹ сѹфлетѹл де фїарѫ, ел ера де ꙟ Ісаврїа, де рѹдѫ мѣсерѫ, ши-л гѫсирѫ ла ѹнь пѹць нище Єврѣи негѹцѫтори ши-л кѹноскѹрѫ кѹ але лорь мъестрїи къ ва фи ꙟпърать, дечи-л жѹрарѫ ка съ аскѹлте диншїи кѹмѹ-л ворь ꙟвъца кънде ва фи ꙟпърать. Єль ли се фъгѫдѹи къ-и ва аскѹлта, ши дѣчїи кѹрънде фѹ кѹноскѹть де сфатничи ши соси воеводь ръсъритѹлѹи,

ши-ши афлѫ ажȣторю Артаваздь анȣме ȣнь боѩрннь, дѣчїн се рьдикѫ ꙟпърать; ѩрѫ Ѳеѡдосїе дѣка аȣзи, ель фȣџи де-ш лъсѫ скаȣнȣл ши кȣнȣна мȣнчиторюлȣи, ши се кълȣгъри, дѣчїн добѫнди ꙟпърѫцїѧ де вѣчи; ѩрѫ чел кȣ нърав де леȣ, фїарѫ нъсилникѫ, атȣнче венирѫ чеи проклѧци де ѡврѣи ла чел леȣ сълбатекь ши свирѣчь, дечи ниче чершȣрѫ аȣрь, ниче арџинть, ниче боерїе дела ꙟпъратȣл, че-и зисерѫ аша: де вери съ мори де бѫтрънь ꙟ пърѫцїе (!), ѩрѫ тȣ лѣпъдѫ иконеле де ꙟ бесѣрекѫ ши раде ѡбразеле де пре зидȣри ши ѡпрѣще ѡаменїи съ нȣ се ꙟкине лорь. Єлȣ се фъгѫдȣи, пȣюл аспидеен непоцилорь нѫпърчеен, ши кемѫ пре Германь патрїархȣл де врȣ съ-л ꙟпреȣнѣзе а рьȣ сфатȣл лорь, ѩрѫ пъринтеле нȣ-и дѣде ниче а гръи, че-л фоарте ꙟфрȣнтѫ рьȣ кȣ сфентеле скриптȣри. Єлȣ-л гони де ꙟ патрїершїе. Ѡ амарь скȣлѫ-се лȣпȣл пре пъсторю, ши ꙟтрарѫ лȣпїи ꙟ тȣрма лȣ Хс. де ѡ спърџѧ ши ѡ нека кȣм ера маи рьȣ, ши сфръшїѧ (! l. сфъ-) ѡбразȣл лȣ Хс. ши а прѣ кȣратеи маиче ши а тȣтȣрорь сфинцилорь, ши-ши връсѫ вениннȣл амарь пре тоци крещинїи каци се ꙟкина сфинтелорь ѡбразе, де-и мȣнчїѧ шї-и рьнїѧ кȣ мȣлтѫ ꙟвъцѫтȣрѫ а дракȣлȣи, ꙟкъ маи вратось пре пъринцїи кълȣгѫри! Соцȣ се фѣче лȣ Вартасарь кȣ рѣле лȣкрȣре але лȣи, къ коврьшїѧ пре мȣнчиторїи де'нтыю. Йть еȣ вою арьта корбȣлȣи негрѣла, къ ера ѡ бесѣрекѫ апроапе де света Софїа ши ера стрьнсе кърци ꙟтр'ънса: треи ꙟтȣнерѣче ши треи мїи, ши ера а тоатѫ лȣмѣ философїи ꙟтр'ънсе адȣнате, де ле цинѧ 4. даскали плини де тоатѫ ꙟцелепчюнѣ, ши щїѧ философїѧ тоатѫ ши адънкȣл скриптȣрилор елинещи кȣ крещинещи, ши вѣкѧ кȣ тотȣл, тȣтȣрор арьта шї-и лȣмина кȣ кȣвинтеле ка соареле, кать токма ꙟшиши ꙟпърацїи немикѫ нȣ фъчѧ фъръ сфатȣл ачелора пъринци философи; ѩръ ꙟпъратȣл Леȣ мȣлть невои съ-и поатѫ ꙟтоарче съ-и фїе соци спре рьȣл лȣи че фъчѧ, че маи бине врѣ гони вълтȣрь саȣ врѣ принде стѣле; дѣка възȣ къ немика нȣ ва фолоси, ел адȣсе гѫтѣже ȣскате демпрежȣрь де бесѣрекѫ, дечи арсе пре ачеи сфинци пъринци ꙟпреȣнѫ кȣ кѫрциле ꙟ бесѣрекѫ. Ѡ амарь леȣ кȣ сȣфлеть крȣнть ши кȣ мините де фїарѫ връжмаше, кътѫ пагȣбѫ фечеши! къ ера аколѣ, маи скȣмпь де тоате, ȣнь сфитокь минȣнать де пънтече де шарпе ши ера ꙟтр'ънсь скриптȣра лȣи Ѡмирь: Илїада ши Ѡдисїа. Ꙟ зилеле ачестȣѧ Леȣ прѫдарѫ кȣ мѫнїе цара гречаскѫ пънѫ лънгѫ Цариградь. Ши домни ачеста Леȣ кȣмплить 25 де ани.

Despre Vasilie Machedoneanul.

Сѫ спȣнемь пȣцинел де Басилїе, кѫ ера де ꙟ Македонїѧ, фечорь де ѡмени месери, ши фȣрѫ робнци де Шкѣи, ель сȣцѧ цнцѫ атȣнче, ши сечера мȣма лȣи ꙟ кѫмпȣ стѫпѫнилорь, коконȣл зѫчѧ пре мирище ши венїѧ ȣнь влѫтȣрь де-ль ȣмбрїѧ, мȣмѫ-са'ль гонїѧ, ель ꙗрѫ венїѧ, апои-л лѫсѫ, кѫ пречепȣ кѫ е семнь бȣнь; дѣка соси ꙟ врѫстѫ, елȣ-ши пѫрѫси манкѫ-са де се дȣсе ꙟ Цариградь ши се нѫими пре ла ѡмени де се хрѫнїѧ; ноапта дȣрмїѧ ла ѡ бесѣрекѫ анȣме свети Мокїе, атȣнче вени сфѫнтȣл де грѫи прешѡтȣлȣи: че дорми де нȣ те сколи сѫ баци пре ꙟпѫратȣл ꙟ касѫ? елȣ се скȣлѫ ши мѣрсе ла бесѣрекѫ де вѫзȣ ȣнь ѡмь спрѫтигось кȣ нещїе мѫни гроасе дȣрминдь пре пѫмѫнтȣль голь; лȣи и пѫрȣ ѡ ведѣре, дечи се тȣрнѫ; лȣи и вени пѫнѫ а̀ треꙗ ѡарѫ, шї-и спȣсе апои: чине доарме ачїѧ ел ва фи ꙟпѫрать; атȣнче мѣрсе де-л дещептѫ ши-л дȣсе ꙟ касѫ-ш кȣ чисте (!) маре; ши авѣ прешѡтȣл ȣнь фрате де слȣжїѧ ла ȣнь боꙗринь маре де-ль кема Ѳеѡ-филнць, дѣчїи дѣдерѫ ла боꙗринь, елȣ-ль пȣсе комись; атȣнче адȣсерѫ лȣи Михаиль (ꙟпѫрат) ȣнь бидивїȣ прѣ бȣнь дарь де ꙟ Мисирь, ши нȣ се афла ниме сѫ-ль поатѫ ꙟкѫлека, ꙗрѫ Ѳеѡфилнць спȣсе кѫ аре ѡ слȣгѫ бѫрбатѫ, ши фȣ атȣнчешь кемать Баснлїе, дечи принсе калȣл де фрѫȣ ши-л ши ꙟкѫлекѫ ши алергѫ кѫтȣ-и фȣ воѧ; атȣнче-л пȣсе комись маре ши кȣрѫндь соси ши постѣлникь маре, ши-л фоарте юбїѧ ꙟпѫ-ратȣл, ши дѣчїѧ ꙟчепȣ а ȣри пре Барда. Михаил елȣ-ши пѫзїѧ жокȣриле ши бериле ши мѫꙟкѫриле; атȣнче вени ȣнь вѣстникь де-и спȣсе ꙟпѫратȣлȣи кѫ-и прадѫ Кѫрѫиманїи цара; ель дерепть сѫ нȣ се спае боꙗрїи ши сѫ нȣ пѫрѫсѣскѫ жокȣл, алергѫ де сфѫримѫ ѡ ѡглиндѫ че ера фѫкȣтѫ де ȣнь фило-софь, дечи кѫть врѣи кѫȣта ꙟтр'ѫнса тȣ врѣи кȣноаще фїе ден че латȣри а тоатѫ лȣмѣ сѫ се врѣ рѫдика ѡщи. Ѡ, небȣнїе, кѫтѫ пагȣбѫ фѣче Гречилорь!

Атȣнчѣ дѣде Михаил ѡ ибовникѫ а лȣи дȣпѫ Басилїе, анȣме Еѵдокїѧ, ши ѡ кȣнȣнѫ ꙟсȣши, ши-шь дѣде кȣнȣна де ꙟпѫрѫцїе лȣ Басилїе сѫ фїе ꙟпѫрать. Ѡ датѫ жȣкѫ тоатѫ зȣа, сара беȣ де се ꙟбѫтѫ; ѡаречине анȣме Басиликннь лѫȣдѫ пре ꙟпѫратȣл кѫ: жȣкаши бине астѫзь ши врѫтежиши бине калȣл ла алка; ель ера бѣть де се бȣкȣрѫ ши-л дѫрȣи пре ачела кȣ пашмацїи лȣи, ши-л пȣсе сѫ фїе ꙟпѫрать; Басилїе ста де привїѧ, ши кѫȣтѫ ꙟпѫратȣл кȣ амарь лȣ Басилїе;

атѹнче се спъре ши адѹнѫ чатѫ ши се ръдикарѫ ѧтр'ача ноапте де ѹчисерѫ пре Михаил, къ-ль афларѫ махмѹрь де винь ла ацернѹть, дечи нѹ се пѹтѣ апѫра, че фѹ жѹѧгѣть аколѣ. Ши аѹ домнить Михаил ѧпреѹнѫ кѹ мѹмѫ-са 14 ани, ꙗрѫ ѧсѹши 11 ани, ши-л ѧгропарѫ ла мънѫстире че ѡ кема Хрисополи, лъѧгѫ мѹмѫ-са; аша ера а лѹи Михаиль віаца: нѹмаи че бѣ ши мънка ши жѹка.

XXI.

1620.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de judecată.

(Jași 7128.)

Єѹ бѹми (?) косте бъгок вел дворник долнѣи земли. и никоаре вел дворник вишнѣи землй. и́ дѹмитрѹ гоꙗ вел постелник. и небожатко логофт. и дѹмитрѹ лѹпе дворник глотнїи. и банко шетрар. и инїи болѣри ѿт двор гдпнѹ его млст.

Скрїем шй мъртѹрисим кѹ чѣсть скрисоаре а ноастръ. кѹм аѹ венит ѧнаинтѣ ноастръ. кълѹгърїи дела свънта мънъстїре дела хѹмор. кѹ ѹн запис де мъртѹрїе фъкѹт де трифан постелникѹл. ши с'аѹ пърът де фацъ ѧнаинтѣ ноастръ кѹ рѹска кълдърѹшоае. сора лѹи трифан пост. пентрѹ сатѹл влъичѣнїи съ лок де моаръ ѧ жижїа че ꙗсте ѧ цънѹтѹл дорохоюлѹи. ши пентрѹ доѡѹ фалчи де вїи де котнар ѧн дѣлѹл пскпѹлѹи. зикъндѹ кълѹгърїи. къ лѣѹ дат ши ꙗѹ милѹит трифан пост. кѹ ачел сат ши кѹ ачѣле доѡ фалчи де вїи. пентрѹ сѹфлетѹл лѹи ши а цюпъниѣсїи (!) сале. ши съ ле фак(ъ) паменте де ан ѧтра ан. ши ачел запис ера фъкѹт де трифан пост. ꙗръ рѹска кълдърѹшоае. аѹ зъс. къ ачел сат ꙗсте дирѣптъ мошїе еи. ши саѹ венит ѧн партѣ еи. дечи н'аѹ врѹт съ-л дѣ кълѹгърилор. дечи нои ам ѧтребат пре кълѹгърїи: маи цънѹт аѹ пънъ акмѹ ачел сат. аѹ ба? ꙗръ еи аѹ зъс: къ нѹ'л аѹ маи цънѹт. дечи нои ам сокотит кѹ дирептѹл ши ам зъс рѹскъи кълдърѹшоае съ с(ъ) токмаскъ кѹ кълѹгърїи. съ нѹ стриче дарѣ фръцине-съѹ. дечи рѹска с'аѹ токмит де бѹнъ воꙗ еи. кѹ кълѹгърїи ши лѣѹ дат алтѹ сат анѹме хриникалїи пре жижїꙗ кѹ лок де мори ѧн жижїꙗ. ѧн цънѹтѹл

ꙗшилор. ши лѣȣ лъсат ши ачѣле доѡ фалчи де вїи ла котнар. че ачест сат ꙗсте дирѣптъ кȣмпърътȣръ лȣи трифан пост. дирептȣ. т҃. де талер. дечи кълȣгърїи с'аȣ токмит. ши аȣ лȣат ачест сат ши влъничѣнїи ꙗȣ лъсат еи. къчи аȣ фост ши въндȣци. ши ачел запис че аȣ авȣт фъкȣт де трифан пост. ꙟнкъ'л-аȣ дат кълȣгърїи де'л-ам рȣптȣ. ши ȣн исписок де ла радȣл вовд ашишдере. ши с'аȣ токмит ꙟндесине. ка съ н'аибъ маи мȣлтȣ а пъръ кълȣгърїи пре рȣска къдъръшоае. ничи ꙗ пре кълȣгърїи. че съ-ш цїе ачел сат кълȣгърїи анȣме хринканїи кȣ лок де моар(ъ) ꙟн жижїꙗ. ши ачѣле доѡ фалчи де вїе ꙟн котнар ꙟ пископ. ши съ факъ паменте лȣи трифан пос. дмнезъȣ ꙗрте. ꙗръ чине ва маи скорни пъръ. съ хїе неертат де домнȣл дмнезъȣ. ши де прѣчиста маикъ ши де тоци свенцїи. че съ хїе треклѣт ши проклѣт ѡт г҃а бга амин. де ачѣста мъртȣрисим кȣ чѣстъ скрисоаре а ноастръ. пис ȣ ꙗс вл. ,зрки. юл. вї. днь.

XXII a.

1600—1625.

(Ms. Acad. Rom. Codex miscellaneus.)

(Повестѣ лȣи Ꙗдам ши а Єввеи.)

Călătoria luĭ Sith la raiu.

Eva povestește:

.........Ꙟкълекѫ адáмь ши съ дȣ́се. ши афлѫ пре асии (авел corect. marg.) цȣнгат' ши нȣ́-й зи́се лȣи каин немикѫ. пре кȣмȣ́-й зисѣксе лȣ́й ꙟцерȣл'. ши адȣсе пре авел ши-л пȣсе ꙟ локȣл че съ кїамѫ рїѡнь. атȣнча нѫскȣм пре си́ѳь. ши зи́сей кѫтрѫ адам: нȣ-ц пае рѫȣ домнȣл' мїеȣ. къ ꙗтѫ ꙟ ло́кȣл лȣ́й авел нѫскȣм алтȣл. шї-и пȣсерѫ нȣмеле лȣ́й: сиѳь.

Ꙗтȣнча адам съ рѫсти ши зисе: та́чй! тȣ мȣꙗре. къ сȣфлетȣл мїеȣ съ ꙟпȣцинѫ ꙟтрȣ ми́не. ꙗрѫ си́ѳ' зисе: домнȣл' мїеȣ! еȣ̑ мѫ вою̑ дȣче ꙟ ра́й. ши де аколо во́й адȣче ѡ́реш че. ведѣ-ве́рй ши те вери одихни.

Ꙗдам зи́се: о фиюле! кȣм съ ꙟтри тȣ ꙟ ра́и? нȣ аша. нȣ аша. че па́сѫ ꙟ проти́ва ра́юлȣй ши плѫ̆нцй. доарѫ кȣм-ва

не ва да дꙋмнезѫꙋ дин помꙋл маслинꙋлꙋй съ вѫзꙋ. ка доа́рѫ мн с'аре ма́и потоли боала.

Фїюл' съꙋ сиѳ зисе: де че болѣщий. ѡ пѫринтеле нострꙋ?

Адамь зисе: о фїюле! маре боа́лѫ ам. кънидь грешїй єꙋ ши майка воастрѫ. атꙋнча зисе дꙋмнезѫꙋ: ꙟмꙋлци-съ-во́р сꙋспиниле та́ле ши пꙋрꙋрѣ ꙟтрꙋ грижи ка съ петрѣчй. да-ц' во́и цїе ѡ҃в де боале. ꙋна́. боа́лѫ де и́немѫ. адоаѡ. боалѫ де ѡкй. дꙋпѫ ачѣлѣ алалте тоате. ꙗрѫ ма́йкѫй воастре ꙟй зисе: пꙋрꙋрѣ бѫрбатꙋл тѫꙋ съ те бирꙋаскѫ. ши кѫндь вер́й на́щє коко́нꙋл кꙋ моа́ртѣ съ ци съ кꙋмпѫнѣскѫ. ши съ скꙋлѫ сиѳь ши съ дꙋсе кꙋ маика са ꙟ ра́и. ши възꙋ ѐвва о фїарѫ кꙋмплитѫ че съ кїамѫ горгонна, гонинд пре фїю-съꙋ сиѳь ши стѫтꙋ де зисе кѫтрѫ џѫнсѫ: ѡ фїарѫ! нꙋ-ц' адꙋчй аминте. кꙋм тѣм хрѫнить кꙋ мѫниле мѣле. кꙋм кꙋтѣзй тꙋ дешкиде гꙋра та спре ѡмꙋл че ꙗсте фѫкꙋть пре кипꙋл лꙋй дꙋмнезѫꙋ? саꙋ кꙋм поци рѫнжи диницїи тѫй асꙋпра лꙋй? атꙋнча фїара рѫспꙋнсе кѫтрѫ евва ши зисе: ѡ ѐвво!. дин тине с'аꙋ ꙟчепꙋт'. кꙋм кꙋтезаш тꙋ дешкиде гꙋра та спре мѫнкаре че-ц зисе цие дꙋмнезѫꙋ съ нꙋ мѫнѫнчй?. дере́пть ачѣꙗ ши ѐꙋ де во́й врѣ ши пре фечорꙋл тѫꙋ во́й мѫнка. ꙗрѫ ев'ва ꙋнде ꙟчепꙋ а плѫнџе гла́сꙋль ей съ аꙋзиꙗ де ла рѫсѫритꙋл' соарелꙋй пѫнѫ ла апꙋс. ши зисе ѐвв'а: о амар мие домнꙋл мїеꙋ! де акмꙋ пѫнѫ ꙟ вѣкь. блѫстѫма-мѫ-вор тоате лимбиле. ши ꙟчепꙋ а плѫнџе ꙟнаинтꙗ ра́юлꙋй. кꙋ фїю-съꙋ кꙋ сиѳь ши́-ш' арꙋнка цѫрѫнѫ ꙟ ка́пꙋл' съꙋ. ꙗр ꙟџерꙋл' ли съ арѫтѫ лор. ши ле зисе: че стрига́цй? сиѳ' зисе: доа́м'не! пѫринтеле мїеꙋ ꙗсте бол'нав. ши дорѣще де дꙋл'чаца ра́юлꙋй. ши по́ф'тѣще съ вазѫ дин помꙋл' масли́нꙋлꙋй. доа́рѫ кꙋм-ва и с'аре май потоли боала лꙋй. ꙗрѫ ꙟџерꙋл зисе: о сиѳе! пъринтел(е) тѫꙋ адам нꙋ а́ре лѣкь. къче къ с'аꙋ апропиꙗть зилеле лꙋй кѫтрѫ моарте ши свръшитꙋл лꙋ вени́ть. ши фрѫмсе дин помꙋл чела че динтр'ѫнсь мѫнкасе адам. пентрꙋ кареле пом фꙋ гони́ть дин ра́й. ши дѣде лꙋй сиѳ. сиѳ дꙋсе ла адам. адам вѫзꙋ ши кꙋно́скꙋ ши сꙋспинѫ та́ре ши ꙟплети кꙋнꙋнѫ. ши́-ш' пꙋсе ꙟ ка́пь. ши възꙋ мѫна лꙋи дꙋмнезѫꙋ лꙋѫндь сꙋфлетꙋл лꙋй. ши възꙋ евва. кѫдельница кꙋ ладан кѫдиндь трꙋпꙋл лꙋй ада́мь. ши вѫзꙋ тре́й ꙟџерй цїинд лꙋми́нй апринсе ꙟ мѫниле сале. ши кѫꙋтѫ сиѳ спре чер́й. ши вѫзꙋ сꙋфлетꙋл лꙋй адам стѫндь апроа́пе де дꙋмнезѫꙋ ши мꙋлциме де ꙟџери съ рꙋга́ пентрꙋ адам. ши кѫндь съ скꙋлѫ архаггль миха́иль атꙋнча тоцй ꙟџерїи тѫкꙋрѫ (! l. -кꙋ-). атꙋнча съ мѧстиви дꙋмнезѫꙋ ши-ш тинсе мѫна

са де апȣкѫ ˋсȣфлетȣл' лȣ́й адам. ши ꙟвѫцѫ пре сн҄фть де лȣѡ трȣпȣл лȣ́й ши-л дȣсе ꙟ локȣль че съ кїемѫ̀ геросна пла́та ши кѫндь сѫпѫ гроапѫ. ꙟцерȣл сѫмнѫ гроа́па. ши фȣ глас дин че́рй де грѫ́и: адаме! ада́ме!. ел зисе: че ꙗсте доамне?. дȣмнезѫȣ зисе: крез' спȣсȣ-ц-ам цие. къ дин пѫмѫнть е́щй ши ꙗрѫ ꙟ пѫмѫнт' ве́рй мѣ́рџе. ꙗрѫ пѫмѫнтȣл(ȣи) зисе: ал' тѫȣ динтр'але тале цїе адȣче де тоате!. аша ꙟгропарѫ пре адам кȣ кȣнȣна че ера ꙟ ка́пȣл' лȣ́й. евва кȣ глас смери́ть съ рȣга. кѫтрѫ дȣмнезѫȣ. ши грѫнѧ: доамне. пъринтеле мїеȣ!. приимѣще сȣфлетȣл мїеȣ. ши аша дȣпѫ адам' а шасѧ зи плекѫ ка́пȣл съȣ. ши-ш дѣде сȣфлетȣл съȣ лȣ́й дȣмнезѫȣ. ши аколо ꙟгропа́рѫ пре евва лѫ́нгѫ фїюл съȣ авел'. ши ако́ло крескȣ ȣн лемнь дин кȣнȣна че е́ра ꙟ капȣл лȣ́й ада́м'.

Славѫ домнȣлȣи дȣмнезѫȣ ши мѫнтȣиторюлȣи нострȣ І҃с. Х҃с. ꙟтрȣ вѣчи де вѣчй. ами́нь.

XXII b.

1600—1625.

(Ms. Acad. Rom. Codex miscellaneus.)

Paleea.

Povestea luĭ Melchisedec (pag. 119—140).

......Ζи́се дȣ́мнезѫȣ кътрѫ аврамь·:·ꙗтъ еȣ̆ вой пȣне сватȣль мїеȣ кȣ ти́не ꙟтрȣ тоатѫ рȣда де акмȣ ши пѫнѫ ꙟ вѣчй. ши те вой бл҃сви́ пре тине ши ве́рй фи́ бл҃свить. ши де акȣмь ꙟнаи́нте нȣ ва фи нȣмеле тѫȣ авра́м. че авраам ва́ фи́ нȣмеле тѫȣ. пентрȣ къ пѫринтеле съ спȣне пъри́нте а мȣлте ли́м'бй. пъри́нте алес ши пъри́нте ꙟнал'т. пе́нтрȣ къ пъри́нте а мȣлте лим'бй тѣм пȣсь пре тине. крѣще-те-вой ши те вой ꙟмȣл'цй фоа́рте. Че акȣмь ѧ асинȣл тѫȣ. ши ѧ вешмъ́нте скȣм'пе де мȣлть прець. ѧ пъйне ши винь ши бри́чюл амѫнѫ. ши те сȣе ꙟ мѫгȣра ѳамарїей ши стѫй пре пїа́трѫ ши стригѫ де трей ѡрй: чл҃че бї҃и!. чл҃че бѫ҃їи!. чл҃че бѫ҃їи!. ши ва еши деспре ла́тȣрѣ мѫгȣрей деспре мїазѫ ноапте. еши-ва ȣ҆н ѡмь сѫлбатекь. кȣ ȣнгиле де ȣ́нь ко́ть. ши кȣ пърȣль капȣлȣ́й ши

кȣ барба пънѫ ла пичоаре. ꙗрѫ тȣ съ нȣ те спáй де дънсь. чи съ те скóлй съ тай ȣнгиле лȣй. ши съ-и рáзй пърȣль лȣй ши съ-и дáн пъйне съ мънѫнче. ши вин съ бѣ. ши те вéрй влсви де дѫнсь ши верн фи блсвúтъ.·.

Ꙗчеста Мелхиседек съ спȣне фѫрѫ де татѫ. фѫрѫ де рȣдѫ.·. асѣмене ѧсте фїюлȣй лȣй дȣм'незѫȣ. майка са съ кїамѫ салúмȣль. пре нȣмел(е) четъцей ей. ꙗрѫ татѫ-сѫȣ съ кїамѫ ѡседекь. ши нѫскȣ. в. фечорй. нȣмеле ȣнȣѧ седекь. ши нȣмеле челȣѧ-л-алть мелхи. ла арѫтаре ерà ши ачеѧ ши четáтѣ лóр(?) ѡседекь ера непоть лȣй неврóдь. пентрȣ ачаѧ съ сълъшлȣйѧ ꙟ полáте. де ла неврóдь петрекȣрѫ ꙟпѫрѫциндъ. ꙟсѫ бирȣнѧ ши ꙟпържцїѧ вавилонȣлȣй. къндь фȣ ꙟтр'ȣна де зúле. зúсе ѡседекь ꙟпърат' фїюлȣй съȣ лȣй мелхи: фїюле! ел зисе: че вей съ зичи пърúнте? ши-й зисе: дȣ-те ла чюрда бойлóрь нощри ꙟ галилей. ши-м' адȣ. о҃. де џȣнчй ка съ џȣнгемь жртвѫ. марелȣй крон дȣ́мнезѫȣ. ши челора-л-áлцй къ ам нъдѣжде дȣпъ ачѣѧ съ мѣрџем ла ѡáсте. Ꙗчѣстѧ дѣка аȣзи мел'хїй превеџїе ꙟтр'ачѧ ноапїте крѫндь съ плинѣскѫ слȣжба ши ꙟвъцѫтȣра пърúнтелȣй съȣ. ꙟтр'ачѣ ноапїте ера лȣна фоáрте лȣминатѫ. ши стѣлеле стрѫлȣчїѧ фоáрте. ачѣстѧ дѣка възȣ мелхїй съ мúрѫ. ши гъндú ꙟтрȣ сине зикѫнд': ѡх! пре че лȣкрȣрй фрȣмоасе ѡдихнѣще дȣмнезѫȣ. фѫкѫторюль а тоате! дȣче-мѫ-вой де вой спȣне пъринтелȣй мїеȣ. май бúне ачестȣѧ съ ꙟнѫл'цѫмь жрътвѫ. декѫть бозилѡрь. челорь мȣцй. ши сȣрзй. май бúне съ адȣчем ши съ џȣ́нгем жртвѫ дȣмнезѫȣлȣй череск. Татѫсѫȣ дѣка аȣзй ачѣстѧ съ мѫнїе. ши зисе кътрѫ дѫнúсь кȣ џȣрѫмѫнть: џȣрȣ-мѫ пре мáреле мїеȣ дȣ́мнезѫȣ. ка нȣ кȣм'ва съ съ мѫнїе спре мине ши съ мъ здробаскѫ. ꙗрѫ акȣм' те вон џȣнгѧ ши те вой да пре тине жртвѫ гата дȣ́м'незѫилорь мїеи къче къ адȣсешь виклешȣгъ спре мине ши спре дȣм'незѫи мїеи.·.

Дечй дȣкѫндȣ-сѫ мел'хи ꙟ галилею. ꙗр татѫ-сѫȣ ꙟтрѫ кѫтрѫ ꙟпърѫтѣса салúма ши грѫи: ꙗтѫ еȣ гѫндїй ка пре ȣнȣль дин фечóрїй нóщрй съ-л џȣ́нгїемь. ши съ-л дѫм жртвѫ марилорь дȣ́м'незѫи. ꙗрѫ ꙟпърѫтѣса юбїѧ май врътóсь пре мел'хїи. декѫт пре сéдекь. ши кȣ плънсь зисе: възь къ вей съ џȣ́нгй пре юбúть фїюл мїеȣ ка съ-л дай жртвѫ дȣмнезѫилóр нощри. ꙟпъратȣль зисе: съ нȣ фїе ашà. че съ арȣ́нкѫм сóрцй. дéчй арȣ́нкарѫ ши къзȣ соáртѣ спре фїюл ей чел' май микь анȣме мел'хїй. Ꙗрѫ кънд щиȣ ꙟпърѫтѣса къ вине мел'хїй дин галилею. зисе кѫтрѫ фїюл съȣ. сéдекь: ꙗтѫ фра-

теле тъȣ мелхїй ва съ моарѫ де мѫниле тътѫни-тѫȣ ка съ-л дѣ пре ꙟс жиртвѫ. че те скоалѫ де мерџй ꙟтрȣ тѫмпинарѣ лȣи. ші-й спȣне лȣй де тоате. съ фȣгѫ ꙟтр'алтѫ парте. ка съ сѫ избѫвáскѫ де гѫндȣль тътѫни-сѫȣ. Дечй съ скȣлѫ седек ши съ дȣсе ꙟтрȣ тѫмпинарѣ фрателȣй съȣ мел'хїй. ꙗрѫ ꙟпѫратȣль зисе кътрѫ пȣтѣрничїй съй ши кътрѫ тоци боярїй: ꙗтѫ еȣ гѫндїй. ка съ цȣнги пре фїюл мїеȣ чел май тънѫрь. адекъ пре мелхи. ка съ-л ꙟналць жиртвѫ: —

Ши дѣка аȣзирѫ де цȣнгїарѣ ꙟпѫратȣлȣй. съ цȣрȣирѫ тоцй боярїй съ-ш цȣнге къте ȣнй фечорь съ ꙟналце жртве бозилорь. пентрȣ ка съ ꙟтѫрѣскѫ кȣвънтȣль ши похта ꙟпърѫтѣскѫ. (ꙗ)рѫ седек дѣка тѫмпинѫ пре фрате-съȣ мел'хїй ꙟй спȣсе лȣй де тоате къте фȣрѫ. ши ꙟ грабѫ дескълекѫ мел'хи депре калȣль съȣ ши съ дезбрѫкѫ де вешмѫнтȣль съȣ каре-л пȣрта ши-л пȣсе пре кал'. ши зисе кътръ фрате-съȣ мелхи (corect. marg.: седек): а калȣл ши хайнел(е) ши ѡаменїй. ши добитоачеле ши те дȣ кътрѫ пъринтеле мїеȣ. ꙗрѫ еȣ мъ вой дȣче кȣ ачастѫ хаинѫ че амь асȣпрѫ ȣнде нимѣ мъ ва щи. ши аколо вой петрѣче. пентрȣ ка сѫ скапi де ача моарте амарѫ. седекь лȣѡ тоате къте фȣрѫ ла фрате-сѫȣ мел'хїи ши съ дȣсе ꙟ четате ꙟ салимь кътрѫ пъринцїй съй. ꙗрѫ мел'хи ста де аскȣлта пълнисȣл' ши тънгȣирѣ че съ фъча ꙟ четате. пентрȣ фечорїй че врѣ съ-и цȣнге. ши ера гльчавѫ мȣл'тѫ ꙟтрȣ тоци ѡаменїй. ши адȣнарѫ фїеште-чине къте ȣнй коконь ал' съȣ. ши фȣрѫ де тоцй. п҃. де коконй. шй ста де ащепта пре ꙟпъратȣль съ-ш цȣнгїе фечорȣль съȣ. съ-л факѫ жиртвѫ бозилор. дȣпѫ ачѣ съ-ш' цȣнге ши ей пре фечорїй съй. ꙗрѫ мел'хи ста ꙟ протива четъцен. ꙟ мѫгȣра че съ кїамѫ елеѡнȣль. ши ачейни мѫгȣре ꙟй пȣсе мел'хїй нȣмеле елеѡнȣль че съ зиче. масте. къче къ аколо афлѫ милѫ. ши бȣн дарь. ши възѫндь тȣрбȣрарѣ четѫцей. ѡфтѫ ши кътѫ спре чери. ши кȣ лакрѫмй ȣдѫ пъмѫнтȣль. сȣспинѫ фоарте таре. ши авъндь ѡкїи съй спре чери. стригѫ аша: свнцїꙗ та ещй дом'нȣль дȣмнезѫȣ. чела че ай фѫкȣть черюл'. ши пъмѫнтȣль. соареле ши лȣна. ши стѣлеле. паре-м мїе къ свнцїꙗ та ещй май маре де къть тоцй дȣмнезѫй. къ лȣкрȣриле тале аꙗве арѫтарѫ пȣтѣрѫ та. дечи де те ѡдихнещи спре тоате ачѣстꙗ. ши де верй съ мѫ фачи а фи шербȣль тѫȣ. нȣ трачe чѣрерꙗ мꙗ. че мъ аскȣл'тѫ ꙟ часȣл' ачеста. ка сѫ пїꙗе четата кȣ бозїи ши кȣ тоци чеꙗ че кредь ꙟтр'ѫнший ∴ (ш)й дѣка фȣ кȣвънтȣл' ачеста. ачїеш фȣ кȣтремȣр маре ꙟ четата салимȣлȣй. ши

де нѫпра́снѫ съ кȣтремȣрѫ ши съ рѫсъпи тоатѫ чета́та. ши ꙟгици пъмѫнтȣл' пре тóци че петреча ꙟ чета́те.∴.(м)ел'χи дѣка възȣ ꙟфрикошатѫ ка ачѣа. съ мирѫ. ши съ темȣ де дȣмнезѫȣ фѫкъторюл черюлȣй ши ал пъмънтȣлȣй ши съ скȣлѫ ши съ сȣй ꙟ мъгȣра өтамарїей (!). дѣколо съ погорѫ ши ꙟтръ ꙟ латȣрѣ мъгȣрей деспре мїазѫ-ноапте. ши петрекȣ аколо. м҃. де ани. ши нȣ ворови кȣ оаменїй. ничй еши де аколо. че ера де мѫнка мȣгȣр ши мїаре сълбатекѫ. ши бѧ апѫ дин-тр'ȣн из'воръ. пънѫ кънд фȣ тримис авраам кътрѫ дънсȣлъ. пре кȣм ꙟй зисѣсе лȣи домнȣл' дȣмнезѫȣ.

XXIII.

ca. 1625.

(Летопісецїле църїі Молдовїі, Vol. I. Iашіі 1852, p. 93 urm.)

Letopisețul luĭ Ureche.

Дóмнїи църъжи Мѡлдовїи ши вїаца лѡр де

Григóрїе Оурéки. Вѡрник мáре ꙟ Мѡлдóва.

Предословїе.

Мȣ́лци скрїинтори с'аȣ невоит де аȣ скрис рѫндȣл ши повестѣ църъжлѡр ши аȣ лъсат извод пре оурмъ, ши бȣне ши ръле съ ръмѫе фичорилѡр ши непоцълѡр, съ ле хїе чѣле бȣне де ꙟвъцътȣръ, ѩр чѣле ръле ка съ съ поатъ ферн, ши съ съ сокотѣскъ, ши челѡр бȣне съ оурмѣзе. Ши алцїи пизмȣинд ши ꙟсъмнѫнд, ши скрїинд, кȣм ши еȣ Григорїе Оурѣки, каре ден мила лȣи Дȣмнезъȣ ши ал Домнȣлȣи меȣ ам фост Ворник Маре, кȣ мȣлтъ невоинцъ ам четит кърцнле ши изводеле, ши але ноастре, ши челѡр стръине, ши ам афлат кап ши ꙟчепътȣръ мошилѡр де оунде аȣ изворѫт ꙟ царъ, ши с'аȣ ꙟмȣлцът, ши с'аȣ лъцит, ка съ нȣ съ ꙟнече анїи чеи трекȣци а тоате църнле; ши апои съ нȣ съ поатъ щи че с'аȣ лȣкрат, съ съ асемине хиерелѡр ши дѡбитоачелѡр челѡр мȣте, ши фъръ минте. Ꙗчеа оурмънд, ши мъкар къ съ афлъ ши де алцїи ꙟсемнате лȣкрȣрнле църъжи Мѡлдѡвїи, апȣкатȣ-м'ам ши еȣ а скрїере ꙟчепътȣра, ши адаосȣл, маи апои ши скъдерѣ, каре съ веде къ аȣ венит ꙟ зилъле ноастре, дȣпъ кȣм аȣ фост

ꙟтъюл църъжи ши пъмѫнтꙋлꙋи нострꙋ а Мѡлдѡвїи. Къ кꙋм съ тъмплъ де сърг ши ꙟдаоуе похоюл апїи, ши ꙗръ ши де сърг скаде ши съ ꙟпꙋцинѣзъ, аша с'аꙋ адаѡс ши Мѡлдѡва, каре маи апои де ла алте църи с'аꙋ дескълекат, ши с'аꙋ лъцѫт де сърг ши фъръ де зъбавъ. Ꙗчеле черкънд ле ам ꙟдрептат кꙋ невоинцъ, къ нꙋ нꙋмаи летописецꙋл нострꙋ, чи ши кърци стръине ам черкат, ка съ пꙋтем афла адевърꙋл, ка съ нꙋ мъ афлꙋ скрїитѡр де кꙋвинте дешарте, чи де дрѣпте; къ лѣтописецꙋл нострꙋ чел молдѡвинеск аша скрїе де пе скꙋрт, къ ниче де вїаца Дѡмнилѡр каре аꙋ фѡст тѡатъ кѫрма нꙋ алѣуе, не кꙋм лꙋкрꙋриле дени лъꙋнтрꙋ съ алѣгъ, ши пе скꙋрт скрїинд ши ꙟсемнънд де ла ꙟчепꙋт пънъ ла домнїꙗ лꙋи Пътрꙋ Вод(ъ) Рареш, ши с'аꙋ стѫнс; къ де аичe ꙟкоаче н'аꙋ маи скрис нимениѣ. Ниче есте а съ мирареи, къ скрїитѡрїи нострии н'аꙋ авꙋт де оунде стръине кърц; къ де ла лъкꙋиторїи де'нтъю н'аꙋ афлат скрисори, къ н'аꙋ лъсат, ка неуе ѡамени неашъзац, ши маи мꙋлт проци ши некъртꙋрари, чи ши еи аꙋ скрис маи мꙋлт дени басне ши дени повѣщи, чe аꙋ аꙋзит ꙋнꙋл де ла алтꙋл. Ѥар скрисориле стръинилѡр скрїꙋ прѣ ларг ши де ауꙋнс, каре аꙋ фѡст ръвнитѡри ши хербинц нꙋ нꙋмаи але сале съ скрїе, чи ши чѣле стръине. Ши де аколѡ лꙋѫнд мꙋлте, ши липиндꙋ-ле кꙋ але ноастре врѣми потривинд, ши ам скрис ачест литописец, кареле ши де нꙋ съ ва потриви пе ла мꙋлте локꙋри, чел чe ва хи кꙋ минте, гѫндескꙋ, къ нꙋ ми ва винꙋи; къ де мꙋлте ѡри ѡмꙋл ꙟсꙋши чѣле чe вѣде кꙋ ѡкїи сѫи нꙋ поате съ ле пꙋе пе рѫнд, ши мꙋлте змиитѣуе. ши аꙋ спꙋне маи мꙋлте, аꙋ маи пꙋцине; дар чѣле де демꙋлт ши ръсꙋфлате де атъта врѣми де ани! Чe еꙋ кꙋм ам афлат, аша ам арътат.

Григорїе Оурeки;
Вѡрник маре.

Кап. в҃.

Petru Vodă bate oștile luĭ Cazimir.

Домнїꙗ фечѡрилѡр лꙋи Стефан Водъ челꙋи де'нтъꙋ.

Ꙗчест Стефан Водъ аꙋ авꙋт дои фечѡри, кꙋм с'аꙋ поменит маи сꙋс, пре Стефан ши пре Петрꙋ; карїи дꙋпъ моартѣ тътъни-сеꙋ причиндꙋ-се пентрꙋ домнїе, аꙋ фꙋуит Стефан, фрателе чел маи маре, ла Казимир краюл лешеск, похтинд ажꙋтѡр ꙟмпротива фръцине-сеꙋ лꙋи Петрꙋ, ши съ-и се плече

кꙋ тоатъ цара. Ꙗр Петрꙋ кꙋ ажꙋтор дєла Оунгꙋри аꙋ апꙋкат цара. Бrънд Казимир, країꙋл лешеск, ка съ добъндѣскъ цара, ши съ фїє прє воꙗ лꙋи Стєфан Водъ, ꙗꙋ дат ѡастє, ши аꙋ ꙟтрат ꙟ царъ, ꙟ зи ꙟтъи а лꙋи юлїє. Ши ꙟнтъи ꙟи мєрџѣ кꙋ нърок; ꙗръ маи апои ꙗꙋ амъцит аи ностри, дє ꙗꙋ бъгат ла кодрꙋ, фїинд копачїи ꙟцѫнаци прє лънгъ дрꙋм, ꙗꙋ сꙋрпат асꙋпра лѡр, оунде къци н'аꙋ перит дє копачи ꙗꙋ принс вїи, прє карїи маи апои ꙗꙋ ръскꙋмпърат краюл Казимир. фост-аꙋ ꙟтрє ачєсти роби ѡамєни мари: Збигнєв ши Тѫнчєнски, фєчѡрꙋл воєводꙋлꙋи дє Кракъꙋ, ши трєи стѣгꙋри а трєи Воєвози: а Кракъꙋлꙋи, ши а Сандомирꙋлꙋи, ши а Лїѡвꙋлꙋи, ши ноъ стѣгꙋри боєрєщи. Ꙗръ литописєцꙋл нострꙋ дє фєчѡрїи лꙋи Стєфан Водъ, чє помєним маи сꙋс, нємикъ нꙋ скрїє, чє зичє къ дꙋпъ домнїꙗ лꙋи Стєфан Водъ аꙋ домнит Югъ Водъ, апои Ꙗлєѯандрꙋ Водъ, карєлє сє ва помєни маи жос. Ꙗръ нои н'ам лъсат съ нꙋ ꙟсємнъм ничє дє фєчѡрїи лꙋи Стєфан Водъ, пентрꙋ къ поатє съ фїє адєвърат, къ нꙋ пъртинѣщє кроникарꙋл Бїєлскїє алѡр съи, чє скрїє потикала чє аꙋ петрєкꙋт Стєфан Водъ кꙋ ажꙋторюл Лѣшилѡр, дє аꙋ перит кꙋ тоцїи.

Кап . вї҃.

Proclamarea luĭ Ștefan cel mare de Domn al Moldoveĭ.

Кънд с'аꙋ стринс цара ла локꙋл чє сє кꙗмъ Дирєптатє, ши аꙋ ръдикат Домн прє Стєфан Водъ.

Стєфан Водъ аꙋ стринс боꙗрїи ши мари ши мичи, ши алтъ кꙋртє мърꙋнтє, ꙟпрєꙋнъ кꙋ Ѳєоктист Митрополитꙋл ши кꙋ мꙋлци кълꙋгъри, ла Дирєптатє, ши ꙗꙋ ꙟтрєбат прє тѡци: єстє кꙋ воꙗ тꙋтꙋрѡр съ лє фїє домн? Ꙗтꙋнчє тѡци кꙋ оун глас аꙋ стригат: „Ꙟ мꙋлци ани дєла дꙋмнєзєꙋ съ домнєщи.“ Ши кꙋ воꙗ тꙋтꙋрѡр л'аꙋ ръдикат домн, ши л'аꙋ помъзꙋнт дє домнїє Ѳєоктист Митрополитꙋл. Ши дє аколѡ аꙋ лꙋоат Стєфан Водъ скиптрꙋл църїи Молдовїи, ши аꙋ мєрс ла скаонꙋл домнєск ла Сꙋчѣвъ.

Дєчїи Стєфан Водъ гътиндꙋ-сє дє маи мари лꙋкрꙋри съ факъ, нꙋ черкъ съ ашєзє цара, чє дє ръсбоаїє сє гъти, къ аꙋ ꙟпърцит ѡщїи салє стѣгꙋри, ши аꙋ пꙋс хотноџи ши къпитани, карє тоатє кꙋ норок ꙗꙋ вєнит.

Bătălia de la Podul înalt la Vasluiu.

Де вестита избъндъ а лꙋи Стефан Водъ кꙋ Тꙋрчїи ла Подꙋлꙟна́лт ла Васлꙋю.

Ꙟ анꙋл ҂зцпг Сꙋлтан Мехмет, ꙟпъратꙋл тꙋрческ, ꙟтр'армънд ѡасте, ҂рк де ѡамени, ши ѡасте тътърѣскъ ши мꙋнтенѣскъ, съ мѣргъ кꙋ Радꙋл Водъ, аꙋ тримис асꙋпра лꙋи Стефан Водъ. Ꙗръ Стефан Водъ авънд ѡасте гата ҂м ши Лѣши че-и венисе ꙟтр'аџютор кꙋ Бꙋчѣцки ҂в де ла Казимир краю, ши Оунгꙋри че-и добъндисе де ла Мътїѧш, краюл оунгꙋреск ҂е лѣꙋ ешит ꙟнаинте дин сꙋс де Васлꙋю ла Подꙋл Ꙟналт; пре карїи ꙗꙋ бирꙋит Стефан Водъ, нꙋ аша кꙋ витежїѧ, кꙋм кꙋ меџершꙋгꙋл; къ ꙟтъю аꙋ фѡст ꙟвъцат дѣꙋ фѡст пържолит ꙗрба песте тѡт локꙋл, дѣꙋ слъбит каїи тꙋрчилѡр чеи џингаши, ши апои аџютънд ши пꙋтѣрѣ чѣ дꙋмнезеѧскъ, кꙋм се ера токми воѧ лꙋи Дꙋмнезеꙋ кꙋ а ѡаменилѡр, аша ꙗꙋ кꙋпринс пре Тꙋрчи ѡ негꙋръ, кът нꙋ се ведѣ оунꙋл кꙋ алтꙋл. Ши Стефан Водъ токмисе пꙋцїнеи ѡамени деспре лꙋнка Бърладꙋлꙋи, ка съ-и амъџѣскъ кꙋ бꙋчюне ши кꙋ тръмбиџе, дънд семн де ръзбою. Ꙗтꙋнче ѡастѣ тꙋрчѣскъ, ꙟторкъндꙋ-се ла гласꙋл бꙋчюнелѡр, ши ꙟпедекъндꙋ-и ши апа ши лꙋнка, ши акоперниндꙋ-и ши негꙋра, тъѧ ши сфърма лꙋнка съ трѣкъ лагласꙋл бꙋчюнелѡр. Ꙗръ дин дос ꙗꙋ ловит Стефан Водъ кꙋ ѡасте токмитъ ꙟ. ї. зиле а лꙋи Генарїе, оунде ниче ера лок де а-ши токмире ѡасте, ниче де а се ꙟдерептаре; чи аша еи ꙟ-де-сине тъиндꙋ-се, мꙋлци аꙋ перит, ши мꙋлци принсъръ вїи педестриме; чи пре ачѣѧ пре тоци ꙗꙋ тѣѧт, оунде пе оурмъ мовиле де чїеи морци аꙋ стринс, ши мꙋлци паши ши сънџѣци аꙋ перит; ши пе фечорꙋл лꙋи Їсан-Паша дꙋпъ че-л'аꙋ принс вїꙋ, л'аꙋ слѡбозит, ши пꙋшчеле лѣꙋ добъндит, ши стѣгꙋри ман мꙋлте де оуна сꙋтъ аꙋ лꙋат.

Дакъ ꙗꙋ бътꙋт пре Тꙋрчи аꙋ лꙋоат ꙟн џос де ла Подꙋл ꙟналт пин пъдꙋре, ши аꙋ ешит оунде пꙋрчеде апа Смилїи, ꙟн џинꙋтꙋл Тꙋтовїи; аколо ꙟн лецѣ лор аꙋ дат лаꙋдъ лꙋи Дꙋмнезеꙋ, къ с'аꙋ възꙋт ешиц ла лꙋме.

Ꙗр Стефан Водъ порнитꙋ-с'аꙋ дꙋпъ дъншїи кꙋ Молдовенїи сеи. Ши ачеи ҂в де Леши, ши аꙋ гонит пе Тꙋрчи пънъ ꙗꙋ трекꙋт Сиретꙋл ла Їонъшещи, ꙋнде се камъ вадꙋл Тꙋрчилѡр ши пънъ астъзи. Ши аколѡ д'асꙋпра Сиретꙋлꙋи, ла мовила чѣ маре а Текꙋчюлꙋи аꙋ одихнит трїи зиле. Ши ꙗꙋ венит весте дела Старостїи дела Кръчюна че-и зикꙋ акмꙋ Пꙋтна, къ Радꙋл Водъ вїне кꙋ ѡщи асꙋпра лꙋи Стефан Водъ, фъръ

весте. Ши ꙟтристъндꙋ-се Стефан Водъ, кꙋ чине авѣ кꙋ ай сеи, аꙋ ръпезит ла ѡщени де-и стринцѣ де сѫрг. Ꙗтꙋнче аꙋ сосит ши Шендрѣ Хатманꙋл кꙋмнатꙋл лꙋи Стефан Водъ, кꙋ о самъ де ѡщи че аꙋ фост ръмас ꙟнапои; ши ꙟндатъши ши Костѣ Пахарникꙋл кꙋ алте ѡщи, че гониесе пре Тꙋрчи де-и трекꙋсе Сиретꙋл, аꙋ сосит. Ши авънд бꙋкꙋрїе Стефан де ай сеи, кꙋм се афларъ тоци прециюр ел, ла лок де невоие ши де грижъ, ꙟндатъ аꙋ ръпезит пре Шендрѣ Хатманꙋл ꙟнаинтѣ ѡщїи мꙋнтенещи, кꙋ пꙋцинтеи слꙋжитори, ка ꙟ кип де стражъ. Ши дънд де ѡастѣ Радꙋлꙋи Водъ, фꙋръ бирꙋици де Мꙋнтени; ши аколо аꙋ перит ши Шендрѣ Хатманꙋл, маи цос де Рѫмник, оунде мꙋлт с'аꙋ поменит мовила Шендрїи; ши л'аꙋ дꙋс де л'аꙋ ꙟнгропат ꙟ бисерика дин Долхещи лънгъ татъ-сеꙋ.

Ꙟнцълегънд Стефан Водъ, къ адевърат Радꙋл Водъ кꙋ ѡастѣ са ꙟи вине асꙋпра, Генарїе ꙟн гї҃ зиле, аꙋ трекꙋт Сиретꙋл, ши маи сꙋс де Рѫмник ши аꙋ дат ръзбою витежеще, ши де ъмбе пърциле мꙋлтъ върсаре де сънце с'аꙋ фъкꙋт. Ши кꙋ врерѣ лꙋи Дꙋмнезеꙋ ръмас-аꙋ избънда ла Стефан Водъ, ꙗръ Мꙋнтенїи пердꙋръ ръзбоюл. Дат-аꙋ Стефан Водъ воїе ѡщїи сале съ праде ꙟ треи зиле кът вор пꙋтѣ ꙟ цара Ромънѣскъ; ши пръдънд ѡщенїи адꙋс-аꙋ мꙋлтъ добъндъ. Ши зъбовинд Стефан Водъ аколо пънъ а се стринцере ощиле тоате, адꙋкънд ши пре мꙋлци дин боерїи църей Ромънещи, ши алци ѡамени де фрꙋнте, аколѡ аꙋ пꙋс пре ай сеи боери ши ѡамени де чинсте де аꙋ воровит ши аꙋ токмит, де аꙋ деспърцит дин Милковꙋл чел маре ѡ парте де пърꙋ де вине пе лънгъ Одобещи, ши тречe де дъ ꙟн апа Пꙋтнїи, ши ачела пънъ астъзи есте хотар църей Молдовей ши църей Ромънещи. Ꙗр маи наинте ера приче ꙟнтре амъндоꙋъ църиле; къ цѣра мꙋнтенѣскъ вра съ фїе хотарꙋл сеꙋ пънъ ꙟн апа Тротꙋшꙋлꙋи, ꙗръ Молдовенїи нꙋ-и лъса, пънъ аꙋ врꙋт Дꙋмнезеꙋ, де с'аꙋ токмит аша. Ши аꙋ лꙋоат Стефан Водъ четатѣ Кръчюна кꙋ цинꙋт кꙋ тот, че се кѣмъ цинꙋтꙋл Пꙋтнїи ши л'аꙋ липит де Молдова, ши аꙋ пꙋс Пъркълабїи съи пре Бълчѣ ши пре Іван.

Ꙗтꙋнче ꙟнторкъндꙋ-се Стефан Водъ, ши мергънд пре апа Бърладꙋлꙋи ꙟн сꙋс, ши плъкъндꙋ-и локꙋл ꙟнтре Бърлад ши ꙟнтре Баслꙋю, ꙟнтрꙋ ачѣ лаꙋдъ ши бꙋкꙋрїи де избъндъ кꙋ норок че аꙋ бирꙋит пре Тꙋрчи ши пре Мꙋнтени, аꙋ ꙟнчепꙋт а зидире бисерика сфънтꙋлꙋи Іоан Предитечи ꙟн търг ꙟн Баслꙋю, дънд лаꙋдъ лꙋи Дꙋмнезеꙋ. Пре ꙋрмъ аꙋ фъкꙋт ши касе домнещи, кꙋм се кꙋноскꙋ ши пънъ астъзи. Ши ѡдихнинд

Стефан Водъ аколо кꙋ оащиле сале, ши ръвнинд кꙋ невоинцъ а се зидире бисерика, ши алте лꙋкрꙋри че аратъ къ аꙋ фъкꙋт маи пре ꙋрмъ ши ѫнторкъндꙋ-се ацюторꙋл краюлꙋи лешеск кꙋ мꙋлтъ добъндъ, аꙋ тримис Стефан Водъ солїи сеи, де ꙗꙋ дꙋс л̃з стѣгꙋри, аръгънд витежиѧ чѣꙋ фъкꙋт, ши ꙗꙋ мꙋлцемит де ацютор.

Кап . л̃г.

Pribegirea luĭ Ureche Vornicul.

Кънд аꙋ прибецит Ꙋреки Логофътꙋл.

Ѫнцълегънд Ꙋреки Логофътꙋл де венирѣ лꙋи Ярон Водъ ши де поронка че тримесъсе прен Опрѣ Ярмашꙋл, нꙋ кꙋтезъ съ-л ацепте ѫн цѣръ цїинд кътъ гроазъ ши ръꙋтъци фъкꙋсъ маи наинте ѫн домнїѧ динтъи, ши акꙋм а доа оаръ маи де маре казне се ва апꙋка . Че дака с'аꙋ ашезат Опрѣ ла одъиле дъръбанилор, афлънд Ꙋреке време ши кале дешкисъ де а се депъртаре ши де а еширe дин цѣръ, аꙋ ѫнвъцат пре газда са, чине ва ѫнтреба а доа зи де дънсꙋл, съ спꙋе къ с'аꙋ дꙋс акасъ ла Кърлигътꙋръ.

Ятꙋнче ши ноаптѣ тоатъ ноаптѣ ши зиоа адоа зи тоатъ зиоа, фꙋгънд аꙋ трекꙋт пре ла Сорока ѫн цара Лешѣскъ . Ꙗр а доа зи сара Опрѣ Ярмашꙋл аꙋ мерс ꙗр ла газда лꙋи Ꙋреки Логофътꙋл съ се сфътꙋѣскъ, ши нꙋ-л'аꙋ афлат; дечи аꙋ възꙋт къ л'аꙋ ѫншелат . Ѫндатъ аꙋ киемат пре алцїи карїи с'аꙋ тъмплат аколе ши аꙋ ръпезит кꙋ кърцн ѫн тоате пърциле съ принзъ марцинилe . Ꙗр дакъ аꙋ ѫнцълес къ Ꙋреке аꙋ трекꙋт Нистрꙋл, ши с'аꙋ депъртат, н'аꙋ маи авꙋт че-и фаче, че с'аꙋ ашезат де аꙋ цинꙋт скаꙋнꙋл пън ла венирѣ лꙋи Ярон Водъ.

Ꙗръ Ꙋреки дакъ аꙋ трекꙋт Нистрꙋл, ѫндатъ аꙋ мерс ꙋнде ера алци боѥри прибеци, де аꙋ ацептат сфършитꙋл лꙋкрꙋлꙋи.

XXIV.

1626.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de judecată.

(Târgu-Jiĭu 7134.)

Нои пъркълаби деѫ тръгꙋл жїюлꙋи . анꙋм(е) герге и стоика пост . и дема жꙋдецꙋл кꙋ . в̃ї . пъргари скрис-ам ачаст(ъ) а но-

астръ карте се с(е) щїе кум ау венит милош лог. нанинте ноастър де с'ау препут ку рад(у)л дълеаул пънтру ун кал ал шпрен ал попен. кум ау фост луат милош лог. в. вачи ку вїцен пънтру о дкторїе че ау фост плътит милош радалун (! -ду-). иар радул ау луат калул шпрен. де л'ау дат ла думитру пост. коренски. шн герге пост. че ау фост бирарн де рошн. дече ау дат радул ачел кал. пънтру уг. г. де а лун бунъ вое. шн ау зис кум ау фост съ де шпре ачен бани. шн ау луат ачеле. в. вачи дела милош лог. иар акум ачел кал ау перит. дечн милош лог. аре невое де шпре...... ау венит де с'ау апукат де радул. иар радул иау спус ку гура лун. на(ин)те ноастре(!). кум ау дат ачел кал ал шпрен ↑ мъна лу коренски. дерепту ачеа нон ↑къ ам жудекат ку тоц бътрънн орашулун. кум съ маргъ радул се с(е) пъраскъ ку шпре. пънтру кал. дечн ау ↑трат радул ↑ кїзешїе де ау пус пе станчул грама. кезаш. кум ва мерџе радул. де се ва пъръ ку шпре. иар ку милош съ н'аибъ нече о трабъ нече шпре нече радул. ачаст(ъ) скрнем. пнс. мсца. март. г. днь. вълѣт ,зрлд. днм. жутецлу.

XXV.

1626.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de vânzare.

(Jaşi 7136.)

Еу мънънл ч'ам фост пъркълаб. шн ку џюпънѣс(ъ) мѣ ангелена. скрїем шн мъртурнсем. ку чест запис ал ностру. кум нон де бунъ воа ноастръ. де неме невонце. нече ↑нпресураце. нѣм скулат. ш'ам вънду т. дерѣптъ очнъ а ноастръ. ч'ам авут кумпърътуръ днрѣптъ. џюмътате де сат ануме вльечѣнн пре жежна. ↑н ценутул дорохоюлун. ку вечнне (?). ку локу де моаръ. ку локу де хълъщъу. лун панъ вистѣрнекул. дерепт н бон. шн дерепт е вачи ку вицен. шн дерепт н шн ку мїен. пентру т нг. с'ау сокотит. шн с'ау прецунт. прентр'ачѣе дату-иам шн тоате дерѣселе шн тоате але мѣле. че ам авут де кумпърътуръ ↑н мъна лун панъ вистѣрнекул. пентр'ачѣе съ-н хїе лун. ку тот венетул де

астъзи наинте. еꙋ нꙋ маи ам нече ѡ тръбъ. ꙟн токмала ноастръ аꙋ фост инат манꙋлѣ. ши аргиріе. ши полефръне. ши матею. маи маре крединцъ нѣм пꙋс тоц печецеле. ка съ с(ъ) щіе. ши кꙋ кас(ъ) кꙋ тот. ш'аꙋ фост ши малкоч слꙋжѣрюл ꙟн токмала ноастъ.

ꙋ ıас влто ,зрлз ап. е.

Кожогѣ.

XXVI.

1631.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de vânzare.

(Jașĭ 7139.)

Ядекъ нои некꙋла провата ши еꙋ ıане маврики. ши дишмà. скріем ши мъртꙋрисим нои кꙋ чест запис ал нострꙋ кꙋм нои де бꙋнъ воıа ноастръ. скꙋлатꙋ-нам де ам вꙟндꙋт. ѡ цꙋмътате де сат дин влъничѣни де пре жижıа партѣ де цос. кꙋ хълъщеꙋ бꙋн. кꙋ моаръ гата. ꙟнтр'апа жижіен. ши кꙋ кꙋрци бꙋне. ши кꙋ фънацн. ши кꙋ тот венитꙋл. ачаста ѡ ам вꙟндꙋт дꙋми-сале логофътꙋлꙋи чєлꙋи маре гıангеи. дерепт доаѡ сꙋте де галбени де аꙋр. че ачаста цꙋмътате де сат. фост-аꙋ дирѣптъ кꙋмпърътꙋръ. лꙋи пенишоаръ вистѣрникꙋл. ши нѣꙋ фост нꙋаѡ панъ вистѣрникꙋл. кꙋ кꙟтъ-ва самъ де бани датор. деч дѣка и с'аꙋ прилежит моарте. ши нꙋ ни с'аꙋ фост плътит бꙋкателе. датꙋ-нѣꙋ мъріıа са моисеи могила воевод. сателе ши ѡчинеле сал(е) пентрꙋ сама банилор ноцри. дечи ачастъ цꙋмътате де сат нои ѡ ам вꙟндꙋт дꙋми-сале. ачестꙋи боıаринꙋ. че маи сꙋс скріе. гıангеи логофътꙋлꙋи. дерепт ачещи бани. с҃. де галбени рошіи. дерепт ачѣ. дѣкмꙋ ꙟнанте. съ-и хіе дꙋми-сали ши кꙋконилор дꙋми-сал(е) дирѣптъ ѡчинъ ши мошіе ꙟн вѣчи. ıар дирѣксе ч'аꙋ авꙋт панъ вистѣр. де кꙋмпърътꙋръ прѣчастъ цꙋмътате де сат ꙟнкъ аꙋ фост ла нои. че лѣм дат ла мъна дꙋми-сале гıангеи логофътꙋл. ши аꙋ фостꙋ ꙟн токмала ноастръ боıаріи чеи мари. лꙋпꙋл ворникꙋл чел мари де цара де цос. ши лꙋпꙋл ворникꙋл де цара де сꙋс. ши башотъ логоф. ши истратіе ал трейлє логофът. и вꙋхꙋш бив. вистѣр. ши стратꙋл волѣ ч'аꙋ фост пъхарник ши ıѡнашко аврам ворникꙋл де поартъ. ши мирка

двор . ши нѣнюл двор . ши васнлїе рошка дворник . ши лепъдат дворник . ши ѡнош к(ꙋ) лꙋка въташи а лꙋи панъ вист . ши маи пре мар(е) кредин(цъ) искълит-аꙋ тоци ши-ш аꙋ пꙋс печецнле съ с(ъ) щїе.

пис ꙋ ѡс влѣто ,зрлѳ . мар . кѳ.

XXVII.

1632.

(Ms. Cipariu. v. Principia, p. 113 Qq. comunicat de D. J. Bianu.)

Єꙋстратїе бывь логофеть.

Правилꙗ алѣсꙗ.

Предословїе (fol. 1—3).

Правилꙗ алѣсꙗ . скóасꙗ ши токмитꙗ . ши деntроу мꙋлте свнте скрнптꙋри . черкáтꙗ ши гъситꙗ . карꙗ де тóцн прѣ ꙟцелепцїн ши бꙋн кредннчошїн, ѡсте чйнстйтꙗ . ши прїймитꙗ . пентрꙋ къ ꙟдѣмнъ, пре тóци православнйчїи спре кꙋноцийнца вїецїн . ши чéлорь недепрйншь, кꙋ тóкмала крецинътъцїн . тꙋтоурорь ле арáтꙗ ꙟ тóате фѣлꙋриле, калꙗ покъйнцїн . ши челóра че пре частꙗ лꙋме пофтéскь съ лъкꙋѧскꙗ де тóате пре вóе . ле спꙋне кꙋм ла чѣꙗ де апóн . ворь съ фїе сꙋфлетеле лóрь ла мáре невóе . ши пентрꙋ ꙟдрꙋзнйре съ вóрь адꙋче пре сине ла мáре перйре . ши кꙋ несокотйнца вóрь съ-шь пїѧрзъ тóатꙗ невойнца . пентрꙋ къ чѣꙗ че нꙋ вор ꙟбла пре ꙋрма ачестóра дмнзъещи ꙟвъцътори, ачéꙗ вóр съ фїе . ка ѡ тоурмъ де ѡи фъръ пъстор, коум скрїе ши свнта еуглїе : къ ѡиле чѣле де тꙋрмꙗ ꙟцелéгь, ши кꙋноскь гласꙋль пъсторюлоуи съꙋ . пъсторїн ши ꙟвъцъторїи, симть дáскалїн ши пърйнцїн ноцры чен сꙋфлетещи . архїереии ши дховничїи, кꙋм грꙗꙗще свнта скрнптꙋрꙗ, оунде зйче : ꙟтрѣбꙗ пре пъринтеле тъꙋ ши-ц' ва ръспоунде цїе, маи марїн тъи, ши-ць ворь спꙋне цїе . че ва съ фїе ла чѣꙗ де апóн, къ ва съ вїе зꙋа перирей . ши ѡсте де стꙗ гáта ꙟнаинта воастрꙗ . зꙋа мъннїн ши а ꙋрџїеи лꙋи дмнзъꙋ . дрепт ачѣꙗ тóть ѡмꙋль чине аре авѣ ꙟцелéпчюне ши ме́нте ꙟтрѣгꙗ ши с'аре грйжи де вїáца де вѣчн . кꙋ кꙋвїйнцꙗ аре фи ши кꙋмꙋ съ каде . кꙋ адевърат лоукрꙋ, ши фъръ де вóꙗ лоуи . ка съ сокотѣскꙗ . ши съ чер-

четѣзе фоáрте прѣмѣнꙋнтꙋлъ ачáстѫ кáле алѣсѫ шѝ дéшкисѫ ч'áꙋ чéркать, ш'áꙋ гѫсит ши нóѡ нѣꙋ арѫтáть пꙋртѫторїи чéи де д͠мнзъи́ре пъри́нцїи, ши ꙟпърáцїи чéи с͠вници. ꙗрѫ де ва зи́че нещине чевà, пентрꙋ къ доáрѫ къче аꙋ фóсть ши ачещѣ ѡáмени кꙋ трꙋпь, кà ши нóи, сáꙋ доáрѫ вре ꙋнїи ши пъкътóши. дꙋпъ непꙋтни́ца трꙋ́пꙋлꙋи ачéстоуѧ слáбь ши грóсь де пѣмѫнть. ꙗрѫ пентрꙋ крéдинцѫ ши дирепта́те ши невои́нцъ ши гъндь боу́нь ч'аꙋ авꙋ́ть кътрѫ д͠мнзѣꙋ. д͠мзѣꙋ лѣꙋ дъроунть лѡрь дáрꙋль д͠хꙋ́лꙋи с͠вить. карел(е) ꙗсте тóть мéнте ши прѣ ꙟцелепи́чюне. кꙋ кареле аꙋ коунóскꙋт тоате тáинеле ꙟпъръцїи чéрюлоуꙋи. ши би́неле де вѣчи, ши че ꙗсте дирéптатѧ. ши џюдецꙋль лоу́и д͠мнзѣꙋ чéл' дирепть. дрéпт áчѣѧ, ниме ка съ нꙋ съ ми́ре де ачеста лꙋ́крꙋ. кꙋ́ѧ ши ꙟ че ки́пь поате съ фїе. че съ аскꙋ́лте че грѫ́ѧще рóстꙋль д͠мнзъескꙋлꙋ́и двдь прорк͠ь шѝ ꙟпъра́ть: еꙋ зи́шь къ вéци фѝ д͠мнзъи. ши фїи чéлꙋѧ де сꙋ́сь. пентрꙋ ачеста лꙋ́крꙋ, ꙗсте дáтóрю тóть ѡмꙋ́ль. ꙟкѫ ши фъ́рѫ де вóѧ лоу́и. съ оу́рмѣзе ꙋрма ачестора д͠мнзъещи ꙟвъцъторн пре кáрїи нї-ꙗꙋ дъру́ить ноаѡ дꙋ́мнезѣꙋ съ не фїе нóаѡ ка ни́ще пѫстóри. ши сꙋфлетелорь ноáстре сокотиторы. дече ѡри чé нѣ́ꙋ лъсать ꙟвъцъторѫ. съ кáде съ фáчемь ꙟтрꙋ тóть деплúнь ши десъвръши́ть. пентроу кѣч ꙗсте де би́не ши де фолóсь сꙋфлетелорь нóастре. де врѣме че не ва фѝ нóѡ гѣндꙋль ши вóѧ, съ не спѣсим. ши би́неле чель нетрéкꙋть де ꙟ́и вѣ́чи, съ-ль добѣ́ндимь. кареле нои тоци дела Х͠с. д͠мнзѣꙋ адевърат чела че ꙗсте тꙋтꙋрóрь фáчерилорь д͠мнь ши ꙟпърать. акмꙋ ши пꙋ́рꙋрѧ ши ꙟтрꙋ вѣч несврѣшнци ши нетрéкꙋц. амин.

Epilog.

(Cap. 370, ultimele 5 foi.)

Пéнтроу нꙋмеле ачесторь с͠вици ши д͠мнзъещи бъ́рбаци дáскали, ши а бесѣрнчїи ꙟвъцътори. ши алторь православнич ꙟпърацн чине ва врѣ ка съ щїе.

Ꙗчѧсте кáпете де прáвилѫ, че сѫ́мт скри́се ꙟтр'ачáстѫ кáрте, о сáмѫ сѣмть скóасе дентрꙋ с͠вицилорь ши д͠мнзъéщилорь ап͠слы. о самѫ сѣмть алѣсе ши скóасе дела с͠вителе, ши д͠мнзѣщиле, а тоáтъ лꙋмѣ лꙋминѫтоáре, чѣле. з͠. собоар(е). кáреле съ áфлѫ къ лѣꙋ тлъкꙋи́ть, ши лѣꙋ скóсь деꙋсéби кáрѣ дꙋпѫ трѣба са. фери́читꙋл ши прѣ ꙟцелептꙋль, мáреле Іѡáнь

пре порѣклъ зѹнарӑ. ч'аѹ фость монах. че съ зич(е) кѫлѹгѫрь. ла мънѫстирѧ че съ кема ста агликерїа. ѩрѫ фїиндь ѡм ꙟцелепть, ши десъвръшить кѫртѹларь бѹнь, фѹ алесь де фѹ маи маре. дроукар. че съ зич(е) фѹ даскал, ши маи маре преспре тинарю (! l. тип-) оунде съ типърїа кърцилe. ꙟтроу каре лоукрѹ, ера ꙟтроу тоть ꙟпреѹнать, ла тоатѫ ръсѫдирѣ кърцїи, коу юбиторюл' де дмнзъйре дїаконѹль де ла маре ши дмнзъескѫ бесѣрикѫ. свнта патрїершїе. фїиндъ номофилаѯ. че съ зич(е) сокотиторю де лѣџе, ашиждере ши хартофилаѯь. че съ зич(е) вистѣрникь пре кърцилe бесѣричїи, ши маи маре сокотиторю мънѫстирїи чеии марии. че съ кема влахерна. нѹмеле лѹи ера феѡдрь вал'самонь. кареле преспре пѹцинѫ врѣме фѹ алесь де ѡм бѹнь, ши ꙟцелепть, де фѹ пѹс патрїархь ла четата лоуи дмнзъѹ. че съ кьмѫ акмѹ антїѡхїа, карѧ ѡблѫдѹѫще тоатѫ партѣ ръсъритѹлѹи. дѹп'ачѧ сѫмт ꙟтр'ачастѫ карте ши алте нѹме. а мѹлцн свици патрїаршь, ши алтор даскали. ашиждере ши ѡ самѫ де'нпърац. кърора ле сѫмть скрисе ши нѹмеле, ши канонеле фїешь-кърѹѧ пре кърцилe сале. аръгѣндь пре капете тоть лоукрѹл, кареле ди че тѣбъ (! l. трѣбъ) ва съ фїе. дечи кѹи ва требѹи ка съ чѣрче. ачѣлѧ кърци пре капете. кѹм скрїоу анчѧ, ашѣ ва гъси, ши аколѡ. ашиждере ши де мафею, ши де арменопѹль чине ва врѣ съ щїе че фѣль де ѡамени аѹ фость. мафею аѹ фость ермонах. ꙟвъцать ши философь ꙟтрѹ тоть. порекла ѩѹ фость властари. ѩрѫ армен(о)пѹль аѹ фость џѹдець ꙟ четатѧ солѹнѹлѹй. ꙟтрѹ тоть чинстить ши ꙟвъцать, авъндь месерѣре, ши ла клиросѹль бесѣричїи, номофилаѯь. нѹмеле-и ера. костантинь. ѩрѫ дѹп'ачѣ фотїе патрїархѹл де црнград. ѩѹ поус ноуме ачестоуѧ: тарасїе. ачещѧ сѫмть карїи аѹ фость даскали десъвръшить, карїи аѹ скос, ш'аѹ аръгать тоате адънкѹриле кърцилор. ши сватѹриле днреп̃цилорь, дей лимба чѧ маи сѹпцире, ши маи аскѹцитѫ де тоате лимбиле, че съ зич(е) еленѣскѫ. коу карѣ аѹ токмит дмнзъѹ, дѣѹ кѹноскѹть ачещѧ ꙟтъи лѹмина дѹмнезъйреи. карѣ нѹ ѡ поть съ ѡ ꙟцелѣгѫ фїе-чине, де ноу ворь фи прѣ искѹсиц', ши деприиши кѹ дънса. кѹм аѹ фость ши ачещь фериччїц' даскалй че скрїемь маи сѹсь. зѹнар. вал'самонь. мафею. арменопоул. карїи с'аѹ невоить дѣѹ скос' пре лимбѫ маи пѹртѫрѣцъ гречаскѫ. пентрѹ ка съ поатѫ ꙟцелѣџе ши чеи маи неꙟвъцаци. че ворь съ фїе ши еи алторь ꙟвъцъторн. къ нѹ поате ниме съ фїе ꙟтрѹ тоть десъвръшит. фъръ нѹмаи ѹноул сънгѹр дмнзъѹ. че оуиїи аѹ оунь дарь, алцїи

алть, оунора лѣȣ дърȣить дм҃нзъȣ дарȣл ꙟцелепчюнїи. ши а ꙟцелѣцерїи. алтора а кȣръцїи, ши а прєѡцїи.

Дȣп'ачꙗ ши єȣ оунь пъкътось, ши май неꙟцелегѫторю де тоци, рѣв'ниндь оурма ꙟвъцътȣрїи. ши неаџȣнгѫндь кȣ фирѣ. м'амь апȣкать дѣмь скось ачастѫ чинститѫ карте де пре лимба гречаскѫ, пре ачастѫ лимбѫ. че съ кꙗмѫ акмȣ рȣмънꙗскъ. лоуꙟнд извод дела мȣлте фѣлȣри де лимби, карїи възѫнд ши єи скѫдѣре, ши ꙟпȣцинаре ꙟтрȣ тоате лȣкрȣриле ꙟчелепчюнїи. дȣпѫ токмала лȣмїи. ши дȣпъ кȣмпѫна времїи кȣноскѫндь ка (!) вин тоате спре свръшить, аȣ скось тоате адънкȣриле ши мещершȣгȣриле кърцилорь. де лѣȣ арѫтать ла вѣдѣре тȣторор. ка съ кȣноаскѫ ши чєи май прощи, ши неꙟвъцаци. пентрȣ ачеста лоукрȣ сокотиндь ши єоу, ши невоинд оун мик'шорь пѣнингь че ам лȣать дела дм҃нзъȣ. пентрȣ май немикѫ оустенѣлѫ. ачеста ка съ нȣ-ль аскȣнз' ꙟ пъмѣнть. че съ-л' даȣ ши єȣ алтор кȣи ва фи липсить. къндай доарѫ. нȣ л'аре май ꙟпȣцина, че л'аре май адаоџе, ши л'аре май крѣщє. ȣна ачаста алта. лаȣзъндь ши чел кȣвънть. че скрїє свнта скриптȣрѫ. к'аȣ зъсь ꙟџерȣль лоуи дм҃нзъȣ кътрѫ прѣ ꙟцелептȣл товїꙗ: таинеле ꙟпърацилорь съ ле цїє нещине, ши съ ле аскȣнзѫ. бине ꙗсте. ꙗрѫ таинеле лоуи дм҃нзъȣ, ши а ꙟпърѫцїи черюлȣи. ꙗсте бине съ ле арате нещине тȣтȣрорь. ши ꙗрѫшь ачеста. оун помѫть ꙟкȣꙗть. саȣ оун извор де апъ рѣче, съ фїє астȣпать. де че фолось аре фи челор ꙟсътаци? ашѣ ши ачастѫ свнтѫ карте де ꙟдирептаре. дака ва фи ꙟкисѫ ши некȣноскȣтѫ. де че трѣбѫ ва фи челорь рѫтѫчици. че нȣ съ ворь пȣтѣ ꙟдирепта спре калѣ покъинцеи ши а дирептѫцїи? дрепт ачѣꙗ, рогь пре тоц чине ва чети пре ачастѫ де мъна чѣ де лоуть скизмире, оунде ва фи вре ȣнь кȣвънть грешить, кȣ линеще токмици, ши испрѣвници ꙗрѫ нȣ блѫстѫмареци. пентрȣ кѫче н'аȣ скрись чева вре ѡ мънѫ кȣратѫ, саȣ кȣ вре ѡ минте ка ачѣꙗ ашезатѫ. ч'аȣ скрись ȣн ѡмь пъкѫтось, ши ꙟкълчить ꙟ тоате валȣриле, ши ȣнделе чещїи лȣми неашезате, ши кȣ де тоате кипȣриле де непȣтинце аместекате. лаȣдъ дм҃нȣлоуи нострȣ їс҃. х҃с. челоуꙗ ч'аȣ дать дȣпъ ꙟчепȣть ши свръшить. ѡ ѡкаанїє Єустратїє бывь логофеть начрѣтавь.

(Ocainicul Evstratie biv. logofet a subscris.)

XXVIII.

ante 1633.

(Ms. Bibl. Centr. Bucur. No. 28. 4°. 409 pag.)

Molitvelnic.

Rugăcĭune de seară.

Въ нєдлѧ вєчрь млтва (pag. 11—16).

Лаȣдȣ-те доамнє доумнезеȣл мїеȣ. ши кѫнтарє нєдєстоиникъ-ц' адȣкь. дєнтрȣ гоурь спȣркатъ ши дє ла инимъ некȣратъ. ши прѣ лаȣдь нȣмелє сфнцїєн талє. къ те грижещи дє минє пъкътосȣль. ши ꙟнделȣꙟгь раб'зи дє ащєпци ꙟнтоарчерѣ мѣ. ꙗръ еȣ дє поурȣрѣ те мънїжю. дє амь кълкать ꙟвъцътоурнлє талє чѣлє доум'незеещи. ши че вою зичє прѣ лъȣдатє доамнє? къ тоу щїи небȣнїа мѣ. ши пъкател(є) мѣлє. дє тинє ноу се аскȣнсерь. ши акмȣ ноу-мъ лепъдȧ дєнаинтѣ фѣцеи талє авъндь гоурь некȣратъ. че ꙟдръзнєскь спрє коувинтє дє лаȣдъ доумнезеирєи талє. ши роугъчюнє дє кътръ сѣръ цѣдоукь. къ тоть че соуфлъ ши тоатъ лоумѧ коу фрикъ те мърѣще. къ дела тинє тоатъ дарѣ бинє ли сѣȣ дать. ѡ доамнє доумнезеȣл мїеȣ! ꙗтъ пъкателє а тоатъ лоумѣ лѣи лоуать. ши пъкателє мѣлє чѣлє фъръ дє ноумърь лє пїжрдє. ла чел час маи дє апой ал чещїи зилє дєнтрȣ дєшъртъчюнє дєщѣптъ. ши коу ажȣторюл тъȣ ши коу фолоснрє нє чѣркъ. къ а та юбнрє дє ѡамєни ꙗстє небирȣитъ. къ чела че вени ꙟн ал оунспрезѣчелє час тоу-л прїимнши. ши ꙟнтр'оун. кипоу-л фъкȣши челȣѧ че поуртъ ѡстєниꙟца зилеи. ши прє минє мъ прїимѣще ꙟнтр'ачєсть кипь. къ ноу доаръ ꙟтр'ѻ зи ноу маи-мь пїердȣи коу лѣнє бинєлє мїеȣ. че ꙟтрȣ тоатє зилєлє вїєцїи мѣлє амь петрекȣть дєшърть. ши фрє (! l. врє) оунь лоукрȣ соуфлєтєскь ничє диниѡаръ н'ам фъкȣть. ничє мъ ѡсѫндй ꙟпъратє. ка ши прє чен кемаци дє маи дєнаинтє ла прѫнзȣл тъȣ. ши се лепъдаръ коу ꙟндъртничїа инимїи лѡр. че мъ каȣтъ ꙟ чѣстъ вїꙗцъ. ръпъчитȣл лѫꙟгъ оулицъ. сȣфлетȣл чела че нȣ чѣркъ съ мѫнъꙟче дєнтрȣ ѡспѣцȣл тъȣ. къ ꙗтъ ши зїѡа сѣȣ плекать дє кътръ сѣръ. ши соарел(є) ꙟнкъ сѣȣ погорѫть ла апȣсȣл лȣи. ши чѣлє ꙟнцелѣптє ш-аȣ гътить лоуминилє лѡр. ка дѣка веры вени ла мїезоул нопцїи. коу тинє съ лє доучє (!) ꙟнтрȣ къмара ꙟпъръцїєн

черюлȣи . че коу ноуселе мъ фъ ши пре мине четáшь . ноу по-
мени моулцимѣ пъкателѡрь мѣле . че коумоу цї-е токмѣла
милостеи тале милоужще, ши ноу м(ъ) дă съ адóрмь ꙟтрȣ
моáрте . че ꙟтърѣще мъдȣлареле трȣпȣлȣи мїеȣ, че аȣ слъбит
де пъкáте-ми . ꙟвъртошáзъ соуфлетȣль мїеȣ чела че се клъ-
тѣще де неащепітáре . ши гонѣще коуцетеле чѣле споуркате де
ла инима мѣ . ши лоуминѣзъ минтѣ мѣ че с'аȣ ꙟтȣнекать
де поххте рѣле . ка съ-ци даȣ ши ла ноапте роугъчюниле мѣле.
Доамне Їсе христоасе, плѣкъ оурекиле тале кътръ роугъчю-
ниле мѣле . ши-м ласъ тоате пъкателе мѣле . ши-м дъръ-
моуще сфъ́ршить боунь, ши аша мъ слобозѣще, дентрȣ троу-
пȣл мїеȣ . ꙗръ-м дъ ши ꙟчерȣль пъчїен . ши де боꙗрїи чеи де ꙟ
въздȣх съ мъ избъвѣскъ . коу роугъчюнѣ ши коу роугъриле
але прѣкȣрáтеи маичеи лȣ доумнезеȣ . ши коу але поутѣрничи-
лѡр челорь черéщи : михаиль ши гаврїиль . оурїиль ши рафаил.
ши коу а тȣтȣрорь сфинцилорь тъи . чéлора че цѣȣ ꙟгъдоуить
ꙟ вѣчи . къ бине ещи коувъ́нтать де поурȣрѣ коу пъри ꙟтеле
ши дхоуль сфнть . ꙟнтрȣ вѣчїи лȣи чеи несфръшници . аминь.
моулцимѣ пъкателорь мѣле доамне ѡ слобозѣще . ши коу
ꙟдоурарѣ инимїи коуноаще . коуръцѣще . милȣѫще ши спсѣще.

Въ по̃делникь . м̃л . почасѣхь (pag. 27—32).

Кътръ тине атóть циниторюл' прѣ сфнте ꙟмпърáте.
казь де мъ рóгь ши коу соуфлетȣл мъ ѡстенескь ши черю
мúлъ . мѫиниле тале м'аȣ фъкȣть ши м'аȣ зидить . ши мї-аи
дърȣить вїацъ . ꙗръ бътѫиле връжмашȣлȣи фъръ де роу-
шине къзȣръ спре мúне . ши скрыш'нѣще коу дꙟцїи лȣи . ши
коу съцѣта чѣ ꙟпиз'мошáтъ а фѫръделеꙗилорь ва съ мъ
съцѣте . ши юте ва съ мъ тăе коу áрма пъкáтелорь . ши
моул'ть се лоупѣтъ кȣ мúне ши мъ бирȣѝ . ши къзȣю ꙟнтрȣ
лацȣл пъкáтелорь . ши ка ѡ фїáръ спре вънаре мъ вънѫ . ши
сим'цїю рань фоарте юте ши (не)виндекать . деч къоутáю
врáчь пре пъмѫ́нть ши нȣ афлаю . че кътръ тине-мь слобо-
зескь роугъчюнѧ граюрилорь мѣле дела инимъ . ꙟпърате . до-
амне . фъкъторюль тоутȣрора . доумнезеȣ . пърнтеле . ꙟндирепъ-
тъторюль соуфлетелорь ноастре! грешїю ла чéрю ши наинтѣ
та . нȣ тримите мънїе спре мине коум се кáде доупъ лоукрȣль
мїеȣ . къ вою фѝ кă ѡ хаинъ че ꙗсте мѫꙟкатъ де мóлїе . саȣ

ка нище фїерь досъдить де рѹшинъ . къ ꙗтъ фъръ де (ле)-
џиле мѣле къзѹръ спре мине . ши пъкателе акоперирѣ капѹл
мїеѹ . ши-м' фѹ амїазъзѣ ка мїезѹль нопцїи . ши ꙟнтѫꙗ боу-
кателорь-м' венирѣ соуспини . ши тоатъ вїꙗца мѣ ꙟтрѹ
грижъ-м' фѹ рѫпитѫ . фрика ꙟтрѹ инима мѣ се сълъши-
лѹй . къ кѫѹташь спре фъръделеџиле мѣле, ши мерсеши пре
оурма тоуѹтѹрорь пъкателорь мѣле . ши адѹсеши спре мине
испитъ, ши мънїе маре поусеши спре мине . ши пентрѹ ачѣѫ
ноу мъ поч ръдика кътръ тине . ниче съ-ми ꙟналць мѫниле
мѣле . че мъ рогь зїѡа ши ноаптѣ де черю избъвире . къ
мъртѹрїе-мъ ꙗсте ꙟн черь крединчоасъ оунѹл нъскѹт' фїюль
тъѹ . домнѹл нострѹ ї҃с . х҃с . че принсоуль л'ан тримис съ
мѫнтѹѫскъ грешицїи . къ ачела зиче : чѣреци ши се ва да
волѡ . ѡ доамне доумнезеѹль мїеѹ . ка съ ꙟтре ꙟнаинтѣ та
роугъчюнѧ мѣ . ши плѣкъ оурѣка та кътръ роугъчюнѧ мѣ,
ши доупъ кѹвинтеле тале мъ избъвѣще . адоци (!) аминте
доамне къ сѫнть църъ . шї е мъсѹратъ вїаца мѣ . поуши
сѫнть аїн мїеи коу нѹмърь . ши'нтрѹ жоумътъцате зилеле
мѣле ноу мъ пїѫрде . ка съ ноу мъ ꙟторкь ꙟтрѹ пъмѫнтѹл
чел негрѹ ши ꙟтѹнекатъ . оунде ноу маи ꙗсте лѹминъ . ниче
вїѫць нетрекѹтъ ѡаменилор . ши нѹ коум-ва съ-ми оусѹче
мат'ка фокѹлѹи сѫнцеле мїеѹ . че-м дъ врѣме де покаанїе . къ
нѹ-ци трибѹѫще моартѣ пъкътосѹлѹи . къ ещи милостивь,
ши юбиторю ла ѡамени, ши ай милъ фъръ мъсѹръ . ши те
афли апроапе де чеи скръбици . ши дай коум се каде чѣрерѣ
робилорь тъи . їсѹсе . фъкъторю боунь . раза пъринтелѹи . лѹминъ
неклътитъ . лоуминѣзъ ꙟтѹнекарѧ ѡкилоръ мїеи . ши-м дъ
ертаре де моулте пъкате . коу роугъчюнѣ с҃фнцилорь тъи слѹџи
черещи . ꙟџерилорь ши а маи марилорь ꙟџери ꙟчепъторїи,
поутерниле ши поутѣрничїи ши скаѹниле . домнїиле . хероувимїи
ши серафимїи . ши а прѣ коуратеи манчеи тале . доамна ноа-
стръ . ꙟпърътѣса нъскътоарѣ лоу доумнезеѹ . ши а тѹтѹрорь
с҃фнцилорь тъи . че коу рѹгъчюнѧ лорь милѹѫще-мъ пъкъто-
сѹл робѹл тъѹ . м҃р (нмрекь) пъринте ши фїюле ши дх҃оул
с҃фнть . къ ещи доумнезеѹль нострѹ, ꙗрѫ еѹ сѫнть робѹль тъѹ .
ши де ла тине черю милъ . акмѹ ши поурѹрѣ ши ꙟтрѹ вѣчи
де вѣчи аминь . с҃х (!) . доам'не доум'незеѹ мїеѹ . спъсѣще соу-
флетѹл мїеѹ чел перить . пентрѹ ꙟндѹрарѣ инимїи тале . ꙗр нѹ
пентрѹ лоукрѹл мїеѹ (че) ꙗсте ръѹ.

O Predică la ziua de praznic (pag. 319—332).

Ꙟскȣлтаць ѡ́мени бȣни крещиннилор къ ꙗръ не кїеамь
пре нои . ѡ фрацилѡр . ачести . мр . юбиторюл лȣ Хс . ши бȣн
боун бирȣитор . мр . ꙟнтрȣ ачастъ касъ маре ши лȣминатъ
ши сȣфлетѣскъ . ꙗрѫ не траџе кътръ диꙟисȣл роуг(ъ)торїи
ачестȣи праз'дникь де астъзи . къ аȣ аѫȣꙟсь лаȣда ачес-
торь коубинте лȣминате . ачестȣи даррь дм(не)зеескь че оум'-
блъ ак'мȣ . дирепть ачѣѫ . мр . астъзи се бȣк(ȣ)ръ ꙟцерїи .
ши черюриле се веселескь . тоатѫ марцинѣ пъмънтȣл(ȣ)и и
паре бине . де ꙟпреȣнарѣ черещилѡр коу пъмънтѣнїи . тоци аȣ
фъкȣт астъзи аместекаре . ꙟнтрȣ тоатѫ вес(е)лїа с'аȣ ꙟпреȣ-
нат . ши тоци се боукȣръ ꙟтрȣ кънтъри де кънтече . тоци
адȣкь коубинте де мърире . деч оунїи стриг : ка съ се ве(се)-
лѣскъ черюриле ши пъмънтȣл съ се бȣкȣре . ши тоате марци-
ниле съ ле паре бине . ꙗръ ал'цїи кънтъ : минȣнатȣ-е дмзȣ зиче
ꙟтрȣ сфинцїи лȣи . ал'тȣл ꙗръ стригъ : дмзеȣ е мъритъ зич(е) .
ꙟнтрȣ сфѣтȣл сфинцилѡр . ꙗръ ал'тȣл зиче : поменирѣ дирепь-
тȣл(ȣи) коу лаȣдъ се кїамъ . ши ꙟтр'ал'ть лѡкь се гръꙗще .
де зиче ꙟисȣш дмзȣ : чине мъ лаȣдѫ-л вою мъри . ши ал'тȣл
кънтъ де гръѫще : доамне ! касеи тале и се каде сфинцїе ꙟтрȣ
зиле делȣꙟгате ; деч оунорь ѡ́мени че сѫнть юбиторю де Хс .
ле зиче : фачеци праздникь ꙟтрȣ ȣм'бларе пънъ ла корнȣл
ол'тарюлȣи . ал'тȣл аȣде кънтаре де гръѫще : ꙟтрȣ глас де
бȣкȣрїе . зич(е) де мъртȣрїе ши глас де пръзднȣире кънтъ мъ-
рирїеи тале . ꙗръ ꙟисȣши ачесть глас де бȣк(ȣ)рїе ши де мън-
тȣире ꙟтрȣ локȣл дирепцилорь . дечи оунїи лаȣдъ пре мчни-
кȣл де-и гръѫще :ферикат еши зич(е) ши вине цїе . ꙗръ ал'-
тȣл пре чеи слави кѣмъ : апропїаци-въ зич(е) кътръ диꙟсȣл
ши въ вец лȣмина ши фаца воастръ нȣ се ва рȣшина . де-
чи ачѣстѣ аша се факь де ла чеѫ че мърескь астъзи пре
доум'незеȣ . че бисѣричїи ꙗр съ-и паре бине . ꙗрѫ ꙟшълъчюнѣ
съ се микшорѣзе . ши драчїи ꙗръ съ се ꙟтристѣзе . ши дїа-
волȣл ꙗръ съ се рȣшинѣзъ . некȣрацїи ꙗръ съ аибъ мънїе .
къ астъзи не д(е)шкисе ноаѡ . мр . черюл бисѣрикъ . ши възȣ-
теле черюлȣи тоате-с маи фрȣмоасе . ши коу атѫта кȣ кѫтȣ-с
маи де чинсте чѣле сȣфлетещи де кѫт чѣле трȣпещи . къ нȣ
стаȣ пре честь соаре че-л ведем . че'нт'рȣ чел соаре неапȣс ꙟтрȣ
Хс . се ꙟбръкаръ . къ нȣ пȣю ꙟианнтѣ ноастръ стѣле ꙟшъ-
лътоаре . нич лȣнѫ че крѣще ши се маи мик'шорѣще . че даррь
ниче диннѡаръ ꙟпȣцинат . нич ноѡри че фак плоае . че ꙟбъ-

цътꙋ́ри де кꙋвъ́нтꙋл лꙋ дꙋмнезеꙋ. нич пъмъ́нть нѫсилникь. че чела че поате лекꙋи соуфлетꙋл. нꙋ съ се скоацъ де́нтрꙋ ачѣстъ маре. че дентрꙋ ꙟмзеерѣ чѣѫ че коурърѣще грашалеле. нꙋ де́нтрꙋ извоаръ де апъ, че дентрꙋ извоарѫле чѣле че аратъ виндекарю. нꙋ дентрꙋ глас де пасъре, че дентрꙋ гласꙋри ꙟцереци, че гръескь астъзи ꙟмзеаще. деч веде́ци дарꙋл де астъзи, ведеци лꙋкрꙋл ꙟно́йреи. ноу ле нꙋмъръ ачѣстѣ дентрꙋ ꙟшълъчюне. къ нꙋ не вом спъси дентрꙋ мецешꙋгꙋл чел де демꙋл'ть. дирепть ачѣѫ ши чѣле де демꙋ̀лть се кипꙋескь честорь де акмꙋ. че съ гръим коу павел ꙟитр'ꙋн кипь: чѣле де де мꙋлть трекꙋ́ръ, ши ѥтъ фꙋръ тоате ноаѡ ши тоате коум се кад съ́нть. ѡ минꙋнѣ ма́ре ши прѣ лъꙋда́тъ. ши минꙋна́тъ. къ ѡаре оу́нде се мꙋл'цирѫ пъкателе, аколо маи ковъ́рши да́рꙋл. къ оунде ера троуфъшї́а дїеи. аколо ера виндекъриле мчиничилорь. ши оунде ера жрътвеле дръче́щи, аколо фꙋръ бисѣричиле крещинещи. оу́нде жꙋка дра́кꙋл, аколо се аратѫ ꙟпъратꙋл. оунде-ш фъчѣ дꙋхꙋриле кꙋнбꙋри, де аколо акмꙋ се гонирѫ. къ ѡаре оунде ера пре ачичѣ чинстите, аколо сѫ́нть акмꙋ оумбриле мчиничилор. ши оунде ера оумбре чѣле ꙟтꙋнекате, аколо се въд акмꙋ кинꙋриле виндекърилор. оунде ера фїертꙋриле чѣле ꙟпоуцнте, аколо ѥсте акмꙋ бꙋнъ врѣре а мчиничилор. деч сти. мр. ѥсте лаꙋда а тоатѫ лꙋмѣ. вистїарюл бисѣричїи. мр҃. ѥсте армъ небирꙋитъ воиничилорь. мр҃. ѥсте кълъторилорь ꙟдирептъторю. челора че оумблъ пре маре, кърмач. досъдицилорь, ръскꙋмпъръторю. ши ми́нчиношилорь ꙟфрꙋнтъторю. челора че плънгъ, мъꙟгъиторю. ши тарилор бꙋнъ ꙟфрꙋмсецаре. сърачилорь милꙋиторю. въдꙋѡлорь хръниторю. мр. ѥсте линище челора че оумблѫ пре маре. ши челора че оумблъ пре ꙟ пꙋстїе пъсторь. болнавилорь лекꙋиторь ши челора че алѣ́ргъ лоуминъторь. челорь пръдац ꙟнаинте стътъторю. тоуре́мен стражъ. игꙋменилорь благосвенїе. мꙋꙟчицилорь мъꙟгъѥре. флъмъ́нзилорь хранъ. голилорь ꙟбръкъмъ́нть. челорь иъпъстꙋици скъпаре. ши лꙋмїеи ꙟвръташаре. мр҃. драчилорь ле ѥсте пїерзъторю. ши гречилорь здробиторь. ши де крединцъ пꙋнторю. ѡ минꙋнѣ маре, ши прѣ слъвитъ чюдѫ! ѡаре коу каре кꙋвъ́нте вою съ лаꙋд пре ачест мчни́кь де астъзи? чела (? l. че). лаꙋдъ вою съ-и зи́кь? ꙟ че кипь вою съ-и къ́нть минꙋниле? съ зичем къ се ꙟпърци трꙋпꙋл мчиникꙋлꙋи, че хс҃. ди ꙟсꙋл нꙋ се дезпърци. спарсе-се фи́рѣ, ѥръ крединца нꙋ се ръсипи. късꙋ ка́са, ши вистї́арюл фꙋ тот ꙟтрегь. ꙟи́тр'ꙋн лѡк ѥсте, ши петрѣче ꙟтрꙋ тоатъ лꙋмѣ. ши пре то́цїи черчетѣзъ.

аколо стѫ лȣ х҃с. ꙟвиіните. ши де чещѣ че сънть ачичѣ ниче динишарь нȣ се май делȣꙟгъ. аколо се роагъ, ꙗръ кȣ ной ачичѣ се вес(е)лѣще. аколо слȣжаще, ꙗръ ачичѣ фаче минȣни. моурирь-и ѡасєлє, ши лȣкрȣл л' мъртȣрисѣще. лимба-и тъкȣ. ши минȣниле ле стригѫ. кареле аȣ възꙋт аша? саȣ чине аȣ аȣзит къндьва аша? ѡамени бȣни! м҃чничїи фȣръ аршн кȣ фокь, ши моащеле гонирь фокȣл. ꙟ маре фȣръ арȣꙟкаць, ши сȣфлетȣл деiнтрȣ маре фȣ мънтȣит. оасєлє ле здробирь. ши здробитȣриле се ꙟнтревърь. кȣ моартѣ фꙋрь осѫндици, ши морцїи скȣларь. де пре пъмънть се дȣсерь, ши ꙟтрȣ черю стръ-лȣчирь. дечи ка се се рȣшинѣзе єллїи гречїи. къ-и ведѣ м҃чничїи слȣжиндь драчилор. ши съ се стидѣскъ ꙟшълъчюнѣ идолѣскъ, къ аȣзїѧ пре дȣхȣриле некȣрате темъндȣ-се де моащеле м҃чничилорь. деч че гръещи дȣх некȣрат ши'нтрȣ тот тикълос, де нище оасе моарте ши фъръ соꙋфлеть те теми? онте-м зиче. къ пентрȣ х҃с. ши м҃чнчїи сънть чинстици. деч че вою зиче де ачещѣ че с(е) лѣпъдъ де х҃с? ꙗ не ꙟцелѣщици лимби ши въ плекаць! ѡ оꙋрѣчилорь ведеци ши въ рȣшинацї! ши ка съ амȣцѣскъ бъффѣлеле єллєнєщи ши съ се пъръсѣ-скъ. деч ꙗтъ къ тъкȣрь ши амȣцирь. оꙋнде є семецїѧ лȣ платонь? оꙋнде є флȣерарѣ лȣ аполонь? оꙋнде є мърирѣ дїей? оꙋнде є троꙋфъшїа лȣ єраклїє? оꙋнде-сь дѣчїа чѣле грешале кȣ стрингъри? къ ачеѧ тоци-се рȣшинарь. ши жос ла пъмънть закь. ши сънть тот морци. къ х҃с. сѣȣ арътать ши крȣчѣ сѣȣ ꙟфипть ши мъченичилорь сѣȣ арътат. м҃р. моартѣ пентрȣ х҃с. ꙗсте негрижитѫ. адȣл фȣ бирȣит, ши ꙟшълъчюнѣ се калкъ. ши капищиле се ръсїпирь. ши де вери оꙋм҃бла фрате ꙟтрȣ тоатъ лȣмѣ, ноꙋ верн каман афла аша д҃мзеи ка ачещѣ. коꙋм аполонь. саȣ ка дїа, саȣ ка асклипїи. че д҃мзȣл лоꙋ геѡргїє. ши чеж че сънть кȣ нȣсȣл де тоцн се мърѣще. ши крещинѣщи се кънтъ, ши слоꙋ҃жбе фъръ де сънце се тримит ачелȣѧ пентрȣ жрътвеле м҃чничилорь. деч пентрȣ ачѣлѣ сънтем датори а ста ꙟнаинтѣ лȣ х҃с. че съ празднȣим астъзи. ноꙋ єллєнѣще, че сȣфлетѣще. ноꙋ пънтечелȣи, че соꙋфлетȣлȣи. ка съ фїє праздникȣл сфнтȣл(ȣ)и коꙋм се каде. ꙟноирѣ праз-дникȣл(ȣ)и ꙗсте, ꙟнойцн-въ. оꙋмбриле м҃чнчелорь сънть, съ кинȣим коꙋ нȣшїи. лȣминърїи съ не лȣминъм. деч съ лепъдъм лȣкрȣл ꙟтȣнѣрекȣл(ȣ)и. ши съ не ꙟбръкъм ꙟнтрȣ арма лȣ-минїеи. съ ꙟноим бисѣрика сȣфлетȣл(ȣ)и нострȣ ка съ пръз-днȣим сȣфлетѣще. ши съ не дезбръкъм де ѡмȣл чел векю, ка съ не арътѫм май алви де зъпада. къцн в'ацї ꙟвекить

ꙟтрȣ саціȣ ши трȣ дȣлчéції. вои астъзи пентрȣ крєщинътатѣ въ ꙟндȣлчици коу лȣкрȣл. кѫци сънтєци мари ши богаци, ꙗръ пентрȣ мл͠стенїа ши пентрȣ плекарѣ астъзи въ ꙟнонци, ка съ ꙟгъдȣим лȣ дм͠зеȣ коу лȣкрȣре бȣнє. съ скимбѫм хаина сȣфлетѣскъ коу трȣпȣл, съ не ꙟкипȣим дȣхȣрилорь мчн͠чилорь. ка съ лȣѡм платъ, ши съ добъндим кȣнȣнъ пентрȣ бȣнъ вїаца ноастръ. ши мчникȣлȣи съ-и стрингъм тóци. съ-не апропїем динꙟсȣл ши кȣ нои съ-л авем ши кȣ дѣдинꙟсь съ-л роугѫм ши съ-и гръим. ѡ мчникȣл ши воиникȣл ши слȣжиторюл лȣ х͠с! моулт даррь ши ꙟдръзнйре (!) аи лȣат де ла динꙟсȣл. дечи тóци депреȣнъ не рȣгъм кȣ кре-д(и)нцъ, тȣ фїи рȣгътóрю де нои пъкътóшїи ши де тоци ѡаменїи крєщинéщи. ши съ нȣ не тречи, че кȣ тоци сф͠нцїи гръѫщє: доамне! крȣцъ ѡаменїи тъи, ꙟпърате христоасе! мънтȣѫщє ѡчинáшїи тъи. крȣцъ тоу́рма та. рȣгъмȣ-те пъсторю бȣнь, милȣѫщє съборȣл тъȣ. юбитоаре доамне! милȣѫщє. ꙗтъ фїи тъи къ се ꙟпȣцинаръ. каȣтъ мл͠стиве доамне спре ѡаменїи тъи, къ не оумплȣм де невое. вези невоѫ ноастръ. вези голътатѣ ноастръ. ши не дъръѫщє ꙟмбръкъминте. вези плънсȣл нострȣ, ши фѫ милъ кȣ нои. ажȣꙟще-ци ꙟпъра́те къ не рȣгъм, ꙗръ нȣ гръим де ръȣ. рȣгъмȣ-не. милостивѣще-те. къдемȣ-ци ꙟнаинте, ка съ нȣ те мънїи пѫнъ ꙟсфръшит. ши съ нȣ не лѣпези. ши съ нȣ те делȣꙟщи де нои. че-ц ардтъ винеле тъȣ спре нои. рѫствиціїи ꙗдȣнъ. лепъда́ціїи и милȣѫщє. пръдаціїи и нтоарче. ꙟки́шїи ꙗръ и поменѣщє. ꙗръ те скимбѫ ка съ нȣ поменещи пъкателе ѡаменилорь. къ т͠ȣ єщи оунȣл фъръ де пъкате. ши юбиторю де оамени ши мл͠стивь. къ де ла тине ꙗсте їзворȣл вїєціїєи. де ла тине є търїа. де ла тине є поутѣрѣ. къ тоу єщи дм͠зȣл нострȣ. алтȣл фъръ тине нои нȣ щимь, че кътръ тине алергъм. ши не милȣѫщє. ка съ мърим коу бȣкȣрїє татѫл ши фїюл ши дх͠оул сф͠нть. акмȣ ши поурȣрѣ ши'нтрȣ тоци (вечи).

XXIX.

1638.

(Collect. Gaster.)

Hrisov de vânzare.

(7146.)

Ꙗдикъ єȣ мȣшат сєн мънзатȣлȣи ши кȣ фїю мнȣ ника ѿт бъшинници скрис'ам ачистȣ запис ал нострȣ ка с(ъ) фїє де марн криднинцъ ла мъна данчюлȣи ѿт бȣрлъницин, кȣм съ се щїє, къ ам вънд8т аї погони де цѣлин(ъ) ши кȣ аї стънжън ди лок ꙟн дѣлȣл бъшинницїилор, погонȣл къте ф де ап. фак бани ,єф. шн ам вънд8т нои ди а ноастръ бȣн(ъ) вое. ди нимн нивоинци нич асȣприци шн кȣ щирѣ тȣтȣрор фрацилор нощри, карїн сънт ꙟн прижȣрȣл нострȣ; шн кънд ам фъкȣт нои ачѣстъ токмѣл(ъ), фост-аȣ попа негонц ѿт фнинцие. шн танасие син вланкȣл ѡ там. шн нѧгȣл син ѡпрѣ ѡ там. шн мїхънл ѡ там. шн дȣмїтрȣ нъннȣл ѿт там. шн къртиѧн син дȣмїтрȣ ѡ там. шн (стан)чюл вътавȣл ѿт там. шн братȣл спътрнлȣл ѡ там. шн радȣл ѿт там шн алцїє(!) мȣлцїн ѡаменїн бȣни шн бътръни. шн пентрȣ криднинцъ нѣмȣ пȣс дѣщинтєл(є) мaн жос, ка с(ъ съ) щїє. пнс. мсца дик. ї. днн. лт. ,зрмз.

XXX.

1640.

(Cipariu: Analecte, p. 141 urm.)

Правила. ачеста ꙗсте дирептъторю де лѣџе......
Типаритȣ-сѣȣ......ꙟ мънъстир. Говора вълѣто ,зрмѳ, ꙗрж дела нащерѣ лȣи Хс. ,ахм.

Предословїє кътръ тоци наставничи сфинтеи бисѣричи. прѣ лȣминацилор архїепископи, митрополицилорь. ши ꙗбнторилорь де дмнезеȣ, епскпилорь, ши прещцилор, ши тȣтȣрор духовничилор. карїи кȣ пȣтѣре прещцѣска, де ла дмнезеȣ сънть сфинцци.

Генадїа. кȣ мила лȣй д҃мнезеȣ архиепискȣ́пь, ши митрополит, а тоатѫ цара Ꙗрдѣлȣлȣй, паче ши сп҃сенїе, прїимници дх҃ь сф҃нть. кърора веци лъс(а) пъкателе, лъса-се-вор лор, ши кȣй ле веци цинѣ, цинѣ-се-корь лѡрь.

Ѻокотит-ам, къ май тоате лимбиле аȣ карте пре лимба лѡр, кȣ ачѣѧ кȣцетаю ши еȣ робȣл д҃мнȣлȣи мїеȣ лȣи і҃с. х҃с. съ скоць чѣстѫ карте, анȣме правилѫ пре лимба рȣмънѣскѫ, сф҃нцилор воастре фраци дх҃овнич рȣмънешти, карїи сънтецн пъстори ѡилѡр челѡр кȣвънтътоаре а тȣрмеи лȣи х҃с. карѣ аре ꙟтрȣ сине мȣлте фѣлюри де виндекъри сȣфлетелѡр крештинешти челорь че сънть рьните кȣ пъкате. ꙟсѫ май вратос ши кале ла ꙟпъръцїѧ черюлȣи. ꙟсѫ мѫ рогь сф҃нцилѡр воастре кȣ маре милѫ. ла каре мьнѫ ва къдѣ ачѣстѫ сф҃нтѫ карте, ачела съ аибѫ а ѡ цинѣ ꙟ маре чинсте, ши съ се ꙟвеце дентрȣ ѧ ꙟ таинѫ кȣм ва виндека сȣфлетеле ѡаменилѡр де пъкате. ꙗрѫ ꙟтрȣ мънѫ де мирѣн съ нȣ се дѣ, нич ла мъскърич. съ нȣ фїе токмѣлеле сф҃нцилѡр ап҃сли, ши а сф҃нцилѡр пърїнци батжокȣрите, къ апой м҃лтва та верь да сáмѫ фрате дх҃овниче, еȣ нȣ вою авѣ трѣбѫ. чела че прїимѣще гъндȣриле ѡменешти, даторю ꙗсте ꙟтрȣ скриптȣрѫ ꙟвъцат а фи, съ се ѡпрѣскѫ де похте, смеритъ, ши кȣ лȣкрȣре бȣне; пре тот часȣл съ се роаџе лȣи д҃мнезеȣ, ка съ-и дѣ кȣвънть де ꙟцелепчюне, ка съ ꙟдирептѣзе пре чеѧ, че скапѫ къторѫ динсȣль; ꙗрѫ ꙟтр'алть кипь ꙟсȣшь даторю ꙗсте а пости мїеркȣрѣ ши винерѣ преспре тот анȣль, кȣм порьнческ сф҃нтеле ши д҃мнезеещиле прáвиле*), кȣмь де кареле ва авѣ ꙟсȣшь съ ѡ дѣ ши алтóрѫ а фаче. ꙗрѫ де ва фи ꙟсȣшь нештиȣторю ши непостникь. кȣмь ва ꙟвъца пре алцїи а фаче лȣкрȣре бȣне? ши чине е неꙟцелепть, ва аскȣлта пре ель, де кареле ва гръи? възѫндь пре ель фърѫ токмалѫ ши бецивь, ши ꙟвъцьидь пре алцїи съ нȣ се ꙟбѣте. саȣ алт вре ȣнь лȣкрȣ бȣнь а петрѣче, кареле сингȣрь нȣ аȣ фъкȣт? ѡкїи де оурeки гръмеще скрептȣра**) кȣ ачѣѧ сокотѣще-те ѡ дх҃овниче, пентрȣ че, къ де ва пери нȣмаи ѡ ѡае пентрȣ негрижа та, дентрȣ мъниле тале се ва къȣта. деприиде че зиче сф҃нть Іѡань златооустъ ла дѣанїе ꙟи а треѧ нраво оучeнїе***), ачаста гръмеще: де се ва делȣнга нȣмаи оунȣль де таине некȣминекать, аȣ нȣ аȣ ѡборьть тоатѫ сп҃се-

*) Notă marginală: правил. ап҃слска. з҃н ши май нainте: с҃не.

**) езек. л҃д. с҃х. і҃. ерем. м҃н. с҃х. і.

***) дѣан. бесѣд. м҃д. с҃х. л҃а.

нїѧ са, єпскóпȣль саȣ попа? къ сȣфлетȣль ѥсте де ѡ перире. атъта дешертъчюне аре, къть ниче ȣн кȣвънть нȣ поате пȣне ꙟнаинте; че кȣ сокотинцѫ ши кȣ юбире де трȣдѫ, слȣжирѣ ши лȣкрȣль лȣи ꙟмнезеȣ ѥсте а фаче къ гръѧще скриптȣра: проклѧть чела че фаче лȣкрȣл ꙟмнȣлȣй кȣ негрижѫ. ѧрѫ мареле василїе гръѧще: сокотѣще съ нȣ те теме (! l. темї) де ѡмь ꙟтрȣ кьдѣрѣ лȣи, ка съ нȣ дай пре фїюль лȣй ꙟмнезеȣ ꙟтрȣ мъиниле челѡр недостоиничь, ка съ нȣ те рȣшинези де чине-ва, де марїй пъмънтȣлȣй, ниче де ꙟсȣшь чела че поартѫ стемѫ съ нȣ кȣминечи; къ правилеле ꙟмнезеещи нȣ ласѫ пре чеи недостойничи съ се кȣминече, карїи се сокотескь ка пъгънїи. ѧрѫ съ нȣ се ворь ꙟтоарче, амарь ачелора ши челора че кȣминека пре еи; сокотѣще зиче, еȣ трѣбѫ н'амь. тȣ вери ведѣ ачѣстѣ, де вери пъзи, ꙟсѫ кȣ сокотинцѫ, ши кȣ токмалѫ; че май наинте ꙟвъцътȣриле бисѣречїй неклътите съ ле пъзещи, мънтȣи-вери ши пре тине ши пре чеѧ че те ворь аскȣлта.

Щиȣть съ фїе: чине ва ꙟдръзни а прїйми кȣцетеле ши исповеданїиле, фъръ ꙟвъцътȣра єпископȣлȣи ачелȣй локь, ачела педепса правилелѡр ва прїими, ка ȣнь кълкъторю а ꙟмнезеещилѡр правиле, къ нȣ нȣмаи пре сине сѣȣ пїердȣть, че ши къци сѣȣ исповеднт ла ель, неисповедници сънть; ши къть аȣ легат ши дезлегать, неꙟдерептаци сънть, дȣпѫ а. з. правилѫ а съборȣлȣй де кардагень ши дȣпѫ. мг. ачелȣѧшь събор.

Де єпископи ши де преѡци ши де кълȣгъри ши де ѡамени мирѣни ши де тоате ꙟвъцътȣриле.

а. Сьмбъта аре дар де зидире, ши де ръпаѡс се кѣмѫ, ѧръ дȣминека ѥсте ꙟтъю зи, а лȣи дȣмнезеȣ, аре дар де ꙟвїаре. дирепт ачѣѧ ꙟвъцъм де ачѣстъ зи съ се ферѣскѫ ши съ се чинстѣскѫ. ѧрѫ сьмбътѫ диꙟи ал ѡптȣл час съ се ѡпрѣскѫ де тоате лȣкрȣриле, де мариле ши де мичиле. ши ла бисѣрекѫ съ скапе тоци ѡаменїи кȣ мȣериле-ш ши кȣ фечорїи лор ши ꙟтр'ънсѫ кȣ фрика лȣи дȣмнезеȣ ши кȣ лȣаре аминте съ се привѣге рȣгъндȣ-се, токма ши пънѫ дȣминекѫ диминѣца. ѧрѫ дѣка съ ва лъса сфнта леторгїе, дечїѧ съ мѣргѫ акасѫ ши съ се ѡдихнѣскѫ пънѫ лȣни диминѣца, ши ѧрѫ деи ал доиле час де зи се ꙟчѣпѫ а лȣкра.

в. Ши де чинститȣл прокȣл прдтече ши ботезъторюл Іѡани, де нъскȣтȣл лȣи ши де тъѧрѣ капȣл лȣи, каде-се а ле

пръзднꙋи дела ал ношлѣ час ши демънѣца тоатѫ зїша ꙟтыюл мч҃ник стефан, маи мареле дїакон, поменирѣ съ-и ѡ пръзднꙋим, де димънѣца пънѫ сара.

и҃. Фъртатꙋ-тъꙋ сорꙋ-та съ нꙋ ѡ ѧ, нич фрате-тъꙋ пре сора фрьтатꙋ-тъꙋ съ нꙋ се ѧ, къ се гръескь фраци сꙋфлетещи, че-ш сьнт пре сф҃нта еѵглїе ши пре чинстйта крꙋче. ашиждерѣ ши кꙋмътрꙋл кꙋмътръ-са съ нꙋ ѡ ѧ, ꙗрѫ де се ва тьмплѧ спре кꙋмътръ-са саꙋ спре фечорїи еи спꙋркъчюне, че съ дѣ дмнезеꙋ съ нꙋ се факѫ, ꙗрѫ де ва фи вр'ꙋн сфѣть дръческь ка ачеста, е҃ ай съ се чѣрте ши съ се къыскѫ нꙋмай кꙋ пьине ши кꙋ апѫ ши дѣчїѧ съ нꙋ се каман вазѫ оунꙋл кꙋ алтꙋль. ниче нашꙋ-тъꙋ сорꙋ-та саꙋ фрателе, ниче наша фрате-тъꙋ, саꙋ сора съ се ѧ, къ ꙗтѫ ꙗсте сьнце местекат, ѡ мие де талере се гръꙗще тарꙋл пъкателорь.

аї҃. Ꙗл донле сьнце аместекать ꙗсте. де се ва афлѧ татѫ кꙋ фата лꙋи, дирепт ачѣѧ ачѣсте доаѡ аместекъчюни де сьнце съ се деспарцѫ ши. к҃. де ани съ се покъаскѫ, ши метанїй ꙟ тоате зиле кьте т҃з. ал трейле сьнце аместекат. де се ва афла фрате кꙋ сорꙋ-са. еі҃. ани съ анбѫ покаанїе ши метанїи кьте т҃. ал патрꙋль сьнце аместекать. де се вор аместека вери премари. покаанїе. вї҃. ай, ши метанїи кьте. р҃о. ꙟ зи. ꙗрѫ ал чинчиле. ани дон вери премари, саꙋ ай трен де се вор аместека. дерепть ачѣѧ съ фїе покаанїа, ал донле вери. і҃. ай ши метанїи кьте р҃и. ꙟ зи. ал трейле вери. и҃. ай. ши метанїи. р҃. ꙟ зи. ал шаселе сьнце местекат че ам зись маи наинте, фїюль чела че ва спꙋрка патꙋл тътыни-съꙋ, че се зиче: мащехѫ-са саꙋ соакрѫ-са саꙋ мътꙋшѫ-са.

л҃. Деч ꙟвъцъм де сꙋгрꙋмат ши де мортъчюнѫ съ нꙋ се гꙋсте ачѣстѣ, фїе-кареле де ꙟ крещини, нич съ ѧ сьнце де чела че кꙋрѫ жꙋнгѣтꙋлꙋй, че шаре карїн дентрꙋ небꙋнїѧ лорь факь ачѣста, къ ꙟвацѫ лѣцѣ лꙋ дмнезеꙋ. къ карне ꙟтрꙋ сьнце сꙋфлеть съ нꙋ мъньнче, деч къ а тот добитокꙋл съ-нцеле лꙋи ꙗсте сꙋфлетꙋль лꙋй.

Чине ва мьнка лꙋпь, саꙋ вꙋлпе, саꙋ кьине, саꙋ писикѫ, саꙋ арнчю, саꙋ пѫлшь, саꙋ невъстꙋикѫ, саꙋ вѣверицѫ, ши ш'алтеле алтеле кьте сьнть некꙋрате, шарпе, броаскѫ цестоасѫ ши ш'алтеле ка ачѣлѧ саꙋ кань, саꙋ мъгарю, саꙋ деꙟ чѣле сълбатече, саꙋ ден челе дꙋместече, кьте-сь некꙋрате, че нꙋ зиче лѣцѧ лꙋ дꙋмнезеꙋ. ꙗрѫ де нꙋ ва фи пре воѧ лꙋй, че де невое ва мъꙟка съ се покъꙗскѫ. а҃. ань ши метанїи. еї҃.

Ши чинє ва мьнка корбь, саȣ чоарѫ, човраꙟкѫ саȣ кȣкь, саȣ корȣю, саȣ вълтȣрь, саȣ привєгитоарє . оунїи ка ачѣѧ . а҃ . ань сѫ айбѫ покаанїа ши мєтанїи . р҃ . дє зиѡа.

л҃є . Попа чє нȣ-ш ва мътȣра сф҃нта бисѣрєкѫ ши съ ѡ кȣръцѣскѫ, ши нȣ ѡ ва ꙟфрьмсєца, ши нȣ ва сокоти ꙟ тоатє сьмбєтє, оунїи ка ачѣѧ съ сє ласє дє прєѡцїє . попа чє ва бѣ ла крьчимѫ, саȣ ва жȣка, саȣ кънта мирєнѣщє съ сє гонѣскѫ дєн попїє.

л҃з . Прєѡтȣль съ нȣ мъньнчє корастрѫ дєла вака лȣй, пънѫ . а҃ . съптъмьнѫ . ашиждєрѣ ши тоци крєщиннїи.

Дє ва ꙟтра кьнє ꙟ бисѣрикѫ, саȣ поркь съ нȣ сє факѫ лєтȣргїє пънѫ . а҃ . съптъмьнѫ.

м҃а . Єъ нєщинє ва пȣрта пїѧлє дє кал саȣ дє магарю, съ нȣ ꙟтрє ꙟ бисѣрикѫ : чє съ стѣ афарѫ кȣ мȣєрилє.

XXXI.

1641.

(Collect. Acad. Rom.)

Marturie de vânzare.

(Jași 7149.)

Гаврилаш вєл логфєт . и ȣрѣкє вєл спътар . и дȣмитрȣ бȣхȣш вистѣрник . и тома вєл столник . й бълан вєл комис . и грама вєл жикничѣрю . и ѩнє вєл слȣцєрю и пътрашко жикничѣр . и рошка дворник глотнїи . и гиѡргїє нъвръпъскȣл дворник . и иримиѩ вєнкȣлєцȣ дворник . и бърсан дворник . мъртȣрисим кȣ ѩстъ скрисоарє а ноастръ кȣм аȣ вєнєт . ꙟнаинтѣ ноастръ . костантин бȣхȣшєл . фєчорюл тодосиєи . дє нимє нєвоит . нєчє асȣприт чє дє а лȣи бȣнъ воє . дѣȣ въндȣт а лȣи дрѣптъ ѡчинъ ши мошїє . а трєѩ партє дє хлинчѣни . чє сънтȣ прє жижїѩ . ꙟн цинȣтȣл хърлъȣлȣи карє партє дє ѡчинъ и ѩстє лȣи дє прєꙟн мъ-са дє прє тодоска . ачѣѩ ѡ аȣ въндȣт . дими-салє фратєлȣи нострȣ лȣпȣлȣи . пръжєскȣл мєдєлничѣрюл дрєптȣ чинзъч дє галбєни . бани бȣни . дєчє нои възъндȣ дѣ лор бȣнъ воє токмалъ токминдȣ-с(є) ши фъкъндȣ-и-с(є) плата дєплин . нои ꙟнкъ ам искълит . ши нѣм пȣс ши пєчєциле ꙟн-

тр'ачеста адевърат запис де ла нои. ка съ анбъ а-ш фаче дꙋмнѣлꙋи ши дрѣ͠се до͠мнещи ка͠ съ съ щїе.

ꙋ ꙗс лт ,зрмѳ. маи дї͠.

еꙋ костантин бꙋхꙋш еꙋ кꙋ мъна мѣ ам скрис.

XXXII.

1641.

(Collect. Gaster.)

Hrisov de vânzare

(scris de un Coresi).

(Priviți 7149.)

Ѧдек(ъ) еꙋ лꙋпꙋл фькꙋт-ам запїсꙋл меꙋ ла мъна юзбашї костандїн де мааре (!) креднıцъ, ка с(ъ) съ щї͠е. кь ꙗм вънд͠ꙋт ӡ͠ погоне де вїе кꙋ стънжини пол, дерептꙋ ѵ͠г. м͠. пол. хꙋтарꙋл гꙋценескꙋ де песте тот хотарꙋл ка с(ъ) фїе юзбашїе костадин де мошїе шї фечꙋрїлор лои шї непоцїлор шї стренепоцїлор. ⱺнсь ши кꙋ пивница, пентрꙋ кь лемꙋ кънд͠ꙋт де бꙋн(ъ) вое; кътꙋ немꙋ токьмнт фост-аꙋ молци ѡменї бꙋне, анꙋме: поп їѡн ѡт жїгорени, и поп гюрге ѡт там. и радꙋл ѡт там. и чернат ѡт там. и новакꙋ ѡт там. и ангелꙋ ѡт вїнцещї ши ам скрисꙋ е͠ꙋ корнсї ѡт при͠вниц: и͠ козма.

пис м͠сца. април. д͠н. д͠. ,зрмѳ.

Iscăliți:

еꙋ лопол. еꙋ козма. еꙋ жꙋпънꙋл станчꙋл ѡт бꙋкꙋрещи. еꙋ калин.

XXXIII.

1642.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de vânzare.

(Galați 7150.)

Ѧдекъ еꙋ илина, непота лꙋи їѡи кравеч ѡтичи фата мърїеи ши а попеи лꙋи гаврил ѡтичи потрѡпопꙋл, дин сат дин милѣщи, де пре сохꙋлꙋю, ⱺнсꙋми, де ниме невоитъ ничи ⱺм-

пресȣратъ, че де бȣнъ вое мѣ, скрїȣ ши мъртȣрисеск8, кȣ чест запис ал мїеȣ, кȣм ам вѫндȣт ѡ партѣ де ѡчинъ а мѣ, дин сат дин ѡтичи, де пре сохолȣю, партѣ а ȣнȣи бътрън, дин чинчи бътръни партѣ мошȣ-мїеȣ лȣи їѡн ѡтич кравечи, ши ѡ ам вѫндȣт дȣмсален пъркълабȣлȣи паръ дин катра сатȣлȣи, ши дин пъмѫнтȣри, ши дин фънацѣ, ши дин браницѣ де тоате пърциле, дин тѡт венитȣл дерептȣ чинзечи де галбени, ка съ-и хї дȣмсале ѡчинъ ши мошїе дирѣптъ, ши кѡкѡнилѡри дȣмсале, ши непѡцилѡр дмсале, ши стренепоцилѡр дȣмсале ѫн вѣчи, ши съ-ш факъ ისписокȣ пре мошї дмсале, дентр'ачестȣ запис. пентр'ачеꙗ ꙗм фъкȣт чест запис съ-и хїе дмсале де мъртȣрїе, дин наинтѣ дȣмсале лȣи іакоми пъркълабȣлȣи де гълац. ши дин наинтѣ дȣмсале лȣи кѡстантин чел маре. ши дин наинтѣ алеѯе чел бътрън. ши дин наинтѣ дȣмнилѡр сале лȣи їюргȣш. ши алȣи (ѳео)досїе вамъмъшїи (!) де гълац. ши а лȣи ѫндреи бътахȣл де кълъраш. ши а лȣи їлїе кȣпец. ши а лȣи ифрим. тиж. ши а лȣи михаи шолтȣз кȣ вї пъргари. ши а пангъи нѣгȣцъторȣлȣи. ши а некȣлеи черкїазȣлȣи. ши а лȣи трандахир. ши а лȣ стїрїꙗн кълъраш. ши а лȣ стоꙗн а лȣи влад. ши а петреи ръзаш. ши а мȣлци ѡамени бȣни ши бътрън пре маи маре мъртȣрїе пȣс-ам дещетȣл мїеȣ, къ печете н'ам авȣт. ши с'аȣ пȣс ши печете. ѡрашȣлȣи. ши а тоц кѫц сѫнтȣ маи сȣс скриш. пентрȣ къче съ н'аибъ ниме нич ѡ трѣбъ дин ѡаменїи мїеи. кȣ аче ѡчинъ чѣм вѫндȣт еȣ де бȣн(ъ) вое мѣ. ꙗр дин фрацїи мїеи. саȣ дин рȣдѣнїи мѣ. чене ва скорни пъръ пентр'ачестъ ѡчин(ъ) че маи сȣс скрис. съ хї трикл'ѣт де. ткї. ѡтецї. че-с въ нѣкї. ши съ хї негрȣ ка іȣда де скарнѡт. ка с(ъ) се щїе.

оу гълац. юл. кѳ. вълѣт ,зри.

михаи дїакȣл аȣ скрис.

XXXIV.

1642.

(Cipariu: Analecte, p. 159 urm.)

Ꙟвъцътȣри престе тоате зилеле...... в Длъгомпо́ли, влѣт ҂ахмв.

(4⁰. Ш пер. + 55 paginate.)

Din Prefață: Тȣтȣрорь блгочстивилорь крєщинн, пачє шн блсвенїє дєла домнȣлъ дмнезєȣ атотцїйторюл поҳтєскъ шн прїєскъ. фолосȣл ачестор мичи ꙟвъцътȣри, адєвърать пȣцинє сьнтъ, ѥрѫ аша ѥлє сьнт бȣнє......ѥрѫ ꙟвъцътȣрилє ачѣстѣ ѥлє съ афлѫ скрнсє прє лимбѫ гречаскѫ, карєлє нȣ лє пот ꙟцєлѣцє тоци ѡаменїй църъй ноастрє ай времїн дє акȣм. ѥрѫ ной їєрмонаҳ мелҳиседек, їгȣмен сфнтєн мънъстирн, оунде ѥсте храмȣлъ оуспенїєй прѣчистїи бцн, поҳтит-амъ шн ам невонт дє лѣм скос прє лимбѫ рȣмьнѣскѫ, ка съ фїє дє трѣбѫ шн дє фолос; нȣ нȣмай челорь чє щїȣ, чє шн челора процїй чє нȣ щиȣ карєлє сьнт. з. ꙟвъцътȣри сȣфлєтєщи, токма ка шн чѣлє з. дарȣрє, дє фолосинца сȣфлєтѣскѫ; карєлє єȣ възъндȣ-лє аша, нȣ ам врȣт съ лє лас акоперитє, ка съ нȣ мѫ арът аднисъ минеш юбиторю, кȣм нȣ юбєскъ съ сє ꙟфолосаскѫ (!) шн алцїи шн лє цїȣ нȣмай пентрȣ минє, чє ам врȣт съ лє типърєскъ кȣ келтȣѥла сфнтєй мънъстирн; шн лє ам скос афарѫ ла лȣминѫ, ка съ лє ꙟцелѣгѫ шн мичи шн мари, къци-ш юбєскъ бȣнътатѣ сȣфлєтȣлȣй лорь. чє ачасть микѫ картє дє ꙟвъцътȣрѫ, арє пȣцинѫ ꙟвъцътȣрѫ шн бȣнѫ, кȣм ам зис шн маи сȣс......поҳтиторюл дє бинє, воаѡ тȣтȣрорь крєщинилорь, смернтȣл мелҳиседек їєрмонаҳ їгȣменъ а сфнтєй лаврѣ длъгополскыѧ.

Тvпъритȣ-с'аȣ ꙟ тvпарнѣ чѣ дентъй влѣт дє ла нащерѣ лȣй іс. хс. ҂ахмв. мсца сеп. зї. днѧ.

Ꙗл трєлѣ кȣвьнтъ шн ꙟвъцътȣрѫ. пентрȣ юбирѣ дє арцинтъ.

Бою съ вѫ повестєск шн пентрȣ чєѧ чє лї-є драг арцинтȣл; ѡри карїи аȣ авѣрє шн ѡ цин, шн нич єи съ бȣкȣрѫ дє днича

ниче алцїи, че вою сѫ вѫ спȣю, карїи ши ꙟ че кип сѫнтъ юбиторїи де арџинтъ; нȣ нȣман чеѧ че аȣ авȣцїе мȣлтѫ ши нȣ вор сѫ милȣѩскѫ сѫрачїи, че ꙟнкѫ ши чеѧ че аȣ пȣцинѫ, ши ѡ аскȣнд, ши нȣ вор сѫ милȣѩскѫ ниче ѡ датѫ пре нимнине; че бродеск сѫ факѫ ши май мȣлтѫ авȣцїе, ка сѫ се ꙟбогѫцѣзе. ши аша невоиндȣ-се лѡр ꙟтр'ачѣѧ ле вине моартѣ, шї-и ѧ кȣ тотȣлȣш тотъ; ши ашѧ мѫргъ ꙟ мȣнка чѣ де вечїе, коум аȣ лȣатъ ши пре Іоуда, пентрȣ юбирѣ лȣ̃и де̃ арџинтъ; кѫче врȣсѣксе сѫ вѫнзѫ пре домнȣл нострȣ і͠с. х͠с. ши бине сѫ шиици, кѫ ѡри кареле ꙗсте юбиторю де арџинтȣ, ачела ва сѫ се жȣдече денпреоуна кȣ Іоуда. ши ꙗкъ-тѫ къ вез мȣлцн богаци карїи даȣ сѫрачилор бани ꙟ добѫндѫ, ши кѫнд ле адȣк сѫрачїи бани, ей й нȣмѫрѫ де доаѡ ши де тре ѡри, ка сѫ нȣ сѫ ꙟшале; ши кȣм ле адȣк банїи ши пȣнциле, ей шȣпеск дѫ ле нȣмѫрѫ еи сингȣри, ши й траг де грабъ де граб, ка ниште лȣпи звѫпѫѧц ши сѫлбатичи, кѫнд рѫпеск нискаре стрѫвѣ. дарѫ кѫче фак аша? ка сѫ поатѫ сѫ-й ꙟшале, ши сѫ ꙟпресоаре ѡстенѣла сѫрачилѡр; ꙗрѫ кѫнд сѫ ꙟтѫмплѫ, дѫ ле даȣ сѫ ѧ чева, саȣ оунт саȣ грѫȣ; ꙗрѫ апои сѫ ꙟтѫмплѫ сѫрачилѡр ꙟтр'ачел анъ де нȣ фак ши н'аȣ сѫ ле дѣ че ле сѫнтъ датори. ꙗ аскȣлтаци де ведеци че фак: сокотескѣ юбиторїи де арџинтъ, кѫт грѫȣ лѣȣ фѫкȣтъ сѫ ѧ, саȣ вин саȣ оунт, саȣ чарѫ; дече, коум сѫ винде ꙟтр'ачел ан, еи фак сокотѣлѫ даторничилѡр, ши зик кȣ кȣвѫнтȣл: акоум тѣм ꙟпрȣмȣтат, ши ц'ам дат оун бан, ши цн с'аȣ кѫзоут сѫ'м дай . є̃ . кѣдре де вин. ꙗрѫ акȣм тȣ н'ай фѫкȣт ꙟ честъ анъ, сѫ ми-ле плѫтеще; че акоум винȣл сѫ винде ѡкаѡа . є̃ . бани, саȣ і̃ . че фаче вадра . м̃ . де бани; че ци-се каде сѫ'м дай де . є̃ . ѡри м̃ . че фак . с̃ . де бани, каре фаче . д̃ . дȣкаци, дȣкатȣлъ ꙗсте кѫте . є . костанде; ши ꙗрѫш акоум ачеши . д̃ . дȣкаци нȣ-н ай сѫ мї-и дай, лас кѫ те вою май лѫсѧ, ши сѫ'м дай ла анȣл к̃ . де вѣдре, вадра кѫте . і̃ . бани. ши ꙗ каȣтѫ, кȣ оунѣ галбенѣ че дѫ сѫракȣлȣи елȣ-и ѧ . к̃ . де вѣдре де винѣ, кареле плѫтескѣ . єі . галвени. скимбаре ка ачаста фак юбиторїи де арџинт ши немилостивїи, ши нȣ вор сѫ-и аштѣпте мȣлтъ. ка ши х͠с. ла чела че повестѣще ла еѵг͠лїе ꙟ лок де пилдѫ зикѫндъ: оун ѡмъ ера даторю алтȣѧ ѡ ҂а̃ . де таланци. ши-л апȣкъ сѫ ий плѫтѣскѫ, ꙗрѫ елȣ-и зисе, кѫ н'ам, че ци-се факѫ милѫ де мине ши мѫ ꙗртѫ. атȣнче ачела и се фѫкȣ милѫ де дїнсоул ши-н ертѫ чѣ мїе де таланци. ꙗрѫ ел коум еши афарѫ ши сѫ избѫвй де даторїа чеии мїи де таланци, афлѫш оун да-

торникȣ ал лȣи че-и єрà даторю ѡ сȣтѫ де галбєни, ши нȣмаи кьтоу-л апȣкъ, ши зисє: дъ-м чѣ сȣтѫ де галбєни че'м єщи даторю; ꙗрѫ єлȣ-и зисє: фратє, нȣ-и ам, че ци-се факѫ милѫ де минє, де мѫ маи аштѣптѫ. ꙗрѫ єл нȣ врȣ че-л бъгѫ̀ ꙟ темницѫ. атȣнче коум лȣзисє чела че-и єртасє чѣ міє де таланци, коум нȣ врȣ съ-и се факѫ милѫ съ-л маи аштѣптє пентрȣ чѣ сȣтѫ де галбєни, єл принсє де-л бъгѫ̀ прє динсȣл ꙟ темницѫ, аколò съ моарѫ. дарѫ кареле ꙗсте ачела? х҃с! дарѫ чела кȣ міа де таланци? пъкътосȣл! де-и єртѫ̀ чѣле міє де пъкате че авѣ̀, ꙗръ єл нȣ вроу съ ꙗртє нȣмаи оуи пъкат, кареле-и стрикасє фрателє съȣ крєщинȣл, саȣ съ-и ꙗртє а҃. бан че-и єрà даторю. дече ши прє нєщіє немлостиви ка ачєа, д҃мнезеȣ-и багѫ токма ꙟ мȣнка чѣ де вечіє, де-ш пієрд ши авȣціѧш ши сȣфлетелє, ши ноу-ш пот адȣче аминтє, ѡкаанничіи де єи, кѫ кътє сьнтъ алє лȣміи, тоатє сьнть пȣтредє ши трекътоарє ка ѡ нимикъ, ши оунелє ръмънь аичѣ мъкáрѫ д'áрѫ врѣ, мъкарѫ съ нȣ арѫ врѣ; коумъ гръѧщє ши стыи іѡаннъ златооустъ: ѡмє, зичє, че те трȣфєщи, къче аи авѣрє мȣлтѫ, ши аȣръ ши слȣщи ши алтє мȣлтє? де тоатє ачѣстѣ съ щіи, къ нȣ сьнтъ алє талє, къче кънд-ȣ-ци ꙗсє сȣфлетȣл, тȣ нȣ лє єщи стъпьнь оунтр'ȣи час, че дѣй врѣ де нȣ аи врѣ, тоатє кьтє аи лє лаши ла чѣѧ че ръмъньь аичѣ, ꙗрѫ нȣмаи пънѫ тръєщи лє аи; къче кѫ невоєщи де ѡбидєщи прє чєи съраčи. ши къче къ єщи юбиторю де арџинтъ ши немл҃стивъ. ꙟпрȣмȣтѣзѫ ѡкаанниче ши юбитоарє де арџинтъ, челȣѧ че-ц дъ; дъ сърачилѡр ши фъ пріатень прє домнȣл, кѫ астъзи єщи, ꙗрѫ мѫинє нȣ єщи, ши астъзи єщи богат, ꙗрѫ мъинє єщи сърак; пентрȣ ачѣѧ, адȣ-ци аминтє де моартє, къче кѫ мьйнє вор съ-ци трагѫ ꙟџєріи сȣфлетȣл дела тинє, дрєпть че нȣ те гътєщи де моартє, гръѧщє лȣка. че пентрȣ ачѣѧ фрацилор, рѡг прє дȣмніа-вѡастрѫ къ-ци сънтєци юбитори де арџинтъ, рого-вѫ пентрȣ драгостѣ лȣи д҃мнезеȣ, съ ѡ лъсаци, ши съ фици дърȣитори ши милȣитори кътрѫ сърачи, ꙗрѫ нȣ фърѫ милѫ ши немл҃стиви. кѫ де вєц фѝ аша̀, бинє съ щици, къ аша̀ съ фачє ши д҃мнезеȣ спрє вои. че вѫ адȣчєці аминтє де моартє, къче къ сьнтєци ка флоарѣ кьмпȣлȣи ши ка ꙗрба карѣ ѡ оусȣкѫ соарелє ши піѧрє; ꙟтр'ачела кип сьнтемъ нои тоци аичѣ, ши немикѫ нȣ лȣѡм де ꙟ ч҃ѣстѣ че авєм нои аичѣ ꙟ частѫ лȣмє. нȣмаи де вѡм да мл҃стеніє сърачилор, саȣ кȣвънт боун съ лє гръим, саȣ де нє вѡм цинѣ кȣ кȣвънтȣл, саȣ кȣ лȣкрȣл де вѡм ажȣтà кȣи-ва, нȣмаи де

ачѣстѣ дє вѡм мощєнѝ аколѡ̀; ꙗрѫ дєн кьтє авєм анчѣ, тоатє вом съ лє лъсьм; шн нȣман голи вѡм съ мѣрџєм ка шн коꙋм нѣм нъскоꙋт. дрєпт ачѣѧ фрацилор, рѡг прє дȣмнїа-воастрѫ, съ дъм дєн карєлє авєм, карєлє бȣкатє, карєлє кȣвьнт бȣн, карєлє милкȣирє, карєлє съ ѧ, шн съ прїимаскѫ прє съракȣл ꙟ каса лȣй, ка съ добъндим шн нон ꙟпъръцїа чѣ дє вєчїє, кȣ бȣнѫ дарѣ домнȣлȣн нострȣ і҃с. х҃с., къ ачєлȣѧ-н ꙗстє мърїѧ ꙟ вєчїѧ вѣчнлѡр, нєсфършнт. аминь.

XXXV.

1642.

Єѵ҃глїє ꙟвъцътоарє ...... типърнтѫ ꙟтрȣ дȣмнєзєѧска лавра го́вора.

карѣ ꙗстє храмȣлъ оꙋспєнїє б҃џє.

ѡт създанїа мира ҂з҃рна. ѡт въплъщєнїа г҃нѧ ҂ах҃мв. м҃сца. сєптєврїю д҃нн к҃н.

(Folio IV nepaginate şi peste 600 foi paginate.)

Кътръ чєтиторн. прєдосло́вїє чєтнто́рїю лȣн.

Ꙗдєкѫ тот ѡмȣл ꙟцєлєпть, дато́рю ꙗстє кȣ бȣн кȣ́џєт', шн кȣ сємȣ́ирє вїє, фїєтє-ка́рє лȣ́крȣ дє фоло́с, ѡ юбинци чєтито́рн! а сокотѝ, шн чє фолос тра́џє кȣ єлъ, шн пънѫ ла ка́рє ма́рџннє мъсȣ́рѫ; да́рѫ кърȣѧ алтȣѧ ма́н врьтос дєкьт во́аѡ, юбнц дє х҃с. крєщи́ннїн, ꙟтью спрє кънȣта́рѣ кърцїєн ачє́щїѧ, ꙟтью а кȣноа́щє прє адєвєри́цїн лȣкрътѡ́рїн ан вїєн лȣн х҃с; ꙟтрȣ ка́рїн шн єȣ ма́н тикъло́сȣл шн грєши́тȣл вєннт-ам лѧ̀ оꙋнспръзѣчєлѣ час ла лȣ́крȣл дѡмнȣлȣн; ꙟто́кма кȣ ачє́ѧ чє аȣ пȣртат зъдȣхȣл зи́лєн, пȣртьндъ гри́жє пєнтрȣ избъви́рѣ сȣ́флєтєлор ѡмєнєщ, кȣ лȣа́рє дє мȣлтє боа́лє шн оꙋстєнѣлє, шн сȣдо́рн шн асȣпрѣлє, дєла дїа́волȣл ꙟ мȣлтє кипȣрє, кȣ скр҃ьбє, шн ꙟ лєгътȣрѫ апроапє, шн дє моа́ртє, атьта кьт дмзєȣ щїє ꙟсȣш, карєлє испитѣщє та́инєлє и́ннмїєн; шн нємн́кѫ, нȣма́н мила рȣдєн мѣлє крєщи́нїлор м'аȣ ꙟдємна́тъ спрє ачаста, кѫ къзȣю ꙟ нѣмȣл нострȣ мȣлци, оꙋнїн ка ачєѧ

ѡа́мени де амꙟндоа́ѡ чѣтеле процїи, ши сꙋфлетеции карїи пентрꙋ нещїи́нца се депъртаръ кꙋ ꙟвъцъторꙋри стрїине, ши кꙋ проа́стѫ ши скꙋртѫ минтѣ лѡр ръзлꙋшиндꙋ-се ден креди́нца адевъра́тѫ, проти́вникѫ бесѣречїи лꙋй Дмнезе́ꙋ, кꙋ ерети́чїи ꙟпреꙋнꙟндꙋ-се ши ка мꙋ́ска ла дꙋлча́ца мїерїеи, ашѝ ши еи ꙟшелъто́ри де спасенїѧ, про́цилор, ши ꙟтрꙋ амъръчю́нѣ вениѝнꙋлꙋи чел пꙋртъто́рю де моа́рте, некꙟндъ ши оучигꙟндъ сꙋфлетеле лѡр ши але ѡа́меннилоѝ.

Дерептъ ачаста еꙋ кꙋ рꙟвне по́хтїю пентрꙋ фрацїи мїеи, ши кꙋцета́и съ скоц ачастѫ сфнтѫ ка́рте че се кїамѫ еѵглїе ꙟвѫцътоа́ре тꙟлкꙋитѫ, съ фїе пропов̆ѣдани́е крещинътъцїеи ноа́стре, а сфнтеи бесѣречї апостолѣ́ скѫ а ръсъри́тꙋлꙋи, де ѡ ам применит де ꙟ лимба рꙋса́скѫ пре лимба рꙋмꙟнѣскѫ, ши ка оун извор аскꙋнсъ ꙟ пъмꙟнтꙋл инимїи ноа́стре, чел сечетос ши оускат де ꙟвъцъто́рѫ, кꙋ ажꙋто́рюл лꙋй дмнезеꙋ шѝ ꙟдемна́рѣ дхꙋлꙋй аче́лꙋѧ, скꙋрма́т-ам кꙋ тꙟмпѫ минтѣ мѧ ши ам' скѡс ачест извѡр де апѫ дꙋ́лче ши пꙋрꙋрѣ кꙋръто́рю, адъпътоа́ре де сꙋфлете ѡменещи. Ши нꙋ̀ ꙟдръзнїю ꙟсꙋми аша простъ, ла ачест' лꙋкрꙋ кꙋ трꙋдѫ ма́и мꙋлтъ де пꙋтѣрѣ мѧ. Чи ꙟтꙟю кꙋвꙟнтꙋл домнꙋлꙋи мїеꙋ іс. хс. мѫ ꙟдемнѫ̀, ши талантꙋл кареле'м фꙋ дат мїе недестойкꙋл (!) нꙋ-л ꙟгрꙋпа́ю ꙟ пъмꙟнтꙋл чел ꙟтꙋнекат ал нещїинцеи, фъръ добꙟндѫ ши фъръ фолѡс вечїнилор мїеи, ши ма́й вꙟртос съ апринсе ꙟтрꙋ ми́не фокꙋл юбирей. Ши дꙋпѫ ача́ста кꙋ порꙋнка шѝ кꙋ во́ѧ лꙋмина́тꙋлꙋи домнъ Мѳ. бс. во. ши кꙋ блсвенїа прѣ сфнцитꙋлꙋй митрополит Кѵр Ѳеѡ́фил, ꙟпреꙋ́нѫ кꙋ сфнїцїи шѝ юбито́рїи де хс. архїепскпъ Кѵр Іґнатїе рꙟбническїи кѵр Єтефан бꙋзевски, ши кꙋ сфа́тꙋлъ чинсти́цилоръ боѧ́ри аи църꙟеи рꙋмꙟнещи, дентрꙋ ка́рїи маи вꙟртос пꙋртъто́рю де гри́же: Оурнил Настꙋрел предослов. Лѣтъ ҂зрмз...........

Ѿръ еꙋ мꙋлцемескꙟ домнꙋлꙋи мїеꙋ іс. хс. челꙋи че мѫ ꙟтъри ꙟтрꙋ рꙟбдаре, ши-мѝ ꙟдꙋлчѝ ꙟтрꙋ сꙋфлетꙋл мїеꙋ ачест лꙋкрꙋ, ши ꙟсꙋми мꙋлте оустенѣле адаѡш, ши изводиндꙟ ши типъринд ꙟтрꙋ дꙋмнезеѧска лаврѫ сълашꙋл прѣчестеи, говора, ши кꙋ ажꙋторюл лꙋи дмнезеꙋ...... дꙋпѫ ачѣѧ ши еꙋ: Преда, второ картꙟ. мѫ оустенїи кꙟт пꙋтꙋи кꙋ минтѣ мѧ, а ажꙋнџе зꙋѡа ши ноаптѣ, де типъри ачѣсте свнте кѫрци, мѫ рог че вою фи грешитъ, съ нꙋ мѫ блъстемацѝ.

Duminеca lăsateĭ de carne.

(pag. 97—100). Ꙟвъцѫтȣрѫ ꙟ дȣми́нека лъса́тєи дє ка́рнє. па́ртѣ а доа. ꙗрѫ ачелаш кȣвѫнт', дє фєричи́та вїа́цѫ а вѣкȣлȣ́й че. ва съ фїє, ши дє пла́та с҃фнцилѡр.

Кȣм' ꙗсте соа́реле лȣми́нѫ ꙟ фѫптȣриле чѣле възȣте, ши веселїє а тоа́те нѣмȣрилє, ши кȣноа́щерє ши семȣи́рє челóра че-с ꙟтрѫ ꙟсȣл. ашѩждерѣ ши адȣчерѣ аминте дє ачѣ фєричи́тѫ вїа́цѫ. лȣми́нѫ, ꙗсте ꙟцелѣсѫ, ши веселїє сȣфлетелѡр ноа́стре, ши кȣноа́щере а тоа́те лȣкрȣрилє пȣтреде ши трекѫтоа́ре, къ сѫнт' оумбрѫ ꙟнаи́нтѣ челѡр вѣчничє ши непȣтреде. дерепт' ачаста ми-се бȣкȣрѫ сȣфлетȣл фоа́рте астъзи, къ пре мȣлци въз акмȣ милкȣи́ндȣ-се кȣ сȣфлетеле, ши дє ꙟ мȣлци ѡки кȣрѫнд лакръме пре ѡбраз. къче ам грънт мȣлт' дє чѣле ꙟфрикоша́те в'аци веннт ꙟ фи́рє. ꙗрѫ ача́ста съ вѫ фїє воа́ѡ ла щи́рє. къ мȣлт' поа́те ла д҃незеȣ сȣспина́рѣ ши ла́кръмилє воа́стре; къ ѡ̀ ла́кръмѫ ши инемѫ ꙟфрѫмтѫ ши сȣфлет смерит, ма́ре жрѫтвѫ ꙗсте лȣи д҃незеȣ, ма́и вретос дє тоа́те приноаселе-й ꙗсте лȣ́й прїимитѫ; къ фєричици сѫнт' чеѧ че плѫнг', къ ачеѧ се вор мѫнгъѧ̀, кȣ мѫнгъѧ́ре дє вѣчи; къ ла́кръмилє ачелóра стинг' въпа́ѧ фокȣлȣ́й нестинс', ши вїермїи ачеѧ се нѣа́кѫ ꙟтрѫнселе, ши легътȣ́рилє мóрцїеи, пȣтрезе́ск' ꙟтрȣ ꙗле, ши се дезлѣгѫ ачéщѣ ла слобозїѧ дє вѣчи. деч ми-се ка́дє а мѫнгъѧ̀ сȣфлетелє воа́стре кȣ адȣ́черѣ ами́нтє ачеи́й фєричи́тє вїецн, дє карѣ аȣ грѫнт до́мнȣл: мѣрџе-вор дирепцїи ꙟ вїа́ца вѣчнилор; ши че ва фѝ май дȣлче дє ача́стѫ поменирє? ши май лȣмина́тѫ чинсте? ка съ фїє фїюл лȣи д҃мнзеȣ, ши ꙟпъра́цн ꙟпъръцїеи че́рюлȣи. ши чине ва пȣтѣ акмȣ съ спȣ́е мъри́рѣ ши чи́нстѣ ачеи сла́ве? къ коврѫша́ще преспре тоа́те минцилє, кȣм гръеск' ши с҃фнцїи дє а̀, окюл н'аȣ възȣт' ши оурѣкѧ н'аȣ аȣзнт. ши̇ ла кȣ́цетȣл' ѡмȣлȣи н'аȣ сȣнт, ка́рѣ аȣ гътит д҃мнзеȣ челóра че-л юбе́ск' прє ел, къ ши̇ ꙟцерїи пофтеск' плекѫндȣ-се, нȣмай съ ва́зѫ ачел' лок' с҃фнт', ꙟтрȣ ка́реле вор лъкȣи дирéпцїи ꙟ вѣчи, ꙟ лȣми́на минȣна́тѫ, ши веселїє лѫнгѫ фаца лȣи д҃мнзе́ȣ; ши нóи акмȣ съ ши̇ гръим, дим' парте гръим, кȣм зи́се апостолȣл, ши дин па́рте пророчим', кȣм се каде ꙟцелесȣлȣи вóстрȣ а прїими́.

Дє ача́стѫ фєричи́тѫ вїа́цѫ, ши дє сла́ва с҃фнцїлóр еȣ вою съ пȣю ꙟнаинте вороа́вѫ дє бȣкȣрїє, кȣ да́рȣл дх҃ȣлȣи с҃фнт', къ ши ачѣстѣ адȣк пре пъкъто́ши ла покаа́нїє, ши пре лѣнеши ꙟтре́ци дє минте-й ара́тѫ, ши пре чей юбитори дє ȣсте-

нѣле, маи невонтóр-и фáче, къ кꙋ поменúрѣ вїéцїей кáрѣ вà съ фїе, мꙋлци сфнци сънт҆ хръни́ци, ши кꙋ несъцїоáсѫ дрá-госте кътрѫ дмнзеꙋ сънт҆ адъпáци. дерепт ачѣѧ ꙟнáлц глáс ка ꙋн бꙋчин, ши кем пре тоци кредїнчóшїи ла веселїѧ де вѣчи, ши кꙋ ꙟцелепчю́нѣ лꙋи дмнзеꙋ гръéск҆. венúци тóци дирéпцїи, вени́ци пъкѫтóшїи карн в'аци покъит, вени́ци пóстничїи, ши девестъвничїи кáрїи в'аци цинꙋ́т҆ кꙋръцїѧ, вени́ци кáрїи аци бирꙋнт лꙋ́мѣ ши ꙟшелъчю́нѣ ен, ши вѫ ꙟдꙋлчиц де бꙋкá-теле чѣле дꙋлчи але мѣсен мѣле, кáри ле ам҆ гътит҆ воáѡ; бéци дин пъхáрꙋл мїеꙋ вин ал веселїен де вѣчи, ꙟдꙋлчи́ци-вѫ кꙋ креди́нцѫ, ши кꙋ къꙋтáрѣ чѣ де мините а дáрꙋрелор черю-лꙋи, ши плáта воáстрѫ маните де кїемáре воáѡ гъти́тѫ де ла дмнзеꙋ, кꙋ лаꙋзꙋл ши кꙋ нъдѣждѣ, пънѫ вор ведѣ ѡкїи воцри десъвр́шит ла зꙋ́а де адоаѡ вени́ре, ла ꙟвїéрѣ дирепцилор. ка ши̇ ѡáре кънд҆ мѡѵси̇ де ꙟ пꙋстїе тримѣсе съ кáꙋте цáра чѣ фъгѫдꙋи́тѫ, ши порꙋнчѝ черкътóрилор съ адꙋкѫ ден рóдꙋл҆ ачелꙋи пъмънт҆. ѩрѫ еи мѣрсерѫ де къꙋтáрѫ цáра ачѣѧ тоáтѫ, ши лꙋáрѫ дин рóдꙋл҆ еи неще стрꙋ́гꙋри де нѣм҆ бꙋǹ де вїе, де-й адꙋ́серѫ лꙋй; ши дѣка възꙋ̀ рóбꙋл лꙋй дмнезеꙋ, атꙋ́нче фóрте се бꙋкꙋ́рѫ, ши тóци ѡáменїи кꙋ нꙋс, ши кꙋ бꙋкꙋрїе врꙋрѫ съ мѣргѫ аколò. ѩрѫ неще некредїнчóши се арътáрѫ ши хꙋлитóри ачей цър, ши̇ фъкꙋ́рѫ тꙋрбꙋрáре мáре ꙟтрꙋ ѡáмени, ачéщѣ нꙋ̀ ꙟтрáрѫ ꙟтрꙋ ѧ, къ трꙋ́пꙋриле лор, къзꙋ́рѫ ꙟ пꙋстїе. — Ꙗшà ши тꙋ, ноꙋле їсраи́ле! рꙋ́дѫ кре-щинѣáскѫ! фїи́й ръсъри́тꙋлꙋи лꙋминат ши а вѣселꙋлꙋи сїѡн, тремнтеци ꙟнаи́нте мїнтѣ воáстрѫ ка ꙋн сол ꙟ вѣкꙋл че ва съ фїе, де ꙟ пꙋстїѧ вѣкꙋлꙋи ачестꙋѧ, ꙟтр'ачѣ цáрѫ фъгѫ-дꙋи́тѫ, кáрѣ ѡ аꙋ фъгѫдꙋит ноáѡ дмнзéꙋ ꙟсꙋши кꙋ си́не, кꙋ рострꙋриле тꙋтꙋрор сфнцилѡр пророчилѡр съй, съ не дѣ ноáѡ мошїе, ꙟпъръцїѧ чéрюлꙋи кꙋ дóмнꙋл нострꙋ іс. хс.

Vinerea mare.

(pag. 336—338.) Ꙟвъцѫтꙋрѫ ꙟтрꙋ сфнта ши мáрѣ венери, кънд пꙋн пънза ꙟ гроáпѫ. фоарте кꙋ ѡминиицѫ ши кꙋ фрьмсѣце.

Єѵглїе дел марко зач. ѯѳ.

(Marcu cap. XV. v. 43 — 47.)

Ꙟ врѣмѧ ачѣѧ. 43. фїинд сáра, вени̇ ѡаре чїне, оун ѡм богат де ꙟ ариматен, че-и ерà нꙋ́меле їѡсиф, свѣтник де фрꙋнте, ши ачела ерà оучєник лꙋй іс. ꙟдръзни̇ кътрѫ пилат, ши черꙋ̀ трꙋпꙋл лꙋи іс 44. ѩрѫ пилат се мирѫ къ аꙋ мꙋрит ашà кꙋрꙋндъ.

45. дѣка щїȣ декасȣташ, дѣде трȣ́пȣл лȣи і͠с., 46. ꙗрѫ ѡсїф кȣмпърѫ пьнзѫ, венѝ ши никодим, оучени́кȣл лȣи х͠с. чел аскȣнс, кареле вени́се ноа́птѣ майнте кътрѫ ел, пȣртънд местекътȣрѣ де змирнѫ шѝ ȣнсори, ка ла ѡ сȣтѫ де литре. ши лȣѡ трȣ́пȣл лȣй і͠с. де-л ꙟфъшȣрѫ кȣ пънзѫ кȣра́тѫ, ши кȣ миродїнле, кȣм ера̀ ѡбичаюл жидовилор съ ꙟгроа́пе пре ѡаменїи чей де чинсте. ера̀ ꙟтр'ачел лок ѡ гръди́нѫ, ши ꙟтрȣ ачѣ гръди́нѫ фȣ̀ ѡ гроа́пѫ ноа́ѡ, тъꙗтѫ ден пїатрѫ, ꙟтрȣ карѣ ни́ме ниче-ѡ̀-дънъѡа́рѫ нȣ фȣ̀ пȣс, ши аколо̀ пȣсерѫ трȣпȣл лȣи і͠с. ши ръстȣрнѫ ѡ пїа́трѫ ма́ре, спре оуша гроа́пеи; 47. ꙗрѫ марїꙗ магдалина шѝ марїꙗ лȣи їѡсиф къȣта̀ оунде-л пȣсерѫ пре ел.

(pag. 348—350.) Па́ртꙗ адоа́ѡ, де дра́гостꙗ ка́рꙗ ꙗсте кътрѫ дȣмнезеȣ ши кȣм си́нтем дато́ри прїимминд трȣ́пȣл лȣи х͠с. а-л чисти пре ел. ꙟвъцѫтȣ́рѫ:

Ка́де-се ши ноа́ѡ съ не ꙟвъцѫм, драцїй мїей, кȣм синтем дато́ри а прїимѝ пре х͠с. ши чинсте а фа́че прчисти́тȣлȣй трȣп ал лȣй, къ аколо̀ їѡси́ф кȣ никодим де пре крȣ́че, лȣа́рѫ кȣ адевър трȣ́пȣл лȣи х͠с. мортъ. ꙗрѫ нѡ́й акмȣ-л прїимим де ѡлтарю, адевърат пре х͠с. вїȣ, депреȣ́нѫ кȣ невъзȣ́та дмнзейре, ꙟтрȣ сȣфлетеле ноастре. ши ꙟтѣю си́нтем' дато́ри а-л лȣа̀ съ-л ꙟфъшȣрѫм кȣ пьнзѫ кȣра́тѫ. че съ зи́че, кȣ дирѣптѫ креди́нцѫ ши неꙟдойтѫ, ши кȣ кȣрат сват, ши съ-л оунцем пре елъ, ка шѝ кȣ нещє мир де мȣлтъ прец кȣ покаа́нїе адевъра́тѫ; къ ачаста ꙗсте жрътва чѣ дȣлче миросиртоа́ре ꙟнаи́нтꙗ лȣй дмнзеȣ, деч ачаста, кȣ а са̀ фи́ре оучи́нде пре тоа́тѫ ꙟмпȣцичюнѣ пъка́телор. дȣпѫ ачаста авем а-й гътѝ лȣй ꙟ лок де гроа́пѫ, инимѫ ноа́ѡ, лепъдьндъ тоа́тѫ векитȣ́ра а ѡмȣлȣ́и чел де пъка́те, ши тъꙗтѫ де ꙟ врътоа́са пїа́трѫ, лепъдьндъ тоа́тѫ грешта́тꙗ, ши ꙟвръташа́рѣ немилосръдїей; ши ꙗрѫ инимѫ ꙟпетри́тѫ а врътоасей крединце ка́рѣ е кътрѫ дмнзеȣ, гътѣще-те спре лȣа́рѣ лȣй х͠с. ши прїиминдȣ-л пре ел ꙟтрȣ инимѫ, ка ꙟ гроа́пѫ, авем а ръстȣрна пїа́трѫ ма́ре: врътоа́са нъдѣжде ши фри́ка лȣи дмнзеȣ, ка съ нȣ̀ лъкȣꙗскѫ ꙟтрȣ ѧ̀ алтъ чева фърѫ сингȣр х͠с. токма пънѫ ла ꙟвїерѣ морцилор, ꙟ вїа́ца вѣчилор, ши ꙟтрȣ мошїꙗ ꙟпърѫцїей черюлȣй. — Нȣмай че ръдикѫ ѡкїи сȣфлетȣлȣи тъȣ, спре нълци́мꙗ ведерїеи черюлȣй, атȣнче веи къȣта спре крȣ́чѣ челȣ́ꙗ, че те юбѣще; ши мьиниле спре а та̀ сърȣтаре ши кȣприндере, ачелȣꙗ че с'аȣ тинс' пре крȣ́че, дȣмнезеȣ пȣртъто́рюл де трȣп; къ ачел

исполин ал чериюлꙋй, сь апрѝнде кꙋ дрáгосте кътрѫ тине, дешарте ѡме! — Къ н'ам поменит ꙟдешéртъ єꙋ де ачестъ пеликан; къ ꙗтѫ ꙗсте ѡ пáсъре пре лимба гречáскѫ, де се кїáмѫ: несъцинѡс. де чѣле де фѝре гръéск' филосóфїи, де зик, къ ꙗсте ачáстѫ пáсъре фоáрте юбитоáре де фечóри, ши чюдáтѫ де фѝра ей, къч кьндъ адꙋ́че пꙋ́ний ꙟ лꙋ́ме. ꙟш фáче кꙋ́ибꙋл пре пїáтрѫ, ши бáте ръзбою кꙋ шарпеле, къ мѣ́рџе шарпеле шѝ пре фечóрїй лꙋй ѡмоáрѫ кꙋ сꙋфлáрѧ венѝнꙋлꙋи. не фїинд ел льнгѫ фечóри. ꙗрѫ дѣ́ка вѝне ши-ш вѣ́де пꙋ́ний ѡморьц де шáрпе, ши фоáрте се желѣщє ши се апринде де дрáгостѧ фечóрилор, ши ꙟчепе а-ш рꙋмпе пїептꙋл съꙋ, ши-ш скꙋ́рѫ сьнџеле спре пꙋ́й, ши кꙋ ачела-й ꙟвїáзѫ пре ей; ꙗрѫ ꙟсꙋ́ши дꙋрѧ́ре ши моарте рáбдѫ пентрꙋ ей. ашà фѣ́че ши пеликанꙋл чериюлꙋй пентрꙋ тѝне, мꙋлтъ пъкѫтоасе ѡме! възꙋ моартѣ тá, ши де шарпе кꙋ венѝнꙋл пъкáтелор дꙋхнит ши ѡморьт; ꙟтр'ачѣѧ се желѝ де моартѣ тà, ши кꙋ́ драгосте се априисе, ши-ш върсѫ̀ сьнџеле съꙋ, спре ранеле сꙋфлетꙋлꙋй тъꙋ съ-л вéндече, ши съ-л ꙟвїе ꙟ вїáца вѣчнилѡр; деч ꙟсꙋ́ши ръбдѫ̀ дꙋрéриле, ши моáрте лꙋѿ. нꙋмай съ те ꙟвїѧ́зе, ши съ те слобозáскѫ де ꙟ моáртѣ чѣ де вѣчни; ши съ ѡкъръ ведѣрѣ лꙋй ши се голѝ, ка съ те ꙟбрáче пре тине ꙟ непꙋтрезѝре, ши ꙟтрꙋ фъръ моартѣ славей де вѣчни; ꙟ мижлокꙋл челор фъръ де лѣџе се нꙋмъръ̀, ка съ те дꙋ́кѫ пре тѝне съ вїецꙋ́ещи ꙟ мижлокꙋл лꙋминáцилор ꙟџерн; ꙟ гроáпѫ ꙟтꙋнекáтѫ съ пꙋ́се, ка съ те ꙟкáпе пре тѝне ꙟтрꙋ лꙋминáтꙋл чéрю, аколó съ ꙟпърѫцещї ꙟ вѣчи кꙋ нꙋ́с ꙟтрꙋ лꙋмѝна бꙋкꙋрїей чѣѧ че є де пꙋ́рꙋрѣ; ꙗ кꙋноáщє, къ тоáтѫ рꙋшѝнѣ, ѡкáра домнꙋлꙋй тъꙋ, ꙗсте слáва тà чѣ де вѣчи, къ пентрꙋ тѝне, чел мортъ ши блъстемат, съ дѣ́де мóрцїеи ши блъстемꙋлꙋй.

XXXVI.

1642.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de vânzare.

(7150.)

Аз никꙋлаю сѣкил. бив кꙋпар скрнꙋ ши мъртꙋрисъск кꙋ чест запис ал минꙋ. кꙋм м'ам токмит. де бꙋн(ъ) воꙗ мѣ. де неме невонт ничи сълит. де ам вьндꙋт дꙋмисали лꙋи лꙋ-

пашкȣ. медилничерюлȣи. а треꙗ парте. де сат. де хличѣнии. че-и ꙟи цънȣтȣл хърлъȣлȣи. пе жъжъꙗ. кȣ тот венитȣл. че съ ва алѣџе партѣ мѣ. ши дин кълмпȣ ши дин царин(ъ) ши дин ватра сатȣлȣи. ши дин хълищеȣ. ши дин тот венитȣл. че ва хи партѣ мѣ. и-ам вълндȣтȣ дȣмисали. дрептȣ патрȣ зъчи де галбени. ка съ-и хїе дȣмисали дрѣптъ мошїе ши кȣмпърътȣр(ъ). ши ꙟи токмала ноастръ аȣ фостȣ. фокшѣ пъхаричелȣл дин рȣџиноаса ши глигорїе пъхърничелȣл. ашъждирѣ дин рȣџиноаса. ши алекса дин ръгилеще. ши преȣтȣл де хълъшиꙗн(и) ши цȣцȣрмак ѡт хълъшиꙗни. ачещи ѡамени бȣни аȣ фостȣ тоци. ꙟи токмала ноастръ. ши пентрȣ маи мари крединца ам искълит ши нѣм пȣс печецъле. ка съ фїе де крединцъ. ачест запис. влѣт ,зрн. юл. и.

фокьшѣ ѡт рȣџȣноса. глїгорие тиж ѡт рȣџȣноса. поп ѡт хълшꙗни. цȣцȣрмак.

XXXVII.

1643.

Карте ромѫнѣскѫ де ꙟвъцътȣръ .... де варлаам митрополитȣл .....

ꙟ типарюл домнеск ꙟ ꙗшии. ꙟ мънѫстирѣ а трей стителии де ла хс. ,ахмг.

(Folio III nep. + 384 paginate + IV nep. + 116 paginate.)

Duminica lăsatului de carne.

Fol. 22a — 29a.*)

Дȣме́нека лѫса́тȣлȣи кѫрнеи. еванге́лїа дн ꙟ маѳе́и ꙟтр'о сѹтѫ ши ѡ̆ѣсе капете.

(Mateiu cap. XXV. v. 31—46.)

31. Зи́се до́мноулъ, кънда ва вені́ фі́юлъ ѡмене́скъ ꙟтрȣ сла́ва
са̀. ши тоци свенцїи ꙟџери коу нȣ́съ. ато́унче ва шедѐ пре
ска́ȣнȣлъ мърі́еи са́ле 32. ши ва адȣна ꙟна́интѣ лоу́и. то́ате
лі́мбиле. ші-и ва ꙟпѫрцѝ при ꙟши оунȣл дѣла́лт. ка ȣнъ пѫ-
сто́рю че-шѝ ꙟпа́рте ѡиле дин ꙟ капре 33. ши ва пȣ́не ѡиле дѣ ди-
рѣ́пта са. ꙗрѫ ка́преле дѣ стънга 34. ато́уиче ва зи́че ꙟпѫра́тȣл'
челѡ́р дѣ дирѫпта: вени́ци блсвицїи пѫрі́нтелȣи мїеȣ. де ѡчи-

*) cf. 1579. mai sus pag. 18—19.

на́ци ꙟпѫръцїѧ че-и гътатѫ вѡаѫ. ди ꙟчепоу́тꙋл' а лоумїєи.
35. к'ам' фо́сть флѫмъ́ндь, ши мꙑци да́ть а мъ.ꙟкѫ̀. ꙟсета́т'
ам фо́сть, ши м'аци адѫпа́ть. немѣ́рникь ам' фость, ши м'а́ци
доусь ꙟ касѫ. 36. го́ль ши м'а́ци ꙟбрѫка́ть. бо́лнавь ши м'аци
сокоти́ть. ꙟ те́мницѫ ам' фо́сть, ш'ац' венит ла мєнє 37. атоу́нчє
вѡр҆ рѫспꙋ́ндє лꙋи дире́пцїи, дє вор грѫ̀и: доамнє! къндь тѣмь
вѫзоу́ть флѫмъ́ндь, ши тѣм' хръни́ть. саꙋ ꙟсєта́т' ши тѣмь
адѫпа́ть? 38. къндь тѣмь вѫзоу́т' немѣ́рник, ши тѣмь доусь
ꙟ ка́сѫ. саꙋ голь ши тѣмь ꙟбрѫка́ть? 39. къ́нд тѣм' вѫзоу́ть
болнавь саоу ꙟ те́мницѫ ш'амь вени́т' ла ти́нє? 40. ши ва рѫс-
пꙋ́ндє ꙟпѫра́тоуль дє ва зи́чє лѡр: адєвѫ́рь грѫєскь воаѫ.
пєнтрꙋ кѫ́чє аци фѫкоуть оунꙋи фра́тє ал' мїєꙋ дѣче́ши маи
мичи. мїє аци фѫкоу́ть. 41. атꙋ́нчє ва зи́чє ши чєло́ра чє вор хѝ
дѣ стънга лꙋи: доу́чєци-вѫ дєла мєнє блѫстъма́цилор ꙟ фо́-
кꙋл' дє вѣчи. оундє-и гѫта́т' дїꙗволꙋлꙋи, ши слоу́џилѡр лоуѝ.
42. к'ам' фость флѫмъ́ндь, ши ноу мꙑци да́ть съ мѫнъ.ꙟкь.
ꙟсєтат ам' фо́сть, ши ноу м'аци адѫпат 43. немѣ́рникь ам
фо́стъ, ши ноу м'аци доус ꙟ ка́са во́астрѫ. голь ши ноу
м'а́ци ꙟбрѫка́ть. бо́лнавь ши ꙟ темницѫ, ши ноу м'а́ци со-
котит. 44. атꙋнчє ворь рѫспоундє ш'а́чєѧ дє воръ грѫ̀и: доамнє!
къндь тѣм' вѫзꙋ́ть флѫмъндь, саꙋ ꙟсєтат. саꙋ немѣрникь,
саꙋ го́ль, саꙋ болна́в', саꙋ ꙟ те́мницѫ, саꙋ н'а́мь слꙋжит цїє?
45. атоу́нчє лє ва рѫспоу́ндє лѡрь, дє ва грѫ̀и: адєвѫ́р҆ грѫе́ск'
вѡаѫ. пєнтрꙋ кѫчи н'аци фѫкꙋ́ть оунꙋѧ дѣчеши маи ми́чи,
ничє мїє н'аци фѫкоу́ть. 46. ши съ вор дꙋчє аче́шѣ ꙟ моу́нка дє
вѣ́чи. ꙗрѫ дире́пцїи ꙟ вїа́ца дє вѣчи.

ꙟцєле́сꙋль єѵглїе́и аче́шїѧ. аче́ста ꙗстє: ꙟтѫю ара́тѫ та́ина крєди́нцєи но́астрє, ка́рѣ и маи ма́рє ши маи дєнаи́нтє. вени́рѣ ла џоуде́ць, а до́мнꙋлоуи но́строу лꙋи іс. хс. ка съ-л' фо́артє коу дѣди́нсь ашептѫмь, ши фо́артє съ нє тѣмемь ши съ нє грижи́мь. къ фърѫ-дє-гре́ш ва венѝ. къ́ндь коу ати́тѣ соу́тє дє аи маи дєна́интє аꙋ прорчи́т' про́рчїи дє вени́рѣ лꙋи. ка́рє лꙋкрꙋ дєпли́нь с'аꙋ избъ́ндит' коувънтоуль лѡ́рь. к'аꙋ вени́ть прє лоу́мє ꙟ трꙋ́пь дє ѡмь. ꙗръ а до́а оа́рѫ фърѫ-дє-гре́ш' ва венѝ съ нє џꙋ́дєчє прє но́и, коу пꙋтѣ́рє ши кꙋ сла́вѫ ма́рє. кꙋмь ши іѡань кръсти́тєль, адєвєрѣ́щє. дє-ль грѫѧ́щє: ка оунь мїе́ль дє џоунгѣть, пєнтрꙋ пѫка́тєлє но́астрє. ши ка оунь ле́ꙋ дє чєрта́рє, пєнтрꙋ немꙋлцъми́рѣ но́астрѫ. шї-и скрїє џоуде́цꙋль мърїєи са́лє. ка ѡ лопа́тѫ дє вънтоура́ть чє алѣџе гръоуль дєꙟ плѣвє. ши ка ѡ съко́рє чє тає рѫдъчи́на лємнꙋлоуи. ши ка оуи фо́кь чє а́рдє лѣмнєлє чѣлє сєчи фърѫ дє

рóадѫ. коу́мь ши сѣнгоурь с'аȣ споу́сь: къ ворь ведѣ фїюль ѡменéскь вїинд' ла џȣдéць пре ноу́ѫрїи чéрюлȣи. ши ꙟнџерїи ла сȣи́рѣ свеи́цїен сáле ꙟ чéрю ꙟкъ аȣ споу́сь: къ кȣмоу-л' вѫд пре мѫрїа сà доукъндоу-се ꙟ чéрю, ашà ꙗрѫ ва венѝ. ши ачáста ѡ мъртоуриси́мь тáре ꙟ креди́нца ноáстрѫ, оунде четúмь вѣроуа.

Ꙗ дóа споу́не, къ џȣдéцȣл' лȣи д҃мзъȣ аре трéи џоудекáте: ꙟтъю пре испрáвничїи лоу́мїеи ачещїа, кърóра лѣȣ дáт' д҃мзъȣ џоудéцоуль съȣ, съ џоу́дече ѡ́менїи, коум' аре џоудекà ель сънгȣрь. Ѡсафáт' ꙟпѫрáт. дѫ ꙟ ѡкїи џȣдекътóрилор челóра че-и пȣнѣ съ џȣдече ши ле зичѣ: сокоти́ци че фáчеци, къ ноу́ фáчеци џоудéц' оменéскь, че доумнезъéск'. адекѫ. нȣ џоудекáреци ка оаменїи, че ка нещѥ д҃мзъи. кȣм' ноу́ ꙗсте ла д҃мзъȣ стръмбѫтáте. ничѥ фъцѫрїе, ни́че вое пеи́трȣ дáрȣри. ашѣ ниче ла вóи съ ноу́ хїе. къ хїе че џоудéць ꙟ лóкȣль лȣи д҃мзъȣ џȣдекѫ. дéчи ѡáре пéитрȣ лѣне, ѡáре пéитроу дáрь, ѡáре пеи́трȣ вóе де ѡмь, ѡáре пеи́трȣ несокоти́нца са, саȣ а слоу́џилóрь челóрь рѫле, че ле дáоу съ џȣдече, ноу́ съ фáче џȣдéцоул дирéпть, ачéа тоци вор хѝ џоудекáци кȣ оурџїа џоудéцоулȣи лоуи д҃мзъȣ.

Ꙗ дóа џоудекáтъ ꙗсте: къндь сѣнгȣрь д҃мзъȣ џюдекѫ áичѣ пре лоу́ме, че н'аȣ пȣтоу́ть ѡаменїи џȣдекà, саȣ къ н'аȣ вроу́ть. къ ачéла изБѫвѣще непоутѣрникоул дин ꙟ мъноуле челóрь маи тáри декъть дъи́сȣ, де кáрїи н'аȣ вроуть ѡаменїи съ-грѫꙗскѫ съ ле фолосáскѫ, пеи́троу кáрїи ѡбóарѫ дóмни ши џоудѣце, ши ꙟпѫръцїи моу́тѫ, дела ѡ семеи́цїе ла алтѫ семеи́цїе. ашѣȣ чертáт' д҃мзъȣ пе фечóрїи лоуи илїе прéȣтȣль дин ꙟ лѣца вѣке. пре кáрїи дѣка ноу-и чертѫ тáтѫль лѡрь, сѣнгȣрь д҃мзȣ и чертѫ ла ръзбóю де перирѫ. маи апóи ши тáтѫль лóрь, дѣка аоузѝ де перирѣ лóрь, кѫзоу́ ши ел' де мȣрѝ. ашѣȣ џоудекáть д҃мзъȣ содóмоуль ши гомóроул'. ши пре чéа че съ ръдикáсе пре мѡѵсѝ прóрокь, съ дешки́се пѫмъи́тȣл' де-и ꙟгицѝ де вїи. ши пре наван че фъчѣ ръȣ лȣи д҃вдь ꙟль чертѫ ашѣ, кѣть моулцѫмѝ д҃вдь лȣи д҃мзъȣ зикъид': Бл҃свúть съ хїе ачéла, кáреле аȣ џоу́декáть рѫоутáтѣ ма десспре наваǹ. ши авесалóмь къи́дь съ рѫдикѫ коу́ ѡасте мáре пре тáтѫ-съȣ, маи апóи фȣџи́идь, съ спънзоурѫ. зи́се скриптȣ́ра. к'аȣ џȣдекáть д҃мзъȣ дирептáтѣ лоу́и д҃вдь деспре връж'мáшїи лȣи. ашà ши пънѫ ꙟ зȣ́а де астѫзи, моу́лте ꙟпѫръцїи пеи́трȣ недирептѫ́ци ши вързѫ́ри де си́нџе ле пїрде. ши алтóрь рóдȣри ле дѫ. а трéа џоудекáтѫ ва хѝ доупѫ свърши́тоул' ачещїи лоу́ми. къидь ва пȣрчѣде глáсȣль лȣи д҃мзъȣ ꙟ бȣ́чи-

ноулъ ачелъ ꙟцерескъ, кареле ва вꙋчина де ва дещептà мóрцїи шї-и ва кемà ла џꙋдецъ. кѫндъ съ ва арѫтà дин ꙟ черю свѫнта кроꙋче. ши вóрѡ плѫнџе тоци ѡаменїи пре лꙋме. плѫнџе-воръ некредничошїи, ши чѣѧ че л-аꙋ рѫстигнитъ. къ н'аꙋ крезоꙋтъ свѫнта еуглїе. плѫнџе-вѡрѡ ши крещинїи чѣѧ, че н'аꙋ пꙋртат асꙋпра са шморъчюна чѣ де пѫкáте а свѫнтеи кроꙋчи. че с'аꙋ кемáт' ноумаи коу ноумеле крещини. плѫнџе-воръ ши чеи боуни, къ н'аоу невоит' маи моултъ пентроу бинеле съоу ачел' вѣчникъ. ꙟсѫ плѫнсꙋл' ачестора съ ва ꙟтоарче ꙟтрꙋ боукоурїе. къ ва сосѝ бинеле ши чинстѣ лѡр, ши мѫрирѣ чѣ нетрекоутѫ. атꙋнъче съ ва арътà дóмноул' ис҃. хс҃. пре нꙋѫри, нꙋ прѣчещѣ нꙋѫри че плоаѫ ши ꙟтоунекѫ соареле, че прѣчен де аꙋръ, ꙟ тоате фѣлюрнле де въпсѣле подобици ши фроумоши, коу ощи де ꙟнџери неꙋмѫраци. ши ꙟнаинтѣ лоуи съ воръ адоунà тоате лимбиле. шї-и ва џоудекà кꙋм' споуне свѫнта еуглїе. пентрꙋ кѫчи н'аꙋ дать челѡр липсици ши челѡр неавꙋци. даръ чѣѧ че некоум' съ дѣ че ꙟкъ ѥоу, че џꙋдецъ въ паре къ воръ авѣ? атꙋнче юбинцилѡръ, съ воръ деспѫрцѝ пѫрините де фечоръ ши ꙟмѫ де фатѫ, ши фрате де соръ, ши прїѧтинѝ де прїѧтинѝ. ши соц де соцъ.

Атꙋнчи жѣле ши амаръ ва кѫда пре пѫкѫтоши, къ воръ ведѣ пре чеи маи прощи, пре карїи де мꙋлте ѡри ѥꙋ досъдить ши ѥꙋ асꙋприт', ꙟврѫкаци ꙟтр'атѫта подоабѫ ши фрѫмсѣце, ши ꙟтр'атѫта мѫрїе ши чинсте, кара шмꙋль ноу поате съ о споуе. ши пре сине съ воръ ведѫ ѥрѫши ꙟтр'атѫта амаръ ши доураре ши ꙟ оустꙋриме нетрекоутѫ, ши воръ плѫнџе кꙋ амаръ. атоунче-ш' воръ блѫстѫмà пѫкѫтошїи зоуа ꙟ чѣ ч'аꙋ пѫскꙋт' ши вїѧца ч'аꙋ вїецоуить. атоунчи де гроаза лѡр ва плѫнџе ши черюл ши пѫмѫнтꙋл'. ши съ воръ доуче ка неще виноваци спре перире, голи ши амѫрѫци, оучиши ши оустꙋраци де ꙟнџери кꙋꙟплийци ши немилостиви ꙟ моуꙟка де вѣчи. ѥрѫ дирепцїи съ вор веселѝ де фаца лꙋи дмзѫꙋ, ши де кѫнтѫриле чѣле дꙋлчи а ꙟнџерилор, ши де фрѫмсѫцѣ че ва ꙟфлорѝ пре троупꙋл лоръ, ши де мирезма че ва ешѝ дин ꙟ вистѣреле черюлꙋи, ши де добѫнда ꙟпѫрѫцїеи, ши де чателе чѣле фрꙋмоасе ши лꙋминате а свѣнцилоръ, ши де кꙋноуниле кꙋ кариле и ва ꙟкꙋнꙋнà ꙟсоуши дмзѫꙋ, коу дирѣпта са, ши де храна чѣ доулче. де ачѣста де тоате съ воръ веселѝ ши съ воръ доуче спре ѡдихна ши спре рѫпаѡсꙋлъ чел череск, ꙟтрꙋ веселїе нетрекꙋтѫ, ꙟтроу дѫнцꙋире несфѫршитѫ, ꙟтрꙋ десфѫтаре ши ꙟ дезмїердъчюне неꙟчетатѫ, ꙟ коурцнле ши

ꙟ полáтеле четѫцен ченй де сꙋ́сь, карѣ ѡ лоу зиди́ть ꙟсꙋши дꙟмзѣꙋ. пенътр'ачѧ̀ фрáцилоръ, адоучéци-вѫ амéнте дѣчáста веселїе, че пентр-ънсѫ свенцїи ш-аꙋ поусь, ноу нꙋмаи авꙋцїѧ̀, че шй сънѫтáта ши вїáца, ши маи апóи ши кáпоуль ш-аꙋ поус. ꙗрѫ нои акмоу ѡ фѫрѫмѫ де пъине, саꙋ оун' бáнь не скꙋм'пи́мь а дà. пентр'ачѣ фрáцилоръ, кꙋрѫции-вѫ пѫкáтеле, кꙋ исповѣдáнїѧ, коу мꙟстéнїѧ, кꙋ роуга, коу лáкрѫмиле, кꙋ пáза бесѣречеи, ка съ скѫпáци де моунчиле де вѣчи. ши ꙟпѫрѫцїѧ чéрюлꙋи съ добъндици. пентрꙋ ми́ла ши дáроуль дóмнꙋлꙋи нóстрꙋ лꙋи і҃с. х҃с. кѫроуѧ съ каде чинсте ши ꙟкинъчюне, слáвѫ ши мѫри́ре, ꙟпреꙋнѫ кꙋ пѫри́нтеле ши кꙋ дꙋхоул' свънт'. акмоу ши поуроура, ши ꙟтроу вѣчи де вѣчи.

Ѧми́нь.

Dumineca a cincea după paştĭ.

(Joan cap. IV. v. 5—42.)

Fol. 157a — 160b.

Ла дꙋмéнека а чинчѣ дꙋпѫ пáщи. ꙟвъцѫтоурѫ пéнтроу креди́нца самарѣни́нен. еуглїа диꙟ їѡáн'. ꙟ дóаѫспръзѣче кáпете.

Коумꙋ-и апа чѣ де плóае, че съ погóарѫ диꙟ нꙋ́ѫри пре пѫмѫнть, ꙟ моулте кипꙋри лоукрѣзѫ, пре къꙟпи ши пре кóдри, ꙟ флóри шиꙟ помéци, де ле крѣще ши ле ꙟфръмшáзѫ, албѣще ши ле роушѣще, гѫлбенѣще ши мохорѫцѣще, оунеле верзи алтеле албáстре. съвáн къ ꙗсте апа ноуман ꙟнтр'оунь фѣлю, ꙗрѫ ꙟ мꙋлте фѣлюри лꙋкрѣзѫ, ꙟдоулчѣще ши амърѣще. ашѧ̀ ши дꙋхль свънт' ꙟ моулте кипоури лоукрѣзъ. ка апа спáлъ ши коуръцѣще. крѣще ши ꙟтърѣще ꙟтрꙋ ꙟцелѣцерѣ дꙋмнезъѣскѫ, ꙟфръмшáзъ ши подобѣще ши непърѫси́ть изворáще, ши сѣтѧ соуфлетꙋ́лоуи потолѣще, ши ръкорѣще. дѣчáста апѫ грѫй дóмноуль х҃с. коу самарѣни́на ла поуцꙋль лоу їáкѡвь ꙟ шѣсе чáсоури де зй. коумь лоузи́мь ꙟ свънта еуглїе. ѿ. зач. вї.

5. Ꙟтр'ачѣѧ врѣме, вени́ і҃с. ꙟ четáтѣ самарїен. че съ кемà сихáрь, апрóапе де оунь сáт' че дедѣсе їáкѡвь лꙋи їѡсифъ фїюлоуи съꙋ. 6. ши аколò ерà оун' поуць а лꙋи їáкѡвь. ꙗрѫ і҃с. трꙋди́т' де кáле, шезꙋ̀ ашѧ̀ лънгѫ поуць, ши ерà ꙟи ал' шѣселе чáсь. 7. ши вени́ ѡ мꙋꙗре диꙟ самáрїѧ съ скóацѫ апѫ. грѫй еи і҃с: дъ-ми съ бáꙋ. 8. оученичїи лꙋи ерà доуши ꙟ четáте съ кꙋм'-

пере бȣкáте. 9. ши грѫи лоꙋи мȣꙗрѧ самаренина: коꙋмь тоꙋ
фїиндь жидовь, дела мѣне чѣри съ бѣи, моꙋꙗре самарѣнкѫ
фїин'дь еȣ?. къ жидовїи ноꙋ съ ниче атингь де самарѣнн.
10. ръспȣн'се еи ic. де зисе: дѣи щи дарȣль лȣи дмзъȣ, ши чине
ꙗсте чѣла че гръꙗще цїе: дъ-ми съ беȣ. тоꙋ аи чѣре дела
дѣн'сь, ши ц'аре да апѫ вїе. 11. гръи лоꙋи самаренина: ниче вась
н'аи ши поꙋцȣль ꙗсте адѣнкь. даръ де оꙋн'де съ аиби апѫ
вїе? 12. аȣ доаръ ещи тȣ маи маре декѣт' пъринтеле нострȣ
їаковь, ч'аȣ дать ноаѫ ачѣст' поꙋць. ши ачѣла динꙟтр'ѣнсь аȣ
бъȣть, ши фечорїи лȣи. ши добитоачеле лȣи? 13. ръспȣнсе ic. шї-и
зисе еи: хїе чине ва бѣ динꙟтр'ачаста апѫ, ва ꙟсета ꙗрѫ. 14. ꙗрѫ
чѣла че ва бѣ де апа че-и воꙋ да еȣ лȣи. ноꙋ ва ꙟсета ꙟ
вѣчи. че апа че-и воꙋ да еȣ лȣи. ва хи ꙟтр'ѣн'с изворь де
апѫ де ва кȣрѫ ꙟ вїꙗца де вѣчи. 15. ши гръи кътр'ѣн'с мȣꙗрѧ:
доамне дѣ-ми ачаста апѫ, ка съ ноꙋ маи ꙟсетез', ниче съ маи
вїꙋ аичѣ съ скоц' апѫ. 16. гръи еи ic: дȣ-те де-ц' кꙗмѫ бърбатȣл
тѣȣ, ши вино аичѣ. 17. ръспȣнсе мȣꙗрѣ шї-и зисе лȣи, н'амь бър-
бат'. гръи еи ic: бине зисеши: къ н'ам' бѫрбат'. 18. къ чинчи
бърбаци аи авȣт'. ши акмȣ кареле аи н'ȣц' ꙗсте бърбать. ачаста
кȣ адевърат' аи зись. 19. гръи лȣи моꙋꙗрѧ: доам'не вѫзь къ тȣ
ещи пророкь. 20. пѫринцїи нощри ꙟтр'ачаста мѫгȣръ с'аȣ ꙟкинать.
ꙗръ вои гръици къ ꙟ їерслимь ꙗсте локȣл' оꙋнде съ каде съ
съ ꙟкине. 21. гръи еи ic: моꙋꙗре, крѣде-мъ. къ вине ѡ врѣме
кѣндь ниче ꙟтр'ачаста мѣгȣръ, ниче ꙟ иерслїмь въ вѣци
ꙟкина пъринтелȣи. 22. вои въ ꙟкинаци кърȣѧ ноꙋ щици, нои не
ꙟкинѫм кърȣѧ щимь. къ мѫн'тоꙋин'ца динꙟ жидови ꙗсте.
23. че вине ѡ врѣме ши акмоꙋ ꙗсте. кѣндь ꙟкинъторїи чеи аде-
вѣри, съ вѡрь ꙟкина пѫринтелȣи кȣ дȣхȣль ши кȣ адевара.
къ ши пъринтеле пре оꙋнїи ка ачѣѧ чаркѫ, карїи съ ворь
ꙟкина лȣи. 24. дхȣль ꙗсте дмнез(ъ)ȣ. ши чѣѧ че съ ворь ꙟкина
лȣи, кȣ дхȣл' ши кȣ адевара съ каде съ съ ꙟкине. 25. грѫи лȣи
моꙋꙗрѧ: щимь къ и съ вїе месїа че-л' ва кема хс. кѣндь ва
вени ачѣла не ва споꙋне ноаѫ ачѣстѣ тоате. 26. грѫи еи ic: еȣ
сѣмт' чѣла че гръꙗще кȣ тине. 27. ши атȣнчи венирѫ оꙋчинчїи
лȣи. ши съ мира къ грѫꙗще кȣ моꙋꙗре. ꙗрѫ нime нȣ-и зисе:
че кауци? саȣ че грѫещи кȣ ноꙋса? 28. ши лѫсѫ васȣл' сѣȣ моꙋ-
ꙗрѧ. ши съ дȣсѫ ꙟ четате. ши грѫи ѡаменилѡрь: 29. венищи де
ведѣци ѡмȣл' кареле миꙗȣ зись тоате кѣте ам фѫкȣть. доаръ
съ нȣ хїе ачѣла хс? 30. ши еширѫ динꙟ четате ши венїѧ кътр'ѣн'с.
31. ꙗрѫ ꙟтре ачѣстѧ. рȣга-ль приꙟсȣл' оꙋчинчїи лȣи де гръиꙗ: ꙟвъ-
цѫторїꙋ, мѫнѣꙟкѫ. 32. ꙗръ ель зисе лор: еȣ амь а мъꙟка бȣка-

теле, кáрниле воиноу́ щи́ци. 33. ши гръна̀ оучени́чїи ꙟтрȣ҃ си́не: дóаръ ю̀ȣ адоус лȣ́и чиневà дѣȣ мъꙟкáть? 34. гръй лóрь і҃с: боукáтеле мѣле сънт', ка съ фáк' воꙗ челȣ́ꙗ че м'áȣ тремúс. ши съ фàкь лȣкрȣл лȣ́и. 35. аȣ ноу грънúци вои, къ ꙟкѫ сънт' пáтрȣ лȣ́ни ши ва венѝ сѣ́чера? ꙗтѫ грѫéскь воáѫ: рѫдикáци ѡкїи вóщри, ши ведéци хóлделе, къ сънть пълвúце амȣ кътрѫ сѣ́чере. 36. ши чúне ва съчерà, плáтъ ва лоуà. ши ва адȣнà рѡ́адъ ꙟ вїáца де вѣ́чи. ка шѝ чéла че сáмънѫ съ съ боу́кȣре депреȣ́нѫ кȣ чéла че сѣ́черѫ. 37. де ачáста ꙗсте коувънтȣль адевѫрáт'. къ алтȣл' ꙗсте чéла че сáмънѫ, ши алтȣл' чела че сѣ́черѫ. 38. ѥȣ в'амь тремúсь пре вóи съ сечерáци. оунде вóи ноу в'áци трȣдинт ши вóи ꙟ ȣстенúꙟца лóр аци ꙟтрàт'. 39. ꙗрѫ дин ꙟ четáтꙗ ачѣ́ꙗ моу́л'ци крезȣ́рѫ дин ꙟ самарѣнии пен'трȣ кȣвѣнтȣл' мȣéрии че мъртоу́рисїа̀: къ миꙗ̀ȣ зúсь тóате кѣте амь фѫкоу́ть. 40. ꙗрѫ дѣ́ка венúрѫ ла дѣнсь самарѣнїи. роугáръ-ль прúꙟсь съ петрѣ́кѫ ла дѣн'ши. ши петрекȣ̀ аколò дóаѫ зúле. 41. ши моулт маи врътóсь крезоу́рѫ пéн'трȣ кȣвѣнтȣль лȣи. 42. ꙗрѫ моуéреи грѫиà: къ дѣкмоу̀ нȣ маи крѣдемь пен'троу кȣвън'тȣль тѫȣ, къ ꙟшине аоузúмь ши щúмь, къ ачеста ꙗсте коу адевърáть избъвитóрюль ло҆у́мїеи х҃с.

XXXVIII.

1644.

Ѥѵ(ан)гелїе ꙟвъцътоаре.....

типърúтȣ-с'áȣ ꙟтрȣ дȣмнезеѫ́ска лáввра че се кїáмѫ монастúрѣ Дѣл . . . . вълѣ́тъ. ,зрнг. ѿт рож. хво. ,àхмд. мсцъ. септ. в. дни.

(Folio IV nep. + 786 pagini + 99 foĭ. paginate.)

Кѫтрѫ четитóри.

(Fol. IIa — IIIa.)

Кȣ воꙗ пърингелȣ́й, шѝ кȣ демнарѣ фиюлȣи, ши кȣ съвършитȣлъ дȣхȣлȣй сфѣнтъ, прѣ лȣминат ꙟтрȣ дерептъ славиторъ, шѝ крединчос ꙟтрȣ пъринтеле ненаскȣт', шѝ ꙟтрȣ фиюл дела пъринтеле нъскȣтъ, нъúнте де тóци вѣчи шѝ ꙟтрȣ дх҃ȣл' сф҃нтъ дела пъринтеле пȣрчезатор, шѝ пре фїюл ѡдихнитóрю сф҃нта троица, оунȣл адеверит дмнзеȣ зидитор шѝ фъкатор тȣтȣрорь възȣтелоръ ши невъзȣтелор. крещúнȣл Матéю

Басараб воевод, кѹ мила шй кѹ дарѹа лѹй Дмнезѹ дѣрѹитор а тоатъ цара рѹмѫнѣскъ. ꙟпреѹнъ кѹ благословеніе ши кѹ невоинца прѣ сфинцитѹлѹй митрополит кѵрь Өеофила. шй ювиторй де Хс. епископ кѵр Ігнатїе ръмницки. шй Стефан еп(и)скоп бѹзоѹски. кѹ тот сфатѹл чинстицилор боѣри марй шй мичи. дела Дмнезѹ шй изблѫвиторюл нострѹ Іс. Хс. каре ѩсе (? се-) ꙟдѹрат дентрѹ мила лѹи де нѣѹ дъръинт дар ка ачѣста карте пре лимба рѹмѫнѣскъ, ши пре дѫнса четинцъ пре нои поменицъ, ꙟтрѹ рѹга воастръ нѹ не ѹйтацъ пѫрѹрѣ ши ꙟтрѹ вѣчи де вѣчи. амин.

Къдѣ-сѣръ. кѹм зиче мареле Златоѹст ꙟ предословиле тълкованіе еѵ(ан)гелїей лѹй Матей, кѹм се нѹ ръмъне нѣмѹл ѡменѣск, аве ажѹториюл скриптѹрилор, че се поатъ петрѣче кѹ минте ши ꙟцелепцїе фъръ де ажѹториюл ши фъръ ꙟвъцътѹра скриптѹрилоръ, кѫдѣ-с'аръ съ фачем, шй фъръ де скриптѹръ, ачѣле че зикъ скриптѹриле ши легиле, шй съ арътъм ꙟтрѹ инима ноастръ лѣца скрисъ, ши се авем лѣцѣ фѣри шй ꙟцелепчюнѣ фѣри, каре не ѡ аѹ дат Дмнезеѹ де ꙟтрѹ ꙟчепѹт, къ аѹ зидит Дмнезеѹ пре ѡм, ши л'аѹ подобит кѹ тот' фѣлюл де ꙟцелепчюне, шй л'аѹ фъкѹтъ ꙟцелептъ кѹм гръеще пророкѹл Двдъ де зиче: пѹцин ѡареле ѩсте май мик ѡмѹл де ꙟџеръ. къц моаре ѩръ фъръ дъскълїа скриптѹрилор, шй фъръ де ꙟвъцътѹра лѡр, ѩръ дѣка врѣма че ачел дар дентїю, шй ачел бине л-ам пїердѹт кѹ кълкарѣ, ꙟтрѹ атъта нѣнарок ка съ авем' ажѹтори ден скриптѹръ, кѹ карѣ скриптѹръ не ꙟвъцъм, шй не ажѹторим, ка съ пѹтем ажѹнџе ꙟтр'а ачѣ дестоиннїчїе дентїю, карѣ ѡ аѹ авѹт' ѡмѹл ачел дентїю ꙟ раю пънъ нѹ къзѹсе, шй пентрѹ ачѣла аѹ сокотит Дмнезеѹ ачїст' ал доилѣ ажѹториюл ал' скриптѹрилор, ꙟсъ афлат, ши сѣ дат ноаѡ, ѩръ нон стрикъндѹ-ни-се кипзѹѧлеле ши кѹџетеле шй фїинд дац рѣлелор ден тинерѣцеле ноастре, нич' ачест' бине нѹ л'ам примит инче-л прїнмим спре бинеле ностру; къче оунїи де ꙟ ной н'аѹ ниче де лѣк мещеръшѹгѹл скриптѹрилѡр, шй сѫнтъ ка ѿ корабїе фъръ де кърмъ ꙟ мижликѹл (! l. -ло-) мърїи, шй траџе ꙟкоачъ ши ꙟколо, ка пре неще ѡрби ши ча де апои се афѹнда; алцй аѹ мещершѹгѹл скриптѹрилѡр, ѩръ нѹ факъ чѣлѣ че зикъ скриптѹрїле, шй ашѧ аѹ невое а се афѹнда шй ачеа, акъндъ лѹмина ꙟ мънъ; алци ѩръш четеск скриптѹриле ѩръ нѹ ꙟцелегъ че зик, ши се потривѣскъ, кѹ чела че цине мїарѣ ꙟ мънъ, ѩръ дѹлчаца мїерїи нѹ-л прѣчепъ, саѹ ка ѹнѹл че цине лѹмина апринсъ ꙟ мъна, ши ѡки н'аре съ вазъ съ ꙟмбле непотикниндѹ-се; ши де ачестъ фѣлъ ѩсте акѹм нѣмѹл ностру

мáй тѡт, шѝ ꙟкѫ че є мáи рѣȣ, къ нȣман ꙟшиш нȣ ꙟцелегъ, че де се ши афла чинева а ꙟцелѣџе нȣ ле пláче лѡр, май вѣртосъ ачѧ че лѣрѫ требȣи съ фие лȣминѫ, се лȣмѝнѣзѫ пре алцъ, ши се повецѣскѫ ла локȣл ѡднихнїи, кȣм ам' зиче: съ-и ꙟвѣце ꙟ тóте зѝлеле, еи прецетъ ши н'аȣ грижѫ, де спъсенїа ѡменилѡр, кърора ле сънтъ сȣфлетеле (ꙟ) мъниле лѡр. ачáстъ възъндъ нóи ꙟ врѣмѣ ачѣстѣ, ам' фъкȣ́т' чѣсте къзанїє прѣсте тот анȣл, че се зич(е) дȣменѣчеле атот анȣлȣи, кътрѫ кáрѣ ꙟдемнѫ прѣ фие-чене, съ ѡ примескѫ мъкар пȣцни, къче ши пȣцинȣл бине ѥсте де фолѡс, ѩрѫ ши пȣцинелȣл рѣȣ ѥсте вътъмътȣ́ра сȣ́флетѣскѫ, ѩрѫ пȣцинелȣл бине ѥсте де лаȣда ши де спъсение сȣ́флетескѫ. дече пентрȣ ачѣѧ ши вой тоцъ къцъ вецъ немери ачéсте къзáнїє скимбацъ-вѫ минтѣ ачѣ рѣ кáрѣ цинецъ, шѝ съ юбицъ ꙟвъцътȣра, шѝ пре ачаста карте четиндъ, ꙟтро рȣга восȣрѫ (! l. вострѫ) пре домнȣл поменицъ ши нȣ оуитáрецъ ши фиц сънътóши. амѝнь.

Исправникъ де пре изводȣлȣй скриптȣри ши кȣвинтеле токмиторѝ ачестȣи домнезеѥскѫ кáрте, мȣлтъ грешитȣл ермонах Мелéтїй македонȣл, проегȣмен ал говорїи.

Duminica lăsateĭ de brânză.

(pag. 112—117.)

Ꙟвъцътȣ́ра ꙟ дȣминека лъсатеи де брьнзѫ. еѵглїє ден мáѳей. слово є҃.

Ꙗвве дх҃ȣл' сфн҃т' спȣ́се кȣ ростȣриле апостолилоѝ, хс҃. ѥсте пáчѣ ноáстрѫ. фъкȣ́т-аȣ пре чеи ръсипици ꙟтр'ȣна, пре пъкътош и ꙟпъкѫ̀ кътрѫ дмнезеȣ҃. ши пре ꙟџери кътрѫ ѡ́менн. спарсе зѝдȣл пъкáтȣлȣи ши врáжба ѡ оучѝсе кȣ венѝрѣ са̀, ѩрѫ дѣ акмȣ ва съ ꙟлеџюѩскѫ пре пъмѣнт' вїаца де пáче а челор ден чéрю. дерепт' ачаста̀, мънїѧ ши врáжба дентрȣ нѣмȣл' ѡменéск' ѡ гонѝ, ши дрáгостѣ са̀ ꙟтрȣ ел' ꙟръдъчинѣазѫ, пентрȣ кáреле порȣнчѣџе ѡáменїлор ертъчюне пъкáтелор, кȣм де ачаста не ꙟвáцѫ пре нóи астъзи.

Єѵглїє мао҃. зач. зı҃.

Mateĭu cap. VI. v. 14—21.*)

Ꙁѝсе домнȣл: 14. съ вецн ерта̀ ѡáменилор грешáлеле лор, атȣнче ва ерта̀ ши воáѡ татѫл вóстрȣ ден чéрю грешалеле воастре.

*) v. 1581 pag. 28—29.

15. ꙗрѫ съ нȣ̀ веци ертà ѡ̀мениилор грешалеле лор, нѝче татѫл
востру ва̀ ертà воа̀ѡ грешалеле воа̀стре. 16. ꙗрѫ кънд' вѫ постици
нȣ фиреци ка фъцарничїи, ꙟтристѫндȣ-се, къ-ш смолѣск' фѣцеле
сале ка съ се арáте ѡ̀мениилор постúндȣ-се. адевър гръѣск' воа̀ѡ къ
се делȣ̀ꙟгѫ де плáта са̀. 17. ꙗрѫ тȣ̀ постúндȣ-те, оунџе кáпȣл тъȣ.
ши фáца та̀ спáлѫ. 18. ка съ нȣ̀ те аръцн ѡ̀мениилор постúндȣ-те,
чѐ пъринтелȣи тъȣ ꙟ тайнѫ, ши пърѝнтеле тъȣ ва да̀ цїе
амве. 19. нȣ̀ аскȣндереци вистїáрюл востру пре пъмѫнт', оунде рȣ-
џѝна ши молїиле ѡ̀ пїерд'. оунде фȣрїи ѡ сáпѫ, ши ѡ̀ фȣрѫ.
20. че вѫ аскȣндеци вистїáрюл вóстру ꙟ чéрю, оунде ниче пȣтре-
жȣнѣ пȣтрезѣще, ниче молїиле ѡ̀ мънѫꙟкѫ, ниче фȣрїи ѡ̀ сáпѫ
ши ѡ̀ фȣрѫ. 21. оунде ва фѝ комоáра воáстрѫ, аколо ва фѝ
инима ши сȣ́флетȣл вóстру.

Пáртѣ де ꙟтыю де бльꙟзúе ши кȣ́м' сúнтем'-датóри а
нȣ̀ не мънїа̀ пре фрáцн че пре дракȣл' ютеле ꙟвръжвнтóрю. тот
ѡмȣл кáреле ва̀ съ зидѣскѫ чева̀, аȣ кáсѫ, аȣ четáте, ꙟтыю
пȣне темелїе вѫ̀ртоáсѫ ши аша̀ спре а̀ зидѣще тоáте кѫте ва̀,
тоатѫ грешта тѣ, къ нȣ се клътѣще. аша̀ ши тȣ крещúне
врѫнд' съ те сȣи спре ꙟнълцúмѣ бȣнътѫцїеи, ши а зидѝ кáсѫ
сȣфлетѣскѫ фъръ оустенѣáлъ ши дешертáре ꙟтру кáрѣ ꙟ
вѣчи поци съ лъкȣéщи, ши комоáра та̀ а пȣне, съ нȣ ѡ̀ фȣ́ре
невъзȣ́цїи фȣри, атȣнче пȣне ꙟтру сȣ́флетȣл тъȣ темелїе не-
клътúтѫ; ꙟтыю бȣнътáтѣ ꙟ треи вúгȣри (? l. кипȣ-): крединцѫ
дирѣптѫ, нъдѣжде неꙟдоитѫ, драгосте деплии. дáрѫ чѐ ꙗсте
крединца дирѣáптѫ? нȣман ачáста, ка съ кȣноáскѫ кȣ динса
пре оуннȣл адевъратȣл д̃мнзеȣ, ꙟтреи фúри але дȣмнезеúреи
слъвúт', ши кáреле-с гръúте де ел а ле лȣа̀ амúнте ши а ле
пъзи. ши ꙗрѫ нъдѣждѣ ꙗсте, пȣтѣрѣ крединцеи несемȣúтѫ,
депреȣ́нѫ ꙟблѫ кȣ ачѣа, ка сȣ́флетȣл' к̃ȣ трȣпȣл. крез каре-ми
порȣнчѣще лѣцѣ ши прор(о)чїи, ши х̃с. ꙟвацѫ, воа лȣи съ
фáкѫ, ши де воꙗ фáче ачѣстѣ фъгъдȣꙗще-ми плáтѫ, вїаца
вѣчилор, ши нȣ̀ нȣмай ачѣстѣ, че ши нъдъждȣéск' къ аша̀
ва фѝ мїе дȣпѫ граюл домнȣлȣи. че съ вей зúче ꙗръш: нȣ̀ щїȣ
ѡаре фи-м-вор мїе ачѣстѣ аȣ ба̀?. ꙗтѫ ачїнш некредúнца ши
ꙟдоúрѣ се арáтѫ ꙟтру инима та̀. дȣпъ ачаста ши крединца
фъръ нъдѣжде ꙟтру немúкѫ е. деч ꙗрѫ драгостѣ деплúни
ачáста ꙗсте, кáре нȣ̀ а юбѝ нȣман прїꙗ́тенїи тъи; ꙗрѫ тȣ̀
дѣка аи крединцѫ бȣ́нѫ ши нъдѣжде неꙟдоитѫ, ши ꙗрѫ
ачáстѫ драгосте нȣ̀ аи, атȣнче ши крединца ши нъдѣждѣ
фъръ драгосте немúкѫ ꙗсте; пентру че, драгостѣ спре кре-
дúнцѫ ши нъдѣждѣ пънѫ ла ѡ врѣме сѫнт' ꙟтру сȣфлет,

ꙗрѫ драгостѣ ꙟ вѣчи лъкȣѧще, къ ачаста акоапере мȣлциме
де пъкáте. ачáстѫ драгосте, вà домнȣл съ ѡ ꙟръдъчинѣзе
ꙟтрȣ инимиле ноастре, зи́че: съ вец ерта ѡáменилор грешáлеле
лор, ерта-ва ши воáѡ тáтѫл вострȣ ден че́рю грешáлеле воá-
стре. кȣ ачѣсте кȣви́нте, скȣрт' лѣгѫ домнȣл, че кȣ дезле-
гáре нелесне: де нȣ вей лъсà вечи́нȣлȣи тъȣ грешáлеле лȣи,
ни́че ціе ва лъсà тáтѫл чел дин черю мȣлци́мѧ пъкáтелор
тале. нȣмай кȣцетѫ пизмáшȣле съ ещи грешит? ꙗрѫ міе-м' пáре
къ фоáрте ещи грешит, дѣка нȣ ве́зи тȣ̀ де мъніе пъкáтеле
тале, еȣ воꙗ аръта̀ ціе, къ тот ѡмȣл че се мънне спре фрá-
теле съȣ, виноват ꙗсте жȣдекъціен; нȣ̀ ачестȣи вѣк', че ачелȣѧ
ꙟфрикошáтȣлȣи. ꙗрѫ нȣмай пре чеи лȣмѣни ꙟвацѫ съ се жȣ-
дече пентрȣ ачѣстѣ, де ва зи́че чинева фрáтелȣи съȣ, рáкха! (?)
сиріенеще, ꙗрѫ ꙟ лимба ноáстрѫ се спȣне: тȣ̀, кȣм аȣ деприн́с
оуніи а гръй: аȣзи тȣ̀! ꙗрѫ чела-л-áлт' и ръспȣ́нде: нȣ'м зиче тȣ̀;
ши нȣмаи пентрȣ ачаста се апринде кȣ мъніе тóкма пънѫ ла
оучи́дере. дирепт ачаста чартѫ домнȣл, съ нȣ гръѧскѫ ашà,
съ тае вьна мъніен. ши ꙗрѫ аȣ зис, де ва зи́че чиневà фрате-
лȣи съȣ: небȣне! виноватȣ-е геéніей. ꙗрѫ тȣ̀ нȣ̀ гръе́щи нȣмай
ачѣстѣ ꙟтрȣ мъніѧ та̀ вечи́нȣлȣй тъȣ, че кȣ блъсте́меле тале
геéніей ши дрáкȣлȣи дáй, фіинд' ꙟсȣци сȣпт' пȣтѣрѣ ачелóра,
ши фъкьнд' ачѣстѣ, ꙟсȣци піерзи сȣ́флетȣл тъȣ; ши нȣ̀ фáчи
пáкосте нȣмаи ціе оунȣѧ, че ши фрáтелȣи тъȣ ещи повáцѫ
кътрѫ пъкат. ши ꙗ спȣне-ми дешáрте! кȣм веи скѫпà де жȣ-
декáта лȣи дмнезеȣ, ши де мáтка фóкȣлȣи? ба нȣ веи скъпà,
къ те вор̀ дȣче аколò ачей мȣнчитóри, мъкáрѫ съ н'аи фѝ ши
вȣкȣрос, акърóра ле фáч' акмȣ вóѧ. къ де нȣ̀ веи лъсà вечи́нȣ-
лȣи пъкáтȣл', ꙟсȣци мóри ꙟ пъкáте. ꙗрѫ ꙟтрȣ че те ва ажȣ́нце
моáртѣ, ꙟтр'ачѣѧ дмнзеȣ те ва жȣдекà. дмнезеȣ пре ти́не
чел' мъніос, пентрȣ пъкáтеле тáле, кȣ мъніе те ва жȣдекà, ꙗрѫ
пентрȣ чѐ бластеми пре чей невиноваци ши пре вечи́ніи тъи,
ꙟсȣци кáзи ꙟ блъстем', дерепт ачаста кȣ блъстемáціи дѣ
стьнга вей ста̀ ꙟ зȣ́а ꙟфрикошатен ꙟтребъри.

———

XXXIX.

1645.

Шѣ́пте та́йне а бесѣречїи. типъри́те...... ꙟ типа́рюл че́л̕ домнеск̕ ꙟ тръг ꙟ ꙗш̕. влтѡ̃ ‚зрнг̃. ноев. н̃.

(4°. IV nepag. + peste 340 pagini. 317 text şi restul scara.)

Predoslovie (p. IIa — IVb).

Кȣ мл̃ а лȣи дмѕъȣ̃ Іѡан Васи́лїе воевода. дм̃нȣл цѣ́ръни Молдо́вен.

Де ꙗсте лȣми́на карѣ ꙗсе ши пȣ́рчѣде де ла со́аре, де лȣминѣѕѫ ши ара́тѫ лȣ́крȣриле пре лȣ́ме, маи връто̑с пре́цȣл мъргъритарюлȣи, ши а пїетрилор челор скȣ́мпе, прѣ лȣминате ши чинстите ши милостиве до́амне; кȣ мȣлтъ ма́и връто̑с лȣми́на ши со́ареле чел дире́птъ, домнȣл но́стрȣ І͠с. Х͠с. аȣ лȣмина́т бесѣрека са̀, ꙟнаинтѣ ѡкилор а тот ро́дȣлъ ѡмене́скъ, кȣ́м̕ ка съ по́атѫ ведѧ̀ ши съ кȣно́аскѫ фїе-чине пре́цȣл ѡдо́аръорлор еи; нȣ де мъргъритарю, ши де пїетри скȣмпе, че-с лȣкрȣре моарте, че де лȣ́крȣре вїи, че-с маи скȣ́мпе декът̕ мъргъритарюлъ, ши пїетриле чѣле скȣмпе; кариле нȣ́ нȣмаи ѡкїи трȣпе́щи, . че шѝ ѡкїи сȣфлете́щи веселе́скъ кȣ веселїе вѣ́ч̕никъ ши нетрекȣ́тъ, ши дещꙗптѫ пре ѡм ꙟтрȣ вїа́цѫ фъръ де моарте....... кȣ адевърат лȣ́крȣ ꙗсте, кът ръса́ре со́ареле зарѧ ши лȣми́на лȣ́и, маи́нте ловѣще ꙟ мȣнцїи че́и мари, тȣрнȣриле ши копа́чїи чеи ꙟналци лȣминѣѕъ, дѣчїи ше́сȣриле ши вѫиле; ашѧ̀ ꙟтр̕ачела кип, домнїѧ Мърїи тале кȣ ачѣсте шѣпте та́йне, кариле лѣи скос ши лѣи дат ꙟ типа́рюл Мърїи та́ле, ꙟтъи ацȣнще ꙟтрȣ ча́та чѧ̀ ꙟналтъ сȣфлетѣскѫ, ꙟтрȣ архїере́и ши ꙟ пре́ѡци де лȣминѣѕъ, ши ꙟ дирегъторїѧ̀ чѣ лȣмаскъ, ꙟ домни ши ꙟ боꙗри, дѣчїи ши ꙟтрȣ че́и маи мич ацȣнще лȣми́на ши кȣлдȣ́ра (!) де лȣминѣѕѫ ши ꙟкълѕѣще пре то́ци, кътръ во́ѧ лȣ́и чѣ свънтѫ. пен̕трȣ ка́риле чинстѧ іши нъро́кȣл че́л̕ де сȣс ши нетрекȣт, ацȣн̕гъ ꙟпреȣнѫ кȣ гло́ателе тȣтȣрор свинцилор, ꙟтрȣ сла́ва черюлȣи, ꙟпъръцїѧ чѣ вести́тѫ, ши бога́тѫ, че ни́чедъиъшарѫ нȣ-и ским̕ба́тѫ, аколо̀ оун̕де ꙟпъръце́скъ то́ци ꙟпреоунѫ, кȣ до́м̕нȣл̕ но́стрȣ І͠с. Х͠с. а къръȣ́ѧ-и сла́ва, чи́нстѧ, ши мъри́рѧ̃, ꙟтрȣ вѣчи де вѣчы. Аминъ. Смѣре́нїи Варла́ам̕, Архїепископъ и Митрополит Сȣча́в̕скїи.

Tainele.

Кѫте таине сън'т. (p. 5—7.)

Ꙟтѫѧ тáинѫ єсте, ботéзȣл . адóа мѵрȣ́ль . атрéѧ литоѵргі́ѧ, кȣменекѫтȣ́ра, трȣ́пȣль ши си́нџеле лȣи х҃с . апáтра преоѵці́ѧ . а чи́нчѣ покъинца . а шѣ́сѧ кȣнȣні́ѧ . а шѣ́птѧ мáслеле че слȣжеськь прєѡціи ла болнав.

Ꙗчѣсте шѣ́пте тáине съ ꙟпреоѵнѫ̀ кътрѫ чѣле шѣ́пте дáрȣри а д҃хȣлȣи свѫнть, кáриле сȣ́пть ки́пȣре въѕȣ́те ши ати́нсе, вáрсѫ ꙟ сȣ́флетеле крединчóшилор дáрȣриле лȣи д҃мѕъѣȣ чѣле невъѕȣ́те, кáриле сѫ́нть токми́те ши дáте де ла дóмнȣл' нóстрȣ і҃с . х҃с.

Пе́нтрȣ че сѫ́нть токми́те тáинеле? Ꙟтѫю . ка съ сѫ̀ кȣнóаскѫ сѫмнȣл' челóра че сѫ́нть адевърáци фі́й лȣи д҃мѕъѣȣ. къ чéла че съ ꙟпреоѵнѫ̀ ачестóра тáине, єсте ꙟ бесѣ́река лȣи д҃мѕъѣȣ, ꙟтѫю мъдȣлар ши дȣпъ дар фі́ю лȣи д҃мѕъѣȣ. адóа. ка съ авем сѫмнȣл крединцеи нóастре ꙟтрȣ д҃мѕъѣȣ, ꙟтъри́ть кȣ креди́нца ши кȣ фáпте бȣ́не пе́нтрȣ мѫнтȣ́и́нца нóастръ чѣ вѣ́ч'никѫ . атрéѧ . ка съ авéм' лѣ́кь спре вендекáрѣ пъкáтелор нóастре.

Părțile pocăinţeĭ.

Кѫте пáрци áре покъи́нца? (p. 165—166.)

Трéи . Ꙟтѫѧ пáрте, єсте ꙟфрѫ́нџерѧ инимі́и . адóа, исповѣдáніѧ . атрéѧ, лȣ́крȣль, адекѫ фáпітȣриле чѣле бȣ́не . ши ачѣ́сте пáрци, оѵна фъръ де алта, нȣ̀ съ поате фáче покѫинца ꙟтрѣ́гѫ ши кȣмȣ съ кáде . че єсте ꙟфрънџерѣ инимі́й? Ꙟфрѫ́нџерѧ инимі́и єсте кѫ́ндь желȣ́ѧще нещи́не ши съ ѡбидȣ́ѧще ші-и пáре рѫȣ пе́нтрȣ пъкателе ч'аȣ фѫкȣ́ть, кȣмь скрі́е д҃мнѕъéскȣль д҃вдь : инимѫ здроби́тѫ ши плекáтѫ, д҃мѕъѣȣ нȣ ѡ депъ́ртѣѕѫ дела си́не.

Ꙗчѣсте трéи пáрци де покъи́нцѫ с'аȣ афлáть ши ꙟтрȣ ѡамені́и дела нинéвіѧ, кѫ́ндь мѣ́рсе ла ди́н'ши Іона пророкь, де ле мъртȣриси́ кȣвѫнтȣл' лȣи д҃мѕъѣȣ; къ пентрȣ мȣлци́мѧ фъръделéџилорь, ва пръпѫди́ д҃мѕъѣȣ четáтѧ лор . Ꙗтȣ́нче ꙟпѫрáтȣль нинéвіен, дѣде ꙟвъцѫтȣ́рѫ ꙟ тóатѫ четáтѧ де ѕи́се : тóть ѡмȣль съ сѫ ꙟтóаркѫ чи́неш дин ꙟ кáлѧ лȣи чѣ рóѧ.

Pentru vrăji.

Пен҆трȣ врѫжи ши пен҆трȣ чѣѧ че мѣ́ргь ла врѫжито́ри. васі́лїе вели́кїи. глав. з҃ї. (p. 194—197.)

Ꙟ з҃і де ка́пете а пра́вилеи ма́релȣи васи́лїе, аȣ лъса́ть ꙟвъцъто́ръ, ку́мь връжито́рюль ши чела че слеіа́ще ча́ръ, саȣ арȣ́н҆кѫ кȣ плȣм҆би, ашиж҆дере ши че́ла че ва̀ лега̀ нȣ́н҆та, че съ ѕи́че, пре ми́ре съ нȣ съ ꙟпреȣ́не кȣ нева́ста-шь, саȣ ши ал҆те мещерьшȣ́гȣри че ворь фа́че кȣ врѣжи. к҃. де ан съ нȣ съ кȣме́нече. съ цинц ши ка́рїи съ кіа́мѫ връжитори: връжито́ри съ кіа́мѫ, карїи кіа́мѫ ши ско́ть пре дїа́воли де връже́скь, съ кȣно́ аскѫ нискаре лȣ́крȣре нещиоуте, саȣ ал҆те ръȣтѣци че фа́кь ка́ съ-ши изъѣн҆дѣ́скѫ нимїи, дȣпъ во́ѧ ши поꙋта чѧ ѻ̀рѫ, кȣ ка́реле ворь съ фа́кѫ ръȣта́те ши вътъма́ре а ниска́ре ѡамени дире́пць. пен҆трȣ чѣѧ че ка́ȣтѫ ꙟ стѣ́ле саȣ фа́кь ал҆те мещерѡшȣ́гȣри, съ кȣ́ноаскѫ ниска́ре лȣ́крȣре нещиоуте, ши че́ѧ че поа́ртѫ ла си́не ав҆гаре саȣ е́рби, ка съ нȣ съ апро́пїе неми́кѫ де дѣн҆шь.

Събо́рȣль дела ан҆ги́ра. глав. з҃ї.

Ꙟкѫ ши че́ѧ че адȣ́кь връжито́ри ла ка́селе лорь, пен҆трȣ ка съ фа́кѫ ниска́ре фа́рмеч҆. аши́ж҆дере ши че́ѧ че вор връжѝ ꙟ стѣ́ле, пентрȣ ка съ кȣно́ аскѫ мȣл҆те лȣ́крȣри де чѣ́ле нещиоуте. ши маи пре скȣ́рть, връжиторїи ши че́ѧ че връже́ск҆, съ нȣ́ съ кȣме́нече. е҃. ан. аши́ж҆дере ши че́ѧ че вор пȣртà ла си́не авга́ре саȣ ал҆те рѫдѣчинь са́ȣ е́рби, ѕъкъндь къ сим҆т҆ бȣ́не, съ нȣ́ съ апро́пїе ни́че ѡ рѫȣта́те. ашиждере че́ѧ че ѕи́кь, къ ѥсте нъ́рокь саȣ приме́ж҆дїи саȣ бечисничїе, саȣ че́ѧ че-шь сокотескь ѕȣ́а ꙟтрȣ ка́рѧ с҆аȣ нъскȣ́ть ши ѕи́кь к҆аȣ фо́сть бȣнѫ саȣ ѻ̀рѫ, ши аче́щѧ ка съ анеѫ канон. е҃. ан.

v. 1652.

Pentru mâncare de mortăciune.

Пен҆трȣ че́ла че ва мънка ка́рне мортъчю́нѫ, саȣ де фїа́ръ съл҆ба́текѫ. прави́ла апс҃лылѡ́рь г҃л. л҃г.

Ѡри чи́не ва мънкà ка́рне де добиток мо́рть, са́ȣ ал҆ть стрѣвь, че́-ль спаргь лȣ́пїи, са́ȣ де ал҆тѫ хїа́рѫ, саȣ па́сере, кȣмȣ-и вȣ́л҆тȣрȣль, саȣ а́л҆те па́сери че нȣ съ мънѣꙟкѫ, саȣ ка́рне

ꙟнекáтѫ, че ва фй нѫдȣшйтъ, юрѫ нȣ ва фй сѣн'целе върсáть кȣ хéрь, саȣ сѣн'це спрйженйть, саȣ ал'те жиганїи, че съ гъсéскȣ ла ȣдѣлѫ, кȣмȣ-сь кȣбéл'чїи, броáщеле саȣ ал'те асѣмена ачестóра. де ва фй прéѡт съ фїе лепъдáть де прещїе. юрѫ де ва фй мирѣнь. в҃. ан. ка съ нȣ́ съ кȣмйнече, ши съ фáкъ пост' ши рȣ́гѫ, ши áл'те бȣнътѣцй.

Despre Vărcolac.

Пен'трȣ ѡмȣль че ва фй мóрть, ши вор ѕиче ѡаменїи къ юсте върколáкь. ѡаре че съ кáде съ фáкѫ. гл҃. лз҃. (pag. 216—219.)

Ꙗчéста лȣ́крȣ ѕйкь ѡменїи чеи прóщи. юрѫ нйче ꙟтр'ȣн' кйпь нȣ̀ поате съ фїе ачéста връколак; че връндь дїáволȣль съ амѫцаскѫ пре ѡаменїи, съ фáкъ лȣ́крȣри кȣм' нȣ́ съ кáде, пентрȣ ка съ съ мънїе дмѕъȣ асȣ́пра лóрь, фáче ачѧ́ста сѣм'не. ши де мȣ́л'те ѡри нóапта арáтѫ ѡаменилорь оунóра де ле пáре, къ вѫ́дь кȣ адевърáть пре вре ȣ́нь ѡмь де кáрїи юȣ фóсть коунноскѫндь май дѣйнте, шй ꙟкѫ грѫéскȣ кȣ дѣн'сь. ал'цїи юаръшь вѣдь ꙟ сóм'нь вйсе, оуне ши ал'те; ȣне дáте вѫ́дь ꙟ кáле, оун'де ꙟблъ де вáтѫмѫ пре ѡаменн. ѡ ван де небȣнїѧ лорь съ̃рáчїи! чел' морть ꙟ че кйпь съ ѡмóарѫ пре чéи вїи? нȣ дѧ̀ дмѕъȣ съ фїе ачéста лȣ́крȣ.

Ꙗшйж'дере съ порнéскь ѡаменїи ла мормѣн'ть, шї-и дез'грóапѫ ѡаселе ачелȣ́ѧ, съ ле вáѕѫ кȣ́м' съмть. дрептáчѣѧ де врѣме че н'áȣ кредйн'цѫ кȣрáтѫ ꙟтрȣ дмѕъȣ, съ ꙟкипȣ-ѧще дїáволȣль ши съ ꙟбрáкѫ ꙟтр'ачéл' трȣп мóрть, ши ле арáтѫ къ ачéль трȣп' морть аре сѣн'це ши оунги ши пърь; ши кȣ́мь вѣдь ачéста лȣ́крȣ, съ ꙟшáлъ ѡкаáннчїи ши съ ꙟдѣмнъ спре ръȣтáте, ши стрънгь лѣм'не ши пȣн' фок де áрдь ачѣле ѡасе, де ле пїéрдь де тоть де пре пъмѣн'ть, ши нȣ́ кȣнóскь неꙟцелегъторїи, къ ла венйрѧ дóмнȣлȣи нóстрȣ лȣи ic҃. хс҃. ла ꙟфрнкошáта ѕй а цȣдéцȣлȣи, съ гътѧ́ѕѫ ачѣѧ педѣпсѫ асȣ́пра трȣ́пȣрилорь ачестóра, ка съ-и арѕѫ кȣ фóкȣл' нестйн'сь ꙟ вѣчи де вѣчи нетрекȣ́цй.

пере бꙋкате. 9. ши грѫи лоуи мꙋіара самаренина: коумь тоу
фіиндь жидовь, дела мене чери сь бѣи, моуіаре самарѣн'кѫ
фіин'дь еꙋ?. кь жидовіи ноу сь ниче атингь де самарѣни.
10. рьспꙋн'се еи іс҃. де зисе: дѣи ши дарꙋль лꙋи дмзѣꙋ, ши чине
іасте чела че грьіаще ціе: дь-ми сь беꙋ. тоу аи чѣре дела
дѣн'сь, ши ц'аре да апѫ віе. 11. грьи лоуи самаренина: ниче васъ
н'аи ши поуцꙋль іасте адѣнкь. дарь де оун'де сь аиби апѫ
віе? 12. аꙋ доарь ещи тꙋ маи маре декьт' пьринтеле нострꙋ
іакѡвь, ч'аꙋ дать ноаѫ ачест' поуць. ши ачела динꙟтр'ѣнсь аꙋ
беꙋть, ши фечоріи лꙋи. ши добитоачеле лꙋи? 13. рьспꙋнсе іс҃. ші-и
зисе еи: хїе чине ва бѣ динꙟтр'ачаста апѫ, ва ꙟсета іарѫ. 14. іарѫ
чела че ва бѣ де апа че-и вою да еꙋ лꙋи. ноу ва ꙟсета ꙟ
вѣчи. че апа че-и вою да еꙋ лꙋи. ва хи ꙟтр'ѣн'с изворь де
апѫ де ва кꙋрѫ ꙟ вііаца де вѣчи. 15. ши грьи кьтр'ѣн'с мꙋіара:
доамне дь-ми ачаста апѫ, ка сь ноу маи ꙟсетез', ниче сь маи
віїю аичѣ сь скоц' апѫ. 16. грьи еи іс҃: дꙋ-те де-ц' кіамѫ бьрбатꙋл
тѣꙋ, ши вино аичѣ. 17. рьспꙋнсе мꙋіарѣ ші-и зисе лꙋи, н'амь бьр-
бат'. грьи еи іс҃: бине зисеши: кь н'ам' бѫрбат'. 18. кь чинчи
бьрбаци аи авꙋт'. ши акмꙋ кареле аи н'ꙋц' іасте бьрбать. ачаста
кꙋ адевьрат' аи зись. 19. грьи лꙋи моуіара: доам'не вѫзь кь тꙋ
еши проркь. 20. пѫринціїи ноштри ꙟтр'ачаста мѫгꙋрь с'аꙋ ꙟкинать.
іарь вои грьици кь ꙟ ієрслимь іасте локꙋл' оунде сь каде сь
сь ꙟкине. 21. грьи еи іс҃: моуіаре, крѣде-мь. кь вине ѡ врѣме
кьндь ниче ꙟтр'ачаста мьгꙋрь, ниче ꙟ ієрслімь вь веци
ꙟкина пьринтелꙋи. 22. вои вь ꙟкинаци кьрꙋа ноу щици, нои не
ꙟкинѫм кьрꙋа щимь. кь мьн'тоуин'ца динꙟ жидови іасте.
23. че вине ѡ врѣме ши акмоу іасте. кьндь ꙟкиньторіи чеи аде-
вєри, сь вѡрь ꙟкина пѫринтелꙋи кꙋ дꙋхꙋль ши кꙋ адевара.
кь ши пьринтеле пре оуніи ка ачеа чаркѫ, каріи сь ворь
ꙟкина лꙋи. 24. дхꙋль іасте дмнез(ь)ꙋ. ши чеа че сь ворь ꙟкина
лꙋи, кꙋ дхꙋл' ши кꙋ адевара сь каде сь сь ꙟкине. 25. грѫи лꙋи
моуіара: щимь кь и сь віе месїа че-л' ва кема хс҃. кьндь ва
вени ачела не ва споуне ноаѫ ачѣстѣ тоате. 26. грѫи еи іс҃: еꙋ
сьмт' чела че грьіаще кꙋ тине. 27. ши атꙋнчи венирѫ оучнчїи
лꙋи. ши сь мира кь грѫіаще кꙋ моуіаре. іарѫ ниме нꙋ-и зисе:
че кащци? саꙋ че грѫещи кꙋ ноуса? 28. ши лѫсѫ васꙋл' сьꙋ моу-
іара. ши сь дꙋсѫ ꙟ четате. ши грѫи ѡаменилѡрь: 29. вениці де
ведеци ѡмꙋл' кареле міаꙋ зись тоате кьте ам фѫкꙋть. доарь
сь нꙋ хїе ачела хс҃? 30. ши еширѫ динꙟ четате ши веніа кьтр'ѣн'с.
31. іарѫ ꙟтре ачѣста. рꙋга-ль приꙟсꙋл' оучнчїи лꙋи де грьна: ꙟвь-
цѫторію, мѫньꙟкѫ. 32. іарь ель зисе лор: еꙋ амь а мьꙟка бꙋка-

тєлє, кáрилє вои ноу̑ щи́ци. 33. ши грънѧ̀ оу̑ченичїи ꙟтрȣ си́нє: дóаръ ѥȣ адоус лȣ́и чинєвà дѣ̀ȣ мъꙟкáть? 34. гръ́й лóрь і҃с: боу̑кáтєлє мѣ̀лє сълмт', ка съ фáк' вóѥ челȣ́ѧ че м'áȣ трємис. ши съ фàкь лȣкрȣл лȣ́и. 35. аȣ ноу̑ гръйцн вон, къ ꙟкѫ сълмт' пáтрȣ лȣ́ни ши ва вєни̇ сѣ́черѧ? ѥтѫ грѫ́єскь вóаѫ: рѫдикáци ѡкїи вóщри, ши ведéцн хóлдєлє, къ сълмть плъвúцє амȣ кътрѫ сѣ́чєрє. 36. ши чи́нє ва съчерà, плáтъ ва лоу̑à. ши ва адȣнà рѡ̀адъ ꙟ вїáца де вѣ̀чи. ка ши̇ чéла че сáмънѫ съ съ боу̑кȣрє депреȣнѫ кȣ чéла че сѣ́черѫ. 37. де ачáста ѥсте коу̑вѣ̀нтȣль адєвѫрáт'. къ алтȣл' ѥсте чéла че сáмънѫ, ши алтȣл' чела че сѣ́черѫ. 38. єȣ в'амь тремúсь прє вóи съ сєчерáцн. оу̑ндє вóи ноу̑ в'áци трȣ-дит ши вóи ꙟ ȣстєни́ꙟца лóр̀ аци ꙟтрàт'. 39. ѥрѫ дꙟиꙟ четáтѧ ачѣ̀ѧ моу̑л'ци крєзȣ́рѫ диꙟ самарѣ̀нни пєн'трȣ кȣвѣ̀нтȣл' мȣéрєи че мъртоу̑рнсїѧ̀: къ мїаȣ зи́сь тóатє кѣ̀тє амь фѫкоу̑ть. 40. ѥрѫ дѣ̀ка венирѫ ла дѣ̀нсь самарѣ́нїи. роу̑гáръ-ль при́ꙟсь съ пє-трѣ̀кѫ ла дѣ̀н'ши. ши петрекȣ̀ аколò дóаѫ зи́лє. 41. ши моу̑лт маи врътóсь крєзоу̑рѫ пéн'трȣ кȣвѣ̀нтȣль лȣ́и. 42. ѥрѫ моу̑єрєи грѫнѧ̀: къ дѣ̀кмоу̑ нȣ маи крѣ̀демь пєн'троу̑ кȣвѣ̀н'тȣль тѫȣ, къ ꙟшинє аоу̑зи́мь ши щи́мь, къ ачєста ѥсте коу̑ адєвърáть избъвитóрюль лоу̑мїєи х҃с.

XXXVIII.

1644.

Єѵ(ан)гєлїє ꙟвъцътоаре.....

типъри́тȣ-с'áȣ ꙟтрȣ дȣмнєзєѧ̀ска лáввра че се кїáмѫ монасти́рѣ Дѣл.... вълѣ̀тъ. ,зриг. ѿт рож. хво. ,ахмд. мсцъ. септ. в. дни.

(Folio IV nep. + 786 pagini + 99 foĭ. paginate.)

Кѫтрѫ четитóри.

(Fol. IIa — IIIa.)

Кȣ воѧ пъринтєлȣ́й, ши̇ кȣ демнарѣ фиюлȣ́и, ши кȣ съ-вършитȣлъ дȣхȣлȣ́й сфѣ̀нтъ, прѣ лȣминат ꙟтрȣ дерептъ сла-виторъ, ши̇ крединчос ꙟтрȣ пъринтєлє ненаскȣт', ши̇ ꙟтрȣ фиюл дела пъринтєлє нъскȣтъ, нъи́нтє де тóци вѣ̀чи ши̇ ꙟтрȣ дх҃ȣл' сфнтъ дела пъринтєлє пȣрчезатор, ши̇ прє фїюл ѡднхни-тóрю сфнта троица, оу̑нȣл адєверит д҃мнзєȣ зидитор ши̇ фъ-катор тȣтȣроръ възȣтєлоръ ши невъзȣтєлор. крєщи́нȣл Матéю

Басараб вѡєвѡдъ, кȣ мила ши́ кȣ дарȣл лȣй дмнзеȣ бирȣйторь а тоатѫ цара рȣмѫнѣскѫ. ꙟпреȣнѫ кȣ благословѣнїе ши кȣ невоинца прѣ сфинцитȣлȣй митрополит кѵ́ръ Ѳеѡ́фил. ши́ юбитóри де хс. епископ кѵр Ігнатїе ръбницки. ши́ Стефан еп(и)скоп бозовскиі. кȣ тот сватȣл' чинстици боѧ́ри маре ши́ мик. дела дмнзеȣ ши́ избавитóрюл' нóстрȣ іс. хс. кáре нȣсе (? сее-) ꙟдȣрат дентрȣ мила лȣи де нѣкȣ дърȣит дар ка ачѣста кáрте пре лимба рȣмȣнѣскѫ, ши пре динса четицъ пре нои поменицъ, ꙟтрȣ рȣга вóастрѫ нȣ не оуитáцъ пȣрȣрѣ ши ꙟтрȣ вѣчи де вѣчи. амѝнъ.

Къдѣ-сѣрѫ, кȣм зиче мареле златооуст' ꙟ предословиеле тълкованїе еу(ан)гелїей лȣй матей, кȣм се нȣ ръмъне нѣмȣл ѡменеск', аве ажȣторюл скриптȣрилор, че се поатѫ петрѣче кȣ минте ши ꙟцелепцѣщие фърѫ де ажȣторюлъ ши фърѫ ꙟвъцѫтȣра скриптȣрилоръ, къдѣ-с'арѫ съ фачем, ши́ фърѫ де скриптȣрѫ, ачѣле че зикъ скриптȣриле ши лециле, ши́ съ арътъм ꙟтрȣ инима ноастрѫ лѣца скрисѫ, ши се авем лѣцѣ фѣри ши́ ꙟцелепчюнѣ фѣри, каре не ѡ аȣ дат дмнзеȣ де ꙟтрȣ ꙟчепȣт, къ аȣ зидит дмнзеȣ пре ѡм, ши л'аȣ подобит кȣ тóт' фѣлюл де ꙟцелепчюне, ши́ л'аȣ фъкȣтъ ꙟцелептъ кȣм гръѧще пророкȣл двдъ де зиче: пȣцин ѡареле ѥсте мáи мик ѡмȣл де ꙟцеръ. къц моаре ѥрѫ фърѫ дъскълїѧ скриптȣрилор, ши́ фърѫ де ꙟвъцътȣра лѡр, ѥрѫ дѣка врѣма че ачел дар дентѣю, ши́ ачел бине л-ам пїердȣт кȣ кълкарѣ, ꙟтрȣ атъта ненарок ка съ авем' ажȣтори ден скриптȣрѫ, кȣ карѣ скриптȣрѫ не ꙟвъцъм, ши́ не ажȣторим, ка съ пȣтем ажȣнџе ꙟтр'а ачѣ дестоинїчїе дентѣю, карѣ ѡ аȣ авȣт' ѡмȣл ачел дентѣю ꙟ раю пънѫ нȣ къзȣсе, ши́ пентрȣ ачѣа аȣ сокотит дмнзеȣ ачест' ал доилѣ ажȣторюл ал' скриптȣрилор, ꙟсѫ афлат, ши сѣ дат ноаѡ, ѥръ нои стрикъндȣ-ни-се кипзȣѫлеле ши кȣџетеле ши́ фїинд дац рѣлелор ден тинерѣцеле ноастре, нич' ачест' бине нȣ л'ам примит ниче-л прїимим спре бинеле нострȣ; къче оунїи де ꙟ нои н'аȣ ниче де лѣк мещеръшȣгȣл скриптȣрилѡр, ши́ сънтъ ка ѡ корабїе фърѫ де кърмѫ ꙟ мижликȣл (! l. -ло-) мърїи, ши́ траџе ꙟкоачъ ши ꙟколо, ка пре неџе ѡрби ши ча де апои се афȣнда; алци аȣ мещершȣгȣл скриптȣрилѡр, ѥрѫ нȣ фáкъ чѣлѣ че зикъ скриптȣріле, ши́ ашà аȣ невое а се афȣнда ши́ ачеа, авъндъ лȣмина ꙟ мънѫ; алци ѥръш четеск скриптȣриле ѥрѫ нȣ ꙟцелегъ че зик, ши се потривескъ, кȣ чела че цине мїѧрѣ ꙟ мънѫ, ѥрѫ дȣлчаца мїерїи нȣ-л прѣчепъ, саȣ ка ȣнȣл че цине лȣмина апринсъ ꙟ мъна, ши ѡки н'аре съ вазѫ съ ꙟмбле непотикниндȣ-се; ши де ачестъ фѣлъ ѥсте акȣм нѣмȣл нострȣ

мáй тѡт, шѝ ꙟкѫ че є мáи ръȣ, къ нȣман ꙟшиш нȣ ꙟце-
легъ, че де се шн афла чинева а ꙟцелѣџе нȣ ле плáче лѡр,
май въртосъ ачеѧ че лѣрѫ требȣи съ фие лȣминѫ, се лȣмí-
нѣзѫ пре алцъ, шн се повецѣскѫ ла локȣл ѡдихнїи, кȣм ам'
зиче: съ-н ꙟвѣце ꙟ тóте зилеле, ен прецетъ шн н'аȣ грижѫ, де
спъсениѧ ѡменилѡр, кърора ле сꙟнтъ сȣфлетеле (ꙟ) мъниле лѡр.
ачáстъ възꙟндъ нóи ꙟ врѣмѣ ачѣстѣ, ам' фъкȣ́т' чѣсте къ-
занїе прѣсте тот анȣл, че се зич(е) дȣменѣчеле атот анȣлȣи,
кътрѫ кáрѣ ꙟдемнѫ прѣ фие-чене, съ ѡ примескѫ мъкар пѡ-
цини, къче шн пȣцинȣл бине ѥсте де фолѡс, ѥрѫ шн пȣцинелȣл
ръȣ ѥсте вътъмътȣ́ра сȣ́флетѣскѫ, ѥрѫ пȣцинелȣл бине ѥсте
де лаȣда шн де спъсение сȣ́флетескѫ. дече пентрȣ ачѣѧ шн вой
тоцъ кꙟцъ вецъ немери ачéсте къзáнїе скимбацъ-вѫ минтѣ
ачѣ рѣ кáрѣ цинецъ, шѝ съ юбицъ ꙟвъцътȣра, шѝ пре ачаста
карте четиндъ, ꙟтро рȣга восȣрѫ (! l. вострѫ) пре домнȣл поме-
ницъ шн нȣ ѹитáрецъ шн фиц сꙟнътóши. амúнь.

Исправникъ де пре изводȣлȣй скриптȣри шн кȣвинтеле ток-
митóри ачестȣи домнезейскѫ кáрте, мȣлтъ грешитȣл ермонах
Мелéтїй македонȣл, проегȣмен ал говорїн.

Duminica lăsateĭ de brânză.

(pag. 112—117.)

Ꙟвъцътȣ́ра ꙟ дȣминека лъсатеи де брꙟнзѫ. еѵ҃глїе ден
мáѳеи. слово є҃.

Дꙟве дх҃ȣл' сф҃нт' спȣ́се кȣ росторилле апостолнлор, х҃с. ѥсте
пáчѣ ноáстрѫ. фъкȣ́т-аȣ пре чеи ръсипици ꙟтр'ȣна, пре пъкътош
и ꙟпъкѫ кътрѫ д҃мнезеȣ. шн пре ꙟцерн кътрѫ ѡáменн. спарсе
зúдȣл пъкáтȣлȣи шн врáжба ѡ ѹчúсе кȣ венúрѣ са, ѥрѫ дѣ
акмȣ ва съ ꙟлецюѥскѫ пре пъмꙟнт' вїаца де пáче а челор ден
чéрю. дерепт' ачаста, мънїѧ шн врáжба дентрȣ нѣмȣл' ѡме-
нéск' ѡ гонѝ, шн дрáгостѣ са ꙟтрȣ ел' ꙟръдъчинѣазѫ, пентрȣ
кáреле порȣнчѣще ѡáменїлор ертъчюне пъкáтелор, кȣм де ачаста
не ꙟвáцѫ пре нóи астъзи.

Єѵ҃глїе маѳ҃. зач. ѕ҃і.

Mateĭu cap. VI. v. 14—21.*)

Ꙁúсе домнȣл : 14. съ вецн ертà ѡáменилор грешáлеле лор,
атȣнче ва ертà шн воáѡ татѫл вóстрȣ ден чéрю грешалеле воастре.

*) v. 1581 pag. 28—29.

15. ꙗрѫ съ нȣ вецй ертà ѡамєнилор грєшалєлє лор, нічє татѫл
востру ва ерта воаѡ грєшалєлє воастрє. 16. ꙗрѫ кънд вѫ постіцй,
нȣ фирєцй ка фъцарничїй, ꙟтрнстѣндȣ-сє, къ-ш смолєск фѣцєлє
салє ка съ сє арате ѡамєнилор постиндȣ-сє. адєвър грѣєск воаѡ къ
сє делȣꙟгѫ де плата са. 17. ꙗрѫ тȣ постиндȣ-тє, оунџє капȣл тъȣ.
ши фаца та спалѫ. 18. ка съ нȣ тє арѣцй ѡамєнилор постиндȣ-тє,
чи пърнитєлȣи тъȣ ꙟ тайнѫ, ши пърйнтєлє тъȣ ва да ціє
авѣє. 19. нȣ аскȣндєрєцй вистїарюл востру прє пъмѫнт, оунде рȣ-
џина ши молїилє ѿ пїєрд. оунде фȣрїи ѡ сапѫ, ши ѿ фȣрѫ.
20. чє вѫ аскȣндєцй вистїарюл востру ꙟ чєрю, оунде нічє пȣтрє-
жȣнѣ пȣтрєзѣщє, нічє молїилє ѿ мънѫнкѫ, нічє фȣрїи ѿ сапѫ
ши ѿ фȣрѫ. 21. оунде ва фй комоара воастрѫ, аколо ва фй
инима ши сȣфлєтȣл востру.

Партѣ де ꙟтѣю де бльꙟзїє ши кȣм сиитєм-датори а нȣ нє мънїа прє фрацй чє прє дракȣл ютєлє ꙟвръжвиторю. тот ѡмȣл карєлє ва съ зидѣскѫ чєва, аȣ касѫ, аȣ четатє, ꙟтѣю пȣнє темелїє вѫртоасѫ ши аша спре а зидѣщє тоатє кѫтє ва, тоатѫ грєѡтатѣ, къ нȣ сє клътѣщє. аша ши тȣ крєщйнє врѣнд съ тє сȣи спрє ꙟнълцимѣ бȣнътѫцїєй, ши а зиди касѫ сȣфлєтѣаскѫ фъръ оустєнѣалъ ши дєшєртарє ꙟтрȣ карѣ ꙟ вѣчи поцй съ лъкȣєщи, ши комоара та а пȣнє, съ нȣ ѿ фȣрє нєвъзȣцїй фȣри, атȣнчє пȣнє ꙟтрȣ сȣфлєтȣл тъȣ темелїє нєклътитѫ; ꙟтѣю бȣнътатѣ ꙟ трєи вигȣри (? l. кипȣ-) : крєдинцѫ дирѣптѫ, нъдѣждє нєꙟдоитѫ, драгостє деплин. дарѫ чє ѥстє крєдинца дирѣаптѫ? нȣмай ачаста, ка съ кȣноаскѫ кȣ динса прє оунȣл адєвъратȣл Дмнзєȣ, ꙟтрєи фири алє дȣмнєзєирєи слъвит, ши карєлє-с грїйтє дє єл а лє лȣа аминтє ши а лє пъзи. ши ꙗрѫ нъдѣждѣ ѥстє, пȣтѣрѣ крєдинцєи нєсмȣитѫ, дєпрєȣнѫ ꙟблѫ кȣ ачѣа, ка сȣфлєтȣл кȣ трȣпȣл. крєз карє-ми порȣнчѣщє лѣџѣ ши прор(о)чїи, ши Хс. ꙟвацѫ, воꙗ лȣи съ факѫ, ши де воꙗ фачє ачѣстѣ фъгѫдȣиꙟщє-ми платѫ, вїаца вѣчнилор, ши нȣ нȣмай ачѣстѣ, чє ши нъдъждȣєск къ аша ва фй міє дȣпѫ граюл домнȣлȣи. чє съ вєй зичє ꙗръш: нȣ щїȣ ѡарє фи-м-вор міє ачѣстѣ аȣ ба? ѥтѫ ачїиш нєкрєдинца ши ꙟдоирѣ сє аратѫ ꙟтрȣ инима та. дȣпъ ачаста ши крєдинца фъръ нъдѣждє ꙟтрȣ нємикѫ є. дєч ꙗрѫ драгостѣ дєплини ачаста ѥстє, карє нȣ а юби нȣмаи прїатєнїи тъи; ꙗрѫ тȣ дѣка аи крєдинцѫ бȣнѫ ши нъдѣждє нєꙟдоитѫ, ши ꙗрѫ ачастѫ драгостє нȣ аи, атȣнчє ши крєдинца ши нъдѣждѣ фъръ драгостє нємикѫ ѥстє; пєнтрȣ чє, драгостѣ спрє крєдинцѫ ши нъдѣждѣ пънѫ ла ѡ врѣмє сѫнт ꙟтрȣ сȣфлєт,

ꙗрѫ драгостѣ ꙟ вѣчи лъкꙋѧщє, къ ачаста акоа́пєрє мꙋлцимє дє пъка́тє. ача́стѫ дра́гостє, вѫ̀ домнꙋл съ ѿ ꙟръдъчинѣзє ꙟтрꙋ иннимилє ноастрє, зи́чє: съ вєщ єрта ѡа́мєннлор грєша́лєлє лор, єрта-ва ши воа́ѡ та́тѫл вострꙋ дєн чє́рю грєша́лєлє воа́стрє. кꙋ ачѣстє кꙋви́нтє, скꙋрт' лѣгѫ домнꙋл, чє кꙋ дєзлєга́рє нєлєснє: дє нꙋ вєй лъсѫ̀ вєчи́нꙋлꙋи тъꙋ грєша́лєлє лꙋи, ни́чє цїє ва лъсѫ̀ та́тѫл чєл дни чєрю мꙋлци́мѧ пъка́тєлор талє. нꙋмай кꙋцєтѫ пизма́шꙋлє съ єщи грєшит? ꙗрѫ мїє-м' па́рє къ фоа́ртє єщи грєшнт, дѣка нꙋ вє́зи тꙋ̀ дє мънїє пъка́тєлє талє, єꙋ воıо аръта̀ цїє, къ тот ѡмꙋл чє сє мъннє спрє фра́тєлє съꙋ, виноват ꙗстє жꙋдєкъцїєн; нꙋ̀ ачєстꙋи вѣк', чє ачєлꙋѧ ꙟфрикоша́тꙋлꙋи. ꙗрѫ нꙋмай прє чєи лꙋмѣни ꙟвацѫ съ сє жꙋдєчє пєнтрꙋ ачѣстѣ, дє ва зи́чє чинєва фра́тєлꙋи съꙋ, ра́кҳа! (?) снрїєнєщє, ꙗрѫ ꙟ лимба ноа́стрѫ сє спꙋнє: тꙋ̀, кꙋм аꙋ дєпри́нс оуиїн а гръй: аꙋзи тꙋ̀! ꙗрѫ чєла-л-а́лт' и ръспꙋ́ндє: нꙋ'м зичє тꙋ̀; ши нꙋмаи пєнтрꙋ ачаста сє априндє кꙋ мънїє то́кма пънѫ ла оучи́дєрє. дирєпт ачаста чартѫ домнꙋл, съ нꙋ гръѧ́скѫ ашѫ̀, съ таѥ вьна мънїєн. ши ꙗрѫ аꙋ зис, дє ва зи́чє чинєвѫ̀ фратєлꙋи съꙋ: нєбꙋ́нє! виноватꙋ-є гєє́нїєй. ꙗрѫ тꙋ̀ нꙋ̀ гръє́щи нꙋмай ачѣстѣ ꙟтрꙋ мънїѧ тѫ̀ вєчи́нꙋлꙋй тъꙋ, чє кꙋ блъстє́мєлє талє гєє́нїєй ши дра́кꙋлꙋи да́й, фїинд' ꙟсꙋци сꙋпт' пꙋтѣрѣ ачєло́ра, ши фъкьнд' ачѣстѣ, ꙟсꙋци пїєрзи сꙋ́флєтꙋл тъꙋ; ши нꙋ̀ фа́чи па́костє нꙋмаи цїє оунꙋѧ, чє ши фра́тєлꙋи тъꙋ єщи пова́цѫ кътрѫ пъкат. ши ѩ спꙋнє-ми дєша́ртє! кꙋм вєи скѫпѫ̀ дє жꙋдєка́та лꙋи дмнєзєꙋ, ши дє ма́тка фо́кꙋлꙋи? ба нꙋ вєн скъпѫ̀, къ тє во́р дꙋчє аколѫ̀ ачєй мꙋнчито́ри, мъка́рѫ съ н'ан фѝ ши вꙋкꙋрос, акъро́ра лє фа́ч' акмꙋ воѧ. къ дє нꙋ̀ вєи лъсѫ̀ вєчи́нꙋлꙋи пъка́тꙋл', ꙟсꙋци мо́ри ꙟ пъка́тє. ꙗрѫ ꙟтрꙋ чє тє ва ажꙋ́нџє моа́ртѣ, ꙟтр'ачѣѧ дмнзєꙋ тє ва жꙋдєкѫ̀. дмнєзєꙋ прє ти́нє чєл' мънїос, пєнтрꙋ пъка́тєлє та́лє, кꙋ мънїє тє ва жꙋдєкѫ̀, ꙗрѫ пєнтрꙋ чѐ бластємн прє чєй нєвиновацн ши прє вєчи́нїи тъи, ꙟсꙋцн ка́зи ꙟ блъстєм', дєрєпт ачаста кꙋ блъстєма́цїи дѣ стьнга вєй стѫ̀ ꙟ зꙋ́а ꙟфрнкошатєн ꙟтрєбъри.

XXXIX.

1645.

Шѧпте тáине а бесѣречїи. типърите...... ꙟ типáрюл чéл домнеск ꙟ тръг ꙟ ѩш. вл҃тѡ ҂з҃рнг. ное҃в. и҃.

(4⁰. IV nepag. + peste 340 paginĭ. 317 text şi restul scara.)

Predoslovie (p. IIa — IVb).

Кꙋ мл҃а лꙋи д҃мѕъꙋ Іѡан Васíлїе воевода. д҃мнꙋл цѣръи Молдóвеи.

Де ѩсте лꙋмúна карѣ ѩсе ши пꙋрчѣде де ла сóаре, де лꙋминѣѕѫ ши арáтѫ лꙋкрꙋриле пре лꙋме, маи вратос прéцꙋл мъргъритáрюлꙋи, ши а пїетрилор челор скꙋмпе, прѣ лꙋминáте ши чинстúте ши милостиве дóамне; кꙋ мꙋлть мáи вратос лꙋмúна ши сóареле чел дирéпть, домнꙋл нóстрꙋ І҃с. Х҃с. аꙋ лꙋминáт бесѣрека сѧ, ꙟнаинтѣ ѡкилор а тот рóдꙋль ѡменéскь, кꙋм ка съ пóатѫ ведѧ ши съ кꙋнóаскѫ фїе-чине прéцꙋл ѡдóарълор еи; нꙋ де мъргъритáрю, ши де пїетри скꙋмпе, че-с лꙋкрꙋре моарте, че де лꙋкрꙋре вїи, че-с маи скꙋмпе декът мъргъритáрюль, ши пїетриле чѣле скꙋмпе; кáриле нꙋ нꙋмаи ѡкїи трꙋпéщи, че ши ѡкїи сꙋфлетéщи веселéскь кꙋ веселїе вѣчникъ ши нетрекꙋтъ, ши дешѩптѫ пре ѡм ꙟтрꙋ вїáцѫ фъръ де моарте...... кꙋ адевърат лꙋкрꙋ ѩсте, кът ръсáре сóареле зарѧ ши лꙋмúна лꙋи, маите ловѣще ꙟ мꙋнцїи чеи мари, тꙋрнꙋриле ши копáчїи чеи ꙟналци лꙋминѣѕъ, дѣчїи шéсꙋриле ши въиле; ашѧ ꙟтрачела кип, домнїѧ Мърїи тале кꙋ ачѣсте шѣпте тáине, кáриле лѣи скос ши лѣи дат ꙟ типáрюл Мърїи тале, ꙟтъи аџꙋнџе ꙟтрꙋ чáта чѧ ꙟналтъ сꙋфлетѣскѫ, ꙟтрꙋ архїерéи ши ꙟ прéѡци де лꙋминѣѕъ, ши ꙟ диреґъторїѧ чѣ лꙋмаскъ, ꙟ домни ши ꙟ боѩри, дѣчїи ши ꙟтрꙋ чеи маи мич аџꙋнџе лꙋмúна ши кꙋлдꙋра (!) де лꙋминѣѕѫ ши ꙟкълѕѣще пре тóци, кътръ вóѧ лꙋи чѣ свънтѫ. пентрꙋ кáриле чинстѧ ши нърóкꙋл чéл де сꙋс ши нетрекꙋт, аџꙋнгь ꙟпреꙋнѫ кꙋ глóателе тꙋтꙋрор свинцилор, ꙟтрꙋ слáва черюлꙋи, ꙟпъръцїѧ чѣ вестúтѫ, ши богáтѫ, че нúчедънъѡарѫ нꙋ-и скимбáтѫ, аколѡ оунде ꙟпъръцéскь тóци ꙟпреоунѫ, кꙋ дóмнꙋл нóстрꙋ І҃с. Х҃с. а кърꙋѧ-и слáва, чúнстѧ, ши мърúрѧ, ꙟтрꙋ вѣчи де вѣчы. Аминь. Смѣрéнїи Варлáам, Архїепскпь и Митрополит Сꙋчáвскїи.

Tainele.

Кѫте таине сѫн'т. (p. 5—7.)

Ѫтѫѧ тáинѫ ѥсте, ботéзꙋл . адóа мѵрꙋ́л . атреѧ литоургіѧ, кꙋминекѫтꙋ́ра, трꙋ́пꙋл ши сѫ́нџеле лꙋи х͠с . апáтра преоуціѧ . а чи́нчѣ покѫинца . а шѣса кꙋнꙋніѧ . а шѣпта мáслеле че слꙋжескꙋ прешціи ла болнав.

Ачѣсте шѣпте тáине сѫ ѫпреоунѫ кѫтрѫ чѣле шѣпте дáрꙋри а дх͠ꙋлꙋи свѫнтꙋ, кáриле сꙋ́птꙋ кипꙋре вѫꙁꙋ́те ши атинсе, вáрсѫ ѫ сꙋ́флетеле крединчóшилор дáрꙋриле лꙋи дм͠нꙁѣꙋ чѣле невѫꙁꙋ́те, кáриле сѫ́нтꙋ токми́те ши дáте де ла дóмнꙋл' нóстрꙋ і͠с . х͠с.

Пентрꙋ че сѫ́нтꙋ токми́те тáинеле? ѫтѫю . ка сѫ сѫ кꙋнóаскѫ сѫмнꙋл' челóра че сѫ́нтꙋ адевѫрáци фіи́ лꙋи дм͠нꙁѣꙋ. кѫ чéла че сѫ ѫпреоунѫ ачестóра тáине, ѥсте ѫ бесѣрека лꙋи дм͠нꙁѣꙋ, ѫтѫю мѫдꙋлар ши дꙋпѫ дар фію́ лꙋи дм͠нꙁѣꙋ . адóа. ка сѫ авем сѫмнꙋл крединцеи нóастре ѫтрꙋ дм͠нꙁѣꙋ, ѫтѫри́тꙋ кꙋ кредúнца ши кꙋ фáпте бꙋ́не пентрꙋ мѫнтꙋи́нца нóастрѫ чѣ вѣч'никѫ . атреѧ . ка сѫ авéм' лѣкꙋ спре віндекáрѣ пѫкáтелор нóастре.

Părţile pocăinţeĭ.

Кѫте пáрци áре покѫи́нца? (p. 165—166.)

Трéи . ѫтѫѧ пáрте, ѥсте ѫфрѫнџераѧ инимі́и . адóа, испов̃ѣдáніѧ . атрéѧ, лꙋ́крꙋл, адекѫ фáптꙋриле чѣле бꙋ́не . ши ачѣсте пáрци, оуна фѫрѫ де алта, нꙋ сѫ поате фáче покѫинца ѫтрѣгѫ ши кꙋмꙋ сѫ кáде . че ѥсте ѫфрѫнџерѣ инимі́и? ѫфрѫнџераѧ инимі́и ѥсте кѫндꙋ желꙋ́яще нещи́не ши сѫ ѡбидꙋ́яще ші-и пáре рѫꙋ пентрꙋ пѫкателе ч'аꙋ фѫкꙋ́тꙋ, кꙋмꙋ скріе дм͠нꙁѫéскꙋл двдꙋ : инимѫ ꙁдробитѫ ши плекáтѫ, дм͠нꙁѣꙋ нꙋ ѡ депѫр́тѣꙁѫ дела сúне.

Ачѣсте трéи пáрци де покѫи́нцѫ с'аꙋ афлáтꙋ ши ѫтрꙋ ѡамені́и дела нинéвіѧ, кѫндꙋ мѣрсе ла ди́н'ши Іона пророкꙋ, де ле мѫртꙋрисú кꙋвѫнтꙋл' лꙋи дм͠нꙁѣꙋ; кѫ пентрꙋ мꙋлци́мѧ фѫрѫделéџилорꙋ, ва прѫпѫдú дм͠нꙁѣꙋ четáтѧ лор . Атꙋ́нче ѫпѫрáтꙋлꙋ нинéвіѥн, дѣде ѫвѫцѫтꙋ́рѫ ѫ тóатѫ четáтѧ де ꙁи́се : тóтꙋ ѡмꙋлꙋ сѫ сѫ ѫтоаркѫ чи́неш ди.ѫ кáлѧ лꙋи чѣ рѣ.

Pentru vrăji.

Пен'трȣ врѫжи шн пен'трȣ чѣ́м че мѣ́ргь ла врѫжнтóри. васи́лїе великїн. глав. ꙁ҃ї. (p. 194—197.)

Ꙟ ꙁ҃ѯе де кáпете а прáвилен мáрелȣи васи́лїе, аȣ лъсáть ꙟвъцътȣ́рѫ, кȣ́мь връжнтóрюль шн чела че слеѣ́ще чáръ, саȣ арȣ́н'кѫ кȣ плȣм'бн, ашнж'дере шн чéла че вà легà нȣ́н'та, че съ ѕи́че, пре ми́ре съ нȣ съ ꙟпреȣ́не кȣ невáста-шь, саȣ шн ал'те мещерьшȣ́гȣрн че вор фáче кȣ врѣжн. к҃. де ан съ нȣ съ кȣмéнече. съ щнц шн карїн съ кѣ́мѫ връжнторн : връжнтòрн съ кѣ́мѫ, карїн кѣ́мѫ шн скóть пре дїáволн де връжéскь, съ кȣнóаскѫ нискáре лȣ́крȣре нещноѵте, саȣ ал'те ръȣтѣцн че фáкь кá съ-шн избѣн'дѣскѫ нпимїн, дȣпъ вóѧ шн поχта чѧ рѫ̀, кȣ кáреле вор съ фáкѫ рѣȣтáте шн вътъмáре а нискáре ѡаменн дирéпць. пен'трȣ чѣм че кáȣтѫ ꙟ стѣле саȣ фáкь ал'те мещерȣшȣ́гȣрн, съ кȣ́ноаскѫ нискáре лȣ́крȣре нещноѵте, шн чéѧ че поáртѫ ла си́не ав'гаре саȣ éрбн, ка съ нȣ съ апрóпїе неми́кѫ де дѣн'шь.

Събóрȣль дела ан'ги́ра. глав. ꙁ҃ї.

Ꙟкѫ шн чéѧ че адȣ́кь връжнтóрн ла кáселе лорь, пен'трȣ ка съ фáкѫ нискáре фáрмеч'. аши́ж'дере шн чéѧ че вор връжѝ ꙟ стѣле, пентрȣ ка съ кȣнóаскѫ мȣл'те лȣ́крȣрн де чѣле нещноѵте. шн маи пре скȣ́рть, връжнторїн шн чéѧ че връжéск', съ нȣ́ съ кȣмéнече. е҃. ан. аши́ж'дере шн чéѧ че вор пȣртà ла си́не авгáре саȣ ал'те рѫдѣчинь сáȣ éрбн, ѕъкъндь къ си́м'т' бȣ́не, съ нȣ́ съ апрóпїе ни́че ѡ рѫȣтáте. ашнждере чéѧ че ѕи́кь, къ ѥсте нърокь саȣ примéж'дїн саȣ бечисни́чїе, саȣ чéѧ че-шь сокотескь ѕȣ́а ꙟтрȣ кáрѧ с'áȣ нъскȣ́ть шн ѕи́кь к'аȣ фóсть бȣнѫ саȣ рѫ̀, шн ачéщѧ ка съ анбѫ канон. е҃. ан.

v. 1652.

Pentru mâncare de mortăcĭune.

Пен'трȣ чéла че ва мънка кáрне мортъчю́нѫ, саȣ де фїáръ съл'бáтекѫ. правни́ла апслилóрь гл҃. лг҃.

Ѡри чи́не ва мънкà кáрне де добиток мóрть, сáȣ ал'ть стрѣвь, чé-ль спаргь лȣ́пїи, сáȣ де ал'тѫ χїáрѫ, саȣ пáсере, кȣмȣ-и вȣл'тȣрȣль, саȣ áл'те пáсерн че нȣ съ мънѣꙟкѫ, саȣ кáрне

ꙟнекáтѫ, че ва фѝ нѫдȣшúтъ, ꙗрѫ нȣ ва фѝ сън'целе върсáть кȣ хéрь, саȣ сън'це спрнженúть, саȣ ал'те жнгáнїн, че съ гъсéскȣ ла ȣдѣлѫ, кȣмȣ-сь кȣбéл'чїн, броáщеле саȣ ал'те асѣменѧ ачестóра. де ва фѝ прéѡт съ фїе лепъдáть де преѡцїе. ꙗрѫ де ва фѝ мнрѣнь. в҃. ан. ка съ нȣ́ съ кȣмúнече, шн съ фáкъ пост' шн рȣ́гѫ, шн áл'те бȣнътѣцн.

Despre Vărcolac.

Пен'трȣ ѡмȣль че ва фѝ мóрть, шн вор ѕнче ѡаменїн къ ꙗсте върколáкь. ѡаре че съ кáде съ фáкѫ. гл҃. лз҃. (pag. 216—219.)

Ачéста лȣ́крȣ ѕúкь ѡменїн чен прóщн. ꙗрѫ нúче ꙟтр'ȣн' кúпь нȣ̀ поате съ фїе ачéста връколак; че връндь дїáволȣль съ амѫцаскѫ пре ѡаменїн, съ фáкъ лȣ́крȣрн кȣм' нȣ́ съ кáде, пентрȣ ка съ съ мънїе дмѕъȣ асȣ́пра лóрь, фáче ачѧстѧ сѣм'не. шн де мȣ́л'те ѡрн нóапте арáтѫ ѡаменнлорь оунóра де ле пáре, къ вѫ́дь кȣ адевърáть пре вре ȣ́нь ѡмь де кáрїн ꙗȣ фóсть коунoскѫндь ман дѣúнте, шú ꙟкѫ грѫéскȣ кȣ дѣн'сь. ал'цїн ꙗръшь вѣдь ꙟ сóм'нь вúсе, оуне шн ал'те; ȣне дáте вѫ́дь ꙟ кáле, оун'де ꙟблъ де вáтѫмѫ пре ѡаменн. ѡ ван де небȣнїѧ лорь сърáчїн! чел' морть ꙟ че кúпь съ ѡмóрѫ пре чéн вїн? нȣ дѧ̀ дмѕѣȣ съ фїе ачéста лȣ́крȣ.

Ашúж'дере съ порнéскь ѡаменїн ла мормън'ть, шї-н дез'грóапѫ ѡаселе ачелȣ́ѧ, съ ле вáѕѫ кȣ́м' съмть. дреп'тáчѣѧ де врѣме че н'áȣ кредúн'цѫ кȣрáтѫ ꙟтрȣ дмѕѣȣ, съ ꙟкипȣ́ѧще дїáволȣль шн съ ꙟбрáкѫ ꙟтр'ачéл' трȣп мóрть, шн ле арáтѫ къ ачéль трȣп' морть аре сън'це шн оунгн шн пърь; шн кȣ́мь вѣдь ачéста лȣ́крȣ, съ ꙟшáлъ ѡкаáннчїн шн съ ꙟдѣмнъ спре ръȣтáте, шн стрънгь лѣм'не шн пȣн' фок де ардь ачѣле ѡасе, де ле пїéрдь де тоть де пре пъмѣн'ть, шн нȣ кȣнóскь неꙟцелегъторїн, къ ла венúрѧ дóмнȣлȣн нóстрȣ лȣн іс҃. хс҃. ла ꙟфрнкошáта ѕѝ а цȣдéцȣлȣн, съ гътѧ́ѕѫ ачѣѧ педѣпсѫ асȣ́пра трȣ́пȣрнлорь ачестóра, ка съ-н арѕѫ кȣ фóкȣл' нестúн'сь ꙟ вѣчн де вѣчн нетрекȣ́цн.

XL.

1646.

Кáрте ромѫнѣскѫ де ꙟвѫцѫтȣ́рѫ...... с'аȣ типѫрить ꙟ мѫнѫстирѣ Ѧтрéи С҃тиле ꙟ Їаши дела Хс҃. ҂аХМЗ҃.

(Fol. XVII nepag. + 186 pag.)

Predoslovie. (Fol. IIa—IIIa.)

Тóць чѣ́ꙗ че сѫм'ть крещи́ни правослáв'ничи чине ва четѝ ка сѫ ꙟцелѣ́гѫ.

Кȣмь из'ворѣскь ши есь тóате апеле дені мáре. ши ꙟпърￃциньдȣ-сѫ сѫ рѫш'кирѫ прень тóате ви́неле пѫмѫ́нтȣлȣи, де адапѫ тоть пѫмѫ́нтȣль. ашѧ̀ ꙟтр'ачеста кипь ши свинтеле скрипￃтȣри из'ворѣскь ши есь дентрȣ ꙟцилепчȣнѧ дм҃нѕѫиреи, ши ал'те тóате ꙟвѫцѫтȣрнле чѣ́ле бȣне. дрепт ачѣ́ѧ ѩрѫшь кȣ́мь ведемь пре тоць ꙟцелепції, ши пȣтѣ́рничїи лȣмїи, кȣ мáре ѡсрѫдїе ши невоинцѫ, ши кȣ мȣл'тѫ кел'тȣѩлѫ чáркѫ ши сáпѫ пѫмѫ́нтȣль. ши мещершȣгȣескь де гѫсѫск' де ачѣ́ле ви́не де извор де апѫ, ши дака ле гѫсѫскь, бȣкȣрѫндȣ-сѫ, фóарте искȣси́ть кȣ мáре мещéршȣгь, силéскь де скоть ачель из'вóрь пѫнѫ ꙟ фáца пѫмѫнтȣлȣи, пентрȣ би́неле ши рѫпаѡсȣль а мȣ́л'ць, че лѫкȣескь пре ачел' лóкь. ашѧ ѩсте ши из'ворȣль свинтелорь скрипти́ȣри. мȣ́л'ць ꙟцелепць ши пȣтѣрничи ꙟпѫраць, кȣ мȣл'тѫ рȣ́гѫ ши невоинцѫ ши кȣ мáре ѡсрѫдїе с'аȣ кȣмьпѫтáть дѣкȣ чеpкáть, пѫнѫ с'аȣ сподобить дѣкȣ гѫсить из'ворȣль вїещїи чель нескѫѕȣть, че сѫ ѕи́че свѫнта скрипￃтȣрѫ. ши кȣ мȣл'тѫ драгосте ши бȣкȣрїе, лȣмїи л'аȣ арѫтать, пентрȣ бинеле ши фолосȣл' а мȣл'ць. дȣп'ачѧ пре ȣрма лорь, кȣ бȣ́нѫ ꙟвѫцѫтȣрѫ ка ѡ мошїе тȣтȣрорь ꙟпреȣнѫ л'аȣ лѫсать. ши маи врѫтось челорь липсиць ши ꙟсѫтаць де ꙟвѫцѫтȣрѫ. пентрȣ кѫ кȣмь нȣ пóате ниме а лѫкȣи ꙟ частѫ лȣме фѫрѫ де апѫ, ашѧ̀ нȣ пóате фѝ ниче фѫрѫ ꙟвѫцѫтȣ́рѫ. кȣм ѕи́че Ісаиѧ пр(о)рокȣл': завистїѧ кȣпринде пре ѡменїи чеи неꙟвѫцаць. дрепт'ачѣѧ ши ал' нострȣ прѣ лȣминать ꙟтрȣ крещинѫтáте ши дирепть ꙟтрȣ крединцѫ Иѡанѝ Василїе Воевода Дóм'нȣл ши бирȣитóрюл цѫрѫи Молдóвеи, ȣрмѫнд' ȣрма челор бȣни ши ꙟцелепць Домни, сокотиндь непȣтинца ши слѫбичȣнѧ ачестȣи локь, ши ꙟпȣцинарѧ из'вóарѫлор свин-

телор скриптȣри ши ал'тор ꙟвъцѫтȣри, ши кȣноскѫндь невоѧ че ва вени ши скѫдѣрѧ асȣпра ѡаменилорь че вор фи лъкȣиторi ꙟ цара Мол'довеи. фїиндь фъръ ꙟвъцътȣрѫ, вор фи де пȣрȣрѧ ꙟсътаць ши липсиц', ка ши кȣмь аре фи ꙟтр'ȣн локь сечетось фъръ де апѫ. ши маи връто́сь въѕъндь недрептъциле ши асȣпрѣлеле мишеилорь, кареле факь чеи неꙟвъцаци ши неꙟцелегътори диреґъторїи, ши џȣдѣцеле де пре ла тоате скаȣнеле Мол'довеи. дрепт'ачѣѧ кȣ мȣл'тѫ ѡсръдїе с'аȣ невоит Мърїѧ са, дѣȣ черкать пре мȣлте църи, пънѫ л'аȣ ꙟдирептат дмнѕъȣ дѣȣ гъсить ѡамени ка ачеѧ. даскали ши философи дѣȣ скось дем кърци елинещи ши лътинещь, тоате ток'мѣлеле чѣле бȣне, ши џȣдѣцеле челор бȣне крещини ши свинци ꙟпъраци'. кариле ка ѡ лȣминѫ лȣминѣѕѫ ши аратѫ тот лȣкрȣл челор ꙟтȣнекаци ши проци ши неꙟвъцац', ка съ кȣноскѫ стрѫмбѫтатѧ тȣтȣрорь, ши съ џȣдече пре дирептате кареле съ кїамъ акмȣ Правилеле ꙟпъръте́щь. ачѣстѧ ꙟцелепчȣни, ши ачѣстѧ ꙟвъцѫтȣри нѣȣ дать ши нѣȣ лъсат ноѡ тȣтȣрор родȣлȣи Ромънескь, ка съ не фїе ноѡ депȣрȣрѧ извор де вїацѫ, ꙟ вачь нескъѕȣть ши несвръшить.

Дȣпѫ токмала ши невоинца Мърїи сале Домнȣлȣи датȣс'аȣ ꙟвъцѫтȣрѫ ши мїе, ȣнȣи маи микь, ши ниче де ѡ трѣбѫ а Мърїи сале рѡб. Єв'стратїе бы влогофеть, де ам' скос ачасте Правиле ши лѣм' тълмѫнить (l. -жчи-) дем скрисоаре гречаскѫ пре лимбѫ Ромънѣскѫ ка съ поатѫ ꙟцелѣџе тоць.

Pentru plugarĭ.

Пентрȣ плȣгари, причина дентѣю. (Fol. 1a—2a.)

зач. а҃. Каде-съ а тѡт плȣгарюл, съ-ш' аре ши сѣ-ш' лȣкрѣѕе пъмѣнтȣль, кȣ дирептате. ꙗрѫ съ нȣ кȣм'ва ꙟдрѣз'нѣскѫ а еши дем хотарȣл сѣȣ, съ апȣче хотарȣл дѣпроапелȣи съȣ.

в҃. Де ва еши нещине дем хотарȣл съȣ, ши ва микшȣра хотарȣл' вечинȣлȣи сѣȣ. де ва фаче ачаста, ла врѣмѧ плȣгȣлȣи, къндȣ-ш' аръ пъмъ'нтȣль, съ-ш' пїꙗрѕъ лȣкрȣль ши ѡстенѣла че ва фи фъкȣт' акола. ꙗръ де ва фи скимбат' хотарȣл', къндȣ-ш-аȣ съмънать съмѣнца. атȣнче сѣ-ш' пїꙗрѕъ ши съмънца ши арътȣра, ши тоатѫ роада че ва фаче ачел' пъмънть, ч'аȣ съмънат' пре лок' стреин. пентрȣ къчи аȣ кълкат хотарȣл' ал'тȣѧ.

г҃. Орѣ чине дєн плꙋгари. де ва ꙟтра ꙟ пъмѫнтꙋл' ал'тꙋѧ де-л' ва ара, саоу-л' ва ши съмѫна ши нꙋ ва фй ꙟтребат' пре стъпѫнꙋл' пъмѫнтꙋлꙋи. дъм' ꙟвъцътꙋрѫ, ка съ нꙋ ѧ̀ немикѫ дентр'ачел' пъмѫнт'. ниче пентрꙋ мꙋнка лꙋи, ниче пентрꙋ арътꙋра, ниче дєн рода че ва фаче ши некꙋм' ал'тъ; че ниче съмѫнца ч'аꙋ арꙋнкат' акола, ниче ачѣѧ ка съ нꙋ аибѫ вое съ ѡ ѧ̀.

д҃. Де съ вор токмй дон плꙋгари, ка съ-ш скимбе пъмѫнтꙋриле, маните де врѣмѧ съмѫнътꙋрїи, ши дꙋп'ачѧ оунꙋл' де дѫншь ва врѣ съ ꙟтоаркѫ. де ва фй апꙋкат' чела-л-алт' съ фїе съмѫнат' пъмѫнтꙋл', нꙋ вор пꙋтѧ ꙟтоарьче. ꙗрѫ де нꙋ ва фи съмѫнат' ниче оунꙋл', пот' съ стриче ачѧ токмалѫ. ꙗрѫ де съ ва прилежй, чела че ва съ стриче токмала съ нꙋ фїе арат', ши чела-л-алт' ва фи арат', атꙋнче ка съ аре ши чела. ши дака ва ара съ ꙟтоарькѫ съ-шь ѧ̀ чинеш' пъмѫнтꙋл'. ши съ фїе ѡ токмалѫ стрикатѫ.

є҃. Де съ вор токми дон плꙋгари съ скимбе нещїе пъмѫнтꙋри вери нѡ вери вѣки, ши де съ ва афла оунꙋл' де дѫншь, съ фїе лꙋат' маи мик' пъмѫнт' ши маи простъ акола, съ съ сокотѣскѫ, съ-и маи дѧ ши дентр'алт' пъмѫнт' съ фїе токма. ꙗръ де ле ва фй фость токма ашѧ прекꙋм ва фй, съ нꙋ маи дѧ немикѫ.

Pentru furĭ.

Пѣньтрꙋ фꙋрїй. причинѧ. г҃і. (Fol. 24a.)

зач. рм҃ѳ. Ор чине ва фꙋрѧ лꙋкрꙋ свинцить дєн лок', ка чела чинстить ши свѫнть, пре ачеста съ-ль спѫнꙁꙋре, саꙋ съ-л' арꙁѫ де вїꙋ ꙟ фокь. де ачаста дꙋпѫ кꙋмь ва фй воѧ џꙋдецꙋлꙋи.

р҃н. Чѣла че ва фꙋра лꙋкрꙋ свинцить, дєн локь несвинцить, саꙋ лꙋкрꙋ несвинцит дєн лок свинцит, съ ва черта дꙋпѫ кꙋмь ва фй воѧ џꙋдецꙋлꙋи. ꙗрѫ съ нꙋ-и съ ѧ вїаца. алегъндь де ва фй фъкꙋть ачесть лꙋкрꙋ, де доѡѫ, треи ѡри, дꙋпѫ кꙋм' спꙋне правила.

р҃на. Пре чела че-л' ворь чер'тѧ пентрꙋ фꙋртꙋшагь, макарь че чертаре микшоарѫ аре фи пъцит, нꙋ ва пꙋтѧ съ фїе ѡприть де съ ва афлѧ, кѫндь аꙋ фъкꙋть фꙋр'тꙋшагꙋль, к'аꙋ фость маи сꙋсь де. є҃і. аи. пентрꙋ кѫче дѣре фй маи џос, че съ ꙁиче маи микь, аре пꙋтѧ фй. ꙗрѫ де ва фй ши преѡть, ши-л' ворь принде кꙋ фꙋр'тꙋшаг, съ-л' лѣпеде день преѡцїе.

рнв҃. Каре лȣкрȣри прїимѣще преѡтȣль, ꙟ бесѣрикѫ пентрȣ ка съ ле читѣскѫ вре ѡ м(о)л(и)твѫ, ачелѧ тоате съ кꙗмѫ свинците.

рнг҃. Чела че ва фȣрà ши ва винде нискаре свинте моцїи, съ-ль чѣрте кȣ моарте.

рнд҃. Чела че ва фȣрà крȣче ден' бесѣрикѫ, мъкар дѣре фи ши де лем'нь, ачела фȣрѫ лȣкрȣ свин'цить ши ден' локь свинцит'. чертарѧ лȣи ѥсте съ-л' спънѕȣре сау съ-л' арѕъ ꙟ фокь де вїȣ.

Felurile uciderei.

Пентрȣ ȣчидере ши къте фѧлюри де ѹчидере съм'ть. глав. з҃.

(Fol. 45a — 45b.)

зач. а҃. Де врѣме че вом' съ фачем ворбавъ ши пентрȣ ѹчидере, че съ ѕиче моарте де ѡм'. ден'тѣи съ каде съ щим', кȣм' ѹн фѧль де ȣчидере съ кꙗмѫ грабникѫ, ꙗрѫ ал'та съ кꙗмѫ важникѫ. дече чѧ граб'никѫ съ кꙗмѫ ꙟтр'ачеста кип: кѣндь чел' ȣчись нȣ ѥсте ȣчидерѧ а лȣи; ч'ау фость съ ȣчигѫ пре ал'тȣл', ꙗрѫ граба аȣ припить де-л'аȣ ѹчись пре дѣн'сь, ꙟ локȣль ачелȣѧ. ѹчидерѧ чѧ важ'никѫ ашиж'дере съ кꙗмѫ: к'аȣ фость съ-л' ȣчигѫ пре дѣнсь, ꙗрѫ ель аȣ ѹчись пре ал'тȣль ꙟ локȣл' лȣи. кȣмȣ с'аре ѕиче. важ'никȣль аȣ пȣс вина са асȣпра алтȣѧ ши л'аȣ ѹчись пре ачела ꙟ локȣл' лȣи.

в҃. Ꙗ доа съ каде съ щим, кȣм' алтьфѧл' де ȣчидере съ кꙗмѫ кȣ ꙟшълъчюне: кънд съ тѣм'плѫ, кȣмȣ с'аре ѕиче, кȣ ꙟшълъчюне ши кȣ пофтѫ ѹчиде ȣнȣл' пре ал'тȣль. ал'тѫ ѹчидере съ кꙗмѫ, кȣ несокотин'цѫ: кън'дь, кȣмȣ с'аре ѕиче. нȣ аре авѧ нещине ниче кȣ гѣн'дȣль а гъндй, ниче кȣ инимà а пофтй съ факѫ ѹчидере. че нȣмаи къче съ ва мънїѧ пре ȣн' ѡмь де-л' ва сȣдȣй, ши-л' ва бате; ден'тр'ачѧ бътаѥ и съ ва тъм'плà моарте. атȣн'че ачѣѧ ѹчидере съ кꙗмѫ, пен'трȣ несокотин'ца лȣи, къ с'аȣ немерить де и с'аȣ прилежить моартѧ де мънȣле лȣи. ал'тѫ ѹчидере ѥсте ꙗрѫшь де съ кꙗмѫ кȣ грешалѫ: ꙟтр'ачеста кипь, кън'дь арȣн'кѫ нещине ꙟтр'ȣнь добитокь, сау ꙟтр'о пасере кȣ ѡ пїꙗтрѫ, ши съ немерѣще де ловѧще пре вр'ȣнь ѡм' ши-л' ѹчиде. ачаста съ кꙗмѫ ѹчидере кȣ грешалѫ.

Scăpare de pedeapsă, la suduire.

Кънд ва пȣтѧ скъпа де чертаре, челѧ че сȣдȣѩще, ка съ нȣ сѫ чѣрте, арътѣндь кȣмь кȣвинтеле ч'аȣ ѕись, де л'аȣ сȣдȣить съм'ть адевърате. глав. ме҃. (Fol. 128b—129b.)

Зач҃. а. Чела че ва сȣдȣй пре ал'тȣль, ѕикъндȣ-и кȣвинте тоть адевърате пре кале, дȣпѫ кȣмь ва фй фъкȣт'. ачеста ва шȣвѫй кȣм ва пȣтѧ, ши ва скъпа де чертарѧ сȣдълмiи.

в҃. Чела че ва ѕиче вре-ȣнiи мȣери, кȣрвѫ. карѧ кȣ адевѫрать манн'те ва фй фость кȣрвѫ, ꙗрѫ дȣп'ачѧ съ ва фй ꙟцелепiцить, ши ва фй атȣн'че мȣꙗре де чин'сте, нȣ съ ва чертѧ.

г҃. Чела че ва ѕиче кȣн-ва, къ-н афȣрисить, саȣ копиль. нещiин'дь къ чель афȣрисить л'аȣ ертать ши л'аȣ фъкȣть кȣ адевърать фечорь дȣпѫ лѣце, нȣ съ ва чертѧ ка ȣн сȣдȣиторiю.

д҃. Де ва ѕиче нещине кȣн-ва, ханнь, кареле мaи де мȣл'ть кȣ адевърать ва фй фость ханнь. че-ль ва фй ертать дом'нȣ-съȣ, ши-л' ва фй прiимить ꙗрѫшь ꙟ чин'стѧ дентѣи; атȣнче ачела де-и ва фй ѕись ханнь, пен'трȣ чѣѧ ч'аȣ фость ꙟтѣѧ врѣме. че съ ѕиче, де-и ва фи ѕись: тȣ ай фость ханнь. нȣ съ ва чертѧ ка ȣн' сȣдȣиторiю. ꙗрѫ де-и ва ѕиче ден'тр'ачеста ан'. кȣмȣ с'аре ѕиче: тȣ ешь ханнь. атȣн'че съ ва чертѧ.

е҃. Кѫн'дь ва сȣдȣй нещине пре ал'тȣль, ши-л' ва ѡкърѫ. де ва пȣтѧ аръта, кȣмь кȣвинтеле чѣлѧ че ꙗȣ ѕись де ѡкарѫ съм'ть адевърате, пентрȣ кареле, поате съ ѧ ши чертаре. чела чел'аȣ сȣдȣить нȣ съ ва чертѧ. кȣмȣ с'аре ѕиче, де ва ѕиче нещине кȣнва, кȣмь ꙗсте фȣрь, саȣ прѣкȣрварь, саȣ ши ал'те ка ачѣстѧ, ши ле ва аръта кȣмь съм'ть адевърате. атȣн'че сȣдȣиторiюль нȣ съ ва чертѧ. че съ ва чертѧ чель сȣдȣить. ꙗрѫ де ва ѕиче нещине ал'тȣѧ: френьците, саȣ гърбове, саȣ ал'те, ачела дѣре ши аръта ачесть лȣкрȣ, съ фiе кȣ адевърать, ꙗрѫ тоть съ ва чертѧ, чела че ва фй ѡкърѫт', ка ȣн' сȣдȣиторiю; пентрȣ къ нȣ съ поть чертѧ ниче дънѫшарѫ, стрикацiи ши бетѣщiи, ши алци ка ачеѧ.

ѕ҃. Кѫнд ва сȣдȣи нещине пре алтȣль, пре дирептате ши пентрȣ кѣче и съ каде съ-л сȣдȣꙗскѫ ка пре ȣнь виновать, атȣнче нȣ съ ва чертѧ. ꙗрѫ де-л ва сȣдȣи фърѫ де винѫ, атȣнче ка ȣн' сȣдȣиторiю съ ва чертѧ. макарь дѣре фй ши кȣм' ѕиче сȣдȣиторiюль, кȣ адевърать. ꙗрѫ пентрȣ фирѧ ши минтѧ лȣи чѧ рѧ тоть съ съ чѣрте.

з҃. Чела че ва аръта ла џȣдець, кȣмь кȣтаре мартȣрь че мъртȣрисѣще ꙟпротива лȣи, нȣ ꙗсте ѡмь де крединцѫ. ши-л'

ва сȣдȣй пре мартȣр ꙟнаинтѧ џȣдéцȣлȣи ѕикѣндь, кȣм мъртȣрïѧ лȣ́и нȣ ꙗсте бȣнѫ, де врѣме че ель ꙗсте прѣкȣрварю ши ꙗсте минчȣнóсь, и ѡм кȣмȣ-и маи рѣȣ. дéче де вà аръта̀ ачѧ́ста кȣ́винте, кȣ́м' сѣм'ть адевърáте, нȣ́ съ ва черта̀ ка ȣнь сȣдȣитóрю. ꙗрѫ де нȣ вà аръта̀, съ вà черта̀ ка ȣнь сȣдитóрю (l. -дȣи-) че фáче сȣдáлмѫ мáре.

и͠. Чéла че ва да̀ вре ȣнь артúкь ла мѣна дом'нïеи, ши ва скрïе акóлѧ хȣ́лъ ши ѡкáръ ꙟпротúва кȣн-ва̀. де вор фѝ ачѣле кȣ́винúте адевърáте ши де фáцѫ, нȣ съ вà черта̀. ꙗрѫ де нȣ вор фѝ адевърáте, съ ва черта̀ ка ȣнь сȣдȣитóрю, че фáче сȣдáл'мѫ мáре.

Semnele nebunuluĭ.

Сѣмнеле небȣ́нȣлȣи. (Fol. 147a — 147b.)

зач. е͠. Чéла че съ вà фáче ши съ вà аръта̀ кȣ́мь ꙗсте небȣ́нь, пéнтрȣ съ скáпе де чертáре, ꙗрѫ ель нȣ́ ꙗсте кȣ адевърáть небȣ́нь, ачела съ ва черта̀ деплúнь дȣпѫ прáвилѫ. ꙗрѫ пéнтрȣ съ-ль кȣнóаскѫ џȣдéцȣль, аȣ дóарѫ съ фáче, аȣ кȣ адев'ърáть ꙗсте небȣ́нь, трéбȣе съ-л' ꙟтрѣбе џȣдéцȣль мȣ́л'те ꙟтребѫ́ри ши ꙟ мȣ́л'те фѧ́люри, ши кȣ мȣ́л'те мешерȣ́шȣгȣри; ши съ ꙟтрѣбе ши пре врáчь, карïи фóарте лесне-л' вóрь кȣнóаще, де ва фѝ небȣ́нь кȣ адевърат.

ѕ͠. Чéла че ва свътȣи при чéль небȣ́нь съ фáкѫ вре ѡ грешáлѫ, сáȣ съ-й аџȣ́те, кȣмȣ с'аре ѕúче: съ-н да̀ сáбïе гóалѫ, ши арътѫ́ндȣ-и пре чинева̀ съ-ль ȣчúгѫ, нȣ ва пȣта̀ шȣвъѝ ачéста пентрȣ че аȣ фóст' ель небȣ́нь ши аȣ фъкȣт' грешáла. пéнтрȣ съ нȣ́ сѫ чѣрте дȣпѫ прáвилѫ. чéла че-л' ва фѝ свътȣ̀нть.

з͠. Чéль небȣ́нь, макáрь къ нȣ́ съ ва чéрта̀ ла небȣнïиле лȣ́и, де ва фáче вре ѡ грешáлѫ. ꙗрѫ тоть нȣ съ кáде, съ-ль слобоѕѣскѫ де тóть съ ꙟбле пре дрȣ́мȣри слобод. че съ аибѫ пáзъ съ фïе пре лѣнúгѫ ѡменïи сѣи. пънѫ съ ва ꙟцилеџ́ицѝ.

XLI.

1648.

(Cuvente den Bătrânĭ II, p. 725—726.)

Catechismus. Atsaja ej atsaja.

Summa szau Meduha à uluitej si a kredinciej christinaszkae, kuprinsze en entreberj, si resspunszurj szkurtae; si ku adeveretury den szkriptura szventae enterite.

(Simbolul.)

Cred entr'un Dumnedzeu, en Tatel à tot Puternik, roditorul tseruluj si à paementuluj, si en Jesus Christus, entr'unul Fiul neszkut al seu, Domnul nosztru, kare sze prinsze de Duhul szvent, neszku den Maria Vergure, paeci szupt Pontius Pilatus, resztig-ni-sze, si mori, engrupe-sze, pogori prae pekurae, a treja dzi de la morcz e sze szkulae, szuji szusz en tser, sede de a derapta Tateluj à tot Puternik, Dumnedzeuluj, de akolo va si vinyetor à dsudeka viji si morci. Cred si en Duhul szvent; kred Beszereka kjuzd Christinaszke; unetsune svencilor, iertatsune pekatelor, szkuletura trupurîlor, si viacza de vetsie. Amen!

cf. 1581. 1607.

XLII.

1648.

(Titlul şi predoslovia după Cipariu: Analecta p. 83—84.)

Нȣаль тестаменть ......

Тvпъринтȣ-с'аȣ ꙟ Ꙗрдѣль ꙟ четатѣ Белградȣлȣи . анїи дела ꙟтрȣпарѣ домнȣлȣи ши мънтȣиторюлȣй нострȣ Іс. Хс. ,ахми лȣна лȣи Генȣарїȣ к.

(Fol. XII. + 329 foĭ paginate.)

Predoslovie.

Предословїе кътрж мърїа са краюл Ꙗрдѣлȣлȣй . Чинститȣлȣи ши лȣминатȣлȣи ши ꙟфръмсъцатȣлȣи кȣ дестоиничїе ши кȣ крещинътате, милостивȣлȣи Геѡргїе Ракоци, чел май маре, дин мила лȣи дȣмнезъȣ Краюлȣи Ꙗрдѣлȣлȣи . . . ипроч . . . възъндь ши ꙟцелегъндь мърїа та, къ нои рȣмънїи, карїи сънтем ꙟ цара мърїеи тале, нȣ авемь нечи Тестаментȣль чель нȣȣ, нечи чел векю деплинь ꙟтрȣ лимба ноастрж, мърїа та тѣй мастикить, ка ȣнь краю мастивь, ши мї-ай порȣнчить

съ каѹть, ꙟ попїи мїей преѹци кътрѹлари ши ѡамени ꙟцелепци, карїи съ щїє изводй Тестаментѹль чел ноѹ, а Домнѹлѹй нострѹ а лѹй І҃с . х҃с . дин лимбѫ гречаскѫ, ши словенѣскѫ, ши лътинѣскѫ . карѣ възъндь порѹнка мърїеи тале ам ши фъкѹт, ши мърїѧ та ꙟкѫ тѣй м҃лстивить, де нѣй адѹсь мещери стреини де нѣѹ фъкѹт тѵпографїє . ши лѣй дать платѫ. дин вистїарюль мърїей тале . ши пентрѹ къ ачесть лѹкрѹ бѹнь ши с҃финть асте ꙟчепѹть дин сфатѹль ши дин демнътѹра ши кѹ келчѹгѹль мърїей тале, пентр'ачѣѧ съ кѹвине съ ѧсѫ сѹпть нѹмеле ши сѹптѹ сокотинца ши сѹпт дестойнничїѧ мърїей тале, пентрѹ кареле съ айбѫ нѹмеле мърїей тале поманѫ неѹитатѫ ꙟ вѣчи . . . . слѹгѫ май микѫ ши плекатѫ а мърїи тале . Симѡн Стефань, архїєпскпь ши митрополить скаѹнѹлѹй Белградѹлѹй, ши Ꙗвадѹлѹй ши Ꙗмарамѹръшѹлѹй ши а тоатѫ цара Ꙗрдѣлѹлѹй.

A doua predoslovie. Cătrâ cetitorĭ.

Предословїє кътрѫ четитори . Четиторилоръ ꙟтр'ачастѫ с҃фнтѫ карте милѫ, пачє ши сънътатє, дела Татъль, Домнѹль нострѹ І҃с . Х҃с.

Ꙟчепенїѧ чещїи с҃фнтє кърци, требѹѧще съ щици ши съ ꙟцелѣщеци, деспре чѣсте лѹкрѹри кареле сънт скрисе пре рѫндѹ:

а҃ . Ꙗчест Тестамент л'аѹ ꙟчепѹт а-л изводй, єрмонах Селивестрѹ, ден порѹнка ши келшѹгѹль мърїей сале . ши ель с'аѹ ѹстенит кът с'аѹ пѹтѹт . ши кѹрънд ꙟй с'аѹ тъмплат лѹи моарте; ѩръ нои сокотинд ши лѹꙟд аминте, гъсит-амь мѹлтѫ липсѫ, ши грешале ꙟ скриптѹра лѹй пентрѹ неꙟцелесѹль лимбїей ши кърцїи гречещи . пентр'ачѣѧ нои амь ꙟчепѹть динтъю а-ль последѹй ши ѹнде н'аѹ фость бине, амь испръвить ши амь ꙟмплѹть, ши амь токмить дин ꙟ къть амь пѹтѹть . че нѹмай ачаста съ щици, къ нои н'амь сокотить нѹмай пре ѹн извод, че тоате къте ам пѹтѹт афлà, гречещй ши сърбещи, ши лътинещи, кареле аѹ фость изводите де кътрѹлари мари ши ꙟцелегътори ла карте гречаскѫ, лѣм четить ши лѣмь сокотить; че май въртос нѣмь цинѹт де изводѹль греческѹ . ши амь сокотить ши пре изводѹл лѹй Єронимь, кареле аѹ изводить динтъю дин лимбѫ гречаскѫ, лътинѣще, ши амь сокотить ши изводѹль словенескѹ, кареле-й изводить словенѣще дин гречаскѫ, шї є типърить ꙟ цара Москѹлѹй . ши сокотиндь ачѣстѧ тоате, варе карѣ аѹ ꙟмблать май апроапе

де картѣ гречаскѫ депре ачѣа амь сокотить, ꙟсѫ де чѣ гречаскѫ нȣ нѣмь депъртать, щіиндь къ дх҃ȣль сфѫнть аȣ ꙟдемнать еѵ҃глистіи, ши апс҃лїи а скріе ꙟ лимбѫ гречаскѫ Тестамънтȣль чел иоȣ, ши картѣ гречаскѫ ѫсте изворȣль челора л-алте.

в҃. Ꙗчаста ꙟкѫ вом съ щици, къ нои ꙟ честь Тестамънть ꙟтъю амь пȣсь шȣма ла тоате капетеле, ши ꙟ шȣмѫ сънтȣ стихȣри, кареле аратѫ май пре скȣртȣ лȣкрȣриле че сънть скрисе ꙟтр'ачел кап, пентрȣ съ сѫ афле май ꙟ деграбѫ че ва врѣ съ каȣте, ши ꙟ тоате капетеле, тоате сороачеле лѣмь пȣсь кȣ нȣмърь, кареле съ кїамѫ словенѣщие, сх҃. пентрȣ къ май ꙟ тоате лимбиле ведемь, къ аȣ ачесть изводь де скриȣ кȣ стихȣри, пентрȣ къ фоарте-й лесне а гъсй ꙟ деграбѫ че вери врѣ съ каȣци ꙟ нȣмърȣл сороачелор.

г҃. Де ачаста ꙟкѫ вомь съ щици, къ ведемь къ оунеле кȣвинте. оуніи лѣȣ изводит ꙟтр'ȣн кип, алціи ꙟтр'алт. ꙗрѫ нои лѣмь лъсать кȣм аȣ фость ꙟ изводȣл греческȣ, възъндь къ алте лимби ꙟкѫ ле цинь аша, кȣмȣ-й: сѵнагога, ши побликань, ши гангрена, ши пїетри скȣмпе, кареле нȣ сѫ щїȣ рȣмънѣще че сънть. нȣме де ѡамени, ши де лѣмне, ши де вешминте, ши алтеле мȣлте, кареле нȣ сѫ щїȣ рȣмънѣще че сънть, нои ꙟкѫ лѣмь лъсать гречаще, пентрȣ къ алте лимби ꙟкѫ лѣȣ лъсать аша.

д҃. Ꙗчаста ꙟкѫ въ рȣгъмь съ лȣаци аминте, къ рȣмъніи нȣ гръескȣ ꙟ тоате църъле ꙟтр'ȣн кип, ꙟкѫ ничи ꙟтр'о царѫ тоци ꙟтр'ȣн кип. пентр'ачѣа кȣ невое поате съ скріе чине-ва съ ꙟцелѣгѫ тоци, гръиндь оунь лȣкрȣ, оуніи ꙟтр'ȣнь кипь, алціи ꙟтр'алть кипь, аȣ вешмъ(н)т, аȣ васе, аȣ алтеле мȣлте нȣ ле нȣмескȣ ꙟтр'ȣн кипь. бине щимь къ кȣвинтеле требȣе съ фіе ка баніи; къ баніи ачеа сънт бȣни, каріи ꙟмблѫ ꙟ тоате църъле, аша ши кȣвинтеле ачѣлѣ сънть бȣне, кареле ле ꙟцелегь тоци. нои дерепть ачѣа нѣмь силит де ꙟ кът ам пȣтȣт, съ изводим ашѧ кȣм съ ꙟцелѣгѫ тоц. ꙗрѫ съ нȣ ворь ꙟцелѣще тоци, нȣ-й де вина ноастрѫ, че-й де вина челȣа чѣȣ ръсфират рȣмъніі принꙟтр'алте църъ, де ш'аȣ местекат кȣвинтеле кȣ алте лимби, де нȣ гръескȣ тоци ꙟтр'ȣнь кипь.

е҃. Май апой де тоате, рȣгъм пре четиторіи чещіи кърци, съ нȣ не цюдече нȣмай де кът, пънъ нȣ ворь сокотѝ извоаделе ши веци афлà пре че кале амь ꙟмблать. Ꙗдевъръ ши нои ѡамени сънтем, ши ам пȣтȣт ши грешѝ, съва къ ам силить де ꙟ кът ам пȣтȣт съ нȣ грешим. май въртось де

тоатє прѣ ачаста нѣмь силить, съ цинєм ꙟцелєсꙋл дх҃ꙋлꙋй
сфн҃ть, къ скриптꙋра фърѫ ꙟцелєсь ѧстє ка шн трꙋпꙋль фърѫ
сꙋфлєть. Ꙗчаста пофтимь дела татъль дꙋмнєзєꙋ ..... Ꙗминь.

Маѳєи капь н҃ї. зачало о҃д. о҃є. (Mateiu c. XVIII, v. 1—17).

(Fol. 23a — 23b.)

1. Ꙟтр'ачел час съ апропїарѫ оученичи кътрѫ І҃с. знкънд:
ѡарє чинє-й май марє ꙟтрꙋ ꙟпъръцїѧ черюрєлѡр? 2. шй кємѫ
І҃с. оун поробок, ши-л пꙋсє ꙟ мижлокꙋл лѡр 3. шй зисє: адєвърь
гръєскь воаѡ: съ нꙋ вѫ вєц' ꙟтоарчє, ши съ фиц' ка поро-
бочїи, нꙋ' вєц' ꙟтра ꙟтрꙋ ꙟпъръцїѧ черюрєлѡр. 4. къ варє чинє
съ ва смєри ꙟ синє ка ачєст' поробок, ачєла ѧстє май марє
ꙟтрꙋ ꙟпъръцїѧ черюрєлѡрь. 5. шй аꙋ чинє арѫ прїимй прє оунь
поробок' ка ачєста, ꙟ нꙋмєлє мїєꙋ, прє минє прїимѣщє. 6. дарѫ
чинє арѫ змнити прє оунꙋль дє ачєщи мич', карїи кред' ꙟтрꙋ
минє, май бинє ꙗрѫ фй лꙋй, съ и лѣщє пїатра морїи дє грꙋ-
мазїи лꙋй, шй съ сѫ ꙟнѣчє ꙟтр'адънкꙋл' мърїи. 7. вай лꙋмїи дє
змннтѣлє; къ трєбꙋѧщє съ вїє сминтѣлєлє, ꙟсѫ вай дє ѡмꙋл'
ачєла, пєнтрꙋ карєлє винє змнитѣла. 8. ꙗрѫ дє тє ва змннти
мъна та сау пичорꙋль тъꙋ, тає ѡ шй ѡ лапъдѫ дела тинє, май
бинє ѧстє цїє чюнгь сау шкїѡп' съ ꙟтри ꙟ вїацѫ, декѫт доаѡ
мъни' сау доаѡ пичоарє авънд', арꙋнкать ꙟ фокꙋль дє вѣч'.
9. Шй ѡкюль тъꙋ съ тє ва сминти, скоатє-ль ши-ль лѣ-
пъдѫ дела тинє; май бинє ѧстє цїє оун' ѡкю авънд' ꙟ вїацѫ
съ ꙟтри, дє кът' дой ѡки авънд', арꙋнкат' ꙟ мат'ка фокꙋ-
лꙋй. 10. сокотиц' съ нꙋ ѡбидиц' прє вр'ꙋнꙋль дє ачєщь мич, къ
вѫ гръєск' воаѡ, къ ꙟџєрїи лѡр ꙟ черю пꙋрꙋрѣ въд фаца татъ-
лꙋй мїєꙋ чєль дє ꙟ черю. 11. къ аꙋ вєнить фїюль ѡменєскь, ши
сѫ мънтꙋѧскѫ чє єра пєрить. 12. дарѫ чє сѫ парє воаѡ? съ ва
авѣ оун' ѡмь ѡ сꙋтѫ дє ѡи, шй ва рътъчй оуна дєнтр'ѣнсє, аꙋ
нꙋ ва лъса ноаѡзєчь шй ноаѡ ꙟ мꙋнци, шй ва мѣрџє дє ва
кътꙋта прє чѣ рътъчитѫ? 13. шй дє съ ва тъм'пла сь ѡ афлє,
адєвърат' гръєскь воаѡ, къ съ ва бꙋкꙋра дє ачѣѧ май връ-
тось декът' дє чѣлє ноаѡзєч' шй ноаѡ нерътъчитє. 14. аша
нꙋ-и воѧ татълꙋй востꙋ дє ꙟ черюр', ка съ пїѧє оунꙋль дє
чєщи мичь. 15. ꙗрѫ съ грєшй фратєлє тъꙋ цїє, пасѫ, шй чартѫ
прє єль ꙟтрє тинє, шй ꙟтрє єль сънгꙋрь; съ тє ва аскꙋлта,
ай добъндит' прє фратєлє тъꙋ. 16. ꙗрѫ съ нꙋ ва аскꙋлта прє тинє,
май ѧ лънгѫ тинє ꙟкѫ оунꙋл' сау дой, къ дє ꙟ гꙋра а дой

аȣ а трен мъртȣрїи съ ꙟтърѣще тóт' кървѣнтȣль. 17. ѩръ съ
нȣ ва аскȣлтà шѝ пре ей, спȣне събóрȣлȣй; ѩръ де нȣ ва
аскȣлтà нече събóрȣль, фїе цїе ка оүнь пъгѫнь шѝ пȣбликáнь.

Еѵглїе де ла марко кáпь. д̃. зачало з̃і. н̃і. (Marcu c. IV, v. 24—41.)

(Fol. 45b — 46a.)

24. Ши зичѣ лѡрь: сокотѝц' чѐ аȣзѝць! кȣ кáре мъсȣ́ръ вець
мъсȣрá, мъсȣрá-съ-ва воѡ, шѝ съ ва адáѡще воѡ чéстора чѐ аȣ-
зѝць. 25. къ чѝне аре, да-н-се-ва лȣи, ши кареле н'áре ши чѐ аре лȣá-
съ-ва дела ел. 26. шѝ зичѣ ашà: ѧсте ꙟпъръцїѧ лȣй дȣмнезъȣ, кà
шѝ оүн ѡмь чѐ арȣн'къ съмънца ꙟ пъмѣнть. 27. шѝ дóарме шѝ
съ скоáлѫ нóаптѣ шѝ зȣ́ѡа, ши съмѫ́нца ръсáре, ши крѣще кȣ́мь
нȣ̀ щїе ель. 28. къ пъмѫ́нтȣл' де елȣш' родѣще, ꙟтѣи ѩрбѫ, дȣпѫ
ачѣѧ спѝк', дȣпѫ ачѣѧ ꙟпле грънȣнцȣл' ꙟ спѝк'. 29. ѩръ кѣндь
адȣ́че рóдȣл', нȣмáй декѣть тримѝтъ съчеръторїи, къ аȣ венѝт'
съчерáтȣл'. 30. шѝ зичѣ: кȣ́н вомь асъмъна̀ ꙟпъръцїѧ лȣй дȣм-
незъȣ? саȣ ꙟ че пѝлдѫ вомь ꙟкипȣѝ пре ѧ̀? 31. кà грънȣнцȣл' де
мȣщáрю, кáреле кънду-л' сáмънѫ ꙟ пъмѣнт', мaи мѝкь ѧсте де
тóате семѝнцеле кáре-сь ꙟ пъмѫ́нть. 32. шѝ дѣка-л' сáмънѫ,
крѣще, шѝ съ фаче маи мáре де тóате бȣрȣѧ́неле, шѝ фáче
стъл'пъри мáри, кът' пот' сȣпт' оүмбра лȣй пáсъриле чéрюлȣи
съ сълѫшȣѧ́скѫ. 33. шѝ пѝлде кà ачѣстѣ мȣлте грънà лѡрь; кȣ
кȣвънтȣл' кȣ́мь пȣтѣ аȣ́зи. 34. ѩръ фъръ пилдѫ нȣ грѣнѧ лóрь;
дарѫ деȣсéби оүченѝчилорь лȣй тóате ле спȣнѣ. 35. шѝ грѣй лѡрь
ꙟтр'ачѣ зѝ, фїиндь сáра: съ трѣчемь ꙟ чѣà пáрте. 36. шѝ лъ-
сѫндь мȣлцѝмѣ, лȣáрѫ пре ел кȣмȣш' ерà ꙟ корáбїе; шѝ алте ко-
рáбїи ꙟкъ ерà кȣ ель. 37. атȣ́нчи съ скорнѝ вѝхорь де вѣнть мáре;
ѩръ оүнделе ꙟтрà ꙟ корáбїе, атѣта кѣть май съ ꙟплѣ корáбїѧ.
38. шѝ ерà ел' ꙟ фȣндȣль корáбїи. дормѝнд' пре ȣн' къпътѣю;
атȣ́нчи-ль дещептáрѫ, шѝ зѝсъръ лȣи: ꙟвъцѫтóрюле, аȣ нȣ бáщи
сáмѫ къ перѝмь? 39. шѝ скȣлѣнду-съ чертѫ вѣнтȣль. шѝ зѝсе
мѣрїи: домолѣще-те, ꙟчáтѫ! шѝ ꙟчетѫ вѣнтȣль, шѝ фȣ ꙟчéть
мáре. 40. шѝ зѝсе лор': че сънтец' ꙟспъимáц' áшà? кȣм н'áвец
крединцѫ? 41. шѝ съ ꙟфрикошáрѫ кȣ фрѝкѫ мáре, шѝ грънà оү-
нȣль кътрѫ ал-áлть: ѡаре чѝне ѧсте ачéста, къ шѝ вѫнтȣль шѝ
мáрѣ аскȣлтáрѫ пре ель?

Апокалїѱис ст. Іωан б͠гослов кап. в͠. (Apocalips. St. Joan cap. II, v. 1—10.)

(Fol. 304 b.)

1. Ꙟџерȣлȣй *) бесѣречїй ефесȣлȣи скрї-й: ачѣстѣ зиче чела
че ціне чѣле. з͠. стѣле ꙟ дерѣпта са, кареле-й ꙟтре чѣле. з͠. свѣ-
щинче де аȣрь. 2. щиȣ фаптеле тале шй ωстенѣлѫ та, шй къ
нȣ поць сȣфери пре чеи рѣи; шй испитеџи пре чеѧ че зикь
къ сѫнтъ ап͠сли шй нȣ сѫнт', шї-ай афлат' пре еи менчюнош'.
3. шй аи ръбдаре, шй аи сȣферить пентрȣ нȣмеле мїеȣ, шй нȣ ц'аи
прецетать. 4. че ам' ωаречѣ пре тине, къ драгостѣ та динтѣи
ω ай лъсать. 5. адȣ-ц' аминте дерепт' ачѣѧ де оунде аи къзȣть,
ши те покъѧще шй фѫ фаптеле динтѣи; иаръ де нȣ, ꙟ де
грабъ вою вени ꙟ протива та шй вою клъти свѣщіникȣль
тѣȣ дин' локȣль лȣи, съ нȣ те верь покъй. 6. ꙟсъ ачаста ай,
къ аи оурѫть фаптеле никȣлантанилωр, кареле шй еȣ ле оурескȣ.
7. чине аре оуреки съ аȣзѫ, че зиче д͠хȣль бесѣречилорь: ꙟвънгъ-
торюлȣи да-й-вою мъикаре дин помȣл' вїецїей, кареле ѥсте ꙟ
мижлокȣль раюлȣи лȣй дȣмнезѣȣ. 8. иаръ ꙟџерȣл'лȣй бесѣречїи
смирнѣнилωрь скрїе-й: чел' динтѣи шй чель де апои кареле мȣ-
рисе шй вїѧзѫ. 9. щїȣ фаптеле тале, шй скѣрба шй сȣрȣмънїѧ
(че ещи богать) шй те хȣлескȣ чеѧ че зикь а фи жидови шй
нȣ сѫнт', че сѫнт' съборȣл' сатанїеи. 10. немикѫ нȣ те тѣме де
чѣлѧ че цїе а ръбда; иатѫ ва тримѣте сатана оунїи динтре
вои ꙟ темницѫ, ка съ вѫ испитиць; шй вець авѣ скѣрбѫ ꙟ
зѣче зиле; фїи крединчос пънъ ла моарте, шй-ци вою да цїе
корона вїецїей.

XLIII.

1648.

Udriște Năsturel: Varlaam și Joasaf.

(ediția Odobescu incomplectă, numai 40 paginĭ.)

Titlul după Ms. M. Eminescu din 1814.

Вїаца ши петречерѣ ачелор' ден'трȣ сф͠нцїи кȣвїωши пърин-
цїй ноштри Варлаам шй Іωсаф индїѧнилωр. скрисъ де пре кȣ-
вїωсȣл ши сф͠нтȣл пърintеле ностру Іωан Дамаскиин' пентрȣ
фолосȣл шй мѫнтȣире сȣфлетелор ачелор, че съ вор невои а чети

*) Glosă marginală: Прѣȣтȣлȣи.

вїаца чѣ кꙋ ѡсѫрдїе а лѡр, че ѩсте тълмъчитъ де пе словенїе пре лимба рꙋмънѣскъ де Ꙋдрище Нъстꙋрел ал дꙋмилє лѡгофет.

Cap. I. Creștinarea Indienilor. (p. 5—8.)

Ꙟтъюл' капъ

Де ꙟтоарчерѣ нидїанилор' пентрꙋ мъртꙋрїа лꙋ стꙑ апслъ Ѳома. ши де Ꙗвенир' ꙟпъратꙋл' Индїей.

Цара [латꙋрѣ] че се кꙗмъ Индїа, департе ѩсте де Єгипет'; ши ѩсте маре фоарте, ши кꙋ мꙋл'ци ѡамени, ши ѩсте ꙟкꙋнџꙋратѫ кꙋ марѣ. ши кꙋ лꙋчїи адънкътꙋри, пре каре ши корабїй оумблъ кътръ пърциле Єгипетꙋлꙋй; ѩръ пре оускатъ апропїѩзъ-се кътръ хотаръле къзъл'башилор', [персилор']; каре царѫ ѡдинїѡарѫ де демꙋл'т', кꙋ ꙟтꙋнѣрекꙋл' тꙋрбърїй идолещ' ꙟпъклатъ ера, спꙋр'катъ де тот'' ши невоитоаре спре лꙋкрꙋриле пъгънещи.

Ꙗръ кънд' ꙋнꙋл' нъскꙋт' фїюл' лꙋ дмнзеꙋ. че ѩсте ꙟ сънꙋл' татълꙋй. (їѡ. гл. а) нꙋ май пꙋтꙋ ръбда а'ш' ведѣ зидитꙋра лꙋй робитѫ де пѣкат'. чѣ дрепт' дъиса кꙋ а лꙋй мꙗсрдїе плекъндꙋ-се. арътѣ-се ѡм' ка ной. фъръ де пъкат'. ши непъръсиндь скаꙋнꙋл' пърин'телꙋй, сълъшꙋитꙋ-сѣꙋ ꙟ вергꙋрѫ, пентрꙋ ной. ка ной ꙟ чѣрюрй съ не сълъшꙋим'. де ꙟ къдѣрѣ чѣ де демꙋл'т' съ не скꙋлъм'. ши де ꙟ пъкате съ не слобозим. прїимин'д' фечорїа чѣ де ꙟтѣю.

Оум'плꙋ даръ дерепть ной, тоатъ сокотин'ца трꙋпѣскъ. ши крꙋче ши моарте лꙋѫ. ши пъмън'тещиле ꙟтр'ꙋна кꙋ черещиле, чюдат' ле ꙟпреꙋнъ. скꙋлѣ-се де ꙟтрꙋ морци, ши ла чѣрюр' кꙋ славъ се ꙟнъл'цъ, ши шезън'дь дѣ дрѣпта мърїей татълꙋй, тремѣсе дꙋпѫ фъгъдꙋин'цъ пре мънгъйторюл' дхъ, ꙟ ведѣре де лим'бъ де фокъ, кътръ ꙟшиш възъторїи ꙋченичїй лꙋй [ши тримись пре ей ꙟ тоате лим'биле]. ка съ лꙋминѣзе пре чѣи че шедѣ ла ꙟтꙋнѣрек'(ꙋл) [нещїин'цей]. ши съ-й ботѣзе ꙟ нꙋмеле татълꙋй, ши ал' фїюлꙋй, ши ал' дхꙋлꙋй свнтъ.

Де аколѣ, кꙋмꙋ-ш лꙋаръ оунїй ден'тр'ъиншїй а стръбате хотаръле ръсъритꙋлꙋй, ал'цїй але апꙋсꙋлꙋй, ал'цїй а петрѣче пърциле деспре мїазъ-ноапте, ши деспре мїазъ-зи. ꙋн'плън'дꙋ-ш' порꙋн'ка че ле ера порꙋнчитѫ.

Ꙗтꙋнче ши сфнтꙋл' Ѳома, фїин'д' ел оунꙋл' де ꙟ нꙋмърꙋл' чѣтей ачелор' дой-спръ-зѣче оученичи ай лꙋ хс. тримес' фꙋ ꙟ латꙋрѣ нидїенѣскъ, де ле проповедꙋѣ мън'тꙋйтоарѣ проповедꙋире; ши домнꙋл' ажꙋтън'дꙋ-й. ши ꙟтърин'дꙋ-й кꙋвънтꙋл',

кȣ сѣм'неле че мерџѣ пре ȣрма ꙟвъцътѡрилор' лȣй, изгонить фȣ ꙟтȣнѣрекȣл' дръческъ, ши де ꙟ спȣркъчюнѣ капищилор' идолещь премениин'дȣ-се, кътръ несмин'тита крединцѫ липиръ-се, ши ашà кȣ мьйниле апостолȣлȣй ским'бьн'дȣ-се де ꙟ пъгьнътате, ꙟпреȣнаръ-се лȣ $\widetilde{хс}$. кȣ ботезȣл', ши пре ꙟчет' адъѡгьн'дȣ-се, крещѣ ши спорїꙗ ꙟтрȣ невиновата крединцъ. ꙗръ бесѣричи ꙟ тоате пърцилe се зидїꙗ.

Дѣчїꙗ, де врѣме че ꙟчепȣръ а се зидй мънъстыр' ши ла Єгvпет' ши а се стрьнџе мȣлциме де кълȣгър. ши вѣстѣ бȣнътъцилор' лор'. ши а вїецїи ꙟџерещїи лѡр' ажȣн'гьн'дъ пре ꙟ тоате марџиниле лȣмїй. сосй шй ꙟ цара Индїей, пре карїи спре ръвнире ка ачѣꙗ-й рьдикъ, кьт' мȣл'ци лъсьн'дȣ-шь тоате, дȣчѣ-се ꙟ пȣстїе, ши ꙟтр'ачесть трȣп' мȣритор' пȣр'тà [лȣà] вїꙗца челор' фъръ де трȣпȣри.

Капь $\widetilde{в}$.

Cap. II. (p. 19—21.)

Ръс'пȣнзьндь пост'никȣл' зисе: де врѣме че ꙟтреби ꙟпърате, ꙟчепътȣра де $\widetilde{ȣн}$'де-м' фȣ. мїе à нȣ бъгà ꙟ сѣмъ пре чѣсте времен'ныче [трекътоаре], шй а мъ липй кȣ тотȣл' кътръ нъдеждиле вѣч'ниче, аскȣл'тъ. ꙟ чѣле зиле де демȣл'т', кьн'д' ерам' еȣ ꙟкъ тьнър' кȣ крес'кȣтȣ, аȣзїю оун' кȣвьн'т' бȣн' шй де $\widetilde{спс}$енїе [мьн'тȣире], ши търїꙗ лȣй кȣ тотȣл' мъ ръпй; ши а лȣй адȣчере амїн'те, ка ѡ $\widetilde{д}$мнезеꙗс'къ съмьн'цъ, се съдй ꙟтрȣ иннима мѣ, ши недъс'пър'цит' пъзит' ерà ꙟтр'ьн'са, атьта кьт' се ꙟръдъчинъ, ши крескȣ, ши фъкȣ час'тѫ роадъ че везн ꙟтрȣ мине; ꙗръ търїꙗ ачелȣй кȣвьн'т' ачаста ерà:

Некип'зȣйцїй, зиче, аȣ нърав' ка ачес'та, де ашà нȣ багѫ сѣм'ъ лȣкрȣриле чѣле че сьн'т', ка кȣм' н'ар' фй. ꙗръ де лȣкрȣриле каре нȣ-ш' сьн'т', ашà се цин' шй ле прїимескъ, ка кȣм' ар' фй. къ чине н'аȣ гȣстат' дȣл'чаца челор' че сьнть, нȣ поате причѣпе фирѣ челор' че нȣ сьнть, нич' поате щй кȣм' ле ва трѣче, адекъ, съ ле цїе ꙟтрȣ нимик', ши ꙟ сѣмъ съ нȣ ле баџе.

Кемъ даръ кȣвьн'тȣл' ачела, пре вѣчиничеле ши пре неклътинателе, лȣкрȣри че сьн'т', ꙗръ пре вїꙗца, ши храна, ши мин'чиноаса богъцїе, ши чин'стѣ [слава] чещїин лȣмь кемъ-ле, лȣкрȣрй че нȣ сьнть. кътръ каре лȣкрȣр' че нȣ сьн'т', инема тà ꙟпърате, фоарте ръȣ ши амьрьт' сѣȣ цин'тȣнт'. ши еȣ ѡдинїѡръ де ачѣлѣш' мъ цинѣм'; че търїꙗ ачелȣй кȣвьн'т', неꙟче-

тат' бол'дин'д' пре сȣфлетȣл' мїеȣ, рьдикѫ прѣ стъпьнȣл' мїн'тѣ, спре алѣцерѣ а май бинелȣй; їар' лѣцѣ пъкáтȣлȣй ѡщин'д' ꙟпо-трѝва лéцїй а мїнцїй мѣле, кȣ драгос'тѣ чѣстор' лȣкрȣр' де анч', ка кȣ нище лан'цȣр' де фїер легьн'дȣ-мъ, роб' мъ авѣ. їаръ кьн'д' врȣ мила ши бȣнътáтѣ мьн'тȣиторюлȣй нострȣ дм҃-нзеȣ, а мъ скоáте де ꙟ робїе. ꙟтъри мїн'тѣ мѣ а бирȣи пре лѣцѣ пъкáтȣлȣй, ши деш'кисе ѡкїй мїей а деспърцѝ, бинеле де ꙟ рѣȣ.

Атȣн'че ꙟцелегȣю амȣ ши възȣю къ тоáте чѣсте де аич' дешарте сьн'т', ши тȣр'бȣрѣла дȣхȣлȣй. [кȣм' ши прѣ ꙟце-лéптȣл' Соломóнъ ѡáре ȣн'де ꙟтрȣ скриптȣриле лȣй зис-аȣ] [еклес'. гл҃. а҃.]

Cap. III. Naşterea lui Joasaf. (p. 31—36.)

Ал' Трїиле кáпъ.

Де нáщерѣ лȣ 'Iѡáсафъ ши чѣ пен'трȣ дън'сȣл' четиторїй де стѣле аȣ мъртȣрисит'.

Деч' ꙟпъратȣл' фїинд' ꙟтрȣ ꙟшелъчюне, ши ꙟтрȣ рѣ сминтѣлъ ка ачáста, нъскȣ-й-се оун' кокон' прѣ фрȣмос'. ши ток'ма де ꙟтр'ачѣ лȣминатѫ фрȣмȣсѣце, че ꙟфлорїа асȣпръ-й, сѐ семинá че врѣ съ фїе де дьн'сȣл'; къ ашá гръиá ѡáменїй: кȣм' нич' ѡдинїѡарѫ ꙟтр'ачѣ царѫ, кокон' фрȣмос' ши кȣвїѡс' ка ачéла нȣ сѣȣ арътат'.

Іарѫ ꙟпъратȣл' де мȣл'тѫ бȣкȣрїе се ȣм'плȣ', пен'трȣ нá-щерѣ кокóнȣлȣй. шї-и пȣсе нȣмеле 'Iѡáсаф'. ши сьн'гȣр' ел' мѣр'се ла кáпищеле идолéщ', ка съ адȣкѫ жертвѫ прѣ неꙟцелегъ-тóрилор' дм҃нзейлор'. ши кьн'търь де мȣл'цемѝре съ ле три-мицѫ. некȣнос'кьн'дь ел' чине ѥсте тȣтȣрор' бȣнътѣцилор ꙟчепътóрь адевърáт', кътрѫ кáреле съ кадѣ а ꙟнъл'цá жертвѫ дȣховничѣскъ. че лȣкрȣл' ши ток'мѣла нáщерїй кокóнȣ-лȣй, неꙟсȣфлецѝцилор' ши сȣр'зилор' дм҃нзей скрїин'дȣ-ѡ, пре-тȣтин'деннлѣ тримеѣ а стрьн'це мȣл'цѝме де нъроáде ла нáщерѣ лȣй. ши ерá а ведѣ ȣн'де се ꙟкȣрá тоц' де фрика ꙟ-пъратȣлȣй, де адȣчѣ чѣлѣ че ерá гътите де жертвѫ. чине кьтȣ-й пȣтѣ мьна [кȣмȣ-й ерá пȣтѣрѣ] ши чине кȣм' авѣ ꙟдръ-знѣлъ [чин'сте] кътрѫ ꙟпъратȣл', ши май врътос' син'гȣр' ꙟпъратȣл' и ꙟдем'нá кътрѫ дърȣире; къ ел' фоар'те мȣл'ци ши мари жȣн'чи адȣчѐ ла жертвѫ. ши ашá кȣ тоáте глоá-теле съвьр'шин'д' прáзникȣл', пре тоцї-й чинстѝ кȣ дáрȣри,

кьци ерà скѣ́тничїи лȣй, ши кьци ерà кȣ дерегъторїй, ши кьци ерà де ѡасте, ши кьци ерà де чѐй прóщи [можич'] ши невестици.

Ꙗрѫ ла ачѣ̀ зѝ де прáзникȣл' нáщерїи коконȣлȣй стрьн'серъ-се ла ꙟпърáтȣл' бър'баци алéши, ꙟвъцац' ꙟ философїѧ хал'дейскъ, четитоáре де стѣ́ле. ка ла. н҃е. кȣ нȣмърȣл'. ши пре ачéѧ-й пȣ́се ꙟпърáтȣл' апроáпе де сѝне, де-й ꙟтребà, съ-й спȣ́е фїеш' кáреле де ꙟтр'ьн'шїи, чѐ ва фѝ де кокóнȣл' че-й се нъскȣ́се.

Ꙗрѫ ей сокотин'дь мȣл'т', зичѣ̀. къ мáре ва фѝ кȣ богъцїѧ ши кȣ пȣтѣ́рѣ. ши ва ꙟтрѣ́че пре тóци кьц' аȣ ꙟпърънцит' маин'те де дьнсȣлъ.

Ꙗрѫ оу̑нȣл' де ꙟтр'ачей четитор' де стѣ́ле, фїинд' декьт' тóци мáре ꙟцелеп'т', зѝсе: ѡ́ ꙟпърáте! пре мѝне деѝ кьт' мъ ꙟвáцъ кȣ́рсȣриле стѣ́лелор', ашà причеп': кȣ́мъ стáтȣл' кокóнȣлȣй че ци сѣ́кȣ нъскȣ́тъ áкȣм', нȣ́ ва фѝ ꙟтрȣ ꙟпъръцїѧ тà, че ва фѝ ꙟтр'áл'та ноáѫ, ши май бȣ́нѫ, ши ашà май мáре кьт' нȣ́ се поáте спȣ́не. ши-м' пáре къ ши чáс'тъ лѣ́џе крещин'ѣс'къ, че ѐ гонѝтъ де тѝне, де дьн'сȣл' съ фїе прїимѝтѫ. ши нȣ̀ ащéпть еȣ, кȣм' ачѣ́ѧ сокотѝнцѫ, ши нъдѣ́ж'де съ фїе мїнцїтѫ [мїнчиноáсъ].

Ѕикьндь ачѣ́стѣ четитóрюл де стѣ́ле, ка ши чéла де ѡдѝнїѡарѫ Варлаам (чис'. к҃г.). нȣ̀ къ четѝрѣ стѣ́лелор' гьчїѧ, ши немерїѧ адевърȣл'. че ꙟмнзéȣ кȣ чéѧ че стà ꙟпотрѝвѫ, аръта адевърȣл', ка пентрȣ̀ съ се ѧ̀ ꙟ лáтȣри тот' ръспȣнсȣл' пъгьнилор.

Ꙗрѫ ꙟпърáтȣл' дѣ́ка аȣзѝ ка ачѣ́стѣ, кȣ грéȣ прїимѝ ачѣ́ѧ спȣ́нере [вѣ́сте]. ши грижа тъѧ̀ веселїѧ лȣй.

Дѣчїѧ зидѝ ꙟ ѡрáш' деоусéбь нéще кȣ́рци прѣ̀ фрȣмоáсе. ши ле мещерȣщȣ́й кȣ нéще къмър'[кáсе] лȣмїноáсе. ши аколѣ̀ пȣин'д' пре кокон', порȣн'чѝ съ лькȣїáс'кь аколѣ̀ дȣпъ оум'плѣ́рѣ вьрстей де ꙟтьѧ. шѝ порȣнчѝ съ нȣ̀ ѧ́сѫ некъѝрѣ. ши дáскал' ши слȣџй пȣ́се льнгѫ дьнсȣл'. тѝнер' кȣ крескȣтȣл, ши фрȣмош' ла ѡбрáзъ. ши ашà порȣнчѝ лор', кȣм' немѝкъ де ꙟ лȣкрȣриле чѣле кȣ скърбѫ але чéщїи вїец', кáре адȣк' ꙟтрис'тъчюне ши мъх'нѝре, съ нȣ-й арате. нѝчи моáртѣ. нич' бътрьнѣ́целе. нѝчи боáла. нѝчи алтъ чевà де ꙟ чѣ́лѣ че сьнт' кȣ скърбѫ. ши кȣ грїже. ши пóть кȣ́рмà веселїѧ лȣй. че тот' че сьнт'ь фрȣмоáсе ши де веселїе, ачѣ́лѣ съ пȣ́е нанѝнтѣ лȣй, ши съ-й арáте; кà кȣ дѣчѣ́лѣ минтѣ лȣй ꙟдȣл'чиндȣ-се ши сътȣрьндȣ-се, нич' кȣм' дѣчїѧ съ нȣ̀ май поáтъ кȣџетà де чѣ́лѣ че вор' съ фїе. ши кȣвьнть мъкáръ кьт' де прóсть

де χ͠с. шн де але лѹй ⸙въцѫтѹр, съ нѹ кѹм-вл съ лѹзж; къ декът тоате ал-ал'те, ачаста май вр'ѣтос гъндіщ съ ascѹнзъ де дънсѹл, темънд-се де пророчиреа четиторюлѹй де ст'ѣле.

Иаръ де се вреа ⸙тъмпла кѹй-ва де ⸙ слѹжиле лѹй, боалж. порѹнчїи а-л скоате де грабъ, шн ал'ть тънжр фрѹмос пънѣ ⸙ локѹл лѹй, кл пентрѹ немик, лѹкрѹ кѹ скърбж съ нѹ вазж ωкїй коконѹлѹй.

XLIV.

1650.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de rumânie.

(Rusineștĭ 7158.)

✝ адек(ъ) еѹ стан пръклаб. ωт рѹснецїи скрием ше мъртѹрисем ⸙нтр'а ачест запис, къ с(ъ) фїе де мар(е) кред(н)нъ(цъ) ла мъна дѹмнелѹи лѹ їωрдаке пост. снъ. ег. жѹпан лѹ трѹфанда нж бев вел вист. кѹм съ с(ъ) щїе, къ ам фост рѹмън, ⸙нсъ мае денаинте врем кѹмпърат пре бан гат де пърентел(е) дѹмнелѹи жѹпан трѹфанда вест. деч кънд аѹ фост акѹм ⸙н зелеле домнѹ нострѹ їω матею воевод неѹ лѹωат бан дела ω сем де ωамен; деч възънд еѹ атъта невои, ше атъта ръωтъц, ше атъта греωтате пре капетел(е) ностре деспре домне, ше д⸙н тоωте пърцїле, деч алта н'ам авѹт, кар мае фач, че ам плекат капѹл ла поωла дѹмнелѹи съ фїѹ ıар рѹмън кѹм ам фост ла пърентел(е) дѹмнелѹи, съ-е фїе рѹмнъ (!) кѹ фечорен меи ше кѹ непоцїе мен къц дѹмнезеѹ ва да, χοχамнек стът(ъ)тоωре. ше пентрѹ кред(н)нца ме-м пѹс ше печете; ш(ъ) сеѹ ⸙нтъмплат де аѹ фост мъртѹрие пре нѹм(е): боер χамза пост. ωт попънзълещ, ше стан слѹж. ωт мнещїи, ше кѹ фїе-съѹ дръгич пост. ωт там. ше стан слр͠ (слѹџер) ωт тиχа. ше д⸙н лъкѹстѣн стан пост. ше бѹнъ ωт там. ше станчѹл вл͠. пор. ше радѹл снъ͠. ег͠. станчѹл вор. ωт избичан.

пес. мсца мр͠. дне. кз͠ лет ,зрнн.

Iscăliți:

станѹ слѹџерлѹ. стан прик. станчѹл портарѹл. радѹл....
χамза лог. etc.

XLV.

1650.

(Collect. Gaster.)

Hrisov de vânzare.

(Butnareștĭ 7158.)

Адъкъ єȣ ѡпрѣ сн҃ь петко ѡт бȣтнърещи скрис-ам ачеста ал мїєȣ запис, ка (съ) фїꙗ де марѣ крединць ла мьна фрате-мїєȣ данчȣлȣи пентрȣ късꙗм вънд ȣт ѡ жȣм(ъ)тате де погон де вїꙗ. дерептȣ бани гата ȣ҃г. д҃. пентрȣ къ ниѡ ам вън-дȣт єȣ де а ме бȣн(ъ) воꙗ, денаинте а тȣтȣрѡр фрацилѡр, ши кȣ щире а тȣтȣрѡр вичинилѡр кȣм съ-и фїє лȣи мошьꙗ ши фечорилѡр лȣи, кьц дȣмнезєȣ и ва дърȣи. ши мьртȣрїꙗ ѡа-мини бȣни, анȣм(є) поп васілїє, и поп андреи, и стоꙗн добре чєȣш, и молдовенȣл брат ѡпрѣ, ши дим҃а. ши ам скр҃ис єȣ дȣмитрȣ грам. ѡт търговищ. пис маи. є҃. дне, влѣт ,з҃рни.

Ши пентрȣ крединца не ам пȣс дєщетеле.

Iscălițĭ:

Єȣ станчȣл ѡт бȣкрещ. єȣ ѡпрѣ. єȣ молдовенȣл

XLVI.

1650.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de rumânie.

(Rusineștĭ 7158.)

✝ адек(ъ) єȣ братȣл ѡт рȣсинещи. скрис-ам записȣл мȣȣ (!) съ фїє де маре крединцъ. ла мъна постелникȣлȣи иѡрдаки. фи-чорȣл вистїер(никȣлȣ)ȣи трȣфанда. кȣм съ се щїє, къ м'ам вънъ-дȣт дȣмнїелȣи де бȣн(ъ) воꙗ мѣ. фър нич ѡ сил(ъ). ши кȣ щирѣ тȣтȣлор фрацилор мєи, пре бани гата. ѵ҃г. вї҃. съ-и фиȣ дȣмнїелȣи рȣмън. ши коконилорь дȣмнїелȣи ꙟ вечїє. ꙟ-преȣн(ъ) кȣ алалци мещнеш де рȣсинещ. ши кън(д) м'ам ток-

мит, фост-аѹ мѹльци боѧри мъртѹріє. ши єѹ братѹл пънтрѹ крединца, пѹсѹ-м'єм дециєтѹл, ши искълитѹра. ши ам скрис єѹ иєн логфът, ѡт пълвичѣни.

пис. м҃сцє. мар. к҃и д҃ни.

вълт ,з҃рин.

єѹ братѹл.

фіс'ѣнцѣ логф҃ът
мъртѹріє.

XLVII.

1600—1650.

(Ms. bibl. eccles. St. Nicolai Brasov. Ms. No. 167 qu.)

Кънтекъ (де*) ла кръчюнъ.

Cântec de Crăciun.

Дин черю акоум' єѹ винъ ла вои. ши маре вестє споунѣвою. ши маре вес(е)ліє вою вести. дин карѣ инимилє съ вор весели;

астъзи ѹн порбокъ микъ. динтр'о въргѹръ (с)аѹ нъскѹт воаъ. порбокѹл аше-и фрѹмос' ши китит. прѣ вес(е)ліє токмит; акоум аѹ адоус виѧца. каре ла домнѹл аѹ фостъ гътитъ. коум ши вои съ тръици. кѹ еах ↑ ферикъчюне съ въ весе(е)лици;

ачес'та ва фи семнѹл': ѧка-и кѹл'катъ ↑ аслє. акол вецн афла пре єлъ. пе чинѣ и родитъ черюл' ши пъмънто(ул) ачеста и х҃с дзъѹ. дин невоє мънт(оу)иторю. елъ ва фи слобозиторю. дин' тотъ пъкатоул скоцъторю.

дешки(де)-те инимъ. де везн маи бинѣ, чел че-и коулкатъ ↑ еслєх. ачела-и бизѹнтъ, чель і҃с фиюл' лѹи дзъѹ;

а блъмаци сь не боукоуръмъ. кѹ пъсторіи сь ↑тръмъ. сь вед(е)мъ ч'аѹ датъ дзъѹ. дин драгостє лѹи кътръ нои;

родиторюл' тѹтоурѡрах. кьче еши аше ↑ сърьчіє? кь т'аи коулкатъ прѣ фьнъ ѹскать. доурминдь ↑тре бои ши асини?

нѹ-и нимѣ ↑ частъ лоумє. чине пре тине сь пріимаскъ. ноу-и лок' кълдишоръ. нечи лѧгънь мьнгъєторю;

ціє ѹршеникъ ши таотъ. фънь ѹскат перинъ моле. кьче еши тот краю ферикатъ. ѧтъ акоу кът еши сьракь. о

---

*) Де ştere în ms. şi ла scris de asupra.

доулче ıс҃ȣл мїеȣ. драг' дескȣмъпъръторюл мїеȣ. х҃с. вино де-ци фь пать линъ. ꙟ инимъ-ми цие [касъ];

о доулче шспе ла мине вино. де пькате-ми ноу те ꙟгрози. вино ꙟ лъоунтроу ла слоуга та. ла шае ꙟторкътоаре а та;

ꙟ аскоунсоул инимиен. ꙟкиде-те ꙟ секрюл' ен. коум сь нȣ те почю зъȣнта. ꙟ вечи сь те почю лъȣда;

ꙟнал'тоул' черюлȣи. славь сь фие домнȣл(ȣ)и. кь ши тръї-масе с҃нтъ фиюл' сьȣ сь фие. ноаъ дескȣмпъръторю пънъ ꙟ вечїе. аминъ.

Propovedanie în ziua lui Lazăr.

(Fol. 1a — 7a.)

Че ниме ниче-дьнь-шарь н'лоу вьзоуть, ниче лоу лоузить, пейтроу ачеа, юбицни мїен кр҃ещинн, астьзи сьмтемъ кемаци де лазаръ прїатинноул лоуи х҃с. ка сь ведемъ тайнъ миноунатъ, коумъ ꙟвисе моарть де пътроу зиле, коум' сь аръть виноу де сьргъ, фииндоу поутредь ши ꙟпоуцитъ, коумоу нȣ поуть моартѣ ши ꙗдь сь-ль шпрѣскъ. че форте де грабь (де*) коу коувꙟнтоул лоуи доумнезеȣ еши, ка ши маинте ꙟтрегь ши сьньтос. пентр'ача аскоултаци. ши повѣста с҃втеи Еѵ҃глїи. коумь споуне де ꙟвиерѣ лȣи. зиче аша: ера оу шмоу шаре чине, де-л кема лазьрь, динтроу шрашоу че-л кема виѳанїе. дин каре шрашоу ера марїе ши марѳа соурориле лоу. ши ꙟ врѣме че сь рьзболи лазьрь, ꙗрь соурориле лоуи ши тремис(ь)рь шамени ла х҃с коу ачѣсте коувинте, де зисьрь: доамне! лазьрь чела че те юбѣще, че пинтр'ачѣ ши тȣу-ль юбещи, акмоу с'лоу рьзболить. дечи коум тьмьдоуещи пре алци, че снмтоу маи стреини, аша вино де тьмьдоуаще ши пре принетиноуль тьоу, пре лазьрь. ꙗрь домноул х҃с зисе: ачасть боаль ноу есте спре морте, че-и спре слава лоуи дмѕьоу. ка сь се арѣте поутарѣ лоуи доумнезеоу пре ꙟнсоул. ши дѣка лоузи х҃с кь лазьрь с'лоу рьзболить, атоуничи петрекоу аколо ꙟнтр'ачел локоу че ера. в҃. зиле. доуп'ача зисе оучинїчилорь сьи: бльмацн ꙗрь ꙟн жидови. кьчекь жидовии, ка неще завистьвничи (че) ера, кьоута пре х҃с сь-ль оучигь. ꙗрь све(н)цїа са фоущисе ди ꙟ мьноуриле лорь. ши трекоус(е) де чѣа партре (!) де їшрдань, оунде ера маинте де боза (!) їшнь. аколо петрекоу. в҃. зиле. кьчекь ера ка оу доумнезьоу де вечие, ши щїа кь ва моури лазьрь. пии-

*) Şters apoi în ms.

тр'ача ашепть ачѣле . в҃ . зиле, ка съ се ꙟгроапе лазърь ши сь се факь маи мїеноунать менꙋне . кь де-л врѣ фи тьмьдоунть ди ꙟ боаль, поуцинь меноуне врѣ хи фость; ꙗрь кь чель ꙟвис дин морци, свнцїе са сь арьть поутѣрникь ши бироунторию маре, ши ꙟпьрать морцїен . пинтр'ачѣ ноу мѣрсе наинте де патроу зиле, ка сь арѣте, кь де аре хи ши ꙟ патроу пьрци сь рьшкирь троупоул' шмоулоуи дѣка моаре . ꙗрь доумзьоу поате сь-ль стрнигь ꙗрьши ꙟтр'оуна, ка ши пре лазърь . ши зис(е) ꙗрь оучини(чи)лорь сьи : лазьроу, соцоуль ностроу аоу адоурмить . ноу зисе к'аоу моурить, че аоу адоурмить . кьчекь скриптоура, пькьтосоулоуи ши некрединчосоулоуи зиче к'аоу моурить, кь сь доукь ꙟ моунчиле де вѣчи . ши пинтроу кь мергоу ꙟ моунчи ши ꙟ педѣпсь, зиче к'аоу моурить . кь маи бине аре хи фость лоуи сь н'аре хи ꙟвиꙗть пре лоумѣ . ꙗр' дерепцилорь, кьчекь мергоу ꙟ бинеле ши ꙟ виꙗць де вѣчи, ачелора ле зиче домноул' ноуман, к'аоу адоурмить . пинтр'ачѧ ши хс зиче лоуи лазърь, ка(!) аоу адоурмить . ведеци крештинилор! кь хс зиче морцїен, дерѣпте адоурмире, ꙗр оучиничїи ле пьрѣ, кь ле зиче пинтроу адоурмирѣ де сомноу . пинтр'ачѣ рьспоунсьрь : доамне, де ва хи адоурмить, ꙗр сь ва скола . атоунчи домноул хс дѣка вьзоу, кь ноу пречепь коувьнтоул' лоуи, ле зисе ꙗр : лазърь аоу моурить ши мь боукоурь пинтроу вои . ноу мь боукоурь де моартѣ лоуи, кьче к'аоу моурить . че мь боукоурь пинтроу вои оучиничїи мїеи, кь веци ведѣ чюдеси ши веци крѣде . ведѣ-веци кипоул' ꙟвїерїи мѣле . ши веци крѣде, кь сїмтоу еоу доумнезьоу, ꙟтроу тоата поутѣрникоу . ведѣ-веци, коумь ноуман коу оу коувьнть ва ꙟвїе мортоул', ши вь веци адеверн, кь еоу ꙟсоумн пре мине мь вою ꙟвїе . ши глас(ꙋ)ль вороу аоузи морцїи ла зиа де апои, ши сь ворь скоула ди ꙟ гропи . пинтроу вои мь боукоурь, оучиничїи мїеи, кь вьци ведѣ, кь ноу ва сь поать шпри гроапь пре лазарь . ведѣ-веци коумоу ноу ва поутѣ моартѣ сь стѣ ꙟнаинтѣ ꙟвьц(ь)тоуреи мѣле . боукоуроу-мь пинтроу вои, ка сь пречѣпеци, кь еꙋ н'амь фость аколо ши щїоу де моартѣ лоуи лазарь . коумоу зисе хс кь н'амь фость аколо? ши домнезьоу, есте не коупринсоу . кь доумнезьоу есте ꙟн тоать лоумѣ . оунде-ль каоуци аколо-ль афли . оунде-ль чери аколо-ци дь . кь дмꙅьоу есте ꙟн тьть (!) черюль ши ꙟн тоть пьмжнтоуль, ꙟ тоать марѣ, ꙟ тоате фаптелѣ, ꙟ шраше, ꙟ сате . шаре оунде ши ꙟн че локь вери кьоута пре доумнезьоу, аколо-л вери афла . дарь коумоу зисе хс кь н'аоу фость аколо?

домноул' нострꙋ . іс҃ . хс҃ . аоу авоуть доаѡ фири : ши доумнезеꙗскь ши ѡменѣскь . фост-аоу ѡмоу деплинь, ши доумнезьоу деплиноу . дечи лоуи доумнезеоу ꙗсте токмала сь хие ꙟ тотоу локоуль . ꙗрь ѡмоулоуи дин часть ꙗсте-и токмала: аша кьндоу-н ꙟнтр'оу локь, аюрѣ сь ноу хие, пинтр'ачѣ хс҃ ка оу дмѕ҃ьоу че ера, ꙟн тоть локоуль ера ши ꙟ виѳаніе ши ꙟ каса лоуи лазарь ера . ка оу ѡмоу ꙗрь ачии ноу ера . дечїи вине хс҃ ꙟ виѳаніа оунде ера лазарь морть, де патроу зиле ꙟ гроапь ꙟгроупать . виѳаніа ера апроапе де іерслимь . ши моулци жидови сь адоунасе, ка с(ь) мьнгье пре марѳа ши пре маріе, пинтроу моартѣ фрьцинин-сеоу, лоуи лазарь . ꙗрь дака сь апропие хс҃ . ши щиоу маріе ши сороу-са марта, ꙟдать сь скоуларь, ши еширь ꙟнанитѣ лоуи, ши дѣкь-л' вьзоурь кьзоурь ла пичоареле лоуи, де сь ꙟкинарь . ши коу лакрьми грьие ши зичѧ : доамне, де-н хи фость аиче, фрателе нострꙋ н'аре фи моурить . че ши акмоу щимь, кь ѡр' кьть сь аи чѧре де ла доумнезьоу да-ц-ва ціе дмѕьоу . ши зис(е) лор хс҃ : ꙟвие-ва фрате вострꙋ . ꙗрь зис(е) марта : щїоу доамне, кь ва ꙟвие . че атоунчи ва ꙟвіе, кьндоу ворь ꙟвіе тоци морцїи, ла зїа де апои . грьи еи : еоу симть ꙟвїерѧ ши вїꙗца, кь коу зиса мѧ ворь ꙟвїе тоци морции чеи дин вѣчи, кь коу поутѣрѣ мѣ симтоу тоате вїи, кьте-сь ꙟ черю ши пре пьмьнть . ши чела че ва крѣде ꙟ мине, сьван аре ши моури ꙟ троупоу, ꙗрь ꙟ софлеть ноу сь ва таме . зиче-и хс҃ : зьоу зикь воѡ : кь чине ва крѣде ꙟ мине ши ꙟ коувинтелѣ мѣле ноу ва моури ꙟ вѣчи . ꙗрь зис(е) . хс҃ : коу адевьрьть марѳо аоу моури(т) фратѣлѧ тьоу, ꙗр де вери крѣде ꙟ мине ноу те тѣме кь ва фи морть де тоть ꙟ моунчии . крези марѳо коумоу-ци зикоу еоу? атоунчи рьспоунсь марѳа ши зис(е) : крезь доамне, ши еоу амоу крезоуть кь ещи хс҃ . фїюль лоуи доумнезеоу, чела че аи венить ꙟ лоуме, ши ꙟбли пре пьмьнтоу, ши нимe ноу те коуноаще . ꙗр доумноуль хс҃ . дѣкь вьзоу пре марѳа, ши пре маріе пльигьндь . ши тоцї кьцї сь адоунасе аколо, сь ѡщьрь ꙟнтроу сине ши зис(е) : оунде аци ꙟгроупать пре лазарь? ши аоу доарь нꙋ щїѧ ель гроапа лоуи лазарь . чела че щїоу ши кьндоу аоу моурить? ноу ꙟтребь кь доарь ноу щие, че пинтроу сь-и арѣте, сь маргь тоци коу ꙟнсоул сь-ль петрѣкь пьнь ла гроапь, сь вазь чюдеса, че врѣ сь факь . ши дѣка ꙟнтребь оунде л'аци ꙟгроупать . ꙗрь еи зисерь : вино доамне ши вези . атоунчи хс҃ . лькрьмь . кьчекь ера ѡмоу деплиноу, ка ши нои коу троупоу ѡменескоу . пинтр'ачѧ лькрьмь

ши сь ѡщьрь пинтроу моа(ртѣ) приꙗтиноулоуи сьоу лазарь. ши дѣка вени ла гроапь соуспинь ꙟтроу сине ши зисе: лоуаци (п)ꙗтра. аоу доарь ноу поутѣ х͠с. сь ѡ ѧ піꙗтра ши сь ѡ рьдиче коу поутѣрѣ са? поутѣ свенціе сѧ сь факь ши ачаста, че пинтроу чѧ ле зисе лорь сь ѡ рьдиче, ка дѣ-и вороу ꙟнтреба ѧлци ѡамени воузоут-аоу коу ѡкїи сьи? ꙗр еи сь зикь: ши пиꙗтра коу мьноуриле ностре ѡ амоу рьдикать. ши дѣка зис(е) х͠с сь'рдиче пиꙗтра. ꙗрь марѳа грьи: доамне, кь ва хи ꙟпоуцить. кь ꙗть симтоу патроу зиле де кьндоу-и ꙟ гроапь. ши ꙗрь зис(е) еи х͠с: аоу ноу ц-амь зис еоу, кь де вери крѣде вери ведѣ слава лоуи доумнезьоу, аоу ноу ц'амь зис, кь еоу симтоу доумнезьоу, ши почю сь ꙟвїю пре фрателе тьоу, че-и ꙟпоуцить ши де патроу зиле ꙟ гроапь, че ши пре морции чѧ че-с морци дин ꙟ вѣчи ши симтоу ноуман цьрьнь, ши пре ачѧ почю сь-и ꙟвїю. ачѣстѣ дѣка зис(е) х͠с. ши дѣка лоуарь пиꙗтра, де при гроапь, атоунчи ши рьдикь ѡкїи сьи ꙟ соусоу, кьтрь черю. ши зис(е): моулцьмескоу-ци цїе пьринте, кь мь аскоулташи, кь еоу цїоу кь де тоте поуроуре мь аскоулци. че пентроу ньроаделѣ, че стаоу анчѣ ѕиш ачаста, ка сь крѣзь кь м'аи тремис тоу. ши доупь ачѣ коу глас маре стригь ши зис(е): лазьре, еши афарь! ѡ миеноуне ши поутѣрѧ лоуи доумнезеоу! ноу зис(е): скоаль, саоу ꙟвїе, саоу рьдикь-те ди ꙟ морци. че ка ши кьтрь оун вїоу грьи: еши афарь лазаре! ши ꙟдать еши мортоуль ꙟфьшать престе мьнꙋ ши пр(е)сте пичюаре, ши фаца лоуи легать коу пьнзь соупцире. а́тоунчи зис(е) лор х͠с: дезлегаци-ль, ши льсаци сь сь доукь. ꙟши-вь вои коу мьноуриле воастре-ль дезлегаци, сь ноу зичеци ѧпои, кь амоу ꙟвїсоу пре алтоуль. моулци ди ꙟ жїдовии, че ера аколо крезоурь ꙟ х͠с дѣка вьзоурь ачаста че фькоу х͠с. дечи токмала ачестоуи празникоу де астьзи каре лоузить (!), юбїцїи крещини. ꙟнсь поуциле (!) коувинте маи аскоултаци коу тоать инима, кьт сь лоуаци ши илать деплинь де ла доумнезьоу, пинтроу троуда вострь. ачесть лазарь, пре каре ꙟвись астьзи х͠с. скрїе свта скриптоурь де ель, к'аоу фость фечорь де фарею (l. —рисею) че л'аоу кемать симонь. ши аоу фость драгь лоуи х͠с фоарте пинтроу бльндѧцеле лоуи, ши пинтроу крединца че авѣ кьтрь х͠с. ꙗрь жидовии ка нещїе реи ши завистничи че ера, дѣкь вьзоурь, кь пентроу лазарь сь доучѧ моулци ши кредѣ ꙟ х͠с. фькоурь сватоу, сь оучигь ши пре лазарь. ꙗрь ель дѣка принисе де вѣсте сватоул лор фоуцин, ши се доусе ꙟ ѡстровоул кипроулоуи, доуп'ачѧ апостолїи

херотонисн-лоуи, де ель сь боукоурарь ши-л поусьрь е҃пскопоу ꙟнтр'о четате че сь кема китеа. аколо и доусь пр(чи)ста, ꙟнкь пьнь ера свенціїе са віе, де и дѣде оу вьшнмьнть; каре вьшмьнть фькоус(е)-ль про҃ста ꙟнсьши коу мьноурнле сале. ꙗрь лазарь дѣка-ль ꙟвісе х҃с. л҃. де ан лькоуи ꙟкеѧци пре лоуме. ши ниче-дининѡр н'аоу рьсь, адоукьндоу-ши аминте де амароуль морціен, ши де фрика моунчилорь. ши нимика н'аоу споус ди ꙟн ꙗдь. ѡаре х҃с ноу-ль льсь сь споуе, кьчекь симтоу прѣ ꙟфрикошате моунчиле ꙗдоулоуи. ѡаре оунта-се де фрикь мара (!) че вьзоусе. ꙗрь нои, ѡ грешиціи лоуи х҃с ꙗть коу аџюторюль лоуи х҃с. амоу трекоуть.

Propovedanie din Jeremia c. IV, v. 3—4.

(Fol. 8a—9a.)

Проп(о)ведание ѡт еримїе гл҃. д҃. сх҃. г҃. д҃.∴

Праци-вь воах ѡгор ноȣ ши нȣ сьмьнареци ꙟ спин. тьѧци-вь ꙟпрѣџȣр домнȣл(ȣ)и ши вь лепьдаци нетьерѣ ꙟпрѣџȣрȣ а инимиен востръ; коум мьнїе мѣ сь нȣ сь апринзь ка фокоул, ши сь нȣ арзь аше, ка сь нȣ ѡ поть ниме стьнџе пьнтрȣ рьѡтате фаптелѡр востръ.

ꙟчепенїе.

Пре бл҃свитоул домнȣ дȣмнезьȣ, карѣ аше де кȣ крединць порть грижи нострь, каре аше де кȣ гринȣре не доженеще пре нои, ка сь не феримь де рьѡтатѣ чех винитори, карѣ неч(е) кьндь нȣ принтр'алть, че прѣ бинел(е) нострȣ не чарть.

Кȣм сингоур сф҃нціе-са зиче ꙟтрȣ ачесташи кап: ермїе. д҃. кв҃. небоунь есть дех...ние (?) мах; прѣ минѣ нȣ мь кȣноскȣ [нȣ кред мїе], фїи небȣни симть ши фьрь де ꙟцел(е)сьтȣрь; мьндрь симть а фач(е) рьȣ, ꙗрь а фаче бинѣ симть нещинȣтори.

Че ѡре че винѣ наинте: сх҃. кг҃. кд҃. ке҃. кѕ҃. кз҃. ки҃.∴ де вою кьȣта пьмьнтоул, ꙗть кь есть лȣкрȣ дешерть ши пȣстию. ꙗрь сь вою кьȣта черюриле, неч ѡ лȣминь нȣ аȣ. де вою кьȣта мȣнцїи, ꙗть кь трьмȣрь ши тоатѣ мьгȣриле сь кльтескь; де вою кьȣтах, ꙗть неч ȣн ѡм нȣ есть ши тоатѣ пасьриле черюрилѡр мерсь.

Де вою кьȣта, ꙗть ачесть цниоут грасȣ есть пȣстию, ши тоате ѡрашел(е) симть здробитѣ, пинтрȣ домнȣл ши пинтрȣ

априндере мьнїен лоуи .·. кь аше зиче домноул : пꙋстинїсь-ва (!) тоть пьмьнтоул, пинтрꙋ ачеѧх нꙋ ва аве атꙋнчи сф̃ршеніе. дꙋпь ачеѧх ва пльнџе пьмьнтоул ши сь вор ꙟтꙋнека черюриле де сꙋс, кꙋм амь грьить, кꙋм амꙋ гьндить, неч мїꙗꙋ пьрꙋт рьꙋ; ши деспрѣ ачеѧх нꙋ мь вою ꙟтоꙗрче (l. —тоарче).

Ꙗше-и де маре априндере мь̃нїен лꙋи дꙋмнезьꙋ, кь де трьи (?) перире лꙋкрꙋ есть мьнїе лꙋ д̃ѕьꙋ, кьндь ꙟчепе а арде; ши деч грьмьдескоу маи мꙋлтѣ лемне але пькателѡр прѣ ѧх, де ачеєх арде маи кꙋ марѣ перирѣ.

Ши маи нантѣ (!) нꙋ ꙟчать де а ардере, де нꙋ ѡ вом нои [нои] стьнџе кꙋ крѣдинць дирꙗпь (l. —пть) кꙋ ꙟтꙋрнаре деплинь, ши коу ꙟбꙋнаре виецїен, кꙋ сꙋспиньрь смеритѣ дела инимь, ши коу рꙋгьчюни.

Ꙗчасть мьнїе априньсь а лꙋ д̃зьꙋ [нои коу маре доурер(е)] ꙟтрꙋ ачасть време де акоум маи вьртос симцимь, кь сь априн̣де спрѣ нои; кь дꙋпь чеχ с'аꙋ априньсꙋ ѡдать мьнїе лꙋи д̃зьꙋ, кꙋ пїꙗтрь поучось, чеχ ꙟпꙋцїть а пькателѡр; дꙋпь ачеѧх фортѣ с'аꙋ льцить ши с'аꙋ ньлцать парь маре.

XLVIII.

c. 1650.

(Letopisețul Nicolae Kostin Ms. Gaster începutul sec. XVIII, folio 234 foĭ paginate; fol. 229—232. cf. Ms. bibl. centr. No. 24 începutul sec. XVIII, fol. 120 b — 123 b Letopisețele Țării Moldoveĭ ed. M. Kogălniceanu. I, Jașĭ 1852. Apend. IX, p. 55 urm.)

Ѳимїѡн даскалꙋл.

Originea lui Despot Vodă.

Пентрꙋ ачѣста Диспот вόдъ, де ꙋнде с'аꙋ иждъръть ши ꙟ че кип ш-аꙋ скѡс нꙋме де дόмнїе.

Пентрꙋ дѡмнїѧ ачѣстꙋй Дѣспѡт вѡдъ, лѣтопѣсецꙋл чел молдѡвенескꙋ фѡарте пре скꙋрт скрїе. къ нꙋмай чй арáтъ кꙋм аꙋ венúтꙋ Дѣспѡт дин цара лешáскъ кꙋ ѡáсте стрейнъ, ши с'аꙋ ловúтꙋ Ꙗлиѯандрꙋ вѡдъ, (ла Ѣербїе, ши аꙋ бирꙋитꙋ пре Ꙗлнѯандрꙋ водъ) ши л'аꙋ гѡнúтꙋ пънъ ла Хꙋшй, шѝ дѣчїй с'аꙋ ꙟтѡрсꙋ ла Ꙗшй, ꙋнде ꙗꙋ четúтꙋ влъдúчїй мѡлúтва де домнїе, ши ꙗꙋ пꙋс нꙋме : иѡн' вѡдъ, ши арáтъ кѣцй ани аꙋ дѡмнитꙋ; ꙗр де лꙋкрꙋриле ши ръзболéле ачестꙋѧ, че с'аꙋ

фъкȣт ꙟ зилиле лȣй, нимика нȣ ꙟсемнѣазъ, нічй аратъ де че рȣдъ ѥсте.

Ꙗр дȣмнѣлȣй Оурѣкє вѡрникȣл, връндȣ съ арате ачастъ пѡвѣсте а лȣй Диспѡт май дешкис, шй май адевъратȣ, ꙟпреȣнъндȣ извѡаделе, аȣ чититȣ ла крѡникарюл лешескȣ, кареле ѥсте извѡдит де Біелскій кроникарюл; ши де аколо афльндȣ май дешкис де Диспѡт, аȣ скѡс ачастъ повѣсте, че ѡ скрїем: къ ѥсте дин ѡстровȣл Самѡс де нащерѣ са, шй кȣм с'аȣ ꙟпрїйтенитȣ кȣ Ласкій, ши аȣ венитȣ кȣ ѡасте спре Молдова, шй аȣ гонитȣ пре Ꙗлиѯандрȣ вѡдъ, шй аȣ апȣкатȣ скаȣнȣл, шй дѣчїй тѡате пре рънд кȣм скрїе май сȣс, ꙟсъ май адевъратȣ нȣ-л аратъ, де ȣнде с'аȣ иждърѣтȣ, ши кȣм ш'аȣ скѡс нȣме де домнїе.

Ꙗр (єȣ) Симїѡн даскалȣл, връндȣ кȣ адевъратȣ, ка съ пѡчȣ адевъра шй доведй ачест лȣкрȣ, май алес, ши май дешкис пентрȣ Диспѡт вѡдъ, читиндȣ извоаделе, ам черкат ши ам афлатȣ извѡдȣл кариле кизмитȣ (!) ла кроникарюл лешескȣ, каре ѥсте май денаинте, де Гвагнини Ꙗлиѯандрȣ пре лимбъ латинѣаскъ, ши дѣчїй де пре ачела извѡдȣ-л'аȣ извѡдитȣ Марцик Пашковскїи дин лимбъ латинѣаскъ пре лимбъ лешаскъ, ши дѣколѿ ши єȣ ам силитȣ кȣ войнцъ, де ам извѡдитȣ де пре ачела извѡдȣ пре лимбъ рȣмънѣаскъ ачастъ повѣсте а лȣи Диспѡт: де ȣнде с'аȣ иждърѣтȣ ши ꙟ че кип ш'аȣ скос нȣме де дѡмнїе.

Пентрȣ ачеста Диспѡт скрїе Марцикȣ Пашкѡвскій, кроникарюл лешескȣ: къ ѡаре-кънд аȣ фѡстȣ ȣн Диспѡт ѡари-кариле, лъкȣиндȣ ла Мѡлдѡва, ѡм де чинсте ши де фѡлѡс фѡарте, кариле ꙟтр'ѡ нимика н'аȣ фѡстȣ май жѡс де кътȣ чей де фрȣнте, авъндȣ ши ȣн непѡт, анȣме Василикȣ. ачеста Диспот ши кȣ непотȣ-съȣ, вїиндȣ Ꙗлиѯандрȣ вѡдъ ла дѡмнїе, де фрика лȣй аȣ прибецитȣ де ꙟ царъ, кȣ тоатъ авѣрѣ са, ши аȣ трас спре Ръм, ȣнде нȣ мȣлтъ врѣме трекъндȣ, аȣ перитȣ непотȣл лȣй Диспѡтȣ ла ȣн ръзбою; шй де акѡлѡ мȣтъндȣ-съ ла ѡстрѡв, ш'аȣ кȣмпъратȣ ѡчине ши с'аȣ ашезатȣ. ȣнде нȣ дȣпъ мȣлтъ връме, аȣ мȣритȣ ши Диспѡт, ши ръмъиндȣ-й тоатъ авȣціѧ лȣй пре мъна слȣцилѡр сале; ши фіиндȣ ȣнȣл динтрȣ слȣцй де рȣдъ грек, анȣме Хераклȣ, каре ера май де фѡлѡс ши май де чинсте декът тѡцй, ши май крединчѡс ла Диспѡт, декът тоате слȣциле сале, фіиндȣ ши ѡм истец ла фире, ши ла минте аскȣцитȣ, аȣ кїематȣ пре тѡц тѡваръшїй съй, пе слȣциле лȣи Диспѡт, ши ле зисе: фрацилѡрȣ! ѥтъ стъпънȣ-

нострȣ мȣрѝ, шѝ авѣрѣ лȣи тоа́тъ пре мънȣле ноастре ръма́съ: шѝ ꙗтъ кȣмȣ-н ѡбичѣюл ла аче́ста лѡк, къ дѣка моа́ре ѡмȣл, ши нȣ ва авѣ фечѡ́рй, саȣ алтъ рȣ́дъ, ꙗȣ ръмъши́ца мо́ртȣлȣй жȣдекъторїй тоа́тъ; шѝ акȣм де вѡр ѡбличѝ де мо́артѣ лȣй Ди́спѡт, вор кенѝ де вѡр лȣ (l. лȣа) тоа́тъ авȣціѧ стъпѫнȣ-нострȣ, шѝ нѡй вѡм ръмънѣ кȣ̀ нимикà. ꙗр де вец врѣ, съ мъ аскȣлтаць пре мине, шѝ съ фа́чець кȣм вѡ́ю зи́че еȣ, нѡ́й фъръ грижъ вѡм фѝ динтрʼакѡлѽ, шѝ авȣці́а стъпѫнȣ-нострȣ нѡй ѡ вѡм пѡживъ̀й, нȣмаи съ прїимиций ȣи кȣвѫнт че въ вѡю зи́че: ка съ мъ мъртȣрисиций кътръ тѡць, къ сънтȣ непѡтȣ лȣй Диспѡт, ши Диспѡт аȣ мȣри́тȣ шѝ авȣці́а лȣй пре мѫна мѣ аȣ ръма́с; ши съ мъ пъръций ла жȣдекътори, кȣм нȣ вѡю съ въ плъте́скȣ симбрїйле, къ ей нȣ щїȣ къ Василикȣ непѡ́тȣл лȣи а́ȣ пери́тȣ ла ръзбѡ́ю; чѝ възѫндȣ еи, къ мъ мъртȣрисиц, кь сънт непотȣл лȣй Диспѡт ши мъ пъръцй пентрȣ симбрїе, вѡр крѣде кȣ адевъратȣ, къ сънт непот лȣй Диспѡт ши нȣ вор лȣа авȣціѧ стъпънȣ-но́стрȣ; че-ми вѡр зи́че, съ въ плъте́скȣ симбрїйле. дѣчїй вѡм ꙟпърци тóатъ авȣці́ѧ дин преȣ́нъ, ши еȣ вѡй лъса съ лȣаць вѡ́й тѡт че ва фѝ, нȣмай мїе съ-ми даць катасти́шиле ши записиле, къте сънтȣ тоа́те, ши чева ба́ни де келтȣꙗлъ, кътȣ въ вець ꙟдȣрà вѡ́й. къ вѡаѡ нȣ сънт бȣ́не де нимíка ачѣле хъртїй, ни́чй въ сънт ни́чй де ѡ трѣбъ, ши дѣчїй не вѡм ръшкирà ка́риле ꙟкътрѽ ꙟл ва ꙟдирептà дѫнезеȣ. еи кȣ тѡць прїймиръ ачѣсте кȣвинте, ши и съ жȣра́ръ, кȣм нȣ́ нȣмай ꙟнаинтѣ жȣдекъторилор, саȣ кѣтръ алци ѡа́меній, че шѝ пентрʼа́лте цѣрй къ-л вѡр мъртȣрисѝ кȣм ꙗсте Василик(ȣ) непѡ́тȣл лȣй Диспѡт. аша, мещершȣгȣи́ндȣ-й ꙟтрʼачеста кип Хераклȣ, товарѡшїй съй аȣ мерсȣ ла жȣдекътѡри, де лʼаȣ пърѣтȣ, кȣм ле ѡпрѣще ел симбрїиле, ши ел ѧ тоатъ авѣрѣ ȣнки-съȣ, рȣгъндȣ-съ, ка съ и порȣнчаскъ, съ ле плътѣаскъ симбрїиле. ши аша аȣ фъкȣт, къ дȣп(ъ) че лʼаȣ мъртȣриси́тȣ, кȣм ꙗȣ ꙟвъцатȣ ел, порȣнчиндȣ-и(-се) съ ле плътѣскъ симбрїиле, аȣ ꙟпърціітȣ тоатъ авȣціѧ лȣй Ди́спѡт, ши ел аȣ апȣка́тȣ катасти́шиле ши за́писиле, ꙟтре каре аȣ фѡстȣ ши дирѣсе, хрисо́аве де домнїе лȣй Василикȣ, непотȣл лȣй Диспѡтȣ, ка́риле перíисе ла ръзбѡ́ю; ши аȣ лȣа́тȣ ши дин бани ѡаре-че, ка съ-й фїе де келтȣꙗлъ, шѝ ꙟпреȣнъндȣ-и нȣ́меле тѡва́рѡшїй съй, ꙗȣ зис: Хера́клȣ Васи(ли)кȣ непѡтȣл лȣй Диспѡт, лȣѫндȣ нȣмеле че́лȣѧ, че пери́се ла ръзбѡ́ю.

———

XLIX.

c. 1650.

(Ms. bibl. centr. No. 10, folio IX nepag. + 309 + 46 foi paginate.)

Pavel Ştefănescul Gramatic: Chronograf

(Strângere noaâ).

Predoslovie. (Fol. Ia—Ib.)

Челоръ четиторй шй аскȣлтъторй тоть бйнеле дела дм҃нѕъȣ пофтим.

Єтржйцере нѡа́ж, съ кы́мъ картѣ ачастл, ꙟтрȣ ка́рѣ синтȣ скрисж мȣ́лте исто́рїй лȣате, шн адȣна́те детрȣ(!) алте кърци, че скрі́е ꙟтжй де зыди́рѣ лȣ́мїй кȣ тоа́тж подоа́ба шн фрȣмсѣца, шн пе́н'трȣ зыди́рѣ ѡмȣлȣн, кȣм л'аȣ зыди́т' дм҃нѕъȣ ден пъмжнтъ. къ то́ате алте лȣ́крȣрии чере́щи шн пеминте́щи, ле фъкȣ̀ дм҃нзъȣ кȣ кȣвжнтȣл, саȣ кȣ поро́нка са; ꙗръ пре ѡм, адекъ пе ада́м л'аȣ зидит кȣ мжнȣле са́ле, кȣм шн пре евва ѡ аȣ типосит, фемѣе ден коаста лȣ́й адам; пентрȣ ачѣа л'аȣ шн чинсти́т', шн аȣ да́т' сȣпть аскȣлта́рѣ лȣ́й, то́ате лȣ́крȣриле де пре пъмжнтȣ; ꙗръ пе́нтрȣ неаскȣлта́рѣ, кȣм л'аȣ скос ден ра́ю афа́рж, шї-и поро́нчй, съ съ хръна́скъ, кȣ трȣ́дъ шн кȣ ѡстенѣ́лж. шн кȣм с'аȣ ꙟмȣлци́т ѡа́менїи пре пъмжнтъ, шн ȣйта́рж, шн пържснр(ъ) пре дм҃нѕъȣ, шн ꙟмȣлцннд-съ ръȣтѣциле ꙟтрȣ ѡа́менин, ꙟнекъ-й дм҃нѕъȣ пре тоци кȣ потоп де апъ, нȣ́май ȣнȣл Но́е кȣ тре(и) фечо́ри ан съи ръмасъ де потоп, кȣм ꙟл ꙟвъцъ дм҃нѕъȣ. и про́чаа.

Ꙟшинждерѣ пентрȣ Авраам, шн Исаак, шн Іа́кѡв кȣ фечо́рїй съй, шн пентрȣ Мѡиси кȣм ꙟл трими́съ дм҃нѕъȣ, ла Фараѡн ꙟпъра́тȣл Єги́петȣлȣй, шн къте чертър дѣде дȣмнѕъȣ египтѣнилор, пънъ аȣ слобоѕнт пре норо́дȣл лȣи Израил, шн кȣм ꙟи трекȣ песте ма́рѣ рошїе. ипроч.

Ꙟши́ждерѣ пентрȣ Исȣс а лȣи на́ви. шн пентрȣ џюдекъто́рїи, апой ꙟпърацїи лȣи Израил: Саȣл, Давид, Солѡмон шн алцин пре ржнд, каре кȣм ш'аȣ кȣмпътат вїаца шн ꙟпъръцїа, чине аȣ цинȣ́т' порончиле лȣй дм҃нѕъȣ, шн ѡбичѣеле несминти́те, ачела кȣ би́не шн кȣ чинсте ш'аȣ петрекȣтъ віаца. ꙗр ꙟкинъ-

тóрїи де идоли ръȣ ши амар аȣ петрекȣт, ꙟ робїе ши ꙟ педѣѱъ ˙лȣац де лимби пъгѫне. ипроч.

Ꙗшиждерѣ ꙟпърацїи персилор, Навохoдоносор, ши алцїи пре рѫнд, ши пентрȣ пророчи; ши апȏи пентрȣ ꙟпърáцїи елинещи, Ꙗлеѯандрȣ македон, ши алции пре рѫнд; ши пентрȣ ръзбоаеле че с'аȣ фъкȣт ла четáтѣ Троада, ꙟ ноаѡ ай, пентрȣ Єлена.

Ши пентрȣ дескълекáрѣ Рѫмȣлȣи, ши пре ȣрмъ ꙟпърáцїи рълменéщи, пре рѫндъ.

Ꙗшиждерѣ пентрȣ ꙟпърáцїи крещини, мáреле Костантин, кáреле аȣ ѕидит Царигрáдȣл, ши аȣ винит дин Рѫм де аȣ ашъѕáть скаѡнȣлъ ꙟпърѫцїеи ꙟ Цр҃иград. ши пре рѫнд тоци ꙟпърáцїи гречéщи, ши патриарши. ши пентрȣ сфн҃тел(е) съборъ шѫпте а тоáтъ лȣмѣ, кáре ла че ѕѝле де ꙟпърат с'аȣ фъкȣт, ши ꙟпотрива а кърор еретичи, ши кáре кȣм аȣ (ꙟ)пърѫцѫт, ѡри бȣн, ѡри ръȣ ши амар крещинилор. пънъ аȣ лȣат Тȣрчїи тоат(ъ) цинѣрѣ грéшилор(!) ши Царигрáдȣлъ. ши ꙟпърáцїи тȣрчещи пре рѫнд, скриш динтр'о карте че съ кáмъ тȣркогрéцїе, че асте скрисъ ꙟ лѝмбъ аръпáскъ ши тȣрчáскѫ, ши кȣ слóве гречéщи. Ꙗшиждерѣ ши пентрȣ диспȣтáцїѧ прѣ феричѝтȣлȣи папеи лȣи Силвестрȣ кȣ Ꙁамври жидовȣл връжитóрюл, ши кȣ алцїи донспръѕѣче жидови кѫртȣрари, соцїи лȣи Ꙁамври. ашиждерѣ кȣм ни съ каде съ не ꙟкинъм сфн҃телор икоáне, ши пентрȣ сфн҃теле пáщи ꙟвъцътȣ́ри. ши алте ꙟтребѣри кȣ ръспȣ́нсȣри. пентрȣ ачѣѧ, юбите четитóрюле, четинд, съ сокотещи ши кȣ минтѣ, къ четéнїѧ де истóрїи маре фолос, ши кȣноцинцѫ ши ꙟвъцътȣрѫ дъ, челор ȣрмътóри ши юбитóри де ѡстенѧл(ѫ). кȣ четѝтȣл сфн҃телор скриптȣри кȣноащем пре дмн҃ѕъȣ, ши-л рȣгъм пентрȣ ертарѣ гришѫлелѡр ноастре. кȣ читѝтȣл сфн҃телоръ скриптȣри кȣноащем лȣкрȣриле чѣле де мȣ́лцн ай трекȣте, ка кȣм лѧм ведѣ ꙟнаинтѣ ноастрѫ; къ мȣ́лци ѡáмени ꙟвъцáци аȣ трȣдит', ши аȣ ѡстенит', де аȣ скрис исторїи, а краи ши а ꙟпърáци, а домни ши а магистани(!) карїи кȣм ш'аȣ кȣмпътáтъ вїаца ши чинстѣ, арътѣндъ челор де пре ȣрмъ, ши лъсѫнд ꙟвъцътȣ́рѫ, ка фїе чине съ-ш поáтѫ кȣмпъта вїаца. адекъ де чѣле рѣле ши де хȣлъ съ съ ферѣскѫ, ши челор бȣне ши де лáȣдъ съ ȣрмѣѕѫ, кȣ мȣлтъ невоинцѫ съ-ш агонисáскѫ немȣритóрю нȣме; кȣм вей чети ꙟтр'ачáстѫ кáрте, чине кȣм ш'аȣ кȣмпътат вїáца ши чинстѣ, че лáȣдъ ши немȣритор нȣме а ръмас челор бȣни ши темѫтóри де дмн҃ѕъȣ; ши че хȣлъ челор тирáни, ши неꙟфрънаци ꙟ фап-

теле са́ле. спре ка́ре лꙋкрꙋ рог пре дмн҃ѕъꙋ съ-ц дѣ кꙋщет бꙋн, съ плине́щи десвръшит' лꙋкрꙋл ачеста, четинд ши аскꙋлтѫндъ кꙋ сънъта́те. ами́нь.

де бине воинто́рю юби́тꙋлꙋи четито́рю.
Павел граматик.

Legenda proroculuĭ Jeremia. (Fol. 65 b—66 b.*)

Пентрꙋ Іерс҃лим, ши пентрꙋ Іеремїѧ пророк, ши пентрꙋ Варꙋх ши Ꙗвемелех.

Шѝ ешинд Іереміѧ дела' мпъра́тꙋл, ꙗр аꙋ ꙟчепꙋт а плънџе ши а тѫнгꙋи Іерс҃ли́мꙋл, ꙗръ дмн҃ѕъꙋ аꙋ ѕис кътръ Єрмиѧ: Іереміѡ! съ те сколи ши съ-ц ѧ́й ꙋчени́чїй тъй, пре Варꙋх ши пре Ꙗвемилех ше́рбїй мїей, ши съ еши ден чета́тѣ Ірс҃ли́мꙋлꙋй, къ во́ю съ ѡ потопѣскъ, пе́нтрꙋ пъкателе норо́дꙋлꙋй че лъкꙋе́скъ ꙟтр'ѫнса; ши с(ъ) нꙋ зъбъве́щи, че съ те гриже́щи май кꙋрꙋнд, съ еши афа́ръ, пънъ нꙋ сосѣще пꙋтѣрѣ халдеилор, [ши съ вор лъꙋда, къ ѡ аꙋ добънди кꙋ пꙋтѣрѣ ши кꙋ търі́ѧ лор]**). ши съ нꙋ те кꙋпри́нѕъ ши пре ти́не съ пїе́й кꙋ дѫнишї́й. ши ѕи́съ іеремїѧ пророк(ꙋл): доа́мне! ꙗртъ-мъ съ гръе́скъ кътръ ти́не. шї-й ѕъс(ъ) дмн҃ѕъꙋ: гръѧ́ще. ѕи́с-аꙋ Іеремїѧ: дм҃не! вѣѕъ къ вей да чета́тѣ ача́ста пре мѫ́нꙋле халде́нилор, ши съ вор лъꙋда̀ къ ѡ аꙋ добѫндит, кꙋ търі́ѧ лор. че май бине съ-й фа́чй потоп сф҃нці́ѧ та сѫнгꙋр, ка съ нꙋ́ съ лаꙋде ей кꙋ търі́ѧ лор. ꙗр дмн҃ѕъꙋ аꙋ ѕис кътръ іереми́ѧ: іереми́е, сѫргꙋѧ́ще де еши май кꙋрꙋнд афар(ъ)! ꙗр халдеии нꙋ съ вор лъꙋда̀; къ пънъ нꙋ́ вою дешки́де еꙋ порциле четѣцїи, ей нꙋ вор (пꙋ)тѣ ꙟтра.

Ꙗръ Іериміѧ аꙋ мърсꙋ ла Варꙋх ши ла Ꙗвемелех, ши не ми́къ нꙋ́ врꙋ съ спꙋ́е лꙋй Ꙗвемелех, пентрꙋ къ ера фрикѡс, че нꙋмаи лꙋи Варꙋх аꙋ спꙋс. ши лꙋѫнд Іереміѧ пре Варꙋх аꙋ ꙟтра́тъ ꙟ бесѣрека Сиѡ́нꙋлꙋй, че ера фъкꙋ́тъ де Соломон ꙟпърат. ши ꙟнтрѫндъ Іереміѧ ши Варꙋх аꙋ фъкꙋт рꙋ́гъ кѫтръ дмн҃ѕъꙋ ши плѫ́нсъръ мꙋлтъ, ши жели́ръ сф҃нтꙋл Сиѡн, ши тот Ірс҃ли́мꙋлъ.

Ꙗръ кѫндъ фꙋ ꙟ ѕ҃ ча́сꙋри де ноапте, кꙋм фꙋ кꙋвѫ́нтꙋл лꙋй дмн҃ѕъꙋ, вени́т-аꙋ Іереміѧ ши кꙋ Варꙋх ла зи́дюлъ четѣцї́й, ши аꙋѕи́ръ гла́сꙋри мꙋлте де бꙋ́чиме ши въѕꙋ́ръ ꙟџери погорѫндꙋ-се ден че́рю, кꙋ фъклї́й апринсъ амѫн(ъ), ши стътꙋ́ръ

*) cf. 1682.
**) ditografiat de maĭ jos.

пре зидюриле четъцїй. ши възѫндъ Іеремїа ши кѹ Барѹх, пре ꙟџери погорѫнд кѹ фъклїи пре зидюри, аѹ ꙟчепѹт амѫндой а плѫнџе кѹ амар, ши ѕисеръ амъндой: доамне! ведем, ши крѣдем кѹвѫнтѹл тъѹ, че ай ѕис: къ нѹ вор авѣ ей нїче ѡ пѹтѣре, съ а четатѣ Іерслимѹлѹй пе мъна връжмашилор, пънъ нѹ вей дешкиде порциле, пентрѹ пъкателе ноастре. ши ѕисе дмнзъѹ: Іеремїѡ! тѹ съ ай пре тот нородѹл мїеѹ, пре Ізраилтѣнии, ши съ мерџи кѹ дѫнишїй ꙟ робїе ла Вавилѡн, ши съ-й мѫнгѫй кѹ кѹвинте бѹне, адѹкѫндѹ-ле аминте, къ ꙗръ-й вою мѫнгѫѧ, ши кѹ врѣме ꙟй вою мѫнтѹй ден робїе. ѕисе-аѹ Іеремїа: доамне! че вою фаче пентрѹ вешминтеле, ши ѡдоаръле чѣле скѹмпе а сфнтѹлѹи Сїѡн? съ ле дай, ѕисе дмнзъѹ, тоате ꙟ пъмѫнт, ши съ ѕичи ашѣ: аскѹл'тъ пеминте де кѹвѫнтѹлъ лѹй дмнзъѹ, челѹй че тоѹ ашъзат престе апе, съ-ци фїе аминте ши съ пъзъщи ачѣсте ѡдоаръ ши вешминте а сфнте касей лѹй дмнзъѹ. ши ѕисе Іеремїа: дмне! даръ кеиле бесѣречїи че ле вою фаче? съ ле ай, ѕисе дмнзъѹ, ши съ ле арѹнчи спре соаре, ши с(ъ) ѕичи: съ ле ай тѹ соаре асѹпра та, ачѣсте кей ши фоарте съ-ци фїе аминте, пънъ кѫнд те ва ꙟтреба дмнзъѹ пентрѹ дѫнселе. ши ꙗръ ѕисе Іеремїе пророк: доамне! че вою фаче лѹй Авемилех крединчосѹлѹи мїеѹ, кареле миѹ слѹжит' кѹ дрептате, ши м'аѹ скос ден гроапа чѣ аджнкъ а ѡаменилѡр челор морци, че м'аѹ фост бъгат' Седекїе ꙟпърат? къ нѹ ме'р хй кола съ вазъ перирѣ Іерслимѹлѹй, къ ꙗсте ѡм фоарте фрикос. ѕисе-аѹ дмнзъѹ: съ-л тремици кѹ ѡ кошницъ ла вїа Агрипей. ꙗръ де те ва ꙟтреба чинева, съ ѕичъ, къ л'ай тримис съ адѹкъ смокине дела вїа Агрипїй. ши де-ц ва ѕиче чинева: че-ц сѫнт бѹне смокинеле? ꙗръ тѹ съ ѕичи, къ аша аѹ ѕис дмнзъѹ: де смокинеле че ва адѹче ел, вей съ дай нородѹлѹй кърѡр вор фи бол'нави, ши кѫт' вор мѫн'ка де ачѣле смокине, ꙟдатъ съ вор тъмъдѹй. ши дак(ъ) ва мерџе ла вїа Агрипей, ѥѹ ꙟл вою адорми аколо, пънъ че съ ва ꙟтоарче нородѹл ден робїе, дела Вавилѡн. ꙗръ Іеремїа пророк дѹпъ кѹвѫн'тѹлъ лѹй дмнзъѹ, аѹ ꙟтрат ꙟ Сїѡн, ши аѹ лѹат' ѡдоаръле ши вемѫнтеле, адекъ сфнтѹлъ кивѡт, кѹ сфнтеле лѣспеѕи, кареле лаѹ дат дмнъзъѹ лѹй Мѡиси ꙟ мѹнтеле Синае, ши сфнтѹлъ престол чѣлъ де мѹлт прецъ, ши сфнтѹл свѣщник, ши ле дѣде тоате пъмѫнтѹлѹй съ ле поарте де грижъ. ꙗръ адоа ѕи ꙟ ръсърїтѹл соарелѹй, лѹѫнд Іеремиа кеиле свнтѹлѹй Сїѡн лаѹ арѹн'кат спре соаре. ши ѕисъ кътръ Авемелех: съ мерџи пънъ ла вїа Агрипей, съ адѹчи смѡкине. ꙗр Авемелех ꙟтребъ, де че трѣбъ-ц сѫнт смо-

кінеле? ꙗръ Ієремі́а ꙗꙋ спꙋс, прекꙋм ꙟл ꙟвъцасъ Дмнѕъꙋ. ꙗръ Варꙋх ꙗꙋ ѕис Дмнѕъꙋ, съ нꙋ-л ꙟ ꙟ робіе кꙋ джн'сꙋл, ши л'аꙋ лъсат прекꙋм фꙋ кꙋвжнтꙋлъ лꙋй Дмнѕъꙋ.

Ші ешй Варꙋх ден четáте, ш'аꙋ ꙟтрат ꙟтр'о пéщере, съ нꙋ вáѕъ перйрѣ четѣцїи Ієрслимꙋлꙋи; ши дѣчїй нꙋмай въѕꙋ пре Ієремі́а пророк, пънъ кжнд с'аꙋ ꙟторсъ ден робіе ꙗр ла Ієрслим.

Ꙗръ Авемелех а мърсъ ла віѧ Агрі́пей, ши аꙋ кꙋлес смокі́не, кꙋм л'аꙋ ꙟвъцат Єремі́а пророк ши пꙋрчеѕинд съ віе, и с'аꙋ фъкꙋт а адормй, фі́инд ꙟтрꙋ амїаѕъ-ѕи, ши кꙋлкъндꙋ-съ съ ацинаскъ сꙋпт ꙋмбра ꙋнꙋй пѡм, ши пꙋсъ кошница кꙋ смокі́нил, сꙋпт кап. ши фꙋ адормит аколѡ тóкма шѣптеѕѣчи де ай. ши-л акопери аколѡ Дмнѕъꙋ пентрꙋ рꙋга Ієремїей пророк, пентрꙋ съ нꙋ май вáѕъ ръсжпа ши прада Ієрслймꙋлꙋй.

Impărăţia Sultanilor: Mehmet, Ahmat, Mustafa, Osman şi Murat.

(Fol. 309 a — 309 b.)

Ꙟпъръці́а лꙋй Мехмéтъ, фечорꙋл лꙋй сꙋлтан Мꙋрáт'. кап. ск.
Стътꙋ ꙟпърáт' сꙋлтан Мехмéт', ши ꙟпъръци. ѳ. ай кꙋ бꙋн кꙋмпът, ши кꙋ пáче ꙟ ѕі́леле лꙋй, ши болнъвиндꙋ-съ аꙋ мꙋрі́т'.

Ꙟпъръці́а лꙋй сꙋлтан Ахмáт'. кап. ска.

Дакъ аꙋ мꙋрі́т' сꙋлтан' Мехмéт'. ꙟпъръцй фіꙋ-съꙋ сꙋл'тáнъ Ахмáт'. дї. ай тот кꙋ пáче. ачéстъ ꙟпърáт' аꙋ зидитъ ꙋн мечéтъ фоáрте мáре ши фрꙋмос, кꙋ патрꙋ минарѣле ꙟ патрꙋ кóрнꙋри а мечéтꙋлꙋи, ꙟналте песте сáмъ, ꙋнде съ сꙋе хóџѣ де стрі́гж; ши ꙟ лонтрꙋлъ мечетꙋлꙋи ꙟкъ маи синтꙋ доáж минарѣле, ши ѧсте лꙋкрꙋ минꙋнáтъ ши фрꙋмóс, ши де мáре ꙗсте мáй кът' сѳа Сѡфїе. шї-й пꙋсъ нꙋмеле: ахматїа, пре нꙋмеле сѣꙋ, ши аꙋ мꙋрі́т' ши ель.

Ꙟпъръці́а лꙋй сꙋлтан Мꙋстафа.

Дꙋпъ моартѣ лꙋй сꙋл'танъ Ахмáт', стътꙋ ꙟпърáт' сꙋлтáн' Мꙋстафа, фрáтеле лꙋи сꙋлтáн Ахмáтъ, ши ерꙗ блжндъ ши милстивъ. ши кꙋм стътꙋ ꙟпъратъ, ꙟдатъ тримисъ де слобоѕі́ тоáте ꙟкисóриле ми темницъле, ши ꙟбла ла ведѣре прин' тóтъ Царі́градꙋлъ. ꙗр фїиндъ ашѣ блжнд л'аꙋ мазилі́т' де ꙟпъръціе, ши аꙋ пꙋс ꙟ лóкꙋл лꙋй пре фрáте-съꙋ сꙋл'тан Ѡсман, ши ꙟпъръци пáтрꙋ ай.

Стътꙋ ꙟпърать сꙋлта(н) Ѡсман. ачеста ера юте ши порнит' фоарте, цїиндꙋ ши лꙋкрꙋл таре, шй пре еничари цинѣ фоарте скꙋртꙋ ши таре, ши пентрꙋ ачѣа съ ръдикарь ши л'аꙋ шморжт. де ачеста ꙟпърат съ поменѣще ꙟ исторїа де домнїй църїй Молдовей, къ аꙋ венит асꙋпра цържй лешещий, ши погоржндꙋ-съ ши Лѣшїй пънъ ла Хотин, аколо съ тъбърърж пънъ а соси Тꙋрчїи. ши дънд ръзбою Лѣшилор, нꙋ-и пꙋтꙋръ добъндй, къ ера ꙟкиш ꙟ шанцꙋри. ши пре ꙋрмъ съ ꙟпъкаръ ши съ ꙟтоарсъръ чинеш ла цара са. ши с'аꙋ прилежит венирѣ ачелꙋи ꙟпърат, прин цара ноастръ Молдова, кънд домнїа Ѧлеѯандрꙋ водъ Илїаш, ꙟ анїи ‚зрл, прекꙋм скрїе лѣтописъцꙋл цържй Мѡлдѡвей. дꙋпъ че аꙋ шморжт' еничарїй пре сꙋлтан Ѡсман, ръдикаръ ꙟпърат' пе фрате-съꙋ пре сꙋлтан Мꙋстафа ал доиле ржнд ши аꙋ ꙟпъръцит. д҃. ани.

Сꙋлтан Мꙋрат.

‚ахкд ани дела х҃с стътꙋ ꙟпърат сꙋлтан Мꙋрат, фечорꙋлъ лꙋй сꙋлтан Ѧхмат. ачеста ера бꙋн ши витѧз маре, ла юдѣцъ дирептъ, юбиторю де крещини. ѩръ ръзбоаеле, ши витежїиле лꙋй, ч'аꙋ фъкꙋт' ши къте четъци аꙋ добжндит, алес кжнд аꙋ мерсꙋ ла Бавилѡн четатѣ ча маре, ши ꙟ лꙋме веститж, ши кжт сїнце с'аꙋ върсат, ам лъсат съ скрїе алцй лѣтописъци; ѩр ной ам фъкꙋт конецꙋлъ лѣтописъцꙋлꙋи ностръ, айче ла ꙟпъръцїа ачестꙋи ꙟпърат бꙋн ши дестоиник, сꙋлтанъ Мꙋрат'.

Ѩръ лꙋй дмнзъꙋ славъ, чинсте ши ꙟкинъчюне ꙟ вѣчии вѣчилоръ. аминъ.

L.

1651.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de răscumpărare.

(Jaşĭ 7159.)

† адекж нои костантин чогѡлѣ спътар мари. ши накꙋл комис мари. ши пътрашко чогѡлѣ столник мари. скрїем ши

дъм цире, кȣ часть скрисоаре а ноастрь. кȣм аȣ венит ꙟн-
наинтѣ ноастрь честȣ ѡм, анȣм(е) андроник кȣ сорориле сали,
соломїѧ ши вървара ши ȣн фрате а лор накȣл, пентрȣ ѡ па-
гȣб(ъ) че аȣ фъкȣт андроник кȣ соцїиле сали, накȣлȣи збиръи
кѫнд кȣ къзачїи. ши аȣ принсȣ де фаци ȣнѣлте ла дьншїи,
доѡ кȣпе де арџинтȣ ши шѣпте-зечи де лен. дечи ꙗȣ пьрът
накȣл збирѣ ла мьрїѧ-са водѫ. ши ꙗȣ дат платничи, ши ꙗȣ
пȣс ла ꙟкинсоари. дечи кȣ алть н'аȣ авȣт кȣ че плъти, че аȣ
дат а лор парци де ѡчни(ъ), дин сат дин дьрмьнеци цȣмь-
тате. ши дин сат дин кръчȣнѣни (!) а патра парте. ши дин сат
дин кичера а патра парте пaртѣ лȣи, ши сȣрориле лȣи че скрїе
маи сȣс, аȣ дат пьрцили лор, пентрȣ фрате-сьȣ, ка сь-и юшȣ-
рѣзе дин невое че аȣ авȣт. ши еȣ тьȣтȣл армаш, ꙗм дат ши
ꙗм слобозит дин кисоари пе кȣвънтȣл мьрїи сали лȣи водь,
пънь сь ва принде ши соцїѧ лȣи, глигорашко бобеи. дечи нои
дѣка-м възȣт кь аȣ венит ꙟнаинтѣ ноастрь, ши с'аȣ токмит
де аȣ дат ачѣле пьрци де ѡчин. ам фькȣт накȣлȣи збирьи
ачѣсть скрисоари, ка сь-и хїе де крединць, ши сь-ш фак(ь) ши
дерѣсь домнеци. ꙗр пентрȣ крединца, нои ам искѫлит, ши
ам пȣс печецили ка с(ъ) сь цїе.

ȣ ꙗс лт҃ ,зрнѳ. юл. и҃. днь҃.

LI.

1651.

(Collect. Acad. Rom.)

Schimbare de moşii.

(Jaşi 7159.)

Ꙗдекъ еȣ геѡргїе мареле пъха(р)ник, скрїȣ ши мъртȣрисескȣ,
кȣ чест запис ал мїеȣ. кȣм м'ам токмит, кȣ дȣмнѣлȣи, кȣ
григорашко пръжескȣл, меделничѣрюл чел маре, ши ам фъкȣт
скимбътȣрѫ ꙟнтре нои де бȣнъ воꙗ ноастръ, кȣ але ноастре
дирѣпте ѡчине, ши кȣмпърътȣри. ши ꙗм дат еȣ дȣмисале
пръжескȣлȣи мдлнчерюл, але мѣле дирѣпте ѡчине ши кȣм-
пърътȣри, цȣмътате де сат де томеци, че ꙗсте ꙟ цинȣтȣл
хърлъȣлȣи, ши а треѧ парте де сат де въсканич, че ꙗсте ла
цинȣтȣл рѡманȣлȣи. кѡ (!) лѡкȣл де хъцѣе (l. хълъцѣе) ши де
мѡри, ши кȣ тѡт венитȣл. ꙗръ дȣмнѣлȣи мꙗȣ дат мїе скимбъ-

тѹръ пентрѹ скимбътѹрѫ. сатѹл влъичѣнн, че синтѹ пре апа жижїе, ↑ цинѹтѹл дшрѡхѡюлѹи, кѹ лѡк де хелещеѹ ши де мшри ↑тр'апа жижїе, ши кѹ тот венитѹл. ши ↑ токма(ла) ноастръ с'аѹ тъмплат дѹмнѣлѹи кѡстантин чоголѣ спътарюл чел маре. ши пътрашко чоголѣ стшлникѹл чел маре. ши григоріе житиничѣрюл чел маре. ши статїе ал донле вистиарник. ши дамаскин. ши некѹлаи. ши илїе арапѹл, вѡрничїи де глоатъ. ши алци бояри. ши воинич. дин наинте 'дин кѹрта мърїеи сале домнѹ ностру. ши пентрѹ крединца, ка съ не фїе де мъртѹрїе ш'аѹ пѹс тѡц печециле ши аѹ искълит кѹ мънѹли лшр, ши кѹ нои де преѹн(ъ). ши еѹ дѹмитрашко ѹрикар ам скрис ка съ с(ъ) щїе.

ѹ ꙗс влто ,зрнѳ. фев. з.

LII.

1651.

Ѱа́лтиръ. че съ зи́че кънта́рѣ, а фериче́тѹлѹй пророк' ши ↑пърат' двдь.... ↑ четата Белгра́дѹлѹи. влѣто ,зрнѳ. а шт рждства хсва ,ахна декем: ке дне.

(4⁰. XVIII foĭ nepag. + 300 paginate.)

Predoslovie. (Fol. VIIa—VIIIb.)

Предослóвїе ла ѱалти́ре ши кътръ четиторю.

Деспре лáѹда ши́ де́ фолосѹл ѱалти́рїй. майнте де́че́ ам́ ↑чáпе, а изкоди́ ѱал'ти́ра, де́н ли́мбѫ жидшваскѫ, пре́ ли́мбѫ рѹмънѣскѫ, съ нѹ́ ва фи́ де́ фолóсь, ↑кѫ ↑ дешѣрт' нѹ́ ва фи́ крещи́ннлорь, ѡ (юбите четитóрю) съ аръталм ↑тѣю чѣсте, ↑, лѹкрѹри:

↑тѣю аратѣмь, къ ѱалти́ра ѫсте кáрте сфнтѫ, ши́-й лъѹдáтѫ, ши́ фоáрте-й де фолóсь сѹфлетѹлѹй шмѹлѹй. адоáшрѫ, деспре́ сѹмма ѱал'ти́рїй. а тре́ѧ шарѫ, деспре́ пърциле ши деспре рѣндѹль ѱал'ти́рїй. апáтра шарѫ, съ цинм де скрисоáрѧ ѱалти́рїй, чи́не аѹ скрис ѱал'ти́ра, двдь нѹмай, сингѹрь аѹ ши алцїи? деспре чѣста кѹ врѣра лѹй ↑мнзъѹ пре́ рѣнд' кóм' гръй, ка съ ↑целѣгѫ тоц четитóрїи крещин,

кътꙋ-й дѐ дестойникѫ ѱалтирѧ, ши де трѣбѫ. ꙟтѣю дѐ де-стойничїѧ шѝ лаꙋда ѱалтирїй.

Па́вель апс҃тль ꙟн адѡаѡ ка́рте ла тимоѳеи глав. г҃. сх҃. зі҃. чѐ зиче грьйиндь деспрѐ тоатѫ скриптꙋра сф҃нтѫ а лецїи ноа́ѡ: тоа́тѫ скриптꙋра дѐ дꙋмнезеꙋ-й ръсꙋфлатѫ, шї-й де фолось спрє ꙟвъцътꙋрѫ, спрє чертаре, спрє дожанѫ, шѝ спрє ꙟвъцътꙋрѫ карѣ-й ꙟ дерептате. маи вьртось ка пентрꙋ ръбдарѧ скриптꙋрилѡр, нъдѣжде сь авем. кор. глав. єі. сх҃. д҃. ачаста тоате кꙋ адевър сь пот зиче деспрѐ ѱал'тире. кь ѱал'тирѧ єсте ръсꙋфлатѫ де дх҃ꙋль сф҃нть, пентрꙋ ачѣѧ-й карте сф҃нтѫ; оуна дин кърциле сф҃нте а лецїей векй, шї-й де фолось спрѐ ꙟтърирѧ кредин҃цїей крещиннещи. кꙋм сь аратѫ динтр'ачаста, кь хс҃ шѝ апс҃лїи лꙋй адꙋкь мъртꙋрїй мꙋлте, деспре мꙋлте лꙋкрꙋри, дин ѱал'тире ꙟтрꙋ лѣцѧ ноа́ѡ. хс҃ връндь сь арате кь меса нꙋ-и нꙋмаи фїюл лꙋи двд҃, адꙋсе кꙋвинтеле лꙋи двд҃ ꙟнаинте, кареле-с скрисе ꙟ ѱал: ро҃. сх҃. а҃: зисе дмн҃ꙋл дмн҃ꙋлꙋй мїеꙋ и проча. ꙟ каре кꙋвинтел(е) кѣмѫ прѐ хс҃. кь-й дмн҃ꙋль лꙋй двд҃ь; мао҃. кв҃. сх҃. мг҃.

Ѩрѫ дꙋпѫ ꙟвїерѧ лꙋй хс҃. врѣндь а аръта оучн҃нчилѡрь сѣй, кь месїей н с'аꙋ къзꙋть а кинꙋй, шѝ а ꙟвїѧ дин ꙟ морци а. г҃. зи́, шѝ а проповедꙋй ꙟ нꙋмеле лꙋй, покъинца шѝ ертъ-чюнѧ пъкателѡр тꙋтꙋрѡр лимбилѡрь, адꙋче мъртꙋрїи нꙋ нꙋ-маи дела Моиси шѝ дела прорчи, чѐ шѝ дин ѱалтире. ашиж-дерѧ шѝ апс҃лїи мъртꙋрисескь дин ѱалтире. Петрꙋ апс҃ль ꙟ проповеданїѧ лꙋй динꙟтѣй, карѧ фъкꙋ ꙟ Їерс҃лим ꙟ зꙋа де Рꙋсалїи, кътрѫ мꙋлцимѧ Жидѡвилѡрь, врѣндь а аръта кь Їс҃. пре кареле-л ръстигнирѫ єсте хс҃. аꙋ месїѧ. адꙋсе дин єі҃, ѱал. сх҃. і҃. аі҃. ꙟ кареле прорчѣще деспре ꙟвїарѧ лꙋй хс҃. ꙟ дѣн. в҃. сх҃. ко҃. ши ѩрѫ Пѣтрꙋ врѣндь а ꙟнтъри Їлтѣнїи ꙟ кредин҃ца лꙋй хс҃, карїи єра атꙋнчи ръшкирац ꙟ Понть, ꙟ Галацїѧ, ꙟ Кападокїѧ ꙟ Ѩсїѧ, шѝ ꙟ Виѳанїа: ꙟтр'алте прорчїй кареле адꙋче деспре хс҃, адꙋче кꙋвинте ден ѱалом: рзі҃. сх҃. кв҃. оунде зич(е): пїатра карѧ нꙋ ѡ сокотирѫ зидиторїи, ачаста фꙋ капꙋл' оунгюлꙋй. каре кꙋвин'те хс҃. щїин'д' кь сь скрисе деспрѐ ел', ле адꙋсе ꙟнайн'тѧ попилѡр ши бътрѣнилор, мо҃. ка҃. мв҃. Павель апс҃ль, ашиждерѧ ꙟ Ѩнтиѡхїѧ, повестин'д' ꙟ синагѡга Жидовилѡрь, врꙋ сь арате кь Їс҃. кареле аꙋ фост' ръстиг'нит' ꙟ Їерс҃лим ѧсте хс҃, аꙋ месїѧ, адꙋче мъртꙋрїе ден. в҃. ѱал. сх҃. з҃. зикѣн'д'ь: фїюль мїеꙋ єщи тꙋ, єꙋ астѫзи те нъскꙋю; ши ден єі҃ ѱал. сх҃. і҃. зиче: нꙋ вери да сф҃нтꙋль тѣꙋ сь вазѫ пꙋтрецюне. ѩрѫш' Павел' врѣндь сь арате, кь ѡмꙋль сь

ꙟдерѣптѫ ꙟнаинта лȣй дм҃нзъȣ, ден кредин'цѫ. адȣче ꙟнаин'те кȣвин'теле лȣй дв҃дь, ден' ѱал. ла. сх҃. в. динтр'ачаста ден тоате, поате ведѧ съвай чине, къ хс. шй апслїн лȣй аȣ цинȣт' ѱалтира, скриптȣрѫ ст҃нтѫ.

Psalm 18. (Fol. 30a—31a.)

Ѱалом дв҃дв ні҃.

Кȣвъ̃н'тȣль лȣи дв҃дь дать май марелȣй кънтъторнилорь.

1. Чѣрюриле спȣн' слава лȣй дм҃незъȣ, шй фапптȣль мѫнȣлор лȣй вестѣще търїе. 2. Ѕїа ѕилеѥи из'бȣк'нѣще кȣвън'т, ши ноапта нопцїей спȣне ꙟцелепчюне. 3. Нȣ-й гласъ нѣчи кȣвинте, оунде съ нȣ сѫ аȣзѫ гласȣль лорь. 4. Єпре тоть пъмѫнтȣль ешй вѣста лорь*), шй пънѫ ꙟ марциниле лȣмїей граюриле лорь, пȣсе соарелȣй кортȣ ꙟтрȣ але. 5. Шй ель кѧ оунь мире ешиндь дин кънмара са, бȣкȣръ-се ка оунь пȣтѣрникь, алергънд' ꙟтрȣ кала са. 6. Дин марцина чѣрюрилорь ешира лȣй, ши ꙟкȣнцȣрара лȣй пънѫ ла марцинеле пъмънтȣлȣй,**) шй нȣ-й чине съ се аскȣнзѫ де кълдȣра лȣй. 7. Лѣџа дм҃нȣлȣй ꙟтрѣгѫ, ꙟтоарче сȣфлетеле; мъртȣрїа дм҃нȣлȣй кредин'чоасѫ, ꙟцелеѱцѣще поробочїи***). 8. Порѫнчиле дм҃нȣлȣй дерѣпте, веселитоаре инимїеи; порън'ка дом'нȣлȣй кȣратѫ, лȣминътоаре окилорь. 9. Фрика дм҃нȣлȣи кȣратѫ, рѫмѫне пънѫ ꙟ вѣкь; џюдекѫриле дм҃нȣлȣй адевърате, ꙟ дерептате ден preȣнѫ. 10. Май доритe-сь де кътъ аȣрȣль, шй декѫт' аȣрь мȣлть-лъмȣрит'†); шй май дȣл'чи декѫть мїєра шй декѫть стрѣда фагȣрȣлȣй. 11. Єлȣга та ꙟкѫ съ лȣминѣзѫ дентрȣ але; шй ꙟ пъзитȣра ачелора мсте платѫ мȣл'тѫ. 12. Грешалеле чине ле ва ꙟцелѣџе? де аскȣн'селе мѣле кȣръцѣще-мѫ. 13. Шйферѣще слȣга та (де пъкать), нъпрасниче, съ нȣ-ми ꙟвънгѫ мїе; атȣн'че воїю фи ꙟтрегȣ шй воїю фи кȣрать де пъкать маре.

14. Ши фїе-ци пре вое кȣвинтеле ростȣлȣй мїеȣ. шй кȣџетȣль инимїй мѣле ꙟнаинта та††) дм҃не, търїа мѧ шй ръскȣмпъръторюль мїеȣ.

cf. 1577.

---

*) Glose marginale: порȣнка лорь. **) черюрилорь. ***) неџиȣторїи.
†) пїетри скȣмпе. ††) пȣрȣре.

Psalm 48. (Fol. 87a—89a.)

Ѱáломь м͠и.

Кѣн'текȣль фїйлорь лȣ́й Кѡ́рїе, дáть дáскалȣлȣ́й кън-
тѣрнлорь.

1. Ꙗȣзи́цн ачáста тóате лимбиле, лȣáцн ами́нте тóци лъкȣн-
тѡ́рїи пъмѣнтȣлȣ́й. 2. Ꙟкѫ шѝ вóй фїнй ѡáменнлорь, шн вóй
фїйй бѡꙗ́рнлорь, ꙟпреȣ́нѫ богáтȣль шѝ сȣрȣмáнȣль. 3. Рóстȣл
мїеȣ грьѣ́-ва ꙟцелепцїе? шн кȣ́цетȣл' и́ннимїй мѣле щїи́нцѫ.
4. Плекáю спрѐ пи́л'дѫ оу́рѣкѧ мѧ: деш'ки́де-вою ꙟ ѱа'ти́ре
гъчиторнле мѣле. 5. Кѣчи м'áш тѣме ꙟ зи́ле де пери́ре? кѣнд'
мѫ̀ ꙟкȣ́н'щюрѫ стрꙿъмбътáтѧ кълкѣнлорь мѣле? 6. Ден' чѣ́ѧ
че сѫ нъдъждȣ́ескь ꙟтрȣ авȣцїа лор, шѝ ꙟтрȣ мȣл'ци́мѧ бо-
гътѣцїй лор лáȣдъ-сѫ, 7. Прѐ фрáтеле ни́ме нȣ́-ль пóате ръскȣм'-
пърà, ничи пóате дà лȣ́й дȣмнезѣȣ прéцȣл' ръскȣмпъръри́ей лȣ́й.
8. Къ скȣ́м'пъ е ръскȣм'пърáрѧ сȣфлетȣлȣ́й лѡ́рь, дѣ нȣ́ сѫ
пȣтѣрѧ сфърш́й ꙟ вѣкь. 9. Шѝ съ вїáзе ꙟкѫ пънѫ ꙟ вѣк',
шѝ съ нȣ вáзѫ пȣтрецю́не. 10. Къ фїе чи́не вѣде, къ ꙟцелéпцїи
ꙟкѫ мѡрь, ꙟпреȣ́нѫ небȣ́нȣль шѝ неꙟцелепи́тȣль пїерь, шѝ лáсѫ
стрии́ннлорь богътѣцнле сáле. 11. Шѝ ꙟкѫ кȣ́цетȣль лóрь
ѧсте, къ вóрь ръмънà кáселе лóрь ꙟ вѣкь; шѝ сълáшнле
лóрь, ден нѣмь пънѫ ꙟ нѣмь; пентрȣ ачѣѧ вестéск' нȣ́меле
лóрь прѐ пъмъить. 12. Ꙟрѫ ѡ́мȣл' кáреле-й ꙟ чинсте, ни́че ꙟтрȣ
оуна нȣ ва ръмънà, асъмънá-съ-ва добнтóачелорь чѐ пїерь.
13. Ꙗчáста-й кáлѧ лóрь, съва къ-й ꙟтрȣ ѧ небȣнїе; ꙟкѫ ръмъши́-
целе лóрь воéскȣ-ѡ кȣ̀ рóстȣль съȣ. 14. Кà ѡ́йле пȣ́не-ворь прѐ ей
ꙟ ꙗдь, шѝ мóартѧ ва амистȣ́й прѐ ей, шн ꙟ диминѣца*) ачѣѧ,
домни́-ворь дирéпцїи прѐ ей, шн фáца лóрь съ вà ꙟвекѝ ꙟ
мормънть, дȣпѫ чѐ ва ешн фїе чи́не ден сълáшȣль лȣ́й. 15. Ꙟрѫ
дм͠нзѣȣ ва ръскȣмпърà сȣ́флетȣль мїеȣ ден пȣтѣрѧ ꙗдȣлȣ́й,
кънде мъ вà прїймѝ лà си́не. 16. Нȣ́ те тѣме кънд' съ ꙟбогъ-
цѣще óмȣль; аȣ кѣн'д съ вà мȣлцѝ слава кáсей лȣ́й. 17. Къ не-
ми́кѫ нȣ вà дȣ́че кȣ̀ си́не, кънде ва мȣ́рѝ, ни́че вà погорѫ̀
дȣпѫ ель слáва лȣ́й. 18. Єъвà къ сȣ́флетȣль лȣ́й ꙟ вїáца лȣ́й
с'áȣ бл͠свитъ, шѝ вóрь лъȣдà прѐ ель, къ ш'áȣ фъкȣ́ть би́не.
19. Єъвà къ арѫ ацю́н'це вїꙗца лȣ́й, пънѫ ꙟ вїꙗца пъринци-
лорь лȣ́й, ꙟкѫ пѣнѫ ꙟ вѣкь нȣ́ ворь ведѧ̀ лȣми́нѫ. 20. Омȣль
фїи́н'дь ꙟ чи́н'сте шѝ нȣ̀ ꙟцелѣце, асамънъ-сѫ добитóачелор
кáреле пїер'.

*) Glosă: Sȣа де апóй а цодéцȣлȣи.

Rugăciunea lui Jona prooroc. (Fol. 286a—287b.)

Ѧ. ѕ҃. кънтаре : рꙋгъчюна лꙋй Іѡна пророкь, кънд с'аꙋ рꙋгать дин мацеле китꙋлꙋи. (Jona cap. II, v. 3—10.)

3. Стрнгаю ꙟтрꙋ невоа ма къгрж Дмнꙋль мїеꙋ, шй аꙋзи-мж. дин рынза ѡдꙋлꙋй стрнгаю шй аꙋзй гласꙋль мїеꙋ. 4. Арꙋнкатꙋ-м'ай ꙟтр'адънкꙋль мижлокꙋлꙋй мърилорь, шй апеле ꙟкꙋ(н)цюраръ-мж, тоате оун'деле тале шй тоате валꙋриле тале трекꙋрж престе мине. 5. Шрж еꙋ знчѧ : лепъдать сънт' денаинта окилор тъи. ꙟкж нꙋ вою ꙟчетѧ а къꙋтѧ кътрж бесѣрека сфнцїей тале. 6. Ꙟпрецюраръ-мж прѣ мине апеле пънж ла сꙋфлетꙋл' мїеꙋ. адън'кꙋл мж ꙟпрецюрж, шн съ ꙟклъчн прецюр капꙋл мїеꙋ. 7. Погорѣю ла ръдъчинеле мꙋн'цилор, шн мж ꙟкꙋе пъмънтꙋл' кꙋ рътѣѕеле лꙋй ꙟ вѣк'. шрж тꙋ дмне, скоєшн вїаца ма дин пꙋтрецюне, дмнезеꙋл' мїеꙋ. 8. Кънд съ сфър'шїѧ сꙋфлетꙋл' мїеꙋ дин мине поменїа-мж дѣ дмнꙋл', шй ꙟтрж кътрж тине рꙋгъчюна ма, ꙟ весѣрикж сфнтж а тѧ. 9. Карїи ꙟмблж дꙋпж минчюни деширте, де мила тѧ съ пъръсеск'. 10. Шрж еꙋ кꙋ гласъ де нсповеданїе жиртвескꙋ цїе, шй чѣм' фъгъдꙋнт да-ц-вою цїе. а дмнꙋлꙋй ѧсте спсїа.

LIII.

1652.

Ꙟдерептарѣ леџїй кꙋ дмнезеꙋ ..... ꙟ Тѫрговище....

влѣт ‚зрѯ. алꙋи хс. ‚ахнв.

(Fol. XXV nepag. + 795 pagini paginate.)

Predoslovia ântăia. (Fol. Ib—IIa.)

Прѣ сфнцитꙋлꙋй шн прѣ ꙟцелептꙋлꙋй міеꙋ, шн кꙋ тоате фелюриле де флѡри але дарꙋлꙋй дхꙋлꙋй сфнтъ ꙟподобитъ, токма апслилѡр. с : с : Стефанъ. митрополит аль Търгѡвищїй. еѯархꙋлъ плаюлꙋй, шн а тѡатж оунгровлахїа. чел че е май жос скрис, ка ꙋи фїю сꙋфлетескъ шн де немика рѡбъ, кꙋ тот сꙋфлетꙋлъ чѣре, роагж шн прїаще тоатж сънътатѣ, шн бꙋна петрекание де ла оунꙋлъ ꙟтроцъ дмнезеꙋ.....

Ѧчаста аꙋзиндъ шй еꙋ май микꙋлъ, простꙋлъ шн плекатꙋл' прах де сꙋптъ пичѡареле чинстите але сфнцїей тале (ѡ

сф҃нте крѣще-те) де мꙋлци Лакедемѡнѣни, воию кꙋ тоатѫ инема кꙋ бл҃гословѣніа ши ꙟдемнарѣ сф҃нціей тале, а препꙋне ачастѫ ꙟндрептаре де лѣце дъпре лимба еллинѣскѫ, пре лимбѫ проастѫ рꙋмънѣскѫ. нꙋ доарѫ де ꙟ невредничіа простимей мѣле, сау дъ ве (!) ꙟтр'о ꙟвъцътꙋрѫ ꙟвъцатъ, фъръ нꙋмаи кът м'ам испититъ а линце пре дин афарѫ пꙋцинелъ граммáтика ши сꙋнтаѯисꙋл'. че кꙋ тоатѫ минтѣ, ꙟцелепціа, аратарѣ, спꙋнерѣ ши ꙟдрептарѣ а кꙋвіосꙋлꙋй ꙟтрꙋ иеромонаш кѵр Ігнатіе Петрици, ши алꙋй Пантелеймонъ Ангаридн, даскали десъвършитъ амъндѡй дела Хіѡ, вестиц' ши фоарте искꙋсици ꙟтрꙋ тоатѫ дꙋмнезеѧска скриптꙋрѫ. дрепт' ачѣа (ѡ сф҃нте върхꙋле!) пентрꙋ мꙋлтꙋл' харъ де кꙋчеріе а недъстоиничіей мѣле, кареле амъ кътрѫ сф҃нціа та (мъкаръ де нꙋ-м сънтъ копци стрꙋгꙋріи вицїй мѣле) прїимѣще трꙋда ши остенѣла ка ꙋнꙋй недъстоиникъ. прїимѣще ачестъ даръ микъ, кꙋ мꙋлта проастъ амѣ минте некꙋпринсъ. прїимѣще гръдина кꙋ флѡриле Раюлꙋй ꙟподобитѫ, ши съдите кꙋ бꙋна мирисмѫ а дарꙋлꙋй дх҃ꙋлꙋй сф҃нтъ. прїимѣще ка чел пꙋмнъ де апѫ че дꙋсе челъ сърак ла челъ ꙟпъратъ. прїимѣще, ши пре мине бласвѣще. ка еꙋ тикълосꙋл песпе бласвенїа ши ертарѣ сф҃нціей тале, съ добъндескъ ертаре мꙋлтелѡр мѣле ꙟфꙋмеденїй де пъкате.....

прѣ ѡсщинства вс҃. не потребный рабъ

Данїилъ: М. Панонанъ.

Predoslovia a doua.

(Fol. IIIa.) Стефанъ, кꙋ мила лꙋ дмн҃зеꙋ, митрополит' алъ Търгѡвищїй, еѯархꙋл плаюлꙋй, ши а тоатѫ оунгровлахїѧ. прѣ сф҃нцилѡръ архїепискѡпи, митропѡлици, юбиторилѡр де дмн҃зеꙋ епискѡпи, егꙋменилѡр, ши тꙋтꙋрѡръ пъринцилѡр дх҃овничи ши протопѡпи, хиротѡниціи де дмн҃зеꙋ песпе мъна архїерѣскѫ. ашиждерѧ ши атоате рындꙋѧлеле чѣле де афарѫ, сънтатє ши спсенїе роагѫ ши прїаще.

Тоатѫ скриптꙋра карѣ ѥсте ꙟсꙋфлецитѫ де дмн҃зеꙋ, (ѡ православничилѡр чититор) фоарте ѥсте де фолос, де ꙟвъцътꙋрѫ, де ꙟфрꙋнтаре, де ꙟдрептаре, де педепсире пе дрептате; кꙋм' гръѫщ(е) дꙋмнезеескꙋл апсл', ка съ поатѫ фи омꙋл лꙋ дмн҃зеꙋ десъвършитъ, ши бине гътитъ спре тотъ лꙋкрꙋлъ бꙋнъ. пентрꙋ къ май вьртос ꙟдрептѣзѫ нъравꙋриле нѡастре чѣле сꙋфлетещи, ши де ꙟ лѣне ле рꙋдикѫ кътрѫ

бȣнътѣци, ши не порнѣскъ кътрѫ ꙟвъцъториле чѣлѣ че плáкъ лȣй дм҃нзеȣ, ши не ꙟвáцѫ съ алѣџем бинеле де ꙟ ръȣ. ши ръȣлъ де ꙟ бине. де ꙟ кáрѣ ши ачáстѫ дȣмнезъѣскѫ ꙟдрептáре де лѣџе, каниѡанел(е) зик а сф҃нтей ши дȣмнезъещїй прáвиле, кáреле аȣ ꙟколцит ши аȣ ръсърит ши сѣȣ иждерът (кȣмъ амъ зиче) де ла ꙟтрȣпáрѣ ши ꙟоменирѣ кȣвънтȣлȣй пре лȣме. де кънд аȣ стригáт тръмбица чѣ кȣ мȣлтъ глас ап҃слѣскѫ, кȣ бȣнътáтѣ дáрȣлȣй, ши сѣȣ аȣзит ꙟ тóатѫ лȣмѣ. чинститу-сѣȣ, адáосу-сѣȣ, крескȣт-аȣ ши сѣȣ лъцит, ꙟтърииндъ токмѣлеле бесѣричїи, кáре съ фъчѣ пе врéмн, пънъ ла сф҃нтȣлъ ши а тóатъ лȣмѣ шаптелѣ събóръ....

(Fol. VIb—VIIa.) Дрéптъ ачѣа ши смерéнїа нѡастрѫ, възънд о комóаръ ка ачáста аскȣнсѫ, ши ка о гръдинѫ ꙟкȣáтъ, плинѫ фїинд де тóате флѡриле дáрȣлȣй дх҃ȣлȣй сф҃нтъ але пъртъторилѡр ши ꙟсȣфлецїицилѡр де дм҃нзеȣ пъринци сф҃нци ши ай лȣмїй дáскали ши лȣминътѡри. кáрїи аȣ ꙟплȣт' тóатѫ лȣмѣ де дȣлчѣ благовóнїе а дх҃ȣлȣй. гъндїю зикънд: чѣ фѡлос ѥсте де амъндóаѫ съ стѣ ꙟкȣáте, кȣмъ зич(е) скриптȣра; май вѫртос адȣкънду-ми аминте де кȣвънтȣл стъпънȣлȣй мїеȣ хс, пéнтрȣ слȣга чѣ виклѣнѫ, че аскȣнсе талантȣлъ ꙟ пъмънтъ, зищ, съ даȣ ши еȣ чевá дóмнȣлȣй мїеȣ, де ꙟ къте мї-аȣ дат, ка съ нȣ мѫ арът съ зик(ъ), къ воескъ нȣмай фолóсȣлъ бинелȣй мїеȣ. че воию кȣ тóатѫ инема, ка чéрбȣлъ ла извѡаръле áпелѡр, съ-м пȣю тóатѫ нъдѣждѣ пре мáйка кȣвънтȣлȣй фїюлȣй лȣ дм҃нзеȣ, прѣ слъвита дóамнѫ а нѡастрѫ сф҃н. Нъскътóаре де дȣмнезеȣ. ши пентрȣ рȣга сф҃н. ап҃слъ ши ꙟтъюлъ мч҃(ник): архидїáконъ Стефанъ, ши мáреле Антѡнїе ши сф҃нтȣл' Григóрїе Декаполит, ши Никѡдим мироточецȣл; ка съ нȣ лас' комóара аскȣнсѫ, нич гръдина ꙟкȣáтѫ, че съ зич(е), кáпетеле дȣмнезъещилѡр прáвиле, съ ле адȣкъ ши съ ле префак, дъпе еллинѣще пре кȣвинте проасте рȣмънéще. ши ам фъкȣт алѣџере де ꙟ мȣлте ши богáте прáвиле, тримецънд пън ши ла ꙟпъръцѣска четáте, ла прѣ сф҃нтȣлъ нѡстрȣ ши á тóатѫ лȣмѣ патрїáрхъ (къ н'ам врȣт съ скрїȣ дъпре чѣле типáрниче, фїинду-ми тѣмѫ, къ де кънд аȣ ꙟкъпȣтъ кърциле правѡслáвїей ла мъна еретичилоръ, ей н'аȣ липсит а нȣ бъгá къте чевá зизáнїй.) пън че амъ афлат ла чинститȣл' нострȣ фїю сȣфлетéскъ кѵр Геѡр(ге) Кариди дела Трїкис', кáреле аȣ фост' ал. в҃. вис(тѣрник), скрисѫ кȣ мъна жȣдекáта тóатѫ архїерѣскѫ, ши лънгѫ динса ши ꙟпъръцѣскѫ. кȣ тóате каноáнеле але сф҃нтелѡръ събѡаръ ши ап҃сли. ши а мáрелȣй Васїлїе, ши ал-

тѡрь дмнꙁеещи ши сфинци пъринци, ꙟпреꙋн(ъ) кꙋ ѳеѡлѡг(їа). дꙋмнеꙁъещилѡр бгословви. скоасѫ ши токмитѫ кꙋ порꙋнка ши ꙟвъцътꙋра блгочестивꙋлꙋй ꙟпърат кѵр Іѡаннъ комнинꙋлъ. кꙋ маре ши мꙋлтѫ сокотинцѫ, де православникꙋлъ ꙟтрꙋ даскали дїакон, ши пъꙁиторюлъ де тоатѫ правила ши каншанеле марїи бесѣричи, кѵр Ꙗлеѯїе Родинꙋ. ши аша кꙋ мꙋлтѫ оусердїе ши ꙟдемнаре, о ам скос де ꙟтꙋнѣрекъ ла лꙋминъ. ши кꙋ бꙋна вое а лꙋминатꙋлꙋй ши благочстивꙋлꙋй мїеꙋ домнꙋ: Іѡ Матѳей Воевод Бас(а)раб, ши кꙋ тот сфатꙋл мърїей сал(е). кꙋ блсвенїа пърителꙋй мїеꙋ Паїсїе патрїархꙋл Ієрслимꙋлꙋй. ши кꙋ ꙟдемнарѣ а дои фраци юбитѡри де дмнꙁеꙋ, ши токма слꙋжитори ай областїей смеренїей нѡастре, типъритꙋ-сѣꙋ ка съ фїе де фолосꙋлъ тꙋтꙋрѡр де обще. ка о грьдинѫ плинѫ де флори миросипѡаре але раюлꙋй, саꙋ ка ꙋн вистїарю де ѡбще бесѣричїй .....

Pentru judecătorĭu.

Пентрꙋ жꙋдекъторю. кꙋмъ и съ каде съ фїе млсрдъ. ши съ нꙋ крѣꙁъ кꙋвинтеле немънꙋй фъръ де ꙟтребаре.

Глава первая. (pag. 1.)

*) Каде-се жꙋдекъторюлꙋй, адекъ а(р)хїерекꙋлꙋй, съ фїе асѣмене жꙋдекъторюлꙋй челꙋй дрептъ, ши марелꙋй архїереꙋ, дмнꙋлꙋй нострꙋ Іис. Хс. съ фїе тꙋтꙋрѡръ млсрдъ, неадꙋкъторю аминте де рѫꙋ, немънїосъ, нефъцарникъ, нелꙋоторю де митъ, дрептꙋ; съ нꙋ крѣꙁъ лесне ши фъръ де ꙟтребаре препꙋнериле ши пърьле, ши бънꙋѧлеле. къ де ва аскꙋлта ши ва крѣде, адекъ чѣле че стаꙋ ꙟпотрива челѡръ бꙋне, нꙋ ѧсте дрептъ. пентрꙋ къ мꙋлци, де мꙋлте ѡри, съ педепсескъ фъръ дрептате, къче нꙋ каꙋтъ жꙋдекъторюлъ вина.

Гръѧще ши дмнꙁъескꙋлъ Ꙃлатооустъ: нꙋ се каде съ креꙁи пре нименѣ, фъръ де искодире.

**) Жꙋдекъторюлꙋй и се каде, съ-ш адꙋкъ аминте де чѣсте трей лꙋкрꙋре:

Ꙟтъй, къ е пре лѣще ꙟчепъторю. адоа, къ пре ѡамени ѡблъдꙋѧще. атреа, къ ꙟ вечїе нꙋ е ꙟчепъторю; че ши елъ ка оунъ омъ ва съ моаръ.

*) Notă marginală: Матѳеи токмиторюл де лѣще ши Іеромонах, кареле аꙋ фост фоарте ꙟцелепт, пре порекла Властари.

**) Прѣ ꙟцелептꙋл Ꙗгаѳон.

Pentru preotul, de va mărturisi strâmb.

*) Пе́нтрꙋ пре́отꙋлъ, де ва мъртꙋрисѝ стрьмбꙋ, са́ꙋ ва при́нде та́гъ де искълитꙋ́ра лꙋ́й.

Глава ке҃. (pag. 19.)

Пре́отꙋлъ де ва мъртꙋрисѝ стръмбꙋ дъ нискáре лꙋ́крꙋре, адек(ъ) дъ віе, са́ꙋ де моші́й, са́ꙋ де ка́се, са́ꙋ де хáйне, са́ꙋ де галбенн, съ опрѣ́ще дъ преоціа лꙋ́й г҃ ани, шн съ с(ъ) дꙋ́кѫ съ шáзѫ ла мънъсти́ре. ꙗръ де ва мъртꙋрисѝ асꙋ́пра кꙋ́й-ва̀ ка съ и с(ъ) фáкѫ стрикъчꙋ́не ла трꙋ́пꙋл' ꙋмꙋлꙋ́й, са́ꙋ сѣ-н піáрзѫ віáца, саꙋ де ѧ трꙋ́пꙋл' лꙋ́й чева̀: атꙋ́н'че съи съ ѝ попі́а де тот. ашижде́рѣ съ педепсе́скъ ши́ алци клири́чн, де вѡр мъртꙋрисѝ стръмбꙋ.

Ꙗ́ръ де ва искълѝ пре́отꙋлъ, ве́рн ла фіечѐ лꙋкрꙋ че ва фѝ. шѝ апой пре оу́рмъ ва принде та́гъ де искълитꙋ́рѫ, кꙋм' аꙋ искълит ръꙋ, ачéлꙋ съ н съ ѝ попі́а.

**) Ꙗшиждерѣ ши фіе чине че ва при́нде та́гъ де запис, са́ꙋ де искълитꙋра лꙋн, съ фіе липси́тъ шн гол де чи́нсте че ва авѣ.

Ꙗ́ръ пентрꙋ пре́отꙋлъ че ва мъртꙋрисѝ стръмбꙋ, аꙋ сокоти́тъ нище дꙋмнезъе́щи пъри́нци, кꙋм' съ нꙋ се ѡпрѣ́скѫ ачéла пре́от' де попі́е, че съ и съ ѝ попі́а де то́тъ.

Pentru preotul, de vor cădea lucrurile sfinte.

Пентрꙋ пре́отꙋлъ кáреле ва слꙋжѝ ши се вѡ́ръ върса сфи҃нтеле, саꙋ и ва къдѣ ѕвѣ́зда. ши кьндъ сьнтъ сфи҃нтеле ѡбърши́те, ши пентрꙋ прескꙋ́риле проскомиди́те дъ ле вѡ́ръ мънка̀ кьи́ні́й.

Глава̀: рꙮ҃д. (pag. 135—136.)

***) Де съ ва тьмпла̀ кꙋм-ва̀, съ се вѣ́рсе сфи҃нтеле май нáйнте де въхóдꙋлъ че́лъ мáре, атꙋ́н'че пре́отꙋлъ ꙗ́рѫ съ фа́кѫ адóба проскомидíе, ши ѡбърши́ндъ деплúнъ, съ зи́къ шѝ мл҃тва прѣдъложе́ніей, дѣчі́а атꙋ́нче съ ѧчѣпѫ дмнзе́ꙗска лтꙋргíе де аколѡ̀, де оу́нде сѣꙋ тьмплáтъ де с'аꙋ върсáтъ сфи҃нтеле, ши съ ѻ ѡбършíскъ де то́тъ, ши съ се прич(е)щꙋꙗскъ дмнзе́-

---

*) Іꙋстиниан ѧпърат.

**) Събор карѳаген' кан: гі҃.

***) Іѡ́анъ Ки́трꙋс.

щилѡр тайни, ши съ фáкъ ѡтпѹстъ. ѩрж дъ се вѡ́рь върсà дѹпж въхóдѹлъ чéл' мáре, ↑трѹ скрисóаре ачáста нѹ̀ май афлъм, съ се мáй фáкъ алтж проскомидїе. ѩрж дъ се ва тьмплà съ мъньнче дмнзеéскѹл' агнецъ шóареч сáѹ алтж жигáнїе, ши преóтѹл' нѹ-л ва ведѣ, атѹ́нче требѹе съ фáкж алтж проскомидїе, де ва хѝ май наинте де въхóдѹл чел мáре; ѩрж преóтѹлъ, съ се исповедѣскж де пъкáтѹл' лѹ́й ла архїерéѹлъ съѹ, ши архїерéѹлъ съ-л канонѣскж, ѩрж нѹ̀ съ-й ѝ дáрѹлъ. ши канóнѹлъ лѹй ѩсте: съ-л' опрéщи кьтъ-вà врѣме, де съ ва фѝ тьмплатъ съ се фáкж ачéла лѹкрѹ дъ лѣнѣ лѹй. ѩрж де ва хѝ невóе де преóтъ, ши се ва тьмплà ↑ пóстѹлъ чéл' мáре ла кръчѹ́нъ, сáѹ ла боботѣзж, сáѹ алте зѝле мáри, кà съ нѹ̀ се опрѣскж лѹ́крѹл' лѹй дмнзéѹ, атѹ́нче съ н'áйбж преóтѹлъ канóнъ де опрѣлж, че нѹ́май пóстъ, мáстенїе, мáтве, ши рѹ́гъ. Ѩрж сфн-теле кáреле сé вѡ́ръ върсà, кáде-се преóтѹлѹй, съ ле адѹ́не ↑тр'ѹ́нъ васъ кѹрáт' ши съ ле бáџе оунде се спáлж, дѣка се ва прчщѹй дмнзеéщилѡр тáйни; сáѹ ↑тр'áлтъ лóкъ сфнтъ съ ле акóпере; съ нѹ̀ се кáлче, сáѹ съ се тьмпле ↑тр'áлтъ кúпъ. ши де се ва тьмплà, а принде ачѣ спѹркъчѹ́не, кáреле аѹ мьнкáтъ дмнзеéс-кѹлъ агнець, атѹ́нче съ-лъ ↑грóапе ↑ пъмьнтъ.

Ѩрж де ва кълдѣ звѣзда дъпре дискос, съ фїе опрúтъ де лѵтѹргїе, дѣ нѹ се прич(е)щѹй зѝле м̃.

Pentru uciderea furuluĭ.

Пентрѹ чéа че оучúгъ пре фѹ́ръ, кьндѹ-лъ вѡ́рь прúнде фѹрьндъ де фáцж. Главà: смз̃. (pag. 243.)

зач. а̃. Чéла че ва оучúде фѹ́рѹлъ, кьндѹ-лъ ва гъсѝ фѹрьндѹ-й бѹкáтеле, ачéла нѹ̀ се ва чертà, ↑съ де съ ва афлà к'аѹ сърúтъ асѹ́пра стъпьнѹлѹй кѹ бѹкáтеле, ш'аѹ фóстъ дѣ'лъ оучúдерѣ. ачáста се сокотѣще, кьндъ нѹ́ ва пѹтѣ ↑тр'áлтъ кúпъ съ-шъ скóацж бѹкáтеле дела ачéлъ фѹ́ръ, фъръ нѹ́май кѹ мóартѣ.

в̃. Пóате нещúне съ-шъ стрьнгж прїáтенїй, вечúнїй, ши алци стрїúни кѹ арме, съ-шъ кáѹте ши сѣ-шъ áпере бѹкáтеле, фъръ нúче о чертáре.

г̃. Чúне ва авѣ ла дúнсѹлъ вре оунъ лѹ́крѹ стрїúнъ, ши вѡръ венѝ съ-л фѹ́ре, атѹ́нче пóате съ оучúгж пре фѹ́рїи фъръ нúче о смúнтѣлж, че съ зúче, фъръ нúче о чертáре. мъкáръ къ ѩсте ачéлъ лѹ́крѹ ши стрїúнъ.

д҃. Тóть óмꙋлъ пóате съ-шъ ꙟ бꙋкáтеле дела чѣла, че-й ле цíне шї-й ле пъзѣще, мъкáръ де ш'áръ фй пꙋ́съ ши кезáшъ, кꙋ́мъ съ-й дѣ бꙋкáтеле тоате де фáцѫ ла врѣмѣ, кьндъ с'аꙋ токмíтъ; ꙗрѫ чѣла кꙋ бꙋкáтеле тóтъ ꙗсте вóлникъ ори оунде 'ш ва гъсѝ бꙋкáтеле, тóтъ съ ши ле ꙟ, фїе че врѣме ва фй.

е҃. Пóате фїечíне съ оучíгѫ фърѫ чертáре пре чѣла, че съ гътѣще съ-лъ фꙋ́ре. че съ зíче, възьндꙋ-лъ къ пꙋ́не скáрѫ съ се сꙋ́е, саꙋ сáпѫ пре сꙋптъ кáсѫ, саꙋ спáрџе пърѣтеле.

Pentru vrăjĭ.*)

Пентрꙋ врѣжи ши фъмекъторїе, ши пентрꙋ чѣѧ че мéргъ пе ла връжитѡ́ри, ши пентрꙋ чѣѧ че поáртъ бáере. глава т҃кн. (pag. 315.)

**) Канóнꙋлъ ѯ҃е ал мáрелꙋй Васíлїе порꙋнчѣще, къ връжитóрюлъ ши чела че варсь чѣръ, саꙋ плꙋ́мбъ, коснтóрю, саꙋ кáреле лѣгъ бърбáтꙋлъ ши мꙋꙗ́рѣ съ нꙋ́ се ꙟпреꙋ́не.

***) Ши съ щíци, къ пре ачѣѧ кїáмъ връжитóри, кáрїи кїáмъ драчїи, ши фак врѣжиле, пре вонл(е) чѣлѣ че вѡр ꙟтрꙋ стрикъчꙋ́нѣ ѡáменилѡр. Ꙟкъ ши чѣѧ че адꙋ́къ връжитѡ́рїй ꙟ кáселе лѡръ, съ ле скóацъ връж, саꙋ кáрїи читескъ стѣлеле, саꙋ ка съ ꙟвѣце чевà че нꙋ́ щїꙋ, саꙋ се дꙋк ла връжитѡ́ри, саꙋ ла връж(и)тóаре: ачѣѧ е҃ ани съ нꙋ с(ъ) прич(е)щꙋꙗскъ.

†) Ꙗшиждерѣ ши чѣѧ че пóартѫ бáере, саꙋ нърóкꙋлъ, честа че зик' оáменїи къ аре нърок омꙋлъ, саꙋ воръ къꙋтà де вѡ́р сокотѝ зїоа ꙟ кáрѣ сѣꙋ нъскꙋтъ, бꙋнъ ꙗсте аꙋ рѣ, ачѣѧ съ се канонѣскъ ани е҃.

Săborul al cincilea. (pag. 589—590.)

Сѵ҃нтꙋл ши а тóатѫ лꙋ́мѣ събор ал е҃. лѣ. фъкꙋ́тꙋ-сѣꙋ ꙟ четáтѣ Византїей, адекѫ а Црнгрáдꙋлꙋй, дꙋпѫ ал пáтрꙋлѣ събóръ, дѣка трекꙋ́се ани р҃в, ꙗрѫ дела х҃с ани ф҃кз, ꙟтр'áл' оптъспрезѣчелѣ анъ де ꙟпъръцíа а лꙋй Іꙋстинїáнъ чел мáре,

*) cf. 1645. mai sus pag. 116.

**) Мáреле Васíлїе кан. ѯ҃е.

***) Каꙋтѫ де вез кнне де ачастѫ сокотѣл(ѫ).

†) Съкóрꙋл' де л(а) анкíра. кан. к҃д.

ши се адꙋна́рѫ ръ͠ꙁе сфи͠нци ши пꙋртъто́ри де дм͠нзъꙋ пърници.
. . . . ꙗрѫ Вигилїе па́па дела Ро́ма ера̀ ши елъ атꙋ́нче ла Цр͠иград. дѣчїа кьте порꙋнчѝ аче́ст' сф͠нтъ събо́ръ, елъ то́ате ле ꙟтърѝ ши ле печетлꙋ́й. адекѫ дрѣ́птеле, кредин-чо́аселе ши мьнтꙋйто́ареле порꙋ́нчй ши пра́виле, ка́реле се фъ-кꙋ́се ла Халкидо́на ши ла чѣ́лѣ л-алте сф͠нте събо́арѫ, то́ате ле дьрмони́рѫ ши ле алѣ́серѫ дъ неги́нѫ ши де плѣ́вѫ, ши ле лꙋминарѫ лꙋ́мїй православїей. ꙗрѫ пре ачѣ́ле ере́сꙋре, че ꙟкол-цїа̀ ши ръсърїа̀, пре то́ате ле дезръдъчинарѫ ши ле прокле-цирѫ. ши аша̀ ꙟтьй ско́асерѫ ши проклецирѫ пре Ѡриге́нъ, ши пре то́атѫ скриптꙋ́ра ши ꙟвъцътꙋ́ра лꙋ́й. ашиждерѣ ши пе Ѥва́грїе ши пре Диди́мъ, ши пре оуч(е)ни́чїй ло́рь, ши пре че́ѧ че аскꙋлта̀ ши се плека̀ догма́телѡръ лѡр, адекѫ скрип-тꙋ́рїи ши ꙟвъцътꙋ́рїй лѡр, ка̀ ни́ще оуч(е)ни́чи че цинѣ̀ ꙟ-въцътꙋ́риле а лꙋ́й Ѡриге́нъ. ка́рїи нꙋ́ хꙋлїа ни́че лъса̀ бьрфѣ́леле еллине́щи, че бродїа̀ ши се невоѧ̀ съ ле адао́гѫ, ши съ ле липѣ́скѫ бесѣ́ричїй. ши зичѣ̀, ѡкаа́нничїй дъ ей, кꙋ́мъ сꙋ́фле-тꙋлъ ꙟблъ си́нгꙋръ маинаинте де типоси́рѣ трꙋ́пꙋлꙋ́й, ши зичѣ̀, къ ꙟтрѫ дѣчїа ꙟ трꙋ́пъ ши се на́ще; ши зичѣ̀ ꙗрѫ, къ дѣ́ка мо́аре омꙋлъ аче́ла, ел' мѣ́рџе ши се на́ще ꙟтр'а́лтꙋль, ши ꙗр маи зичѣ̀, дѣ́ка мо́аре омꙋлъ аче́ла, се на́ще де кьте орї-и ꙗсте во́ѧ. ши маи бърфїѧ̀ де зичѣ̀, къ несфьрши́та мꙋ́нкѫ аре сфьрше́нїе, ши дра́чїй ꙗрѫ вѡ́ръ съ-ш' вїе ла а лѡ́ръ чи́нсте. ши ма́й гръиѧ̀, зикьндъ, къ х͠с неми́ка нꙋ́ се деспа́рте де нѡ́н, че то́кма асѣ́мене нѡ́ѫ. маи баламꙋцїа̀ зикьндъ, къ нꙋ е ра́юлъ, ни́че е фъкꙋт' де дм͠нзеꙋ. ма́й бьрфїа̀ зикьндъ, къ Ꙗда́мъ нꙋ л'аꙋ фъкꙋ́тъ дмнзе́ꙋ кꙋ трꙋп; ши алте хꙋ́ле мꙋ́лте ꙟтꙋнѣ́рекъ скри́серѫ; ши пре мꙋ́лци де ла сф͠нта ши адевери́та бесѣ́рикѫ пїердꙋ́рѫ; кари скриптꙋ́ри, оунїи ле цинѣ̀ ꙟ та́йнѫ, ши нꙋ́ врѣ̀ съ ле ара́те де фа́цѫ аꙗвѣ. къч къ ла ал па́трꙋлѣ събо́ръ, нꙋ́ се пꙋтꙋ́ръ въдѝ то́ате (мъка́ръ де шѝ лепъда́рѫ ачѣ́стѣ, оунїи де ꙟ сф͠нцїи пъри́нци, къч къ майнаи́нте де ачел събо́ръ, адек'(ъ) де ал' па́трꙋлѣ, фꙋсѣ́се тре́й връжма́ши про́клеци ерети́чи) ꙗрѫ апо́й тот се въди́рѫ. дѣчїа кьндъ ꙟчепꙋ́рѫ а се ръсфира̀ ачѣ̀ле рѣ̀ле ере́сꙋри ши ꙟвъцътꙋ́ри ви-клѣ́не, ꙟтрꙋ мꙋ́лци ѡа́мени; атꙋ́нче се адꙋнѫ̀ ши аче́стъ сф͠нтъ събо́ръ ал' чи́нчилѣ, ши проклеци́рѫ скриптꙋ́риле лѡ́ръ чѣ́ле хꙋлитѡ́аре.

Cele şapte vârste ale omuluĭ.

*) Пентрꙋ кь шáпте вьрсте аре óмꙋлъ, ши кáреле сѫнтъ, ши кꙋ́мъ съ кїáмъ. главà. зі҃. (pag. 723.)

Кокóнъ ѥсте óмꙋлъ дѣка нáще, пѫнъ ла д҃ ани. Копíлъ се кїáмъ дела пáтрꙋ ани, пѫнъ ла пáтрꙋспрезѣче. Кътъригъ ѥсте де ꙟ еі҃ ани, пѫнъ ꙟ доазéчи ши дóй. Воиник адекъ жꙋ́не ѥсте де ꙟ доазéчи ши трéй де ани, пѫнъ ꙟ мв҃. Бърбáтъ ѥсте де ꙟ мв҃. де ани, пѫнъ ꙟ нѕ҃. ѥрѫ бътрѫнъ ѥсте дела нѕ҃ пѫнъ ла ѯѳ҃. ѥрѫ Мáторъ ѥсте дела о҃ де ани. пѫнъ ла оптъзéчи: дѣчíа маи мꙋ́лтъ непꙋтíнцѫ ши дꙋрéри ши бóале.

LIV.

1654.

(*a.* Ms. bibl. centr. No. 28. Copie din 1816. Folio nepaginat, fol. 1—86. — *b.* Ms. Gaster 1817. Folio, fol. 1—91 paginate. — cf. Archiva istor. I, 2. pag. 111 urm. şi ed. Bucureşti 1843.)

Ꙟчепꙋ́тꙋл ꙟвѫцѫтꙋ́рилор бꙋ́нꙋлꙋи крединчос Іѡ Нѣгое вв҃д цѣ́рїи Ꙋнгровлáхїеи, кáреле аꙋ ꙟвѫцат пре фíю-сѫꙋ Ѳеѡдóсїе вв҃д.

Партѣ динтѫи. кꙋвѫнтꙋл. (Fol. 1a.)

Юбитꙋл мїеꙋ фíю! Мáй наинте де тóате сѫ кáде сѫ чинстéщи, шѝ сѫ лáꙋзи неꙟчетат пре дм҃нзéꙋ, чел мáре ши бꙋн ши милостив, ши зиднтóрюл нóстрꙋ чел ꙟцелéпт ши зїѡа ши нóаптѣ, ши ꙟ тóт чѣ́сꙋл, ши ꙟ тот лóкꙋл; ши фóарте сѫ кꙋвíне сѫ-л слѫвéщи, ши сѫ-л' мѫрéщи кꙋ глáс' пекꙋрмат, ши кꙋ кѫнтѫри непѫрѫсíте, ка пре чел че нѣ́ꙋ фѫкꙋт, шѝ нѣꙋ скос дин ꙟтꙋнéрек лà лꙋмíнѫ, шѝ дин нефїинцѫ ла фїи́нцѫ. ѡ кѫт есте де мꙋ́лтѫ мíла та доамне! шѝ гѫндꙋл, ши кꙋцетꙋл тѫꙋ, че-л аи спре ѡáменїи. ѡ мáре тáинѫ ши минꙋнáтѫ! чíне вà пꙋтѣ̀ спꙋ́не тоáте пꙋтéриле тáле дм҃не. ши лáꙋда слáвеи тáле. дм҃нзéꙋ пентрꙋ мíла са чѣ́ мꙋлтѫ, лѫкꙋ́и ꙟтрꙋ́ нои ѡáменини, ши сѫ арѫтѫ нóашѫ. дм҃нзéꙋ фꙋ̀ ꙟ чéрю, ши

*) Glosă: Дм҃зееш даскали.

ѡм пре пъмжнт', шй ҿтр'амжндоашъ десъвжршит. ши пре ѡм ши-л фъкꙋ фїю юбйтꙋ ми моштѣнꙋ ҿмпъръцїи сале. ѡ маре есте тайна ҿцелепчюнии тале дмне, каре фꙋ спре нои ѡаменини. венйцй дар съ мърим пре дмнзеꙋл ностръ, шй съ стригъм димпреꙋнъ кꙋ дав(и)д, зикжнд: стригаци лꙋи дмнзеꙋ тот пъмжнтꙋл, слꙋжици лꙋи дмнзеꙋ ҿн веселїе, ҿнтраци ҿнаинтѣ лꙋи кꙋ бꙋкꙋрїие шй кꙋ веселїе, шй кꙋ кꙋръцїе. съ щйцй къ ачела нѣꙋ фъкꙋт, ꙗр нꙋ нои, шй ачела есте дмнзеꙋл нострꙋ, ши нои нородꙋл лꙋи сжнтем шй ѡиле пъшꙋни лꙋи; ҿнтрацй прин порциле лꙋи кꙋ исповеданїе, ҿн кꙋрциле лꙋи кꙋ кжнтѣри; мъртꙋрисйци-въ лꙋй шй лъꙋдаци нꙋмеле лꙋи; къ есте бꙋн ши милостив домнꙋл шй сфжнтꙋл дмнезеꙋл нострꙋ, къ есте мила лꙋи чѣ маре ҿ вечи кꙋ нои, ши бꙋнътатѣ лꙋи чѣ мꙋлтъ. шй дин нимик нѣꙋ фъкꙋт, къ сжнтем, ка съ лъꙋдъм пре чел че нѣꙋ фъкꙋт, домнꙋл домнилор шй дмнзеꙋл дмнзеилор.

Pilda cu inorogul.

(Ms. *a*. fol. 31b—32a. — Ms. *b*. fol. 36a – 36b.)

Ꙗчещѣ съ асамънъ ꙋнꙋи ѡм, че фꙋџѣ де ꙋн инорог ши нꙋ пꙋтѣ ничи кꙋм съ рабде шй съ търпѣскъ стригарѣ шй збератꙋл гласꙋлꙋи лꙋи, челꙋи гроазник' ши ҿнфрикошат, че фꙋџїꙗ таре, ка нꙋ кꙋмва съ-л ажꙋнгъ ши съ-л мънъниче. ши аша фꙋџинд, къзꙋ ҿтр'о гроапъ маре; ши дѣка къзꙋ ҿнтр'ънса, ел афлъ аколо ꙋн копачю, шй съ апꙋкъ де съ ꙋркъ ҿнтр'ънсꙋл, шй стътꙋ кꙋ пичоареле пре нище рамꙋрй, ши гжндѣ, къ ва фи ҿ паче, фъръ ничи ѡ грижъ. ꙗр дѣка съ ꙋркъ ел ши къꙋтъ ла ръдъчина ачелꙋи копачю ши възꙋ. в. шоаричи, ꙋнꙋл ера албꙋ ши алтꙋл нѣгрꙋ, ши родѣ тотдѣꙋна ачел копачю ҿ каре ера ел. ши атъта ҿл росесе кът нꙋмаи пꙋцинел ҿи ера ка съ каз(ъ) жос'. дечи къꙋтъ ҿн фꙋндꙋл ачеи гропи, ши възꙋ ꙋн шарпе маре ши гроазник', ши ꙋнде сꙋфла ишѧ дин гꙋра лꙋи паръ де фокꙋ, ши винѣ кꙋ гꙋра каскатѫ, ши кꙋ динции ръниждй, нꙋмаи съ-л ҿнгицъ. шй дѣчии ꙗр къꙋтъ спре партѣ ҿ котрꙋ ста ел кꙋ пичоареле, ши възꙋ. д. капете де аспидъ, ꙋнде съ ивиръ дин малꙋл ачела, че ера. ши ꙗр къꙋтъ ҿн сꙋс', ши възꙋ, ꙋнде пика динтр'о рамꙋръ ачелꙋи копачю, къте ѡ пикътꙋръ де мїере. шй дѣка възꙋ ачѣ пꙋцинъ мїере, ꙋитъ де а-ши маи адꙋче аминте де ачеле ръꙋтъци мꙋлте, че-л ҿнкꙋнџюрасе; къ динафаръ де ачѣ гроапъ, ста

инорóгȣл, ста съ-л мънънче; ꙗр ꙟн фȣндȣл грóпїи, рънжà ачéл шарпе грóазнек', ка съ-л ꙟнгúцъ; ꙗр копáчюл ꙟн кáре съ ȣркасе, ера пȣцинел нȣмаи ка съ кáзъ; ꙗр пичоáреле шѝ ле пȣсéсе пе нúще рáмȣрй, ȣскáте ши пȣтреде. ши ȣнтъ ачесте ръȣтѣцй, шѝ греȣтѣцй тóате, ши съ порни спре ачѣ пȣцúнъ (мїере) че пикà динтр'ачѣ рáмȣр(ъ).

Тълкȣл: ачаста ꙗсте ꙟкипȣúрѣ челор, че съ ꙟшáлъ кȣ ꙟшълъчюнѣ лȣмїи ачещѣ, каре акȣм цї-ѡ вою тълкȣú. инорóгȣл семнѣзъ моáртѣ, каре гонéще съ ажȣнгъ пре тот нѣмȣл лȣи адам; ꙗр ачѣ грóапъ мáре, ꙗсте лȣмѣ ачаста, кáре ꙗсте плúнъ де кȣрселе морцин; ꙗр копáчюл ачéла, кáреле-л родѣ тотдѣȣ́на ачéй шоáречи, де кареле съ апȣкáсе ачел ѡм де съ цинѣ́, ачела ѧсте вїѧца а фїеще кърȣѧ ѡм, ши съ скȣртѣ́зъ трекжнд зїѡа ши нóаптѣ, ши съ апрóпїе де сфжршит; ꙗр чѣ́ле. д҃. капете де аспúдъ, семнѣзъ. д҃. стúхїй, дин кáре съ токмéще трȣ́пȣл ѡмȣлȣи; кáре де ле ва пȣртà чиневà ръ̀ȣ шѝ кȣм нȣ съ кáде, дечи съ ва ръсипѝ токмúрѣ трȣ́пȣлȣй; ꙗр фокȣл ачела, че ишà дин сȣфлáрѣ ачéлȣи шáрпе, ачела семнѣзъ гроазничи шѝ кȣмплúте мáце áле ꙗдȣлȣи, каре аштѣ́птъ, съ ꙟнгúцъ шѝ съ амистȣѧ́скъ пре чеи, че юбéскȣ маи въртос фрȣмȣсéцѣ ши чúнстѣ лȣ́мїи ачéщѣ, декът бȣнътáтѣ вѣ́кȣлȣй че ва съ фїе; ꙗр ачѣ пикътȣ́ръ де мїере семнѣзъ, дȣлчéциле лȣмїи ачещиѧ, кȣ кáре амъџѣще ши ꙟшáлъ пре прїетенїи съй, ши нȣ-и лáсъ съ съ грижаскъ де спъсенїе ши мжнтȣúрѣ сȣфлетелор.

Pilda cu şarpele, porumbul şi gripsorul.

(Ms. *a*. fol. 50b — 51b. — Ms. *b*. fol. 57a – 58a.)

Пилдъ кȣ шарпеле.

Фрацилор ши фецúи мїеи! ам съ въ спȣ́ю шѝ алте пилде, кáре сжнтȣ арътáте маи аꙗве ши кѣр, къ-м адȣк аминте де кȣвънтȣл домнȣлȣи нострȣ і҃с. х҃с. каре грѫ̀й ла еѵг҃лїе ши зúсе: фúци ꙟнцелепци ка шърпии шѝ ꙟнтреџи ка порȣмбии; дечи аскȣлтáци акȣм съ шúци, кȣм ꙗсте ꙟцелепчюнѣ шарпелȣи. шáрпиле есте ѡ жигáнїе май ꙟнцелѣ́птъ ши маи кȣмплúтъ декът тóате жигъниниле; ши тот дѣȣ́на съ рóагъ лȣй д҃мнзéȣ, ка съ вазъ кип де ѡм, пентрȣ къ ѡмȣл ꙗсте шѝ поáртъ подоáба лȣй д҃мнзéȣ; шѝ апóй ꙗръ съ рóагъ, ка ѡмȣл съ нȣ вáзъ пре джнсȣл. дечи ел дека вéде пре ѡм, фȣџе съ съ аскȣ́нзъ ȣндевà, ꙗр дека мерџе ѡмȣл дȣпъ джнсȣл, ши-л ажȣн-

ще, ꙗр ел ꙟши акопере ка́пȣл кȣ тот трȣ́пȣл, ши ши-л аскȣн-
де де сȣнт джнсȣл, ка до́аръ ш(и) л'ар пȣтѣ̀ фери здравън. къ щїе, къ дека ва скъпа̀ здра́вън капȣл ши сънътос, дечи мъкар де ꙗр здрȣмнка̀ ши фъръме тот трȣ́пȣл, ꙗр ши-л ва виндика̀ трȣпȣл; ꙗр де́ка и съ (ва) здробѝ ка́пȣл, дечии тот трȣ́пȣл лȣи ва ръмъиѣ кȣ джнсȣл здробит ши сфъръмат. веде́ци ачѧ́стъ жига́нїе, кȣм ꙟши дъ тот трȣ́пȣл спре ȣчи́дерѣ ши спре здробире, ꙗр ка́пȣл ши-л пъзе́ще ши-л фере́ще; ашиждє́рѣ ши во́й фра́цилор, съ въ пъзи́ци ши съ въ фери́цй сȣфлетеле. къ ка́пȣл ѡмȣлȣи чел адевъра́т ꙗсте сȣфлетȣл. дечи де вор фи сȣ́флетеле во́астре дрепте, ши трȣ́пȣриле вор фѝ дрепте; ꙗр де веци пїерде сȣ́флетеле; дечїи ши трȣ́пȣриле воа́стре ꙟндонтъ мȣикъ вор добъндѝ ши ни́чи ѡ да́тъ нȣ сѫ вор виндека̀.

Ши алтъ пилдъ кȣ порȣмбȣл. пѡрȣмбȣл ꙗсте ѡ пасъре май бȣ́нъ ши май ꙟтрѣ́гъ, декът то́ате па́сърнле; шѝ кжнд мерџе съ съ хрънѣскъ, ши апȣ́къ гръȣнцȣл кȣ гȣра, нȣ ѡ ꙟигите, чи-л ци́не ꙟн гȣръ ши съ пъзѣ́ще, ши ка́ȣтъ съ нȣ кȣм-ва съ съ ла́се ла джисȣл ȣ́леȣл ши съ-л принзъ. дечии дека веде къ нȣ ꙗсте ȣлеȣл дѣсȣпра лȣи, атȣнчѣ ел ꙟиги́те гръȣ́нцȣл. ꙗтъ ача́стъ фїинд (ѡ па́съре) веде́ци кȣм съ стрежȣ́еще шѝ съ пъзѣ́ще, ка съ нȣ́ пїѧе кȣм-ва фъръ време; аша шѝ вой фра́цилор ши фецїи мїеи! ꙟнцеле́цеци пилда де ла ачест порȣмбȣ, шѝ въ ꙟнвъца́ци ши въ дешки́деци ѡкїи, ши ведеци къ вине ȣле́ȣл, адекъ ча́сȣл морцїи. ши кънд шедеци ла ма́съ, де въ веселици кȣ мънкъри ши кȣ бъȣтȣ́рй, нȣ фа́чеци ворбе ши кȣвинте де лȣкрȣри деша́рте шѝ фъръ де испра́въ, чи привегѣцй ши въ гъти́ци; къ нȣ щици ꙟн че час ва венѝ мо́артѣ; пентрȣ ачѣ́ѧ тот дѣȣ́на съ въ фїе гъндȣриле ши кȣџетеле ла Дмнзе́ȣ, шѝ въ ꙟнтърици кȣ кȣвинтеле лȣи Дмнзеȣ, ши въ стръжȣ́ици кȣм съ стръжȣ́еще ши порȣ́мбȣл де вънъторїѧ ȣле́ȣлȣи. къ кȣм ꙗсте ȣлеȣл порȣмбилор, аша̀ не ꙗсте ши но́аѡ чѣ́сȣл морцїи.

Пилдъ пентрȣ стратокамил кареле съ ꙟцеле́ще гри́ѱор.

Стратока́мил адикъ гри́ѱорȣл, ꙗсте ѡ па́съре ма́ре, ши май ме́щеръ дъкът тоа́те па́сърнле, дечи дека ѡаѡ, ши кжнд ва съ скоа́цъ пȣ́й, ел нȣ за́че пре ѡа́ѡ ка алте пасърй, съ ле клочѣскъ шѝ съ ле ꙟкълзѣскъ кȣ трȣ́пȣл; чи ле ба́гъ ꙟн апъ шѝ ле пъзѣ́ще кȣ ѡкїи ши кȣ ми́нтѣ, шѝ ка́ȣтъ тот ла ꙗле, ши зїѡа шѝ но́аптѣ неꙟчетат, пънъ че съ кло́ческȣ ѡаѡле, ши-шѝ ско́ате пȣ́й; ꙗр де-ш ва̀ дезлипѝ ѡкїии ши мин-

тѣ де дȣпъ ѡа́ѡ, шѝ ва привѝ ꙟтр'алтъ парте, ѥсте алтъ жига́ніє де-ш сѣ́мънъ кȣ шарпеле, пе ка́рє ѡ кїамъ аспидъ; дечи кѫнд веде пре стратока́мил пъзиндȣ-ш ѡа́ѡле ши къȣтънд ла дѫнселе, ѥар ѫ вени (l. виие) ши съ апропїє ден дъстȣл ши стъ ши аштѣптъ, ка дба́ръ ши ва ꙟтоарче стратока́м(ил)ȣл ѡкїи, съ каȣте ꙟкотро-вà, ѥар ѫ съ сȣфле спре дѫнселе; ши де дх҃ȣл ей съ ле стри́че, ши съ ле ꙟпȣцъ. ши пѫнъ нȣ скоа́те стратока́милȣл пȣи съи, нȣ фȣ́це ачѣ аспи́дъ. ашижде́рѣ ши ꙟтȣнекатȣл сата́на. кънд веде пре ѡм къ стъ кȣ рȣ́гъ ши ворбе́ще кътръ дмн҃зе́ȣ ши ѥсте плин де бȣнътъци, ши де кȣвинтеле лȣи дмн҃зе́ȣ, тоа́те ле ла́съ ши стъ тот аколо̀, ка доа́ръ ар стрика̀ бȣнътъциле лȣи, ка ши аспида ѡа́ѡле стратокамилȣлȣи. пентрȣ ачѣ фра́цилор ши фечїи мїеи! кънд веници ла бисе́рикъ съ въ рȣга́ци, съ нȣ въ фїє ворбиле ничи гъндȣри́ле пентрȣ солїи во́шри, са́ȣ де се́миле ка́рє веци врѣ съ лȣаци кȣи-ва, ши съ сокоти́ций са́ȣ де аȣрȣл шѝ де арџинтȣл вострȣ, шѝ де алте авȣцїи; чи ничи де ȣн лȣ́крȣ деш'ърт съ нȣ ворбиций, шѝ съ въ пъзи́ций де тоа́те лȣкрȣри́ле, че нȣ съ кад. ши съ аве́ций ми́нтѣ ꙟтрѣгъ кътръ стъпѫнȣл чел де сȣс', домнȣл нострȣ ис҃. хс҃. зїѡа шѝ ноаптѣ шѝ ꙟн тоа́тъ времѣ, ка съ погоа́ръ ши съ вїє кълдȣра дмн҃зейрии лȣи ꙟн минци́ле ноа́стре, де ла дрѣ́пта лȣи чѣ пȣте́рникъ, ши тȣтȣрор бирȣитоа́ре, ши съ съ ȣ́мпле и́нимиле воастре де дх҃ȣл сфѫнт.

Pentru judecată.

(Ms. *a*. fol. 65b — 66b. — Ms. *b*. fol. 71a — 71b.)

Кȣвѫнт пентрȣ жȣдекатъ а лȣи Іѡ. Нѣ́гое воевод кътре фїю-съȣ Ѳеодо́сїє, ши кътре алци домни, ꙟн че кип вор жȣдека̀.

Фъттȣл мїєȣ! жȣдеката ла ȣн лȣ́крȣ съ ȣнтъ май кȣ дѣ дѫнсȣл, адекъ ла дрептате; дрептȣ аче́ѫ, чел че ва фѝ жȣдекъто́рю требȣє съ-ши пȣ́є тот гъндȣл ши кȣџетȣл спре а фа́че дрепта́те. ꙟнсъ дрепта́тѣ. в҃. лȣ́крȣри́ фа́че: ȣнȣл къ избънде́щє челор нъпъстȣи́ций. алтȣл къ осънде́щє пре чей ръй. чи домнȣл ка́рє ва жȣдека̀ пе дрепта́те, ачела ѥсте домнȣ адевърат ши ȣнсȣл лȣи дмн҃зе́ȣ. ѥар домнȣл ка́рє нȣ ва жȣдека̀ пре дрепта́те ши пре лѣџѣ лȣи дмн҃зе́ȣ ачела нȣ ѥсте домнȣ, ничи съ ва кема ꙟндрептъто́рю ши ȣнсȣл лȣи дмн҃зеȣ; че ва фѝ ка ȣн вас нетребник, гътит спре пїерза́ре, ши партѣ шѝ съньцеле

лꙋи кꙋ ал фъцарничилор. пентрꙋ ачеѧ фътꙋл мїеꙋ ши вои фрацилор! кѫнд вецй врѣ съ ешицй, ка съ фачецй жꙋдекатъ ꙟн диван, ꙟнтѫю въ съ каде, съ въ рꙋгацй домнꙋлꙋи ностру ис҃. хс҃. съ въ лꙋминѣзе ши съ въ ꙟнтърѣскъ, ка съ кꙋноащецй адевърꙋл ши дрептатѣ. ши ла рꙋгъчюниле воастре чѣле де таинъ, ꙟнтр'ачест кип съ въ рꙋгацй: ѡ ꙟмпърате атот-циитóрюл! чела че ай фъкꙋт черюл ши пъмѫнтꙋл, ши ай алес пре ной дин тоате ѕидириле тале, съ фим ꙋншїи тъи, ка съ ꙟмпърцим дрептатѣ сърачилѡр фъръ де фъцърничїе, дела тине черем ꙟмпърате, домнꙋл ностру, съ не ꙟнтъреции кꙋ търїѧ тѧ, ши съ не ꙟмпачии иннимиле, ши съ не дешкизи ѡкии чеи сꙋфлетещи кꙋ ꙟнцелепчюне ши кꙋ причепере, ка съ фачем жꙋдекатъ дрѣптъ, пентрꙋ ка нꙋ кꙋм-ва де недрептъциле ноастре съ фим лепъдаци ши изгоници ла ꙟнфрикошата а тѧ жꙋдекатъ. сокотици ши ведеци че лꙋкрꙋ маре есте жꙋдеката. пентрꙋ ачеѧ ши вой, кѫнд вецй шедѣ съ жꙋдекаци ла диван, съ авецй днипреꙋнъ жꙋдекътории пре лѫнгъ вои, боерии, ѡамении бꙋнии, искꙋсицй ши алешй; ка ши боерии тинерии де лѫнгъ вои, съ ѧ тоцй ꙟнвъцътꙋри бꙋне ши искꙋсите дин гꙋриле воастре. дечи ши ꙟн таинъ съ ѕичеци кътре чеи че шѫд днипреꙋнъ жꙋдекъторй: боерии дꙋмнеавоастръ ши фрацилор! де вом греши чевѧ ла жꙋдекатъ, съ нꙋ аскꙋндеци адевърꙋл, ничи съ тъчеци, чи не спꙋнеци ꙟндатъ ка съ ꙟндрептъм; къ ачастъ жꙋдекатъ есте а лꙋи дмнѕеꙋ, чи требꙋеще ши съ каде съ жꙋдекъм пре тоци сърачи пре дрептате. ши съ нꙋ есъ дела ной нимикѣ кꙋ иннима ѡмидистъ (? b: l. ѡбидитъ) ши кꙋ недрептате. ши кънд веи съ съ факъ жꙋдекатъ, съ те делетничещи де мѫнїе ши де лене. къ ѡмꙋл чел мѫнїѡс ши чел леневос, ничи ѡ дрептате нꙋ вѧ фаче сърäкꙋлꙋи. ши съ-цй стръниции минтѣ, чѣ бърбътѣскъ ꙟн кап; съ нꙋ ци съ клатинъ гѫндꙋл, ка трестїѧ кѫнд ѡ бате вѫнтꙋл; ши съ нꙋ фъцърничещи кꙋ вое вегѣтъ челꙋи богат, ничи ѧръ съ милꙋещи кꙋ жꙋдеката пре чел сърак; чи съ фачи жꙋдекатъ дрѣптъ, ши богацилор ши сърачилор. къ дмнѕеꙋ в'аꙋ алес ши в'аꙋ пꙋсꙋ ѡаменилор, ка ꙋн извор де апъ пентрꙋ тоци; чи съ нꙋ фиции ꙋнора апъ дꙋлче, алтора амаръ. ши ла жꙋдекатъ съ нꙋ въ причицй, ка нꙋ кꙋмва, неꙟнцелегънд жалба сърäкꙋлꙋи, съ-л жꙋдекаци кꙋ недрептате, саꙋ даръ де-и вѧ фи фрикъ ши съ ва ꙋлꙋи ши нꙋ вѧ пꙋтѣ спꙋне дескꙋшит, чи съ-л ꙟнтребаци де мꙋлте ѡрй, пънъ и съ ва потоли фрика, ши кꙋ кꙋвинте дꙋлчи съ-й ѕичеци: омꙋле, нꙋ-цй фїе фрикъ, ничи те

те́ме, чи те трезве́ще шѝ те деште́птъ, ши-м спꙋне жалба̀ та̀ кꙋ адевърꙋл, ка съ-ци пꙋтем лꙋа са́ма ши но́й, ши съ те жꙋдекъм пре дрепта́те. ꙗр де веци ши грешѝ ла жꙋдека́тъ, ши боѐрий воштрі́й вор приченѐ къ аць грешит, пентрꙋ къ нꙋ вецй фѝ ꙟнцеле́с' жꙋдека́та вре ꙋнꙋи сърак, съ нꙋ́ въ пѧ́е къ въ фак рꙋши́не ꙟндрептъндꙋ-въ, саꙋ съ ципеци мѫнїе ꙟн нинима воастръ пентрꙋ ачел лꙋ́крꙋ; чѝ ꙟнтр'ачел чѣс съ принми́ци аче́л кꙋвънтꙋ кꙋ бꙋкꙋрїе, шѝ съ кемаци ꙗръ пре съра́чи, съ ле фа́чеци дрепта́те. ка нꙋ кꙋм-ва, дꙋпъ че аци фъкꙋт жꙋдека́тъ рѣ, съ въ пѧ́е рѫꙋ, ши съ ръмънеци кꙋ нинима ꙟндонтъ, къ пꙋтънд съ ꙟндрептаци жꙋдека́та, де рꙋши́не ши де мѫнїе, ѡ лъса́ци неꙟндрепта́тъ. къ май би́не ꙗсте съ фици кꙋ нинима ꙟнфрѫнтъ, декът съ фачи съракꙋлꙋи стрѫмбъта́те. къ зи́че прѡрѡрокꙋл: нинима здроби́тъ шѝ смери́тъ нꙋ ѡ ва дефъимѫ̀ дмнзе́ꙋ. чи дар ла жꙋдекъциле та́ле съ фїи дрептꙋ, нефъца́рник шѝ смерит, къ кꙋ аче́сте трей бꙋнътъци, ни́чи ѡ да́тъ нꙋ те вей сминтѝ. пентрꙋ къ да́рꙋл лꙋи дмнзе́ꙋ те ва лꙋминѫ̀ а кꙋноаще адевърꙋл а фїеще ка́ре жꙋдека́тъ; ꙗр недрептатѣ шѝ фъцърничїѧ ши трꙋфїѧ ꙟци ва ꙟнтꙋнека минтѣ, ши вей кѫдѣ ꙟн препа́стїѧ ръꙋтъцїй, де карѣ съ не рꙋгъм кꙋ кꙋцет кꙋрат жꙋдекъто́рюлꙋи челꙋи нефъца́рник, дмнꙋлꙋй нострꙋ хс. съ не фере́скъ, ка съ пꙋтем ста̀ ꙟнаинтѣ ꙟнфрикоша́тꙋлꙋи жꙋдец ал лꙋй, ла адоаѡ ши прослъви́та лꙋи вени́ре, невиноваць ши фъръ метѣхнъ, ꙟнтрꙋ лаꙋда лꙋи.

LV.

1654.

(*a.* Ms. bibl. centr. No. 28. 1816. fol. 88—107. — *b.* Ms. Gaster 1817. fol. 93—111.)

Вїа́ца ши тра́юл сфнцїи са́ле пърintелꙋи нострꙋ Нифон патрїархꙋл Цариградꙋлꙋи .... скри́съ де кир Гаврїил про́тꙋл, адикъ май мариле сфета́гории.

Scăparea Basarabeștilor de cursa luĭ Mihnea.

(Ms. *a.* fol. 94a—94b. — Ms. *b.* fol. 99a—99b. — cf. *c.* Ms. bibl. centr. No. 20. sec. XVII, fol. 267—269. — *d.* Ms. bibl. centr. s. n. sec. XVII [Chronică copiă din 1753] fol. 9a—10a.)

Де́чи дꙋпъ моа́ртѣ лꙋи (Радꙋ) боѐри нꙋ́ съ пꙋтѣ вой, пре чи́не вор пꙋне до́мнꙋ; къ ꙋнїи зичѣ, съ фїе честа, ꙗр алцїи ба̀

чѣла, шй ера гълчѣвъ ши чѣртъ ꙟтрȣ дѫншїи, дȣпъ кȣвънтȣл евангелїеи че зиче: кѫнд съ вà ꙟпърци каса аджисюши, атȣнчѣ съ ва пȣстїи. ши аша фиинд ей ꙟпърекиаци, ръдикаръ казнъ асȣпра лȣи (? l. лор) пентрȣ пъкателе лор, кȣм зисесе фериччитȣл Нифон, ши пȣсеръ домнȣ ꙟ скаȣнȣ цѣрий пре Михнѣ фечорȣл Драчїи армашȣл. ши кȣм апȣкъ домнїѧ ꙟдатъ съ дезбръкъ лȣпȣл де пїелѣ ѡи, ши-ш астȣпъ ȣрекиле ка аспида шй ка василискȣл, иар аркȣл ши-л ꙟкордъ ши гъти съџеци де съџетà, ши сабїѧ ши-ѡ фȣлџерà, ши мѫна ши-ѡ ꙟтъри спре ране, шй принсе пре тоци боерии чеи мари ши алешии, ши и мȣнчй кȣ мȣлте мȣнчи ши кȣмплите, ши ле лȣѡ тоатъ авȣцїѧ; ши съ кȣлка кȣ жȣпѫнеселе ши кȣ фетеле лор ꙟнаинтѣ ѡкилор лѡр. дечии ȣнора лѣȣ тъѧт насȣриле ши бȣзеле, пре алции иаȣ ꙟнекат, ши пре алции иаȣ спънзȣрат. иар ел съ ꙟнбогъцѣ, шй крещѣ ка кїедрȣл пънъ ла черю, ши-ш ȣмплȣ тоатъ воѧ са. иар пре ȣн нѣм, каре ера маи алес ши маи темъторю де дмнзеȣ, кърȣѧ-й ерà нȣмеле де мошии Бановций, адекъ Бъсъръбещий, ел кȣ мȣлте амъџеле ши шȣтеле ши кȣ греле жȣръмѫнтȣри съ легà, кȣ боерїи кари ерà де ачел нѣм, къ нȣ-и ва ѡморѣ, ничи ле ва фаче вре ѡ невое, ши фъкȣ ши кърций де жȣръмѫнтȣ ши де афȣрисанїе. иар ел ꙟ тоате зилеле съпà гроапъ, ши кȣџетà кȣм ва фаче съ-л пїарзъ, шй нѣмȣл лор ка съ нȣ съ маи поменѣскъ ꙟ цара Паноніей; иар рȣгъчюнѣ сфѫнтȣлȣи Нифон нȣ-л слобозѣ, ничи-л лъсà съ ле факъ ничи ȣн неказȣ, ши тоате мещешȣгȣриле лȣй чѣле хиклѣне, ка нище пъѧжени съ стрика. иар ел фиинд ꙟдемнат де тоате ръѡтъциле фирии сале, кїемъ пе Стоикан сфѣтникȣл съȣ чел маи маре, ши ꙟтръ нȣмаи кȣ дѫнсȣл ꙟ о пивница домнѣскъ, ши скоасе пре пивницар афаръ. иар кȣ воѧ лȣи дмнзеȣ ръмасъ ȣн копил, каре ерà ши ел дин ачел нѣм, ши спре каре фъчѣ сфат съ-л пїарзъ; ши дека възȣ пре недрептȣл домнȣ, къ ꙟтръ ꙟ пивницъ, ел съ ȣмплȣ де фрикъ шй де гроазъ, ши неавѫнд ȣнде фȣџй, ꙟтръ ꙟтр'о бȣте сѣкъ де съ аскȣнсъ. къ аша токмй дмнзеȣ. шй кȣм ꙟтръ ꙟ пивницъ домнȣл кȣ Стоикан, ꙟчепȣръ а съ сфътȣй, кȣм ши ꙟ че кип вор фаче съ пїарзъ пре ачел нѣм, кȣџетѫнд къ нȣ иасте нимнѣ ꙟ пивницъ съ-и аȣзъ; дечии дека ѡбършй сфатȣл, кїемъ пре пивничѣр, ши зисе, съ ле дѣ вин съ бѣ, де ȣнде ва фй маи бȣн; ши дека бъȣръ ешй домнȣл ши Стоикан дин пивницъ вѣселй, гъндинд къ н'аȣ аȣзит нимнѣ сфатȣл лор чел фиклѣн. дечи дȣпъ дѫншїи еши ши копилȣл фȣриш, щи нȣ спȣсъ нимънȣи нимика, че-ш късȣта трѣба ши

слȣжба са̀, пънъ афлъ врѣ́ме ши порлеж (! l. при-) де спȣ́се пърі́нцилор ши нѣмȣлȣи съȣ чѣ́лȣи маи ма́рє, тоа́тє лȣ́крȣ-рилє ши фиклешȣ́гȣрилє кълкъторюлȣи де жȣръмѫнт до́мнȣ. дечі́и ей дека аȣзи́ръ аша, ши кȣноскȣ́ръ къ сѫнтȣ адевъра́тє кȣвинтелє лȣи, ей съ адȣна́ръ де съ сфътȣи́ръ ши лȣ̑ѡаръ авȣціє ши ѡа́мени кът пȣтȣ́ръ, ши̑ трекȣ́ръ дȣнърѣ де ачеа па́ртє ши скъпаръ тоци де кȣ́рса Михнїеи водъ, кълкъторюлȣи де жȣръмѫнтȣ; къ ера̀ ꙟмизеȣ кȣ̑ дѫншии, ши рȣгъчю́нилє сфѫнтȣлȣи Нифон патрїархȣл, ши нȣ̑ пȣтѣ ни́минѣ съ съ потривѣскъ лор' ка ши̑ лȣи Моиси ма́рєлє пророк.

Mânăstirea de Argeș.

(Ms. *a*. fol. 100a — 100b. — Ms. *b*. fol. 104a — 104b. — Ms. *c*. fol. 290 — 292. — Ms. *d*. fol. 22a — 22b.)

Ши спа́ръ (Нѣгоє водъ) митрополїа дин Ꙗрџеш дин темелїа ей, ши зиди̑ ꙟ локȣл ей алтъ сфѫнтъ бисерикъ, тот де пїатръ чюпли́тъ, ши̑ нетези́тъ, ши съпа́тъ кȣ фло́рй. ши аȣ при́нсȣ тоа́тє пїе́трилє прє динлъȣнтрȣ дин дѡс, ȣна кȣ алта ꙟ ско́абє де фїєр кȣ ма́рє мещешȣ́гȣ, ши аȣ върсат плȣмбȣ, де лѣȣ ꙟтърит; ши аȣ фъкȣт прин мижло́кȣл тинзии бисеричии: вї: стълпи налци, тот дъ пїатръ чоплици, ши̑ ꙟвърти́цй, фоартє фрȣмоши ши минȣнаци, ка́рє ꙟкипȣ-е́скȣ: вї: апостоли; ши ꙟ сфѫнтȣл ѡлтар дѣсȣпра прѣсто́лȣлȣи, ꙟкъ фъкȣ ȣн лȣкрȣ минȣнат, кȣ тȣрлишоа́рє върса́тє; иар ферестрилє бисеричии, ши алє ѡлта́рюлȣй чѣлє пє дѣсȣпра̀ ши алє ти́нзии, тот ско́битє ши ръзбътȣтє прин пїатръ, кȣ марє мещешȣг лє фъкȣ. ши ла мижлок ѡ ѡколи̑ кȣ ȣн бръȣ дъ пїатръ ꙟнплетит ꙟ трєи ви́цє, ши чоплит кȣ фло́рй ши по́лєнт. бисе-ри́ка кȣ ѡлтарюл динпреȣнъ кȣ̑ тинда, ꙟкипȣинд сфѫнта ши недъспърцитъ тро́ицъ. иар прє сȣпт страшнина̀ чѣ май дъ жос, ꙟпрежȣрȣл а тоа́тъ бисери́ка фъкȣ̑ ка ѡ страшинъ тот дъ мармȣ́ръ а́лбъ, чопли́тъ кȣ фло́рй, ши фоартє ско́битъ ши съ-па́тъ фрȣмо́с'. иар акоперемѫнтȣл, тот дъ плȣмбȣ амєстєкат кȣ коси́тор. ши крȣчелє прє тȣ́рлє, тот полєнтє кȣ аȣр. ши тȣр-лелє тот чопли́тє кȣ фло́рй, ши ȣнилє фъкȣтє сȣчи́тє. ши̑ ꙟпре-жȣ́рюл бо́лтєло́р' фъкȣтє тот стѣлє дъ пїатръ чопли́тъ кȣ мещешȣг, ши полєи́тє кȣ аȣр. ши фъкȣ ȣн чердъчел денаинтѣ бисеричии прє: д: стълпи де мармȣ́ръ, пестри́ци, фоартє ми-нȣна́тъ болти́тъ ши зȣгръви́тъ ши ꙟвъли́т ши аче́ла кȣ

плУмбУ. ши фъкУ скара бисеричии тот дъ пїѧтръ скобитъ кУ флорй, ши кУ : ві : трѣпте, ѧсемнънд : вї : семинцїи але лУи Ісраил. ши пардосй тоатъ бисерика, тинда ши олтарюл дин-преУнъ ши ачел черлъчел, кУ мармУръ албъ, ши ѡ ѧподобй пре дин лъУнтрУ ши пре дин афаръ фоарте фрУмос'. ши тоате скобитУриле пїетрилор дин афаръ ле въпсй кУ лазУр албастрУ, iар флориле ле полей кУ аУр. ши аша вом пУтѣ спУне, кУ адевърат, къ нУ ѥсте аша маре ши соборникъ ка СїѡнУл, кареле фъкУ Соломон, ничи ка сфѫнтаѧ Софїѧ, каре ѡ фъкУ мареле ѧпърат ІУстїнiан, iар кУ фрУмУсецѣ ѥсте маи пре дѣсУпра ачелора.

LVI.

1657.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de întărire.

(Jaşi 7165.)

† Бомы нѡнашко рУсУл вел лог. и щефан боУл вел дворник долнѣи земли. и валїе гхетман и пъркълаб сУчавски. и дабижѧ вел дворник вишнъи земли. и илїе шептелич вел постелник. и глигорїе рУсУл вел спътар. и некУлаю могилдѧ вел чашник. и соломон бърлъдѣнУ вел вистиѩрник. и дарие къра бъи вел комис. и хрисоскУл вел меделничѧр. и мирон чоголѣ вел клУчѧр. и косте моцок вел слУцар. и грУмазъ вел армаш. и антиѡхїе агà. и некУлаю бУхУш трети логф. и василїе шолдан житни-чѧр. и дУмитрашко рошкат. и строескУл. и рУцинъ дворник гхлобини. и инии болѣри и сни боѩрски. ѡт дворглмѣ его мáсть: скрїем ши мъртУрисим кУ частъ скрисоаре а ноастръ. кУм аУ венит ѧнаинтѣ мърїеи сале домнУ нострУ. ши наинтѧ ноастръ дмнУлУи пелин вистиѩрникУл ши глигорашко герман де илишъщи. ши симиѡн де шилешеУ, ши кУ алци фраци а лор. ши аУ пърът де фацъ, пе фичорїи мУрцещилор. пентрУ сат, пентрУ михалчи че-и ѧ цинУтУл чернъУцилор, ѧн ѡколУл търгУлУи. ѕикънд дмнлУи пелин вистиѩрникУл ши кУ фрацїи съи, че скрїем маи сУс: кУм ачел сат михалчюл ле ѥсте лор дрѩптѫ мошїе, кУмпъртУра мошУлУи лор, лУи гаврил моцо-

чел, дела илѧ вамешȣл; ꙗръ илеи вамешȣлȣи ꙗȣ фост даре дела бътрънȣл щефан водъ; ши-л цин мȣрцещїи кȣ ꙟмпресȣрътȣръ. ꙗръ мȣрцещїи тоатъ аȣ дат самъ ꙟнаинтѣ мърїеи сале домнȣ нострȣ, ши инаинтѧ ноастръ, кȣм еи ачел сат михалчюл, ꙟл цин къ ле ꙗсте скимбътȣръ кȣ щефан водъ томша кȣ сатȣл лор кȣ солка, кареле л'аȣ дат щефан водъ мънъстиреи сале солкъи; ши ли-ꙗȣ дат аѡр пентрȣ сат пентрȣ солка, сатȣл михалчюл че скрїем маи сȣс, фїинд сат домнеск де школȣл черинъȣцилор. ши нимърȣи н'аȣ фост дат, че аȣ фост тот пре сама домнꙗскъ пънъ ꙟнтр'ачѣ врѣме. дечи мȣрцещїи аȣ арътат ши ȣрик де ла щефан водъ, ши 'нтъритȣри де пре ла алци домни, ч'аȣ фост маи пре ȣрмъ, скрїинд кȣм аȣ фъкȣт скимбȣ кȣ мȣрцещїи прекȣм ѕичем маи сȣс. — дечи мърїꙗ са домнȣ нострȣ, фъкȣтȣ-ꙗȣ лѣце пе дрептате, ши фъръ де грабъ. ш'аȣ фъкȣт чинстита картѧ мърїеи сале ла дȣмитрашко дръгȣцъскȣл пъркълабȣл де сȣчавъ, ши ла кд де шамени бȣни. слȣџи домнещи ши боꙗри де цръ, мецꙗши денпрецȣрȣл ачелȣи сат михалчюл, съ каȣте ачеи шамени бȣни кȣ сȣфлетеле лор, кȣм шр щи кȣ дрептȣл, де ръидȣл ачелȣи сат михалчюл, а кȣи аȣ фост; ши кȣм аȣ апȣкат еи дин мошии лор ши дин пърин-цїи лор; циніȣт-аȣ ачел сат мошии саȣ пъринцїи лȣи пелин вистиꙗрникȣл ши а фрацилор съи, че скриȣ маи сȣс? ши фост-аȣ ачел сат дат дела щефан водъ, илеи вамъшȣлȣи? ши дела илѧ вáмъшȣл фостȣ-л'аȣ кȣмпърат гаврил моцочел мошȣл лор? прекȣм ꙟи че кип шр щи. ши съ факъ дела дъншїи, дела тоци мъртȣрїе кȣ искълитȣриле ши кȣ печециле лор, съ дѣ щире мърїеи сале домнȣ нострȣ. дечи дакѫ аȣ мърсȣ чинститъ картѧ мърїеи сале домнȣ нострȣ аколо, еи с'аȣ стрънсȣ, ачеи шамени бȣни тоци, ши аȣ сокотит ши аȣ фъкȣт мъртȣрїе дела дъншїи, кȣ жȣръмънт маре, кȣм еи дин мошїи лор ши дин пъринцїи лор аȣ апȣкат ачел сат михалчюл, тот сат де школ ши пре сама домнꙗскъ, пънъ че л'аȣ дат щефан водъ мȣрцещилор, пентрȣ сатȣл лор пентрȣ солка. ꙗръ еи нȣ щиȣ, ниче аȣ аȣѕит съ фїе циніȣт мошїи саȣ пъринцїи вистиꙗрникȣлȣи пелин ши а фрацилор съи, че скриȣ маи сȣс. — дечи ачѣ мъртȣрїе дела ачеи шамени бȣни, мърнꙗ-са домнȣ нострȣ аȣ кресȣт-о, ши нои тоци. ши ꙗȣ фъкȣт мърнꙗ-са домнȣ нострȣ дирес де пъръ ши де ꙟндрептаре, ла мъниле мȣрцещилор. пентрȣ ачѣѧ ши нои, дȣпъ кȣм щим, къ дрепт а мъртȣриси нȣ-и пъкат, фъкȣт-ам ши дела нои ачастъ мъртȣрїе ла мъниле мȣрцещилор, ка съ ле фїе лор де крединцъ ꙟндрептаре, пен-

тр8 ачаста пъръ съ н8-и май пъраскъ ӂи вѣчи. — пентр8 кредница тоци ам искълит: ши еȣ контжш 8рикарюл ам скрис. съ с(ъ) щїе.

8 ѡс. л҃т. ,зрѯе.
мсца фев. ї.

LVII.

ca. 1660—1680.

(Ms. Cipariu. Organul luminărei No. XXV, p. 130. — cf. Principia p. 114. No. Ss. b.)

Громовник.

Де съ ва ӂтимпла ӂ числа бербечилор. ачесто семно. фи-ва моарте ӂ ши марї. ши пъине ши мнаръ молтъ ва хи. ши фечюрии мичи мори-вор молци. ше ӂтъръта-съ-вор лимбиле. ши моарте фї-ва де сабие. аколо сопто семно спонѣ. ше оун кап маре ръдика-съ-ва. ши апои маре фоамете фи-ва. споне ръ8. еръ де съ ва котремора пъмжнт8л ӂ числа шилшр. м8лтъ фоаметѣ съ аратъ. ши моарте де сабие. ши че домно съ ва скола ӂтъи, ачела ва пери ӂтъи, ӂсъ ко виклниіе. споне ръ8.

cf. 1799. 1816.

LVIII.

ca. 1660—1680.

(Ms. Cipariu: Organul luminărei No. XXV, p. 131—132. — cf. Princip. p. 114, No. Rr. g.)

Geografia Ardealuluĭ.

Де цара ардѣл8л8и ши де цин8т8л еи, къте сънт. тот пре самж. ӂчеп8т.

Ардѣл8л н8 ѧсте царж фоарте маре. ши н8май о парте че съ зїче олат8ри де цин8т, карѣ ѧсте деспре партѧ църїеи оунгȣреции, ачаста ѩсте пре цин8т8ре ӂпърцитж.

Ӂтжи цин8т. х8нид ванда. хиниидоара, четате карѣ с'аȣ зидит де ѩнк8л водъ, фечор8л л8и жикмонт краю, кареле аȣ фост нъск8т дин морсїма фатж де ржмжни. дечи ачест ѩнк.

че ꙗȣ зис хȣніад ꙗнъш водъ ел аȣ зидит хȣниндвар . ши аȣ нъскȣт динтр'ѫнс матїꙗш краю . ши ꙟтр'ачест цинȣт ꙗсте девѧ̀ четáте ши ѡраш, карѣ ꙗсте сȣс ꙟтр'ȣн дѣл . ꙟтр'ачаста аȣ фост ши ꙟ горгїю демȣлт в҃ воивози.

Ꙗл доилє цинȣт . гюла фїєвар . шї-аȣ пȣс нȣмеле гюла пентрȣ нȣмеле оунȣи къпитан оунгȣреск . кáрїи аȣ фост з҃ капїтани, кънд аȣ венит оунгȣрїи дела скитїꙗ . ши аȣ венит аичи ꙟтрȣ ардѣл . ачаста гюла фїєрвар, алба юлїє . маиналте ерà мáре лок ши богат ши ера лок де єпископїє . ши мȣлте бесѣречи кȣ мȣлци преѡци ши ера богаци, ши мȣлте одеждїи ши скȣле . акóло ꙗсте ѡ бесѣрекъ ши оун тȣрн ꙟиалт кáреле л'аȣ зидит ꙗнкȣл (Ms. ꙗнȣл) вѡдъ, че-и зик хȣнѣдї ꙗнош, тот де пїєтри чоплите кȣ мáре келтȣꙗлѫ, ши ꙟлъȣнтрȣ ѡ аȣ фръмсецат кȣ икоане де аȣр ши де арџинт, ши мȣлте скȣмпе ѡдеждїи де летȣргїє, ши кȣм съ каде вешменте де свинцїє, кȣ аȣр ши кȣ пїєтрї скȣмпе ши мъргърїтарю . ꙗр кънд аȣ фост кȣрсȣл аилор ꙟфиѕ, ачѣстѣ тоате с'аȣ лъсат, ши с'аȣ апȣкат алтеле.

Ꙗтреꙗ вармегїє . че се спȣне цинȣтȣл тȣрдеи, кареле-и нȣмеле пре ѡрашȣл тȣрдеи . акѡло сънт ѡкне фóрте алѣсе . апроапе де динсе кȣръ ꙟ жос ѡ áпъ фоарте фрȣмоасъ, карѣ съ кѣмъ аренїꙗш, шї-и зик апъ полїнтѫ . акѡло лѫнгъ тȣрда сȣс ꙟ кóастѫ аȣ фост оун ѡраш фоарте фрȣмос ал рóманилор, пре нȣме с'аȣ кемат : селинȣм . ши акȣм съ коноаште поарта четѫцїєи . десȣпра порцеи сȣс аȣ фост ѡ спатъ крȣнтъ, ꙟ кип скрис . ши ꙟ оунгюл деспре апȣс, аȣ фост фоарте ѡ четате фрȣмоасъ . ши дин четате аȣ фост в҃ пъртъсѣле че съ зик пъдȣри де пїатрѫ пре кале (l. подȣри де пїатрѫ etc.) аштѣȣ фост мергѫнд афарѫ дин четате : оунȣл мерџе спре клȣж, ши дѣчи мѣрџе ꙟ жос пънъ ла дѣж, маи ѕ҃ мїле де лок; аш'аȣ фост де лат къ аȣ пȣтȣт ꙟбла в҃ каре алътȣрѣ . алтȣл мерџѧ̀ (Ms. меџѧ̀) дечинде престе арїꙗш*) пънъ ꙟтр'о четате пȣстїє . де аколѣ ꙗр мѣрџе афарѫ престе апà мȣръшȣлȣи . ши дѣчи тот мѣрџе ꙟ сȣс пре апъ, пънъ ла ѡшерхѣли мȣрѫш, маи і҃ мїле де лок . ачѣста тоате рȣмънїи лѣȣ пъръсит кȣ маре келтȣꙗлъ . ꙟкъ мȣлтъ четѫци пре мȣлте локȣре съ гъсеск ꙟ ардѣл . лѫнгъ бълград, ши лѫнгъ сас-шебеш.

Ꙗл патрȣле цинȣт, ал колоцшȣлȣи (sic!) пре ачѣꙗ ши клȣжȣл съ кѣмъ четате . че ши аколѣ сънт ниџе ѡкне де сáре фоарте алѣсе . ши ꙟтр'ачест цинȣт, нȣмаи ка в҃ мїле де лок.

*) Glosă: áпъ полиитъ.

ꙗсте ѡ четате фоарте алѣсъ, че съ зи́че клȣжȣл. ши ма-нинте с'аȣ ке́мат немцѣще клаоуꙁенбȣрг. ꙟтр'ачѣсте четате с'аȣ нъскȣт ма́тї́аш краю, ꙟ четатꙗ чѣ вꙗке, ꙟтр'о ка́съ ма́ре вѣке, карѣ ꙗсте ла поарта деспре амїаꙁѫꙁи, токма ꙟнаꙟна-ните-н (sic!) ꙗсте.

Ꙗл чиничиле цинȣт, че съ кѣмъ добока́и. ачаста ꙗсте четатѣ дꙗжȣлȣи. ши ꙗсте ши аколо ѡ ѡкнъ де саре фоарте веститъ, апроапе де со́меш. ши де акѡло ~а мїлѫ де лок ꙗсте оун балванїош, ка́ре аȣ фост фоарте таре ꙟ ардѣл. дела балва-нїош, оунвар, че съ кѣмъ се́ква́ръш, де кътръ ръсърит ꙗсте четате де скаȣн. лънгъ ачѣꙗ ꙟкъ сънт ѡкне фрȣмоасе.

Ꙗл шѣселе цинȣт съ кѣмъ калотан. ачѣста ѐ де ма́р-цине де ардѣл ши де алте пърци але църїи, кȣм ꙟтъи ла ал ~д кап (спȣне). къ спре мїаꙁъ ноапте ши спре апȣс, сънт ачѣсте цинȣтȣре ꙟ ардѣл деспре цара оунгȣрѣскъ; парте ꙗр, деспре ръсърит ши деспре амїаꙁъ ꙁѝ, деспре молдова ши деспре цара рȣмънѣскъ. маи мȣлт нърод лъкȣеск ꙟтр'ачѣсть царъ.

Ꙟтъи ꙗсте спре молдова ѡ четате че съ кїамъ бїстри́ца. ши ачаста ѡ аȣ дат нфїȣ ласло́ краю*), фечорȣл лȣи албїрт краю, лȣи хȣнїд іа́ноші гȣбернатȣл. ꙗнкȣл вѡдъ, кареле аȣ фост гȣбернат пре цара оунгȣрѣскъ. ши ел аȣ фост татъ лȣи ма-тїꙗш краю. ши мȣлтъ иꙁбъндъ фъчѣ кȣ ѡщиле ꙟпротива тȣрчилор. ши кȣ ачѣсте витежїи мȣлте сате ши четѫци аȣ дърȣит витꙗжилор лȣи. дȣпъ ачѣꙗ аȣ кȣмпърат дин рȣда сасілор дин ардѣл цинȣтȣл, кȣ ѡ са́мъ де бани.

Ꙟтр'ачѣстѫ парте ши ꙟтр'ачест цинȣт, ꙗсте ѡ четате фрȣмоасъ токма лънгъ мȣнте, че съ кѣмъ (?). пре кȣрсȣл апеи бїстри́цѫ дин сȣс де четате ~д мїле де лок, ꙗсте баꙙ роднї чѣ вѣке, оунде аȣ лȣкрат маи де мȣлт къте: ~м: де мещери; карїи аȣ фост ла ачѣле бъи, лȣкра́ кȣ маре хаснѫ, акмȣ̀ ꙟкъ лȣ-крѣꙁѫ, че нȣ кȣ атъта са́мъ де ѡамени ши нȣ ашѣ хаснъ.

) Дȣпъ ачѣста, съкȣи. аȣ фост ѡамени сло́боꙁї ши нѣми-ши. ши́ апро́апе де чеꙙ че аȣ (венит Cip.) делꙙ скитїꙗ. ши аче-щѣ аȣ фост маи бътрънн ши сло́боꙁи, н'аȣ дат нимърȣи нимик*) ничи аȣ слȣжит. ꙗр де с'аȣ тъмплат де аȣ венит ни-скари връжмаши асȣпра църїен, еи атȣнчи с'аȣ скȣлат дȣпъ порȣнка краюлȣи, ꙟнаинтꙗ връжмашилор съи. ши кѫнд с'аȣ корȣнат краюл, ꙗр еи аȣ дат де ѡм къте оун боȣ грас. ши ѡа́мени де ѡасте аȣ фост. ши пъмънтȣл съкȣилор ꙗсте ꙟпър-

*) Glose: тінър Владислав краю. **) Дъ съкȣи. ***) ничи дажде.

цит. динтр'ъншїи ѥс ꙟ ардѣл каи бȣни, ши де трѣбъ де ѡасте, ши каи де хáмȣре, ши бои мȣлци ши граши.

*) Ꙗр де саси ши де зидирѣ лор. кȣм аȣ зїдит четѫциле ꙟ цара ардѣлȣлȣи, кȣм съ каде съ се щїе: сїбїи, карѣ ѩсте мáре четáте ꙟтрȣ ачѣстъ царъ. ши сасшебеш. Клаȣзȣм бȣрг (sic!) че съ зи́че клȣжȣл. ши бїстрица. мепеш (sic!) ме́дїеш. сегу́шивар, си́гушар. кóрона, брашов. сасвáрош, ѡръщїѧ. ачѣсте четѫци ши ѡраше (ши сате şters în Ms.) лѣ́ȣ ꙟчепȣт ꙟтъи а ле зїди, шї алте мȣлте. ѩр пентрȣ мȣлте ѡщї ши ръзбоаѐ, нȣмаи ѡраш ши сáте съ цин, кáреле сънт ꙟпърците пре скаȣне ка съ съ щїе де чине аскȣлтъ.

Кап е҃. де ардѣл. кът аȣ фост де маре ши кът (аȣ) фост де ферїчит.

Ꙗрдѣлȣл нȣ съ вѣ(де Cip.) маре. къ нȣмаи де оунде-и зик бай хȣнȣод, пънъ ла бран ꙟ сȣс де брашов, дѣбїѧ сънт м҃ де мїле де лок де лȣнг. ѩр де ларг ка к҃. чї ѧсте лок делȣрос, пентрȣ ачѣѧ ѧсте ши пъмънт родник. ши кȣ поаме дȣлчи. ши ꙟпрежȣр ѧсте ка ѡ корȣнъ фрȣмоасъ. ши принтре ачѣсте дѣлȣре мȣлте, сънт сáте дѣсе ши фрȣмоасе. ши ѡамени лȣкрътори кȣ плȣгȣл ши кȣ сапа. ши лї съ гътѣще гръȣ ши съкаре ши мълаѐ. кȣм дѣр фї тот паче, аре пȣтѧ фї жȣмътате тот поленци**). къчи къ дин дѣлȣре ши дин вълчѣле сáпъ нъсїпȣл ши-л спалъ, ши съ алѣце аȣр фоарте скȣмп ши бȣн. оунїи лȣкръ ла арџинт вїу. аȣр. арџинт. араме. плȣмб. хер. ѡцел ши пре алокȣрѣ сънт ѡраше де бъи. пре(кȣм ....).

LIX.

1661.

(Ms. bibl. Prag. comunicat de d. Gr. G. Tocilescu. 8° mic.)

Rafail din Dragomirna: Paraclis

(slavono-român).

Повéсте ла с҃вител(е) пáщи.

Propovedania de paştĭ a luĭ Zlatoust. (15 foĭ.)

Чéла че-й динтрȣ с҃вици пърънтел(е) нóстрȣ, мáи мá-рел(е) вл҃дкъ, ч'лоу фѡсть патрїѩрхȣл ꙟ четате лоуй костан-

*) Glosă: де саси. **) Кȣ аȣр.

тин ꙟпърат, че съ кѣмъ ц҃рігра́дꙋл, пъринтел(е) ю, коу ростоул де аꙋрь. ꙟсъ нꙋ ꙗꙋ фѡст ро́стꙋл свнцїи сал(е) де лоур, че ꙗꙋ фѡст кꙋвнꙋтел(е) мáи скоумпе, декът аꙋроул. блсвѣще пъринте.

Кꙋвънть де ꙟвъцътꙋр(ъ) ла св҃нтел(е) пáщи.

Гръѩще де не кѣамъ пре нѡй фрац, нѡáнъ че ѩсте кꙋ ро́стꙋл де аоур, ѡрган сꙋфлетескꙋ, ръндоунѣ ꙟ мꙋлте кі́пꙋри, де покъннцъ воровнтоаре; дешкі́де свнтоул ростоул шй не гръѩще ноаꙟ ꙟвъцътоур(ъ) мáи скоумпъ, декът аоурꙋл; шй не мънгѣе коу лі́мба ка ꙟ нищѐ стрóуне, шй не слобоаде ноаꙟ кънтар(е) мáй скоумпъ шй май фрꙋмоáсѫ, декът мъргѣрнтарюл шй ка ѡ ръндоунѣ воровíтоаре, ꙟ дíвоури, ꙟ кі́кꙋр(и) нѐ спóуне ноаꙟ бꙋкꙋ́рїе де примъвáръ. пентрꙋ к'áоу стрѣлоучит ноаꙟ астъѕй соарел(е) чел дирепть, і҃с. х҃с. шй с'аоу арътат ноаꙟ астъѕй примъвáра, плйнъ де мирéзма тꙋ́тꙋрѡр флóрилѡр челѡр сꙋфлетещи. къ коумꙋ съ лоуминѣáѕъ де лꙋмі́на соáрелоуй, шй лоуна ши стелел(е); ашѧ ши тóатъ лꙋмѧ съ съ мънгѣе де ꙟвиерѣ лоуй х҃с. къ тоáте къте-с ꙟ чер шй пре пъмѫнть с'аоу лоуминат. шй съ мънгѣе, де бꙋкꙋ́рїѧ ꙟвїерей лоуй х҃с. коум гръѩще шй пророкоул дв҃дъ. къ ва вéни свнцїѧ са, де ва лоумі́на чѧле ꙟтóунекате шй ва арѣта чѧл(е) аскоунсе. къ шй коумоу-и прі́мъвара ꙟчепътꙋръ тꙋтꙋрѡр флѡрилѡр шй а ербилѡр, ашан (!) есте шй ачáста свнтъ ѕй де астъѕй. съ ѩсте нещи́не крéщин боун шй юбитор пре дмнѕъоу, ка съ съ ꙟдоулчаскъ астѣѕи, ꙟтр'ачáстъ ѕи боун де трѣгоуйре, че ѩсте петрѣчере; динтр'ачастъ свнтъ ѕй де астъѕи, съ веселѣще тоáтъ лоумѣ. съ нещине ѩсте дин шърби коу нѣрав боун, ка съ ꙟтре боукоуръндꙋ-съ ꙟтрꙋ боукꙋрїе дꙋмнꙋ-съоу, дмнѕъꙋлоуй нострꙋ. анчѧ алѣще свънтоул ачéсть коувѣнть ши ѕнч(е) ашѧ: съ нещи́не динтроу шерби коу нърав боун. шй тѡц не кемъм ботеѕáци, къц крѫдем ꙟ х҃с. шї-й сънтем тѡц шъръби. чéла че ноу ва фй коу нърав боун, ноу-й ва фй бꙋкꙋрїе ꙟвїере лоуй х҃с. айчѧ ръспоунде свѣнтоул кꙋвънтоул ꙟ трей кіпꙋри, къ сънтоу трéй чѧте де посничи: ꙟтъй ѩсте чáта, коум арн фй оун фéчѡр ла татъ-съоу, деч съ невоѩще ши лоукрѣаѕи (l. -ѕъ) коу тóатъ инйма шй коу тоатъ воѧ лоуй, пентроу къ щй, къ тоатъ авꙋцїѧ тътъне-съоу. ѩсте а лоуй; ачестѧ ѩсте ачел ѡм чѐ слоужѧще лоуи доумнеѕъоу дин тинерѣце пън ла бътрънѣце фъръ де

грешѣл(ъ), шѝ ꙟтроу тот аоу̀ ꙟгъдꙋнт лоу̀й дмнѕъоу; пентр'ачѣѧ съ кѣмъ ꙟ лѡк де фечѡр. ꙗр а доѧ̀ ча́тъ ꙗсте ꙟ лѡк де нъ̀ймит, къ нъимитоул съ̣ невоꙗціе де слꙋжѣще ла стъ̀пънꙋ-съоу̀ коу тоа́тѫ инем(ъ); кѫч къ щѝ, кѣ ва лоуа̀ плат(ъ). ꙗр а треѧ̀ ча́тъ ꙗсте ꙟ лѡк де шъ̀рбъ; къ шербоул ел съ невоꙗціе, кѫч съ тѣ́ме де стъпъ̀ноу-съꙋ̀ къ-л ва ба́те. аша̀ ши но́й чеѧ̀ сънтем пъкътош, съ не не́воим кꙋ рꙋ́га кътръ̀ дмнѕъꙋ̀, съ не ꙗрте пъка́тел(е) ноа́стре. къ че́ла че с'аꙋ̀ невоит де с'аꙋ̀ постит ел съ ѧ̀ астъѕи пѣ́ниг. къ дмнѕъꙋ̀ дърꙋꙗщ(е) пре ѡм кꙋ шѣ́се да́рꙋри: ꙟтъю̀, кꙋ кꙋноа́щер(е), съ кꙋноа́щем пре дмнѕъꙋ̀. адоѧ̀, съ не мънтꙋим де дїꙗволꙋл. атреѧ̀, кꙋ ертаре де пъкате. апатрѧ̀, кꙋ кꙋръціꙗ трꙋ́пꙋлоуй ш'а а(!) сꙋфлетꙋлоуй. ачинчѧ̀, кꙋ ꙟпреꙋна́ре кꙋ ꙟцерїй. ашас(ѧ), кꙋ очина ꙟпъръцїꙗ че́рюлоуй. ꙗр не́щине с'аоу̀ невоит де с'аꙋ̀ постит дин часоул динтъю, ел ка (? l. ва) съ ѧ̀ астъѕѝ плат(ъ) дрѣ́птъ. ꙗр де с'аꙋ̀ ꙟтръѕиꙗт нещи́не пън ла ал треил(е) час, би́не съ мꙋлцъмаскъ лоу̀и дмѕъоу ши съ пръзнꙋꙗскъ. ꙗр чи́не аоу̀ сосит дꙋпъ ал шас(е)ле час, немик съ нꙋ сѫ ꙟдоꙗскъ, къ ноу̀-й ва фѝ ꙟтрꙋ̀ деше́ртꙋ. ꙗр нещи́н(е) де с'аоу̀ зъбъвит шѝ пън ла ал ноꙟле час, съ вїе шѝ съ съ апро́пїе, немі́к съ нꙋ̀ съ тѣа́мѫ. ꙗр дѣꙋ ве́нит нещи́не шин'н ал оунспръѕѣчел(е) час, немик съ нꙋ́ съ спа́е, пентрꙋ кѫч аꙋ̀ пестит, де с'аꙋ̀ ꙟтръѕїꙗт. къ ачеста̀ коукънтꙋ гръꙗще де пророчи, де мѡ́ѵсїи шѝ де Їлїе пророкъ шѝ де енѡх. шѝ ꙗр ръспꙋнде деч ла(!): дин часоул динтъю ꙗсте ачел ѡм, че ꙟче́пе дин тинерѣце пънъ ла бѣтрънѣце а фач(е) би́не; ѡарѐ ꙟ мирéнїе, ѡарѐ ꙟ кълоугърїе, де кокѡи де сѣ ва ферѝ де пъкате, ꙟтрꙋ́ тоатѫ вїꙗца лоу̀й. ꙗр че́ла дин н-ал треил(е) час, ꙗсте ачел ѡм че́-й де . еі҃ . ай шѝ ва ꙟчѧп(е) а фач(е) би́не. ꙗр чел дин н-ал . ѕ҃ . час, ꙗсте ачел ѡм че ꙟчѧп(е) а фач(е) би́н(е) дин . л҃ . де ай шѝ съ пъръсѣ́ще де тоа́те пъкател(е) ши фа́ч(е) тоа́те ꙟвъцътоурил(е) лоу̀й дмѕъоу. ꙗр чеѧ̀ дин н-ал ноꙟле час, ей съмтоу̀ де н де ай, саоу̀ де . ѯ҃ . де ай. ꙗр чеѧ̀ ден н-ал оунспръѕѧч(е)ле час, ей съмтоу чеѧ̀, че съ ꙟторкоу ла бътрънѣ́це ши-ш адоук аминте къ сънтоу грешицн шѝ пъкътош ши ꙟчеп а плъние шѝ а съ рꙋ́га лоу̀й дмзъоу кꙋ лакръми, шѝ съ исповедꙋескоу кътръ̀ дꙋховничи, ши съ пъзъ̀скоу коу постоул шѝ кꙋ рꙋ́га, шѝ даꙋ съркоусте пре ла свнтел(е) бесѣ́речи, шѝ ꙟпарт мастенїе съраилѡр. макар вор фѝ шѝ де алтъ лѣ́ще шѝ дака съ вор боте́ѕа, дѕъоу̀ ꙟ (l. ꙟй) ва прїйми шѝ пре ачеѧ̀. ачещѣ ꙟкъ-й тлъкꙋꙗще кꙋ че́й ден н-а(л) оунспръѕѧчел(е) час.

пентр'ачѣꙗ ѕнч(е) свиницїꙗ са: съ віе ши съ съ апропіе съ ноу съ спае, пентрꙋ кънчи лоу ꙟтрѣѕіꙗт; къ дмѕъоу свнцїѧ са ꙗсте дръгъстос шй млстив спре тѡц ѡаменїи, карїи факъ воѧ свнцїи сал(е); ачестѧ ꙗсте деспꙋиторюул, фоарте юбѣще пре чеѧ че слоужъскоу свнцїи сал(е) кꙋ тоатъ инема, шй прїимѣще пре чел де апой ка шй пре чел динтъю. деч мъꙟгъе пре чела дин н-а(л) оунспръѕѣчел(е) час ка шй пре чел дин часоул динтѣю, шй ачел де апой ꙟл милоуꙗще шй пре ачел динтъю ꙟл мънгъе, шй ачелоун динтѣю ꙟй дъ, ꙗр пре чел дѣпой ꙟл дъроуꙗще, шй лоукрꙋл невоинцей че съ невоꙗще, доумнъѕъоу ꙟл чинстеще. шй невоинца че фач(е) ѡмоул, аноум(е): рꙋга шй млстенїе шй алте боунътѣци а соуфлетоулоуй че фаче, постꙋл шй метанїиле кꙋ фаца пън ла пъмънть, дмѕъоу лаоудъ невоинца ачелꙋꙗ ѡм. деч пентр'ачѣꙗ вениці фрацилѡр, съ ꙟтръм кꙋ бꙋкꙋріе ꙟтрꙋ бꙋкоуріе домнꙋлꙋй ностроу, богацїи шй мѣсерїи шй чеи динтъю шй чей де апои, де лоуаци плат(ъ) дрѣптѫ. сѡць кꙋ сѡць съ петрѣчеци, ачеѧ че в'аци невоит, шй чеи лѣнеши ꙟкъ съ съ невоꙗскѫ, шй ѕоуѧ празникоулоуй съ ѡ чинстици; оунꙋл алтоуꙗ нꙋ завистꙋиреци, ниче съ ѿ чинстици кꙋ цокоур, саоу кꙋ чемпои, саоу кꙋ алаоуте, саоу кꙋ кънтеч(е) лоумеци, саоу кꙋ сълтътꙋр, коум нꙋ юбеще дмнѕъоу; че петрѣчеци доумнѣвоастрѫ кꙋ лꙋкроурил(е) чѣле дꙋмъеши, карел(е) юбеще дмнѕъоу. чеѧ че с'аоу постит шй чеꙗ че ноу с'аоу постит, весълици-въ астъѕи тѡц. пентрꙋ бꙋкꙋріе дѡмноулоуй нострꙋ лоуй іс. хс. пентрꙋ ꙟвїерѣ свнцїи сал(е). масѧ ꙗсте гата съ въ ꙟдꙋлчиц тѡц. аичꙗ гръꙗще коувините де свнта нафоур(ъ); съ невоиц тѡц съ фиц кꙋраци, ши съ виниц кꙋ крединцъ боунѫ, шй кꙋ веселїе соуфлетѣскѫ съ лоуац тѡц свнта нафꙋрѫ; къ віцелꙋл ꙗсте хрънит шй грас, ниме съ нꙋ фїе флъмъндоу. аичꙗ ноу гръꙗщ(е) де вицел де вакѫ, че гръꙗщ(е) де дароул лꙋй дмѕъоу, де свнта коуменекътꙋрѫ шй де свнта анафꙋр(ъ). шй чине ноу съ ва невои кꙋ постоул шй коу рꙋга кътрѫ хс. шй нꙋ съ ка гъта де свнта нафꙋр(ъ) съ ѧ; ачела ѡм ꙗсте флъмъндоу шй пре ачастѧ вїꙗцѫ шй пре чѣꙗ л'алтъ вїꙗцѫ, оунде-й май моултꙋ а петрѣче. ꙗр чеѧ че съ вор невои шй вор фи ꙟгъдꙋитор лоуй дмѕъоу ши ꙗоу свнта нафꙋрѫ пꙋрꙋрѣ шй съ кꙋменекѫ ꙟ постꙋри, ачеѧ вор фи ꙟдоулчици ши съ тоуй де драгостѣ лоуй дмѕъоу, шй пре ачастѫ лоуме ши май врътѡс оунде ва фи ꙟ вѣч а лъкоуй. тѡц въ ꙟдꙋлчици астъѕй де бꙋнътатѣ драгостеи лоуй дмѕъоу. ниме съ нꙋ съ тъꙟгꙋꙗскъ де месърътате, къ с'аоу арътат

ꙟпърърціꙗ черюлȣй, ꙟпреȣнарѣ тȣ́тȣрѡр; къ нѣоу ꙟпреоунат ꙟсȣш х҃с. кȣ ꙟцерїн, ка (съ) петрѣчем ꙟпъръціꙗ че́рюлоуй. ні́ме съ нȣ съ плъигъ де пъкате. ꙟсъ ноу ѕнч(е) свинціꙗ са, съ нȣ плъніѥм де пъкател(е) ноастрѐ, че ѕнч(е) съ плъніѥм де пъкател(е) лоу́й а́дам стръмошоу нострȣ; къ ертар(е) лоу стрълȣчит дин гроа́пъ. ні́ме съ нȣ съ тѣа́мъ де морте, къ дѣка грешй адам, доумнъѕъоу съ мънїе пре семе́нціѧ ѡменѣскъ. деч чі́не мȣ́рїѧ атȣнче, тѡц мерє ꙟ ꙗд, ꙟ мȣнчй. доу́пѫ ачеѧ ꙗр съ млстиви дмѕъоу шн съ погоръ дин чеpь пре пъмънть, шѝ съ ꙟпелйцъ кȣ троуп кȣм фоу воѧ свнцїн сал(е), шѝ съ дѣде пре кин шѝ прѐ ръстнгніре, шѝ пре моа́рте, шѝ пре ꙟгрȣпаре де боунъ воѧ свинцїн сал(е); шѝ мърсъ кȣ свнта кроуч(е) ꙟ ꙗд, шѝ скоа́съ пре адам дин моунчи шѝ пре тѡт ро́дȣл ѡмене́скȣ чел свнцит, прорчїй шѝ тѡц свнцїй, ка́рїн ерà мѡрци шѝ ерà мерши ꙟ ꙗд. ꙗр де атоунче ꙟкоач(е), ка́рїн съмтȣ̀ кре́щнн боун шѝ дрепци, ей мъргȣ ла х҃с. пентр'ачѣà ѕінч(е) свинціꙗ с(а), съ нȣ не тѣмем де моарте. къ моарте чѣà че ерам щйȣнде (?), ꙟса дмѕъоу аȣ стѣнсоу шѝ лоу потолнт кȣ моарте свнцїн сал(е). къ свнціꙗ с(а), дак(ъ) ꙟви́съ, мѣрсъ ла ꙗд, де-л фрънсъ, шн-л здро́бн, шн-л пръдъ; шѝ дѣкъ ꙟтрѐ свнціꙗ с(а) ꙟ ꙗд, ꙗдоул съ амърѫ, пентрȣ̀ къ съ нспнтн съ гȣсте де трȣпоул свнцїн сал(е); шѝ адекъ нсаїѧ прорвъ снргȣй ꙟнаннте де стри́гъ, шѝ ѕнс(е) адек(ъ): адѐ, амъръшн-те къ те тнмпнна́шн кȣ фїюл лоу́й дмѕъоу, амърѣшн-те шѝ те дешърташѝ, амъръшн-те шѝ фȣсъшѝ батџо́кȣрнт, нспнтй-шн-те съ ꙗн трȣп шѝ те вътъма́ш де дмѕъоу, лȣаш пъмънть шї те тнмпи́нъ черюл, нспнтншї-те съ ꙗн че въѕоуш, шѝ къѕȣш ꙟ че нȣ̀ щнȣш. оундеції-й моа́рте ве́нинноул? ȣндеції-н адѐ бнрȣйрѣ? ꙟви́се х҃с шн тȣ̀ фȣсъш бнрȣнт. ꙟвисъ х҃с шн къѕоуръ драчїй.. ꙟвнс(е) х҃с шн с(ъ) бȣкȣра́рѫ ꙟцерїн. ꙟвнс(е) х҃с шѝ ннч оун мѡртъ нȣ ръмас(е) ꙟ грѡп(ъ). кънд ȣ съ скȣ́лъ х҃с дин гроап(ъ), ꙗр атȣнче ꙟви́съp(ъ) тѡц праведннчїй, ка́рїн лоу фѡстȣ дела адам пънъ ла ръстнгнірѣ лоу́и х҃с. ꙟсъ чей дрепци ꙟви́съръ шн въѕоур(ъ) страдніа шн ꙟвїерѣ домноулȣй нострȣ̀ лоу́й і҃с. х҃с. шѝ лоуꙟ дмѕъоу дрепцїн анм (?) пре свнци, шї-н доу́съ ꙟпъръцїꙗ че́рюлȣй. х҃с. въ скȣл(ъ) дин мѡрци шѝ фȣ ꙟчепътѡр мѡрцнлѡр спре ꙟвїе́ре, шѝ дешкис(е) ка́ле ꙟпъръцїй черюлȣй съ маргѫ тѡци кре́щнн, ка́рїн вор фач(е) ꙟвъцътȣрнл(е) свнцїн сал(е). ка (!) а свінцїн сал(е), ꙗсте тоатъ чйнстѣ шѝ мърйрѣ шѝ бнрȣнрѣ шѝ цннѣре, ꙟтрȣ̀ вѣчи несфръшици шн нетрѣкȣци. амнн.

LX.

1669.

(Ms. Gaster 4⁰ nepaginat.)

Stoica: Molitvelnic

(slavono-român).

Rânduealâ pogrebaniei. (13 foi; fol. 1a—5b.)

.... фѣкȣт' бине ꙟтрȣ ꙟвїѧра' вїецїн; ꙗрѫ фъкѫторїи де ръȣ ꙟтрȣ ꙟвїѧра џюдецȣлȣй. шй нȣ почь еȣ сѣ факȣ де минеш' нимика, къ оарѣ-коум амь аоузит' жȣдекь шй жȣдецȣль (м)їѧȣ дерепть асте, къ нȣ черкь коѧ ма, че вое пѣринтелоуй челȣѧ, че м'аȣ тримис пре мине.

Ячастѫ млтвѫ съ ѡ зикѫ преоутрȣль (!) ꙟтрȣ ертарѧ фїюмȣй (! l. фїюлȣй) съȣ чел сȣфлетеськь, грѣйндь: лȣй дмзеȣ сѣ не рȣгѫм: доамне милȣеще-не ꙟтрȣ нȣмеле пѣринталȣи, ш'аль фиюлȣи, ш'аль дхлȣй скить, шй пънтрȣ рȣгѣчюнѧ а прѣ чинстїнтеи деспȣйтоарей ноастре нѣскѣтоареи лȣи дмзеȣ, шй пȣрȣре фичоарѫ марїѧ; шй пентрȣ свнцїй чей кȣ пȣтере черешы (! l. щы), ченститȣль шй мѣрнтȣль прорк ꙟнаинте алергѣторю шй ботезиторюль ѡаннь. свнцїи шй пре лъȣдацїи апсли шй свинцїи пѣрїнцїи, трй сȣте шй ѡпть спрѣзаче че ера ꙟ некиїн. дече дмзеȣ аш'аȣ ꙟвѣцать апслни съни зикъндȣле лорь: де ворь грешй ѡамени денайинте воастрѫ, пѣнѫ де шапте ори, кѣте де шапте-зече де орїй сѣ ле ертацни лорь; ꙗрѫ ниме сѣ нȣ зикѫ деака-и-ва грешн чинева, къ нȣ-ль воѧ ерта пѣнѫ ла моарте; къ маре пъкат' прїимаще ачела ѡм'. кѣ пȣтѣрьничї ера апслїи а лъȣда шй а блжстѫма, шй а лега шй а дезлега; че дмзеȣ пентр'аче зисе кътрѫ свїнцїи апсли: сѣ ворь грѣшй ꙟнаинте воастрѫ фрацїй саȣ вечинїи, саȣ прїетиниі воѩри, пѣнѫ де. з҃. ѡрй кѣте де шептезечы де ѡри, ка сѣ-й ертацни прй ꙟнишїи, ка сѣ фиць ертаць шй вой ꙟн черюріи. къ пентрȣ ачѧ аоу зись дѡмнезеȣ апслилор' сѣй: къ оаре кѣте вец' лѣга пре пѣмѣнть, фи-ворь легате шй (ꙟн) черюри, шй ѡаре кѣте вець дезлега пре пѣмѣнть, сѣ фїе дезлегате шй ꙟ черюри. дече дȣпѫ ꙟвѣцетȣра домнȣлȣй дȣмнезеȣлȣй шй мѣнтȣиторюль носьтрȣ а лȣй ісс. хрстос, те ерть шй еȣ пре тине фїюль мїеоу чель сȣфлетеск' імрк, ка сѣ фїи ертать ꙟн

чє́сть вѣкь, ши ꙟ чела че ва съ фїє, кѫндь ва̀ вені̀ џю́де́цюл чє́ль дє́реџі́ть, съ̀ жѹдече вїни ши морць. къ̀ ачелѹа-и съ̀ каде тоатѫ слава, чинстѣ ши ꙟкинъчюне, акоум шѝ пѹрюрѣ шѝ ꙟ вѣчїє де вѣчь. аминь.

(дѹпѫ ача поп(ъ) съ кънте ачє́сте стрых.)

Вє́ницъ ла̀ съртарꙗ ча̀ май дє́ апой, фра́цилор! съ̀ сѫрютъм прє́ ачесть мо́ртѹ, лъѹдъндь прє́ дѹмнє́зѣѹ. къ̀ ꙗтѫ аѹ єшить динтрѹ на́щє́ре са̀, шѝ кътрѫ гро́апа с'а́ѹ апропиꙗть, дечѐ де акѹм нѹ съ ва май грижѝ де сѹ́па́рарꙗ трѹпѹлѹи чѣ дешарьтѫ. оунде-сь акѹм' рѹдꙗле ши сѹцїнле? къ̀ де ачещє́ мѫ ꙟпа́рцѹ. адє́върь, дє́(ш)е́ртъчюне єщи ѡме! шѝ ꙟ дешѣ́рть тє́ ꙟвълѹє́щи.

Спѹ́не тѹ́ акоу́мь фра́те, кътрѫ ной: оуна̀де тѐ дѹ́чи дє́нтри ной? тъкъндь шѝ нѹ ръспѹ́зи; ꙟтоа́рче-те дє́ мъꙟгъє грижѝ тътѣне-тъѹ, ши плънџере мѣне-та̀ шѝ а приꙗтиниилор̀ ѡ дѹ́мѹлещє. ꙗ ни каѹтъ дє́ везѝ кътѫ плънџере шѝ ла́кръмѝ съ̀ ва́рсѫ пентрѹ ти́не. оунде-сь акоумь рѹделѐ шѝ прїꙗтинѝй? къ̀ де ачещѝ мъ̀ (ꙟ)па́рцѹ. адев'рь, дє́шарте-сь челе ѿмє́нещи!

Атоунчи ръспѹ́нде мо́ртѹль зи́къндѹ: єѹ кътрѫ дѿмнѹль дѹ́мнезє́ѹ, жѹ́дє́цѹль мїє́ѹ, мъ̀ дѹ́кь, съ̀ ста́ѹ денаинте жѹ́децѹ лѹ́й, ши съ даѹ ръспѹ́нсѹ де лѹкрѹ́ріле мѣле. чѐ воа́ж мъ мил'кѹ́ескь, шѝ мъ ро́гь фра́цилорь! съ фачец рѹгъчю́ни пє́нтрѹ менѐ; ка̀ съ-м' фїє мїє мл҃стивь мънтѹнто́рюл х҃с ꙟи зѹ́а де џюдец. оунде́-сь акоум рѹденїйле, шѝ прїꙗтиниїи? ꙗтѫ де ачещꙗ не ꙟпърцим. адевър, то́ате-сь деша́рте, чѣле ѡмене́щи!

Ꙗтѫ акоу́мь то́ате мъдѹла́рниле трѹ́пѹлѹи го́але съ тъвѫлє́скь; шѝ съ аръта́рѫ немѹта́те, ши неклъти́те; шѝ фѹ́рѫ фърѫ де ниче ѡ трѣбѫ ши немишка́те. къ мѣинле шѝ пичо́ареле аѹ слѫби́ть; ѡкїй аѹ апѹ́сь, ши с'а́ѹ ꙟнки́с; шѝ ли́м'ба аоу амѹрцить; шѝ оурекиле аѹ асѹрзи́ть, ши кѹ тъча́ре съ аѹ ꙟгръди́т, къ съ да̀ гро́апеи. адевъръ, дешертѫчю́не єщи оме! ши ꙟи деше́рть те ꙟвълоу́єщи.

Мъри́рꙗ пъмънтѹлѹи ꙗсте деша́р'тѫ; шѝ ꙗтѫ тоа́тѫ нъдѣждꙗ къ (! ка) не́щє фѹ́мь съ сти́нџє ши съ ръшки́рѫ. ꙗтѫ сѹ́флетѹль де ла̀ трѹп съ ꙟпа́рте, шѝ ки́пѹль фѣцей аоу пери́ть, оуре́киле ши пичо́ареле с'а́ѹ вещєзи́ть, къ съ дѫ гро́апей. адевъръ, то́ате-сь деша́рте, чѣле омене́щи!

Кѣндѹ съ ꙟпа́рте сѹ́флетѹль дела троуп, кѹ невѡ́йнцъ-ль апѹ́кѫ ꙟфрикѡшꙗ́цїи ꙟнџє́ри. ꙗрѫ єлѹ-шь ѹйтѫ пре та́тъ-съѹ шѝ пре мѹ́мъ-са, шѝ прїꙗ́тиниїи съ̀и; нѹ́май че съ грижа́щє де

жоудє́цꙋль чє́ль ꙟфрикошáть, шѝ коу́мь ва стà дєнáйнтѧ лꙋ́й дм҃зє́ꙋ; къ ѩтѫ акꙋм нє ꙟпъ́р'цимь. адєвъ́рь, дєшє́р'ть єщи ѡмє! шѝ ꙟ дєшѣ́рть тѐ ꙟвъ́лꙋ́єщи.

Прє мúнє сóцилорь, сѣ́ мѫ аскоултáци; дєч вєнници дє-ль съ́рꙋтáци, съ́рꙋтáрѧ чà мáи дє апóй, сѣ́ ꙋ́ꙋ фóсть чєвà кѣ́ть дє пꙋ́цинє́л' коу вóй. къ ѩтѫ дє акоу́мь н'авєци а-л' мáй вєдѧ̀, прє ꙟнсꙋ́ль аичѧ̀. къ сѣ́ ꙟнгрóапѫ коу мóрцїи ши сѣ́ дѫ грóапєй, ши коу цѣ́рънѫ сѣ́ вà акопєрѝ. ѡ сóцилорь! вєни́ци, къ ѩтѫ нє дєспъ́рцимь. адєвъ́рь, дєшáртє-сь тóатє чѣ́лє ѡмєнє́щи!

Кáрє ꙟпъ́рцúрє ѧстє ачáста фрáцилорь, карїи плѣ́нгь, шѝ кáрїи сѣ́ тънгꙋ́є́скь ꙟнтр'ачє́сть час дє акоум? дє́чє вєни́ци сѣ́-ль съ́рꙋтѫм, с'аоу фóсть чєвà кът дє поуцинє́л кꙋ нóй; къ ѩтѫ сѣ́ дѫ грóапєй, шѝ кꙋ мóрцїи сѣ́ вà ꙟгроупа, шѝ кꙋ̀ пїєтри сѣ́ ва акопєрѝ, шѝ ꙟнтрꙋ ꙟтꙋнѧ́рєкь сѣ́ вà съ́лъшꙋ́й. дє́чй акоу́мь дє тóатє рꙋдєнїйлє шѝ прїѧ́тинїи сѣ́ дєспáртє. чє пєнтрꙋ дúнсꙋль сѣ́ рꙋгѣ́мь прє дм҃зє́ꙋ, ка сѣ́-ль ръпáѡсє прє ꙟнсꙋ́ль пꙋ́рꙋрѧ ши ꙟтрꙋ вѣ́чїи нєсвръшúци.

Вєдє́ци-мѫ фѣ́рѫ дє глас, шѝ фѣ́рѫ дє сꙋ́флєть зъкѣ́ндь дєнáйнтє-вѫ. плѣ́нцєць дꙋ́пѫ мє́нє, фрацилорь ши прїѧ́тинилорь, рꙋдєнїилорь ши кꙋноскꙋ́цилорь! къ єри шѝ ал'та-єри коу вóи амь грѣ́йть, ши дин нъпраснѫ-м вєнѝ часꙋль мóрцєєи чє́ль ꙟфрикошáт. чє вєни́ци дєпрєоу́нѫ, къ къ зáкь дєнáйньтє, дє мь съ́рꙋтáци, съ́рꙋтáрѧ чà мáй дє апóй. къ дє акꙋ́мь нꙋ́ мъ вою мáй ꙟнтóарчє, нúчє кóю мáй ворóвѝ кꙋ вóй. къ мѫ дꙋ́кь кѣ́трѫ чє́ль жꙋдєц, оу́ндє ноу ѧстє фъцѫ́рїє. къ аколò вóрь стà тóць асѣ́мєнѣ, рóбїи ши дєспꙋйтѡ́рїи, богáцїи шѝ мѣ́сєрїи, ꙟпъ́рáцїи шѝ вѡ́йничїи, фїєшь-кáрєлє коу алє сáлє лꙋ́крꙋрє; дє́чи ѡрє сѣ́ вóрь прослъвѝ, сáꙋ сѣ́ вóрь рꙋшина. чє въ рóгь прє вóй фрáцилорь! сѣ́ въ рꙋгáци пє́нтрꙋ (мúнє) лꙋи хс҃. дм҃зє́ꙋ, кà сѣ́ нꙋ́ мѫ ток'мѣ́скѫ прє мє́нє соу́пть пъкáтєлє мѣ́лє, ꙟн чє́ль лóкь ꙟнтꙋнєкáть; чѐ кà сѣ́ мѫ токмѣ́скѫ оу́ндє ѧстє лоумúна шѝ вїѩца ча дє вєчїє.

Спъсѧ́щє-нє прє чєѧ, чє нъдъждꙋ́ймь спрє тúнє, чѣ́ѧ чє єщи мáйкѫ сóарєлꙋй чєлꙋй лꙋминáть, нъскъ́тóарѧ лꙋи дм҃зєꙋ! кꙋ дꙋ́лчє тє рóагѫ лꙋ́й дмн҃зє́ꙋ, сѣ́ ръпáѡсє акоум прє ачє́сть мóрть, оу́ндє сѣ́ вєсєлє́скь соуфлєтєлє чєлóрь дирє́пци, ꙟн бꙋнѫтѣ́цилє лоуй дм҃зє́ꙋ, ши-ль фѫ прє ꙟнсꙋ́ль мощ'нѧ́нь, сѣ́ лъкоуѩскѫ ꙟнтрꙋ пóрцилє дирє́пцилорь, шѝ ꙟнтрꙋ̀ помєнúрѧ чà вѣ́чникѫ.

(съ зи́ч млⷭ҇тва ча́ста ꙟ таинѫ. Fol. 8b—9b)

Дꙋмнезе́ꙋ сꙋ́флетелорь ши̏ ал҆ тꙋтꙋрорь трꙋ́пꙋрилорь! че́ла че кълкаши мо́артѧ, ши̏ пре дїа́волꙋль ꙟи деше́ртꙋ-ль лъса́ши, ши̏ вїа́цѫ лоумїей са́ле ай дърꙋ́ить. ꙟисоу́цн до́амне ръпа́ѡсѫ сꙋ́флетꙋл ро́бꙋлꙋй тъꙋ: імркь: ꙟн локь лоуминатъ, ꙟн ло́кь мо́але, ꙟн ло́кь де ръпа́ѡсь; де оунде фꙋ́гь то́ате дꙋре́риле, гри́жиле ши̏ сꙋспи́нниле. ши тоа́те пъка́теле чѣ́лѧ че сънт҆ лоукра́те де ꙟисꙋ́ль кꙋ̏ кꙋвъ́нтꙋль, са́ꙋ кꙋ лꙋ́крꙋль, са́ꙋ кꙋ̏ кꙋ́цетꙋль, ка̀ оун до́мнь боун чѐ еши, ши̏ ла ѡа́менн юбнто́рю, ꙗртъ-ль пре ꙟисоу́ль. къ ноу ѧсте ни́че оун омь че́ла че ва̀ фи̏ вїꙋ, ши̏ съ ноу́-ц греша́скѫ цїе. къ тоу ноумай чѐ еши сънгꙋрь деоусе́би де кътрѫ то́ате пъка́теле. ꙗрѫ дирепта́тѧ та-й дирѣ́птѫ поу́рꙋрѧ, ши̏ кꙋвънтꙋль тъꙋ-й дире́пть. — (Попа съ стрнце:) къ свинцїѧ та̀ еши ꙟнвїа́рѣ ши̏ вїа́ца, ши̏ ѡдихна ръпъѡса́тꙋлꙋй ше́рбꙋлꙋи тъꙋ: імр: хсе. дмзе́ꙋль ностр҄ꙋ! ши̏ цїе мърире-ць тримитем, та́тълꙋй, ши̏ фїюлꙋй, ши̏ свнтꙋлꙋй дхь. акоум ши̏ пꙋ́рꙋрѧ, ши̏ ꙟнтрꙋ аїи несврьшиць. — (Дꙋп҆ ачѧ, съ зич ачест ѡтпꙋ́сть): че́ла ч҆аоу ꙟнви́сь дин мо́рци, хс. дмнзе́ꙋль но́стрꙋ че́ль адевери́ть, пентрꙋ рꙋ́га прѣ чинсти́тен майчен лꙋ́й, ши пентрꙋ пꙋтѣ́рѧ чинсти́тей крꙋ́чи, чѣ́ѧ че́-н де вїа́цѫ фъкъто́арѫ; ши̏ пе́нтрꙋ рꙋ́га свинцилорь чело́ра ч҆аꙋ фо́сть динтъю патрїа́рши май ма́ри: авра́амь, ши̏ іса́акь, ши̏ іа́ковь, ка̀ съ ръпа́ѡсе до́мнꙋль дмзе́ꙋ, сꙋфлетꙋл ше́рбꙋлꙋй съꙋ: нмркь: оунде съ ѡдихне́скь сꙋ́флетеле тоутꙋро́рь дире́пцилорь; ꙟтрꙋ мила лꙋи дмзеꙋ, ши ꙟнтрꙋ ꙟпъръцїѧ черюлꙋй, кꙋ тоцн свицїи; ши̏ пре но́й съ не млꙋ́ѧскѫ, ши с(ъ) не спса́скѫ, ка оун домнь боу́нь ши̏ ла̀ ѡа́менн юбнто́рю. Ѧмннь.

Joan cap. XI, v. 1—45. (Fol. 10a—13b.*)

Еѵглїе лазаре́ва. ѡт Іѡа́нна. глав. лѳ.

1. Ꙟтр҆ачѣ́ѧ врѣ́ме, ера̀ оун .ѡмь оаре чи́не де-ль ке́ма лаза́рь, де болїѧ дин виѳа́нїа, дин ѡра́шꙋль ма́рїен ши̏ аль ма́рѳей сꙋро́рилорь лꙋ́й. 2. Ꙗрѫ ма́рїѧ ера [оун] де оунсѣ́се пре до́мнꙋль коу ми́рь, ши̏-н цер҆сѧсе пичо́ареле свинцїей са́ле кꙋ̏ пърꙋль ей; ал҆ кърїѧ фрателе-съꙋ ла́зарь бо́лїѧ. 3. Де́чи трї-ми́съръ соуро́риле лꙋ́й кътрѫ хс. де́-й гръирѫ лꙋ́й: до́амне,

*) cf. maĭ sus pag. 137 urm. (1600—1650.)

ꙗтѫ чéла че-ль юбéщи болѧ́ще. 4. Ꙗрѫ. і҃с. дѣ́ка лоузѝ, зѝсе:
ачáстѫ бóалѫ ноу ѧсте спре мóарте, чé-и спре слáвѫ лоуи
д҃мзéꙋ, кà съ се прослъвѧ́скѫ фїю́ль лꙋ́й д҃мзéꙋ пентрꙋ дѝн-
са. 5. Къ юбїѧ і҃с. пре мáрьѳа, шѝ пре сóра ей, шѝ пре лáзарь.
6. Ꙗрѫ дѣ́ка лоузѝ х҃с. къ лáзарь с'áоу ръзболѝть, атоун-
чѧ петрекꙋ аколò спре чéль лóкь чè ерà доáѡ зѝле. 7. Дꙋп'ачѧ̀
гръ̀й оученїчилорь съ̀й: блемáци ꙗрѫ ꙟ жидови. 8. Ши-и
гръ̀нр(ъ) лꙋ́й оученѝчїи съи: ꙟвъцътóарѫ! акоум тè чáркѫ
пре тѝне коу пїéтри съ тè оучигѫ жидовїи, шѝ ꙗрѫшь вéри
съ мéрџи аколò? 9. Ꙗрѫ. і҃с. ръспоунсе: лоу доáрѫ нꙋ сѫ́нть
доáѡ-спрѫзѣ́че чáсꙋри ꙟн зи? 10. Дечи кáреле вà ꙟнблà
зꙋа, ноу съ ва потикьнѝ, къчи къ вѣ́де лꙋмѝна ачéщїи лоу-
ми. ꙗрѫ кáреле вà ꙟм'блà ноáптѣ съ ва потникѝ, къ нꙋ ѧсте
лꙋмѝнѫ ꙟнтр'ѣ́нса. 11. Ꙗчѣ́стѧ зѝсе. шѝ дꙋпѫ ачáста ле
гръ̀й лóрь: лáзарь прїѧ́тинꙋль нѡ́стрꙋ лоу адормѝт; че вóю
мѣ́рџе, ка съ-ль дещепть пре ꙟнсꙋль. 12. Ꙗрѫ зѝсерѫ оученѝ-
чїи лоу́й: дóамне, с'аꙋ адормѝть, мънтоу́ить ва фѝ. 13. Ꙗрѫ
і҃с. зѝсе де мóартѧ лꙋ́й; ꙗрѫ лóрь ле пъръ̀ къ де адормѝрѧ
сóмнꙋлꙋ́й ле гръѧ́ще. 14. Дéчи атоу́нчѧ лè зѝсе лорь і҃с: ноу́
мѫ тъгѫдꙋ́ескь, лáзарь лоу мꙋрѝт. 15. Шѝ мѫ бꙋ́кꙋрь пéнь-
трꙋ вóи, кà съ крѣ́деци къ н'áмь фóсть аколò, че блемáци
лà дѝнсꙋль. 16. Ꙗрѫ зѝсе ѳóма, чéла че съ гръѧ́ще џáмън,
оучнчилорь: блáци шѝ нóй, кà съ мꙋримь кꙋ нꙋсь. 17. Ꙗрѫ
дѣ́ка вини́ і҃с. ꙟ виѳáнїа, дéчи-ль афлѫ пре ꙟсꙋ́ль де пáтрꙋ
зѝле áвъ́ндꙋ-ль ꙟ гроáпѫ. 18. Ꙗрѫ виѳáнїѧ ерà апрóапе де
іерс҃лмь, кà ла чинзéчь де пистрѣ́ле. 19. Шѝ мꙋ́лци дин жѝ-
дови ꙗрѫ (! l. ерà) венѝци лà мáрѳа шѝ ла мáрїа, кà съ ле мън-
гѫе пре ꙟнсъ́ле де мóартѧ фръцѝне-съꙋ. 20. Дечи мáрѳа дѣ́ка
лоузѝ къ. і҃с. венѝ, ꙟл тимпинѫ пре ꙟнсоуль; ꙗрѫ мр҃їѧ ше-
дѧ̀ акáсѫ. 21. Ꙗрѫ мáрѳа зѝсе кътрѫ і҃с.: дóамне, дѣ́ни хѝ
фост аичѝчѧ, н'áре хѝ мóрть фрáтеле мїеꙋ. 22. Чè шѝ акоу́мь
щїоу къ оáре кѫ́те вéри чѣ́ре дела д҃мзéꙋ, дá-ц'-ва цїе д҃мзéꙋ.
23. Шї-й гръ̀й ей і҃с. ꙟвїѧ-ва фрáтеле тъꙋ. 24. Ꙗрѫ мáрѳа и
грън лꙋ́й: щїꙋ къ ва ꙟнвїѧ ꙟнтрꙋ ꙟнвїáре ꙟнтрꙋ зꙋа чѧ̀ де
апóй. 25. Ꙗрѫ і҃с. зѝсе кътрѫ ꙟнса: еꙋ сѫ́нть ꙟвїáрѧ шѝ
вїáца, ши чéла чé вà крѣ́де ꙟ мене, съ вà ши мꙋ́рй, вà ꙟвїѧ.
26. Ши тóци чеи вїи, че ворь крѣ́де ꙟ менѐ нꙋ вóрь моурѝ
ꙟн вѣ́чи. съ ѧй ачáстѫ кредѝнцѫ? 27. Ши-и грън лꙋ́й: шѝ
ашà дóамне; еꙋ ѧмь крезоут, къ тоу ещи х҃с. фїю́ль лоу́й
д҃мзéꙋ, чéлà ч'ан венѝть ꙟ лоуме. 28. Ши дѣ́ка зѝсе ачѣ́стѧ,
мѣ́рсе шѝ кéмѫ пре мáрїѧ сóра ей ꙟн тáйнѫ де-и зѝсе:

ꙟнвъцъто́рюль лоу вени́ть ши те кѣмѫ. 29. Ꙗрѫ ѧ дѣка
лоузѝ, съ скꙋлѫ̀ десрьгь, ши мѣрсе ла̀ динсꙋ. 30. Ꙗрѫ і҃с.
нꙋ ера вени́ть ꙟн ора́шь че ера̀ спре ачѣль ло́кь, оунде-ль тимѫ-
пинасе пре ꙟсꙋль ма́рѳа. 31. Де́чи жи́довїи чеѧ че ера̀ кꙋ нꙋ-
са ꙟн ка́сѫ де ѡ мѫнгъѧ пре ꙟиса, дѣка възꙋрѫ пре марїѫ
къ съ скꙋлѫ̀ аша десрѣгь ши ешѝ, доуп'ънса мѣрџа̀ грѣ-
йндь, къ съ дꙋ́че ла гро́апѫ, ка̀ съ плѫнгѫ аколо̀. 32. Ꙗрѫ
ма́рїѫ дѣка венѝ оунде ера̀ і҃с. дѣка-ль възꙋ пре ꙟнсꙋ́л', къзоу
ла̀ пичѡ́аре лꙋ́й, де-и грѫи лꙋ́й: доа́мне, дѣн хѝ фо́сть анчѧ
н'аре хѝ мо́рть фра́теле мїеꙋ. 33. Ꙗрѫ і҃с. дѣка ѡ възꙋ̀ пре
ди́нса, плънгѣндь; шѝ жи́довїи че́ѧ че вини́сѫ кꙋ нꙋ́са плън-
гѣндь ꙟш коунтени сꙋ́флетꙋль, шѝ съ ѡцърѫ̀ ꙟнтрꙋ си́не,
шѝ ле зи́се: оунде л'а́ци поу́с пре ꙟнсꙋ́ль? 34. Шї-и зи́серѫ
лоу́й: до́ꙟмне, ви́н'о шѝ ве́зи. 35. Шѝ лъкръмѫ і҃с. 36. Де́чи
грѣирѫ жи́довїи: веде́ци коу́мь л'аꙋ юби́ть пре ꙟисꙋль. 37. Ꙗрѫ
ѡа́ре ка́рїи динтр'ѣншїи зи́серѫ: лоу до́арѫ нꙋ ва пꙋтѧ̀ аче́ста,
че деш'ки́се окїи челꙋ́й ѡ́рбꙋ, ка̀ съ фа́кѫ шѝ пре аче́ста съ
нꙋ̀ мо́арѫ? 38. І҃с. ꙗрѫ съ ѡпрѝ ꙟнтрꙋ си́не, дѣка венѝ ла
гро́апѫ, къ ера́ ѡ пе́щере, шѝ ѡ пїа́трѫ зъчѧ̀ спре ꙟнса. 39. Шѝ
ле грѣи і҃с: ръдика́ць пїа́тра. шї-й грѣй лꙋ́й со́ра че́лꙋй мо́рть,
ма́рѳа: до́амне, хи́-ва шѝ ꙟнпꙋци́ть, къ ꙗтѫ сѫ́нть па́трꙋ
зи́ле де кънд-й ꙟгрꙋпа́ть. 40. Шї-и грѣи ей. і҃с: аꙋ ноу ц'ам
зи́сь цїе, къ де ве́ри кредѣ, ве́ри ведѧ̀ сла́ва лꙋ́й дмзе́ꙋ. 41. Шѝ
дѣка лоуа́рѫ пїа́тра оунде ера̀ мо́ртꙋль зъкѣндь. ꙗрѫ і҃с. ръ-
дикѫ̀ ѡ́кїй сън ꙟн соу́сь, ши зі́се: моулцемескꙋ-ць цїе пъри́нте,
къ мѫ аскоулта́ши. 42. Ꙗрѫ еꙋ щїꙋ къ де то́ате мъ аскꙋ́лци;
че пе́нтрꙋ нъро́аделе чѣлѧ че ста́ꙋ ꙟньпреџꙋ́рь зи́шь ача́ста,
ка съ крѣзѫ къ м'а́й трими́сь тꙋ. 43. Шѝ дѣка зи́се ачѣстѧ,
кꙋ гла́с ма́ре стрѣгѫ: ла́заре, ешѝ афа́рѫ! 44. Ши ешѝ мо́р-
тоуль, лега́ть пре́сте мѫни ши пре́сте пичѡ́аре кꙋ ѡ фа́шѫ,
ши фа́ца лоу́й лега́тѫ кꙋ оун помесѧ́л'никь. ши ле грѣй ло́рь
і҃с. дезлегаци-ль пре ꙟнсꙋ́ль, ши-ль лъса́ци съ се доу́кѫ. 45. Де́-
чи моу́л'ци дин жи́довїи че́ѧ чѐ вини́сѫ ла̀ ма́рїѫ, дѣка въ-
зоу́рѫ чѣлѧ чѐ фѣкꙋ ісоу́сь, крезꙋ́рѫ ꙟнтр'ѣнсоуль.

LXI.

c. 1650—1675.

(Ms. bibl. centr. No. 20. Folio paginat 839 pag.)

Лѣтописецꙋл цръй Ромънещ. ши а цръй молдовей.

Де віаца а прѣ лꙋминаацилѡр домни ч'аꙋ стъпънит ꙟтрꙋ ачѣсте. в. цѣрй, ши чé с'аꙋ лꙋкрáт ꙟ ѕилеле лор, ши а пърцилѡр стреіне, каре съ мецешеск кꙋ ачѣсте цѣрй, пре ларгꙋ адꙋнáте ден мꙋлте лѣтописеце. ши кꙋ бꙋнъ ꙟдрептáре алкътꙋит прекꙋм съ вѣде.

Валахіа.

Домнъ а. Домніе а.

Radu Negru. (pag. 1—3.)

҂асч. ѕѱчи Рáдꙋл нéгрꙋл вод. а. ꙟтѣюл домнꙋ църй Рѡмънещй.

кáп. а.

Ачéст Рáдꙋл нéгрꙋл вод. фіинд ꙟ цра оунгꙋрѣскъ воевод, мáре херцег пре Ѧмлаш, ши пре Фъгъраш, ръдикáтꙋ-с'аꙋ де аколо кꙋ тоáтъ кáса лꙋй, ши кꙋ мꙋлціме де нъроáде, Рѡмъни, Папистáш, Сáш, де тѡт фéлюл де ѡáмени. погоръндꙋ-съ пре апа дъмбовицъй, аꙋ ꙟчепꙋт а фáче цáръ ноáѫ. фъкꙋт-аꙋ ꙟтъй ѡрáшꙋл чé-й ѕик: Къмпꙋл лꙋнгꙋ; аколо аꙋ зидит ши ѡ бесѣрикъ де пѣатръ мáре ши фрꙋмоас(ъ). де акóло аꙋ мáй дескълекáт ши ла Ѧрџеш, фъкънд ѣръш ѡраш мáре. ши ш'аꙋ пꙋс скáꙋнꙋл де домніе, фъкънд кꙋрци де пѣатръ, ши касе домнещи ши алтъ бесѣрикъ мáре ши фрꙋмоас(ъ). ѣръ нъроáделе че съ погорѫсе кꙋ дѫнсꙋл, оуніи с'аꙋ тинсꙋ пре сꙋпт подгóріе, аџюнгѫнд пънъ ꙟ áпа Сирѣтюлꙋй, ши пънъ ла Бръйла; ѣръ алціи с'аꙋ тинсꙋ ꙟ џѡс престе тѡт лóкꙋл, де аꙋ фъкꙋт ѡрáшъ ши сáте, пънъ ꙟ мáрџинѣ Дꙋнъріи, ши пънъ ꙟ Ѡлт. атꙋнче ши Бъсъръбещіи кꙋ тоáтъ боеримѣ, че ера мáй нáинте престе Ѡлтꙋ, с'аꙋ скꙋлат кꙋ тóціи де аꙋ винит ла Рáдꙋл вод, ꙟкинъндꙋй-съ съ фіе сꙋпт поронка лꙋй. де атꙋнчѣ с'аꙋ нꙋмит де-й ѕик: Цáра рѡмънѣскъ. ѣръ тютюлꙋшꙋл домнилор, с'аꙋ фъкꙋт прекꙋм арáтъ мáй џѡс: ꙟтрꙋ хс

дмнѕѣѹ, чел̓ бѹн̓ кредничѡс, ши чел̓ бѹн де чинсте, ши чел̓ юбитѡр де хс, ши сингѹр̓ бирѹйтор̓, Иѡнн Радѹл воевод, кѹ мила лѹй дмнѕѣѹ, домнѹ а тоатъ Цара ромъняскъ, дентрѹ Ѹнгѹріе дескълекат, ши дела Ямлаш, и Фъгъраш херцег̓.

Ячеста асте тютюлѹшѹл тѹтѹрѡр̓ дѡмнилор̓, де атѹнче ꙟчепъндѹ-съ пън̓ ак̓мѹ, прекѹм адевърат съ вѣде, къ ꙗсте скрис ла тоате хрисоавеле църъй. ши ꙟтрѹ ачеста кип̓ токмитѹ-ш̓аѹ Радѹл вод. цара кѹ бѹнъ паче. къ ꙟкъ нѹ ера де Тѹрчи ꙟпресѹратъ. ши аѹ мѹрит ꙟ скаѡн, ꙟгропъндѹ-л ла кесѣрика лѹй ден̓ Ярцеш. домнит-аѹ ани кд.

Мол̓давїа.

Домнъ. вї. Домніе. вї.

ѕцнг
аѹме.

Roman Vodă. (pag. 89—91.)

Роман вод. ал в. снъ Илїаш вод.

Дѹпъ моартѣ лѹй Илїаш вод. непѹтънд ръб̓дѫ фіюсъѹ Роман вод. атѣта недмнъѕъріе а ѹнкю-съѹ, лѹй Стефан вод. че фъкѹсъ кѹ тать-съѹ Илїаш вод, с̓аѹ аџюнсѹ кѹ ѡ сам(ъ) де боꙗри де кѹрте ши аѹ принсѹ пре оѵнкю-съѹ Стефан вод, ши ꙗѹ тъꙗт капѹл. ши аѹ апѹкат Рѡман вод скаѡнѹл църъй. ꙗръ Пътрѹ вод фіюл лѹй Стефан вод. симцинд къ ꙟмблѫ върѹ-съѹ Роман вод. съ-л ѡмоаръ кѹ виклешѹг, нѹ аѹ пѹтѹт ꙟгъдѹй; че ꙗѹ кънтат днѡдатъ лѹй, Пътрѹ вод а дѫ кале върѹ-съѹ, лѹи Роман вод. ши аѹ прибеџит ла Оѵнгѹри. дѹпъче аѹ прибеџит Пътрѹ вод ꙟ цара ѹнгѹрꙗскъ, де невоꙗ върѹ-съѹ лѹй Роман вод. н̓аѹ зъбъвит, че кѹрѹндъ врѣме, аџюториндѹ-л Иѡан хѹнꙗд вестит пре атѹнчѣ, ѡткърмѹнторюл църъй оѵнгѹреціи, аѹ венит Пътрѹ вод. кѹ ѡасте ѹнгѹрꙗскъ ши аѹ ꙟпинсѹ пре върѹ-съѹ Роман вод. дин царъ, ши аѹ апѹкат ел скаѡнѹл. ꙗръ Рѡман вод. аѹ нъзѹит ла краюл лешъскѹ Казимир̓ ал*) фіиндѹ-и вꙗр̓ примари де пре мѹмъ. ши ꙗѹ аръꙗтат стръмбътатѣ деспре върѹ-съѹ Пътрѹ вод; ла каре ꙗѹ ръспѹнсѹ краюл, къ дѹпъ че съ ва погорѫ ꙟ цара рѹсаскъ, ши ла Лїѡв ꙟй ва дѫ ръспѹнсѹ. ши ашѫ погоръндѹ-съ краюл Казимир спре пърциле рѹсъщ̓, ешит-аѹ ꙟнаинтѣ краюлѹй мѹма лѹй Роман вод, мътѹшꙗ краюлѹй,

---

*) Loc gol în ms.

афлъндȣ-сь ши ѧ аколо, кърїѧ ꙟй дедѣсє кра́юл Коломѫѧ дє кивєрниса́ла єй, рȣгъндȣ-сь кра́юлȣй дє ацю́тор фїю-съȣ лȣй Ро́ман вод, авънд ши ѧ кȣ си́нє с҃ дє молдѡвє́ни. чє дар кра́юл аȣ фѡстȣ сфътȣит, ѡри съ-и токма́скъ прє амъ́ндѡ́й ла домнїє, ѡ́ри съ пȣ́є прє Ро́ман вод. кȣ търїє; ꙗръ май апой аȣ хотърѫт сфа́тȣл, къ дє-й вор ꙟпъкъ̀ кȣ Пътрȣ вод, съ домнѧ́скъ ца́ра ꙟпрєȣ́н(ъ); къ́ндаи прє ȣ́рмъ, врє ȣ́нȣл дє дъншии съ нȣ́ па́цъ май ръȣ, дє кȣм аȣ пъцит Илїѧш вод. кȣ фра́тє съȣ Єтєфан вод. чє май бини съ-л пȣ́є кȣ търїє прє Ро́ман вод. ла домнїє. ши врѫнд съ фа́къ кра́юл гъти́рє дє ѡ́астє ацютор лȣи Ро́ман вод. скѡ́с-аȣ шлѧхта рȣса́скъ, ши дє ла Примислѧ, ши дєла Лїѡв', дє ла Бєлзȣ, дє ла Хєлмȣ, ши дє ла Подо́лїѧ. ши аȣ пȣрчєс кра́юл кȣ ѡ́астѣ пънъ̀ ла Лїѡв'; чє ма́й апой тъмплъ́ндȣ-сь дє аȣ мȣрит Ро́ман вод. ѡтръвит дє въръ-съȣ Пътрȣ вод. с'аȣ лъсат ши кра́юл дє ачєл гѫнд. ши аȣ домнит Ро́ман вод ани а҃.

Izbânda luĭ Stefan cel mare la Podul înalt. (pag. 146—148.*)

Дє вєсти́тѫ избѫ́ндъ а лȣй Єтєфан вод ч'аȣ бътȣт прє Тȣ́рчи ла Подȣл ꙟналт.

Ꙟтрȣ́ ачѣ́ѧ врѣмє сȣлтан Мєхмєт ꙟпъратȣл тȣрчє́скȣ, нєврѫнд съ ла́сь прє Ра́дȣл вод. фїинд сȣпȣс ꙟпъръцїєй тȣрчє́щи, ꙟтрȣ атъ́тѣ па́гȣбє, чє-й фъкȣ́сь ꙟ къте-вà ръндȣри Єтє́фан вод; гътинд ҂р ҂к ѡ́астє тȣрча́скъ, кȣ тъта́ри: гєи. к҃ аȣ порнит-о кȣ Ра́дȣл вод, асȣ́пра лȣ́й Єтє́фан вод; врѫнд съ сȣпȣ́є ши прє Єтєфан вод. нȣ къ-й єрà ми́лъ дє Ра́дȣл вод. ꙗръ Єтє́фан вод, лȣѫнд ацютор ҂в дє ѡ́астє къ́лъра́цъ лѧши, ши авѫнд ши ѡ́астѣ са ҂м, ши ма́й авѣ ҂є дє съкȣй, чє-й добъндисє дєла Матїѧш кра́юл оу́нгȣрє́скȣ; кȣ ача́стъ ѡ́астє Єтє́фан вод. нȣ ашѧ къ ва пȣтѣ ста фъци́ш ꙟпроти́ва атъта мȣлцимє дє ѡ́астє тȣрча́скъ ши мȣнтєнѧ́скъ кȣ Ра́дȣл` вод; чє кȣ мєщєршȣг аȣ сокотит съ ꙟча́пъ. къ ꙟтъй аȣ порончит, дє аȣ пържолит ꙗрба пєстє тот ло́кȣл ꙟнаинтѣ тȣрчилор, дє лѧȣ слъбит ка́ни чє́й цинга́ши. ꙗ́ръ дȣпъ чє аȣ трас прє тȣрчи ла стръмтоа́рє, дє асȣпра Раковъ́цȣлȣй, прє а́па Бъръладȣлȣй ла Подȣл ꙟналт, ꙟ цинȣтȣл**) аколо лѧȣ дат ръзбо́ю Єтєфан вод. тȣрчилор; ши кȣ ацюторюл лȣй дмнѕъȣ,

*) cf. maĭ sus pag. 71: Letopisețul lui Ureche. **) Loc gol în ms.

сȣпȣсѣсе(!) ѡ сам(ъ) де ѡáмени ꙟ лȣнкъ, де ȣнде аȣ ꙟчепȣт а дà самне де ръзбóю, кȣ тръмбице, кȣ бȣ́чюме ши добе. кáре ꙟторкъндȣ-съ ѡáстѣ тȣрчáскъ асȣ́пра глáсȣлȣй бȣчȣмелор, ши а алтор сѣмне де ръзбóю. къ ши нéгȣра нȣ-й лъсà сь принчáпъ тȣрчїи де ȣнде лꙗр фи а дà ръзбóю лȣи Стефан вод. аколо деи дѡс ꙗȣ ловит Стефан вод. пре тȣ́рчи. ши де мȣлцимѣ тȣрчилор, сь амецись ѡáстѣ лȣй Стéфан вод, бирȣитóри въѕиндȣсъ; че Сингȣр стéфан вод ꙟ фрȣнте ѡщилор сáле, непъръсит ꙟбърбътà пре ай съй.

Ши аша кȣ ацȣтóрюл лȣй Дмнѕѣȣ ръмáсъръ кȣ мáре ѡкáръ бирȣици тȣрчїй, кѫт éй ꙟ де ей с'аȣ фóстȣ тъинд. скрїе кроникáрюл' Иѡан' Стрикѡвскїе карте к. зач. г. ла ҂р де трȣ́пȣри съ фїе късȣ́т' ꙟтр'ачел ръзбóю. прекȣм ѕиче Стрикѡвскїе къ аȣ въѕȣт си́нгȣр ла анȣл дела. хс. ҂афое кȣ ѡкїи съй гръмъѕи мáри де ѡáсе, вїинд ел дин цáра тȣрчáскъ. ши г крȣчи де пїáтръ, пȣсе ꙟ сѣмнеле ачей бирȣинце а лȣи Стефан вод.

Chemarea Sf.-luĭ Nifon decâtre Radu Vodă. (pag. 256—259.)

Ꙟ ѕи́леле ачéстȣй домнȣ, съ тъмплáсъ де скосѣсе дeн' скаѡн, Ꙗмира ꙟпърáтȣл, пре свнтȣл Ни́фѡн, патрїꙗрхȣл Цáриградȣлȣй, ши-л тримисѣсе ла ꙟкисоáре ла Ѡдрїю. де акърȣѧ свитъ ши бȣнъ вїáцъ ешинд вѣстѣ ꙟ тоате пърциле, с'аȣ аȣѕит ши ꙟ цáра рȣмьнꙗ́скъ. ши аȣ ꙟцълес ши домнȣл Радȣл вод, де бърбьцииле чѣле сȣфлетéщи але свнтȣлȣй; ши аȣ тримис кȣ рȣгъминте ла ачест свнт' пърин́те, ка съ вїе ꙟ цáра лȣ́й, къ-л пѡфтѣще цáра. Ꙗръ свнтȣл ꙗȣ дат ръспȣнсȣ ѕикѫнд: мърїѧ тà ꙟсȣц кеѕи гоáна ши ꙟкисоáрѣ мѣ, кáре ѧсте дела връжмáшии чеи адевърáци а лȣ́й дмнѕѣȣ; дар кȣм вою вени̇́ ꙟ цáра та? ꙗръ домнȣл ꙗръ ꙗȣ тримис кȣвѫнт ѕикъни̇́дȣ-й: нȣ пȣрта грниж(е) де ачаста, къ грнижѣ мѣ ꙗсте. ꙗръ свни̇́тȣл патрїꙗрх, ꙗр ꙗȣ дат ръспȣнс, ѕикънд: кȣм цїн, аша фѫ. ши ꙟдатъ аȣ тримис Рáдȣл вод. ла ꙟпърьцїе, де аȣ чершȣт пре ачест пъстѡр мáре; ши нȣ-и фȣ пестe вóе, че-и съ ꙟмплȣ вóѧ дела ꙟпърьцїе. ши де грáбъ тримисе де адȣсе пре свитȣл ꙟ цáра сà, ши-и дѣде тоáте пре мѫнъ, ѕикънд: еȣ съ домнескȣ, ꙗръ тȣ́ съ не ꙟдрептѣѕи, ши съ не ꙟвеци лѣцѣ лȣи дмнѕѣȣ; ши съ не фїи тáтъ, ши пъстóрю, мїе ши тȣтȣрор ѡаменилѡр, ши солитóрю ла дмнѕѣȣ. ꙗръ

ел' афлѣ тꙋрма неплекатъ, ши неаскꙋлтътоаре, ши бесѣрика ръзврътитъ, ши кꙋ ѡбичаюри рѣле, ши несокотите; ши кемѫ пре тоцн егꙋменїн дела тоате мънъстириле църъй мꙋнтенещи, ши тѡт клирѡсꙋл бесѣричин; ши фъкꙋ събѡр маре ден'преꙋнъ кꙋ домнꙋл, ши кꙋ тоц боꙗрии, кꙋ прѣѡцни, ши кꙋ мирѣнии. ши ꙟдатъ слобоѕи извоаръ де ꙟвъцьтꙋръ, лимпеде ши некꙋрматъ. ши ле спꙋнѣ дин свнта скриптꙋръ. ши ꙟвъца при тѡци; ши-и адъпа кꙋ апа милии, крединцни чей адевърате; граюри де правиле, ши де лѣце, де токмирѣ бесѣричии ши де дмнеѕъещиле слꙋжбе, де домние ши де боꙗрїни, ши де мистири, ши де бесѣричи, ши де алте рънꙋри де тоате. ши токми тоате ѡбичаюриле пе правилъ, ши пе токмѣлеле свнцилор апостоли. дечи хиротони ши. в. епископи. ши ле дѣде ши епархии кꙋ хотаръ, каре кът ва бирꙋи. ши ꙟвъцѫ кꙋм вор пꙋрта де грижъ, ши вор паще ѡиле, кариле синт дате ꙟ сам(ъ); ка съ с(ъ) ꙟдрѣптѣѕе тоатъ цара ачѣꙗ, ди ачии г. архиереи.

Ꙗръ домнꙋлꙋй ꙟй ѕисъ: ціе доамне съ каде, съ ꙟдрептѣѕи чеи стрꙋмби кꙋ џюдекатъ таре, ши ꙟгрозитъ, ши дреаптѫ, дꙋп' кꙋвънтꙋл лꙋи дмнеѕъꙋ, каре ѕис(е) кътръ Моисеи, ꙟгъдꙋнторюл сѣꙋ, ши кътръ тоц фичории лꙋи Израил, грьинд: ꙗтъ в'ам дат лѣџѣ мѣ, ши џюдеката ши ꙟдрептарѣ ꙟ мъниле воастре. нꙋ фъцъри, ниче а мик, ниче а маре, ниче а въдꙋвъ, ниче а венетичи; ниче пре сърачи, съ нꙋ милꙋещи кꙋ џюдеката, ниче челꙋи богат съ фъцърѣщи. къ џюдеката ꙗсте а лꙋи дмнеѕъꙋ; ꙗръ ꙟ свнта еванделїе ѕиче: нꙋ џюдекареци ꙟ фъцърїе, че џюдекаци ꙟ дрептате. Ши ꙗр аꙋ маи ѕис дмнеѕъꙋ лꙋи Моисии, ши фичорилор лꙋи Израил гръинд*): де вец ꙟбла дꙋпъ пороончиле мѣле. ши вецн пъзи лѣџѣ мѣ. ши ѡ вец фаче. въ вою да роаѡ ꙟ врѣмѣ еи. ши пъмънтꙋл ва да съмънътꙋра са. ши помїи вор да роада са. ши вец мънка ꙟ сътꙋраре. ши вец фи ꙟтърици ꙟ цра воастръ. ши вою да паче църъй воастре. ши нꙋ вец фи фрикоши. ши ѡщи ши ръзбоае нꙋ вор трѣче прин цра воастръ. ши веци гони връжмашии вощри. ши вор кꙟдѣ ꙟ нанинте воастръ; ши е де аи вощри. вор гони пре р. ꙗр р. пре ꙟнтꙋнѣречи. ши вою къꙋта спре вои. ши въ вою благослови. ши вою ꙟмꙋлци. ши вою ꙟмплѣ. ши вою пꙋне лѣџѣ мѣ кꙋ вои. ши вец мънка челе веки. ши бꙋкателе воастре съ вор ꙟпресꙋра чѣле веки де

---

*) cf. maĭ sus pag. 3—4, v. 3—12.

чѣлє ноаѡ . ши во́ю ꙟ҃мбла̀ кꙋ вой . ши вой вец фи ѡа́мєнни;
ꙗр єꙋ вои фӥ воаѡ дмнѕѣꙋ.

LXII.

ca. 1650—1675.

(Ms. M. Eminescu 16°. 330 foĭ paginate.)

Тєтраєѵангєл.

Єѵ͠глїє дєла маѳє́й . ка́п ї҃ . а—єї. (Mateiu cap. X, v. 1—15.)

(Fol. 25 b — 26 b.)

1. Шӥ кємѫ́ндь і҃с . прє чє́й . в҃і . оучєни́ч' ай съ́й дꙟ́дє ло́р
пꙋтѣрє спрє дꙋ́хꙋрилє нєкꙋра́тє, ка̀ съ лє скоа́цъ прє ꙟлє, шӥ
съ вӥндєчє тоа́тъ боа́ла, шӥ тоа́тъ нєпꙋтӥнӥца. 2. Ꙗръ чє́лорь
в҃і . апо́столи нꙋ́мєлє ло́р ачѣ́стѣ-сь : ꙟтѫ́ю си́монь ка́рєлє съ
зи́чє пє́търь, шӥ андрє́ю фра́тєлє лꙋ́й, іа́кѡв' (ал) лꙋ́й зєвєдє́ю, шӥ
іѡа́нь фра́тєлє лꙋ́й. 3. Фили́пь шӥ варѳоломє́ю, ѳо́ма, шӥ матѳє́ю
ва́мєшꙋль, ꙗкѡв' ал' лꙋ́й ал'фє́ꙋ шӥ лєвєꙋ чє́л' чє с'аꙋ по́рєклит'
ѳаде́ꙋ. 4. Си́мѡнь кананн́тꙋль шӥ іꙋ́да искарї́ѡтꙋл', ка́рєлє шӥ
вѫндꙋ прѐ єль. 5. Прѐ ачє́щи . в҃і . ꙟи тримисє . і҃с . порꙋнчӥндꙋ-лє
ло́р зикѫ́ндь : ꙟ ка́лѣ пъгѫнилор' съ нꙋ мѣ́рџ'єц', ши ꙟ чєта́тѣ
самарин'ѣ́нилор' нꙋ ꙟтра́ци. 6. Чє въ дꙋ́чєц ма́й вѫ́ртось кътръ
ѡилє чѣ́лє пєри́тє алє ка́сєи' лꙋ́й ісраи́ль. 7. Шӥ мєрџѫ́ндь пропо-
вєдꙋ́иць зикѫ́ндь : къ с'а́ꙋ апропїа́т' ꙟпърърцїꙗ чє́рюрилор. 8. Прѐ
бо́л'нави виндєка́ци, прѐ гꙋ́бави кꙋръци́ць, прѐ мо́рци ꙟвїꙗци,
прѐ дра́чи ꙟи ско́атєц'; ꙟ да́р ац' лꙋа́т', ꙟ да́р да́ци. 9. Съ нꙋ̀
къщига́ци аꙋрь, нич арџинт', нич ара́мъ ꙟ брѫнєлє во́астрє.
10. Нич траистъ прѐ ка́лє, нич до́аѡ вєшми́нтє, нич ꙟкъл'цъ-
ми́нтє, нич тоꙗг; къ врѣ́д'ник' ѧстє лꙋкрътóрюль, дє хра́на
лꙋ́й. 11. Ори ꙟ чѐ чєта́тє аꙋ са́ть вє́ци ꙟтра̀, чєрчєта́ци чи́нє ѧстє
ꙟтр'ѫ́нса ха́рник, шӥ аколо̀ мъне́ци пънъ вє́ци єшӥ. 12. Де́чи
ꙟтрѫ́ндь ꙟ ка́сь, оура́ци би́нє єи. 13. Шӥ дє ва фӥ ка́са дєсто́н-
никъ, віє па́чѣ во́астръ спрѐ ꙟ . ꙗръ дє нꙋ ва фӥ досто́инникъ,
па́чѣ во́астръ кътръ вои съ ва̀ ꙟто́арчє. 14. Шӥ чи́нє нꙋ́ ва прї-
и́мӥ прѐ во́й, ни́чи ва аскꙋл'та̀ кꙋви́нтєлє во́астрє, єши́ндь
дєи ка́съ аꙋ дє́и ѡра́шꙋль ачє́ла, скꙋтꙋра́ци пра́хꙋль пичо́арєлорь
во́астрє. 15. Ꙗдєвєрь гръ́ѧскꙋ во́аѡ : май юшо́рь ва фӥ, пъмѫ́н-
тꙋль Содо́мꙋлꙋи, ши Гомо́рꙋлꙋи ꙟ зїѡа жꙋдєкъ́цїй, дє кѫт
ѡра́шꙋль ачє́ла.

Еѵ͠глїе де ла лȣка кап. ѕ͠і. а͠—г͠і. (Luca cap. XVI, v. 1 – 13.)

(Fol. 211b — 213a.)

1. Шѝ зичѣ шѝ кътръ оученичїи лȣи: ерà оунь омь богáть,
кáреле авѣ оунь дирегъторю кáсей, шѝ ачéста фȣ пѫрѫть ла
ел къ ръсипѣще авȣцїѧ лȣи. 2. Шѝ кемѫндь прè ель зисе лȣи:
чè аȣзь ачáста де тине? дъ сáмъ де дирегъторїѧ та. къ нȣ веи
пȣтѣ маи мȣл'ть а фѝ дирегъторю. 3. Ши зисе ꙟтрȣ сине ди-
регъторюль кáсеи: чé вою фáче? къ дм͠нȣль мїеȣ ѧ дирегъторїѧ
де ла мине; а съпà нȣ почю, а чѣре, рȣшине мїе. 4. Щїȣ че вою
фáче, ка пентрȣ кѫндь мъ вою скимбà де дирегъторїе, съ мъ
прїимѣскъ ꙟ кáселе лорь. 5. Шѝ кемѫндь кѫте оунȣль, прè фїеще
кáреле деи датóрничи дм͠нȣлȣй сѣȣ, зисе чéлȣй дентїю: кȣ кѫть
ещи датóрю дм͠нȣ мїеȣ. 6. Ель зисе: кȣ. р͠. де мъсȣри де оунт
де лéмнь; зшѝ (? l. шѝ) зисе лȣй: прїимѣще-ци скрисóарѣ шѝ
шъзи нȣмай де кѫть де скрїе, чиничи зéчи. 7. Ѩръ дȣпъ ачѣѧ
зисе ал'тȣѧ: даръ тȣ кȣ кѫт' ещи датóрю? ѩръ ель зисе: кȣ
ѡ сȣтъ дъ мъсȣри де грѫȣ; шѝ зисе лȣй: ѩци скрисїтȣра тà
шѝ скрїе. п͠. 8. Шѝ лъȣдъ дм͠нȣль пре дирегъторюль недирепть-
цїй, къ ꙟцелепцѣще аȣ фъкȣть; къ фиїй вѣкȣлȣй ачéстȣѧ,
май ꙟцелéпци сѫнть, декѫть фиїй лȣминей ꙟ нѣмȣль лорь.
9. Шѝ еȣ вóаѡ зикь: фáчеци-въ вóаѡ прїѧтини деи мамóна
недирептъцїй; ка кѫндь вецъ съвѫрши-въ, съ въ прїимѣскъ
пре вóй ꙟ корътȣриле чѣле де вѧчь. 10. Чин-ей кредиичось ꙟ пȣ-
цинь, шѝ ла мȣл'ть е кредиичось; шѝ чине-й недирепть ꙟ пȣ-
цинéль, шѝ ꙟ мȣл'ть è недирепть. 11. Дечи де нȣ фȣсéть кре-
динчóши ꙟтрȣ недирептȣль, мамóна чѣ адевърат'ь чине вóаѡ ва
крѣде? 12. Шѝ дѣка нȣ фȣсéть кредиичóши ꙟтрȣ чéль стреин,
дáръ чé-й а вóастръ чине въ ва дà? 13. Ниче ѡ слȣгъ нȣ пóате
слȣжѝ ла дóи дм͠ни; къ сáȣ пре оунȣль вà оурѫ, шѝ пре ал'-
тȣл' вà ꙟдръцѝ; сáȣ де оунȣль съ вà цинà, ши де чела-л'áл'ть
ва хȣлѝ. нȣ вец' пȣтà слȣжѝ лȣй дм͠незъȣ шѝ лȣй мамóна.

Еѵ͠глїе де ла ѡáнь. кап а͠і. л͠и—м͠е. (Joan cap. XIV, v. 38—45.*)

(Fol. 295b — 296b.)

38. Дéч͠и, іс. ѩръш цемѫндь ꙟтрȣ сине, вени ла мормѫнть.
шѝ ера пéщеръ, шѝ пїѧт'ра зичѣ (! l. зъ—) престе ѧ. 39. Ζисе. іс͠.

*) cf. mai sus pag. 188.

ръдикáци пїáтра. зи́се лȣ́й сóра чéлȣи мóрть марѳа: д͠мне, акȣ́мь
пȣ́те, пéнтрȣ къ де. д͠. зиле асте. 40. Ꙁи́се ей. і͠с: н'áмь зи́сь цїе,
къ де вéй крѣ́де, вéи ведѣ мърирѣ лȣ́й д͠мнзъȣ? 41. Дéчи ръди-
кáръ пїáт'ра оу́нде ерà мóртȣль зъкѫ́ндь. ꙗръ. і͠с. ръдикъ̀ окїй
ꙟ сȣ́сь ши́ зи́се: пърíнте мȣл'цимéскȣ-ц, кѣчи м'аи аскȣл̀тáть.
42. Ши́ еȣ щїѫ́мь къ пȣ́рȣрѣ мъ аскȣ́лци; че пéнтрȣ глóата че
стъ̀ пеи́прежȣ́рь ам' зи́сь, ка съ крѣ́зъ, къ тȣ м'ай тримисъ.
43. Ши́ ачѣ́стѣ зикѫ́ндь, кȣ глáсь мáре аȣ стригáть: лáзаре,
ви́но афáръ! 44. Ши́ еши́ чéл' мóрть, легáте фїиндь пичóареле ши́
мѫ́иниле кȣ фъ́шȣри, ши́ фáца лȣ́й кȣ мъхрáмъ ерà легáтъ.
зи́се лѡ́р і͠с: дез'легáци пре ель, ши́ лъсáци съ мѣ́ргъ! 45. Дéчи
мȣ́л'ци деи жи́довїи, кáрїй аȣ фóсть вени́ть кътръ мáрїѧ, ши
възѫндь чѣле че аȣ фъкȣ́ть і͠с. аȣ крезȣ́т' ꙟтрȣ éль.

LXIII.

c. 1670.

(Ms. bibl. centr. No. 24. Copie din 1710. Folio. II. + 160 foĭ paginate.)

Лѣтописецȣл цъ̀рѫи Мол'дóвей . . . . . . де Ми́рѡн Кости́нь.

Predoslovie cătră cetitorĭ. (Fol. IIa.)

Прѣдословїе адекъ ворóава кътрѫ чититóрюл.

Фѡ́ст-аȣ гѫндȣл' мїéȣ, юби́те чититѡ́рюле, съ фáк' лѣ́тѡ-
пи́сецȣл цъ̀рѫй ноастрѣ Мѡлдóвей, дин дескълекáтȣл ей чел
динтѫ́й, кáреле аȣ фѡ́стȣ де Троꙗ́н' ꙟпърáтȣл'; ши оу́рѕїсъм
ши ꙟчепътȣ́ра лѣтопи́сецȣлȣи. че сѡси́рѫ асȣ́пра ноастрѫ кȣм'-
пли́те ачéстѣ врѣ́мии де акмȣ̀, де нȣ̀ стъ̀м де скрисóри, че де
гри́жи ши сȣспи́нȣри. ши ла ачéстȣ фел де скрисѡ́аре гѫ́ндȣ
слóбѡд ши́ фъ̀рѫ вáлȣри требȣ́еще. ꙗрѫ нѡ́й пръвим кȣм-
пли́те врѣ́мии, ши кȣ́мпънѫ мáре пъмѫ́нтȣлȣ́й нóстрȣ ши
нѡ́аѫ. дéчи прїймѣ́ще ꙟ чáстѫ дáтѫ, атѫ́та дин трȣ́да но-
астрѫ, кът' съ нȣ́ съ оу́ите лȣ́крȣриле ши кȣ́рсȣл' ц͠рѫй, де
ȣ́ндѣ аȣ пъръсит' а скрїе ръпъѡсáтȣл Ѹрѣ́ке Вóрникȣл. афлá-
вей дела Дрáгѡше Вóдѫ, дин дескълекáтȣл цъ̀рѫй чел ал-
дойле ла лѣтѡпи́сецȣл лȣ́й, прѣ рѫ́ндȣл съȣ скрисе, домнїиле
цъ̀рѫй, пънъ ла Ꙗрон Вóдѫ. ꙗръ дела Ꙗрóнь Вóдѫ ꙟкóаче,
ꙟнчéпе ачéста лѣтопи́сец, кáрѣ ци́-л'ам скрис нѡ́й. нȣ̀ кȣм с'áри

къдѐ де амънꙋ́нтꙋл тóате; къ лѣ́тописецелѧ чѣ́ле стрѣи́не, лꙋ́крꙋриле нꙋ́май че-с ма́й ꙟсъмна́те, кꙋм синтꙋ : ръзбоа́елѣ, скимбѣ́рниле скри́ꙋ а цѣ́рѫлѡр мещїѧ́шѣ; ꙗръ чѣ́ле че съ лꙋкрѣ́ѕѫ ꙟ ка́са алтꙋ̀ѧ де амѫнꙋнтꙋл, адекѫ лꙋкрꙋри де ка́сѫ, н'а́ꙋ скрис; ши де локь лѣ́тописецѫ де мꙋлдова́нь скри́сѫ, нꙋ́ съ афлѫ̀; ꙗрѫ тѡт ве́й афлѧ̀ прѣ рѫндꙋ тóате. ши прїймѣ́ще ачастѫ пꙋци́нѫ трꙋ́дѫ а ноастрѫ, ка́рѣ амь фъкꙋ̀т' съ нꙋ̀ сѫ трѣкѫ кꙋм-ва̀ кꙋ оуйта́рѣ, де ꙋндѣ естѣ пърѫси́т. кꙋ ачастѫ фѫгъдꙋ́ницъ : къ шѝ лѣ́тописец ꙟтрѣг съ ащепци де ла нѡ́й, де ѡм авѧ̀ ѕи́ле, ши нꙋ́ ва хѝ пꙋс' прѣ вѣ́чникꙋл сфат пꙋтѣ́рникꙋлꙋи Дм҃нѕъꙋ цѣрѫй ачещ'ѧ, ценкю ши сѡрóк' де сфърши́рѣ.

Inceputul Letopisețuluĭ.

Лѣ́тописецꙋл цѣрѫй Мѡлдо́вей дела Ꙗрѡнь Бо́дѫ ꙟкоа́че.

Ка́пꙋл' а҃.

ꙟчеп. а҃. Пънъ ла кꙋмплитѫ домнїѧ лꙋй Ꙗрѡ́н' Бо́дѫ. [ашѧ́-й ѕичѐ ачѐй Дѡмнїи ръпъꙋса́тꙋл Ꙋрѣ́ке Во́рникꙋл] ꙗсте скрис лѣ́тѡписецꙋл цѣрѫй, де Ꙋрѣ́ке Во́рникꙋл, ꙟчепꙋт дела Дра́гѡш Водѫ; ка́рел(е) аꙋ дескълека́тꙋ дин Ма́рамꙋреш ачастѫ ца́рѫ ал до́иле рѫндꙋ, дꙋпъ чѐ съ пꙋстїисѫ де тъта́рѝ, ши фꙋци́съ тóци ѫкꙋнтѡ́рїй ши а цѣрѫй Мѡлдѡ́вей, ши цѣрѫй Мꙋнтенѣщи ꙟн Ꙗрдѣл'. ꙗрѫ ꙟтѫю дескълека́тѫ де Тръꙗн ꙟпъра́тꙋл Рѫмꙋлꙋй, кърꙋ́ѧ ꙟпърат нꙋмѣле тръѧще ꙟтрѐ нѡ́й пѫн астѫѕи, кꙋ ша́нцꙋл' че́ла че съ ѕи́че Троꙗнꙋл. ꙗрѫ де ла Ꙗрѡн Бо́дѫ скрис нꙋ́ съ афлѫ, ни́че де алтꙋл', ничи де Ꙋрѣ́ке Во́рникꙋл; ѡри къ л'аꙋ ꙟпїедека́т даторїѧ ѡаменѣскѫ, моартѣ, ка́рѣ мꙋлте лꙋ́крꙋри та́е, ши съ съ ѡбѫрша́скѫ нꙋ ла́сѫ; ѡри къ извоа́д'ѣли лꙋй аꙋ ръсъри́тꙋ (? l. -съпи́тꙋ) че ва хѝ ма́й скрис ши дела Ꙗрóн' Бо́дѫ ꙟкоа́чѣ. дечи де оундѣ аꙋ пърѫсит ель, ꙟче́пем нѡ́й кꙋ аџꙋто́рюл лꙋй Дм҃нѕъꙋ.

Cap. XI: Domnia luĭ Radu Vodă cel mare. (Fol. 46a—47b.)

Ка́пꙋль аль ꙋнь спръѕѣ́чиле.

ꙟичеп. а҃. До́мнїѧ Ра́дꙋлꙋй Бод челꙋ́й ма́ре. ꙟпъръцїей нꙋ̀ домнїей съмънѫтоарѫ. ши пентрꙋ лꙋ́крꙋриле ши токме́лиле ка́сей лꙋ́й ꙗꙋ ѕи́с: Ра́дꙋл Бод чел ма́ре.

в҃. Скріє Плютархꙋ вестить историкь, ла віѧца лꙋи Ꙗлеѯандрꙋ Макидѡн, каре аꙋ скрис Ꙗлеѯандріѧ чѧ адевъратѫ, нꙋ басна, кꙋм скріє ѡ Ꙗлеѯандріє ден гречіє ѡри дьнтр'алтѫ лимбѫ скоасѫ прѣ лимба цѣржй ноастре, плинѫ де басне шн скорнитꙋри; ел ѕичѐ, къ хѣрничіѧ ꙟпърацілѡр шн домнилѡр, май мꙋлтꙋ съ ꙟцелеџе дин кꙋвентеле лѡр, шн сфатꙋри гръйте де дѫнший, каре, кꙋм ши пън ꙟ кѫт аꙋ фѡстꙋ, декѫт ден ръзбоае фъкꙋте де дѫнший. къ ръзбоаеле авꙋціѧ ши прилежꙋл врѣмий фаче май де мꙋлта ѡрй; ѩрѫ кꙋвѫнтꙋл ши сфат ꙟцѣлепітꙋ ден сингꙋрѫ хира изворѫще, пънѫ ꙟкѫт асте. прѣкꙋм ѕиче шн ꙟцѣлепічюна лꙋй Соломѡн: [изь оустъ праведнагѡ исходить разꙋм҃]. ден ростꙋл дирептꙋлꙋй, изьбꙋкнѫще ꙟцѣлепчюна.

г҃. Фост-аꙋ ачестꙋ домнꙋ Радꙋл Вод. деплин ла тоате, шн ꙟтрег ла хира. кꙋвѫнтꙋл че-л гръиѧ, ка ѡ правилѫ ерѧ тꙋтꙋрора. џюдецеле кꙋ маре дрептате ши сокотѩлѫ, фърѫ фъцъріє, кꙋ чинста; ѩрѫ немърꙋѩ кꙋ вое вегѩтѫ. авѧ ачестꙋ кꙋвѫнтꙋ: домнꙋл хіє карѣ, кѫндꙋ џюдекѫ прѣ ꙋн боеринꙋ кꙋ оун кꙋртѩн, ѡкїй домнꙋлꙋй съ фіє прѣ боерин; ѩрѫ џꙋдецꙋл прѣ кале сѧ съ маргѫ. ши ашѧ, кѫндꙋ съ пърѣще ꙋн кꙋртѩнь к'ꙋн църан, май де чинста съ фіє кꙋртѩнꙋл, шн ла кꙋвѫнтꙋ ши ла кѣꙋтътꙋра домнꙋлꙋй; ѩрѫ нꙋ абътѫн'дꙋ-сѫ џꙋдецꙋл дин кале сѧ чѩ дирѩптѫ. шн ла мꙋлте диванꙋри къ-тръ ворнічій чен де глоатѫ ѕичѧ: борниче, ѕй челꙋй ѡм, мѫйне съ май ѩсѫ ла диван феріиндꙋ, съ нꙋ съ хіє грешнт кꙋмва џꙋдецꙋл. шн де съ прилежіѧ кꙋм-ва негъчитꙋ џюдецꙋл ла ꙋн диванꙋ, съ ꙟдрептѧ ла алтꙋл. ѕичѧ де мꙋлте ѡрй: немикѫ нꙋ ѡкърѫще прѣ домнꙋль ашѧ, ка кꙋвѫнтꙋл нестътѫтор. пентрꙋ боери ѕичѐ: де маре фолѡс шн чинстѧ естѧ домніей ши цѣржй боеринꙋл ꙟцѣлептꙋ ши авꙋт. къ дакъ арѧ дом'нꙋль е҃. ѕ҃. боѧри авꙋци, ниче де ѡ невое а цѣржй нꙋ съ тѣме. кꙋ боѧрюл ка к'ꙋн боѧрю, кꙋ слꙋжитѡрюл ка к'ꙋн слꙋжитѡрь, кꙋ ц҃ранꙋл ка к'ꙋн църан фъчѧ вороаве. шн тѡт кꙋ блѫндѣце, ши кꙋ маре ꙟцелепчюна. къ деши ерѧ ръпнтѡрю ла врѣма сѧ, ѩрѫ нꙋ ꙟделꙋнгꙋ.

д҃. Боеріи ла маре чинсте авѐ ши ѕичѧ: прѣ ꙋн ѡм дакъ-л боерѣще домнꙋль, нꙋ ꙟкапе съ-л сꙋдꙋѩскѫ; де нꙋ се поартѫ кꙋм съ кадѧ ꙋнꙋй боерин, съ-л скоацъ шн съ пꙋе алтꙋл ꙟ лѡкꙋ; ѩрѫ а-л сꙋдꙋй, саꙋ съ нꙋ-и съ тріакѫ кꙋвѫнтꙋл гръйт кꙋ калѣ, нꙋ съ кадѧ.

е҃. Ꙗвѧ ѡ слꙋгѫ Радꙋл Вод. ꙟкъ дин копиларіѧ сѧ, кърꙋѩ сокотиндꙋ къ нꙋ естѐ хирѧ де боеріє, ꙟл сокѡтіѧ дѣ амѫнѫ;

ꙗрѫ боеріе нꙋ-й дà. че въѕѫндꙋ-се ден афа́рѫ дин рѫ́ндꙋл ал-тóра, прѣ хи́ре ѡменꙗ́скѫ, че ѧсте пꙋ́рꙋрѧ силитоа́рѧ ꙟ віа́цѫ съ фіе ꙟтре че́й де фрꙋ́нте, с'аꙋ рꙋга́т митрополи́тꙋлꙋй, ши боéрилѡр съ-й гръꙗ́скѫ Ра́дꙋдꙋлꙋй Вод. пентрꙋ дѫнсꙋл, съ нꙋ́ фіе ꙋита́тꙋ, фіи́ндꙋ слꙋ́гѫ де атѫ́та врѣ́мѧ; ши аштептѫ́ндꙋ ꙟ нѫрóкꙋл стъпѫнꙋ-сѣꙋ съ хіе ши ел ꙟтре ѡа́мени. ꙗꙋ гръи́т боéрін кꙋ тóції пентрꙋ дѫнсꙋл, съ нꙋ́ хіе ꙋитат, ка ѡ слꙋ́гѫ вѣ́ке че ѧсте. ши слꙋ́џиле кꙋ недеждѧ чинстей стъпѫнилѡр, съ аџю́нгѫ ші ей а хѝ ꙟтре ѡа́мени, маи мꙋлтꙋ слꙋже́скꙋ. аꙋ ръспꙋ́нсꙋ Ра́дꙋл Вод. боéрилѡр: міе съ нꙋ̀ ви сѫ̀ траꙗ́къ кꙋвѫ́нтꙋл вострꙋ нꙋ́ ми се ка́дѧ; ꙗрѫ еꙋ щіꙋ хíрѧ ѡмꙋлꙋи, къ де боеріе нꙋ есте; ꙗрѫ ꙗкъ л'ѡ́й боерѝ пентрꙋ вóе дꙋмилор воастрѣ. ши адóа ѕѝ л'аꙋ кема́тꙋ ши ꙗꙋ дат вътъжíѧ де апрóѕи, ка́рѣ ерà ла чинстѧ ла Ра́дꙋл Вод. ши апрóѕіи че́й де дива́нꙋ ничи ла ѡ домніѧ ма́й де чи́нсте н'аꙋ фостꙋ, кꙋ оуршинни́че мꙋлцн ши кꙋ ка́баницѫ кꙋ ждер, ші кꙋ хꙋ́лпі ꙟбрѫка́ци апрóѕнни. ши ѡрь ла чи́не ши ла чѧ̀ боѧ́рю мерџѧ̀ кꙋ ка́ртѧ, ꙟ пичоа́рѧ стà боéрюл, пѣнѫ съ читіѧ̀ ка́ртѣ.

ѕ҃. Н'аꙋ трекꙋ́т съптъмѫ́на ши венѝ жа́лѡб(ъ) дин тръгꙋ лà дива́нꙋ, де нищѐ фъмѣ́й прѣ ачѧл вът́ав нѡ́ꙋ, де си́лѫ че ле фъкꙋ́се ши ле бътꙋ́се ꙟ тръгꙋ. аꙋ къꙋта́тꙋ Ра́дꙋл Вóдѫ ла боéри ши лꙗꙋ ѕис: нꙋ в'ам спꙋс къ ачéста ѡм де боеріѧ нꙋ естѐ. ꙗрѫ̀ кътръ дѫнсꙋл: еꙋ̀, мъре, ꙟкъ пе боеріе нꙋ ам апꙋка́т съ-ци ѕи́кꙋ. ши аꙋ ѕис арма́шꙋлꙋй, де ꙗꙋ лꙋат гръба́чюл. ши́ аꙋ пꙋ́с' де ꙗꙋ дат. т҃. де тоéџѧ.

Cap. XVII: Cáderea luĭ Vasilie Lupu. (Fol. 93b—94b.)

Ка́пꙋль аль шѧпте спръѕѣ́че.

м҃. Прѣкꙋм мꙋ́нції че́й ꙟна́лци, ши ма́лꙋриле чѣ́ле ꙟна́лте, кꙟнд съ нъргꙋе́скꙋ де врѣ ѡ па́рте; прекѫт синтꙋ ма́й ꙟналци, прѣ атѫ́та ши дꙋ́рѫт фа́кь ма́й ма́ре, кꙟ́ндꙋ съ порне́скꙋ; ши копа́чій че́й ꙟна́лци май ма́ре сꙋ́неть фа́кь, кꙟндь съ ѡбоа́рѫ. ашѧ ка́селе чѣ́ле ꙟна́лте ші ꙟнтемѣꙗ́те кꙋ ꙟнделꙋнга́те врѣ́мни, кꙋ ма́ре ръзсипѫ пꙋрче́гꙋ ла къдѣ́ре, кꟻндꙋ ка́д. ꙟтр'аче́ла кип ши ка́са лꙋ́й Васи́лїе Вод. дѣ атѫ́цѧ а́й ꙟтемѣꙗ́тъ, кꙋ ма́ре къдѫ́ре ши ръзси́пѫ, ши апóй ши ла деплѝнѫ стѫ́нџере аꙋ̆ пꙋрче́сꙋ дѣ атꙋ́нчѧ.

м҃а. Стéфан Геѡ́ргіе логофѣ́тꙋл, ка́ре ерà логф҃ѫт ма́ре ла Васи́лїе Вод, дꙋпѫ моа́рте лꙋ́й Тодерашко логофѣ́тꙋл, щи́индь

Басілїє Бод. прѣ тáтѫ-сѫꙋ, Дꙋмитрáшко лwгфѣтꙋл ла атѫте домнїй боꙗрю веститꙋ, кꙋ wчине ꙟтемѣꙗте; кáре нічі w кáсѫ аічѧ ꙟ цáрѫ, мошїй ка ачѣле, wчине, сáте, кꙋрци н'áꙋ авꙋт. дꙋпъ чѐ ш'áꙋ гътит лꙋкрꙋриле спрѣ домнїꙗ, прекꙋм с'аꙋ поменит май сꙋс, ла Ракóцини, ши ла Матéй Бwд; аꙋ легáть ворожва ши кꙋ w сáмѫ де боéри ꙟ цáрѫ; кꙋ Чогwлѣщии анꙋма, ши кꙋ Щéфан сърдáрюл, кꙋпринѕѫндꙋ-й кꙋ џꙋръмѫнть, съ цїє тáйна, аꙋ алес кꙋ сфáтꙋл лwр, нꙋман съ адꙋкѫ wщи оунгꙋрѧщи ши мꙋнтенѣщи асꙋпра лꙋй Басілїє Бwд.

мв҃. Сꙋнáсе амꙋ̀ ден ла кѫц-вà ла оурѣкиле лꙋй Басілиє Бод. ачѣста, шї ꙟнтѫю де лà оун тꙋркꙋ ла Фwкшѧни, ши де ла мꙋнтѣнии ꙟкъ ꙋꙋ скрис, че н'áꙋ крезꙋт Басілїє Бwд.

мг҃. Спꙋнь исторїиле де Пирь ꙟпъратꙋл Єпирóцилор, къ фїиндꙋ ꙟтр'ꙋн ръзбóю ла цáра Итáлїни ꙟн протива Ръмлѣнилор. ꙟблѫндꙋ Пvрь ꙟпъратꙋл ꙟ фрꙋнта wщилwр саале(!) токминдꙋ-ш wасте ши мꙋтѫндꙋ-се ши ꙟтр'о арипѫ, ши ꙟнтр'áлта; оунꙋл ден копїєй лꙋй че-л пъзїѧ, с'аꙋ апропїꙗт ши ꙋꙋ ѕис: съ ей аминте ꙟмпъратє, чел рѫмлѣн пре ꙋн кал негрꙋ, ден тwци алци wщѣнии ал'та немикѫ нꙋ пъзѣще, нꙋман ш'аꙋ пꙋс прѣ ꙟмпъръцїѧ та wкїй; wрй ꙟ кътро те ꙟнторчи, єль тwт ачѣѧ пъзѧще, ши чаркъ кѫнд ши кѫнд съ вїє асꙋпръ-ц кꙋ сꙋлица гáта. аꙋ ръспꙋнсꙋ Пирь копилꙋлꙋй: кꙋ анєвóє єсте χїє кърꙋѧ, а съ ферй де че ѧсте съ χїє. ашà съ поáте ѕичє, ши де Басилїє Бод. домнꙋ кꙋ пáза ꙟ тоáте пърциле ши пе ла тоáте пwрци, нꙋ с'аꙋ пꙋтꙋт ферй че-и єрà съ-й вїѧ асꙋпрѫ. ши май алес де примéждїꙗ ден кáсѫ, фоáрте кꙋ анєвóє а съ ферй χїє кърꙋꙗ.

Cap. XX: Semnele ceruluĭ. (Fol. 124b—125b.)

Кáпꙋль аль доwѕѣчиле.

д҃. Нꙋ с'аꙋ поменит де сѧмнеле чéрюлꙋй, кáриле с'аꙋ прилежит маинтѧ дѣ ачѣстѧ тоáте ръꙋтѣць, ши кръйей лешїєщи, ши цѣржй ноáстре, ши стѫнїџѧре кáсей ачѧщїй домнїй, а лꙋи Басилїє Бод. ла рѣндꙋл сѣꙋ. къ єрà съ съ поменꙗскѫ ла домнїє лꙋй Басилїє Бод, пентрꙋ кwмéта адекѫ стꙗwа кꙋ коáдѫ, кáре с'áꙋ прилежит кꙋ кѫц-вà аий маинте де ачáста ашѧ̀ де грѧ̀ премениꙗлѫ ачєщїй домнїєй. шї ꙟнтꙋнѧкáрѣ соáрѧлꙋй, ꙟ анꙋл чéла, ꙟ кáре ан с'аꙋ рѣдикáт Хмил χáтманꙋл кꙋ къзáчїй асꙋпрà лѧшилwр, фоáртѧ грóздникѫ ꙟтꙋнѣкáрѧ, ꙟ постꙋл

мáре ꙟнаинта пáцилор, ꙟ анȣл*)   ꙟтр'о вінерь. ші тот ꙟтр'ачéла ан лъкȣсталє неаȣзитє вакȣрілѡр, кáрѧ тоáтѧ сѧмнєлє ꙟ лѡк бътрѣній ши астронѡмій ꙟ цáра лѣшáскѫ, а мáрє ръȣтѫци къ синтȣ ачѧстѡр цър, менїѧ. мъ вей єртà юбитє чититоріюлє, къчи нȣ ц'áм скрис ачѣстѧ сѧмна ла лóкȣл сѣȣ; кредє непȣтинцій ѡаменéіші, крѧдє вáлȣрилор ші кȣмплитѧлѡр врѣми; ꙟтрѧбѫ пє чѣ врѧми ам скрис? ши кѫт амь скрись, аші хѝ липит ачѧста сѧмнѧ ла рѫндȣл сѣȣ, че амȣ єрà трєкȣт рѫндȣл ла изводȣл чел кȣрáт. ши скрій-тóрии кáрій изводéскь, пȣцини съ афлѫ, ѧръ типáр нȣ-й. дéчі аичѧ дѣ ачѧста сѧмна ꙟц дáȣ щрє. ші алéс повѧстє лъ-кȣсталѡр, кáрѣ кȣ ѡкїй кȣмь венїѧ ам' пръвит.

є҃. Кȣ ȣнь áнь маинтє дє чѣ с'аȣ ръдикàт Хмил хáтманȣл къзъческь асȣпра лѧшилѡр, апроáпє дє сѧчірє, єрам прѣ атȣн-чѧ ла школѫ ла Бáрь ꙟ Подóлїѧ, прє кáлѧ фіиндь дє ла сáт спрѣ ѡраш; нȣмай че въѕȣм деспрѣ амѧзѫзі ȣнь нȣѡр,-кȣм съ ръдикѫ дє ѡ пáртѧ дє чéрю ȣн нȣѡр саȣ ѡ нéгȣрѫ, нѧм гѫндит къ вінє ѡ фȣртȣнѫ кȣ плóаѥ дє ѡ дáтѫ, пѣнъ нѧм тимпинáт кȣ нȣѡрȣл чѧл дє лъкȣстє кȣм вінє, ѡ ѡáстѧ, стол. ꙟ лѡк ни с'аȣ лȣат соáрєлє дє дѣсимѧ мȣщелѡр; чѧлє чѣ збȣрà мáй сȣс, ка дє трéй саȣ пáтрȣ сȣлицє нȣ єрà мáй сȣс; ѧръ карнл(є) єрà май цѡс, дє ȣн стáт дє ѡм ши мáй цѡс збȣрà дє ла пъмѫнтȣ. ȣрлєт, ꙟтȣнекáрє асȣпра ѡмȣлȣй со-синдȣ. съ ръдикà ѡарє чѧ мáй сȣс, ѧрѫ мȣлтѧ збȣрà алá-тȣрѧ кȣ ѡмȣл, фъръ сїáлѫ дє сȣнєт дє чевà, съ ръдикà ꙟ сȣс дє ла ѡм ѡ бȣкáтѫ мáрє дѣчéѧ поѧдѫ; ші ашѧ мѧрџѐ пє дѣсȣпра пъмѣнтȣлȣй ка дѐ дои кѡць, пѣнъ ꙟ трéй сȣ-лицє ꙟ сȣс, тѡт ꙟтр'ò дѣсимѧ ші ꙟтр'ȣн кип. ȣн стѡл цинѧ а҃. час бȣн'. ші дакъ тречѧ ачѧла стѡл, ла ȣн час ші цȣмъ-тáтѧ, сосїѧ алтȣл'. ши ашѧ стол, дȣпъ стѡл; кѫт цінѧ дє ла апрѫнзȣ пѣнѫ ꙟ десáрѫ. оунде кѣдѧ ла мас, ка албі-нєлє дє грѡс зъчѧ, ничѐ кѣдѣ стол прєстѐ стол, че трѣчѧ стѡл дє стѡл; ши нȣ съ порніѧ пѣнъ нȣ съ ꙟкълзїѧ бинє соáрѧлє спрє апрѫнзȣ, ші кълъторіѧ пѣнѫ ꙟ десáрѫ; ші пѣнъ ла кѣдѣрѧ дє мас, кѣдѧ ші ла попáсȣрн. ꙟсъ ȣндѧ мъня, ръмѫиѧ пъмѫнтȣл нéгрȣ ꙟпȣцит, ничѐ фрȣнзє, нічє пáй ѡр дє ѧрбѫ ѡри дє съмънѫтȣрѫ нȣ ръмъня. ши съ кȣноáщє ші ȣндѧ попосіѧ, къ єрà лóкȣл нȣ ашѧ нéгрȣ ла попáс, ка ла мáсȣл ачéй мъніей а лȣй дȣмнзъȣ. кътє-вà зилє аȣ фостȣ

*) Loc gol în ms.

ачѣѧ оуріціѧ; ден пърціле де цѡс, ꙟ сȣс меріцѧ. ши тѡт атȣн чѧ аȣ фостȣ ши аичѧ ꙟ царѫ лъкȣстѧ, ши дȣпъ ачѣла ань ши ла ал доиле, ꙟсѫ маи пȣцине. ші апои ши ꙟ ѕилнле а лȣй Стефан Бод аȣ фѡстȣ лъкȣсте, ꙟсъ пре ȣне лȣкȣрн, ші нȣ ка ачѣѧ дѣсимѧ ка ꙟ чѣла ань, де каре с'аȣ скрис; ꙗрна съ гъсіѧ ꙟ пъмѫнть ꙟгропате прѣ мȣлте лѡкȣрі.

LXIV.

ca. 1670—1675.

(Ms. bibl. centr. No. 11. Letopiseț., Copie de la 1723. Folio. 188 foi paginate.)

Мирѡн Костин. Віаца лȣмій.

(Fol. 12b—14b.)

Еклисіастис глава а҃: дешъртарѣ дешъртѣрилор, ши тоате сьнт дешарте.

Лȣмій кьнт' кȣ жале кȣмплитъ віаца,
кȣ грижe ши примеждій, кȣм ꙗсте ши аца.
Прѣ сȣпцире, ши ꙟ скȣртъ врѣме тръитоаре.
ѡ лȣме хиклѣнъ, лȣме ꙟшълътоаре!
Трек' зиле ка оумбра, ка оумбра де варъ,
чѣле че трек, нȣ маи вин, нич съ ꙟторк' ꙗръ.
Трѣче ваквл десфрънат, трек аній кȣ роатъ,
фȣг вромиле ка оумбра, ши нич ѡ поартъ
А ле шпри нȣ поате; трек' тот пръвълите,
лȣкрȣриле лȣмій, ши маи мȣлт кȣмплите.
Ши ка апа ꙟ кȣрсȣл съȣ, кȣм нȣ съ ѡпрѣще,
аша кȣрсȣл лȣміи, нȣ съ контенѣще.
Фȣм ши оумбръ сьнт, тоате висȣри ши пърѣре,
че нȣ петрѣче лȣмѣ? ши ꙟ че нȣ-й кȣ дȣрѣре?
Спȣма мърій, ши норн сȣпт' черю трекътори.
че-й ꙟ лȣме съ н'аибъ нȣме мȣритори?
Ꙁиче давид пророкȣл: віаца ꙗсте флоаре,
нȣ тръѧще, чи ꙟдатъ ꙗсте трекътоаре.
Віꙗрме сьнт, ши нȣ ѡм! тот ачѣла стригъ.
ѡ хиклѣнъ ꙟ тоатъ врѣмѧ, кȣм съ нȣ съ пльнгъ,
Тоате кьте-с пре тине? че хълъдȣѧще
непръвълит, стръмȣтат? че нȣ стърȣꙗще

Спрє къдѣрє дє тинє? тȣ кȣ врѣмє тоатє,
  прємєнєщи, ши нимик съ стѣ ꙟ вѣч нȣ поатє!
Чєрюл фапт' дє Дм̃нзєȣ, кȣ пȣтѣрє марє,
  минȣнатъ зидирє, ши єл сфършит арє!
Шй вой лȣмини дє аȣр, соарєлє ши лȣна,
  ꙟтȣнєка-вєц лȣминa, вєц да жос кȣнȣна!
Вой стѣлє нскȣситє, чєрюлȣи подоаба,
  въ ащѣптъ гроазника трьмбица ши доба!
Ꙟ фок' тє вєй скимоноси, пъмьнтє кȣ апа!
  ѡ причинъ марє! нє ащаптъ сапъ.
Нȣ-й нимика съ стѣ ꙟ вѣч', тоатє трѣчє лȣмѣ,
  тоатє-с нєстътътоарє, тоатє-с нищє спȣмє.
Тȣ пъринтє ал тȣтȣрор, доамнє шй ꙟпъратє!
  сингȣр нȣмаи ковьршєщи, врѣмє нємъсȣратъ.
Чѣлѧ-л'алтє тоатє, кȣ врѣмє съ сє трѣкъ,
  сингȣр аи дат врємилор, тоатє съ сє пєтрѣкъ.
Сȣпт' врѣмє стъм, кȣ врѣмє нє мȣтъм віаца,
  ꙟблъм дȣпъ а лȣмій ꙟшълътоарє фаца.
Врѣмѧ(н) лȣмій соцїє, шй норокȣл алта,
  єл а сȣй, єл а сȣрпа ꙗр шй гата.
Норокȣлȣй зичєм ной, чє лȣкрȣри прє воє,
  саȣ примєждій кьнд нє вин, саȣ кьтє ѡ нєвоє.
Норокȣлȣй ꙗȣ пȣс нȣмє, чєй бътрьни дин лȣмє.
  єл ꙗстє чєла, чє прє мȣлц' кȣ амар съ афȣмє.
Єл сȣє, єл ковоаръ, єл віаца рȣмпє,
  кȣ соцїꙗ са врѣмѧ, тоатє лє сȣрȣпє!
Норокȣл ла оун лок нȣ стъ, ꙟтр'ȣн час скимбъ пасȣл,
  аній нȣ пот адȣчє, чє адȣчє часȣл!
Нȣмай мьнъ шй кȣ арипи, ши пичоарє н'арє,
  съ нȣ поатъ ста ꙟ лок нич ѡдинїѡаръ.
Врѣмѧ ꙟчѣпє църъле, врѣмѧ лє фьршащє,
  ꙟдєлȣнгатє ꙟпъръцни, врѣмѧ прємєнѣщє.
Врѣмѧ пєтрѣчє тоатє, нич ѡ ꙟпъръцїє
  съ стѣ ꙟ вѣч' нȣ ѡ ласъ; нич ѡ авȣцїє
А тръй мȣлт' нȣ поатє. Ѹндє-с чєй дин лȣмє,
  мари ꙟпърац ши вєстиц? акȣм д'абїа аȣ нȣмє!
Лꙗȣ ръмас дє повѣстє, єй сьнт кȣ примєждїи,
  трєкȣц'! чинє а лȣмїи съ ласъ нъдєждии.
Ѹндє-с а лȣмій ꙟпърац? ȣндє ꙗстє Ѯєрѯнс'?
  Алєѯандрȣ макидон? ȣндє-й Артаѯєрѯнс?

Ѧвгꙋст, Помпей, ши Кéсарю, єй аꙋ лꙋат лꙋмѣ,
прє тóц' ꙗꙋ стинс' кꙋ врѣмє, ка пє нúщє спꙋмє.
Фѡ́ст-аꙋ Кирос ꙟпърат, вєстúт' кꙋ ръзбоáє,
кꙋ авѣ́рє пєстє тоц, ши мꙋлтъ нєвóє.
Ѧꙋ стрьнс' хълдїй, тътáрьи, ши асїꙗ тоáтъ.
кáꙋтъ ла чѐ л'аꙋ адꙋс, ꙟшълътоáрѣ роáтъ!
Принсꙋ-л'аꙋ ѡ фъмѣ́є, ꙗꙋ пꙋс кáпꙋл ꙟ сьнџє:
сáтꙋръ-тє дє моартє, Кирос, шѝ тє стíнџє;
Дє върсáрѣ сьнџєлꙋи, ѽ ѡáмє ꙟфокáтє,
къ дє връжмъшїꙗ тà нич гангєс поáтє
Кꙋрсꙋл съꙋ съ-л пъзѣ́скъ; аша џокꙋрѣ́щє
ꙟпъръцїилє, лꙋмѣ ашà пръвълѣ́щє.
Нич' вóй, лꙋ́мїй ꙟцєлéпцїй, кꙋ философїꙗ,
хълъдꙋнúц' дє лꙋ́мє; нúч' ѳєѡлогїꙗ
В'аꙋ скꙋтúт дє примєждїй, сфн҃цїи пърúнц' аи лꙋ́мїи,
чє в'аꙋ адꙋс ла моартє амáръ прє ꙋнїй.
Ни́мини лꙋ́крꙋри прє вóє, дє тот съ нꙋ крѣ́зъ,
ни́мини грѣ́лє иъдєжди, дє тот съ нꙋ̀ пїарзъ.
Къ дм҃нзéꙋ аꙋ върстáт' тоáтє кꙋ сорóкꙋл,
аꙋ порꙋнчúт' ла ѹн лок съ нꙋ стѣ норокꙋл.
Кꙋрсꙋл лꙋ́мїй ац чєркат, лꙋмѣ кꙋрсꙋл вóстрꙋ
аꙋ тъꙗт: ашà акꙋм ꙗстє вáкꙋл нóстрꙋ!
Нимънꙋ-й бꙋн ла лꙋ́мє, тꙋтꙋрор кꙋ моартє
плътѣ́щє ѡстєнѣ́ла, нєдрѣптъ фоáртє.
Прє мꙋ́лц' ши нєвиновац ꙗ лє тáє вáкꙋл,
ѡ връжмáшъ, хиклѣ́нъ! тꙋ̀ винєз кꙋ сáкꙋл
Прє тóц', ши-и дꙋч ла моáртє, прє мꙋлц' фър дє дѣ́лъ,
прє мꙋлц' ши фъръ врѣ́мє дꙋч ла ачáстъ кáлє.
Ѿри чє фач фъ, ши каꙋтъ фършитꙋл кꙋм вúнє!
чúнє нꙋ-л сокотѣ́щє, нꙋ-л пєтрѣ́чє бúнє.
Фършúтꙋл ѡри лаꙋдъ, ѡри фáчє ѡкáръ.
мꙋлтє ꙟчєпътꙋ́ри дꙋлч', фършúтꙋри амáръ!
Фьршúтꙋл чúнє-л каꙋтъ, вúнє ла мъри́рє;
фáпта нєсокотúтъ, адꙋ́чє пєри́рє.
Моáртѣ връжмáша, ꙟтр'ꙋн кип калкъ тоáтъ кáсъ,
домнéщи шѝ ꙟпъръте́щ', прє ни́мин нꙋ̀ лáсъ.
Прє богац шѝ сърáчи, чéй фрꙋмóш' ши тáри,
ѡ връжмáшъ! прїꙗтєни ꙗ прє ни́мин' н'áрє!
Нáщєм, мꙋрим ѡ дáтъ, кꙋ чéй чє съ трѣ́чє.
кꙋм н'ар фи фост ꙟ вѣчи, дѣ́ка съ пєтрѣ́чє.

Пъꙗнжин сьнт анїй шѝ зи́леле ноа́стре,
сф҃нц' ꙟцери фери́че де вїа́ца воа́стръ!
Вїецꙋим, ши вїаца ѥсте нещїꙋтъ,
ши пънъ ла чѐ врѣме ѥсте џюрꙋи́тъ.
Ашà не поа́ртъ лꙋ́мѣ, ашà не амъџѣще,
ашà не ꙟша́лъ, сꙋ́рпъ ши батжокорѣще.
Феричи́тъ вїацъ фъръ ва́лꙋри мꙋ́лте;
кꙋ гриж шѝ нетокмѣлъ, авꙋцїе пꙋ́те.
Вїецꙋнц ꙟ фери́че, ка́рїй ман пꙋци́не
гриж' пꙋрта́ц, дѣ лꙋмїи вон лъкꙋнц би́не.
Ба́кꙋл но́стрꙋ, кꙋ 'мпрꙋмꙋт дат ꙟ датори́е,
че́рюл де гьндꙋриле ноастре батџокꙋрїе.

Єпи́ло́г'.

Мꙋлци аꙋ фост, ши мꙋлц' сьнтем, ши мꙋлци те ащѣптъ,
лꙋ́мѣ дин премен́ѣле, нꙋ́ съ ман дещѣгїтъ.
Ѡри че ѥсте мꙋритóрю, кꙋ врѣме съ петрѣче,
трѣче врѣма, ши пре ан съй тоц' ꙟй пъръсѣще.
Чéй че акꙋм петрѣчем, поменим алцїй,
трекꙋц' де нóй; кꙋ врѣме вор поменѝ алцїй.
Нъскъндꙋ-не мꙋрим, мꙋринд не фа́чем ченꙋ́шъ;
динтр'ачастъ лꙋ́ме петрѣчем, ка пентр'о ꙋ́шъ.
Астъз маре ши пꙋтѣрник, кꙋ мꙋлтъ мъри́ре,
мьйне тре́чи, ши те петреч, кꙋ ма́ре мьхни́ре.
Ꙟ лꙋ́т' шѝ ꙟ ченꙋ́шъ те префа́чи ѡ ѡа́ме,
ꙟ вїꙗрме, дꙋпъ каре те афли ꙟ пꙋтоа́ре!
Ꙗ-те ами́нте ѡа́ме дар, чине ещи пе лꙋ́ме!
ка ѡ спꙋ́мъ плꙋтитоа́ре ръмъи фър нꙋ́ме.
Оуна: фапта че-ц ръмьне, бꙋна те лъцѣще,
ꙟ чéрю кꙋ феричїе, ꙟ вѣч' те феричѣще.

Єпи́гра́ма (Fol. 21 b.)

прѣ сф҃нцитꙋлꙋй пъри́нте Досоѳéй проин митрополит сꙋча́вскїй.

Чи́не-ш фа́че, зид' де па́че, тꙋрнꙋри де фръцїе
Дꙋ́че вїа́цъ, фъръ грѣцъ, ꙟтр'ьнса богъцїе.
Къ май бꙋ́нъ, дин преꙋ́нъ, вїа́ца чѣ фръцѣскъ,
Декът ржкъ, ка́рѣ стрїкъ, ѡа́сте витежа́скъ.

Стый Авгȣстин. л͠г. (Fol. 21b.)

Чи́не-й бога́т' дѣвѣ́ре, пре лȣ́ме тот ѡмȣл,
де нȣ ва авѣ̀ ꙟтрȣ си́не лъкȣинд домнȣл,
Аче́ла д'авȣціе са́ціȣ нȣ́ май вѣ́де;
де ꙗр да̀ тоа́тъ лȣ́мѣ, ел тот нȣ съ ꙟкрѣ́де.
Ши пре кът стрьнџе май мȣ́лт, май мȣ́лт съ лърџѣ́ще,
ши то́т' дешърт съ вѣ́де, ꙟтр'авѣ́ра че-и .крѣ́ще.
Деч нимини́ ꙟтр'авѣ́ре, съ нȣ́ съ гъндѣ́скъ,
къ ва пȣтѣ̀ съ се оумпле, съ се ѡдихнѣ́скъ.
Иаръ ꙟтр'а кърȣй сȣ́флет' до́мнȣл лъкȣꙗ́ще,
аче́ла де нимика нȣ́ май жълȣꙗ́ще.
Пентрȣ ачѣ́ѧ то́т' ѡмȣл съ нȣ съ ленѣ́скъ,
пре д͠мнзеȣ ꙟ сȣ́флет съ агонисѣ́скъ.

Inpotriva Zavistieĭ. (Fol. 21b—22a.)

Стихȣри ꙟ потри́ва зави́стїей.

Ва́кȣл тъȣ н'а́ре па́че, зави́стниче ѡ́ме!
колцȣл тъȣ плин де венин, пїꙗ́ре тоа́те де фоа́ме.
Съ мȣше пре чине-ва п(ȣ)р(ȣ)рѣ ръхнѣ́ще,
ꙟ че книї ар ѡкърѣ п(ȣ)р(ȣ)рѣ пъзѣ́ще.
Би́не аȣ скрис ꙟ ѱалти́ре де ти́не пророкȣл:
зави́сникȣлȣй ачеста ꙗсте норо́кȣл:
Гътла́нȣл лор мормьнтȣл дестȣпат кȣм ка́скъ,
лимбиле лор сьнт га́та, съ ѡкъра́скъ.
Съ ле фїй џюдец д͠мне, дин гьндȣри съ ка́зъ,
ѡкъри ка́ре фа́к' ей, спре си́не съ ва́зъ.
Доа́ѡ боа́ле ꙟтрȣ си́не зави́стникȣл а́ре:
ȣна кьнд петрѣ́че ръȣ, адоа́ѡ ма́н ма́ре,
Кьнд привѣ́ще пре алтȣл къ петрѣ́че би́не;
нȣ́меле бȣн ал алтȣꙑ ка ѡ моа́рте-й ви́не.
Ачéстȣꙑ нич' ѡ да́тъ боа́ла нȣ́-й липсѣ́ще,
ꙟ то́т' ча́сȣл кȣ ачѣ́сте вїа́ца-ш педепсѣ́ще.
Дар чѐ гьнде́щй съ фа́чи? съ пїерзи дрепта́тѣ,
ача́ста нȣ́ вей пȣтѣ̀, бинеле съ-л фач ръѡта́тѣ,
Сaȣ ръȣ съ-л фачи къ-й бȣн, ни́чи ача́ста поц фа́че;
деч' аша вїꙗ́ца та̀ нȣ́ май аре па́че.
Дела д͠мнзеȣ нȣ́ме фъръ дар нȣ ꙗсте,
чи нȣ̀ мȣлцеме́щи къте ай, чи то́т ръвне́щ'

Иннма тѧ̀ спре алтѹл! чи́не тоа́те поа́те?
нѹ̀ тоа́те аре ѹнѹл, чи кѹ тоц тоа́те!
Ѹнѹл ѹна, шн алтѹл алта бѹнътӑте,
тѹтѹрор де дм͠нзеѹ дӑрѹри сынт ꙟсемнӑте.
Кӑре трѹ́да ноӑстръ кѹ гынд бѹн прїнмѣщіе,
дм͠нзе́ѹ гындѹлѹй бѹн, би́не-н дърѹѩщіе.

LXV.

1670.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de impărţire.

(7178.)

Ѧдекъ еѹ пеници скрїѹ шн мътърсъскѹ(!) кѹ чистѹ запнс ал меѹ; кѹм не'м ꙟнпърцитѹ нещіе вечинн, карїн н'аѹ фѡстѹ нѡа данїе де ла стѹлннкѹл фрагѹле. дечи кѹмнатѹ лѹи глигори с'аѹ (н)витѹ дент'ачесте ѡаминн, кари аѹ фѡстѹ де фацн, михъила, съ кѹ патрѹ кѹпїи маи мичи; ѩръ мїи с'аѹ (н)витѹ дон фичори, че сънтѹ маи мари, анѹме васнлїе шн нѡи. дечи дѹмнилѹи кѹмнатѹл глигори съ н'аибъ трабъ кѹ кѹ(!) ачїи дон фичори. шн еѹ съ н'аибѹ трьбъ кѹ михъила съ шн кѹ ачїи копїи шн пентрѹ криден(цъ) ам шн искълит. съ съ щїе.

в͠л. ꙁзр͠он. февр. к͠в.

LXVI.

1672.

(Collect. Gaster.)

Hrisov de ţigancă.

Єкрнс-ам запис(ѹ)лъ меѹ, радѹл пѣ. ла мьна лѹ шьрбь сьн данчѹл гозъ. кѹм сь се (щїе) къ авъндъ еѹ ла дьншни ѡ копиль де циган зълог, шн кѹ запнс ла мьна лѹн, пѹсѹ-не'м зн де акѹм ѡ съптъмънъ, ка съ аибъ а-н даре. ї. леи пол.

шн келтъел че аѹ келтѹнт, шн сь-м аѹ цнганка вниша; ар де н(ѹ) вою да бан ла зн, съ-н фие стьтьтоар(е). ꙟнкъ шн ла ачастъ токмелъ фост-аѹ боер мьртѹрне, каре вор пѹне искълнтѹра ман жос. шн ам скрнс еѹ кѹ мьна ме, съ се крезъ. шн меѹ дат бан л҃г.

пнс. м҃ес. мартне днъ. к҃. влѣт: ,з҃рп.

Iscăliţĭ:

еѹ радѹл пѣ. дѹмнтрѹ шокѹц. банко апод. еѹ лазар рош ѡт прнвнц. etc.

LXVII.

1673.

Ѱалтире а с҃нтѹлѹй пророк Давид...... де смеритѹл Досоѳей Митрополитѹл де цара Мѡлдовей.

В монастырѹ Оунеевском тѵпом изѡбразисѧ. лѣта ѡт сотворен. свѣт. ,з҃рпа.

(4⁰. VI nepag. + 265 foĭ paginate + 1 nepag.)

Predoslovie cătrâ cetitorĭ. (Fol. IVb—VIa.)

Слово къ чнтателю.

Пáтрѹ ꙟцълéсѹрі аре с҃нта скрнптѹрѫ: писмительныи, асте кѹвꙟнтѹл чела, че нѹ те ласѫ съ-л ѕѫч ꙟнтр'алт кип, де кѹм асте скрнс, ка шн оунде ѕѫче д҃мнл х҃с: (аз послювам оутѣшителѧ ѡт ѡтца, д҃хъ истинный иже ѡт ѡтца исходит). еѹ вой трнмите-вѫ мꙟнгѫеторюл дела пърнителе, д҃хл чел адевърат, каре дела пъринтеле пѹрчаде; ачеста кѹвꙟнт, чине-л ва сокоти ꙟнтр'алт кип, ачела-й стреин кѹ тотѹл де с҃нта бесѣрикѫ. ѡбичайный, асте нърав ꙟн с҃нта карте, ка шн кꙟндь ѕѣче: (не прійдох разорити закон, нѫ исполнити): н'ам венит съ ръсѫпъск лѣцѧ, че съ ѡ ѫмплѹ. (не прійдох мирь въврѣщи на землй нѫ меч): н'ам венит паче съ арѹнк пре пъмꙟнт, че сабіе. кѹ кѹвꙟнтѹл чел динтъй д҃мнл х҃с. фаче ꙟндемнош пре жидові кътръ аскѹлтарѧ с҃нтей еѵгліей, ꙑаръ кѹ чел ал доиле, ле дѫ гроазѫ пентрѹ чей ꙟндерепнич.

Иносказа́емїй, ѧсте ка̀ шѝ чюмилитȣ́риле, кꙟндь алтѫ гръе́щ', шѝ алтѫ съ'нцълѧ́це, ка̀ шѝ: (ꙗкѡ неплѡ́ди роди́сем, и мнѡга́а въ ча̑дех изнемо́же): къ стѣ́рпа нъскȣ шѧ́пте, шѝ чѣ̀ кȣ кȣко́нїй мȣ́лц' аȣ слъби́т'; ва́ съ ѕѫкѫ, къ бесѧ́рика чѣ̀ дин ли́мбі, ка́рѧ ера̀ стѣ́рпѫ де да́рȣл' лȣ́й Дмнеѕъȣ, аȣ нъскȣ́т' кȣко́ні дела̀ Хс ми́реле съȣ, ча̑ле з. та́йне, шѝ шѧ́пте да́рȣр' а Снтȣлȣ́й Дхь. ѩръ чѣ̀ кȣ кȣко́нїй мȣ́лц', адекѫ бесѧ́рика ле́цїй век' [ка́рѧ съ ѕѫ́че: оу́мбрѫ ле́цїй адевъра́те] аȣ слъби́т' ш'а́ȣ стерпи́т' де то́т' да́рȣл' лȣ́й Дмнеѕъȣ. пе́нтрȣ нѣ́скȣлтарѧ кȣко́нилѡр' ей, ка́рѧ майнте ера̀ пли́нѫ де да́рȣл лȣ́й Дмнеѕъȣ кȣ проро́ч' шѝ апстоль. Прено́сный ѧсте, ка̀ нещи́не че ва̀ съ-й съ'нцелѣ́гѫ кȣвꙟ́нтȣл динтр'алтѫ съмънътȣ́рѫ де повѧ́сте, ꙟнтр'аче́ст' ки́п': (ка́мен' его́же небрѣго́ша ѕи́ждѫщїй, съ̑и бы́ст' въ гла́вȣ еглȣ): пѩ́тра че нȣ́ ѡ сокоти́рѫ зидиторїй, ачѣ̀ фȣ ꙟн ка́пȣл' оу́нгюлȣ́й. аче́ста кȣвꙟнт' съ мȣ́тѫ ла̀ Дмнл Хс. къ нȣ́-л' бъга́рѫ'н са́мѫ жи́довїй кълкъто́рїи ле́цїй, чѐ Снцї́а са̀ стѫтȣ̀ кап' ȣ̀нгюлȣ́й ле́цїй векі шѝ ле́цїи ноа́ѫ, де ле ꙟмпреȣнѫ ѫм'бе; къ Снцї́а са̀ ѧсте ка́п' Снтей бесѧ́рич', мнре́сїн са́ле. ачѧ́сте па́трȣ ꙟнцъле́сȣ́р лѣм' скрис пе́нтрȣ четиторю́л' юбит, че ва ава̀ ѡсърдї́е а черка̀ съ'нцълѣ́гѫ ꙟнтр'адѝнкȣл' аче́щїи Снте кърц'. дѣча́ста м'ам рȣга́т' Снцїнн сале пъри́нтелȣй шѝ прѣ фернчи́тȣлȣй патрїа́рхȣл', де мѩ́ȣ скрис ачѧ́сте па́трȣ ꙟнцъле́сȣрі ꙟнкѫ атȣ́нче, кꙟндь вени́сѫ Снцї́а са̀, де ера̀ архїдїа́кон' ла̀ пъри́нтеле Некта́рїе патрїа́рхȣл' де Іерсли́м'. атȣ́нче мѩ́ȣ скрис Снцї́а са̀, ти́нзȣл' мїеȣ, ка́реле акмȣ̀ ѧсте ꙟн ло́кȣл' пъри́нтелȣй Некта́рїе, кvр Досоѳе́й, шѝ де пре изво́дȣл' Снцїн са́ле, ам скрис прекȣ́м' съ вѧ́де.

Psalm 5. (Fol. 6a—7b.*)

Ѱало́м Двдвъ е. Пе́нтрȣ ѡчи́нътоа́рѧ.

Слобѡ́ѕ' Дмне'н ȣ́рек' Снте,
Гра́й, кȣ де жѧ́ле кȣви́нте.
Шѝ маскȣ́лте, миша̀ рȣ́гѫ,
Ла гре́ȣ, че-ц сꙟнт' а та̀ слȣ́гѫ.
Дмнеѕъȣ ши ѫмпъра́те,
Къ мъ рѡ́г' кȣ дерепта́те.
Ꙟнкѫ зоа́ре нȣ ръва́рсѫ
Де соа́ре, кꙟн ва съ ѩ́сѫ.

*) cf. 1577.

С҃нцїа тà мыȣ́ѕ' гла́сȣл',
  Шѝ мъ̀ ве́ѕ' престѐ то́т' чѧ́сȣл'.
Къ тȣ̀ дмн҃е 'н фъ̀ръ̀ лѧ́џе,
  Пре ни́ме нȣ́ лаш' с'алѧ́рџе.
Шн 'н' ка́са тà н'а́вѧ па́рте
  Виклѣ́нȣл', чѣ̀ стà депа́рте.
Стрѫ́мбїй нȣ́ лаш' съ̀ тръы́скѫ,
  Дѣ̀проа́пе съ̀ те пръва́скѫ.
Къ̀ де с҃нта́-ц' къȣтътȣ́рѫ,
  С'ор' фа́че пизма́шїй згȣ́рѫ.
Ȣрѫта́-й пре тоц фъло́шїй,
  Шѝ вей пїѧ́рде минчино́шїй.
Шѝ де ѡм че ва́рсѫ сꙟнџе,
  Цї-й грѣ́цѫ а те ати́нџе.
Ꙗръ̀ еȣ, дмн҃иѕѫȣ с҃нте.
  Кȣ̀ ми́ла та де ма́йнте.
Іцц (!) во́й ꙟнтрà 'н с҃нта ка́сѫ,
  Ȣнде ше́ѕ' дмн҃е лà ма́сѫ,
Де м'ой ꙟнкинà кȣ̀ рȣ́гѫ,
  Ꙟн фри́ка та че цѫ-с слȣ́гѫ.
Ꙟн весѧ́рика тà с҃нтѫ,
  Шѝ мъ дȣ̀ фъ̀ръ̀ де смꙟнтѫ.
Спрѣ̀девѫ́р' съ нȣ́ дȣк' грѣ́цѫ,
  Къ̀ тȣ̀ дмн҃е-м' ещ' пова́цѫ.
Шѝ спре ти́не-м' дере́џ' па́шїй,
  Кà съ нȣ́-м' стри́че пизма́шїи.
Къ лї-и гȣ́ра недирѣ́птѫ,
  Шѝ лї-и инема деша́ртѫ.
Кȣ гѫлтѧ́желе къска́те.
  Де избȣк'не́ск' ръȣта́те.
Кȣ̀ гра́юр' некȣ́вїїѡ́асе,
  Ка́ ȣн' мормꙟнт' плин де ѡ́асе.
Шѝ кȣ ли́мба лѡ́р' ꙟнша́лѫ,
  Съ фа́кѫ 'н лȣ́ме смин'тѣ́лѫ.
Чѐ ле дѫ дмн҃е ѡсꙟндѫ,
  Съ нȣ́-ш' ла́ȣде 'н добꙟндѫ.
Сфа́тȣриле съ ле пїа́рѕѫ,
  Шѝ дин' ми́ла тà съ ка́ѕѫ.
Кȣ а лѡр' пъгѫ́нътате
  Съ-й ȣрне́щ' ла реȣта́те.

Къ те, д͠мне, мѫнїáрѫ,
Клеветѝндꙋ-те принѝ цáрѫ.
Ꙗрѣ чéѧ че тѣщáптѫ,
Пре тóц' сѣ-й бꙋкꙋрі кꙋ плáтѫ.
Кꙋ тѝне 'н вѧч сѣ петрѣ́кѫ,
Бꙋкꙋрїе сѣ ле плáкѫ.
Сѣ сѣ лáꙋде кꙋ тѝне
Кáрїй-ц вóр' нꙋ́мелꙋ́й бѝне.
Къ дáй бꙋ́нѫ кꙋвѫнтáре,
Дирéптꙋлꙋ́й, ши спорю̀ мáре.
Д͠мне 'н скꙋ́т' де бꙋ́нѫ врѫ́ре
Не 'нкꙋнꙋ́ні, кꙋ мѫнгѫ́ѧре.

Psalm 38. (Fol. 60a — 61b.)

Кѫнтекꙋл' лꙋ́й Давид. л͠и.

Грѫѝт-áм' ѫн мѝне, сѣ мѣ ѧ́ꙋ аминте,
Сѣ-м сокотéск' лимба, сѣ нꙋ̀ ѕѫк кꙋвинте.
Стрáже шѝ ферницѫ мꙑм пꙋ́сꙋ-мі пре гꙋ́рѫ.
Кѫнд' стѫ пѣкѣтóсꙋл' де-м' фáче трѣсꙋ́рѫ,
Тѣкꙋт-ам ка мꙋтꙋл', шѝ нꙋ ꙑш ман ѕѫ́че,
Сѣ-й кꙋвинтеѕ' бѝне, кѫ̀че стѫ кꙋ прѝче.
Де ми сѣ 'н'нꙋ́ѧ́ще дꙋрѧ́рѧ кꙋ боáле,
Жáлѧ мѧ̀ шѝ тѫнга нꙋ́ сѣ ман потоáле.
Йнема мѧ асте ѫн мѝне херби́нте,
Ши-м асте щїи́нца, áрсѫ де кꙋвѝнте.
Кꙋ лимба мѧ̀ ѕѫ́с-ам: тꙋ д͠мне мꙑрáтѫ,
Сфѣршéнїѧ вїецїй, сѣ ѡ вѣѕ' кꙋрáтѫ.
Чѝсла чѧ̀ де ѕѫле, сѣ щиꙋ кѫ́тѧ-м асте,
Шѝ де чѐ мі-й лѝѱа, сѣ-м' фїе лѧ̀ вѧ́сте.
Ѕѫлеле кꙋ нꙋ́мѣр' ми-с ла тѝне 'н пáлмѫ.
Наи́нте-ц' мї-й стáтꙋл', нѝче де ѡ сáмѫ.
Кѫ лꙋ́мѧ ачѧ́ста-й кѧ̀ ѡ мѝзѫ мѝкѫ,
Ѡмꙋл' кѫт дѣ хѝрѧ, асте ѡ немѝкѫ.
Де врѧ́ме че трѧ́че, кѧ̀ ѡ ꙋмбрѫ рáрѫ,
Ꙁѣдар сѣ трꙋдѧ́ще де ѕѫ̀ пѣнѣ 'н' сáрѫ.
Де-ш агонисѧ́ще с'айбѫ шѝ пре мѫ́йне,
Стрѫнсꙋ́ра чѐ стрѫнџе, нꙋ́ щи кꙋ́й рѣмѫне.
Ꙗкмꙋ̀ чѐ вою ѕѫ́че, сѣ фак ѫнтребáре,
Ми с'аꙋ спꙋс, кѣ-м' асте д͠мнѕѣꙋ рѣбдáре.

Ꙗва́рѧ мѧ̀ ѧсте ла̀ дм҃нѕъꙋ стрꙟнсѫ,
  Ла̀ врѧ́ме дѐ трѣбѫ҃, съ нꙋ фїꙋ ꙟн ли́ѱѫ.
Шѝ мъ̀ избъвѧ́ще дм҃не дин грешѧ́ле,
  Дин чѧ́ле стреи́не шѝ дин тра́ле мѧ́ле,
Съ нꙋ́ лаш' небꙋ́нꙋл' съ мъ̀ ѧ 'н ѡка́рѫ,
  Съ лъ прохитѣ́скѫ тꙋтиндерѧ 'н ца́рѫ.
Ꙗмꙋрцѫ́ю де нꙋ́ мꙑм ман дешки́сꙋ-м' ростꙋл,
  Къ̀ м'а́й фъкꙋ́т' слобод ꙟн ки́нꙋр' кꙋ̀ то́тꙋл.
Де ц'а́й ѡпрѝ дм҃не мѫна та̀ чѣ̀ ю́те
  Съ нꙋ́ мѫ сфьрша́скѫ, дꙟндꙋ-м' бътѣ́й мꙋ́лте.
Прин че-ц грешѝ ѡмꙋл, л'ан да́т' ꙟн мꙋстра́ре.
  Н'а́й лесат съ-л' трѣ́кѫ фъръ де черта́ре.
Шѝ стꙟнс бїетꙋл сфꙟт', де дѧбїѧ съ 'нгѫ́нѫ,
  Кѫт нꙋ-й ма́й дѣ̀ хи́рѧ де ѡ панижи́нѫ.
Ꙗшѧ́-й деше́рт' ѡмꙋл, ка̀ ѡ ха́йнѫ сла́бѫ,
  Стрика́тѫ де мо́лїй, шѝ фъ́рѫ де трѣ́бѫ.
Чѣ̀ тꙋ̀ дм҃не сн҃те, рꙋ́га ѫм-ѧскꙋ́лтѫ,
  Шѝ тꙋ-м потолѧ́ще гри́жа мѧ̀ чѣ̀ мꙋлтѫ.
Съ нꙋ́ съ ꙋ́ите лакръми́ле мѧ́ле,
  Шѝ стреинъта́тѧ, ка́рѧ дꙋ́к' кꙋ̀ жѧ́ле.
Ка̀ шѝ тѡ́ц' пъри́нцїй мїе́й ам фост немарник
  Ꙟнтр'ачѣ́стѫ лꙋ́ме, тоа́те віꙗца жѧлник.
Юшꙋрѣ́ѕѫ-м' гре́ꙋл' пън 'а̀ нꙋ́ мѫ дꙋ́че,
  Съ мъ̀ мꙋц' дин лꙋ́ме, ла̀ віꙗца чѣ̀ дꙋ́лче.

Psalm 75. (Fol. 134b—135b.)

Ѱало́мꙋл' лꙋ́й Давид дат лꙋ́й Ꙗса́ф' пѣве́цꙋл. ое҃.

Щи́ꙋт' ѧсте дм҃нѕъꙋ ꙟн жидови́ме;
  Шѝ и́и сн҃т' нꙋ́меле ма́ре изранли́ме,
Ло́кꙋл' съꙋ чел сн҃т' кꙋ па́че ши-л ѧша́ѕѫ,
  Дин Сїѡн лъка́шꙋл' лꙋ́й слобоа́де ра́ѕѫ,
Де 'нгрозѣ́ще пре пъгѫ́н', съ нꙋ́ съ ми́шче,
  Ꙗрк' шѝ сꙋ́лнцѫ шѝ скꙋ́тꙋл' съ-ш' ръди́че.
Минꙋ́нат стрълꙋчещ' дм҃не де ла̀ мꙋ́нте!
  Де 'нгро́зъщ' пре тоц пъгѫ́нїй ꙟн ѡщ мꙋлте.
Къ ле да́й спа́ймѫ прин со́ми', кꙟнд до́рм' кꙋ дꙋлча́че
  Кѫт добꙟнда чѣ дѣ мѫ́нѫ нꙋ-ш пот дꙋ́че.
Къ дѣ та̀, дмнѕъꙋ сн҃те, къꙋтътꙋ́рѫ
  Пі́ер' пизма́шїй, де съ фак' ка не́ще згꙋ́рѫ.

Ка́рїй ска́пѫ де розбо́юл' тѣȣ, фȣг' та́ре,
 Де-й ѡбоа́рѫ 'н фȣ́гѫ сомнȣл' де кълáре.
Даръ чи́не нȣ́ с'а тѧ́ме дм҃не сн҃те,
 Дѣ та̀ грѡа́зѫ, че-й вести́тѫ де ма́йнте?
Шѝ тȣ̀ дм҃не де демȣ́лт' ц'ан дат кȣвꙟнтȣл':
 Къ еш' дм҃нл', чѣ̀ съ џюде́че пъꙟнтȣл'.
Кȣ̀ тъчѧ́ре тоа́те лȣ́мѧ стѫ̀ дѣшѣптѫ,
 Пре џюде́ц' че ле вѐй фа́че, съ ѧ̀ пла́тѫ.
Шѝ атȣ́нче пре тоц блꙟнѕ ѫй вей алѧ́џе,
 Де-й вен скоа́те динтре чѐй фъръделѧ́џе.
Пе́нтр'ачѧ́ѧ въ лȣа́ц' са́ма, тот ѡмȣл',
 Де въ рȣга́ц' кȣ тот гꙟндȣл' кътръ дм҃нл'.
Шѝ фери́ц съ нȣ въ ска́пе гꙟ́нд дин ми́нте;
 Чѐ съ пръзнȣниц' ꙟн рȣгѫ кȣ херби́нте.
Шѝ кꙟ́нд въ рȣга́ц' спре дм҃нл' кȣ фъга́дѫ,
 Де че гръи́ц', съ плнни́ц' фъръ тъга́дѫ.
Шѝ вени́ц' кȣ поминоа́че пре џȣр' дм҃нл';
 Боери́ме шѝ прости́ме, кȣ тот ѡмȣл'.
Шѝ кȣ фри́кѫ ста́ц' ла̀ рȣ́гѫ, съ въ ѧ́рте,
 Кꙟ́нд де сфл҃т' в'а-мпърцѫ, съ нȣ въ чѧ́рте.
Къ дмнѕъȣ, де кѫт кра́ний, ма́й ръȣ ба́те.
 Шѝ въ лȣа́ц' тоц' ами́нте де пъка́те.

Psalm 123. (Fol. 233a—233b.)
Пѣснь степе́ннаѧ . рк҃г.

Къ де н'а́р фи́й кȣ но́й съ ста̀ дм҃нл',
 Ѕѫ́кѫ изра́илȣл' шѝ то́т' ѡмȣл'.
Къ де н'ар фи́й кȣ но́й съ ста̀ дм҃нл',
 Кꙟ́ндь ле ви́не тоа́нѫ а то́т ѡмȣл',
Де съ̀ скоа́лѫ асȣпръ-не 'н при́пѫ,
 Нѣ сорби́-не де вїй, дѣм' да 'н рѫ́пѫ.
Кꙟ́ндȣ-ш' порне́ск' мѫнїѧ кȣ оунде,
 Ꙗсȣ́пръ-не 'н погхо́й съ нѣфȣ́нде.
Шн сфл҃тл' но́стрȣ погхо́й трѧ́че,
 Ка де пъръȣ рѧ́педе шѝ рѧ́че.
Шн сфл҃тл' но́стрȣ, тръкътоа́ре
 Ш'а́ȣ фъкȣ́т', прин апѫ некътоа́ре.
Бл҃гсви́т' съ фїй кȣ фери́че,
 Къ нȣ́ нѣй да́т' дмне, съ нъ стри́че,

Кꙋ динцїи лѡр', ши де вънътоаре,
Нѣй скос дин лаць', ши де ла принсоаре.
Ка врабїа най скос, д͠мне си͠те,
Свѣ͠фтле, де кꙋрсе кꙋмплите.
Ши сжлцеле челѡр' че вин̂ѣѕж
Лай стрикат', съ н'айбж съ не пърѕж.
Къ тꙋ д͠мне, кꙋ си͠т(ꙋ)л' тъꙋ нꙋме,
Не дай аџꙋторꙋл' тъꙋ пре лꙋме.
Прекꙋм' динтъй ай ѕжс кꙋ кꙋвжнтꙋл',
Де с'аꙋ фъкꙋт' черюл' ши пъмжнтꙋл'.

LXVIII.

1673.

(4⁰, 48 foĭ paginate.)

Акаѳїстъ . . . . Досоѳеа Митрополиты Свчавскаго . . . . в'. монастирꙋ Оўневскомъ . ,ахог.

(Fol. 22a — 22b.)

Де мꙋлте кꙋпринс' нъпъщи', кътръ си͠цїа та нъзꙋеск', мжнтꙋинцж черкжндь, ѡ майкж кꙋвжнтꙋлꙋй ши фичоарж, де кꙋмплите ши де чѧ кꙋ невой, мжнтꙋѧще-мж.

А кинꙋрилор' мъ тꙋрбꙋрж адъшсжтꙋр', де мꙋлтж воа ра ѫмплжндꙋ-м' сф͠лтл', ѫнпакж фичоарж кꙋ линищѧ а фїюлꙋй ш'а д͠мнѕълꙋй тъꙋ, ѫнтрꙋ тот' невиноватж. слава.

Пре си͠цїа та, чѣй искꙋт' мжнтꙋиторю ши д͠мнѕъꙋ, те рог' фичоарж, съ мъ избъвещи' де ла невой, къ ла си͠цїа та нъзꙋеск' акмꙋ, ѫнтинѕжндꙋ-м' ши сф͠лтꙋл ши кꙋџетꙋл'.

Болиндꙋ-м' трꙋпꙋл' ши сф͠лтꙋл', сокотинцей д͠мнѕъещи' ши чер'четърїй чиний дела си͠цїа та мъ сподобѧще, сжнгꙋрж а лꙋй д͠мнѕъꙋ майкж, ка ѡ дꙋлче, ши дꙋлчелꙋи нъскътоаре.

Jezechiel cap. XXXVII, v. 1—14. (Fol. 37b—38b.)

Ѡт прорчства Ӏезекїйле чтенїе глав. лз҃.

1. Фꙋ пре мине мѫна дмнлꙋй, шй мъ скоасѫ кꙋ дхль
дмнꙋлꙋй, шй мъ пꙋсѫ ꙟ мижлок' де кѫмп', шй ачѣста ерà
плйн де ѡасе де ѡамені. 2. Ши мъ пꙋртѫ прѣцꙋрь дꙟнсе
димпрецꙋрь, шй аӑдекѫ мꙋлте фоарте, престè фаца кꙟмпꙋлꙋй,
шй съч' фоарте. 3. Шй ѕѫсъ кътръ мине: фїюл' де ѡм',
ѡаре ꙟвїе-вор' ѡаселе ачѧстѧ? шй ѕѫш': дмне, дмне, тꙋ
ле щїй. 4. Шй ѕѫсъ кътръ мине: фїю де ѡм, прорчѧще пре
ѡаселе ачѧстѧ шй вей ѕѫче лор': ѡасе съч', аꙋѕѫц' кꙋвꙟнтꙋл'
дмнꙋлꙋй! 5. Ѧшà гръѧще адонаи, дмнꙋл' ѡаселѡр' ачѣстора:
ѩтъ еꙋ адꙋкь асꙋпръ-вѫ дхь де віацѫ. 6. Шй вой дà асꙋпръ-
вѫ вине, шй вой ръдикà асꙋпръ-вѫ карне, шй вой траџе престè
вой пїѧле, шй вой да ꙟй вой дхль мїеꙋ, ши вец' фй вїй; шй
вец' кꙋноаще къ еꙋ сꙟнт' дмнл'. 7. Шй пророчїю, прекꙋм' ѫм'
порꙋнчй дмнл'; шй съ фѧче глас кѫнд еꙋ стътꙋю а прорчест-
вꙋй, шй аӑдекѫ кꙋтремꙋр съ фаче, шй адꙋсѫ чоланеле, ѡс
кътръ ꙟкеитꙋра са. 8. Ши възꙋю, ши аӑдекѫ престè дꙟнсе
вине, ши карне крещѧ; ши съ сꙋѧ престè дѫнсе пїѧле дѣсꙋпра,
шй дхль нꙋ ерà ꙟнтр'ѫнсе. 9. Шй ѕѫсѧ кътръ мине: прорчѧ-
ще де сфлт; пророчѧще фїй де ѡм; ши ѕѫш' дхлꙋй: ачѧстѧ
гръѧще дмнл' дмнѕъꙋ: дела патрꙋ вꙟнтꙋрь вйн'о сфлтꙋле,
де сꙋфле пре морцѫй ачѣщѧ, шй ка сѫ ꙟвїе! 10. Шй прорчїю,
прекꙋмꙋ міаꙋ порончйт дмнл'; шй ꙟнтрѫ ꙟнтр'ꙟншїй сфлть,
шй ꙟнвисърѫ де стътꙋрѫ пре пичоареле сале, нърод мꙋлт'
фоарте. 11. Шй гръй дмнл' кътръ мине: фїю де ѡм, ѡа-
селе ачѧстѧ тоатѫ каса лꙋй израил ѧсте. ей ашà гръеск':
сѫч' фꙋрѫ ѡаселе ноастре, перйт-аꙋ недѧждѧ ноастрѫ, шй оу-
морѫц' фꙋмь! 12. Пентр'ачѣста пророчѧще, шй ѕѫ кътръ
дꙟншїй: ашà гръѧще дмнл' дмнеѕъꙋ: ѩтѫ ей воꙋ (! l. еꙋ
вой) дешкиде мормѫнтꙋриле воастре, шй вой скоате-вѫ делà
мормꙟнтꙋриле воастре ѡаменїй мїей, шй вой бъга-вѫ ꙟн
пъмꙟнтꙋ лꙋи израил. 13. Шй виц' кꙋноаще къ еꙋ сꙟнт' дмн-
ѕъꙋ кѫнд еꙋ вою дешкиде-вѫ мормѫнтꙋриле воастре ѡаменїй
мїей. 14. Ши вой дà дхлъ мїеꙋ ꙟй вой шй вец' ꙟвїе, шй
вой пꙋне-вѫ ꙟн цара воастрѫ; шй вец' кꙋноаще къ еꙋ дмнль
ам гръит, шй вой фаче, гръѧще дмнль дмнѕъꙋ.

LXIX.

1674.

(Din Colect. N. Densușianu, vol. XXXVII, pag. 80.)

Oda lui Michaiu Haliciu

către Dr. Franciscu Pariz Pápai.

Kent szenetate, szerund la voi, Romanus Apollo
La totz, ketz szvente'n Emperecie sedetz.
De unde cunostince asteptem, si stince; fericse
De Amstelodam, pren chetz szte'n omenie typar.
Legse derapte au dat, frumosze csetate Geneva
Ecz vine Franciscus, cine-te Leyda, Paris!
Prindetz maene sorory, cu csestz nou oszpe: nainte
Fratzi, Fretaczi, Nymphele, pasze curund
Domny buny, Mary Doctory, Daszkely, 's bunele Domnae
Cu patse ej fitz, cu payne, si szare, rugem.

Traducerea latinească cuvânt din cuvânt din: Succinta medicorum biographia 1774. (Densușianu pag. 81.)

Canto sanitatem, saliendo ad vos, Valachus Poeta,
Ad totos (vos omnes) quotquot sancto in Imperio sedetis,
Unde cognitionem expectamus, et scientian, felicitas
Amstelodami propter chartas stat in omni typo.
Legem directam dedit formosa civitas Geneva:
Ecce venit Franciscus ad vos, excipite eum Leyda, Paris!
Prehendite manum sorores, cum novo hoc hospite inante (obviam)
Fratres, Fraticii, Nymphulae pergite (passiren) currendo,
Domini boni, magni Doctores, pastorculi et bonulae Dominae
Cum pace ei fiatis, cum pane, cum sale rogamus.

LXX.

1675.

(Cipariu: Acta et fragmenta historico-ecclesiastica Blasiu MDCCCLV p. 145 urm. din Archiva Făgărașuluĭ.)

Ꙗшезъмѫнтꙋріле Влъдікъі Сава, пентрꙋ фолосꙋл преоцилор, а бесѣречілор ші а крещінілор.

*) ҂ахо҃е. Пърінтеле Мітрополит Сава кꙋ жꙋраціи Скаꙋнꙋлꙋі, кꙋ протопопіі, ꙟ събор ꙟ Белград ла мънъстіре, авъндꙋ ші пꙋртъндꙋ гріже де лꙋкрꙋріле дꙋмнезъещі, ші мꙋлте ліпсе, а преꙋцілор, ші а бесерічілор, ші а крещінілор, пърінтеле сфінціе са кꙋ ачестꙋ прілеж, съ еасъ ꙟн църкꙋлат, кꙋ ачесте съмнътꙋрі, каре ні с'аꙋ пърꙋт, ші ле-мꙋ скріс; ꙟтъю съмтꙋ нещіе съмнътꙋрі ші ꙟдерептътꙋрі, каре ле ам фъкꙋтꙋ кꙋ съборꙋл маре, ші ле-мꙋ лꙋоатꙋ тоці протопопіі съ тръіаскъ кꙋ еле, кꙋмꙋ се веде дін скрісоріле де атꙋнчі, ші ачѣле ворꙋ съмна пре скꙋртꙋ.

а҃. Кꙋвънтꙋл лꙋі Дꙋмнезеꙋ съ се вестескъ ꙟ лімба ноастръ рꙋмънеще, крещінілор ꙟ бесерікъ, ші ꙋнде ва тръбꙋі ші ва фі ліпсъ.

в҃. Каре кърці съмтꙋ скрісе ші скоасе пре лімба рꙋмънѣскъ, съ съ четескъ ші съ съ ꙟвеце ꙟ бесеріка крещінілор, ші ꙟтр'алте локꙋрі ꙋнде ва фі ліпсъ.

г҃. Каре попъ ва да пащіле, съ ле порте міреній пре де афаръ, де нꙋ ле ва да кꙋ мѫна лꙋі, съ і съ ѧ попіе.

д҃. Каре попъ се ва фаче ворнік пре ла нꙋнте ші ва џꙋка, ші ва ꙟбла бетꙋ пін търгꙋ, ші ва ꙟбла ла кършме, ші съ фаче мъскъріч ші връжіторю, съ і се ѧ попіе.

е҃. Каре попъ ва кꙋнꙋна ноапте, аꙋ фръціе, аꙋ фꙋџіці де алтꙋ попорꙋ, саꙋ фъкъторі де ръꙋ, карі нꙋ ш'аꙋ пліні̇т покаціе, съ і съ ѧ попіе.

ѕ҃. Карі съ вор късъторі, попа съ дѐ щіре, ла бесѣрікъ, маі наінте кꙋ о съптъмънъ, ші де нꙋ съ ва афла ꙟтре еі ніче о некъдере, аше-і вом кꙋнꙋна. Късъторіѧ съ съ ꙟчапъ кꙋ кꙋвънтꙋл лꙋі Дꙋмнезъꙋ, ші съ съ факъ кꙋ жꙋрънмънт, съ щіе че-і късъторіе.

*) Dupa ortografi'a manuscrisului, afora de ı și ѻ. (Cipariu.)

з҃. Де бобоношагȣрi че нȣ ѧсте скрiс ла тiпiк съ нȣ цiе: ачесте де мȣлтȣ с'аȣ датȣ, ла съборȣл тȣтȣрор протопопiлор, съ ле цiе, съ ле вестеаскъ, шi съ ле дѐ попiлор, шi крещiнiлор; дерепт ꙟсъ пърiнтеле сфiнцiе-са єшiндȣ ꙟн царъ, съ църкълȣiаскъ пре протопопi, пȣртатȣ-с'аȣ бiне ꙟ дерегъторiе лор шi кȣм аȣ тръiтȣ кȣ кȣвънтȣл лȣi Дȣмнезеȣ ꙟтре крещiнi, шi кȣ лȣкрȣл деспърцъниiлор, шi кȣ адъȣлȣ църii, че ѧсте а бесеречiлор? ашiждере шi попiї кȣм с'аȣ пȣртатȣ, кȣ бесерiка, кȣ ꙟвъцътȣра, кȣ попоренiї, шi ꙟкъш шi кȣ каса са шi кȣ фомеѧ са?

Ашiждере шi пре мiренi, кȣмȣ цiнȣ ла бесерiкъ, кȣм чiнстескȣ кȣвънтȣл лȣi Дȣмнезъȣ, шi пре попi; ашiждере шi венiтȣл-аȣ плата попiлор? ȣнде кȣм съ ва кȣвенi, съ ȣ (!) каȣте, шi алте лȣкрȣрi че вор фi де лiпсъ съ каȣте.

а҃. Ботезȣл съ съ факъ кȣ апъ, шi кȣ фок, аше кȣм ѧсте токмала.

в҃. Каре омȣ ѧсте късъторiтȣ, шi нȣ ва мѣрџе ла бесерiкъ, нiче кȣ чiна домнȣлȣi, попii съ-i доженескъ, шi съ-i ꙟвеце; ѩръ де нȣ ворȣ аскȣлта, нiче ла морте съ нȣ-i кȣмiнече. тотȣ омȣл съ съ кȣмiнече де д҃ ꙟтрȣ анȣ.

г҃. Кънд кiамъ крещiнii пре попа ла болнавi, съ-i кȣмiнече, шi нȣ ворȣ съ ѩсъ дȣпъ попа дiн касъ, аколо попа съ нȣ мергъ ла морцii касеi*). молiтвъ съ нȣ факъ нiче оаселор, нiче хаiнелор; нiче оi, аȣ вачi престе мортȣ съ нȣ дѐ, аȣ гъiнi; ѩръ ꙟ латȣрi пот да. пiчоареле добiтоачелор съ нȣ ле спеле, нiче съ ле арзъ кȣ лȣмiна ꙟ фрȣнте; шi колакȣ престе гроапъ съ нȣ̀ съ дѐ; банȣ ꙟ гроапъ съ нȣ съ арȣнче; мȣерiле съ нȣ цiпе пре ȣлiце.

є҃. Карii нȣ вор съ-шi ꙟгроапе морцii лȣне саȣ мiеркȣре, ла ачеѧ попii съ нȣ мергъ.

ѕ҃. Попii съ нȣ факъ молiтвъ пре добiтоаче.

з҃. Каре оаменi саȣ мȣерi вор фаче фокȣ ꙟ кȣрте ла џоi марi, саȣ ла благовещенii, шi вор пȣне масъ, шi пъне, шi зiкȣ къ вiнȣ морцii съ съ ꙟкълзаскъ, шi арȣнкъ апъ пре пáжецiе, се бее морцii, пре ачеi кор да шпанiлор, съ нȣ съ ворȣ лъса.

и҃. Сърбъторiле дръчещi, марце шi мiеркȣре, чiне ва цiнѐ връжi, ачеѧ съ съ дѐ шпанiлор, съ нȣ съ вор лъса.

ѳ҃. Прȣнчii съ нȣ тоаче пре пъре́сiмi.

---

*) Aici se pare a fi remasu ceva afora dein punctulu alu 4-le. (Cipariu.)

і҃. Кȣ лопата ла пацꙇі съ нȣ съ батъ.

аі҃. Ꙟ лȣне де пацꙇі ꙟ апъ съ нȣ съ трагъ.

ві҃. Џокȣріле де дȣмінека шı дін сърбъторі съ съ пȣе џос; че съ меаргъ ла бесерікъ. ꙗръ каре нȣ ва цінѐ ачесте, ꙟтъı попıı ворȣ фı фъръ попіе, міренıı фъръ де леџе, ꙗръ ал-алці съ ворȣ да шпанілор.

Влъдіка Сава.

LXXI.

1675.

(Cipariu: Acta et fragmenta p. 148—150 din Archiva Făgărașuluĭ.)

Фаптеле ȣнȣі събор маре де сȣпт Влъдіка Сава.

Въ летȣ ҂ахое. кралю Ꙗпахею Міхаю. влъдіка Сава.

Рѫндȣіала съборȣлȣі маре, кареле с'аȣ фъкȣт ꙟ Белград, влъдіка Сава кȣ тоці протопопıı църıı; ꙟ ачестȣ съборȣ с'аȣ датȣ ꙟнаінте къте-ва съмнътȣрі шı ꙟдемнътȣрі, кȣ каре съ съ доженескъ шı съ съ ꙟвеце протопопıı шı преȣцıı, каре съ ле дѐ тȣтȣрор крещінілор ꙟнаінте съ ле щіе, шı съ ле ціе.

а҃. Кȣвънтȣл лȣі дȣмнезъȣ, кȣ кареле ꙗсте маі де ліпсъ крещінілор шı неꙟвъцацілор, ка шı кȣм ꙗсте де ліпсъ лȣміна ꙟ време ꙟтȣнерекȣлȣі, ашѐ шı кȣвънтȣлȣ лȣі дȣмнезъȣ, ка съ съ вестеаскъ ꙟ лімба ноастръ, рȣмънеще, кареле не-м нъскȣт, ка съ ꙟцелеагъ тоці крещінıı, съва къ ꙟ тоате събоареле маі дінаінте врѣме амȣ доженіт, шı амȣ порȣнчіт, ашѐ шı акȣм. Ꙗръ карıı съ ворȣ афла фъкъндȣ амінтріле, кȣ бінтътȣꙗлъ, кареле с'аȣ дат ꙟн кондіціıле дінтъı ꙟтр'алці ані, съ ва бінтътȣі.

в҃. Чінсте ꙟ слȣжба дȣмнезъꙗскъ, кареле съ фаче ꙟ бесерічіле крещінеції; біне ꙗсте ꙟ тоате зілеле съ лъȣдъм пре дȣмнезъȣ, съ нȣ съ ліпсаскъ бесеріка де кȣвънтȣл сфнціеі сале. Іаръ пінтрȣ къ възъндȣ ноі сȣпърарѣ, шı ꙟпресȣрарѣ преȣцілор, карıı нефıіндȣ пȣтінцъ съ съ хрънѣскъ фъръ де мȣнкъ, шı фъръ де лȣкрȣ, сокотіт-аȣ съборȣлȣ сфнтȣ, пре ȣнде аȣ фостȣ обічаіȣлȣ, пре ла ораше, шı пре ла бесеречі, ȣнде сънтȣ ман кȣ добъндъ, шı платъ лі съ дъ маі бȣнъ, ꙟ тоате зілеле съ ціе слȣжбъ ꙟ бесерікъ. Іаръ челора-л-алці преȣці, тȣтȣрора

депреȣнъ ле порȣнчім, лънгъ дȣмінекъ, міеркȣрі ші вінері, ші кънд съ ворȣ тъм(п)ла сърбъторі, ашішдере ші ꙟ постȣрі съ факъ слȣжбъ ꙟ тоате зілеле, іаръ де ва пȣтѐ, претȣтіндиніле съ мергъ ла бесерікъ.

г҃. Кȣм амȣ авȣтȣ ші пънъ акȣмȣ обічаю ші порȣнкъ, кȣмȣ ꙟ тоате рȣгъчюніле ноастре съ фачем поманъ пінтрȣ мъріїе-са, краю, мілостівȣл домнȣ.

д҃. Деспре ръндȣл сърбъторілор, кȣм ле-мȣ датȣ одатъ ші ꙟнаінте, ле-ȣ лȣоатȣ тоці протопопіі, ашѐ съ съ ціе; іаръ карії съ ворȣ афла фъкъндȣ ꙟтр'алтȣ кіпȣ, съ съ біntъ-тȣіаскъ.

є҃. Ачеле лȣкрȣрі, кареле нȣ съ ȣнеск кȣ скріптȣра сфънтъ, ші кȣ токмала бесеречеі ноастре, ші пънъ акȣм амȣ фостȣ порȣнчітȣ, кȣмȣ съ съ плеваскъ, ші съ съ пȣе жос, ашѐ пофтім ші акȣмȣ; іаръ пре ȣнде съ ворȣ афла лȣкрȣрі де челе, бінтъ-тȣі-съ-вор, кȣм ꙗсте ръндȣіала съборȣлȣі.

ѕ҃. Каре крещінȣ нȣ ва ꙟвъца, татъл нострȣ, кредеȣл, і порȣнчі, ȣніі ка ачеє ворȣ фі фъръ леџе лȣі дȣмнезъȣ.

з҃. Іаръ пінтрȣ съ съ маі ꙟтъреаскъ ші прȣнчіі, нефіінд ꙟ шкȣлъ ȣнде съ ꙟвеце, тот крещінȣл съ-ші дȣкъ прȣнчіі ла бесерікъ, іші попа дȣпъ че ва іспръві слȣжба бесеречеі, съ факъ щіре, кȣмȣ съ съ стрънгъ прȣнчіі ꙟ бесерікъ, съ-і ꙟвеце кȣмȣ ꙗсте скріс маі сȣс.

и҃. Попіі, карії нȣ съ невоескȣ кȣ рȣмъніїе, че тот кȣ сърбіе, ȣніі ка ачеꙗ ші лорȣ факȣ-ші де кътръ дȣмнезеȣ педепсъ, ші де кътръ попорані ȣръчȣне, ші съборȣлȣі скъдѣре; ачеꙗ кȣ ȣн кȣвънтȣ, съ съ опреаскъ дін попіе.

ѳ҃. Тот протопопȣл съ нȣ пріміаскъ ніче ȣн преȣтȣ ꙟ попорȣ, пънъ нȣ ва адȣче карте де ла протопопȣ, ȣнде аȣ фостȣ наінте, кȣмȣ с'аȣ пȣртатȣ.

і҃. Ніче ȣн попъ ꙟ попорȣ, фъръ щіре протопопȣлȣі, съ нȣ съ токмеаскъ. Іаръ кареле съ ва токмі фъръ щіре, съ фіє опрітȣ дін попіе.

LXXII.

1675.

(Ms. bibl. centr. No. 25. Folio. 282 foĭ nepaginate.)

Прологꙋл адекъ Вїециле Сфинцилор.

Septemvrie 1. Despre Indiction. (Fol. 1a—1b.*)

М҃сца септеврїє, аре зилє. л҃. зиѡа аре часꙋри. вї҃. ши ноаптѣ. вї҃.

Ꙟ зїѡа дентѣю де'нчепꙋт, индиктиѡна анꙋлꙋи. Трѣбꙋє съ кꙋноащем, бесѣрика лꙋи дꙋмнезеꙋ, пентрꙋ че сърбѣзъ индиктиѡна? прїймит-ам ѡбичаю векю де ла гречи, де съ фаче ꙟчепътꙋра анꙋлꙋи, дентр'ачест индиктиѡн; ка съ щиц къ астъз ꙟтръ домнꙋл нострꙋ І҃с. Х҃с. ꙟнтрꙋ сфатꙋл Иоудеилѡр, ши-и дѣдеръ библїѧ Исаиеи пр҃рокꙋл де ѡ дешкисе, ши немерй локꙋл оунде скрїє: д҃хꙋл домнꙋлꙋи пре мине съ ѡпрй, ши мъ мирꙋй, съ въ ꙟдꙋлчици сърачїй; тримесеши-мъ, ка съ лекꙋескꙋ чеи плекац кꙋ инима; ши съ избъвескꙋ робицїй; съ слобозескꙋ ѡрбїй съ вазъ. ши дѣде Х҃с. библиѧ, ши шезꙋ, ши зисе къ семнꙋл се ꙟмплꙋ скриптꙋра ачаста де пр҃дбничїй нощри. ши се мираръ нъроаделе де кꙋвинтеле чи ешїѧ деи [ростꙋл сѣꙋ].

Астъзи се поменѣще пентрꙋ чюдеса, чи сѣꙋ фъкꙋт де сфита маика пр҃чста, ла мъиъстирѣ Миасинꙋлꙋй, ши помѣна пожарꙋлꙋй. Помѣна пр҃чстен де ла Миасин фаче-се, пентрꙋ чюдеселе сф҃итен икоане а пр҃чстеи, чи аꙋ фост арꙋнгатъ (!) ꙟ ѧзерꙋл Газꙋрꙋлꙋи, ла мъиъстирѣ Миасинꙋлꙋи, де фрика де (!) спъргъторилор де икоане. апои дꙋпъ мꙋлтъ врѣме, кꙋ воѧ лꙋи дꙋмнезеꙋ, афлатꙋ-сѣꙋ ꙟтрѣгъ. Іаръ пентрꙋ пожарꙋ поменим, къ сѣꙋ фъкꙋт пентрꙋ пъкателе ноастре. къ с'аꙋ фъкꙋт пожарꙋ ꙟ црьград, ꙟ врѣмѣ лꙋ Лєꙋ ꙟпърат чел маре; ши аꙋ арсꙋ маи мꙋлтъ парте де четате, пънъ ꙟ. з҃. зиле.

Noemvrie 11. Sf. Mina. (Fol. 128b—129b.)

Ноемврїє.

Ꙟтр'ачастъ лꙋнъ ꙟ. аı҃. зиле, помѣна сф҃нтꙋлꙋи мареле мчник Мина ден Котїастꙋ.

Ачеста аꙋ фостъ ꙟ врѣмѧ лꙋ Максимїан; фїинд слꙋжиторю ꙟн чѣта чи зикъ фрънчїй: нꙋмерис, адекъ ꙟн чѣта

*) cf. 1682.

домнѣскъ, нȣ пȣтȣ̀ ръбдà арȣмѣла идолилѡр, чи с'аȣ сȣйтъ ла мȣнте, кȣръциндȣ-ш пре ел кȣ ажȣн, ши кȣ рȣгъчюни; ръмнíиндȣ ши пох҃тиндȣ дор де дȣмнезеȣ, сȣфлетȣл лȣи, погоръ-тȣ-сѣȣ ден мȣнте жос, ши аȣ стътȣтъ ꙟ мижлѡкȣл идóлилѡр, ши аȣ спȣс де х҃с; дирéптъ ачѣѩ кинȣитȣ-л'аȣ ши ꙗȣ фрекáтъ трȣпȣл кȣ пънзъ де пъръ, ши л'аȣ дáтъ ши ꙟ фок, ши ꙗȣ ръиитъ тóтъ трȣпȣл, търъндȣ-л пре мъръчини фъръ мúлъ: прїймúт-аȣ де сáбїе съвръшéнїе.

Ден чюдéселе сфн҃тȣлȣи.

Ѡдиннишáръ мергъндȣ ѡáре чине ла мънъстúрѣ лȣи, пентрȣ съ-ш фáкъ рȣгъчюнѣ, аȣ мерсȣ ка съ мъе ла ѡ гáздъ, ла оун ѡм, съ доармъ ꙟнтр'ачѣ̀ ноáпте. ꙗр гáзда л'аȣ възȣтъ къ аре ѡ сáлбъ де аоур; деч с'аȣ скȣлáтъ ла мїáзъ ноáпте де л'аȣ оучис, ши л'аȣ върътъ ꙟнтр'ȣн лѡк. ꙗр дѣка с'аȣ фъкȣтъ зиѡ, съ мирà ши тремȣрà, кȣм ва фáче съ-л аскȣнзъ, съ нȣ съ причѣпъ; ши гъндиндȣ ел кȣм ва фáче, немерѣще сфн҃тȣл лȣи х҃с мч҃ник, къларе ка оун слȣжитóрю; ши ꙟнтребъ пре гáздъ: оунде ꙗсте чел стрїин, чи аȣ мáсъ ла тúне ꙟ частъ ноáпте? ꙗр ел зичѣ, къ нȣ щїе нимик, нич аȣ възȣтъ нич оун ѡм. ꙗр сфн҃тȣл аȣ дъскълекáтъ дъпре кáлъ ши аȣ ꙟнтрáтъ ꙟн кáса лȣи, ꙟн лъоунтрȣ ꙟн къмáръ, ши дъшкисе оуша ши-и зúсе: дáръ ачеста че ꙗсте? ꙗр газда фїе (!) мърмȣрúтъ, нȣ пȣтѣ нич съ гръꙗскъ де фрúкъ, ши късȣ жос ла пичоáреле сфн҃тȣлȣи. ꙗр сфн҃тȣл аȣ стрънсȣ бȣкъциле ѡмȣлȣи чѣле сфъръмáте, ши фъкȣ рȣгъ ла дȣмнезеȣ де-л ꙟвúсе пре ачел мортъ. ши зúсе: дъ слáвъ ши рȣгъчюне ши мȣлцъмàлъ лȣи дȣмнезеȣ. ꙗр ел ка ден сóмнȣ с'аȣ скȣлáтъ, ши кȣщетà че аȣ пъцúтъ де гáздъи, слъвúт-аȣ пре дȣмнезеȣ, ши мȣлцъминд ачелȣи слȣжитóрю, шї-и се ꙟкинà. ши дѣка съ скȣлъ; ꙗр сфн҃тȣл лȣáт-аȣ сáлба чѣ де аоурȣ де ла гáздъ де-и ѡ аȣ дáтъ, ши ꙗȣ зис: дȣ-те оунде щї-е калѣ. дѣчїѩ с'аȣ тȣрнáтъ сфн҃тȣл ши аȣ бътȣтъ пре гáздъ кȣм трибȣѐ, ши л'аȣ педепсúтъ; ши апѡи л'аȣ ертáтъ де грешáлъ, ши аȣ ꙟкълекáтъ пре кал сфн҃тȣл ши с'аȣ дȣс.

Ꙗр алтъ ѡм фїе (!) добъндúтъ оун тѣскъ де арџинтȣ ал сфн҃тȣлȣи, ши с'аȣ дȣс ла мéщери де съ-л стрúче, съ фáкъ в҃. тѣскȣр, ши съ скрїе ла оунȣл нȣмеле сфн҃тȣлȣи; ꙗр ꙟн чела-л'áлтъ съ скрїе нȣмеле лȣи. деч дѣка съ фъкȣръ амъндоаѡ тѣскȣриле, лȣи ꙟи пъръ къ ꙗсте маи фрȣмос ал сфн҃тȣ-

лꙋи; ши нꙋмаи кꙋџетъ ел къч л'аꙋ скрис сф҃нтꙋлꙋи. деч пꙋрчѣсе ꙟ кáле пре мáре. ꙗр слꙋга-и гътїѧ̀ мáса, де съ чинѣѕе аколѣ ꙟ корáбїе, ши мъꙟкѫ̀ фъръ нич ѡ грижъ. ꙗр слꙋга лꙋѡ̆ тѣскꙋл ден мáсъ, де съ-л спѣле, ши съ плекъ де-л спълѧ̀ ꙟ мáре; скъпъ-и тѣскꙋл ден мъинн. ꙗр слꙋ́га се спърѐ де фри́къ, чи аꙋ съри́тъ дꙋпъ тѣ́скъ де съ-л апꙋ́че. ꙗр стъпънꙋл съꙋ възъндꙋ сърѝ, де съ апꙋ́че пе слꙋ́гъ съ нꙋ́ съ ꙟнѣче. ел се дꙋ́се де съ афꙋндъ. деч съ въетѧ̀ стъпънъ-съꙋ: ѡ ваи де ми́не, че ръꙋ пъцї́ю; пентрꙋ съ ръмнескꙋ тѣскꙋл сф҃нтꙋлꙋи, еꙋ пїердꙋ́ю ши ро́бꙋл мїеꙋ ꙟнпреоунъ кꙋ тѣ́скꙋл. че доамне дꙋмнезеоуле мїеꙋ вою съ фáкъ ачáстъ токмѣ́лъ: нꙋмаи мъкáръ де вою афлѧ̀ трꙋпꙋл лꙋи, ал фечо́рꙋлꙋи, дá-вою сф҃нтꙋлꙋи Ми́на ши честа-л'алтъ тѣ́скъ, ши вою дѧ̀ ши прецꙋл челꙋѧ-л'áлтъ тѣ́скъ че с'аꙋ ꙟнекáтъ. ши аꙋ ешит ла марџине ла оускáтъ пре пъмънтъ, ши привїѧ̀ пре мáре, къ-и ера аминте, доаръ ва адꙋ́че мáрѣ трꙋпꙋл ро́бꙋлꙋи. ши ерѧ̀ тристъ де жáле, кꙋм ва фáче. пъзїѧ̀ кꙋ ѡкїй пре мáре; ꙗр ел нꙋмаи чи възꙋ̀, оунде венїѧ̀ фечо́рꙋл пре мáре кꙋ тѣскꙋл ꙟ мънъ. ꙗр стъпънъ-съꙋ нꙋмаи чи мърмꙋрѝ де чю́дъ, ши стригъ тáре, де еши́ръ тоц ден кѡрáбїе. ши дѣка възꙋ́ръ пре рѡ́бꙋ кꙋ тѣскꙋл ꙟ мънъ, се чюди́ръ де минꙋ́не, ши мꙋлцъми́ръ лꙋи дꙋмнезеꙋ, ши-л слъви́ръ. ши ꙟнтребáръ пре фечор: кꙋм аꙋ фостъ ачел лꙋ́крꙋ, дѣи скъпáтъ ши тѣи спси́тъ? ши спꙋнѣ фечо́рꙋл: дѣка ам къзꙋ́тъ де м'ам афꙋндáтъ ꙟн мáре, ꙗр оун ѡм фрꙋмос ши ꙟкъ алци дѡи мъ апꙋкáръ, де м'ам дꙋс кꙋ еи ери ши астъзи, пън ам вени́тъ аичѣ. аша аꙋ петрекꙋ́т ачѣ́ла.

Decemvrie 6. Minunea Sf.-luĭ Nicolae. (Fol. 178b—180b.)

М҃сца де҃к. ѕ҃.

Минꙋ́нѧ сф҃нтꙋлꙋи Некꙋлáе.

Ачест сф҃нтъ нич дꙋпъ пристъви́рѧ лꙋи нꙋ-ш оунитъ пархї́ѧ лꙋи, че кꙋм аи зи́че, ꙟ тоáтъ врѣ́мѧ шѝ ꙟ тоáте зи́ле шѝ чáсꙋриле лꙋкрáре де бꙋнътъц фъчѧ̀, кꙋи че трибꙋиѧ̀. ши пентрꙋ чѣ́ле мꙋ́лте шѝ ачáстъ алѣ́съ шѝ мáре минꙋ́не, каре е ꙟтрꙋ чеи щїꙋц шѝ ꙟтрꙋ алцїи чеѧ-л'алци; че кꙋ сокотѣ́лъ дерѣ́птъ се кáде а се помени̇̀ де съ фїе тꙋтꙋрѡр щїꙋ́тъ, ꙟтрꙋ мъри́рѧ шѝ лáꙋда челꙋи, че фоáрте ꙗсте прослъвит лꙋи дмн҃зеꙋ, ши кърꙋѧ, че кꙋ тот сꙋ́флетꙋл ꙟи служáще сф҃цїеи сáле. шѝ ни́ме съ нꙋ̇ кꙋм-вѧ̀, съ нꙋ крѣ́зъ аче́щїи шинꙋ́нáте шѝ

алѣсе минѹни, че фѹ ꙟтрѹ зилеле ноастре. къ лѹи дмнезеѹ нимик нѹ ѥсте непѹтѹт. къ шй ѡаре кънд май прѣкалѐсѹлѹй лѹи дмнезеѹ Ӑвакѡм пророк, кареле фѹ арѹнкат ꙟтр'о гроапъ де Гоѳина фата, шй ꙟтр'о ноапте ден Гоѳтїа се афлъ ꙟ Ѥдес, дѹс де сфтѹл ꙟџер. ши ѹн воиник тънър робит, ден темниць ден цара тѹрчаскъ л'аѹ лѹѡат мареле мчник Ѳеѡдор Тирон, шй ꙟтр'о ноапте ꙟл адѹсе ла Византїа. ꙟтр'ачеста кип шй, чел де бирѹиниць пѹртъторю ши ꙟтрѹ тот лъѹдатѹл, мареле мчник Геѡргїе, ден Крит аѹ ръпит пре ачел тънър, ꙟкъ цїинд ꙟ мѫнъ пъхарѹл де стиклъ, плин де вин, шй шезънд Ӑмир' ла ѡспъц кѹ мѹлць чинсте, шй нѹ ꙟтѹнекасе ꙟкъ; че-л пѹсе ꙟнаинта мъни-са, ꙟ Пефлагонїа шй ꙟтинзънд пъхарѹл кѹ винѹл. ашиждера шй акѹм тот ачел дмнезеѹ ѥсте. ши чине ва чѣре кѹ крединць недоить, нѹ нѹмай оунеле ка ачѣла ва прїими дела дмнезеѹ, че май мари минѹни ва фаче. шй де феричитѹл пъринтеле ностру Некѹлае. къ ера ѹн бърбат ѡаре каре ꙟ Византїа, темъторю де дмнезеѹ, шй крединчос дмнѹлѹи Іс. Хс, ши грижъ шй де прѣ сфтѹл пъринтеле ностру Некѹлае, ши-л ѥбїа шй любов ава. деч ачеста ѡ датъ кѹџетъ съ факъ ꙟнотаре пре маре, съ мѣргъ ꙟтр'алтъ царъ, пентрѹ ѹн лѹкрѹ ал лѹи. шй вени ꙟ бесѣрека сфтѹлѹи де съ рѹгъ, дѹпъ кѹм ѥсте ѡбичаюл. ши-ш лѹѡ зїѡа бѹнъ дела прїатенїи лѹи шй дела вечини; шй ꙟтръ ꙟ корабїе шй ꙟчепѹръ а ꙟнота. ѥр ꙟтр'ал ноажла час де ноапте се скорни ѹн вънт маре, ши се скѹларъ коръбїарїи съ-ш дерѣгъ вѣтрилеле. деч съ скѹлъ шй ачел темъторю де дмнезеѹ бърбат, пентрѹ требиле корабїен. ѥр коръбїарїй тѡц невоиндѹ-се пентрѹ ꙟдерептара вѣтрилелѡр; ѥр ел се ꙟпїедекъ ши къзѹ ꙟ лѹчїѹл *) мърїи. ѥр пре ачеа ꙟи цииа ꙟтѹнѣрекѹл негѹрен. ши бътънд вънтѹл таре ꙟ фѣцеле лѡр, н'авѹръ че съ фак(ъ), че нѹмаи че плънсер(ъ) де амара моаре (! l. —рте) а секѹлѹи де бърбат. ѥр ел фїинд ꙟбръкат ꙟ хаинеле че пѹрта, афѹндъ ꙟ маре. деч оумплѹндѹ-се де апа мърїи, ши афѹндъндѹ-се ꙟтр'адънкѹл лърџїимен, аѹ тот зис: сфнте Некѹлае ажѹтъ-ми! шй ꙟ мѹлтъ врѣме стригънд кѹ глас маре, ѡ че минѹне! къ сънт неѹрмате минѹниле тале дмне, се афлъ ꙟ мижлокѹл касеи лѹи; шї-и пърѣ къ ѥсте де стъ ꙟтрѹ адънкѹл мърїй. ѥр вечинїи дека симцирь гласѹл, се скѹларъ. ашиждера шй карїи ера ꙟ каса лѹи, апринсеръ лѹмънъри; ши дека се

*) Glosă marginală: ꙟ адънкѹл.

стрѣнсер(ъ) вечи́нїи ден прежꙋр, ꙟл възꙋ́ръ пре дънсꙋл стънд ꙟ мижлокꙋл ка́сеи ши стригънд, ши̏ кꙋрънд ден хаинеле лꙋи кꙋ ка́реле ера̀ ꙟбръкат, апъ ден ма́ре. ши̏ фїинд ꙟтрꙋ непричѣ́пере, се спъмънта́ръ ши̏ се ꙟфрикоша́ръ. ꙗр ел зи́се: ѡ фра́цилѡр! че ꙗсте ача́ста че ведец? къ еꙋ щїꙋ адевърат, къ ерн ꙟтр'ал ноа́ѫлѧ час мї-ам лꙋѡат зїѡа бꙋ́нъ де ла вѡи де ла тѡц, ши̏ ам пꙋрчес пре ма́ре; ши̏ еꙋ ерам шезънд ꙟ кора́бїе, ꙗр ꙋн вънт пꙋтѣ́рник ꙟчепꙋ а ба́те; ꙗр коръбїа́рїи ꙟчепꙋ́ръ а-ш ꙟдерепта̀ вѣтрилеле. ꙗр еꙋ мъ ꙟпїедека́ю, ши де бъта́ѧ вънтꙋлꙋи късꙋ́ю ꙟ ма́ре. ши̏ кема́ю пре сфнтꙋл Некꙋла́е ꙟтрꙋ ажꙋто́рю, ши̏ акꙋм нꙋ̀ щїꙋ оунде сънт. че-м спꙋ́нец вѡи мїе, къ еꙋ сънт небꙋнит, ши̏ ка кꙋм аш фи̏ алтꙋл ден-тр'алтъ па́рте. ꙗр еи аꙋзинд чѣ́лѧ че ера̀ гръйте де дънсꙋл, ши възънд апа мъ́рїи кꙋрънд ден хаинеле лꙋи, се мира̀ ши̏ кꙋщета̀ ла ача̀ прѣслъви́тъ минꙋ́не; че кꙋ дънсꙋл се бꙋкꙋра́р(ъ) ши лъкръма́р(ъ), ши̏ ꙟ мꙋлтъ врѣ́ме стрига́ръ: гн поми́лꙋи. дечїи се дезбръкѫ̀ ши̏ се ꙟбръкѫ̀ ꙟтр'алте хаине ши мѣ́рсе ла бесѣ́река сфтꙋлꙋи Некꙋла́е. ши чѣ́лѧ-л'алтъ ноа́пте аколѡ̀ ѡ петрекꙋ̀; де къда̀ кꙋ ла́кръме ши̏ се рꙋга̀ кꙋ жа́ле. ши̏ кꙋ спъмънта́ре мꙋлцемїа̀ лꙋи дмнезе́ꙋ. ꙗр дека ꙟчепꙋ а се фа́че зі́ѡѫ, ши стрънгъндꙋ-се ѡа́менїи ла бесѣ́рек(ъ), прекꙋм ꙗсте ѡбича́юл; ꙗр еи тѡ̀ц се оумплꙋ́ръ де миросѣ́лъ бꙋ́нъ, ка де нещїе мир би́не миросито́рю, ка́реле се адꙋсѣ́се дела ачел бърбат спре мꙋлцеми́рѣ сфтꙋлꙋи. ши̏ възꙋ́ръ тоа́тъ бесѣ́река лꙋминънд. ши̏ ꙟтреба́ръ кꙋм ꙗсте [ачест] лꙋ́крꙋ че фꙋ? ши̏ дека щїꙋ́ръ, се минꙋна́ръ, мъринд пре дмнзеꙋ, ши̏ пре сфт' лъꙋдъндꙋ-л. ши̏ ача́стъ алѣ́сѫ ши ма́ре прѣслъви́тъ минꙋ́не, фꙋ̀ спꙋ́съ престе тот ма́реле Цари́град. ши̏ мѣ́рсе ши̏ пънъ ꙟтр'аꙋзи́рѧ ꙟпъра́тꙋлꙋи ши̏ а патрїархꙋлꙋи. ши фъкꙋ́ръ *) събор ма́ре. ши пꙋ́серъ пре ачел бърбат де стътꙋ̀ ꙟ мижлокꙋл събо́рꙋлꙋи. ши̏ спꙋ́се кꙋ ꙟдръзни́ре, кꙋм, ши ꙟ чѐ кип аꙋ фост лꙋ́крꙋл ачеии минꙋ́ни ма́ри. ши тѡц стрига́ръ: ма́ре ещїи дмне, ши минꙋна́те сънт лꙋ́крꙋриле та́ле. ши̏ нич ꙋн кꙋвънт нꙋ́ е де ажꙋ́нс **) кътръ кънта́рѧ минꙋ́нилѡр та́ле. ши се адꙋна́ръ ꙟ бесѣ́река сфтꙋлꙋи де фъкꙋ́ръ бде́нїе ши̏ рꙋгъчю́ни, лъꙋдѫ́нд ши̏ би́не кꙋвънтънд пре дмнзе́ꙋ. ши мꙋлцеми́ръ крединчо́сꙋлꙋи слꙋ́щїеи сфщїеи са́ле.

*) Glosă marginală: стрѫнсеръ. **) ден дестꙋл.

LXXIII.

1677.

(16°, 32 pagini.)

Dottrina Christiana tradotta in lingua valacha dal padre Vito Pilutio.

In Roma 1677.

Katekismo Kriistinesko. (pag. 1—4.)

D. Jest tu Krijsteno?

V. Simpt pre mila lui Dumnedzeu.

D. Cie arata Kristijnului?

V. Acela kare cine kredenca, szij ledzce Krijstineska.

D. Kum se ensilege kredenca a lui Krijstos?

V. En doe Taine, kari simpt enkisi en semn Kruci, azse iest, en eunecinne (l. —iune), szij Troica lui Dumnedzeu; szij entrupare, szij morte à Ispasitorul nostru.

D. Cie iest euneciune, szij Troica lui Dumnedzeu?.

V. Arata, ke en Dumnedzeu iest numai ò Dumnedzeria, kare iest en tri Kipuri Dumnedzereski, szij se kieman: Tatul, Fiul szij Dukul Suijnt.

D. Pentr'acie simpt tri Kipuri Dumnedzereski?

V. Kecie Tatul nu k'are encepitura, nice ine della nime. Fiul ine de la Tatul. Szij Dukul Suijnt de la Tatul szij de la Fiul.

D. Pentr'acie simpt numai vn Dumnedzeu àiesti tri Kipuri Dumnedzereski?

V. Kecie k'au numai ò Dumnedzeria, ò potere, ò encelepgiune, szij ò bonitate.

D. Cic arata entrupare, szij morte à Ispasitorul nostru?

V. Arata, ke Fiu lui Dumnedzeu s'e fekut k'om, szij k'au morito en Krucie pentru spassenie nostra.

D. Kum simpt enkisi àiesti do taine en semn suijnt, Krucie?

V. Kecie semnul Kruci se face, punend de'ntei mijna cie direpta en Kapul dzikend: En numele Tatului; poi la piettjo,

dzikend: szij à Fiuluij; ma àpoi la kumere cie stanka, szij àcie direpta, dzikend: szij a Dukului suijnt. Amin.

D. Kum se arata dentei taine à Suijnt Troica?

V. Acie kuuentul: en Numele, arata euneciune, alt kuuentile arata Troica.

D. Arataz akmu al doile.

V. Krucie arata morte à Ispasitorului, kare dopo s'au fekut k'om, szij k'au enuezato kale de spasenie ku encelepciune, ku enuedzatura, szij ku dziudedzile, k'au morit en suijnt lemn Kruci.

D. En summe, cie iest sze krade komul Krijstinesko?

V. Acele Doespredzce Pertz kredencziosilor, kare au fekut Suintij Apostoli.

D. Kare simpt àcele Doespredzece Pertz?

Dentei, Suijnt Petre.

Kredz entr'un Dumnedzeu, Tatul preste tot puternikul, izderitorul cierului, szij pementului.

A doa Parte, Suijnt Andrea.

Szij en Jesus Krijstos, Fiul suincij-sale Domnul nostru.

A tria Parte, Suijnt Jacob Mai mare.

Karile se prinsze de Dukul Suijnt, neskund en suijnta Maria fata ficciora.

A paptra (!) Parte, Suijnt Joanne.

Petzi supt Domnie lui Pontius Pilatus, restengnijt (!), fu vmorit, szij encropat.

A cince Parte, Suijnt Tamas.

Pogori pre Jad, à treie dzi envise de la morte.

A seze Parte, Suijnt Jacob Mai miko.

Se sui en cier, szde (! l. szede) la derapta lui Dumnedzeu, à Tatului preste tot puternik.

LXXIV.

c. 1650—1675.

Ms. Acad. Rom. 4°. 415 pagini.

Molitvelnic.

Molitvă de dracii și farmece.

Млтвъ кáсей кънд аре врꙋ о сꙋпъраре де дръчїй, фáрмече ши фаптꙋри дръчéщ. ꙟчапе пóпа бласвен. (pag. 250—254.)

Дачїй Млтва ачáста. (гꙋ помлимса). Дмне дѕъꙋл мънтꙋи́рей ноáстре. фїюл лꙋй дѕъꙋ челꙋй вїꙋ. ачéла че пре херꙋвíмии те ѡдихнéщи. ачéла че ещй май днн сꙋс де тоáтъ ꙟчепътꙋ́ра ши стъпънїа ши пꙋтáра ши дмнїа. тꙋ ещи мáре ши страшникъ престе тоц че сънтъ ꙟпрецꙋ́рꙋл тъꙋ. тꙋ ещи чéла ч'ай пꙋс черюл ка ѡ къмáръ. тꙋ ещи чéла ч'ай фъкꙋ́т пъмънтꙋл кꙋ пꙋтáра та, ш'ай рърикат дирéптъ лꙋма кꙋ ꙟцелепчꙋнѣ та. ачéла че скꙋ́тꙋрї лꙋ́ма сꙋ́птъ черю дин темéюрй ши стълпїй ей нестръмꙋтаці. ачела чѐ гръéщи сѡарелꙋй ши нꙋ ръсáре. ши престе стáле печетлꙋещй. ꙟгрозещй мáра ши ѡ ꙋсꙋч. а кърꙋа мънїе топáще ꙟчепътꙋ́риле ши стъпънїиле. ши пїетриле съ сфъръмъ ла тíне. порць де арáмъ ай здробит ши лъкѣци де фїер ай сфърмат. пре силникꙋл ай легат, ши вáселе лꙋй ай жекꙋнт. пре мꙋнчитѡ́рюл кꙋ крꙋ́ча та л'ай ꙟфрꙋнтат. ши пре бълáꙋрꙋл кꙋ ꙋндица ꙟтрꙋпърїй тáле л'ай трас, ши кꙋ легътꙋри де ꙟтꙋнерек л'ай ꙟкис ꙟ тартар ферекат. ꙟнсꙋци дрепт ачѧ дне. ачéла чѐ ещи търїе кърора недеждꙋеск пре сищїа та. зидюл чел тáре кърѡра нъзꙋескꙋ кътръ тíне ꙟпрошкъ, гонѧціе, депъртѣѕъ тоáтъ дявѡлѣска фáчере. ши тоáтъ сътънѣска нáдъ. ши тѡ́тъ вікленїа пизмъшаскъ. ши тѡ́тъ сíла сꙋпърътѡ́ре делà кáса ачаста ши де прин прецꙋ́рꙋл ей. кáрѧ съмнꙋл а стрáшника сꙋпра димѡнилѡр бирꙋницъ а крꙋ́чїй тáле поáртъ, ши кꙋ́мъ нꙋмеле тъꙋ стꙋль ши бꙋ́нꙋл. ашà дне. ачéла каре пре легеѡнꙋл димѡнилѡр ай изгонит, ши челꙋй сꙋ́рдь ши мꙋт дрáкь ши некꙋрат дꙋх, дѣка л'ай скѡ́сꙋ-л дела ѡм ши л'ай изгѡнит, ай порꙋнчитꙋ-й, съ нꙋ съ май ꙟтоаркъ. кáреле тоáтъ фáланга ши ѡщитꙋ́ра невъѕꙋ́цилѡр връжмáшилѡр нѡ́щри ай ръсипи́т ши ѧй пїердꙋт. ѧръ крединчѡ́шилѡр ши кърѡра те кꙋнѡскь лѧй ѕїісꙋ-ле: ѧтъ къ въ дéдю вѡ́ѫ пꙋтаре, съ кълкаці престе

шєрпи ши прєстє скѡрпїй, ши прєстє тѡатѫ пꙋтѧрѧ връжма-
шꙋлꙋй. ꙟсꙋци дѡмнитѡ́рюлє, дє кътръ тѡа́тѫ лънџєꙋ́нѧ ши
сꙋпърáрѧ, нєатѝнши ши май сꙋс прє тѡц чє-с ꙟтр'ачáста кáсѫ,
апъръ-й; избъвиндꙋ-й дє фрѝка нѡ́пцїй, дє съџáтѫ чє збѡáръ
прєстє ѕꙋ́ѫ, дє лꙋ́крꙋ чѐ съ пєтрѣ́чє прин тꙋнѧ́рєкь, дє тимпи-
нáрє шѝ дѐ дѝмѡн дѣ мѣѕѫѕї. пєнтрꙋ кà дє ал тъꙋ, ай
тъй рѡ́бй шѝ рѡáбє шѝ кꙋкѡ́нни ꙟдꙋлчѝндꙋ-сѫ ꙟ аџꙋтѡр,
шѝ кꙋ̀ ꙟџєрѣ́скѫ ѡáстє ꙟгръдѝци. ка̃ ꙋнꙋл кꙋ тѡцїй ꙟтр'ꙋн
гѫндь кꙋ̀ крєдѝнцѫ съ-ц кѫнтє: дм̃нилѣ ѧстє мїє аџютѡ́рю
шѝ нꙋ̀ мъ вѡ́й тѧ́мє чє съ-м фáкъ ѡмꙋл. ши ꙗръш нꙋ́ мъ
вой тѧ́мє дє ръꙋ, къ тꙋ̀ кꙋ мѝнє єщи. къ тꙋ̀ єщи, дм̃ѕъꙋлє,
ꙟтърнтꙋ́ра мѧ. пꙋтѧрникь стѫпѫнитѡ́рю. дм̃лѣ пъчїй. тáтъл
вїйтѡ́рюлꙋй вѧ́кь. шѝ ꙟмпъръцїѧ та ꙟмпъръцїє вѧчникѫ.
шѝ а тà а сингꙋ́р ѧстє ꙟмпъръцїѧ. а тáтълꙋи ш'а фїюлꙋй ш'à
сн̃тꙋлꙋй дх̃ь. акмꙋ̀ шѝ пꙋ́рꙋрѧ шѝ ꙟтрꙋ вѧ́чїи вѧ́чилѡр. ѧмин.

Evangheliele voscresnelor.

Єѵангєлїє въскрѣсна. аї.

Єѵг̃лїє въскрѣсна а̃. ѡт матѳєи. зач̃. ρ̃ѕї. (Mateiu cap. XXVIII, v. 16—20, pag. 333.)

16. Ꙟ врѣмѧ ачѧѧ. ꙗрѫ чѐй ꙋнспрѣзѣчє оучєнич мѣрсѫрѫ
ꙟ галилєй ꙟ мꙋнтєлє ꙋндє лє порꙋнчѝсє лор І̃с. 17. ши въѕъндꙋ-л
прє ꙟнс, съ ꙟкинáрѫ лꙋй. ꙗр ꙋнїй съ ꙟдоирѫ. 18. шѝ апропиин-
дꙋ-сє І̃с гръй лор, ѕикънд: дáтѫ-й мїє тѡáтѫ пꙋтѧ́рѧ ꙟ чѐрю
ши прє пъмънт. 19. дєрєп ꙟнсє мѣрџєц дє ꙟвъцац тоатє лим-
билє, ботєѕинд прє єи ꙟ нꙋ́мє́лє тáтълꙋй шѝ а фїюлꙋи ши а
дх̃ꙋлꙋй сн̃т'. 20. ꙟвъцинд прє єи съ цїє тоáтє кѣтє ам порꙋ́н-
чит вóаѫ. ши ꙗтѫ єꙋ кꙋ вóй сѫ́нть ꙟ тоáтє ѕѝлєлє пѫнѫ ꙟ
сфършє́нїѧ вѣкꙋлꙋй. Ѧмин. Кѡ(нє)ц.

Єѵг̃лїє въскрсно в̃. ѡт марка. зач̃ о̃. (Marcu cap. XVI, v. 1—20, pag. 333—337.)

1. Ꙟ врѧ́мѧ ачѧ́ѧ, шѝ трєкѫ́ндь съмбѫта, мáрїа магда-
лѝна ши мáрїа мꙋ́ма лꙋй ꙇáкѡвь ши саломїѧ, кꙋмпѫрáсѫ

арѡмать, кà сѫ мѣргѫ съ ȣнгѫ пре І͠с. 2. ши̂ фоáрте де
дементѣцѫ, ꙟ ѕȣ́а динтѣй а сълтъмѣнїй, венирѫ ла мѡр-
мѣнть, ꙟ ръсърйтȣл сѡ́релȣй. 3. ши грънѫ ȣна кътръ алта:
чи́не вà пръвълѝ нѡáѫ пїáтра де пре ȣша гро́пїей? 4. ши̂ къȣ-
тáрѫ ши̂ вѫѕȣ́рѫ къ ерà пїáтра рьстȣрнáтѫ. къ ерà мáре фо-
арте. 5. ши̂ ꙟтрънд ꙟ мѡрмѣнть въѕȣ́рѫ пре ȣн воник тъ-
нѫрь шеѕѫнд дѣ дирѣпта, ꙟбрькать ꙟ вешмънт ал'бȣ. ши
съ спъмѫнтáрѫ. 6. ꙗръ ел ѕи́се лѡр: нȣ̀ вѫ спъмънтáреци. пре
І͠с черкáци назаринѣнȣл, чел ръстигнит? скȣлáтȣ-с'аȣ; нȣ̀ ꙗсте
ачи́чѧ. ꙗтѫ лѡ́кȣл ȣнде-л пȣсѧ́се пре ꙟнсь 7. че мѣрџеци де
спȣ́неци ѹ͠ченичилѡр лȣй ши лȣй петрȣ, къ вà мѣрџе маинте дѐ
вѡ́й ꙟ галилей. акѡлѡ̀ веци ведѣ пре ꙟнс, кȣм аȣ ѕис вѡáѫ.
8. атȣнчѧ ешинд де грáбѫ, фȣџирѫ де ла мѡрмънть, къ ера
кȣприи́нсе де тре́мȣрь, ши де спáймѫ. ши̂ немикѫ немърȣ́й нȣ̀
ѕи́чѣ, къ съ темѣ.

за͠ч о͠а. 9. Ꙟ врѣмѧ ачѧ́. ꙟви́се І͠с деменѣца ꙟ ѕȣ́а
динтѣй а сѫптъмѣнїй, арътѣ-се ꙟтѣю мáрїей магдали́ней,
динтрȣ карѣ скосѣсе з͠ дрáчи. 10. ачѧ́ мъргѫндь, вестѝ чѐ-
лѡра чѐ фȣсѣсе кȣ дънс, карїй ерà плъ́нгѫнд ши сȣспинѫнд.
11. ꙗрѫ ачѣѧ дѣка аȣѕи́рѫ къ ꙗсте вїȣ ши къ л'аȣ въѕȣт ꙗ̀, нȣ̀
креѕȣ́рѫ. 12. ꙗрѫ дȣпѫ ачѣѧ, а дой дин тр'ѣн'ши мъргѫндь съ
арътѫ ꙟтр'алт кип, мъргѫндь ла ȣй сáть. 13. ши ачѣѧ мър-
гѫнд дѣдеръ вѣсте челора-л'áл'ци. ниче прѣ чѣѧ нȣ̀ креѕȣ́рѫ.
14. дáрѫ мáй апо́й шеѕъ́нд ей ȣ̀нспръѕѣче, съ арѫтѫ лѡр, ши̂ ꙟ-
фрȣнтѫ некредницей лѡр ши̂ ꙟпїетрирѣ инимїй, къ чѣлѡр че л'аȣ
въѕȣт пре ꙟнс скȣлат, нȣ креѕȣ́рѫ. 15. ши ѕи́се лѡр: мѣрџеци ꙟ
тоáтѫ лȣ́мѧ, пропов'ѣдȣ́ици еѵ͠глїа а тоатѫ фъптȣ́ра. 16. чѣла
че вà крѣде ши̂ съ вà ботеѕà спс͠и-съ-ва. ꙗрѫ чѣла че нȣ ва крѣде,
ѡ͠сѫнди́-съ-ва. 17. ꙗръ сѣмнеле чѣлѡр че вѡр' крѣде ачѣстѣ
вѡр фи̂ дȣпѫ ей: кȣ нȣ́меле мїеȣ драчїи вѡр гѡни̂, грън-вѡ̂р
ꙟ лимби нѡ́ȣѫ. 18. ше́рпи вѡр лȣà, ши̂ дѣре ши̂ бѣ чевà де
моарте нȣ́ ва стрикà лѡр. спре бѡ́лнави мънȣле-ш вѡр пȣне,
ши̂ бине ле ва фи̂. 19. ꙗрѫ д͠мнȣл дȣпѫ кȣвинтеле че грън лѡр,
съ сȣй сȣс' ꙟ чѣрю, ши̂ шеѕȣ̀ дѣ дирѣпта лȣй д͠ѕъȣ. 20. ꙗръ ей
ешинд, пропов'ѣдȣирѫ претȣтиндинѣ, ши̂ д͠мнь аџȣтѡри́ндȣ-й.
ши кȣвинтеле лѡр ꙟтъри́ндȣ пре сѣмне, кáре ле ерà кȣ ꙟвѫцѫ-
тȣ́рѫ лѡ́рь. аминь.

Ѿт лꙋкы . зач҃ рві҃. (Luca cap. XXIV, v. 1—35, pag. 337—341.)

1. Ꙟ врѣмѧ ачѣѧ . ꙟтр'ꙋна де сꙟмбете, фѡарте*) де де-
менѣцѫ мѣрсѫрѫ ла мѡрмѫнт, дꙋкѫнд арѡ́мать, каре гѫтисе.
шй алтеле кꙋ ѧле. 2. афла́рѫ пїа́тра рꙟстꙋрна́тѫ депре мѡр-
мꙟнть. 3. ши ꙟтрѣндь нꙋ афла́рѫ тру́пꙋль дѡмнꙋ(лꙋ)й і҃с. 4. ши
фꙋ ꙟдойндꙋ-сѫ ѧле дѣ ачаста . ши ѩтѫ дой бѫрба́ци стꙟтꙋрѫ
ꙟнаинте ле, ꙟтрꙋ вешмѣ́нте стрꙟлꙋчи́ндь. 5. ши спꙟмꙟн'тꙟндꙋ-
се, плека́рѫ фѣцеле ла пꙟмꙟнть . ѕисерѫ кꙟтрꙟ ѧле : че черка́ци
вїꙋль кꙋ мѡрцїй? 6. нꙋ ѧсте ачичѣ, че с'аꙋ скꙋла́ть . адꙋ́чеци-вѫ
аминте кꙋм аꙋ грꙟит вѡ́аѫ, ꙟкѫ фїиндь ꙟ галилѣ́й. 7. ѕи-
кѫндь : кꙟ сꙟ каде фїюлꙋй ѡменѣ́скь а сѫ да ꙟ мꙟнꙋле ѡа-
менилѡр пꙟкꙟтѡ́шь, ши а сѫ рѫстигни́, ши а трѣѧ ѕй а ꙟвїе.
8. ши-ш адꙋ́сѫрѫ амен(те) дѐ кꙋвинтеле лꙋй. 9. ши ꙟтѡркꙟндꙋ-
се де ла мѡрмѣндь (!) спꙋ́серѫ ачѧстѧ тѡа́те челѡрь ꙋнспрꙟ-
ѕѧче . шй алтѡ́ра тꙋтꙋрѡр. 10. ерà ꙟтр'ачѣѧ марїа магдалина
ши іѡана ши мрі҃ѧ, мꙋма лꙋй іакѡ́вь, шй а́лтеле кꙋ ѧле, ка-
реле ѕисерѫ кꙟтрꙟ а҃пслы ачѣстѧ. 11. шй сꙟ пꙟрꙋ ꙟнаинтѧ
лѡрь кꙋвинтеле ачѣлѡра ка неще менчꙋни . ши нꙋ креѕꙋрѫ лѡрь.

зач҃ рг҃і. 12. Ѩрѫ петрь скꙋлꙟндꙋ-се, кꙋ́рсе кꙟтрꙟ мѡрмꙟнт
шй сꙟ плекꙟ де вꙟѕꙋ вешмѫнтꙋл**) син'гꙋрь, ши сꙟ дꙋ́се ми-
рꙟндꙋ-се ꙟтрꙋ сине де чѐ фꙋ. 13. шй ѩтѫ дой динтрꙋ дѣншїй
мерџѣ ꙟтр'ачѣѧш ѕй ꙟтр'ꙋн са́т', ка́ре ста шѧсезѣ́чи де ста́дїи
де іерслим . ка́ре ера нꙋ́меле еммаꙋ́сь. 14. шй ачѣѧ воровїѧ ѹнꙋль
кꙟтрꙟ ал-а́лть дѐ тѡа́те ачѣстѧ, ка́ре сꙟ тꙟмпла́рѫ. 15. шй
фꙋ кѫндь воровїѧ ей шй ꙟтребꙟндꙋ-сѫ . шй ꙟсꙋшй і҃с апропїиндꙋ-
сѫ шй мерџѣ ꙟпреꙋ́нѫ кꙋ дѣншїй. 16. ѩрѫ ѡкїй лѡрь сꙟ цинѣ
ка сѫ нꙋ-л кꙋнѡа́скѫ пре ꙟнсь. 17. че ѕисе кꙟтрꙟ дѣншь : че
сѫнть кꙋвинтеле ачѣстѣ де кареле вꙟ вѡрѡвицй ѹнꙋль кꙟтрѫ
алтꙋ, мꙟргѣндь, ши сѫнтеци ꙟтрестаць? 18. рꙟспꙋнѕиндь ѹ-
нꙋль, кареле-й ера нꙋмеле клеѡпь, ѕисе лꙋй : тꙋ сѫнгꙋрь ещи стре-
ин ꙟ іерслим, ши нꙋ щий чѣлѣ чѐ с'аꙋ фꙟкꙋть ꙟтрꙋ дѣнсь ꙟ
ѕилеле ачѣстѣ? 19. ель ѕисе лѡр : кареле? ей ѕисарꙟ лꙋй : кареле
фꙟкꙋрѫ лꙋй і҃с назаринѣнꙋл, чела чѐ ера пророк пꙋтѣрникь ꙟ кꙋ-
винте ши ꙟ фапте ꙟнайнтѣ лꙋй дꙋ҃ѕꙋ шй а тѡци ѡаменїй.
20. кꙋм дѣдерѫ пре ꙟнсь май марїй попилѡр ши дѡмнїй нѡщри
спре ѡсѫн'дире де мѡарте . ши рꙟстигнирѫ пре ꙟнсь. 21. ши
ной недеждꙋимѧ кꙟ ачѣла ва рꙟскꙋмпꙟра пре ісраили . че спрѐ

*) Glosă marginală: ѡр ꙟ ѕꙋа дин(тꙟю) а сꙟптꙟ(мѫнїй), фоарте

**) пѫнѕа scris de asupra.

ачѣстѣ тѡа́те, ꙗтѫ тре́й ѕи́ле сѫ́нть астѫѕи де кънд ачѣстѣ
фȣ́рѫ. 22. чѐ ши не́ще мȣ́ери динтрȣ ной не спъмънта́рѫ, кареле
мѣрсеръ де деменѣцѫ ла мѡрмѣнть. 23. ши нȣ̀ афла́рѫ трȣ́пȣл
лȣ́й, вени́рѫ ѕикѣ́ндь къ ѧле аȣ вѫѕȣ́ть ши̇̀ ѡ аръта́ре де ꙟ-
џерн, ка́рїй л'аȣ ѕись пре ꙟнс вїȣ. 24. ши мѣрсѫрѫ ȣнїй динтрȣ
ной ла мѡрмѣнть, ши афла́рѫ ашѧ̀ кȣм ши мȣ́ериле ѕи́сѫрѫ,
ꙗрѫ пре ꙟнсь нȣ̀ л'аȣ въѕȣ́ть. 25. атȣ́н'чи ѕи́се ел кътръ ей: ѡ
во́й фъръ ми́нте ши лѣнеш' кȣ инима а крѣде тоа́те ка́реле
аȣ грънть пророѡ́чїй! 26. аȣ нȣ с'аȣ къѕȣть ачѣстѣ съ ле па́цѫ
х҃с, ши съ ꙟтре ꙟтрȣ сла́ва лȣй? 27. ши̇̀ ꙟчепѣндь де ла̀ мѡѵсѝ
ши де ла̀ тѡ́ци пророѡ́чїй, а тъл'кȣй лѡр ꙟтрȣ тѡа́те скриптȣ́-
риле(!) кареле-с деспре ель. 28. ши̇̀ съ апрѡпїа́рѫ де са́ть ꙟ ка́реле
мерџѣ, ши ель съ фъчѣ а мѣрџе ма́й депа́рте. 29. ꙗръ ей ꙟдемнѧ̀
пре ꙟнс ѕикънд: ръмѣ́ний кȣ ной, къ аȣ ꙟсърат ши с'аȣ пле-
кат ѕȣ́а. ши̇̀ ꙟтръ съ мъе кȣ дѣншїй. 30. ши̇̀ фȣ̀ кѫндь шъѕȣ̀
ел кȣ дъ́ншїй, лȣ́ѫндь пѣ́йне ши̇̀ ѡ̀ бл҃сви, ши фрън'гѣндь
дѣде лѡ́рь. 31. ꙗрѫ лѡ́рь ли се дешки́серѫ ѡкїи ши̇̀ кȣноскȣ́рѫ
пре ꙟ́нсь, ши̇̀ ель съ лȣѫ ди́нтрȣ ей. 32. атȣ́нчѧ ѕи́сѫрѫ ȣнȣл
кътръ ал-а́лть: аȣ нȣ̀ ардѣ инима но́астрѫ ꙟтрȣ̀ но́й, кънд
грънѧ̀ нѡ́ѫ пре ка́ле, ши̇̀ кънд дешкидѣ нѡ́аѡ скриптȣ́риле?
33. ши скȣлѣ́ндȣ-се ꙟтр'ачель час, съ ꙟтȣрна́рѫ ꙟ іерȣсалим
ши̇̀ афла́рѫ адȣна́ць чей ȣнспръѕѣче [ши] ка́рїй ерѧ̀ кȣ̀ ей.
34. ка́рїй ѕичѣ: к'аȣ ꙟви́сь дмнль адевъра́ть, ши̇̀ с'аȣ аръ-
та́т' лȣй си́мѡн'. 35. атȣ́нчи ей повестїѧ̀ де ка́реле фȣсѣсе пре
ка́ле, ши̇̀ кȣм л'аȣ кȣноскȣт пре ꙟнсь ꙟ фрън'џерѧ пѣ́йнїй.

Ѡт маѳ. зач҃. пг҃. (Mateiu cap. XXI, v. 1—17, p. 378—381.)

1. Ꙟ врѣмѧ ачѧѧ, ши̇̀ кънд съ апропїа́рѫ кътрѫ іероса-
ли́мь, ши вени́рѫ ꙟ бет'фа́гїѧ, че съ ѕи́че ка́са изворȣлȣй, къ-
трѫ мȣ́н'теле маслиниилорь, атȣ́нчи і҃с. трими́се до́й оучничь.
2. ѕикън'д лор: дȣче́ци-вѫ ꙟ чел сът'чель, ка́реле ѧсте ꙟнаинтѣ
воа́стрѫ. ши̇̀ нȣ́май кът' ве́ць афлѧ̀ ѡ аси́нѫ лега́тѫ, ши̇̀
мънѕȣл кȣ̀ ѧ; дезлегацї-ѡ ши̇̀ ѡ адȣ́чеци. 3. ши̇̀ съ аре ѕі́че
воа́ѡ чиневѧ̀, ѕи́чеци, къ ачѣстѧ дмнлȣй требȣе́скь, ши̇̀ нȣ́май
декѣт' ле ва ꙗрѫ трими́те. 4. ача́ста пентр'ачѣѧ фȣ̀, кȣм съ съ
ꙟмпле че ѧсте ѕис пре проро́кь, ѕикъндь: 5. ѕи́че́ци фѣтей сїѡнȣ-
лȣй: ꙗтъ ꙟмпъра́тȣл тъȣ ви́не цїе, блѣндь ши̇̀ шѣде спре̇̀
аси́н̇ ши де сȣ́пра мѫнѕȣлȣй а асиней, ꙟвъца́тѫ сȣ́пть тѫр-

хáт.*) 6. шѝ мєрсъръ оучни́чїй ши фъкȣ́ръ кȣм ле порȣнчѝ лѡр
І҃с. 7. шѝ адȣ́серъ асина шѝ мъ́нѕȣл, ши пȣ́съръ де сȣ́пра лѡр
вєшмéнтєлє сáлє, ши-л пȣ́съръ спрє ѧлє. 8. ꙗръ мȣлци́мѣ де
ѡáмени аштернѣ вєш'мéнтєлє лѡр прє кáлє, ꙗръ алцїй фрънџѣ
стълпърн де лє́мнє ши аштернѣ прє кáлє. 9. ꙗръ мȣлци́мѣ карѧ
мерџѣ ꙟнаи́нте-й, шѝ кáрїи мерџѣ денапо́й стригà, ѕикъ́нд:
ѡсанна фїюл' лȣй д҃вдь, бл҃свнт чела чѐ вѝнє ꙟтрȣ нȣ́мєлє
д҃мнȣлȣй. ѡсáнна ꙟтрȣ нълци́мє. 10. шѝ ꙟтръ́ндь єл ꙟ ієр҃слим'
съ ꙟкъштегъ̀ тѡт ѡрáшȣл ѕикъ́ндь: чине ѧстє ачéста? 11. ꙗръ
мȣлци́мѧ ѕи́сє: ачеста ѧстє І҃с пр҃ро́кȣл, чéль дин назарéѳȣл
галилéий. 15. ꙗръ въѕи́ндь по́пїй чей май марй, шѝ кървȣлáрїй
чюдєлє кáрє лє фъчѣ̀, шѝ прȣ́нчїй стригъндь ꙟ бєсѣрикъ шѝ
ѕикъи́дь: ѡсáнна фїюл лȣй давид, мънїꙗ́ръ-съ. 16. шѝ ѕи́съръ
лȣй: ѡáрє аȣ́зї чѐ ѕик' ачéштѣ? дáръ І҃с ѕи́сє лѡр: аȣ́ѕ; аȣ нȣ
аци четит ни́чє ѡдънъѡáрє, къ дин гȣ́ра кȣкѡни́лѡр ши а
сȣгáрилѡр съвършѝт-ай лаȣда. 17. шѝ лъсà прє дъ́нши, мѣрсє
афáръ дин ѡрáшь ꙟ виѳáнїа, ши съ сълъшлȣ̀й аколѡ̀.

Кор҃иѳ за҃ч р҃ѯг. (Corint. I., cap. XV, v. 47—57, pag. 382—384.)

47. Фрáцилѡр, ѡм҃ȣл чел дин тъ́ю дин пъмъ́нть, пъмєн-
тéскь, ал до́нлє ѡмь, д҃мнȣл дин чéрю. 48. кȣ́мȣ-й чел де църъ́нъ,
ашà съ́нть ши чей де църъ́нъ; шѝ ꙟ че ки́пȣ-й чел дин чéрю,
ꙟтр'ачела кип съ́нть шѝ чéй черешн. 49. шѝ кȣм амь пȣрьтáт ки́-
пȣл пъмєнтєскȣлȣ́й, ашà шѝ черéскȣлȣй. 50. ꙗръ ачаста гръєскь,
фрáцилѡр, къ трȣ́пȣл шѝ синџєлє ꙟпъръцїѧ лȣй д҃мнєѕъȣ нȣ̀
вѡр пȣтѣ̀ мощенѝ. ни́чє вà мощенѝ пȣтреџоу́нѣ ꙟ непȣтреџȣ́нє.
51. ꙗка тáинъ ѕикь, къ нȣ̀ вом адȣрмѝ то́ци, ꙗръ то́ци нє
вѡм скимбà де си́ргь**) шѝ ꙟ клипáла ѡкюлȣй ꙟ тръм'би-
тáрѣ де апо́й. 52. къ вà сȣнà тръ́мбита ши морцїй сь вор
скȣлà непȣ́треѕй, шѝ но́й не вѡ́м скимбà. 53. къ съ кáдє пȣтре-
дȣлȣй ачéстȣѧ, сь съ ꙟбрáчє ꙟ непȣтреди́рє, шѝ мѡ́ртȣлȣй аче́-
стȣѧ, сь съ ꙟбрáчє ꙟтрȣ фъръ мо́артє. 54. ꙗръ къ́ндь съ вà
ꙟбръкà пȣ́тредȣл ачéста ꙟ непȣтреди́рє, ши мо́ртȣл ачéста, ꙟтрȣ
фъръ мо́артє, атȣ́нчѧ ва фѝ кȣвъ́нтȣл че-й скри́с: ꙟгици́тъ-й
моáртѣ пъ́нъ ꙟ бирȣи́нцъ. 55. оунде цї-й моáртє, бирȣи́рѣ?
оундє цї-й моáртє, акȣл тъȣ? 56. áкȣль мѡрцїй ѧстє пъкáтȣл;

---

*) Glosă: че с(ъ) ѕич(є), сȣпт тар. **) ꙟ де грáбъ.

ѡрж пȣтѣрꙗ пъкáтȣлȣй асте лѣцꙗ. 57. че лáȣд(ъ) лȣй дмнє-ѕѣȣ че нѣȣ дáт нóаѡ пȣтѣре прин дмнȣл нóстрȣ Іс. Хс.

LXXV.

c. 1650—1670.

(Когълничѣнȣ, Лѣтопис. I, Ѩшї 1852. Ѫпендикс I, p. 3 urm.)

Єѵстратіє Логофътȣл.

Originea Moldovenilor.

Пентрȣ иждереніа Молдовенилор, ши кȣм аȣ бътȣт ши аȣ изгонит пре Тътари де пе ачесте локȣри.

Єкріє летопісіцȣл чел ȣнгȣрескȣ, къ оаре кънд пре ачесте локȣри аȣ фост лъкȣинд Тътари, ши ꙟмȣлцъндȣ-се ачести Тътари с'аȣ тинс де аȣ трекȣт ши песте мȣнци ла Ѫрдеал. Ши ꙟмпінгънд пре Ȣнгȣри ден очінеле лор, н'аȣ май пȣтȣт а сȣферире; че сінгȣр Ласлъȣ краюл ȣнгȣрескȣ, кърȣѩ зік къ аȣ фост върховник, с'аȣ скȣлат де с'аȣ дȣс ла ꙟмпъратȣл Рьмȣлȣн, де-ши аȣ черщȣт оасте ꙟнтр'ажȣтор ꙟмпротива връжмашилор сеи. Дече ꙟмпъратȣл Рьмȣлȣи алт ажȣтор нȣ ѩȣ фъгъдȣит, че ѩȣ дат респȣнс ши аȣ зис: „еȣ сънт жȣрат, кънд ам стътȣт ла ꙟмпъръціє, ом де жȣдецȣл меȣ съ нȣ піає; пентрȣ ачеєа, мȣлци оамени реи с'аȣ фъкȣт ꙟн цеара меа, ши къте темниці, тоате сънт пліне де дъншии. Ші нȣ маі ам че ле фаче; че ці-і воіȣ да ціє, съ фачі ізбъндъ кȣ дъншии. Єаръ тȣ ꙟн цеара меа съ нȣ-і маі адȣчі, къ ці-і дърȣеск ціє.“ Ші де сърг ꙟнвъцъ де-і стрінсеръ пре тоці, де ѩȣ арс ꙟмпрежȣрȣл капȣлȣі, де ле аȣ пържоліт пърȣл, кȣ ȣн хер ꙟнхербънтат; каре семи тръещє ші пънъ астъзі ꙟн цеара Молдовеи ши ла Марамор̂ȣш, де се чехлȣескȣ прежȣр кап. Дече Ласлъȣ краю дакъ аȣ лȣат ачел ажȣтор тълхъреск дела ꙟмпъратȣл Рьмȣлȣи, аȣ сълнт ла цеара ȣнгȣреаскъ, ші де ачі пре къшлеціле Кръчюнȣлȣі, кȣ тоатъ пȣтереа са с'аȣ апȣкат де Татарі а-і батере ші а-і гоніре, де аȣ трекȣт мȣнтеле ꙟн чеастъ цеаръ пре ла Родна, пре каре кале ші семне прін стінчі де пеатръ ꙟн доȣе локȣрі се афлъ фъкȣте де Ласлъȣ краю. Ші аша гоніндȣ-і прен мȣнці, скос-аȣ ші пре ачесті Тътарі, карі аȣ фост лъкȣіторі ꙟн Молдова, де ѩȣ гоніт пънъ ѩȣ трекȣт

апа Сіретȣлȣі. Ꙗколо Ласлъȣ краю, че се кіамъ лешеще Station-іслав, стънд ꙟн цермȣріле апеі, аȣ стрігат ȣнгȣреще: Сіретем, Сіретем, адекъ: плаче-мі, плаче-мі, саȣ кȣм зічем ноі: аша-мі плаче. Маі апоі дакъ с'аȣ дескълекат цара, де пре кȣвънтȣл лȣі краю че аȣ зіс: Сіретем, аȣ пȣс нȣмеле апеі: Сіретȣл. Дȣпъ мȣлтъ гоанъ, че аȣ гоніт пре Татарі дін тоате локȣріле де ȣнде ера ашезаці, ста ꙟн мȣлте локȣрі ꙟмпотріва ощілор лȣі Ласлъȣ краю; дече чеіа че ста, бътȣці ера, къ нȣ се пȣте спріжіні, еаръ чеіа че фȣџеа, лі се да лȣнга ꙟнаінте ші скъпа. Пре ачеле времі ера мещершȣгȣл Тъ--тарілор, де се фъчеа а даре дос, ші апоі ꙟндатъ се ꙟнторчеа асȣпра челор че-і гоніа. че нече ȣн спор нȣ авеа, къ къдеа ꙟн прімеждіі де періа, ші орі че фелȣрі де мещершȣгȣрі вреа фаче, тот лор ера де смінтеалъ; пън ꙗȣ скос ден тот локȣл, ші ꙗȣ депъртат песте Ністрȣ ла Крѫм, ȣнде ші пънъ астъзі тръескȣ.

Де аколо с'аȣ ꙟнторс Ласлъȣ краю кȣ лаȣдъ ші бірȣіре; ші сосінд акасъ ꙟ зіоа лъсатеі съкȣлȣі, аȣ чершȣт ла епіскопіі лор благословеніе съ-л ласъ треі зіле съ се веселеаскъ кȣ доамна-ши ші кȣ боіаріі сеі. Л'аȣ благословіт де аȣ лъсат сък марці кȣ тоатъ кȣртеа са; каре обічеіȣ се ціне ла леџеа лор ші пънъ астъзі, де ласъ сък марці ꙟн съптъмъна постȣлȣі чел маре.

Descălecarea Maramoruşuluĭ.

Пентрȣ дескълекареа Марамороȣшȣлȣі.

Ласлъȣ краюл ȣнгȣреск дȣпъ ізбъндъ кȣ норок че аȣ фъкȣт асȣпра Тъ--тарілор ші с'аȣ ашезат ла скаȣнȣл сеȣ, с'аȣ сфътȣіт кȣ боіаріі сеі, че вор фаче кȣ ачеі тълхарі че-і лȣасе ꙟнтр'ажȣтор де ла ꙟмпъратȣл Рѫмȣлȣі, кȣ каре маре ізбъндъ аȣ фъкȣт, де аȣ рісіпіт пȣтереа ачелор Тъ--тарі; къ съ ле деа лок ші моші ꙟн цеаръ, нȣ сȣферіа Ȣнгȣріі чеі де моші, вързънд къ сънт оамені реі ші ȣчігаші; сокотінд, къ де се вор ꙟмбла ці еі, се вор ꙟнтърі, ші съ нȣ лі се тъмпле вр'о пріче кȣ еі, ші съ петреакъ маі ръȣ декът кȣ Тъ--таріі; маі апоі съ нȣ ле хіе а-ші пердере ші кръіеа. Че ле аȣ алес ȣн лок, осъбіт ші пȣстііȣ; ꙟнгръдіт кȣ мȣнці пенпрежȣр, ꙟнтре цеара лешеаскъ ші ꙟнтре цеара ȣнгȣреаскъ, ȣнде есте акмȣ цеара че се кіамъ Марамороȣшȣл, аколо ле аȣ ꙟмпърціт моші де търгȣрі ші де сате, ȣнде тръеск ші пънъ астъзі.

LXXVI.

1678.

Кѣѧ ꙟцелесȣлȣи......ши с'аȣ типърит ꙟтѫю ꙟ Бȣкȣрещи. ани дом(нȣлȣи) ,ахои.

(Folio. III nepag. [IV Cipariu] + 108 foĭ paginate.)

(Fol. IIa—IIIb.) Варлаамъ кȣ мила лȣи дмнзеȣ архіепископъ и митрополи́ть аль тѣрго́вниціи ши́ аль скаȣнȣлȣи бȣкȣре́щилор'. ѥѯархъ плаю́лȣи ши́ а тоатѫ Ѹгровлахі́ѧ. Тȣтȣро́рь правосла́вничилорь крещи́ни, ка́ріи сънть нъскȣци ꙟтрȣ лимба ноа́стръ рȣмънѣскъ сънъта́те, сп(ъ)с(е)ніе, роагѫ ши пріѧще кȣ тоатѫ и́нема. Зис-аȣ ꙟцеле́птȣл' сира́хь, прекȣм' ѧсте скри́сь ꙟ ка́ртѣ лȣи, ꙟ лг. де ка́пете, гръи́ндь: а тоате ръȣтѣцинл(е) ꙟвацѫ пре омъ леневи́рѧ.

Пȣи́ндь ши́ смере́ніѧ ноа́стрѫ ꙟнаи́нте кȣвънтȣл' стъпѫнȣлȣи но́стрȣ лȣй іс. хс. пеитрȣ слȣга, чѣ лѣнеше...... ам' сокоти́ть ꙟтрȣ инема мѧ, къ а мȣлте ръȣтѣци ꙟва́цѫ лѣнѧ. дирепть ачѣѧ кибзȣи́ю: ка съ нȣ мъ афлȣ ꙟтрȣ лѣне пентрȣ негрижи́рѣ тала́нтȣлȣй, ка́ре ми с'аȣ дат' міе, де ла стъпѫнȣль ши дмнзе́ȣль міе́ȣ іс. хс. чѐ кȣ кът' мї-ар фи пȣтѣрѧ причѣпері́и мѣле съ-л' ꙟмȣлце́скь, ꙟтрȣ нѣмȣль міе́ȣ рȣмъне́скь. ши ача́стъ сокотѣлъ ши́ кибзȣа́лъ віи́ндь ꙟтрȣ и́нема мѧ, кȣ ажȣто́рюл аче́лȣѧ че петрѣче маи пе дѣсȣпра че́рюрилѡр' ꙟтрȣ мъри́рѣ вѣчиникѫ, пъри́нтеле, фъкъто́рюл' вѣчилѡрь, ши́ а тȣтȣро́рь фа́птелорь; апȣкатȣ-м'ам', ши кȣ мȣлтъ оусръдіе ам' невои́ть, ши да́скали де типогра́фіе ам' адȣсь, ꙟ сфнта ши́ де дмнезе́ȣ пъзи́та митрополіе а ска́ȣнȣлȣй бȣкȣре́щилорь ши ѩм' ашеза́ть ши́ дѐ изно́авъ типогра́фіе, адекъ типа́рю де типъри́тȣл кърцилорь ам' ръдика́т', кȣ тоате мещершȣгȣрнле къте аȣ требȣи́ть; ши ѩръш' маи́ де изно́авѫ кȣ то́т' ден а ди́нсȣль сокотѣлѫ ши черчета́ре ам' фъкȣт', чѐ карте ар фи дѐ ѡ када́тъ (! l. камдатъ) ма́и де фоло́с' ꙟтрȣ нѣмȣл но́стрȣ рȣмъне́скь а съ типъри́, ши а съ да бесѣречіи́н ноа́стре че́и правосла́вничи; ши́ ам' афла́ть ача́стъ ка́рте, че съ ка́мѫ словенѣще: клю́чъ разȣмѣніѧ, адекѫ че съ зичѐ рȣмѫнѣще: кѣѧ ꙟцеле́сȣлȣй, фъкȣтѫ ши кȣлѣсѫ динтрȣ мȣлте скрипта́ȣри сфнте, кȣ бȣнѫ сокотѣлѫ скоасѫ пре лим'бѫ рȣсѣскѫ, де прѣ ꙟвъца́тȣл' кѵр' Іѡани́кіе Галето́вски, архі-

мáндритȣл' черниговȣлȣй, кáрѣ фїйндь типърйтѫ, ꙟтрȣ вес-
тйта четáте а ливóвȣлȣй. де ачáстѫ кáрте ам' пȣ́сь смерéнїѧ
мѧ ꙟ сокотѣ́лѫ, кȣ́мь ва фй де фолос мáре бесѣ́речний църъни
нóастре рȣмънéщи, шѝ де ꙟдрептáре а мȣ́л'ци спре фолóсȣл' а
сȣ́флетȣлȣи нѣмȣлȣи нóстрȣ, скоцѫ́ндȣ-се дентрȣ акоперйрѣ
лйм'бїи стрїйне, шѝ кȣ мȣ́лтѫ ѡсръдїе ам' невóйть, шѝ н'áм'
крȣцáть дентрȣ дирѣ́пта агонисйтъ а мѣ; че кȣ мȣ́л'тъ
кел'тȣ́ѧлъ ам токмйть дáскали ꙟвъцáци шѝ лѣм' дáть
ачáстъ кáрте де ѡ аȣ скос' ди пре лймбъ рȣсѣ́скъ пре лйм'ба
нóастръ дирепть рȣмънѣ́щє. шѝ пентрȣ ка съ с(ъ) ꙟмȣл-
цѣ́скъ ачéсть дáрь бȣн шѝ скȣ́мп', спре ꙟцелѣ́цєрѣ нѣмȣлȣи
нóстрȣ ѡ ам' пȣ́с' ꙟ тупáрю кȣ ажȣтóрюл' бȣ́нȣлȣи мїєȣ стъ-
пѫ́нь, ıин дмнзéȣ їс. хс, кáреле мї-аȣ дáт' мїе ачáстъ ꙟдем-
нáре. ши с'áȣ ꙟчепȣ́т' а съ тупърй кȣ тоатъ невóйнца, кȣ
бȣ́нъ сокотйре. дирéпт' ачѣ́ѧ рóгь, смерéнїѧ мѧ, пре вóи пре
тóци, фїи юбйци ꙟтрȣ дхȣл' сфнтъ, къȣтáци ши испитйци
скриптȣ́ра ачáста, къ вец афла вїáцъ шѝ ꙟдирептáре кътръ
ꙟпърѫцїѧ чéрюлȣи, дȣпъ кȣвѫ́нтȣл' домнȣлȣи. къ ꙟтр'ачáстъ
кáрте сѫнт' ꙟвъцътȣ́ри кȣ бȣ́нъ токмйре алкътȣйте, ши кȣ
адевърáте мъртȣрїи дентрȣ сфнта скриптȣ́рѫ а лéџїи чéи вéки,
ши а лéџїи чеи нóаѫ . . . . кà ȣнь тáтъ тȣтȣрóрь ꙟтрȣ
православїе дѐ ѡ́бщє, шѝ вонтóрю де тóт' бйнеле, ачéлаш' кáреле
ѧсте мáи сȣ́сь скрйсь.

Cazanie la a opta dumineсă după pogorărea duhuluĭ sfânt.

(Fol. 16b — 17a.)

Казáнїе ла а ѡпта дȣмйнекъ дȣпъ погоръ́рѣ дхȣлȣй сфнтъ.

Єкрїе сфнтȣл матоéй еѵглйсть ꙟ. дı. кáпете гръ́йндь:
дѣ́де хс пьйне оучениччилор, ıаръ оучениччїи дѣ́деръ нърóаде-
лѡр, шѝ мѫнкáръ тóци ши сь сътȣрáрѫ.

Мáре лáȣдѫ аре прїимйрѣ де стрейни, къ авраáмь патрї-
áрхȣль лéџии чéй вéки, шѝ лѡ́ть непóтȣл лȣй де фрáте, ерà
юбитóри де прїимйре стрейнилор' кълъторн; къ пре тóци кълъ-
тóрїи прїимїѧ ꙟтрȣ кáселе лор, кáрїи ерà ѡáмени стрейни,
ѡáспеци, шѝ кълътóри, дéчѝ ау ѡспътáть шѝ ıаȣ адъпáт.
ши пентрȣ ачѣ́ѧ с'áȣ сподобит де аȣ фóсть дестóйничи а
ѡспътà шѝ пре ꙟџери, ка пре нйщє ѡáспеци ꙟтрȣ кáселе лóрь.
къ ашà скрїе сфнтȣл пáвел апóстол, лà кáртѣ кътръ ѡврѣ́й,
ꙟ гı. кáпете, гръйндь [: прїимйрѣ де стрейни съ нȣ оуйтáци,
къ кȣ ачѣ́ѧ въʒьндȣ-съ ѡáре кáрїи прїимйрѫ ꙟџерїи :] ши хс

дмн͠зеꙋль нóстрꙋ ла жꙋдекáта лꙋ́й ча стрáшникѫ, пре ѡáменїй чéй дирéпци ва луà кꙋ си́не шѝ-й ва дꙋ́че ла ꙟпърьцїѧ чéрюлꙋ́й, шѝ ва зи́че кътръ дьі́нши [: стреи́нь амь фóсть, ши м'аци прїими́ть ꙟ кáселе вóастре :] шѝ пре ѡáменїи чéй пъкътóши ѡрьш ꙟй ва трими́те ꙟ ѡдь ла мꙋ́нчиле чѣ́ле де вѣ́чи, зикьндꙋ-ле лѡр [: стрїи́нь амь фость шѝ нꙋ́ м'аци дꙋ́с ꙟ кáселе воáстре :] ши си́нгꙋрь х͠с аꙋ цинꙋ́ть юби́рѣ де стрїи́ни, кьндь аꙋ вени́ть ла дьі́нсꙋл нърóаде мꙋ́лте ла ꙋнѝ лѡк пꙋ́стию, оунде н'авѣ̀ еи чѐ мънкà, ничи авѣ̀ де оунде съ кꙋ́м'пере. атꙋ́нче х͠с аꙋ сътꙋрáть кꙋ̀ . е͠ . пи́те, чи́нчи мїй де ѡáмени, фъръ де мꙋéри ши фъръ де кокѡ́ни, ши еꙋ ꙟвъцьндꙋ-мъ де ла х͠с пéнтрꙋ юби́рѣ стрїи́нилорь, пофтéскь ка съ въ ѡспетéзь пре дꙋмнѣ-вóастрѫ кꙋ пъи́нѣ чà сꙋфлетѣ́скѫ, кьчи къ тóци ѡáменїи ши вой сънтеци ѡáспеци ши немѣрничи ꙟтр'ачастъ лꙋ́ме : нꙋ́май ꙟтрꙋ ꙟпърьцї́ѧ чéрюлꙋи веци фѝ лъкꙋитóри десъвръши́ть, къ ашà скрїе пророкꙋл д͠вдь, зикѣ́ндь [: немѣрнек сънть еꙋ пре пъмѫ́нть :]; ачѣ́лаш зи́че кътрѫ нои шѝ пáвел апóстол, гръи́ндь [: нꙋ̀ авéмь ачи́чѣ четáте лъкꙋитоаре, че съ кꙋтьм кáре ва съ фїе :] дирéпть ачѣ́ѧ пре дꙋмнѣ-вóастрѫ ка пре нище ѡáспеци шѝ стрии́ни немѣ́рничи, вени́ци ꙟ кáса лꙋ́й дмнезéꙋ ꙟтрꙋ сф͠нта бесѣ́рекѫ, лꙋꙟндь пре дмнезéꙋ ꙟтр'ажꙋтóрю, пофтескь а въ ѡспътà кꙋ пъи́не сꙋфлетѣ́скѫ, ла кáре пьи́не кéмь пре дꙋмнѣ-вóастрѫ пре тѡци ла ѡспъць.

Cazanie la botezul Domnuluĭ. (Fol. 78b—79a.)

Казáнїе ла ботéзꙋлъ дóмнꙋлꙋи нострꙋ лꙋ́й І͠с . Х͠с ⁖

Єкрис 'аꙋ сф͠нтꙋль матѳéй бꙋ́нꙋл веститóрю ꙟ . г͠ . кáпете, гръи́ндь : вени̇̀ і͠с де ꙟ галилéа ла ѡрдáнь кътрѫ ѡ́ань, ка съ съ ботѣ́зе де ла дьінсꙋль.

Кънд аꙋ фъкꙋть моѵсéй пéнтрꙋ лъкáшь лꙋи дмнезéꙋ, кóртꙋль щїи́нцїй, ꙟтр'ачѣ́ѧ врѣ́ме аꙋ фъкꙋ́ть ѡ медéлницѫ де спълáре де ꙟтрꙋ ѡгли́ндел(е) а фъмéилорь, ꙟтрꙋ кáре медéлницѫ съ спълà прéѡцїй, кьндь врѣ съ ꙟтре ꙟ кортꙋл щїи́нцїй, ка съ адꙋ́къ жъртвъ лꙋ́й дмнзéꙋ . кóртꙋль ѧсте бесѣрека крещинѣ́скъ; къ ашà зи́че дꙋ́хꙋль сф͠нть ꙟтрꙋ кáртѣ кънтечилѡрь [: бꙋ́не*) сънть фѣ́теле ерꙋсали́мꙋлꙋй, ка ни́ще сáте а кидáрꙋлꙋй, шѝ ка ѡ пїѧле че съ кїáмѫ соломóнь :] медéлница

*) Glosă marginală: фрꙋмоасе.

ачѣѧ ꙟсъмнѫ сфнтȣль ботезь. кѣчи кареле шмь ва врѣ съ ꙟтре ꙟ кортȣль бескречїй, ка съ съ ꙟкине пре сине сѫнгȣрь лȣй дмнезеȣ ꙟ вѣчй, ꙟтѫю съ каде лȣи ка съ съ спѣле кȣ сфнтȣль ботезь. къ крещиннилорь кȣ шаменїй чей некредннчошн, шн неботезацн, нȣ съ каде а авѣ прїетешȣгь; пентрȣ ачѣѧ зиче пророкȣль давидь [: кȣ чей некȣраци нȣ воїю шъдѣ :]; кортȣль ачела съ ꙟцелѣџе шй ꙟпъръцїѧ черюлȣй, къ ашѫ зиче ѱалмиста [: кѫтȣ-сь юбите съласшлȣириле тале доамне а пȣтерилорь :]. шн чине ва врѣ съ мѣргъ ла ачела кортъ а ꙟпъръцїей черюлȣй, ꙟтѫю съ каде ка съ съ спѣле ꙟтрȣ ачѫ меделницъ а сфнтȣлȣй ботезь; къ фїеще кареле шмь некрединчось шй неботезать нȣ поате съ ꙟтре ꙟтрȣ ꙟпъръцїѧ черюлȣй. къ ашѫ аȣ зись хс. [: чине нȣ съ ва наще кȣ апъ шн кȣ дхȣль, нȣ ва пȣтѣ съ ꙟтре ꙟтрȣ ꙟпъръцїѧ лȣй дмнзеȣ :] дечи пентрȣ ачѣѧ сфнтȣль ботезь съ афлъ ꙟтрȣ лаȣдъ маре; кѣчи къ фъръ де ботезь нȣ поть ꙟтрѫ шаменїй ничи ла бесѣрека крещинѣскъ, ничи ла ꙟпъръцїѧ черюлȣй. аре сфнтȣль ботезь шй пентрȣ ачѣѧ лаȣдъ маре, къ шн сѫнгȣрь хс с'аȣ ботезать ꙟтр'апа ӏѡрданȣлȣй, пре кȣмь зиче матѳей еѵглисть грѫиндь [: венн ӏс. ꙟ галилеа ла ӏѡрдань кътръ ӏѡань, ка съ съ ботѣзе де ла дѫнсȣль :].

LXXVII.

1679.

(Dupǎ Cipariu: Chrestomathia p. 223—226.)

Досоѳеи: Дѕъѩска литȣргїе .... типърнтȣ-с'аȣ ла свнта митрополїе ꙟ Ѧшь, мсць маи ꙟн анȣль ҂зрпз.

(4^0, XVI foĭ nepag. + 34 (l. 36) + 49 foĭ paginate.)

Din prefaţa I: Кȣвꙟть депреȣнѫ кътрѫ тотѫ семинцїѧ рȣмѫнѩскѫ .... Ӏѡан Дȣка воивода. кȣ мила лȣи дѕъȣ динъ шн ѡбладȣиторю а тотѫ цара молдовеи, дар, милѫ, паче, сънътате а тотѫ семенцїѧ рѡмѫнѩскѫ тȣтиндерѧ че съ афлѫ 'нтр'ачастѫ лимбѫ православннчь, кȣ тотѫ инема чѧрем, дела диль дѕъȣ шн избъвиторюл нострȣ ӏс. хс. дин кѫт с'аȣ ꙟдȣрат дѕъȣ де ниѩȣ дърȣнть мила са, дърȣим шн нои акмȣ де ѡ датѫ ачест дарь лимбїн рȣмѫнещь снта ли-

тꙋргїе скосѫ пре лимбѫ рꙋмѫнꙑскѫ де пре еллинѣскѫ де лаꙋда лꙋй дѕъꙋ съ 'нцълѧгъ тѡць, карїи нꙋ 'нцълегь сърбаціе саꙋ еллинѧціе. карѧ прїиминд ка ꙋн ѡдорь чель май скꙋмп чересқь, пре дѕъꙋ съ лъꙋдац ши пре нои ла свнта рꙋгѫ нꙋ ꙋитарець ши фиць сънътѡшь.

Din prefața II: Прѣлꙋминатꙋлꙋи ꙟтрꙋ іс. хс. Іѡан Дꙋка воевода, днꙋлꙋи ши ѡблъдꙋиторюлꙋи а тоатѫ мѡлдовлахїа .... ꙟтр'ачела кип ши мърїѧ та, милостиве дмне, те невоещь пентрꙋ цара мърїи тале, съ ѡ адꙋчь ла бине, ши трꙋпаще ши сфлтѣще, ши пентрꙋ ꙟцелесꙋль снтелорь кърць съ-ш ꙟцелѣгѫ пре лимбѫ, снта ши дмнѕъꙑска литꙋргїе. ꙟтрꙋ карѧ мсте храна чѧ де вꙑцѫ вѧчникѫ сꙋфлтѣскѫ, ан невоит мърїѧ та, некрꙋцѫнд келтꙋꙑлѫ..... рꙋгъторюль мърїи тале смеритꙋль досоѳеи митрополитꙋль ꙟкинъм кꙋ фаца пънѫ ла пъмѫнт ка дмнлꙋи нострꙋ млстив.

Liturghia sf.-luĭ Chrisostom.

Іѡанъ ростъ де аꙋръ.

Кꙋ паче дмнꙋлꙋи съ не рꙋгъмь. попорꙋл: дмне милꙋѧще. Пентр'ачѧ де сꙋсъ паче ши спсенїѧ сꙋфлетелѡрь ноастре дмнꙋлꙋй съ не рꙋгъм. попорꙋль. Пентрꙋ пачѧ а тоатѫ лꙋмѧ, бꙋнѫ старѧ свнтелѡрь лꙋй дмнѕъꙋ бесѧричь, ши а тꙋтꙋрѡра ꙋничюне, дмнꙋлꙋй съ не рꙋгѫмь. попор: дмне милꙋѧще. Пентрꙋ свнта каса ачаста ши карїй кꙋ крединцѫ ши кꙋ бꙋнѫ вегѧре ши фрика лꙋй дмнѕъꙋ ꙟтрѫ ꙟтрꙋ дънсѫ, дмнꙋлꙋй съ не рꙋгѫмь. Пентрꙋ архїепскꙋлъ нострꙋ, нмѧ, чстита преꙋцѫме, ꙟн хс дїаконнме а тоть клирꙋль ши попорꙋлъ, дмнꙋлꙋй съ не рꙋ(гѫмь). дмне милꙋѧще. Пентрꙋ прѣ бꙋнъ крединчосъ ши юбитор ꙟ хс. дмнлъ нострꙋ, їѡанъ, нмѧ, воевода ши а лꙋй чинстнтѫ доамнѫ, имѧ, ши де дмнѕъꙋ дѫрꙋнцѫлѡрь съй фїй, нмѧ. Пентрꙋ тоатъ полата, ши кꙋртѧ лꙋи, дмнꙋлꙋй съ не рꙋгѫмь. дмне милꙋ(ѧще). Пентрꙋ съ-ль ацюторѣѕе ши съ плѧче сꙋптъ пичѡареле лꙋи пре тотъ пиѕмашꙋл ши лꙋптѫторюль, дмнꙋлꙋй съ не рꙋгѫм. попорꙋлъ: дмне милꙋѧще. Пентрꙋ свнта лѫкꙋница ачаста ши а тоате четѫць, ѡраше ши сате, ши прин карїй кꙋ крединцѫ лъкꙋескъ ꙟтр'ѫнсе, дмнꙋлꙋй съ не рꙋгѫмъ. Пентрꙋ бꙋнѫ стѫмпърарѣ въздꙋхꙋлꙋй, бꙋнѫ роада виптꙋрилѡръ пъмѫнтꙋлꙋй, ши тимпꙋре кꙋ паче, дмнꙋлꙋй съ не рꙋгѫмъ. Пентрꙋ чѣ че ꙟноатѫ, кълѫторескъ, болескь, съ трꙋдескь, ши чѣ че-с ꙟ робїе, ши де мънтꙋинца

лѡр дмнꙋлꙋй съ не рꙋгѫм. Пентрꙋ съ не избѫвимь де ла тоатѫ скѫрба, ꙋрџїѧ ши невоѧ, дмнꙋлꙋй съ не рꙋгѫмь. попорꙋль: дмне млꙋѧще. Єприжинѣще, мѫнтꙋѧще, милꙋѧще ши не ферѣще дмнеѕъꙋ кꙋ ал тѫꙋ дарь. попорꙋлъ: дмне милꙋѧще. Де прѣ свнта, кꙋрата, прѣ блсвита, слъвита деспꙋитоарѣ нѡастрѫ, дмнѕъꙋ нъскѫтоарѣ ши пꙋрꙋрѣ фичоарѫ мрїѧ, кꙋ тѡц свнцїй помениндъ пре ѧшине ши ꙋнїи прѣ л'алць, ши тоатѫ вїаца нѡастрѫ лꙋй хс дмнѕъꙋ пре самѫ съ дѫмъ. попорꙋл: цѫе дмне. Къ цѫ-се кꙋвине ..... ѡаменїи. аминъ.

LXXVIII.

c. 1679—1680.

(După Cipariu: Chrestomathia pag. 226—229.)

Досоѳей: Молитвѣникъ. (Ѧши ...)

(4⁰, 131 foĭ.)

Molitva Sf-luĭ Simeon Metafrast.

Млтва пре стихꙋрї а снтꙋлꙋи Сїмеон метафраст. ѧн тоате ѕѫле съ-ши четѣскѫ тоть крещинꙋль.

Де ла пръвꙋите бꙋѕе, де ла инемѫ спꙋркатѫ
Де ла некꙋратѫ лимбѫ, де ла сꙋфлет плин де гоѕꙋрі.
Прїймаще-мї рꙋга хрстоасе, нꙋ мѫ оурнй де ла тине.
Де кꙋвинте ѡбичаі, ши де а ма нестидинцѫ.
Дъ-мї кꙋ 'ндръзнире а ѕѫче, хе чала че мї-й сфатꙋл.
Ши май въртось тꙋ мъ 'мвацѫ, чѣш врѣ фаче, ши чѣш ѕѫче.
Де кѫт блѫдника'м грешитꙋ-ц, че щїꙋ оунде цї-й гаѕда,
Мирꙋрї скꙋмпе кꙋмпържндꙋ-ш, венй кꙋтеѕѫнд де-ц оунсѫ
Лꙋи хс. снте пичоре; стъпѫнꙋл мїеꙋ дѕъꙋль!
Прекꙋм н'ай ѧнпинсь прачаѧ, кꙋ инема ч'аꙋ венитꙋ-ц
Ѧша міе фъръ грѣцѫ, съ'м лаш снтеле-ц пичоре
Съ ле цѫю, съ цѫ-ле съртꙋт, ши кꙋ изворꙋл де лакръмї
Ка кꙋ мирꙋл чел де мꙋлт прец, съ цѫ-ле оунг кꙋ 'ндръзнире.
Лъ-мъ 'н лакръмиле мале, кꙋ дѫнсе мъ кꙋръцѣще.
Іартъ-мї дмне де грешале, ши мила та-м дъръще.
Щїи мꙋлцѫма де тот ръꙋл, щїи мїй ши раневе мале.
Ловитꙋриле де мꙋлте, ле веѕ, ши-мї щїй ши крединца,

Ши 'нкъ-м везь ши невоинца, ши-мї аȣѕї ши де сȣспинȣрї
Нȣ с'аскȣнд де кътръ тине, творецȣ мїеȣ дм҃не сн҃те.
Ниче пикȣл чел де лакръмї, ниче де сȣспинь вр'о парте.
Къ ши чале негътате, сѫнт де ѡкїй тъй възȣте,
Ши ла картѣ та сѫнт скрисе, чалѧ че нȣ-с ꙟчепȣте,
Ши сѫнт пȣсе де дат сȃмѫ, ши-м каȣтѫ де плекъчюне.
Каȣтъ-мї кѫтȣ-м ѧсте трȣда, де пъкателе де тóте,
Дѕъȣ, ши ми ле ѩртѫ; ка ꙟн инемѫ кȣратѫ
Кȣ здробитȣрѫ де кȣцет, ши кȣ сȣфлет плин де фрикѫ
Съ мънѫнк де прѣ кȣрате але тале сн҃те тайне.
Вїȣ-й ши 'н дѕъѩѕѫ, чине вѣ ши те мънѫнкѫ
Кȣ инемѫ стрекȣратѫ, къ тȣ ай ѕѫс дм҃не сн҃те:
Чине мѧ мѫнка де карне, ши ва бѣ ши дѣл мїеȣ сънџе
Ꙗчела 'нтрȣ мине мѫне, ши еȣ ꙟнкѫ сѫнт ꙟтр'ѫнсȣл.
Ꙗдевъръ цї-й кȣвѫнтȣл, дм҃нȣль мїеȣ ши дмнѕъȣль,
Къ чела че-ш аре парте, 'н дȣмнъѕънтóре дарȣрї
Ꙗчела сѫнгȣр нȣ ѧсте, че-й кȣ тине, дм҃не сн҃те
Кȣ лȣмина чѧ де трей сорї, че стрълȣминѣѕѫ лȣмѧ.
Ши пентрȣ съ нȣ мѫю ꙟсȣмї, фъръ тине, датȣл вїецїй
Сфлетлȣй вїецїи мѧле, бȣкȣрїѧ мѧ чѣ бȣнѫ,
Мѫнтȣинца чѣ де лȣме; пентр'ачѧѧ ц'ам венитȣ-ц
Прекȣм везь къ плѫнг кȣ лакръмї, ши кȣ'мфрѫнџере де сфлть.
Скȣмпърь дѣ мале грешале, съ-мї дърȣещї фъръ линѱѫ
Дѣ тале вѧць дътътóре, фъръ де прихана тайне
Съ-м кȣминек фър' ѡсѫндъ, съ мѫй прекȣм ц'аȣ фост ѕѫса
Ꙟнтрȣ мине тикълосȣл, съ нȣ мъ гъсаскѫ сѫнгȣр
Фъръ дарȣл тъȣ, виклѣнȣл, съ м'апȣче фъръ вѣсте
Ши рътъчит съ мъ дȣкѫ; де ла-л тъȣ дѕъеск граю.
Пентр'ачѧѧ каѕ ла тине, ши стриг кȣ мȣлтѫ кълдȣрѫ:
Кȣм ай прїймит пре кȣрварюл, ши пре кȣрва ч'аȣ венитȣ-ц,
Мъ прїймѧще милостиве, пре кȣрварю, пре несъцщȣл
Кȣ де сȣфлет здробичюне, ꙟдатѫ че ц'ам венитȣ-ц;
Къ щїȣ дм҃не къ нȣ-й алтȣл ка еȣ, съ-ц фїе 'н грешалѫ.
Нич аȣ лȣкрат ниче лȣкрȣрї, ка де мине че-с фъкȣте.
Че ѩръш ѡ щїȣ ш'ачаста: къ грешале кѫт де маре
Ниче мȣлтȣл де пъкате, ꙟнтрѧче дѕъȣ сн҃те
Прѣ та 'нделȣнгѫ ръбдаре, ѡм-драгосте 'мвърȣоматѫ.
Че кȣ ѡлоюль де милѫ, пре карї съ 'нто(р)к кȣ кȃлдȣрї
Кȣръцъщї-й, лимпеѕъщї-й, ши лȣминей ꙟй фач партинч,
Соц дѕънрїй тале, фъкѫндȣ-й фъръ де ръхнѫ.
Ши че-й стреинь ши ла ꙟцерї, ши ла минтѧ чѧ де ѡаменї

Боровещії адес кȣ дѫншїй, ка прїѧтинїй дѧпрѡапе.
Ꙗчѧстѧ-м даȣ кȣтеѕаре, ачѧстѧ-м даȣ áрипї х҃е,
Ши 'ндръзниндȣ-ц, де богатѫ, че ай спре ной бȣнътате
Бȣкȣрѫндȣ-мѫ 'н кȣтремȣр, де ст҃ȣль фокь мъ кȣминек.
Фѫнь фїиндь ши кȣ миниȣне, кь мъ рȣѫр фъръ арсȣрѫ,
Ка ши рȣгȣль де маните, че ардѧ фъръ 'нфокаре.
Пентр'ачѧѧ 'н гхарь де минте, ши кȣ мȣлцъминтѫ вое
Кȣ мъдȣлъриле мѧле, де ла трȣп ши де ла сф҃лть
Те мъреск ши мъ 'нкин цїе, дѕъȣль мїеȣ кȣ славѫ
К'адевър бл҃вит ещь ши акмȣ ши 'нтрȣ тоц вѣчїй. амин.

LXXIX.

1680—1700.

(Exemplar defect al Bibl. Centr. din Bucureşti, 4^0, lipseşte titlul şi foile până la folio 2, şi de la 260 în colo tot restul. Fol. 2—260 paginate.)

Попа Іѡáннь дúнь Вúнци: ꙟвъцътȣръ пентрȣ прещи кȣ ꙟтребърй ши ръспȣнсȣрй (?)

Despre taĭnele. (Fol. 2b—3b.)

Ꙟтребáре. Кѣте сѫнть тáйнеле? Ръспȣндере. Тáинеле сънть шѧ҃їте: ст҃ȣль ботéѕь. ст҃ȣль мúрь. прещѡїѧ. покаáнїѧ. дмн҃ѕъѧска причѧщéнїе. кȣнȣнїѧ, шù мáслеле. Ꙟтребáре. Кѣче съ ѕúкь тайне? Ръспȣндере. Тáйне съ ѕúкь кѣче кȣпринде ꙟ сúне ȣнь аскȣнсь дар, кáре нȣ̀ съ кáде съ съ арѣ́те некре-динчѡ́шилѡр, кáрїй неавъндь лȣмúна крединцей нȣ́ пóт' нúче кȣм съ ле ꙟцелѧ́гѫ. ашà ведем пре Никóдим, кáреле ѕичè кѣтрѫ х҃с. ꙟ чè кип пóате ѡм съ нáскѫ бътрѫни фїиндь; аоу доáрѫ поáте адоашáрѫ ꙟ пънтечиле майчеи сáле съ ꙟтре, шù сѣ съ нáскѫ? [глáва, г҃, Іѡáнь]. непȣтъндь съ ꙟцелѧ́гѫ ачѧ̀ прéсте фúре адоа нáщере, пре кáрѧ дърȣѧ́щие крединчóши-лѡр ст҃ȣль ботéѕь. ашѧ̀ жидовїй гълчевїѧ̀ ꙟтре дъншїй, ѕикѫ́ндь: кȣм поáте ачéста съ не дѧ нóаш трȣпȣл сѣȣ съ-л мънкѫ́мь? [глáва, ѕ҃, Іѡáнь]. шù мȣл'ц' ден ȣченúчїй лȣй лȣ-ѕиндь ѕúсѫрѫ: тáре ѧсте кȣвънтȣль ачéста, чúне поáте съ аскȣлте пре дѫньсȣль; непȣтъндь ей съ ꙟцелѧ́гѫ прѣ мáре таинѫ а ст҃ицúтей пр҃ичещéнїй. сáȣ тáйне съ ѕúкь, кѣче сънть нéщие ꙟвъцътȣр' дмн҃ѕъéщии фоáрте адѫнчь. пен'трȣ кáре лȣкрȣ

Ѥустафїй да́скалꙋль ꙟпреꙋнѫндь амѫндоаѡ тълкꙋи́рнле ѕичà, ка́де-сѫ тайнничилѡрь съ цїе гꙋ́ра ꙟкисѫ, шѝ съ нꙋ̀ дескѡ́пъръ фїеште-кърꙋ́ѧ пре ачѣлѧ ка́ре аꙋ ꙟвъца́ть.

Despre odejdiile preotuluĭ. (Fol. 42b—44b.)

Ꙟ. Сѫнть шѝ алте ѡдеждїй, ка́риле требꙋ́ескь сѣ ле анбѫ гáта прéꙋтꙋл? Р. Свнцѝтеле ва́се. ди́скосꙋль, шѝ поти́рюль. покровѣцеле, шѝ антимисꙋл, ко́пїѧ шѝ бꙋрѣтеле, шѝ звѣзда, шѝ то́атѫ бесерека би́не гъти́тѫ, шѝ дешсе́би свнтꙋл престол, шн жѫртѫвникꙋл. Ꙟ. Че ꙟсемнꙗ́ѕѫ дискосꙋл? Р. Дискосꙋл ꙟсъмнꙗ́ѕѫ пре ꙗ́слеле ачѣлѧ, ꙟтрꙋ ка́риле да́кѫ с'а́ꙋ нъскꙋт Х҃с л'а́ꙋ пꙋс ꙟтр'ънселе; шѝ слꙋже́скь ꙟкъ ꙟ ло́кь де нъси́лїѧ, ꙟ ка́рѧ тро́ꙋпꙋл а дмнлꙋи де́ ла преꙋтꙋл, шн де́ ла дїꙗконꙋл съ токьмѣще, ка́рїй ꙟкипꙋескь пре Іѡсифь, шѝ пре Нико́дим. ашà ла виде́нїѧ ачà де тайнъ фернчи́тꙋл Герман. Ꙟ. Че ꙟсемнꙗ́ѕъ поти́рюл? Р. Поти́рюл ѧсте ꙟ ло́кꙋл ачело́ꙋй вас, ꙟтрꙋ̀ кареле аꙋ пика́ть сънџеле аче́ла, ка́реле с'аꙋ върсат дин ра́на а нѐꙟтина́тїй коа́стей, шѝ а мъннлѡр, шѝ а́ пичо́арелорь à ло́ꙋй Х҃с.; шн слꙋ́жѣще ꙟ ло́кꙋл аче́лꙋй пъхар, пре кареле ꙟцелепчю́на фиюллꙋй дмнѕъꙋ, аꙋ диресь сънцеле съꙋ ꙟ лѡ́кꙋль аче́лꙋй вин, пре карелѐ ꙟкъ аꙋ гъти́ть пре свнта ма́са са, ѕикъндъ кътръ то́ци: бѣци де аче́ста то́ци. Ꙟ. Чѐ ꙟсемнꙗѕъ звѣзда? Р. Ꙁвѣзда ꙟсемнꙗѕъ пре стѣѡа, пре карѧ о аꙋ въѕꙋт въльховничїй спре ръсърит, шѝ стътꙋ̀ асꙋ́пра ꙋнде ерà кꙋконꙋль; шн слꙋжѣще ꙟкѫ, ка съ стà пꙋ́рꙋрѣ ꙟ мнжлокꙋл диско́сꙋлꙋй чинсти́та пъ́йне, шѝ съ нꙋ сѫ ръсипа́скѫ пъртичѣле ден ди́скос; къчи де н'ар фѝ фо́сть ѕвѣзда акоперимънтꙋл дїскос(ꙋ)лꙋи, ар фи пипъит прѐ свнтеле, шн лѣр фѝ клъти́ть ден ло́кꙋл лѡр. мꙋлци вор, къ Іѡан златоꙋсть ѡ аꙋ изводи́т дентъй ѕвѣзда, шѝ ѡ аꙋ нꙋмит стà. Ꙟ. Че ꙟсемнꙗ́ѕѫ акоперемънтꙋриле а дискосꙋлꙋй, шѝ а поти́рюлꙋй? Р. Ꙗчѣстѧ сънть ꙟ ло́кꙋл сꙋда́рюлꙋй, ка́рел(е) акоперїà пре фа́ца лꙋ́й І҃с ꙟ мормънть; шѝ ꙟсемнꙗ́ѕѫ ачѣле до́ѡ акоперимѫнтꙋри тот пре ачел сꙋда́рь; къчь шѝ свнтꙋл тро́ꙋпꙋль, шѝ чиньсти́ть сънџеле нꙋ̀ сънть до́ѡ, чѐ то́ть ꙋ́на. ашà ма́реле Дама́скин ла каза́нїе, ꙋнде ара́тѫ, прекꙋм' пѫйнѧ ка́рѧ съ действꙋ́ѧще, нꙋ̀ ѧсте ки́пꙋль а дмнѕъе́скꙋлꙋй тро́ꙋп. Ꙟ. Чѐ ꙟсемнꙗ́ѕѫ а́ерꙋл? Р. Ꙗерꙋл ѧсте пꙋс ꙟ ло́кꙋль аче́їй пїет'ри, кꙋ ка́рѧ Іѡсиф аꙋ астꙋпать пре мормънть, пре ка́рѧ ѡ аꙋ пе-

четлȣ́итъ стрѫжáрїй жи́довилѡр. ꙟкъ съ ѕиче áеръ, кѣчи ꙟкипȣѧще прѐ ꙟтȣ́некѡс аерȣл ачеї́й нóпцй, ꙟ кáрѧ л'аȣ вън-дȣ́тъ оу҆ченикȣл лȣ́й, шѝ л'áȣ дȣ́с кѣтрѫ аннѣ шѝ каїáфа, шѝ аȣ ешитъ лȣ́й мин҆чюноáсе мъртȣ́рїи, ши л'аȣ бат'џокȣритъ, шѝ л'áȣ бътȣ́тъ, кѣ́ндъ ши петър л'аȣ тъгъдȣ́итъ. ши ал'алте тоáте, ашѧ̀ гръѧ́ще Германъ. ꙟ. Чѐ ꙟсъмнѣаѕѫ антимисȣлъ? Р. Антимисȣлъ ꙟсъмнѣаѕѫ пре плáшка, кȣ кáрѧ с'áȣ ꙟвълитъ трȣ́пȣлъ лȣ́й х҃с, дѣкѫ л'аȣ погорѫ́тъ депрѐ крȣ́че шѝ ꙟ мормѫнтъ л'аȣ пȣ́с. антимисȣл' съ кїамъ гречѣще стрънсȣ́рѫ, фїиндъ пȣ́рȣрѧ пре с҃нтȣл пр҃стлъ стрънсъ. съ нȣмѣще шѝ свиниџире, ши скáȣнъ, прекȣ́мъ вóмъ ведѧ̀ шѝ мáй џóсъ. а кóпїей, шѝ а бȣрѣтелȣи трїáбѫ, ѧсте лѧ́вѧ.

Despre cetele îngereștĭ. (Fol. 208 b — 209 b.)

Нóѡ ам' ѕи́съ съ фїе чѣтеле а пȣтéрилѡръ черéщи, шѝ трéй ерáрхїй. ачѧ̀ дентѣй, дȣ́пѫ с҃нци́тȣлъ Дишни́сїй ла кáрте пéн-трȣ чере́аска ерáрхїе глáва ѕ҃, ѧсте ачѣѧ, кáрѧ пȣ́рȣре съ афлѫ ꙟпреџюрȣлъ лȣ́й д҃мнѕѣȣ, шѝ апрóапе де дѣнсȣлъ, шѝ ачѣѧ кáрѧ мáй ꙟнáи́нте де ал'те, фѣрѫ мижлочїе съ ѕи́че кѣ сѫ ꙟпреȣ́нѫ кȣ д҃мнѕѣȣ; кáрѧ кȣпри́нде скáȣнеле чѣле прѣ прѣ с҃нте, херȣвимїй чéй кȣ́ мȣ́л'ц' ѡки, шѝ серафи́мїй чéй кȣ мȣ́лте ари́пи. адóаѡ ерáрхїе, ѧсте ачѣѧ кáрѧ съ плинѣще де стъпъни́ри, дѐ д҃мни́ри, шѝ дѐ пȣтéри. а трéѧ, ѧсте подоáба ачѧ̀ а ꙟчепътȣ́рилѡръ, а арха́ггѣлилѡр, шѝ а ꙟџерилѡр. сера-фи́мїй с'áȣ нȣмитъ тѡ́ть дȣ́пъ Дишни́сїй, тѡ́ть лѧ̀ ачѧ̀ кáрте глáва р҃, пентрȣ кѣч áрдъ, шѝ ꙟкъл'ѕéскъ, шѝ кȣрѫцéскъ. херȣвимїй, пéнтрȣ мȣл'ци́мѧ а конощи́нцей, саȣ пéн'трȣ върсáрѧ а ꙟцелепчюней. скáȣнеле, пéнтрȣ кѣчи сѣ́нтъ ꙟнъл'цáте де тоáтѫ типи́рѧ смери́тѫ; ши кѣтрѫ ачéлъ ꙟнáл'тъ, кȣ тоáте а лѡръ пȣтéри, неклѣти́те шѝ ꙟтѣри́те стáȣ. тѡ́ть Дишни́сїй глáва и҃. д҃мни́ри съ нȣмѣскъ, пéнтрȣ кѣчи немъ́рȣй нȣ сѣ́нтъ сȣпȣ́се, шѝ пéнтрȣ слóбодѫ сȣ́ире а лѡ́ръ ден тоáтѫ типи́рѧ смери́тѫ. пȣтéри, пéнтрȣ ачѧ̀ бъ́рбътїаскѫ, шѝ неклѣти́тѫ ви-тежїе, лѧ̀ тоáте дȣ́пѫ а лѡр' д҃мнѕѣéщи лȣкрѣ́ри. стъпъни́ри, пен'трȣ ачѧ̀, деинпреȣ́нѫ кȣ д҃мнѕѣéщиле д҃мни́ри би́не ꙟподо-би́тѫ, шѝ нéꙟтȣлбȣрáтѫ кѣтрѫ чѣле д҃мнѕѣéщи стрѣлȣчи́ри, бȣ́нѫ рѣндȣ́ѣлѫ. ѧ́ръш тѡ́ть Дишни́сїй глáва. ѳ҃. ꙟчепътȣ́ри, пéнтрȣ кѣчи кȣ ѡрѣндȣ́ѣлѫ с҃нци́тѫ, мáй ꙟнáи́нте де ал'те чѣте, ꙟчéпъ с҃нте лѡръ лȣкрѣ́ри; арха́ггѣлїй, пентрȣ кѣчи кȣ

бꙋ́нѫ пѡ̑ро́нѧлѫ вестѣ́скь ꙟцерилѡрь ачѣле д͠мнѕъѣ́цін стрълꙋ̑чи́ри; ꙟцерїй, пе́нтрꙋ кѣчи киверинсе́скь ачѧ̀ дꙋ́пѫ нѡ́и ера́рхїе.

Pentru înălțarea sfinteĭ pâĭnĭ. (Fol. 234a—234b.)

Пентрꙋ ꙟнъл'ца́рѧ а свн͠тей пѣ́йней.

Чѐ ꙟкѫ скрїе Гео́ргїй Кедринѡ̀, пе́нтрꙋ ѡ фемѣ́е еретикѫ ꙟ ѕи́леле лꙋй Аркадїй ꙟпъра́ть. ꙟда́тѫ къ с'аꙋ причещꙋи́ть кꙋ̀ та́йна а македонитѣнилѡрь ꙟнаи́нтѧ лꙋй златоꙋ́сть, сѣ̀ съ фїе фъкꙋ́ть пїа́трѫ ꙟ гꙋ́ра ей, ꙟтрꙋ черта́рѧ еретичилѡрь, шѝ ꙟтрꙋ̀ рꙋшѝнѧ че́лѡрь не́врѣд'ничи. шѝ ма́реле Кипрїа́нь ла ѡра́цїѧ, ка́рѧ фа́че пентрꙋ чей грешици, скрїе пе́нтрꙋ оунь крещи́нь, к'аꙋ кꙋтеѕа́ть, съ съ причещꙋѧ́скѫ дѐ свн͠теле, нѐврѣд'никь, сѣ̀ съ фїе фъкꙋ́ть ꙟ мѫ́нꙋле лꙋй чин'сти́та пѣ́йне, ченꙋ́шѫ гоа́лѫ. ши аю́ре тѡт аче́ста свн͠ть ѕи́че, ѡ фемѣ́е грешитѫ, аꙋ вени́ть, шѝ аꙋ лꙋа́ть свн͠та пѣ́йне. шѝ кꙋноскѣ́ндь нѐврѣд'ничїѧ ей, ѡ аꙋ пꙋ́сь ꙟтр'ѡ ръкли́цѫ, шѝ врѣ́ндь ꙟтр'ѡ ѕѝ съ ѡ̀ деш'ки́ѕѫ, аꙋ еши́ть па́рѫ ꙟ проти́ва ей, шѝ ꙟда́тѫ аꙋ пери́ть.

LXXX.

1680.

Ѱалтирѧ де'нцьлес . . . . . . кꙋ послꙋша́нїѧ смерении ноастре Досоѳей митрополи́тꙋл' Сꙋча́вей ꙟ типарница с͠нтей митрополїй . . . . ꙟ Ꙗш влѣт, ѡт сѫз. мир. ,з͠рпи.

(4⁰, II nepag. + 204 foĭ paginate.)

Psalm 16. (Fol. 15a—16a.*)

Фъга́дѫ лꙋй Д͠вдь. ї͠ѕ.

1. Аꙋѕи дѡамне дирепта́тѣ мѧ, ѧ̀ аминте рꙋ́га мѧ̀. аскꙋлтѫ рꙋга́рѣ мѧ̀, нꙋ ꙟтрꙋ гꙋ́рѫ виклѣ́нѫ. 2. Де ла фа́ца тѧ̀ џюде́цꙋл' мїеꙋ ва еши̇, ѡкїй мїе́й ка съ ва́ѕѫ дирептѣри. 3. Испи-

*) cf. 1577.

ти́ши ннема мѧ̀, шѝ ѡ черчета́ши но́аптѧ; арсе́ши-мѫ шѝ нꙋ́
съ афлѫ̀ ꙟтрꙋ ми́не недирепта́те. ка съ нꙋ́ гръꙗ́скѫ гꙋ́ра мѧ
4. Лꙋ́крꙋри ѡменє́щи, пентрꙋ кꙋви́нтеле ро́стꙋлꙋ́й тѣꙋ, еꙋ фери́ю
кѣй връто́асе. 5. Сєвършѧ́щє ꙋ́рмеле мѣ́ле ꙟтрꙋ кърѣриле
та́ле, ка съ нꙋ́ съ клътѣ́скѫ ꙋ́рмеле мѣ́ле. 6. Єꙋ стринга́ю, къ
мъ аꙋѕи́ш' дꙋмнъѕѣꙋ; плѣ́кѫ ꙋрѣ́кѧ та̀ міє, шѝ аꙋ́ѕи гра́ю-
риле мѣ́ле. 7. Миниꙋнѣ́ѕѫ ми́ла та̀, че́ла че мънтꙋе́щи пре че́ѧ
че недеждꙋе́къ (! l. —е́скъ) спре ти́не. де че́й че съ ꙟпончиша́ѕѫ
дирѣ́птей та́ле, 8. Ферѣ́ще-мѫ до́амне ка лꙋмі́на ѡкюлꙋ́й. ꙟтре
акоперемънтꙋл арепилор та́ле мъ ве́ри акоперѝ. 9. Де фа́ца некꙋ-
ра́цилѡр аче́лор че мъ кинꙋі́рѫ. връжмѧ́шїй мїей сꙋ́флетꙋл
мїеꙋ цинꙋ́рѫ. 10. Гръси́мѧ са ѡ'мфꙋндѧ́рѫ, гꙋ́рниле лѡ́р гръи́рѫ
мъндрїє. 11. Че́й че мъ гоне́скъ, акмꙋ̀ мъ ꙟкꙋнцꙋра́рѫ, ѡкїй сѣ́й
ꙟй пꙋ́серѫ, а-й плека́рѣ пре пъмѣ́нтъ. 12. Ꙟкꙋнцюра́ръ-мѫ ка
ле́ꙋл' га́та ла вънѧ́т', шѝ ка пꙋ́юл' ле́ꙋлꙋ́й че петрѣ́че ꙟ върлоѧце.
13. Ꙟвїй до́амне, ꙟнаи́нте-й съргꙋ́ѧще, шѝ ле ꙟпїѧдекѫ лѡ́р';
избъвѣ́ще сꙋ́флетꙋл' мїеꙋ де некꙋра́тꙋл, кꙋ̀ арма та̀. 14. Де ла
връжмѧ́шии мънии та́ле, до́амне, де ла че́й пꙋцѫцини де пре
пъмѣ́нт; ꙟпа́рцъ-й пре ꙟш' ꙟтрꙋ вїа́ца лѡр', шѝ де аскꙋ́нселе
та́ле съ ꙟплꙋ̀ згѣꙋл' лѡр'. сътꙋра́ръ-сѫ де фїй, шѝ лъса́рѫ
ръмъши́целе ти́нерейлѡр' сѣ́й. 15. Ꙗ́ръ еꙋ кꙋ дерепта́те мъ
вою аръта̀ фѣ́цїй та́ле, шѝ мъ вою сътꙋра̀, кѣ́нд' ми съ ва
аръта̀ сла́ва та̀.

Psalm 26. (Fol. 29a—30b.)

Ѱалом лꙋн Давид. кѕ҃. маинте де помъзꙋи́ре.

1. Домнꙋл стрълꙋминнъто́рюл мїеꙋ, ши мѫнтꙋито́рюл'
мїеꙋ; де чи́не съ мъ тем? до́мнꙋл' скꙋтито́рю вїе́цїй мѧ́ле, де
чине съ мъ спа́рю. 2. Кѫнд' съ апропїѧ сꙋ́пра мѧ̀ фъкъто́рїй де
рѣꙋ, ꙟтрꙋ съ мънѫнче кърниле мѧ́ле. че́ѧ че мъ сꙋ́пърѫ ши пи-
змѧ́шїй, аче́ѧ слъби́рѫ ши къѕꙋ́рѫ. 3. Де съ ва ѡщѝ асꙋ́пра мѧ̀
ѡа́сте, нꙋ с'а тѧ́ме инема мѧ̀. де с'а скꙋла̀ асꙋ́пра мѧ̀ ръзбо́ю,
спре ꙟсꙋл еꙋ недеждꙋескъ. 4. Оуна черщꙋи де ла до́мнꙋл'; ачѧ́ѧ
вои черка̀: съ вїецꙋеск' ꙟ ка́са домнꙋлꙋ́й тоате ѕѫлеле вїецїй
мѧ́ле, съ пръвъскъ фрѫмсѧ́цѧ домнꙋлꙋ́й, шѝ съ сокотеск' бесѧ́-
рика ча̀ сфънтѫ а лꙋ́й. 5. Къ м'аꙋ аскꙋнсꙋ-мъ ꙟ кѡртꙋл съꙋ,
ꙟ ѕꙋ́а рѣꙋлꙋ́й мїеꙋ акопери́тꙋ-м'аꙋ ꙟтр'аскꙋнсꙋл кѡртꙋлꙋ́й сѣꙋ.
пре пїатръ ꙟнълца́тꙋ-м'аꙋ. 6. Ши акмꙋ̀ ꙟтѫ к'аꙋ ꙟнъл'цат ка́-
пꙋл мїеꙋ сꙋпра връжмѧ́шилѡр мїей. ꙟкꙋнцꙋра́та-м' ши жрът-

вит-ам ꙟ кортꙋл' лꙋй жрътвѫ де лаꙋдѫ ши де сꙋс-стригаре:
кѫнта-вою, ши ѱълмꙋй-вою домнꙋлꙋй. 7. Аꙋѕ' доамне гласꙋл
миеꙋ, кꙋ кареле стригаю. милꙋѧще-мѫ ши мъ аꙋѕь. 8. Ціе ѕѫсъ
инема ма, пре домнꙋл черка-вою; черкатꙋ-тѣꙋ фаца ма, фаца
та доамне черка-вою. 9. Нꙋ ꙟтоарче фаца та де мине, ши нꙋ
плека кꙋ мѫніе дела шербꙋл тѣꙋ. аџюторю ꙟ (! l. ꙟм) фій, нꙋ мъ
лепъда, ши нꙋ мъ пъръсѫ, дꙋмнъѕѣꙋл' мѫнтꙋиторюл миеꙋ.
10. Къ тать-миеꙋ, ши манкъ-ма мъ пъръсѫрѫ, ѩръ домнꙋл'
м'аꙋ пріймит. 11. Лѧџе пꙋнеми доамне ꙟ калѣ та, ши повъца-
ѕъ-мѫ пре къраре дирѣптѫ, пентрꙋ пизмашій міей. 12. Нꙋ мъ
лепъда ꙟ сꙋфлетеле кърора ѫм сꙋпърѫ; къ съ скꙋларѫ сꙋпра
ма мъртꙋрій неднрепць, ш'аꙋ минцитꙋ-ш недирептатѧ шіе.
13. Креѕ' а веда бꙋнꙋриле домнꙋлꙋй пре пъмѫнтꙋл віилѡр.
14. Рабдѫ пре домнꙋл; ꙟбърбътѣѕъ-те, ши ꙟтърѣскѫ-сѫ ине-
ма та, ши рабдѫ пре домнꙋл.

Psalm 40. (Fol. 50b—51a.)

ꙟ сфършит ѱалом лꙋи Давид м҃.

1. Феричитꙋ-й чела че ꙟцълѧџе спре мишел ши съръйманъ,
ла ѕꙋѫ кꙋмплитѫ избъвн-л-ва домнꙋл. 2. Домнꙋль фери-л-ва, ши
вниѧ-л-ва, ши феричи-л-ва пре пъмѫнть, ши нꙋ-л ва да пре ꙟсꙋль
ꙟ мѫнꙋле пизмашилѡр лꙋй. 3. Домнꙋль аџꙋта-ва лꙋй ла патꙋль
боалей лꙋй; тот стратꙋль лꙋй ꙟторсѣшь ла боала лꙋй. 4. Еꙋ
ѕѫшь: доамне, милꙋѧще-мѫ, тъмъдꙋѧще сꙋфлетꙋль миеꙋ, к'ам
грешит ціе. 5. Пизмашіи мией ѕѫсърѫ рѧле міе: кѫндь ва мꙋри
ши съ піѧе нꙋмеле лꙋй? 6. ши ꙟтра съ ваѕѫ. ꙟ зъдар гръѧ:
инема лꙋй аꙋ адꙋнат фъръ лѧџе шие. ешїѧ афарѫ ши гръйѧ
депреꙋнѫ. 7. асꙋпра ма шопотіѧ тоць пизмашій мией, асꙋпра
ма кꙋџета рѧле міе. 8. Кꙋвѫнт' кълкъторю де лѧџе пꙋсърѫ
сꙋпра ма, даръ чела че доарме аꙋ н'а адаѡџе а съ скꙋла? 9. Къ
даръ ши ѡмꙋл пъчій мѧле ꙟ каре недеждꙋѩм, каре мѫнка
пѫйна ма, мърит-аꙋ асꙋпра ма піѧдекѫ. 10. Тꙋ дарѫ доамне,
милꙋѧще-мѫ ши скоалъ-мѫ, ши вой плѫти лѡр. 11. ꙟтр'ачаста
кꙋноскꙋю къ врꙋсѣши-мѫ, къ нꙋ с'а бꙋкꙋра пизмашꙋл міеꙋ де
мине. 12. Иаръ пре мине пентрꙋ неръꙋтатѧ спрежиниш ши мън-
търниш денаинтѧ та ꙟ вѣч. 13. Бл҃свить домнꙋль дꙋмнъѕѣꙋль
лꙋи Израил, де ла вѣкь ши пънъ ла вѣкь: фіе. фіе.

Psalm 97. (Fol. 125a — 125b.*)

Ѱалѡм лȣи Давид ч͠з.

1. Кѫнтáць д͠нлȣй кѫнтекь нóȣ, къ минȣнáте фѧче д͠нль. мѫнтȣйт-аȣ пре ꙟс дирѣпта лȣй шѝ брáцȣл' чел с͠нт' а лȣй. 2. Кȣноскȣ́тѫ фа́че днль мѫнтȣйнца са, денаинтѧ лимбилор аȣ дескоперит дирептáтѧ са. 3. Ꙗдȣ́с-аȣ амйнте де мйла са лȣй Іáкѡв, шѝ адевáра сà кáсїй лȣи Ізраил. възȣ́рѫ тóате хотá-рѫле пъмѫнтȣлȣй избѫ́нда дȣмнъѕѣȣлȣи нострȣ. 4. Стригáць алалáгмѡ́н' лȣй дѕъȣ тѡт пъмѫнтȣл', кѫнтац ши въ бȣкȣ-раць шѝ ѱълмȣйц'. 5. Ѱълмȣйц' д͠нлȣй ꙟ чѧ́терѫ, ꙟ чѧтере шѝ глас де ѱалѡм. 6. Ꙟ бȣ́чине ферекáте, шѝ кȣ глас де бȣ́чинѝ де корнь. алалагмȣнѝ денаинтѧ ꙟпърáтȣлȣй д͠нлȣи. 7. Клътѣ-скъ-сѫ мáрѧ шѝ плйнȣл ей, лȣ́мѧ ши тóц' кáрїй лъкȣиц ꙟтр'ѫнсѫ. 8. Пърáѡле тропотй-вѡр' кȣ мѫнȣле депреȣ́нѫ, мȣ́н-цїй бȣкȣрá-съ-вѡр'. 9. Де фáца д͠нлȣй, къ вйне, къ ва венѝ съ цю́дече пъмѫнтȣл'. цюдекá-ва лȣмѧ пъмѫ́нтȣлȣй кȣ дирептáте, шѝ попóаръле кȣ дирептáрюл.

Psalm 125. (Fol. 167a — 167b.)

Кѫнтекȣл трѧпчелѡ́р. р͠ке.

1. Кѫндь аѓ ꙟтóаѓче д͠нль прáда сїѡ́нȣлȣй, не фѧчем ка мѫнгъѧ́цїй. 2. Ꙗтȣ́нчѧ съ ꙟплȣ̀ де бȣкȣрїе рóстȣл' нóстрȣ, шѝ лимба ноастрѫ де веселїе. атȣ́нче вѡр ѕѫ́че ꙟ пъгѫни: мърйт-аȣ д͠нль дѣ фáчерѧ кȣ дѫншь. 3. К'аȣ мърйт' д͠нль дѣ фá-черѧ кȣ нóй, фáптȣ-нѣм веселиндȣ-не. 4. Ꙟтóарче д͠не, прáда нóастрѫ, ка пърáѡле ꙟтр'аȣстрȣ. 5. Кáрїй сáмънѫ кȣ лáкръми, ꙟ бȣкȣрїе вѡр сѫчерà. 6. Ꙟблѫ́ндь ꙟблà, шѝ плѫнцѧ̀, арȣн-кѫнд' съмѫнца лѡр. ꙗръ венидь вѡр' венѝ кȣ бȣкȣрїе, стрѫн-гѫ́ндь мѫнȣнкѧ̀леле сáле.

Ruga Anniĭ: I Regum cap. II, v. 1 — 10. (Fol. 195b — 196b.)

Рȣ́га Ꙗннїй мáйчий лȣй Самойль прор͠кь. а͠. ꙟтѣе ꙟпъръцїе глáва в͠. пѣсн а трéѧ.

1. Ꙟтъритȣ-с'аȣ инема мѧ̀ де д͠нль, с'аȣ нълцá (! l. —цат) кѡрнȣл мюȣ де дѕъȣль мюȣ; лърцйтȣ-с'аȣ рóстȣл' мюȣ сȣпра пизмáшилѡр мюй, м'ам' веселйть де спъсéнїѧ тà. 2. Къ нȣ́ асте

*) cf. 1577.

свнть кꙋмꙋ-й домнꙋль, шй нꙋ асте дирепть кꙋмꙋ-й дѕъꙋл нострꙋ, ниче асте свнть май мꙋлт де тине. 3. Нꙋ въ лъꙋдарець ниче гръиреці налте ꙟ мѫндрѧце, ниче съ ѩсѫ маре кꙋвѫнтаре динростꙋль вострꙋ. къ дѕъꙋ-й ꙟцълепчюнилѡр дмнь, шй дѕъꙋ гътиндь ꙟчепътꙋрнле сале. 4. Аркꙋль пꙋтѧрничилѡр аꙋ слъбит. шй непꙋтинчошїй съ ꙟчинсърѫ кꙋ пꙋтѧре. 5. Чей плині де пѫйне съ скъѕꙋрѫ шй флъмѫнѕѫй дескълекарѫ пъмѫнть. къ стѣрпа нъскꙋ шапте, шй чѧ мꙋлтѫ ꙟ кꙋконї слъбй. 6. Днль оумоарѫ шн 'нвїѧѕѫ, пꙋгоарѫ ла ѩд шй сꙋе. 7. Днль месерїѧѕѫ шн богъцѧще, смерѧще шн 'налцѫ. 8. Ръдикѫ де ла пъмѫнть пре мишел, шн дин гꙋною скоалѫ пре чель неавꙋт. ка съ-л посъдѣскѫ кꙋ пꙋтѧрничїй нъродꙋлꙋй, шй скаꙋнꙋлꙋн слъвїн мощениндꙋ-л. дѫндь фъгадѫ рꙋгъторюлꙋи, ш'аꙋ блсвит анїй дирептꙋлꙋй. 9. Къ нꙋ съ ва ꙟтърй пꙋтѧрникꙋл бърбат кꙋ търїѧ са. днль слаб ва фаче пизмашꙋл съꙋ. днль свнть. Нꙋ съ лаꙋде ꙟцълептꙋл кꙋ ꙟцълепчюнѧ са, шй нꙋ съ лаꙋде пꙋтѧрникꙋл кꙋ пꙋтѧрѧ са, шй нꙋ съ лаꙋде богатꙋл кꙋ богъцїѧ са. Че дѣчаста съ съ лаꙋде каре съ лаꙋдѫ: ꙟтрꙋ съ причапѫ шн съ кꙋноаскѫ пре домнꙋл, шй съ факѫ џꙋдець шй дирептате пре мижлокь де пъмѫнть. 10. Днль съ сꙋй ꙟ черюрї, ш'аꙋ тꙋнат, ачела ва џюдека марџиниле пъмѫнтꙋлꙋй, дирепт фїиндь, шй ва да вѫртꙋте ꙟпърацилѡр ноѱри, шй ва 'нълца кѡрнꙋль христошилѡр съй.

LXXXI.

1682.

Вїаца шй петрѧчерѧ свнцилѡрь . . . . . . алꙋй Досоѳей митрополитꙋль Сꙋчавей. ꙟ типарница свнтей митрополїй ꙟ ѩшь . . . . влтѡ дела ꙟчепꙋтꙋль лꙋмїй ,зрч. мсца ѡктоври кз. дни. Дела нащерѧ Дмнлꙋй шй мѫнтꙋиторюлꙋй нострꙋ іс хс. лѣт ,ахпв.

(Folio, IV nepag. + 248 + 78 + 12 foĭ paginate, având cele din urmă paginatura 73—84.)

Гхерꙋль. (Fol. Ib.)

Стихꙋрї пре гхергїѧ Молдовей.

Капꙋль чел де бꙋѫрь а хїарѫ веститѫ,
Сѫмнѣѕѫ пꙋтѧре цѣрѫй несминтитѫ.

Прекѫтȣ-й де маре хіара ши бȣйкѫ,
Коарнеле'м' пъшȣне ла пъмѫнт ѫш плѣкѫ.
Де пре кіпь съ ваде бѫрȣль че-й плаче,
К'ар връ 'н тоатѫ крамма, съ стѫ цара'м паче.
Дм҃нль Дȣка водѫ дела х҃с аре,
Ѧџюторію пре стеммѫ шй феріницѫ таре
Чинстита крȣче; ши 'н часъ де нъвалѫ,
Ѧ лȣй х҃с майкѫ ни де сприжинѣлѫ.

Predoslovia a doua, câtră cetitorii. (Fol. IVb.)

Кътръ четиторї.

Кътръ юбитȣль четитѡрю сънътате.

Ѧ синаѯарюлȣй дм҃нѕъѧскѫ ши свн҃тѫ карте скоасѫ депре гречаще шй еллинаще дин' в҃і минае а с҃нтей бесарнчь. ши дин' кърцѫле вистарюлȣй бесаричїй пре лимбѫ рȣмѫнѣскѫ кȣ лȣнгѫ невоинцѫ, ши кȣ леѯикоане дѣцȣнись тълмъчитѫ. кȣ поѹта благочестивилѡрь шй лȣй Дȣмнъѕъȣ юбиць дм҃нїй църѫй Молдовей Іѡан Геѡрги Гика воевода. шй Стефань Василїе воевода. шй Евстратїе Дабижа воевода. шй Іѡан Дȣка воевода. шй Илїашь Ѧлеѯандрȣ воевода. шй Іѡан Стефань Петръ воевода. ши Іѡань Димитрїе Катакȣзинѡ воевода. ши мърїа са Іѡань Ѧнтонїе Рȣсеть воевода. шй кȣ поѳа дȣмнилѡрь сале, чинстицилѡрь боарїй църѫй. ѧтр'атѫта лȣнгѫ време скрїиндь ши тълмъчиндь, кѫте ам пȣтȣть бирȣй ѧ ачещь вачь грей а църѫй, абеа кȣ мȣлт' греȣ ам' скрись шй ачастѫ свн҃тѫ карте, де ѡ амь тълмъчить рȣмънаще пре лимбѫ простѫ; кара юбицїй лȣй Дм҃нѕъȣ ши чинстиць четиторї кȣ драгь съ ѡ примиць шй съ ѡ четиць фъръ ȣрѫть. къ нȣ спȣне ѧтр'ѫнсѫ де петрекѣнїиле шй пȣтериле ѧпъраціѫлѡрь, шй а кесарилѡрь, ш'а кранилѡрь ш'а дм҃нилѡрь; ниче де витежїиле ши избѫндиле хатманилѡрь; ниче де невоинцеле витежилѡрь ши гхѫръцѫлѡрь лȣмещь; че де невоинцеле шй бирȣинцеле шй избѫндиле а витежилѡрь ѧпъратȣлȣй ши дм҃нлȣй череськ. дѣкърора невоинце ѧџерїй съ минȣнѣѕѫ, кȣм' ей пȣтȣрѫ де съ невоирѫ, ши бирȣирѫ а бате ръзбой аша де минȣнать престе тоатѫ минȣна, шй чинстить престе тоатѫ чинста. кариле дм҃нѣ-воастрѫ четиндȣ-ле ѧн тоате ѕѫле, вец' ѧндȣлчи сȣфлетаще ка ѧ раюль адевърать а свнцїий сале. шй ѧтѫй съ помениц шй съ мȣлцъ-

мйц' благочестйвилѡрь дмнї . шй пре нόй ꙟкѫ нѹ ѹйтáць дела свнтѫ рѹ́га дѹмилѡрь-вόастре.

Septemvrie 1. Despre Indiction. (Fol. 1a.*)

Кѹ Дмнѕъѹ ꙟчѧпемь пролόацеле тѹтѹрόрь свнцилорь.

Лѹ́на лѹ́й Септéврїе аре л де ѕѫле . ѕѹ́а аре вї чáсѹри . шн нόаптѧ аре вї чáсѹри.

Ѧстъѕь ѕѹ́а ꙟтъи, асте ꙟчепътѹ́ра Інднктиѡ́нѹлѹй, адекѫ анѹлѹй нόѹ аѹ тѫнърь.

Трéбѹе а щй къ Інднктїѡ́нѹль ꙟл' пръзнѹ́ѧще бесѣ́рнка лѹй Дмнѕъѹ дин вътрѫ́ни лѹꙟндь ѡбичнѫ . къ ла рѫмлѧ́ни асте рѫндѹл', де'нчéпъ анѹль дин Інднктїѡн . шй Інднктїѡн пре лймба лѡр съ ѕѫче, порѹ́нкѫ шн аръттъторѫ . шй ꙟкѫ, дерепчѐ, къ'нтр'ачáстъ ѕѫ аѹ ꙟнтрáт' Дмнль нострѹ Іс . Хс . ꙟ бесѣ́рнка Іоудéилѡрь, шн дѫндѹ-й кáртѧ Исаиеи пророкѹль, дешкисѫ ш'афлъ оунде ерà скрйсь : Дхль Дмнлѹй сѹпра мѧ, прнн кареле аѹ оуисѹ-мѫ, а бине вестѝ мѧ́серилѡрь аѹ тримисѹ-мѫ: а тъмъдѹ́й чéи ꙟфрѫнць кѹ инема; а стригà пръдáцѫлѡр, слобоѕѫ́ре, шй ѡрбилѡр, ведѫ́ре; а тримúте пре чéй здробиць ꙟ слобоѕѫ́е, а стригà анѹль Дмнлѹй прїимúть . дачїѧ дѫндь кáртѧ ла слѹгѫ шй шеѕѹ де ѕѫсѫ, къ астъѕь с'аѹ ꙟплѹ́ть скриптѹ́ра ачáста ꙟ оурéкиле вόастре . кѫндь съ мирà шй нъроделе де кѹвинтеле че ешїѧ дин прѣ свнть рόстѹль свнцїи сáле.

Noemvrie 6. Părintele Luca. (Fol. 110b.)

Нοéврїе ѕ.

ꙟтр'ачáсташ' ѕѫ поменирѧ прѣкѹвїѡсѹлѹи пърйнтеле нόстрѹ Лѹкà.

Ѧчéста фернчúтѹль Лѹкà тръгѫндѹ-сѫ дин' четáтѧ Тавроменїе, дин' цáра Сицéлїей, ꙟн тѫнърѫ вѫ́рстѫ де нї ай, пѹ́рѹрѧ съ зъбъвїѧ лà свнта бесѣ́рнкѫ, шн аскѹлтà свнтеле чнтéнїй шн ꙟнвъцътѹ́рнле лѹй дмнѕъѹ, аѹѕѫндѹ-ле шй фъкѫндѹ-ле . шй кѫндь врѹрѫ пърйнцїй съ-ль ꙟнсόаре, ель съ скѹлѫ нόаптѧ, шй съ дѹсѫ ла лόкь неꙟмблáть шн некъл-

*) cf. 1675, mai sus pag. 221.

кáт', де лъкꙋй кꙋ хéрнле. ши̑ м̃ де ꙅѫле ꙟмплꙋ немѫнкáть; с'аꙋ сподобит' а ведѧ свн҃тль ꙟнџерь ши̑ а фи̑ сокотúть. ши̑ мáрсѫ ла ѡ свн҃тѫ мънъстúре дѐ съ кълꙋгърй. ши̑ кꙋ май áспрѫ петрѧчере съ сꙋпꙋ́сѫ, а трéѧ ш'а пáтра ꙅѫ гꙋстѫндь пѫ́йне кꙋ апѫ, ши̑ трꙋ́пꙋль нúче лѣкь ѡдихнúндь. ши̑ ашѧ петрекѫ́ндь н҃ї лꙋ́нї, съ скꙋлѫ кꙋ оун' кълꙋгърáшь, ши̑ мáрсѫ ꙟн мꙋ́нтеле Єтнúй, хрънúндꙋ-сѫ кꙋ бꙋрꙋѧ́неле чѐ съ фъчѧ аколѧ. ши̑ пентрꙋ̀ невóѧ трꙋпꙋлꙋи дормїѧ пꙋцѫнтéль, кꙋлкѫндꙋ-сѫ нꙋ́май ꙟнтр'о къмѧше, ши̑ дескꙋ́лць. шї-й ерà хотáрꙋль ши̑ дерептáрюль, де нꙋ́ ешїѧ дин' килїе пънѫ нꙋ́ четїѧ ѱълтúрѧ тóатѫ. [margin. ши̑ дачїѧ дерептáрюль лꙋй трéтїи чáсь] ши̑ дачїѧ че май ръмѫнѧ де ꙅѫ, лꙋкрà пънъ ла ал шѧсе чáс, ши̑ дачїѧ съ грижїѧ де пꙋцѫнѧ гꙋстáре, ши̑ дачїѧ цънѧ оустáвꙋль че авѧ де ръмъшúцѫ. ши̑ ашѧ невойндь с'аꙋ сподобúть де дáрь делà дмн҃зъꙋ. ши̑ дезлегà ши тълкꙋѧ кꙋвúнте грѧле ши нелéсне кꙋпрúнсе ла принчепꙋ́ть, атѫта кѫть съ мирà оунїй де ꙅѫчѧ: де ꙋ̀нде щїе кáрте ачéста неꙟнвъцáть? дачїѧ дин' порꙋ́нкѫ де ла дмнꙅъꙋ съ дꙋ́сѫ ла оун лѡ́кь ши стрѫнсѫ в҃ї кълꙋгърáшь, пꙋртѫндꙋ-ле грúжѧ. ши̑ пентрꙋ ачéста принлежь мáрсѫ ши̑ ла цр҃иград'. ши̑ кꙋтрїерѫндь лъкꙋйнцеле кълꙋгърéщї, ши дѫндꙋ-сѫ ꙟн вѡрóавѫ кꙋ пърúнцїй сънтóарсѫ де мáрсѫ пънѫ ла корúнѳь. шин'тр'оре-кáре ѡрáш' петрекѫнд' вр'о шѧ́пте лꙋ́нї, кꙋ пáче аꙋ ръпъѡсат.

Povestea proroculuĭ Jeremia. (Fol. 105a—106b.*)

ꙟнтр'ачѧ́лѧ ꙅѫле, гръй дмн҃ль кътръ Иеремїѧ ꙅѫкѫ́ндь: Иеремїѧ, скóалѫ де ешь дин' четáте ши̑ кꙋ Варꙋ́х, къ ıатѫ къ вой съ ѡ стрúк', пентрꙋ̀ мꙋлцѫмѧ пъкáтелорь кърора лъкꙋéскь ꙟтр'ѫнсѫ, къ рꙋ́гиле вóастре сѫнт' кà нище стлъпї тáрї ши̑ въртóшь ꙟ мúжлокꙋл лѡр ш'а четъцѫй, ши̑ кà оун̑ зъїдю де адамáнт' де ѡ'нкꙋ́нцюрѫ; пентр'ачѧ́ ешúць афáрѫ динтр'ѫнсѫ майнте пънѫ нꙋ 'нкꙋ́(н)цꙋрѫ Халдéний. ши̑ гръй Иеремїѧ: рѡ́гꙋ-мѫ дмн҃е, дъ вóе шéрбꙋлꙋй тѣꙋ съ гръıаскѫ наинтѣ свн҃цїй тáле. шї-й ꙅѫсѫ дмн҃ль: гръѧще. ши̑ ꙅѫсѫ Иерїмїѧ: дмн҃е, дáй четáтѧ ачáста ꙟ мѫна Халдéилѡр, ши̑ с'орь лъꙋдà къ пꙋтéрѫ наинтѧ свн҃цїий тáле; дмн҃е, дѣка-й вóѧ тà, май бúне съ съ стрúче де мѫна свн҃цїй тáле, де кѫт' де Халдéй.

---

*) cf. maĭ sus pag. 147 urm.

ши ѕѫсѫ д҃мѕѫꙋ : тꙋ те скоалѫ де ешь, къ ей нꙋ с'орь лъꙋда̀; къ де нꙋ ле вою деш'киде еꙋ, ей н'ор пꙋта ꙟтра̀. пасѫ ла Варꙋх де-й спꙋне, ши ла ал шѧсе часъ де ноапте съ веницъ ла зидюль четѣцѫи, де-ц' пръви ши-ц' веда̀, къ де нꙋ ле вою дешкиде еꙋ, ей н'орь пꙋта̀ ꙟнтра̀. ши мѧрсѫ Иеремїѧ де спꙋсѫ лꙋи Варꙋхъ. ши ꙟнтрѫнд ꙟ бесѧрикѫ'ш рꙋмпсъръ вешминтеле, ши-ш' пꙋсъръ църнѫ ꙟн капете, ши плѫнсъръ мꙋлть. ши съ дꙋсъръ де еширѫ. ши ла ал шѧсе часъ мѧрсъръ ла зидюрї, ши аꙋѕѫрѫ трѫмбите, ши венирѫ ꙟнџерїй дин' черю кꙋ фъклїй лꙋминате а мѫнѫ, ши стътꙋрѫ ла зидюриле четѣцѫй. ши дѣка-й възꙋрѫ, плѫнсъръ ши ѕѫсъръ : акмꙋ ведемь адевърать кꙋвѫнтꙋль ч'аꙋ ѕѫсь д҃мнѕъꙋ. ши рꙋгарѫ пре ꙟнџерї ѕѫкѫндь: рꙋгъмꙋ-вѫ, ꙟгъдꙋицъ, нꙋ стрикарецъ четатѧ пънъ вом' гръи лꙋи д҃мнѕъꙋ. атꙋнче гръи Иремїѧ ши ѕѫсѫ : рогꙋ-мѫ д҃мне, дѣ-мї вое съ гръескь наинтѣ та̀. ши ѕѫсѫ дѡмнꙋль : гръѧще. ши ѕѫсѫ Иеремїѧ : амꙋ д҃мне кꙋноскꙋмь, къ дай четатѧ пре мѫнꙋле пизмашилорь ей, ши съ ва дꙋ҃че попорꙋль тъꙋ ꙟн Вавилѡнь; даръ че вом фаче кꙋ свителе васе? ши ѕѫсѫ д҃мнѕъꙋ : дѣ-ле пъмѫнтꙋлꙋи пре мѫнѫ, шї-й ѕѫ : аскꙋлтѫ пеминте гласꙋль зндиторюлꙋй тъꙋ, че тѣꙋ фъкꙋт' пре апе, че тѣꙋ печетлꙋит' ꙟ шѧпте времї *) ши дꙋпъ ачѧлѧ ѫц вей лꙋа̀ фръмсѧцѧ та, пъзѧще васеле слꙋжбей, пънъ ла ѡбръшенїѧ юбитꙋлꙋй. ши ѕѫсѫ Иеремїѧ : рогꙋ-мѫ д҃мне, че вой фаче лꙋй Авимелехь, Еѳиѡпꙋлꙋй? къ мꙋлть бине аꙋ фъкꙋть шербꙋлꙋй тъꙋ, къ ель м'аꙋ скось дин' гроапа ча кꙋ тинѫ, ꙋнде мъ арꙋнкасъръ; ши н'аш врѧ съ ва҃ѕѫ перирѧ четѣцѫй, съ лѧшине, къ-й слабь де фире. ши ѕѫсѫ д҃мнль кътръ Иеремїѧ: тримите-ль ла вїѧ лꙋй Агрипа, ши ꙟн ꙋмбра мꙋнтелꙋи л'ой акопери-л (!) пънѫ кѫндь с'а'нтоарче попорꙋль дела робїе. ѧръ тꙋ, те дꙋ кꙋ попорꙋль тъꙋ ꙟ Вавилонь, ши петречь кꙋ дѫншїй, бине вестиндꙋ-ле пънъ-й вой ꙟнтоарче; ѧръ пре Варꙋхь съ-л' лѧшь ачїѧ. атꙋнче мѧрсъръ ꙟн бесѧрикѫ ши лꙋарѫ васеле бесѧричїй чѧле де слꙋж'бѫ, ши ле дѧдерѫ, ꙟн пъмѫнть, прекꙋмь лѣꙋ ѕѫсь д҃мнль. ши кѫндь фꙋ деминѣцѫ, ѕѫсѫ Иеремїѧ лꙋй Авимелехь : ѧ кошчюгꙋль фїюле, ши пасѫ ла вїѧ лꙋи Агрипа пре потика мꙋнтелꙋй, ши адо смокине пентрꙋ болнавїй попорꙋлꙋй; къ пре тине лї-й бꙋкꙋрїѧ, ши пре капꙋль тъꙋ слава лѡр. ши'ндатѫ мѧрсѫ; ши дѣка съ дꙋсѫ, съ лꙋминѫ ѕꙋа де соаре. адекѫ ши пꙋтѧрѧ Халдеилорь сѡсѫ, ши

*) Glosă marginală: шѧпте вѣч.

'нкѹнцѹрѫ Иерѹсалимѹль. шй бѹчинѫ мареле ꙟцерь грѣиндь: ꙟтрацй ꙟн четате, тоате пѹтериле Халдеинлор', ѩкъ вѫ с'аѹ дешкись порцѫле. атѹнче Іеремїѧ лѹѫ кеиле бесѣричїй, шй ешиндь дин четате афарѫ, ле арѹнкѫ наинтѧ соарелѹи шй ꙃѫсѫ: ѧ-ле ачѧста, шй ле пъзѫще пънѫ ла ꙃѹѹ (!) кѫндь те ва ꙟтреба дмнлъ дє дѫнселе; къ ной нѹ нѣмь афлать хар-ничь съ-ле пъзѫмь. дечи Иеремїѧ марсѫ ꙟн робїе кѹ попорѹл ла Бавилѡнь. ѩръ Варѹхь ешиндь дин' четате, ꙟтрѣ ла ѹн' мормѫнт', де шезѹ аколѡ. ѩръ Авимелехь дѣка кѹлѣсѫ смо-кинеле, съ фаче зъдѹв', шй'нтрѫ сѹпть ѹмбрѫ де копачь шй адормй пре кошчюгѹль кѹ смокинеле, де дормй ō де ай. ачаста фѹ кѹ порѹнка лѹй дмнꙃъѹ пентрѹ кѹвѫнть че аѹ ꙃѫсь кътрѣ Иеремїа, къ еѹ жл вой акоперй. ѩръ дѣка с'аѹ дещептать, ꙃѫсѫ: дѹлче ам' адормит шй пѹнцѫтел (! l. пѹ-цѫнтел) пентр'ачѧѧ ми-й ръѹ ла капь, къ нѹ м'ам' сътѹрать де сѡмнь. шй дескоперйндь сомокиниле (!) кѹрѫ лаптеле дин-тр'ѫнсе проаспете, ка денѩѹрѧ кѹлѧсе, шй ꙃѫсѫ: аш' май дормй пѹцънель, че мѩѹ ꙃѫсь съ сѫргѹеськь, шй де м'ой зъбъвй с'а скърбй, къ аѹ доарѫ нѹ-й зъдѹв' шй трѹдъ 'н' тоате ꙃѫле; че съ мѣргь май таре ш'ой дормй акась. шй лѹꙟндь кош-чюгѹль кѹ смокинеле, пѹрчасѫ ла Иерѹсалимь; шй адекѫ нѹ кѹ-ноща ниче четатѧ, ниче каселе, ниче а са касѫ, ниче пре ни-мерѧ кѹноскѹть нѹ веда, рѹде шй прїѧтинї шй попорѧнї щїѹць, пре ниме. шй ꙃѫсѫ: блсвит' дмнꙃъѹ, бѹйгѹйре м'аѹ ловит' астъꙃ'; нѹ-й ачаста четатѧ, м'ам' ръгъчить къ нѹ м'ам' сътѹрат' де сѡмнь. шй ешиндь афарѫ дин четате ѡ сокоти пре фъптѹрѫ шй пре сѧмне шй ꙃѫсѫ: динсѫ ачаста-й четатѧ, аѹ ръгъчитѹ-м'ам? шй ѩръш' ꙟнтрѫндь, черкѫ шй н'афлѫ пре ниме кѹноскѹть. шй ѩръш' ꙃѫсѫ: блсвит' дмнꙃъѹ, маре бѹйгѹйре м'аѹ ловить. шй ѩръш' ешй афарѫ, шезѹ мъх-нить, нещїиндь че ва фаче, шй пѹсѫ цѡс кошница кѹ смоки-ниле шй ꙃѫсѫ: аичѧ вой съ шеꙃ' пънъ кѫндь дмнꙃъѹ ва ръдика де пре мине бѹйгѹнчюна. шй ашѧ шеꙃѫндь, адекѫ венй оун' мошнѣгь бътрѫнь дин' царинѫ, шй съ скѹлѫ де-й ꙃѫсѫ: оункюле, спѹне-мї чине-й четатѧ ачѣста? бътрѫнѹль ꙃѫ-сѫ: Иерѹсалимѹль асте, фїюле. шй ꙃѫсѫ Авимелех: оунде асте Иеремїѧ преѹтѹль лѹй дмнꙃъѹ, шй Варѹхь чътецѹль, шй тот попорѹль четъцѫй, къ нѹ-й афлѹ? шй ꙃѫсѫ бътрѫнѹль: даръ тѹ нѹ ешь динтр'ачесть ѡрашь? даръ астъꙃ' ц'ай адѹсь аминте де Иеремїѧ де-л' ꙟнтребї? къ Иеремїѧ де ō де ай дѹс ꙟн Вави-лѡнь кѹ попорѹль тѡт', къ сѫнт' робиць де Навоходоносорь

ꙟмпъратъ; даръ тȣ ещї тѫнъръ, н'ай фост' нїчє нъскȣтъ атȣнче, шин'трєвї че н'ай май въѕȣтъ. шй аȣѕѫндъ ачаста Ꙗвимелєхъ, ѕѫсѫ: де н'ай хи бътрѫнъ ши н'ар хи пъкатъ, ѡмȣл' лȣи дмнѕъȣ, а пробръзѫ бътрѫнїи, тѧшъ циннѧ ръȣ; а че гръещь къ попѡрȣль ѧсте дȣсь ꙟн робїє ла Вавилѡнъ? къ де с'аръ хи дешкись порцѫле черюлȣи, съ пȣгоаре ꙟнџерїй лȣй дȣм'нъѕъȣ кȣ пȣтѧре шй кȣ стъпѫнїє, ꙟнкъ н'ар хи сосѫндъ ꙟ Вавилѡн ашѧ'м' припѫ ꙟнтр'о микѫ де врѧме, де денѣȣрѧ че м'аȣ мънат' пъринтеле миєȣ Ӏеремїѧ ла помѣтȣлъ лȣй Ꙗгриппа, ла пȣцѫнѧле смокине пентрȣ болнавїй, ш'ам' ацъпитъ пȣцѫнелъ дѣм дормит' сȣпть ȣмбрѫ де ȣм помъ, пентрȣ зъдȣвȣлъ, ши-м пърѧ к'ой хи зъбъвит', ам' дескоперитъ смокинеле шй тот' ле мерџѧ лаптеле кȣмъ лѣм' кȣлесъ. шй тȣ-м' спȣй къ-с' ѡаменїи дȣш' робї ла Вавилѡнъ. каȣтѫ де везъ смокиниле, къ астъѕъ м'аȣ тримисъ, астъѕъ лѣм' кȣлесъ. ѩръ бътрѫнȣлъ дѣка възȣ смокинеле ѕѫсѫ: ѡ фїюле! а праведник' ѡмъ, фичѡр ещь; н'аȣ врȣт' дмнѕъȣ съ-ц' арате пѧтима четъцѫй ачещїѧ съ нȣ те мъхнѣскѫ, шй ц'аȣ пȣсь асȣпрѫ бȣйгȣнчюнѧ ачаста; къ о де ай сѫнт' декѫндȣ-й попорȣль четъцѫй кȣ Иеремїѧ ꙟн Вавилѡнъ, ден' ѕȣа че ѩȣ лȣат ꙟ прадѫ. каȣтѫ де те'н'крѧде фїюле, къ нȣ-й ачела тимпъ, къ ꙟнкѫ пѫйнниле нȣ-с крескȣте ши врѧмѧ смокинелѡр н'аȣ сосѫт'. атȣнче Ꙗвимелєхъ с'аȣ дезмецѫт' ка дин' вецѫє, шй ѡглиндѫй вине пъмѫнтȣлъ шй помїй, ши ѕѫсѫ: блсвит дмнѕъȣл' черюлȣи шй пъмѫнтȣлȣи, ѡдихнѣла сфѧтлоръ дирепцѫлоръ. шй 'нтребѫ пре бътрѫнȣлъ, че лȣнъ-й ачаста. шї-й ѕѫсѫ: фъȣрарюлъ. шй даде бътрѫнȣлȣй смокине, ши съ дȣсѫ блсвиндȣ-лъ.

Noemvrie 24. Sf. Petru, episcopul de Alexandria. (Fol. 159a.)

Ноєврїє кд

ꙟтр'ачасташ' ѕѫ. помєнирѧ свтȣлȣй сщнно мчнкъ Петръ єпскопȣлъ де Ꙗлеѯандрїѧ.

Шй ашѧ съ дѧде сѫнгȣръ свнцїа са пре моарте. ѩръ тривȣнїй нѡаптѧ дѣка-л' лȣарѫ де нȣ щїѧ ниме, съ мирарѫ де некоинца лȣй, ши де помитика (!) а де пѡртȣлъ чел' чинстєш а кȣвѫнтȣлȣй шй ѡменїєй. шй дѣка-л дȣсърѫ ши сосѫрѫ ла лѡкȣл' чел де моарте оунде съ кѣмѫ вȣколон', ла каре лѡкъ ш'аȣ ѡбръшитъ майнайнте шй свнтл' Марко мченичїѧ,

съ рꙋгѫ слꙋжиторилорь де-л' лъсарѫ, пънъ ла мѡрмѫнтꙋл' свинтлꙋй апѡстоль, съ-ш' ѧ ертъчюне, ѕѫкѫндꙋ-й съ пъзаскѫ съ нꙋ принѕѫ вѣсте крещинїй. Шй дѣка марсе ла мормѫнть сърꙋтѫ мѡрмѫнтꙋль шй ка оунꙋй вїꙋ жй гръй кꙋ оумилени̇е: пърйнте, свинте еуглисте а деспꙋнториюлꙋй хс. шй мартора пꙋтимилорь лꙋй. пре тине тѣꙋ мънать хс. ꙟнтъи архїереꙋ шй пъсторю ачещїй четѣць, ꙟнтрꙋ карѧ ай стригат' кꙋвѫнтꙋль крединцей, шй ай плинить апостолѧще слꙋжба та, шй ай лꙋать ꙟн симбрїѧ невойнцелорь тале, мчиничаскѫ кꙋнꙋнѫ. Ꙗръ'и скаꙋнꙋль тъꙋ стътꙋ дїадохь, феричитꙋль Ꙗнїанось, дѧчїѧ Милїе. шй Димитрїе. шй Дїонисїе. шй Маѯим'. шй Ираклась. шй феричитꙋль Ѳеѡна кареле м'аꙋ крескꙋт'. шй дѧчїѧ ми с'аꙋ ꙟкреѕꙋт' шй мїе дела деспꙋнтѡрюль хс, свинта ачаста бесѧрикѫ, дѣм' стътꙋть дїадѡхь, съвай къ нꙋ-сь харникь. Шй динтр'ачела чась ам' ꙟсътать съ вѧꙋ пъхарꙋль свинцїий сале, съ-й фїꙋ партникь мѡрцѫй, съ-м' фършеск' калѧ дрꙋмꙋлꙋи кꙋ мѫченичїе; дечи пърйнте свинте, роагъ-те пентрꙋ мине, съ ѡбършескь шй еꙋ ачастѫ алергътꙋрѫ де невѡинцѫ, кꙋ нимѫ не'н'дѡитѫ; кѫ акмꙋ мъ дꙋкь съ бѧꙋ пъхарꙋль мѡрцѫй дмилꙋй хс. шй дау ꙟтр'акоперемѫнтꙋл' тъꙋ тꙋрма ачѣста че мїай дать дин'тъй. шй мъ рогь свинцїий тале, съ ѡ пъзещь фъръ пагꙋбѫ, кꙋ рꙋциле тале ла дмнѕъꙋ. Шй дѣка ѡбрьшй рꙋга съ скꙋлѫ дела мормѫнть, шй нълцѫндь мѫнꙋле кътръ черю ѕѫсѫ ашѧ: деспꙋнторюле іс. хс, фїюле сѫнгꙋрь нъскꙋть а немꙋриторюлꙋй шй не'н'чепꙋтꙋлꙋй пърин'те, аскꙋлтъ-мѫ пре ꙋнь пъкътось, шй нетрѧбникь шербꙋль тъꙋ, пѡтѡлѧщїѧ ꙗрна ачаста карѧ ꙟмвълꙋѧще бесѧрика та чѣ свнтѫ, премѧнѧще фѡртꙋна шй холбꙋра ꙟ линище лимпеде шй дꙋлче; шй съ фїе сѫнцеле мїеꙋ печате шй ѡбършїе гѡаней юбитей тале тꙋрме. къ блсвить еще ꙟ вачь. амин.

Шй ꙟтр'ачелашь чась съ рꙋга шй ѡ фнчѡарѫ че лъкꙋѧ апроапе де мѫченїѧ апостѡлꙋлꙋй. шй кꙋмь ш'аꙋ фършить полꙋнощница, аꙋѕѫ гласъ дин' черю ѕѫкѫндь: Петръ, ꙟчепътꙋрѫ апостѡлилѡрь, шй Петръ ѡбѫршїе мчиничилѡръ. каре лꙋкрꙋ с'аꙋ ꙟплꙋть атꙋнче; кѫ престе пꙋцѫнѫ врѧме стътꙋ ꙟпърат' мареле Кѡстантинь, ши съ потѡлирѫ гѡначїи бесѧричїи.

Шй дѣка-шь ѡбършй рꙋга свнтль, сърꙋтѫ мормѫнтꙋль апостѡлꙋлꙋй, шй архїерейлѡрь че ера акѡлѡ ꙟн цинтеримь, ꙟгрѡпаць. шй ашѧ с'аꙋ ꙟторсь кътръ тривꙋнї кꙋ ꙟфлоритѫ фацѫ шй стрълꙋминатѫ шй вѧселѫ, кꙋ лꙋминѫ фꙋлцерѫндь, неповестит'; кѫть съ мирарѫ шй съ спъмѫнтарѫ слꙋжиторїй.

шин'нтр'ачѣла часъ веніѧ ла ѡрашь ѡ фемѣе бътрѫнѫ ши кȣ ѡ финчоарѫ, адȣкѫндь в простирї ши д пїеи; кариле дѣка ле възȣ свнтль, кȣноскȣ къ лѣȣ трнмись дмнѕъȣ. ши ле ꙟмвъцѫ де ацернȣрѫ пїейле ла пъмѫнт', ши простириле*) дѣсȣпра. Ши ꙟнценȣнке престе ачѣль ацернȣт', ши фаче рȣгѫ мȣлцминдь (!) лȣи дмнѕъȣ, шин-ш' фаче крȣче ши съ дезбръкѫ де ѡмофорь. Ши голї грȣмаѕѫни съ плекѫ съ-л' тае. Ꙗръ слȣжиторїи фїиндȣ-ле скандълѫ де бȣнътата свнтлȣи, нȣ враꙋ ниче оунȣль съ мишче съ-л' тае, къ нȣ-и тръцѧ инема. Ꙗпои въѕѫндь къ съ фаче ѕȣѫ, съ темȣрѫ съ нȣ ѡбличаскѫ четъцанїи, ши ворь вени крещинїи де-ї ѡрь смнтн; съ воровирѫ ши пȣсърѫ кȣ тоцѫи къте чинчь галбенї, чине л'а тъѧ съ ѧ банїи тѡц'. Ши ашѧ оунȣль маи лаком' ла банї аȣ лȣат' банїи ши л'аȣ тъꙗть. Ши ꙟкълекарѫ де фȣцирѫ маи кȣрȣндь Єллїи (?) трнвȣнїи чеи ꙟмпърътещь ачѣꙗ кȣ испра́вѫ. Ꙗръ свнтль трȣпȣль мчникȣлȣи стътȣ мȣлт' часъ [ѡ минȣне!] дирептъ, пънъ марсѫ васта ꙟ тѡтъ ѡрашȣль; ши крещиний че пъзѫѧ ла темницѫ, дѣка аȣѕѫрѫ алергарѫ, ши дѣка възȣрѫ свнтль трȣпь, плѫнсърѫ мȣлт' ка пре пъринтеле съȣ чѣль юбиторїю де кȣкѡнї. Ши бочирѫ а че ръмасърѫ сърачь де дȣлчеле архїерєȣ. Ши с'аȣ стрѫнсь тѡт' ѡрашȣль ши цѫнȣтȣль, де прин' прецȣрȣль Єгипетȣлȣи; ши мȣлть плѫнсь фачерѫ глъсѫндȣ-сѫ де мерцѧ гласȣриле ꙟн сȣсь, а че съ скъпарѫ де пъринте. Ши тѡць съ силиѧ чине маи кȣрȣндь вѧ лȣѧ ѡ бȣкъцѧ дин хаинеле свнцїни сале де блсвенїе. Дечи къпетенїиле ꙟмфъшарѫ ꙟн прѡстириле ачѣле че прїимирѫ, де спрежинирѫ сѫнцеле свнцїни са(л)е, ши ꙟн мешинȣрї ꙟтр'ачѣла, шин-л' легарѫ бине стрѫнсь, темѫндȣ-сѫ съ нȣ дѧ жак нърѡдȣль лѧ свнтеле мѡщїи. Дечїꙗ оунїи ѕѫчѧ съ-л' дȣкѫ ꙟн цин'тиримȣль свнтлȣи апѡстоль Лȣкѧ съ-л' ꙟнгрѡапе, алцѫи лѧ свнтль Ѳеѡнѧ ч'аȣ фость даскаль свнтлȣи ши л'аȣ крескȣть. Ꙗръ чеи маи дѣ хирꙗ гътарѫ ѡ кȣрабїе, ши лȣарѫ пре свнтль де-л' дȣсърѫ лѧ ѡстровȣль че съ кꙗмѫ Левкада, къ ерѧ ачїи апроапе, шин'нгропарѫ пре свнтль 'н-а стѫнга парте ачѣни четъць, проводиндȣ-ль кȣ чин'сте ꙟн ке а лȣи Ноеврїе, ꙟн цинтиримȣль че ш'аȣ фъкȣть сѫнгȣрь свнтль; ꙟнсѫ манн'те пънъ а нȣ-ль дȣче ꙟн кȣрабїе, жл' дȣсърѫ ꙟнтѫи ꙟн свнта патрїерхїе, шин-л' пȣсърѫ ꙟн скаȣнь. Ши дѣка-л' възȣ нърѡдȣль ꙟн скаȣнь, съ потолирѫ де плѫнсȣрї, ши съ мѫнгъꙗрѫ въѕѫндȣ-ль ꙟ

---

*) Glosă marginală: мешинȣрї.

скáȣнȣл' свнтлȣй ѡл'тáрю, че съ кѣмѫ Сѵн'ѳрѡнон, скáȣнȣл' чéль влъдическь чé-й дȣпъ свнтль престѡ́ль, оун'де шѧ́де архїерéȣль кȣ влъдѝчїй ꙟн свнтль ѡлтáрю кѫндь слȣжéскь. Шѝ дѣка-л' възȣ́рѫ съ мѫнгъѩ́рѫ, къ пънъ ерà вїȣ ниче дѫнъ ѡарѫ нȣ́ л'аȣ възȣ́ть ꙟн скáȣнь съ шѧ́ѕѫ, че нȣ́май пре стéпена скáȣнȣлȣй; шѝ де мȣ́лте ѡрї кътрїѧ̀ клѝросȣль а чé нȣ съ сȣ́е ꙟ скáȣнь съ шáѕѫ кȣмȣ-й ѡбичѧ́юль. Шѝ дѫнъ ѡарѫ л'ѫнтребáрѫ кѫндь ерà вїȣ а чè нȣ бáгѫ сáмѫ чѝн'стѧ влъдѧ́скѫ, ꙟмбръкáть фїиндь ꙟн подóабеле патрїѧршéщь шѝ шѧ́де џѡс? Ѩръ свнціа сà лѣȣ ръспȣ́нсь: нȣ мъ силѝрець фрáцѫлорь, съ мъ сȣ́ю съ шéѕь ꙟн свнтль скáȣнȣль Сѵн'ѳронȣлȣй, къ фрѝкѫ шѝ кȣтрéмȣрь кȣпрѝнде сфлтль мїèȣ кѫндь мъ апропїéѕь лà свнтль скáȣнь; къ вѣѕь ѡ стрълȣминáтѫ шѝ дмнѕъѧ́скѫ пȣтѧ́ре шеѕѫндь ꙟн свнтль скáȣнь; шѝ еȣ де кȣ фрѝкѫ ши кȣ бȣкȣрїе мъ минȣнéѕь, нещїиндь чé воѭ́ фáче; шѝ пентр'ачѧ́ѧ шéѕь џѡс пре поднѡ́жїе, шѝ кȣ фрѝкѫ фъръ де сáмѫ. Чè ѩтѫ фрáцѫлорь къ в'ам' спȣ́сь шѝ съ нȣ́ вѫ мъхнѝць шѝ пѡпóрȣль съ нȣ́ сѫ мъхнѣскѫ шѝ съ мъ ѡсѫндѣскѫ. Ѩкъ в'ам' спȣ́сȣ-вѫ вѝна, шѝ мъ рóгь, кѫндь ми-ц' май ведѧ̀ фъкѫ́ндь ашѧ̀ съ нȣ̀ мъ сȣпърáць, че май вътрѡс съ'мвъцáць попорѧ́нїй съ нȣ́ сѫ мъхнѣскѫ. Дéчи пентр'ачѧ́ѧ сȣ́ирѫ свнтеле мóщїй ꙟн снтль скáȣнь а Сѵн'ѳронȣлȣй, съ-л' вáѕѫ съ ле пáе бѝне, де врѧ́ме че пънъ ерà вїȣ н'áȣ шеѕȣ́т'. Шѝ адȣ́сърѫ епскопїй пре Ѧхилла шї-й пȣ́сърѫ ѡмофóрȣлъ снтлȣй ши-л хиротонѝрѫ патрїархь, де лъигъ свнтль, прекȣ́мь сѫнгȣр мáреле Пéтръ аȣ ꙟмвъцáть пънъ ерà вїȣ. Дѧчїй мѧ́рсѫ кȣ тѡт събѡ́рȣл де л'аȣ проводѝть кȣ мáре чѝн'сте ши л'аȣ ꙟмфъшáть кȣ мѝрȣрї скȣ́мпе шѝ кȣ фѧ́ше кȣмь съ кáде, шѝ л'аȣ астрȣкáть ꙟн мормѫ́нть, че ш'аȣ гътáть, ла кáреле мȣ́лте минȣ́нї Дмнѕъéщь съ фѧ́черѫ шѝ съ фáкь ꙟнтрȣ слáва лȣй Хс. дмнѕъȣлȣй нóстрȣ.

LXXXII.

1683.

Апóстолȣл̓ кȣ дȣмнезъȣ свѫнтȣл .... ꙟ скаȣнȣл Митрополїй Бȣкȣрéщїлор, тѵпъриндȣ-сѫ ла анȣль де ла спъсéнїѧ лȣмїй . ҂ахпг.

(Folio, V nepag. + 199 foĭ paginate.)

Predoslovie. (Fol. IIa — IIIb.)

Іѡ Шербáнъ Катакозино Бъсърабъ Воевод . бж҃їю млⷭ҇тїю гпⷣръ земли Оуггровлахїйскои . Тоц чéй че сѫ вóр ꙟтъмплà а четѝ, ꙟтрȣ дмнȣл̓ сѫ сѫ бȣкȣре.

Дин пáтрȣ ачѣстѣ стúхїи сѣȣ фѫкȣть възȣта ачáста лȣме : ден фѡк, ден аер, ден апъ, ден пъмѫнть; ден пáтрȣ ѩр(ъ)ш̓ матéрїи асѣмене стúхїилорь сѫ фáче ши лȣмѣ чѣ мúкъ, ѡмȣль : ден сѫнџе, ден флéгмъ, ден хїѧре пълвúцъ, ши нѣгрѣ; ден пáтрȣ шѝ кȣвѫнтътóрȣль сȣфлет̓ ал ѡмȣлȣй сѫ вѣде а фѝ : ден мúнте, ден кипзȣѧлъ, ден кȣвѫнть, ши дин фантасїе; пáтрȣ кърци сѫ вѣдь а фѝ ши ꙟтрȣ тестаментȣль вéкю : лéџїле, истóрїиле, философїа, ши пророчїиле .... асѣмене ачéстора сѫ ꙟпартȣ ши кърцїле нóȣлȣй тестамéнть . ..... ачáстъ дáръ деспърцúре ꙟ пáтрȣ пърци а нóȣлȣй тестамéнть, фїéште кáре пáрте н'áȣ авȣть ѡсибúрѣ кáпетелѡрь дȣпъ рѫндȣѧла гречéскȣлȣй тѵпик, че ерà ръсипúт̓ ши амéстекáть ши кȣ невóе а гъсѝ а фїéште кърїѧ зѝ кáпь, че ерà сѫ-л̓ читѣскъ; фїúндь фоáрте кȣ невóе чититѡрилорь . де врѣме че, чéй че ꙟтъй аȣ тълкȣúть дмнезеѧска скриптȣръ чѣ нóаѡ, дȣпъ еллинїе спре а ноáстръ ꙟцелѣџере, н'аȣ сокотúт̓ ꙟпреȣнъ кȣ тълкȣúрѣ, сѫ пъзѣскъ ши ѡрѫндȣѧла елинéскȣлȣи тѵпúкь . ачáста възѫндь нои, кáрїй дин мúла лȣй дмнезъȣ, ши дела дмнезъȣ дѫндȣ-ни-сѫ ꙟ мѫнъ домнїѧ ши стъпѫнúрѣ цѣрѣй Рȣмѫнéщи, ши оурмѫндь стремóшилорь нѡщри; деспре тáтъ, мáрилорь Кантакȣзинéщи, кáрїй кȣ мáре фáчере де бúне с'аȣ арътáт̓ нѣмȣлȣй крещинескь; деспре мȣмъ чéлѡр, че мáри ши вéки сѫ поменéскȣ Бъсаръбещи; кáрїи ши ачéѧ ꙟтрȣ але лóрь врéмн, мȣлтъ невѡúнцъ аȣ арътáтъ спре чѣле бесеречéщи, шѝ спре ал-алте, кѫте сѫ адȣкь спре дмнезеѧска кредúнцъ, шѝ спре фолѡсȣль лъкȣиторилорь крещúни ай лѡкȣлȣй; мъкáрь къ нȣ асѣмене пȣтéрїи ачéлора фїúндь нóй,

ѩрѫ кꙋ пóхта дє бꙋ́нє фáптє лорь нꙋ́ нє дєпъртѣмь; дєрéпт᾽
ачѣѩ порꙋничит-амь а цїꙋ́цилорь шѝ ꙟвъцáцилорь, кáрїи с᾽аꙋ
ꙟтъмплáть, дáскали, дє аꙋ тълкꙋи́ть сфнта скриптꙋ́ръ чѣ
нóаѡ, спрє бꙋ́нъ ꙟцєлѣџирѣ лíмбїй ноáстрє, ши ѡ аꙋ ашъ-
зáть дꙋ́пъ ѡрѫндꙋѫла ши оурмáрѣ гречéскꙋлꙋй типи́кь; шѝ
ꙟтѣй с᾽аꙋ тълкꙋи́ть єѵглїилє, кáрє сѫнть ꙟ рѫндꙋѫла лéџи-
лѡрь, прєкꙋ́мь с᾽áꙋ зи́сь май сꙋ́сь. шѝ акꙋ́ма ѩръшь ши
чѣлѣ-л᾽алтє доáѡ пърци адєкъ: чѣ историчѣскъ, ши фило-
софѣскъ, карє сѫнть ачѣстѣ: фáптєлє апстѡлилор, кáрє съ
ꙟкипꙋéскꙋ истѡ́рїилорь, арътѫндь врéмилє ши лóкꙋрилє апстѡ-
личєшилѡрь кълъторíи. шѝ дꙋпѫ ачѣстѣ єпистѡлїилє сфници-
лѡрь апстѡли, кáрє съ адꙋ́кь ꙟтрꙋ ꙟкипꙋи́рѣ философїий...
.... ачѣстє трєй пърци алє нóꙋлꙋй тєстамєнть, кáрє съ ꙟки-
пꙋéскь прєкꙋ́мь с᾽áꙋ зи́с, лéџилѡрь, истѡрíилорь ши философíий,
кꙋ кáлє ши кꙋмь съ кáдє, прин порꙋ́нка ши кєлтꙋѫла нóастръ
сѣꙋ тълкꙋи́ть пѫнъ ꙟ съвършѝть, ши сѣꙋ пꙋс ꙟ типо-
грáфїѩ.

Faptele Apostolilor, cap. I, v. 1—8. (Fol. 1a—1b.)

Дин фáптєлє апстолилѡрь чтéнїє. глáва а. зачáло а.

1. Кꙋвѫнтꙋль чéль динтѣй адєкъ ам᾽ фъкꙋт, ѡ Ѳєѡ́филє,
пєнтрꙋ тóатє кáрє аꙋ ꙟчєпꙋ́т Іс а фáчє ши а ꙟвъцà. 2. пън ꙟ
зїѡа кáрѣ, порꙋни́чиндь апстолилорь прин дхꙋль сфнт᾽, прє
кáрїи аꙋ алéсь, с᾽аꙋ ꙟнълцáть. 3. кърора с᾽аꙋ шѝ пꙋс ꙟнаинтє
прє си́нє вїꙋ, дꙋп(ъ) пáтима са, кꙋ мꙋлтє сѣмнє, ꙟ патрꙋ зéчи
дє зи́лє, арътѫндꙋ-съ лор, шѝ ворбинд᾽ дє ꙟпрцїѩ лꙋи дмнє-
зъꙋ. 4. ши кꙋ дѫншїй пєтрєкѫндь, аꙋ порꙋчи́ть лѡрь: дин
Іерслимь съ нꙋ́ въ дєспърцици, чє съ ащєптаци фъгъдꙋи́нца
пърнитєлꙋй, кáрє аци аꙋзит дє ла ми́нє. 5. къ Іѡан адєкъ аꙋ
ботєзáть кꙋ áпъ, ѩръ вои въ вєци ботєзà кꙋ дхꙋль сфнть. нꙋ
дꙋпъ мꙋлтє ачѣстє зилє. 6. ѩръ єй адꙋнѫндꙋ-съ, ꙟтрєбà прє
дѫнсꙋль, грълндь: дмнє! аꙋ ꙟтрꙋ ачéсть ань вєи съ ток-
мéщи ꙟпрцїѩ лꙋй Іиль? 7. ѩръ (єл) зи́сє кътръ дѫншїй: нꙋ
ѥстє вóаѡ а щѝ анїи, аꙋ врéмилє, кáрєлє тáтъль аꙋ пꙋс ꙟтрꙋ
а сà пꙋтѣрє. 8. чє вєци лꙋà пꙋтѣрѣ а дхꙋлꙋй сфнт᾽, кáрєлє ва
вєнѝ спрє вóй, шѝ вєци фѝ мїє мъртꙋрíи, ꙟ Іерслимь, ши ꙟ
тоáтѫ Іꙋдéа, ши Самáрїа, ши пѫнъ ла мáрџинѣ пъмѫнтꙋлꙋй.

Cartea I către Corintenĭ, cap. X, v. 12—22. (Fol. 53a—53b.)

Кътръ Коринтѣнн а кърцїй сфнтȣлȣй апстоль Павель чтенїе.
кап . ı . зач . рме.

12. Фрацилѡрь, кȣй съ паре къ стъ, съ кауте съ нȣ казь.
13. къ испитирѣ пре вой нȣ в'аȣ ажȣнсь фъръ нȣмай ѡменѣскъ;
ѩръ крединчось (ѩсте) дмнезъȣ, кареле нȣ ва лъса пре вой а
въ испити, май мȣлть де каре нȣ пȣтец; чѐ ꙟпреȣнъ кȣ испита
ва фаче ши избънда, ка съ пȣтец вой ръбда. 14. дрепть ачѣа
драцїй мїен, фȣџиц де слȣжба идолилорь. 15. ка ꙟцелепцилѡр
гръескь . жȣдекаци вои че гръескь еȣ. 16. потирȣль блгословенїи
кареле блгословим, аȣ нȣ е ꙟпреȣнарѣ сънџелȣй лȣй хс? пъйнѣ
карѣ фръңџемь, аȣ нȣ ѩсте ꙟпреȣнарѣ трȣпȣлȣй лȣй хс? 17. къ
ѡ пъйне, оунь трȣпь мȣлци сънтемь, къ тоци дентр'о пъйне
не ꙟпъртъшим. 18. ведец пре Іслль дȣпъ трȣпь . аȣ нȣ чеѧ че
мънѣнкъ жъртфеле сънть пърташ ѡлтарюлȣй? 19. чѐ даръ вои
зиче: къ идолȣль ѩсте ѡаре че, аȣ чее жъртфъ идолȣлȣй ѩсте
че ва? 20. че къч чѣле жертвескь лимбиле, драчилѡр жърт-
фескь, ѩръ нȣ лȣй дмнезъȣ; ѩръ нȣ воӏю пре вои съ фиц
драчилор пърташ. 21. нȣ пȣтец бѣ пъхарȣль дмнȣлȣй ши пъ-
харȣль драчилорь; нȣ пȣтец мѣсей дмнȣлȣй пърташ съ фиц,
ши мѣсей драчилор. 22. аȣ ꙟвита-вомь пре дмнȣль спре мънїе?
аȣ май тари де ель сънтемь?

Cartea I către Thesalonicenĭ, cap. I, v. 6—10. (Fol. 93b.)

Кътръ Солȣнѣни а кърцїи сфнтȣлȣи апстѡл Павель чтенїе.
кап . а . зач . сѯг.

6. Фрацилѡрь! оурмътори ноаѡ аци фѡсть ши дмнȣлȣй,
прїиминдь кȣвънтȣл' ꙟтрȣ скърбъ мȣлтъ, кȣ бȣкȣрїѧ дхȣлȣй
сфнть. 7. атъта, кът ац фость вѡй кип тȣтȣрор челор че кредѣ
ꙟ Макидонїѧ, ши Ахаїѧ. 8. къ дела вѡй съ скорни кȣвънтȣль
дмнȣлȣй, нȣ нȣмай ꙟ Макидѡнїѧ ши Ахаїѧ, чѐ ши ꙟ тоть
локȣл крединца воастръ, каре е кътръ дмнезъȣ с'аȣ ръшки-
рат, ꙟкът нȣ трибȣѧ съ гръим нои чева. 9. къ ей пентрȣ ной
вестескь, че ꙟтраре ам авȣт кътръ вой, ши кȣм в'ац ꙟторсь
кътръ дмнезъȣ де ла ïдоли, а слȣжи лȣи дмнезъȣ челȣи віȣ
ши адевърат. 10. ши а аштепта пре фїюль лȣй дин черюре, пре ка-
реле л'аȣ скȣлать дин мѡрци, пре Іс . каре не избъвѣще пре нѡй
дин мънїѧ чѣ вїитоаре.

Cartea către Ovreĭ, cap. I, v. 10 — II, v. 3. (Fol. 139b—140a.)

Кътрѫ ѡврѣи а кърцїи сфнтȣлȣй апстѡль Па́вель чтенїе.
кап. а зач. тд.

10. Динчепȣ́т' тȣ̀ дмне, пъмѣнтȣл л'а́й оурзи́т', ши лȣкрȣ-
рїле мѫйнелор та́ле сѫнть че́рюриле. 11. ачѣлѣ вѡр пери̇́, ꙗръ тȣ̀
ръмѫ́й, ши тѡа́те ка ха́йна съ вѡр ꙟвекѝ. 12. ши ка въшмѫн-
тȣль ле вей ꙟфъшȣрѫ̀, ши съ вор скимбѫ̀; ꙗръ тȣ̀ тѡ́ть
аче́ла ещи, шѝ анїй тѫй нȣ вор скъдѣ̀. 13. шѝ кърȣ́ѧ динѝтрȣ
ꙟџери аȣ зи́сь ѡаре-кънды: шезѝ де а дрѣпта мѣ, пънъ кънды
кою пȣ́не врѫжма́шїи тѫй ащернȣ́ть пичоа́релѡрь та́ле. 14. аȣ нȣ̀
тѡц сѫнть дхȣри слȣжитоа́ре, тримеш ꙟтрȣ слȣ́жбъ пе́нтрȣ
че́й че вѡр съ моценѣскъ мънтȣи́ре? [Кап. в.] 1. Пентрȣ ача́ста
май мȣ́лть съ ка́де но́аѡ, а аскȣлтѫ̀ че́лѡр че съ аȣ́дь, ка нȣ̀
ѡаре-кȣ́мь съ къде́мь. 2. къ де врѣме че фȣ̀ адевъра́ть кȣвѫн-
тȣль ка́реле е гръи́ть прин̀ ꙟџери; ши тоатъ къл'карѣ, ши
неаскȣлта́рѣ, аȣ лȣа́ть дирѣпть да́ре де пла́тъ. 3. нѡ́й кȣм
вѡм скъпѫ̀ негрижи́нды де атѫта мънтȣи́ре? ка́рѣ лȣꙟнды
ꙟчепȣ́т а съ вестѝ, де ла дмнȣл, прин̀ че́й че аȣ аȣзи́ть, ꙟтрȣ
но́й с'а́ȣ адевъра́ть.

LXXXIII.

1683.

Паримі́иле престе ань. типъри́те . . . . . кȣ̀ послȣша́нїѧ смери́тȣлȣй Досоѳей митрополитȣл . . . . . . влѣт зрча.

(4⁰ VII nepag. + 38 + 139 fol. + 56 pag. După pag. 38 și după 139 începe paginatură nouă.)

Joel, cap. II, v. 12—26. (Fol. 5a—5b.)

Дин пророчи́ѧ лȣй Іонл чте́нїѧ.

12. Ꙗча́сте ѕѫче дмнȣль: ꙟнто́рчецъ-вѫ спре мине динѝ тоа́-
тѫ и́немѫ во́астрѫ, кȣ̀ по́сть, шѝ кȣ плѫ́нсȣ̆, шѝ кȣ бѡ́ачеть.
13. шѝ въ рȣ́м'пець инемиле воа́стре, ꙗръ нȣ̀ ха́йнеле воа́стре, шѝ
въ ꙟто́арчець кътръ дмнȣл дмнъѕъȣл' во́стрȣ. къ мило-
сти́вь ши'ндȣра́ть ѧсте; лȣнг'-ръбдъто́рю, ши мȣлт'-милостив
шѝ къѧ́ще де ръȣтѫцѫле ѡа́меннлѡр. 14. чи́не щїе, кѫнда-и ва'и-
тоарче ши-й ва къй, шѝ ва лъсѫ̀ блсве́нїе дȣпъ си́не, жрѣтвѫ

шѝ пꙟꙋсь дмнлꙋи дѕъꙋлꙋи вóстрꙋ. 15. бꙋчинáць кꙋ̀ бꙋчинї ꙟн
сїѡн, свнцúць пꙋ́сть, стригáць слꙋ́жбѫ, адꙋнáц̓ нърѡдꙋл̓.
16. свнцúць бесѧ́рикѫ, алѧ́цець бътрѫнї, адꙋнáц̓ прꙋ́нчїй че сꙋг
ла цѧ́цѫ, ꙗсѫ мúреле днѝ къмáра сѧ̀, шн мирѧ́са днн къ-
мáра мúрелꙋй ей. 17. ꙟтре стéпене шн̓ѝтре ѡлтáрю съ плѫнгѫ
прéꙋцѫй шѝ чéѧ че слꙋжéскь дмнлꙋй, шѝ съ ѕѫкѫ : крꙋ́цѫ
дмне, нърѡ́дꙋль тъꙋ, шѝ нꙋ́ да ѡ́чнна тѧ̀ ꙟн ѡкáрѫ, съ ле
фíе мáй мáре пъгѫнїй. ка съ нꙋ̀ ѕѫкѫ ꙟн пъгѫнї : ꙋнде-й
дмнѕъꙋль лорь? 18. шѝ желꙋ̀й дмнл̓ пъмѫнтꙋл съꙋ ш'аꙋ крꙋ-
цáть нърóдꙋль съꙋ. 19. шѝ ръспꙋ́нсѫ дмнꙋл шѝ ѕѫсѫ попóрꙋлꙋй
съꙋ : ꙗка еꙋ вóю тримúте воáѫ грѫꙋл шѝ вúнꙋль шѝ (!) вець
сътꙋрѧ̀ де дѫнсе; шѝ нꙋ́ вой камáй дá-вѫ де ѡкáрѫ ꙟн пъ-
гѫнї. 20. шѝ сиверꙋль ѫл вою гонѝ де пре вóй шн-л вꙋй лепъдѧ̀
ꙟ пъмѫнть фъръ де апѫ. шн вою пїѧ́рде фáца лꙋй ꙟн мáрѧ
чѧ̀ динтѫй, шѝ дѡсꙋл лꙋй ꙟн мáрѧ чѧ̀ дѣпои, шѝ съ ва
сꙋѝ пꙋтрегáѧ лꙋй, шѝ съ ва иълцѧ̀ пꙋтóрѧ лꙋй, к'аꙋ мърит
дмнꙋль лꙋкрꙋриле сáле. 21. кꙋтѣѕѫ пъмѫнтꙋле, бꙋкꙋръ-те шѝ те
веселѧ́цїе, к'аꙋ мърúть дмнꙋль дѣ фáчерѧ. 22. кꙋтеѕáць добн-
тóачеле кѫмпꙋлꙋй, к'аꙋ ꙟмфлорúть кѫм'пїй пꙋстїей; къ лéм-
нꙋль ш'аꙋ скóсь плѡ́дꙋль съꙋ; вїѧ шѝ смокúнꙋль дѧ́дере търїѧ
лѡ́рь. 23. шѝ кꙋкóнїй лꙋй сїѡн въ бꙋкꙋрáць шн въ веселúць де
дмнꙋль дмнѕъꙋл̓ вѡ́стрꙋ, къ въ дѧде воáѫ бꙋкáте ꙟн дн-
рептáте, шн ва плоѧ̀ воáѫ плоѧ́е тимпꙋрїе шѝ търѕѫ́е ка шѝ
дин'тѣй. 24. шѝ съ ворь ꙟмплѧ̀ ариле де грѫꙋ; шѝ съ вор де
бúꙋ върсѧ̀ кълкъторнле де вúнь шѝ де ꙋнделéмнь. 25. шѝ вой
ꙟнтóрче де вой дѧ̀ воáѫ ꙟ лѡ́кꙋл̓ анилорь ч'аꙋ мѫнкáть лъ-
кꙋ́ста шѝ кър'ьбꙋ́шїй, шѝ пꙋрнчїи шѝ ѡмúда; пꙋтѧ́рѧ мѧ̀
ачѧ̀ мáре, кáрѧ ам̓ тримис ꙟн вóй. 26. шѝ вец̓ мѫн'кѧ̀ мѫн'-
кѫндь шѝ вец̓ сътꙋрѧ̀, шѝ вец̓ лъꙋдѧ̀ нꙋ́меле дмнꙋлꙋй дмнѕъꙋ-
лꙋй вóстрꙋ, кáреле фѧче кꙋ вóй минꙋнáте, шѝ нꙋ́ съ ва рꙋ-
шинѧ̀ нърѡ́дꙋл̓ миéꙋ ꙟ вѣчь.

Genesis, cap. I, v. 1—13. (Fol. 2a—3a.*)

Дела бúтїѧ чьтéнїѧ. глава а҃.

1. Ла'нчепꙋть фѧ́че дмнѕъꙋ чéрюль шѝ пъмѫ́нтꙋль. 2. ꙗръ
пъмѫ́нтꙋль ерѧ̀ невъѕꙋ́ть шн нетокмúть, шн 'нтꙋнѣрекь ѕъчѧ̀
дѣсꙋпра препъщїй, шѝ дхль лꙋй дмнѕъꙋ съ пꙋртѧ̀ дѣсꙋпра

*) cf. mai sus 1582, pag. 33—34 și mai jos 1688.

ѫ́пей. 3. ши ѕѫ́съ д҃мнѕъꙋ : фѣ-те лꙋми́нѫ; ши съ фѧ́че лꙋми́нѫ.
4. шѝ възꙋ̀ д҃мнѕъꙋ лꙋми́на, къ-й бꙋ́нѫ; шѝ деспърцѫ̀ д҃мнѕъꙋ
ꙟнтре ми́жлокь де лꙋми́нѫ, ши 'н'тре ми́ж'лок' де'нтꙋнѧ́рекь.
5. ши нꙋмѝ д҃мнѕъꙋ лꙋми́на, ѕꙋ́ѫ; ши'нтꙋнѧ́рекꙋль кемѫ̀ ноа́пте.
шѝ съ фѧ́че са́рѫ шѝ съ фѧ́че димине́цѫ, ѕꙋ́а ꙟнтъе. 6. шѝ
ѕѫ́сѫ д҃мнѕъꙋ : фѣ-те ꙟнвъртошинтꙋ́рѫ ꙟн мижлокꙋль апей.
шѝ съ фі́е деспърцѫндь ꙟн мижлокь де а́пѫ шѝ апъ, шѝ съ
фѧ́че ашѧ̀. 7. шѝ фѧ́че д҃мнѕъꙋ ꙟвъртошинтꙋ́ра; шѝ деспърцѫ̀
д҃мнѕъꙋ ꙟтре ми́жлокь де апа ка́рѧ ера де десꙋ́птꙋль ꙟн-
въртошинтꙋ́рїй, ши 'н'тре мижлокꙋль де апа чѧ̀ дѣсꙋпра ꙟвър-
тошинтꙋ́рїй. 8. шѝ кемъ̀ д҃ѕъꙋ ꙟвъртошинтꙋ́ра, че́рю; шѝ възꙋ̀
д҃мѕъꙋ къ-и би́не; шѝ съ фѧ́че са́ръ шѝ съ фѧ́че димине́цѫ
ѕꙋ́а а до́а. 9. шѝ ѕѫ́сѫ д҃мѕъꙋ : стрѫнгъ-съ апа чѧ де десꙋ́птꙋл
че́рюлꙋй ꙟ стрн(н)соа́ре ꙋ́нѫ ши съ съ ва́ѕѫ ꙋска́тꙋль, ши фꙋ̀
ашѧ̀. 10. ши с'аꙋ стрѫ́нсь апа чѧ̀ де десꙋ́птꙋль че́рюлꙋй ꙟ стрън-
сꙋ́рнле са́ле, шѝ съ ивѝ ꙋска́тꙋль, шѝ кемъ̀ д҃мнѕъꙋ ꙋска́тꙋль,
пъмѫ́нть; ꙗ́ръ адꙋнъту́риле апелорь ле кемъ̀ мѣ́рї; шѧ̀ (! l. ши)
възꙋ̀ д҃мнѕъꙋ къ-й би́не. 11. шѝ ѕѫ́сѫ д҃мнѕъꙋ : ръсаде пъмѫ́н-
тꙋл бꙋ́рьꙗ́нѫ де ꙗрбѫ, съмънѫ́ндь съмѫ́нцѫ, пре рꙋ́дѫ ши пре
съмънътꙋ́рѫ; шѝ ле́мнь де роа́дѫ че фѧ́че поа́ме, кърꙋѧ-й съ-
мѫ́нца лꙋй ꙟтр'ѫ́нсꙋль пре рꙋ́дѫ пре пъмѫ́нть . шѝ фꙋ̀ ашѧ̀.
12. ши скоа́сѫ пъмѫ́нтꙋл бꙋ́рьꙗ́нѫ де ꙗ́рбѫ, съмънѫ́ндь съмѫ́н-
цѫ пре рꙋ́дѫ, шѝ пре съмънъчю́не, шѝ ле́мнь родито́рю, фъ-
кѫ́ндь роа́дѫ, кърꙋѧ-й съмѫ́нца лꙋй ꙟтр'ѫ́нсꙋль, пре рꙋ́дѫ
пре пъмѫ́нть, ши възꙋ д҃мнъѕъꙋ къ-й би́не. 13. ши съ фѧ́че
са́рѫ, ши съ фѧ́че димине́цѫ, ѕꙋ́а а тре́ѧ.

Isaia, cap. III, v. 1—14. (Fol. 10a—10b.)

Ден пророчи́ѧ Исаи́ей чьтенїѧ.

1. Ꙗка д҃мнито́рюль д҃мнꙋль Саваѡ́ѳ, ва̀ лепеда̀ дела̀ Ию-
де́а, шѝ дела̀ Їерꙋсали́мь вѫртꙋчо́сь шѝ вѫртꙋчо́асѫ, вѫртꙋ́те
дѐ пѫ́йне, шѝ вѫртꙋ́те де апѫ. 2. оурїѧ́шь, ши вѫртꙋчо́сь, шѝ ѡмѝ
войникь, шѝ џꙋдекъто́рю, ши проро́кь, шѝ кибзꙋито́рю, шѝ бъ-
трѫ́нь. 3. шѝ чинѕъчѧ́рю, ши минꙋна́ть сфътꙋито́рю, ши мъ-
е́стрꙋ тъсла́р ма́ре, ши'н'цъле́пть аскꙋлтъто́рю. 4. шѝ вѡ́й пꙋ́не
тинере́й боѧрїлорь, ши бат'џокорито́рї вор стъпѫнѝ ло́рь. 5. шѝ
ва'мпреꙋ́нѫ къдѧ̀ нърѡ́дꙋль, ѡм' кътръ ѡм', шѝ ѡмꙋл' кътръ̀
дѣпро́пеле съꙋ . шѝ съ ва ловѝ ꙟн сва́дѫ копи́лꙋль кътръ̀
бътрѫ́нь, шѝ че́ль фъръ чи́н'сте кътръ че́л' де чинсте. 6. къ

съ ва апȣкà ѡм' де фрáтеле съȣ, саȣ дè дȣмéстнкȣль тáтълȣй
съȣ, ѕѫкѫндь: вешмѫнть ай, май мáре не фій, ши бȣкáтеле
мáле сȣп тíне фіе. 7. шй ръспȣн'ѕъндь ꙟн ѕȣа ꙟ ачѧ́ѧ вà
ѕѫче: нȣ́-ц' вой фй май мáре, къ нȣ́-й ꙟн кáса мà пѫйне, ничи
ꙟмбръкъмѫнть, н'óй хн май мáре ѡменилорь ачéстора. 8. къ
с'аȣ ръсѫпйт' Іерȣсалймȣл', шй Іюда дим'преȣнѫ аȣ къѕȣ́ть. ши
лймбнле лорь кȣ̀ фъръ-де-лѧ́це нȣ́ съ плѣкѫ спре дмнль, къ
с'аȣ смерйть слáва лѡ́рь. 9. шй рȣшйна ѡбрáзȣлȣй лóрь ꙟпро-
тйвѫ стътȣ̀ лор; ѥрь пъкáтȣль лóрь ка содóмилорь, ѫл'
стрнгáрѫ шн-л' дескоперйрѫ. вáй сфлтлȣй лѡ́рь! дереп-чè къ
сфътȣйрѫ сфáт' винклѧ́нь асȣ́пръ-ш' ѕѫкѫндь: 10. съ легъмь
прè чéль дирéпть, къ нȣ ні-й де нйче ѡ трѣ́бѫ. дрепт ачѧ́ѧ
виптȣ́рнле лȣ́крȣрилорь сáле вор мѫн'кà. 11. вáй чéлȣй фъръ-
де-лѧ́це, кȣмплнте-н с'а тѫмплà лȣй, дȣпъ лȣ́крȣриле мѫнȣлорь
лȣй. 12. ѡмеменій (!) мѣ́ей! испрáвничій вóцѩри въ спнкȣéскь пре
вóй; ши чéѧ че съ кȣчерѣ́ѕѫ, вор стъпѫнй вóѫ. ѡменій мѣ́ей!
чіѧ че въ ферническь пре вóй въ ръгъчéскь, ши кърáрѧ пичó-
релорь воáстре ѡ тȣ́рбȣрѫ 13. чè акмȣ̀ вà стà спре цюдѐць дмнл',
шн ва пȣ́не ла цȣдéць пре оменій съй. 14. сѫнгȣрь дмнȣль ꙟн
цȣдéц' ва вені кȣ̀ бътрѫній ѡменилѡрь шй кȣ боѧ́ріи лорь.

Genesis, cap. VIII, v. 21 — IX, v. 7. (Fol. 33b—34a.)

Дин' бйтіѧ чьтніе глáва н̃. кã.

21. Ѕѫсѫ дмнȣль дмнзъȣ, ам' сокотйть, нȣ́ вой адáѡце
а май блъстъмà пъмѫ́нтȣль пентрȣ лȣ́крȣриле ѡменилорь; къ
ѧсте порнйть гѫндȣл' ѡмȣлȣй кȣ̀ дѣдйнсȣл' ла рѧ́ле дин ти-
нерѧ́це. дéчи нȣ̀ вой адáѡце а май ȣчйде тоатѫ кáрнѧ віе
прекȣ́м' фéч'. 22. тóате ѕѫлеле пъмѫнтȣлȣй сѫменйшȣль шй
сечерйшȣл', фрйгȣл' ши зъдȣ́вȣл', вáра шй прймъвáра, ѕȣ́а шй
нѡ́птѧ н'óр' май пъръсѫ. 1. ши блгсвй дмнзъȣ пре Нóе шй пре
фичóріи лȣй, ши ле ѕѫсѫ лорь: крѧ́щецѫ-вѫ ши мȣлцѫ́цѫ-вѫ.
шй ꙟмплец' пъмѫ́нтȣль ши-л' стъпѫнйць. 2. шй трéмȣрȣль
вóстрȣ шй фрйка вострѫ съ фіе престе тóте хéрнле пъмѫ́нтȣлȣй,
шй престе тóте пáсърнле чéрюлȣй, ши престе тóте че съ мйшкѫ
пре пъмѫ́нть, шй престе тѡ́ц' пéщіи мъріи; сȣ́пть мѫ́нѫ
вѫ ле дéдю. 3. шй тóтѫ гѫн'гáніѧ, че ѧсте віе, вѡ́ѫ ва фй де
мѫн'кáть, кà бȣрȣѧ́неле éрбилорь ле дéдю вѡ́ѫ тóте. 4. нȣ́май
кáрнѧ ꙟн сѫнцеле сфлетȣлȣй съ нȣ́ мѫн'кáц'. 5. дереп-чè къ сѫн-
целе вóстрȣ, а сфлетелорь вѡстре, дин' мѫнȣле хéрнлорь ѫл'

вой черкà. ши дин҆ мѫна ѡмꙋлꙋй, фрáтелꙋй лꙋй, вой черкà
сфлетꙋль ѡмꙋлꙋй. 6. чéла чѐ вáрсѫ сѫнџе де ѡм҆, пентрꙋ дѫн-
сꙋль с'а върсà а лꙋй сѫнџе; кѫ ꙟн кипꙋл҆ лꙋй дмнѕъꙋ ам҆
фъкꙋ́ть пре ѡ́мꙋль. 7. ꙗрѣ вóй крѣшец҆, шѝ вѣ мꙋлцѫц҆, ши
ꙟмплéць пъмѫнтꙋль, ши-л҆ дмниць.

Jov, cap. XXXVIII, v. 1—21. (Fol. 39a—39b.)

Де Іѡ́вь чтéніе.

1. Ѕѫсѫ дмнль лꙋй Іѡ́вь прин҆ вѝворь шѝ прин҆ нéгꙋрѫ:
2. чѝне-й ачéста че аскꙋ́нде де мѝне сфáть? цѫѝндь грáюрї ꙟ ине-
мѫ, де мѝне-й пáре къ ва аскꙋ́нде? 3. ꙟчѝнџець кà ꙋн҆ бър-
бáть мѝжлꙋкꙋль тъꙋ; ꙟтребá-те-вой шѝ тѝ съ-м҆ ръспꙋ́нзь.
4. оунде ерáй кѫ́ндь ам҆ ꙋрѕѫ́ть пъмѫ́нтꙋль? спꙋ́не-мї де щíй
причѧ́пере. 5. чѝне аꙋ пꙋ́сь мъсꙋ́риле лꙋй дѐ щíй? саꙋ чѝне-й
ачéла ч'аꙋ ꙟтѝнсь швáра престе дѫнсь? 6. саꙋ пре чѐ сѫ́нть
стѫ́лпїй лꙋй ꙟфѝпць? чíне-й дáрѫ ачéла ч'аꙋ пꙋ́сь пꙗтрѫ де
ꙋгóлницѫ престе дѫнсь? 7. кѫ́ндь съ фѧ́черѫ стѧ́леле, лъꙋдá-
ръ-мѫ кꙋ глáсь тóць ꙟнџерїи мїéй, шѝ мѫ кѫнтáрѫ. 8. ш'ам҆
ꙟгръдѝть мáрѧ кꙋ̀ пóрць, кѫ́ндь нъвълїѧ̀ порнѝтѫ, шѝ дин҆
пѫнтечеле мáйкъ-са ешїѧ де пꙋрчедѧ̀. 9. пꙋ́с-ам҆ дáрѫ ей нꙋ́ѫрь
ꙟибръкъмѫ́нть, шѝ кꙋ нéгꙋрѫ ка'н҆ скꙋ́текь ѡ ам҆ ꙟфъшáть.
10. пꙋ́сꙋ-ам҆ ей шѝ хѡтáрѫ, пꙋѝндь прецꙋр҆ дѫнсѫ зъвоáрѫ
шѝ пóрць. 11. шѝ ꙗм҆ ѕѫ́сь: пѫ́нѫ ачíѧ съ мéрџї, шѝ съ нꙋ́
те ꙋрчь съ трéчь; чѐ ꙟтрꙋ тѝне-ць съ цѫ сѫ сфърѫ́ме вáлꙋ-
риле. 12. аꙋ доáрѫ пре тѝне ам҆ ѡрѫндꙋѝть лꙋмѝна деми-
нéцїй? ꙗрѣ лꙋчáфърꙋль щíе ал҆ сѣꙋ рѫндь. 13. а те апꙋкà де
áрипиле пъмѫ́нтꙋлꙋи, а скꙋтꙋра некꙋрáцѫй де пре дѫнсꙋль.
14. дáрѣ тѝ лꙋáш҆ ден пъ-пъмѫ́нть (!) лꙋ́ть де плъзмꙋ́йшь вїе-
цꙋнтóрїю, шѝ грънтóрїю пре ꙟсꙋль пꙋсѣшь пре пъмѫ́нть?
15. лꙋáт-ай дáрѫ дела некꙋрáцъи лꙋмѝна? брáцꙋль дáрѫ трꙋ-
фáшилѡрь здробѝшꙋ-л'ай? 16. мѣрс-ай пре пъмѫ́нтꙋль мѣрїи?
дарѣ ꙟ ꙋ́рмеле пръпѣщїй прим҆блáтꙋт-ай? 17. дарѣ дешкѝ-
дꙋ-цѫ-сѫ де фрѝкѫ пóрцѫле мóрцѫй? шѝ портáрїй ꙗдꙋлꙋй въ-
ѕѫндꙋ-те спърїꙗ́тꙋ-с'аꙋ? 19. сѡкотѧ́ще кꙋ̀ мѝнтѧ лáтꙋль сꙋп-
чéрїюлꙋй, ши-м҆ спꙋ́не кáрѧ кѫ́тѫ ѧсте. 19. ши'н кáре пъмѫ́нть
лъкꙋѧ́ще лꙋмѝна? ши'нтꙋнѧ́рекꙋлꙋй кáреле-й лóкꙋль? 20. аꙋ
дꙋ́че-мъ-вей ꙟ хотáръле лѡрь? аꙋ доáрѫ шѝ щíй кърѣриле
лѡрь? 21. щїꙋ́т-ай дáрѫ атꙋ́нчь къ вей съ те нáщь? дарѣ
нꙋ́мърꙋль áнилорь тъй кѫ́тꙋ-й де мꙋлть?

Pildele lui Solomon, cap. VIII, v. 22—30. (Fol. 32b — 33a.)

Дни̑ а пі́лделорь чтéнїе. гл҃. н҃. кв҃.

22. Дм҃нль зиди́тꙋ-м'аꙋ̆ ꙟчепъту́рѫ кѣилор' сáле, ꙟн лꙋ́крꙋ-
риле сáле маи́нте де вáкь. 23. ꙟнтемеи́тꙋ-м'аꙋ̆ ла ꙟнчепъту́рѫ,
маи́нте пънъ пъмѫ́нтꙋль а нꙋ́-л фáче. 24. пънъ пръпъ́щиле а нꙋ́
ле фáче, маи́нте пѣнѫ а нꙋ́ вени̑ извѡ́ръле апелорь. 25. маи́нте
пънѫ а нꙋ́ мꙋ́нцѫй съ'нтъри́рѫ, ши̑ маи́нте де тѡ́ць хѡ́лмїй
мъ нáще. 26. дм҃нꙋль фáче ѡрáше ши̑ нелъкꙋ́ите, шн хрáнїце лъ-
кꙋ́нте чéлор пре сꙋ́п чéрю̆. 27. кѫ́ндь гътїѧ̀ чéрюл', депреꙋ́нѫ ерáм'
кꙋ дѫ́нсꙋл; ши̑ кѫ́ндь ѡсъбїѧ̀ ал' съꙋ скáꙋнь де вѫ́нтꙋрї. 28. кѫ́ндь
вѫртꙋчѡ́се фъчѧ̀ чѧ́ле де сꙋ́сь нéгꙋрї; ши̑ кꙋ́м вътрѡ́се пꙋнѧ̀
извѡ́рѫ челорь сꙋ́п чéрю̆. 29. кѫ́ндь пꙋнѧ̀ мърїй тáре пꙋсóрѫ ей,
ши̑ áпеле нꙋ́ трéкь гꙋ́ра ей; ши̑ тáрї фъчѧ̀ ꙋрѕъту́рниле пъмѫ́н-
тꙋлꙋи, ерáм' лѫ́нгѫ дѫ́нсꙋл' дасáмена. 30. еꙋ ерáм' кꙋ̀ кáрѧ съ
бꙋкꙋрѧ̀; ши̑ ꙟн тóте ѕѫ́ле мъ веселїáм' ꙟ фáца лꙋй, пре тѡ́тѫ
врáмѧ.

LXXXIV.

1683.

Єикриюль де áꙋр. Кáрте де проповедáнїе лà мѡрцй. Єкóлсѫ дй́н' скриптꙋ́риле сф҃нте.... типъри́тѫ ꙟ типогрáфїѧ нóлѡ ꙟ четáте ꙟ Єáсьшебеш ани ҂ахпг сеп. зі.

(4⁰, IV + 168 foĭ paginate.)

Predoslovie către craĭul Ardealuluĭ. (Fol. IIa—IIIa.)

Прѣдословїе кътръ мърїѧ са, краюль Ярдѣлꙋлꙋй дом'-
нꙋлꙋй дóм'нꙋлꙋй, Ипафи Михаю. дин мила лꙋ́й дм҃нзъꙋ
крáюль Ярдѣлꙋлꙋй, дóмнꙋлꙋй пърцилѡрь Църъй Оунгꙋрéщй,
ши̑ шпáнꙋлꙋй Єъкꙋ́йлѡр, ипроч.

Дѐ ла тáтъл дм҃нзъꙋ, прин дм҃нꙋль нѡстрꙋ Іс҃. Хс҃. бꙋ́нѫ
сънътáте, пáче трꙋпáскѫ ши сꙋфлетѣ́скѫ, домнíе фернчи́тѫ,
ши̑ ꙟ тѡ́ате пърциле ꙟлъруи́тѫ, поѳéскь мърїей тáле ка
домнꙋлꙋй мл҃стив.

Мл҃стúве дóамне! сꙋ́нть а кꙋ́й домнíе кръи́ре, ши̑ сꙋ́нть
але кꙋ́й áрипй, ꙟ пáче ли́нѫ ши̑ ꙟ бинꙋ́шꙋг мáре амь тръи́ть,

к҃г де ани́, пънѫ акꙋ́мь. Нꙋ нꙋ́май нѡ́й, че ꙟкѫ ши́ Цара оун-гꙋрѣ́скѫ тоатѫ, ши́ бесѣречиле чѣле амърѫте аꙋ добъндить скъпаре ши скꙋтѣлѫ. Силит-ам' кꙋ ачѣсть нѣмь слъбить ши́ ꙟтꙋнекат' ал нѡстрꙋ, а мꙋлцемѝ мѫріе́й тале; чѐ дѐ слъби-чꙋ́не маре н'ам' авꙋ́ть пꙋтѣре кꙋ алта, фъръ нꙋ́май кꙋ рꙋ-гъчꙋ́не пентрꙋ сънътате мъріе́й тале ши́ а скаꙋнꙋлꙋ́й слъвить, ши́ пентрꙋ ферчи́та касѫ а мъріе́й тале. Иаръ акꙋ́мь дꙋпѫ че дм҃нзъꙋ, ꙟ миннꙋнать кипь нѣꙋ аџꙋтать дꙋпѫ сꙋрꙋмъніа нѡастрѫ, кꙋм типографі́а рꙋмънѣ́скѫ, съ ѡ ръдикъмь дин порꙋнка мъріе́й тале, дꙋпѫ нищота пре́ꙋцилѡр рꙋмънѣ́щий, ꙟ-чепꙋ́т-амь а типъри кѫте-ва пропо̑ведані́й, пентрꙋ ꙟгрꙋпъчꙋна морцилѡр. Ши пентрꙋ къ ачаста ѥсте пъргa динтъю а типо-графі́ей нѡастре, кꙋ алтѫ акꙋ́мь нꙋ пꙋте́мь, чѐ кꙋ ачаста нѐ ꙟкинъм мъріе́й тале кꙋ маре смере́ніе; ши́ нѐ легъм прѐ ачѣ́а къ пънѫ кънд' не ва̀ кꙋста̀ млстивꙋл дм҃незъꙋ, пънѫ атꙋ́нчи тоть вѡ́мь сили́ съ слꙋжим мъріе́й тале. Иаръ акꙋ́м', нꙋ чѐ амь вꙋи́ть, чѐ нꙋ́маи чѐ ам' пꙋтꙋ́т' амь ꙟкинать мъріе́й тале. Дѐ акꙋ́мь дѐ не ва̀ аџꙋта̀ дм҃нзъꙋ, цiи́ндь млстивꙋл дм҃нзъꙋ прѐ мъріа та̀ ꙟ паче ши́ ꙟ сънътате, сꙋпт' арипиле мъріе́й тале, де алте прилежꙋ́рй, ꙟкѫ вѡм' да̀ родь типогра-фі́ей нѡастре. Иаръ ачѣсть лꙋкрꙋ пꙋцин', пріимѣщие мъріа та̀ кꙋ мила кръиѣ́скѫ, ши́ дм҃нꙋль дм҃незъꙋ съ ціе прѐ мъріа та̀ ꙟтрꙋ ани мꙋлцй ши́ бꙋни́, прѐ лаꙋда нꙋмелꙋ́й съꙋ, ши́ прѐ ꙟтръмарѣ бесѣречий, ши́ а църіи́, ши́ прѐ бꙋкꙋріа нѡастрѫ. Аминь. Слꙋ́гй ма́й ми́чй ши́ плекаџ' ай мъріе́й тале: Попа Іѡан' дин Винць, кꙋ тѡц протопѡ́пій ши́ кꙋ тоть съборꙋль Рꙋмънилѡр дин Ардѣль.

Predoslovie cătră cetitorĭ. (Fol. IIIb—IVb.)

Кꙋвънть кътръ четиторй. Дѐ ла дм҃нꙋль і҃с. х҃с. милѫ, паче ши́ сънътате, тꙋтꙋрѡр четиторилѡр поѳеськь.

Тоатѫ скриптꙋра дѐ ла дм҃нзъꙋ ѥ ръсꙋфлатѫ, ши́ ѥ де фолось спрѐ ꙟвъцътꙋ́рѫ, спрѐ чертаре, спрѐ дожанѫ. Аша̀ зиче Павел апслъ ꙟн а в҃ карте ла Тимоѳ. кап. г҃. с҃х. ѕ҃і. Дечи́ дин скриптꙋ́рй требꙋ́ѥще съ нѐ ꙟвъцъм' врѣріи лꙋй дм҃нзъꙋ, чѐ порꙋнчѣще съ фачемь, ши́ чѐ кꙋнтенѣще съ нꙋ фачемь. Кꙋмь зиче х҃с. ла Іѡан', кап. е҃. с҃х. л҃ѳ: испитиц' скриптꙋриле, къ въ сѫ паре воаѡ, а авѣ̀ ꙟтрꙋ ѫле віаца дѐ вѣчи́. ꙟн а в҃. карте ла Тимоѳ. кап. г҃. с҃х. е҃і. зиче: ши́ тꙋ дин поробочіе ай

ціноуть ск(р)иптоуриле сфи҃нте, кáреле тѐ пóть фáче прѐ тѝне ꙟцелéпть спрѐ спсе҃́ніе. Двдъ ꙟ ѱалом̀. рні сх҃. ре: лоумúна пичóрꙋлꙋй міеꙋ, коувѣнтꙋл тѣꙋ. Лúпсѫ ѥсте дерéпть ꙟсѫ де коувѣнтꙋл лꙋй дмнзѣꙋ кà шѝ дѐ лоумúнѫ ꙟ кáсѫ ꙟ врѣ́мѧ дѐ нóапте; къ пророчїй, шѝ апсто҃́лїй, с'áꙋ лоуминат дѐ ла дх҃ꙋл' сфи҃нть, нꙋ лѣꙋ фѡ́сть лúпсѫ дѐ кърцѝ моулте; ѥрѫ нѡ́й кꙋ̀ скриптꙋ́риле съ не ꙟдерептъм', съ лꙋѡ́м' ꙟвъцътꙋ́рѫ, чертáре. Кꙋ́м зѝче Двдъ. ѱалом в҃. сх҃. ві: лꙋаць чертáре кà съ нꙋ̀ сѫ мѫ҃ніе дмнꙋль, шѝ съ периц дин кáлѧ дирѧ́птѫ. Неневинтѣ́кїин дѐ н'áꙋ врꙋ́ть фѝ аꙋзи́ть шѝ съ ꙟцелѣ́гѫ пропо̀ведáнїѧ лꙋй Іѡанѝ нꙋ̀ с'арѫ фѝ покъи́ть, чѐ песте. м. дѐ зѝле арѫ фѝ пери҃т'. Іѡанѝ кап. г҃. Шѝ ꙟ зꙋ́а де áстъзй дин коувѣнтꙋл лꙋй дмнзѣꙋ ѥꙋ мънтоуинцѫ; къ мꙋ́лцй аꙋзи́нд' проповедáнїѧ ꙟвъцътóрюлꙋи, цин ꙟ минте ꙟ тѡ́ате зѝлеле віецїей, ꙟкѫ шѝ лà чáсꙋл морцїй, динтр'ачѣ́лѧ вѡр авѫ̀ кїелчюгь. Ꙗчáстѫ лúпсѫ шн слъбичю́не, възѣнд' ꙟтрꙋ нѣ́мꙋл нѡ́стрꙋ, кáре пѫнѫ ꙟтр'атѣта аꙋ сосит пентрꙋ нѐꙟцелéсꙋл скриптꙋрилѡр, кѣт' чѣле порꙋнчи́те дѐ дмнзѣꙋ мáй тѡ́ате аꙋ венит ꙟтрꙋ оуйтáре. Пентрꙋ кáре лꙋ́крꙋ ам невóйть де мꙋ́лтѫ врѣ́ме съ ръдикъм типогрáфїе, пентрꙋ лꙋминáрѣ нѣ́мꙋлꙋй нѡстрꙋ. аџꙋтáтꙋ-наꙋ дмнезѣꙋ ꙟ минꙋнать кип, шѝ ам типърит ачѣсте проповедáнїй, [пъргa типогрáфїей] де петрекáнїе морцилѡр; мáй ла тоатѫ върста дѐ ѡáменй деѡсéбн; темелíѧ ѥсте тóт' дин скриптꙋ́ра сфи҃нтѫ. кꙋм съ шѝ вѣ́де къ тѡате коувинтеле скрипт(ꙋ)рїи сънт' ꙟсъмнáте кꙋ̀ кап шѝ. сх҃. Ꙗфлá-вей нещѥ коувинте, кꙋ́м' ѐ ꙟ картѣ́ лꙋй Іѡв, кап. а҃. дѐ пѐ пръдътѡ́рїй лꙋй Іѡв, дѐ ѥм скрис а нꙋ́ме: [сабеꙋшѣ́нїй халдеѧнїй] шѝ пѣ́тра скꙋмпѫ [карбꙋ́нікꙋлꙋш] ꙟ притче ла҃. [ꙟкѫ шѝ мaн мꙋлте вен афлà] кáре ꙟ библіѧ словенѧскѫ нꙋ́ сънть, афлá-ле-вей ꙟтр'алте кърц' черкънд кꙋ̀ дѣ́динс. Ꙗфлá-вей шѝ коувúнте, пентрꙋ къ Рꙋмѫ́нїй нꙋ́ гръим тѡц ꙟтр'ꙋн кип, кꙋм ѥсте: ѡ́ка, причи́на, аꙋ адеверинца; ꙟ алѧн, ꙟ протúвѫ; хáсна, фолóсꙋл; алдꙋѧ́ла, бл҃свенїѧ шѝ алтеле каре лѧм пꙋс, дꙋ́пѫ ѡбичáюл кꙋм гръеск' прѐ ачѧсте лѡ́кꙋрй. дꙋпъ аѣ́ѧ (! l. ачѣ́ѧ) рꙋгъм прѐ четитѡ́рн, оунде вец афлà грешит, кꙋ дꙋ́хꙋл блъндѣ́целѡр ꙟдрептац: къ нѡи ꙟкѫ ам силит ꙟкът ам пꙋтꙋт съ нꙋ грешим. мúла лꙋи дмнзъꙋ кꙋ̀ вои кꙋ̀ тѡц. Ꙗмúнь.

Propovedania a cincea. (Fol. 45a—49a.)

Проповеданіѧ а чи́нчѧ. кънд мо́аре омȣл вести́т сау десто́йник кȣ нȣ́ме бȣ́н. Дин кȣвинтеле лȣи Соломон ꙟ ка́ртѣ бесѣречі́й кап. з҃, сх҃. а҃, в҃, г҃.

„Май бȣ́нъ-й омȣлȣй вѣ́стѧ бȣ́нѫ, декът ȣнсо́арѧ скȣмпѫ;
„шѝ зȣ́ѡа морцій май бȣнѫ-й дѐ зȣ́а на́щерій. Ма́й би́не-й а
„мѣ́рџе ла ка́са плъ̀нџерій, декъ̀т ла ка́са оуспѣ́џелѡр; пен'-
„трȣ къ то́т омȣл аре сфършéніе, шѝ омȣл віȣ ꙟш адȣ́че
„ами́нте деспре ачѣ́ѧ. Ма́й бȣ́нъ-й ꙟтрыста́рѧ дѐкът ръ̀сȣл,
„къ̀ прѝн' трнста́рѧ ѡбра́зȣлȣй ꙟбȣна́-съ-ва сȣ́флетȣл о́мȣлȣй."

Па́ртѧ ча ма́й ма́ре а ѡа́меннлѡр пъмъ̀нтéщий, ꙟ мȣ́лте лȣ́крȣрй съ дезміардѫ, ꙟ ка́ре нȣ́ сѫ а́флѫ ни́че нȣ́ сѫ гъсѣ́-щіе ни́че ѡ дезмїердъчю́не дирѣ́п'тѫ. Къ мȣлцй съ дезмїардѫ ꙟ богѫціе шѝ ꙟ авȣціе мȣлтѫ, ка̀ чѐл ѡм богатъ де пре ка́ре ѥсте поменѝре ꙟ еѵглїѧ дела Лȣ́ка, кап, гı҃. сх҃. ѕı҃, зı҃, иı҃, ѳı҃, к҃. ка́ре кънд аръ фѝ възȣ́т къ-й с'аȣ ꙟмȣлци́т ро́дȣл пъмъ̀нтȣлȣй кȣџетѫ̀ ꙟтрȣ си́не, гръи́нд: „чѐ воꙗ фа́че, къ н'а́м
„оунде адȣна̀ ро́дȣл міеȣ, шѝ зи́се, ача́ста̀ во́ю фа́че, спарџе-воꙗ
„жи́тнициле мѣ́ле, шѝ май ма́рй ле во́ю фа́че; шѝ во́ю стръ̀нџе
„аколо̀ ро́дȣриле мѣ́ле шѝ бȣнъта́тѧ мѧ̀. Шѝ во́ю зи́че сȣ́-
„флетȣлȣй міеȣ, сȣ́флете, ай мȣлтѫ̀ бȣнъта́те стръ̀нсѫ спрѐ
„мȣлцй аний, ѡдихнѣ́щіе, мънънкъ, беа̀, весла́щіе-те. Ѩтѫ ма́ре
„фȣ̀ ача́ста дезміердъчю́не, чѐ нȣ́ фȣ̀ дирѧптѫ, къ ачїешій
„зи́се лȣй дмнзъȣ, фъръ ми́нте ꙟтр'ача́стѫ но́апте сȣ́флетȣл
„тъȣ съ ва̀ чѣ́ре дела ти́не. дарѫ чѣ́лѧ чѣ́й гъти́т, кȣ́й вѡр
„фѝ? ашѧ̀ ѐ чѐла че стръ̀нџе лȣй комо́арѫ, ѩръ ꙟ дмнзъȣ
„нȣ́-й бога́т."

Бал'таса́р кра́юл чѐл пȣтѣ́рник, ѩръ ал Ваѵилѡ́нȣ-лȣй, съ дезмїерда̀ ꙟ беціе, шѝ дез'мїерд'ъндȣ-сѫ, кȣ̀ ла́ȣдѫ ма́ре адȣ́се ꙟнаиннтѧ ѡа́спецнлѡр съ̀й, ва́селе чѣ́ле де а́ȣр шѝ де арџи́нтъ, ка́ре лѐ пръда́се та́тъ-съȣ Навȣходонѡ́сор, дин бесѣ́река Ієрслимȣлȣй, кȣ́м съ беа̀ динтр'ачѣ́лѧ е́л шѝ ѡа́менїй лȣй, кȣ́м скріе ла Данїил, кап, є҃. сх҃. в҃. чѐ фȣ̀ дезмїердъчю́нѧ лȣй блъстъма́тѫ, дни ка́ре кънд аръ фѝ бъ̀нд, ѩтѫ ешѝрѫ дѣ́џете дѐ ѡ́м шѝ ꙟчепȣ́рѫ а скріе прѐ пърѣ́теле пола̀цій лȣй кра́ю, ка́ре възъ̀нд съ спърѐ, шѝ де спаимѫ ма́ре и съ скȣтȣра́рѫ тѡате ѡа́селе. ла Данїил, кап, є҃. сх҃. г҃, д҃, є҃, ѕ҃.

Іро́д Ѩнтипат съ дезмїерда̀ ꙟ џо́кȣл' фѧтеи Іродї́ѧдій ꙟ зȣ́ѡа на́щерій сале, ꙟтр'атъта кът дѐ бȣкȣріе ма́ре, кȣ̀ ма́ре

џюръмѣнть фъгъдѹй фѣтей съ-н дà мъкáрѫ че áрѫ чѣре. Іарѫ а чер̀ѹ кáпѹль сфънтѹлѹй Іѡань ботезъторюль, шй-л добъндй. Вéзй ѡáме крещйне, кѹ́мь аѹ къзѹ́ть Іро́дь ꙟ връжмъшіе пентрѹ блъстъмáтъ дезмїердъчюне. мaѳ. кап. ді. сх. ѕ, з, н.

Оунїй съ дезміардѫ ꙟ оунсóара скѹ́м'пѫ, оунїй ꙟ оуспѣце, ал'цїй ꙟ рьс шй ꙟ віацѫ фъръ де плъне, шй фъръ скърбѫ, шй фъръ ꙟтристáре. Чѐ ꙟцелéптѹль Солѡмонь алтеле адѹ́че ꙟнайнте [шй ꙟвáцѫ] ꙟ кáре áфлѫ ѡáменїй дезмїердъчю́не бѹ́нѫ шй дирѣ́птѫ; ꙟтр'ачѣсте кѹвинте де акмѹ четйте. зыкъд': „Май бѹ́нъ-и омѹлѹи вѣ́ста бѹ́нѫ, дѐкът оунсоарѣ „скѹмпѫ, шй зѹ́а мóрцїй маи бѹ́нъ-и дѐ зѹ́а нáщерей. Мáй бине-й а мѣ́рџе ла кáса плънџерїй дѐкът ла кáса оуспъцѹлѹй, „пентрѹ къ тóть ѡмѹл' аре сфършéнїе, шй ѡмѹль віѹ ꙟшь „адѹ́че аминте деспрѐ ачѣ́ка. Мáй бѹ́нъ-й ꙟтристáрѣ дѐкъть „рьсѹль. къ прйн тристáра ѡбрáзѹлѹй, ꙟбѹнá-се-ва сѹ́флетѹль „ѡ́мѹлѹй.“

Ꙟтребáре:

Чѐ óкѫ аѹ ꙟдемнáть прѐ Солѡмон, кѹ́м' съ нѹ̀ ꙟцелѣ́гѫ оуна кѹ̀ ал-áлць; чѐ мáй вржтос къ съ противáскѫ мйнта лѹ́й кѹ мйнтѣ алтѡ́рь ѡáменй?

Ръспѹнсь:

Ꙟтъю, къ нѹ́ съ пóате тъгъдѹй, кѹм оунсóара скѹ́мпѫ съ нѹ̀ фіе бѹ́нѫ; чѐ де съ вà кѹмпънй кѹ̀ вѣ́ста [поменйрѣ] бѹ́нѫ, пѹцйнъ прéцъ вà авѣ; къче къ оунсóарѣ мъкáрѫ кът съ фіе дѐ скѹ́мпѫ, чѐ тóтѹ-е трекътóаре, шй ꙟ пѹцънѫ врѣ́ме съ цйне; Іарѫ поменйрѣ бѹ́нѫ, дѹпѫ̀ мóарте ꙟкъ вà ръмънѣ:

* Виртѹш пош'ть фѹнера вивить *
фáптеле бѹ́не дѹпѫ̀ мóарте ꙟкъ-сь віѝ.

Н'áрѫ нйче ꙟгъдѹй Солѡмóн' съ съ батџокѹрѣ́скѫ ѹнсóарѣ скѹ́м'пѫ. къ тáтъ-съѹ Двдь крáю фóарте тáре ѡ лъѹдáсе ꙟ ѱалом. рлв. зикъндь: „Іатѫ кътѹ-й бйне шй кътѹ-й „дезмїердать, а лъкѹй фрáцїй ꙟ пáче денпреѹ́нѫ. кà оунсóарѣ „скѹ́м'пѫ спрѐ кáпь, погоръндь спрѐ бáрбѫ, бáрба лѹ́й Аáронь, „кáра погóарѫ спрѐ мáрџиниле вешминтелѡр лѹ́й“. Н'áрѫ нйче ꙟгъдѹй зйкь, съ-ш' бáтѫ џóкь дѐ оунсóарѣ скѹ́мпѫ; чѐ ашà вà съ зйкѫ, къ оунсóарѣ скѹмпѫ мик лóкь вà ꙟплà дѐ мирос бѹ́нь. Іарѫ вѣ́ста бѹ́нѫ съ тйнде ꙟ пърцилe лѹмїй. фóарте

бине ши прѣ кале зиче дарѫ Соломѡн: къ май бꙋнъ-й поменирѧ бꙋнѫ, де оунсоарѣ скꙋмпѫ.

Propovedaniea a patraspräzecea. (Fol. 148a—150a.)

Проповѣданїѧ а патраспрѫзѣчѧ.

Лóкꙋль, дѣ оу(н)де аꙋ порнит Іакѡв кꙋ мꙋѧрѣ лꙋй чѧ търоасѫ, ши кꙋ тоатѫ глоата лꙋй дѣпреꙋнѫ, ачеста аичѣ ꙟй зиче а фи Веѳіль, адекѫ Виѳлеем' каре май наинте съ кемѧ Лꙋзъ, кꙋм ѥсте ꙟтѣѧ карте а лꙋй Мѡиси, кап. кн, сх. ѳі. аꙋзит-аць ꙟ чѣ кип с'аꙋ скимбать нꙋмеле ачестꙋѧ? кѫнд Ісавъ с'арѫ фи мѫнїать прѣ Іакѡв, пентрꙋ блсвенїе ши-н лешꙋѧ віаца лꙋй дꙋпѫ ель, ꙟ Месопотанїѧ (!) фꙋ лꙋй пентрꙋ ачель лꙋкрꙋ а сѫ гъти; ꙟчепꙋ а прибеџи сѫракꙋль Іакѡв, нꙋмай кꙋ оун тоїагъ ши кꙋ ѡ плоскѫ кꙋ оулою, ши дѣкѫ вени ꙟ Харань, ꙟсърѫ аколо. Ши кꙋмь ера ель ѡмь кꙋ кꙋноштинцъ сꙋфлетѣскѫ дѣспрѣ пꙋртътꙋра дѣ грижѣ а лꙋй дмнзъꙋ, немикѫ нꙋ съ ꙟдоїѧ, чѣ тꙋтиндена храбос (! l. -бор) фърѫ дѣ фрикѫ ѡдихнїѧ, ши ель аколо ꙟтр'ꙋнь локь, ѡ пїатрѫ ꙟшь пꙋсѫ сꙋпть капь ши адꙋрми. Поате съ крѣде адевърать, къ скꙋмпе ши фрꙋмѡасе гѫндꙋри, ши дмнезъѣшти кꙋвинте аꙋ фость ꙟн инима лꙋй, май наинте пънѫ н'аꙋ фост адꙋрмить; къ фрꙋмось ши дмнзъѣскь вись аꙋ възꙋть. „възꙋт-аꙋ ѡ скарѫ ꙟналтѫ, каре аџюнџѧ „кꙋ оунь капь ꙟ черю, ѥрѫ кꙋ алтꙋл ера џось прѣ пъмѫнть. „ши възꙋ прѣ ѧ ꙟнџерїй лꙋй дмнзъꙋ, сꙋинд' ши погорѫнд'. „ши възꙋ пре дмнезъꙋ прѣ скарѫ ръз(и)мать, ши ѥꙋ гръить „лꙋй зикѫндь: ѥꙋ сѫнть дмнезъꙋ, дмнзъꙋль лꙋй Авраамь аль „тътѫни-тъꙋ, ши дмнзъꙋль лꙋй Ісаакь, ши ачеста пъмѫнть „прѣ кареле дорми, џїе ꙟль вою да ши сѫминцїей тале“. ши кѫнд' май мꙋлтѫ милѫ, ши прѣ ель пꙋртътꙋрѫ дѣ грижѣ ѥꙋ фость фъгъдꙋить лꙋй, дмнзъꙋ, ꙟтр'ачѣѧ съ дештептѫ; съва къ съ темѧ. „ѥрѫ скꙋлѣ(н)дꙋ-сѫ диминѣца, лꙋѡ ачѧ пїатрѫ карѣ ꙟшь пꙋсѣсе сара сꙋпть капь, ши рѫдикъндꙋ-ѡ „ꙟ сꙋсь ꙟ поменѫ де стѫлпь, оулою тꙋрнѫ дѧсꙋпра пе ѧ, „ши ѡ нꙋми ачаста Веѳіль. каре ашѣ съ ꙟцелѣџе: каса лꙋй „дмнзъꙋ. ши атꙋнчи ачесть фъгъдаꙋшь аꙋ пꙋс лꙋй дмнзъꙋ: „съ ва фи дмнзъꙋ кꙋ мине, ши съ мѫ ва пъзи прѣ мине, ꙟ „калѣ каре мъргь акꙋмь, ши съ-ми ва да пѫине прѣ мѫнкаре „ши хаине прѣ ꙟбръкъмѫнт'; ши съ мъ вою тꙋрна кꙋ паче „ла каса тътѫни-мїеꙋ, ши съ-м ва фи міе дминꙋль, дмнзъꙋ,

„ꙑрѫ ачáстѫ пıáтрѫ, каре амь рѫдикáть акꙋ́мь, ꙟ кипь дѐ
„стѣлпъ, кáса лꙋй дм̃нзѣꙋ ва фѝ; шѝ вáре-чѐ-м' вей дà мıѥ,
„динтр'ачѣ́ѧ а зѣ́чѧ ꙟць вою дà.“

Дѐчй де ла кáса лꙋй Лавáнь, кꙋ́ мáре блсвенıѧ лꙋй дм̃нзѣꙋ сѣ тꙋрнѫ ꙟнапою, шѝ ꙟш' адꙋ́се аминте дѐ фъгъдаш, чѐ аꙋ фъгъдꙋйть мáй денаинте пꙋт'ѣ́рникꙋлꙋи дм̃нзъꙋ. кѣ шѝ дмнезѣꙋ и сѫ аръть лꙋ́й, каре ашѧ́-й порꙋнчѝ, зикѣнд': скóалѫ шѝ пáсѫ сꙋ́сь ꙟ Вееéль, шѝ дескáлекѫ аколò, шѝ фѫ ѡлтáрю челꙋй дм̃незѣꙋ пꙋт'ѣ́рникь, каре ци с'áꙋ арътáт' цıѥ, кѣнд фꙋџıáй деннаинтѣ фръцини-тъꙋ. Дѐчй дин калѣ са с'аꙋ тꙋрнáть ꙟ Вееéль, шѝ ачéль фъгъдáшь мáре аꙋ плинить лꙋ́й дм̃нзѣꙋ; шѝ дѐ айчѣ аꙋ порнить кꙋ́ мꙋ́ѧрѣ лꙋй чѧ юбитѫ, кꙋ Рахи́ла, фıи́ндь търóасъ, пентрꙋ каре дı̃ ани́ ерà слꙋжить; шѝ ачéѧ ашѧ̀ ꙟй пърꙋ́се лꙋй кà шѝ кꙋ́мь арѫ фѝ фость нꙋ́май дı̃ зи́ле.

LXXXV.

1685.

Кърáре пре скꙋрть прѐ фáпте бꙋ́не ꙟдрептътóаре.

(Belgrad 1685.)

(8[0], VII nepag. + 101 foi paginate + III nepag.)

Pentru priveghiare. (Fol. 1a—4a.)

а̃. ꙟт'ью, ꙟтребáрѣ кълътóрюлꙋй. Дꙋпъ чѐ м'амь рꙋгáть лꙋй дм̃незѣꙋ, дни́ чѐ вою кꙋнóаще, кѣ фаптеле мѣ́ле пот фѝ бꙋ́не?

Ръспꙋнсꙋл' повъцꙋитóрюлꙋй. Дѐ айчѣ вей кꙋнóаще, кꙋ́м' кѣ ашѣ ещй датóрю кꙋ̀ превегѧре неꙟчетáтѫ, ка ши кꙋ ръ̃гъчюне неꙟчетáтѫ. Маѳ. кд̃. сх̃. мв̃: дерепть ꙟсѫ превегѧ́цй кѣ нꙋ́ щицй ꙟ каре чáсь дмнꙋл' вóстрꙋ ва венѝ. шѝ ꙑрѫ кап̃. ке̃. сх̃. гı̃: дерéпть ачѣ́ѧ превегıáци-вѫ, нꙋ́ щиць зꙋ́а, ни́че чáсꙋль ꙟ каре фıюьл' (!) оменéскь ва венѝ; ашѧ̀ кꙋ́м' ни́че хиклени́ѧ чѧ̀ аскꙋ́нсѫ а сатáней, ни́че кꙋчерничıѧ пъгꙋбитóаре а лꙋмıй, ниче хръборıѧ трꙋ́пꙋлꙋй тъꙋ прѐ ти́не сѣ нꙋ́ те амъџıáскѫ.

в̃. ꙟ. К. Пент(р)ꙋ чѐ трéбꙋе ашѧ̀ кà сѣ мѫ превегéзꙋ?

Р. П. Пентрꙋ ачѣ́ѧ, кѣ ꙟнаи́нтѣ ѡ́килѡр лꙋй дм̃нзѣꙋ сѣнт тóате кѣйле тáле, кáреле тóате кѣйле а тꙋтꙋрóра ле сокотѣ́ще; при. е̃. сх̃. ка̃.

в҃. Къ пѹ́рѹрѣ ꙟбли прин мѹ́лте примеждій а пъкателѡр; къ тот чѐ ѐ ꙟ лѹ́ме, по́хта трѹ́пѹлѹй ѩсте, ши десфътарѣ ѡкилѡр, ши фъліѧ віецій. а҃. Іѡан, кап. в҃. сх҃. ѕі.

г҃. Къ ꙟтр'алть кипь фоарте ай фй непѹтинчос, спре ꙟкѹнџюрарѣ а мѹлте ръѹтъц'. Маѳ. кѕ҃. сх҃. ма҃: превегіацй шй въ рѹгац, ка съ нѹ ꙟтрац ꙟ испитѫ; къ сѹфлетѹль ѐ гата, ѩрѫ трѹпѹлѹ-и слабь.

д҃. Къ ниче ѡ датѫ де лѹкрѹ ашѧ бѹнь нѹ те поць принде, кѹм' аѹ сатана, аѹ ачастѫ лѹме, аѹ фирѣ та чѧ здробитѫ, прѐ тине съ нѹ те сминтѧ(с)кѫ, ши съ те ꙟпіѧдече. в҃, солѹн, кап. в҃. сх҃. иі: ам' врѹть съ віѹ кътрѫ вѡй (еѹ Павел) ѩръ Сатана м'аѹ сминтить. Захаріѧ, кап, г҃, сх҃. а҃, в҃. Сатана стѧ дѧ дирѣпта лѹй, шй съ ꙟпизміѧ кѹ ель.

е҃. Къ ꙟкѫ шй ѡаменій лѹй дмнезъѹ чей сфнцй, Нѡе, быт, кап. ѳ҃, сх҃. кв҃. Лот бытіе кап, ѳі, сх, лв. Двдь, в҃. Самѹил, кап. аі, сх, в҃. г҃ ипроч. Солмон а҃. цар, кап. аі, сх, ра҃. аѹ къзѹт кънды с'аѹ пъръсът' де превегѣре.

ѕ҃. Къ кѹ превегѣрѧ дещептатѫ вей добъндй пачѣ чѧ басвитѫ (! l. блс—), а кѹноцинцей сѹфлетѹлѹй; карѣ ѩсте комоарѫ май скѹм'пѫ ꙟ лѹме. Дѣан. кг҃. сх҃. а҃. еѹ [Павель] кѹ тоатѫ кѹноцинца бѹнѫ, ам' слѹжит лѹй дмнезъѹ, пънѫ ꙟнтр'ачастѫ зй.

з҃. Къ ашѧ май лесне вей пѹтѧ стѧ, ꙟпротива тѹтѹрѡр' испителѡр', ши ашѧ вей пѹтѧ фй гата, шй прѐ моарте, шй прѐ даре де самѫ ла зѹа џюдецѹлѹй. ашѧ с'аѹ пъзить Іѡсифь де кѹрвіе. бытіе, кап. лѳ҃, сх҃. ѳ҃. і҃. зикънды: кѹм ашь фаче ачест рѫѹ маре, ши аш грешй лѹй дмнезъѹ? шй ѩрѫ Лѹк. ка҃, сх҃, лѕ҃: превегѧц къ ашѧ вец' скъпѧ де тоате чѐ сънть венитоаре.

и҃. Къ ꙟтр'алть кипь нѹ вей пѹтѧ дѧ самѫ лѹй дмнезъѹ, депре талантѹль чѐ ц'аѹ дать. четѣще ла Лѹка кап. ѳі҃, сх, еі, ѕі. ипроч:

ѳ. Къ ашѧ вей пѹтѧ астѹпѧ гѹриле пизмашилѡрь тъй, каріи хѹлеск' віаца та. а҃ Самоил кап. кѕ҃; сх҃. ка҃: ши зисе Саѹл: грешит-амь, ꙟтоарнъ-те ꙟнапои фіюль міеѹ Двде; ѩка еѹ ам' фъкѹть небѹнѣще, ши фоарте таре ам' грешить.

і҃. Къ ашѧ вѡр лъѹдѧ тѡц лѣцѧ та, де вей пѹртѧ грижѐ бѹнѫ прѐ віаца та, ши пре траюл' тъѹ кѹ алцій. Маѳ, кап. е, сх҃, ѕі: ашѧ съ лѹминѣзе лѹмина воастрѫ ꙟнаинтѧ ѡаменилѡрь, кѧ съ вазѫ фаптеле вѡастре чѣле бѹне, шй съ

прослъвáскѫ пре тáтъл вꙍстрꙋ, чела че ѥсте ꙟ чéрюре. шѝ ѥрѫ а, Пѣтрꙋ, кап. в, сх. а, в, четѣѥре.

Pentru înbrăcăminte. (Fol. 25a—28a.)

аı. Ꙟ. К. Дáрѫ кꙋ ꙟбръкъминтеле мѣле съ нꙋ грешéск' чѐ лꙋкрꙋрй трéбꙋе съ цію?

Р. П. а. Ꙟбръкъминтеле ничѐ прѣ фълоасе ничѐ прѣ пробáсте съ нꙋ фіе; чѝ дꙋпъ врѣме, дꙋпѫ пꙋтѣре шѝ кꙋмь съ кꙋвійне кътръ дерегъторіѧ та, съ-ць фіе ꙟбръкъминтеле. Мѳ, а, сх, и: чѣѧ чѐ пóартъ вешмѝнте мóи, ꙟ кáсе кръѥщй сѫнть.

в. Фъптꙋра шѝ фóрма хáинелωрь тáле съ фіе дꙋпъ ωбичáюл' крещинéскь; ѥръ фръмсѣцѣ хаинелωр' мꙋерéщй чáртъ ꙟмнезѣꙋ прин Ісаїѧ пророкꙋл' кап. г, сх, зı ипроч.

г. Хаинеле тáле съ нꙋ фїе здробитꙋрѫ фірей тáле, чѝ съ фіе аръ тáре шѝ мъртꙋріе минцїй тáле чей трѣзве, шѝ сфїцїей, гъндийндь пре чѐ фолосꙋрй ц'аꙋ дат ціе ꙟмнезѣꙋ ꙟбръкъминтеле; кáре фолосꙋрй сѫнть ачáстѣ:

а. Пéнтрꙋ ачáстѫ липсѫ, кꙋм' трꙋпꙋль тѣꙋ чéль досъдить, ꙟпротива врéмилωр юцй съ съ скꙋтéскѫ. при, ла, сх, ка: нꙋ-ш тѣме [мꙋáрѣ мꙋнчитóаре] глóата сà дѐ фриг', къ тóатъ глóата ей съ ꙟбрáкѫ ꙟ дóаш хáине.

в. Пентрꙋ чинстѣ, кꙋм' рꙋшинѣ голичюней тáле съ акóперй быт. г, сх, з: атꙋнчи ли сѫ дешкисъръ лωрь ωкїй ка съ кꙋноаскъ къ сѫнт' гóлй, шѝ дин фрꙋнзъ де смокин' ꙟш фъкꙋрѫ акоперемѫнт'.

г. Пентрꙋ фолóсꙋл', кꙋм лꙋкрꙋл' дерегъторій тáле мáй бѝне съ пóцй испръвѝ. Іωань гı, сх. д.

д. Пентрꙋ фръмсѣцѣ, шѝ вáза чѐ аи ꙟтре оáменй, прекꙋм' съ кꙋвійне дерегъторіей тáле. в, Самоил. гı, сх, нı: ера Ѳамáра ꙟ хáине пестриц̑е фоарте фрꙋмóасе, кꙋм' ера деприньсь а пꙋртà фѣтеле крáилωрь.

е. Пентрꙋ оусебитꙋра дѣкътръ алцїй; съ съ кꙋнóаскъ, мꙋериле дин бърбáцй, бътрѣнїй динь тінерй, дерегъторїй динь сꙋрꙋмáнй, преꙋцїй дин' мирѣнй, богáцїи дин' сърáчй, шѝ дóмнїи дин' слꙋџй, ипроч. съ съ поатъ оусебѝ. д, Мωѵсій кв, сх, е: мꙋáрѣ съ нꙋ ꙟбраче хáине бърбътéщй, ничѐ бърбáтꙋл хáине мꙋерéщи съ нꙋ ꙟбрáче, къ лꙋй ꙟмнезѣꙋ ѥсте

оурътъ кáре фáче ашѣ; быт. лз҃, сх҃, г҃: ꙗръ Їил҃ь ювїѧ пре Їѡ́сифь, шї-й фъкꙋ ѡ хáинъ фрꙋмóасъ пестрицъ. Єстѳиръ ѕ҃, сх҃, ѳ҃, і҃, аі҃: ꙟбръкáръ прѐ Мардохéю ꙟ хáине кръéщй. исход, ки҃, сх҃, г҃, д҃: порꙋнчѣще дмнезъꙋ лꙋи Моисй съ фáкѫ лꙋй Ꙗрóнь вешминте прeꙋцéщй. Лꙋк. з҃, сх҃, ке҃: кáре съ ꙟбрáкъ ꙟ вешмúнте скꙋмпе, ꙟ кꙋ́рциле крáюлѡр (!) сънт'; Софонїѧ а҃, сх҃, и҃: лáꙋдъ-сѫ дмнезъꙋ тꙋтꙋрóра ачелѡ́ра, че с'áꙋ ꙟбръкат ꙟ хаине стреине. ꙗръ ꙟтр'ачаста ꙟ тóате съ сокотéщй, къ ачѣѧ хáинѫ съ пóрцй, кáре ѡ пóцй шй плътѝ. ꙗрѫ ꙟкъ нúче прѣчѣѧ нꙋ трéбꙋе а кътꙋтà, каре пóцй плътѝ шй кърїѧ пóцй дà прéцꙋл'; чѐ май тáре сокотѣще: кáде-ци-сѫ ціе съ ѡ пóрцй? шй прѐ чѐ вей съ келтꙋéщи? къ тóт' дѣꙋна мáй бине ꙗсте де кътꙋ-ц' ащюнџе пꙋтѣрѧ, кꙋ чевà съ тѐ пóрцй май прѐ џóс' ꙟтрꙋ ꙟбръкъминтеле тáле, декъть мáй прѐ сꙋсь дѐ пꙋтѣре-ц'; къ атꙋнчй н'áй чинстѝ, чѐ аи ръсъпѝ дáрꙋриле че ц'аꙋ дáть дмнезъꙋ; шй май тáре аи пꙋне мъртꙋріе ꙟпротива тà деспре трꙋфіѧ инимїй тáле, декъть деспрѐ смерéнїе, ꙟкъ шй алтѡ́ра ай фѝ пилдъ сминтитóаре. Єзекїил, кг҃, сх҃. е҃, ві҃.

Pentru părinţi vitregi. (Fol. 63b—66a.)

кѕ҃. Ѫ. К. Дáрѫ пъринцїй вѝтрецй ши мꙋмъниле мáщехъ, чѐ лꙋкрꙋре трéбꙋе съ ціе, кꙋм' ꙟ фаптеле фечóрилѡрь шй фѣтелѡр фїѧстри кà съ нꙋ трѣкъ лꙋкрꙋль вредничїей?

Р. П. а҃. Трéбꙋе съ гъндѣскѫ, къ ꙟкът с'áꙋ ꙟпреꙋнáть ꙟтр'ꙋна пъринцїй лѡрь ꙟ късъторіе, атꙋнчй ачѣѧ легътꙋрѫ с'аꙋ фъкꙋть шй кꙋ ачéй фечѡ́рй шй фате фїѧстри. Єфес д҃. сх҃. д҃.

в҃. Кънды пъринцїй лѡр ꙟ късъторіе с'аꙋ ꙟпреꙋнáть, атꙋнчй нꙋмай декът дмнезъꙋ ꙗꙋ дат' прѣчéѧ сꙋпть пꙋртътꙋра де грижe а лѡр.

г҃. Къ ꙟтр'áлть кипь нúче кꙋмь нꙋ вѡр пꙋтà аръта дрáгосте деплин оунꙋль кътрѫ áлтꙋль, де нꙋ вѡрь фѝ лѡр дрáџй ши фечóрїй лѡр, кꙋ кáрїи с'аꙋ ꙟпреꙋнáть.

д҃. Ши ачáста трéбꙋе съ гъндѣскъ, къ тóт' óмꙋль трéбꙋе съ фіе милóсь кътръ сърáчй, шй кътрѫ кáрїй н'аꙋ нúче ѡ трѣбѫ; кꙋ кътъ май вътóсь дáрѫ тáтъль витрег' ши мꙋма мáщехѫ кътрѫ фїѧстрїи лѡрь.

е҃. Шй ачáста трéбꙋе съ кáꙋте, къ дꙋпѫ че аꙋ мꙋрить тáтъль аꙋ мꙋма ачелѡр сърáчй, атꙋнчй аꙋ ръмáсь фъръ де

тáтъ аȣ̆ фъръ де мȣмѫ; пентрȣ ачѣ́ѧ фóарте лѧȣ̆ фóст̓
лíпсѫ де пȣртъторıю де грíже.

ѕ҃. Шѝ ачáста трéбȣе съ пóарте ꙟ мíните пърíнцıй ви-
трецѝй, шѝ мȣмѣниле мáщехъ, къ шѝ кȣкóнıи лѡр потъ ръмъ-
нѧ̀ ла сърѫчíе, ка шѝ ачéѧ; дéчи ашѧ̀ трéбȣе съ фáкѫ, кȣ
прȣ́нчıй ръмáшѝ сърáчѝ дѐ áлтȣль, кȣм̓ арѫ пофтѝ ши ей съ
фáкѫ áлцıи кȣ кȣкóнıй лѡр ꙟ лíпсѫ ка ачѣ́ѧ.

з҃. Шѝ ачáста трéбȣе съ гъндѧскъ, къ кȣ ачѣ́ѧ соко-
тíнцъ [мíлъ] а сърáчилѡр, пȣтѣ-вѡр добъндѝ шѝ ей ꙟна-
ѝнтѣ алтóра нȣ́ме бȣнь шѝ дрáгосте; ши ашѧ̀ вор̓ пȣтѧ̀ ащеп-
тѧ̀ ши ей дȣ́пъ мóартѣ лѡр мȣ́лть бíне прѐ сърáчıй лѡ́рь.

и҃. Къ ꙟтр̓áлть кип нȣ вѡр пȣтѧ̀ ꙟкȣнџюрѧ̀ деспрѐ ен
џюдекáта чѧ̀ рѧ̀ кȣ кáре аȣ̆ депрíнсь а хȣлѝ пре пърíнцıй ви-
трецѝй, ши пре мȣмѣниле мáщехѫ, пентрȣ ръȣтáтѣ шѝ не-
мил(о)стивíрѣ кȣконилѡр сърáчѝ.

Ꙗръ кáрıй вѡр врѧ̀ съ-ш̓ испръвáскъ кȣ̀ лáȣдѫ дерегъ-
торíѧ крещинѣ́скѫ, ачѣ́сте лȣ́крȣре трéбȣе съ фáкѫ:

а҃. Тóкма ка ꙟшишь прѐ фечóрıй лѡр, ашѧ̀ съ съ не-
воѧ́скъ кȣ тóатѫ пȣтѧ́рѣ ши невоинца, а крѣ́ще пре фечóрıй
фıѧ́стри, ши съ-й крѣ́скѫ ꙟ лѣ́цѧ дирѧ́птѫ шѝ ꙟ фрíка
дмнезъѧ́скѫ.

в҃. Май мȣ́лт̓ съ рáбде фıѧ́стрилѡр, декъть прȣ́ничилѡр
лѡ́рь; къ де вѡрь чертѧ̀ тáре пре фıѧ́стри, кȣ мȣ́лть, ши май
кȣрѣндь ва еши́ вѣ́стѣ чѧ̀ рѧ̀, декъть кѣндь вѡр чертѧ̀ прѐ
ан лѡр прȣ́нчѝ.

г҃. Прѣчáста съ съ невоѧ́скѫ, кȣм къть пȣцíнь че аȣ̆
ръмáсь фıѧстрилѡрь де пърíнцıй лѡ́рь чéй бȣ́нѝ, ꙟ тóть кѝ-
пȣль, дмнезъѧ́ще ши кȣ мáре грíже съ спорѣ́скъ авȣцíѧ съ-
рáчилѡр.

д҃. Єъ нȣ дѧ̀ кȣ сѣла фърѫ де вóе пре фıѧ́стрıй лѡр
прѐ късъторíе. Ꙗръ май въртос кȣ̀ прилéжȣль късѫторíей съ-
рáчилѡрь, съ нȣ́-ш̓ кáȣ̆те лѡр добъндѫ, кȣмь аȣ̆ депрíнсь
мȣ́лцѝ а фáче.

LXXXVI.

1688.

Библїѧ адекѫ д8мнезеѧска скрипт8ръ ...... Типъріт8-с'а8 ꙟтѫю. ꙟ скá8н8ль митрополіей б8к8рéщилорь ...... ла ан8ль дела фáчерѣ л8мїй. ҂зрчз ꙗръ дела спъсéнїѧ л8мїй ҂ахпи ꙟ л8на л8и ноéм'ври ꙟ ї зи́ле.

(Folio, IV foĭ nepag. + 932 paginĭ + 1 foae.)

Predoslovie. (Fol. IIa—IIb.)

Іоань Шърбань Катакозинó Басарáбъ Воевóдь, дей мила л8й дм҃нзѣ8 дмн8, шѝ бир8итóрю а тóатъ оугровлахїѧ.

Чѣлоѝ че съ áфлъ лък8итóрю сѹ́пть стъпѫнирѣ нóастрѫ, прѣ сфнцйт8л8й митрополит' кѵ́рь Ѳеѡдóсїе, юбитóрилоѝ де дмнзѣ8 епископи, прѣ к8віѡ́шилоѝ егѹ́мени, смерицилоѝ пре́щи, благорóд'ничилоѝ боѧ́ри, шѝ т8т8рóѝ чѣлора-л'ал'ци право-слáв'ничилоѝ крещинн, чѣл' дела дмнзѣ8 аж8тѹ́рю пофтимь.

Врѫндь съ съ д8къ дей' л8мѣ ачáста прѣ бѹ́н8л' шѝ оун8л' пѹтѣрникь дмнзѣ8, дом'н8л' нóстр8, І҃с. Х҃с. шѝ н8мъ-рѫн'дь ꙟ мѫниле крединчóшилоѝ слѹ́цнлоѝ сáле, талáн'т8л' чел де требѹ́ин'цъ, к8 мáре аръ тáре лѣ8 пор8н'чит' зикѫн'дь: не-гѹцнториці пънъ вою вени́ .... шѝ ачáста пентр8 че? пен'тр8 къ áре а не л8а сáма шѝ пен'тр8 ачѣстѣ шѝ пен'тр8 добѫн'да лоѝ. кѫн'дь? пънъ вóю вени́, зи́че, адекъ ла адѡ́а венйре, ла чѣ ꙟфрикошáтъ ши прѣ дирѣптъ ж8декáтъ. прѣ дирѣптъ ꙟй зіќь, пен'тр8 къ ла ачáста, ж8декътóрюл' ка оунь дмнзѣ8 н8 пóате съ грешáскъ, грешйцїй н8 поть съ-шь аскѹ́нзе грешалеле лóрь, ши ръспѹ́нс8л' че ѫсте съ фїе н8 се май пре-фáче; прéк8м' съ вѣде дáръ, пѹцйнъ ѫсте врѣмѣ ꙟтр8 кáре авéм' а негѹцитоѝ талáнт8л' дмнзъéск8л8й даръ. шѝ а8зѫ́ндь ачáста, е8 смерит8л' дмнь дей гѹра дмн8л8й мїе8 адѣсе а зи́че: привегѣци, къ н8 щйци ꙟ че чáсь дмн8л' нóстр8 вйне, кѹноск8т8-мї-ам' даторїе непъръсйтъ, маи найнте де а сосѝ сфѫршит8л' немерничїей мѣле, д8пъ дáр8л' че ми с'а8 дат' дей мила л8и дмнзѣ8, съ негѹцитореськ д8хов'ничáска не-гѹциторїе, ши съ дáу чѣлоѝ че сѫ́нть сѹ́пть аск8л'тáрѣ нóастръ талáнд8л' каре м'а8 ꙟкрез8т' дмн8л'. шѝ ачáста ам' фък8т

ла тъл'мъчирѣ ачѣщїи сфнте скриптȣри, фъкѫндь мȣл'тъ невоинцъ ши дестȣлъ кел'тȣѧлъ; деспре о парте пȣиндь даскали щїȣци фоарте ден' лим'ба елинѣскъ, пе прѣ ꙟцелепїтȣл' чел' ден'трȣ даскали алесь ши архїерѣȣ Германониссись, шй дȣпъ петрѣчерѣ лȣи пре алцїи каре с'аȣ ꙟтѫм'плат', шй деспре алтъ парте а ноцѣри оамени ай локȣлȣй, нȣ нȣмай педеѱици ꙟтрȣ а ноастръ лим'бъ, че шй де лим'ба елинѣскъ авѫн'дь щїин'цъ, ка съ о тъл'мъчѣскъ. карїй лȣѫн'дь лȣминъ ши дентр'ал'те азвоаде (! l. из—) веки, шй алътȣрѫндȣ-ле кȣ чел' елинѣскь ал' челор. о. де даскали, кȣ врѣрѣ лȣй дмнзъȣ о аȣ съвѫршить прекȣм' съ вѣде. шй мъкаръ къ ла оунеле кȣвин'те съ фїе фость фоарте кȣ невое тъл'мъчиторилор пентрȣ стрим'тарѣ лим'бїй ромънѣщи; ѧръ ꙟкъш' авѫн'дь пил'дъ пре тъл'мъчиторїи латинилор шй словѣнилор, прекȣм' ачѣѧ аша шй ай ноцѣри лѣȣ лъсат' прекȣм' съ читѣскь ла чѣ елинѣскъ. шй дȣпъ испръвирѣ тъл'мъчитȣлȣй ачѣщїй фолоситоаре шй сфинте остенѣле, лȣѫн'дь дȣпъ кȣм' съ каде шй вое дела сфнта шй мȣма ноастръ бесѣрека чѣ маре, с'аȣ дат' ꙟ типографїе де с'аȣ типърит' ꙟ сфнта митрополїе ден' бȣкȣрѣщи, фїин'дь архїерѣȣ шй пъсторю крещинѣскȣлȣй ачѣстȣѧ нородь, прѣ сфнцитȣль пърин'теле ностръ кирь Ѳеѡдосїе митрополитȣл.

Genesis cap. I, v. 1—13. (pag. 1.*)

Дȣмнезеѣска скриптȣръ вѣкке ши ноаѫ. фачерѣ. кап' а.

1. Де'нч'епȣт аȣ фъкȣт дмнзъȣ черюль шй пъмѫн'тȣл'.
2. Ѧръ пъмѫнтȣл' ера невъзȣть шй неток'мить, ши ꙟтȣнѣрек'
зъчѣ дѣсȣпра престе чель фъръ де фȣн'дь, шй дхȣл' лȣй дȣм'не-
зъȣ съ пȣрта дѣсȣпра апей. 3. Ши зисе дмнезъȣ съ съ факъ лȣ-
минъ, шй съ фъкȣ лȣминъ. 4. Шй възȣ дмнезъȣ лȣмина къ
ѧсте бȣнъ, шй осеби дмнзъȣ ꙟтре мижлокȣл' лȣминїй, шй ꙟтре
миж'локȣл' ꙟтȣнѣрекȣлȣй. 5. Шй нȣми дмнзъȣ лȣмина зїѡ,
шй ꙟтȣнѣрекȣл' нȣми ноапте. шй съ фъкȣ саръ, шй съ фъкȣ
диминѣцъ, зы оуна. 6. Шй зисе дмнзъȣ: факъ-се ꙟтъритȣръ
ꙟ миж'локȣль апей, шй съ фїе ѡсебитоаре ꙟтре апъ шй ꙟтре
апъ, шй съ фъкȣ аша. 7. Шй фъкȣ дȣм'незъȣ ꙟтъритȣра, шй
осеби дȣмнезъȣ ꙟтре мижлокȣл' апеи каре ера сȣпть ꙟтъри-
тȣра, шй ꙟтре миж'локȣль апеи чѣ ера дѣсȣпра ꙟтъритȣрїи.

*) cf. 1582 maĭ sus pag. 33 şi 1683 maĭ sus pag. 264.

8. Шѝ нꙋмѝ д͠мнезѣꙋ ꙟтърꙋтꙋ́ра, че́рю. шѝ възꙋ̀ д͠мнзѣꙋ къ
ѧсте бі́не, шѝ съ фъкꙋ̀ са́ръ шѝ съ фъкꙋ̀ диме́нѣцъ, зѝ адѡа.
9. Шѝ зи́се дꙋм'незѣꙋ: адꙋ́не-се апа чѣ̀ де сꙋ́піть че́рю, ꙟтр'о адꙋ-
на́ре, шѝ съ съ ивѣскъ оуска́тꙋль. 10. Шѝ нꙋмѝ дꙋмнезѣꙋ оуска́-
тꙋл' пъмѫ́нть. шѝ адꙋнѣрил апелорь нꙋмѝ мѣри, шѝ възꙋ̀
дꙋмнезѣꙋ къ ѧсте бі́не. 11. Шѝ зи́се дꙋм'незѣꙋ: ръса́ръ пъмѫ́н-
тꙋль бꙋрꙋ́ꙗнъ де ꙗ́рбъ, съмънъто́аре съмѫ́нцъ дꙋпъ фѣлю-шь,
шѝ дꙋ́пъ асъмъна́ре-ш', шѝ ле́мнь родито́рю фъкѫ́ндь ро́адъ,
кърꙋѧ съмѫ́нца лꙋ́и ꙟтр'ѫ́нсꙋль дꙋпъ фе́лю-шь пре пъмѫ́нть,
шѝ фꙋ̀ ашѧ. 12. Шѝ ско́асе пъмѫ́нтꙋль бꙋрꙋ́ꙗнъ де ꙗ́рбъ съ-
мънъто́аре съмѫ́нцъ дꙋпре фѣлю шѝ дꙋпре асъмъна́ре, шѝ
ле́м'нь родито́рю ка́ре фа́че ро́адъ, кърꙋѧ съмѫ́нца лꙋ́и ꙟтр'ѫн-
сꙋль, дꙋпре нѣм' пре пъмѫ́нть; шѝ възꙋ̀ д͠мнзѣꙋ къ ѧсте
бі́не. 13. Шѝ съ фъкꙋ̀ са́ръ, шѝ съ фъкꙋ̀ диме́нѣца, зѝ атре́ѧ.

Deuteronomium cap. XXXII, v. 1—26. (pag. 150—151.*)

Ꙗ доа лѣџе кап' л͠в.

1. Ꙟ ами́нте че́рюле шѝ во́ю гръѝ, шѝ аꙋ́зъ пъмѫ́нтꙋл'
кꙋви́нтеле дені́трꙋ ро́стꙋл мі́еꙋ. 2. Нъдеж'дꙋꙗ́скъ ка пло́аѧ ръ-
спꙋ́нсꙋл' мі́еꙋ, шѝ съ съ пого́аре ка ро́ѡа кꙋви́нтеле мѣле, ка
пло́аѧ пре тро́скот', шѝ ка нинсо́арѣ пре бꙋрꙋ́ꙗн'. 3. Кѣчи нꙋ́меле
д͠мнꙋлꙋй амь кемат, да́ци мъри́ре д͠мнзѣꙋлꙋй но́стрꙋ. 4. Д͠мн-
зѣꙋ, адевъра́те фа́птеле лꙋ́й, шѝ то́ате кѣиле лꙋ́й жꙋдекѣцн. д͠мн-
зѣꙋ креди́нчѡс, шѝ нꙋ̀ ѧсте стрѫм'бъта́те ꙟтрꙋ ел'. дире́пть шѝ
с͠фнть д͠мнꙋль. 5. Грешит-аꙋ, нꙋ̀ лꙋ́й фі́й хꙋли́цй, нѣм' стрѫмбь
шѝ дестръма́т'. 6. Ꙗчѣстѣ д͠мнꙋлꙋй ръсплъти́ц'? аче́ста, нъ-
рѡд' небꙋн' шѝ нꙋ ꙟцеле́пть; нꙋ̀ аче́ста та́тъ-тъꙋ тѣꙋ агѡниси́ть
пре ти́не шѝ тѣꙋ фъкꙋт шѝ тѣꙋ зидит? 7. Ꙗдꙋ́чецн-въ ами́нте
де зи́леле вѣкꙋлꙋи, причѣпеци да́ръ ані́и, нѣмꙋриле нѣмꙋрилор;
ꙟтрѣбъ прѐ та́тъ-тъꙋ шѝ ва повестѝ цíе, пре че́н ма́и бътрѫ́ни
декѫть ти́не шѝ во́р' спꙋ́не цíе. 8. Кѫ́ндь ꙟпърціѧ́ чель ꙟна́л'ть
лím'биле, кꙋ́м' аꙋ съмъна́т' прѐ фи́ій лꙋ́й Ꙗда́мь; аꙋ пꙋ́сь хота́-
ръле лím'билорь, дꙋпъ нꙋ́мърꙋл' ꙟџерилор' лꙋ́й д͠мнзѣꙋ. 9. Шѝ
съ фъкꙋ̀ партѣ д͠мнꙋлꙋй, норо́дꙋл' лꙋ́й Ꙗков', ꙟпърцѣлъ мо-
џени́рей лꙋ́й, Ісраи́ль. 10. Л'а́ꙋ дестꙋла́т' прѐ ел ꙟтрꙋ пꙋсті́е, ꙟтрꙋ
сетечю́нѣ а́рдері́й, ꙟтрꙋ фъръ де апъ; ꙟкꙋнжꙋра́тꙋ-л'а́ꙋ прѐ ель
шѝ л'а́ꙋ чер'та́т' прѐ ел', шѝ л'а́ꙋ пъзи́т' прѐ ель ка лꙋми́на

*) cf. 1677 maĭ sus pag. 14.

окюлѹи. 11. Ка вѫлтѹрꙋл кѫндꙋ аръ ꙟконџѣрѣ кѹибѹл (!) лѹй, ши
пре пѹїй лѹй аѹ пофтит слобозиндꙋ арипиле лѹй, аѹ прїн-
мит пре еи, ши ꙗѹ лѹат пре еи пре дѹсъ капѹл лѹй. 12. Дмнꙋл
сѫнгѹр ꙗѹ адѹсъ пре еи, ши нѹ ера ꙟпреѹнъ кѹ еи дѹмнезѹ
стрѣини. 13. Аѹ сѹит пре еи пре вѫртѹтѣ пѫмѫнтѹлѹй, аѹ хрънит
пре еи кѹ роаделе царинилор, аѹ сѹпт мїаре дин пїатръ, ши
оуить де лемнѹ дин вѫртоасъ пїатръ. 14. Оуить де вачи ши
лаптe де ои, кѹ грѫсимѣ мїейилор ши а берберчилѡр, а фїи де
таѹри ши де цапи, кѹ сеѹл мѹшкилор грѫѹлѹи, ши сѫнџе де
стрѹгѹрь аѹ бъѹт вин. 15. Ши мѫнкъ Іаковъ ши съ сътѹръ, ши
звѫрли челъ юбит, съ оунсе, съ ꙟгръшъ, съ лъци, ши пъ-
ръси пре Дмнезъѹ, чела че л'аѹ фѫкѹт пре ел, ши съ ѡсеби де
ла Дмнзъѹ мѫнтѹиторюл лѹи. 16. Мъ скърбиръ пре стрїнии,
ꙟтрѹ оуръчюнеле лоръ м'аѹ амъръжть пре мине. 17. Аѹ жѫрт-
вѹить драчилѡр ши нѹ лѹй Дмнзъѹ, ла Дмнзъи карїй н'аѹ щїѹт;
нои ши проаспеци аѹ венит, пре карїй н'аѹ щїѹт пъринцїй лѡръ.
18. Пре Дмнзъѹ чела че тѣѹ нъскѹт ай пъръсит, ши ай оуитат
пре Дмнзъѹ чела че те хрънѣще. 19. Ши възѹ Дмнѹл ши ръвни,
ши съ скѫрби пентрѹ оурџїа фїилор лѡръ ши фѣтелѡръ. 20. Ши
зисе: ꙟтоарче-воѫ де кътръ еи фаца мѣ, ши воѫ аръта че ва
фи лѡръ ла чѣ де апои; къче нѣм ꙟтортѹ асте, фїе (!) ла карен
нѹ асте крединцъ ꙟтрѹ еи. 21. Еи м'аѹ ръвнить пре мине, нѹ ка
пре Дмнзъѹ, м'аѹ скърбить кѹ кипѹриле лѡръ, ши еѹ воѫ ръвни
пре еи, нѹ ка пре лимбъ; пре лимбе фъръ минте воѫ оурцисѝ
пре еи. 22. Кѫче фок с'аѹ аццѫцат дентрѹ мѫнїа мѣ, ва арде
пънъ ꙟ Іадѹл чел май де жось, ва мѫнка де тот пъмѫн-
тѹль ши родѹриле лѹй, ва арде темелїиле мѹнцилѡръ. 23. Адѹна-
воѫ ла еи рѣле, ши съџециле мѣле ле воѫ съвѫрши ла еи.
24. Топиндѹ-съ кѹ фоаме ши кѹ мѫнкаре де пасъри, ши десъларе
денапои невиндекатъ, динци де жѫганїй воѫ тримите ла еи
кѹ мѫнїе, каре-и трагъ пре пъмѫнть. 25. Дин афаръ и ва дес-фе-
чори сабїе, ши дин къмъри фрика, тинерел кѹ фечоара, сѹгъторю
кѹ челъ ашъзат бътрѫнь. 26. Зис-ам: съмъна-и-воѫ пре еи,
ши воѫ потоли дентрѹ ѡамени поменирѣ лѡръ.

Psalm 2. (pag. 382.)

Ѱалмѹль лѹй Двдъ. в.

1. Пентрѹ че с'аѹ ꙟфїерѫнтать лимбиле, ши нороаделе аѹ
кѹцетат дешарте? 2. Стътѹт-аѹ ампроапе ꙟпърацїй пъмѫнтѹлѹи,

шѝ боѧ́рїи с'аȣ адȣна́ть ꙟтр'ȣ́н ло́к', асȣ́пра дм҃нȣлȣи шѝ асȣ́пра
оу҆н'сȣлȣи лȣ́й. 3. Съ рȣ́м'пемь легъ́тȣриле лѡ́р' шѝ съ лепъдъ́м'
де пре́сте но́и жȣ́гȣл' лѡ́рь. 4. Че́л' че лъкȣ́ѩще ꙟ че́рюри ва бат'-
жорѝ (! l. батжокȣрѝ) прѐ дѫншїй, шѝ дм҃нȣл' ва дефъимà пре
еи. 5. Ꙗтȣ́н'чѣ ва гръѝ кътръ дѫн'шїи кȣ оу҆р'џїѧ лȣ́й, шѝ кȣ
мъні́ѧ лȣ́й ва тȣ́рбȣрà пре дѫ́ншїй. 6. Шѝ еȣ мъ пȣ́ші ꙟпъра́т' де
дѫн'сȣль пре́сте сїѡ́н', мȣ́н'теле че́л' сф҃нт' ал лȣ́й, повести́н'дь
порȣ́н'ка дм҃нȣлȣи. 7. Дм҃нȣл' зи́се кътръ ми́не: фі́юл' мїеȣ ещи
тȣ̀, еȣ а́стъзи тѣ́м' нъскȣ́ть. 8. Чѣ́ре делà ми́не, ши-ц' вою дà
џіе ли́м'би моще́ни́рѣ тà, шѝ цинѣ́рѣ тà ма́рџинниле пъмѫ́н'-
тȣлȣи. 9. Па́ще-вей пре дѫн'шїй кȣ тоꙗ́г' де фїе́р', ка ва́селе а
ѡла́рюлȣи здроби́-веи пре дѫн'шїй. 10. Шѝ акȣ́м' ꙟпъра́цилор',
причѣ́пеци, чер'та́ци-въ тоци че́ѧ че жȣ́декъ пъмѫн'тȣль.
11. Слȣжи́ци дм҃нȣлȣи кȣ фри́къ, шѝ въ бȣкȣра́ци лȣ́й кȣ кȣ-
тре́мȣ́р. 12. Ꙗпȣка́ци ꙟвъцъ́тȣра ка нȣ̀ кѫ́нд-а́и се вà мъні̏ѧ
дм҃нл', ши веци перѝ ден' калѣ чѣ̀ дирѣ́п'тъ. 13. Кѫн'дь съ
вà аџъџà де гра́бъ мъні́ѧ лȣ́й, фери́чиц то́ци че́ѧ че недеж-
дȣ́ици прѐ дѫ́нсȣль.

Faptele Apostolilor cap. VI. (pag. 835—836.)

Фа́п'теле Ꙗпо́столилор'. кап. ѕ҃.

1. Шѝ ꙟ зи́леле ачѣ́стѣ ꙟмȣл'ци́н'дȣ-се оу҆чени́чїи фъкȣ́тȣ-
с'аȣ ръп'щи́ре ели́нилор, кътръ евре́и, кѣ́чи съ тречѣ кȣ ведѣ́ре,
ꙟтрȣ слȣ́жба чѣ̀ де тоате зи́леле, въ́дȣвиле ло́рь. 2. Шѝ кемѫ́ндь
че́и. в҃і. мȣл'ци́мѣ оу҆чени́чилор' зи́серъ: нȣ̀ е̏ плъкȣ́т' но́и, пъръ-
сѫ́н'дь кȣвѫ́н'тȣл' лȣ́и дм҃нзъȣ, а слȣжѝ ла мѣ́се. 3. Сокоти́ци
дере́пть ачѣ́ѧ фра́цилор, ша́п'те оа́мени ден'трȣ вои, мър'тȣри-
си́ци фїинд', плини де дх҃ȣль сф҃нть, шѝ де ꙟцелеп'чю́не, прѐ
ка́рїи вом пȣ́не пре́сте трѣ́ба ача́ста. 4. Ꙗръ но́и ла рȣгъчю́не
шѝ ла слȣ́жба кȣвѫ́н'тȣлȣи вом ꙟгъдȣ́й. 5. Шѝ плъкȣ̀ кȣвѫн'-
тȣл' ꙟнаин'тѣ а тот норо́дȣл, шѝ алѣ́серъ прѐ Сте́фан' бър'-
ба́т пли́н' де креди́н'цъ, шѝ де дх҃ь сф҃нть, шѝ прѐ Фили́п' шѝ
прѐ Прѡ́хор', шѝ пре Ника́нор' шѝ прѐ Ти́мон', шѝ прѐ Пар'ме́на,
шѝ пре Никȣла́ȣ немѣ́рникь ан'тїѡх'ѣнь. 6. Прѐ ка́рїи аȣ пȣ́сь ꙟна-
и́нтѣ апо́столилор', шѝ рȣгѫ́ндȣ-се аȣ пȣс' престе еи мѫ́иниле.
7. Шѝ кȣвѫ́нтȣл' лȣ́и дм҃нзъȣ крещѣ̀, шѝ съ ꙟмȣл'џї̏ѧ нȣ́мърȣл'
оу҆чени́чилор' ꙟ ієрȣсали́м' фоа́р'те. шѝ мȣ́лтъ гло́атъ ден' пре́-
ѡци аскȣл'тà креди́нцїи. 8. Ꙗръ Стефан' пли́н' де креди́н'цъ шѝ
де пȣтѣ́ре фъчѣ̀ минȣ́ни шѝ сѣ́мне ма́ри ꙟтрȣ норо́дь. 9. шѝ

съ скꙋла́ръ оаре ка́рїи ден'трꙋ чен ден' адꙋна́ре чѣѧ че се зичѣ̀ ан Левертї́ннилор' шѝ ан Киринѣ́илор́, шѝ ан Ѧлеѯандрѣ́нилор шѝ чѣ́лор́ дела Киликїѧ шѝ Ѧсїѧ, чертѫ́ндꙋ-се кꙋ Стѣ́фан. 10. Шѝ нꙋ̀ пꙋтѣ̀ съ стѣ̀ ꙟпотри́ва ꙟцелеп'чюнїи шѝ дх҃ꙋлꙋй кꙋ́рꙋѧ грьїа̀. 11. Ѧтꙋнчѣ ау сꙋпꙋ́сь оа́мени зикѫ́н'дь, къ ам' аꙋзи́т' прѐ ель грьи́ндь гра́юри де хꙋ́лъ спре Мѡ́усн шѝ спре дꙋмнъзѣꙋ. 12. Шѝ аꙋ ꙟтърѫта́т' пре норо́дь, шѝ прѐ бътрѫ́ни шѝ прѐ кър'тꙋ-рари, шѝ стѫ́н'дь асꙋ́пръ-и ꙟл' апꙋка́ръ пре ель ши-л адꙋ́серъ ла сфат'. 13. Шѝ пꙋ́серъ мъртꙋрїи мин'чено́асе зикѫ́н'дь : омꙋл ачѣ́ста нꙋ пъръсѣ́ще гра́юри кꙋ блесте́м' а грънрѣ асꙋ́пра ло́кꙋ-лꙋй чѣ́лꙋй сфи́ть ачѣ́стꙋѧ ши ле́џїи. 14. Пен'трꙋ къ ам' аꙋзи́т' пре ель зикѫ́н'дь : къ І҃с. назарин'ѣ́нꙋл' ачѣ́ста ва сꙋ́рпа̀ ло́кꙋл' ачѣ́ста. шѝ ва скимба̀ обичѣ́иле, ка́реле аꙋ да́т' но́аѡ Мѡ́усн. 15. Шѝ кътꙋтѫ́н'дь ла ель тоци чѣ́ѧ че шъдѣ̀ ꙟ адꙋна́ре, възꙋ́ръ фа́ца лꙋ́и ка о фа́цъ де ꙟџерь.

LXXXVII.

1689.

Молитѣвникь. изводит дин словенїе пре лимба рꙋмънѣаскъ ...... Тѵпърит8-с'аꙋ ꙟ митрополїѧ Белградꙋлꙋй. анїй дм҃нꙋлꙋй ,ахпѳ април. ка де ѕил.

(4⁰, VI nepag. + 222 foĭ paginate + VII nepag.)

Invăţătura ispovedniculuĭ. (Fol. 51a—52b.)

Рънд8їа́ла исповѣда́нїей.

(Шѝ дꙋпъ ачѣ́ѧ ꙟва́цъ пре исповѣ́дник кꙋ то́атѫ смере́нїѧ.)

Фїюле! нꙋ́-ць фїе гре́ꙋ а те покъй, къче тѐ ѡсъбе́скь а стѫ̀ афа́рѫ дин бесѣ́рекѫ м҃ де ѕи́ле, къ аша̀ а́сте токмала де ла дм҃неѕѣꙋ да́тѫ свн҃цилѡр ап҃сли, ши прѣ кꙋвїѡ́шилѡр пъринци; ка съ не кꙋр'ъцим кꙋ́мь съ кꙋви́не, съ фи́мь де-стоиничь а не ꙟпреꙋна̀ трꙋ́пꙋлꙋи шѝ синџелꙋи дм҃нꙋлꙋй. къ аша̀ аꙋ ꙟвъцат свн҃тꙋль Па́вел ап҃сль грънндь : съ съ испи-тѣ́скѫ ѡмꙋль пре си́не, ши аша̀ ди́нь пъне съ мънънче, шѝ

ди́нь пъха́рь съ бѧ̀; къ чела че мънѣнкъ недестойник, ѡсън-
дѫ шїе мънѣнкѫ шѝ бѧ̀, несокоти́ндь трȣ́пȣль дмн҃ȣлȣй . шѝ
си́нгȣрь дмн҃ȣль ѕи́че : нȣ̀ да́рець свнта кѣнилѡр . дере́пть
ачѣ́ѧ, съ нȣ́ май слȣжи́мь похтелѡр пѣнтечелȣй, че съ аго-
ниси́мь по́аме десто́йниче покъи́нцей; съ не пȣ́немь ꙟпроти́вѫ
лъкомїйлѡр . къ ни́че бо́алеле трȣ́пȣлȣй нȣ́ съ тъмъдȣе́скь кȣ
са́цїȣль ши кȣ бецїѧ, чѐ ка́ре съ ва постѝ та́ре, аче́ла съ тъ-
мъдȣѧ́ще ле́сне . къ ва́ре-кȣ́мь ѧсте пъка́тȣль ла гȣста́ре дȣ́лче,
ꙗ́ръ апо́й амар ши кȣ стрепеза́лѫ; ашѣ́ шѝ покаа́нїѧ, ꙟкинъ-
чюниле, постȣль, пȣци́нь съ ара́тѫ кȣ скъ́рбѫ, ꙗ́рѫ апо́й адȣ́кь
ро́дȣль бȣкȣрїей де вѣ́чи . къ гръѧ́ще апостолȣль : къ кȣ мȣ́лте
скърбе ни съ҃ ка́де но́аѡ съ ꙟтрѣ́мь ꙟтрȣ ꙟпъръцїѧ че́рю-
лȣй лȣй дмнѕъȣ, ши невонто́рїи ѡ во́рь апȣкѧ̀ пре ѧ̀ . ши ꙗ́ръ
ѕиче : невойци-въ де ꙟтра́ци пе по́арта чѧ̀ стръмтѫ, ка́ре
дȣ́че ꙟ вїꙗ́цъ, че пȣци́ни сѣнть, ка́рїй ѡ а́флѫ пре ѧ̀; къ
по́рцїй че́їй стръм'те, шѝ кѣлїй чеїй ꙟгȣ́сте ачѣ́стѧ сѣнть
лȣ́крȣриле : фо́амѧ, сѣ́тѧ, кȣлка́рѣ пре пъмѣнть, ꙟкинъчюниле,
недѡрми́рѧ, смере́нїѧ, блъндѣ́целе, ръбда́рѧ асȣпрѣлелѡр ю-
би́рѣ де съра́чь, плъ́нсȣль ѡ́кїлѡр, къ фъ́ръ де плъ́нсь нȣ
по́ате фи покъинца, къ плъ́нсȣль ѧсте покъинца адевъра́тѫ .
шѝ ка́ре съ ꙟтро́анъ (! l. ꙟто́арнъ) ѡ да́тѫ де ла пъка́ть,
съ нȣ съ май ꙟто́арне ꙗ́ръ кѧ̀ кѣнеле ла боръ́тȣра сѧ̀, са́ȣ кѧ̀
поркȣль спъла́ть ꙗ́рѫ лѧ̀ мочирлѫ; че съ ръвним че́лȣй ди́нь-
тѣ́й пъкъто́сȣлȣй фїю, ка́ре кȣ покъи́нца аȣ дешкис оу́шѧ
ꙟпъръцїей, ши ꙟтъюлȣй тълха́рю, ши кȣ́рвей, вамъшȣлȣи
ши алтора, карїи ѡ да́тѫ дѣ́ка съ пъръси́рѫ де пъка́те, нȣ
съ май ꙟто́арсъръ ꙗ́рѫ ла пъка́те . ашѧ ши тȣ, фїюле, си-
лѣ́ще-те съ фїй ашѧ̀ : ꙟ ло́кь де мънкъчос ла бȣка́те, фїй
постито́рю . ꙟ лок де беȣто́рю, бѧ̀ а́пѫ . ꙟ ло́кь де рѣ́сь,
варсъ лакръмн . ꙟ ло́кь де мъ́рец, фїй смери́т . ꙟ ло́кь де
па́ть мо́але, кȣлка́ре грѣ́ . ꙟ лѡ́к де сва́дникь, фїй дръгостос,
ꙟ ло́кь де връжбито́рю, фъкъто́рю де па́че . къ де те вей
покъй ашѧ̀, аколѡ̀ вей фи фїю лȣми́ней, ши фїю ѕилей; ши
прин ачѣ́стѧ кѣй ве́й ꙟтрѧ̀ ꙟ ла́тȣрѧ҃ фър де трȣ́дъ, ꙟтрȣ
ꙟпъръцїѧ че́рюлȣй . къ аȣ ѕис дмнȣл : фи́ци гата, къ нȣ́
щи́ць ѕȣ́а ши ча́сȣль кѣндь вѧ̀ вені̀ свършитȣль; къ нȣ́ щим
пънѫ кѣндȣ-й вїꙗ́ца но́астрѫ . шѝ де не вѧ̀ афлѧ̀ мо́артѧ ꙟ
пъка́те, ма́й би́не съ нȣ̀ фимь нъскȣ́ци . де́чи съ не невоимь,
ка съ лепъдѣ́мь са́рчина пъка́телѡр но́астре҃ ꙟ де гра́бѫ, ка
съ тимпинѣ́мь лȣминац ла ꙟвїѧ́ре пре дмнȣл, ръпи́(н)дȣ-не
спре нȣ́ѡри ꙟ въздȣ́хь, кѣндь ва венѝ пре пъмѣнть ꙟ сла́ва

пъринтелѹй сѣѹ, съ цюдече вїйлѡр ши морцилѡр, ши съ плътѣскъ кѹн дѹпъ лѹкрѹл лѹи.

Psalm 90. (Fol. 99a—99b.)

Ѱалом ч҃.

1. Кареле петрѣче ꙟтрѹ аџюторюл ꙟнълцатѹлѹи, ꙟ коперемѣнтѹл дмнѕъѹлѹи черюлѹй съ сълъшлѹѧще. 2. Ѕиче-ва домнѹлѹи: фолоситорюль мїеѹ ещи, ши скъпарѣ мѧ, дмнѕѣѹль мїеѹ, ши спре дѣнсь мж нъдеждѹеськь. 3. Къ ачела те ва избъви де лацѹль вънъторюлѹй, ши де кѹвѣнть гълчевиторю. 4. Кѹ спателе сале оумбри-те-ва, ши сѹпть арепиле лѹй те вей нъдеждѹй; кѹ армж ꙟкѹнџюра-те-ва адевърѹл лѹй. 5. Нѹ те вей тѣме де фрика нопцей, ши де съџата че збоаръ зѹа.
6. Де лѹкрѹль че сж петрѣче ꙟтрѹ ꙟтѹнѣрек, де тъмпинать, де дракѹль де амїаѕъѕи. 7. Кѫдѣ-ворь де латѹрѣ тѧ мїи, ши ѕѣче мїй дѣ дирѣпта тѧ, ѩръ де тине нѹ съ ва апропїѧ. 8. Ꙟсъ кѹ ѡкїй тъй вей сокоти, ши плата пъкътошилѡр вей ведѧ. 9. Къ тѹ, дмне, нъдѣждѧ мѧ, пѹс-ай пре чел де сѹс скъпарѣ тѧ. 10. Нѹ ва вени кътрж тине ръѹ, ши бътае нѹ съ ва апропїѧ кътръ сълашѹл тъѹ. 11. Къ ꙟџерилѡрь сѣй порѹнчит-аѹ де тине, съ те феречкж пре тине ꙟ тоате кѣйле тале. 12. Спре мѫни пѹрта-те-вѡр, съ нѹ кѹмвѧ съ съ ꙟпїадече де пїатрж пичорѹль тъѹ. 13. Пре аспидъ ши пре василискж вей пъши, ши вей кълкѧ леѹль ши балаѹрѹль. 14. Къ спре мине аѹ нъдеждѹить, ши-ль вою избъви пре ꙟсь; акопери-л-вою пре ель, къ аѹ кѹноскѹть нѹмеле мїеѹ.
15. Стрига-ва кътрж мине ши-ль вою аскѹлтѧ пре ꙟсь, кѹ ель сѫнть ꙟ скърбе, скоате-л-вою ши-ль вою слъви пре ꙟнсь.
16. Кѹ ѕиле лѹнџи ꙟплѣ-л-вою пре ель, ши вою арътѧ лѹй спсенїѧ мѧ.

Molitva pe sălcĭ. (Fol. 184a.)

Млтва ꙟ дѹминек(а) флорилѡр пе сълчи.

Дмне дмнзъѹ, атоате цїиторюле! тѹ аръташь корабїа ꙟ кипѹль весѣречїй, ꙟтре дирептѹл ши оугодникѹль тъѹ Ное; ши венира сфнтѹлѹй тъѹ дхь вестишь кѹ порѹмбѹль, адѹкѫндь каре адѹсж крангъ де маслин. ачесть кипь ꙟмплѹрж

коко́нїй жидове́щи, кѫндь те тъмпина́рѫ кȣ стълпърн ꙟ-фрȣнзи́те де маслини, стригъндь ши гръи́ндь: ѡса́нна ꙟтрȣ чей де сȣс. аче́сть глас ши́ нóй робі́й тъй, кȣ гла́сȣрн стригъм цїе: ѡсанна, блсви́ть че́ла чѣй вени́ть; ши ꙗ́ръ ве́й вени́ съ ѩюдечн ꙟ дерепта́те, кȣ та́тъль ши кȣ дхȣль сфнть, акȣ́м' ши́ пȣ́рȣрѧ ши ꙟ вѣ́чїй вѣ́чилѡр. Ꙗмин.

LXXXVIII.

1691.

(Ms. bibl. centr. No. 15.)

Ананїа їермонах: Вїа́ца прѣ кȣвиѡсȣлȣи пъри́н'теаȣй нострȣ Нифѡн'.

(4⁰, nepaginat, 346 paginĭ.)

Pentru trimiterea Sf-luĭ Nifon în școlile de la Țarigrad. (pag. 2—4.)

(ꙟн) Ꙁи́леле лȣи Костантин бȣ́нȣл крединчо́с ши де дȣмнезеȣ юбиторю ꙟпърат, ера̀ ѡ́аре ка́ре бърбат бȣн крединчос ши темъто́рю де дȣмнезе́ȣ, анȣ́ме Сававтїе. ачела̀ фȣ̀ тримис прекȣм зи́че, де бȣ́нȣл крединчос ꙟпърат, фїиндь хиротонисит воивод, ꙟтр'о ца́ръ кȣ дѣ́днись че-и зи́кȣ Четате съра́ть. ши мергъндь ель ꙟ ца́ра ачѣѧ ꙟл ꙟтимпина́ръ пре денсȣл тоц маи марїи ши боѧ́рїи четѣцїи, кȣ плекъчюне ши кȣ кȣчерїе, сърȣтъндȣ-л пре дънсȣл; ши кȣ деншїи ера̀ ши та́тъл ал лȣи Нифон, че-л кема̀ Агапи́ть. ши кȣм възȣ̀ та́та ал лȣ Нифои пре ачел де маинаините нȣмит воивод Сававтїе, фоарте съ бȣкȣръ инима лȣи де ма́ре драгосте а лȣ́й; къ ера вїецȣинд амъндои кȣ бȣне крединце ши драгосте дȣмнъзъѧскъ. ши пентрȣ ачѣѧ маи мȣлт юбнѧ́ оунȣл пре алтȣл. къ ера̀ воеводȣл фоарте смерит; ꙗр трȣфїе нȣ̀ авѣ нич кȣм. ши Агапит фїинд маи ма́ре престе ѡщиле лȣи, маи мȣлтъ драгосте добъндисе. деч ꙟтрȣ оуна̀ де зи́ле, лȣънд Агапит пре фїюл съȣ Нифон, дей ка́са са̀, венѝ кȣ дънсȣл ла воеводȣл. ши ера̀ атȣ́нчѣ Нифон ди. и҃. ани; ши ꙟнтрънд кȣ ель ла воеводȣл сърȣтъ пре ей, ши ле порȣнчи съ ша́зъ апрóапе де дънсȣл. дȣп'ачѣѧ зи́съ кътръ Агапит: че-ц ѧсте дȣминта́ле ачест кокон? аȣ фечор цїе, аȣ алтчеваш? гръй лȣи Агапит: адевърат, доамне, ачест кокоиь фїюл

мїеȣ асте. ши зисе лȣи воевода: даръ фи-ва съ дъпринзъ ла карте? ръспȣнсе лȣи Агапить: ба доамне ал мїеȣ, къче даскал нȣ съ афлъ нич ꙟтрȣ мошїа ноастръ съ поатъ ꙟвъцà, ши съ-л ꙟвѣце карте. зисе воевȣдȣл кътръ дънсȣл: де ми-л вей да пре дънсȣл мїе, еȣ ꙟл вою тримите ꙟ Цариград, оунде сънт мȣлци даскали. ȣнде ва врѣ съ с(ъ) ꙟвѣце фїюл тъȣ, лисне ва добънди че ва поχтѝ. ꙗр татал кокониȣлȣи аȣзинд ачаста, скȣлъндȣ-се къзȣ ла пичоареле воеводȣлȣй зикънд: че ам врȣт еȣ, доамне, съ чею дела мърїа та, ачѣѩ ꙟм зисеш, фїиндȣ ꙟдерептат дела дȣмнезеȣ; дечь акȣма ꙗтъ кокониȣл тъȣ тримите-л пре ель. ши зисе лȣи воевода: еȣ вою фаче тоате къте вор плъчѣ ѡкилор тъи ши миницїи тале. ачѣста аȣзинд татъл кокониȣлȣи, фоарте съ бȣкȣръ ши съ весели, петрекънд дирепт ачѣѩ кȣ воеводȣл, Агапит ши фїюл лȣи Нифон, ка ла трей лȣни.

Vedenia judecății de pre urmă. (pag. 155 — 159.)

Аскȣлтаци фрацилор че вои съ въ спȣю воаѡ. къ ѡдатъ дȣпъ че сфършй свнтȣл правила де ноаптѣ, ши кȣм авѣ ѡбичѣю де дормїѩ пре пїатръ, фїинд ка ла мїезȣл нопцїй, шъдѣ привегинд ши рȣгъндȣ-се кътръ нълцимѣ чѣрюлȣи, фїинд тоатъ ноаптѣ лȣнъ ши сенин. дечь кȣм шъдѣ сингȣр, адȣкъндȣ-ш аминте пъкателе сале, плънџѣ тънгȣиндȣ-с(е) кȣ амар; адȣкъндȣ-ш аминте де ꙟфрикошатȣл жȣдец а жȣдекъцїи, шъдѣ ши плънџѣ. ши де нъпраснъ възȣ, ши ꙗт(ъ) съ лȣѡ' търїѩ чѣрюлȣи ка ѡ пънзъ, ши възȣ пре домнȣл нострȣ Іс. Хс. прѣ маре стънд ꙟ въздȣх, ꙟ лъȣнтрȣ търїей, ши ꙟпрежȣр стà тоате пȣтериле чѣрюлȣи кȣ фрикъ ши кȣ кȣтремȣр, ꙟџерїй ши воевоѕїи ши чѣтеле ꙟфрикошате ши ꙟспъимате, кȣ токмире ши кȣ рȣшине ши кȣ кȣчерїе мȣлтъ. дȣп'ачѣѩ америнцъ домнȣл воеводȣлȣи ȣнїй чѣте, ши вени апроапе де ель ꙟспъимать ши фоарте кȣтремȣръндȣ-се. ши зисе кътръ ел: Михайле, ꙟчепъторюл порȣнчїй, ѩ скаȣнȣл чел кȣ кипȣл чел де фокȣ кȣ чата та, ши мерџи ꙟ ѕъподїѩ лȣи Іѡсафать, ши аколо ꙟл гътѣще пре ел, ꙟтрȣ дȣмнезеѩска гътире а венирии мѣле, ши а жȣдецȣлȣи; ка съ ѩ чинеш дȣп(ъ) лȣкрȣл съȣ, къ вою фаче ачаста кȣрънд, къ зїѡа ꙗсте лънгъ оушъ. еȣ вою дà челора че с'аȣ ꙟкинат идолилор, ши де мине фъкъторюл лор сѣȣ лепъдат, карїи пїетрилор ши лѣмнилор крезȣръ, карїи съ дѣдеръ лор ꙟтрȣ слȣжбъ. къ ачѣѩ тоц съ вор

здрóби ка ȣн вас дє лȣт връжмáшїи мїєи ши єретúчїи, чѧ чє аȣ ꙟдръзнит а адȣчє прє мънгънтóрюл мїєȣ ꙟ фъптȣ́ръ. ѡ амáр лор! ши мȣнчїи кáрє ꙟи аштѣптъ прє дѣншїи, жидóвилор, кърóра м'аȣ ръстигнит, ши нȣ́ аȣ крєзȣт мїє. арътáтъ мъ вóю фáчє прє мúнє. мїє ми с'аȣ дáтъ пȣтѣ́рѣ, ши чúнстѣ ши цинѣ́рѧ, єȣ жȣдєкънд; дрєпт ачѧ гръниѧ̀ прє крȣчє. оуна карєлє спърџѣ́й бєсѣ́ричилє, мънтȣꙗ́щє-тє сингȣр прє тúнє. мїє с'аȣ дат ръскȣмпърáрѣ, єȣ вóю дà. лимба чѣ ръзвръти́тъ ши виклѣнъ єȣ ѡ вóю жȣдєкà, ши ѡ вою въдѝ, ши дє мȣлтъ стидúрє ши мȣнкъ ѡ вою ȣмплѣ̀; пєнтрȣ къч ши покаꙗ́нїє лѣм датъ лор ши нȣ-м лȣáръ аминтє; єȣ а мѣ ръскȣмпърáрє ши спрє ачєщѣ вою лȣкрà. ши содомлѣ́нилор кáрїи спȣркáръ въздȣ́хȣл ши пъмънтȣл кȣ ꙟнпȣчюнѣ́ сà, ꙗм арсъ ши ꙗр ꙟи вою ардє, пєнтръ къ съ лєпъдáръ дє дȣлчѣца дȣ́хȣлȣи свънт, ши юбиръ дȣлчѣ́ца диáволȣлȣи. єȣ вою дà прѣ кȣрвáрилор, ꙟтȣнєкáцилор ши нєбȣнилор, кáилор чєлор звъпъꙗ́ций, кърóра нȣ ли ажȣнгȣ мȣєрилє лор, чє ȣмблъ ꙟтрȣ скъдѣ́рѣ минциєи, ши ꙟфрънаци дє сатáна, ꙟтрȣ адънкȣл фóкȣлȣи, ȣндє нȣ вор аȣзѝ; къ є кȣ фрикъ а кѫдѣ̀ ꙟ мъниилє дȣмнєзєȣлȣи чєлȣи вїȣ. кáрїи нȣ съ тємъ, єȣ оурџїѧ вóю съвършѝ спрє дєншїи, къ ам дат лор покаáнїє ши нȣ съ покъи́ръ. ши вóю ажȣнџє ши прє фȣри кáрїи фъкȣ́ръ оучúдєрє ши мȣлтє нєвóи аȣ фъкȣт. єȣ ꙟ чѣ́лє мáи дє жóс алє ꙗдȣлȣи вою тримúтє прє чѧ, чє аȣ фъкȣт мȣлтє ръȣтъц. єȣ вою аръта̀ лор кȣм съ кáдє а съ плєкà лȣи дȣмнєзєȣ, ши порȣнчилор лȣи. тȣтȣрóра ачєстóра лѣм дат покаꙗ́нїє ши нȣ ѡ бъгáръ ꙟ сѣмъ. оундє ꙗстє лȣкрáрѣ лор? кȣ кът дáръ нȣ фєрúръ покаꙗ́нїѧ, кáрє лѣм дат лор, чє кълкар(ъ) покаáнїѧ, ши порȣ́нка, дє мȣлтъ рȣшúнє ши дє амъръчю́нє ши дє нєвоє ши ардєрє ꙟи вою плини прє єи; къ ам дат лор кúпȣл фїюлȣи чєл кȣрвáрю, ши алтє скрисори мȣлтє, ка съ нȣ фїє нєдомирици; ꙗр єи нȣ грижúръ порȣнчилє мѣлє, ши съ лєпъдáръ дє минє, дє кътръ мúнє съ ꙟтоарсєръ, ши кȣрвїꙗ юби́ръ, прє мúнє мъ оурѣ́ръ, ши съ робúръ прє єи пъкатȣлȣи; дѣчїѧ съ мѣргъ ꙟ въпáѧ кáрє ѡ апри́нсиръ.

LXXXIX.

1691.

Мъргъритáре адекъ кꙋвинте де мꙋ́лте фѣлюри..... а лꙋй златоꙋ́сть...... с'аꙋ скос де пре ли̑мба грече́скъ, прѐ лим'ба рꙋмъне́скъ..... шѝ с'аꙋ типъри́т..... ꙟ Бꙋкꙋре́щи.... анїй дела фа́черѣ лꙋмі́й ‚зрчѳ.

(4⁰, VI nepag. + 178 foĭ paginate.)

Predoslovie cătră Vodă. (Fol. IIIb.)

Предословїе кътръ мърі́а са во́дъ..... Шѝ ꙟтр'ачѣ́ста кип' сфър'ши́н'дꙋ-се шѝ ачáста, съ съ типъре́скъ, ай порꙋн-чи́т', кꙋ́м' би́блїѧ сфи̃нтъ с'аꙋ фъкꙋ́т'; ка́рѣ съвай къ дела ръпъѡса́тꙋль Шър'ба́н' вѡевóд' оун'кюл' мърі̃и-та́ле с'аꙋ ꙟче-пꙋ́т', ꙗръ шѝ ла̀ ꙟчепꙋ́тꙋ-й, ка̀ оун' в̃л. л̃ѡг. испра́вникь чѐ ера̀й, шѝ прѐ ачѣ́ѧ нꙋ́ нꙋмай кꙋ ѡсѫр'дїе ан невóит а съ ис-пръвѝ, че ꙟтрꙋ фернчи́теле зи́леле дом'нїей мърї̃и-та́ле а ѡ съ-вѫр'шѝ де то́т' ай фъкꙋ́т'.

Ка́ртѣ лꙋи Меле́тїе Сири́г', ꙟпроти́ва ере́сїилор калвине́-щи, шѝ ꙟтребъ́рилор' лꙋй Кири́л' Лꙋка́ри патрїа́рхꙋлꙋй оаре кѫн'дь цариградꙋлꙋй че аꙋ фóстꙋ. Шѝ ада́ѡселе чѐ Досиѳе́ꙋ Патрїа́рхꙋл' Іерꙋсали́мꙋлꙋй, ꙗръ ꙟпотри́ва ачѣ́лор' кал'винéщи ере́сїй де ич де кол̃ѧ аꙋ адꙋна́т', ꙟкъ кꙋ во́ѧ-ци, шѝ бꙋкꙋ-рос а съ типърѝ гречѣ́ще ай фóстꙋ. Ка́ре тóате ачѣ́стѣ нꙋ̀ кꙋ мич саꙋ кꙋ пꙋци́не кел'тꙋѣ́ле але мърї̃и-та́ле с'аꙋ типъри́т' шѝ с'аꙋ фъкꙋ́т'.

Май сѫ́ить ꙟкъ прѐ мѫини-не акꙋ́м' де съ май скóт' депре гречѣ́ще рꙋмънѣ́ще, мър'тꙋрі́ѧ правосла́в'никъ, чѐ-й зикꙋ̀, де Нек'та́рїе ал' Іерꙋсали́мꙋлꙋй патрїар'хь фъкꙋ́тъ, шѝ ал'теле ка́ре кꙋ дꙋм'незее́скꙋл' аѫꙋтóрю невóим' а ле испръвѝ, ка̀ шѝ ачѣ́лѣ ꙟ типа́рю съ съ ба́тъ; шѝ а́л'теле мꙋ́л'те бꙋ́не съ съ фа́къ спре фолóсь дѐ ѡ́п'ще; оун'де ведѣ́м' ꙗръ зикꙋ шѝ кꙋ-нóащем', къ тóатъ невóин'цъ, шѝ гѫн'дꙋл' мърї̃и-та́ле ѧсте, ка̀ ꙟ поменирѣ вѣ́чникъ, бꙋ́нъ фаптъ съ ла́ши, ши немóр'ть нꙋ́ме съ-ц' кѫщи́ци........

Ай мърї̃и-та́ле мич плека́ци шѝ дирѣ́пте слꙋ́ци
Шър'бан' ал' дóнлѣ лѡгѡфѣт'
ѝ Ра́дꙋл' лѡгѡфѣт'.

Cuvânt al doilea. Pentru frumusețea muerilor. (Fol. 6a—6b.)

Кȣвъıнтъ ал' дóилѣ а чéлȣи ꙟтрȣ сф҃нци пърúн'теле нóстрȣ
а лȣй Іѡáнъ Ꙁлатооустъ. пентрȣ фрȣмȣсѣцѣ мȣéрилоръ.

Чéла че вà сѫ ꙗ мȣꙗ́ре пре лѣ́џе, требȣꙗ́ще ꙟтѫю сѫ чи-
тѣ́скъ прáвилиле, кáреле аȣ скрúс' апóстолȣл' Пáвелъ, пéн'трȣ
кà сѫ áфле чè-и сѫ кáде сѫ фáкъ. Кѫчи кѫнд' сѫ ва ꙟтѫм'-
плà мȣꙗ́рѧ чè ва лȣà сѫ фíе рѣ̀, окърѫтóаре шѝ бецúвъ ши
плúнъ дè фъръ дè мúн'те, шѝ ал'те рѫȣтѫци сѫ аибъ; шѝ
нȣ́май о рѫȣтáте де ачѣ́стѣ де ва авѣ, маи вѫр'тóс' прѣ̀-
кȣ́рвъ сѫ фíе, требȣꙗ́ще сѫ о деспáр'ци шѝ сѫ ꙗи ал'та; кѫ вéн
авѣ̀ мȣ́л'тъ кел'тȣꙗ́лъ шѝ невóи. Дирéпт' ачѣ́ѧ ꙟ тóт' кúпȣл'
фѫ̀ кà сѫ̀ ꙗи мȣꙗ́ре бȣ́нъ смерúтъ шѝ ꙟцелѣ́п'тъ шѝ аскȣ́лтъ-
тоáре. Кѫ̀ де веи врѣ̀ сѫ кȣ́м'пери кáсъ бȣ́нъ, аȣ рóби, чéрчи
кȣ невоúн'цъ прè ачéѧ кáріи ꙟи вѫнд', шѝ прè ачéѧ кáріи ꙗȣ
авȣ́т' мáи наúн'те; ꙟсъ дè але кáсіи дикúсе, ꙗръ дè а рóби-
лор' сѫнѫтáте шѝ бър'бѫціе ши де вóѧ сȣ́флетȣлȣи лор'
черчи. Кáде-се май мȣ́л'тъ сѫ фáчи чер'четáре пен'трȣ мȣ-
éри; кѫ де веи лȣà кáсъ рѫ̀, пóци сѫ ѡ дáй ꙟдърѫт',
ашúж'дерѣ шѝ пре рóби, ꙗръ пре мȣꙗре нȣ́ ѡ поци сѫ ѡ
дáи нич декȣ́м' ꙟдърѫт'. Шѝ ꙗръ де ва лȣà чиневà мȣꙗ́ре
сърáкъ, ѧсте пȣцúнъ рѫȣтáтѣ, ꙗръ де ва лȣà богáтъ,
ѧсте мáре шѝ ꙟдойтъ рѫȣтáтѣ, кѫ оуна фáче стрикъчióне
віéцій, ꙗръ ал'та, адȣ́че прè бър'бáт' ла сȣпȣ́нере шѝ лà не-
вол'ничіе. Шѝ ал'цін ꙗръ кáріи пъꙁéскȣ кȣ́рвеле нȣ́ нȣмай ꙟ-
чѣ́ѧ лȣ́ме сѫ мȣн'чéскъ де вѣ́чи, чè шѝ аич кȣ̀ рѫ̀ рѫȣтáте
аȣ перúт'. Мȣ́л'те мещешȣ́гȣри діаволéщи аȣ рѫбдáт' де мȣé-
риле чѣ́ле рѣ́ле; кѫ ачѣ́лѣ мȣ́л'тора лѣ́ȣ фъкȣ́тъ фáрмече,
шѝ прè ибóв'ничіи лор' прè оуній ꙗȣ небȣнúт', ꙗръ пре áл'цій
ꙗȣ шѝ ѡморѫт'. шѝ тȣ̀ ѡ оáме, де нȣ́ те тéми де д҃мнеꙁъȣ
нич де мȣ́н'ка дрáчилор, ꙟкáй де фáрмечиле діáволилоръ тѣ́ме-
те. Кѫч кѫ́ндъ веи ведѧ̀ пре тúне кѫ таи фъкȣ́т' пȣстію де
ажȣтóрюл' лȣи д҃мнеꙁъȣ пентрȣ кȣ́рвіиле, шѝ деспȣúндȣ-те де
ажȣтóрюл' шѝ дáрȣл' чел' де сȣс, атȣ́нчѣ кȣ мȣ́л'тъ нетѣ́мере
тè ѧ кȣ́рва шѝ кіáмъ пре дрáчи, ши-ц' скрíȣ бáере, шѝ тè де-
спóае де мѫнтȣúрѣ тà, шѝ те фáче де рѫс шѝ де бат'жóкȣръ
ꙟ тоатъ четáтѣ. Де веи сѫ аиби пȣцинúтѧ мѫнгѫꙗ́ре ла сȣ́-
флетȣл' тъȣ? нȣ мѣ́рџе ла збóръ ши лà жóкȣри, нȣ май мéрџи
ла грѫдúни, ла рѫ́ȣри шѝ ла бъл'ци шѝ ла ливéꙁи шѝ ла по-
мéтȣри де аскȣ́лтъ прè гріéри кáрій кѫнтъ тоáтъ ꙁіѡа. Пáсъ
ла бесѣ́речиле сф҃нци мȣченич, кáрій дáȣ сѫнѫтáтѣ сȣ́флетȣлȣй

шѝ а трꙋ́пꙋлꙋй, шѝ нꙋ̀ ла алте стрикъчю́ни. Ѫй ро́бь, ай мꙋ-ѧ́ре, ай копїн? чѐ ѧ́сте де потри́въ бꙋ́кꙋріей ши веселїе(й) ачѣ́щіа? ан ка́съ шѝ глоа́тъ ай пріѧ́тини, ачѣ́стѣ сѫ́н'ть веселито́аре, ши кѫщи́гꙋл' мѫн'тꙋнто́рю шѝ фернчи́т'. Чѐ ѧсте а́л'ть май фернчи́т' шѝ май дꙋ́л'че ф тоа́тъ лꙋ́мѣ, ка пріѧ́теній чей бꙋ́ни ши юби́цн? шѝ че ѧсте ꙗ́ръш' ка фсоци́рѣ тик'ни́тъ шѝ фце-лѣ́п'тъ ши аскꙋл'тъто́аре? деч кѫ́н'дь ве́зи мꙋѧ́рѣ фрꙋмо́асъ шѝ ада́щи по́х'та та̀ май мꙋ́л'ть декѫ́т' а ей, сокотѣ́ще къ пъмѫ́н'ть ѧсте шѝ ченꙋ́шъ, шѝ съ ва̀ потолѝ тꙋ́рбꙋра́рѣ по́х'-тен; аꙋ пꙋ́не кꙋ̀ гѫндꙋл' тъ̀ꙋ кꙋм ва премени̇̀ фрꙋмꙋсѣ́цѣ ей бътрѫнѣ́целе аꙋ боа́ла, шѝ вей ведѧ̀ кꙋ́м' и съ аджн'ча́зъ окїй, кꙋм' съ збѫ́рче́скь фѣ́целе обра́зꙋлꙋй шѝ тоа́тъ съ стри́къ флоа́рѣ ачѣ́ѧ а фрꙋмꙋсѣ́ції̈й шѝ а тинерѣ́ції̈й. Лꙋ́т' лаꙋ́зн шѝ църѫ́нъ шѝ ченꙋ́шъ, ка́ре нꙋ̀ ѧсте ал'ть фъ(ръ) нꙋ́май мор'-мѫнть върꙋ́йт', фрꙋмꙋсѣ́цѣ трꙋ́пꙋлꙋй. Шѝ де ан ведѧ̀ чѣ́ле ден' лъꙋ́н'трꙋл' трꙋ́пꙋлꙋй, ѧсте пли́н' де некꙋ́ръції̈й шѝ де пꙋ-тоа́ре мꙋ́л'тъ. Шѝ де мꙋ́л'те ѡ́ри ши фетишо́ара фрꙋмо́асъ мꙋ-ри́н'дь, шѝ дꙋ́пъ о зѝ до́аѡ, с'аꙋ афла́т' гро́апа ей пли́нъ де вїе́рми ши де фпꙋцичю́не мꙋ́л'тъ. Ве́зи оа́ме чѐ фрꙋмꙋсѣ́це ръв'не́щи шѝ сърꙋ́цн?

Cuvânt al XIX. Pentru pocăință. (Fol. 75b—76a.)

Кꙋвъ́н'т' ал' ѳ҃і а че́лꙋй фтрꙋ сфн҃ици пъри́нтеле нострꙋ а лꙋй Іѡа́нъ Ꙁлатооустъ. Пен'трꙋ покаа́нїе, шѝ пен'трꙋ чей че ръмѫ́нь де събо́аръ, шѝ пен'трꙋ сфн҃тꙋл' прѣстѡ́ль, шѝ пен'трꙋ жꙋде-ка́тъ. благословѣ́ще пъри́н'те.

Прекꙋ́м' н'а́ꙋ фолос съмѫнъто́рїй кѫнд' лѣ́пъдъ съмѫ́н'-ца пре ка́ле, ашѧ̀ шѝ нꙋ́й нꙋ̀ авем ни́чи оун' фолос кѣ́чи не кемѣм' крещи́ни, де нꙋ вом' авѧ̀ шѝ лꙋ́крꙋри съ оур'мѣ́зе нꙋ-мелꙋй. Шѝ де вец' врѧ̀ съ въ адꙋ́к' мъ'ртꙋрі́е бꙋ́нъ ши врѣ́д'-никъ пре фра́теле лꙋй дмнзъꙋ прѐ Іа́кѡв', зикѫ́нд': креди́н'ца, фъръ де фа́п'те ѧсте мо́ар'тъ. Пентрꙋ ачѣ́ѧ да́ръ претꙋти́н'-динѣ требꙋ́е́скꙋ лꙋ́крꙋриле фа́п'тей чей бꙋ́не, кѣ̀ дѣка лип'се́скꙋ ачѣ́лѣ, ни́чи нꙋ́меле крещинъ́тъції̈й нꙋ̀ по́ате съ не фолоса́скъ нимика. шѝ де ача́ста съ нꙋ́ те ми́ри, къ спꙋ́нем', че добѫ́н'дъ аре ѡста́шꙋль кѣ́чи мѣ́рџе ла ѡа́сте, шѝ нꙋ ѧсте врѣ́д'ник' де ѡа́сте съ ба́тъ ръз'бо́ю, пе́н'трꙋ фпъра́тꙋл' дела ка́реле съ хрънѣ́ще? Кѣ̀ дѐ ѧ́сте шѝ ффрикоша́т' аче́ст' кꙋвѫ́нт', май бі́не ар' фи фо́стꙋ съ нꙋ́ фїе ѡщи́т', декѫ́т' аꙋ ѡщи́т' шѝ нꙋ̀

с'аȣ невоит' пен'трȣ чин'стѣ ꙟпъратȣлȣй. Къ кȣм' нȣ се ва педеп'си чел' че дела ꙟпъратȣл' съ хрънѣще ши пен'трȣ ꙟпъратȣл' нȣ съ невоѧще? Ши ꙟкъ че зикȣ еȣ пен'трȣ ꙟпъратȣл', макаръ дѣм' пȣтѧ пен'трȣ сȣфлетеле ноастре съ не невоим'. Че вей съ зичи: Даръ кȣм' почю съ мъ спъсескȣ къ сѫнт ꙟ лȣме ши ꙟ валȣри. че гръещи ѡмȣле? Еȣ ꙟц вою аръта къ нȣ мѫн'тȣѧще пре ѡм локȣл', чи фапта ши воѧ чѣ дирѣп'тъ. Адам' с'аȣ ꙟнекат' ꙟ лиманȣл' раюлȣй. Ꙗръ Лѡт ꙟ Содѡм' съ мѫн'тȣй ка ден' лȣчїȣл' мърїй. Їѡв' съ ꙟдиреп'тъ ꙟ гȣною. Ꙗръ Саȣл' ꙟ кȣр'циле чѣле ꙟпърътещи къзȣ, ши ден' чин'стѣ ачещїи лȣми ши ден чѧ вїнтоаре. Нȣ ꙗсте съ те кȣри кȣ ачаста, съ зичи, къ нȣ почю съ фїȣ ꙟ лȣме ши ꙟ валȣри ши съ мъ ши мѫнтȣескȣ. Даръ каре ꙗсте ꙟпїедекарѣ? къчи нȣ алер'гъм' адѣсе ла рȣгъчюне ши ла сфнтеле адȣнъри! аȣ нȣ ведеци пре чѧ че вор' съ ѧ боерїй ши чин'сте дела ꙟпъратȣл', кȣм' мер'гȣ де десь ла кȣрте ши кȣм' пȣн' пре ал'цїй ла миж'локь съ гръꙗскъ, ка съ добѫн'дѣскъ чѣрерѣ лор'. Ачѣстѣ ле зикь кътръ чѧ че нȣ алѣргъ ла сфнтеле ши дмнзъещеле слȣжбе, ши пен'трȣ чѧ че вор'вескȣ кȣвин'те ꙟ дешърт', ꙟ часȣл' чел' ꙟфрикошат' ал' сфнтей летȣргїй, а мѣсей чей тайнниче. Аȣ н'ай фъгъдȣит' преѡтȣлȣй кѫн'дь аȣ зис: Сȣс съ авем' мин'тѣ ши ннимиле ноастре? ши ай зис: авем' кътръ дом'нȣл'. Нȣ те теми, нȣ те кȣтремȣри, къ ши ла ачестȣ ꙟфрикошат' час те афли мин'чинос? О маре минȣне! Маса чѧ де тайнъ ꙗсте гата, мїелȣл' лȣй дмнзъȣ пен'трȣ тине съ жȣн'ге, фокȣ дȣхов'ническȣ изворѧще ден' прѣ сфнтȣл' прѣстоль, херȣвимїй двореск ши серафимїи збоаръ, чей кȣ шасе арипи ꙟш' акопър' фѣцеле, тоате пȣтериле чѣле фъръ де трȣпȣри съ роагъ пен'трȣ тине кȣ преѡтȣл', фокȣл' чел' сȣфлетескȣ съ погоаръ, сѫн'џеле съ дешар'тъ ꙟ потирю ден' прѣ кȣрата коастъ пен'трȣ кȣръценїѧ та, ꙗръ тȣ нȣ те теми ничи те кȣтремȣри. О сȣтъ ши ѯ҃и де часȣри сѫнт' ꙟ съп'тъмѫнъ, ши дмнзъȣ нȣмаи оун' час сѫн'гȣр' ш'аȣ алес, ꙗръ тȣ ши ачеста ꙟл' кел'тȣещи ꙟ лȣкрȣриле лȣмещи ши ꙟ вор'бе ши ꙟ рѫсȣри. Даръ кȣ че ꙟдръз'нире те апропїй де дмнзеещиле тайне? кȣ че щїин'цъ спȣр'катъ? Дѣй цинѧ ꙟ мѫиниле тале тинъ, ѡаре кȣтезарѣй съ те атин'џи де хаина ꙟпъратȣлȣй? ничи де кȣм'. Че съ нȣ зи(чи), къ ꙗсте пѫине, ничи съ гѫн'дещи къ ꙗсте вин', пентрȣ кȣ нȣ мѣрџе ꙟ жос ка чѣлѣ л'ал'те бȣкате. Съ нȣ дѣ дмнзъȣ съ фїе ачаста, ничи съ кȣџеци ачеста лȣкрȣ ничи о датъ; че прекȣм' ла чаръ фокȣл' нȣ фаче ничи о присосалъ, аша

гѫнʼдѣще шй пенʼтрꙋ дꙋмʼнезеѣщиле тайне, къ съ ꙟпарте ꙟ фїйнʼца трꙋпꙋлꙋй.

Răsplătirea unuĭ tâlhar ucigaș. (Fol. 168b.)

Ꙗскꙋлʼтаци шй алʼтъ повѣсте, саꙋ шй ръскꙋмʼпъраре чʼаꙋ фъкꙋтʼ дмнзъꙋ ла оунʼ тѫлʼхарю оучигашꙋ.

Ꙋнʼ тѫлʼхарю шй оучигашꙋ ꙟтрʼо врѣме, мѣрсе де съ кꙋлʼкъ съ доарʼмъ ꙟ оумʼбра оунꙋй зидꙋ векю, ши и съ аръ-тъ ꙟ сомʼнꙋлʼ лꙋй, кꙋмʼ къ-й гръй оаре-чине шї-й зисе: скоалъ дѣчїй шй те дъ ꙟ латꙋри, къ каде [зидꙋлʼ] съ те ꙟпресоаре. Ꙗръ елʼ дѣка аꙋзй съ скꙋлъ шй фꙋџй, шй ꙟдатъ къзꙋ зи-дꙋлʼ; ꙗръ елʼ, бъꙋторюлʼ де сѫнџе, пꙋсе ꙟ минʼтѣ лꙋй къ фа-че бине, де врѣме че-лʼ скоасе дмнзъꙋ ден невое, къ нꙋ-лʼ оура-ще пенʼтрꙋ фапʼтеле лꙋй шй пентрꙋ оучидериле лꙋй. Дечи лꙋѿ тъмѫе шй лꙋмѫнъри шй аѫꙋнгѫндь ла бесѣрекъ, зиче: мꙋлʼ-цнмескꙋ-ци доамʼне; къ мъ скосеши денʼ невое. Шй нꙋ щїѧ бе-чисникꙋлʼ, къ алʼта воѧще дмнзъꙋ. Шй съ дꙋсе ла каса лꙋй, шй мѫнʼкѫндь шй бѫндь бине съ кꙋлʼкъ съ доарʼмъ; шй аколѧ оуйде дормїѧ и съ аръть ꙗръ чела че-лʼ избъвисе дела зидю, шї-й зисе лꙋй: даръ че мї-ай адꙋс тъмѫѧ шй лꙋмѫнъ-риле? аꙋ сокотещи кꙋ минʼтѣ та къ-мʼ плакꙋ фапʼтел(е) тал(е) чѣле фъръ де лѣџе? че съ щїй, къ пентрʼачаста тѣмʼ избъвитʼ денʼ невоѧ ачѣѧ, ка съ нꙋ мори ꙟ ѡдихʼнъ, съ нꙋ те ваъ ни-менѣ, че вою съ те пꙋю ꙟ цапъ, ка съ те ваъ оаменїй ка-рїй се ворʼ афла аколо. Ꙗръ елʼ дѣка възꙋ виденїѧ, съ скꙋлъ ꙟфрикошатʼ, шй вѣде афаръ стѫнʼдь оунїи съ-лʼ принʼзъ; шй ꙟтрʼачела час дꙋкѫндꙋ-лʼ ла ѫꙋдекъторю, порꙋнчй ѫꙋдекъ-торюлʼ съ-лʼ пꙋе ꙟ цапъ ꙟ мижʼлокꙋлʼ тѫргꙋлꙋй, ка съ-лʼ ваъ шй мичи шй мари. Ꙗша аꙋ пльтитʼ дꙋмнезъꙋ оучигашꙋлꙋй ачелꙋѧ. Шй ачаста ѡ фаче дмнзъꙋ де мꙋлʼте ѡри, ка съ пе-деѱаскъ пре чей кꙋ фире рѫ, шй съ аибъ ши ачеѧ че съ педеѱескꙋ май пꙋцинъ мꙋнʼкъ; къ чеѧ че нꙋ съ педеѱескꙋ аичи, вай де дѫнʼшїй, къ се ворʼ мꙋнʼчй ꙟ вѣчи.

XC.

1692.

(*a*. Ms. M. Eminescu, Codex miscellaneus, 4⁰. No. 1, 94 foĭ pag. Foia 1—2 lipsesc. cf. *b*. Ms. Gaster, copie din 1805, folio, fol. 1—70.)

Козма: Амартолѡн сотіріе адекъ: мѫнтȣйрѣ пъкъ-тошилор.

Din prefață. (*a*. fol. 3b — 4a.)

Кȣвѫнт кътръ юбиторін де х͠с четитор.

..... Пентрȣ ачѣа ши нѡи кът нѣȣ фѡст пȣтѣре, ам ѡстенит скрінинд спре фолосȣл чѣлор невоитор спре бȣнътъц, іар маи наинтѣ де тóате ші дȣпъ тоате, де с(ъ) ва афла вре ȣн кȣвѫнт, саȣ грáю, саȣ словъ кът де пȣцин ꙟтрȣ ачастъ карте, ши де нȣ ва фи дȣпъ кȣм порȣнчѣще с͠фнта лȣи д͠ѕъȣ ши ап͠слѣскъ бисѣрик(ъ) а ръсърúтȣлȣи съ съ щаргъ ка оун лȣ́крȣ де німик(ъ). ачаста гръеск ши еȣ, пентрȣ къ ꙟвъцъ-тȣріле ачѣсте сѫнт скоас(е) прекȣм с'аȣ ѕис маи сȣс ден мȣлте фѣ́люри де кърци елинѣщи ши фрънчѣ́щи. пентрȣ ачаста съ ꙟдрепт͠ѣѕъ испръвинд ачел кȣноскътор даскал; ꙟсъ дȣпъ д͠ѕъȣ, іар нȣ дȣ́пъ ѡаре каре врѣре, саȣ пизмъ, саȣ мъ-нїе, саȣ ѡсъндире съ нȣ фіе ачѣ́а нич кȣм. къ еȣ крез ши мъртȣрисеск прекȣм аȣ вестит пр͠ѡрчїи ап͠стлїи съигȣри въѕъ-торій кȣвѫнтȣлȣи аȣ ꙟвъцат. прекȣм де ла чеи де д͠ѕъȣ пȣр-тътор пъринци [ши 'нвъц(ъ)торіи ноцрі] ам лȣат. ши мъ ꙟкін пърінтѣлȣи ши фїюлȣи ши дх͠ȣлȣи сфитъ.

Pentru hulire. (*a*. fol. 14a—14b, *b*. fol. 2a.)

Пентрȣ некȣрáта хȣ́лъ.

Скріе еп͠скпȣл Вікентіе ꙟ картѣ лȣи че-и ѕик: ѡглúнда нърáвȣрилѡр, кȣм ерà ꙟ цáра фрънчаск(ъ) оун ѡръшан че с(ъ) депрінсъс(ъ) а съ џȣкà ꙟ кърці; кáре пїердȣ мȣ́лці бáні, ши нȣ-и маи ръмас(ъ) нимік(ъ) фър нȣ́маи о͠ун бан. деч ел ка ȣн ръ͠тъчнт че ерà ꙟчѣпȣ а хȣлúй спре д͠ѕъȣ ши спрè пр͠чста, ші кїемъ̀ пре діаволȣл, карел(е) ши стътȣ̀ ꙟнаинте

лȣи, гръинд лȣи: че веи? ꙗр ел ръспȣнсъ: ꙟц дъръеск цие сȣ́флетȣл ши трȣ́пȣл мїеȣ, ши ѧ де ла мине чест бан арвȣнъ. ꙗр дрáкȣл лȣꙟнд банȣл фȣ невъѕȣт. ꙗр адóа ѕи стъ̀ ꙟ ȣшиле касiи лȣи нефiинд ꙟкъ гȣстат нимик, кȣцетънд кȣ мȣлтъ скърбъ ши кȣ ѡчлáние ч'аȣ фъкȣт. ꙗр трекънд ѡ мȣ́аре сърак(ъ) черши де ла ел мл͠стéние пентрȣ д͠ѕъȣ; ꙗр ел ѕис(ъ) ꙗи: нȣ чѣре де ла мине пентрȣ д͠ѕъȣ кȣ кáрел(е) еȣ н'ам пáрте, чѣре пентрȣ дрáкȣл, къ ел ꙗсте домнȣл ши стъпъ̑нȣл мїеȣ. ꙗр сърáка аȣѕинд кȣвжнтȣл ачеста съ кȣтрѣмȣр(ъ), ши мергънд кътръ вечинии спȣс(е) лѡр чѣле ч'аȣ аȣѕит. ши мергънд еи ꙟл ꙟтребар(ъ) де вiна скърбеи лȣи, ши спȣс(ъ) лор тот адевърȣл. ꙗр еи ꙟл ꙟдемна кътръ покъинцъ, съ-ш плънгъ фърлѣџе, чершинд де ла мл͠стивȣл д͠ѕъȣ ертáре. ел ръспȣнсъ лѡр: нȣ ꙗсте пȣтинцъ съ фак ачаста, пентрȣ къ де вóе мѣ м'ам дат дракȣлȣи. ши ачаста ѕикънд стръгъ: ꙗт(ъ) къ вин съ мъ ꙟ домнии мȣнчилѡр де веч. ѡ ван мїе тик(ъ)лóсȣл! лъсаци-м(ъ) съ мъ дȣк кȣ еи, ка с(ъ) нȣ м(ъ) мȣнчаск(ъ) маи кȣмплит. ꙗр връ̑нд ѡаменiи съ-л апȣ́че, ꙟл ръпир(ъ) дрáчии кȣ търие ши-л дȣ́сър(ъ) кȣ тóтȣл ꙟ мȣнкъ, лъсiнд пре чеи че ста аколѿ кȣ мȣлтъ фрик(ъ) ши спаимъ.

Ꙗр ꙟтрȣ ачел ѡраш съ цȣка оѵн ѡръшан ꙟ кърцi, ши пентрȣ къч пъгȣбi тот че авȣ́ хȣлїѐ невȣ́нȣл, ши'ндатъ ꙟл трънтѝ дрáкȣл ꙟ пъмжнт, оѵчигъндȣ-и кáпȣл де пїетрi; ши кȣргъндȣ-и спȣ́меле, ꙟш мȣшка карне де пре ел, стрiгънд ши збiеръ̑нд ка ѡ вúтъ, мȣрѝ.

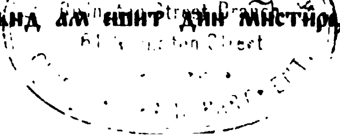
Ꙗшiждiре ꙟ Парiс ерà оѵн кърънȣш авжнд кáрȣл лȣи; кáрел(е) ꙟтр'ȣ́на де ѕи́л(е) съ токмѝ ꙟнъимниндȣ-с(ъ), дȣче карȣл плин де ѡамени кътръ с͠фнтȣл Дiѡнiсiе, късȣ̀ тȣнет кȣ фȣлџер дин чер ши-л арсъ; пре алтȣл пре нíме нȣ вътъмъ, нiч боȣ нiч кáрȣл, че нȣ́маи ел перì пентрȣ хȣ́ла.

Pentru slava raĭuluĭ. Povestea cu călugărul ce auzia pe vulturul cântând 300 de ani. (*a*. fol. 86b—88a, *b*. fol. 56a—57b.)

Пентрȣ слáва раюлȣи.

Скрїе ла Лiвáд͠а ꙟфлорíтъ ла карте ча динтрȣ слава рáюлȣи. къ ла ѡ мнстiре ерà оѵн фрáте фоарте кȣ бȣ́нъ тѣмере, ꙟфлорiнд ꙟтрȣ бȣнътъцi, кáреле аȣѕинд стíхȣл ачеста че ѕичѣ прѡ͠ркȣл: ѡ мїе де áни доамне ꙟтрȣ ѡкїи тъи, ка ѕȣа

де ери ка́ре аȣ трекȣт; деч аȣ черчетат ꙟтрȣ гъндȣл лȣи де мȣлте ѡри ачѣстѣ кȣвинте, ши нȣ пȣтѣ съ прꙇчапъ тъл'кȣл. ши де врѣме че (b. ла) ачѣ мнстіре нȣ ера̀ вре ȣн даскал ꙟвъцат съ-л ꙟтрѣбе, аȣ фъкȣт ро́гъ къгръ доминȣл, съ-и дескопере тълкȣл ачестȣи рѫнд. ши ро́гъндȣ-с(ъ) де мȣлте ѡри, фȣ аскȣлтат де чел че фа́че вое чѣлѡр че с(ъ) тем де ел. ши ꙟтр'о ѕѝ дȣпъ че аȣ четит слȣжба висѣрнчїи ши с'аȣ дȣс тоц фра́цїи пре ла кілїнле лѡр; ꙗр ел сѫнгȣр аȣ маи ръмас ꙟ висѣрик(ъ) де с(ъ) ꙟкина дȣпъ ѡбиче́юл лȣи. атȣнче аȣ възȣт пре оун хȣлтȣр фрȣмѡс престе фи́ре, ши оумбла прін то́атъ вісѣріка [ши мерџѐ] ши лънгъ дънсȣл де мȣлте ѡри. пентрȣ ачѣꙗ с'аȣ весе(е)лит де мȣлта фрȣмсѣца лȣи, ши с(ъ) испитїѐ съ-л принѕъ. ꙗр вȣлтȣрȣл с'аȣ депъртат пȣцінел де ла ел, шѝ ел пȣрчас(ъ) дȣпъ дѫнсȣл, пън аȣ аџȣнсȣ ꙟтр'ȣн десȣш (!) де пъдȣре апро́апе де мнстире, пентрȣ къ нȣ звȣра̀ пе сȣс ка чеꙗ-л'анци вȣлтȣри, че апро́апе де пъмѫнт, ка съ-и по́атъ оурма сфнтȣл пърннте. ши дȣпъ че аȣ ꙟтрат ꙟтр'ȣн лѡк аскȣ́нсъ а пъдȣ́рїи, аȣ ꙟчепȣт вȣлтȣрȣл а кънта атѫта де дȣ́лче ши кȣвіѡс, кът аȣ венит кълȣ́гърȣл ꙟтрȣ спаимъ де дȣлча́ца кънтѣрїи ачѣне, сокотинд кȣ вес(е)лие неспȣ́съ віерсȣл ра́юлȣи. ши нȣ с(ъ) стрік(ъ) трȣ́пȣл лȣи кȣ врѣре ши кȣ порȣнка лȣи дѕъȣ. ши н'аȣ симцит нич фо́амете, нич сѣ́те, нич рѫча́ла, нич алте невои а трȣ́пȣлȣи, че нȣмаи че ста ла ачастъ скимба́ре дѕъꙗскъ, ка кȣм ар фи фѡст кȣ адевърат ꙟ ра́ю, шѝ аскȣлтъ а вȣлтȣрȣлȣи ꙟџерѣск(ъ) кѫнта́ре треи сȣ́те де а́ни. шн атȣнче ꙟџерȣл ка́рел(е) с'аȣ арътат ꙟтр'ачеста кип с'аȣ сȣнт ꙟ чер, ꙗр кълȣ́гърȣл віннд ꙟтрȣ си́не с'аȣ ꙟторсȣ ла мнсти́ре. шн соснид ла по-артъ, л'аȣ ꙟтребат порта́рюл де ȣнде ꙗсте; ꙗр ел с'аȣ мират кȣм нȣ л'аȣ кȣноскȣт, шн ѕнс(е): еȣ сѫнт кȣта́рел(е), че оумблам прін ѡлтар, нȣ́ мъ щін? порта́рюл с'аȣ гѫндит къ ꙗсте небȣн ши ѕнс(е): дȣ́-те ꙟ ка́лѣ та, къ нои авем ѡлтарннк, ꙗр пре ти́не нȣ тѣм възȣт алтъ датъ, шѝ нич дъньѡар(ъ) н'аи ꙟтрат ꙟ мнстнрѣ нѡастръ. ꙗр чел кȣвїнѡс кълȣ́гър спȣс(е) лȣи то́атѣ ѡбиче́юріл(е) шн нȣ́меле фрацилѡр. шн мергѫнд ла егȣменȣл с'аȣ адȣнат тоц, шн нич пре ȣнȣл н'аȣ кȣноскȣт дінтрȣ чѣи ка́ре аȣ щиȣт. пентрȣ ачѣꙗ аȣ ѕнс кътръ дъншїи кȣ ма́ре жа́ле: ми́рȣ-мъ шн мъ ꙟфрнкошез фра́цнлѡр, кȣм с'аȣ фъкȣт атѫта скимба́ре ꙟтр'ȣн час карел(е) ам липсит, къ скимбъ фа́ца воастръ ка с(ъ) нȣ кȣнѡск пре вѡи нич вои пре ми́не. къ ма́ртȣр ми-и доминȣл, къ гѫндеск кȣм нȣ ва фѝ трекȣт оун час де кънд ам ешнт дин мнсти́ре, дȣпъ че ам

фъкȣт оу́тръна, ши ера кȣта́ре егȣмен, ши ста́рец кȣта́ре, ши чѣ́ла-л'анци тоц. атȣнче егȣмънȣл черкънд карте, оунде ера скриш тѡц, аȣ кȣноскȣт къ ера̀ трей сȣ́те де а́ни. атȣнче фȣ́ ꙟтребат, че ѡм ера̀ ши че бȣнътъц аȣ фъкȣт, пентрȣ съ кȣноаск(ъ) къ с'аȣ дестоиничит де ла дѕъȣ де дар ка ачеста. ꙗр ел ръспȣнсъ: нич ѡ бȣнътате нȣ́ щиȣ ла ми́не, нȣ́маи авем пȣрȣрѣ аскȣлта́ре кътръ чеи маи мари, ши ла тоц фра́ции драгѡсте деплин(ъ), пре ни́ме н'ам скърби́т, ши маи алес ам пре ча кȣра́тъ деспȣито́аре ꙟтрȣ мȣлтъ бȣ́нъ тѣ́мере, ши'н тоате ѕи́лел(е) четеск икоасъле; ꙗр маи апои ле аȣ спȣс ши повесте вȣлтȣрȣлȣи прекȣм ам скрис маи сȣс. ꙗр еи аȣѕинд, аȣ причепȣт кȣ́цетȣл лȣ́крȣлȣи, ши плънгѫнд де бȣкȣрїе ꙟла сърȣтар(ъ) пре ел тоц, ши и къȣта ка ȣнїи зидири чере́щи ꙗр нȣ ѡменѣщи. къч кȣвинтѣ(ле) лȣи ли с(ъ) пърѐ адевърат ꙟцерещи ꙗр нȣ пеминтѣщи. атȣнче аȣ ѕис егȣменȣл: дъ мъ́рїре лȣи дѕъȣ, чѣлȣи ꙟтрȣ тот пȣтѣрник, каре тѣȣ дестѡиничит оу́нїи видѣрї минȣнатъ ка ачаста; къ н'аȣ възȣт ꙟтр'ачеста кип алтȣл нїмѣ ꙟтрȣ ачастъ лȣ́мѣ трек(ъ)тоаре шї дешартъ, ши аȣ кȣноскȣт кȣ лȣкрȣл ѡ па́рте ѡаре-че де кънта́ре ꙟцерѣск(ъ) ши неспȣс(ъ) бȣкȣрїе; ши с(ъ) щїи, къ трей сȣ́те де а́ни аи фост ꙟтрȣ ачастъ видѣнїе, ши ц'аȣ пърȣт ка ȣн час. пентрȣ къ атъ́та бȣкȣрїе ши вес(е)лїе вор съ симце сфинцїи ꙟ ра́ю, дела ача прѣ сфинтъ десфъта́ре а ꙟчепътоареи де вїацъ трѡице, кът съ ли с(ъ) пар(ъ) ѡ мїе де ани ка ѡ ѕи, саȣ ка оун час, дȣпъ кȣм ѕич(е) чел маи сȣс гра́ю а лȣи двд, каре авеи пофтъ съ те ꙟвѣцї ачестȣи кȣ́цет. аȣѕинд сфинтȣл аȣ кȣноскȣт адевърȣл, ши мърінд пре домнȣл плънцѐ бȣкȣрънд-с(ъ), ши аȣ чершȣт съ с(ъ) причещȣꙗск(ъ) кȣ сфинтȣл трȣп ши сънце а лȣи хс. ши причещȣинд-с(ъ) кȣ мȣлтъ бȣ́нъ тѣ́мере, аȣ ѕис ачесте: акмȣ слобѡѕ пре робȣл тъȣ нпроч. ши атȣнче ꙟдатъ адорми ꙟтрȣ домнȣл.

XCI.

1692.

(Codex M. Eminescu, No. 2, fol. 1a—86a.)

Партеа треи пентрȣ мѫнтȣире пѫкѫтошилор. Дінтрȣ чѣле писте фи́ре мȣлте ши ненȣ́мѫрате минȣ́ни а прѣ сф҃нтеи ши де дȣмнѫѕѫȣ нѫскѫтѡаре ши пȣ́рȣре фичоаре Марїꙗи, спре фолѡсȣл челор че вор чети.

Minunea a cincea. Pentru izvorul care a luminat pre orbu. (Fol. 7a—7b.)

Пентрȣ извóрȣл кáре аȣ лȣминат пре ѡрбȣ.

Ꙗр скрїе къ ꙟ Ръмȣлноȣ адек(ъ) ꙟ цр҃иград ера оун ѡщѣн пре нȣ́ме Леѡн фóарте мл̃стив, ꙟфлѡринд ꙟтрȣ бȣнътъц, кȣ порекла Мáклин, кáре пентрȣ бȣнътъцил(е) лȣи маи апои л'аȣ ꙟвредничит дм̃нѕъȣ де фȣ шѝ ꙟпърат. деч кънд ера ꙟкъ ѡщѣн с'аȣ тъмплат ꙟтр'ȣн десиш де пъдȣ́ре апрóапе де четáте, ши вѫѕȣ акóлѡ пре ȣн ѡрбȣ, каре де кълдȣр(ъ) ши де сѣ́те 'фȣ ꙟи мáре примеждїе, ꙗр лȣи Леѡн и с(ъ) фъкȣ милъ де ел, ши-л тръцѐ де мѫ́нъ съ маргъ маи наинте, къндаи ва афла áпъ съ-л адѣпе. деч мергънд мȣлт лѡк късȣ ѡрбȣл де сѣте, непȣтѣнд съ маи маргъ; ꙗр Леѡн черкънд ꙟтрȣ̀ ачѣ десúме áпъ ши нȣ афлъ ши с(ъ) мъхни, темъндȣ-с(ъ) съ нȣ кȣм-ва моар(ъ) ѡрбȣл де сѣ́те. деч черкънд лóкȣриле чѣле маи дін нонтрȣ, аȣѕи глас гръинд: нȣ те мъхни, ѡ Леѡне! къ ꙗтъ áпа апрѡ́апе ꙗсте, че адáпъ пре ѡрбȣ ши-и спалъ ѡкїи лȣи, ка съ кȣнóщи пȣтѣре ме, ши тȣ ꙟкъ съ щии, къ веи фи ꙟпърат; деч атȣнче съ-м фачи ѡ бісѣрик(ъ) аиче, съ петрек ꙟтр'ънса, съ вїе къц вор пофти аџȣтóрюл мїеȣ, съ афле мънтȣире сȣ́флетȣлȣи ши трȣ́пȣлȣи. ачесте аȣѕинд Леѡн прин спаимъ съ бȣкȣръ, пентрȣ къ черкънд оуна афлѣ треи дáрȣр; деч мергънд маи наинте треи паш, афлѣ ꙟтр'о грóапъ áпъ ши бънд, кȣноскȣ ꙟтрȣ дънса ла си́не мȣлтъ бȣкȣрїе, ши с(ъ) веселѝе кȣ пȣтѣре; ши лȣꙟнд апъ аȣ адъпат пре ѡрбȣ, ши спълънд ѡ́кїи лȣи дȣпъ порȣнка прчстїи ꙟдатъ ведȣ̀ чѣла че ера маи наинте ѡрбȣ. ꙗр дȣпъ пȣцúнъ врѣме с'аȣ ꙟнълцат Леѡн ла стѣ́пена ꙟпъръцїеи, ши зидѝ бісѣрик(ъ) ꙟтр'ачел лѡк оунде аȣ афлат áпа, пре нȣ́меле фичóареи Марїеи; ши аȣ нȣмит бисѣ́ріка: извóрȣл чел дътътор де віацъ, кáреле аȣ фъкȣт

мꙋлте минꙋ́ни, ка́реле ковършеск кꙋ амъръ́нтꙋл мꙋлци́мѣ стѣ-
лелѡр че́рюлꙋи, къ оумфлътꙋр, ꙟкꙋетꙋр, трънзи, перитꙋри,
фрігꙋр, стрикъчю́не, ѡрби́ре, алба́цъ ші алте мꙋлте фачери де
біне ші бо́але аꙋ віндекат чѣ ꙟтрꙋ тот пꙋтѣрник(ъ) ꙟпъръ-
тѣ́съ, кꙋ ачастъ віецꙋитоаре а́пъ, ші пре мꙋлц аꙋ ꙟвіс дꙋпъ
кꙋм скріе ꙟ џѡс маи пре ларгꙋ.

Minunea a cinci-zeci și șaptea. Pentru moartea văduvei sărace
și a bogatului. (Fol. 75a—76a.)

Пентрꙋ ѡ въ́дꙋвъ сърак(ъ) че ꙗꙋ лꙋат пречста̃ сꙋ́флетꙋл, ꙗр
ла моарте бога́тꙋлꙋи аꙋ мърсꙋ драчїн.

Скріе къ ꙟ времиле кънд ꙟпъръціе Ѡно́рїе ерà ѡаре-ка-
реле преѡт, пре ка́рел(е) ѡ дъпъшар(ъ) л'аꙋ кїемат съ пріч(е)-
щꙋꙗскъ пре ѡ фъмѣ́ꙗ сърак(ъ). ꙟтрꙋ ачел час венір(ъ) ші
де ла оун боер богат, съ маргъ съ-л пріч(е)щꙋꙗск(ъ) къ ва
съ моар(ъ). деч преѡтꙋл дефъимъ пре фъмѣ́ꙗ пентрꙋ къч
ерà сърак(ъ) ші въ́дꙋвъ съ дꙋс(ъ) ла бое́р. ши дꙋпъ че л'аꙋ
прічещꙋнт, шѣдѐ де-л мънгъѐ, нъдъждꙋинд съ-и лас(ъ) чева
дінтрꙋ авѣре. атꙋнче ꙗр вені алтꙋл де ла ка́са въ́дꙋвей ѕи-
кънд, съ маргъ маи ꙟ гра́бъ, къ асте ꙟ ча́сꙋл морцін, съ нꙋ
моар(ъ) непріч(е)щꙋи́тъ. ꙗр преѡтꙋл ка оун мъндрꙋ ші юби-
тор де арџинт н'аꙋ врꙋт съ маргъ; че авѣ̃ оун діакѡн плин
де бꙋнътъц фоарте ші темътор де дѕъꙋ, ка́рел(е) въѕинд
къ преѡтꙋл нꙋ̃ ба́гъ саамъ (!) съ маргъ, аꙋ мърсꙋ ел; ши мер-
гънд дія́конꙋл кꙋ трꙋ́пꙋл домнꙋлꙋи ла касса (!) въдꙋвен, ка́ре
ера сърак(ъ) де чѣле трꙋпещи, ꙗр плінъ де то́ате бꙋнътъціл(е);
ші ꙗт(ъ) въѕꙋ кꙋ дарꙋл лꙋи дѕ̃ъꙋ пре съра́ка ачѣ́ꙗ, къ ѕъчѣ
пре ѡ рогожінъ, ши невъѕінд ѡа́мени съ стѣ ꙟпреџꙋ́рꙋл ꙗи,
кꙋм ерà ла чел богат, ерà стънд дѣсꙋ́пра ꙗи, ѡ пли́нъ де
дарꙋрі ші прѣ фері́чітъ, ка́ре ерà нъскъто́аре де дѕ̃ъꙋ Ма́рїꙗ
кꙋ да́нцꙋри де фичѡа́ре, ка́ре кꙋ мъхръм а́лбе щерџѐ сꙋдо́-
ріл(е) болнавеи, тръгъндꙋ-и вънт. ꙗр сфн̃тꙋл дїакѡн въѕінд
маи мꙋлт пре деспꙋнто́аре л'аꙋ кꙋпрінсꙋ фрік(ъ). кꙋм с'аꙋ ꙟкі-
нат сфн̃тꙋлꙋи трꙋп а лꙋи х̃с, ашіждіре ші чѣле-л'анте фічо́аре
аꙋ къѕꙋт ла пъмънт ші с'аꙋ ꙟкінат ла трꙋ́пꙋл деспꙋнто́рю-
лꙋи. ші скꙋлъндꙋ-с(ъ) ѕіс(ъ) дїако́нꙋлꙋи, съ с(ъ) апропїе съ
фак(ъ) сфн̃та пѡсшанїе (!). деч дꙋпъ че с'аꙋ прічещꙋнт бол-
нава аꙋ лꙋат сфн̃тꙋл ꙗи сꙋфлет сфн̃тел(е) фичо́аре, ши с'аꙋ сꙋнт
ꙟ чер. ꙗр діаконꙋл с'аꙋ дꙋс ꙗр ла ка́са бога́тꙋлꙋи, ши въѕꙋ̀

ꙟ пáтȣл лȣи шáре кáріи кънні нѣгри че ера пре лънгъ мл, ші чеи че ерà аколо нȣ-и ведѣ фър нȣмаи болнавȣл, каре стръга съ-и гонѣск(ъ), съ нȣ-и фáк(ъ) невóе. иар маи апои въѕȣ̀ пре ȣн харап ꙟфрікошат кáрел(е) ловѝ кȣ оун кърліг ка оун кілом(!) ꙟ гȣ́ра богáтȣлȣи, ші с(ъ) скоас(ъ) кȣ сíла ачел тікълос сȣфлет кȣ мȣлтъ дȣрѣре. ачесте въѕінд діаконȣл, де мȣлта фрік(ъ) аȣ къѕȣт пре пъмънтъ ка ȣн мортъ. атȣнче стътȣ̀ лънгъ дънсȣл прчста, кáре л'аȣ рьдікат ѕікъндȣ-и: нȣ те тѣме, юбíтȣл мїеȣ рѡб, пентрȣ къ ціе с'аȣ гътіт ꙟпър(ъ)ціе чéрюлȣи ші нȣ пóате асȣ́пра та а дїаволілор мещершȣгȣрі, нȣ̀маи пъзеці(е) дѕъещіл(е) порȣнчі а фїюлȣи мїеȣ фър(ъ) лене ꙟ тóате ѕíлел(е) вїецїи тáл(е), пън веи віні̀ ꙟтр'о адȣнáре сфнцілѡр, съ те вес(е)лещі неꙟчетат. иар дїаконȣл съ плѣкъ чеи прѣ кънтáте ꙟпър(ъ)тес(е) а ꙟцерілѡр ші с'аȣ ꙟкінат пън ла пъмънт; иар деспȣітоаре с'аȣ сȣнт ꙟ чер. дїаконȣл аȣ ꙟпърціт сърачілор тот ч'аȣ авȣт, ші фъкъндȣ-с(ъ) сърак пентрȣ домнȣл, аȣ петрекȣт вїац(ъ) плъкȣт(ъ) лȣи дѕъȣ, ші адорми ꙟтрȣ домнȣл.

XCII.

1692.

(*a.* Codex Eminescu, No. 2, fol. 86b — 124. [Foile 101—110 de doue orĭ.] cf. *b.* Ms. Gaster 1706, 4⁰, 68 foĭ pag. *c.* Ms. Gaster 1805, folio, fol. 71—111.)

Вищца ши спȣпере (! l. —нере) петречеріи минȣнілор а прѣ кȣвїѡсȣлȣи пърінтелȣи нострȣ Вас(ї)лїе чел нѡȣ скріс(ъ) де Грігóріе кълȣгърȣл ші ȣченікȣл лȣи, кȣвънт де фолѡс кътръ юбитѡ́рїи де хс четитóри.

Vămile văzduhuluĭ. (*a.* fol. 92a—92b, *b.* fol. 8a—8b, *c.* fol. 76a—77a.)

Ші лȣꙟндȣ-м(ъ) ꙟдат(ъ) де пре пъмънт, сфнцїи ꙟцері съ сȣир(ъ) ꙟ сȣс ла чер кътръ ръсъріт; ші ꙟдатъ кȣм не сȣим, тъмпінъм вáма кáре съ грънѐ а фи де клеветíре, ла кáре ерà мȣлціме де харáпі. ші оунȣл кáрел(е) ерà маи маре де еи шъдѐ, ші аколѡ ꙟдат(ъ) стътȣм. ші мартȣр мї-и домнȣл, къ пре кáрїи ам клеветит фіинд ꙟ лȣмѣ ка оун ѡм, фѣцъле ачѣлора ші часȣл ꙟтрȣ кáре ам клеветит пре фіеште кáрел(е) ꙟнаинте мі-и аръта̀ ачеи харáпі; иаръ де оунде щіѐ еи

ачѣстѣ нꙋ щиꙋ; че мꙋлте минцинд ен асꙋпра ме. къ деши ера гръните де міне ꙟтр'алт кип сав пентрꙋ драгωсте лꙋи дѕ҃ъꙋ, ꙗр ен ле адꙋчѐ ла мижлωк кꙋм ар фи гръните кꙋ нърав де ωсъндіре, шй ѕічѐ ꙟџерілωр, ка с(ъ) ръспꙋнѕъ де ал(е). ши ръспꙋнѕінд пентрꙋ ачѣле че гръне асꙋпра ме кꙋ адевърат, лꙋꙟнд дін дарꙋл домнꙋлꙋи Вас(и)лие пꙋнѐ ꙟпотріва повестіреи лωр ши трекꙋм. ши ꙗр сꙋинд-не май сꙋс тъмпінъм алтъ ваам(ъ) каре съ гръне а фй де батџокꙋр(ъ); ши ла ачѣа фꙋм ꙟтребац ка ши ла чѐ дінтъи. ши ръспꙋнѕинд дѣдър(ъ) дін дарꙋл сфн҃тꙋлꙋи пъринтелꙋи ностру Вас(и)ліе ши кꙋ рꙋ-џил(е) лꙋи трекꙋм. ши сꙋинд-не нωи де аколо май наинте, гръир(ъ) сф҃нціи ꙟџери ꙋнꙋл кътръ алтꙋл: адевърат къ ачест сꙋфлет маре аџꙋтωр аре пре ꙟгъдꙋиторюл лꙋи х҃с Вас(и)ліе, къ мꙋлте невωи врѣ съ пацъ трекънд домнїиле въздꙋхꙋлꙋи ачестꙋе. ши гръинд ен ачѣсте де міне, ꙗт(ъ) аџꙋнсъм ла ωаре каре ваам(ъ) каре ера де пизмъ. ꙗр кꙋ дарꙋл лꙋи х҃с нимік нꙋ авꙋр(ъ) а ѕіче спре міне, къ ничꙟ гънд н'ам авꙋт кънд-ва съ пізмеск спре чіне-ва, ши кꙋ бꙋкꙋріе трекꙋм де ен. ꙗр ен скършка кꙋ дінцини кът ми с(ъ) пърѣ къ мъ вωр ꙟгіці. ꙗр сꙋинд-не нωи май сꙋс, аџꙋнсъм ла алтъ ваам(ъ) каре ера де мінчꙋні. ꙗр харапїи ачеи вѣмі ера фωарте оуръц, ꙗр май марел(е) лωр ера неꙟблънѕит ши фоарте сълбатік. ачѣще въѕиндꙋ-не пре нωи, ꙟдатъ ешир(ъ) ꙟтрꙋ ꙟтъмпінаре ноастръ, ши фъчѣ гълчеві проклецїи, адꙋкънд ꙟнаинтѣ спре мінчꙋни нꙋмел(е) ши семнеле ши врѣмиле, кꙋ арътаре ꙟтрꙋ карел(е) ам мінціт гръинд. деч фъкънд ши аколѡ дестꙋл чин че мъ дꙋчѐ пре міне ка ши ла челе май денаинте, плътінд ши ачѣлора дін дарꙋл сфн҃тꙋлꙋи мъ ръскꙋмпърар(ъ) ши трѣкꙋм.

Judecata cea de pre urmă. A doua venire a lui Hristos.
(*a*. fol. 101a—101b, *b*. fol. 32a—33b, *c*. fol. 96a—97a.)

Картѣ џюдецꙋлꙋи.

Ши ꙗт(ъ) ꙋн нꙋωр лꙋмінат фоарте, ши пре нꙋωр домнꙋл ностру І҃с. Х҃с, ши мерџѐ нꙋωрꙋл спре ръс(ъ)ріт, ши с(ъ) дешкісър(ъ) пωрціле ръс(ъ)рітꙋлꙋи, ши стрълꙋчі домнꙋл де ла ръс(ъ)ріт. ши 'ндат(ъ) тꙋнет кꙋ глас де дꙋх кꙋ вивор, ка с(ъ) каꙋте тωц ши съ-л ваз(ъ) пре дънсꙋл. ши аша пꙋртъндꙋ-л пре ел ачел лꙋмінат нꙋωр, вені пре скаꙋнꙋл мърирїи сале ши въѕиндꙋ-л съ ꙟфрікошар(ъ) тоц, ши 'ндат(ъ) стръгар(ъ)

тоц сфи͠нцїи ꙟџери : вине-и кꙋвжнтат чел че віне ꙟтрꙋ нꙋ́мел(е) домнꙋлꙋи дѕъꙋ, домнꙋл аꙋ веніт съ џꙋдеч(е) віи ши морцїи. ши ачесте фіинд ѕис(е), къѕꙋр(ъ) тоц ла пъмънт ши с(ъ) ꙟкінар(ъ) џꙋдекъто́рꙋлꙋи тꙋтꙋрор. дꙋпъ ачаста погоръндꙋ-с(ъ) домнꙋл де пре нꙋѡ́рꙋл (b. пре) карел(е) шѣдѣ, шъѕꙋ пре скаꙋнꙋл мърірїи сал(е), пре ка́рел(е) аша въѕіндꙋ-л тоц, кꙋ ма́ре фрік(ъ) фꙋр(ъ) кꙋпрінші, че́рюл съ кꙋтремꙋрà ка ѡ пїеле скꙋтꙋра́т(ъ) де ѡм, ши пъмжнтꙋл съ клъті ка ꙋн лѣгън де кꙋкон, ши стръгар(ъ) кꙋ глас ма́ре тоц ꙟџерїи; де ка́ре глас съ с(ъ) кꙋтре́мꙋре тоц ере́тичїи ши съ с(ъ) рꙋшінезе тѡц некредінчошии жид. агаре́нии ши тоц ка́рїи н'аꙋ прімит мъртꙋрїе сфи͠нцілѡр оу҆чнчь ши ап͠стли, ши ѕисър(ъ): тꙋ ещі х͠с фіюл лꙋи дѕ͠ъꙋ челꙋи вїꙋ, пре ка́ре те ръстігнір(ъ) жид. тꙋ ещі кꙋвънтꙋл чел де сꙋс а лꙋи дѕъꙋ пре ка́ре-л нъскꙋ пърінтел(е) маи наинте де вѣчі, фър(ъ) патім(и) ши фър(ъ) пꙋтрѣџꙋне, ꙟдонт кꙋ фи́ре ши кꙋ фіинца, кꙋ вое ши кꙋ врѣре оуннꙋл домнꙋл І͠с. Х͠с, карел(е) ши ꙟ трꙋп теи ꙟбръкат ши н'аи скімбат дѕ͠ъире, ши аи лꙋат трꙋп фър(ъ) съмънце дін нъскъто́аре де дѕ͠ъꙋ Марїе, ши ꙟ лꙋмѣ аи венит, семне ши мінꙋні аи фъкꙋт. тꙋ ещі дѕ͠ъꙋл нострꙋ ꙟпреꙋнъ кꙋ пърінтел(е) ши кꙋ дх͠ꙋл сфи͠нть, фър(ъ) тіне пре алтꙋл нꙋ щим. ачесте ѕікънд ꙟџерїи, тъкꙋр(ъ). атꙋнчи съ ꙟфрікошѣ Ана ши Каиафа ши тоатъ мꙋлціме жид(о)васк(ъ). ши с(ъ) кꙋтрѣмꙋр(ъ) ши чел фър'мінте Арїе ши проклѣтꙋл Махмет. ши 'ндат(ъ) къꙋтъ домнꙋл спре чер, ши аче́ла фꙋџи де фріка фе́цїи лꙋи. ши іар къꙋтъ домнꙋл спре пъмънт кꙋ мънїе, къ ера спꙋркат фоарте кꙋ фър' ле́џил(е) ѡа́менилѡр, ка́рел(е) ꙟл пънгърис(ъ) кꙋ ꙟкіна́ре идолилѡр, ши кꙋ връж(и)ле ши кꙋ фармечиле ши кꙋ върса́ре ши аместека́ре де синџе ши кꙋ ꙋчідере; ши ачѣла фꙋџи де ла фаца лꙋи ши нꙋ с(ъ) афлъ лѡк пре ел. ши ера тоц стънд ꙟ въздꙋх неклътиц. ши'нкъ къꙋтъ домнꙋл спре ꙟнълцимѣ ча пе дѣсꙋпра, ши спре адънкꙋл чел фър(ъ) фꙋнд, ши іат(ъ) черю ши пъмжит ноꙋ съ фъкꙋ, кꙋ скимба́ре, дін пꙋтреднре віинд ꙟ непꙋтреди́ре. ши іат(ъ) търїе че́рюлꙋи съ фъкꙋ ка соарел(е), ши стѣлел(е) періръ де пре ел, къ сфи͠нцїи оу҆мплꙋр(ъ) ло́кꙋл, ши со́арел(е) нꙋ̀ маи фꙋ̀ пре ел, пентрꙋ къ ръс(ъ)рітꙋл стрълꙋчі тꙋтꙋрор, со́арел(е) чел дрепт, домнꙋл нострꙋ І͠с. Х͠с. іар къꙋтъ домнꙋл спре ло́кꙋл мѣрни, ши іат(ъ) съ сꙋ̀и ꙟ локꙋл мърии пар(ъ) де фѡк, а кърꙋе парръ (!) де съ сꙋе пън' ла чер, ши с(ъ) погорж ꙟ арѕинд ши ꙟнекънд ши акоперінд пъмънтꙋл кꙋ върса́ре ꙟи. іар дꙋп' ачаста къꙋтъ домнꙋл спре тоц ѡа́менїи чеи ꙟкинъ-

тóрн де ндолн шı пък(ъ)тошн, карïн ꙟ некредінцъ вïецȣйр(ъ) ка шн добıтóачел(е); шı ꙗт(ъ) оун чін ꙟфрікошат де ꙟцерн де фѡк венір(ъ) де ла апȣс шı-ш пȣсър(ъ) мѫнȣле пре пъкъ-тош шı некȣрац, шï-н арȣнкар(ъ) пре фïещ(е) каре де ен ꙟ маре ча де фѡк.

XCIII.

1692.

(Codex Eminescu, No. 3, 133 foĭ paginate.)

Скрисоаре де'нвъц(ъ)тȣр(ъ) пре кȣвïѡшилор ши де дѕъȣ пȣртъторілор пърінцı ч'аȣ вïецȣит ла пȣстïе.

Povestea pǎrinteluĭ Evloghie. (Fol. 1a—1b.)

Повесте пърінтѣлȣи Паладïе кȣ оун Евлогïе кап а.

Спȣсȣ-нѣкȣ нѡж пърінтеле Паладïе, оун філосѡф ааре (! l. оа-) кáрел(е) дінтрȣ пърінци, нȣмеле лȣи Евлóгïе, дін Алеѯандріе, а-прінѕіндȣ-с(ъ) де дрáгосте лȣи дѕъȣ, съ лепъдъ де лȣмѣ, шı-ш ꙟпърцı тóатъ авéрѣ лȣн, шı-ш лъсъ лȣи пȣцнне парте, съ-н фïе де трѣба лȣи; пентрȣ къч нȣ пȣтѣ съ лȣкрѣѕе, еший ла скіт де с(ъ) нспитн пре сине. деч ніч кȣ пърінцı мȣлцı нȣ пȣтѣ съ петреак(ъ) шı ніч сънгȣр нȣ вре съ шáдъ. ꙗр ѡдънъ-ѡар(ъ) дȣкъндȣ-с(ъ) съ-ш вънѕъ ръкоделïе лȣи, афлъ пре ȣн стрікат, лепъдат пре кáле, шı ерà аша, де нȣ авѧ ніч мънȣ ніч пічѡаре, че нȣман авѧ лнмбъ де чере мілостенне. деч дакъ-л въѕȣ пре ачеста Евлогïе, съ милкȣи кȣ ннима, шı с(ъ) рȣга ꙟ мінтѧ са лȣи дѕъȣ де ѕнс(е): доамне, пентрȣ нȣмеле тъȣ вою съ еȣ пре ачест стрікат шн съ-л ѡдихнескъ пре ел пън ла моартѣ лȣи, ка пентрȣ дънсȣл шı еȣ съ мъ спсъск; че-м дърȣещ(е) доамне, ацȣтѡр ꙟтрȣ слȣжба ачестȣе шı ръвдáре. деч съ апропïѧ кътръ ачел неволннк, шï-н ѕнс(ъ): вре-вери пърнните съ те еȣ ꙟ кілıе ме, шı съ те ѡдіnеск? ꙗр ел ѕнс(ъ): дакъ вéрı, é мъ, че еȣ сънт неволник. ꙗр Евлогïе ѕнс(ъ) лȣи: ащáптъ пȣцінел, пън' вóю адȣче оун добıтѡк съ те еȣ. ꙗр ел съ бȣкȣръ фоарте. деч адȣс(ъ) оун катър шı-л лȣж шı-л дȣс(ъ) ла кïлïе лȣи, шı-л сѡкотïè кȣ де тоáте че-н требȣè, шı-н спълъ рáнел(е) лȣи, шı-н пȣс(ъ) оунсѡаре алифïе, шı-л пȣрта пре мѫнȣле лȣи ѡр ꙟкътрѡ врè стрікáтȣл; шı кȣ дѣдінсȣл ꙟн слȣжïè лȣи ꙟтрȣ тоате пън ла . еı . áнı . деч

ꙟтрѫ оун драк ютє ꙟ чел стрікáт, ші с(ъ) скърбѝ Євлогїє фоартє. ші кȣ кȣвінтє рѣлє ші кȣ пакостє дос(ъ)діндȣ-л ꙟи гръи лȣи: ѡм кȣ нърав ръȣ ші фȣгар! де ан фȣрат пре дѡмнȣл тъȣ фіинд рѡб лȣи, ші ан венит анче кȣ авѣре лȣи, ші акȣм ніч мїє нȣ-м слȣжещі, къч пентрȣ міне те аскȣнѕі анче; ші деч мъ адȣсеш ла кїлїє та ка с(ъ) те спъсещі пентрȣ міне. ꙗр Євлогїє съ рȣгà лȣи де ѕічѐ: нȣ гръѝ ачесте кȣвінтє домнȣл мїєȣ, че-м спȣ́нє ꙟтрȣ че те ам скърбіт ші с(ъ) мъ ꙟдрептез. ꙗр ачѣла ꙟл дос(ъ)дїѐ де-и ѕічѐ: ба нȣ-м май трѣбȣє ꙟшълъчю́ніл(е) тáлє, че мъ дȣ ла кáлє кáрє м'ай афлат, къ май бинє-м ѫстє съ ѕак аколо, декът ръпаѡсȣл тъȣ. ꙗр Євлогїє ꙟи грънѐ: ро́гȣ-те домнȣл мїєȣ, мънгъє-те, ші де че те-и скърбит спȣ́нє-м. ꙗр ел май кȣ асȣ́прѫ съ мѫнїѐ ші стръгà: нȣ вѡи съ май фіȣ кȣ тінє ꙟ сънгȣрътáтє че вою съ фїȣ кȣ мȣлцїмє ꙟ воровѫ.

De un tănăr ce a făcut pace între doĭ bătrânĭ. (Fol. 47a—47b.)

Де ȣн тънър ч'аȣ фъкȣт пáче ꙟтре дѡи бътрънї.

Спȣ́сȣ-нѣȣ нѡ́ж ѡáрє-кáрє дін пърінци, къ аȣ фѡст оун съхастрȣ фѡартє сѡкотнтѡр, шн аȣ мерсȣ а петрѣче ꙟ скнт, шн нȣ афлъ кнлїє съ шáдъ кѣтъ-ва врѣме. ꙗр ерà аколо алт бътрѫн, де авѣ ѡ кнлїє деѡсѣбн, шн-л рȣгъ пре ел старѣцȣл съ маргъ съ шáдъ аколѡ, пѫнъ-ш ва афла кнлїє. деч ꙟл аскȣлтъ пре ел бътрѫнȣл шн марсъ. ꙗр ѡаре-кáрїн ꙟчепȣр(ъ) а венѝ ла ел ка ла оун бътрѫн стреин, шї-и адȣчѐ лȣи чи́нє че авѣ, ꙗр алцїн мȣлци шн пентрȣ фоло́сȣл венїѐ; ꙗр ел пре тѡц кȣ бȣкȣрїє ꙟи прїимїꙗ. шн ꙟчѣпȣ старѣцȣл чел че-и дедѣсе лȣи кнлїє а-л рѫпщи шн а-л гръи де ръȣ: де къц ани петрек еȣ анче ꙟтрȣ мȣлт пѡст шн ни́ме ла ми́не нȣ ви́не, ꙗр ачастъ нско́адъ, де пȣци́не ѕиле фъкȣ шн тѡц ла ел внн. шн ѕнс(ъ) оу͠чннкȣлȣи съȣ: пáсъ де-н ѕн лȣи: еш дин кнлїє ноастрѫ къ не трѣбȣє. шн венн оу͠чннкȣл шн фъкȣ метáнїє бътрѫнȣлȣи ѕикѫнд: ѕи́че пърннтѣ(ле) мїєȣ: кȣм петреч? ꙟ би́не ещі? ꙗр ел ръспȣнсъ: ѕи пърннтѣлȣи тъȣ, съ с(ъ) рѡ́аџе пентрȣ ми́не, къ-м ѫстє ѡáрє-че кан ръȣ. шн венѝ тѣнърȣл шн ѕнс(ъ) пърннтѣлȣи съȣ: ѕиш бътрѫ́нȣлȣи, шн-м ръспȣнсъ ашà: ам афлат кнлїє шн͠ мъ во́ю дȣ́че де анче. ꙗр дȣпъ кътє-ва ѕи́ле ꙗр гръѝ оу͠чнкȣлȣи съȣ: пáсъ де-н ѕн лȣи: къ де нȣ вен ешѝ кȣрѫнд вою венн, шн фър вое тà те вою скоáтє кȣ тѡѵгȣл. шн марсъ фрáтел(е), шї-н гръи лȣи: аȣ аȣѕнт пърннтел(е) мїєȣ къ

бѡлѣщи ши фоарте с'аꙋ скърбит, че м'аꙋ тримъс съ те черчетѣѕ. ръспꙋнсъ бътрѫнꙋл: спꙋне пъринтѣлꙋи тъꙋ, къ пентрꙋ рꙋга лꙋи ꙟм асте бине. деч марсъ фрател(е) ши гръи бътрѫнꙋлꙋи: пѫнъ дꙋминек(ъ) аꙋ ѕис бътрѫнꙋл де ва врѣ дѕъꙋ ва еши. деч вини ши дꙋминека ши нꙋ май еши. деч лꙋѫ бътрѫнꙋл тоѧгꙋл ши марсъ съ-л батъ ши съ-л гонеаск(ъ); ꙗр оучиникꙋл ꙟи ѕис(ъ) лꙋи: аштаптъ пъринте пꙋцинел, съ мъ дꙋк ꙟнаинтѣ съ вѫд, съ нꙋ фїе чине-ва акол ѡ ши с(ъ) ле фач сминтѣлъ. ши алергъ ꙟнаинте ши спꙋс(ъ) бътрѫнꙋлꙋи: пъринтеле мїеꙋ вине [съ те] роаџе ши съ те дꙋк(ъ) ла килїе ноастръ, съ те ѡспетѣѕе. деч дак(ъ) аꙋѕи бътрѫнꙋл къ вине, де грабъ (!) еши ꙟнаинтѣ лꙋи ши де депарге и фъкꙋ лꙋи метанїе, гръинд лꙋи: нꙋ те ѡстени пъринтѣ, къ воꙋ вени еꙋ ла тине. деч въѕинд дѕъꙋ лꙋкраре чѣлꙋи тънър, оумили пре пъринтел(е) съꙋ, ши лепъдъ тоѧгꙋл дин мѫнъ че авѣ, ши алергъ спре съръꙋтаре бътрѫнꙋлꙋи, лꙋꙟндꙋ-л де-л дꙋс(ъ) ꙟ килїе лꙋи, ка кꙋм н'ар фи аꙋѕит нимик(ъ). ꙗр бътрѫнꙋл гръи оучиникꙋлꙋи съꙋ: де къте ц'ам ѕис, нич де оунѣле нꙋ ей ѕис лꙋи. съ бꙋкꙋръ бътрѫнꙋл ши ꙟцълѣсъ къ аꙋ фѡст завистїе дела дїаволꙋл. атꙋнче гръи бътрѫнꙋл къѕинд ла пичоарел(е) оучиникꙋлꙋи съꙋ: де акꙋм съ-м фии тꙋ мїе пъринте, шї еꙋ цїе оучиникъ, пентрꙋ къ дꙋпъ лꙋкрꙋрил(е) тал(е) амѫндѡѫ сꙋфлетел(е) фꙋр(ъ) спсите.

De sf-ul Macarie ce a înviat un mort. (Fol. 118b—119a.)

Де стїн Макарие ч'аꙋ ꙟвїс ꙋн морт.

Спꙋне пърінтел(е) Сісое де пърінтел(е) Макарїе: ꙟ скит кънд ерам, ѕіч(е), кꙋ пърінтел(е) Макарїе, не дꙋсъм съ с(ъ)черъм з̃ ꙟнші. ші ꙗт(ъ) ѡ въдꙋвъ стрънџѐ спіче пре оурма ноастръ ші неꙟчетат плънџѐ. ꙗр бътрѫнꙋл ꙟтребъ пре стъпънꙋл пъмънтꙋрілѡр ші-и ѕіс(ъ) лꙋи: че-и асте чей бътрѫне къ тот-дѣꙋна плънџе? ши-и спꙋс(ъ) лꙋи, къ бърбатꙋл ачѣщїе аꙋ авꙋт ниште авѣре а ѡаре-кꙋи пꙋс(ъ) ла ел, ші аꙋ мꙋріт де грабъ (!) ши н'аꙋ апꙋкат съ спꙋе оунде ѡ аꙋ фѡст пꙋс-ѡ, ші ва домнꙋл авꙋцїей ши пре ачаста ші фічѡрїи ей съ-и а ꙟ робїе. шї-и гръи лꙋи бътрѫнꙋл: ѕи-и съ вїе ла ної оунде вѡм ѡдихни де амїаѕъѕ. ши дак(ъ) вени ла ної, ꙟи ѕис(ъ) ай бътрѫнꙋл: че тот плънџи дѣꙋна? ꙗр а ръспꙋнсъ: бърбатꙋл мїеꙋ аꙋ мꙋріт ші аꙋ фѡст лꙋат авꙋцїе ѡаре-кꙋи ши мꙋринд нꙋ мѣꙋ спꙋс оунде асте. ши ѕис(ъ) ай бътрѫнꙋл: вин-о де-м арат оунде

ѧсте ꙟгропат; ши лꙋѫ кꙋ ел ши пре чѣѧ-л'анці фрац ши марсъм кꙋ дънса. ши дак(ъ) марсъм ла лѡкꙋл ачѣла оунде ера ꙟгрѡпат, ꙟи ѕис(ъ) ѧи: дꙋ-те акꙋм ла каса та ши не рꙋгъм нои ла мормънт. ши стрѫгъ бътрънꙋл пре мѡрт, ѕикънд: кꙋтарел(е)! оунде ай пꙋс авꙋціе ачѣлꙋи стреини? ꙗр ел ръспꙋнсъ де ѕис(ъ): къ ѧсте ꙟгропат ꙟ каса ѧ сꙋпт оун пичѡр а патꙋлꙋи. ши ѕис(ъ) кътръ ел бътрънꙋл: дѡрмі ꙗр пън ла ꙟвіере. ꙗр дак(ъ) въѕꙋр(ъ) ачаста фраціи, къѕꙋр(ъ) ла пічѡареле лꙋи де фрік(ъ). ши ѕис(ъ) кътръ ѧи бътрънꙋл: ачаста нꙋ фꙋ пентрꙋ міне, къ еꙋ німік(ъ) сънт, че пентрꙋ чѣ въдꙋвъ ші пентрꙋ чеи съраи фъкꙋ дѕъꙋ ачест лꙋкрꙋ; ꙗр ачаста ѧсте маре, къ дѕъꙋ пофтѣще сꙋфлетꙋл чел фър пъкат, ши ѡри че чѣре добъндеще. деч марсъ де спꙋс(ъ) въдꙋвеи оунде зак ҂г. ꙗр е лꙋѫ де-и дѣде стъпѫнꙋ(лꙋи) лѡр, ши-ш слобоѕі фічоріи еи дин робіе ші тоц прослъвір(ъ) пре дѕъꙋ.

XCIV.

1693.

Сфънта шѝ дмнезъꙗска евангеліе елинѣскъ шѝ рꙋмънѣскъ .... ꙟ анꙋл мънтꙋирїй ҂ахчг. шѝ с'аꙋ типърит ꙟн'трꙋ сфнта митрополїе а ꙋгровлахїй.

(Folio, V foĭ nepag. + 372 pag. paginate.)

Viața sf-luĭ Joan Evanghelistu. (Fol. IVb—Va.)

Віаца сфнтꙋлꙋй ши Еѵглистꙋ Іѡан, дꙋпъ кꙋм аꙋ скрис Софроніе.

Іѡанъ пре кареле Іс. фоарте л'аꙋ ювит, фіюл' лꙋй Ζеведеꙋ, фрателе лꙋй Іꙗкѡвъ, кърꙋѧ де Ирѡд' дꙋпъ патима домнꙋлꙋй капꙋл' и с'аꙋ тъѧтъ, пе ꙋрма тꙋтꙋрорь аꙋ скрис еѵглїа, рꙋгатъ фіиндъ де епскопїй Ꙗсїей, шѝ ꙟпотрива лꙋи Киринеѳъ, шѝ ал'тор еретичи, шѝ май вѫртос леціїй Ембїѡнитѣнилор' чей че съ аръта атꙋнчѣ, челор' че зичѣ де Хс, май наинте де Марїа съ нꙋ фїе фость нъскꙋт'; дерепть ачѣѧ с'аꙋ ꙟдем'нат дмзъꙗска лꙋй нашере а зиче. ꙗръ шѝ алтъ причинъ ачещїй еѵглїй адꙋк; къ читиндь кърциле лꙋй Маѳей, Марко, ши Лꙋкъй, испитит-аꙋ ток'мѣла историїилор, шѝ аꙋ адеверить пре джнішїй

къ адевърáть аȣ гръйть, нȣ́май фър де оунь ань ꙟт(р)ȣ кáре аȣ пътимúть Іѡáнь; къ дȣ́пъ ꙟкисóарѣ лȣ́й Іѡáнь аȣ скрис исторíѧ. лъсѫндь дар анȣл ꙟтрȣ кáре чѣ́ле че с'аȣ лȣкрат де чеи трéй еѵ҃глúсти, с'аȣ скрис але анȣлȣ́й чéлȣи май денаúн'те, пънъ а нȣ̀ бъга̀ пре Іѡáнь ꙟ тéмницъ, лȣкрȣрнле аȣ скрис прекȣ́м' съ ва пȣтѣ̀ доведѝ ла чéй че кȣ грúжъ пре чéй пáтрȣ еѵ҃глúсти вор' чнтѝ; кáре шѝ чѣ́ че с'аȣ пърȣ́т' неток'мúрѣ лȣ́й Іѡáнь, кȣ чеѧ-л'áл'цн кон'тенѣ́ще. скрúс-аȣ шѝ ѡ епнстóлїе а къ-рїѧ ꙟчепътȣ́ръ асте: [чел че аȣ фóсть де'нчепȣ́ть] кáре де тóцн бърбáцїи бесѣ́речїи, шѝ чéй ꙟвъцáцн асте алѣ́съ, ꙗръ чѣлѣ-л'áл'те дóаѡ кърора асте ꙟчепътȣ́ра, чéй ден'тѫю: [прéѡтȣл' чинстúтїй еклéктїй] ꙗръ чéй дѐ адóаѡ: [прéѡтȣл' лȣ́й Гáїе чéлȣй юбúть] зúкȣ-се а фи але лȣ́й Іѡáнь прéѡтȣлȣй, ал' кърȣѧ ꙟкъ шѝ акȣ́м' ал'ть мормѫ́н'ть ла Ефес асте. шѝ оунїй сокотéскь амѫн'дóаѡ мор'мѫнтȣрнле съ фíе але лȣи Іѡáнь еѵ҃глúстȣлȣи, пентрȣ кáре кѫ́ндь вом венѝ ла Пáнїѧ (! l. Папїѧ) аскȣлтътóрюл' ачестóра вом тѫ́лкȣй прекȣм асте ѡрънд̀ȣѧ́ла. че дáръ ла̀ ал' пáтрȣспръѕѣ́че ань порнúндь Доментиáнь а дóаѡ гонúре дȣп(ъ) Нерѡ́нь, ла ѡстрóвȣл' ла Пáт'мо гонúндȣ-се аȣ скрис апокалúѱ҃нс, кáре л'аȣ тъл'кȣнт Иȣстинь мч҃никȣл' шѝ Иринеȣ. ꙗръ тъúн'-дȣ-се Доментїáнь, шѝ фáптеле лȣ́й де мȣ́л'та лȣи ръȣтáте, фъ-кѫ́ндȣ-ле сфáтȣл' лȣ́й дешарте [епннéра], с'аȣ дȣ́сь ла Ефесь. фїúнд' аколо пънъ ла Траꙗ́нь ꙟпърáть, тóате бесѣ́речиле Ꙗсїей аȣ ꙟтърúть шѝ аȣ зидúт бесѣ́рнсн (! l. —ричн) шѝ фóар'те ꙟбътрѫнинды, ла ѯ҃и де ани дȣпъ пáтнма дм҃нȣлȣй съвѫр-шúн'дȣ-се лѫн'гъ чѣ́ де май сȣс зúсъ четáте, ръпосърїй с'аȣ ꙟвредничить.

Joan cap. I, v. 1—17. (pag. 1—2.*)

ꙟ сф҃нта шѝ марѣ дȣмúнекъ а пáщнлорь. дела Іѡáнь а҃.

1. Де'нчепȣ́т' ера̀ кȣвѫнтȣл', шѝ кȣвѫнтȣл ера̀ ла̀ дм҃нѕъȣ,
шѝ дм҃нѕъȣ ера̀ кȣвѫнтȣл. 2. Ꙗчéста ера̀ де'нчепȣ́ть ла дм҃н-
ѕъȣ. 3. Тóате прентр'ѫнсȣл фȣ́ръ, шѝ фър' де дѫнсȣл немúка
фȣ̀, че фȣ̀. 4. ꙟтрȣ дѫнсȣл вїáца ера̀, шѝ вїáца ера̀ лȣмúнъ
ѡáменилорь. 5. Шѝ лȣмúна ꙟтрȣ ꙟтȣнѣ́рек лȣминѣ́ѕъ, шѝ
ꙟтȣнѣ́рекȣл пре а нȣ ѡ кȣприн́се. 6. Фȣ̀ ѡмь тримúсь дела
дм҃нѕъȣ, нȣмеле лȣ́й Іѡáнь. 7. Ꙗчéста венѝ ꙟтрȣ мър'тȣрїе, ка
съ мѫр'тȣрнсѣ́скъ де лȣмúнъ, ка̀ тóцн съ крѣ́ѕъ прин' ель.

---

*) cf. 1579, maĭ sus pag. 20.

8. Нȣ єрà єль лȣмѝна, че ка съ мъртȣрисѣскъ де лȣмѝнъ. 9. Єрà лȣмѝна чѣ адевъра́тъ, ка́рѣ лȣминѣзъ пре тот ѡмȣл' чѐ вѝне ꙟ лȣ́ме. 10. Ꙟ лȣ́ме єрà, шн лȣ́мѣ пренѝ єл съ фъкȣ̀ шѝ лȣ́мѣ пре джѝсȣль нȣ́-л' кȣноскȣ̀. 11. Ꙟтрȣ але са́ле венѝ, шѝ ай съѝ пре джѝсȣл нȣ-ль прїймѝръ. 12. Ꙗръ кжци прїймѝръ пре джѝсȣл', ле дѣде лор пȣтѣре ка съ фїє фїѝ лȣѝ дмнзъȣ, че́лорь чѐ кре́дь ꙟтрȣ нȣ́меле лȣѝ. 13. Ка́рїй нȣ̀ ден сжнџє. нич ден вóє трȣпѣскъ, нич ден вóє бърбътѣскъ, чѐ дела дмнзъȣ съ нъскȣ́ръ. 14. Шѝ кȣвжнтȣл трȣп съ фъкȣ̀, шн съ сълъшлȣѝ ꙟтрȣ ноѝ, шѝ ам' възȣ́т' сла́ва лȣѝ, сла́ва кà а оу́нȣѧ нъскȣ́т' дела та́тъл, плѝнь дѐ да́рь шн дѐ адевър. 15. Їѡа́нь мъртȣрисѣщє де джн'сȣл' шн стрѝгж гръѝнд': ачѐста єрà дѐ ка́реле ам' зис: ка́реле дȣпъ мѝне вѝне, найнтѣ мѣ фȣ̀, къ ман ꙟтжю де мѝне єрà. 16. Шѝ деѝтрȣ плинѝрѣ лȣѝ, нóй тоцѝ ам лȣа́т', шн да́рȣ пеѝтрȣ да́рȣ. 17. Къ лѣџѣ прен' Мѡѵсїѝ фȣ̀ да́тъ, ꙗръ да́рȣл' прен' І҃с. Х҃с. фȣ̀.

Mateiu cap. XVIII, v. 10—20. (pag. 47—48.*)

Лȣнѝ ꙟтжѧ съптъмънъ дȣпъ рȣса́лїѝ. адекъ дȣпъ с҃нтȣль дх҃ь. дела Матѳеѝ о҃є.

Sѝсє дмнȣль. 10. Сокотѝнци съ нȣ̀ ѡбиндиц' пре врє оу́нȣл' ден'трȣ аче́щи мич', къ гръе́скь вóаж, къ ꙟџерїѝ лор ла че́рюре пȣрȣрѣ вѣдь фа́ца та́тълȣѝ мїєȣ че́лȣѝ чере́скь. 11. къ аȣ венѝть фїюль ѡмене́скь съ ка́ȣте шн съ мжнтȣꙗскж пре че́л' пїєрдȣть. 12. Че въ съ па́ре вóаж? де ва авѣ оу́нь ѡм' ѡ сȣ́тъ де ѡи, шн ва ръ́тъчѝ оу́на ден'трȣ джѝселе, аȣ нȣ ва лъса чѣле ноаѡзе́чи шѝ нóаѡ шн мер'гжн'дь ла мȣ́н'те ва къȣтà пре чѣ ръ́тъчѝтж? 13. Шѝ дѣка ѡ ва афлà пре джѝса, адевър грьe̋скь вóаж, къ съ бȣ́кȣрж де джн'са маѝ вжр'тос, декжть де чѣле нóажзеч шѝ нóаж че н'аȣ ръ́тъчит. 14. Аша нȣ ѧсте вóѧ ꙟнаѝнтѣ пъринтелȣѝ вóстрȣ че́лȣѝ чере́скь, ка съ пїꙗръ оу́нȣл динтрȣ аче́щи мич. 15. Де-ц ва грешѝ цїє фра́теле тжȣ, мéр'џи шн-л' въдѣщє ꙟтре тѝне шѝ ꙟтре джн'сȣль ꙟсȣш', деч де те ва аскȣл'тà ꙗтъ къ аи добжндѝть пре фра́теле тъȣ. 16. Ꙗръ де нȣ те вà аскȣл'тà пре тѝне, ѧ кȣ тѝне ꙗръ пре оу́нȣль са́ȣ пре дои, ка ꙟтрȣ гȣра а дóаѡ саȣ а тре́й мъртȣрїи съ стѣ тоть гра́юль. 17. Ꙗръ де нȣ́-й ва аскȣ́лтà пре джѝшїи, спȣ́не съборȣлȣи. шѝ де нȣ вà аскȣ́лтà нѝче де сжбóрь, съ-ц фїє цїє ка оу́нь пъгжнь шѝ вамеш'.

*) cf. 1648, mai sus pag. 127.

18. Ꙗдевърь грѣѣскь вȏаж : ѡри кѫте вѣци легȁ пре пъмѫнть,
вор̑ фѝ легáте шѝ ꙟ чéрю, шѝ ѡри кѫте вец дез̑легȁ пре пъ-
мѫнть, фѝ-вор̑ дезлегáте шѝ ла чéрю. 19. Ꙗръ адевъръ грѣѣскь
вȏаж, къ де съ вóр̑ сфътꙋ̀и дин̑ вóй дóй пре пъмѫн̑ть, де
тóть лꙋ́крꙋль че вор̑ чѣ́ре вȁ фѝ лор̑ дела тáтъл̑ мїéꙋ кáреле
єсте ла чéрюре. 20. Къ оун̑де сѫн̑ть дóй сáꙋ трéй адꙋнáци
ꙟтрꙋ нꙋ́меле мїéꙋ, аколȍ сѫн̑ть пре миж̑локꙋль лóрь.

Mateiu cap. XXI, v. 23—27. (pag. 85.)

Мáр̑цй а з҇ѣчѣ съптъмѫнъ. дела Маѳéй п҃ѕ.

23. Ꙟ врѣ́мѣ ачѣ́а вїинд҇ь І҃с. ꙟ бесѣ́рекъ, шѝ ꙟвъцѫнд҇ь,
венѝръ кътр̑ъ дѫн̑сꙋль Ꙗр̑хїерéїй шѝ бътрѫнїй нъроаделор,
гръйн̑дь: кꙋ чѐ пꙋтѣ́ре фáчи ачѣ́стѣ? шѝ чѝне ц̓аꙋ дать цїе
пꙋтѣ́рѣ ачáста? 24. Ꙗръ І҃с. ръспꙋ́нзѫндь, зѝсе лóрь: вóю ꙟтре-
бȁ шѝ єꙋ пре вóй оунь кꙋвѫ́н̑ть, кáреле дѣ́ка ми-л веци спꙋ́не
мїе, шѝ єꙋ вóю спꙋ́не вȏаж кꙋ чѐ пꙋтѣ́ре фáкь ачѣ́стѣ. 25. Ботé-
зꙋлъ лꙋ́й Іѡ́ань де оун̑де єрȁ? дин̑ чéрю, аꙋ дела ѡамени?
Ꙗръ єй кꙋџетȁ ꙟтрꙋ сѝне, гръйн̑дь: де воми зѝче: дин̑ чéрю,
ва зѝче нȏаж: даръ пеѝтрꙋ чѐ н̓áци крезꙋ́ть лꙋ́й? 26. Ꙗръ де вом
зѝче: дела ѡамени, не тѣ́мемь де нърóдь; къч къ тóци авѣ
пре Іѡ́ань ка пре оунь пророкь. 27. Шѝ ръспꙋнзѫ́нд̑ лꙋ́й І҃с. зѝ-
серъ: нꙋ̀ щимь. зѝсе лóрь шѝ єль: нѝче єꙋ вóю спꙋ́не вȏаж кꙋ чѐ
пꙋтѣ́ре фáкь ачѣ́стѣ.

Marcu cap. XI, v. 1—11. (pag. 194.*)

Лꙋни а лъсáтꙋлꙋй де кáрне. дела Марко а҃і. з҃ач. м҃ѳ.

1. Ꙟ врѣ́мѣ ачѣ́а съ апропїѐ І҃с. кътръ Іерꙋсалѝмь, шѝ
венѝ ꙟ Виѳ̑фáги шѝ ꙟ Виѳáнїа кътръ мꙋ́нтеле Маслѝнилор,
шѝ тринѝсе дои дин оученѝчїй лꙋ́й. 2. Шѝ зѝсе лóрь: мѣ́р̑џеци
ꙟ сáтꙋль, кáреле є̀ ꙟ прѣ́ж̑ма воастра, шѝ ꙟдáтъ ꙟтрѫнд̑
ꙟтр̓ѫн̑сꙋль, веци гъсѝ оунь мѫн̑зꙋ легáть, пре кáреле нѝме
дин̑ ѡамени н̓áꙋ шъзꙋть, шѝ дезлегѫн̑дꙋ-ль, сѫ-ль адꙋ́чеци.
3. Шѝ де вȁ зѝче вȏаж чине-вȁ: чѐ фáчеци ачáста? зѝчеци, къ
д҃мнꙋлꙋй требꙋ́ѧще, шѝ нꙋмаи декъть ꙟль ва тринѝте пре
єль аѝчѣ. 4. Деч мѣ́рсеръ, шѝ гъсѝръ мѫн̑зꙋль легáть лѫн̑гъ

---

*) cf. maĭ sus pag. 232 din Mateĭu.

ѹꙋшъ, афáръ ла ръѕпѣнтїє, ши-л дєзлєгáръ. 5. Ꙗръ ѹнїй дин
кáрїй стà аколѣ, зйсєръ лóрь: чє фáчєц, дє дєзлєгáци мѣнзȣль?
6. Єй зйсєръ лор, кȣм лє порȣнчисє І͠с; шї-й лъсáръ прє єй. 7. Дєч
адȣ́сєръ мѣнзȣль ла І͠с. шй пȣ́сєръ прє єль вєш'мéнтєлє лор,
шйи шъзȣ̀ прє джнсȣль. 8. Шй мȣл'ци ашєрнȣ́ръ вєшїмйнтєлє лóрь
прє кáлє. ꙗръ ал'цїй тъѧ̀ стъльпѣри дин копач ши лє ашєрнѣ̀ прє
кáлє. 9. Шй чéй чє мєр'џѣ ꙟнайн'тє, шй чєи чє вєнїѧ̀ прє ѹр'мъ
стирга̀ (! l. стри—) зикѣндь: Осанна̀! б͠лгословйть чéль чє вйнє
ꙟтрȣ нȣ́мєлє д͠мнȣлȣй. 10. Б͠лгословйть ꙟпърѣцїѧ пърйнтєлȣй
нóстрȣ лȣй Д͠вдь, кáрѣ вйнє ꙟтрȣ нȣ́мєлє д͠мнȣлȣй. Осан'на̀
ꙟтрȣ чєи дє сȣ́сь. 11. Шй ꙟтрж І͠с. ꙟ Ієрȣсалим шй ꙟ бєсѣрєкъ;
шй лȣꙟи'дь амйнтє дє тóатє, фїйн'дь чáсȣль ꙟ дé сáръ, єшй
ꙟ Видáнїа, кȣ̀ чéй доиспрѣзѣчє ѹченичи.

XCV.

c. 1680—1695.

(Ms. bibl. Hohenzollern-Sigmaringen, folio.)

Cronica luĭ Dorotheus din Monembasia.

(Fol. 8a—8b.)

Фїинд воѧ прѣ ꙟцєлєптȣлȣи изводитор домнȣл нострȣ І͠с. Х͠с. ши д͠зъȣ адєвърат съ факъ лȣмѣ кȣ нєнȣмъратж ши нєсъмȣнтж минтѣ ши ꙟцєлєпчюнѧ са ши кȣ мȣлцимѣ пȣтєрєи салє, дє ȣ͠ндє н'аȣ фост ꙟнтрȣ съ фїє, фѧчє свинцїѧ са, кȣм сингȣ͠ри бгословии свинтєи бисѣрєч м͠ъртȣрисєщє зикънд, къ прѣ м͠астивȣл ши прѣ пȣтѣрникȣл д͠зъȣ а тоатж цинѣрѣ нȣмаи кȣ кȣвънтȣл свинцїєи сал(є) кȣ (!) тоатє лȣкрȣрил(є) с'аȣ фъкȣт, възȣтєлє ши нєвъзȣтєл(є); ꙟикъ ши марєл(є) двд чѣȣ фост ꙟнп͠ърат ши пророк нє спȣнє пинтрȣ ачѣста зикънд: къ сингȣр д͠зъȣ аȣ зис, ши кȣ зиса лȣи тоатє с'аȣ фъкȣт, ши сингȣр аȣ ꙟвъцат ши кȣ ꙟнвъцътȣра с͠а с'аȣ зидит; ашиждєрѣ ꙟнкъ м͠аи мъртȣрисѣщє ачєста п͠рок дє зичѣ: кȣ кȣвънтȣл лȣи д͠зъȣ чєрюрил(є) с'аȣ ꙟнтємєѧт ши кȣ д͠хȣл ростȣлȣи съȣ тоц пȣтѣрничии лȣи. адєвърат кȣвънт нє аратъ д͠вид ка с(ъ) поатъ ꙟнцєлѣџє тоатж фирѣ ѡмєнѣскъ. къ ꙟнкъ м͠аи ꙟнтъи дє вѧч аȣ фѡст татжл ꙟнпрєȣнъ кȣ фиюл ши кȣ д͠хȣл свънт. пинтрȣ ачѣѧ татъл ꙟнпрєȣнж кȣ фиюл, ши кȣ лȣкрȣл д͠хȣлȣи свънт аȣ съвр͠ъшит тоатъ лȣмѣ. адєвърат зичѣ ши марєл(є) моисн п͠рок ла ꙟнчєпътȣръ скри-

сорен векн, къ дн'ичепȣт аȣ фъкȣт дз̃ъȣ черюл ши пъмънтȣл. анчѣ ла ачестȣ кȣвънт че гръѩще монси дн'ничепътȣръ. трнбȣѩще съ ꙟнцелѣгъ бине фїеще чине, къ ꙟнчепътȣра ачѣста май тълкȣѩще ꙟинаинте; кȣм ши марел(е) василие ꙟнвъцъторюл свинтеи бисѣреч аȣ фост грънид алес кътръ елиии, ка с(ъ) поатъ кȣноаще че ѩсте ꙟнчепътȣра, адекъ кȣм прѣ пȣтерникȣл ши марел(е) дз̃ъȣ, карел(е) н'аре нич ꙟнчепȣт нич връшит, нич фнре ѡменѣскъ нȣ поатъ съ аџюнгъ а гънди таннил(е) лȣи, кȣм аȣ фѡст воѩ аша ле свръши тоате. ꙟнсъ ꙟнвъцъторнле свинцилор о̃тци ши даскалии свинтеи бисѣреч зи̃к, къ ꙟнкъ май ꙟнтъи декът черюл ши пъмънтȣл аȣ зис дз̃ъȣ кȣ кȣвънтȣл, ши с'аȣ фъкȣт пȣтѣрничии, адекъ свинции ꙟнџери, карии ничи аȣ трȣп нич сȣфлет, чи сънт фъкȣци кȣ кȣвънт, кȣм фȣ воѩ лȣи дз̃ъȣ. деч сънт фъръ моарте кȣм сънт ши фър(ъ) трȣп, май юци декът ведѣрѣ окилор, ши декът кȣџетȣл гъндȣлȣи, кȣм спȣне ши свънтȣл глигорие бг̃ослов ла ꙟнвъцътȣрил(е) сале, къ дз̃ъȣ май динтѣи аȣ гъндит пинтрȣ пȣтѣрничии ꙟнџери. деч гъндȣл свинциеи сале лȣкрȣ фȣ, ши кȣ кȣвънтȣл лȣи съ плинирь ши кȣ дх̃ȣл лȣи съ съвръширъ.

XCVI.

1694.

(Ms. bibl. eccles. St. Nicolai Braşov No. 157. Folio, 275 foĭ paginate.)

Ѧлеѯандрȣ Даскал: Пентикостарїонь. саȣ слȣжба де чинчи ѕеч' де ѕыле де пре лимба словѣнѣскѫ. кȣ аџюторȣл' лȣи дȣмнѕȣ с'аȣ скось пре лимбѫ рȣменѣскѫ.

Pildele luĭ Solomon, cap. XXXI, v. 8—31. (Fol. 4a—4b.)

Ѧ пилделор чтенїе.

8. Фїюле! дешкиде гȣра та кȣвънтелор лȣи дȣмнѕȣ, ши
џюдекѫ тоате дирепть. 9. дешкиде гȣра та, ши џȣдекѫ кȣ ди-
рептате. дъч' сокотѣще пре съракȣл' ши пре непȣтинчосȣл'.
10. мȣѩре чине афлѫ бѡбатѫ, оунѫ ка ачеѩ ѩсте май де чинсте
декът пїетрнле челе де мȣлт' прец'. 11. ши съ веслѣще инемѫ
бѡбатȣлȣи еи де дънсѫ; оунѫ ка ачеѩ нȣ с(ъ) ва липси де до-
бънѕиле челе бȣне. 12. къ лȣкрѣѕѫ бѡбатȣлȣи [съȣ] бине, ѩръ нȣ

рѣȣ. 13. тóатѫ вáра стрѣнџє лънѫ шѝ ѝнȣл᾿. шѝ фáчє кȣ мъ-
нилє сáлє чéлє дє бȣ́нѫ трѣ́бѫ. 14. фȣ̀ ка ѡ корáбиѧ кáрє фáчє нє-
гоцєторї́ѧ; дє дє дєпартє адȣ́нѫ богъциѧ са. 15. ꙗшѝ съ скóалѫ
ꙟкъ фї́инд᾿ дє нóптє. дъ бȣкáтє кáсєи. шѝ лȣ́крȣл᾿ слȣжни́чєлор.
16. въѕи́нд᾿ лȣкрътóарїи дє пъмѣнт᾿ кȣмпъра̀; шѝ дин᾿ рóадѫ
мъннилор сáлє ръсєдѝ къщи́гь. 17. ꙟчинѓѣнд᾿ върто́сь мижлó-
кȣл᾿ съȣ; ꙟтърѝ брáцєлє сáлє прє лȣ́крȣ. 18. гȣстѫ̀ къ ꙗстє винє
а лȣкра̀. нȣ́ съ сти́нџє сфѣщнєкȣль єн тóатѫ нóптє. 19. кóтєлє
сáлє тѣндє спрє чéлє дє фолóсь; шѝ мънинлє сáлє лє ꙟтърѣ́щє
спрє фȣ́сь. 20. ꙗръ шѝ мънинлє сáлє лє дєшкѝсє сърáкȣлȣи. шѝ
рóадѫ ти́нсє мѣ́сєрȣлȣи. 21. нȣ́ съ грижѣ̀щє бро́бáтȣль єи дє кътє
сънт᾿ ꙟ кáса, кънд᾿ зъбовъщє оу҆ндє-ва; къ тоц᾿ кáрїи сънт᾿
ла дѣнсѫ сънт᾿ ꙟбръкáц᾿, 22. хáйнє ꙟдойтє фъкȣ бро́бáтȣлȣи
сѣȣ; дє мътáсѫ шѝ дє єврї́шин᾿ ꙟбръкъмѝнтє шѝ ѧ. 23. ши
ꙗстє слъвѝт᾿ бро́бáтȣл᾿ єи ꙟ по́рцилє; кѣнд᾿ дє шáдє ꙟ съвор
кȣ бътрѣнии лъкȣиторїи пъмънтȣлȣи. 24. пєшки́рє фъкȣ̀ шѝ лє
дѣдє фїнíчиѧннлор; ꙗръ врѣнє хананéєнлорь. 25. ꙟ търї́ѧ ши ꙟ
кȣвї́инцѫ бȣ́нѫ съ ꙟбръкѫ; шѝ съ вєсєлѣ́щє ꙟ ѕылєлє чéлє дє
апои. 26. къ гȣ́ра са ѡ дєшки́сє кȣ сокȣтѣ́лѫ ши кȣ токмáлѫ;
шѝ ли́мбїй сáлє пȣ́сє обичѧ́ю. 27. стрѣм᾿тє прилазȣрн кáсєлорь єй;
шѝ бȣкáтє лѣ́нєшилор нȣ̀ дѣдє. 28. ръдикѫ̀ кокóанни съи ши съ
ꙟбогѣцирь; шѝ бро́бáтȣль єй ѡ лъȣдє. 29. мȣ́л᾿тє фїйчє фъкȣ́ръ
пȣтєр, шѝ мȣ́лтє агонєси́ръ богѣциѧ; ꙗръ тȣ̀ аи ꙟтрєкȣт шѝ
тє ꙟнълцáш᾿ прєстє тóатє. 30. ꙟбȣнáрє фръмсéцин бȣ́ѕєлор мин-
чєнóасє мȣѧ́ръщ᾿ нȣ̀ ꙗстє ꙟтрȣ тынє. къ мȣѧ́рє чѧ́ ꙟцєлѣ́птѫ
съ блсвєщє; шѝ фри́кѫ доминȣ(лȣ)и съ ѡ лáȣдє. 31. дáц᾿ єи дин
рóада бȣ́ѕєлор єи; шѝ съ фїє лъȣдáт᾿ бро́бáтȣл᾿ éи ꙟ по́рцилє.

Epilog. (Fol. 275b.)

Юбицилор ꙟтрȣ хрс фрац ши чинстиц пъринци, карии
вєц читѝ ачѣстъ свитъ картє, чє съ кїѣмъ пєнтикѡстар, ши
афлъндȣ чєваш врє ѡ лȣникáрє дин мъхни́рє фи́рїи норȣлȣи (?)
саȣ дин оу҆ими́рє минцин, саȣ динтр'а мънин, пєнтрȣ дȣмѕȣ
рȣгъм прє дȣмнѣвóастръ, кȣ ꙟцєлєпчюнѣ блъндєцєлор съ
ꙟдрєптáц᾿, прєкȣм въ ва ꙟцєлєпцѝ свитȣл᾿ дхъ. ꙗр прє ми́нє,
кáрєлє ам оу҆стєнит ꙟтр'ачєст лȣ́крȣ дє ам скрис ши ам шѝ
тълкȣ́нт᾿ ачѣстъ картє дє фолос сȣфлтȣлȣи, съ мъ єртáц᾿
ши с(ъ) мъ блсвиц᾿; съ нȣ мъ б(л)єстємац. кá шѝ дȣмнѣ-
вóастръ съ въ сподоби́ц᾿ єртърни шѝ блсвєнїи дєла дȣмѕȣ

а тоа́те цїнтѡрюл҆. къ н'аȣ скрис мъна черѣскъ ꙟцерѣскъ, че мѫна пъкътоа́съ грѣ пъмънтѣскъ. шѝ н҃'ам дат ѡдихнъ марцинилор мѣле, дȣп(ъ) кȣм зи́че пр҃рокȣл: не дах сѡ́н҆ ѡчи́ма моима. и проч. ашà шѝ еȣ ѕиѡа шѝ ноапте кȣцетам ка с(ъ) въѕ҆ марцинѣ сфършѝтȣлȣи. кà шѝ чѐла чѐ ꙟтрѫ ꙟ а́пъ адъникъ шѝ ма́ре съ ѡ ꙟноа́те, шѝ дѣ́къ оустенѣще, пȣ́рȣрѣ шѝ дес каȣтъ марцинѝй; ашà шѝ еȣ май мик ши май плекат ꙟтре ро́бии лȣи х҃с, Алеѯандр҆ Даск(ъ)л ам ꙟчепȣт кȣ врѣре пъринтелȣи ши кȣ ацюто́рюл҆ фїюлȣи, ши кȣ сър҃гȣмалъ дх҃ȣлȣи св҃нт҆ въѕȣи шѝ сфършѝтȣл. сла́въ лȣи дȣмнѕȣ оунȣл҆ ꙟ тро҃цъ. лъȣдат пȣ́рȣрѣ де тоа́те дыхънїиле. акȣм шѝ ꙟ вѣчи вѣчилор амин.

Дела зидѝре лȣмии ан ,зсг҃. юаръ дела ꙟтрȣпаре д҃мнȣлȣи ,ах҃чд. ꙟчепȣ́тȣ-с'аȣ а скрїе ач҃ѣстъ карте м҃сца м҃рт. ши с'аȣ сфършит м҃сца се҃пт. кд. дн.

XCVII.

1697.

(Odobescu, Revista română II., 1862, pag. 118—120.)

Alexandru Dascalul: Psaltire slavono-română cu tâlc.

Psalm 137.

Ла ръȣль вавѵлонȣлȣи аколо шедѣмь ши плънцѣмь, адȣкъндȣ-не аминтѣ де сїѡнь. тълкȣль: Атȣнче жидовиї чеи робици плънцѣ. юар съ щїй къ плънцѣ сȣфлетѣле дирепцилорь, шезънд ꙟ вавѵлонь, ꙟ юадь. къ вавѵлонȣль съ зиче тȣрбȣраре, плънцѣ адȣкъндȣ-ши аминтѣ де сїѡнȣл черескь. Ꙟ салчина пе мижлокȣл е҃и спънзȣръм ѡрганеле ноастре. т҃л: Ръстигниръ жидовиї пе х҃с пре мижлокȣль крȣчїи, ачела ѡрганеле сȣнъто́аре крединчїоашилор. Къ аколо не ꙟтреба пре нои чѣл че не робиръ пре нои, ши карїи не дȣчѣ, де кънтаре. тълкȣль: Робиндь дїаволиї пре ѡмениї, ꙟи дȣчѣ ла юадъ ка ла вавѵлонь, ꙟтребънд пре дъншии оунде юасте домнȣ лор. Кънтаць ноаѡ дин кънтъриле сїѡнȣлȣи. тълкȣль: Щїе дїаволиї ꙟтоарчере лимбилорь, карїи ера съ кънте ꙟ бесеречиле, кънтърь нѡоъ. Кȣм вѡм кънта кънтаре домнȣлȣи пре пъ-

мъньть стрънинь. т͠л: Ζи́че дирепцiи дѣкъ ꙟтраръ ꙟ ꙗдь: де акȣма нȣ вор маи пȣтѣ лъȣда пре д͠мнзъȣ пе пъмънтȣль дiаволилорь. Де вои оунита пре тине Iер͠слиме, оу(н)тать съ фiе дирѣпта мѣ. т͠л: Ζи́че Ꙗдамь: де вои оунита пре тине раiоле, съ фiȣ оунитат ши еȣ де д͠мзеȣ. Ꙟпаскъ-се лимба мѣ де грȣмазiи мiен, де нȣ те вои помени пре тине. т͠л: Ниче декȣм нȣ пȣтѣ оунта дȣлчѣца раюлȣи, мъкар де ера ши ꙟтрȣ ꙟкисоаре Ꙗдам; че кȣ гъндȣль гъндиѧ. Де нȣ вои пȣне де наинтѣ Iер͠слимȣль ка ꙟтрȣ ꙟчепȣтȣль веселiей мѣле. т͠л: Ꙗдекъ прекȣм ера Ꙗдамь ꙟтъи ꙟ раю кȣ веселие, аша ши пре оурмъ ва фи, тръцѣ нъдѣжде. Поменѣще д͠мне фечiоарии Єдомȣлȣи ꙟ зȣа Iер͠слимȣлȣи. тълкȣль: Ꙗдȣче-шь ва аминтѣ х͠с де жидовiи фечiоарнiи де кȣрвнѧ, ꙟ зȣа чѣ ꙟфрикошата а жȣдецȣлȣи. Карiи зичѣ: дешертаць, дешертаць пънъ ꙟ темелiиле лȣи. т͠л: Ζичѣ жидовiи лȣи Пилать: ꙗ-ль ꙗ-ль ши ши (!) ръстигнѣще пе х͠с. Фата вавѵлонȣлȣи тикълоаса. тълкȣль: Сьборȣль жидовъскь дешерть ши тикълось, къ н'аȣ причепȣт таина лȣи х͠с. Феричить ка́реле ва плъти цiе даторнѧ та, каре дедѣшь ноаѡ. т͠л: плъти-ва х͠с ла ꙟфрикошата зы, сьборȣлȣи жидовѣскь, ка́реле аȣ върсат сънџѣле прѡрочилорь, ши аï лȣи. Феричѣ де чела кареле ва лȣа ши ва здроби тинърен тъи де пiатра. т͠л: Феричиць вор фи жидови, карiи вор крѣде ꙟнтрȣ х͠с, ачела-й пiатра, ши съ вор ботеза ꙟтрȣ дъньсȣль.

XCVIII.

1698.

(Ms. bibl. centr. No. 363. 8⁰, mic. defect la început. 282 paginĭ.)

Oprea: Molitvelnic slavono-român.

(Numaĭ citeniile din Evanghelie româneștĭ.)

Молитъвник.

Epistola I către Tesaloniceni, cap. IV, v. 13—17. (pag. 54—55.)

13. Фра́цнлорь нȣ во́й съ нȣ щиць вои де чеѧ че аȣ адо́р-
мить, ка съ нȣ́ вь ꙟнтристáци ка чеѧ̀ че н'áȣ нъдѣждѐ. 14. кь
дé вом крѣде кь І͠с аȣ мȣри́ть ши аȣ ꙟнвiѧ́ть; ашà ши
дȣ́мнéзъȣ, пре чéй че аȣ адóрми́тъ ꙟи І͠с, адȣче́-й-ва кȣ ель.

15. къ ачастѧ гръим воаѡ кꙋ кꙋвънтꙋл домнꙋлꙋи, къ нои карїи сънтем воі, ши вом ръмъне ꙟтрꙋ венирѣ домнꙋлꙋи, нои (нꙋ) вом ꙟтрѣчѣ пре чеи адормиц᾿. 16. къ ꙟсꙋшъ домнꙋл кꙋ стрнгарѣ ꙟндемнерїи, кꙋ гласꙋлъ архангелꙋлꙋи, ши кꙋ тръмбица лꙋи дꙋмнезеꙋ погоръ-вѧ дин чєрю, ши чеи морци ꙟтрꙋ хс ворь ꙟвїѧ ꙟтьꙋ. 17. дꙋпъ ачѣѧ нои воі, карїи вамъ (! l. вомъ) фи ръмаши, динпрєꙋнъ кꙋ еи вом фи ръпиць спре ꙋѡрїи ꙟтрꙋ ꙟтимпинарѣ домнꙋлꙋи ꙟн въздꙋхь . ши аша пꙋрꙋрѣ кꙋ домнꙋл вом фи.

Joan cap. V, v. 25—30. (pag. 55—57.)

Єvглїѧ ѿ Іѡань зач . sї.

25. Зисе домнꙋл кътръ жидовїи, карїи венїа кътрѣ єль: адєвъръ, адєвъръ гръескъ воаѡ: апропїє-сѧ врема . ши акꙋмь єсте кънд морцїи воръ ꙟвїа ши вор аꙋзи гласꙋль фїюлꙋи лꙋи дꙋмнезеꙋ . ши карїи ворь аꙋзи ꙟвїѧ-ворь. 26. къ кꙋм аре татъль вїацъ ꙟтрꙋ елъ, аша дѣде ши фїюлꙋи вїацъ съ аибъ ꙟтрꙋ ель. 27. ши пꙋтѣре дѣде лꙋи ши жꙋдекатъ съ факъ, къ фїюл ѡменескъ єсте. 28. нꙋ въ мираръць де ачастѧ; къ вѧ вени часꙋл ꙟн кареле тоци чеи дин моръмънт ворь аꙋзи гласꙋлъ лꙋи.
29. ши воръ мѣрџе чеѧ че аꙋ [фъкꙋть] бине ꙟтрꙋ ꙟвїарѣ вїецїи . єръ чеа че аꙋ фъкꙋть рѣле ꙟтрꙋ ꙟвїарѣ ѡсъндирїи.
30. нꙋ почь еꙋ съ факь де сине-мь нимикъ . кꙋмь аꙋзь, жꙋдекь, ши жꙋдеката мѣ дирѣапть єсте . кьчѣ нꙋ кауть воѧ мѧ, че воѧ челꙋѧ че м'аꙋ тримис, а пъринтелꙋи.

Epistola I cătră Corintienĭ, cap. XV, v. 39—45. (pag. 82—84.)

Апостоль кь коринѳѣн . зачал . рѯв.

39. Фрацилорь! (нꙋ) тотъ трꙋпꙋль єсте ачелаши трꙋпъ, че алтꙋль е трꙋпꙋлъ ѡаменилоръ, ши алтꙋл трꙋпꙋль добитоачилор . ши алтꙋль єсте аль пещилорь, ши алтꙋл' ал пасърилор. 40. ши трꙋпꙋри черещи, ши трꙋпꙋре пъментещи; че алта е а черищилор' слава, алта е а пъментещилѡр. 41. алта е слава соарелꙋи, ши алта е слава лꙋнїи . ши алта е слава стѣлелор; къ стѣ дин стѣ съ ѡсъбѣще ꙟн славъ. 42. аша ши ꙟвїаре морцилор . самънъ-с(ъ) ꙟтрꙋ пꙋтрезире; скоалъ-с(ъ) ꙟтрꙋ непꙋтрезире. 43. самънъ-с(ъ) ꙟтрꙋ нечинсте; скоалъ-с(ъ) ꙟтрꙋ славъ . самънъ-с(ъ) ꙟтрꙋ слъбичюне; скоалъ-с(ъ) ꙟтрꙋ пꙋтѣре. 44. са-

мъ́нъ-с(ъ) трꙋ́п' сꙋфлѐтескъ; скоа́лъ-с(ъ) трꙋ́пъ дх҃овничѐскъ. ꙗстѐ трꙋ́пь сꙋфлетѐскъ, шѝ ꙗстѐ дх҃овни́ческъ. 45. ашà с'аꙋ шѝ скрис: фꙋ́ ѡмꙋ́ль чел динтъ́ю, ꙟн сꙋфлѐть вїйцꙋ́иторю (!); ꙗръ чел дꙋпрѐ оу́рмъ Адáмъ, ꙟн дꙋ́х' фъкъто́рю де вїꙗ́цъ.

Epistola cătră Evrei, cap. II, v. 11—18. (pag. 123—125.)

Апс҃ль к' еврѐѡм зач. тѕ҃.

11. Фрáцилорь! чель че сф҃нцѣ́ще, шѝ чѐй сф҃нци́ци, динтрꙋ оу́нꙋл то́ци. пентрꙋ каре прич(и)нь нꙋ съ рꙋшинѣ́зъ á-й нꙋмѝ пре дъ́нишїй фрац 12. грѣ́киндъ: во́ю спꙋнѐ нꙋме́ле тъꙋ фрáцилор мїѐй, прин мижло́кꙋл бесѣри́чїй тѐ вою кънтà. 13. шѝ ꙗр: еꙋ во́й фѝ нъдъждꙋ́инды-мъ спрѐ дъ́нсꙋль. шѝ ꙗръ: ꙗт'(ъ) еꙋ шѝ кокѡ́нїй кáрїй мї-аꙋ дáть дꙋмнезеꙋ. 14. пентрꙋ̀ къ дѣкà съ ꙟнсоци́рь феци трꙋпꙋ́лꙋи шѝ съ́нцелꙋ́й, шѝ ачелà прѣ̀ де апроáпе съ ꙟнсоци́рь (!l.—ци́съ) ло́рь, ка кꙋ моáртѣ съ дешѐртѣзе пре челà че арѐ цинѣ́рѧ мо́рцїй, адек(ъ) пре дїáволꙋл. 15. шѝ съ избъ́вѣскъ пре ачѐѧ, къ́ц' кꙋ фри́ка морцїй ꙟнтрꙋ тоáть вїꙗцà ло́рь сꙋпꙋ́шѝ фꙋ́ръ робїѐй. 16. къ нꙋ пре ꙟнџѐри ѡáре-къндъ прїймѣ́ще, че семе́нцїѧ лꙋ́й Авраáмь прїймѣ́ще. 17. пентрꙋ кáре дáторю ерà ꙟнтрꙋ̀ тоáте а сѐ асъмънà фрáцилѡ́рь, ка съ фїе мл҃сти́в' шѝ кре́динчось архи́реꙋ, ꙟнтрꙋ ачѣлà къ́тръ дꙋмнезеꙋ, кá съ кꙋ-ръцѣзѐ пъкáтеле ѡаме́нилѡр. 18. къ ꙟнтрꙋ̀ чѐ аꙋ пътими́т', ꙟн-сꙋ́шь фїиндь испитит, поáте шѝ чело́рь испи́тици съ лѐ ажꙋтѐ.

Joan cap. II, v. 1—11. (pag. 210—212.)

Еѵг҃лїа ѡт Їѡан. зач. ѕ҃.

1. Ꙟ врѣ́мѧ ачѣ́ѧ нꙋ́нтъ съ фъкꙋ ꙟн Кáна Галїле́й. шѝ ерà мꙋмà лꙋ́й Іс҃ ако́ло. 2. шѝ фꙋ кемать Іс҃ шѝ ꙋчи́ничїи лꙋ́й ла нꙋ́нтъ. 3. шѝ сфъ́ршиндꙋ-сѐ ви́нꙋль, зис(ъ) мꙋмà лꙋ́й Іс҃ къ́тръ дъ́нсꙋл: ви́нъ н'аꙋ. 4. зи́се е́й Іс҃: че ѐ мїѐ шѝ цїѐ мꙋ́ѧрѐ? ꙟнкъ н'аꙋ венить чáсꙋл мїеꙋ. 5. зи́се мꙋмà лꙋ́й слꙋџило́ръ: ѡрѝ чѐ ар̀ зичѐ во́аѡ, фаче́цн. 6. шѝ ерà аколо ѡáсе вáсѐ де пїáтръ, стъ́ндъ дꙋ́пъ кꙋръце́нїѧ жидови́лорь, кáр̀ лꙋà къ́тѐ доаѡ саꙋ трей вѣ́дре. 7. зи́се ло́рь Іс҃: ꙟнпле́ци васе́ле де апъ; шѝ лѐ ꙟмплꙋ́ръ пъ́н(ъ) сꙋ́сь. 8. шѝ зис(е) лор: тꙋ́рнáци акꙋм, шѝ адꙋче́ци нꙋнꙋ́-лꙋ́й. шї-й адꙋсе́рь. 9. шѝ дꙋ́пъ чѐ гꙋст'(ъ) нꙋнꙋ́л' апà че съ фъ́-кꙋсе ви́нъ, шѝ нꙋ̀ щїѧ де оуидѐ ꙗстѐ. ꙗръ слꙋџи́ле кáрїй тꙋр-

насѐ апа̀, цїѧ. стриг(ъ) пре цѝнере, нѹ́нѹл. 10. ши зи́се лѹ́й: то́ть
ѡмѹл ꙟнтѣю ви́нѹл чел бѹ́нь пѹнѐ, ши дѣка̀ съ ꙟнба́ть, атѹн-
чѐ чел май про́стъ; ѩръ тѹ̀ ай цинѹт ви́нѹль чел бѹ́нъ пън(ъ)
акѹмъ. 11. ачаста̀ фъкѹ ꙟнчепъто́рь сѣмнѐлорь Іс ꙟн Кана̀ Галї-
ле́й, ши аръть сла́ва са̀. шѝ кре́зѹрь ꙟнтрѹ̀ ел ѹчнчїи лѹи.

Epistola cătră Romanĭ, cap. VIII, v. 28—39. (pag. 243—247.)

Апсто́ль кь ко́рннеѣном (! l. римлѧном) зач. чѳ.

28. Фрацило(рь) щи́мъ къ чело́рь че юбе́скь пре дѹмне́зеѹ.
тоа́те съ лѹкрѣзъ ꙟнтрѹ бинѐ; къро́ра сънтъ кїе́мац дѹпъ
ꙟннайнтѐ-щїннцъ. 29. къ пре ка́рей ма́й на́йнтѐ ѩѹ(!) щїѹ́ть, пре
аче́ѧ ѩѹ ши ръндѹ́йтъ, ма́й на́йнтѐ съ фїе ꙟнки́пѹйци кипѹ-
лѹй фїюлѹ́й съѹ, ка с(ъ) фїе ель ꙟнтѣю нъскѹ́ть ꙟнтрѹ мѹлцѝ
фра́ци. 30. ѩрѝ пре ка́рїй ма́й наинтѐ ѩѹ ръндѹ́йтъ, пре аче́ѧ ѩѹ
ши кїе́мат; ѩръ пре ка́рїн ѩѹ кїе́мат', пре ачѐѧ ѩѹ ши ꙟн-
дире́птать; ѩр' пре ка́рїн ѩѹ ꙟнди́рептат', пре аче́ѧ ѩѹ ши прослъ-
ви́тъ. 31. чѐ вом зи́че да́ръ кътрь ачѣста? дѐ ѩстѐ дѹмне́зъѹ
пентрѹ̀ ной, чинен-е (!) спрѐ ной? 32. къ че́ла чѐ н'аѹ крѹ́цат пре
фїюл съѹ, чѐ пентрѹ но́й, пентрѹ то́ци л'аѹ да́ть пре дънсѹл, кѹм
нѹ не́'р хѝ ши 'дърѹ́йть ꙟнпреѹнъ кѹ елъ тоа́те? 33. чинѐ ва пърѝ
спре але́шїй лѹй дѹмне́зъѹ? дѹмнезъѹ ѩстѐ карел(е) ꙟндре́птѣазъ.
34. чи́не ѩстѐ кареле ѡсъндѣще? Хс. Іс. ѩстѐ ка́реле аѹ мѹри́т',
ѩръ май въртос аѹ шѝ ꙟнвїа́ть, ка́реле ши ѩстѐ де а ди́рѣпта
лѹй дѹмнезъѹ. ка́реле съ ши роа́гъ пентрѹ ной. 35. чи́не не ва̀ ѡсъ-
бѝ де драгостѣ лѹй дѹмне́зъѹ? скърба, аѹ ꙟнгїе́сѹѩла, аѹ гоа́на,
аѹ фоа́метѣ, аѹ голъта́тѣ, аѹ нево́ѧ, аѹ сабїѧ? 36. прекѹм ѩстѐ
скрис: къ пентрѹ ти́не сънте́мъ ѡмо́ръц тоать зѹа́ѡ; фѹ́мъ со-
коти́ц' ка ѡиле жѹнгїе́рїй. 37. чѐ ꙟнтрѹ ачѣстѧ тоа́те бирѹи́мь,
пентрѹ чел че нѣаѹ юби́ть прѐ но́й. 38. къ м'ам ꙟнкре́динцатъ,
кѹм нич моартѣ, нич вїѩ́ца, нич ꙟнце́рїй, нич ꙟнче́пъторїиле,
нич пѹте́риле, нич чѣсте трекъто́аре, нич чѣл'(е) веннтоа́ре,
39. нич ꙟнньлци́мѧ, нич адънкѹ́ль, нич ал'ть фъптѹ́ръ, ѡрѝ
ка́рѣ поа́те пре но́й съ не ѡсъбѣскь де дра́гостѧ лѹи дѹмне́-
зъѹ, ка́рѣ ѩстѐ ꙟн Хс. Іс. доминѹль но́стрѹ. Аллилѹїа. Ди́-
рептѹл ка фини́кѹл ва̀ ꙟнфло́ри. съдит ꙟн каса̀ доминѹлѹй.

XCIX.

1698.

Минеюль ..... с'аꙋ типърить ꙟ сф҃нта епскп҃їе дела Бꙋзъꙋ. ꙟ анꙋль дела зидирѣ лꙋ́мїй ҂зс҃ѕ.

(Folio. Januarie 186 foĭ, Fevruarie 118 foĭ, Martie 120 foĭ, Aprilie 98 foĭ, Maĭu 101 foĭ, Junie 108 foĭ, August ?, Septemvrie ?, Octomvrie 152 foĭ, Noemvrie 156 foĭ paginate, Decemvrie ?.

5. Aprilie. Cuvioasa Theodora din Solon. (Fol. 13b—14a.)

ꙟ є҃ зыле а лꙋй Апрйлїе.

ꙟтр'ачáсташ' зй прѣ кꙋвїѡаса манка ноастръ Ѳеѡдóра чѣ дин Ѳолѡ́нь.

Ачáстъ прѣ кꙋвїѡáсъ Ѳеѡдóра, юбйндь пре х҃с. дин' тѫнъръ вѫрста cà, съ лъпедъ дè лꙋ́ме, шй мергѫндь лà ѡ мънъстйре дè ѡбще съ кълꙋгърй, шй пъзйндь тоáте фаптеле чѣ́ле бꙋ́не, лѣꙋ шй испръвйть; шй атѫта аскꙋлтáре шй чйнсте дà челор л'áлте сꙋрóри кълꙋ́гърнице шй стáрецїй, кѫт шй дꙋ́пъ мóартѣ ей аꙋ арътáть кà кꙋ́мь ар хй фѡ́сть вїе. къ пъзйндꙋ-ш' вїáца кꙋрáтъ ꙟтре дѫнселе ка оун' стѫлпь вїꙋ шй ꙟсꙋфлецáть. шй дꙋ́пъ ръпосáрѣ ей трекѫндь кѫтъ-вà врѣ́ме, пристъвйндꙋ-се шй стáрица, шй фїйндь шй а кꙋрáтъ шй сꙋфлетѣ́скъ, съ стрѫнсеръ ка съ ѡ ꙟгрѡапе. адꙋнѫндꙋ-се шй ѡамени дè чйнсте, шй нъродь шй чей кꙋ фрйка лꙋй д҃мнзеꙋ кълꙋ́гъри, шї-й фъкꙋ́ръ слꙋ́жба погребáнїей дꙋпъ ѡбичѣ́ю; шй дешкизѫндь мормѫнтꙋль оунде зъчѣ сф҃нта Ѳеѡдóра де мꙋ́лтъ врѣ́ме, ка съ астрꙋ́че шй пре игꙋменйца лѫнгъ дѫнса, съ фъкꙋ минꙋ́не мáре, кáре дà чéлѡрь че ведѣ мирáре, шй чéлѡрь че аꙋзїà оумилйнцъ; къ фїйндь лѡ́кꙋль ꙟде-мѫнъ де привйть шй а ведѣ тоцн, кꙋм' съ мишкá шй съ стрѫнџѣ чѣ де демꙋлть зъкꙋ́тъ мѡ́артъ Ѳеѡдóра, шй ка кꙋ́мь ар хн фѡ́сть вїе, ашà с'аꙋ трас де аꙋ фъкꙋ́ть лѡ́кь мáйчей чинстйндꙋ-ѡ. ачáстъ минꙋ́не възѫндь тѡ́ц, мирѫндꙋ-се стригà: г҃сди помйлꙋй. шй де атꙋ́нче пѫнъ акꙋ́мь мꙋ́лте чюдéсе д҃мнзéꙋ прин кꙋвїѡ́са ачáстъ Ѳеѡдóра аꙋ фъкꙋ́ть, мꙋ́лци ꙟдръчиц тъмъдꙋйндь, шй прè мꙋ́лци ѡрби фъкѫндь кꙋ ѡки, шй бóлнави нèнꙋмърáци лекꙋйндь.

---

15. Mai. Păr. Ahilie, mitropolitul Larisei. (Fol. 50a — 50b.)

Ꙟтр'ачѧсташ' зй (.єі҃.) прѣ кȣвїѡсȣль пърителє нѡстрȣ Ꙗхїлїє питрополитȣль Ларисей.

Ꙗчѣста аȣ фѡст прѐ врѣмѣ ꙟпърцїен марелȣй Кѡнстантинь, нъскȣть шй крескȣть ден пъринци бл҃гочестиви, де лà карїй фȣ ꙟвъцать бȣна крединцъ, шй кȣ чѣле де афаръ ꙟвъцътȣри, шй чѣ ꙟнълцать философїє. ши ꙟподобиндȣ-се пре сине кȣ тоате дм҃нзеещиле бȣнътъци, съ пȣсе архїерєȣ ꙟ а доаѡ Ѳеталїѧ ꙟ Ларнса, де тоци лъкȣиторїй Єладей. ши мергжндь ла съборȣль чѣл' маре че с'аȣ стрѫнсь ла Никеа, шй ѡстениндь шй невоиндь пжнъ ꙟ сфжршить ꙟпреȣнъ кȣ пъринцїй шй ѡборжндь пре Ꙗрїє, шй прѐ соцїйле лȣй, ши анаѳиматисиндȣ-й, съ ꙟтоарсе ꙗръ лà Ларнса. шй стрикжнд мȣлте капищи идолещй, шй драчи гониндь ден ѡамени, шй алте мȣлте минȣни фъкжндь, кȣ пàче вїаца аȣ пъръсить; фъкжндь ден темелїє сф҃нте бесѣречи шй ꙟподобиндȣ-ле ꙟ тѡт' кипȣль. кȣ але лѡр сф҃пте рȣци, дм҃не милȣѫще-не шй не спъсѣще. Ꙗмин.

---

15. Junie. Sf. mucenic Dula. (Fol. 45b—46a.)

Ꙟ єі҃ зиле а лȣй Їȣнїє.

Ꙟтр'ачѧсташ' зй сф҃нтȣл' мчн҃нкь Дȣла.

Ꙗчѣста аȣ фость ден' Преторїада лȣй Ꙁефїрїє, ден' цинȣтȣл' Киликїей; шй пентрȣ къчи кредѣ ши съ ꙟкина ꙟ Хс҃, фȣ адȣсь ла домнȣль Маѯимь, шй фȣ бътȣт' кȣ тоѫце. ꙗръ ель повестиндь де Ꙗполон ши де Дафни, къ ꙟдръциндȣ-ѡ шй алергжнд' дȣпъ джнса, с'аȣ скъпать де пофта лȣй, аȣ порнить пре домнь спре май мȣлтъ мънїє шй оурцїє; пентрȣ ачѣа фȣ бътȣть ꙗръш' кȣ фаца ꙟ сȣсь престе пжнтече шй фȣ пȣсь дѣсȣпра оунȣй грътарю пе фокь. шй адȣкжндȣ-ль ꙗръш' ал' дойлѣ ржндь ла ꙟтребаре, ꙟл оунсеръ кȣ оунть де лемнь пре капь, шї-й тȣрнаръ жъратекь априись, ши-л фрекаръ кȣ ѡцет' шй кȣ хжрбь, шї-й тȣрнаръ шй мȣщарю пре нъри, ши-л бръздаръ кȣ фїаръ пе спинаре, шї-й здробиръ фълчиле, шй флȣереле пичоарелѡр. дечїѧ ꙟтребжндȣ-ль игимонȣл' пентрȣ Хс҃, кȣмь съ поате сокотй дмизеȣ ꙟ трȣпь? ель повестй пре скȣрть тоатъ ѡржндȣїала че с'аȣ фъкȣть пентрȣ ной. шй адȣкжндȣ-ль шй лà а трѣѧ ꙟтребаре, ꙟл' силїѧ съ мънжнче ден

жѫртвеле идѡлилор. иаръ ель нꙋ врѣ кꙋ воѧ лꙋй, че скꙋйпѫ жѫртва чѣѧ че-й вългѫ ꙟ гꙋръ кꙋ сила; пентрꙋ ачѣѧ фꙋ спѫнзꙋрать, шй атѫта ꙟл стрꙋжирѫ кѫть ꙟй белирѫ ѡбразꙋль шй пѫнтечеле, ди се ведѣ маціеле. дечїѧ лꙋѫндꙋ-ль ꙟ гоанъ ка ла. к҃. де миле де локь, ш'аꙋ дать сꙋфлетꙋл' ла дмнезъꙋ.

---

20 Fevruarie. Sf. Agathon. (Fol. 77a.)

ꙟ к҃. зыле а лꙋи Феврꙋарїе.

ꙟтр'ачасташ зы поменирѣ челꙋй ден ꙟтрꙋ сфнцн пъринтелꙋй нꙋстрꙋ Агаѳѡнь Папа де Ръмь.

Ачест прѣ кꙋвїѡс пъринтеле нѡстрꙋ шй фъкътор де минꙋни Агаѳѡн аꙋ фост' ден Италїѧ, адекъ дей цара фрънчаскъ, фечор де пъринцн крещини, кꙋ фрика лꙋй дмнзъꙋ шй благочестиви, ай кърꙋѧ пъринцн ѡстенинд', ꙟл дѣдере ла ꙟвъцътꙋрь, шй ꙟвъцъ тоатъ чѣ де дмнзъꙋ сꙋфлатъ скриптꙋрь шй фолоситѡаре. къ атът с'аꙋ фолѡсит' шй с'аꙋ ѡмилит' дентр'жисъ кът', дꙋпъ че аꙋ мꙋрит' пъринцїн, аꙋ стрѫнсь тоатъ авѣрѧ лѡр, шн кемѫндь сърачїй ѡ аꙋ ръсипит' нꙋмай ꙟтр'о зй; шн с'аꙋ дꙋсь ла ѡ мънъстире де с'аꙋ фъкꙋть кълꙋгърь, пꙋртѫндь чинꙋль кълꙋгъреськь, шн слꙋжиндь лꙋй дмнзъꙋ зїѡа шй ноаптѣ, шй рꙋгѫндꙋ-се пентрꙋ лꙋме. шй атъта с'аꙋ невоит спрѐ бꙋнътѣцн, кът аꙋ лꙋат' шй дарꙋри де тъмъдꙋири. шй де врѣме че бꙋнътѣциле нꙋ съ пот' аскꙋнде, съ фъкꙋ папъ Ръмꙋлꙋй; шн ѡкърмꙋиндь шн бине стрълꙋчинд' ꙟ чиста епискоπїей, кътръ дмнꙋл' с'аꙋ пристъвит'. кꙋ але лѡр' сфнте рꙋгн дмне, милꙋѫще-не шй не спъсѣще. амин'.

---

19 Octomvrie. Sf. proroc Joil şi sf. mucenic Uar. (Fol. 87b.)

ꙟ. ѳі҃. зиле а лꙋй Октѡврїе.

ꙟтр'ачастъ лꙋнъ, ꙟ. ѳі҃. зиле поменирѣ сфнтꙋлꙋй пророкь Іѡиль.

Ачѣста съ тѫлкꙋѫще драгостѣ дмнꙋлꙋй, саꙋ ꙟчепътꙋръ, саꙋ пѫргъ лꙋй дмнезъꙋ; шй ера ден съмѫнца лꙋй Рꙋвимъ, ден сатꙋль Меѳоморнлѡр. шй пророчиндь пен'трꙋ фоаметѣ, шй пен'трꙋ стинсꙋл' жѫртвелорь, шй пен'трꙋ патима дирептꙋлꙋй

пророкь, пре ꙟ каре ꙟнoиндȣ-се спре спѫсеніе тотъ пѫмжнтȣл', мȣрй шй сѫ ꙟгропѫ ла пѫмжнтȣл лȣи.

Ꙟтр'ачáсташ' зй помениpѣ сфжнтȣлȣй мчникъ Оуáрь, шй ачелwрь че ера кȣ джнсȣль ден'преȣнъ.

Ачѣста аȣ фостъ ꙟ зилеле ꙟпърáтȣлȣй Маѯиміáнъ, шѣзжндъ ꙟ Єгипеть, де нѣмь маре шй лȣминос шй блгочестивь. дечи фїйндь ла ꙟкисоаре нище сфинци, з҃, мȣлтъ врѣме, ле пȣртà грижа ꙟ тоате зилеле; шй съвжршиндȣ-се оунȣль ден'тр'ачей шапте, сѫ пȣсе сфнтȣл' пре сине ꙟ локȣль ачелȣѧ. шй мергжндь ла домнь кȣ чеѧ-л'алци ден'преȣнъ, фȣ бътȣтъ кȣ тоѧџе, шї-й стрȣжирѫ коастеле мȣлтъ. шй ꙟтр'ачѣсте мȣчи, е часȣри афлжндȣ-се, кȣ ръбдаре ш'аȣ датъ сȣфлетȣл' ла дмнȣль.

C.

1698.

Диванȣлъ саȣ гжлчава ꙟцелептȣлȣй кȣ лȣмеа саȣ џюдецȣл сфлетȣлȣй кȣ трȣпȣл, прин ..... Іwанъ Димитріе Кwнстантинъ воевод ...... ꙟн Ѩши. влѣт дела Адамь ,зсѕ. ѩрѫ дела мжнтȣинца лȣміи ,ахчи.

(Folio, X foĭ nepaginate + 138 paginate + VI nepaginate.)

Carte de închinăciune. (Fol. IIIa—IVa.)

Блгочестивȣлȣй прѣ лȣминатȣлȣи шй ѩдаж чинстит ȣлȣй, дȣл'челȣй шй май марелȣй фрате, Іwан' Антиwхъ Кwнстантинъ воевод, кȣ дȣмнъѕѣѩска милъ, домнъ, wблъдȣиторю църъи Мол'довїй, дела аль мърийй сале, май мик', шй плекат фрате, Іwан Димитріе Кwнстантин воевод. карте де ꙟкинъчюне.

Астрономїй, адекъ а стѣлелwрь кȣноскътори [прѣ лȣминате, чинстите, ѩбитȣл' міеȣ фрате] ꙟтрȣ тоате кжте ꙟтрȣ а черюлȣи трȣп' стѣле сѫ поартѫ, доаж нȣмаи неклътитоаре шй немȣтътоаре а фй арáтъ, кáриле оуна ꙟ партѣ черюлȣй дѩсȣпра, ѩрѫ алта ꙟ партѣ черюлȣи де десȣп'тъ а сѫ афла повестéскъ. оуна полȣс' арктикȣс, ѩрѫ алта полȣс' антарктикȣс' ле нȣмѫск', прин' кáриле а черюлȣи трȣп', шй ръ тȣнѕáлѫ сѫ ꙟвжртѣџе.

Ꙗчѧсте дáръ доáѫ стѣле [мáй мáреле мїéꙋ шѝ юбѝт фрáте] мáкар къ кꙋ̀ стáрѧ оуна дела̀ алтъ, лꙋ́нгѫ депъртáре шѝ мáре деѡсъбѝре аꙋ. ꙟсъ ꙑръшѝ [дꙋпъ сокотꙑ́лъ] пꙋ́рꙋрѣ недеспърци́те, шѝ то́т' дѣоуна недеѡсъбѝте синтъ. шѝ а лѡр оуна кътрѣ алта дрꙑптъ потривѝре, шѝ оуна ꙟпотрѝва алтїѧ неклътѝтъ ѡдих'нѝре шѝ ръѕимáре, нич а чéрюлꙋи лáтъ лъцѝме, нич а сфéрїи пъмѫнтꙋлꙋи гро́съ гросѝме, а ѡ ѡпрѝ, сáꙋ а ѡ деспърцѝ по́т'. къ прекꙋ́м в҃ рѡ́ате ꙟтр'ѡ̀ ѡсїе съ лѣгъ, аша̀ ачѣле принтр'ѡ̀ ѡ (!) минтꙑ́скѫ ѡсїе [кáрѣ аѯон съ кꙑ́мъ] оуна кꙋ̀ алта съ, прин атѫта де ме(р)ндꙑн деспърцѝре, ꙟтрꙋлокáѕъ.

ꙟтр'ачѣсте в҃ стѣле кендрꙋл, адекъ цинта а̄ мижлочѝрїи кѫтѝнцїи чéрюлꙋи съ ꙟмижлочꙑ́ѕъ, шѝ ꙟ ачѣ адевърáтѫ мижлочѝре а рътꙋнѕѣлїи пъмѫнтꙋлꙋи съ ашáѕъ, кáриле дин въртꙋ́тѧ а ачéлѡр в҃ дрепть-кꙋмпънѝте, шѝ потривѝте стѣле, ачѣлѧ кѫте дѐ асꙋ́пра кентрꙋ́лꙋи ꙟтемеѧ́те синть, нич кꙋм ꙟ сꙋс сáꙋ ꙟ џѡс, ꙟ дрꙑпта сáꙋ ꙟ стънга, а съ мꙋта̀ сáꙋ а съ клътѝ по́т'. чѐ ѡр' кѫте ꙟ а кѫтинцїи чéрюлꙋи кꙋпринде́ре съ кꙋпринд', то́ате ꙟтр'ачел ꙟ мижлок' дрепть-мижлочѝт' кентрꙋ, съ рáѕимъ спресте то́ть.

Ка̀ ачѣсте дáръ в҃ стѣле [дꙋлчеле мїеꙋ юбит, маи мáре фрáте] дои фрáцн, сáꙋ дѡ́аѫ инимˊ а дои [ꙟсъ адевърáци] с'áри асъмѫна̀ пꙋтѣ фрац, кáрїи кꙋ̀ стáрѣ локꙋлꙋи, шѝ кꙋ̀ депъртáрѣ деѡсъбирїи [трꙋпéџи] мáкар къ кѫт департе депъртац, шѝ кꙋ̀ петрѣчерѣ неꙟтрꙋлокáц' ар' фѝ, ꙟсъ дꙋпъ а сꙋфлетелѡр, де немѝкъ чеваш ѡпрѝтѫ пътрꙋндере [де врѣме чѐ сꙋфлатль нѐѡприт шѝ прин тѡ́ате пътрꙋнѕитóрю ѧсте] пꙋ́рꙋрѣ недепъртáц', тот дѣꙋ́на шѝ'н то́ате дáте ꙟтрꙋлокац съ афлъ.

Cartea ântâea. Divanul lumiĭ cu înțeleptul, cap. I—VII. (Fol. 1a—2a.)

Ꙗ лꙋи Іоан Димитрїе Кѡнстантин воевода, дївáнꙋл' лꙋ́мїй кꙋ̀ ꙟцелéп'тꙋл', сáꙋ џюдéцꙋл сꙋ́флетꙋлꙋи кꙋ̀ трꙋ́пꙋл.

Карта ꙟтѫѧ.

а҃.*) ꙟцелéптꙋл'. Врѣмаш' шѝ аш' пофтѝ ка̀ съ тѐ щїꙋ [прекꙋ́мь ми съ пáре] ѡ лꙋ́ме фáлникъ, амъџитóаре, шѝ трекътóаре, чѝне тꙑ́ꙋ фъкꙋ́т'? шѝ чѐ ещ'? дѐ кѫ́нд' ещи? шѝ де кѫндь ещи кꙋ́м' тѐ цїй?

*) Glosă marginală: Лꙋмѧ де чине-и фъкꙋ́тъ а щи ци съ каде.

в҃.*) Лȣмѧ. Єȣ сѝнть фа́пта шѝ плъз'мȣ́рѧ а вѣч'никȣлȣи ꙟпъра́ть. ши сънть грьдѝнь плѝнъ дѐ по́мı, са́ȣ по́мı плѝнı дѐ роа́дъ. шѝ май адевъра́т' вистѣрю плѝн' дѐ тот' бѝнелє. шѝ сѫнть ,зсз дѐ анı, де кънды ꙟтр'ачѣ́ста кѝп' фрȣмѡс дѫмнль м'а́ȣ мещерѝшȣгȣи́т'. шѝ мъ цію кȣ ѡа́менїй, шѝ ѡа́менїй кȣ мѝне.

г҃.**) Ꙟцелє́птȣл'. Адевъра́т', крекȣ́м' плъз'мȣ́рѧ лȣ́й дѫмнѕѣȣ съ фїй щїȣ шѝ кре́з'; ашѝж'дерѧ грьдѝнъ плѝнъ дѐ фло́рı. нȣ́май єȣ пре кѫть причѣ́п', фло́риле та́ле ѩръ кȣрȣ́нды вещеѕи-тѡ́аре, късътѡ́аре, шѝ ꙟ немѝкъ ꙟторкътѡ́аре; ши по́мїй шѝ пѡ́а-меле по́милѡр тѣи мъ тѣ́м' съ нȣ, ка́ пѡ́мȣл чѣ́л' че дȣмнъѕѣȣ аȣ порȣ́нчит' лȣи Ада́м' а нȣ мъ́нка съ фїє; шѝ порȣ́нка дȣмнъ-ѕѣȣлȣи, шѝ а зидитѡ́рюлȣи съȣ кълкънды, аȣ мъ́нка́т', ши кȣ моарте аȣ мȣрѝт'. ѩръ авȣцїйлє вистѣрюлȣи тѣȣ, нестътъ-тѡ́аре; петрѧ́черѧ та́ кȣ ѡа́менїй, шѝ ѡа́менїй кȣ тѝне, дешѣр-та́ре шѝ амъцїа́лъ ѧсте. ѩръ пе́нтрȣ, а анилѡр' векѝме кѫтъ ай, мȣлть мъ мѝрı; атѫ́та кѫт єщı де амъцитѡ́аре, мин-чиноа́съ, ши шȣгȣба́цъ, кȣ́м те дѫмнѕѣȣ ра́бдъ, шѝ нȣ́ те кȣ оунѝ чѧ' (! l. чѧс) ма́й ꙟиайнтє пръпъдѣщє; чѐ кȣ ачѧ́ста, прѐ а са́ прѣ бога́тъ мѝлъ, шѝ ꙟделȣ́нгь-ръб'да́рє свитѧ́щє.

д҃.***) Лȣ́мѧ. Ѡ небȣ́нȣлє шѝ дешѣ́ртȣлє де мѝнтє! кȣ́м' къ амъцитѡ́арє, ши минчинѡ́асъ съ фїȣ, ѕѝчı. нȣ кауцı съ вѣ́зı шѝ съ кȣнѡ́щı фрȣмсѣцелє мѣлє; нȣ пръвѣ́щı подоа́ба мѧ; нȣ ѡтлин-дѣ́щь бȣ́нȣрилє мѧ́лє; нȣ ай амѝнтє десфътѣрилє шѝ дез'мїєр-дѣрилє мѣлє.

е҃.†) Ꙟцелє́птȣль. Въѕ фрȣмсѧ́целє шѝ подѡ́аба та́, ка́ ѩрба шѝ ка́ флѡ́арѧ єрбїи. бȣ́нȣрилє та́лє ꙟ мъ́нȣлє тълха́рилѡр', шѝ ꙟ дѝнтелє мо́лїилѡр'. десфътѣрилє та́лє пȣ́л'берє ши фȣ́м', ка́релє кȣ ма́рє гросѝмє ꙟ аѣр' съ ꙟна́л'цъ, шѝ ꙟда́тъ ръш'ки-рѫ́ндȣ-съ, ка́ кѫнды н'а́р хи фѡ́сть, съ фа́кь.

ѕ҃.††) Лȣ́мѧ. Вай непричепȣ́тȣлє, шѝ стрєйнȣлє де мѝнтє! [чѐ ѕѝчь къ ай бȣ́нъ причѣ́перє] кȣ чѐ мѝн'тє шѝ кȣ чѐ соко-тѧ́лъ, кȣвѫ́нть ка́ ачѧ́ста зѝчı? єнı ѧ амѝн'тє шѝ ѧ са́ма прѐ ꙟпъра́ць, кȣ́м' сфърѫмъ шѝ фа́к' четъць, кȣ́м' пръпъдѣ́скь ши фа́кь ѡа́стє, кȣ́мь ѡмо́аръ шѝ ѩ́ртъ, кȣ́м' ѧȣ шѝ да́ȣ, шѝ пръвѧ́щє пре богац, прѐ ка́рїй єȣ ꙟй ꙟбогъцъск'. къ нѝче кȣ́м'

*) Note marginale: Лȣ́мѧ де дȣмнъѕѣȣ фъкȣ́тъ а фи краде. **) Лȣмѧ трекътѡарє а фи съ щїи. ***) Кȣ а лоумїй фрȣмсѣцє нȣ те амъци. †) Лȣкрȣ-рилє лоумїи, ка пра́вȣль ꙟнаинтѧ вѫнтȣлȣи. ††) Пре ꙟпърацїи лимбилор къѕѫ(н)дь нȣ те мъхнѝ.

чевà ле линѱѫ́ще, шѝ тот че пофтéскь ли съ афлъ. аꙋ нꙋ̀ еꙋ ле дáꙋ? аꙋ нꙋ̀ дѐла мине аꙋ ачѫ́стѧ?

з҃.*) Ѫцелéптꙋл'. Дáръ пънъ кѫ́ндь ачéсть бꙋ́н ал' тъꙋ шѝ феричи́ть дарь моцинéс'кь?

Лꙋ́мѧ. Нꙋ̀ аꙋ хотáрь, ниче съвѫр'ши́т'.

Cartea a doua. Dovada înpotriva lumiĭ, cap. I—II. (Fol. 45a—45b.)

Кáртѧ адѡа.

а҃.**) Лꙋ́мѧ ачáста, шѝ тоáте плини́риле, адекъ тоáте ѫпрецꙋрстърнилe ей, де чи́не фъкꙋ́те а фѝ, а щѝ ѫтѫ́й ци съ кáде; дꙋпъ ачáста прекꙋм трекътóаре ши нестътътóаре ѧсте, а причѣ́пе ѫц' трéбꙋе. прекꙋм сингꙋр' зидитóрюл ей д҃мнль х҃с ѕи́че: чéрюль шѝ пъмѫ́нтꙋль съ ва трѣ́че, маѳ. г҃лв. е҃. с҃х. н҃і. шѝ алтꙋл' ачáста оу҆рмѫ́ндь ѫвацѫ: тóате ле аре врѣ́мѧ, ши кꙋ врéмиле сале вор трѣ́че тóате. еклисїáс(т)ь. г҃лв: г҃: с҃х: а҃.

в҃.***) Лꙋ́мѧ дáръ ачáста де д҃мнѕъꙋ а тóате фъкътóрюл, ѧсте фъкꙋ́тъ, прекꙋм чéл' декѫ́т' тóц' мáй векю истóрик' мъртꙋрисѣ́ще мовсéй: дин'ичепꙋ́т' фъкꙋ д҃мнѕъꙋ чéрюль ши пъмѫнтꙋл, ши ал'алте. нáщерѧ, г҃лв: а҃: с҃х: а҃.

†) Лꙋ́мѧ дáрѫ ка ѡ гръди́нѫ, ѫтр'ѫнса ѡáменїй ка ни́ще флѡ́рї, прекꙋм мъртꙋрисѣ́ще: Ізрайл ва ръсъри́ ка̀ кри́нꙋл. Ѡсїè, г҃лв: д҃і: с҃х: ѕ҃: тóатъ кáрнѧ фѫ́н', ши тóатѫ слáва ей ка флоáрѧ кѫ́мпꙋлꙋй. Ісáйѧ, г҃в: м҃: с҃х: з҃: н҃: сáꙋ ка̀ пóмꙋл ѧсте ѡмꙋл шѝ ка̀ рóада. адекъ ка̀ поáмеле фáптеле лꙋ́й, дин пóмꙋл бꙋ́н ва̀ ешѝ рóадъ бꙋ́нъ', кътръ ачáста оу҆рмáѕѫ, оу҆нде ѕи́че пéнтрꙋ ѡмꙋл' бꙋ́н': шѝ ва фѝ ка̀ лемнꙋл лѫнгъ извóаръле апелѡр шѝ ла̀ врѣ́мѧ са̀ ва да̀ рóада са̀ ши фрꙋ́н'ѕа лꙋ́й нꙋ̀ ва къда̀. ѱал. а҃. с҃х: г҃: ши Іерем, г҃в: з҃і: с҃х: и҃.

††) Сáꙋ лꙋ́мѧ ка̀ оу҆н вистѫ́рю [ѫсѫ дꙋпъ чѣсте времѧнниче] кꙋ авꙋцїѧ дáръ бине де те вíй слꙋжѝ, бине вїй ава̀, ѫсѫ авꙋцїѧ стрѫнсъ спре ръꙋл' съпѫнꙋ-съꙋ, ѕи́че еклисїáстꙋл, г҃л: е҃: с҃х: в҃і: шѝ ѩръш' зи́че: чи́не юбѣ́ще авꙋцїѧ, рóадѫ нꙋ̀ ва мѫнка̀ дела̀ дѫ́нса. еклисїáстꙋл. г҃л: е҃: с҃х: і҃.

*) Note marginale: Лꙋмáскъ нърочи́ре, н'аре феричи́ре. **) Лꙋмѧ де чине-и фъкꙋтъ, а щи ци съ каде. ***) Лꙋмѧ де д҃ѕъꙋ фъкꙋтъ а фѝ креде. †) Лꙋмѧ ка ѡ гръдинъ, ѡаменїи ка флориле. ††) Лꙋмѧ ка оу҆нь вистѣрю, спре бине, бꙋнъ; ѩръ спре ръꙋ де те вей слꙋжѝ, ръꙋ ѫц ва фѝ.

Cap. LXXI. (Fol. 75a—75b.)

*) Сокотѣще дáръ, кѣ де врѣме чѐ Дмнѕѣȣ плъзмȣй-
тóрюл' тѣȣ, пре пъмѫнть, шѝ престе тоáте ал'алте але сáле
фáпте стъпѫнитóрю, шѝ ꙟмпъръáт', тíȣ арътáт', ши кȣ тóате
дáрȣриле, дакъ тиȣ ꙟкоронáт, ꙗтъ даръ кѣ нȣ рóбь, че стъпѫн
лȣмїи тиȣ лъсáт; пре кáрꙗ дȣпъ Дмнѕъéщиле сáле порȣнчі, а
ѡ кивернисѝ ци́ съ кáде, ниче пóфтеле лȣмїй пре тíне, че тȣ
пре дѫнселе съ ле ꙟфрънéѕ' ши съ ле хълȣéщи. шѝ сокотѣще,
оун персїéск' ѡм' ꙟвъцат', нȣмеле Хенлсадѝ, макар кѣ пъгѫн'
ерà, дáрѫ фрȣмѡс аȣ грьи́т', ѕнкѫ(н)д': нȣжрȣль шѝ вѫнтȣл,
лȣна шѝ сóареле, ши рътȣнѕáла лȣкрѣѕъ, пънъ кѫндь тȣ ѡ
пѫине съ-ц агонисéщй ꙟ пáлмъ. тоáте пéнтрȣ грижꙗ тà гáта
ши порȣнка пъзъскь; нȣ ва фѝ сокотилъ дрѣптъ кà тȣ̀ по-
рȣнка съ нȣ-м ців? адекъ дȣпъ Дмнѕъꙗска порȣнкъ, тóате
ціе ꙟц' слȣжéскь. ашà дáръ чѐ ѡменіе веи авà, кѫнд' тȣ̀
порȣнка плъзмȣйтóрюлȣи, ши а тȣтȣрѡр дáрȣрилѡр дъть-
тóрюл нȣ̀ веи циннà? шѝ ꙟкъ ачаста съ кȣнóщі, кьч адевъ-
рáть ꙗсте, кѣ ачéла чѐ ц'áȣ дáт' атѫта, аре ши поате шѝ маи
мȣлт' декѫт' атѣта, шѝ де те вéи кȣ ачáсте пȣціне бíне слȣ-
жѝ, ꙟц' ва дà шѝ маи мȣлть декѫть атѣта; чѣре-ц' дáръ
ꙟтѫи [ѕи́че] ꙟмпъръціꙗ лȣи Дмнѕѣȣ, шѝ дрептáтꙗ лȣи, ши
тóате съ вѡр адáѡџе вѡ́аж. маѳ, глв: ӡ: сх: лг: добѫндиндь
дáръ тóате кѫте ай пофтит', ачáста трéбȣе съ щїи, кѣ нȣ
нȣмаи пентрȣ тíне, чѐ пентрȣ кà ши пре алцїи бȣнȣрилѡр сáле
пърташ съ фач, ци лíȣ дáт'; ши прекȣм ꙟ дар ай лȣáт', ашà
ꙟ дар съ даи. кѣ ѕи́че оунь кȣвѫнть: дъ съpáчилѡр, ши
съ вѡр ꙟмплà житнициле тáле. пил: гл: г: сх: і: шѝ маи
адеверит' сингȣр' Дмнль, ши Дмнѕѣȣл' нострȣ іс. хс. ла пилда
талантȣлȣи ѕиче: аферим' слȣгъ бȣнъ ши крединчóасъ, кѣ
пре пȣціне аи фост крединчóасъ, маи пре мȣлт' те вóю пȣне,
ꙟтръ ꙟ бȣкȣрíꙗ Дмнлȣи тѣȣ. маѳ. гл: ке: сх: кв. ꙗръ маи
прѐ оурмъ, пентрȣ чéль скȣмпь ѕи́че, адекъ слȣџїи кáриле та-
лáнтȣль ꙟ пъмѫнть аȣ аскȣнсь: лȣáци дела дѫнсȣл' талан-
тȣл' шѝ-л дáц' чéлȣꙗ чѐ аре ѕѣче. маѳ. гл: ке: сх: ки.

---

*) Notă marginală: Нȣ рѡ́бь, чи стъпѫнь лȣмін Дзъȣ тиȣ лъсать; пентрȣ ачаста, тȣ̀ пе дѫнса, ꙗръ нȣ ꙗ пе тине съ стъпѫнискъ.

Cartea a treea. Pacea înțeleptuluĭ cu lumea, cap. XLIX. (Fol. 129a.)

Картѧ атреѧ : пентрꙋ па́чѧ ꙟцелептꙋлꙋи кꙋ лꙋмѧ.

м҃ѳ.*) Ꙟ тѡ́ате ѕи́ле невоинцѫ ꙟ ка́лѧ бꙋнътѣцꙇ̈и а ꙟтрà пꙋ́не. ши пꙋ́рꙋрѣ маи ꙟнаинте а ада́ѡще, ши кꙋ бꙋнъта́тѧ а те ада́ѡще силѣ́ще. дѐ астъѕı алес шѝ бꙋ́н' ещı, мѫ-ине маи бꙋ́н' ши маи алес а фѝ те невоѧ́ще. къ ка́риле динтр'ꙋн лѡк маи ꙟнаи́нте нꙋ̀ мѫрџе нич маи ада́ѡще, аче́ла прѣ пе ле́сне ꙟдъръпть съ дѫ шѝ ска́де, ниме фоло́сꙋл сѣꙋ оунде л'аꙋ лъса́ть ꙟль афлѫ.

Бе́ршь.

Нꙋ̀ ꙟтр'алть ки́п' съ по́ате фъръ кѫт' нꙋ́маи чел чѐ ꙟ сꙋ́сꙋль апꙇ̈и, ꙟ си́лъ кѫт поате каи́кꙋл оурнѣще.

Ꙟ лопѣц' вѫнслинд' : макар прин тѫмпла́ре съ нꙋ̀ кꙋм-вà мѫ́нꙋле лъсинд', ръпеџю́нѧ апꙇ̈и ꙟда́тъ-л вà дꙋ́че лà ма́-лꙋл динтѫ́ю де ꙋндꙇ̈ аꙋ ешит. ꙟкъ маи силинд, поа́те съ с(ъ) ръстоарне кꙋ̀ фꙋндꙋл ꙟ сꙋс.

Invățătură. (Fol. Ia din urmă.)

Ꙗ алтꙋѧ ꙟвъцъту́рѫ.

Крѣ́де ꙟ дм҃нѕѣꙋ, нꙋ̀ те крѣ́де пре ти́не. Фъ чѣ́ле хи-рище. Кꙋра́те ꙟці ва́рсѫ рꙋ́шиле. Кꙋ̀ чѣ́ле пꙋцинтѣ́ле те слꙋжѣ́-ще. Де чѣ́ле мꙋ́лте фꙋ́џı. Мꙋ́лте аскꙋ́лтѫ. Гръѧ́ще пꙋцинтѣ́ле. Та́чı чѣ́ле тъинꙋ́ите. Ꙟва́цъ-те че́лѡр маи мич крꙋ́цѫ. [адекѫ фа́къ-ци-съ ми́лъ]. Че́лꙋи маи ма́ре оурма́ѕѫ. Пѡ́ртъ-те кꙋ̀ че́и де ѡ потри́вѫ. Ръди́кѫ зъбѣвиле. [адекъ, нꙋ̀ фі́и лѣ́нешь]. Неми́къ те мирà. Побръзѣ́ще пе чель мѫндрꙋ. Ꙗ́пъдѫ чѣ́ле рѣ́ле. Ꙟва́цъ-те лꙋ́и дм҃нѕѣꙋ а тръ̀и. Ꙟва́цъ-те а мꙋрѝ.

*) Notă marginală: Ꙟ тоате ѕилеле ада́ѡще че-ва спре фоло́сꙋль сꙋфлетꙋлꙋи.

CI.

1699.

**Кáрте саȣ лȣми́нъ. де прѣ ꙟвъцáтȣль Іеромонáх҆ Ма-
ѯимь Пелопоннисѣ́нȣль . . . . ши̏ с'аȣ тѷпъри́ть ꙟ
тѷпогрáфіа дом'нѣскъ ꙟ сф҃нта мънъсти́ре ꙟ Ѳнѣгѡ́в'.
ла анȣль мѫнтȣи́рїй лȣ́мїй ,ах҃чѳ.**

(4[0], III foĭ nepaginate + 108 foĭ paginate.)

Cap. I: Papa, pricina desbinăriĭ bisericilor. (Fol. 1a—1b.)

капь а҃.

Кȣ́мь къ тȣрбȣрáта стъпѫни́ре а Пáпей, ѧсте при́чинъ дежгинѫ́рїй бесѣ́ричилѡрь.

Дѐ с'ар̀ ꙟтѫмплà съ-м' зи́къ нещи́не, пентрȣ кънн ꙟче́пи делà стъпѫни́рѣ, адекъ дела ꙟчепъторі́ѧ Пáпей? ши̏ нȣ̀ ꙟче́пи делà алте ꙟтребъ́ри, ши̏ ѡсеби́ри кáре сѫнт' май мáри ши̏ май де трѣ́бъ, прекȣ́м' ѧсте чѣ̀ пентрȣ пȣрчѣдерѣ сфи҃нтȣлȣ́й дх҃ь, ши̏ алтеле? Ръспȣ́ндемь ши̏ зи̏чем', къ тре́бȣе прекȣ́м' зи́к' философі́й, че́ла че́ скріе саȣ́ съ ꙟтрѣ́бъ, съ чѣ́рче ꙟчепъ-тȣ́риле ши̏ при́чинеле чѣ́ле де ꙟтѫ́ю а че́лѡр' винȣ́те, ши̏ атȣ́нче съ скрі́е, саȣ съ ꙟтрѣ́бе. Ши̏ кȣ́м' къ ѧсте ꙟчѣ́перѣ, ши стъпѫни́рѣ Пáпей ꙟтѫ́ѧ при́чинъ, де с'аȣ деспърци́ть бе-сѣ́рика апȣ́сȣлȣ́й делà а ръсъри́тȣлȣ́й, ши̏ чѣ̀ делà ръсъри́т' де чѣ̀ де́лà апȣ́сь, аскȣлтáци би́не чѐѧ че нȣ̀ щи́ц', кà съ ꙟце-лѣ́џец'. Ши̏ пентрȣ кà съ ꙟцелѣ́џец' ши̏ съ кȣнóащец' би́не, аф҃лáц' чѐ чѣ́ре ши̏ пох҃тѣ́ще Пáпа съ áйбъ ꙟ бесѣ́рика лȣ́й х҃с, ши̏ пентрȣ чѐ пох҃тѣ́ще, ши̏ де оунде с'аȣ ꙟдемнáть а пох҃ти̏ воинцъ кà ачáста?

Cap. II: Cererile Papeĭ. (Fol. 1b—2a.)

кáпь в҃.

Чѐ ѧсте пъпистъші́ѧ, саȣ чѐ зи́че Пáпа пентрȣ дѫнса къ ѧсте ши̏ пентрȣ чѐ?

Пѡх҃тѣ́ще Пáпа съ фі́е дȣпъ х҃с ꙟ бесѣ́рика лȣи х҃с си́н-гȣр' ел' сокотитóрю, ши̏ испрáвникь, кáпь ши̏ стъпѫнитѡ́рю, боѧ́рю, дóм'нь, ꙟтѫ́ю, ши̏ епи́троп' лȣ́й х҃с; съ дезлѣ́џе, ши̏ съ лѣ́џе, ши̏ съ ски́мбе дин' дóгме, съ пȣ́е кѫ́те вà врѣ̀, ши̏

сѣ скѡацѣ, сѣ ꙋдаѡгѣ, шѝ нѝменѣ сѣ н'ѧйбѣ пȣтѣре сѣ-й зи́кѣ, аȣ би́не фа́че аȣ рѣȣ. Шѝ при́чина пентрȣ ка́рѣ ле похтѣще ачѣстѣ тоате, ѧсте ача́ста. Кѣч кѣ зи́че, кѣ ѧсте ел' анч пре пѣмѫнт' дȣпре ꙟнѣлцарѣ лȣй х҃с ꙟ че́рюри аль дойлѣ х҃с шѝ а́ре тѡтѣ ȣна шѝ ачѣлашь стѣпѫнире шѝ пȣтѣре, ка́рѣ авѣ х҃с май наи́нте пѫнѣ а нȣ сѣ ꙟнѣлца̀, ꙟ че́рюри. Шѝ ле похтѣще ель ачѣстѣ тѡате пе́нтрȣ кѣч лѣȣ авȣть Пе́трȣ, ꙟтрȣ ал' кѣрȣѧ ска́ȣнь шаде ель стѣпѫнь шѝ дїа́дох'. Шѝ Пе́трȣ лѣȣ авȣть ачѣстѣ пе́нтрȣ кѣч ю҆ȣ дать х҃с пȣтѣре ка̀ ача́ста, шѝ л'аȣ фѣкȣть прекȣмь зи́кь ачѣстѣ Латѝнїй, десѣвѫрши́т' епи́трѡпь лȣй, шѝ май ма́ре ꙟтре тоцн апѡстѡлїн, сѣ-й повѣцȣѩ́скѣ, шѝ сѣ ѧйбѣ тѡате ꙟ тѡкма кȣ х҃с. Пе́нтрȣ ача́ста с'аȣ ꙟдемна́ть шѝ с'аȣ порни́ть шѝ Па́па, а пѡхтѝ пȣтѣрѣ шѝ стѣпѫни́рѣ а тѡатѣ бесѣрика шѝ а рѣсѣри́тȣлȣй шѝ а апȣсȣлȣй. Ꙗдекѣ сѣ стѣпѫнѣскѣ дȣпѣ х҃с пре тѡцн чѧ̀ че́ кре́д' ꙟ х҃с, прекȣ́м' прѐ че́й дѐ бесѣрика пе патрїа́рш', шѝ прѐ че́ѧ-л'алц' епискѡпи, шѝ пре́ѡци, аша̀ шѝ прѐ мирѣни. Шѝ сѣ нȣ сѣ фа́кѣ нич ȣн' лȣкрȣ ꙟ тѡатѣ бесѣрика ача́ста фѣрѣ де вѡѧ шѝ порȣ́нка лȣ́й. Шѝ ѡри чѐ аȣ врȣ́ть саȣ чѐ арь врѣ сѣ се фа́кѣ, афа́рѣ ден' вѡѧ шѝ ден' порȣ́нка лȣ́й, мѣка́рѣ дѐ ар' фа́че шѝ епискѡпȣль цри́градȣлȣй, саȣ алт' патрїа́рх' шѝ епискѡпь, шѝ мѣка́рѣ сѣ фїе шѝ би́не фѣкȣ́т', шѝ сѣ нȣ фїе ꙟ потрива правосла́в'ничилѡрь ꙟвѣцѣтȣ́ри, сѣ нȣ плѣтѣскѣ нимик'. Ꙗрѣ шѝ кѫци нȣ сѫнт', зи́че сȣ́пт' аскȣлта́рѣ лȣй шѝ сȣ́пть вȯѧ лȣ́й, шѝ сȣ́пт' гѫндȣль лȣй, ни́чи кȣ́м' нȣ сѫнт' крещи́ни, чѐ схисма́тичи шѝ лепѣда́ци ка̀ ни́ще ѡ́й фѣрѣ пѣстѡ́рю шѝ пери́те. Ӛтѣпѫни́ре ка̀ ача́ста ꙟш' пѡхтѣще лȣ́иш, шѝ атѫ́та аскȣлта́ре шѝ плека́ре сѣ ѧйбѣ дела̀ тѡатѣ бесѣрика, кѫ́т' аȣ авȣ́т' шѝ х҃с кѫ́нд' аȣ фѡст' ꙟ лȣ́ме кȣ трȣ́пȣл', ꙟкѣ шѝ май мȣ́лт'.

Cap. XIII: Petru, vârful cetei ucenicilor. (Fol. 17b—18a.)

ка́п' г҃ї.

Пентрȣ чѐ аȣ зи́сь Ꙁлатоȣ́ст' лȣй Пе́трȣ вѫрф' чѣтїй оучени́чилорь, шѝ кȣ́м' кѣ шѝ че́ѧ-л'а́лц' апстѡли сѫнт' вѫрфȣри, шѝ стѫлпи, шѝ са̀ре, шѝ лȣми́нѣ; шѝ пентрȣ чѐ?

Верховникь чѣтїй ȣчени́чилорь ю҆ȣ зи́сь, ꙟтѫ́й пентрȣ кѣч' ера̀ май бѣтрѫнь декѫть тѡц'. Ши пе́трȣ (l. пентрȣ) кѣч' с'а́ȣ кїема́ть ла адȯѡа кема́ре [прекȣ́мь с'а́ȣ арѣта́ть ма́й сȣ́сь] маи́нте декѫ́ть алцїи, ꙟпреȣ́нѣ кȣ фра́те-сѣȣ Ꙗндре́ю ла

мáрѣ Галилéюлȣй. Ꙗръ, адóаѡ нȣ ꙁисъ вꙟрфъ, дȣпъ алтъ ꙟцелѣџере; кѣч' къ шѝ кȣвинтеле сфн҇тȣлȣй Ꙁлатоȣстъ, мъкáръ къ сꙟнт' шѝ ȣшѡ́аре шѝ лꙟве ка шѝ але Єѵг҇лїей, ꙗръ сꙟнтъ фѡ́арте плѝне кȣ гꙟндȣлъ, шѝ ле трéбȣе мȣ́лтъ сокотѣ́лъ. Кѣч' къ шѝ ачéста дȣховничéскъ шѝ пȣртъторю де дх҇ъ върбáтъ ѧсте, шѝ фѡ́арте фъръ пȣцѝнъ ꙟтѡ́кма кȣ апóстолїй, шѝ кȣ дȣхȣлъ сфн҇тъ гръꙵꙗ. Нȣ̀ ꙁиче кꙗ́ръ верхóвникȣлъ апóстолилѡръ, сáȣ май мáре; чѐ ꙁѝче верхóвникъ чѣ́тїй апостолилоръ. Шѝ кѣч' аȣ ꙁѝсъ алъ чѣ́тїй, аȣ ꙁѝсъ шѝ верхóвникъ кȣ пѝлдъ, шѝ кȣ асемънáре. Прекȣ́мъ ꙟтр'о хѡ́ръ трéбȣе съ фїе оунȣлъ съ ѡ пóарте, кáреле съ кїáмъ адевърáтъ верхóвникъ, кѣч' ѧсте ꙟ мáрџинѣ хóрїй; ꙟтр'ачéста кѝпъ ѧсте шѝ Пéтрȣ верхóвникъ чѣ́тїи апóстолилоръ. Шѝ ꙟ чé кипъ ла хóръ нȣ̀ ȣрмѣ́ꙁъ нѝч' трéбȣе съ фїе верхóвникъ саȣ стъпꙟнъ, саȣ май мáре хѡ́рїй; кѣч' кȣ ȣне-ѡри пѡ́артъ дáнцȣлъ шѝ ȣнъ ом' прóстъ, шѝ фъмѣ́е прóастъ; ꙟтр'ачéста кѝпъ шѝ ла чáта апóстолилоръ, мъкáръ дꙗ́ȣ ꙁѝсъ шѝ верхóвникъ лȣй Пéтрȣ сфн҇тȣлъ Ꙁлатоȣ́стъ; ꙗръ нȣ̀ ȣрмѣ́ꙁъ, нѝч ѧсте вре ѡ небóе съ фїе Пéтрȣ стъпꙟнъ, сáȣ май мáре апóстолилоръ. Ꙟтр'ачеста кѝпъ дáръ аȣ ꙁѝсъ Ꙁлатоȣ́стъ лȣй Пéтрȣ верхóвникъ, сáȣ нȣ ꙁѝсъ верхóвникъ апóстолилоръ, ка ȣнȣй ꙟтꙟй апѡ́стѡлъ ꙟ ѡрꙟндȣꙗ́лъ, ꙗръ нȣ мáй мáре асȣ́пра челóра-л'áлцн апостоли, съ ле порȣнчáскъ шѝ съ-й стъпꙟнѣ́скъ ка пре нѝще слȣ́ђи.

Pentru azime. (Fol. 74b — 75b.)

Пентрȣ áꙁиме. Пáрта ꙟтꙟи.

Ꙗвéмъ шѝ пентрȣ áꙁиме ѡсебѝре мȣ́лтъ кȣ Латѝнїй. Кѣч' къ ей фáкъ сфн҇та лѵтȣргїе нȣ кȣ̀ пꙟйне дѡспѝтъ, чѝ кȣ недѡспѝтъ. Шѝ ла ачáстъ ѡсебѝре, нѝч' ей нѝчи нóй нȣ̀ авéмъ алѣ́се кȣвѝнте але скриптȣ́рїй съ ꙁѝкъ, аȣ кȣ̀ дѡспѝтъ аȣ кȣ̀ недѡспѝтъ съ фáчемъ лѵтȣргїꙗ; ꙟсъ нóй не ажȣтѡрѝмъ ден' дóаѡ лȣ́крȣри: ден' врѣ́мѣ ꙟ кáре с'аȣ дáт' тáйна лѵтȣргїей, шѝ ден ѡбичѣ́юлъ бесѣ́ричий ден'тꙟи. Шѝ врѣ́мѣ не ажȣ́тъ, кѣчи кꙟндъ аȣ фъкȣ́тъ х҇с чѝна ачѣ̀ де тáйнъ, н'áȣ фóстъ врѣ́мꙗ áꙁимелѡръ. Къ дминȣлъ аȣ фъкȣ́т' чѝна ачáста, ла кáрѣ аȣ дáтъ кѝпȣлъ шѝ тáйна лѵтȣргїей, жѡ́й. Ꙗръ пáска лéџїй ꙟ кáрѣ мънкꙗ Жѝдѡвїй аꙁимеле, с'аȣ фъкȣ́т' сꙟмбътъ. Шѝ мáйнте де пáска лéџий н'áȣ фóст' лѣ́џе съ мънꙟнче чѝне-ва

азимъ. Де́чи х҃с де ар' фѝ мъ́нка́т' жю́й азимъ, нȣ́май пентрȣ ачѣѧ ар фѝ афла́т' зави́стничіи Жи́дѡви съ фа́къ ма́ре тȣрбȣра́ре. Шѝ ѡ а́р фѝ ꙟсемна́ть шѝ ача́ста ка шѝ чѣлѧ-л'а́лте, сфи́нцїй шѝ ювитѡ́рїй дѐ адевъ́рь еѵгли́щїй. Де́чи ꙗтъ къ се адеверѣще шѝ съ дѡведѣще кȣ́м' къ н'аȣ фъкȣ́ть х҃с чи́на ачѣѧ де та́йнъ кȣ азимъ, съ ꙗсъ шѝ день лѣще; ка́рѧ нȣ врѣ съ ѡ стри́че, чѝ съ ѡ плинѣскъ, ꙗръ нȣ̀ съ дѣ при́чинъ Жи́дѡвилѡр' съ съ тȣ́рбȣре. Шѝ де ар фѝ мъ́нка́т' х҃с жю́й ла̀ чи́на ачѣѧ азимъ, нȣ ѡ арь фѝ тъкȣ́ть ювитѡ́рїй де при́чини Жи́дѡвїй; чи ꙟ чѣла-л'а́лте пѫр' шѝ нъпъщ' че фъчѣ асȣ́пра д҃мнȣлȣй ѡ арь фѝ пȣ́сь шѝ ача́ста; ꙗръ де врѣме чѐ нȣ́ съ вѣде, нȣ ѡ а́ȣ ни́чи фъкȣ́ть да́ръ х҃с. къ щїа̀ би́не д҃мнȣль, ка че́ла че ѧсте ель ꙟцелепчю́нѣ, шѝ ка че́ла че ꙟтрȣ ель сѫ́нть вистїа́реле ꙟцелепчю́нїй аскȣ́нсе. Врѣмѣ а тѡ́ть лȣ́крȣль, шѝ чела че алѣще врѣмѣ ла тоть лȣ́крȣль, нȣ̀ ѧсе ден' врѣме. Де́чи де врѣме че жю́й мѫнка́ тѡ́ци пѫ́йне доспи́тъ, кȣ̀ пѫ́йне дѡспи́тъ аȣ фъкȣт д҃мнȣл шѝ чѝна чѣ аскȣ́нсъ. Ꙗръ де ар' фѝ мъ́нка́т' д҃мнȣль ши жю́й азимеле але Па́щїи ле́щїй ве́ки, аȣ требȣ́ить съ ле мънѫ́нче дȣ́пъ ки́пȣл' шѝ дȣ́пъ ѡрънидȣїа́ла че зи́че лѣцѧ лȣ́й Мѡ́ѵси съ мънѫ́нче Жи́дѡвїй; къ зи́че Мѡ́ѵси ла̀ ка́ртѣ еши́рїи: Лȣа̀ фїе́те-ка́ре кѫте ѡ ѡа́е ꙟ зѣче а лȣ́нїй ден'тѫ́й, адекъ а лȣ́й Ма́рть; кѣчи къ аче́щїѧ ꙟй зи́че д҃мнезеїа́ска скриптȣ́ръ ꙟтѫ́ѧ лȣ́нъ, шѝ ѡ цинѣ віе пѫнъ ꙟ д҃і аче́щїѧшь лȣ́ни, шѝ ѡ жȣнгїа̀ сѣра. Шѝ аша̀ лȣа̀ фїе́те-ка́ре ден' сѫнџеле ѡїй аче́їѧ, шѝ ȣнџа̀ амъндои стѫлпїй ȣшїй лȣ́й шѝ ла̀ пра́гȣль ка́сей лȣ́й. Шѝ тѡ́атъ ка́рнѣ ѡїй аче́їѧ, ѡ мънка̀ фри́птъ ꙟ фѡ́кь, ꙗръ нȣ̀ фїа́ртъ, шѝ мънка̀ шѝ азимъ, кȣ чикѡ́аре; шѝ авѣ порȣ́нкъ съ нȣ̀ мънѫ́нче нимикь фїе́рт' кȣ̀ апъ, чѝ тѡ́ате фри́пте, шѝ ка́пȣл' ей шѝ чѣле ден' лъȣ́нтрȣль ей. Шѝ съ нȣ̀ ла́се нимика пе диминѣцъ, ни́ч' съ фрѫнгъ вре ȣ́нь ѡсь. Шѝ ѡри че врѣ ръмѫнѣ пре диминѣцъ, съ ѡ арзъ ꙟ фѡ́кь. Шѝ май авѣ ꙟкъ порȣ́нкъ съ мънѫ́нче ꙟтр'аче́ста ки́п': съ фїе тѡ́ци ꙟчинши, шѝ съ фїе тѡ́ц' ꙟкълца́ци кȣ̀ чѡбѡ́теле лѡ́р', шѝ съ цїе фїеще-ка́ре ꙟ мѫ́на лȣ́й тоїа́г', шѝ съ мънѫ́нче кȣ гра́бъ. Аче́ста ки́п' шѝ се́мн', ла̀ чи́на чѐ аȣ фъкȣ́т' д҃мнȣль нȣ́ съ вѣде съ фїе фъкȣ́т' аша̀. Кѣч къ ей фъчѣ па́ска ле́щии стѫнд' прекȣ́м ам зи́с', ꙗръ д҃мнȣл' шѝ ȣчени́чїй лȣ́й аȣ фъкȣ́т' чи́на шъзѫндь. Шѝ Жи́дѡвїй ѡ фъчѣ дȣ́пъ порȣ́нка ле́щїи фъръ де за́мъ, ꙗръ д҃мнȣль съ вѣде кȣ́м' къ аȣ ꙟти́нс' шѝ ꙟ бла́нд' пѫ́йнѣ шѝ ѡ аȣ да́т' Їȣдей. Шѝ ꙟкъ аȣ авȣ́ть а́ич шѝ

пъχа́р', ꙗ́ръ ей лꙋ́крꙋ ка ачѣ́ста н'аꙋ авꙋ́ть; шѝ ꙟ скꙋ́рть, ꙟтр'а́лт' кѝпь с'аꙋ фъкꙋ́т' аи́ч, шѝ ꙟтр'а́лть кѝп' аколѡ́. Дѣ́ч прекꙋ́м' тѡ́ате алтеле але чи́нїй ачѣ́щїѧ аꙋ авꙋ́т' ѡсѣ́би де па́ска ачѣ̂ѧ а лѣ́щїй, ꙟтр'ачѣ́ста кѝп' ни́ч' а́зимъ н'а́ꙋ авꙋ́ть аи́ч. Прекꙋ́м' инч' Єѵ҃гли́щїй н'а́ꙋ зи́сь азимъ, че пѫ́йнє, шѝ пи́тъ.

Epilog.

Кꙋ ажꙋто́рюль дм҃нꙋлꙋ́й лꙋа́т-аꙋ съвѫрши́тꙋль,
Ꙗча́стъ ка́рте врѣ́дникъ де Па́па еретѝкꙋль.
Ꙟ лꙋ́на лꙋ́й Ꙗпри́лїє ꙟ тре́й-зеч де зи́ле.
Єра̀ шѝ кꙋ́рсꙋль анилѡрь чель дела̀ мѫнтꙋи́ре,
Ѡ мі́є шѝ ша́се сꙋ́те шѝ но́аѡ зеч ши но́аѡ.
Ши ꙗ́ръ сла́въ дм҃нꙋлꙋ́й чи не ажꙋ́тъ но́аѡ.

CII.

1700.

(Ms. bibl. centr. s. n., 4⁰, 164 foĭ nepaginate, fol. 101 b — 161 b. Copiat de Пѡпа Іѡан ѡт Іаш la 7261 = 1753.)

Radu Greceanu: Cronica.

Домнїѧ лꙋи Костандинь вѡд. лꙋминатꙋлꙋи, ши прѣ крещиннꙋлꙋй домнꙋлꙋй це́ръй рꙋмънещй Іѡ Кѡстандин в. Басарабъ вѡевѡд, де кѫндъ дꙋмнезеꙋ кꙋ домнїѧ л'аꙋ ꙟкорꙋна́тъ, пентрꙋ времиле ши ꙟтъмплъриле че ꙟ пъмънтꙋлъ ачеста ꙟ зилеле мъріи сале с'аꙋ ꙟтъмплатъ.

Cap. IV: Rădicarea la domnie a luĭ Constantin V. Basarab.
(Fol. 103 b — 104 a.)

Кап. д҃. Ꙟ че кипъ ръдикарѣ ши ꙟнълцарѣ домниен аꙋ фѡстъ лꙋи Кѡстандинъ вѡд(ъ).

Фїиндъ даръ, прекꙋм ам зис, адꙋнарѣ тѡат(ъ) ла митрополїє, тѡат(ъ) боеримѧ це́рън ши слꙋжитори, ши Дишнесїє патриархꙋл цригра́дꙋлꙋи, карѣ атꙋнча анча съ афла, ши пъринтеле митрѡполитꙋл церъи, ера̀ ши ꙋн капици-ба́ша ꙟпъръ-теск анꙋме Ꙗхметъ ага̀, каре маи наинте кꙋ треби веинс(ъ) ла

дѡмнъ, ши алци богац аџи, карии атȣнча ꙟ ц҃рь съ афла. дєчи възиндъ ши єи алѣџєрѣ, ши сѡк(о)тѣла ча дє ѡбџє чє с(ъ) фъкȣс(ъ) пєнтрȣ домнїє; ꙗр капиџи-баша нȣмаи дєкът прє ачєст Кѡстандин б. в҃л. лѡ҃г. кȣ кафтан аȣ ꙟвръкат. ши аша бощри ꙟпрєȣн(ъ) кȣ архїєрєи лȣѫиндȣ-л, ꙟ бисѣрєкъ аȣ мєрсȣ, ши дȣкъндȣ-л пърнитєлє патриархȣл ꙟ ѡлтарю, м҃лтвєлє дє домнїє ꙗȣ чєтит, сфънтȣлъ прєстол ꙟкȣнџȣрънд ъ, дȣпрє чєл чє дѡмни съ ꙟкорȣнѣазъ ѡбичѣи. дєчи єшиндъ дин бисѣрєк(ъ), ꙟдат(ъ) ши кал дѡмнєскȣ ꙗȣ адȣс кȣ тѡат(ъ) подоба ши фрȣ(м)сѣца, ши тоц слȣж(и)тори ши тоат(ъ) ѡръндȣꙗла домнѣскъ фїиндъ, аȣ ꙟкълєкат, ши ла кȣртѧ дѡмнѣскъ кȣ чинстє ши кȣ пѡмбъ марє аȣ мєрсȣ; ши ꙟтъи ꙟ бисѣрєкà дѡмнѣскъ аȣ ꙟтрат, ши кънтънд аѯиѡнȣл, дȣп(ъ) ѡбичѣи сф(н)тєлє икоанє аȣ сърȣтат, ши жȣр(ъ)мънтъ аколѣ кȣ бощри ꙟкрєдинцниндȣ-с(ъ) ꙟ сф(ъ)нта єѵглїє кȣ мърнѧ са ꙟ дрєптатє съ цїє. дȣп(ъ) ачѣѧ ꙟ касълє домнєџии, ꙟ дивaнȣл челъ марє сȣиндȣ-съ ꙟ скаȣ(нȣ)лъ домнєскъ аȣ шєзȣтъ, ши кȣ тȣнȣрилє дъндъ, марє вєсєлїє ꙟ тѡат(ъ) политїѧ с'аȣ фъкȣт дє домнїє ноаѿ, карѣ дȣп(ъ) плъчѣрѣ а тѡат(ъ) обџѣ съ фъкȣсъ. ши дȣп(ъ) ачастà а дѡа зи ши ѡасълє лȣи Шєрбан вод(ъ) аȣ ръдикат, ꙟпрєȣн(ъ) кȣ тѡат(ъ) боѣримѧ, ши тоц архїєрєи, ши прєѡци дє л'аȣ дȣс ла мън(ъ)стирє ла Котрȣчѣни кȣ фал(ъ) ши кȣ чинстє марє, ка прє ȣн домнъ, ши фъкъндȣ-с(ъ) слȣжба погрєбанїи л'аȣ ꙟгропат ꙟ бисѣрєкъ.

Cap. XX: Incoronarea lui Tukeli, craiul Ardealului. (Fol. 123b—126a.)

Пєнтрȣ корȣнацїѧ лȣй Тȣкєли, кȣмъ с'аȣ корȣнат а фи крам Ꙗрдѣлȣлȣи.

Дєчи дар ши дє аколѣ дєла ачєл конак ръдикъндȣ-съ мєрс'аȣ ши маи наинтє ла сатȣл Кърстїѧнȣл, ши тоатє ѡщилє аколо аȣ тъбърът; ла карє сат ши корȣнацїѧ лȣи Тȣкєли с'аȣ фъкȣт, дє карє маи прє ларгъ вом зичє ꙟ чє кипъ с'аȣ фъкȣтъ, ши кȣм аȣ фостъ пєнтрȣ чѣй чє и'аȣ възȣт, съ аȣзє; мъкар къ сокотѣла ꙟкорȣнъри ла Бєлград єра съ с(ъ) факъ, оунде скаȣн кръєскъ ꙗстє; ꙗръ краюл тємъндȣ-с(ъ) пєнтрȣ врє ѡ сминтѣал(ъ) дє нєскар-ва ѡщи нємцєщи, чє съ аȣзїѧ къ вин дин сȣсъ, єл аȣ припит дє с'аȣ корȣнат аколѣ ла ачєл сат, карє ши ꙟ прѣжма Сибїюлȣи ꙗстє. дєчи дар ꙟ ръндȣнта зи чє єрà съ съ факъ корȣнацїѧ, ръдикатȣ-с'аȣ тѡат(ъ)

шастѧ де аколѡ, де ꙋнде ера̀ тъбърът(ъ) дин порꙋнкъ кꙋ гъ(тн)ре де алан, съ дꙋкъ пре Тꙋ́кели краюл кꙋ помбъ маре, съ дꙋкъ пре краюл ꙟ сат, ꙟ Кърстїанꙋл, съ с(ъ) ꙟкорꙋнѣзе. ши тримицинд краюл ꙟнаинте пре боꙗри арделѣни кꙋци кꙋ ель ера̀ ꙟпреꙋн(ъ) ши кꙋ цара̀, къ пън(ъ) атꙋнча съ ꙟкинас(ъ) кът-ва съкꙋйме, кари ера̀ ка ла ,ѕ . ,з . ка съ мѣаргъ ен ꙟнаинте, ꙋнде гътире де корꙋнацїе ера̀ . дечи венит-аꙋ Кѡстандин вѡд(ъ) домнꙋл цереи рꙋмънещи, де аꙋ дескълекатъ ла кортꙋлъ краюлꙋи, ши пꙋцꙋнелъ кꙋ краюл ꙟ ворбъ шезиндъ, венит-аꙋ ши паша сараскѣрюл, дескълекъндъ ꙗръш ла кортꙋл краюлꙋи, ши шезиндъ пꙋцꙋнел ꙟ вѡ́роавъ кꙋ тоци пън с'аꙋ рънд8нт ѡщиле тоате кꙋ халан, съ мѣаргъ чинеш дꙋп(ъ) рꙋндꙋꙗла лꙋи . венирь ши соли дела боꙗри арделѣни, ши дела царъ кари маи наинте мѣарсасе ла Кръстїꙗнꙋл, пѡхтиндъ пре краюл съ мѣаргъ фїиндъ врѣме де корꙋнацїе . дечи дар нꙋмаи декът аꙋ пꙋрчес кꙋ тоц, фїеще-ка́ре кꙋ ѡастѣшъ ши кꙋ фрꙋмосъ алан; мергъ(н)дъ ꙟнаинте пре рънд'ъ пашїи, къц ера кꙋ ѡасте тꙋрчаскъ, ши дꙋпъ дънщїи сꙋлтанꙋл, ши дꙋп(ъ) сꙋлтан, домнꙋлъ цереи рꙋмънещи, ши пре ꙋрма домнꙋлꙋи мерџѣ сараскѣрюлъ, ꙗр пе ꙋрма тꙋтꙋрор венѣ краюл, пре кареле ѡастѣ арделꙋлꙋи аштептъндꙋ-л, кꙋ помбъ маре л'аꙋ примит . аша дар Костандин вѡд(ъ) трекъндъ ꙟ капꙋл ѡщилор арделѣни, ши аштептъндъ пън аꙋ трекꙋтъ сараскюрюл (!) ка съ примѣскъ пре краюл . ꙗрь краюл кꙋм с'аꙋ апропиꙗт, лꙋат-аꙋ пре домнъ де ѡ парте, алътꙋра кꙋ дънсꙋлъ мергъндъ, ши де алт(а) па̇рте капи́џи-баша чел ꙟпъръте́скꙋ, кареле кꙋ кафтан ꙟпъръте́скꙋ, де ла поартъ, ка съ ꙟбраче пе краюл, венис(ъ) . ши къте г҃ алътꙋрѣ мергънд, краюл ла мижлѡк; ꙗръ динаинтѣ лѡр де ѡ па́рте боꙗри арделѣни мерџѣ, де алт(ъ) парте боꙗри мꙋнтенещи; ши поводничи прин мижлок мерџѣ, атъта аи краюлꙋи, кътъ ши а дм҃нꙋлꙋи . ꙗръ ѡастѣ Ꙗрдѣлꙋлꙋи стъндъ чинешъ ла рꙋндꙋꙗла лѡр, кꙋ къпетенїиле лѡр, тѡц съ ꙟкина̀ краюлꙋи, ши съ дꙋчѣ ꙟнаинте . ши аша кꙋ ѡрꙋндꙋꙗл(ъ) ка ачаста ши кꙋ бꙋн(ъ) тѡгмире мергъндъ кꙋ тръмбице, ши кꙋ табалханеле, ши кꙋ тѡт фѣлюлъ де помбъ ꙟтръндъ ꙟ сатъ, аꙋ дескълекат ꙟ кꙋртѣ бисѣречи, ѹнде корꙋнацїꙗ ера съ фїе . ши ꙟтъи ꙟ касе сꙋиндꙋ-съ, краюл кꙋ домнꙋл динпреꙋн(ъ) ши кꙋ капи́џи-ба́ша, мерс-аꙋ ши сараскѣрюлъ ши сꙋлтанꙋлъ, ши ал'алци па́ши тѡц къци ера̀; пре каре краюлъ де ѡ датъ чинстиндꙋ-и, венит-аꙋ нꙋмаи декът боꙗри арделѣни, де аꙋ пѡхтитит (!)

пе краюлъ, къ ц(а)ра ꙟлъ ащапт(ъ), ши-л кїамъ съ с(ъ) ꙟ-корȣнѣзе. ши аша скȣлъндȣ-с(ъ) кȣ Костандин вѡд(ъ) ꙟ-преȣн(ъ) ꙟтръндъ ꙟ бисѣрекъ оунде тѡц боꙗри арделѣни, ши ал'алт(ъ) ц(а)ръ адȣнаць ера, ши фїиндъ скаȣнȣл краюлȣи грижит ши гътит ꙟнаинтѣ прѣстолȣлȣи, ꙟтр'ънсȣлъ аȣ шезȣтъ; ꙗр дѣ стънга лȣи алътȣрѣ ши алт скаȣн фїинд грижитъ пентрȣ д(о)мнȣлъ църъи рȣмънещи, шизȣт-аȣ ши д(о)мнȣл кȣ дънсȣл алътȣрѣ; ши май фїиндъ ши алте скаȣне де аколѣ май ꙟ жѡс де ѡ парте ши де алта, шезȣт-аȣ тѡц боꙗри арделѣни ши мȣнтѣни, ȣнии де ѡ парте, алцꙇи де алта. дечи нȣмаи декътъ аȣ ꙟчепȣтъ а зиче кȣ тръмбицеле ꙟ бисѣрекъ, ши кънтъреț кънта дȣп' ал лор ѡбичѣи ши ръндȣѧл(ъ). дȣп'ачѣѧ континȣиндȣ-съ кънтъриле, ꙟчепȣт-аȣ пѡп(а) чел маре ал лѡр предикацїе а фаче, ка ла ѡ жȣм(ъ)тате де часъ цїиндъ; дȣп'ачѣѧ скȣлатȣ-с'аȣ боꙗри арделѣни, ши вїниндъ ꙟнаинтѣ краюлȣи, ꙗȣ зис, кȣм къ ц(а)ра ꙟлъ роаг(ъ) ши-лъ пѡхтѣще съ ле фїе краю ши бȣн ѡблъдȣитори. атȣнчѣ ши краюл скоасъ ѡ скрисоаре, ꙟтрȣ каре къте-ва порȣнчи ера ши поптȣри скрис(ъ), спре каре краюл пѡхтїѧ ц҃ра съ ȣрмѣзе; ши ꙟ аȣзирѣ тȣтȣрѡр лѡр. кръескȣ четиндȣ-ле, тѡц кȣмъ къ ле вор цинѧ приминдȣ-ле с'аȣ фъгъдȣит. дȣпъ ачѣѧ ши боꙗри ка деспре ц҃ръ ши деспре тѡци, дат'аȣ краюлюлȣи (!) ѡ картѣ, каре ерȃ типъритъ, де ѡ аȣ четит ꙟ кап, динтр'ачѣ карте, ꙟтрȣ карѣ ерȃ жȣр(ъ)мънтȣриле, кȣ каре краии кънд съ пȣн, съ жȣръ, пентрȣ ка съ цїе чѣ че че(!) аколѡ сиит скрис(ъ) легътȣри. ши четинд краюл ачѣлѣ, ꙟдат(ъ) тѡц кȣ ȣн глас аȣ стригат, зикъндъ: виват! виват! ши ꙗръш кȣ тръмбициле зикъндъ ꙟ бисѣрекъ. дин афаръ де бисѣрекъ ꙟкъ тȣнȣриле ши пȣшчи дȃ мȣлте. дечи пре капиџибашȃ кȣ чинсте, ꙟкъ прѣ маре, адȣкъндȣ-лъ аколѣ, ꙟдат(ъ) аȣ ꙟбръкат пре краи кȣ кафтанȣл чел ꙟпъръгескȣ, къптȣшитъ фїиндъ кȣ кожȣкъ де самȣръ; ши актинамѣлеле ꙟпъръгещи четиндȣ-с(ъ), ꙗръши кȣ тримбициле ши а дȃ кȣ тȣнȣриле аȣ ꙟчепȣтъ. ашиждирѣ ши Ꙗкъпаи агȃ, визирюлȣи (l. —юл) сȣлтанȣлȣи, вїиндъ кȣ капиџи-баша, дат-аȣ ши ел скрисори че авѣ тримис де ла ханȣл че скриѧ ла ц҃ръ, ши тоате ачѣстѧ четиндȣ-съ, ши пре лимба ȣ(н)гȣрѣскъ тълмъчиндȣ-съ ꙟтрȣ а тȣтȣрѡр ꙟцелѣџере, мȣлцемит(ъ) ши ханȣлȣи ши ꙟпъратȣлȣи аȣ дȃтъ. атȣнчѣ дар ши мърїѧ сȃ Костандин вѡд(ъ) кȣ а са вредничїе че ѡ аре, аръгъндъ кътръ краи ча динпреȣн(ъ) кȣвїинчоасъ бȣкȣрїе, фъкȣт-аȣ краюлȣи фрȣмоас(ъ) ѡрȃцїе,

пентрȣ норочнрѣ шн ꙟнълцарѣ, че дȣмнезеȣ ꙟлъ ꙟвреднинчнс(ъ), шн ка съ-н фїє ꙟтр'ȣн часъ бȣн гръна, шн алте кȣвните фрȣмоас(ъ) . дȣп ачѣста єшнт-аȣ краю днн бнсѣрекъ, кȣ дмнȣл диннпреȣн(ъ) шн кȣ капнџи-баша, шн везнрюлъ сȣлтанȣлȣн, шн мергънд съсъ ꙟ касъ, ȣ(н)де ера сераскѣрюл де аштепта пре кран, кȣ чнсте л'аȣ прнмнт, шн кȣ кȣвннте де бȣкȣрїє пентрȣ ꙟнълцарѣ кръиен . апон с'аȣ скȣлат сераскѣрюлъ де с'аȣ дȣс ла ѡтак; нар ман пре ȣрмъ шн краюл кȣ Костандин вѡд(ъ) єшннд, мерс'аȣ ла сȣлтанȣл, оунде ера ла ѡтакȣл лȣн, де аȣ дат мȣлцемнт(ъ) кȣм н съ кѣдѣ ка ȣнȣн сȣлтан, шн єшннд де аколѡ аȣ мерсъ чнне ла ѡтакȣл лȣн . нар а доаѡ зн фъкȣт-аȣ краюлъ ѡспъцн мърїн сале лȣн Кѡстандин вѡд(ъ), ꙟ сатъ ꙟ Кърстнннȣл, кȣ маре прїннце, шн кȣ драгосте шн чнсте, шезнндъ амъ(н)дон ꙟ капȣлъ мѣсїн, шн ꙟ жѡс, боѧрн арделѣнн де ѡ парте, шн де алта боѧрн мȣнтенешн, фъкъндъ маре веселїє пън ла ȣн час днн ноапте . апон скȣлъндȣ-с(ъ) дела мас(ъ) връндъ дмнȣл а-ш лȣаѡ (l. лȣѡа) сѣра бȣн(ъ) дела краюл, нар краюл аȣ ꙟкълекат де аȣ петрекȣтъ пе мърїа са кȣ тѡц боѧрн пън ла ȣн лѡк, апѡн ш'аȣ лȣат сѣра бȣн(ъ) ȣнȣлъ де кътръ алтȣл, шн с'аȣ дȣсъ чнне ла ѡтакъ.

CIII.

1700.

Ꙟвъцътȣри крештинешй . . . . . скоасе де пре лимба гречаскъ, пре лимба рȣмънѣскъ . шн с'аȣ типърит ꙟ анȣл мънтȣирей ,аѱ Генарїе . ꙟ . Ѳнѣгѡвь.

(8⁰, mic. 13 + 203 pagine.)

Inchinăciune către Constantin Voevod. (pag. 5—7.)

Прѣ крештинȣлȣй, прѣ лȣминатȣлȣй шй прѣ ꙟнълцатȣлȣй Дмнȣлȣй шй стъпънитóрюлȣй а тóатъ цáра Рȣмънѣскъ. Дмнȣлȣй, Дмнȣлȣй. Іѡаннь Кѡнстандин' Басарáбъ Воевѡдь, ачѣ плекáтъ пънъ ла пъмънть ꙟкинъчюне.

Нръ . . . . гъсиндь ѡ тълмъчире нóаѡ а оунїй кърцн нóаѡ фолоснтóаре де сȣфлет', кáрѣ дин' лимба гречáскъ ꙟ лимба рȣмъниѣскъ, с'аȣ ѡстенить прѣ кȣвиѡсȣль ꙟтрȣ ıермонáхи кир

Фїлоѳе́ю ст҃агоре́цȣль, м'а́м' апȣка́ть де ѡ ам тѷпъри́ть кȣ ажȣто́рюль лȣ́й дм҃незъ́ȣ. ка́рѣ нȣ нȣ́май къчи ꙗсте но́аѡ, чи къчи ꙗсте ши́ ꙟчепътȣ́ръ а тѷпогра́фїей ка́рѣ амь ꙟвъца́ть. фъкѫнд динтр'ача́ста ꙟчепътȣ́ръ ꙟтѫ́ю а тѷпогра́фїей; кȣ плекъчю́не да́ръ ши кȣ ценȣ́ке плека́те, адȣкȣ ши пȣ́ю ꙟнаи́нте кътръ милосѫрдȣль ши́ прѣ ли́нȣль ѡ́кюл мърі́ей та́ле. ка́рѣ мърі́ꙗ та̀ дȣ́пъ оу́рма́рѣ ꙟпъра́цилорь че́лор' де демȣ́лтȣ, ка оу́нь стрънепо́ть ал' ꙟпъра́цилор', ши́ маи на́лть ши́ маи але́сь декѫ́ть дм҃нїй чеи ди'нчепȣ́ть, мъ рогь съ ѡ прїи́меци, кȣ блѫндѣ́це ши́ кȣ юби́ре де ѡмь. прекȣ́мь ма́реле ꙟпъра́ть аль Пе́рсилор Кѷ́рь, ачѣ пȣцинтѣ апъ а съра́кȣлȣй, са̀ȣ ка че́й до́й ба́ни ми́чи ай въдȣвїй. ши дм҃незъ́ȣль тȣтȣророь, ши́ дъ-тъто́рюль ши́ съвѫршито́рюль а тоатъ ꙟвъцътȣ́ра ши́ мештершȣгȣль, съ пъзѣ́скъ пре мърі́ꙗ та̀ май пресȣ́сь де то́атъ ръȣта́тѣ че́лор ꙟпроти́вничи, ꙟтъри́ндȣ-те ꙟтрȣ прѣ на́лтȣль ши́ де дм҃незъ́ȣ пъзи́тȣл ска́ȣнь аль дм҃ні́ей, ꙟ мȣ́лци ани, ши прѣ норочи́ци кȣ па́че ши́ фъръ тȣрбȣра́ре, ши́ дърȣи́ндȣ-ци вїа́цъ ꙟделȣнга́тъ, ꙟтрȣ весели́е, ꙟпреȣ́нъ кȣ прѣ лȣмина́цїй коко́ни ай мъри́еи та́ле, ши кȣ то́атъ кȣ́ртѣ. Ꙗминь. Ꙗ слъви́-теи де дм҃незъ́ȣ ꙟнълци́меи та́ле, май микь ши плека́ть робь: Геѡ́ргїе Радови́ч'.

Predoslovie cătră cetitorĭ. (pag. 8—9.)
Предосло́вїе кътръ Четито́ри.

Ꙟтр'ача́стъ кърцȣли́е, ѡ юби́ци четито́ри, нȣ ве́ци афла̀ ворба́ве кȣ невое ла ꙟцеле́сь; къ сѫнть про́асте сокотѣ́ле ши ꙟвъцътȣ́ри, пре скȣ́рть ши́ ле́сне, ка́реле съ ꙟцеле́гь, фъръ ѡстенѣ́лъ де фїещеш' ка́реле. Нȣ сѫнть ꙟвъцътȣ́ри де ѡбичѣ́ю ши политиче́щи прекȣ́мь сѫнть ачѣ́лꙗ але лȣ́й Єпик'тит ши але алтора. Че сѫ́нтъ сокотѣ́ле крещине́щи, кареле привѣ́скȣ нȣ́май кътръ адевъ́рȣль чель еванге́личе́скȣ, ши́ кътръ креди́нца лȣ́й Х҃с. Ꙗчѣсте сокотѣле нȣ сѫнть да́те нȣмай кътръ че́й делȣнга́ци де лȣ́ме ши кътръ че́й че петре́кь пȣ́рȣрѣ ꙟтрȣ рȣгъчюни не'нчета́те; че ши́ кътръ аче́ꙗ, карїй вїецȣ́ескь ꙟ лȣ́ме, ши́ нȣ кȣно́скȣ атѫ́та де кȣра́ть тайнеле лȣ́й дм҃незъ́ȣ; къ по́ть ши́ аче́щѣ май апо́й дȣ́пъ гри́жиле лȣ́мїи ка съ ѡ читѣ́скъ; къ прѐ адевъра́т' ле присосѣ́ще пȣцинникъ врѣ́ме ши́ пе́нтрȣ сп҃се́нїꙗ лѡрь. Де нȣ ворь пȣтѣ съ ѡ читѣ́скъ то́атъ ꙟтр'о зи́, ꙗръ май пȣцинь вор пȣтѣ ка съ прочитѣ́скъ, ꙟ фїещеш' ка́ре зи́ кѫ́те оу́н' ка́п' май наинте пѫнъ че нȣ ꙟче́пь

грижниле. Диминѣца дȣпъ че вѣци сфършй чѣ датоаре шй дȣпъ ѡбичѣю ругъчюне кътръ Дмнезъȣ, читици оунь кап', ꙟсъ кȣ сокотинцъ ка съ ѡ пȣтѣци ꙟцелѣџе бине. Де нȣ въ вѡр' фй лъсѫнд' лȣкрȣриле а четй диминѣца, пȣтѣц' ши към тръ сѣръ, май наинте пѫнъ нȣ мѣнѫнцѣци спре пат'. Ꙗчѣсте сокотинце, мъкар къ сѫнть ши мичи ѥаръ ꙟтръ ꙟ сȣфлетȣл' ностру, де-л' пече тлȣѣскȣ ка шй печѣтѣ пре чаръ.

Cap. VII: Pentru vecĭnicia muncilor ĭadului. (pag. 33—37.)

Пентрȣ въкȣирѣ мȣнчилорь ѥадȣлȣй. кап. ꙁ҃.

а҃. Дмнезъȣ мȣнчѣще пъкателе чѣле времѣлниче кȣ мȣнчи вѣчниче, ши ѡаре поате сокотй нещине май маре мъние де кѫт ачаста? казниле ѥадȣлȣй сѫнт' фъръ де нȣмърь. пентрȣ къ фаца карѣ ѡ дефаимъ пъкътошїй, ѥсте песте сѣмъ; чѐ требȣѧще, дȣпъ кȣм' ѥсте фаца кърїѧ-й факь нечинсте, съ фїе шй мȣнка лѡрь фъръ де сѣмъ.

в҃. Мȣнчиле атȣнче сѫнть мари, кѫндь сфършить н'аȣ. Ꙟпȣнцерѣ акȣлȣй ѥсте ꙟтрȣ адевърь оушоаръ кѫндь ва фй нȣмай де ѡ датъ, ѥаръ (!) дѣка ва ꙟпȣнџе неконтенит' дѣчїй ръмѣне неръбдатъ; де с'арь фи врȣть съвършй мȣнчиле ѥадȣлȣй, ла ѡ сȣтъ де мїй де ани, саȣ ѡри ꙟ че нȣмърь май мȣлть ай пȣтѣ сокотй, прѣ адевърь ѥадȣл' арь фй ѡ нимика. ѥаръ де врѣме че мȣнчеле сѫнть де пȣрȣрѣ въкȣитоаре, чине поате съ нȣмъре мȣнка? де врѣме чѐ оунь ѡмь нȣ поате сȣферй съ стѣ пре ȣнь ащернȣть моале ши фрȣмось тот дѣȣна, даръ кȣм' ва пȣтѣ ръбда съ стѣ ꙟтр'о мȣнкъ вѣчникъ? ной нȣ пȣтемь ръбда а ста ла ѡ жоакъ ѡ зи шй ѡ ноапте, даръ кȣмь вом' съ пȣтемь ръбда, а фй пȣрȣрѣ шй тоть дѣȣна ꙟтр'о въпае несфършитъ?

г҃. Сърακȣль кѣндь н'аре чѣле де трѣба хранїй, сокотѣще патима неръбдатъ; даръ сȣфлетȣль пъкътосȣлȣи, кѣнд' ва пїѧрде атȣнче, вай, тоть бинеле, че ръбдаре ва съ айбъ? дѣпȣрȣрѣ чѣре, че нȣ-и даȣ алть чеваш', фъръ нȣмай мȣнчи; похтѣще лȣминъ, че нȣ-и съ дъ алть чевашь, фъръ нȣмай фѡкȣль мȣнчилѡрь, кареле тѡт дѣȣна арде, ѥаръ нȣ лȣминѣзъ. аȣзирѣ алт чеваш' н'аȣде, фъръ нȣмаи сȣспине, шй скръшнитȣль динцилѡрь. гȣстарѣ нȣ добъндѣще алть чевашь, фъръ нȣмай амъръчюни ши венинȣри. ши май пре скȣрть: тѡт' трȣпȣль нȣ сим'те алть чеваш', фъръ нȣмай въпѣиле ѥадȣлȣй.

д҃. Вай де ачѣ въкȣре! пъкътосȣль пе́нтрȣ пъка́теле лȣй, де арь върса̀ дин ѡкїи лȣй атъта ла́кръме кѫть аре ма́рѣ, шѝ тѡате гѫрлеле мърїй, шѝ ла р҃ де а́ни съ нȣ вѣр'се май мȣл'т' декъть ѡ ла́кръмъ; аче́ста дȣ́пъ атъ́тѣ мїи ши ꙟтȣнѣрече де ани, съ сокотѣскъ къ нȣ испръвѣще нимикь; ка кȣ́мь ар фѝ фъкȣ́т' атȣнче ꙟчепътȣ́ра, ꙗръш' съ ꙟчѣпъ дин чепȣ́ть, ши ꙗр'ъш' дин'тр'а́лть ꙟчепȣ́ть, ка кȣ́м' н'а́р фи пъци́ть ꙟкъ ни́чи ѡ мȣ́нкъ. фоа́рте кȣ адевъра́ть тикъло́сȣль, нимикь н'а́р пȣтѣ плинѝ, де ар фѝ фъкȣ́т де атъ́тѣ ори ꙟчепътȣ́ръ, кът' ꙗсте нъси́пȣль мърїй, ши къте сѫнт' чѣле мърȣнцѣле, чѐ съ въдȣ ꙟ аерȣ, ши къте сънть фрȣ́нзеле ꙟ пъдȣ́ре.

е҃. Пъкъто́шїи аколо̀ ꙟ мȣ́нкъ, аȣ тоть фѣлюль де педе́ѱъ а мȣнчилѡрь; шѝ тоате ꙟтр'о врѣме кȣноскȣ, къ каз'неле ло́рь н'а́ȣ сфърши́ть. къ де ар фѝ фость кȣ пȣти́нцъ ка съ мо́аръ шѝ аколо́ ка шѝ аи́че, поате къ арь авѣ сфърши́ть мȣ́нчиле ло́рь. ꙗръ вай де ей, пентрȣ къ аȣ а вїецȣй ꙟтр'о моарте тоть дѣȣ́на. ѡ жа́лникъ шѝ врѣдникъ де ла́кръме ашеза́ре а пъкъто́шилорь!

ѕ҃. Лȣа́ци ами́нте въкȣ́рѣ мȣ́нчилор', кȣ ка́рѣ дмнезеꙗскъ дирепт'тате мȣнчѣще пре чѐн пъкъто́ш'; ши де нȣ вец' пȣтѣ съ ѡ причѣпец', крѣдецї-ѡ къ ꙗсте оун адевърь аль дх҃ȣлȣй сф҃нт'. мѣрџе-ворь ачѣщѣ ꙟ мȣ́нка де вѣчи. ма́ре ръȣ ꙗсте оунȣй крещи́нь а нȣ крѣде въкȣ́рѣ ачѣ тоть дѣȣ́на а ꙗдȣлȣй, дѣка нȣ́ ле ва испитѝ кȣ лȣ́крȣль. чѐла че дъ ръсплъти́ре чѐлорь че н'а́ȣ кȣноскȣ́ть пре дмнезъȣ, шѝ чѐлора ка́рїй нȣ аскȣ́лтъ еѵг҃лїѧ лȣй Хс. ка́рїй вѡрь лȣа̀ жȣдека́та, пери́рѣ чѣ вѣчникъ. адекъ дмнезъȣ ва съ мȣнчѣскъ пре аче́ѧ, ка́рїй нȣ крѐдь ꙟ дмнезъȣ, шѝ ꙟ дмнȣл' но́стрȣ Іс. Хс. ши ка́зна ло́рь ва съ фїе вѣчникъ. шѝ Ꙁлатоȣст' зи́че: времѣл'никъ ꙗсте ачѣѧ че веселѣще, вѣч'никъ ꙗсте ачѣѧ че ꙟтристѣзъ; адекъ добънди́рѣ пъка́тȣлȣй аичи ꙗсте времѣлникъ, ꙗръ мȣ́нка лȣй ꙟ ꙗд' ꙗсте вѣчникъ.

CIV.

1700.

(8⁰, mic. VI foĭ nepaginate, 82 foĭ paginate.)

Флоа́рѣ да́рȣрилѡр .... с'аȣ тѵпъри́т' ꙟ сф͠нта мънъсти́ре ꙟ Ѳнѣгѡ́вь . въ лѣ́тѡ . ҂ꙁ͠си . м͠сць юл.

Inchinăcĭune cătră Constandin Basarab Voevod. (Fol. IIb—IIIb.)

Прѣ крещи́нȣлȣй, прѣ лȣмина́тȣлȣй ши̇ прѣ ꙟнълца́тȣлȣй до́мнȣлȣй, ши стъпѫнито́рюлȣй, а то́атъ ца́ра Рȣмѫнѣ́скъ, до́мнȣлȣй домнȣлȣи, Іѡанн' Кѡнстанди́н' Басара́ба вѡевѡд . ачѣ плека́тъ пѫнъ ла пъмѫнт' ꙟнкинъчȣ́не.

.... Ши̇ ѥтъ кȣ ажȣто́рюл' лȣй д͠мнезъȣ мъргѫндь спре ꙟкина́рѣ сф͠нтȣлȣй мȣ́нтелȣй Ѧѳо́нȣлȣй, ꙟ чѣ гръди́на ма́йкъй прѣчестї́й, ши̇ афлѫ́нд' мȣ́лте ши̇ прѣ ꙟфрȣмȣшнца́те сф͠нте кърци, стрълȣчи́нд' кȣ ꙟнълца́те ꙟцелепчȣ́н'; ши къȣтѫ́н'дь кȣ амъра́н'тȣл', ам' афла́т' ши̇ ачя́стъ кърти́чѣ, ка́рѣ съ кї́амъ : флоа́рѣ да́рȣрилѡ́р, скрі́съ ꙟ ли́мба гречя́скъ; ѡ ам' адȣ́сь кȣ ми́не аи́чѣ . ши̇ ꙟтѫмплѫ́ндȣ-се прѣ кȣвї́ѡсȣл Іеромонах Филоѳе́й сф͠нта-горе́цȣл' а вени̇ пѫнъ аи́чѣ ꙟ ца́ръ, л'а́м' ꙟдемна́т' дȣпъ пȣти́нца-м' спре ѡстенѣ́лъ, де̇ ѡ аȣ ꙟто́рсȣ спре чѣ де моші́е ши̇ де ѡбще ли́м'ба но́астръ рȣмѫнѣ́скъ; пе́нтрȣ ка съ фі́е би́не прї́йми́тъ де лъкȣнто́рїй ачѣ́стȣмаш' ло́к' . ка́реле ши тѵпъри́ндȣ-ѡ прекȣ́м' съ вѣ́де, віȣ акȣ́м мъка́р' ши̇ недъсто́йнїк сѫнт, ши̇ ѡ адȣ́к' робѣ́ще ꙟ ра́юл' чѐл' ма́ре ал' мȣлтелѡрь ши̇ де мȣ́лте фе́люр' де̇ да́рȣри изворѫто́аре, ши̇ би́не миросито́аре ши̇ прѣ 'фрȣмо́асе фло́ри але блѫжидѣ́цилѡр' мъри́й тале ....

Ѧль блѫнд'ѣ́цилѡрь мъри́й та́ле, неврѣ́дник' ши нетрѣ́бник' робь . Кѡнстанди́нь пъх . Ѳаракинь . снь Геѡргї́е Дѡхтѡрь Критѣ́нȣл'.

Cap. II: Păcatul pizmeĭ. (Fol. 12a—14a.)

Пъка́тȣль пи́змї́й . ка́п' . в͠.

Пи́зма, ка́рѣ ѥсте пъка́тȣл' ꙟ проти́ва дра́гостей, ѥсте ꙟ до́аѡ фе́люр' : оуна ѥсте ка съ-й па́ръ ръȣ де би́неле а́лтȣя, ѥръ алта ка съ се бȣ́кȣре де̇ ръȣль ал'тȣя . ѥръ фіеще-ка́рѣ

поате съ фіе бине. пентрȣ кȣ (! l. къ) нȣ ѥсте рѣȣ ка съ се бȣкȣре дє рѣȣль алтȣѧ, пентрȣ ка съ се педеѱѣскъ ачела кареле аре, шй съ факъ пентрȣ алтȣль бине, пентрȣ ка съ нȣ съ трȣфѣскъ.

Поате съ ѫкипȣѧскъ шй съ асѣмене нещіине пйзма оунїй пасъри, карѣ ѥсте атѫта дє пизмътарицъ, кѫт дѣка-ш вѣде пȣїи ей къ съ ѫграшъ ѫ кȣйбȣл ей, ѫй ловѣще кȣ пискȣль ей ѫ коасте, ка съ слъбѣскъ.

Сенека аȣ зись: пйзма скоате дин рѣȣ бине шй динь бине рѣȣ. Пен'трȣ пъкатȣль пйзмей, скріе ла картѣ пъкателѡрь, къ ѫ чє кип' молїѧ стрикъ хайна, аша ши пйзма стрикъ трȣпȣл ѡмȣлȣи. Соломѡн' аȣ зись: кѫн'дь каде пріѧтинȣл' тѣȣ, нȣ те бȣкȣра дє пагȣба лȣй, къ нȣ плаче лȣй дмнезѣȣ, шй ва лȣа дȣмнезѣȣ повара дє пре ачела, шй ѡ ва пȣне пре тине. Ѫкъ чел' че съ бȣкȣръ де рѣȣл' алтȣѧ, нȣ ва ръмѫнѣ небътȣт' [дє дмнезѣȣ]. Сфнтȣл' Григоріе, аȣ зись: нȣ ѥсте май маре мȣн'къ ѫ лȣме декѫт' пйзма, пен'трȣ къ оун'де ѥсте пйзма, нȣ поате съ фіе нич' паче нич' драгосте; шй ачаста ѥсте чѣ май маре нз'бѫндире карѣ поц' съ фачи пизмътарецȣлȣи: съ-и фачи бине.

Пентрȣ пизма афлъ-се, къ аȣ фост' оунь боѧрю маре, кареле авѣ ѫ каса лȣй дой роби, шй оунȣл' єра скȣм'пȣ май вѫртось декѫт' тоц' ѡаменїй лȣмїй, ѥр ал'тȣл' єра фоарте пизмътарец'. Дечи боѧрюл' ачела порȣнчй ачелорь дой роби, шй ле зисе: єȣ вою съ въ фак' богаци декѫт' тот ѡмȣл' ѫ куртѣ мѣ, пен'трȣ къ в'ам' афлат' бȣни шй крединчоши. шй акȣм' чѣреци дела мине оунь дарь, шй кѫт' ва чѣре оунȣль, вою да чєлȣѧ-л'алт ѫдоит'. шй нич' оунȣл' нȣ врѣ съ чѣръ ѫнаин'те. ѥръ май апой възѫн'дь скȣм'пȣль къ пизмътарецȣль нȣ врѣ съ чѣръ ѫтѫю, дє пйзма карѣ авѣ кътръ чела-л'алт'. [шй тикълосȣль, дє арь фй лȣать оунȣл оун дар', ши чела-л'алть доаѡ, чє пагȣбъ ѥрь фй авȣть, чела-л'ал'ть?] єль зисе: єȣ доминȣль мїєȣ, вою съ-м скоци міе оун' ѡкю, пентрȣ ка съ скоци пизмътарецȣлȣй амѫн'дой. шй ѫдатъ боѧрюл' ачела факȣ аша, ши скоасе оунь ѡкю ал' скȣм'пȣлȣй, шй ай пизмътарецȣлȣй, амѫн'дой.

Сенека аȣ зись: нȣ фаче нечинсте, шй нȣ вей афла връжмаш'; къ пйзма, патимъ фаче. Платѡнь зисе: пизм(ъ)тарецȣл' нич' ѡдинниѡаръ нȣ стъ фъръ дȣрѣре, ничи скȣм'пȣль фъръ фрикъ. Сфнтȣль Авгȣстинь аȣ зись: чел' че аре пизмъ нȣ юбѣще пре ничи оунȣль. диреп'ть ачаста нȣ поате съ фіе май

ръ8 пъкáть дéкжть пи́зма. Оми́рь а8 зи́сь: май м8́лть съ кáде а съ пъзи́ нещи́йне де пи́зма р8́дей ши́ а прїѧтин8л8й, де кжть де а връжмáш8л8й. Т8́лїе а8 зи́сь: пизмътáрец8ль прїимѣ́ще а пїѧрде, н8́май ка съ áйбъ ши алт8ль пáг8бъ.

Пéнтр8 пъкáт8ль пи́змей, скрíе ла лѣ́цѣ вѣ́ке, къ възжи́дь Кáинь, къ тóате л8́кр8риле съ ꙟм8л'цїѧ, ши́ мерџѣ кѣтре фрáте-съ8 Ѧвель, ши́ пéнтр8 къчи к8́носк8 къ тóт бйнеле авѣ́ дела д҃мнезъ8, ꙟл' оучи́се пре ель афлжн'д8-се н8́май дóй фрáци кáрїй с'а8 нъск8́ть ꙟтжи́ ꙟ л8́ме. ши́ ачи́ста а8 фóсть сжн'џеле чéль дин'тжю кáреле с'а8 вър'сáть ꙟ пъмжнть, адекъ дйнь пи́змъ.

Cap. XIII: Pentru darul înțelepțieĭ. (Fol. 37a—38a.)

Пéн'тр8 дáр8ль ꙟцелепціей сп8́нь ла историíле Ржм8л8й. къ а8 ꙟкълекáт' ꙟтр'о зи ꙟпърáт8ль, ши́ афлъ ꙟтр'о л8́нкъ пре оунь фїлософь сйнг8рь. ши́ трими́се съ-ль кїáме; ѩръ ель н8́-й ръсп8́нсе. ѩръ ꙟпърáт8л' възжнд' аша, съ д8́се ꙟс8́ш' дé-л' ꙟтребъ, че фáче аколо сйнг8рь? ши́ ꙟдáтъ ръсп8́нсе фїлософ8ль зикжнд': е8 ꙟвъц8 пре ѡамени ꙟцелепціе. ѩръ ꙟпърáт8л' зи́се: ꙟвáцъ-мъ ши́ пре ми́не чевà; ши́ л8ꙟндь фїлософ8ль оун' кондѣю скри́се ачáста: ꙟ фїеще кáре л8́кр8 чѐ вéй съ фáчй, сокотѣще чѣле чѐ вор' съ вїе. ши́ л8ѿ ꙟпърáт8л' скрисоарѣ ачáста, ши́ ꙟторкжнд8-се ꙟ Ржм, ѡ липй ꙟ поарта полѣцїй л8й. ши́ стжнд' м8́лтъ врѣме с'а8 ꙟтжмплáть ѡарекáрїй ѡмени мáри дин' четáтѣ ачѣѧ, дѐ сокоти́ръ ка съ ѡмóаре пре ꙟпърáт8ль. ши́ фъгъд8и́ръ бáни м8́лци оун8й бърбїѧрю, ка съ тáе кáп8л ꙟпърáт8л8й акол'ѣ оунде-л' спáлъ. ши́ ѩ8 фъгъд8и́ть къ-ль вор' скъпà. ши́ ꙟтр'о зи́ мергжндь бърбїѧрюль съ-л' спѣле, к8 гжнд' ка съ-ль ѡмóаре, прек8м' л'а8 ржнд8и́ть, възѹ пре пóарта полѣцїй ачѣ скрисоаре кáрѣ зичѣ: ѡри че вéй врѣ съ фáчи, сокотѣще ꙟтѣю ачѣѧ кáрѣ поате ка съ-ц' вїе. ши́ ꙟдáтъ к8 тóт8л' съ тем8̀, пържнд8-й къ ꙟпърáт8ль а8 фъкт' де ѡ а8 п8сь, пéнтр8 къ а8 афлáт' ачѣѧ кáрѣ а8 ржнд8и́т' съ фáкъ. ши́ ꙟтр'ачéл' чáсь алергжнд', ꙟтръ ла ꙟпърáт8л' дé-ш' чер8̀ ертъч8не, ши́-й мърт8ри́си де тóате. ѩръ ꙟпърáт8л' нещїинд' нимика де ачи́ст л8́кр8, дѣка а8зи аша, трими́се пéнтр8 тóци боѧрїй, кáрїй а8 фóст' ꙟ сфáт8л' мóрцїй л8й, ши́ пор8нчи ка съ-й ѡмóаре; ши́ ертъ мóартѣ бърбїѧрюл8й. ши́ ат8нчe трими́се ла фїлософ' де-л

адѹсеръ, шѝ дѣчій нѹ-л' май лъсъ съ май ıасъ дела динсѹл', шї-й фъкѹ чйнисте маре, пентрѹ къ ел ꙟй дедѣсе ачѣ скрнптѹръ.

CV.

1702 (= 1680.)

(4⁰, IV nepaginate + 202 foĭ paginate.)

Сфн͠та ши дѹмнезъıаска Лνтѹргіе ..... карѣ акѹм де нόѹ с'аѹ типърит ...... ꙟ сфн͠та епископіе дела Бѹзъѹ. ꙟ Типографїа домнѣскъ. ла анѹль дела зидирѣ лѹмїй ,зсї.

Predoslovie. (Fol. IIa — IVa.)

Предословїе

Жѹпан Шърбан Кантакоз(ино) вел' пъхарникь

Тѹтѹрωр адевърацилωр крещйни православи(ичи) шѝ кѹй съ кѹвине а цйй, сънътате трѹпѣ(скъ шѝ) спсенїе сѹфлетѣскъ, де ла дмнѹль дмнез(ъѹ) пофтѣще, шѝ рόагъ.

Дмнезъѹ вѣчникѹль, шѝ а тоть пѹтѣрникѹль, ден неміннѹль мърірей шѝ бѹнътъцїй сале, аѹ врѹть лѹмѣ кѹ тоате кѫте сѫнть ꙟтр'ѫнса, шѝ афаръ дентр'ѫнса, възѹте шѝ невъзѹте, ден нимика съ зидѣскъ, шѝ ла ивѣлъ съ адѹкъ. ꙟсъ нѹ нѹмай атѫта аджнчимѣ ꙟцелеп'чюнїй сале аѹ врѹть съ факъ, шѝ съ токмѣскъ, че ꙟкъ кѹ немърцинита-й провиденцїе тоате ка съ съ ціе, шѝ оуна кѹ алта ка съ съ пъзѣскъ, ашà де маре ши де бѹнъ ωржн'дѹıалъ аѹ пѹсь, шѝ аѹ ашъзать, кѫт де нѹ ıаръш' пелагѹль цїйнцей сале ар фѝ хотърѫт' шѝ сфѫршитѹль ей а фѝ, с'ар крѣде къ ꙟ вѣчи сѹкцесиве с'ар траце, шѝ ар' стà лѹмѣ.

Яшà даръ ꙟцелепціа, шѝ пѹтерничїа лѹй дѹм(незъѹ) ашъзѫндь шѝ токминдь фїйнцеле, шѝ (лѹкрѹ)риле, шѝ фіре лѣѹ дать, ши пофта ка а(чѣѫ) ꙟтр'ѫнса аѹ съдить; ка пен'тр'ачѣѫ фіеце-(че) зидире, требѹинца ей съ-шї каѹте, шѝ ажѹ(тор)ю съ-шї чаръ оуна дела алта, пентрѹ паза шѝ (цин)ѣрѣ ей. ꙟсъ декѫть тѹтѹрорь алтора, (м)ай вѫртос шѝ май алес ωмѹлѹй, [: ка оунїй че ѫсте май алѣсъ, шѝ май искѹ-

си́тъ зиди́ре, декѫт тóатъ зиди́рѣ, дꙋпре ꙟцерн :] аꙋ ѡрѫн-дꙋи́ть ачѣ пꙋтѣре, ши̇ ꙟ немꙋриторию сꙋ́флетꙋль лꙋ́й аꙋ пꙋ́сь кꙋноцинци, кърїѧ ши̇ ма́ре порꙋ́нкъ аꙋ да́ть, ка̀ ꙟтрꙋ соцї-и́рѣ че съ афлъ, съ съ ціе, ши̇ съ съ пъзѣскъ, ѹнꙋль кꙋ ал-тꙋль ажꙋтѫндь, ши̇ сприжнниндь кꙋ ачѣ́ѧ, че фїеще-кърꙋѧ провиденцїа, ши̇ бꙋнътáтѣ дм҃незъѣ́скъ ѥꙋ дъро́ит', ши̇ л'аꙋ милꙋи́ть; адекъте, чель май тáре, ши̇ май авꙋт, пре чѣ́л' сла́бь, ши̇ май лиѱи́ть; чѣ́л' май ма́ре ши̇ май вѫртóсь, пре чѣ́ль май ми́кь, ши̇ непꙋтни́чос; ши̇ аша̀ ѹрмѫ́ндꙋ-се ла тóате ал'а́лте съ кꙋ́ргъ. ачѣ́ѧ да́ръ а съ фа́че, ши̇ ка ачѣ́лѣ а съ ажꙋта̀, кꙋ́м' ши̇ даторі́е къ ѧсте ѡмꙋлꙋ́й, тóате сф҃нтеле скрип-тꙋ́ри ара́тъ, ꙟва́цъ, ши̇ порꙋн'чѣ́скꙋ, аши́ждерѣ ши̇ полити-чѣ́щиле лѣ́цн ши̇ каншане ачѣ́лѣ дог'матисѣ́скꙋ. ши̇ нꙋ́ нꙋмай чѣ́ле кре(щи)нѣ́щи, че ꙟкъ ши̇ чѣ́ле ѥѳничѣ́щи асѣменѣ ꙟва(цъ), ꙟдѣмиъ, ши̇ силѣ́скꙋ пре тóть ѡмꙋл'; дирѣ́п(т) къ, а фа́че, ши̇ а пъзѝ ачѣ́ѧ, дм҃незъѣ́скꙋ ши̇ фирѣ́скꙋ лꙋ́крꙋ ѧсте. ажꙋ-тóрюль да́ръ ачѣ́ла, че ши̇ даторі́е ѡмꙋлꙋ́й ѥсте де а да̀, ши̇ а адꙋ́че ѹнꙋл алтꙋѧ, де пре пꙋтн́нца, ши̇ авꙋ́тꙋль съꙋ че ва фи̇, ꙟ мꙋ́лте фѣ́люри, ши̇ ки́пꙋри ѥсте ши̇ съ пóате зи́че; пре-кꙋ́мь прен' мꙋ́лте скрипіту́ри, чи́не чнтѣ́ще, саꙋ ва врѣ̀ съ чи-тѣ́скъ, вѣ́де ши̇ ва пꙋтѣ̀ ведѣ̀. ꙟсъ лѫнгъ алте ажꙋтóаре, ачѣ́ѧ май алес ши̇ май де мꙋ́лть фолóсь ѥсте а сꙋ́флетелорь, де врѣ́ме че, кꙋ кѫ́ть май пре дѣсꙋ́пра ѧсте, май алѣ́с, май искꙋси́ть, ши̇ май чин'сти́ть сꙋ́флетꙋль декѫ́ть трꙋ́пꙋль, кꙋ атѫ́та май алѣ́сь ши̇ фолóсꙋл лꙋ́й ѧсте ши̇ май ма́ре, ши̇ май ѡсеби́ть би́неле. дирѣ́пть къ а тóть цїнтóрюль, ши̇ ꙟ трóицъ мъри́ть, слъви́ть, ши прослъви́ть дм҃незъꙋ, аꙋ чин'сти́ть, аꙋ ꙟподоби́ть, ши̇ аꙋ ꙟбогъци́т фи́рѣ ѡменѣ́скꙋлꙋ́й сꙋ́флеть, кꙋ немꙋри́рѣ, кꙋ веч'ничі́ѧ, ши̇ кꙋ ꙟпъръці́ѧ черюрилѡр, ка́рѣ ѥсте феричи́рѣ чѣ̀ адевъра́тъ, бꙋкꙋрі́ѧ, ши̇ дꙋлча́ца (ч)ѣ не-спꙋ́съ, ши̇ некꙋпри́нсъ де вѣ́чн.

Ла ачѣ́стѣ да́ръ тóате мꙋ́лть ѹи́тѫндꙋ-се (ш)и̇ би́не сокоти́ндꙋ-ле, май сꙋ́сь нꙋмеи́тꙋль(!) дꙋмі́(н)ѣлꙋ́й жꙋпан Шер-ба́нь Кан'такозино̀, аꙋ гѫн'дит, ка̀ прен чѣ́л' че милосѫрдꙋль, ши̇ прѣ сф҃нтꙋль дꙋмнезъꙋ прилѣ́жь ѥꙋ дат, кѫт прен' пꙋти́н'ца-й ва фи̇, съ ажꙋ́те пре чѣ́й че требꙋи́нца лор ꙟй силѣ́ще ши̇ не-вóѧ ѡ чѣ́ре, май вѫртѡ́сь па́ртѣ бесѣрича́скъ, ка́рїй сѫ́нть прѣ́ѡщїй. дирѣ́пть ачѣ́ѧ ѥтъ аꙋ сокоти́ть, ши̇ аꙋ алѣ́сь де аꙋ типъри́т де изнóавъ Литꙋргі́йле ꙟ ки́пꙋль че съ вѣ́де, де врѣ́ме чѐ с'аꙋ ши̇ ꙟпꙋцина́ть ачѣ́ле търци ꙟтр'ачѣ́сте врѣ́ми. ши̇ кꙋ тóатъ кїел'тꙋѥла са̀ испръви́ндꙋ-ле, ха́рь (! l. дарь) ле

ꙟпа́рте пре ла сф҃ителе шѝ дм҃незъе́щиле бисѣречи, шѝ кꙋ́й ꙗсте де требꙋ́инцъ дърꙋꙗще, пентрꙋ бꙋ́на поменирѣ лꙋ́й, а пъри́нцилор, а мо́шилорь, стръмо́шилорь, шѝ а то́ть ве́кю шѝ бл҃гор͠щд нѣмꙋлꙋи съꙋ, ден' бꙋ́нъ во́ꙗ сѧ миш'кат шѝ ацѫца́ть; лꙋ́крꙋ кꙋ адевъра́ть бꙋ́нь де лъꙋда́ть, ши де мꙋ́лть мꙋ́лтора фолос. кѣче ача́стъ прѣ сф҃нтъ ка́рте, Литꙋргі́е зи́кь, ка́пꙋль шѝ ꙟчепътꙋ́ра тꙋтꙋро́рь правосла́вничи ай Ръсъри́тꙋлꙋй бесеричѣ́щилѡр кѣрци, шѝ ѡрѫндꙋе́ли ꙗсте; дире́пть къ прені́тр'ачѣстѣ май алѣса, шѝ минꙋна́та та́йн(ъ) а евхаристі́ей съ съвѫрша́ще, ка́рѣ кꙋ дм҃незъе́скꙋль трꙋ́пь ал' дм҃нꙋлꙋй шѝ спъсито́рюлꙋй но́стрꙋ І҃с. Х҃с. не ꙟпреꙋ́нъ, не оуни́ѣще, шѝ вії́цъ де вѣчи не къщи́гъ. а кърꙋꙗ дм҃нꙋ, шѝ дм҃незе́ꙋ фіе сла́въ, шѝ ла́ꙋдъ ꙟ вѣчи де вѣчи ами́нь.

Molitva la pogorărea duhuluĭ sfânt. (Fol. 155b—156a.)

М҃лтвъ (ла погорѫрѣ дх҃ꙋлꙋй сф҃нть).

Дм҃не, дм҃не, че́ла чи не избъве́щи пре но́й де то́атъ съцѣта че зво́аръ ꙟ зи́, избъвѣще-не де то́ть лꙋ́крꙋл' че оум'блъ ꙟтрꙋ ꙟтꙋнѣрекь: прїимѣще жертва чѣ де сѣра а ꙟнълцѣрїй мѫйнилѡрь но́астре, шѝ не ꙟвред'ничѣще съ трѣчемь шѝ мъсꙋ́ра но́пцїй фър де прих҃а́нъ, нефї́индь испити́цн де че́й рѣй. шѝ не избъвѣще пре но́й де то́атъ тꙋрбꙋра́рѣ шѝ фри́ка, ка́рѣ ви́не дела дїа́волꙋль. дърꙋꙗще сꙋ́флетелорь но́астре оуми́ли́нцъ, шѝ гѫндꙋрилорь но́астре пꙋр'та́ре де гри́жъ, де ꙟтреба́рѣ жꙋдекѣцїй та́ле че́й ꙟфрикоша́те шѝ дрѣпте. пътрꙋ́нде кꙋ фри́ка тѧ трꙋпꙋриле но́астре, шѝ ѡмоаръ мъдꙋлѣриле но́астре, чѣлѣ чи сѫнть пре пъмѫнть; ка ꙟтрꙋ ли́нищѣ со́мнꙋлꙋй съ не лꙋминѣмь кꙋ ведѣрѣ жꙋдекѣцилѡр та́ле. депъртѣзъ де ла ни́ѡй то́атъ нълꙋчи́рѣ чѣ некꙋвї́ѡасъ, шѝ по́хта чѣ адꙋкъто́аре де пеи́ре. шѝ не ско́алъ пре но́й ꙟ врѣмѣ де рꙋгъ ꙟтъри́ци ꙟ креди́нцъ, шѝ спори́ндь ꙟтрꙋ порꙋ́нчиле та́ле.

Molitva sf-luĭ Damaschin. (Fol. 187a—187b.)

Моли́тва а чи́нчѣ, а сф҃итꙋлꙋй Іѡа́нь Дамаски́нь.

(Рꙋгъчю́нѣ причещанї́ей).

Стъпѫне, дм҃не, дм҃незѣꙋль но́стрꙋ І҃с. Х҃с. че́ла че ꙟсꙋ́ци ай пꙋтѣре а ертѧ пъка́теле, ка оун бꙋ́нь ши юби́торю де ѡа́-

мени, ꙗртъ-ми чѣле че ам̓ грешит кꙋ щїинца шй кꙋ нещїинца; шй мъ ꙟвред̓ничѣще фър̓ де ѡсѫндъ а мъ ꙟпреꙋнѫ дмнезъѣщилорь, прѣ слъвителорь, шй прѣ кꙋрателѡрь, шй де вїѡцъ фъкътоарелорь таиинилѡр тале; нꙋ спре греꙋтате, ничи спре мꙋнкъ, ничи спре адаѡщерѣ пъкателорь, че спре кꙋръцире шй сфинцире, шй спре логодире вїещїй шй ꙟпъръцїей че ва съ фїе, спре зидь шй ажꙋторю, шй изгонирѣ чѣлор противничи, ꙟтрꙋ пїѧрдерѣ пъкателорь мꙋлте чѣлор мꙋлте. къ тꙋ ещи дмнезъꙋль милїй, шй ал ꙟдꙋрърилор, шй ал̓ юбирїй де ѡамени. шй цїе мърире ꙟнълцъмь деи̓преꙋнъ кꙋ татъль, шй кꙋ дхꙋль сфнть, акꙋмь шй пꙋрꙋрѣ, шй ꙟ вѣчїи вѣчилѡрь. Ꙗминь.

Invățătură către preoți. (202a—202b.)

Ꙟвъцътꙋръ кътръ преѡщи.

Ꙗшнждерѣ шй ѡдъждїиле чѣле ꙟвекитe дѣка нꙋ пꙋтец алѣще нимика дентр̓жиселе, съ ле ꙟгропаци ꙟ ѡлтарю афꙋндь. прекꙋм̓ шй де иконе дѣка съ ꙟвекескь фоарте кꙋм̓ съ ле ꙟгропъм̓ ꙟ лок кꙋрат, авем ꙟвъцътꙋръ ла прав. кап. тпѳ. мъхрꙋмиле чѣле де щерсь, ꙗръ съ фїе кꙋвїѡасе доаѡ, саꙋ г, ка дѣка съ негрѣще оуна съ съ поатъ спъла алта; шй ꙗр съ нꙋ се спѣле дѣвалма кꙋ алте рꙋфе, че ꙟ лок кꙋрат, саꙋ ꙟ апъ кꙋрътоаре, ка нище лꙋкрꙋри оусебите де чѣле де ѡбще.

Ꙗчѣстѣ тоате прекꙋм ведец къ вѫ съ дъ порꙋнкъ аша съ ле пъзици. ꙗръ карїй ден вои преѡщїй вор фаче ꙟтр̓алть кип, шї-и вом афла, оунїй ка ачеѧ бине съ щїе, къ нꙋ нꙋмай маре чертаре вор авѣ дела нои пентрꙋ вина са, че шй де преѡщїе ка нище неаскꙋлтътори съ вор линѱи. ꙗръ чеи аскꙋлтътори шй карїи вор фаче дꙋпъ порꙋнка ачаста а ноастръ, шй кꙋ тѣмере вор слꙋжй лꙋй дꙋмнезъꙋ, шй де чинстѣ лꙋй нꙋ вор фи небъгътори де сѣмъ, ачеѧ де ла нои вор авѣ рꙋгъ, шй блгсвенїе. ꙗръ че ѐ май мꙋлть, дела дмнезъꙋ вор лꙋа платъ, ка нище слꙋци бꙋне, ши крединчоасе; кърꙋѧ ка мълстивꙋлꙋй пърннте пре вои пре тоци въ лъсъм̓ спре ꙟтърире, шй пазъ.

CVI.

1703.

Нóȣль Тестамéнть . . . . . с'аȣ типърйть ꙟ типогрáфїѧ домнѣскъ, ꙟ ѡрáшȣль Бȣкȣрéщилорь . Ла анȣль Мѫнтȣйрїй ,аѱг.

(4⁰, II + 209 foĭ paginate.)

Пáтрȣ сѫнт' рѫȣри день Рáю че .кȣ́ръ,
  Прекȣ́мь гръѧще сфи҃та скриптȣ́ръ.
Пáтрȣ еѵ҃глїй ден' чéрю не тȣнъ,
  Ши ла кредйнцъ пре тóци адȣ́нъ.
Пáтрȣ сѫнть сѣмне тѡ́т' ꙟдойте,
  Шй але цъ̀ржи, фóарте слъвйте.
Кȣ кáре сѣ́мне съ 'нкоронѣзъ,
  Дѡмнȣл Кѡнстандйн', тѡ́т ѡмȣл' крѣзъ.
Че съ нȣмѣще шй Бъсърáбъ,
  Дѣй дм҃нȣль вїáцъ мȣ́лтъ съ анбъ.

Inchinăciune cătră Constantin Basarab Voevod. (Fol. IIa — IIb.)

Прѣ лȣминáтȣлȣй ꙟнълцáтȣлȣй шй бȣ́нȣлȣй кредничѡ́с' дм҃нь, шй ѡблъдȣйтóрю а тóатъ цáра Рȣмѫнѣскъ Їѡ Кѡнстантйнь Басарáбъ воевóдь, плекáте ꙟкинъчȣ́не.

Ꙟтóарче-се пȣ́рȣрѣ магнйтȣль кътръ пóлȣсь*), збóаръ спре ꙟнъл'цйме фóкȣль, плѣкъ-се ꙟ сѫнȣл' пъмѫнтȣлȣй пїáтра, алѣ́ргъ апеле ꙟ брáцеле мърїй, шй ꙟ скȣ́рте кȣвйнте, тóате лȣ́крȣриле кътръ кéндрȣль лóрь съ плѣкъ . Дéчи дáръ де есте ашà, нȣ̀ есте нйчи де кȣ́мь минȣ́не; де врѣ́ме че ачéстȣй дм҃незеéскь Тестамéнть тоате че сѫнт' ꙟ сѫнȣль кредничóсȣлȣй юбитóрюлȣй де х҃с шй крещинéскȣлȣй тѣȣ сȣ́флет', ка ла оу́нь кендрȣ фирéскь алѣ́ргъ; пентрȣ чè, къ прекȣ́мь чѣ́ле сфи҃те съ кȣвйнь сфи҃нцилорь, ши чѣ́ле сфи҃нците сфи҃нцйцилорь, аша шй чѣ́ле крещинéщи крещйнилорь съ кȣвйнь . Мȣ́лте адевърáте крещинéщи ши де дм҃незéȣ плъкȣ́те, шй де сȣ́флете фолоситóаре кърци, дентрȣ але мърїй тáле келтȣѧ́ле спре фо-

*) Notă marginală: бóлдȣл чéрюлȣй.

лóсѹль чéл' де шбщіе с'аѹ дáт'; ꙗрѣ де кѫт' тóате май фолоситóаре де сѹ́флете шѝ мѫнтѹитóаре ꙗсте ачáста а нóѹлѹй Тестамéнт'. Пентрѹ кѣ де врѣме, дѹпѣ кѹ́м' зѝче фериччиітѹл' Пáвел' алт нѹ ꙗсте еѵглїа фѣрѣ нѹ́май пѹтѣрѣ лѹи дмнезѣѹ спре мѫнтѹѝре ла тóт' чéла че крѣде. Прѣтáт' ꙗсте кѹ́м' кѣ декѫт' тóате кѣрциле бесерїчеци, ачáста ꙗсте май фолоситóаре де сѹ́флете ши мѫнтѹитóаре. Де врѣме че еѵглїа ꙗсте сáбїа, кáрѣ бирѹ́ꙗще тóате áрмеле протѝвникѹлѹй, кѹ ачáста кѣлкѣм' тóате рѣлеле, рѣбдѣм' кѹ ꙟдрѣзнѣлѣ чѣле ꙟпротѝвѣ, гонѝриле, тикѣлошїиле, нѣкáзѹриле, ши мóартѣ, асѣмѣнѫндѹ-не чéлѹй, че вѝне с'аѹ вестѝт шѝ мѹлт' пѣтимáшѹлѹй мѫнтѹитóрю. Прен' мѝжлокѹль еѵглїей бирѹ́им' пре Іѹдéй, рѹшинѣмь невѹ́нѣ ꙟцелепчюнѣ неꙟцелéпцилорь ꙟцелéпци ай лѹ́мїй ачéщїа....... Дéчи кѫтѣ плáтѣ сокотéщи, прѣ лѹминáте дмне, сѣ ꙗй дела богáтѹль дѣтѣтóрю шѝ плáтникѹль дмнезѣѹ пéнтрѹ тѵпѣрѝтѹль дмнезеещїй ачéщїа шѝ де сѹ́флете фолоситóарей кѣрци ал' нóѹлѹй Тестамéнть? мáре слáвѣ аѹ лѹáть адевѣрáть, ши чѝнсте немѹритóаре Птоломéѹ ꙟпѣрáтѹль еѵ́петѹлѹй, пентрѹ тѣлмѣчѝрѣ бѝблїей ꙟ лѝмба елїнѣскѣ. Ꙗрѣ мѣрїа тà май мáре чѝнсте ши плáтѣ вей лѹà ꙟ чáстѣ лѹ́ме, шѝ ꙟ чѣ вїитóаре, пентрѹ кѣчи нóѹль ачéста Тестамéнть аль мѫнтѹитóрюлѹи, фїиндь ꙟтрѹ лѝмба чѣ пѣринтѣскѣ тѣлмѣчѝть кѹ але мѣрїи-тáле к(е)лтѹ́але спре чѣ де шбщіе фолосѝнцѣ л'áй мáи тѵпѣрѝть, ши л'аи дáть........ Ал мѣрїи тáле мѝк' шѝ плекáть рѹгѣтѡ́рю. смерѝтѹль ꙟтрѹ Іермонáхи, Анѳїмь Ївирѣнѹль.

Mateiu cap. XVIII, v. 1—14. (Fol. 16a.*)

Єѵаггелїе дела Матѳеи капь ӥі.

1. Ꙟтр'ачéль чáсь сѣ апропїáрѣ ѹчениччїй кѣтрѣ Іс
зикѫнд': оáре чине-й май мáре, ꙟтрѹ ꙟпѣрѣцїа чéрюрилорь?
2. Шѝ кемѫндь Іс оунь копѝль, ꙟль пѹсе ꙟ мѝжлокѹль лорь.
3. Шѝ зисе: адевѣрь грѣескь вóаш: де нѹ вѣ вецй ꙟтоарче,
ши сѣ фѝц' ка копийй, нѹ вец' ꙟтра ꙟтрѹ ꙟпѣрѣцїа чéрюрилорь.
4. Дéч' кáреле сѣ ва смерѝ пре сѝне ка ачéсть копѝль,
ачéла ꙗсте май мáре ꙟтрѹ ꙟпѣрѣцїа чéрюрилорь. 5. Шѝ кáре
арь прїимѝ пре оунь копѝль ка ачéста ꙟ нѹ́меле мїеѹ, пре мѝне

*) cf. 1648, maĭ sus pag. 127.

прїймѣще. 6. Ꙗръ чйне арь сминтѝ пре оунȣль де ачѣщи мйчи,
кáрїи крéдь ꙟтрȣ мйне, май бйне є лȣй сѫ сѫ спѫнзȣре пїѧтра
мóрїи де грȣмáзїй лȣй, ши сѫ сѫ ꙟнѣче ꙟтр'аджнкȣль мѫрїи.
7. Вáй лȣмїй де сминтѣле, кѫ требȣѧще сѫ вїє сминтѣлеле;
ꙟсѫ вай де ѡмȣл' ачéла, прень кáреле вйне сминтѣла. 8. Ꙗръ
де те сминтѣще мѫна тà, сáȣ пичóрȣль тѣȣ, тáє-ле пре ѥле
шѝ лѣпѫдѫ дела тйне; май бйне ѥсте цїє чюнгь сáȣ шкїѡпь
сѫ ꙟтри ꙟ вїáцѫ, декѫть дѡаѡ мѫн' сáȣ дóаѡ пичóаре
авѫнд' сѫ те пȣй ꙟ фóкȣль вѣчникь. 9. Шѝ окюл тѣȣ де
те ва сминтѝ, скóате-ль пре єль, шлйль (! l. шй-ль) лѣпѫдѫ де
ла тйне; май бйне ѥсте цїє кȣ оунь окю сѫ ꙟтри ꙟ вїáцѫ,
декѫть дóи оки авѫнд' сѫ те пȣи ꙟ мáтка фóкȣлȣй. 10. Кѫȣ-
тáци сѫ нȣ хȣлйци пре вр'ȣнȣл' де ачѣщи мйч'; кѫ грѫéскь
воаѡ: кѫ ꙟцерїй лорь ꙟ чéрю, пȣрȣрѣ вѣдь фáца Тáтѫлȣи
мїєȣ чель день чéрюри. 11. Кѫ аȣ венйть фїюль ѡменéскь, сѫ
мѫнтȣѧскѫ пре чéль пїєрдȣ́ть. 12. Чé сѫ пáре вóаѡ? де вор'
фѝ ла оунь ѡмь р҃ де ой, шѝ ва рѫтѫчѝ оуна дентр'ѫнселе,
аȣ нȣ лѫсѫнть (!) пре чѣле ч҃ ши ѳ҃ ꙟ мȣ́нци, каȣтѫ пре чѣ
рѫтѫчйтѫ? 13. Шѝ де се ва тѫмплà сѫ ѡ̀ афле, адевѫрáть
грѫéск' вóаѡ, кѫ сѫ бȣ́кȣрѫ де ачѣѧ май вѫртóсь декѫть
де чѣле ч҃ ши ѳ҃ нерѫтѫчйте. 14. Ꙗшà нȣ ѥсте вóе ꙟнайнтѣ
Тáтѫлȣй вóстрȣ день черюри, ка сѫ пїѫє оунȣль де чѣщи мйчи.

Faptele Apostolilor, cap. XXVIII, v. 1—14. (Fol. 123b—124a.)

Фáптеле апóстолилорь капь. к҃и.

1. Ши скѫпѫндь атȣ́нчѣ аȣ кȣноскȣ́ть кѫ Мелетѝ ѡстрó-
вȣл' сѫ кїамѫ. 2. Ꙗръ варвáрїй фѫчà нȣ̀ фїє чѐ мйлѫ кȣ нѡ́й,
пентрȣ кѫ апринзѫндь фóкь нѣȣ лȣáть пре тóци пре нóй,
пентрȣ плóаѧ че єрà, ши пентрȣ фрйгь. 3. Шѝ адȣнѫндь Пá-
вель мȣлцйме де гѫтéжїй, ши пȣйндь престе фóкь, ѡ вйпере
де кѫлдȣ́рѫ ешйндь, сѫ апȣкѫ де мѫна лȣи. 4. Ꙗръ дѣка
вѫзȣ́рѫ варвáрїй, спѫнзȣрѫндь жигáнїѧ де мѫна лȣ́й, зичà
оунȣль кѫтрѫ алтȣль: кȣ адевѫрáть оучигáшь ѥсте ѡ́мȣль
ачéста, пре кáреле мѫнтȣйндь ден' мáре, жȣдекáта сѫ трѫѥскѫ
н'аȣ лѫсáть. 5. Дéчи єль скȣтȣрѫндь жигáнїѧ ꙟ фóкь, немйкѫ
рѣȣ н'áȣ пѫцйт'. 6. Ꙗръ єи аштептà пре єль ка сѫ сѫ оу́мфле,
аȣ сѫ кáзѫ фѫрѫ вѣсте мóрть, шѝ мȣ́лть єи аштептѫндь шѝ
вѫзѫндь немйкѫ невóе ла єль фѫкѫндȣ-се, пременйндȣ-се зичà,
кѫ є дмнезéȣ єль. 7. Ꙗръ ꙟтрȣ чéѧ че єрà ꙟпрежȣ́рȣль лóкȣлȣй

ачѣлȣѧ, ера сълáшъ але май мáрелȣй ѡстрóвȣлȣй, пре нȣ́ме Пóплїе, каре прїимúндȣ-не пре нóй, трéй зúле кȣ дрáгласте (! 1. драгосте) не ѡспътѣ. 8. Шй фȣ̀ тáтъль лȣй Пóплїе, де фрúгȣри ши де вúнтре фїúндь кȣпрúнсь зъчѣ; кътръ кáреле Пáвел' ꙟтрѫндь шй фъкѫнд' рȣ́гъ, пȣйндь мѫниеле престе ель, л'аȣ виндекáть пре дѫнсȣль. 9. Дéчи ачѣстѣ фъкѫндȣ-се ши чѣѧл'áлци, чѣѧ че авѣ боáле ꙟ ѿстровь мерџѣ шй съ тъмъдȣѧ. 10. Карїй шй кȣ мȣ́лтъ чúнсте нѣȣ чинстúть пре нóй, шй врѫндь а пȣрчѣде нѣȣ грижúть чѣле де трѣбъ. 11. Ѩръ дȣпъ трей лȣни нѣм' порнúть кȣ корáбїѧ, че аȣ ернáть ꙟ ѡстровȣль Ѧлеѯандрїен, кáрѣ ерà ꙟсъмнáть дїѡскȣ́рилорь. 12. Шй немерúндь ла Сиракȣ́сса амь ащептáть зúле трéй. 13. Шй де аколѿ ꙟкȣн'журѫн'дь амь венúть ла Потїѡль. 14. Ѹнде афлѫндь фрáци, нѣм' мън'гъѧть спре ей ка съ ръмѫнéм' зúле шáпте, шй ашà ла Рѫм' амь аѫȣнсь.

CVII.

ca. 1705.

(Ms. bibl. centr. Nr. 18. Codex miscellaneus. 4⁰, 351 paginĭ. Isopie pag. 1—62.)

Ісóпїе сирѣч кáртѣ лȣй Ісóп' ꙟцълептȣл.

Viața luĭ Isop. Povestea cu smochinele. (pag. 1—3.)

Ѧчéста ерà дин Ѧмѡ́рїѧ четáте, дин цáра Фригїи чѣ мáре, ши де нѡрокȣл лȣи аȣ фóсть рѡб; прекȣм скрїе Платѡн, ꙟ картѧ че съ кїáмъ Геѡргїѧ; кȣм де мȣлте ѡри ачѣсте лȣкрȣри нȣ сънт дин ѡбичáюл ѡáменилор, чи дин дáрȣл лȣи дȣмнезъȣ, ка съ с(ъ) педепсѣаскъ, ши съ с(ъ) ꙟцълепсѣаскъ ѡáменїи чеи дрепци кȣ úнима.

Дáт-аȣ ѡáменилор трȣ́пȣл лȣи ꙟн рѡбїе, ши нúче кȣ ачѣѧ нȣ ѧ пȣтȣт стрика слѡбозїѧ сȣфлетȣлȣи . ши къче аȣ ꙟмблат динтр'ȣн лок ꙟнтр'алт лок, тот нȣ л'аȣ пȣтȣт скѡате дин фúрѣ лȣи . дѡаѡ кȣвéнте сънт, кът тѡ́ци ѡáменїи с'аȣ мират де дънсȣл ꙟн вїаца лȣи : къ ера ла кáп аскȣцит, ши ѡкїи ꙟторши, ши насȣл тȣртит, ши дȣплекат ла чаф(ъ), ши бȣ́зъле ръстȣрнáте, ши ръсфрънте, ши негрȣ, ши бȣрсȣкос, ши ла трȣп кѡк(о)шат ши стръмбȣ, ши пичоáреле стръмбе, ши ꙟтѡарте.

шн ȣн лȣкрȣ єра ман рън ла дънсȣл, фїинд зъбавник ла лим-
бъ, ши ла граю нетокмит. де ачѣстѣ тѡатє аȣ фъкȣт прє
Ісѡп рѡб. ши марє лȣкрȣ єра: авънд єл оун трȣп ка ачѣла не-
кȣвїѡс, ши а скъпа дин мрєжиле рѡбїєн. ꙟнсє єл аша єра ла
трȣп, прекȣм ам зис май сȣс; ꙗр де сȣфлєтȣл лȣи, ши де фирѣ
лȣи єра фѡартє ѡм бȣн ши дрєпт, ши фєчор де ѡамєни
дрєпцн. ши ꙟтрȣ тѡатє гъндȣрил(є) ши ꙟнтребърилє єра гата
ла ръспȣнсь, ка ȣн ѡм че нȣ єра де нічє ѡ трѣаб(ъ) ꙟ касъ.
ши дѣка аȣ ажȣнсȣ єл ла стъпъи, кȣ тѡат(ъ) инима с'аȣ апȣ-
кат де лȣкрȣ. ши с'аȣ дȣс стъп(ъ)нȣ-съȣ ла грєдинъ съ-ш
ваз(ъ) лȣкрȣл грєдинїи; ꙗр ȣн съпътѡрю аȣ кȣлєс смокинє
де чѣлє бȣнє, ши лє дȣсє поклон ла стъп(ъ)нȣ-съȣ, ши-и плъкȣ
фръмсѣца ачєлѡр пѡамє ши зисє лȣи Гатапод, къ аша-и єра
нȣмєлє ачєлȣи фєчор, съ лє аскȣнзъ ꙟн касъ, пън ва вєни єл
де ла бає. ꙗр Ісѡп пєнтрȣ ѡ трѣабъ че авȣсѣсє, ꙟнтръ ꙟн
касъ; ꙗр Ѧгатапод афлъндȣ-ш прилєж кътръ ѡ сѡцїє а лȣи,
зисє: де цї-є вѡѧ, блъм ши съ не сътȣръм де смѡкинє, ꙗр де
ва ꙟнтрєба стъп(ъ)нȣл де смѡкинє, ишн вѡм мъртȣрисй
амъндѡи, кȣм къ аȣ ꙟнтрат Ісѡп ꙟ касъ ши аȣ мънкат
смѡкинєл(є) фȣриш; май вѫртос къч аȣ ꙟнтрат єл ꙟ касъ ншн
вом пȣтѣ адаѡџє мȣлтє мєнчȣнн, ши нȣ ва пȣтѣ оунȣл кȣ
дон, ши фър де мъртȣрїє нȣ ва пȣтѣ гръй. ши мънкаръ смѡ-
кинєл(є) тоатє, ши ръдѣ ши зичѣ: ѡ ван де де (!) тинє блє-
стєматє Ісоапє. ши дѣка аȣ венит стъп(ъ)нȣ-съȣ дела бає,
черш смѡкинєл(є); ꙗр єи пъръръ прє Ісѡп, кȣм къ єл аȣ мън-
кат смѡкинєл(є). єл кȣ мънїє зисє, съ кїѧмє прє Ісѡп, шї-и
зисє: спȣнєм прѡклєтє, къчє ай ꙟнтрат ꙟн къмаръ, ши ай
мънкат смѡкинєлє? ꙗръ Ісѡп лȣзїѧ ши нȣ пȣтѣ гръй нічє
ꙟнтр'ȣн кип пєнтрȣ зъбава лимбїн, ши врѣ съ-л батъ пєн-
трȣ къ пъръшъ-и ста де фац(ъ), ши пъръѧ тарє асȣпра лȣи.
ꙗръ Ісѡп аȣ къзȣт ꙟ џєнȣнкє ꙟнаннтѣ лȣи, ши с'аȣ рȣгат
съ ꙟгъдȣѧскъ стъп(ъ)нȣ-съȣ пȣцинтєл. шй аȣ алєргат, ши
аȣ адȣс апъ калд(ъ), ши аȣ бъȣт ꙟтъю єл; ши аȣ бъгат
дѣџєтȣл ꙟ гȣръ, ши аȣ бѡрът нȣмай апъ гоалъ, къ нȣ
мънкасъ. шй съ рȣга ши челор че-л пъръѧ, съ факъ ши єи
аша, пєнтрȣ ка съ с(ъ) вадѣскъ чинє аȣ мънкат смѡкинєлє.
ꙗръ стъпънȣл лор съ мира де ачѣѧ; ши зисє ши челора-
л'алци съ факъ ши єи аша. ꙗръ єи лȣар(ъ) съ бѣ апъ де чѣ
калдъ, ши н'аȣ апȣкат съ ꙟгиц(є) апъ, чи аȣ върсат смѡки-
нєл(є) ꙟтрєџи. дєчи дѣка съ вадиръ кȣм къ ачєи дон мън-
касє смѡкинєл(є), аȣ порȣнчит стъп(ъ)нȣл лор съ-и баатъ (!)

деспѡѧц. ши аȣ възȣт тоц, прекȣм съ спȣ́не къ, чи́не са́пъ грѡа́па алтȣѧ, ка́де ꙟитр'ънса.

Omul necurios. (pag. 20—21.)

Ѯант зи́се ꙗтъ афлъндȣ прилеж съ батъ пре Їсѡп. ши ꙗр ꙟн зи́се: ро́бȣле дѣка̀ фъкȣш пъ прнѧ́тенїи мїе́н нескѡди-то́ри, дȣ-те де-м адȣ ѡм нескодито́рю. а доѡа зѝ аȣ ме́рсъ Їсѡп ꙟ търгъ, ши къȣтъ ꙟкѡа́че ши ꙟколѣ, ꙟпрежȣ́рȣл търгȣлȣи, шѝ възȣ̀ пре ȣн ѡм църан шъзънд сънгȣр, фър де лȣкрȣ, ꙟтр'ȣн лок де атъта врѣме сънгȣр. шѝ съ апропїе Їсѡп де дънсȣл ши-и зи́се, ка ȣнȣи ѡм прост: те кїѧ́мъ стъп(ъ)нȣл съ прънзъщи кȣ дънсȣл. ꙗр църа́нȣл мѣрсе не-нескѡдито́рю, фїинд ѡм прост; шѝ ꙟтръ ꙟ ка́съ, шѝ шъзȣ̀ ла ма́съ некїемат, кȣ ꙟбръкъме́нте църънещи ка́ре авѣ. Ѯант зи́се кътръ Їсѡп: чи́ие ꙗсте аче́ста? Їсѡп зи́се: ѡм нескѡди-то́рю. Ѯант шоптѝ ла оуре́киле жȣп(ъ)нѣсей, ши-и зи́се, съ нȣ̀ се мъ́нїе де че-н ва гръй, къ вою съ фак съ бат пре Їсѡп кȣ ви́нъ; шѝ зи́се Ѯант жȣп(ъ)нѣсеи: баагъ апъ ꙟ легин ши ме́рщи де спа́лъ пичоа́реле ѡаспелȣи. църа́нȣл зи́се: би́не вен фа́че жȣп(ъ)не, къ де астъ-ва́ръ нȣ мї-ам спълат пичѡарел(е). дȣп'ачѣѧ аȣ пȣс ма́съ, ши аȣ ꙟчепȣт а мънка̀. църа́нȣл ꙟкъ аȣ ꙟчепȣт а мънка̀ фър де кȣци́те, ши неꙟбїѧт, тѡт де ѡ парте. маи пре оурмъ аȣ пȣс ꙟ ма́съ плъчи́нте, шѝ аȣ зи́с Ѯант, съ кїѧ́ме плъчинта́рюл съ-л батъ, къ аȣ фъкȣт плъчи́нтеле рѣ́ле; ꙗр плъчи́нтеле ера̀ бȣ́не, нȣмаи чи врѣ съ ваꙁъ че ва зи́че църа́нȣл. ел зи́се: ба́те-л жȣп(ъ)не, къ аȣ фъ-кȣт плъчи́нтеле сȣ́пцири, съ ле фа́къ маи гроас(е). ши аȣ ꙟче-пȣт църа́нȣл а ле глѡмозѝ ꙟн мъ́ни ши а ле мънка̀. ши ꙗр аȣ зи́с Ѯант, съ фа́къ .слȣ́щиле афа́ръ фок ма́ре, ши съ де-споа́е жȣп(ъ)нѣса ши съ ѡ баще ꙟн фок съ ѡ арзъ; църа-нȣл аȣ зи́с лȣи Ѯант: мъ рѡг дȣмн-та́ле жȣп(ъ)не, ащѣптъ съ мъ дȣк ши еȣ, съ-м адȣк мȣѧ́рѣ, ши съ ле арзи пре амъндѡ́аѡ, къ аша̀ ли се ка́де.

Fabulile luĭ Isop.

Тълкȣры але лȣи Ісоп.

Fabula 1. (pag. 46.)

Ле́ȣл . мъга́рюл . вȣлпѣ . глава а҃.

Ле́ȣл, мъга́рюл ши вȣлпѣ, съ ꙟсѡци́ръ тѡци ꙟпреȣн(ъ). дѣчїи еши́ръ ла вънат, ши принсеръ вънат мȣлтȣ . ши зи́се леȣл мъга́рюлȣи, ка с(ъ) ꙟпарцъ вънатȣл; ꙗр мъга́рюл апȣ́къ, ши ꙟпърци̇́ вънатȣл, ши фъкȣ г҃ пърци тѡкма . ши зи́се съ-ш ѧ че-и ва плъчѣ фїе-те ка́реле дин еи . ꙗр ле́ȣл възȣ̀ ача́ста ши съ мънїе, ши лѡви́ пре мъга́рю ши-л оучи́се . ши зи́се вȣ́лпеи : пас да́ръ де ꙟпарци тȣ̀ . ши апȣ́къ вȣлпѣ, ши ачѣле г҃ пърци лѣȣ фъкȣт тѡате ѡ парте, нȣ́маи че-ш лъсъ еи пȣцини лȣкрȣ ѡа́ре-чѐ . ши зи́се леȣл : жȣп(ъ)нѣасъ вȣ́лпе! чине тѣȣ ꙟвъцат съ фа́чи ашà, ши съ̀ ꙟпа́рци ашà дрепт? ꙗр вȣлпѣ зи́се : ръȣтатѣ мъга́рюлȣи м'аȣ ꙟвъцат . ача́стъ пилд(ъ) ꙟкипȣѧще, кȣм съ ꙟцълепце́скъ ѡаменїи, кънд вăд пре алци ѡа́мени петрекънд невѡ́е.

Fabula 6. (pag. 49.)

Кърбȣна́рюл ши пънза́рюл . кап . ѕ҃.

Оу҆н кърбȣна́рю ѡа́ре ка́реле, и се прилежи де ма́съ ꙟтр'ѡ нѡапте ꙟ ка́са оунȣи пънза́рю, ши съ рȣгà пънза́рюлȣи съ-л ла́се съ шаазъ(!) кȣ дънсȣл ꙟ ка́съ; ꙗр пънза́рюл и зи́се : кȣм вѡ́ю пȣтѣ еȣ съ лъкȣе́скъ кȣ ти́не ꙟнтрȣ ѡ ка́съ? пентрȣ чѐ, къ че вѡ́ю еȣ ꙟнълби̇́ тȣ вен негри̇́ . ача́стъ пилд(ъ) ꙟкипȣѧще, къ фїе-че ѡм ѡри кȣ чѐ фѣлю де мещешȣг, де нȣ вор фи тот де ȣн фѣлю, нȣ вор пȣтѧ тръи̇́ ꙟнтр'ȣн лок.

Fabula 25. (pag. 61—62.)

Вȣлпѣ ши манмȣца . кап . ке҃.

Ѻдънъѡ́ръ съ стръисѣсе ла ȣн лѡк тѡате добитоа́чел(е), ши га́денел(е), ши фїѧ́ръле . ши̇̀ аȣ фъкȣт манмȣца ȣн жѡк ши аȣ жȣгат(!) кът ле плекȣ̀ тȣтȣрор . ши̇̀ ле плекȣ̀ кът ѡ юби́ръ, ши ѡ ръдика́ръ съ ле фїе ꙟпърат . ꙗръ вȣлпѣ ѡ

ръпцій фѡарте, шї-и аратъ ѡ фъръмъ де карне ꙟтр'ѡ кꙋрсъ, шї-н зисе: ꙗтъ ам гъсит ачастъ мънкаре, шй н'ам ꙟдръзнит съ ѡ мъинънкь пън нꙋ ци-ѡ вѡю арътà цїе, пентрꙋ кѣче ешн ꙟпърат; дечи акꙋм мерџи ши ѡ ꙟ. ꙗръ маимꙋца аꙋ сърит де аꙋ апꙋкат фъръма де карне, ши с'аꙋ принсь ꙟ кꙋрсъ, ши ꙟчепꙋ а ръпцій спре вꙋлпе. ꙗръ вꙋлпѣ зисе: ѡ жꙋп(ъ)нѣсъ маимꙋцъ, даръ ачаст(ъ) небꙋнїе аи фѡст авꙋт тꙋ, шй ꙟкъ врѣи съ фїи ꙟпърат престе фїѧръ, ши дѡбитѡаче, ши пасери? ачаста пилд(ъ) ꙟкипꙋѧще, пре чеѧ че нꙋ кѡскꙋ (! l. кꙋноскꙋ) ꙟтѣю нич сфътꙋескь кънд съ апꙋкъ де нище лꙋкрꙋри мари ка ачѣлѧ, ши апѡи ꙟ невѡе маре кад, ши ꙟ маре бечизничїе.

CVIII.

ca. 1705.

(Ms. bibl. centr. No. 18, pag. 173 – 240.)

Вїѧца ши минꙋниле сф҃нтꙋлꙋи ши прѣ кꙋвїѡсꙋлꙋи пъринтелꙋи нострꙋ Савва.

(pag. 225 — 227.)

Ꙟ времиле ачѣлѧ съ факꙋ пре ла сателе че сънт ꙟнпрежꙋрꙋл Іерꙋсалимꙋлꙋи фоамете маре ши моарте де чюмъ. ши кът маи тречà врѣмѧ, атътà маи кꙋмплит съ адъѡцѧ ръѡтатѧ, ши пентрꙋ ачѣѧ мꙋлте касе с'аꙋ пꙋстїит. ꙗр ꙟнпъратꙋл кꙋ свѣтничїи лꙋи, пентрꙋ ка съ нꙋ фїе паг(ꙋ)бъ де ѡбще, аꙋ пѡрꙋнчит зикънд: кънд вор' мꙋри ѡаменїи динтр'ꙋн сат, съ плътѣаскъ харачюл мѡрцилѡр ѡаменїи чеи вїи. де ачастъ тѡкмѣлъ фъръ милъ ши фъръ лѣџе, аꙋзинд ачел милосьрд Сава, съ дꙋсе ꙗр ла ꙟпъратꙋл, спꙋиндꙋ-и де ачѣле лꙋкрꙋри че ам зис. ши зикъндꙋ-и къ ачаста ꙗсте кꙋ тѡтꙋл де пенре съравилѡр, ши ачаста нꙋ ꙗсте вре ѡ добьндъ ꙟнпъръцїеи, чи маре пагꙋбъ ши пенре десьвършит(ъ); пентрꙋ къ ꙗсте кꙋ тотꙋл фър дрептате, адекъ къци вор скъпа де ачѣсте в҃ кꙋмплите ръѡтъц, моартѧ ши чюма, ши апои ꙗр съ-и некъжаскъ стъпънїи, ка сь плътѣскь ши харач фъръ дрептате. ачѣстѧ зикънд Сава кꙋ мꙋлте рꙋгъчюни кътръ ꙟнпъратꙋл, ка съ с(ъ) стриче [ачѣ] фъръ лѣџе тѡкмѣлъ. ши авънд ел пре сфънтꙋл ꙟнтрꙋ евлавїе, врѣ съ-и факъ пре

воѐ. ꙗр чел че нȣ ювѣще бинелє ꙗрѫ фъкȣ̀ сминтѣлъ; къ фїинд ачїи дє фацъ ȣн бѡꙗрю марє дин свѣтинчїи ꙟпъръ-тещи, анȣ̈мє Марии, кареле аȣ ѡприт ꙃикънд ачѣстѧ: къ май мȣлци дин ѡаменїи Палистинїи сънт, ꙟпърате, Несто-рїани; чи нȣ съ каде съ лє фач ȣн бинє ка ачѣста. атȣнчи сфнтȣл ꙟи ꙃисє ачелȣѧ кȣ скърбѫ: тачи, нȣ аццца пре ꙟпъра-тȣл кȣ лȣпта чѣ дє демȣлт, ши съ те къещи дє ачѣсте кȣвинтє чє аи грънт; ꙗр дє нȣ̀, пестѐ пȣцинъ врѣмє ва перѝ нȣмелє тъȣ, ши тоатъ славà тà съ ва трѣче. ꙗр Марин ръ-масє ꙟитрȣ виклешȣгȣл сьȣ, несокотинд нимика ꙟнвъцътȣра ачастà. ши лъꙟнд (!) сфнтȣл дє ла ꙟнпъратȣл ꙟи дар алтъ мїє дє галбєни, с'аȣ дȣс ла Палистина; ꙗр ачел фър дє дрєп-татє сфат ръмасє аша неꙟндрептат. атȣнчѧ пън че аȣ мȣ-рит ꙟнпъратȣл Ѧнастасїє, ши с(ъ) пȣс(є) ꙟнпърат Іȣстин, кътръ карелє аȣ тримис скрисори, дȣмнеꙃеескȣл Сава, ши аȣ май ꙟндрептат лȣкрȣл къте чева; ꙗр Іȣстїѧн кȣ тотȣл аȣ ꙟидрептат ачаста. ши дȣпрє ачѣѧ тикълосȣл Марин аȣ пъ-тимит пестє пȣцинє ꙃилє [тоатє] къте ѧȣ пророчит сфнтȣл. къ фъкъндȣ́-се ръꙃмирицъ ꙟи четатє, фȣ дє жаф тоатъ авѣ-рѧ лȣи, ши касел(є) лȣи лє арсеръ, ши пȣцин скъпъ дѐ нȣ-и тъѧръ капȣл. атȣнчѧ кȣноскȣ єл пророчїѧ сфнтȣлȣи.

CIX.

ca. 1705.

(Ms. mixt. bibl. centr. No. 18, pag. 104 şi 144.)

Glosar de plante slavono-român.

Glosar de erburĭ. (pag. 104.)

Лиѯѡн. аичѣ скрїем єрбилє, слѡвенѣще ѿвѣтом.

Блекот : кȣкȣтъ
Бȣквисца : крестецел, подбѣл, брȣстȣр
Подрожник : пътлаџинъ, спѡ-риш, троскот
Чемерица : стеригоаѥ. сирѣч : ꙗрбъ дє мȣнтє.
Ѕаєчаѥ капȣста : ꙗрба грасъ
Папѡрос : папѡръ, шѡвар.
Млегѡ : сȣсаю
Расходник : ѡкюл боȣлȣи
Ѡсєт : ꙗрбъ ꙟгимпоасє, ꙟ ки-пȣл пъл(ъ)миден.

Вълче́цъ : пълъми́дъ, ꙗрбъ ꙟгимпоа́съ.
Барвинок : мернишор.

Рȣмен : мȣшъцел.
Пра́хи : оурзи́чи.

Иглица : мътȣра, саȣ ꙗрбъ дин каре фак мътȣри, пелинин.
Ѡсет вла́скїй : скаю рȣм(ъ)ческȣ, воиническȣ.
Слюз : налбъ.
Слѣз : налбъ ма́ре.
Ѡма́нъ : ꙗрбъ ма́ре.
Ситѡ́вїе : цепериг.
Мазма : ма́зъре.
Гȣб диви : митърчи.
Ѕелени́чїе бȣкъ : полѣ́й, воешницъ саȣ измъ брощѣскъ.
Червениц : ꙗрбъ рȣменѣ́лъ.
Рѣпек : скаю, саȣ брȣ́стȣр.
Колȣва : бѡбȣл.
Гȣ́сѧ нога : пичорȣл гъщїи, талпа гъщїи.

Ст'вѡ́лїе : бѡзїȣл.
Сланȣток : нъхȣт.
Рожа : трандафир.
Ри́пи : напи.
Мȣшкато́вна какна : нȣкшѡаръ.
Синап, горошишиȣ : мȣщарю.
Крѡ́кос : шѡфран.
Лȣкчервенец : чѣапа.
Капȣ́ста или крамби : варзъ.
Кодимента : пътрънже́ю.
Бритка : ръди́ке.
Кѡпър : мъра́рю.
Лѣща : линте.
Лȣкъ, чеснок : оустȣрѡ́ю.
Цъбȣлѣ : чапъ.
Кѡмбе́ста : сфе́кле.

Glosar de pomĭ. (pag. 144.)

Ѕдес пишем древеса̀.

Ꙗсе́нъ : фра́сенȣл.
Перестȣп : виц(ъ) албъ.
Черемка : сорбȣ.
Глȣд : пъдȣчел.
Шипшина : мъчеш.
Ива : дин нѣ́мȣл ъкитеи.
Брȣсвили́на : салбъ моа́ле.
Ємѣ́ло : въскъ ден копачи.
Свѧди́на : сънцер.
Берести́на : ȣ́лмȣл.
Березина : местѣакън.
Ꙗвѡръ. репи́на : палтини.
Оуриши́на. пѣсцѣ : аниинȣл.

Пивга : гȣтъю.
Водный кривá'никъ : кри́н де [апъ.
Броскви́на : пїѧрсекȣл.
Смерчин : браад кȣ ръшинъ.
Черни́чїе : прȣн сълбатек, саȣ порȣмбъ че фаче порȣмбе марн.
Ꙗгодичїе : дȣд дин ка́ре съ хрънескъ гъндачїи, ка́рии фак мъта́са.
Ꙗблон : лемнȣл мърȣлȣи.
Слѣме : гриндъ.
Іѡрѣхов : катаста́ни (!)
Варȣх глав : кȣкȣтъ.

Ѡрѣхїн : нꙋ́чїи.
Изборное ке́дра : скѣндꙋри де [ке́дрꙋ.
Нѡсило : пъргїе.
Прꙋта : нꙋѧ̀.
Плюска заѡрѣх : гъѡчн де [нꙋ́чи.
Репини : де палтин.
Берва : салчїѧ.
Стꙋракинн : плоп сълбатек.
Слива : прꙋнꙋл.
Дрѣика : корнꙋл.
Клен : жꙋга́стрꙋ.
Лнпа : теюл.
Скнба лнпа : фъшїе де те́ю.
Части́на : пъдꙋрѣ дѣась.
Ча́щъ : пъдꙋре.
Грꙋшан : пърꙋл.
Грꙋ́шн : пѣре.
Фѵскъ : фа́гꙋл [пи́ѯъ : фагꙋл].
Теревеноъ : маслин сълбатек.
Дꙋб желꙋ́дѧ : кѡпачюл стежар.
Идѣж зеѱѵ́ръ (! l. зефѵръ) дꙋшнт, та́мѡ н щꙋ́рове поют : оунде сꙋ́флъ аꙋстрꙋ, акѡл(о) шн греѡрїн кънтъ.
Хрисант : флѡаре де аꙋр.
Папир : хъртїе.
Хлѣмис : епънцѣ.
Ѧщер : шопърлъ.

De altă mână:

Глѣнъ : сѡк саꙋ мъдꙋхъ де [лемн.
Сꙋсѣ : сек, ꙋскат.
Сыро : вѣрде.

CX.

1705.

Анѳоло́гїон. адекъ фло́арѣ кꙋви́нтелѡр’.... Ѫ сфнта епископі́е а Рѫмникꙋлꙋй. Ла анꙋль дела зиди́рѣ лꙋмїй ҂зсгї.

(Folio, Esemplarul Academieĭ Române necomplect, 402 foĭ paginate.)

Septemvrie 14. Inălţarea cruceĭ. (Fol. 28b—29a.)

Лꙋ́на лꙋй Септе́мврїе дї.

Ѫтр’ача́стъ лꙋ́нъ ѫ дї зи́ле, а то́атъ лꙋ́мѣ ѫнълца́ре а чинсти́тей ши́ де вї́аць фъкъто́аре крꙋ́чи.

Кѡнстандин чель ма́ре ши́ ѫтжюл’ ѫпъра́ть крещи́нилѡ́р, авѣ̀ ѡаре-кѫндь ръзбо́ю [прекꙋ́мь зи́кь оунїй день исторі́ч‘] ла Рѫмь ѫ потри́ва лꙋй Магне́нтїе, пѫнъ а нꙋ лꙋа̀ ѫпъръці́ѧ; ѩръ алцїй зи́кь, ла̀ апа Дꙋ́нърїн, асꙋ́пра Ски́ѳинлѡрь. дечи възѫ́ндь мꙋл’ци́мѣ ѫпотри́вничилѡ́р, къ ера̀ май мꙋ́лтъ декѫ́ть ѡастѣ лꙋй, ера̀ кꙋпри́нсь де фри́къ ши кꙋ мира́ре. ши́ афлѫ́ндꙋ-се ель ѫтр’ачѣ̀ рѫндꙋѫ́лъ кꙋ сꙋ́флетꙋл’, и сѣꙋ аръта́ть ѫтр’амїазъ-зи́, ки́пꙋль крꙋ́чїй кꙋ стѣле пе че́рю ши сло́ве

ꙟпрежꙋ́рꙋль крꙋ́чїй рѫмленѣ́щи, ка́ре шѝ ачѣ́ла єра̀ ꙟкипꙋ́йте кꙋ стѣ́ле шѝ зичѣ: ꙟтрꙋ ача́ста бирꙋ́ѧще. дѣ́чи фъкѫ́нд' нꙋ-ма́й декѫ́т' ѡ крꙋ́че де ла́ꙋр', дꙋ́пъ кипꙋ́л' чѣ́ї-й съ аръта́се шѝ порꙋнчи́нд' съ мѣ́ргъ ача́ста ꙟнаи́нтѣ ѡщилѡ́рь са́ле, с'аꙋ̀ ло-ви́ть кꙋ връжма́шїй, де аꙋ да́т' ръзбо́ю; ши атѫ́та съ спо-ри́ръ, кѫ́ть чѣ́й ма́и мꙋ́л'ци деньтр'ачѣ́ѧ аꙋ пери́ть, шѝ ал'-цїй аꙋ фꙋџи́т'. деньтр'ача́ста, гѫнди́ндь ꙟтрꙋ си́неш' де пꙋ-тѣ́рѧ чѣ́лꙋй че с'аꙋ̀ рѫстигни́т' ꙟтр'ѫ̑нса, ши крезѫ́ндь къ ачѣ́ста ѥсте си́нгꙋрь адевъра́ть дѫмнезе́ꙋ, шѝ ꙟтъри́ндꙋ-се ꙟ-тр'ѫ̑нсꙋль кꙋ ботѣ́зꙋль, ꙟпреꙋ́нъ кꙋ ма́йкъ-са, ѡ тримѝсе ла Їерꙋсали́мь ка съ гъсѣ́скъ крꙋ́чѣ лꙋ́й Хс. пре ка́рѣ ѡ аꙋ афла́ть аскꙋ́нсъ ꙟпреꙋ́нъ кꙋ чѣ́лѣ-л'а́лте крꙋ́чи, ка́ре с'аꙋ ръ-стигни́т тѫлха́рїй; шѝ нꙋ̀ нꙋма́й крꙋ́чиле че шѝ пиро́анеле аꙋ афла́ть. дѣ́чи нещїꙋ́ндь ꙟпъръте́аса шѝ мирѫ́ндꙋ-се ка́ре съ фїе фо́ст' крꙋ́чѣ лꙋ́й Хс, арътъ-се кꙋ миннꙋ́ни, че аꙋ фъкꙋ́ть ла ѡ фъмѣ́е въдꙋ́въ мо́артъ, ка́рѣ атингѫ́ндꙋ-се де крꙋ́че с'аꙋ скꙋ-ла́т', неарътѫ́ндь чѣлѣ-л'ал'те доа́ѡ крꙋ́чи але тѫлха́рилѡрь ни́чи оу́нь се́мнь де миннꙋ́ни. ла ка́рѣ крꙋ́че с'аꙋ ꙟкина́ть ꙟпъ-ръте́аса ши ѡ аꙋ съръта́ть, ꙟпреꙋ́нъ кꙋ̀ то́атъ боерѝмѣ. шѝ непꙋтѫ́ндь ꙟкъпѣ́ тоть норо́дꙋль съ съ ꙟки́не, рꙋга́тꙋ-с'аꙋ ка съ ѡ ва́зъ мъка́ръ. атꙋ́нчѣ с'аꙋ сꙋи́т' феричи́тꙋль патрї-а́рхь аль Їерꙋсали́мꙋлꙋй, шѝ ѡ аꙋ ꙟнълцат десꙋ́пра амвонꙋлꙋй, ши възѫ́ндꙋ-ѡ норо́дꙋль аꙋ ꙟчепꙋ́ть а стрига̀: Гдси поми́лꙋй. шѝ де атꙋ́нчѣ, аꙋ ꙟчепꙋ́ть а съ цинѣ̀ пра́зникꙋл' ꙟнълцъ́рїй чинти́тей (! l. чинсти—) крꙋ́чи. кꙋ пꙋтѣ́рѣ чинсти́тей тале крꙋ́чи Хсе, Дмнезе́ꙋле, милꙋ́ѧще-не пре но́й. А́ми́нь.

Aprilie 25. Sf. Evanghelist Marcu. (Fol. 301a—301a.)

Лꙋ́на лꙋ́й А́прїлле.

Ꙟтр'ача́стъ лꙋ́нъ, ꙟ ке де зи́ле. поменирѣ сфнтꙋлꙋи А́пстоль, шѝ Єѵглисть Ма́рко.

Бести́тꙋль А́пстолꙋл' Ма́рко, аꙋ пропоеведꙋи́т' пре Хс ꙟ то́ть Єги́петꙋл' шѝ Лївї́ѧ, шѝ Варварї́ѧ шѝ ꙟ Пента́поли, ꙟ зи́леле лꙋ́й Тїве́рїе кеса́рюль, шѝ аꙋ скри́сь шѝ Єѵглїѧ са̀, тѫлкꙋи́ндь Апо́столꙋль Пе́трь; шѝ мергѫ́ндь ꙟ Кѵри́нн а Пентапо́лей, аꙋ фъкꙋ́ть мꙋ́лте миннꙋ́ни. дѣчї́ѧ с'аꙋ дꙋ́сь ꙟ А́леѯандрї́ѧ чѣ деспре Фа́ронь, шѝ де аколѡ̀ ла Пента́поли, фъкѫ́ндь петꙋ-ти́нденѣ миннꙋ́ни, шѝ ꙟподоби́ндь бесѣ́ричиле лꙋ́й Хс, кꙋ хїротонїй де епскопи, ши де ал'а́лци клири́чи. дꙋ́пъ ачѣ́ѧ мер-

гѫнд̀ ꙗръши ла Ꙗлеѯандріа, шѝ афлѫндь пре ѡаре-карїи фраци ла маре ла Вȣколїй, петречѣ кȣ̃ дѫншїй, бине вестиндь ши проповедȣинд̀ кȣвѫнтȣл̀ лȣй д̃мнезеȣ; оунде мергѫнд̀ кътръ дѫнсȣль ꙟкинъторїй ѝдолилѡрь, ши несȣферииндь а ведѣ спориндȣ-се кредница ꙟ х̃с, ꙟл̀ легаръ кȣ ѡрѣнгȣри, шѝ ꙟль тѫржа̀, ши къзѫн̀дȣ-й карнѣ пре пїетри съ дъръма̀, шѝ сѫнџеле съȣ рȣшїа пъмѫнтȣль. дечи бъгѫндȣ-ль ꙟ темницъ, и съ аръть Д̃мнȣль, спȣиндȣ-й май наинте слава че врѣ съ-ль прїимѣскъ; ши ла зїѡ ꙗръшь легѫндȣ-ль, ꙟль тѫрѫръ пе оулицъ. шѝ аша̀ дърѫмѫндȣ-се шѝ рȣмпѫндȣ-се де пїетри, ш'аȣ дать сȣфлетȣл̀ ла д̃мнезеȣ. кȣ але лȣй с̃фнте рȣџи д̃мне, милȣѫще-не ши не спъсѣще. Ꙗминь.

CXI.

1710.

(2 vol. 8⁰, LXXI, X, 365; X, 402, CVII pagini.)

Хроникȣл Романо-Молдо-Влахилор алкътȣит де домнȣл Молдавїей Димитрїе Кантемир. ла анїи 1710; ...... Ꙗшїи ꙟн тѵпографїа с. митрополїй 1835.

Cap. XIII: Izvorul basmuluĭ despre originea Românilor. (vol. I, pag. 150—159.)

Кап XIII.

Аратъ-съ дин че нзвор с'аȣ скȣрс пищѣлница ачещїй пȣтȣроасе басне (кȣм къ Ромѫнїи с'ар траџе дин темницеле Рѡмей).

Ꙟн че кип лимпеде апа изворȣлȣй, дин кȣрџерѣ са ꙟн пищѣлницъ, ши ꙟн бълцй стътътоаре оприндȣ-съ, съ стрикъ ши грѣ пȣтоаре де глоад саȣ де алт мирос неплъкȣт слобоаде, ашѣ повѣстѣ а ȣней адевърате исторїй ꙟн ȣрекнле ши гȣриле а ȣнор бъснȣиторй къзѫнд, ꙟн пȣтоасе ши грозаве бложитȣрй съ префаче; ꙗръ прекȣм мȣлцй ка ачѣщѣ прин май тоате вакȣриле съ съ фїе тѫмплат, ши кȣ а лор блъстъмѫцїе, кѫтъ тȣлбȣраре ши стрикъчюне съ фїе адȣкѫд (! l. —кѫнд) исторїей адевърате, фрȣмос не аратъ Кор-

нилїе Агрипа, картѣ пентрȣ дешертарѣ щїинцилор, кап пентрȣ историе, дин карїи ши ка карїй съ фїе фост ши Симїон ачеста, дин кȣвинтеле, кареле акмȣш де фацъ ле вом адȣче, фъръ пренȣс съ ва кȣноаще. ꙟнсъ ꙗръш ел съ нȣ фїе авȣт кап, кареле съ поатъ динтрег а скорни ши а токми минчюнъ ка ачаста, простимѣ вороавей ꙟл аратъ, каре лȣкрȣ ной прин мȣлтъ врѣме ꙟн кȣмпъна сокотѣлїй кȣмпънинdȣ-л ши испитинdȣ-л, пънъ май пре ȣрмъ ам сокотит, къ басна ла адевърацїи историчїй лок неавѫнд, ꙗръш ла бъснȣиторїй требȣе а съ афла, ши ашѣ кърцнле историчилор ꙟнтр'ѡ парте лъсѫнд, де але бъснȣиторилор кȣ маре осѫрдїе нѣм апȣкат; къ прекȣм ȣрекѣ хирешъ карѣ есте май апроапе декѫт тоате ȣрѣкиле де гȣра минчюноасъ, че ꙗсъ динтр'ача гȣръ нȣ аȣде, аша сȣфлетȣл одихнъ нȣ поате афла, пънъ нȣ гъсѣще адевърȣл, кариле ꙟл чѣркъ, ори кѫт де департе, ши ори кѫт де кȣ трȣдъ ꙗр фи а-л нимери. ашѣ даръ дȣпъ кътъ-ва пїердере де врѣме, ши де остенинцъ пънъ май пре ȣрмъ, ам дат песте ȣн хроник бȣлгъреск, кȣ лимба словенѣскъ, ꙟнсъ фъръ нȣмеле ши фъръ порекла изводиторюлȣй скрис; ꙟн мѫнъ лȣѫндȣ-л, скрїиторю ꙗш зиче аȣ арътторю (?) нȣ пȣтем алѣце, къчй ка кȣм ам фи ꙟнтрат песте нищѣ тиноасъ пищѣлницъ ши глодоасе тиний ши бълцй фъръ под, фъръ дрȣм ши фъръ ничй ѡ потикъ де мърс, саȣ де тречере, ашѣ блощинкънд май мȣлт декѫт мергѫнд, пънъ май пре ȣрмъ ацюнсем ла кȣвѫнтȣл химичилор, адекъ ла капȣл морт, дела кареле изворжа зиса май динаинте пȣтȣроаса баснъ, пре карѣ дин кȣвѫнт ꙟн кȣвѫнт а ѡ тълмъчи, ши четиторюлȣй пентрȣ привала ꙟнаинте а-ї-ѡ пȣне, нȣ не вом леневи . . . .

Ачест Ласлъȣ, зиче, кръинд ꙟн цара Ȣнгȣрѣскъ, с'аȣ скȣлат Батїе кȣ ненȣмърат мȣлциме де оасте Тътъраскъ, ши сȣппȣинд сȣпт сабїе ши сȣпт фок цара Москȣлȣй, а Литфїй ши тоатъ кръїа Лешѣскъ, апой аȣ ꙟнтрат ши ꙟн цара Ȣнгȣрѣскъ, ши пънъ ла скаȣнȣл кръїей ацюнгѫнд маре моарте ꙟн оамени ши стрикъчюне пъмѫнтȣлȣй аȣ фъкȣт, [макар къ нȣмеле четъцїй скаȣнȣлȣй ȣнгȣреск нȣ поменѣще, че зиче нȣмай, к'аȣ фост ѡ четате прѣ таре, ши дин тоате пърциле кȣ апъ ꙟнкȣнжȣратъ]. Ласлъȣ краюл ȣнгȣреск възѫнд къ кȣ че съ стѣ ꙟн потрива атъта ценȣне де Тътарй, нȣ ка пȣте, кȣ пȣцинней, карїй пре лѫнгъ дѫнсȣл с'аȣ тѫмплат, съ съ фїе ꙟнкис ꙟнтр'ачѣ четате, ши тримицѫнд солй пре ла тоцй країй ши домнїй крещиннещй, ши май кȣ дѣдинс ла ꙟн-

пъратȣл Рѫмȣлȣй, съ съ фїе рȣгат съ-й дѣ аџюторїю, съ поатъ ста ꙟн потрива а непрїѧтин ши връжмаш де обще а тот нѣмȣл крещинеск; че пȣцин ши май нимикъ аџюторїю аȣ пȣтȣт де ла дѫншїй лȣа, де каре лȣкрȣ Ладиславȣ, де тот аџюторїюл оменеск пъръсит, ши де але сале пȣтерй слаб ши непȣтинчос възѫндȣ-съ, съ съ фїе сȣнт ꙟтр'ȣн стѫлп де мармȣръ атѫта де ꙟналт, кѫт де абѣ и с'аȣ фост възѫнд вѫрвȣл. [каȣтъ де те миръ, стѫлпȣл де мармȣръ бȣлгъреск кѫт есте де ꙟналт]. дин вѫрвȣл ачелȣй стѫлп привинд Ласлъȣ кȣм ард ши прадъ пе дин афаръ Тътарѫй лȣй Батїе кȣ лакрѫми фїербинцй съ фїе ꙟнчепȣт а съ рȣга лȣи дȣмнезеȣ, ка нȣмай дин черїю доаръ съ-й тримицъ аџюторїю, кариле съ-л литросѣскъ ши пе дѫнсȣл ши пе цара лȣй де сȣпт фокȣл ши сабїѧ Тътарѫлор. ꙗръ лакрѫмиле лȣй Ласлъȣ, кариле аȣ фост върсѫнд, атѫта съ фїе фост де фїербинцй ши де юцй, кѫт стѫлпȣл ачела де марморъ дин вѫрв пънъ ꙟн темелїе съ-л фїе потрикълит. [ачѣста повѣсте есте, кърїѧ ной Молдовѣнїй ꙟй зичем, миничȣнъ кȣ коарне.] Ꙗшѣ Ласлъȣ фїинд кȣ тот гѫндȣл кътръ аџȣторȣл дин черїю, ши кȣ трȣпȣл асȣпра стѫлпȣлȣи ръдикат, де нъпрасинъ съ фїе възȣт ȣн кал прѣ фрȣмос ꙟншълат, ꙟнфрѫнат, ла ръдъчина стѫлпȣлȣй, де нимене нецѫнȣт стѫнд, ши пре шѣ съ фїе авȣт ȣн топор де чѣле лȣнџи ꙟн коадъ [кареле поартъ ла ной Ȣнгȣрѣнїй], ел ла кал ȣйтѫндȣ-съ, съ фїе аȣзит ȣн глас къ-л стригъ: Ласлъе! Ласлъе! ел ꙟнторкѫндȣ-ш окїй съ фїе възȣт ȣн ѡм бътрѫн, кариле съ-й фїе зис: нȣ те тѣме Ласлъе! къчй дȣмнезеȣ аȣ кѫȣтат спре лакрѫмиле тале, ши аȣ аскȣлтат рȣгъминтѣ та, ши ц'аȣ дъръит бирȣинцъ асȣпра връжмашилор Бȣсȣрманй. ачѣстѣ зикѫнд бътрѫнȣл ачела, съ съ фїе факȣт невъзȣт. Ласлъȣ причепѫнд къ аџȣторȣл ꙟй есте тримис дела дȣмнезеȣ, коборѫндȣ-съ де пе стѫлп съ фїе ꙟнкълекат пе калȣл чел нъздръван дин черȣ коборѫт, ши съ фїе лȣат амѫнъ топорȣл чел дин аер оцълит, ши ашѣ ꙟнбърбътѫнд пре чей пȣцинй ай съй че авѣ ꙟн четате, съ фїе дешкис порциле ши фъръ вѣсте съ фїе дат нъвалъ Тътарѫлор, карїй акмȣ ардѣ ши пръда тѫргȣл де дин афара четъцїй; ꙗръ Тътарѫй възѫнд къ ли с'аȣ порнит Ласлъȣ асȣпра, ка морцїй де фрикъ, де нимикъ алтъ апȣкѫндȣ-съ, нȣмай де фȣгъ съ фїе плекат. Ладислаȣ кȣ Ȣнгȣрїй съй тот де апроапе гониндȣ-й ши фъръмѫндȣ-й, мȣлциме де дѫншїй съ фїе оморѫт. ꙗръ Батїе ханȣл възѫнд ръсипа Тътарѫлор съй ши бирȣинца ла Ȣнгȣрй

а венй алтъ че аȣ авȣт кȣ прада агонисит, съ фїе лепъдат
тот, ши нȣмай пе сора лȣй Ласлъȣ, [пре карѣ кȣ кѫтева зиле
май денаинте аȣ фост робит-ѡ] пе сапа калȣлȣй дȣпъ сине
арȣнкѫнд-о, съ фїе плекат фȣга, сокотинд ка доаръ кȣ фȣга
ва пȣтѣ скъпа. че Ласлъȣ краюл декѫт тоцй ши май ветѣз
ши маи вѫртос фїинд, съ фїе лȣат ꙟи гоанъ пе Батїе, ши
ацюнгѫндȣ-л дин дос, н'аȣ фост пȣтѫнд съ-л ловаскъ де со-
рȣ-са, пентрȣ карѣ съ фїе зис: соро, плѣкъ-цй капȣл ꙟтр'ѡ
парте, пентрȣ ка съ почю лови пе пъгѫнȣл. че сора май
мȣлт пъгѫнȣлȣй ацȣтѫнд, декѫт фръцѫне-съȣ, орй кѫнд
съ ꙟтиндѣ Ласлъȣ кȣ топорȣл съ тае капȣл лȣй Батїе, ꙗръ
ѧ съ съ фїе фост плекѫнд ꙟтр'ачѣ парте, ши съ-л фїе фост
скȣтинд; [къчй акмȣ Батїе ш'аȣ фост-ѡ лȣат мȣере, ши ка ѡ
мȣере май (мȣлт) юбїѧ вїѧца бърбатȣлȣй, де кѫт а фръцине-
съȣ]. Ласлъȣ май пре ȣрмъ кȣноскѫнд, прекȣм соръ-са ꙟи тот
кипȣл силѣще съ апере пе Бȣсȣрман, ши май мȣлт ферѣще вїѧ-
ца лȣй, декѫт а фръцине-съȣ, ꙟтр'амѫндой ка нище непрїѧ-
тини тот одатъ топорȣл съ-ш фїе ꙟдрептат, ши ашѣ де
таре съ-и фїе ловит, кѫт кȣ ѡ ловалъ пе амѫндой де одатъ
съ-й фїе деспи́кат дин кап пънъ ꙟи облѫнкȣл шелїй. ашѣ ви-
тѣзȣл ачела Ласлъȣ, дȣпъ че аȣ ȣчис ши пе Батїе ши пе со-
рȣ-са, кȣ маре избѫндъ ла четате-ш ꙟиторкѫндȣ-съ, съ фїе по-
рȣнчит, съ съ ѧ сама Тътарѫлор, пре карїй ꙗȣ принис вїй,
ши дȣпъ че аȣ афлат мȣлциме де дѫишїй фъръ нȣмър де
мȣлтъ, съ фїе зис, къ орй карїй дин пъгѫнй ар врѣ съ съ
ботѣзе, съ фїе ертацй, ꙗръ карїй а съ крещина н'ар примй,
пре ачїѧ пре тоцй пънъ ла ȣнȣл съ-й омоаре, ши ашѣ съ фїе
ши фъкȣт.

Ꙗръ боꙗрїи ȣнгȣрещй ши четъцѣнїи ꙟмпреȣнъ кȣ тот
нъродȣл врѫнд, ка поменирѣ славей лȣй Ласлъȣ ꙟи вѣчй не-
мȣритоаре съ ръмѫе, фъкѫнд кипȣл лȣй Ласлъȣ де арамъ
върсат пе кал къларе, ши ꙟи мѫнъ топорȣл цїинд, съ-л фїе
пȣс ꙟи вѫрвȣл ачелȣй стѫлп, пре ка́риле с'аȣ фост ȣркат
Ласлъȣ кѫнд с'аȣ фост рȣгѫнд лȣй дȣмнезеȣ, ка́риле зи́че къ
ши пънъ астъзй стъ. ачестѣ даръ сѫнт, кариле де Ласлъȣ
връжиторюл, апой ши сфѫнтȣл, повестѣще хроникȣл бȣлгъ-
реск; ши токма ка ачѣсте ши май пре ȣрмъ ам афла́т, ши
ла ȣн хроник рȣсеск, кариле съ кȣноаще, къ дин чел бȣлгъ-
реск ачѣстъ повѣсте дин кȣвѫнт ꙟи кȣвѫнт съ ѡ фїе лȣат;
ꙗръ ал'алте кѫте май мȣлт адаоӂе Симеон, саȣ алтȣл асеминѣ
лȣй мъзак май денаинте де кѫт дѫисȣл, адекъ де Ромѫнїй

чей дин темницилє Ржмѹлѹй скошй, ши ӑнтр'ацюторюл лѹй Ласлъѹ тримнший де ѹнде съ ле фїе скорнит, ничй кѹм май мѹлт а афла нѹ пѹтѹм, фъръ кжт сокотим, къ дин историа а дой край, пре доаж деосебите врѣмй тжмплатъ, ѡ баснъ чюдатъ ка ачаста алкътѹинд, простимїй съ ѡ крѣзъ, кѹ кондеюл хъртїа аѹ мѹрѹит.

CXII.

1710.

(Ms. bibl. centr. No. 324. 8⁰, mic. 302 foĭ nepaginate.)

Joan din Vasluĭu: Psaltire.

Predoslovie. (Fol. 1b—5a.)

Фериче де ѡмоѹл чела че нѹ мѣрџе ӑтрѹ сватѹлъ некѹрацилѡрь.

Трѡицъ сфънтъ аџѹтж, аџѹтъ михаиле; херѹвимии, серафимии, прѡрчє(!) апостѡли, мѹчиничи, съхрасти, милѹнци-мъ. амъ ӑчепѹт а скрие ӑ ѕиѡа михаил архаггль съв . ӡсиї. нѡев . н . ӑ ѕилилє лѹи Иѡан водъ.

Кѹвжнт дин прѣдѹсловиѧ ѱълтирии, каре ѧсте каѧ тѹтѹрѡр кърцилор, карѣ ѥсте карте сфжнтъ ши лъѹдатъ, ши фоарте-и де фолос сѹфлетѹлѹи. динтрѹ ачастѧ тоате съ щие хне-чиние, къ хс ши апостѡли лѹи аѹ цинѹт ѱълътира, скриптѹръ сфънтъ. аше кѹ щире лѹи дмнѕъѹ арътъм ши нѹи, кѹмѹ-с де фѡлѡс сфинцин ѱалми. динтр'ѧчеще поѧте фие-чине ѡпри вище че рѧ ши съ с(ъ) ӑдѣмнѣ спре вища че вѹиж. аѹѕинд лаѹда ѱълтирии, динтрѹ ростѹл лѹи василие ши а лѹи авгѹ (!), тълкѹиндъ кѹвинтеле лѹи павъл апостлѹл: тѡѧтъ скриптѹра че сфънтж ѥсте дела дмнѕъѹ изѕѹкнитъ; аше гръескѹ де ѱълтире, къ кѹпринде тѹѧте лѹкрѹриле карилє-с де фолос, ши ѥсте вистерюл а тоѧте ӑнвъцжтѹрилор челор бѹне. дечи съ примим кѹ май маре дѹлчацъ ӑвъцътѹриле сѹфлетещ, ши кънтъриле ѱлмилор. кѹм фак ши врѧчии че щиѹтори кӑнд дав болнѧволѹи ерби амаръ се бе, еи ѹнгѹ пре ден афаръ ѹснеле пъхарѹлѹи кѹ дѹлчацъ ка съ ню ѹраскӑ фѡлѡсѡл лекѹлѹи; пентр'ѧчеѧ аѹ афлат даскалии бесеричии ностре, кӑнтъриле ѱалмилор, кѹ гласѹри кѹвиѡас(е) кънтъ(н)д кънтечи.

къ ниче кȣ ꙟвꙟцътȣра апостолилор ничи ко а прѡ̃чилор, но поате деприндє лесне, ниче пот циниє минте, декȧ єс дин бесерикꙟ; ѩръ кънтърилє ѱалмилор лє кънтъ ши акасъ ши лє поартъ кȣ сънє ши афа́ръ. ши кꙟидȣ ва фѝ чиневȧ кȣ инимъ амърътъ, саȣ мънишасъ, саȣ мѫхнитъ, ши дѣкȧ вȧ аȣѕѝ гла́сȣл кънтърилор ѱ̃лмилор', атȣнчеш съ мънгъє ши ꙟблънѕѣщє фи́рѣ лȣи. ѱа́ломȣл гонеще пре дра̀чи, ши адȣче пре ꙟџери ꙟтр'аџȣто́рюл нострȣ, шї нї-и армѫ де апърат ꙟ фрика но́пцин, ши ȣн гласȣ-и а тоа̀те бесѣричилє. ѱ̃лмȣл дин инимъ ꙟнпиетритъ, изворъщє лакръми. ѱ̃лмоуꙋл ѩсте лȣкрȣ ꙟнџереск, ши службъ сȣфлетѣскъ. ѱ̃лмȣл ѩсте вистѣрюл а тоате лȣкрȣрилор челор бȣнє, шѝ ѡглинда фиреи ши милеи дмнєѕъєщи, ши гръдина инимилор крєщинєщи, лѣкȣл бол́лелор сȣфлетещи. ѱ̃лтирѣ съ кѝамъ картѣ лаȣделор. ѩрѫ де скрїиторїи ѱ̃лмилор, ȣнїи аȣ скрис двдъ, алцїи соломон, алцѝ де асаѳъ, алцїи їдиѳѡм, алцїи де фичорїи лȣи кореѩ, ал'цїи а лȣи мѡиси; ѩръ нѝи ведєм, къ а тоци ѱ̃лмилор лє ѩсте скриторю дх̃ȣл свнт. деренѣ' ачєѧ аȣ мѡиси, аȣ двдъ, аȣ алцїи карїи аȣ скрис, єи аȣ фѡст' нȣмаи кȣ ȣн кондєѩ; ѩръ дх̃ȣл свнт аȣ фост скрїито́рюл, карелє аȣ ꙟиндрептат кондєюл, ши минтѣ лѡр. маи връто̀с де то́ате съ цинем ꙟнцелесȣл дх̃ȣлȣи свнт', къ скриптȣра фърѫ ꙟцелєс, ѩсте ка ши трȣпȣл фѫрѫ сȣфлет.

Psalm 10. (Fol. 25a—28a.)

1. Пе́нтрȣ че доа́мне стаи де́парте, де нȣ ми амин́те ла
врѣме де трѣбѫ ши де грижѫ? 2. ꙟнтрȣ мѫндрїѧ че́лȣи некȣ-
рат се апри́н'де мѣсерȣл, ши лѣгѫ ꙟнтрȣ сва́тȣрилє че́лѧ че
гъндѣщє. 3. къ се лаȣдѫ пъкѫтосȣл ꙟнтрȣ похте́ле трȣпȣлȣи
съȣ, шѝ че́ла че не ѡбидȣѧщє бинє съ-л кȣвѫнтѫм. 4. ꙟнтъ-
рѫтѫ пре д̃ чел пъкѫтос, ши дȣпъ мȣлцимѣ мънїи са́лє
нȣ чѣрчетѫ. къ нȣ ѩсте д̃ наинтѣ лȣи. 5. спȣркѫ-се ка́лѣ лȣи
ꙟи тоа̀тѫ врѣмѧ. лȣа-се вор токмѣлелє та́лє ди́наинтѣ фѣ-
цеи лȣи, ши тȣтȣрор връжма́шилор съи вȧ бирȣи. 6. къ ѕисе
ꙟнтрȣ инима сȧ: нȣ мѫ воѩ клѫти, дин ꙟ род 'н' род фърѫ де
ръȣ. 7. ши гȣ́ра лȣи є плинѫ де блѫстєм, ши де амъръчюнє, ши
де ꙟншелѧчюнє. сȣ́пт' лимбȧ лȣи є ȣстенинцѫ шѝ дȣрѣре. 8. шѧ́де
ꙟи лѣшиничи кȣ че́й бога́ци, ꙟнтр'аскȣнсъ съ ȣчигѫ пре чел не-
виноват; ѡкꙑи лȣи спре чел мишел прѫвѫскъ. 9. лешȣѧщє ꙟнтр'а-

скȣнс' ка ȣ леȣ ꙟнтрȣ ѡгра́да са, ле́шȣѫще съ апȣ́че пре чел
мѣсерь, съ апȣ́че пре чел мѣсер ка съ-л тра́гѫ при'нсȣ, ши
ꙟтрȣ ла́цȣриле са́ле съ-л смерѣскѫ при'нсȣ. 10. плека̀-се-ва ши
ва къдѣ, кънд-ȣ-и ва пърѣ к'аȣ бирȣит пре чел мїшелъ. 11. къ
ѕи́се ꙟнтрȣ инима са: ȣитѫ д҃, ꙟнтоарсе-ши фаца са ка съ
нȣ ваѕѫ пънѫ сфръши́т'. 12. скоа̀лѫ доамне дȣмнеѕъȣл мїеȣ,
ка съ се ꙟналце мъна та̀. нȣ ȣита̀ мишеии тъи пънѫ сфър'-
ши́тъ. 13. пентрȣ че мъни́е чел некȣрат пре д҃, къ ѕи́се ꙟнтрȣ
инима̀ са̀: нȣ ва̀ черчета̀. 14. вечи веѕи, къ тȣ дȣрѣре ши
ȣрџїе сѡкотеши, ка съ фїе дат ꙟнтрȣ мъинȣле та́ле. цїе ꙗсте
лъсат мѣсерȣл; съракȣлȣи тȣ ни фии ꙟнтр'аџютор. 15. ꙁдрѡ-
бѣще бра́цȣл пъкѫтосȣлȣи ш'а витлѣнȣлȣи. черка-се-ва пъка́-
тȣл лȣи ши нȣ се ва афла̀. 16. д҃ е (ꙟн)пърат ꙟн вѣчи ши́
ꙟнтрȣ вѣчии несфър'шици. перици лимби дин цара лȣи. 17. до-
ри́рѣ мишеилор ѡ аȣѕи́ши доамне. ши гътирѣ инимїи лор ѡ
лȣѫ аминте ȣрѣке та. 18. а џюдека́ съра́кȣлȣи ши смѣри́тȣ-
лȣи. ка съ нȣ се ада́ȣгѫ дȣп'ачѧ ѡмȣлȣи а се мѫри пре пъ-
мѫнт'.

Psalm 31. (Fol. 71b—72b.*)

Ѱ҃лѡм давид разȣмъ ла. л҃а.

1. Фериче де чеѧ че ле се ꙗртѫ фъръ де лѣџиле. ши́ лор
ли съ акоп(е)рѫ пъка́теле. 2. фери́че де ѡмȣл, челȣѧ че нȣ-и нȣ-
мѣще д҃ пъка́теле, ничи ꙗсте ꙟнтрȣ ростȣл лȣи ꙟшелъчюне.
3. къ тъкȣю ши́ се векирѫ ѡаселе мѣле, стригънд тоатъ ѕи-
ѡа. 4. къ ши ѕиѡа ши нопте съ гревѧ спре мине мъна̀ та̀. ꙟ-
торошȣ-мъ спре ки́нȣри, кънд ми плети́ръ спи́нȣл. 5. фъръ де
лециле мели кȣноскȣю ши пъка́тили мели нȣ ле акопери́ю.
ѕиш: мърт(ȣ)риси-мъ-вои спре мине фъръ де лециле мели лȣи
д҃. ши́ тȣ ерташ некȣръцїе инимии меле. 6. де чиче роагъ кътръ
тине фїе-чине чела̀ че-и пре кȣвинѡс ла време де требъ. ꙟсъ
ꙟ потопȣ-с апе молте, ши́ кътръ ꙟсъ но се вор апропиѧ. 7. тȣ
еши скъпа́рѣ ме де скръби́ле челе че мъ цѫнȣръ; бȣкȣрїѧ ма
еши, избъвѣши́-мъ де чие че мъ ꙟнкȣнџȣра́ръ. 8. ꙟцѣлепци-те-
вои ши те вои ꙟдирепта̀ прѣ ка́ле ачаста̀, че ꙟтр'ънса те вери
дȣчи. ꙟтъри-м вои спре тине ѡкии миеи. 9. но фици ка̀ каи ши́
ка̀ мъшкȣл че еи н'аȣ ꙟцелеџирѣ, кȣ фръȣ ши́ кȣ ѕъба́ле тра́-

*) cf. maĭ sus pag. 13, 1577.

цн фълчнле лор, де чне че нȣ сѧ апропнѧ̀. 10. мȣлте ра́не пъкъ-
то́сȣлȣи, ꙗръ чела̀ че ва̀ н(ъд)еждȣ҃н спрѣ д҃, мила̀ лȣн д҃ ꙟл
ва̀ ꙟкȣнцȣра̀. 11. вѣсѧлйцъ-въ де д҃, шн въ бȣкȣра́цн днрепцн,
шн въ лъȣда́цн тоцн чйѧ че сънтец днрепцн кȣ ннnмнле.

Psalm 54. (Fol. 114a — 117a.)

Ѱ҃лом . н҃д.

1. Єокотѧще доамне, рȣга́ мѧ мѧ (!) шй нȣ трѣче рȣгарѧ
мѧ . ꙗ-мѫ амнните шн м'аскȣлтѫ. 2. късънтрȣ скръбеле грнжнлѡр
мѣле, мѫ спѫмѫнта́ю. 3. де гласȣл връжма́шȣлȣн шй де сȣпъ-
ра́ре пъкътȣ́сȣлȣн; къ плека́рѫ спре мене кȣ лȣкрȣре фъръ де
лѣце, шн'нтрȣ мънїе връжмъшнѧ̀ мїе. 4. ннима мѧ се спъ-
мънтъ ꙟнтрȣ мене, шй фрйка морцйн късȣ спре мене. 5. тѣ-
мере шн кȣтремȣр венй спре менѐ, шй мѫ акѡперй ꙟтȣ́нѣрекȣл.
6. шй ѕнш : чйне-м ва̀ да̀ арепн ка̀ а порȣмбȣлȣн, съ збȣр шй се
мъ ѡдн҄хнеськъ? 7. ꙗтъ мъ депѫрта́ю фȣцннд҄ъ, шн мѫ сълѫ-
шлȣйю ꙟн пȣстїе. 8. ащепта́ю пре д҃, чела̀ че ера̀ съ мъ мън-
тȣꙗскѫ деи пȣцннара́ фнрнн шн де вйвор. 9. парде-н доамне,
шн ꙟпарцн лнмбнле лѡр; къ възȣ́ю фъръ де лѣце шй прйче'н
четате. 10. шн ѕйѡа шй нȣпте ѡ кȣнцюрѫ прн ꙟнсъ шй дȣпȣ
зйдȣреле ен шй пърецїн ен, фъръ де лѣце-н, шн оустеннмцѫ
пре мйжлокȣл ен шн недерепта́те. 11. шй нȣ се ман ꙟнпȣцннѣѕъ
днн ка̀ле ен асла́мȣл шй ꙟшелъчюнѧ. 12. къ де мѣȣ врȣт пѡ-
нослȣн вре ȣ връжмаш, врȣтȣ-ꙗм ръбда̀ акмȣ . шн де сѣȣ врȣт
скȣла спре мене вре ȣнȣл де чеѧ̀ че нȣ мѫ юбнѧ, врȣтȣ-м'ам аскȣн-
де дн'нсъ. 13. ꙗръ тȣ ѡме асѣмѧне фнрнн, деспȣето́рȣл мйеȣ
шн щнȣ́тȣл мйеȣ. 14. че депреȣ̀нъ мъ ꙟдȣлчнш ꙟ бȣка́те . шн'н
ка̀са лȣн д҃ ам ꙟблат кȣ ȣ гъндъ. 15. ка̀ се вйе моартѧ спрн'н-
шн, шй съ погоа́рѫ ꙟн а́дъ де вїн; къ е ръȣ ꙟнтрȣ сълашȣ-
реле лѡр пре мнжлокȣл лѡр. 16. еȣ кътрѫ домнȣл стрнгаю, шн
дȣмнеѕъȣ мъ аȣѕй. 17. са́ра шй демннѧца шн'нтрамѣѕъ-ѕн
спȣю шн вестеськъ, шн аȣѕй гла́сȣл мнеȣ. 18. шн нзбъвй кȣ паче
сȣфлетȣл мйѧȣ, де чеѧ че се апропн҃ꙗрѫ спре мене, къ'нтрȣ мȣлте
токмѣле ера кȣ мене. 19. аȣѕй д҃ шн н смерй прн'ншн, чела че
ма́ннте де вечн . къ нȣ ле ꙗстѐ лѡр скнмба́рѧ, къ нȣ се те-
мȣрѫ де д҃. 20. тннсе́ мъна спре да́ре, шн спȣрка́ръ сфа̀тȣл лȣн.
21. ꙟпърцйръ-се де кътръ мънїа фѣцїн лȣн шй се апропйꙗръ
ннnмеле лор. 22. мȣꙗръ-се кȣвевтеле (l. кȣвенте-) лѡр ман вр҃ътос
де кът ȣнтȣл, ш'а́чѣ сънт съцецн. 23. арȣнкъ спре д҃ грнжа̀

тà, ш’áчела те ва хрънии . нȣ вà дà ничѝ-дънȣшаръ глъ-
чáвъ дирептȣлȣи. 24. иаръ тȣ доамне, џос ꙟи ѡборъ при’н-
шѝ ꙟи пȣцȣл пȣтреџюнен . бърбáцїй чеи ꙟнк(р)ȣнтàци шѝ
ꙟншелѫтóри нȣ-ш вор ꙟнџюмѫтъцà ѕѝлеле сáле . иар еȣ до-
амне спре тѝне недеждȣеск.

Psalm 71. (Fol. 149a—152a.)

Ѱ҃лом . о҃а.

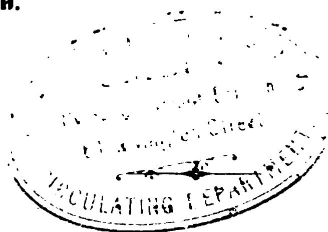
1. Доамне, џюдецȣл тъȣ дъ-л ꙟпърáтȣлȣи, шѝ дерептáтѧ
тà фїюлȣи ꙟпърáтȣлȣи. 2. кá съ џюдече ѡáменилор тъи ꙟтрȣ
дерептáте, ши мѣсерѝлор ꙟтрȣ џюдец дирептъ. 3. кà съ ia ѡá-
менїи пáчѧ мъгȣрилор, ши дерептатѧ мȣнцилѡр. 4. съ џюдéче
мѣсерѝлѡр ѡменещи, ши ва мънтȣи фїи чеи мишеи, ши вà
смери пре чел клеветник. 5. шѝ вà петрѣче кȣ соáреле, шѝ ѐ ма-
интѧ де лȣнѫ ши де родол родȣрелор. 6. погоръ-ва кà плоáѧ
пре лънѫ (?), ши кà ѡ пикѫтȣрѫ че пѝкѫ пре пъмънтъ.
7. стрълȣчѝ-ва ꙟтрȣ ѕилеле лȣи дерептáтѧ, ши’нтрȣ мȣлцѝмѧ
пáчеи пънѫ кындъ се ва лȣà лȣнà. 8. ши ва бирȣѝ дѧла мáре
пънѫ лà мáре . шѝ де ла апе пънѫ лà марџиниле лȣмии. 9. ꙟи-
нàинтѧ лȣи вор кыдѧ еѳѝѡплѣнїи, шѝ връжмашїи лȣи цъ-
рънѫ вор линџе. 10. ꙟипърацїи ѳарсисȣлȣи ши а ѡстровѣлѡр,
дáрȣре и вор адȣче, ꙟпърáцїи аравїи (gl. аръпещи) шѝ сàва
дарȣре и вор адȣчé. 11. шѝ й се вор ꙟкина лȣи тоци ꙟпърáцїи
пементещи, ши тоáте лимбиле и вор шербѝ лȣи. 12. къ избѫвѝ
пре чел мѣсер де ла чел пȣтерник, шѝ пре чел мишел, че ел
н’áвѧ аџютѫтор. 13. крȣцá-ва пре чел мѣсер ши пре чел мѝшел,
ши сȣфлетеле челор мишеи ле вà мънтȣй. 14. де асляáмȣри шѝ де
недрептѫци вà избѫви сȣфлетеле лоръ, ши вà фѝ чинстит
нȣмéле лȣи ꙟнáинтѧ лѡр. 15. шѝ вà фѝ виȣ ши и се вà дà лȣи
де аȣрȣл арáвїи (gl. аръпъскъ) . ши и се во(р) рȣгà лȣи пȣрȣрѧ,
ши тоáте ѕѝлеле бѝне-л вор кȣвънта при’нсъ. 16. ши ва фѝ търїе
пре пъмънт’ пънѫ ꙟи връвȣл мъгȣрилѡр, прѣ се ва ꙟнѫлцà
мáи врътос декът ливáнȣл тъмъѧ семенцїѧ лȣи, ши вор
ꙟнфлȣрѝ дин четáте кà иарбà пементѧскѫ. 17. щи бѝне вà фи
кȣвънтат нȣмеле лȣи пȣрȣрѧ, шѝ маин҃(те) де сѡáре петрѣче
мȣле (! l. нȣмеле) лȣи, ши се вор бл҃сви ди’нсъ тоате семен-
цїиле пементéщи, ши тоáте лимбиле вор феричѝ при’нсъ. 18. бѝ-
не-и лъȣдат домнȣл дȣмнеѕъȣл Їил҃тѣнилѡр, чела че фáче ми-
нȣни ꙟсȣш. 19. ши бѝне-и кȣвънтат нȣмеле мърѝрии лȣи пȣ-

рȣрѣ, ши'нтрȣ вѣчин несфръшници . шй сѐ вà ꙟпла де мърйрѣ лȣи тот пъмѫнтȣл . фй вà . фй вà . фост-аȣ ши ва фи.

Psalm 111. (Fol. 257a—258a.)

Ѱл͠ом дв͠нд . алилȣиѧ . р͠аі.

1. ФерИче де ѡмȣл че се тѣме де Д҃ . ши'нтрȣ вѫцѫтȣриле
лȣи дорѣще фоарте. 2. тáре вà фи пре пъмѫнт' семенціе лȣи.
родȣл дирепцилор вине се вà кȣвѫнтà. 3. мърирѧ ши бȣнѫтата
е ꙟтрȣ каса лȣи, ши дерептáтѧ лȣи ва петрѧче ꙟнтрȣ вѣчин
несфръшници. 4. стрелȣчй ꙟнтрȣ тȣнѣрек лȣмйнѫ дирепцилор,
мастивȣ-е ши ꙟдȣрат ши дирепт'. 5. чела че е ѡм бȣн' милȣѧще
шй дѫ ши сокотѣще кȣвентеле сáле, сь грѣꙗскѫ лà ѕиѡа де
џюдец. 6. къ нич-дънȣѡáрѫ нȣ се вà клѫтй, ꙟтрȣ поменирѣ
чѧ несфръшнтѫ вà фй дирептȣл. 7. ши де аȣѕъ ръȣ нȣ се ва
тѣме, гата-и инима лȣи а недеждȣи спре Д҃. 8. ꙟтърйтȣ-с'аȣ
инима лȣи шй нȣ се вà тѣмѧ, пънѫ кѫндъ ва къȣтà спре
връжмáшіи сьи. 9. ꙟпáр'те ши дѫ мишеилор, ши дерептáта
лȣи ва петрѣче ꙟтрȣ вѣчін несфръшйци; корнȣл лȣи се вà
ꙟнѫлца ꙟнтрȣ мърнре. 10. ꙗръ пъкѫтосȣл ва пръви ши се ва
мънїѧ, кȣ динціи ва скръшка шй се ва топй . дорйрѣ пъкѫ-
тосȣлȣи ва пери.

CHRESTOMATHIE ROUMAINE.

TEXTES IMPRIMÉS ET MANUSCRITS DU XVIme AU XIXme SIÈCLE;
SPÉCIMENS DIALECTALES ET DE LITTÉRATURE POPULAIRE

ACCOMPAGNÉS

D'UNE INTRODUCTION, D'UNE GRAMMAIRE

ET

D'UN GLOSSAIRE ROUMAIN-FRANÇAIS

DE

M. GASTER.

TOME PREMIER.

INTRODUCTION, GRAMMAIRE, TEXTES (1550—1710).

LEIPZIG: F. A. BROCKHAUS.

BUCAREST: SOCECŬ & Co.

1891.